

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
ім. Б. Д Гаврилишина**

**Центр політологічних студій ЗУНУ
Кафедра політології та філософії імені Сергія Коновала**

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
(СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ
АСПЕКТИ)**

Том 1

**Тернопіль
ЗУНУ
2024**

Рецензенти:

Довгань Анатолій Олексійович – д.ф.н, професор, професор кафедри філософії та суспільних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Бармак Микола Валентинович – д.іст.н., професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук ТНПУ імені В. Гнатюка.

Відповідальна за випуск:

Чолач (Гончарук) Т. В. – д. філос. н., професор, завідувач кафедри політології та філософії.

Рекомендовано до друку Вченою радою

*Навчально-наукового інституту міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина
(протокол № 10 від 27 червня 2024 року)*

Трансформація суспільних відносин в Україні в умовах децентралізації публічної влади (соціально-філософський та політологічний аспекти): щорічник наукових праць студентів та викладачів кафедри політології та філософії Західноукраїнського національного університету. Том 1 / відп. ред. Т. В. Чолач (Гончарук). Тернопіль : ЗУНУ, 2024. 706 с.

Щорічник наукових праць укладено за матеріалами філософських та політологічних читань, які проведені в руслі кафедральної теми: «Трансформація суспільних відносин в Україні в умовах децентралізації публічної влади (соціально-філософський та політологічний аспект)»:-

ПЛАТФОРМА 1.

«ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЕНА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ»

Тетяна Чолач-Гончарук, Віктор Кошулинський СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	33
Рудакевич Олег, ЕТНОКУЛЬТУРНА САМООРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЇЇ ВИЖИВАННЯ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	35
Володимир Томахів, Віталій Оскобойний ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ОСНОВНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ	38
Володимир Томахів, Діана Борщевська ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС: ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ.....	40
Томахів Володимир, Мудрий Максим, УПРАВЛІННЯ КОРУПЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РИНКУ..	42
Надія Джугла, Ірина Миронюк ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ РИМСЬКОГО КЛУБУ	44
Володимир Томахів, Діана Греськів Політична комунікація: сучасні теоретичні аспекти дослідження	46
Руслан Чигур, Софія Давидчак БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	48
Андрій Приймич ФІЛІП КАРІЇМ-САНЧЕС: ІНСАЙДЕР ПОЛІТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ	50
Софія Чолач ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРЕДОВИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНИМИ КАДРАМИ НА ОСНОВІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ.....	52
Вадим Кастронець СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З ЄС У РАМКАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	54
Круцько Тетяна ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА.....	56
Гурик Мирослава, Магріані Єлизавета РОЛЬ МЕДІА У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ ГРОМАДЯН	58
Гурик Мирослава, Чорноус Юрій ТЕРОРИЗМ: ФОРМУВАННЯ ЯВИЩА, ОСНОВНІ ТЕЧІЇ.....	60
Гурик Мирослава, Медвідь Святослава ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ІМІДЖ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ ЄС.....	63

ПЛАТФОРМА 2.

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Тетяна Гончарук-Чолач, Ілона Мазурок ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ: ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ	65
Тетяна Гончарук-Чолач, Вікторія Плетюк ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА ТА ОСОБИСТОСТІ.....	66

Тетяна Гончарук-Чолач, Вікторія Олійник ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ	68
Тетяна Гончарук-Чолач, Юлія Пасовиста ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТУ МОЛОДІ	69
Тетяна Гончарук-Чолач, Соломія Дорчак ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА	71
Тетяна Гончарук-Чолач, Вікторія Руда ДУХОВНІ ЦІННОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ	72
Тетяна Гончарук-Чолач, Саяк Ярина ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУСПІЛЬСТВО В СУЧАСНОМУ СВІТІ	74
Тетяна Гончарук-Чолач, Павло Сулима ВПЛИВ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ НА НАЦІОНАЛЬНУ СВІДОМІСТЬ УКРАЇНЦІВ	76
Тетяна Гончарук-Чолач, Богдан Устичук ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ НІЦШЕ: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ	78
Тетяна Гончарук-Чолач, Вікторія Цимбала ФОРМУВАННЯ РЕЛІГІЙНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ	80
Надія Джугла, Аліна Фізик ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	82
Надія Джугла, Марія Степанець ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	84
Надія Джугла, Любомир Гринюк, ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	86
Надія Джугла, Світлана Вербіцька ФОРМУВАННЯ РЕЛІГІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	87
Надія Джугла, Ольга Юрчак ФЕНОМЕН САМОТНОСТІ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ	89
Надія Джугла, Крафт Анастасія ФЕМІНІЗМ У МУСУЛЬМАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	90
Надія Джугла, Кримець Софія РОЛЬ І МІСЦЕ РЕЛІГІЇ В ПРОЦЕСІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІЄТВОРЕННЯ	92
Надія Джугла, Загурська Мар'яна АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «КОМУНІКАЦІЙНА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА»	95
Надія Джугла, Олена Дзядик ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ	97
Надія Джугла, Інна Самолюк ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА	99
Надія Джугла, Любов Бардокіна СВОБОДА ОСОБИСТОСТІ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ	101
Максим Задорожний ЛОГІКО-ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ	103
Станіслав Ясіновський ФЕНОМЕН САМОТНОСТІ У ЖИТТІ ЛЮДИН	104

Вознюк Тетяна	
МОРАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАЦІ: ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	106
Ніколаєнко Дмитро	
АВТОНОМНІСТЬ ЕТИКИ І.КАНТА.....	108
Мадараш Катерина	
ГАРМОНІЯ ВІРИ Й РОЗУМУ У ВЧЕННІ ТОМИ АКВІНСЬКОГО.....	110
Кудрова Ольга	
ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА.....	112
Дмитраш Марія	
РАЦІОНАЛІЗМ РЕНЕ ДЕКАРТА	114
Камінська Олена	
ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА.....	116
Галічевська Сніжана	
ЛЮДИНА ЯК ТВОРЕЦЬ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	118
Стоколяс Інна	
БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ	120
Стецко Яна	
УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	122
Безкоровайна Діана	
РАЦІОНАЛІЗМ Р. ДЕКАРТА.....	124
Софіюк Ангеліна	
СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ФОРМ ДІАЛЕКТИКИ.....	125
Сорокопас Віктор¹²⁷	
СУЧАСНИЙ СВІТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	127
Солевич Діана	
Ф. БЕКОН – ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ	129
Смоляк Юлії	
ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ, ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ).....	131
Слупачик Даніїл	
«УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ» ФІЛОСОФІЇ Г.СКОВОРОДИ.»	132
Скоробогатий Владислав	
АВТОНОМНІСТЬ ЕТИКИ І. КАНТА.....	134
Sydorenko Artem	
PHILOSOPHY OF LAW IN ANCIENT ROME	136
Сигіль Юлії	
ДІАЛЕКТИКА ЯК РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕРНО ФІЛОСОФІЇ Г. ГЕГЕЛЯ.	138
Серветнік Ілона	
РАЦІОНАЛІЗМ РЕНЕ ДЕКАРТА	140
Сендецький Володимир	
ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ	142
Самсін Олег	
ВЧЕННЯ ПРО СУБСТАНЦІЮ У ФІЛОСОФІЇ Б. СПІНОЗИ.....	143

Сагайдак Андрій ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ	144
Савчук Юрій ДІАЛЕКТИКА ЯК РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕРНО ФІЛОСОФІЇ Г. ГЕГЕЛЯ.	146
Рябушиць В'ячеслав ІДЕЯ ПРАВА В СТАРОДАВНЬОМУ КИТАЇ	147
Румак Катерина ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ	149
Романюк Валентина ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	151
Ратинська Соломія ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ	153
Радзібаба Аліна ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ	155
Процак Віталій ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ ДЖОНА ЛОККА	156
Діана Прокіпчук ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМІ	158
Решетука Максим МЕТАФІЗИКА ЯК ОСНОВНА АЛЬТЕРНАТИВА ДІАЛЕКТИКИ.....	160
Польового Дмитра АВТОНОМНІСТЬ ЕТИКИ І.КАНТА.....	162
Підсадна Юліанна ПРОБЛЕМА СВОБОДИ ЛЮДИНИ.....	164
Ryzh Vitalii PHILOSOPHY OF MONEY: PROBLEMS AND PARADIGMS	165
Петльова Анастасія СУТНІСТЬ МОНАДОЛОГІЇ Г.ЛЕЙБНІЦА	167
Пашко Ілля ВЧЕННЯ ПРО СУБСТАНЦІЮ У ФІЛОСОФІЇ Б.СПІНОЗИ.....	168
Пастущак Соломія Ф.БЕКОН - ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ.....	170
Паращак Тарас ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА	172
Панасюк Юлія ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ.....	174
Палюх Андрій Артем СУТНІСТЬ МОНАДОЛОГІЇ Г. ЛЕЙБНІЦА.	176
Панасюк Микола СУТНІСТЬ МОНАДОЛОГІЇ Г. ЛЕЙБНІЦА	178
Палига Дарія ВЧЕННЯ ПРО СУБСТАНЦІЇ У ФІЛОСОФІЇ Б. СПІНОЗИ	180

Опир Юлія ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ	182
Омелянський Артем БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ.....	184
Ногас Іван ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ	186
Надвинична Софія ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ	187
Nahirnyi Ihor CONSTRUCTION OF THEORETICAL MODELS OF THE FUTURE DEVELOPMENT OF SOCIETY.....	189
Навроцька Дарина ПАНТЕЇСТИЧНА ОНТОЛОГІЯ М. КУЗАНСЬКОГО	191
Гурик Мирослава, Мушинський Віталій ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ	193
Музичка Марк МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ	195
Музичишин Владислав ПАНТЕЇСТИЧНА ОНТОЛОГІЯ М.КУЗАНСЬКОГО	197
Лукач Каріна РАЦІОНАЛІЗМ Р. ДЕКАРТА: ПРОБЛЕМА МЕТОДУ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ.....	198
Новак Вікторія КОНЦЕПЦІЯ ПЕРЕОЦІНКИ ЦІННОСТЕЙ У ФІЛОСОФІЇ Ф. НІЦШЕ	200
Молоканова Ельміра ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ	202
Мойсєєв Дмитро ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ	204
Миськів Михайло ХРИСТІАНСТВО І ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ.....	206
Микитенко Кароліна ПАНТЕЇСТИЧНА ОНТОЛОГІЯ М. КУЗАНСЬКОГО	208
Мельничук Станіслав ДІАЛЕКТИЧНЕ ПРОТИРІЧЧЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ.....	209
Марканич Анастасія PHILOSOPHY OF MONEY: PROBLEMS AND PARADIGMS	211
Малкович Христина РЕНЕСАНСНІ НЕОПЛАТОНІЗМ ТА НАТУРФІЛОСОФІЯ ПРО СВІТОБУДОВУ.	213
Маланіч Оксана ІДЕЯ ПРАВА В СТАРОДАВНЬОМУ КИТАЇ	214
Максимович Вадим ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ	216
Максимів Юлія АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ – ВИРАЗНИК ІДЕЙ ПАТРИСТИКИ	217

Майборода Вікторія	
ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ	218
Луців Олена	
ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ	220
Лукашов Матвій	
ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ.....	222
Лужняк Арсен	
СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ	224
Лотоцька Діана	
РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	225
Лойко Денис	
ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ.....	227
Літвінчук Анастасія	
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ.....	229
Левочко Анастасія	
БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	231
Ларіоник Максим	
ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ ЯК ОБРАЗ ЖИТТЯ)	233
Kuchmii Andriana	
PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF LAW IN THE BIBLE	235
Кустра Владислав	
THE PROBLEM OF HUMANIZATION OF GLOBAL DEVELOPMENT.....	237
Курик Юлія	
ПРОБЛЕМА СВОБОДИ У ФІЛОСОФІЇ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ	239
Красовська Анастасія	
ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФІЇ БУТТЯ – НЕБУТТЯ	240
Краєвська Юлія	
ФІЛОСОФІЯ ЯК ШЛЯХ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	242
Кравчук Ростислав	
ТОМІЗМ – ВЧЕННЯ ТОМИ АКВІНСЬКОГО.....	244
Кравчук Кіра	
АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ГРОШЕЙ.....	246
Кравець Христина	
ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ.....	248
Копитчак Віталій	
ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ	250
Колтонюк Тарас	
АВТОНОМНІСТЬ ЕТИКИ І.КАНТА.....	251
Козак Юлія	
«УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ» ФІЛОСОФІЇ Г. СКОВОРОДИ	253
Sofia Koverchuk	
PHILOSOPHICAL APPROACH TO HUMAN UNDERSTANDING	254

Ковальчук. О. ОСНОВНІ ЗАКОНИ ДІАЛЕКТИКИ	255
Ковальчук Денис ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ Т. ГОББСА	257
Ковальчук Владислав ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ	259
Ковалишин Олександр УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	261
Kovalets Yulia PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF LAW IN THE BIBLE	263
Коваленко Катерина МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ	265
Кісіль Олег ПРОБЛЕМИ ПРОСТОРУ І ЧАСУ:ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ	267
Kinashchuk Inna NEEDS, INTERESTS AND VALUES OF PERSONALITY DEVELOPMENT	269
Карпишин Софія ФІЛОСОФІЯ ТА РЕЛІГІЯ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ В СУЧАСНОМУ ХРОНОТОПІ	270
Кара Анастасія «УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ» ФІЛОСОФІЯ Г. СКОВОРОДИ	272
Каплін Валерія Ф.БЕКОН - ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ.....	274
Камінська Олена ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА.....	275
Калуцька Марта ВПЛИВ АНТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ ТА КУЛЬТУРИ	277
Ігнатів Вікторія БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ.....	279
Іваніцька Дар'я, Зубик Аліна ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ	283
Зубик Аліна ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ	285
Богдан Замрозович БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ	287
Замойської Юлії ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф.ШЕЛЛІНГА.....	288
Задорожна Вікторія Ф. БЕКОН – ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ.....	290
Жуковська Лілія ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ, ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ).....	292
Жук Христина ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА.....	294

Дячук Юліана ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ	296
Дякова Юлія ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА.....	298
Душний Юрій ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ	300
Дупелич Мар'яна ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ	302
Дупелич Мар'яна ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ	303
Думас Анна ДІАЛЕКТИЧНЕ ПРОТИРІЧЧЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ	304
Dryha Karina VALUES AS DEFINING CHARACTERISTICS OF HUMAN EXISTENCE.....	306
Доскочинська Марія ПРОБЛЕМА ПРОСТОРУ І ЧАСУ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ.....	308
Ділай Назар ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Л. ФЕЙЄРБАХА.	309
Дишлюк Яни БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ.	311
Деркач Зоряна БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ.	313
Даннікова Марта ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ	314
Danylkov Volodymyr PHILOSOPHICAL AND LEGAL TEACHINGS OF N. MACHIAVELLI	316
Humeniuk Iryna PHILOSOPHICAL APPROACH TO UNDERSTANDING A PERSON	318
Гуйван Ілона СУТНІСТЬ МОНАДОЛОГІЇ Г. ЛЕЙБНІЦА	320
Hubelit Liliia PHILOSOPHICAL IDEAS OF J. LOCKE.....	324
Гришко Христина ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ.....	326
Гриців Катерина АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ – ВИРАЗНИК ІДЕЙ ПАТРИСТИКИ	328
Гриців Денис ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ	330
Грицишин Василь ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ	332
Горошко Софія ОСНОВНІ ЗАКОНИ ДІАЛЕКТИКИ	334

Горішна Юлія ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ	336
Гордецький Василь ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ ЗАКОНУ В БІБЛІЇ	338
Головач Анна-Марія ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ	339
Голик Діана ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ	340
Гладкова Дар'я ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО: ПЕРСОНАЛІЇ ТА ІДЕЇ	341
Гладиш Ростислав-Ярослав МОНІЗМ СУБСТАНЦІЇ У ФІЛОСОФІЇ Б. СПІНОЗИ	342
Гичук Карина ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ	344
Галяс Ольга СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. ФРАНКА	345
Галушка Захар ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА	347
Halyluiko Vladyslav PHILOSOPHY OF LAW IN ANCIENT ROME	349
Галаван Андрій ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ	351
Вінярський Андрій ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	352
Vatashchak Vasylyna PHILOSOPHICAL AND LEGAL THOUGHT OF KYIVAN RUS	354
Василенька Ольга ХРИСТИАНСТВО ТА ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	356
Ваврик Христина БУТТЯ І НЕБУТТЯ - ДВА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ	358
Лавренчук Катерина БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ.....	360
Булко Надія СУТЬ ДІАЛЕКТИКИ І ДОГМАТИЗМУ	362
Браснуєва Владислава ФІЛОСОФІЯ ПРАВА В СТАРОДАВНЬОМУ РИМІ	364
Бойцан Ілля ФІЛОСОФІЯ - СВІТОГЛЯДНА ОСНОВА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА УПРАВЛІННЯ	366
Бойка Володимира ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ ЯК ОБРАЗ ЖИТТЯ)	368
Zoriana Boiko A PHILOSOPHICAL APPROACH TO HUMAN UNDERSTANDING	370

Назар Бобко ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ	372
Білецька Таміла ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ	373
Белякова Вікторія ФІЛОСОФІЯ ГРОШЕЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПАРАДИГМИ	375
Белей Ангеліна ФІЛОСОФІЯ ТА РЕЛІГІЯ	377
Басанець Богдан БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	379
Бас Вікторія ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ	381
Барановська Вікторія ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ	383
Балюх Віктор ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ, ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ).....	385
Багрій Вікторія МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ	387
Бабій Дар'я ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ НАШОГО ЧАСУ	388
Атаманюк Ілона, ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ ЯК ОБРАЗ ЖИТТЯ)	390
Alhimova Yulia PHILOSOPHICAL AND LEGAL TEACHINGS OF H.HEGEL.....	392
Balyk Inna MATERIAL AND SPIRITUAL VALUES IN THE SYSTEM OF ECONOMIC EXISTENCE.....	393
Парфенчук Софія ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ФІЛОСОФУВАННЯ	394
Панчук Анни РАЦІОНАЛІЗМ Р. ДЕКАРТА.....	396
Лазюк Христини ПАНТЕЇСТИЧНА ОНТОЛОГІЯ М. КУЗАНСЬКОГО	398
Лазута-Козловська Віталій ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ.....	400
Лавринчук Тетяни РЕНЕСАНСНІ НЕОПЛАТОНІЗМ ТА НАТУРФІЛОСОФІЯ ПРО СВІТОБУДОВУ	402
Корчак Дмитро ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ.....	404
Корнило Христина АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ – ВИРАЗНИК ІДЕЙ ПАТРИСТИКИ	405
Жгут Максим ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ.....	407

Євін Владислав БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	408
Карпунь Анастасія МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ	410
Турманович Дмитро ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф.ШЕЛЛІНГА.....	412
Стиранка Анна ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ	413
Приймак Олександр ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРАВА В БІБЛІЇ	415
Іванюта Тетяна НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ.....	416
Maksym Ostrovskyi PHILOSOPHICAL AND LEGAL TEACHING OF N. MACHIAVELLI	418
Шимко Назар ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ФЕНОМЕН ПРАВА.....	420
Хмільовської А. Ю. БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФІЇ.	422
Федорів Каріна ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ.....	424
Кара Анастасія «УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ» ФІЛОСОФІЯ Г. СКОВОРОДИ	426
Кравець Ілля СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. ФРАНКА	428
Любович Іван УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ ФІЛОСОФІЇ Г. СКОВОРОДИ.	430
П'янтківська Ірина РАЦІОНАЛІЗМ РЕНЕ ДЕКАРТА	431
Valeriia Vonyativska PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL PROGRESS AND GLOBAL PROBLEMS OF OUR TIME	432
Процишин Арсен ДІАЛЕКТИЧНЕ ПРОТИРІЧЧЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ	434
Руслан Чигур, Максим Микитів ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ «МАРКСОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ».....	436
Руслан Чигур, Василь Миронів НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА.....	437
Руслан Чигур, Вікторія Мирончук ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ	439
Руслан Чигур, Ангеліна Миронюк ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА.....	440
Руслан Чигур, Вероніка Мисліцька УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	442

Руслан Чигур, Олександр Митулинський МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН	444
Руслан Чигур, Владислав Михайлюк ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	446
Руслан Чигур, Олександр Мітюрьов УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	447
Руслан Чигур, Максим Мни ФОРМУВАННЯ ІДЕОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО ПІДПРИЄМЦЯ В ПЕРІОД УТВЕРДЖЕННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	448
Руслан Чигур, Аліна Мороз НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ	449
Юрій Мороз ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ У ХХІ СТОЛІТТІ.....	451
Андрій Морозюк СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	452
Мар'яна Музичинська ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	453
Вікторія Недошитко ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	454
Олександр Несуканий ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА	456
Назар Нижник ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА	457
Ілля Николишин ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД.....	458
Наталія Ніколаєнко ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.....	460
Діана Ніколайчук ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ	461
Яна Новосад ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ	463
Іван Олексійко ЕТИКА БІЗНЕСУ	464
Олег Оленюк ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	466
Тетяна Олійник ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ	467
Ірина Оніщук ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА	468
Ольга Опир ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	469

Андрій Осадчук ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ.	470
Елла Осипчук РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЕМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	471
Максим Остапчук ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.....	473
Єлизавета Остяк ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ	475
Тетяна Охрімук УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	476
Дмитро Павлюк НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ.....	477
Назар Палій ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА	478
Іванна Панасюк КРАСА ЯК АТРИБУТ ПРИРОДИ І КУЛЬТУРИ.....	479
Тетяна Панасюк ЕТИКА БІЗНЕСУ	481
Назарій Пендзей ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ..	482
Вікторія Пеньковська РЕЛІГІЯ ТА ГРОШІ.....	484
Роман Питель ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ.....	485
Ірина Пйонтик ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	486
Андрій Плахта НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	488
Анастасія Потапова ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ	490
Валерія Претус ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ.....	491
Анна-Марія Присмак СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ.....	492
Віталій Приступа ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ.....	493
Кристина Прищепо ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА.....	495
Владислав Проказюк ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ	496

Ірина Псуй ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ	497
Андрій Пукало ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕМА.....	498
Олександр Пюрко ПРОБЛЕМИ ГУМАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	500
Савіна Радомська ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ.....	502
Вероніка Рак ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	503
Анастасія Ревко ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ	504
Андрій Рептак ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТІСНИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА	505
Іван Ресляр СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТУРИЗМУ ЯК ФОРМИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЛЮДИНИ	507
Анастасія Решетнікова СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	509
Ілона Рибак ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	510
Дмитро Рожик ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	511
Максим Розводовський ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ	512
Максим Рокуш НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	513
Ольга Ромашина КИТАЙСЬКА ТРАДИЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ	514
Тимофій Рубаха ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ	516
Владислава Руда ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ	518
Тарас Рудинський ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА.....	519
Марія Ряба ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ	520
Олександр Савіцький ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД.....	521
Анастасія Савчук ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА	522
Вікторія Савчук ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ	524

Святослав Садовий РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЕМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	526
Анастасія Садовник ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.....	527
Максим Сарайкін ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г. СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА.....	529
Владислав Свереняк ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД.....	530
Олександр Сенік СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТУРИЗМУ ЯК ФОРМИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЛЮДИНИ	531
Олександр Сенів ЕТИКА БІЗНЕСУ	533
Роман Сенюк НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ.....	535
Анастасія Серватнюк ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	537
Владислав Сидір ФІЛОСОФІЯ ЯК СПРОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	538
Ярослав Сидор ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	539
Лілія Синявська ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ	540
Анастасія Сібістянюк НАЦІЯ ЯК СУБЕКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ	541
Олександр Сірий АГРЕСІЯ ТА ЖОРСТОКІСТЬ У КОНТЕКСТІ АНТРОПОЛОГІЇ НАСИЛЬСТВА.....	543
Олександр Слишук ІСЛАМСЬКА КОНЦЕПЦІЯ СТАВЛЕННЯ ДО ЗАКОНУ ВАРТОСТІ	544
Олеся Смалюк СУЧАСНИЙ СВІТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	545
Тарас Смоляк ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ.....	547
Микола Снежок ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	548
Олександр Солоненко НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА.....	549
Денис Стадник РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЕМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	551
Денис Стасюк ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.....	553

Діана Стахурська ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ.....	554
Михайло Сташків ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	556
Максим Стоцький НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	558
Вадим Стрижак ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	559
Ксенія Стрілець ФОРМУВАННЯ ІДЕОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО ПІДПРИЄМЦЯ В ПЕРІОД УТВЕРДЖЕННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	560
Павло Тарасюк ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА ЯК ВИД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	561
Данило Тарновський ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД.....	563
Богдан Теклюк ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	564
Назарій Тимчишин ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ	565
Юлія Томин ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ В ХХІ СТОЛІТТІ.....	566
Юрій Трачук ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	567
Максим Третьяк НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ.....	568
Ірина Триліх ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	570
Христина Триліх ІСЛАМСЬКА КОНЦЕПЦІЯ СТАВЛЕННЯ ДО ЗАКОНУ ВАРТОСТІ	571
Владислав Туз ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ.....	572
Вікторія Уварова ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	573
Діана Уніч НІМЕЦЬКІ МИСЛИТЕЛІ ПРО ПРИРОДУ ВЛАСНОСТІ	574
Владислав Урбанський ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА ЯК ВИД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	575
Ігор Ухач ЕТИКА БІЗНЕСУ	577
Оксана Файдевич ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	579
Вікторія Федорович СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ФЕНОМЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	581

Вікторія Філь ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	583
Олександра Фурманкевич ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	584
Юрій Хабюк ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	586
Владислава Харкавлюк ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	588
Віталій Харков ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ.....	589
Нестор Хемій ЕКОНОМІЧНИЙ ТИП ЛЮДИНИ ЗА С. БУЛГАКОВИМ	590
Юлія Хемій ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА	591
Марія Хмелюк ЕТИКА БІЗНЕСУ	593
Андрій Хома ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	594
Соломія Хомин ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТІСНИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА	596
Володимир Хомут ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ.....	598
Анна Хрулева НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	600
Тетяна Хрупало ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	601
Віталій Худоб'як ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РЕЛІГІЇ ТА ГРОШЕЙ	603
Арсен Царюк ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ.....	604
Артем Цветков ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	605
Крістіна Цвігун ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА	606
Валерія Цвіра СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	608
Валентин Цибульський НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	609
Софія Чайківська ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	610
Анастасія Черній ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ	612

Олександр Чиж ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУПІЛЬСТВА	613
Тетяна Чорнобай НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ	615
Костянтин Чорногіль ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ	616
Вікторія Чуб ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	618
Максим Чумакевич НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ	620
Роман Шаблій РЕЛІГІЯ ТА ГРОШІ	622
Юлія Шалайда ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСЬКОГО РОЗВИТКУ	624
Вероніка Шевчук ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	626
Софія Шевчук ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ	627
Назар Шелевер ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ.	629
Анастасія Шемечко РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК МНЕВІДЕМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	630
Максим Шинкаренко ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ	631
Володимир Шишка НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	632
Марія Шкурінова СУЧАСНИЙ СВІТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	634
Андрій Шпак ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	636
Соломія Шпит РЕЛІГІЯ ТА ГРОШІ	638
Ірина Шум'як ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ	640
Ольга Шупарська ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	641
Денис Шушкевич ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	642
Владислав Щербатий РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЕМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	643

Олександра Щурик ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ	645
Роксолана Щурко НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА.....	646
Зоряна Юрковська СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	648
Роман Юрчак ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ	650
Валерія Яковець ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ.....	651
Яковець Ольга ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА ТА ОСОБИСТОСТІ.....	653
Марта Яремко ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА	654

ПЛАТФОРМА 3.

ПІСЛЯВОЄННИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Тетяна Гончарук-Чолач, Нудьга Денис РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	655
Тетяна Гончарук-Чолач, Марія Лагода РОСІЙСЬКА АГРЕСІЯ ПРОТИ УКРАЇНИ: ХРОНІКА ПОЧАТКУ	657
Тетяна Гончарук-Чолач, Діана Кухар КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ПРИНЦИП СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ: СОЦІАЛЬНО- ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ	659
Тетяна Гончарук-Чолач, Софія Степаненко МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ.....	661
Тетяна Гончарук-Чолач, Мельничук Вікторія ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	663
Тетяна Гончарук-Чолач, Подставин Владислав ГЕНЕЗА ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО КОНСЕРВАТИЗМУ	665
Тетяна Гончарук-Чолач, Руда Юлія ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.....	667
Тетяна Гончарук-Чолач, Андріана Музика ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	669
Тетяна Гончарук-Чолач, Анастасія Дем'янишин НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ	671
Тетяна Гончарук-Чолач, Мар'яна Крисовата СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	673
Надія Джугла, Томчук Максим ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОГО СПОДІВАННЯ	675
Надія Джугла, Ігор Білак ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ МЕНТАЛІТЕТУ УКРАЇНЦІВ	676

Надія Джугла, Мар'яна Жеребна ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	678
Надія Джугла, Анастасія Красюк ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ	680
Надія Джугла, Юлія Антонів МОРАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАЦІ: ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТОРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	682
Надія Джугла, Богдан Будьонков МАРКЕТИНГ, ЯК ФІЛОСОФІЯ БІЗНЕСУ	684
Надія Джугла, Вікторія Обшарська ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	686
Надія Джугла, Данило Неменко ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ.	688
Надія Джугла, Софія Лось ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СВІДОМІСТЬ МОЛОДІ	690
Надія Джугла, Вероніка Батьківська ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	691
Надія Джугла, Ірина Лиха ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИСАМОВИЗНАЧЕННЯ	693
Іванна Літвін, ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	694
Тетяна Пласконіс, ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ В ХХІ СТОЛІТТІ.....	696
Myroslava Huryk, Yuliia Shpak UKRAINE IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION	
Huryk Miroslava, Oliinyk Veronika THE PROBLEM OF FORMING A MODERN UKRAINIAN NATION.....	700
Касіян Марія ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МОДЕРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	701
Курик Назар УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	702
Олексів Вікторія ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ ЇЇ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ	704
Назар Анастасія ІДЕЯ ПРИРОДНОГО ПРАВА ГУГО ГРОЦІЯ	706
Yuliia Lukashchuk PHILOSOPHICAL AND LEGAL TEACHINGS OF N. MACHIAVELLI.	708
Гавазюк Катерина ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ Н. МАКІАВЕЛЛІ.....	709
Бриндальський Андрій УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	711
Нижник Олексій АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н. МАКІАВЕЛЛІ.....	712

Гурик Мирослава, Мартинишин Віталій	
АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н. МАКІАВЕЛЛІ.....	714
Dizhak Snizhana	
NATIONAL IDENTITY IN THE ERA OF GLOBALIZATION.....	716
Грошко Аліна	
АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н. МАКІАВЕЛЛІ.....	717
Leonid Aronov	
HUGO GROTIUS' IDEA OF NATURAL LAW.....	719
Dizhak Snizhana	
NATIONAL IDENTITY IN THE ERA OF GLOBALIZATION.....	721
Білан Владислав	
ПРОБЛЕМИ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ.....	722
Левчук Вікторія	
АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н.МАКІАВЕЛЛІ.....	723
Огерук Юрій	
АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н. МАКІАВЕЛЛІ.....	725
Ничик Максим	
АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ НІКОЛЛО МАКІАВЕЛЛІ	727
Табака Анжела	
ОСОБЛИВОСТІ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНЦЯ.....	729
Петрук Анна	
ФІЛОСОФІЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ І. КАНТА.	731
Грисик Олександра	
BASIC VALUES OF MODERN UKRAINIAN SOCIETY	733
Гень Валерія	
ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ.....	735
Дмитрів Ірина	
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. ФРАНКА	737
Palka Yulia	
POLITICAL CULTURE: PROBLEMS AND CONTRADICTIONS OF ITS FORMATION IN UKRAINE.....	739
Томахів Володимир, Вонсович Анастасія	
ІНФОРМАЦІЙНІ ВПЛИВИ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.....	741
Томахів Володимир,	
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА.....	742
Томахів Володимир, Стецюк Назар	
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ В ПОЛІТИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ.....	743
Томахів Володимир, Шевчишин Тетяна	
РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ.....	744
Томахів Володимир, Коваль Вадим	
РОЛЬ НЕЗАЛЕЖНИХ МАС-МЕДІА В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	745
Томахів Володимир, Павлюк Дмитро	
РОЛЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	746

Томахів Володимир, Плахта Андрій ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІ СТРУКТУРИ	747
Колісник Тетяна ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	748
Вальків Максим, Луцик Дмитро ГРОМАДСЬКА ДУМКА У ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ	751
Ольга Юрчак ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙН В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.	752
Антонів Юлія ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ.....	753
Ірина Лиха МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА.....	754
Красюк Анастасія, Зінькевич Олександра РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	756
Лебединський Тарас ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	757
Дідула Віктор ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СУЧАСНУ ПОЛІТИКУ	758
Дударчук Олександр ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ПОЛІТИЧНЕ МАНІПУЛЮВАННЯ	759
Приймаченко Анастасія ПОЛІТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА УПРАВЛІННЯ	760
Лемчук Вікторія СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	761
Полікровська Каріна ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	762
Модь Сергій МЕТОДИ МАНІПУЛЯЦІЇ ПІД ЧАС ВИБОРІВ.....	763
Кіт Марія ІНТЕРНЕТ ЯК КАНАЛ АГІТАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ	764
Бандура Станіслав ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ЙОГО СУТЬ.....	765
Марухно Дмитро НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР.....	766
Братко Аріана ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ	767
Міхова Юлія ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ В УКРАЇНІ.....	768
Софія Хращевська, Томчук Максим УКРАЇНСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ: МИНУЛЕ ТА МАЙБУТНЄ.....	770
Фізік Аліна ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ФУНДАМЕНТ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ	771

Балук Максим СУТЬ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ У 2014 РОЦІ	772
Зварич Вікторія ВИНИКНЕННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТИЗМУ.....	773
Урбанський Владислав КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ В. ЛИПИНСЬКОГО ТА Д. ДОНЦОВА, ЇХ АКТУАЛЬНІСТЬ ДЛЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	774
Балаж Артем ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ	776
Бурячишен Назар ГЕНЕЗА ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ.	777
Чумакевич Максим ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.....	778
Юрчак Роман ПОЛІТТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА	779
Мальонко Ілля ВЗАЄМОДІЯ УРЯДУ ТА ОПОЗИЦІЇ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ПЕРЕХОДУ ВІД АВТОРИТАРНОГО РЕЖИМУ ДО ДЕМОКРАТІЇ.....	781
Палій Назар УКРАЇНА ТА ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	782
Гобляк Василь ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ТА ЇЇ СУТНІСТЬ	783
Каретніков Олександр ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ МОЛОДІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	784
Стрижак Вадим ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ ХРИСТИЯНСТВА	785
Проказюк Владислав СТАНОВЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В УКРАЇНІ	786
Андраюк Іван НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	787
Куртяк Назар ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ І ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ.....	788
Свереняк Владислав ПОЛІТИЧНА ДУМКА КИЇВСЬКОЇ РУСІ	789
Рак Вероніка ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ АВТОРИТАРИЗМУ В ПОЛІТИЧНОМУ ТА ЕКОНОМІЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ	790
Серватнюк Анастасія ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ПРО ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ...	791
Чепель Андрій ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ.....	792
Семенюк Руслан СУЛТАНІЗМ ЯК РІЗНОВИД АВТОРИТАРИЗМУ	793

Рубаха Тимофій, Слишук Олександр НАСЛІДКИ РАДЯНСЬКОГО ТОТАЛІТАРИЗМУ ДЛЯ УКРАЇНИ	796
Снежок Микола ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ	797
Гула Станіслав ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	798
Барановський Максим НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	799
Богач Максим ПОЛІТИЧНА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	800
Кохман Ігор ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛІТИ В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	801
Закала Христина РОЗВИТОК ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ.	802
Кришук Вікторія ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	803
Миколіук Антон ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТА ПІД ЧАС ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ КОМПАНІЇ.....	804
Гримак Максим ЛІБЕРТАРІАНСТВО У ХХІ СТОЛІТТІ	805
Котеленець Вікторії ОЦІНКА СТАНУ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ ЗАРУБІЖНИМИ ЕКСПЕРТАМИ.....	806
Розводовський Максим ОСНОВНІ РЕСУРСИ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ	807
Данилюк Карина ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	808
Казмірук Михайло НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	809
Питель Роман АНАЛІЗ ВПЛИВУ РЕЛІГІЇ НА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ	810
Канаховська Діана ПОСТКОМУНІСТИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ 1980-Х – 2014 РР.)	811
Бойчук Артем, Царьков Алессандро ПЕРСПЕКТИВИ НЕОФАШИЗМУ У СУЧАСНІЙ ЄВРОПІ	813
Хомут Володимир РОСІЙСЬКА АГРЕСІЯ ПРОТИ УКРАЇНИ: ХРОНІКА ПОЧАТКУ.	814
Цветков Артем ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	816
Черепанов Костянтин ВЗАЄМОЗАЖНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ ТА АВТОРИТАРНИХ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ	817

Ряба Марія ТОТАЛІТАРИЗМ ЯК ФЕНОМЕН ХХ СТОЛІТТЯ.....	818
Туз Владислав ОСНОВНІ ТИПИ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ СУЧАСНОСТІ.....	819
Шевчук Любомир МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ	820
Кісіль Соломія ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	821
Гарболінський Владислав УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН.....	822
Ковтун Ігор, Соломія Бойцун КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА ПРОЯВИ	823
Ковтун Ігор, Анастасія Гаврилюк ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ.....	824
Ковтун Ігор, Ірина Деркевич ФЕМІНІЗМ В МУСУЛЬМАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	825
Ковтун Ігор, Анастасія Комар ПОЛІТИЧНІ ЕЛІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	827
Ковтун Ігор, Оксана Медведюк ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	828
Володимир Мачальський ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ У 2019 Р.	830
Василь Меленевич ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	831
Анна Мерецька ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	832
Максим Микитів ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ ФРАНКЛІНА ДЕЛАНО РУЗВЕЛЬТА	834
Вікторія Мирончук КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА СУЧАСНІ ПРОЯВИ	835
Ангеліна Миронюк ГРОМАДСЬКА ДУМКА, ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВРАХУВАННЯ В ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ	837
Олександр Митулінський ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	838
Владислав Михайлюк ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ПІДТРИМКИ КУЛЬТУРИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН	840
Олександр Мітюрьов ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ	841
Максим Мних ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ	842

Аліна Мороз ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ» ТА «ДЕКОМУНІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ».....	843
Андрій Морозюк РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ ОПОЗИЦІЇ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ	844
Каріна Музика ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТІЇ.....	846
Мар'яна Музичинська СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ: ІДЕПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА ПАРТІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	848
Вікторія Недошитко ПОЛІТИЧНИЙ ЗМІСТ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ ТА ЄС.....	849
Діана Ніколайчук М.МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»	850
Яна Новосад ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ	852
Тетяна Олійник ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС.....	854
Яна Олійник ФОРМИ ВИЯВУ СЕПАРАТИЗМУ	856
Ольга Опир ВПЛИВ ІДЕОЛОГІЇ «РУСЬКОГО МІРА» НА ВІЙНУ В УКРАЇНІ	857
Аліна Осадца ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ.....	859
Єлизавета Остяк ХВИЛІ ПОШИРЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ В СВІТІ, ЇХ ВПЛИВ НА УКРАЇНУ	861
Тетяна Охрімук УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ.....	863
Іванна Панасюк ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ.....	864
Тетяна Панасюк ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	866
Назар Пендзей ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	867
Вікторія Пеньковська УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА.....	868
Денис Піжицький ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ	869
Ірина Пйонтик УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ.....	871
Андрій Погончук ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА.....	872
Анастасія Потапова ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	873

Валерія Претус ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ	874
Анна-Марія Присмак КОСМОПОЛІТИЗМ: ФАКТОРИ, ЯКІ ЙОГО ВИЗНАЧАЮТЬ ТА ЙОГО ПРОЯВИ.....	876
Кристина Прищепо ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ПІДТРИМКИ КУЛЬТУРИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН	877
Богдан Проць М. МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА».....	878
Ірина Псуй ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ	880
Андрій Пукало КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА ПРОЯВИ	882
Савіна Радомська М.МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»	884
Андрій Рептак ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	886
Іван Ресляр ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ ФРАНКЛІНА ДЕЛАНО РУЗВЕЛЬТА	887
Анастасія Решетнікова ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ	888
Ілона Рибак ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ	890
Дмитро Рожик ФОРМИ ВІЯВУ СЕПАРАТИЗМУ	891
Максим Рокуш ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ У 2019 Р.	893
Ольга Ромашина ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ.....	894
Владислава Руда ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ.....	896
Олександр Савіцький УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА.....	898
Анастасія Савчук ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА І ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ	899
Вікторія Савчук ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ	900
Анастасія Садовник ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	902
Олександр Сенік ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ.....	904
Роман Сенюк ФОРМИ ВІЯВУ СЕПАРАТИЗМУ	906

Лілія Синявська ПОЛІТИЧНИЙ ТЕРОРИЗМ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	908
Анастасія Сібістянюк ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ 2019 Р.	909
Олеся Смалюк УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА	910
Смоляк Тарас ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	911
Денис Стадник ФОРМИ ВІЯВУ СЕПАРАТИЗМУ	913
Денис Стасюк ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	914
Діана Стахурська МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН	915
Михайло Сташків ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ 2019 Р.	916
Павло Тарасюк МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СИТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	918
Богдан Теклюк ВИБОРЧА СИТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	920
Назарій Тимчишин УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ	921
Юлія Томин ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ В УКРАЇНІ У 2019 Р.	923
Юрій Трачук ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	924
Ірина Триліх ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	926
Христина Триліх ХРИСТИАНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ	927
Вікторія Уварова МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СИТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	928
Оксана Файдевич ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	929
Вікторія Федорович МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СИТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	930
Вікторія Філь ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ	931
Олександра Фурманкевич УСПІХИ ТА НЕВДАЧІ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	933
Юрій Хабюк ХРИСТИАНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ	935

Владислава Харкавлюк МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ	937
Віталій Харков СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ	938
Нестор Хемій ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ	940
Юлія Хемій СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ	942
Марія Хмелюк ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	944
Анна Хрулева ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС	946
Тетяна Хрупало МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ	947
Віталій Худоб'як ІДЕОЛОГІЯ «РУСЬКОГО МІРА» ЯК ІДЕЙНА ОСНОВА РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	948
Крістіна Цвігун ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС	949
Валерія Цвіра МІСЦЕ І РОЛЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У СТРУКТУРІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	950
Валентин Цибульський МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ	951
Софія Чайківська ВИБОЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	953
Тетяна Чорнобай ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС	955
Вікторія Чуб ФОРМИ ВІЯВУ СЕПАРАТИЗМУ	957
Роман Шаблій ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	959
Юлія Шалайда М. МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»	960
Вероніка Шевчук ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	962
Софія Шевчук ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	964
Назар Шелевер МІСЦЕ І РОЛЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У СТРУКТУРІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	966
Анастасія Шемечко ГРОМАДСЬКА ДУМКА, ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВРАХУВАННЯ В ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ	967

Володимир Шишка	
ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ	969
Соломія Шпит	
ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ	970
Ірина Шум'як	
ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ	971
Денис Шушкевич	
СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ	972
Владислав Щербатий	
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ	973
Олександра Щурик	
ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УКРАЇНІ	974
Зоряна Юрковська	
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНИ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ	976
Валерія Яковець	
ІДЕОЛОГІЯ «РУСКОГО МІРА» ЯК ІДЕЙНА ОСНОВА РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	977
Ольга Яковець	
УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА	979
Марта Яремко	
УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА	980
Веселовський Олесь	
ПРОЄКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ЕТАПИ, ПРОЦЕСИ ТА УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ В РАМКАХ ТНК	981

ПЛАТФОРМА 1.

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ»

*Тетяна Чолач-Гончарук, доктор філософських наук,
професор, завідувачка кафедри політології та філософії ЗУНУ,
Віктор Кошулинський,
студент групи ПОЛ-41*

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Аналіз реальних характеристик глобалізаційних процесів вказує на взаємозв'язок усіх основних складових глобалізації - глобальної економіки, міжнародної політики, світового інформаційного простору, соціально-економічного й гуманітарного розвитку людства. Внаслідок цих процесів та радикальних змін у міжнародній політичній системі формується новий світоустрій, що буде визначати основні принципи міжнародної стабільності загалом і безпеки кожної країни зокрема. Основною суперечністю глобалізаційних процесів є суперечності між глобальними потребами світового економічного й політичного розвитку та прагненнями національних держав до збереження власної ідентичності й суверенності. Будь-яка країна, яка прагне уникнути маргінального й периферійного стану, повинна інтенсивно включатися у глобалізаційні та інтеграційні процеси, проте не повинна «розчинятися» у загальному глобалізаційному просторі. Протиріччя між економічними і політичними інтересами глобальних корпорацій та національних держав створюють нові конфліктні лінії в міжнародній системі. Малі й слабкі країни можуть протиставитися впливу глобальних корпорацій лише завдяки внутрішній єдності та груповій регіональній інтеграції [2]. Нерівномірний розвиток окремих країн і регіонів призводить до появи асиметрії у міжнародних відносинах як небезпечного явища сучасної світової політичної системи. Процес глобалізації втягує всі держави, нехтуючи їхньою суверенністю, політичними режимами та рівнем розвитку. Нові учасники все більше підривають роль держави у сферах безпеки, економіки та комунікацій, зменшуючи її монополію на застосування сили. Все це не може не відобразитися на змісті національних інтересів та їх основних пріоритетах. Таким чином, глобалізаційні процеси відображають зростаючу взаємозалежність країн, економік та культур у всьому світі. Якщо говорити про основні сутнісні характеристики глобалізаційних процесів, то вони включають:

1. «Економічну інтеграцію: Зростання міжнародної торгівлі, інвестицій та фінансових потоків.
2. Комунікаційну революцію: Розвиток технологій зв'язку сприяє миттєвому обміну інформацією та ідеями між людьми з усього світу.
3. Культурну гомогенізацію та диверсифікацію: З одного боку, глобалізація може сприяти розповсюдженню однотипних культурних впливів (американізація), але з іншого боку, вона також може сприяти збагаченню культур через культурний обмін та взаємодію» [3, с.48].

Коли мова йде про інституційні засади глобалізаційних процесів, то вони в свою чергу включають:

1. «Міжнародні організації: Такі як Організація Об'єднаних Націй (ООН), Всесвітня торговельна організація (ВТО) та Міжнародний валютний фонд (МВФ), які сприяють співпраці та координації між країнами.
2. Міжнародні договори та угоди: Світові торгові угоди, подвійні оподаткування та інші угоди допомагають регулювати міжнародні відносини.
3. Міжнародні фінансові ринки: Фінансові інструменти та установи, такі як міжнародні банки та фондові ринки, дозволяють країнам та компаніям отримувати доступ до капіталу та фінансових послуг у всьому світі» [1, с.26].

Таким чином, ці інституційні засади допомагають управляти глобалізаційними процесами та забезпечують механізми для вирішення спільних проблем та викликів, які виникають в контексті зростаючої взаємозалежності між країнами.

Висновки. Дослідження глобалізаційних процесів базується на різних теоріях та методологіях, які дозволяють розуміти та аналізувати це складне явище. Ось деякі з них:

1. Теорія глобалізації: Ця теорія розглядає глобалізацію як процес економічної, політичної та культурної інтеграції, що відбувається на світовому рівні. Вона досліджує механізми, які сприяють цьому процесу, такі як транснаціональні корпорації, міжнародні угоди і технологічний прогрес.
2. Методологія міждисциплінарного підходу: Дослідження глобалізації використовує методи з різних наукових дисциплін, таких як економіка, політичні науки, соціологія, культурологія та інші. Це дозволяє зрозуміти різні аспекти глобалізації та їх взаємозв'язки.
3. Критичний підхід: Деякі дослідники використовують критичний підхід до аналізу глобалізації, розглядаючи її негативні наслідки, такі як нерівність, експлуатація праці, втрата культурної ідентичності та інші. Цей підхід допомагає виявити проблемні аспекти глобалізації та розробити стратегії їх вирішення.

4. Методи кількісного та якісного аналізу: Дослідники використовують якісні та кількісні методи для аналізу глобалізаційних процесів. Це включає аналіз статистичних даних, опитування, етнографічні дослідження, кейс-стаді та інші методи.

Загалом, дослідження глобалізаційних процесів вимагає комплексного підходу, який поєднує в собі різні теорії, методи, засади та підходи для отримання повного розуміння цього явища.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)

2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.

3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

4. Naisbitt J., Aburdene P. Megatrends: Ten New Directions Transforming Our Lives. William & Morrow Company, Inc., 2020. 333 p.

5. Robertson R. Glocalization: Time-Space and Homogeneity Heterogeneity. Global Modernities. L.: Sage, 2023. P. 25–44

ЕТНОКУЛЬТУРНА САМООРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЇЇ ВИЖИВАННЯ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Невігластво політиків нерідко дорого коштує для своїх та сусідніх народів, прикладом чого є російсько-українська війна з її численними жертвами. Обґрунтовуючи агресію проти українців, звинувачуючи їх у русофобії та екстремальному націоналізмі, який ніби-то нав'язали західні політики, путін не розуміє чому українці не хочуть співпрацювати з росіянами, дружити з ними, вливатися у російську культуру та «русский мир». Близькість мови та релігії і факт тривалого проживання в одній державі ще не є доказом етнічної тотожності українців і росіян, підставою вважати їх «одним народом». Загалом для російської суспільної свідомості, науки та політики характерною є недостатня увага до феномену етнічності, нерозуміння її суті, засад самоорганізації, а також нехтування її мобілізуючим потенціалом та впливом на політику. Причиною цього є імперський характер мислення та політичної діяльності: намагання ототожнити та підкорити народи, насильно нав'язати їм ідею єдності і «братерства». Зрусифікована частина українців також демонструє нерозуміння важливості етнокультурного розвитку українського народу та ролі етнічності у конфлікті з північним сусідом. Сказане свідчить про актуальність етнополітичних знань для формування світоглядних передумов та активної життєвої позиції задля перемоги над віковичним ворогом.

Мета статті – розкрити сутність і теоретичні засади етнокультурної самоорганізації нації як важливого чинника виживання українського народу в умовах російської агресії. В основу міркувань покладені етнологічні та етнополітичні ідеї, напрацьовані автором у монографії «Національний принцип: етнополітична концепція нації» (Тернопіль, 2009 р.) та розвинуті у подальших публікаціях.

Спершу зазначимо, що феномен етнічності має порівняльну природу – це процес і результат співставлення історично сформованої людської спільноти з іншими подібними утвореннями. Це порівняння породжує такі атрибутивні ознаки етнічності як «іншість», «перевага свого» («вищість») і «нашість». «Іншість», інші люди – таке основне значення мало слово *ethnea* у античних греків. Як атрибут етнічності, воно полягає в тому, що спільнота, її представники усвідомлюють, що «вони» інші, ніж «ми». «Перевага свого» має оцінний зміст. Вона засвідчує не лише специфічність свого, але і його переваги над відповідними рисами «інших», його «вищість», досконалість. Тому в етнічності як феномені людського життя присутня певна зверхність у ставленні до інших, етноцентризм; інше оцінюється крізь призму свого світобачення, розуміння і власної вигоди. Часто чуже є «нерозумним», а тому вважається «неправильним», ворожим (звідки мова про «поганську віру», твердження, що інші є «варварами», а то й «нелюдами»). «Нашість» у структурі етнічності – це установка на об'єднання та відділення від інших, гуртування наших, своїх. Не випадково слово «нашисти» використовується для позначення політичних об'єднань фашистського типу в сучасному політичному лексиконі росіян. На основі інтегруючо-диференціюючої настанови «наше – ненаше» формується місцевий (територіальний) чи груповий патріотизм, вся система етнічної і національної ідеології та політики.

На наше переконання, що обґрунтоване у зазначеній вище авторській монографії, етнічність поєднує два механізми самоорганізації людей: біологічний, який базується на генетичних кодах, та соціальний, в основі якого культура – «третя природа», яка представляє собою соціальні коди, закладені в артефактах. Зазначене розкриває зміст етнічного принципу самоорганізації людства: це процес і результат поєднання двох названих механізмів на певній території планети Земля. Воно також вказує на серединний статус етнічного феномену, його розташування між біологічною та суто соціальною формами руху матерії [3, с. 47]. Біологічна та соціальна форми самоорганізації взаємопов'язані, адже кожна створює умови для іншої, впливає на неї.

Етноси як спільноти є різновидами соціального. Для розкриття сутності етнічного соціального використаємо концептуальний підхід вітчизняного філософа В. Беха до розуміння соціального. Особливість соціального, підкреслює В. Бех, полягає в тому, що його підставою є інтелектуальна енергія людини як «розумної речовини». Ця енергія, яку особа випромінює у формі сигналу, що несе інформацію, створює енергоінформаційне поле індивіда, яке інтегрується з полями інших людей. Так виникає польова форма соціального як його основа. «Універсум, – стверджує В. Бех, – спочатку виступає як квантово-корпускулярне (енергетичне) пульсуюче поле, що виникає на основі інтеграції інтелектуальної (органічної) енергії індивідуумів, що виявляється в бутті як тотальний процес обміну діяльністю між людьми, що виявляє і стверджує себе на практиці шляхом колективізму» [2, с. 139].

Базуючись на концептуальних ідеях В. Беха, «етнічне соціальне» ми визначаємо як колективність, яка сформувалася в результаті інтелектуальної та практичної взаємодії людей у конкретних умовах внутрішнього та зовнішнього середовища на базі духовних чинників – мови, логічного мислення, вірувань, переконань, міфології, фольклору тощо. Біофізична основа етнічного соціального – енергоінформаційне поле спільнот, яке змістовно наповнене етнічними цінностями, пам'яттю про історичний досвід, етнічними цілями, акумульованими в етнічній ідеї. Крім цього, етнічне соціальне включає матеріалізоване народом духовне: суспільні інститути, знаряддя та результати праці в різних сферах життєдіяльності, соціальні технології, перетворену людиною першу природу. Етнічне соціальне перебуває в тісному взаємозв'язку та взаємодії з етнічним природним, тобто з біофізичними, біохімічними, біосферними та геокосмічними механізмами

самоорганізації людських популяцій. Необхідна умова та один із способів функціонування етнічного соціального – його самоідентифікація на основі самоусвідомлення рис власної етнічності. Така ідентифікація етнічного вимагає належного рівня самосвідомості народу.

Потрібно розрізняти етнічність і квазіетнічність. Друга притаманна, наприклад, трудовим колективам, населеним пунктам, регіонам, перша – етносам, націям і цивілізаціям. Усі людські спільноти, формування та життєдіяльність яких відбувається на певній території – поселенські, виробничі, військові, політичні тощо, не будучи за своєю природою етнічними, з часом набувають етнічності і перетворюються в проетноси, а згодом – у повноцінні етнічні організми й нації. Це властиве для будь-яких державних формувань, або так званих політичних (громадянських) націй, у тканині яких з часом на базі етнічно-домінуючої культури автохтонного народу формується повноцінна етнокультурна сфера, без якої не може функціонувати будь-яка нація. Скане не стосується населення таких штучних квазідержавних утворень, як донецька та луганська «народні республіки», формування яких насправді було спеціальною політичною операцією путінського режиму. Автохтонна українська етнічність і культура у цих регіонах нині силоміць витіснена з публічної сфери та перебуває під суворою забороною.

Аналізуючи концепції етнічності та розглядаючи специфіку етнічних спільнот, їх різновиди, ми виявляли основні способи та засоби самоорганізації етносів. Етнологічна наука та похідні від неї дисципліни виробили низку понять, які розкривають сенс і механізми генези, організації та самоорганізації етносів, їхнє самоврядування, самовідтворення і самотрансформацію. Основні категорії, поняття і терміни, що виражають їхню суть, такі:

а) *інструментарій етнічної самоорганізації*: мова; етнічні цінності, символи, міфи, звичаї, традиції, ритуали, стереотипи; етнічна пам'ять, свідомість, самосвідомість, етнізм, мораль, досвід, культура, етнічна картина світу, етнічна ідеологія; неприятие, реципрокність; антропологічні, расові ознаки етносу, етнологенетика; адаптований етносом ландшафт, етнічний ареал тощо;

б) *форми етнічної самоорганізації*: плем'я, народність, нація; етнічна категорія, етнічна структура, етнічна асоціація, етнічна спільнота; етнофор, етнізм, етнографічна група, етнічна меншина, етносоціальний організм, етнополітичний організм, суперетнос; етнічна автономія та ін.;

в) *способи етнічної саморегуляції*: етнічна адаптація, етнокультурний трансфер; етноцентризм, етнократія, етнополітика, етнополітичний менеджмент; етнічний конфлікт, етнічна самоідентифікація, етнічна толерантність/інтолерантність, міжетнічна комунікація, ксенофобія, генетичні механізми саморегуляції, соціобіологічні закономірності;

г) *форми етнічного самовідтворення*: етнічна соціалізація, етнічна культура як матриця етнічного феномену; культура міжетнічного спілкування; біогенетичне самовідтворення, соціобіологічні механізми репродуктивності;

д) *етнічна генеза, самотрансформація*: антропогенез, соціогенез, етнологенез, етнічне відродження, розвиток етносу, етнічна адаптація; етнічна сепарація, етнічна інтеграція, етнічна консолідація; трансформація форм етнічності, етнічна модернізація, етнокультурний трансфер, історичні форми етнічності [4, с. 70–71].

До основних явищ і процесів етнічної самоорганізації, належать, насамперед, етнічна картина світу, яка представлена в етнічній свідомості, самосвідомості й культурі. Етнічна карта світу розкривається через категорію «орієнтація». Вона представляє когнітивні (пізнавальні) та ціннісні орієнтації членів етносу на зовнішній світ і на себе в цьому світі. Це, в основному, «невисловлювальна, внутрішньовласлива форма виразу розуміння та втілення представниками даної етнічної спільноти правил життєдіяльності, обумовлених соціальними, природними і «надприродними» силами» [1, с. 74]. Бачення і тлумачення світу етносом відбувається через призму його потреб і цінностей. Етнічна картина світу базується на етнічних константах, що представляють центральну зону етнічної культури, її ядро. Центральна зона української етнічної культури представлена рідною мовою, історичною пам'яттю, народним мистецтвом та звичаями, національною вишивкою та іншими символами, а також такими цінностями як воля, демократія, рідна земля та релігія, вільна праця, військова доблесть, сім'я, материнство, плекання дітей. Всі вони акумульовані в настановах етнічної ментальності, які активізуються і активно діють в буремний час. Ядро етнічної культури спільне для усіх членів етносу і зосереджене у несвідомому прошарку психіки людини.

Адаптаційна та захисна функції етнічної культури та картини світу, яку вона формує, полягають у впорядковувачій і спрямовувачій дії відповідних орієнтацій, які забезпечують ефективне пристосування до середовища і вирішення назрілих проблем. Особливість функціонування етносу полягає у вибіркового сприйнятті реальності: її члени часто нехтують інформацією, що суперечить змісту етнічних констант – цінностей, ідеалів, переконань. Така поведінка забезпечує етносу стійкість до флуктуацій у середовищі.

Наполегливість та вітчайдушність українців у відстоюванні своїх етнічних цінностей у війні свідомо чи підсвідомо мотивована етнічною картиною світу і її програмною складовою – «етнічною ідеологією». Історія підтвердила, що російська етнічність не лише відмінна за змістом, а й ворожа українській етнічності. Тому не можна вірити заявам путіна та його оточення про мир і братні відносини між російським та українським народами.

На відміну від етнічної картини світу, яка характеризує в основному спонтанну самоорганізацію і самотрансформацію етносу, поняття «етнічна ідеологія» відображає суб'єктивний чинник етнічної самоорганізації. Етнічна ідеологія – це сукупність логічно обґрунтованих на основі історичних та сучасних даних стратегічних завдань, які формують образ щасливого майбутнього народу та визначають шляхи його

втілення в життя. Етнічна ідеологія актуалізується етнічною елітою в період міжетнічного напруження, коли виникає загроза суверенному існуванню чи виживанню спільноти. Ця закономірність яскраво проявилася в процесі національного спротиву українців російській аресії.

Для того щоб етнічна ідеологія стала конструктивною і дієвою, щоб зародився етнонаціональний рух, потрібні лідери-стратегі, лідери-пропагандисти, лідери-організатори, озброєні відповідними ідеями. Послідовно українську етнічну та національну ідеологію формують і втілюють в життя ліберально-патріотичні, національно-демократичні та націоналістичні партії, українські православна та греко-католицькі церкви, діячі науки, культури та мистецтва. Саме тому путінський режим якості головної мети війни проти суверенної України визначив «денацифікацію» української держави та суспільства, тобто викорінення із свідомості українців їх справжніх цінностей, життєвих інтересів та устремлінь, а також етнічної культури, що має істотний консолідуючий та самоорганізаційний потенціал. Як показує тривала війна росії проти України, рашистам не під силу подолати волю українського народу, в основі якої сформовані віками національні цінності та ідеали, самобутня культура і менталітет.

Список використаних джерел

1. Афонін Е. Картина світу етнічна. *Етнічний довідник*: у 3-х част. Ч. І. Поняття і терміни. Київ, 1997. С. 74.
2. Бех В. П. Генезис соціального організму країни: моногр. Запоріжжя: Посвіта, 2000. 288 с.
3. Рудакевич О. Націологічні засади модерізації українського суспільства. Науково-популярне видання. Київ: Видавництво Політія. 2020. 360 с.
4. Рудакевич О. М. Національний принцип: етнополітична концепція нації: моногр. Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. 292 с.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ОСНОВНІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ

Актуальність теми нашого дослідження в тому, що в процесі глобалізації Україні необхідно враховувати і ті побічні, суперечливі, нерідко і негативні моменти, які неодмінно супроводжують такі важливі, переломні в історії суспільні явища. Аналіз наукової літератури, присвяченої глобалізації, показує, що цей процес неоднозначно оцінюють як науковці, так і політики, увага акцентується на різних аспектах цього феномену.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація – багатовимірне явище. включає в себе економічні, політичні, інформаційні та культурні складові. Серед них науковці виділяють *економічну* (фінансову) складову первинною стосовно решти. Відтак, аналіз глобалізації та її вимірів стало в центрі уваги багатьох як зарубіжних так і вітчизняних дослідників, що привело до виникнення навіть окремої науки – «глобалістики» [1, с. 6] та наявності в її рамках низки політико-філософських, політологічних та економічних теорій глобалізації.

Дослідження глобалізації як світового суспільно-політичного процесу набуло чи не найбільш дискусійного характеру, виходячи зі складності й неоднозначності глобалізаційних процесів і тих суперечностей, які вони в себе включають [1, 28]. Адже поряд із позитивними чинниками глобалізації, їй притаманні і певні виклики та загрози. Ризики втрати національної ідентичності та культури малочисельних народів, прояви міжнародної злочинності, деформацій економічно-соціального розвитку країн в ході глобалізації , корупції, тероризму, тощо.

Розпочинаючи аналіз феномену глобалізації необхідно насамперед зазначити, що поряд із самим терміном «глобалізація» у сучасній суспільно-політичній лексичі, ЗМІ вживаються і такі поняття, як «глобалізм», «глобалістика». Вони нерідко підміняються одне другим. Тому, як зазначають українські вчені В.Бебик та С. Шергін, необхідно змістовно і методологічно визначитися з цією проблемою. На їхню думку, поняття «глобалізація» повинно означати «процес», «глобалістика» – наука про нього, а «глобалізм» – це ідеологія [1, с. 6]. Такий методологічний підхід, як показують науковці, дає можливість чітко оперувати цими термінами при дослідженні глобалізаційних процесів, враховуючи те, що в сучасній суспільній науці існує багато концепцій глобалізації. Для трактування даного процесу використовується понятійний апарат різних галузей суспільних наук.

Дослідження глобалізації як світового суспільно-політичного процесу набуло дискусійного характеру, з огляду на складність й неоднозначність глобалізаційних процесів. Глобалізація як головна тенденція сучасного розвитку світового співтовариства є важливим об'єктом дослідження суспільних наук. Аналіз наукової літератури, присвяченої глобалізації, показує, що цей процес неоднозначно оцінюють як науковці, так і політики, увага акцентується на різних аспектах цього феномена. Адже поряд із позитивними чинниками глобалізації, їй притаманні також певні виклики та загрози. Як показує аналіз джерел з даної проблематики, це ризики втрати національної ідентичності та культури малочисельних народів, вияви міжнародної злочинності, деформацій економічно-соціального розвитку країн в ході глобалізації, корупції, тероризму тощо.

Глобалізація – багатовимірне явище, яке охоплює економічні, політичні, інформаційні та культурні складові. Науковці вважають, що економічна (фінансова) складова є первинною щодо решти [5]. Відтак, аналіз глобалізації та її вимірів стало в центрі уваги багатьох як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників, що привело до виникнення окремої науки – «глобалістики» та наявності в її рамках політико-філософських, політологічних та економічних теорій глобалізації. Серед основних західних теоретиків ми можемо виокремити відомих західних вчених: Ф. Фукуяму, С. Гантінгтона, Е.Гіденса, Д. Гелда, Е. Мак-Грю, В. Баді, Д. Голдблатта, Дж. Перратона та інших. Серед українських науковців варто назвати Б. Гаврилишина, О.Білоруса, Ю.Пахомова, В. Бебика, С.І. Соколенко, С. Шергіна та інших.

Для трактування процесу глобалізації використовується понятійний апарат різних галузей суспільних наук. Наприклад, М. Головатий зазначає, що більшість провідних зарубіжних науковців поєднують глобалізацію передусім з інтернаціоналізацією сучасної економіки та її наслідками. Він дає таке визначення глобалізації: «Глобалізація – процес обміну, послугами, капіталом та робочою силою, що виходить за межі державних товарами кордонів і набуває форм постійної та неухильно зростаючої міждержавної інтеграції економік. Глобалізація пов'язана із сукупністю найгостріших, життєво важливих світових загальнолюдських проблем, вирішення яких потребує об'єднання зусиль усіх народів і держав» [4]. Отже, політологи, філософи, соціологи, історики, економісти акцентують увагу на політичних, філософських, соціокультурних, економічних та історичних аспектах цього явища.

Заслуговує на увагу загальнофілософський підхід до трактування сутності глобалізації, що його запропонував і сформулював французький науковець Б. Баді. На його думку, це: по-перше, постійний історичний процес, що розвивається; по-друге, це процес гомогенізації та універсалізації світу; по-третє, це транскордонні процеси взаємодії [1, с. 24].

В цілому, у сучасній науковій літературі сформувалися три основних підходи до проблем глобалізації:

1) підхід гіперглобалістів які вважають, що сучасна глобалізація – це якісно нова епоха в розвитку людства, яке у виді окремих народів, держав, повністю підпорядковується функціонуванню глобальної мегасистеми, перш за все дисципліні світового ринку;

2) підхід скептиків, які стверджують, що глобалізація – це переважно міф, що відповідні процеси, які мають глибокі історичні коріння, є розгортанням попередніх багатовікових тенденцій, що накладаються на розвиток окремих націй – держав, а не визначають останніх;

3) підхід трансформаціоналістів, які вважають, що сьогодні у світі відбуваються якісні зміни на глобальному рівні, але останні мають глибокі історичні коріння і загалом не нівелюють етнонаціональну й цивілізаційну розмаїтість соціокультурних та економічних форм [2, с. 25 – 32].

Таким чином, дослідження глобалізації як світового суспільно-політичного процесу набуло дискусійного характеру, з огляду на складність й неоднозначність глобалізаційних процесів. Узагальнивши напрацювання сучасної глобалістики щодо трактування поняття «глобалізація», його можна визначити як процес кількісного зростання та якісної трансформації інтенсивних політичних, економічних, соціальних, правових, культурних зв'язків і стосунків між державами та регіонами світу із суперечливими та непередбачуваними наслідками; фаза розвитку інтеграції світу в умовах сучасних інформаційних технологій.

Висновки. В загальному, як показав наш аналіз, в сучасній науковій літературі сформувалися різні підходи до проблем глобалізації. Економісти, політологи, філософи, соціологи, історики, акцентують увагу на політичних, філософських, соціокультурних, економічних та історичних аспектах явища глобалізації. Причиною цього стало те, що глобалізація – багатовимірне явище. Воно включає в себе економічні, політичні, інформаційні та культурні складові. Тому аналіз глобалізації та її вимірів стало в центрі уваги багатьох як зарубіжних так і вітчизняних дослідників через наявність в її рамках низки політико-філософських, політологічних та економічних теорій.

Список використаних джерел

1. Бебик В. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: Навч. посібник / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. Київ: Університет «Україна», 2006. 208 с.
2. Глотов Б. Б. Глобалізація як феномен культурно-цивілізаційного розвитку України. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-text-11894.html>
3. Кравчук М. Концептуальна еволюція теорій глобалізації. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789>
4. Макогон Ю. В. Зовнішньоекономічна діяльність і зовнішньоекономічні зв'язки України. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/p10_16.pdf
5. Теоретичні моделі глобалізації. URL: <http://www.uaeconomic.com/ulens-260-3.html>
6. Томахів В. Україна в контексті суперечливих викликів глобалізації. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / Т. В. Гончарук-Чолач та ін.; за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 338 с.

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС: ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ

Науковий інтерес до політичного дискурсу зумовлений тісною співпрацею політичних інститутів із загальною системою комунікацій у суспільстві. У політиці, як мистецтві управління державою, «мистецтві можливого», чільне місце посідають ораторське вміння, риторика та комунікативні компетенції політичних діячів та лідерів, за допомогою яких вони посилюють свій вплив на суспільство та електорат.

Метою дослідження є аналіз поняття «політичний дискурс» та його ролі в політиці.

Виклад матеріалу. В своїх різних проявах дискурс на основі мовних засобів, є інструментом нашої комунікації із політичними, соціальними, культурними, науковими та іншими структурами нашого соціуму. Політика не може бути нейтральною до мови як найрепрезентативнішої ознаки людського суспільства. Політика виникла функціонує у суспільстві, як окрема сфера діяльності людей. Політичне мовлення в хронологічному зрізі яскраво символізує зміну форм правління та громадянських настроїв у суспільстві, рівнів політичної свободи або несвободи, стабільності або дисбалансу. Тому більшість досліджень мови політики – це водночас аналіз певного політичного періоду.

Поняття «дискурс» давно вийшло за межі лінгвістики і має міждисциплінарний характер. Цей термін, окрім лінгвістики, ЗМІ використовують такі науки, як філософія, політологія, психологія, культурологія, соціологія та інші, які пов'язані потенціалом мовлення та способів його реалізації. В загальному, враховуючи масштаби дискурсу та його параметри, виділяють, аналізують і досліджують його певні види: політичний, науковий, військовий, педагогічний, юридичний тощо.

Щодо поняття «політичний дискурс» то зазначимо, що у сучасній науці не існує єдиної думки щодо його дефініції. Деякі науковці вважають, що такі поняття мова політики, політична комунікація, політичний дискурс – взаємопов'язані між собою, але включають і певні відмінності. Ми вважаємо, що терміни «політичний дискурс» та «політична комунікація» можна ототожнювати, але мову політики слід розглядати як сукупність знаків, які утворюють семіотичний простір політичного дискурсу та мають свою структуровану систему, так як, на відміну від інших сфер людської діяльності, специфіка політики і полягає переважно в її дискурсивному характері, а більшість політичних дій є речовими діями за своєю природою. В свою чергу, виділення політичного дискурсу в окрему та самостійну категорію випливає із розуміння М. Вебера політики як окремої та особливої сфери суспільної діяльності, пов'язаної із суспільним феноменом влади, що проймає всі сфери і рівні соціально-політичної взаємодії в суспільстві [2].

Політичний дискурс розгортається в процесі завоювання, утримання та використання політичної влади. Основним змістом політичного дискурсу є потреба суб'єкта політики (політичного лідера, діяча, політичної партії чи інших політичних інститутів) висловити своє бачення дійсності та переконати адресатів (об'єктів політики) у тому, що таке бачення є єдино вірним та правильним.

Політичний дискурс характеризується низкою специфічних засобів – не лише у вживанні специфічної детермінованої політичною діяльністю лексики. Як відзначає український науковець Н. Шевчук, політичний дискурс характерний: «у своєрідному виборі й організації певних структур вираження відповідно до прагматичних настанов, цілей та умов спілкування, що склалися в процесі професійної діяльності політиків» [4, с. 265].

Грунтовним та змістовним є визначення політичного дискурсу Т. Ван Дейком: «Політичний дискурс – це клас жанрів, обмежений соціальною сферою, а саме політикою. Урядові обговорення, парламентські дебати, партійні програми, промови політиків – це ті жанри, які належать сфері політики» [6]. Як відзначають інші дослідники, що: «політичний дискурс може бути визначений як сукупність усіх мовленевих актів у політичних дискусіях, а також правил публічної політики, які оформилися відповідно до існуючих традицій і отримали перевірку досвідом» [3]. Отже, дискурс є політичним, коли він супроводжує політичні дії в процесі політичної взаємодії у суспільстві.

Деякі науковці також розглядають політичний дискурс через його співвідношення з ідеологічним дискурсом: «Політичний дискурс – різновид ідеологічного дискурсу. Різниця в тому, що політичний дискурс ідеологічно-прагматичний, а ідеологічний – імпліцитно-прагматичний [1].

Функціональною особливістю політичного дискурсу є його цільова установка створення впливу на аудиторію. Кожен політик у своєму публічному виступі чи у ЗМІ ставить за мету перемогти опонента, а для цього переконати, залучити на свій бік слухача, глядача або читача. У свою чергу, це зумовлює використання відповідного арсеналу специфічних мовних засобів або їх творення.

Висновки. Таким чином, політичний дискурс – це складна ідеологічно сконструйована ЗМК (засобами масової комунікації) єдність комунікативної поведінки і політичних, соціокультурних, психологічних та прагматичних чинників, що являють собою певний системно-символічний порядок, у просторі якого відбувається процес боротьби за владу, її використання та утримання.

Політичний дискурс пов'язаний з формуванням, проявом й відтворенням політико-владних відносин у суспільстві як вид мовної комунікації, направлений на обговорювання й мотивацію будь-яких аспектів політичних дій, думок та висловлювань суб'єктів політики. Політичний дискурс – суттєва складова політичної

взаємодії та ідеології, характерними рисами якої є політичні інтереси, цілі, стилі і формування такої суспільно-політичної думки, що потрібна для суб'єкта дискурсу.

На даному етапі розвитку соціально-політичних наук поняття «політичний дискурс» є одним із актуальних об'єктів наукового аналізу і досліджень.

Для вивчення політичного процесу в цілому, або тих чи інших політичних подій, ліній поведінки окремих політичних інститутів і політиків використання дискурс-аналізу є продуктивним та раціональним для політологічних наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Бик І.С., Кучик Г. Б. Наукові підходи до визначення поняття політичний дискурс. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 24 (283), 2013. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/vluf_2013_24_16.pdf.
2. Вебер М. Покликання до політики. *Ізборник*. URL : <http://litopys.org.ua/weber/wbs08.htm>
3. Загнітко А. П. Сучасний політичний дискурс: риторика і синтаксис. *Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка*. Т. 16 Донецьк: Східний видавничий дім, 2007. С. 5-20.
4. Шевчук Н. В. Особливості політичного дискурсу : зміст, функції, жанрове втілення : *Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. №1, 2013. С. 263– 269.
5. The Media and Political Campaigns | Boundless Political Science. LumenLearning Simple Book Production. URL: <https://courses.lumenlearning.com/boundless->
6. Van Dijk, T. A. «Discourse and Manipulation». *Discourse and Society*, 17 (3), 2006. P. 359–383.

*Томахів Володимир,
к. пол. наук, доцент кафедри політології та філософії ЗУНУ
Мудрий Максим, студент групи МІМм-11
ННІМВ ім. Богдана Гаврилишина*

УПРАВЛІННЯ КОРУПЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РИНКУ

Актуальність теми: У сучасних умовах глобалізації та інтеграції вітчизняні підприємства все частіше виходять на міжнародні ринки, що відкриває перед ними нові можливості для розвитку та розширення діяльності. Проте, одночасно з цим зростає ризик зіткнення з корупційними практиками, які можуть негативно вплинути на їхню репутацію, фінансовий стан та конкурентоспроможність. Корупція є однією з найбільш серйозних перешкод для сталого розвитку економіки та суспільства в цілому. Управління корупційними ризиками стає важливим завданням для підприємств, які прагнуть досягти успіху на глобальному ринку. Дослідження методів та інструментів ефективного управління цими ризиками є актуальним як для науковців, так і для практиків [3].

Корупційні ризики є однією з найсерйозніших загроз для діяльності підприємств у сучасному бізнес-середовищі. Вони можуть суттєво впливати на ефективність роботи, репутацію та фінансові результати компанії. Розуміння джерел та наслідків корупційних ризиків є критично важливим для розробки стратегій їх запобігання та управління.

Корупційні ризики можуть виникати на різних етапах діяльності підприємства. На рівні стратегічного планування та прийняття рішень вони можуть бути пов'язані з недобросовісними угодами, непрозорими процедурами закупівель, а також з конфліктом інтересів між керівниками підприємства та постачальниками або клієнтами. Відсутність чітких та прозорих процедур прийняття рішень може створювати сприятливі умови для корупційних дій.

На оперативному рівні корупційні ризики можуть проявлятися через зловживання владою, хабарництво, маніпуляції з фінансовими документами та даними. Наприклад, співробітники можуть вимагати хабарі за прискорення процесу оформлення документів або надання преференційних умов для певних клієнтів чи постачальників. Це не лише порушує етичні норми, але й створює нерівні умови для конкуренції, що може негативно вплинути на ринкову позицію підприємства.

Іншим важливим джерелом корупційних ризиків є взаємодія підприємства з державними органами та регуляторами. У багатьох країнах процес отримання необхідних ліцензій, дозволів або проходження митного контролю може супроводжуватися вимаганням хабарів або іншими корупційними діями. Це створює додаткові фінансові навантаження на підприємство та може призвести до затримок у виконанні важливих бізнес-процесів [2].

Корупційні ризики також можуть бути пов'язані з міжнародною діяльністю підприємства. Вихід на нові ринки, особливо в країнах з високим рівнем корупції, може супроводжуватися необхідністю адаптації до місцевих умов та культурних особливостей, що іноді включає толерантне ставлення до корупційних практик. Це ставить підприємства перед вибором: або дотримуватися своїх антикорупційних принципів, що може ускладнити ведення бізнесу, або йти на компроміси, що може завдати шкоди репутації та юридичним позиціям компанії.

Наслідки корупційних ризиків можуть бути надзвичайно серйозними. Підприємства можуть зіткнутися з фінансовими втратами через штрафи, зниження вартості акцій та втратою контрактів. Репутаційні втрати можуть призвести до зниження довіри з боку партнерів, інвесторів та клієнтів. Крім того, юридичні наслідки корупційних дій можуть включати кримінальне переслідування, що загрожує не лише фінансовим становищем, але й свободою керівників підприємства [4].

Управління корупційними ризиками вимагає комплексного підходу, який включає розробку та впровадження ефективної антикорупційної політики, системи внутрішнього контролю та аудиту, а також регулярного навчання співробітників. Важливою складовою є створення корпоративної культури, що підтримує етичну поведінку та нульову толерантність до корупції. Тільки такий підхід дозволить підприємствам ефективно мінімізувати корупційні ризики, підвищити свою конкурентоспроможність та забезпечити сталий розвиток на глобальному ринку.

Висновки. Управління корупційними ризиками є надзвичайно важливим завданням для вітчизняних підприємств, які прагнуть досягти успіху на глобальному ринку. Корупція не лише шкодить репутації підприємства, але й може призвести до значних фінансових втрат, юридичних наслідків та втрати довіри з боку партнерів і клієнтів. Аналіз корупційних ризиків показує, що вони можуть походити з різних джерел, включаючи регуляторні середовища, культурні відмінності, політичну нестабільність та економічні фактори.

Ефективне управління цими ризиками потребує комплексного підходу, що включає впровадження чіткої антикорупційної політики, створення системи внутрішнього контролю та аудиту, організацію освітніх програм і тренінгів для співробітників, а також використання сучасних інформаційних технологій. Антикорупційна

політика повинна бути чітко сформульована та впроваджена на всіх рівнях підприємства, забезпечуючи прозорість процедур та чіткі санкції за порушення[1].

Система внутрішнього контролю та аудиту дозволяє виявляти та запобігати корупційним діям на ранніх стадіях, забезпечуючи постійний моніторинг та оцінку ризиків. Освітні програми та тренінги підвищують обізнаність співробітників про корупційні ризики та методи їх запобігання, сприяють формуванню етичної культури в організації. Використання сучасних інформаційних технологій, таких як автоматизовані системи контролю, аналітика великих даних та блокчейн-технології, дозволяє значно підвищити прозорість та ефективність управління ризиками.

Ведення бізнесу на глобальному ринку вимагає від підприємств адаптації до різноманітних умов та викликів, що включають регуляторні, культурні, політичні, економічні, технологічні, фінансові та правові аспекти. Розуміння цих особливостей та ефективне управління корупційними ризиками є ключовими факторами успіху на міжнародній арені. Дотримання міжнародних антикорупційних стандартів та практик сприяє зміцненню позицій підприємства, підвищенню його конкурентоспроможності та забезпеченню сталого розвитку.

Таким чином, комплексний підхід до управління корупційними ризиками, що включає впровадження антикорупційної політики, систему внутрішнього контролю та аудиту, освітні програми для співробітників та використання сучасних інформаційних технологій, є необхідним для успішного ведення бізнесу на глобальному ринку. Це допоможе підприємствам знизити ризики, підвищити свою конкурентоспроможність, забезпечити прозорість та етичну поведінку, що, в свою чергу, сприятиме сталому розвитку та зростанню на міжнародній арені.

Список використаних джерел

1. Міністерство економіки України. (2021). Стратегія розвитку експортного потенціалу України на 2021-2025 роки. Київ: МЕРТ.
2. Національне агентство з питань запобігання корупції. (2023). Національний антикор. URL: <https://antikor.com.ua/>
3. Офіційний веб-сайт Національного агентства з питань запобігання корупції. URL: <https://antycorportal.nazk.gov.ua/>
4. Павленко О. М., Лисенко М. О. (2020). Інструментарій управління корупційними ризиками вітчизняних підприємств на глобальному ринку. Київ: КНЕУ.
5. Томахів В. Качуровський О. Вплив корупції на політичну систему сучасної України. *Гілея: науковий вісник*: Збірник наукових праць. Випуск 160.(№ 1-2) Ч.3. Політичні науки. 2021.С.100-104.

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ РИМСЬКОГО КЛУБУ

Римський клуб (Club of Rome) дійсно відомий своєю роботою в галузі футурології та глобальних проблем. Заснований у 1968 р., цей клуб є міжнародною неурядовою організацією, яка об'єднує видатних учених, управлінців, підприємців і політичних діячів з усього світу. Одним із основних завдань Римського клубу є аналіз глобальних проблем, таких як зміна клімату, енергетична безпека, ресурсне знеосіблення та інші виклики, які стоять перед людством. Члени клубу намагаються прогнозувати можливі сценарії розвитку подій і розробляти стратегії для подолання цих проблем. Що стосується структури Римського клубу, важливою особливістю є відсутність штату і формального бюджету. Діяльність клубу координує виконавчий комітет, який складається з 12 осіб. Також, на чолі клубу стоять співголови, що були обрані з року в рік від 2007 р. Члени клубу мають можливість діяти незалежно від урядових посад та не представляти інтереси конкретних країн. Усі ці особливості роблять Римський клуб важливим центром думок і аналізу глобальних проблем, а його робота впливає на розвиток стратегій та політик в різних країнах світу [2, с. 3]. Організація, що базується на ідеях Римського клубу, має наступні основні цілі:

1. Вироблення методики наукового аналізу проблем людства, пов'язаних з обмеженістю ресурсів Землі, бурхливим ростом виробництва і споживання.
2. Застереження людства щодо критичної ситуації у світі.
3. Визначення заходів доцільного управління та досягнення «глобальної рівноваги».

Римський клуб – це некомерційна організація, заснована в 1968 р., що об'єднує вчених, діячів громадськості та політиків з усього світу з метою обговорення глобальних проблем і пошуку шляхів їх вирішення. Ця організація ставить перед собою завдання сприяти створенню альтернативних стратегій розвитку, щоб забезпечити стаке майбутнє для людства. Діяльність Римського клубу охоплює широкий спектр питань, від економічних та екологічних проблем до соціальних та політичних аспектів глобального розвитку. Члени організації використовують науковий підхід та інтердисциплінарний підхід для аналізу сучасних тенденцій та пошуку рішень на основі довгострокової стратегії. Українські представники в особі вченого Богдана Гаврилишина та президента Національної академії наук України академіка Бориса Патона активно співпрацювали з Римським клубом, що свідчить про зацікавленість України у вирішенні глобальних проблем та розвитку міжнародного співробітництва. Головною метою Римського клубу є сприяння формуванню світової спільноти, здатної реагувати на складні виклики та забезпечувати стаке і гармонійне розвиток людства. Його діяльність спрямована на розробку конкретних рекомендацій для урядів, міжнародних організацій та громадськості щодо реалізації стратегій сталого розвитку на міжнародному рівні. [1]. Римський клуб є важливим форумом для обговорення глобальних проблем і пошуку їх рішень у співпраці між науковцями, політиками, та іншими суспільними діячами. Він відіграє значну роль у формуванні глобальної свідомості щодо проблем недостатньої урізноманітненості в економічному та соціальному розвитку, небезпечних екологічних тенденцій та інших викликів, які потребують спільних зусиль для вирішення. Діяльність Римського клубу допомагає залучати увагу до проблем, які можуть бути недооцінені в інших форумах, та сприяє формуванню глобальної стратегії для розв'язання цих проблем. Члени клубу активно взаємодіють зі світовими лідерами, політиками, і експертами з різних сфер, щоб спільно шукати шляхи до сталого розвитку та гармонійного співіснування людей у світі. Беручи участь у конференціях, дослідженнях та інших заходах Римського клубу, учасники можуть спільно аналізувати причини та наслідки глобальних проблем, обговорювати можливі рішення та розробляти стратегії дій на різних рівнях: від локального до міжнародного. Крім того, участь в роботі Римського клубу допомагає зміцнити міжнародні зв'язки та сприяє розвитку спільного розуміння та взаємодії між різними країнами та регіонами [3]. Організація відома своїми доповідями, які часто виносяться на обговорення громадськості та політичних лідерів. Римський клуб став одним із символів руху «гренфордського доктринування», яке акцентує увагу на екологічних проблемах та необхідності збереження природних ресурсів. Цей підхід отримав широкий резонанс у кругах критично налаштованих вчених і публіцистів, які вважали, що західний світ приховує або недооцінює серйозні проблеми для того, щоб підтримувати ідею «процвітаючого суспільства». Основна діяльність Римського клубу полягає в організації робочих груп для підготовки доповідей, які потім розглядаються та затверджуються на щорічних конференціях. Ці доповіді випускаються та обговорюються в різних аудиторіях та країнах світу, що сприяє підвищенню уваги до глобальних проблем та залученню до них уваги громадськості, наукових колективів, політичних діячів та представників ЗМІ [1]. Римський клуб є важливим форумом для дослідження та обговорення глобальних проблем, що стикаються з людством. Описані напрямки аналізу демонструють широкий спектр питань, які мають велике значення для сучасного світу. До них відносяться:

1. Екологія та демографія.
2. Енергетика і сировинна база.
3. Світовий економічний розвиток.
4. Взаємини між «Північчю» і «Півднем».

5. Роль електроніки в сучасному світі.
6. Новий статус освіти в динамічно змінюючій цивілізації [3, с. 85].

Висновки. Римський клуб прагне зрозуміти взаємозв'язки між цими проблемами та їх вплив на світову систему в цілому, щоб надати рекомендації для створення більш стійкого та справедливого майбутнього. У цьому полягає його великий вплив і значення у політичному ландшафті

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Rich A. Think Tanks, Public Policy and the Politics of Expertise. Cambridge; New York: Cambridge Univ. Press, 2021. 258 p.
5. Transnational Relations and World Politics / Eds R. Keohane and J. Nye, Jr. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2022. 428 p.

ПОЛІТИЧНА КОМУНІКАЦІЯ: СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасна політична комунікація охарактеризовується тим, що вона в основному відбувається через різні медійні засоби, такі як телебачення, радіо, інтернет і таке інше. Вона створює медійне середовище, яке активно використовується у сучасному політичному житті. Ці явища і процеси досліджуються і описуються вченими, що дозволяє розширити наше розуміння політичної комунікації. Серед досягнень дослідників можна відзначити створення чотирьох теоретичних моделей комунікації: модель передавання, експресивна модель, публічна модель і рецепційна модель. Вони удосконалюють модель Г. Лассуела та адаптовані до сучасних реалій. Давайте коротко охарактеризуємо їх:

1. «Модель передавання базується на ролі комунікатора. Масові медіа зазвичай не лише передають інформацію, а й створюють свою власну добірку новин і надають доступ до голосів тих, хто бажає спілкуватися з аудиторією. В цій моделі комунікації виділяються події та голоси в суспільстві, роль каналу/комунікатора, повідомлення та сприймач.

2. Експресивна модель спрямована на спільне розуміння та емоції, на показ спільних переконань. Вона базується на використанні символів і асоціацій, які існують в культурі, а також на ритуальних символах та культурних цінностях.

3. Публічна модель (або комунікація як видовище) - це спроба привернути увагу аудиторії до події або лідера шляхом використання візуальних та акустичних засобів.

4. Рецепційна модель - це концепція, яка звертає увагу на аудиторію, або «реципієнта». Вона базується на ідеях структуралізму та семіології, де повідомлення складається зі знаків, що мають різні значення. Комунікатори кодують інформацію, а реципієнти розкодовують її. Спосіб кодування та розкодування повідомлення залежить від системи символів, які існують в суспільстві. Ефективність політичної комунікації залежить від співпадіння символів, використаних комунікатором, та їх розуміння аудиторією [3, с.18].

Зрозуміло, що модель комунікації Г. Лассуела містить такі елементи політичної комунікації: комунікатор, повідомлення, канал передачі повідомлення, реципієнт як отримувач повідомлення (об'єкт комунікації) та ефективність прийому повідомлення (результат комунікації). Проте вище зазначені уточнення дозволяють визначити особливості цієї моделі. Наприклад, у системі владних відносин спілкування може відбуватися від органів державної влади до політичних партій, але на парламентських виборах ініціатором може бути політична партія, а об'єктом – виборець [1].

Існують різні рівні політичної комунікації: горизонтальний і вертикальний. Горизонтальна комунікація - це спілкування між рівними інституційними компонентами або соціальними акторами, такими як групи еліт. Вертикальна політична комунікація передбачає взаємодію між різними рівнями макрополітичної структури, такими як еліта та маси, уряд, парламент чи партії, з одного боку, і звичайні громадяни чи виборці, з іншого боку. При цьому важливим аспектом вертикальної комунікації є зворотний зв'язок, який може виявлятися через голосування на виборах, референдумах або опитування громадської думки. Крім Г. Лассуела, для аналізу політичної комунікації можна використати структуру інформаційно-комунікаційних процесів, яку розробив Дж. Томсон [2]. Вчений пропонує розрізняти такі рівні: семантичний (використання мовних форм, за допомогою яких відбувається комунікація), технічний (використання технічних засобів) та інфлуєнтальний (вплив інформації на свідомість людини). Ці рівні можна застосувати для аналізу ефективності політичної комунікації на кожному з них. Наприклад, семантичний рівень пов'язаний зі створенням політичних текстів та промов, і якщо вони містять багато термінів або іншомовних слів, то це може призвести до некомунікативного ефекту. Інформація, що надходить від владних структур, повинна бути зрозумілою для різних аудиторій та лінгвістично різноманітною. Технічний рівень інформаційно-комунікаційного процесу показує наявність засобів та інструментів зберігання та передавання політичної інформації, таких як ЗМІ, інформаційно-комунікаційні технології тощо. Ефективність політичної комунікації в значній мірі залежить від цього технічного рівня. Важливими факторами на цьому рівні є спрямованість передачі інформації (врахування аудиторії, відповідність соціальному контексту, традиціям, стереотипам тощо), а також забезпечення єдності змісту і часових параметрів повідомлень [1]. З урахуванням цих умов, політична комунікація сприятиме активній і розумній співпраці між владою та населенням. У демократичному суспільстві ефективність комунікації вимірюється не лише її технічною сучасністю та двостороннім характером, але й відповідністю демократичним принципам. Це включає правовий та моральний контроль за ЗМІ, забезпечення різноманітності поглядів, прямий зв'язок між відправниками та отримувачами інформації, децентралізацію інформаційних потоків, а також повагу до свободи слова та приватного життя. Ефективність такої комунікації напряму залежить від різноманітних чинників, включаючи політичні, історичні, суспільні, організаційні та технічні аспекти комунікаційного простору. Щодо останнього, умови інформаційного суспільства надають політичній комунікації унікальні характеристики. Зокрема, відбувається обмін інформацією між образами за допомогою сучасних технологій комунікації [3]. Політична комунікація стає віртуальною, симуляційною, міфологізованою та медіатизованою, а

політичне життя приймає ознаки імітації, театралізації та ілюзорності. Необхідно зазначити, що імітація політики не означає відсутності політичного життя, але скоріше його медійне відображення. У сучасному інформаційному суспільстві з'являються нові учасники політичної комунікації - політичні інтернет-комунікатори, і зростає значення зворотного зв'язку через інтерактивний обмін інформацією. Комунікаційні канали та технічні способи залишаються важливими, але стають більш вдосконаленими, з вищим рівнем технічної складності та впливу на мотивацію людини [4]. Політичні сили, які не представлені у засобах масової комунікації, фактично виключаються з політичної дискусії та громадського життя. Загалом, варто підкреслити міждисциплінарний характер комунікації та постійне розширення розуміння цього явища завдяки новим дослідженням та ідеям.

Висновки. Політична комунікація співпрацює зі загальним процесом комунікації, але має свої особливості: вона охоплює всі рівні комунікації - від внутрішньо особистісного до глобального; кожна політична система створює свою власну мережу політичної комунікації відповідно до своїх можливостей; існує прямий зв'язок між рівнем економічного розвитку суспільства та рівнем розвитку структур політичної комунікації - це визначається як технічним рівнем передавання інформації, так і базовою ідеологією політичної системи; характер політичної комунікації в суспільстві і рівень її розвитку визначаються рівнем загальної та політичної культури суспільства, їхніми цінностями та нормами.

Список використаних джерел

1. Гуменюк Б. Що нам перешкоджає негайно стати членом НАТО? Голос України. 7 квітня 2022. URL: <http://www.golos.com.ua/article/358360>
2. Левченко Д. К. Міжнародна політична інтернет-комунікація: дискурсивний вимір конфліктогенності. Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис». № 11, 2022. С. 123-127
3. Johnson-Cartee K. S. Strategic Political Communication: Rethinking Influence, Persuasion, and Propaganda. Lanham: Rowman&Littlefield, 2022. 229 p.
4. Pye L. Political Communication: The Blackwell Encyclopedia of Political Institutions. Oxford: N.Y., 2021. 345 p.

БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Виклики, які російська федерація ставить перед демократичним світом, включають різні аспекти, такі як міжнародне право, економіка, політика та інформація. Росія вважає Україну, так само як і Захід, своїм основним ворогом. Ця позиція ґрунтується на незгоді з цінностями, такими як права людини, лібералізм, демократія, свобода особистості, право власності, свобода підприємництва, право на самовизначення народу, повага до суверенітету країн та ідеологічний плюралізм. Російська федерація прагне повністю знищити Україну як суб'єкт міжнародного права та геополітичної реальності і також прагне підірвати єдність ЄС та НАТО. Агресивна політика росії ґрунтується на її власних «нормах», які включають відданість правовим основам міжнародних відносин [2]. У російській політиці чітко виявляється вплив путіна, але не можна звинувачувати його особисту відповідальність і кримінальні наміри в усіх злочинах, що відбуваються. Навіть при тому, що більшість росіян позитивно ставляться до свого президента, їхні реакції можуть бути зумовлені не лише постаттю путіна або ностальгією за минулою імперією. Ймовірно, в колективній свідомості є приховані емоційні шари, до яких легко дійшов лідер. Коли ці емоції змішалися з агресивними діями влади, російське суспільство відчувало спокій і задоволення. Факторами, що впливають на формування євроатлантичної позиції регіону, є наступні: наголос правих урядів на політиці досягнення історичної справедливості, що може призвести до обговорення легітимності існуючих державних кордонів, надання більшій автономії етнічним спільнотам, що живуть за межами своїх «материнських» держав, різне ставлення до міграційної політики Європейського Союзу, конфлікти з європейськими інституціями щодо принципів верховенства права та інших ліберальних цінностей, а також різні оцінки ролі росії у центральноевропейському регіоні. Важливим є також питання забезпечення безпеки, зокрема територіальної цілісності та суверенітету України, яке не завжди знаходиться у фокусі уваги урядів країн Східної та Центральної Європи, а також їхня економічна залежність від росії [1]. Європа має підвищити свою стратегічну стійкість та взаємопідтримку. В останні роки в цьому регіоні спостерігається відновлення інтересу до геополітичних питань, особливо щодо Міжмор'я, яке включає Східну і Центральну Європу. Це зумовлено в першу чергу агресивними діями рф. Теоретично Міжмор'я може бути об'єднанням, яке допоможе створити безпечний коридор між Західною Європою та росією. Проте план цього об'єднання має бути доповнюваним і підтримуваним НАТО та Європейським Союзом, з взаємодією між країнами Центральної та Східної Європи, членами НАТО та ЄС, а також країнами асоційованого тріо (Україна, Молдова, Грузія) [2]. Однак Балто Чорноморський союз залишається поки що лише концепцією, яка базується на окремих фактах з історії, політики та економіки. Проте в умовах зростаючої конфронтації з росією ця ідея може набути належної актуальності. Ставлення країн НАТО до цього проєкту різняться: США, у цілому, можуть його підтримати, тоді як країни «старої» Європи можуть мати іншу думку. Усі країни Європи висловлюють підтримку територіальної цілісності України на всіх голосуваннях у ООН та інших міжнародних організаціях і висловлюють занепокоєння мілітаризацією окупованого Криму та Донбасу. Російська агресія в Україні стала каталізатором стратегічного партнерства України з Польщею, Литвою та іншими країнами Балтії та сприяла розбудові стратегічного партнерства з Румунією. Спільна мета сприяє підтримці цих країн у євроатлантичній і європейській інтеграції України. Польща і Румунія активно підтримують збільшення військової присутності НАТО та створення системи оборони на східному фланзі НАТО. У цьому контексті залучення Румунії до Люблінського трикутника (Литва-Польща-Україна), що був недавно проголошений, було б важливим [3].

Безпека країн Східної та Центральної Європи залежить від оборони України, яка є передовою нацією у боротьбі на кордоні демократичного світу з російським впливом. Ставлення до російської агресії в Україні є критерієм стратегічного партнерства в регіоні. Російська агресія в Україні викликала створення Бухарестської дев'ятки (Б9). [4]. Її мета полягає у розвитку співпраці у сфері безпеки, зміцненні впливу цих країн у НАТО, забезпеченні стабільності в регіоні та зміцненні оборони в умовах російської агресії. Формат Б9 об'єднує не лише географічно близькі країни. Всі вони мають спільний негативний досвід перебування в соціалістичному таборі або в складі СРСР (Балтія). Шість країн Б9 мають кордон з Росією, чи то суходільний чи морський. Чотири країни Б9 вже виконали рішення Уельського саміту щодо збільшення військових витрат до 2% ВВП. Естонія (2,07%), Польща (2,05%), Латвія (2,03%), Литва (2,00%) вже досягли цієї мети. Румунія (1,92%) суттєво наблизилася до цього показника, але Болгарія (1,43%), Словаччина (1,21%), Угорщина (1,15%) та Чехія (1,11%) залишаються на гіршому рівні» [1, с.23]. Б9 активно підтримують тісні відносини з США та співпрацю з ними для посилення обороноздатності східного флангу Альянсу, включаючи розміщення американських військових баз [2]. Країни Б9 вважають необхідним узгоджувати свої безпекові позиції з Європейським Союзом. Приєднання до Бухарестського формату інших країн-членів НАТО, таких як Словенія, Хорватія, Чорногорія, Албанія та Північна Македонія, може посилити регіональну безпеку. Для зміцнення регіональної стабільності потрібно ще більше співпрацювати з сусідніми країнами Б9, такими як Молдова, Грузія та Україна, які безпосередньо стикаються з російською агресією. У цьому контексті варто розглянути можливість приєднання України до Бухарестської дев'ятки як спостерігача (Б9+1).

Для всіх країн Європи надзвичайно важливою є можливість захищати себе від ворожого зовнішнього впливу та забезпечувати сталий розвиток. Важливо підтримувати високий рівень довіри населення до демократичних цінностей та принципів, гарантувати підтримку державного суверенітету, розвивати існуючі союзи та партнерські відносини з іншими демократіями. У ситуації агресивної політики РФ важливими є механізми стратегічної комунікації, які сприяють створенню суспільної підтримки демократичного ладу, принципів правової держави, верховенства закону, захисту прав людини, суспільної прозорості та довготривалої продемократичної орієнтації у зовнішній політиці [2]. Європейські країни знаходяться в центрі зіткнення між Заходом і Росією. Немає жодних доказів того, що російське керівництво розглядає можливість зміни свого підходу до відносин з зовнішнім світом. Навпаки, російські посадовці продовжують звинувачувати Євросоюз та НАТО, а також їхніх союзників і партнерів у ворожому ставленні до Росії. Москва вважає, що Захід намагається використати колишні соціалістичні країни та деякі колишні республіки СРСР у своїх протиросійських діях. В цьому контексті країни, що входять до Бухарестської дев'ятки, можуть посилити опір російській експансії.

Висновки. Євросоюз та НАТО повинні усвідомити, що російсько-українська війна є війною різних світів і цивілізацій. Росія не є просто проблемним сусідом, з яким можна домовитися, а є «екзистенційним ворогом», який має за мету знищення України, розколотися Європейський Союз та НАТО. Заходу потрібно консолідуватися для зупинення російської агресії та покарання за порушення міжнародного права.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Клімкін П. Війна з Росією: п'ять важливих висновків після Рамштайна. ZN,UA. 3 травня 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/international/vijna-z-rosijeju-pjat-vazhlivikh-visnovkiv-pislja-ramshtajna.html>
5. Girard R. Guerre en Ukraine, quelle voie de sortie? Le Figaro. Mardi 31 mai 2022. P. 17
6. Guaino H. Nous marchons vers la guerre comme des somnambules. Le Figaro. Vendredi 13 mai 2022. P. 18

ФІЛІП КАРІЙМ-САНЧЕС: ІНСАЙДЕР ПОЛІТИЧНИХ СТРАТЕГІЙ

Актуальність теми дослідження. Чорний піар у виборчих кампаніях, спрямований на дискредитацію опонентів або конкурентів з метою залучення голосів виборців. Він часто використовується як стратегія виборчої кампанії [1]. Однак це також може мати негативні наслідки, такі як зниження довіри виборців до політичної системи, зниження якості дебатів та обміну ідеями, а також втрата довіри до політичних лідерів загалом. Важлива роль у чорному піарі під час виборчих кампаній відводиться політтехнологам. Їх використання може мати значний вплив на результати виборів. Політтехнологи використовують різноманітні стратегії та інструменти для формування і контролю над громадською думкою. Вибір використання різних методів залежить від конкретних цілей кандидата чи політичної партії. Деякі політичні команди можуть використовувати технології, щоб підвищити свою популярність, впливати на громадську думку та забезпечити перемогу на виборах, тоді як інші можуть відмовлятися від таких практик через моральні чи етичні переконання [2]. Тому важливо збалансувати використання політтехнологій з врахуванням етичних стандартів та дотриманням законодавства.

Виклад основного матеріалу. Серед сучасних експертів з політичних технологій, які використовують інструменти чорного PR для досягнення своїх цілей, Філіп Карієм-Санчес (нар. 1978 р.) виділяється своєю активною діяльністю в цій сфері протягом останніх двадцяти років і спрямовує свою роботу на застосування індивідуальних стратегій управління репутацією та проведення впливових кампаній. Він є відомою постаттю у галузі PR та репутаційного менеджменту, проте важливо зауважити, що він вирізняється з-поміж інших представників цієї області, що й привернуло нашу увагу. Філіп відомий перш за все як дослідник і практик чорного PR, або негативного PR, і здобув популярність завдяки своїм знанням і досвіду у створенні та поширенні негативної інформації про конкурентів або цільових осіб з метою підірвати їхню репутацію або дискредитувати.

Він застосовує різноманітні методи, такі як використання соціальних мереж, масових ЗМІ, створення фейкових облікових записів і так далі. Його дії створюють серйозні етичні та юридичні проблеми, і часто звертають увагу державних структур та правозахисних організацій. Багато фахівців у галузі PR вважають практику негативного PR неетичною та шкідливою для довіри суспільства до бізнесу та політики.

Таким чином, незважаючи на наявність прихильників та клієнтів, діяльність Карієма-Санчеса зазнає критики та обговорення у професійних колах.

Один із найвідоміших творів Карієма-Санчеса - «Темні майстри: Підказки та методи чорного PR», що вийшов у 2015 році й став бестселером у своєму жанрі. У своїх дослідженнях та публікаціях він фокусується на техніках та стратегіях чорного PR, а також на їх впливі на суспільство та політику. У цій книзі автор зосереджується на різноманітних інструментах, які використовуються для зіпсування репутацій, дестабілізації конкурентів та досягнення інших цілей шляхом впливу через медіа та громадський простір.[3].

Філіп Карієм-Санчес аналізує аспекти негативного PR, включаючи використання стратегій зловживання інформацією, маніпулювання даними та застосування психологічних методів для досягнення своїх цілей. Книга містить приклади реальних ситуацій, де використовувалися ці методи, а також рекомендації з того, як розпізнати та запобігти негативному впливу чорного піару.

Ця книга може бути корисною для тих, хто зацікавлений у стратегіях впливу в медіа та громадському просторі, а також для професіоналів з репутаційного менеджменту, політичних консультантів та журналістів, що мають справу з різними аспектами маніпулювання інформацією. Книга надає унікальний погляд на світ PR, показуючи, як використовуються психологічні та медійні стратегії для досягнення конкретної мети. Вона може бути корисною для тих, хто зацікавлений у PR, маркетингу або психології впливу, а також для тих, хто бажає зрозуміти, як працює сучасне інформаційне середовище. Автор книги є яскравим прикладом того, як можна досліджувати та розвивати стратегії, спрямовані на формування та зміну репутації осіб, що їх наймають.

Філіп Карієм-Санчес аналізував спільні політичні настанови та шаблони поведінки, які впливають на функціонування політизованого суспільства. Це важливо зрозуміти, оскільки ці настанови та моделі поведінки можуть мати значний вплив на формування піарових кампаній та стратегій.

Політичні установки, що діють на колективному рівні, об'єднують широкий спектр ідей, цінностей та переконань, які спільно приймаються в певній соціальній групі чи спільноті. Це можуть бути партійні афіліації, ідеологічні настанови, етнічні або релігійні переконання, а також інші фактори, які впливають на сприйняття політики та способи взаємодії з нею [3].

З іншого боку, моделі поведінки вказують на очікувані дії або реакції людей або груп у політичних ситуаціях, таких як голосування за кандидатів, участь у протестах, активність у соціальних мережах і т.д. Розглядання колективних політичних орієнтацій та моделей поведінки є важливим для розуміння політичного ландшафту та розробки ефективних стратегій PR. Врахування цих факторів допомагає краще зрозуміти та взаємодіяти з різними соціальними групами та спільнотами, що, в свою чергу, може позитивно вплинути на успішність піарових кампаній.

Висновки. З вище зазначеного прикладу можна зробити висновок, що для характеристики негативного PR у виборчих кампаніях можна використовувати різноманітні стратегії, спрямовані на дискредитацію конкурентів

або підірвання їхньої репутації. Це, насамперед, означає створення та поширення негативних слухів, пліток, фейкових новин або компрометуючої інформації про опонентів. Використання соціальних мереж, анонімних сайтів, а також спеціалізованих комунікаційних каналів може сприяти поширенню та зміцненню таких атак.

Однак варто відзначити, що всі ці дії є неетичними та можуть мати серйозні наслідки для учасників виборчого процесу та демократичних інститутів в цілому. Такі вчинки можуть підірвати довіру громадськості до політичного процесу та створювати враження про загальну недобросовісність політичних діячів [4].

Таким чином використання чорного PR є шкідливим для демократії і суспільства в цілому. Це може призвести до розпалювання конфліктів, розповсюдження дезінформації та порушення довіри громадськості до інформації. Крім того, ті, хто використовує чорний PR, ризикують виявленням і покаранням відповідно до закону, що може включати адміністративні або кримінальні санкції. Важливо боротися з такими негативними практиками і пропагувати прозорість та етичність у взаємодії з громадськістю.

Список використаних джерел

1. Woolley S. C., Howard P. N. Computational Propaganda: Political Parties, Politicians, and Political Manipulation on Social Media. Oxford University Press, 2018. 272 p.
2. Patrick B. A. The Ten Commandments of Propaganda. Arktos Media Ltd., 2013. 202 p.
3. Carrion-Sanchez Philip. Dark Artists: Tips and Techniques of Black PR. URL: <http://www.phrplus.org/Pubs/pps3>.
4. Williams P. M. The Propaganda Project. Phil W. Books, 2016. 312 p.

ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРЕДОВИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНИМИ КАДРАМИ НА ОСНОВІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ.

Актуальність теми дослідження. Глибоке розуміння процесів управління персоналом відкриває для медичного закладу можливості не лише для ефективного функціонування, але й для створення та збереження конкурентних переваг.

Аналіз останніх досліджень. Багато дослідників займалися різними аспектами управління персоналом у закладах охорони здоров'я. Однак, незважаючи на зростаючий інтерес до управлінських питань у сфері охорони здоров'я, існують фактори, які знижують ефективність та якість управління персоналом. Зараз обставини вимагають впровадження новаторських підходів у цій галузі.

Мета даної роботи полягає у аналізі передових методів управління медичними кадрами на основі організаційно-психологічних підходів.

Об'єктом дослідження є процес управління медичними кадрами.

Предметом дослідження є методи управління на основі організаційно-психологічних підходів.

Виклад основного матеріалу. Організаційно-психологічні технології як поняття включають в себе організаційні технології з соціально-психологічним обґрунтуванням. При відборі працівника необхідно не лише оцінювати його відповідність посадовим вимогам, а й враховувати його інтелектуальні здібності (рівень інтелекту, освіти, уваги, реакції, пам'яті тощо), особистісні характеристики (соціальні навички, адаптивність тощо) та навички міжособистісного спілкування (стиль спілкування, конфліктність, здатність до компромісів). Відповідність кандидата всім цим критеріям суттєво впливає на ефективність його роботи та взаємини в колективі. Існують різні тестові методики, які допомагають розкрити ці аспекти, наприклад, 6-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла, методика К. Томаса «Стратегія поведінки в конфліктних ситуаціях», методики визначення рівня невротизації та психопатизації, інтерперсональна діагностика Т. Лірі.

Психологічне тестування може бути проведене лише за згодою працівника і використовується тільки для додаткового отримання інформації про людину. Результати тестування не можуть бути використані для відмови або прийому на роботу. Низький рівень розвитку психологічних якостей особистості, таких як комунікативність, соціальна компетентність і т. д., не можуть бути підставою для відмови в прийомі на роботу, якщо претендент володіє необхідними професійними знаннями і навичками та відповідає вимогам, встановлених нормативно-правовими актами.

Практика і наукові підходи до управління показують, що підготовка керівництва та персоналу в галузі психології управління є взаємопов'язаною. Важливо враховувати специфіку роботи в галузі охорони здоров'я. Так, для медичних працівників важлива престижність професії, гнучкий графік, близькість до дому, умови праці та психологічний клімат в колективі. Тому керівництво повинно використовувати психологічні методи управління, розуміти типологічну структуру підлеглого колективу, визначати основні переваги кожного працівника і впливати на ці фактори, щоб стимулювати їх до праці [5].

З огляду на обмеженість матеріальних ресурсів особливої актуальності набуває ефективна та адекватна ціннісність орієнтації персоналу нематеріальними формами мотивації.

Давайте розглянемо більш детально таке управлінське явище, як делегування повноважень. Правильне застосування цього процесу стає потужним мотиваційним чинником. Основне визначення - передача завдань або обов'язків підлеглому зі сфери діяльності керівника - формує значну психологічну основу для підвищення ефективності та мотивації персоналу. Крім того, цей процес створює можливість для розвитку як для підлеглого, так і для керівника, розподіляючи обов'язки та звільняючи час для обох сторін [2].

Крім цього, нові здібності підлеглого виявляються, його самостійність у прийнятті рішень на новому полі діяльності зростає, підвищується самооцінка працівника, що сприяє його творчому розвитку та бажанню працювати ефективно й з віддачею. Також можна детально обговорити кожен з вище наведених нематеріальних стимулів. Всі вони допомогатимуть підвищити ефективність роботи працівників за мінімальних витрат. Наприклад, такий вид нематеріальної мотивації, як публічне визнання роботи працівника та надання йому права самому представити результати своєї роботи, є найпотужнішим чинником підйому внутрішнього настрою на щоденну роботу та профілактикою розвитку синдрому емоційного вигорання.

До категорії нематеріальних винагород можна віднести грамоту «За високі досягнення», «Дошку визнання»; несподівані збори всього колективу або його частини, де анонсується успішно проведена операція або будь-яка інша діяльність працівника у медичному/немедичному аспекті [1].

Процес адаптації керівника до змінного управлінського середовища є ключовим аспектом з психологічної точки зору. Нестабільність у сфері економіки та соціуму у медичному секторі призводить до часткої зміни керівницького складу. Сучасні керівники зустрічаються з постійно зростаючими завданнями, які вимагають від них вирішення складних проблем і максимальної продуктивності. Це негативно впливає на здоров'я керівника, проявляючись у формі нервового виснаження, пригніченого емоційного стану, а також запускає процес емоційного вигорання як захисний механізм. Все це відбивається на стосунках керівника з персоналом та в кінцевому підсумку призводить до зниження ефективності діяльності медичного закладу.

Вивчення впливу процесу адаптації працівника на його продуктивність має вагомий значущість у наукових дослідженнях. Дослідники із різних країн прийшли до висновку, що одна третина повернутих з відпустки на роботу громадян відчуває депресію (35% обстежених зазнають важкого стресу у перші робочі дні), такий самий стан спостерігається при загрозі зміни соціального статусу працівника, зміні психологічного клімату у колективі, позамежних емоційних навантаженнях, що особливо характерно для медичних працівників через специфіку їх роботи. Все це, в кінцевому підсумку, призводить до зниження продуктивності праці та погіршення стану здоров'я [4].

Особливо переживає працівник, коли його звільняють. Основний процес звільнення включає в себе кілька етапів, які безпосередньо стосуються працівника, що підлягає звільненню. Це включає вибір та використання форми повідомлення про рішення про звільнення, пояснення причин звільнення, досягнення розуміння цих причин працівником, підсумок та підтримка позитивних аспектів його роботи, а також вказівка на можливі перспективи для майбутньої професійної діяльності в іншій установі та надання можливої допомоги у пошуку нової роботи [3].

Отже, підсумок процесу звільнення визначається тим, що незважаючи на стресову ситуацію для співробітника, роботодавець має сформувати позитивний настрій під час розставання. Це необхідно для збереження фізичного та емоційного здоров'я працівника і забезпечення його подальшої лояльності до компанії для збереження репутації організації.

Висновки. Для забезпечення підвищення продуктивності медичного персоналу та створення сприятливого мотиваційного середовища необхідно поєднати характеристики кланової, адократичної та бюрократичної культур.

Список використаної літератури

1. Гладун З.С. Державна політика охорони здоров'я в Україні (адміністративно-правові проблеми формування й реалізації). URL: http://www.library.tane.edu.ua/files/EVD/mg_dpozou
2. Міхальчук В.М. Підготовка управлінських кадрів для галузі охорони здоров'я. URL: http://www.hcm.in.ua/wpcontent/uploads/pidgotovka_upravlinskih_kadriv_dlya_galuzi_ohoroni_zdorovya_mihalchuk_v.m
3. Bigdeli, M. Access to medicines from a health system perspective. Health policy plan. 2021. Vol. 28, № 7. P. 681-691.
4. Denison DR. Corporate culture and organizational effectiveness. New York: Wiley, 2020. 267 p.
5. Herdís Sveinsdóttir, Páll Biering, Alfons Ramel. Occupational stress among Icelandic nurses. Int J Nurs Stud. 2016. Vol. 43, № 7. P. 875-89.

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З ЄС У РАМКАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Укладаючи угоди про асоціацію, Європейський Союз пропонує своїм партнерам найбільш глибокий рівень співпраці, який він може надати третім країнам. Одним з елементів співпраці є забезпечення розвитку інформаційного суспільства на користь приватних осіб і бізнесу через забезпечення загальнодоступності ІКТ та через кращу якість послуг за доступними цінами. Це також полегшить доступ до ринків послуг електронних комунікацій, що сприятиме конкуренції та надходженню інвестицій в цю галузь. Імплементация національних стратегій інформаційного суспільства, розвиток всеохоплюючої нормативно-правової бази для електронних комунікацій та розширення участі України у дослідній діяльності ЄС у сфері ІКТ передбачає:

- свободу створення та надання послуг для юридичних осіб в межах ЄС та навпаки (режим внутрішнього ринку ЄС);
- безкоштовні транскордонні платежі, укладання контрактів та виставлення рахунків в електронній формі, захист прав користувачів;
- усунення регуляторних бар'єрів та відкриття онлайн-можливостей між ринками ЄС та України;
- конкуренцію для бізнесу та створення балансу між ціною та якістю для громадян;
- імплементацию національних стратегій інформаційного суспільства, поліпшення безпеки мереж та широкому використанню ІКТ приватними особами. Для успішної співпраці України з ЄС необхідно адаптувати інформаційне законодавство України:
- ухвалений Закон України «Про електронні довірчі послуги»;
- ухвалений Закон України щодо внесення змін до Закону України «Про телекомунікації» у частині посилення незалежності та адміністративної спроможності національного регулятора;
- ухвалений Закон України «Про електронну комерцію»;
- урядом за участі ключових зацікавлених сторін розроблено Стратегію інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС. [3]

ЄК привітала прагнення України до гармонізації законодавства у цифровій сфері та підтримує подальше поглиблення і розширення співпраці у цифровій сфері, а також надає пропозиції щодо додаткових форм співробітництва з метою інтеграції у Єдиний цифровий ринок ЄС. Ефективна реалізація інформаційної політики України у державах ЄС передбачала досягнення, принаймні, двох головних стратегічних завдань:

- 1) Активне долучення України до процесу побудови єдиного європейського інформаційного простору і подолання суттєвого дисбалансу між інформаційними просторами України та ЄС.
- 2) Формування сприятливого іміджу України в країнах ЄС з метою ефективної реалізації й захисту своїх національних інтересів. Одним з основних завдань на шляху приєднання України до процесу побудови єдиного європейського інформаційного простору стала адаптація законодавства до стандартів ЄС в інформаційній сфері.

Ці завдання частково реалізуються, не дивлячись на складний період, що розпочався для України 24 лютого 2022 р. повномасштабним вторгненням Російської Федерації на територію України. У рамках реалізації розбудови інформаційного суспільства у 2020 р. стала реалізація комплексного державного сервісу «Держава в смартфоні», тобто Дія від слів Держава і Я. Це експериментальний проект концепції у сфері надання електронних адміністративних послуг. На сьогоднішній день даний застосунок використовують 17,4 мільйонів українців. Протягом 2021 р. більше одного мільйону українців отримали базові цифрові навички у форматі освітніх мінісеріалів. Також відбулася трансформація економіки за допомогою розвитку ІКТ; відбулася легалізація віртуальних активів; розпочалося реформування ІТ-освіти в Україні. Водночас 2022 р. продемонстрував слабкість інформаційної безпеки: кібератаки на держустанови; інформаційно-психологічний тиск на суспільство. Водночас українським інформаційним технологіям вдалося витримати тиск, навіть розробити та запустити нові інформаційні проекти: так були створені чат-боти такі як ІТ-армія, «Ворог Україна отримала унікальний досвід використання технологій під час повномасштабної війни. Наприклад, успішно використовує штучний інтелект, щоб розпізнавати загиблих за фото; знаходить нові рішення для роботи важливих об'єктів за допомогою технології Starlink. Співпраця України з ЄС передбачає спільне мирне та безпечне цифрове майбутнє, де всі функції та послуги автоматизовані, кількість аналогових чиновників скорочена, а державні установи ефективно працюють на аутсорсингу. Лише такий уряд здатен проводити швидкі та сміливі реформи для відновлення країни і швидкого розвитку. Важливим питанням розвитку інформаційного суспільства є кібербезпека, адже у період з 2014 до 2022 р. Україна постійно перебуває під кібератаками з боку Російської Федерації. Під час повномасштабної війни вони стали більш інтенсивними. За майже три місяці щонайменше шість груп російських хакерів здійснили понад 430 кібератак. Саме тому Україна повинна думати і прагнути до безпечного цифрового майбутнього. [2] Підтримка громадськістю вступу України до ЄС змінювалася відповідно до подій, які відбувалися на території України. Дослідження проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 5 по 9 березня 2021 р. показує, що 59% респондентів вважають, що Україні потрібно вступати до Європейського Союзу, 26% дотримуються протилежної точки зору. У випадку проведення референдуму стосовно вступу України до ЄС, 59% серед усіх опитаних (або 80% серед тих, хто має намір взяти участь у референдумі) проголосували би за вступ, і відповідно 26% і 17% – проти вступу. При

цьому якщо серед прихильників вступу до ЄС 96% висловили намір взяти участь в такому референдумі, то серед противників – лише 46% (приблизно стільки ж, скільки і тих, хто не має наміру взяти в ньому участь – 47%). Результати соціологічного дослідження, проведеного 17 лютого у 2022 р. соціологічною групою «Рейтинг», демонструють, що 68% відсотки українців підтримують ідею вступу до ЄС. Як зазначає група «Рейтинг» це найвищий показник з 2014 р. Проти вступу до ЄС виступає – 24 %. Найбільше прихильників інтеграції України з Заходом – в центральних та західних регіонах держави, найменше – на півдні та сході. Водночас щодо ЄС у східних регіонах України спостерігається паритет противників та прихильників, зазначають соціологи. Результати опитування соціологічної групи «Рейтинг», проведеного 1 березня 2022 р, на шостий день війни Росії проти України Підтримка вступу України до Європейського Союзу та НАТО стала найвищою за всю історію опитувань: 86% підтримують приєднання України до ЄС, 76% – за вступ в НАТО.

У порівнянні з довоєнним періодом рівень підтримки вступу до ЄС та НАТО зріс більше ніж на 20 в.п. Позитивна динаміка відбулася за рахунок зростання підтримки вступу до західних структур серед населення Півдня та Сходу. 28 лютого 2022 р. керівництво країни підписало історичний документ – заявку на вступ до ЄС. Прагнення стати повноправним членом європейської сім'ї було закріплене в українській Конституції за три роки до того. Весь цей час у ЄС заявляли, що Україна не відповідає стандартам організації. Однак після початку повномасштабної війни з РФ риторика європейських політиків зазнала змін, адже загроза військової агресії постала перед усім цивілізованим світом. Противники підтримки України піддалися жорсткій критиці. 9 травня 2022 р. українська сторона передала другу частину опитувальника для отримання статусу кандидата на вступ до ЄС. Робота Єврокомісії щодо цього питання вже розпочалася, відповідь Україні планують дати у червні. З військовою допомогою для України більшість європейських країн визначились швидко. Чехія, Польща, Словенія, Німеччина, Франція постачають Збройним силам України озброєння, а сам Брюссель від початку повномасштабного вторгнення російських військ надав країнам-членам ЄС з так званого фонду миру 1,5 млрд євро на придбання для України засобів індивідуального захисту, а також військової техніки. Проте для отримання статусу кандидата, а потім і членства в Євросоюзі Україна має виконати чималу роботу. Проте фінансову допомогу Україна від ЄС отримує і без статусу кандидата. 5 квітня 2022 р. було створено Фонд солідарності з Україною. Він поповнюватиметься за рахунок донорських внесків. ЄС також може створити систему патронажу – країни особисто допомагатимуть регіонам України, які постраждали від військової агресії Росії. Передбачено й виплату репарацій – заморожені та конфісковані активи російської та білоруської еліт мають бути передані на потреби України. У ЄС також планують розглянути можливість створення Агентства з відновлення України, як це було у разі відновлення Західних Балкан. Орган може мати спільне управління з державами та установами, які надають донорську допомогу. [1] З 16 березня 2022 р. Україна та Молдова стали частиною енергетичної системи континентальної Європи. Це означає, що електромережі України та Молдови приєднані до країн ЄС і між ними вільно може перетікати електроенергія. Президент України Володимир Зеленський заявив, що таким чином країна стала членом «енергетичного Євросоюзу». [4] Європейська комісія розробила стратегічний план післявоєнного відновлення України під назвою «Відбудувати Україну» на сотні мільярдів євро. План вимагатиме від Києва боротися з корупцією та проводити реформи задля наближення до Європейського Союзу і майбутнього вступу країни до ЄС. [2]

Висновки. Інформаційна співпраця України з ЄС в умовах повномасштабної військової агресії передбачає формування цілого комплексу заходів, пов'язаних з діяльністю країни в економічній, політичній і технологічній сферах, спрямованих на інтеграцію України в європейський інформаційний простір шляхом забезпечення соціально-економічної модернізації на правах повноправного суб'єкта міжнародних відносин зі збереженням національної та культурної самобутності та територіальної цілісності.

Список використаних джерел

1. Балицька Ю. А. Формування нової стратегії публічності в інформаційній діяльності ЄС. веб-сайт. URL: <http://en.chnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/03/>
2. Палагнюк Ю.В. Державна євроінтеграційна політика України: теорія, методологія, механізми : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2021. 389 с.
3. Kharazishvili Y. Strategic European Integration Scenarios of Ukrainian and Polish Research, Education and Innovation Spaces. Virtual Economics. Vol. 4. № 2. 2021. URL: <https://virtual-economics.eu/index.php/VE/article/view/104>
- Kubakh T., Demchyshak N. Strategic Orientation Of Innovative Activity Regulation: Ukraine And EU Integration Process. 2020. P. 307-318.

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми дослідження. Процес становлення в Україні демократичної політичної системи є динамічним і водночас складним. Приведено в рух фундаментальні засади, на яких побудоване суспільство, реформовано соціально-економічні відносини, змінено усталені традиції, мотивацію та життєві орієнтації людини. Сьогодні економічні та соціальні труднощі – історичні наслідки трансформації посттоталітарного суспільства, що мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер.

Політичний маркетинг – це відносно нова, але перспективна галузь, технологічні засоби якої сприятимуть регулюванню демократичного політичного ринку. З розвитком та структуруванням політичного ринку викристалізовуватиметься понятійний апарат для його дослідження. Політичний ринок – це один з найважливіших соціальних інститутів демократичного суспільства, і дискусії з цього приводу з часом переходитимуть в іншу площину, а саме: чи може існувати цивілізований ринок і демократична політика, які регулюються демократичними правовими механізмами і розвиненим громадянським суспільством.

Об'єктом дослідження постає демократичне суспільство.

Предметом дослідження обираємо політичний маркетинг як технологію демократизації суспільства.

З плином часу з'явилися важливі відмінності між практикою та ефективністю маркетингових теорій, що застосовуються на ринку споживчих товарів, які використовуються в політичних та економічних цілях. Політичний маркетинг дедалі більшою мірою спирався на такі дисципліни, як соціологія, політологія та психологія. Це призводить до визначення політичного маркетингу як окремої галузі науки з власним предметом і методологією дослідження [1].

Перша модель політичного маркетингу була запропонована Ніффенеггером (Niffenegger, 1988), в якій він намагається показати використання інструментів класичного маркетинг-міксу для політичних кампаній. Він підкреслює, що в політичному маркетингу можна помітити зусилля, спрямовані на інтеграцію в рамках маркетинг-міксу для більш ефективного контролю поведінки виборців. Незважаючи на те, що він намагається показати ефективність використання маркетингових стратегій для політичних кампаній, концепція політичного маркетингу Ніффенеггера фактично є копією концепцій, що використовуються в комерційному маркетингу. Отже, здається, що вона не розрізняє недостатньою мірою споживчий і політичний вибір [4].

Концепція Ріда (1988) також є спробою застосувати деякі концепції з основного маркетингу до політичного маркетингу. Вона зосереджується на тому елементі процесу голосування, який стосується голосування, що розуміється як процес купівлі. Рід підкреслює, що, дивлячись на проблему з точки зору споживача, виявляється, що ширший маркетинговий підхід може зробити корисний внесок у розвиток теоретичних знань про «голосування як купівлю».

Підхід Ріда до політичного маркетингу дуже добре відповідає концепції маркетингу, яка є останньою стадією процесу еволюції, в якому кандидати в президенти пройшли шлях від передвиборчих організацій, керованих партійними босами, до організацій, керованих експертами з маркетингу. Її аналіз є досить точним відображенням концепцій, розроблених у мейнстрімному маркетингу і використовуваних для політичної поведінки. Однак, це не виключає низку специфічних характеристик як політичного ринку, так і різних стратегій ведення політичних кампаній [1].

Політичні маркетингові кампанії інтегровані в навколишнє середовище, а отже, вони пов'язані з розподілом сил у конкретному середовищі. Таким чином, зміни в суспільстві, правовому регулюванні або розвиток нових технологій змушують модифікувати певні маркетингові стратегії і маркетингові потреби. Кожен з цих елементів відображає сферу, в якій за останні кілька десятиліть відбулися динамічні зміни. Ці зміни сприяють розвитку маркетингових досліджень і стають дедалі важливішими для виборчих та управлінських процесів. Таким чином, політичний маркетинг повинен враховувати зміни, що відбуваються в сучасних демократіях, такі як перехід від громадянства до глядацької аудиторії, а також оцінювати і показувати нові способи збільшення підтримки громадян. Крім того, необхідно враховувати зв'язок політичного маркетингу з такими галузями знань, як практика, зв'язки з громадськістю.

Наголос на процесах передвиборчих обмінів не може затьмарити той факт, що політичний маркетинг не обмежується лише періодом передвиборчої кампанії. В епоху перманентних виборчих кампаній насправді немає чіткої різниці між періодом безпосередньо перед виборами та рештою політичного календаря. Урядування передбачає жорстку нескінченну передвиборчу кампанію, яка забезпечує легітимність політиків за допомогою хитрощів, які підвищують довіру до них стверджують, що сучасна кампанія поширюється і на урядування, і «кожен день – це день виборів» [3].

Описані вище процеси чітко демонструють зміщення фокусу та діапазону політичного маркетингу. Він розширюється до постійного стратегічного елементу управління. Ці зміни сприяють розвитку маркетингових досліджень і стають все більш важливими для виборчих та управлінських процесів. Вони також змушують розробляти більш адекватні моделі політичного маркетингу, в тому числі й у виборчих процесах.

Багато дослідників вказують на численні можливості та шляхи, якими може відбутися перехід політичного маркетингу в науку про політичний маркетинг. Вони також є основою для передової теорії політичного маркетингу [1].

Відправною точкою для розробки вдосконаленої моделі політичного маркетингу є розширена модель політичного маркетингу, вона об'єднує в єдину наступні дві кампанії: перманентну маркетингову кампанію та процес політичного маркетингу. Ці два компоненти реалізуються в рамках політичної системи конкретної країни, а система залежить, перш за все, від політичної традиції, а також від ефективності розвинених демократичних процедур.

Головним елемент процесу політичного маркетингу і метою політичної партії або кандидата є встановлення, підтримка та зміцнення відносин з виборцями та іншими суб'єктами політичної влади (ЗМІ, партійні організації, спонсори, лобісти, групи інтересів тощо) з метою досягнення цілей задіяних сторін. І це досягається шляхом взаємного обміну – як під час виборчої кампанії, так і після неї, коли він/вона перебуває або при владі, або в опозиції [2]. Невід'ємним елементом побудови відносин є «концепція обіцянки». Ключовими функціями, пов'язаними з нею, є наступні: давати обіцянки, виконувати обіцянки та забезпечувати виконання обіцянок. Тому важливим елементом побудови стабільних відносин є довіра, тобто готовність покладатися на партнера по обміну, в якому є впевненість. Довіра також є основою для розвитку зобов'язань у відносинах, коли партнер по обміну вважає, що постійні стосунки з іншим настільки важливі, що вимагають максимальних зусиль для їх підтримки. Тобто, прихильна сторона вважає, що відносини варті того, щоб над ними працювати над ними, щоб вони тривали нескінченно. Для того, щоб досягти цього, потрібно також налагодити канали комунікації, що функціонують на постійній основі.

Список використаної літератури

1. Бокоч В. М. Електоральний маркетинг в політичному процесі: міжнародний досвід: монографія / Ужгород: нац. ун-т, Ф-т міжнар. відносин, Каф. міжнар. відносин. Ужгород: Ліра, 2015. 198 с.
2. Віннічук О. В. Політичний маркетинг. Соціально-політичні комунікації: навч.-метод. посіб. / О. В. Віннічук, О. В. Рибщун. Кам'янець-Подільський: Рута, 2017. 70 с.
3. Henneberg S. N. O'Shaughnessy Theory and Concept Development in Political Marketing // Journal of Political Marketing. 2007. Vol. 6, Issue 3. p. 57–71.
4. Markus K. Udo Zolleis Politisches Markting: eine Einfuhrung in das Politisches Marktingmit aktuellen Bezugen aus Wissenschaft und Praxis. BadenBaden: Deutchen Institut fur Public Affairs, 2004. 278 p.

РОЛЬ МЕДІА У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ ГРОМАДЯН

Актуальність теми дослідження. Роль медіа у формуванні суспільної думки громадян набуває все більшого значення у сучасному світі, зважаючи на стрімкий розвиток інформаційних технологій та поширення медійних платформ. У контексті політичних та соціальних змін, які відбуваються в Україні, важливо розуміти, як медіа впливають на громадську думку та як вони можуть бути використані для підтримки демократичних процесів і соціальної стабільності. Актуальність дослідження підсилюється необхідністю забезпечення медійної грамотності населення для сприяння об'єктивному сприйняттю інформації, що є важливим чинником у боротьбі з дезінформацією та пропагандою.

Метою нашого дослідження є аналіз ролі медіа у формуванні суспільної думки громадян України. Ми прагнемо виявити основні механізми впливу медіа на громадську думку, оцінити ефективність медійних комунікацій у контексті політичних процесів та дослідити взаємозв'язок між медійними повідомленнями і соціальними реакціями. Також важливо обґрунтувати значущість медійної грамотності для забезпечення об'єктивного сприйняття інформації серед громадян.

Виклад матеріалу. Дослідження підтвердило значний вплив медіа на формування суспільної думки в Україні. [1] Медіа є потужним інструментом політичної комунікації, який може як підтримувати демократичні процеси, так і викликати соціальну напругу за умови неетичного використання. Ефективність медійного впливу залежить від якості контенту та рівня медійної грамотності громадян. Для забезпечення об'єктивного сприйняття інформації необхідно розвивати навички критичного мислення та аналізу медійних матеріалів у населення. Важливим напрямком подальших досліджень є розробка стратегій підвищення медійної грамотності та протидії дезінформації. [2]

Українські медіа, як і в багатьох інших країнах, часто стикаються з проблемою політичного та комерційного тиску. Власники медійних ресурсів, які мають політичні або бізнесові інтереси, можуть маніпулювати контентом, щоб підтримувати певні наративи або дискредитувати опонентів. Це явище особливо помітне під час виборчих кампаній, коли інформаційний простір насичений агітаційними матеріалами та прихованою рекламою. В таких умовах критично важливо, щоб громадяни вміли відрізняти факти від маніпуляцій та пропаганди. Це вимагає не лише індивідуальних зусиль щодо самостійного навчання та розвитку критичного мислення, [3] але й систематичної роботи з боку освітніх установ та громадських організацій.

Окрім того, розвиток технологій та поширення інтернету значно змінили медійний ландшафт. Соціальні мережі та онлайн-платформи стали головними джерелами новин для багатьох українців, що створює нові виклики. З одного боку, це відкриває можливості для більшого залучення громадян до суспільно-політичного життя та швидкого обміну інформацією. З іншого боку, інтернет став місцем для поширення фейкових новин та дезінформації, які можуть мати серйозні наслідки для суспільства. [4] Для ефективної протидії цим загрозам необхідно розвивати інструменти виявлення та блокування недостовірної інформації, а також підвищувати загальний рівень медійної грамотності населення.

Також важливим аспектом є роль держави у регулюванні медійного простору. З одного боку, необхідні заходи для забезпечення прозорості та відповідальності медіа, захисту громадян від дезінформації та пропаганди. З іншого боку, такі заходи повинні бути збалансованими та не призводити до надмірного контролю або цензури, [5] що може обмежувати свободу слова. Ефективна державна політика в цій сфері повинна базуватися на принципах демократії, прав людини та верховенства права. Досвід інших країн може бути корисним для розробки національних стратегій та підходів, які враховують специфіку українського інформаційного простору. [6]

Таким чином, комплексний підхід до проблеми медійного впливу включає освітні, технологічні та регуляторні аспекти. Важливо забезпечити, щоб громадяни мали доступ до якісної та об'єктивної інформації, вміли критично оцінювати медійні матеріали та протистояти маніпуляціям. Це не лише сприятиме зміцненню демократії та соціальної стабільності, але й допоможе формувати активне та усвідомлене громадянське суспільство в Україні [7].

Особливу увагу слід приділити освітнім програмам, які спрямовані на розвиток медійної грамотності серед молоді. Впровадження таких програм у школах і університетах дозволить з раннього віку навчати молодих громадян критично сприймати інформацію, аналізувати джерела та розуміти вплив медіа на суспільні процеси. [8] Крім того, варто заохочувати проведення тренінгів і семінарів для вчителів та викладачів, щоб вони могли ефективно передавати ці знання своїм учням та студентам.

Важливо також заохочувати розвиток незалежних медіа та підтримувати журналістів, які працюють відповідально та дотримуються етичних стандартів. Фінансова підтримка таких медіа може здійснюватися через гранти, конкурси та інші форми допомоги, що дозволить забезпечити різноманітність інформаційного простору та підтримувати високу якість контенту. Державні та міжнародні організації можуть відігравати важливу роль у створенні таких програм підтримки.

Роль громадянського суспільства також є надзвичайно важливою. Громадські організації можуть виступати як посередники між медіа та громадянами, сприяючи підвищенню рівня медійної грамотності та обізнаності про права споживачів інформації. Вони можуть організовувати кампанії з інформування про

небезпеку дезінформації, проводити дослідження та моніторинг медійного контенту, а також надавати рекомендації щодо покращення медійного середовища.

Розвиток технологічних інструментів також відіграє важливу роль у боротьбі з дезінформацією. Впровадження алгоритмів для автоматичного виявлення фейкових новин, створення платформ для перевірки фактів та розвиток штучного інтелекту для аналізу великих обсягів даних можуть значно підвищити ефективність виявлення та блокування недостовірної інформації. Такі інструменти повинні бути доступними для широкого загалу та використовуватися як медіа, так і громадянами.

На завершення, успішна протидія медійним маніпуляціям і дезінформації вимагає комплексного підходу, який включає освіту, підтримку незалежних медіа, громадянську активність та технологічні інновації. Лише за умов синергії всіх цих елементів можна забезпечити стійкість суспільства до інформаційних загроз і сприяти формуванню здорового інформаційного середовища в Україні.

Висновки. Дослідження підтвердило значний вплив медіа на формування суспільної думки в Україні. Медіа є потужним інструментом політичної комунікації, який може як підтримувати демократичні процеси, так і викликати соціальну напругу за умови неетичного використання. Ефективність медійного впливу залежить від якості контенту та рівня медійної грамотності громадян. Для забезпечення об'єктивного сприйняття інформації необхідно розвивати навички критичного мислення та аналізу медійних матеріалів у населення. Важливим напрямом подальших досліджень є розробка стратегій підвищення медійної грамотності та протидії дезінформації.

Список використаних джерел:

1. Гриценко А. А. (2021). Політична журналістика: теорія і практика. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка.
2. Дубовська В. В. (2021). Медійна грамотність як чинник формування політичної думки молоді. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Журналістика, № 1 (54), с. 12-20.
3. Ковриженко Д. Регулювання участі ЗМІ у виборчому процесі: напрями удосконалення // Парламент, 2008, № 1, с. 12-23.
4. Шведа Ю. Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні. – Львів, 2010.
5. Войналович О. В. (2023). Теорія і практика політичної реклами. Київ: Центр вільної преси.
6. Євтух В. Б. (2022). Політична свідомість українців в умовах війни. Політичний менеджмент, № 3, с. 17-24.
7. Підгорна В. Медіа-політики в Україні. Модель та практики // Студії політологічного центру «Генеза». - 1997. - №2.
8. Бебик В.М., Сидоренко О.І. Засоби масової інформації посткомуністичної України. -Київ, 1996.

ТЕРОРИЗМ: ФОРМУВАННЯ ЯВИЩА, ОСНОВНІ ТЕЧІЇ

Актуальність теми дослідження. Актуальність наукової статті, яка розглядає та характеризує явище тероризму та політичного тероризму, зумовлена сучасною складною глобальною ситуацією, де тероризм є однією з найбільших загроз для міжнародної безпеки. Це явище впливає на політичну стабільність, економічний розвиток та суспільну безпеку в багатьох країнах світу. Тому дослідження тероризму є критично важливим для розробки ефективних стратегій запобігання та протидії цьому небезпечному феномену.

Політичний тероризм, окремо, має значний вплив на урядові рішення та суспільні процеси, намагаючись викликати суттєві соціальні й політичні зміни. Розуміння мотивацій та цілей терористів, а також методів, якими вони користуються, є необхідним для розробки ефективних політик і заходів, спрямованих на мінімізацію впливу тероризму та захист суспільства.

Метою нашого дослідження є характеристика тероризму, політичного тероризму, аналіз їх формування та основних течій.

Для цього спробуємо вирішити такі **завдання**:

- Дати загальну характеристику феномену тероризму та політичного тероризму;
- Дослідити, що спричинило формування цього явища та визначити основні течії.

Виклад матеріалу. Тероризм, який ми маємо станом на сьогоднішній день доволі важко однозначно охарактеризувати, оскільки він став багатоплановим, складним явищем. Французькі якобінці та жирондисти вперше ввели у політичний лексикон термін «терор», що з латинської перекладається як «страх», або «жах». Завдяки наведенню страху та залякувань, вони мали на меті здійснювати вплив на кабінет міністрів Людовіка XVI. Проте саме явище тероризму виникло задовго до охарактеризування його терміном.

Прояви тероризму були зафіксовані ще у стародавні часи. Якщо організоване вбивство політичного лідера вважається терористичним актом, то вбивство Цезаря можна повноцінно ним рахувати, а Марк Юній Брут та Гай Касій є одними з перших в історії відомих нам терористів.

Насамперед, потрібно визначити основні ознаки й особливості тероризму.

- По-перше, тероризм - це специфічна форма насильства.
- По-друге, тероризм завжди супроводжується залякуванням. Без цієї ознаки неможливо відрізнити терористичні акти від інших видів нелегітимного насильства, таких як бунт чи заколот.
- По-третє, у суб'єктів тероризму має бути політична мета. Ця обставина дозволяє розрізнити терористичні акції від нетерористичних.

Наявність політичної мети вказує нам на той факт, що тероризм є інструментом завоювання та утримання влади. Тепер важливо розкрити смислове значення термінів «терор» і «тероризм». Якщо насильницькі дії суб'єктів виконуються з метою утримання влади, то йдеться про терор. У випадку, коли дії спрямовані на завоювання влади групами з опозиційними позиціями, це вже називається тероризмом. На думку О. М. Максимової, обидва терміни є синонімами, і принципової різниці між ними немає. [1, с. 53]

«Потреба у застосуванні насильства в історії, - зауважують юристи-міжнародники І. Бліщенко та Н. Жданов, - обумовлена наявністю невирішеного протиріччя, яке неможливо вирішити компромісом між носіями цього протиріччя: державами, класами чи окремими особами» [4, с. 39]. У той же час, методи та форми використання насильства є залежними від ступеню інтенсивності конфронтації. Тероризм завжди виступає як екстремальна форма насильства, «палиця з двома кінцями»: з одного боку, до нього звертаються ті, хто має владу, а з іншого - ті, хто прагне її отримати».

Згідно з думкою Б. Лейзера, «... терористи спричиняють атмосферу відчаю та страху з метою підризу віри пересічних громадян у свій уряд». Разом з цим відзначаються причини виникнення тероризму:

- загострені протиріччя у політичній, соціальній, економічній, правовій, ідеологічній та етнонаціональній сферах;
- невдоволення окремими особами/групами чи організаціями загальноприйнятим устроєм для життя суспільства, системою укладу життя і прагнення змін шляхом застосування насильницьких методів;
- використання терористичних інструментів задля досягнення своїх політичних, економічних й соціальних цілей окремими особами та/або організаціями.[5]

У сучасному світі тероризм можна поділити на декілька видів:

- а) Соціальний тероризм, який спрямований на зміну економічного або політичного ладу власної країни, чи то повністю, чи частково;
- б) Націоналістичний тероризм, який практикується організаціями, що борються проти диктату інших національних держав;
- в) Релігійний тероризм, що пов'язаний із боротьбою між прибічниками різних релігій у межах однієї держави, а також зі спробою встановити релігійну владу над світською. [6, с. 92]

У Законі України «Про боротьбу з тероризмом» дається визначення поняття «тероризм». Воно детермінується як: «тероризм – це суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому

застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей»[2].

В сучасний час тероризм став одним з методів політичної боротьби, який використовується у випадках екстремальних ситуацій для досягнення політичних цілей. Частіше за все причиною досягання до тероризму стають гострі суспільні протистояння, пов'язані з соціальною нерівністю, націоналістичними, релігійними або територіальними конфліктами, а також з застоєм у суспільстві та іншими чинниками. Вдаються до цього методу в разі, якщо не вбачають іншого способу вирішення проблем, недостатньо інших ресурсів для боротьби або прагнуть радикально змінити поведінку людей, залякавши їх актами терору.

Політичний тероризм існує вже протягом тривалого часу, і його сучасна форма є надалі продовженням історичної традиції. Зазвичай тероризм вважається останнім засобом досягнення політичної мети в період загострення кризових ситуацій, будь то політичні, соціально-економічні, етнорелігійні або іншого характеру.

Головним об'єктом політичного тероризму є політична влада, використана як засіб контролю одного соціального шару над іншим. За думкою професора С. П. Шубіна: «можливість одних соціальних груп або осіб впливати владним чином на інших випливає з розділення всіх людей у суспільстві на дві великі групи. Одна з них має політичну владу і, відповідно, контролює, панує над іншими людьми та групами. У той час як інші, які не мають влади, змушені підкорятися першим і виконувати їх владу. Деякі зацікавлені в отриманні влади, тоді як інші мріють про зміну існуючого становища і розподіл влади» [3, с. 72].

У боротьбі з політичним тероризмом у сучасних умовах першочерговим завданням є зменшення його ресурсів. Ресурсами тероризму розглядаються всі засоби, що дають змогу суб'єкту здійснювати вплив на об'єкт терористичних дій. «Ресурси тероризму можна поділити на два типи: матеріальні та нематеріальні. До матеріальних ресурсів належать фінансові, людські, технічні та силові».

До нематеріальних ресурсів тероризму належать: організаційний, інформаційний, ідеологічний та психологічний.

– Організаційний ресурс являє собою інформацію(часто засекречену), яку терористи можуть викрасти та використати у своїх цілях. Часто вони вдаються до допомоги хакерів.

– Інформаційний ресурс – це будь-яка інформація, яка висвітлює дії терористичних угруповань та їх самих у вигідному для них світлі на широкий загал. Цей ресурс терористам забезпечують ЗМІ. Вони є своєрідними посередниками між суспільством та терористами, оскільки наочно переконатись в діяннях терористів може обмежена кількість людей, а при демонстрації терактів у виданнях/на екранах на них звертають увагу значно більше людей.

– Ідеологічний ресурс. У його ролі виступає ідеологічна платформа терористичного угруповання, яка дозволяє орієнтуватись на погляди людей у різних сферах і вербувати нових членів з підходящими для організації поглядами.

– Психологічний ресурс включає в себе засоби психологічного впливу, які закликають до інстинкту людського самозбереження. Завдяки психологічному пресингу суспільства, терористи викликають деморалізацію населення. Не лише стрільщина та вибухи сприяють цьому, а й лозунги, войовнича риторика злочинців, демонстрація ідейних переконань та зовнішнього вигляду терористів [1, с. 54].

Висновки. Тероризм є багатоплановим і складним явищем, яке впливає на політичну стабільність, економічний розвиток та безпеку суспільства. Його важко однозначно охарактеризувати через різноманітність форм та методів, що використовуються терористами. Історичні корені тероризму можна простежити ще з античних часів, а його сучасні прояви виявляються у соціальному, націоналістичному та релігійному тероризмі.

Тероризм виникає через загострені політичні, соціальні, економічні, правові, ідеологічні та етнонаціональні протиріччя, а також через невдоволення існуючим соціальним устроєм. Політичний тероризм має значний вплив на урядові рішення та суспільні процеси, часто виступаючи як останній засіб досягнення політичних цілей у кризових ситуаціях.

Боротьба з тероризмом потребує зменшення його ресурсів, як матеріальних (фінансових, людських, технічних) так і нематеріальних (організаційних, інформаційних, ідеологічних, психологічних). Зокрема, важливу роль у сприянні тероризму відіграють ЗМІ, які висвітлюють дії терористів, та ідеологічна платформа, що дозволяє вербувати нових членів.

Таким чином, для ефективної боротьби з тероризмом необхідно розуміти його природу, мотивації та методи, що сприятиме розробці ефективних політик і заходів для захисту суспільства та мінімізації впливу тероризму.

Список використаних джерел:

1. Максимова О. М. Ресурсна база тероризму в сучасному світовому політичному процесі. Житомир. № 18. с. 53-57
2. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 25. ст. 180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення: 10.04.2024).
3. Шубін С. П. Психологічні чинники сучасного політичного конфлікту. Наукові праці. Політичні науки. Миколаїв, 2002. №. 12. 172 с.

4. Blishehenko I. Terrorism and International Law. I. Blishehenko, N. Zdanow. Progress Publishers, 1984. 287 p.
5. Global Terrorism Index 2020: Measuring the Impact of Terrorism. (2020). Institute for Economics & Peace, [online]. URL: <https://www.economicsandpeace.org/?s=Global+Terrorism+Index>. (date of access: 07.05.2024).
6. Illich Ivan. Deschooling Society. New York: Harper & Row, 1971. 116 p

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ІМІДЖ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ ЄС

Вплив російсько-української війни на імідж України в країнах-членах ЄС є вагомим. На сьогодні багато рішень, які приймаються учасниками ЄС, мають прямий вплив на діяльність України, її обороноздатність, економіку, інвестиційну привабливість, туристичний потенціал.

Мета нашого дослідження полягає в аналізі впливу російсько-української війни на імідж України серед країн-членів ЄС.

Для розкриття даної мети ми ставимо наступні завдання:

- 1) розкрити зміст поняття «політичний імідж»;
- 2) проаналізувати ставлення країн-членів ЄС до України з початку незалежності до сьогодні;
- 3) провести аналіз впливу російсько-української війни на імідж України.

Виклад матеріалу. Імідж – навмисно сформований образ, стереотипний та емоційний образ, вироблений у суспільній свідомості [2]. Він має надзвичайну важливість для держави, адже допомагає позиціонувати державу на міжнародній арені.

С. Денисюк визначає, що «імідж держави - це національний образ, який існує в суспільній свідомості завдяки цілеспрямованому формуванню з метою забезпечення політичного, емоційного та психологічного впливу на громадську думку в країні та за кордоном» [3].

Г. Воллес вважав, що «імідж держави» та «імідж політичний» – тотожні поняття, які визначають образ держави, який сформувався в громадян та іноземців на основі політичної діяльності держави [1].

О. Семченко дає власне визначення поняття «імідж держави», розуміючи його як «сукупність реальних і штучно створених характеристик системи державних інститутів, політичних, правових, економічної систем, інформація про які направляється в інформаційно-комунікаційний простір з метою впливу на суспільну свідомість усередині держави й за її межами» [4].

Науковці схильні розділяти державний імідж на зовнішній та внутрішній.

Зовнішній – це оцінка певної країни на міжнародній арені зі сторони світової спільноти, інших суб'єктів міжнародних відносин.

Внутрішній – це набір ознак, які формують репутацію країни в її межах. Сюди ми можемо віднести: тип політичної системи, рівень свободи слова та демократії в державі, стан економіки, ставлення громадян до власної країни та ін.

Варто приділити увагу технологіям, методам, інструментам формування іміджу держави.

Насамперед імідж країни формується за допомогою інформації, яка отримана про неї через офіційні та неофіційні джерела, засоби масової інформації (ЗМ). Варто зазначити, що значна кількість інформації поширюється через мережу Інтернет та месенджери. Відзначимо, що кожна країна веде власну зовнішню інформаційну політику, яка допомагає формувати імідж країни.

Аналізуючи праці науковців, нами було визначено дії, які впливають на формування іміджу держави:

- участь держави у міжнародних організаціях, форумах, конференціях;
- участь в наукових програмах;
- співпраця з міжнародними, європейськими установами (наприклад з Європейським банком реконструкцій та розвитку);
- підтримка державою політичних партій, рухів, дій та ініціатив в інших країнах;
- участь держави у миротворчих місіях;
- гуманітарна допомога іншим країнам.

Протягом 1989-2013 рр. в історії нашої країни відбувалась значна кількість вагомих подій, які несуть іміджеву цінність. Серед них варто відзначити: розвиток НРУ, перепоховання дисидентів, «Живий ланцюг соборності», Декларація про державний суверенітет, референдум про проголошення незалежності, Будапештський меморандум, «Помаранчева революція». Зазначені події мали позитивний вплив на імідж України серед країн-членів ЄС, проте потенціал не було реалізовано, що призвело до зміни влади та курсу країни в 2010 році. Протягом цього періоду якісно розвивався спорт та культура нашої країни, тому ці аспекти суттєво покращили імідж України на фоні політичних промахів.

Скориставшись зміною влади в Україні, нестабільністю в країні, росія розпочала пряму агресію проти України. В кінці лютого 2014 року відбулась анексія півострову Крим. Ворог заволодів не лише територією, а й цінними туристичними, економічними ресурсами, об'єктами інфраструктури, кораблями тощо.

Російське вторгнення було сплановане та підкріплене пропагандистською інформаційною кампанією. Вона була успішна на території півострова, проте уряди держав різко засудили дії агресора на півострові та підтримали територіальну цілісність України. Частина держав пригрозили санкціями ворогу, в згодом їх ввели.

Ми можемо розділити реакції країн-членів ЄС на захоплення АР Крим на такі категорії:

- 1) Санкції: Європейський Союз ввів ряд економічних санкцій проти росії у зв'язку з анексією Криму та підтримкою повстанців у східних областях України. Ці санкції включали заборону на ввезення деяких товарів,

обмеження доступу до фінансових ринків та заморожування майна деяких російських офіційних осіб та підприємств.

2) Дипломатичний тиск: країни-члени ЄС активно займалися дипломатичним тиском на росію, висловлюючи осуд і вимагаючи повернення анексованого Криму до складу України. Вони також підтримували український уряд у боротьбі з російською агресією в східних областях.

3) Підтримка України: країни-члени ЄС надавали політичну та гуманітарну підтримку Україні в цей важкий час. Вони також допомагали в укладанні угод про зближення та підписанні Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

4) Міжнародне осудження: осудження анексії Криму та окупації східних областей України також виражались міжнародними організаціями, такими як ООН, НАТО та інші.

Очевидно, що імідж України суттєво змінився після подій 2013-2014 років, коли було вибрано та зафіксовано чіткий курс на зближення з НАТО, ЄС та розвиток європейських цінностей.

Ключовим фактором росту іміджу України стало повномасштабне вторгнення у 2022 році. Зазначені події спричинили ріст солідарності та співчуття до нашої країни. Міжнародна спільнота, включаючи країни-члени ЄС та інші країни, виявили більшу солідарність та співчуття до України через вторгнення та подальшу війну, що реалізувалось у масштабній військовій, гуманітарній підтримці. Також люди нашої країни отримали визнання, повагу, увагу, захоплення, допомогу, підтримку. Відбулись також зміни в політичному іміджі, адже країна отримала співпрацю з новими партнерами у формуванні коаліції проти агресора.

Висновки. Російсько-українська війна суттєво привернула увагу ЗМІ. Громадяни різних країн ЄС почали пильно стежити за війною в Україні, а також допомагати вимушено переселеним особам та тим, хто залишився в Україні з метою її захисту. Природньо, що з плином часу увага до подій в нашій країні почала знижуватися. Тому керівництву країни необхідно розробити повноцінну стратегію щодо покращення іміджу України.

Вважаємо, що в теперішній складний час політичне керівництво недостатньо звертає увагу на імідж України через країн ЄС та інших партнерів. Такі дії негативно впливають на рівень підтримки нашої країни, зменшується економічна та військова допомога.

Список використаних джерел:

1. Картунов О. В. Інформаційне суспільство: аналіз політичних аспектів зарубіжних концепцій: монографія. Київ, 2012. 344 с.
2. Качинська Н. О. Іміджева політика України в контексті Євроінтеграції. *Державне управління: теорія та практика*. 2013. Вип. 2. С. 50-58.
3. Качинська Н. Політичний імідж держави: структурні та комунікаційні компоненти феномен: веб-сайт. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/1738/>
4. Семченко О. «М'яка сила» держави як потенціал іміджу України. *Інформаційне суспільство, політичний менеджмент*. 2012. № 4-5. С. 265–272.

*Тетяна Гончарук-Чолач,
доктор філософських наук,
завідувачка кафедри політології та філософії ЗУНУ
Ілона Мазурок,
студентка групи ФМ-11*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ: ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ

Актуальність дослідження. Використання комп'ютерів у освіті виникла з введенням нового покоління інформаційних освітніх технологій, що призвели до підвищення якості навчання і розробки нових методів впливу на навчальний процес, а також сприяють більш ефективній взаємодії між педагогами та студентами. За думкою багатьох фахівців, ці нові інформаційні освітні технології, які ґрунтуються на використанні комп'ютерних засобів, дозволяють значно підвищити ефективність навчання.

Мета дослідження: полягає у визначенні обґрунтування необхідності оновлення системи освіти, переосмисленні теоретичних підходів і використанні накопиченого практичного досвіду роботи вищих навчальних закладів.

Завдання дослідження: є встановлення ключових філософських аспектів, пов'язаних з розвитком інформаційних технологій у сучасній вищій освіті.

Об'єкт дослідження: є інформаційні технології, як важливий складовий елемент сучасної вищої освіти, який застосовується як в Україні, так і в усьому світі.

Предмет дослідження: вплив цих технологій на філософські аспекти освітнього процесу, що відкриває можливість розуміння сутності цього взаємодії та розвитку сучасної освітньої парадигми.

Виклад основного матеріалу. Інформаційні технології в сучасній вищій освіті відкривають нові перспективи, але й вимагають глибокого розуміння їхнього впливу на філософському рівні. По-перше, розглянемо аспекти доступу до знань: технології розширюють горизонти навчання, забезпечуючи студентам гнучкість вибору навчальних траєкторій. Однак це викликає філософські питання стосовно якості освіти та ризику поверхневого засвоєння інформації через її надмірну доступність. З іншого боку, технології можуть стати інструментом для розвитку критичного мислення та творчого підходу, але їхній вплив на психіку студентів вимагає уваги. Як зберегти баланс між глибоким розумінням матеріалу та уникненням перенасичення інформацією? Це питання стає центром філософської дискусії. Етичні аспекти також грають ключову роль у філософському визначенні ролі технологій у вищій освіті. Питання конфіденційності даних, безпеки в онлайн-середовищі та збереження особистісного простору в електронному навчальному процесі є невід'ємною частиною цього обговорення [1, с. 5]. Як забезпечити, щоб технології служили розвитку, а не порушенню етичних норм. Усе це визначає філософську картину вищої освіти, де технології не лише є інструментом для передачі знань, але і предметом заглибленого аналізу, виносячись на новий рівень обговорення про сутність та мету освіти у сучасному інформаційному суспільстві. Однією з ключових філософських аспектів є перегляд уявлень про знання та навчання. Інформаційні технології надають доступ до нескінченної кількості інформації, роблячи акцент не на запам'ятовуванні фактів, а на розвитку аналітичного та критичного мислення. Це ставить під сумнів традиційну модель освіти та вимагає переосмислення ролі викладача та студента [2, с. 5]. Другий аспект полягає у формуванні глобального співтовариства знань. Інтернет і віртуальні платформи зводять бар'єри для спілкування та обміну ідеями між студентами з усього світу. Це породжує етичні питання щодо власності інформації, культурного різноманіття та безпеки даних [3, с. 13]. Третій аспект стосується викликів етики використання технологій в освіті. Розширення використання штучного інтелекту, аналітики даних та віртуальної реальності вимагає розробки етичних стандартів. Як зберегти баланс між інноваціями та захистом приватності? Як уникнути соціального відокремлення через цифрові технології? Ці питання вимагають філософського розгляду для забезпечення справедливого та етичного використання технологій у вищій освіті.

Висновки. Інформаційні технології у сучасній вищій освіті відкривають нові перспективи для розвитку освітнього процесу. Філософський погляд на їхнє використання підкреслює значущість гармонії між технологіями та гуманітарними цінностями. Впровадження цих засобів повинно ґрунтуватися на підтримці освітніх цілей та розвитку критичного мислення студентів, забезпечуючи таким чином баланс між технологічним прогресом і глибинними гуманітарними засадами в освіті.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА ТА ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження. Проблеми поєднання інтересів суспільства та особистості не втрачає своєї значущості у світлі сучасних суспільних трансформацій. Зокрема, у контексті глобальних процесів глобалізації, ця проблема набуває все більшого розповсюдження та наростаючої актуальності. Інтереси, що є потужним рушійним механізмом для дії та вчинків людей, стають ключовим фактором в «соціальній еволюції» сучасних суспільств. Як відзначав Гегель, інтереси визначають рух народів, є важливою силою, що визначає поведінку та активність суб'єктів. Особливо важливо враховувати цю проблему у контексті потреб, що є вродженим стимулом для всіх живих організмів, включаючи людину. Вони притаманні всім рівням суб'єктів, будь то індивіди, соціальні групи, держави чи суспільства. У світлі сучасних викликів і змін, розуміння та знаходження оптимального злагодження між інтересами суспільства та особистості залишається ключовим завданням філософського дослідження.

Мета дослідження: Проведення форми взаємодії суспільства і особистості, метою є розкриття ролі особистості та визначення важливості її думки серед інших суб'єктів.

Завдання дослідження: Визначення способів взаємодії особистості і суспільства в рамках соціального буття.

Об'єкт дослідження: Особливості узгодження інтересів суспільства та індивіда в сучасних соціально-політичних та економічних умовах.

Предмет дослідження: Вивчення особливостей розвитку суспільства та його взаємодій з особистістю. Особистість-це окрема людина з певними рисами характеру, індивідуальними здібностями і схильностями.

Виклад основного матеріалу. У психології, поряд із поняттям «особистість», використовуються терміни «індивід» і «індивідуальність». У той час як суспільство – це загальна система взаємозв'язків та відносин між людьми, формуючись під час їхньої життєдіяльності. Соціальна філософія, як розділ філософського знання, визначає специфіку та тенденції розвитку людського суспільства, його утворення, закони існування, а також місце людини, соціальну структуру, рівні та форми організації, спрямованість і сенс історії [1,с.133]. Особистість людини, яка є членом суспільства, визначається впливом різноманітних відносин, особливо тих, що формуються в процесі виробництва та споживання матеріальних благ. Крім того, особистість знаходиться в політичних відносинах, і її статус - вільна чи пригнічена, наявність політичних прав, можливість вибору - обумовлені психологією особистості [2,с.13-14]. Глобальне суспільство – це складна система, де виховання, культура, сім'я і освіта надають можливості для повноцінної участі людини. Адаптація до соціальної структури вимагає самосвідомості, що може адаптуватися до одних аспектів, але не завжди до інших, що може призвести до деградації особистості. Сучасне глобальне суспільство не встигає створювати належні умови для забезпечення соціального здоров'я людей. Фізичного і психічного здоров'я замало, має бути ще успішна самореалізація. Не кожне сучасне суспільство зможе, маючи свої слабкі сторони, мобілізувати креативний потенціал для стабільного росту у глобалізованому світі. Саме в суспільстві, де знаходиться людина, протікає її життя, проте кожна особистість наділена особливими й неповторними якостями. Взаємодія між індивідом і суспільством визначається енергією та життєздатністю людини, яка забезпечує гармонійне функціонування суспільного середовища. Життя в соціумі та взаємодія з ним ставлять людину під вплив суспільства, а взаємодія може бути як позитивна, так і негативна. Визначаючи питання поєднання інтересів суспільства і особистості. Якщо людина здатна «пристосувати» суспільство до свого унікального середовища та цінностей, це сприяє позитивній взаємодії. Взаємодія стає негативною, якщо суспільство здатне ігнорувати над людиною, поглиблюючи її у гнітючу повсякденність створюють проблеми, які потребують уваги в умовах глобального розвитку [3,с.123-124]. Отже, взаємодія людини та суспільства проявляється у самореалізації та самоактуалізації в соціальному середовищі. Сучасні відносини особистості і суспільства, в контексті національного інтересу, постає проблема економічної нерівності, яка проявляється у домінуванні США та Західної Європи. Вплив панівної масової культури - західної, - що, заповнюючи світовий інформаційний простір, вільно перетинаючи державні кордони, набуває глобального характеру [3, с. 35]. Саме так, на мою думку, починається деформації та руйнації національної самобутності розпочинається через вплив глобальної культури, яка ігнорує національні кордони. Сучасному глобальному суспільству притаманні проблеми, що обмежують можливості вільного спілкування між людьми. Це не лише позбавляє право на комунікацію, а й обтяжує відчуття цінності та гідності кожної особистості, порушуючи принципи, закріплені в Декларації прав людини ООН.

Висновки. Питання взаємодії інтересів суспільства та особистості завжди буде актуальним, і вирішення цього питання полягає в умілому збалансуванні суспільних інтересів. Цікавість чимось, або кимось є рушійною силою нашою життя, є нашою мотивацією. Маючи різноманітні інтереси, ми по-справжньому проживаємо щасливе життя. А поєднання інтересів особистості з інтересами суспільства є потужним механізмом творення майбутнього усього світу.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)

2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Lisnichuk, O. Nacionaljni interesy Ukrajinu: poshuk koncepciji. Nova bezpeka in Ukrainian. 2021. С. 35.

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ

Актуальність дослідження. Проблема формування духовних цінностей студентської молоді завжди була однією з найбільш актуальних. Держава, суспільство розуміють що студенти виступають як активна сила політичних змін, від їхніх світоглядних життєвих позицій та практичних дій залежить майбутнє країни. Проблема в тому, що ми живемо в не прості часи. Майже рік весь світ живе в умовах жорсткого карантину. Людство вперше переживає пандемію в обставинах, де практично миттєвого поширюється інформація. Актуальність теми пов'язана з тим, що пандемія – це небезпечна проблема для людства, але водночас дуже мало наукових робіт написано на цю тему. І саме зараз, дуже важлива думка сучасної молоді на ті події, що сьогодні насоточують. Тому питання впливу світової пандемії на формування духовних цінностей оскільки ця сучасна проблема, на даний момент, турбує кожну людину і диктують нові умови взаємодії особистості зі світом. Досліджували проблеми формування духовних цінностей молоді так і видатні філософи: Е.Лібанов, В.Кононенко, С.Франк, В.Андрущенко, М.Михальченко, О.Саган, В.Кремень, Л.Губерський, І.Надольський, В.Пазенюк, В.Шинкарик, В.Воронкова, В.Бех, В.Кононенко, П.Ситник, В.Трощинський та інші. Вплив пандемії на процеси сучасності досліджували: Є.І.Смірнова, М.В.Супотницький, К.Н.Токаревич, Т.І.Грекова, Ювал Ной Харарі та інші.

Мета дослідження: соціально-філософський вимір феномена духовних цінностей та аналіз ролі світової пандемії у сучасному світі.

Завдання дослідження: визначити вплив світової пандемії на формування особистості молоді в умовах жорсткого карантину.

Об'єкт дослідження: ідентифікація масштабу світової пандемії на формування духовних цінностей сучасної молоді.

Предметом дослідження: особливості та специфіка впливу світової пандемії на формування духовних цінностей сучасної молоді.

Виклад основного матеріалу. Кожна епоха розвитку людства формує і вносить свої корективи в культурний та суспільний лад суспільства. Піддаючись зовнішнім і внутрішнім чинникам, їхній світогляд та цінності життя змінюються. Актуалізація вічного питання духовних цінностей, найбільше загострюється, вразі радикальних змін в кризових періодах історії. Це спонукає до формування різних громадянських позицій, творення індивіда, пошуку власного «Я». Соціальні дослідження дозволяють нам зрозуміти, що молодь орієнтується на матеріальних цінностях. Їх цікавить матеріальне збагачення, гроші, створення бізнесу, власний імідж, керівництво. Чітке усвідомлення необхідності вищої освіти та здобування знань. Постійне самовдосконалення, різні хобі і інтереси, нестандартне мислення активність, сміливість, стресостійкість, інтелект все це є невід'ємними інструментами для образу сучасної молоді. Молодь є досить активними в політичному житті, беруть участь абсолютно в різних сферах життя своїх країни, цікавляться спортом, соціальним життям, екологією, стараються бути оригінальними скрізь. Створюють різні стартапи, підкорюють іноземних інвесторів, своїми винаходами вражають весь світ [2, с. 142]. Інтелектуально-освітні цінності необхідно розглядати в ракурсі розумового, творчого потенціалу, який, на жаль, значно знизився за останні роки. Цей феномен вчені пов'язують, насамперед, з погіршенням фізичного та психічного здоров'я молодого покоління [7, с. 90].

Висновки. Формування цінностей молоді в сучасному українському суспільстві здійснюється під впливом багатьох чинників. Тому зараз, для молодих людей дуже важко зрозуміти що для них справді є важливим, а що менш цінним. Вони самі розставляють собі пріоритети, від яких дуже сильно залежить їхнє майбутнє. Коронавірус дуже сильно вплинув на формування суспільної думки сучасної молоді. Адже, до появи корона вірусу люди менш цінували життєво необхідні речі. З появою «Covid-19» сучасна молодь почала більше часу приділяти своїй здоров'ю, сім'ї, друзям та знайомим. Всі інші цінності, які ще рік назад займали перші місця відійшли на задній план.

Список використаних джерел.

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТУ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. З розвитком людства і світу змінюються і цінності сучасних людей. Саме в підлітковому віці людина починає формувати свої цінності та життєві пріоритети. На формування цінностей найбільше впливають особисті переконання, ЗМІ, родина, оточення, менталітет, умови життя. Ця тема дослідження є актуальною впродовж всього життя, тому що молодь є потужною рушійною силою та формує напрямки і тенденції розвитку світу. Тому для того, щоб попередити негативні тенденції, необхідно відслідковувати зміни в ціннісних орієнтаціях молоді вже сьогодні.

Мета дослідження: визначити формування ціннісних орієнтирів сучасної молоді

Завдання дослідження: дослідити пріоритети молоді та визначити чинники, які здатні впливати на них

Об'єкт дослідження: цінності сучасної молоді

Виклад основного матеріалу. Існує дуже багато точок зору на те, якою є сучасна молодь. Однак їхній ретельний аналіз відображає те, що багато з них не має певної обґрунтованості, а деякі не відповідають реальності. Така ситуація спричинена, з одного боку, відсутністю періодичних досліджень з проблематики сучасної молоді, а з другого - небажанням визнати роль молоді у демократичних перетвореннях в Україні, захисті територіальної цілісності й суверенітету. У підлітковому віці особливо важливо чітко визначити напрямки особистих цінностей. Варто зазначити, що ціннісні орієнтації - це важливий складник світогляду як окремої особистості, так і соціальної групи людей. Важливою ознакою ціннісних орієнтацій є те, що вони не існують самі по собі [1, с. 151]. Тільки ціннісні орієнтації мають змогу визначити духовний стрижень особистості, виразити її ставлення до світу і до себе, вплинути на напрям і зміст соціальної діяльності, надати сенсу життю. Цінності, що домінують у суспільстві, можуть визначати рівень культурного розвитку, ступінь цивілізованості та панівні в суспільстві інтереси. Система ціннісних орієнтацій молодого покоління - це психологічна особливість зрілої особистості, яка зображає ставлення людини до соціальної дійсності й тим самим визначає спрямованість її поведінки. Як елемент структури особистості ціннісні орієнтації характеризують внутрішню готовність людини до виконання певних дій для задоволення потреб та інтересів, а також вказують на спрямованість її поведінки. Ціннісні орієнтації визначають як:

- система цілей, прагнень, бажань, життєвих ідеалів і визнаних норм
- ставлення до тих чи інших цінностей у матеріальній і духовній культурі суспільства
- особливе ставлення до навколишнього середовища
- особиста мораль
- складні узагальнені системи ціннісних уявлень
- основні шляхи, якими культурні цінності перетворюються на мотиви і стимули практичних дій

На думку М. Вебера, цінності - це одне з підґрунтя, мотивів асоціальних дій, які засновані на вірі. Ш. Шварц вважав, що цінності - це поняття або переконання, які належать до бажаних кінцевих цілей або вчинків, що виконують функції управління вибором або оцінкою лінії поведінки [2, с. 26]. Найвідомішим методом визначення цінностей людського життя є теорія універсального змісту і структури цінностей, запропонована Ш. Шварцем. На його думку, в основі ціннісних орієнтацій лежать потреби людського існування, які здатні спонукати людину до дій. Мотиви і цілі людини складають особливу систему і належать до певного типу мотивації. Дослідники зазначають, що головний зміст досконалої моделі ціннісних орієнтацій сучасної молоді мусить охоплювати: збереження життя і здоров'я як найвищих життєвих цінностей; пріоритет духовно-моральних засад, таких як щастя, кохання, слава, сім'я, майбутнє дітей, дружба; прагнення до професійної реалізації потенціалу особистості на засадах упевненості, заповзятливості, самостійності, наполегливості, відповідальності та самонавчання, креативності, розвиток компетентності та індивідуальності, збереження духовного здоров'я, збереження духовного благополуччя, активне соціальне життя, позитивні соціальні контакти та соціальна компетентність, тобто здатність встановлювати сприятливі стосунки в різних сферах соціальної взаємодії, розширення можливостей для розвитку. Розв'язання соціально-економічних, освітніх і дитячих проблем суспільства потребує вдосконалення аксіологічної освіти майбутніх фахівців, від якої залежить психічне здоров'я держави, рівень аксіологічної освіченості молодих громадян, успішність або неуспішність їхньої адаптації до нових соціально-економічних умов і конкурентоспроможність на ринку праці. Для визначення ціннісних орієнтацій сучасної молоді було проведено онлайн-опитування у соціальній мережі серед молоді віком від 14 до 25 років. Всього було опитано 34 чоловіків. Для даного дослідження використовували методику «Ціннісних орієнтацій» М. Рокіча. Представили термінальні цінності - переконання в тому, що якась кінцева мета індивідуального існування варта того, щоб до неї прагнути та інструментальні - переконання в тому, що якийсь образ дій або властивість особистості є кращим у будь-якій ситуації [3, с. 532]. Кожен список відображав 18 пунктів. Учасники дослідження повинні були вибрати один пункт з кожного списку, який їм здавався найбільш пріоритетним у їхньому житті. Ця методологія має низку переваг, таких як комфортність, економічність, швидкість обробки результатів і гнучкість. Однак є й недоліки, такі як вплив відповідей інакшедумців та нечесність відповідей, тому опитування має добровільний характер. Результати дослідження:

1. Термінальні цінності: більшість респондентів зазначили, що фізичний і духовний розвиток є найбільшою цінністю, за ним слідує здоров'я та активне життя.

2. Інструментальні цінності: найчастіше згадувалися толерантність і чесність, далі йдуть раціональність, відкритість і відповідальність.

Висновки. Проаналізувавши результати цього онлайн- опитування, можна зробити висновок, що молодь сьогодні більше уваги приділяє своєму особистісному розвитку, фізичному та розумовому вдосконаленню. В основному це пов'язано з впливом засобів масової інформації та відомих блогерів. Результати також свідчать про те, що сучасна молодь прагне позитивних змін у собі та у світі. Слід зазначити, що перелік базових цінностей молоді постійно змінюється під впливом різноманітних зовнішніх і внутрішніх чинників. Усе це вкотре раз свідчить про необхідність постійного моніторингу змісту та ієрархії сучасних ціннісних орієнтацій молоді.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність дослідження. Зараз бізнес-середовище швидко змінюється, і підприємці часто стикаються з складними виборами та етичними дилемами. Філософські підходи до прийняття рішень можуть допомогти розуміти основні принципи та цінності, які лежать в основі цих рішень.

Метою дослідження є виявлення впливу керівника на процес прийняття рішень, та аналіз його характеристик. Управлінські рішення та процес їх прийняття та прийняття, філософські дослідження, прийняття рішень діловими людьми.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- дослідити основні принципи та концепції філософії управлінських рішень;
- проаналізувати вплив філософії на процес прийняття управлінських рішень;
- проаналізувати вплив філософії управлінських рішень на стосунки зі співробітниками та культуру організації.

Об'єктом дослідження є людина, що володіє бізнесом.

Предметом дослідження є філософські концепції та підходи, що допомагають бізнесменам приймати більш обдумані та етично обгрунтовані рішення.

Виклад основного матеріалу. У бізнесі, що постійно розвивається, рішення служать життєвою силою зростання та успіху. Повсякденний та більш важливий вибір бізнесмена формують траєкторію розвитку його підприємства, що впливає на все, від прибутковості до стійкості [1]. В основі цих рішень лежить філософське підґрунтя та керівна структура, яка дає інформацію про те, як бізнесмени підходять до складності своєї ролі. Розглянемо ресурси, які відіграють велику роль у прийнятті рішень. По-перше, стратегічне мислення – це здатність бачити загальну картину та розробляти довгострокові плани для досягнення конкретних цілей [1]. У контексті прийняття управлінських рішень стратегічне мислення передбачає визначення й оцінку можливостей, оцінку ризиків і прийняття рішень, які сприятимуть довгостроковому успіху бізнесу [3]. Наприклад, бізнесмени, які здатні мислити стратегічно, з більшою ймовірністю прийматимуть рішення, які відповідають загальним цілям і завданням бізнесу. Вони також мають більшу ймовірність бути проактивними у виявленні можливостей та вирішенні потенційних. По-друге, обсяг інформації. Чим більше інформації має бізнесмен про ситуації, які виникають на підприємстві, тим краще він буде підготовлений для прийняття правильного рішення. Однак важливо вміти критично оцінювати інформацію та виявляти та відкидати інформацію, яка є неточною або вводить в оману [4]. По-третє, управління ризиками. Воно передбачає розуміння потенційних ризиків, пов'язаних з рішенням, і вжиття заходів для пом'якшення загроз. Бізнесменам не слід боятися ризикувати, оскільки для зростання часто необхідний певний ризик. Однак важливо прораховувати їх та мати план боротьби з можливими невдачами [2]. По-четверте, інтуїція. Хоча інтуїція може бути цінним інструментом для бізнесменів, вона не повинна бути єдиною основою для прийняття рішень. Інтуїцію слід використовувати в поєднанні з іншими інструментами [1]. Прийняття рішень в бізнесі є не лише необхідністю, але і визначальним елементом успіху людини-бізнесмена. Цей процес має значний вплив на різні аспекти життя та діяльності підприємця [3]. Рішення, які вони приймають, можуть бути як економічного, так і неекономічного характеру, і їх вплив охоплює не лише фінансові аспекти, але й соціальні та репутаційні сфери.

Висновки. Отож, проаналізувавши елементи, які є важливими у прийнятті рішень, можемо констатувати, що управлінське рішення як результат цілеспрямованого аналізу проблемної ситуації, вибору шляхів, методів і засобів її вирішення є основою, на якій керівник може успішно розвивати свою діяльність [4]. Сучасне суспільство, яке переживає сталий розвиток в економічному та політичному плані, ставить перед бізнесменами постійне завдання пошуку. У своєму прагненні до психологічного спокою людина глибоко вдається у сфери релігії, мистецтва та філософії. Вона користується цими джерелами для прийняття та реалізації рішень у всіх аспектах суспільного життя, особливо в динамічній сфері бізнесу [5].

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ

Актуальність теми. Проблема формування духовних цінностей української молоді є досить актуальною в наш час на сучасному етапі розвитку нашої держави. Адже в період, коли в Україні відбувається такі швидкоплинні зміни активізується увага до проблеми особистості, формування її духовних цінностей. Саме вони виступають основним чинником у формуванні таких цінностей як милосердя, людяність і справедливості виражають індивідуальність та духовне життя суспільства в цілому.

Мета дослідження: соціально філософський аналіз сучасного стану духовної культури українського суспільства, основні цінності і пріоритети молоді в контексті світової пандемії.

Завдання дослідження: зробити аналіз особливості духовного розвитку молоді в умовах світової пандемії.

Об'єкт дослідження: духовна сфера сучасного українського суспільства.

Предмет дослідження: особливості формування та розвитку духовних цінностей української молоді в умовах світової пандемії.

Виклад основного матеріалу. Цінності- це свого роду вид потреби, оскільки кожна людина хоче перебувати в комфортному стані і водночас прагне, щоб цей стан змінювався, розвивався впевнено напрямку та за певними принципами. Безпосередньо цінності в житті людини є основою для вибору життєвих орієнтирів. Вони формують потреби, інтереси та впливають на поведінку людей. Різні соціальні та вікові групи суттєво дуже сильно відрізняються за цими складовими. Значні розбіжності в цінностях дезінтегрують суспільство. Інтергенераційні зв'язки є важливою характеристикою соціуму. Не випадково у наукових розвідках багато уваги приділяють молоді. Від того наскільки молоде покоління патріотичне, національно свідоме, готове взяти на себе відповідальність за розвиток і збереження культурних та духовних здобутків української держави, активно і конструктивно приєднатися до суспільних процесів, наскільки ініціативно вона бере участь у процесі політичних і соціально-економічних перетворень важливою мірою залежить доля країни та її національні інтереси. Майбутнє нашого народу залежить від вмісту цінностей, які закладаються у світогляді і орієнтирі українського народу та від того, якою мірою духовність стає основою їх життя. Положеннями нової української виховної системи вищого навчального закладу, що розвивається разом із впровадженням Болонського процесу, є пріоритет не тільки загальнолюдських цінностей, формування планетарного мислення особистості формування духовної культури української молоді. Доволі багато досліджень свідчать про те, що сучасна молодь зорієнтована на матеріальні цінності, її сильно приваблюють гроші, заробітки, бізнес, участь у управлінських структурах. Поряд із цим спостерігається тенденція росту інтенсивних духовних пошуків і в орієнтації на істинні цінності, що проявляється у збільшенні інтересу до національної та світової культури, історії своєї сім'ї, народу. Кардинальні зміни, які відбулися і відбуваються в сучасному українському суспільстві, поставили поряд денний проблему духовності, а відтак духовні цінності є невід'ємними від духовного поступу, морального самовдосконалення, віри. Духовно-моральне виховання молоді - це велика відповідальність і джерело зміцнення нації. Духовно-моральний потенціал складають загальнолюдські та християнські цінності, моральні норми, які є регуляторами взаємовідносин у суспільстві. Звісно, людина не може жити тільки коштами духовних цінностей. Це певною мірою пов'язано із середовищем та вихованням, в якому людина реалізовується, суспільстві, в якому вона живе. Тепер, коли є можливості духовного зростання сучасної молоді, люди цього не потребують. Молоді люди прагнуть утвердити себе в якості автономного суб'єкта індивідуальної життєдіяльності, і тому обирає власні пріоритети. Кожна особистість, з одного боку, успадковує духовне багатство попередніх поколінь, їхні традиції, а з іншого, проходить процес усвідомлення володіння цим духовним багатством та формування соціальної, етнічної самоідентифікації. Це безпосередньо відбувається під впливом культури, освіти, виховання, соціального середовища і самовиховання. І хоч далеко не вся частина української молоді взагалі не бачить сенсу в духовності, духовний розвиток може відбуватися під внутрішнім контролем особистого попиту, який відсутній у традиційній системі освіти. Тобто рівень духовної культури молоді, її окремих видів безпосередньо позначається на інтенсивності і спрямованості соціальної активності. Етична, моральна, політична культура визначає ціннісні орієнтації молоді на ті чи інші сфери застосування своїх здібностей, рівень їх прагнень. Між ступенем засвоєння духовної культури і соціальною активністю існує діалектичний взаємозв'язок.

Висновки. На сьогодні ми є свідками того, як за декілька секунд людина отримує потік інформації, калейдоскоп вражень. Думки, що швидко виникають, так само зникають. Сучасна молодь не встигає до кінця все осмислити: їй бракує часу, спокою, терпіння, зосередженості. Вона не живе в гармонії з природою та навколишнім середовищем. Молодим людям складно вирішувати, що для них має більшу цінність. Як не прикро, але частина сучасної молоді має споживачку орієнтацію, а матеріальні цінності вважаються пріоритетними.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУСПІЛЬСТВО В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Ця тема актуальна з точки зору вивчення впливу соціальних мереж на психологію людей, розуміння поширення інформації, взаємодії в мережі та вирішення проблем, пов'язаних із приватністю та кібербезпекою. Крім того, соціальні мережі відіграють ключову роль у формуванні громадської думки, активізації громадянської участі і можуть мати значний вплив на суспільно-політичні події.

Мета дослідження: полягає у детальному розгляді та характеристиці соціальних мереж, а також у виявленні найбільш ефективних методів уникнення впливу соціальної мережі. Докладне вивчення соціальних мереж дозволить захиститися від маніпуляції, що проводяться з їхньою допомогою.

Завдання дослідження: дослідити вплив соціальних мереж на формування та розвиток суспільства.

Об'єкт дослідження: соціальні мережі користувачі цих мереж а також взаємодія між ними.

Виклад основного матеріалу. У наш час соціальні мережі безпосередньо впливають на наше життя. Багато хто з нас прокидається і лягає спати практично не відриваючись від екрана смартфона або комп'ютера. Соціальні мережі без перебільшення захопили наше життя. Мільйони людей щодня приділяють їм чимало вільного часу. Це зручно і практично в сучасному світі, адже, по суті, кожен друг або знайомий завжди залишається на зв'язку. Безглуздо заперечувати позитивний вплив соціальних мереж. В епоху глобалізації інтернету з його соцмережами та месенджерами дозволяють оперативно і якісно комунікувати, вирішуючи масу питань протягом дня, на які в минулому столітті пішло б кілька тижнів або місяців. Інтернет – це ще й безліч нових знайомств. Не виходячи з дому завдяки соцмережам можна з легкістю знаходити спілкування та дізнаватися про нових людей. Також ніхто не заважає вам написати своєму кумиру. Багато хто з них сьогодні активно веде соцмережі та відповідає на питання фанатів. Однак, є і негативна сторона. За словами психологів, якщо щодня дивитися на куди більш успішних людей може з'явитися комплекс неповноцінності, розвинути депресія та суттєво знизитися самооцінка. Існує офіційно визнаний розлад – інтернет-залежність. Він згубно впливає на загальний стан людини, і навіть сприяє ментальним розладам. Багато людей стають залежними від соціальних мереж і витрачають на них занадто багато часу, що може негативно позначитися на їхньому здоров'ї, стосунках та роботі. Вплив соціальних мереж на людину колосальний, а зловживання ними згубно впливає безпосередньо на здоров'я. Також через соціальні мережі зменшилась розумова активність. Адже розумові процеси просто не розвиваються. Малорухливість користувачів соціальних мереж призводить до розвитку серйозних захворювань. Від цього страждає ендокринна та серцево-судинна система, а ще розвивається депресивний стан. Ці показники є достатньо серйозними, щоб замислитися над проблемою залежності від соціальних мереж та від інтернету загалом. Соціальні мережі можуть призвести до втрати приватного життя, оскільки користувачі часто публікують свої особисті дані, фотографії та думки, які можуть стати доступними широкому загалу. Соціальні мережі можуть стимулювати порівняння себе з іншими людьми, що може призвести до низької самооцінки, тривожності та депресії. Соціальні мережі часто використовуються для поширення фейкових новин та дезінформації, що є привидом до помилок, нестачі довіри та політичної нестабільності. Щороку все більша кількість людей страждає від впливу соціальних мереж. Згідно зі статистикою, перебування в соціальній мережі призводить до збільшення ризику самогубств (причина: немає реакції на їх повідомлення у мережі). Соціальні мережі можуть призвести до втрати приватного життя, оскільки користувачі часто публікують свої особисті дані, фотографії та думки, які можуть стати доступними широкому загалу. Соціальні мережі можуть стимулювати порівняння себе з іншими людьми, що може призвести до низької самооцінки, тривожності та депресії. Соціальні мережі можуть стати майданчиком для кібербулінгу, який може призвести до психологічної травми, депресії та навіть самогубства. Соціальні мережі можуть мати негативний вплив на людину вбагатьох аспектах, тому важливо використовувати їх з розумом та обмежувати час, що проводиться у соціальних мережах. Аби запобігти залежності від соціальних мереж варто: підвищувати свою самооцінку у реальності; менше часу приділяти віртуальному життю; батьки з раннього дитинства повинні розвивати дитину різносторонньою, щоб у майбутньому не виникло проблем з розподілом власного часу та привчати її до відповідальності; чітко розмежовувати реальне і віртуальне життя; більше часу приділяти своїм близьким людям та захопленням.

Висновки. Таким чином, соціальні мережі мають неабиякий вплив на життя сучасної молоді і на суспільство загалом. Тому надзвичайно важливо й надалі проводити дослідження у цьому напрямку. Перспективним може бути детальний розгляд різновидів соціальних мереж, їхніх властивостей та структури. Також варто звернути увагу на маніпуляції, що проводяться за допомогою соціальних мереж. Пам'ятайте, що соціальні мережі – це лише інструмент, який ми використовуємо для спілкування та отримання інформації. Ключовим фактором є наша здатність контролювати їх використання та робити це з розумом та усвідомленістю. Для цього поставте собі питання «навіщо мені потрібні соцмережі?». Застосовуйте їх свідомо та отримуйте від цього всебічний зиск. Ніколи не публікуйте особисту інформацію, таку як номери телефонів,

адреси, номери паспортів, фінансові дані тощо. Важливо пам'ятати, що приватні повідомлення можуть бути скопійовані або переслані.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ВПЛИВ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ НА НАЦІОНАЛЬНУ СВІДОМІСТЬ УКРАЇНЦІВ

Актуальність дослідження. Революція гідності це події листопада 2013-лютого 2014 років, хвилі протестів українського народу проти політики Віктора Януковича боротьба та обстоювання прав людини ця подія стала одним з основних етапів українського державотворення а також це прояв героїзму та сміливості українців. Ця подія була наймасштабнішою в історії новітньої України, 21 листопада 2013 року було призупинено процес підготовки до підписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Тодішній президент України Віктор Янукович запевняв журналістів про те що євроінтеграція України триває. Цього ж дня на майдан Незалежності вийшли люди переважно студенти, журналісти, активісти з прапорами України та Євросоюзу. Так починалася революція гідності, з мирного протесту переросло в криваве зіткнення правоохоронців та протестувальників.

Мета дослідження: дослідити вплив революції на народ, зокрема молодь України.

Об'єкт дослідження: розглядається під час розгляду подій впливу, які відбулися в Україні з кінця 2013 року до початку 2014 року, на колективну та індивідуальну свідомість громадян країни. Революція гідності, також відомо як Євромайдан, була масовим громадянським протестом, спрямованим на підтримку євроінтеграції та проти корупції в уряді.

Виклад основного матеріалу. На саміті ЄС Віктор Янукович відмовився підписувати асоціацію з Євросоюзом. На майдан Незалежності почали стягувати бійців спецпідрозділу «Беркут» В ніч на 30 листопада на майдані залишалася невелика кількість людей переважно студенти. Правоохоронці жорстко побили та розігнали протестувальників. Через міліцейське свавілля 1 грудня 2013 року в Київ з'їхалися сотні тисяч обурених людей. Люди вимагали покарання тим хто винен у побитті протестуючих. Після побиття студентів мирний протест переріс в революцію. В центр Києва приїжджали люди з різних куточків України, суспільство не могло просто мовчати. На майдані люди доводили те що вони не готові коритися владі. Люди не погоджувалися з корумпованою владою яка порушувала їхні права. Підтримку Україні висловили люди в понад 20 країнах світу, найбільші акції відбулися в містах таких країн як Канада, США, Німеччина, Польща, Великобританія, Франція, та Італія та ще в багатьох країнах світу висловлювалась підтримка українцям. Перші дві людини було застрелено на 61 день протистояння. Влада рівно місяць буде намагатися зачищувати центр Києва від протестувальників. Офіційно встановлено 107 жертв революції. 20 січня 2014 року від вогнепальних поранень померло більшість героїв небесної сотні. У ніч 22 лютого 2014 року Віктор Янукович тікає в Росію. Революція гідності закінчилася 23 лютого 2014 року. Революцією було досягнуто втечу корумпованого, диктаторського та проросійського президента Віктора Януковича, після виборів Україна стала асоційованим членом ЄС, громадяни отримали право безвізового в'їзду в Євросоюз. Та на мою думку головним досягнення революції гідності став розвиток національної свідомості великої кількості українців. 21 листопада відзначають день гідності та свободи саме в цей день у 2013 році люди вийшли на протест. Віктор Бронюк Лідер гурту «ТІК» наголосив, що Євромайдан або Революція гідності багато чому навчили українців. Артист опублікував відео виконання гімну України. «Ми ніколи не будемо такими, як раніше! Ніколи не зможемо прогулюватись центром нашого Києва спокійно! Ніколи більше не зможемо слухати гімн нашої країни без тремтіння у серці, – додав Бронюк». «Шоу Вар'яти» - «Гідність, любов до Батьківщини, жага до самостійності та незалежності, повага до себе та історії своєї країни – воно або є, або немає. Цінують свободу!» – йдеться на сторінці українського гумор-шоу. Святослав Вакарчук - «Майдан – це не пафосна дата. Майдан – це мішки під очима від безсоння. Майдан – це сльози від диму. Майдан – це кулаки, стиснуті від злості. Майдан – це зірваний голос. Майдан – це відчуття тепла від незнайомця. Майдан – це ком в горлі під «Пливе Кача»... Ком в горлі, але – впевненість в перемозі!» – написав фронтмен гурту «Океан Ельзи» і політик Святослав Вакарчук.» Руслана Лижичко – «3 Днем річниці Майдану – днем, який став Днем Гідності для всього світу! Ми стояли за ідею! За ідею світла, за ідею чогось світлого. Це було настільки справжнім, що ми були готові віддати за це життя. І люди віддали його. Пам'ятаємо. І ніколи не забудемо! Герої не вмирають! Слава Україні! Сьогодні я планую піти до Стели і запалити свічку – мій ліхтарик, який ніколи не згасне, допоки б'ється моє серце», – зазначила Руслана. Юрій Андрухович – «В мене є рідне місто Франківськ, але найважливіше місто мого життя – це Львів. Я страшенно щасливий, що саме Львів у ці дні демонструє решті країни приклад такої незламності і волелюбності. Цей Львів уособлює сьогодні саме ви – студенти. Мені це теж особливо приємно, бо своє студентство я провів у Львові, і це місто досі надихає мене на написання нових текстів. Європейський вибір України волею теперішньої влади опинився під загрозою. Я, так само, як і ви, на 100% впевнений, що наше майбутнє в Європі і тільки в Європі. Це питання життя і смерті. Пишаюся вами, що ви це розумієте і намагаєтеся цей шлях відстояти». Андрій Бондар – «Я прийшов сюди, бо вважаю, що для виживання цього народу, цієї країни потрібен новий цивілізаційний шлях – європейський шлях розвитку. Я прийшов за нудною Європою. Нудною, безконфліктною, демократичною. Дуже важливо у всьому цьому процесі засвоїти одну просту річ: є один шанс, який нам дає історія. Зробити спробу звільнитися від пострадянського розкладу,

пострадянського ставлення до особи, до закону, до радянського існування в просторі, де є право сили замість сили права. Я вірю в силу колективної дії.» Катерина Бабкіна «Мене приводять на Майдан почуття, в яких немає нічого революційного. Це, по-перше, бажання надихнути й підтримати близьких людей, котрі вірять у те, у що не вірю я – так батьки товстої лінійної дитини ходять з камерою на шкільні концерти, де вона вперто виступає в пуантах і балетній пачці. По-друге – показати комусь там, в інших країнах, що тут є ті, кому не все одне – хай навіть ці чудові люди безпорадні й не знають самі, що їм робити з життям і країною, але вони є й вони кльові. Перше відчуття зовсім безнадійне, друге – чистий піар країни на якусь далеку і більшою мірою уявну ЦА... Я думаю, всім нам у першу чергу потрібно забути про страх і лень, про аморфність, хату скраю і хитрі обхідні маневри заради того, щоби нас лишили в спокої, перестати виживати і почати нормально жити. Всупереч тому, як непросто це в нашій дійсності, котра погано надається навіть для виживання.» Ксенія Харченко – «Вдома мені хотілося б мати всі ті переваги, які я маю за кордоном, починаючи зі звичайних споживчих-зручних речей, і закінчуючи прозорою схемою розподілу податків. Я просто хочу жити нормальним життям. Я хочу мати дітей і бути впевненою в їх освіті, в тому, що їх чекає нормальне майбутнє. Я хочу йти по вулиці – і щоб мені було так само нудно, як у Брюсселі. Щоб нічого не відбувалося. Щоб я не переживала за те, що буде завтра.» Леся Ганжа, керівниця проекту «Редакторський портал», культурний критик. – «На Майдан я приходжу щороку. Я вважаю, що це один з найбільш важливих суспільних досвідів, який був у моєму житті. І все те, що сталося після революції, весь морок і відкат у дрімуче жлобство, все одно не позбавлять мене відчуття, що це була моя революція. І моя перемога. Сьогодні у мене немає сумнівів у тому, що ми повинні йти в Європу. Але немає й того моменту розчарування, про який говорять багато. Протягом усього перемовинного процесу з євроінтеграції у мене жодного разу не виникло ілюзії, що це відбудеться. Але мені цікава гра – і я за нею стежу. Своїм протестом ми навряд чи зупинимо процес відкату в глибоку реакцію, в яку вперто прокладається державний курс. Але все, що я можу тут і зараз – лише сказати, що я проти. І я тут, щоб зробити своє, що можу.» Ірена Карпа – «Як казав Отто фон Бісмарк, жоден договір з Росією не вартий навіть паперу, на якому він був написаний. Скільки можна терпіти цей брудний газовий шантаж? Всім відомо, що наша інтеграція в Європу зупинилася тоді, коли Янукович поговорив із Путіним. Як може у нас бути нормальне майбутнє у спілці із людьми, які кажуть, що України в принципі не було? Подивіться, скільки нас сьогодні тут! Ми сильні, розумні, витривалі! Ми віримо в себе! З нами – сила!» З прочитаних джерел я можу сказати, що національну свідомість можна охарактеризувати як усвідомлення персоною своєї приналежності до певної національної спільноти, тобто це здатність ідентифікувати себе. Національна свідомість являє собою певний фундамент як у побудові нації у цілому, так і встановленні кожної особистості, індивіда і громадянина окремо. Революція Гідності сприяла формуванню глибокого національного само сприйняття серед українців. Участь у подіях Майдану, об'єднання навколо спільних цінностей та ідеалів допомогли багатьом людям почувати себе частинами єдиної нації. Рух на Майдані спонукав українців до активної громадянської участі та виявлення власної відповідальності за майбутнє країни. Це сприяло розвитку громадянських інституцій та активізації громадянської активності. Революція Гідності стала важливою подією, яка перетворила свідомість та сприяла самосвідомості українського народу, спонукаючи його до позитивних змін та розвитку нації. Прочитавши твори про Євромайдан українських підлітків які в роки революції були ще дітьми. Я можу сказати, що національна свідомість українців сильно розвинута під впливом таких великих подій як революція гідності. Зараз в ці складні часи відповідальність за нашу державу по трохи лягає на плечі української молоді і нам дуже важливо не забувати про ці події та вшановувати їх, для формування національної свідомості майбутніх поколінь.

Висновки. Цим подвигом українці показали, що вони не мають бажання жити в диктаторських умовах, після цієї страшної події Україна знову стала на демократичний шлях люди які боролися на майдані за свої права та свободу показали що їм не страшно віддати все що в них є за хороше майбутнє для себе та своїх близьких, на майдані українці в котрий раз довели що вони є національно свідомими, вони показали цю сміливість та любов до України не на словах а на ділі. Революція гідності має великий вплив на теперішнє покоління, ми в ті роки будучи ще дітьми але вже тоді побачили як вся країна може об'єднатися в боротьбі за власну ідею та свободу. Ці події мають великий вплив на мою національну свідомість та на національну свідомість мільйонів українців. Зараз нам дуже важливо не забувати про цей прояв героїзму, ми повинні вшановувати пам'ять героїв небесної сотні, адже це були люди які загинули з думкою про краще майбутнє своєї держави, про цей подвиг наших героїв ми повинні розповідати майбутнім поколінням щоб і вони розуміли масштаби цієї великої трагедії. Слава Україні!

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ НІЦШЕ: ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ

Актуальність теми. Проблема сенсу життя та цінностей людини завжди турбували суспільство та була вічною світоглядною проблемою.

Метою дослідження є: системний аналіз сутності сенсу життя як проблеми у філософії Ф. Ніцше.

Завдання дослідження:

- проаналізувати причини виникнення нігілістичного ставлення до життя у філософії Ф. Ніцше;
- розкрити причини негативного ставлення Ф. Ніцше до класичного трактування сенсу життя.

Виклад основного матеріалу. Філософія життя Фрідріха Ніцше, що виникла наприкінці ХІХ - на початку ХХ століття, стала важливим напрямом, сформувавши унікальний філософський наратив. Вона внесла значний внесок у наукову дискусію та радикалізувала такі концепти, як «суверенний індивід», «стадна мораль», «аристократія духу» та інші. Опираючись на культурне спадщину, Ніцше переосмислює ці та інші ідеї, використовуючи свій генеалогічний метод для «викривання» або, можливо, відкриття їх сутності. Ніцше висловлював сумнів щодо абсолютних моральних норм. Сучасне суспільство також стикається з питанням релятивізації цінностей і визначенням загальноприйнятих етичних меж. Ніцше проголошував «смерть Бога» та підкреслював необхідність знаходження нових основ цінностей. У сучасному світі релігійні переконання втрачають свою вагу, що породжує потребу в нових етичних орієнтирах. Ніцше розглядає індивідуалізм як основу для розвитку «вищого індивіда», який не піддається традиційним моральним концепціям. Однак, виключення із соціального контексту може вивести на ізоляцію та втрату можливостей для самореалізації. Ніцше ставить питання про баланс між індивідуальною свободою та соціальною взаємодією. Сучасне суспільство шукає оптимальний спосіб поєднання індивідуалізму та колективізму. Ніцше піднімав питання про природу влади та пошуку «вищого типу людини». Сучасні суспільні системи стикаються із завданням створення справедливих та динамічних форм влади. Центральна теза Ніцше щодо «влади» належить до ключових аспектів його філософії. У розумінні природи влади важливо розглядати її не лише як засіб контролю чи домінування, але й як можливість впливати на власний долі в контексті життя. Щодо збереження свободи в контексті влади без взаємодії з іншими, основне питання полягає в тому, чи може індивід визначати свої власні межі та умови взаємодії. Важливо враховувати, що влада, як засіб досягнення мети, може вимагати спільних зусиль чи обміну ідеями з іншими. Визнання беззаконня як умови творчості вносить суттєвий розлад у традиційне розуміння моральних норм. Це викликає важливе питання щодо сенсу і необхідності цих норм у суспільстві. Суспільство, яке існує без стандартів моралі, може мати свої вигоди і недоліки. З одного боку, це може забезпечити більше свободи та індивідуальності, оскільки відсутність жорстких норм дозволяє розвивати творчість і інновації. З іншого боку, відсутність моральних стандартів може призвести до хаосу, конфліктів та відчуття втрати орієнтирів для багатьох людей. Трагічний погляд Ніцше на життя, який визнає його складність та супроводжує важкістю існування, може знаходити відгук у сучасній психології та боротьбі індивіда із своєю сутністю. В контексті сучасної психології, розуміння трагічності життя може знайти вираження в концепції прийняття та розвитку особистості. Психологічна наука визнає важкість емоційного стану, змагання із стресом та пошук сенсу життя як ключові аспекти психічного здоров'я. Збігаючись із Ніцше, сучасна психологія підкреслює, що прийняття життя у всій його повноті, з усіма радощами та труднощами, може стати фундаментом психічної стійкості та самореалізації. Ідея «переоцінки всіх цінностей» від Ніцше покликана викликати перегляд суспільних моральних стандартів і відкрити двері для нового розуміння добра та зла. Сучасне суспільство може взяти на увагу цю ідею, щоб адаптувати свої моральні стандарти до нових викликів та реалій. Філософія Ніцше підкреслює, що індивід повинен самостійно визначати свою мету та цілі в житті. У сучасному світі, насиченому зовнішнім тиском та соціокультурним впливом, виникає питання про можливість збереження цієї автономії та самовизначення. Сучасні філософи та інтелектуали різним чином сприймають ідеї Ніцше. Деякі вважають його філософію важливою для сучасності, оскільки вона піднімає актуальні питання про індивідуальність, мораль, та владу. Його критика конформізму та заклик до творчого самовизначення можуть здаватися актуальними у світлі сучасних викликів, таких як соціальні та культурні трансформації, технологічний розвиток і етичні питання. Усе ж, велика частина його праць залишається об'єктом вивчення та дискусій у сучасній філософії, що свідчить про його вплив на сучасну думку та дебати.

Висновки. В цілому, філософія Ніцше продовжує ставити перед сучасним світом складні питання, пов'язані з цінностями, мораллю та особистісним розвитком.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.

3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФОРМУВАННЯ РЕЛІГІЙНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми. Вплив релігії на організацію суспільства цілком закономірний. Вона зачіпає головним чином сферу духовного життя, виникає гостра необхідність набуття нових джерел формування у молоді моральних мотивів. Найчастіше невисокий ступінь вираженості релігійних почуттів, поверхнєве знання основ віровчення і низьку культову активність, багато хто з молоді відносить себе до числа віруючих. І цю обставину необхідно враховувати при організації і проведенні суспільно-просвітницької підготовки у колективах молоді.

Мета дослідження: поліпшення морально-психологічного клімату у підростаючого покоління та молоді.

Завдання дослідження: висвітлення сутності аспектів релігії та формування релігійних орієнтацій особистості.

Об'єкт дослідження: релігійні орієнтації, як духовний феномен людського буття.

Предмет дослідження: формування релігійних орієнтацій сучасної молоді.

Виклад основного матеріалу. Для молоді як специфічної соціокультурної групи притаманною є своя ієрархія ціннісних орієнтацій, відмінна від інших соціальних і демографічних груп суспільства, які пов'язані, насамперед, із становленням у різних сферах життєдіяльності. Молодим людям є важливим їхнє утвердження у професійній сфері, створення власної сім'ї, налагодження дружніх контактів, завоювання авторитету у всіх сферах їхньої діяльності. Ціннісні орієнтації знаходять своє відображення в життєвих пріоритетах, що являють собою систему домінуючих ціннісних орієнтацій особистості. [1, с. 347] Основою для духовного розвитку вступає поняття «релігія», яке охоплює сукупність істин, вимог і наказів. Вони регулюють стосунки між людьми та Богом, а похідне від цього поняття – «релігійність», яка виражає особисте ставлення людини до системи релігійних норм. [2, с. 234] У загальній системі цінностей людства значне місце посідають саме релігійні цінності. Адже протягом досить значного періоду в історії людства вони ототожнювалися із загальнолюдськими цінностями, поставали структуроутворюючим чинником ціннісної системи. Саме релігійні цінності лежать в основі існування як суспільства загалом, так і окремої особистості. Як зазначає український дослідник Г. Пирог, в історії України християнство через систему цінностей сприяло національній ідентифікації, вихованню національного характеру, формуванню самобутності духовної культури. [3] Попри поширену християнську віру, в Україні існують ще інші категорії віруючих людей. Проблема постає у тому, що частина молоді та населення не сприймає віру, як необхідний елемент для її вдосконалення. Існує ще два види релігійних орієнтацій, яких, як правило, найчастіше дотримуються люди. За Г. Олпортом, є зовнішня та внутрішня релігійна орієнтація. У нинішній духовно-моральній атмосфері сучасного суспільства відбуваються значні зміни. Стає явним зростання релігійності молоді. З одного боку, це відбувається в середовищі молоді під впливом сімейного виховання. З іншого боку, в середовищі людей середнього та старшого віку спостерігається пошук духовності особистістю, прагнення знайти стійку систему цінностей, отримати психологічне та моральне обґрунтування життя. Значний внесок у розвиток релігійних орієнтацій внесла З. Карпенко, напрацьовуючи певні матеріали у своїй науковій школі. Зокрема, вчена стверджує, що системний аналіз індивідуальної свідомості дає змогу визначити основні ціннісні орієнтації особистості. [4, с. 159] Ціннісні орієнтації – одна із найважливіших елементів мотиваційної структури особистості та фундамент соціальних настанов. Будуючи інструментом саморозвитку й особистісного вдосконалення, ціннісні орієнтації створюють власні, притаманні лише їм механізми цілепокладання. Сучасні опитування та дослідження показали, що на думку багатьох людей введення релігійнознавчих дисциплін доволі позитивно вплине на розвиток та формування правильного розуміння релігії у житті людини. Однак, не слід ототожнювати дані дисципліни із богословськими (теологічними). Адже введення саме таких предметів у навчальний процес викличе певні суперечності серед віруючих різних конфесій. [5]

Висновки. Для формування релігійних орієнтацій сучасної молоді основними чинниками виступають духовні та моральні якості. В світі глобальної пандемії провідну роль займає наука про цінності-аксіологія. Саме духовні цінності найповніше розкривають поведінку особистості, зокрема у здатності сприймати людину такою, яка вона є, допомагати та розуміти її. На сучасному етапі незалежності України величезну роль відіграє релігія, як духовний феномен та форма самовизначення людини у світі. Тому, формування і розвиток релігійних орієнтацій молоді людини відбувається завдяки переосмисленню свого буття, орієнтації на власний саморозвиток і самовдосконалення. Загалом, вплив релігії на сучасну молодь залишається складною проблемою, що вимагає уважного вивчення та розуміння.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.

3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність теми дослідження. Проблема самовизначення людини завжди залишається актуальною. Швидкі зміни в суспільстві, розмаїття культур і значень, технологічний прогрес - все це впливає на те, як люди визначають свою ідентичність і життєвий шлях. Такі питання залишаються важливими для роздуму, самопізнання і пошуку свого місця в світі.

Мета дослідження: з'ясувати роль філософії у формуванні індивідуальної ідентичності; необхідність самовизначення для кожної людини, його значення в сучасному світі.

Завдання дослідження: охарактеризувати процес пізнання людини, її місце в суспільстві, пристосування до умов сучасного світу.

Об'єкт дослідження: індивід, його внутрішні мотивації, впливи зовнішнього середовища та можливості вибору.

Предмет дослідження: процес та механізми, за допомогою яких особистість формує свою ідентичність, погляди та цілі в умовах сучасного середовища.

Виклад основного матеріалу. Філософія завжди була важливою складовою культурного досвіду людства. У сучасному світі, на тлі стрімкого технологічного розвитку та соціокультурних змін, вона набуває особливого значення як інструмент самовизначення особистості. Сучасний світ вимагає від нас швидко адаптуватися до низки нових ситуацій та викликів. Філософія надає можливість розглядати ці аспекти не тільки з практичної точки зору, але й аналізувати їх з точки зору власних цінностей та переконань. Ми знаємо той світ, який нам відкрився через нашу діяльність, працю, пізнання, експерименти, натхнення, фантазію і т. ін. Саме з того огляду слід розуміти твердження А. Шопенгауера про те, що світ є нашим уявленням, або слова Ф. Ніцше про те, що все є лише проявами життя. За влучним висловом М. Гайдеггера, людина є «отвором у бутті»: на рівні людини та через людину приховані можливості буття вперше виходять у своє виявлення. Самовизначення людини - це процес формування власної індивідуальності, світогляду, цінностей і життєвих цілей, який відбувається протягом усього життя людини. Філософія може стати ефективним інструментом для самовизначення людини в сучасному світі. Вона дозволяє людині: 1. Розуміти себе і навколишній світ. Філософські роздуми дозволяють кожній людині осмислити власні цінності, переконання та вірування. Вони виступають як дзеркало, що допомагає розкрити глибини внутрішнього світу, дати відповіді на запитання «Хто я?» та «Яке моє призначення?». 2. Осмислення Світу. Філософія допомагає нам розглядати та аналізувати навколишній світ, намагаючись зрозуміти його сутність та природу. Вона вчить нас бачити за поверхнею явищ і шукати глибинні зв'язки та закономірності. 3. Виявлення життєвого сенсу. У світі, де швидкість життя і технологічні досягнення можуть затемнити справжній сенс життя, філософія стає компасом у пошуках призначення. Вона допомагає знайти глибоку суть у кожному кроці, в кожній дії. Сенс життя кожної людини є унікальним і неповторним, як і її життя. Людина завжди є вільною в обранні сенсу та його реалізації. 4. Критичне мислення. Філософія розвиває навички критичного мислення, що дозволяє аналізувати та оцінювати інформацію та аргументи. Вона навчає бачити не лише поверхневе, а й розуміти глибинні зв'язки та причинно-наслідкові зв'язки. 5. Спілкування та взаємодія. Ця наука стає мовчазним мовником в глибокому розумінні і комунікації з іншими людьми. Вона відкриває діалог, де різні погляди та концепції можуть взаємодоповнювати один одного. Взаємодія з іншими дозволяє відкривати нові точки зору, розширювати горизонти та вдосконалювати свою особистість. 6. Потреба у самовизначенні є однією з вищих (соціальних, духовних) людських потреб, об'єктивною основою якої є необхідність у гармонізації людиною своїх відносин з оточуючим середовищем та іншими людьми і свідомо саморегуляція своєї діяльності. Передумовами (причинами) актуалізації цієї потреби є зміни, які відбуваються в навколишньому світі чи в самій людині, порушують існуючу між ними рівновагу і потребують її відтворення (можливо, в якихось нових умовах або на якомусь іншому рівні). У сучасному – дуже динамічному суспільстві, яке характеризується своєю постійною мінливістю (різних сфер життя), і в умовах всезростаючої соціальної (і вертикальної, і горизонтальної) мобільності, у зв'язку з чим людина повсякчас опиняється в якихось нових умовах, до яких вона мусить адаптуватися, і ситуаціях, в яких їй постійно доводиться робити якийсь вибір і знаходити нестандартні рішення, актуальність потреби у самовизначенні стає по суті перманентною [3, с. 78-79].

Висновки. Проблема самовизначення людини була й залишається однією з фундаментальних філософських проблем. Справжнє розуміння себе і свого місця в світі вимагає від людини вивчення власних цінностей, переконань і сенсу життя. Вирішення цієї проблеми відкриває шлях до глибокого особистісного зростання та реалізації потенціалу. Таким чином, питання самовизначення залишається актуальним і сприяє розвитку філософської думки у сучасному світі.

Список використаної літератури:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Роль людини була і залишається ключовою в розвитку культури. Це поняття стосується не лише мистецтва, а й будь-чого, що створила людина. Культура - фундамент людського життя. Вона виникла і розвивається разом з людиною, втілюючи в ній те, що якісно відрізняє її від всіх інших живих істот і природи в цілому.

Мета дослідження. Проаналізувати суть людини як творця культури, її творення. Розуміти, які цінності та ідеї передає людина через свою творчість і культуру загалом.

Завдання дослідження. З'ясувати, яким чином людина, формуючи культуру, стає її творінням.

Об'єктом дослідження. Виступає людина, яка творить культуру, та піддається впливам культури.

Виклад основного матеріалу. Культура - це реалізація людської творчості й свободи, різноманіття культур і форм культурного розвитку. Однак вона легко знаходить подібність самостійного життя: культура закріплена в символічних формах, які дістаються кожному поколінню в готовому вже вигляді та виступають як загальнозначущі зразки. Тому справедливо буде сказати, що і культура творить людину. Ця формула буде вірна остільки, оскільки культура сама є продукт людської творчості: саме людина через культуру відкриває і змінює світ і самого себе «Людина є творець, і лише в силу цієї обставини - творіння культури». Безлічі геніїв, роблять її трампліном для нової творчості. Культура є підставою людської творчості, але вона ж і утримує її у своїх смислових рамках, в полоні своїх символічних зразків. Талановита людина часто приходиться до найнесподіваніших відкриттів, бо вони розвивають загальні підстави глибше і далі, ніж це здатні зробити більшість людей. Існує безліч культур, які реалізувалися в людській історії. Кожна з них породжує свою специфічну раціональність, свою моральність, своє мистецтво і виражається у відповідних собі символічних формах. Кожна культура неповторна, і у кожній з них є свої істини. Багато культурологів виступають з точкою зору що є критерії оцінки культури. Ці критерії випливають з того факту, що первинної цінності є людина, розвиток її особистості й свободи. Тому ступінь розвитку культури визначається її ставленням до свободи й гідності людини та можливостей, що надаються нею для творчої самореалізації людини як особистості. Саме культура відрізняє людину від усіх інших істот. Звичайно, тут треба розрізняти, по-перше, свободу як невіддільну духовну потенціальність людини й, по-друге, усвідомлення та усвідомлену соціальну реалізацію волі. Без першого культура просто не може з'явитися, але друге досягається лише на порівняно пізніх стадіях її розвитку. Коли ми говоримо про культуру, то маємо на увазі не якийсь окремий творчий акт людини, а творчість як унікальне відношення людини до світу. Кожна культура є способом творчої самореалізації людини. Тому збагнення інших культур збагачує нас не тільки новим знанням, але і новим творчим досвідом. Навіть зоряне небо або глибини океану належать культурі, оскільки їм віддана частка людської душі, оскільки вони несуть людський зміст. Якби не було цього сенсу, то людина не задивлялася б на нічне небо, поети не писали б віршів, а вчені не віддавали б вивченню природи всі сили своєї душі й, отже, не робили б великих відкриттів. Теоретична думка народжується не відразу, і щоб вона з'явилася, потрібно подив перед таємницями буття (недарма Платон говорив, що пізнання починається з подиву). Але інтересу і подиву немає там, де немає культурних смислів, що направляють розум і почуття багатьох людей на освоєння світу і власної душі. Звідси можна дати таке визначення культури. Культура - це універсальний спосіб творчої самореалізації людини через полягання змісту, прагнення розкрити й затвердити сенс людського життя в співвіднесеності його зі змістом сущого. Об'єднуючи й надихаючи людей, культура дає їм не тільки загальний спосіб збагнення світу, але і спосіб взаємного розуміння і співпереживання, мова для вираження найтонших порухів душі. Культура виражає себе через світ символічних форм, які передаються від людини до людини, від покоління до покоління. Але самі по собі символічні форми - це зовнішня сторона культури. Людина по-різному може реалізувати свій творчий початок, і повнота його творчого самовираження досягається через створення і використання різних культурних форм. Від Ренесансу до Просвітництва перейшла велика думка про те, що людина є творча істота, здатна змінювати світ і бачити в ньому саме себе. І це самовдосконалення людина покликана здійснювати, спираючись не на догми й авторитет церкви, а на сили свого розуму. Ця ідея була гігантським кроком на шляху розуміння культури, але рано чи пізно повинна була виявитися притаманна їй обмеженість. Для цього треба було по-новому зрозуміти й культуру, і розум, і людини. Це зробив великий філософ, представник класичної німецької філософії Гегель. У нього культура як і раніше виступає як реалізація розуму. Гегель не просто сформулював загальні принципи своєї теорії, але проаналізував весь шлях розвитку світової культури (в роботах «Філософія історії», до Естетика «, Історія філософії», «Філософія права»). Такої грандіозної та стрункої логічної картини до нього не створював ні один мислитель. «Філософія повинна сприяти розумінню того, що загальний розум є силою, здатною здійснити себе. Вчені різних напрямків сходяться у визнанні того, що вихідною відмінною ознакою людини, і суспільства є культура. Іншими словами культура - це форма, в якій розвиваються і передаються з покоління в покоління взаємозв'язки людських індивідів, але зовсім не причина,

через яку вони відтворюються. Кожне культурне середовище прагне зберегти власну стабільність, суспільно визначений статус, певну культурну атмосферу. Процес творчості є одним із найістинніших людських діянь, який залежить тільки від особистості самого творця. Творчість завжди постає як служіння культурі. Це й зумовлює відповідальність творців за використання створених ними культурних цінностей. Творчість завжди суб'єктивна, а культура – об'єктивована, вона – надбання суспільства, підвладна його законам і певною мірою відчужена від свого творця. Видатні творці культури закладали у стіни храму культури нові цеглини, будували нові поверхи знання та цінностей.

Висновки. В основі кожної культури лежить душа, а культура – це символічне тіло, життєве втілення цієї душі. Жива істота народжується, щоб реалізувати свої душевні сили, які потім згасають. «Кожна культура проходить вікові ступені окремої людини». Культура є підставою людської творчості, але вона ж і утримує її у своїх смислових рамках, в полоні своїх символічних зразків.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Сучасний світ, з його швидкими змінами, технологічним прогресом та соціокультурним розмаїттям, ставить перед людьми завдання самовизначення розуміння власного місця у житті. Філософія, як високий рівень рефлексії, може висвітлити ключові питання існування та допомогти людям знайти своє життєве кредо.

Мета дослідження: вивчення ролі філософії як інструменту самовизначення людини в умовах сучасності. Метою є розкриття того, як філософські концепції та підходи можуть допомагати особистості зрозуміти свої цінності, мети та місце у сучасному глобальному суспільстві.

Завдання: основним завданням є вивчення філософських концепцій, що допомагають осмислювати життята власну ясність. Аналіз впливу цих концепцій на психологічний, соціальний та культурний аспекти ідентичності спрямований на з'ясування їхнього значення у формуванні самосвідомості людини.

Об'єкт дослідження: об'єктом дослідження є сама людина та її здатність використовувати філософію як інструмент для самовизначення в умовах сучасного глобалізованого і розмаїтого світу.

Предмет дослідження: предметом є філософські ідеї та концепції, які впливають на процес самовизначення людини. Дослідження охоплює вивчення тем, таких як особистісна свобода, відповідальність, етика та сенс життя, в контексті їхнього впливу на індивідуальну самосвідомість.

Виклад основного матеріалу. Філософія як спосіб самовизначення людини в сучасному світі. В сучасному світі людина стикається з безліччю інформації, швидкоплинними змінами та величезною кількістю виборів. У таких умовах дедалі більше людей замислюються над сенсом і значенням свого життя, оскільки вони бачать, що матеріальні блага та зовнішня успішність не можуть забезпечити повного щастя та задоволення. І саме тут філософія може стати інструментом самовизначення людини. Філософія – це глибоке осмислення світу, життя, людської природи та значення різних проявів буття. Вона дозволяє людині зрозуміти себе, поставити питання про сенс життя і шлях до щастя, а також розвинути свої моральні, інтелектуальні та творчі здібності. Однією з головних тем філософії як способу самовизначення людини є питання про сенс життя. Сучасний світ заповнений розмаїттям варіантів, пропозицій та можливостей, і важливо знайти для себе той напрямок, який відповідає найбільше особистим цінностям та переконанням. Філософія надає людині можливість дослідити свої потреби, бажання та цілі, звернутися до моральних і духовних аспектів життя, що допомагає знайти власний сенс і задоволення. Ще одна важлива тема філософії у контексті самовизначення – це відношення людини до світу інформації та технологій. Сьогодні доступ до інформації є безпрецедентним, але разом із цим з'являються питання про якість та спосіб використання цієї інформації. Філософія допомагає людині критично ставитися до отримуваної інформації, аналізувати та оцінювати її, а також зберігати власну самостійність та інтелектуальну свободу. Також філософія дозволяє людині роздувати про відношення до своєї природи, тіла та здоров'я. Сучасний світ пропонує безліч модних трендів, ідеалів краси та поведінки, але філософія нагадує нам про важливість власного фізичного і психічного здоров'я, самоповаги та прийняття себе таким, якими ми є. Усі ці аспекти філософії можуть бути використані як інструменти самовизначення та саморозвитку. Філософський підхід допомагає людині зберегти гармонію між зовнішнім світом та внутрішнім світом, знайти власний сенс і цілі у житті, стати кращою версією самої себе. Нарешті, філософія може бути способом підвищення свідомості та розуміння суспільного та глобального контексту. Сучасним людям важливо зрозуміти своє місце в світі, відповідальність за свої вчинки та їхні наслідки, а також можливості для пошуку гармонії та співпраці з іншими людьми та природою. Філософія може бути потужним інструментом самовизначення людини в сучасному світі. Вона допомагає зрозуміти сенс життя, знаходити власний шлях до задоволення й щастя, критично ставитися до оточуючого світу та зберігати свою самостійність і свободу. Варто звернутися до філософії, щоб краще розуміти себе та світ, у якому ми живемо.

Висновки. Спроби самовизначення в сучасному світі часто супроводжуються внутрішніми турбуленціями та пошуками. Філософія, як спосіб систематизації думок і цінностей, допомагає людині знайти глибокий зміст свого існування. Таким чином, вона відіграє ключову роль у формуванні особистісного самовизначення в епоху складних викликів.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФОРМУВАННЯ РЕЛІГІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Проблема формування та розвитку індивідуальних цінностей людини вічна. Це пов'язано з розвитком людини як особистості та суспільства загалом. Згодом цінності змінюються, тому це питання завжди вивчатиметься, щоправда, дедалі більшої актуальності набуває проблема формування саме релігійних цінностей, адже під впливом глобалізації та масової інформації, які активно відбуваються у ХХІ столітті, люди стають більш сприйнятливими до впливу різноманітних течій, думок та ідеологій. В результаті змінюється світ цінностей, але, незважаючи ні на що, релігійний фактор, яким би він не був, є основним і є визначальною основою у світогляді людини.

Мета дослідження: розглянути та зрозуміти процес формування релігійних цінностей та їх значення для розвитку людини як особистості, для покращення її внутрішнього світу.

Завдання дослідження: з'ясувати, яку роль відіграють релігійні цінності у формуванні духовного світу людини, яке місце вони займають у цьому процесі, яке їх призначення, а також розкрити їх зв'язок із сучасним суспільством.

Об'єкт дослідження: формування цінностей та їх роль у формуванні людини як особистості.

Предмет дослідження: характеристика формування базових релігійних цінностей та формування духовного світу особистості в сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. В даний час при вивченні значення релігії в суспільному житті постає проблема виділення ролі релігійних цінностей в особистості та суспільстві, як релігійні цінності співвідносяться між собою, до яких змін це призводить. Тільки зрозумівши систему цінностей релігії, можна пояснити соціальні наслідки релігійної орієнтації. Єдність психічного життя, його взаємодію з навколишнім світом забезпечує складну особистісну ціннісну структуру, що включає весь спектр ставлення людини до дійсності. Термін «цінність» можна розглядати в контексті ціннісних орієнтацій, які відображають спрямованість індивідуальних інтересів і потреб у певній ієрархії життєдіяльності, тобто людина надає перевагу деяким із них, які будуть найважливішими протягом усього життя. Релігійно організований світ – це певна система уявлень і думок, що виражає ставлення людини до того, що відбувається в житті, її позицію та ціннісні орієнтації. Найбільшою цінністю віруючої людини є Бог – всемогутній, всезнаючий, вищий приклад морального розвитку і джерело морального піднесення. Відповідно, релігійні цінності – це сукупність ідей, норм поведінки та дій, за допомогою яких задовольняються духовні потреби віруючої людини. Релігія грає роль інтегратора цінностей, де інтегруючим принципом є віра у надприродне та божественне. Багато видів людської поведінки мають суто біологічний характер. Вона не визначається статевобумовленими інстинктами та має свободу волі відповідно до культурних форм поведінки. Це фактично велика перевага порівняно з тваринами, але водночас і недолік: мала дитина, яка не вміє контролювати свої інстинкти, повинна навчитися керувати своїм тілом, контролювати свої емоції та вчинки, розуміти наслідки дій які вона виконує. Соціальний порядок є важливим аспектом для постійності людства. Дитині потрібна стратегія або інструкція в якій міститься все про поведінку в правильній ситуації, але й допоможе розпізнавати типи ситуацій, у яких можна застосувати виявлені зразки поведінки. Така поведінка багатьох людей виробляється в умовах певного суспільства і є своєрідною системою, в якій людина усвідомлює себе як особистість і свої відносини з іншими людьми. Такі моделі запобігають хаосу через відсутність обмежень дій, визначають спрямованість їх змісту та можливі наслідки. Здатність до відтворення здійснюється у формах поведінки як у звичайному житті, так і в загальному контексті людського життя. Кожна людина, фактично, має зв'язок з трьома світами і діє у кожному по-своєму: живе у природному як біологічний організм; у повсякденному світі допомагають правила, які кожен сприймає і використовує для розуміння оточуючих; в ідеальному світі, який набуває закономірностей повсякденної реальності, але з найкращими її сторонами для людини. Релігія хоче поєднати ці три світу в одному сенсі. З цієї причини структурна релігія, особлива як рішення остаточного маргінального людського життя, тому що значення сенсу буття (людського життя) єдине. Таким чином, релігія є діяльністю людини, яка об'єднує культурні, соціальні та особисті системи в одне ціле. Релігія виконує такі важливі функції:

- формує спільноту віруючих, які розділяють одну й ту ж віру;
- дає спільні переконання, історії, які переводять абстрактні культурні цінності в конкретні умови існування;
- надають ритуальну взаємодію, особистою участю, наскільки це можливо;
- знайомством із загальними символами, які представляють реальність, відмінну від повсякденного життя.

Релігійні цінності мають складну структуру і стосуються середовища потреб та функцій, які виконуються в житті віруючого, що в свою чергу має безпосередній вплив на суспільство. Релігія покликана дбати про цілісність людського життя, а її духовна організація вже реалізується з урахуванням всеосяжної, загальнолюдської ціннісної структури. Ні наука, ні мистецтво, ні ідеологія не вказують на досконалість і цілісність – лише в окремих моментах пізнання є естетична частина людського життя. Релігія виникла як життєва потреба людини в цілісності взаємин з

навколишнім світом. Релігія історично, регіонально, етнічно та культурно детермінована, але не пояснюється лише цими факторами, а має автономну та універсальну структуру. Таким чином, релігія дала людині певний світ, відкриває їй доступ до загальнолюдського життя, крізь призму якого віруючий розглядає й оцінює дійсність. Релігія формувалася як своєрідна система уявлень, яка визначала місце людини у світі, те, що є її існуванням. Ці концепції спрямовані на вирішення реальних проблем, які глибоко пов'язані з інтересами людей і охоплюють різні сфери життя. У цьому полягає суть релігії як системи цінностей.

Висновки. Незважаючи на особливі зовнішні фактори, релігійні цінності завжди залишаються як сутність і як основа подальшого формування духовного світу водночас він підкріплює більш відомі цінності. Тому сьогодні дуже важливо приділяти достатньо уваги розвитку сильної особистості. Тобто, ціннісні орієнтири яких базуються на вічних моральних аспектах: доброти, чесності, совісті, вірності, справедливості.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Кутішенко В. П., Патинок О. П., Сидоркін В. В. Вплив релігійних цінностей на формування морально-ціннісної сфери особистості. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Психологія обдарованості. Київ, 2019. Том VI. Вип. 16. С. 154-164

ФЕНОМЕН САМОТНОСТІ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Актуальність дослідження. Самотність завжди є актуальною у філософському дискурсі, оскільки вона стосується фундаментальних питань існування та спільноти. Сучасні тенденції, такі як зростання віртуальної комунікації та розширення індивідуалізму, надають цій темі особливу актуальність.

Мета дослідження: філософський аналіз феномену самотності в житті людини з метою розкриття його філософської суті та впливу на людське існування.

Завдання дослідження: розглянути філософські підходи до розуміння самотності та її коренів у філософському дискурсі.

Об'єкт дослідження: феномен самотності в житті людини як філософське поняття та як важливий аспект існування.

Предмет дослідження: філософський аналіз феномену самотності у філософському дискурсі, включаючи його сутність, вплив на існування та можливі філософські підходи до подолання самотності та досягнення гармонії.

Виклад основного матеріалу. Самотність - це явище, яке супроводжує людину протягом її життя. Від почуття самотності ніхто не застрахований, і це стає не тільки психологічною, але й філософською проблемою. Філософи протягом століть намагалися розглянути феномен самотності з різних ракурсів, поглибити його сутність та визначити вплив на життя людини. Ми звикли боятися самотності, сприймаємо її виключно як негативне явище. Медики вважають, що самотні люди значно легше піддаються хворобам ніж ті, у кого є родина. У них вищий ризик серцево-судинних захворювань, менша тривалість життя. А психологи відзначають, що самотність негативно впливає на почуття задоволення життям, настрої людей, особливо літніх, спричиняє песимістичний погляд на майбутнє. У філософському енциклопедичному словнику за редакцією В. Шинкарука самотність трактується як «екзистенційна ситуація людського буття, у межах якої відбувається зовнішнє чи внутрішнє відокремлення людей». Подолати самотність людина може лише в тому випадку, коли вона є психологічно відкритою до конструктивного діалогу, коли бачить і поважає цінність іншого «Я», намагається його зрозуміти. Одним із підґрунть, на основі якого відбувається єднання людей і подолання їхньої самотності, є любов. «І перш за все нам хочеться абсолютного подолання самотності. Любов представляється нам єдиним почуттям, здатним перемогти його». У молодіжному, в тому числі підлітковому віці дуже часто виникає відчуття своєвідокремленості, відмінності від інших, унікальності. Водночас молода людина відчуває необхідність бути, як усі, не відрізнятися від своїх однолітків, сприймаючи спілкування з ними як найважливішу життєву цінність. Звичайно, багато що залежить від нас самих. Поки ми самі не захочемо вирватися з нашої шкаралути самотності, ніхто нам у цьому не допоможе. Люди тому рідко бувають щасливими, що ніколи не знають, чого ж хочуть насправді. Коли вони самотні, то мріють знайти того, з ким буде добре поруч, але варто цьому статися, як люди знову прагнуть бути одні, тим самим прирікаючи себе на вічні метання в пошуках щастя. Повністю подолати самотність неможливо, але, напевно, й непотрібно. Сучасна людина повинна зрозуміти природу самотності. Особистість, перш за все, має бути внутрішньо вільною, і в той же час стати повноцінним суб'єктом людської діяльності. А це означає: оволодіти глибинами міжлюдського спілкування, навчитися жити в умовах зростаючої соціокультурної комунікації, знайти мову поза суб'єктних відносин з природою. Коли ж мова заходить про екзистенціальну самотність, то тут необхідно навчитися приймати її як необхідну частину нашого буття, усвідомити її й перетворити в усамітнення, яке повертає природність.

Висновки. Отже, феномен самотності в житті людини є складним та багатограним поняттям, яке відіграє важливу роль у філософському розумінні людського існування. Аналіз цього явища дозволяє краще розуміти природу і сутність людської спільноти та пошуку шляхів досягнення гармонії в житті.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФЕМІНІЗМ У МУСУЛЬМАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження: актуальність дослідження ісламського фемінізму полягає в тому, щоб вивчати та розуміти, як жінки в ісламському світі самі та через свою релігійну спадщину борються за гендерну рівність і права. Це дозволяє створювати конструктивний діалог між релігійною традицією і стремлінням до рівноправ'я, враховуючи унікальні аспекти ісламської культури та теології.

Мета дослідження: дослідження форм супротиву жінок в мусульманських суспільствах

Завдання дослідження: визначення впливу релігії на становище жінок в країнах ісламського світу.

Об'єкт дослідження: є гендерна дискримінація жінок в країнах ісламського світу.

Предмет дослідження: що таке ісламський фемінізм та як він працює.

Основний виклад матеріалу. Іслам з'явився в арабських країнах у VII сторіччі. І це значно покращило статус жінок. Релігія забороняє вбивство новонароджених дівчат, а саму жінку визнали окремою особистістю. Також жінки тепер могли не погодитися на шлюб, розлучитися за необхідності та отримувати спадок – до появи ісламу спадкоємцями могли бути тільки чоловіки. В ісламській спільноті ще за Середньовіччя були ті, хто виступав за поліпшення прав жінок. Наприклад, філософ Ібн Арабі просував ідею, що жінка може досягати високої духовності, так само як і чоловік. У XVIII столітті дочка ісламського реформатора Фодіо Усмана Нана Асмау виступала за підвищення рівня освіченості серед мусульманок. Тоді у дівчат з мусульманських країн практично не було можливості навчатися, оскільки за традиціями разом з хлопцями ходити до школи вони не могли, а спеціальних закладів для дівчат не було. Спочатку Асмау сама навчала людей, а згодом почала передавати свої знання іншим жінкам, щоб ті могли навчати мусульманок по всьому світу. Про викривлене тлумачення Корану почала говорити іранська поетеса Тахіре. Її можна назвати однією з перших мусульманських феміністок. Жінка вела активістську діяльність – виступала проти багатоженства, носіння чадри та інших обмежень для жінок. У своїй діяльності та виступах Тахіре стикалася з обуренням та погрозами з боку мусульман. «Ви можете мене вбити, коли тільки забажаєте. Але ви не можете зупинити звільнення жінок», – говорила активістка. Ісламський фемінізм відрізняється від інших течій фемінізму – він зав'язаний на релігії. Тому він не може перекликатися із європейським фемінізмом, адже мусульманки не можуть відстоювати право на аборт або права ЛГБТ-спільноти – це суперечить релігії. Проте є й мусульманки, які борються за права ЛГБТ-ком'юніті, тому все індивідуально. Життя та традиції в мусульманських країнах відрізняються від європейської культури. Більшість питань, які порушують мусульманки у своєму активізмі, у нас майже вирішені. Наприклад, ісламський фемінізм пропагує права жінки на рівне з чоловіком представлення в суспільстві – соціальному та політичному: брати участь у виборах, мати можливість працювати у різних професіях, вільно знімати та надівати хіджаб тощо. «Але всіх феміністок об'єднує боротьба з традиційними уявленнями – усі вони хочуть, щоб їхні права дотримувалися і чоловіками, і родичами, і державою. Багато прав, які мають жінки в мусульманських країнах, порушуються традиціями. Наприклад, у Саудівській Аравії жінкам дозволили обиратися в парламент, але дуже мало з них цим правом користуються – не дозволяють родичі, вважають, що це буде ганьбою. Жінки не хочуть втрачати родинні зв'язки і сперечатися. Має минути років 50, щоб у головах не було цих стереотипів», – пояснює Забороні активістка та феміністка Вікторія Нестеренко. Вікторія розповідає, що найчастіше у своєму активізмі стикається з критикою з боку мусульман. Вони критикують фемінізм, бо, знову ж, асоціюють його з підтримкою абортів та ЛГБТ-спільноти, хоча активістка ніде не озвучувала позицію з приводу підтримки або не підтримки ЛГБТ. Дехто навіть стверджує, що феміністські пропагують інцест – звідки беруться ці наративи та до чого тут Вікторія, дівчина не знає. Справа в інтерпретаціях. Іслам – не перша й не остання релігія, яку інтерпретували чоловіки. Християнські, єврейські й буддистські жінки різними способами боролися проти явного і прихованого сексизму у священних текстах і традиціях. Це пов'язано з тим, що там, де є люди, нерідко трапляється сексизм, а він у суспільстві часто перегукується із соціальними інститутами: законом, політикою і, звичайно ж, релігією. В ісламі є багато різних наук – з вивчення Корану, вивчення прав, хадісів (повчання про життя та слова пророка Мухамеда). З самого початку, коли з'явився іслам, чоловіки були основним двигуном того, щоб релігія розповсюджувалася та розвивалася. Жінки також брали у цьому участь – після смерті пророка дружини Мухамеда передавали його вислови, розповідали про його життя. Але пізніше мусульмани почали розділятися на різні течії ісламу – зараз їх існує понад 70 у всьому світі. Основа релігії лишається – віра в Бога, його атрибути, писання. Але буденні моменти з приводу життя людей, взаємодії з соціумом тощо люди трактували по-своєму. «В таких питаннях виникає багато суперечок. Тобто можна сказати, що з Кораном і хадісами все окей – ісламські феміністки не говорять про те, що вони якось не так перекладені. Ми говоримо, що те, як деякі люди трактують релігію, іноді підриває мозок. Відповіді, знайдені в VII столітті, зараз неактуальні. Тому бачення треба змінювати», – говорить Вікторія Нестеренко. Одна з основних тез критиків ісламського фемінізму – що іслам дозволяє чоловікам одружуватися з кількома жінками, коли у жінок такої можливості немає. По-перше, як пояснює Вікторія Нестеренко, більшість мусульманських чоловіків мають тільки одну дружину. Але в ісламі дійсно допускається, що чоловік може мати до чотирьох жінок. По-друге, є багато «але»: наприклад, шлюб з кожною з жінок має бути відкритим – чоловік не може одружитися таємно, позашлюбних взаємин у нього також не може бути. В ісламі жінка має право бути забезпеченою її чоловіком. Вона не зобов'язана забезпечувати себе і своїх дітей, але вона може працювати. Тоді ті гроші, які жінка отримуватиме, вона зможе

витрачати лише на себе і, якщо хоче, на сім'ю це не заборонено. Вчення говорить, що є багато жінок, які не можуть себе забезпечити самостійно – вони є нужденними. Водночас якщо чоловік бере заміж кількох жінок, він зобов'язаний їх однаково любити та забезпечувати. Також багатоженство виправдане тим, що чоловік хоче мати багато дітей, але, знову ж, він має їх гідно забезпечувати.»Жінка не може мати кількох чоловіків, тому що нібито важко буде зрозуміти, від кого вона вагітна. Однак я думаю, що сьогодні батьківство можна довести багатьма способами, і це питання можна обговорювати й змінювати. Але жінка не несе відповідальності за чоловіка, а чоловік несе відповідальність за жінку та її дітей. Якби жінка могла мати кількох чоловіків, це б змінило концепцію», – каже активістка. В Україні також є багатоженство, але на релігійному рівні. Тобто чоловік може прийти до мечеті та попросити імама одружити його з кількома жінками. Але якщо в мусульманських країнах жінка в такому випадку захищена законом, то в інших країнах, зокрема й в Україні, це не так і чоловіки часто користуються цим. Наприклад, в Україні ніхто не видасть офіційний документ. Водночас шлюби часто відбуваються таємно, бо суспільство не приймає жінок, які стали другою, третьою або четвертою дружиною. Чоловіки ж у таких ситуаціях не виконують своїх обов'язків. Ісламські феміністки в демократичних країнах відстоюють заборону багатоженства на всіх рівнях. Також критики часто говорять про те, що Коран нібито дозволяє чоловікові побити жінку, якщо вона його не слухається. Вікторія пояснює, що в Корані дійсно є аят (вірш в Корані), де чоловіку дозволено покарати жінку, якщо вона непокірна. Активістка говорить, що цю фразу часто виривають з контексту.»Тут треба ще дивитися на те, як жив сам пророк Мухамед: він ніколи не підіймав руку на своїх жінок. Коли в родині виникає конфлікт, чоловік має сходити до імама в мечеть і спитати, як йому поводитися в цій ситуації. Іслам точно не заохочує домашнє насильство. Більш того, в багатьох ісламських країнах жінка може подати до суду і розлучитися, якщо чоловік її б'є», – говорить Вікторія.

Висновки. Підсумовуючи, можна побачити, що фемінізм у країнах ісламського світу стає все більш популярним і поширеним. Інтерес до цієї теми серед людей інших віросповідань і національностей досить позитивно вплинув на її поширення. Однак цей рух стикається з багатьма перешкодами. Одна з них – національні традиції. Зрештою, деякі з них часто помилково пов'язують із законами шаріату, а ті, у свою чергу, набувають божественного статусу, незважаючи на їх дискримінаційний характер щодо жінок. Проаналізувавши все вищесказане, можна сміливо зробити висновок, що патріархальна традиція, яка прижилася в мусульманських суспільствах, є результатом неправильного розуміння Корану і бажання створити свій порядок. Сам Коран містить досить прогресивні положення щодо прав жінок, їх можливостей і обов'язків. Так, йдеться про можливість вільного вибору чоловіка, володіння певним майном, важливість освіти тощо. Проте, поруч із цим, чітко проголошується нерівність жіночої статті в порівнянні з чоловічою, не лише в сім'ї, а й в соціумі.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

РОЛЬ І МІСЦЕ РЕЛІГІЇ В ПРОЦЕСІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІЄТВОРЕННЯ

Актуальність теми. Україна веде боротьбу за національну ідентичність та незалежність. Релігійна складова у формуванні українського суспільства та національної самосвідомості має значний вплив. Зміни в геополітичному середовищі, зокрема вплив зовнішніх сил на релігійну та національну ідентичність України, роблять цю тему надзвичайно актуальною. Аналіз ролі релігії в минулому важливий для розуміння історичного шляху України та її сучасного розвитку. Релігійна плюралізація в Україні та взаємодія між різними конфесіями стають ключовими аспектами сучасної релігійно-національної динаміки. Розуміння, як релігія може впливати на майбутні національні процеси, є важливою для прогнозування та формування стратегій національного розвитку.

Мета дослідження. Дослідити роль і місце релігії в процесі українського націєтворення.

Об'єкт дослідження. Релігія під час українського націєтворення.

Предмет дослідження. Роль і місце релігії.

Основний виклад матеріалу. Релігія та релігійний плюралізм, який є характерним для України, мають потенціал значно впливати на гуманізацію та демократизацію суспільного розвитку. Релігійність виступає як важливий фактор у формуванні нації, національної єдності, збереженні та розвитку національних традицій. В демократичному суспільстві моральні принципи мають важливе значення, оскільки жодна політична сила не може запропонувати ідеологію, яка повністю об'єднує людей. Цінності, подібні до релігійних. Сьогодні дослідники, особливо О. Крижанівський, М. Михальченко та С. Плохій, засвідчують, що доки в суспільстві буде наявна різниця в інтересах, цілях – доти будуть існувати ідеології. Однак національна ідея, яка в умовах втрати не лише національної ідентичності, може об'єднати українське суспільство, незважаючи на демократію та плюралізм ідеологій. А також матеріальних й духовних принципів, заснованих на християнстві певних моральних стандартів, які відображають цінності країни в цілому, повинно стати орієнтиром для країни. Протягом усієї історії релігія завжди відігравала значну роль у формуванні державної нації. У наш час релігійний фактор є важливим соціокультурним аргументом, коли йдеться про визначення національних чи регіональних тотожностей. Тим не менш, нестабільності в суспільстві сприяють роз'єднаність церкви в Україні та відсутність єдності серед політиків. Соціум стикається з питанням, як діяти в умовах нестабільності, оскільки політичні групи виявляють свою безпорадність. Таким чином, заклики орієнтуватися на цінності, які не зникнуть ніколи, стають особливо важливими. Церква висловлює високі моральні принципи, але внутрішні протиріччя можуть підірвати її авторитет. Ідею об'єднання українських церков висловлюють головним чином богослови, що прослідковується у творах митрополита Андрія Шептицького та патріарха Йосипа Сліпого. Нещодавно глава УПЦ КП, Філарет (Денисенко), висловив таку думку. Але релігієзнавці, такі як А. Колодний, П. Яроцький, Б. Лобовик, вважають протилежне. Вони стверджують, що оскільки Україна є поліконфесійною, то національної єдності можна досягти лише за умови поваги до принципу світоглядного та релігійного різноманіття. Релігія завжди тісно переплітається з політикою. Отже, враховуючи це, ми ставимо перед собою завдання проаналізувати релігійний вплив на українську політику через призму політичного контексту у історичному ретроспективному вигляді. Для цього використовуємо роботи таких авторів, як В. Андрущенко, А. Колодний, Б. Ломовик, О. Шуба, П. Яроцький як методичний орієнтир. Будь-яке формування політичного суверенітету неможливе без урахування релігійного фактора та ставлення до нього. Відносини між церквою та державою є ключовим елементом у формуванні національних суспільств. Як зазначив митрополит УПЦ МП Володимир, «державна і церква – соратники в справі служіння людині». Однак ця ідея розуміється по-різному через призму історії. У православній традиції переважає спадок, що має коріння у Візантії, який підтримує «симфонію влад» між церквою та державою. Навіть у сучасному світі це вчення, хоч і визнає різницю між політикою і релігією, вважає, що ці дві сфери є взаємопов'язаними, подібними до божественної та людської природи. Ця традиція часто призводила до переплетення церкви та держави, коли принцип «кого царство, того й релігія» призводив до територіальної прив'язаності до певної релігійної області. Це призвело до різних варіантів національних релігій. І. Огієнко вважав, що «кожна православна церква національна...». Таким чином, політика та релігія стояли поруч одне з одним, а релігійна різноманітність часто провокувала політичні проблеми. Релігійна однорідність позитивно впливала на єдність народу, забезпечуючи внутрішню стабільність. Владу легітимізувати було легше з підтримкою власної релігії. Чужа релігія не могла ефективно використовуватися для сакралізації влади, тому довгий час вважалося, що становлення політичного суверенітету передбачає релігійну однорідність. Це не випадково, що українська політична думка XVI–XVII століть, відображена у працях представників православної полемічної літератури, зароджувалася в контексті боротьби проти унії. Релігія виступала як чинник соціально-політичного об'єднання суспільства та легітимізації влади. Наприклад, релігійні погляди, висловлені Богданом Хмельницьким, спрямовувалися на надання легітимності козацькому повстанню та залучення всіх верств українського суспільства. Ці ідеї допомагали об'єднати повстанську армію та зміцнити її ідеологічно. Навіть такі групи, як студенти та викладачі Києво-Могилянської академії, приєдналися до козацько-повстанської армії Богдана Хмельницького, що

сприяло її єдності та зцементувало ідеологічну базу. У період суспільно-політичних турбулентностей визначні релігійні діячі, такі як Петро Могила, Леонтій Баранович, Іван Гізель, Іван Галятовський, спрямовували зусилля на підкреслення важливості релігії, а саме церкви, як «першої влади» перед світською державою, що виступала як «друга влада». В їхніх поглядах відбувалося навіть злиття цих двох форм влади. Наприклад, Леонтій Баранович, подібно до арабського мислителя Ібн-Руша, розумів державу як церкву, що має ґрунтуватися на принципі «добродійства» серед громадян. Він спостерігав, що держава має свою внутрішню душу, схожу на людську, яка керує всіма складовими частинами «тіла» держави, борючись за своє існування. Орієнтація влади на релігійний центр, що уособлював українське духовництво, допомагала як об'єднати суспільство, так і швидко мобілізувати його під час політичних змін. Проте, втрата українською церквою своєї автономії в 1686 році внаслідок підпорядкування Московському патріархату стала одним із чинників, що призвели до ослаблення державотворчих політичних процесів в Україні. Здається, що історія підтверджує, що народи, що об'єднуються навколо свого державного та сакрального центру, завжди виявлялися більш стійкими та процвітаючими. У той час як підпорядкування України пануванню інших країн, таких як Польща чи Росія, часто відбувалося не лише з метою політичного контролю, але й із спробою асиміляції населення. Це зазвичай включало в себе намагання отримати контроль над церковною ієрархією, підпорядкувавши її чи то Римській церкві, чи Московському патріархату. Це був спосіб для здобуття не лише політичної, але й духовної влади над українським населенням. Такі спроби часто призводили до подальшої дестабілізації та роз'єднання українського суспільства. Релігійна та політична влада часто не лише поєднувалися, але й взаємно проникали одна в одну, в той же час їх звичайно втілювали як одне ціле. Тому втрата свого релігійного центру могла означати втрату державності. У сучасній Україні законодавчо закріплена відокремленість церкви від держави. Сучасна політика стикається з розчаруванням суспільства, подібно до релігії. Якщо раніше відданість новій ідеології досягалася звільненням індивідів від релігійних уявлень, то сьогодні держава має справу з наслідками своїх ініціатив, які спричиняють протистояння між нею та роз'єднаними індивідами, що втратили віру у політику. У сучасному секуляризованому та плюралістичному суспільстві, індивіди вже не обов'язково відчують необхідність у виключній релігійній правді. Отже, релігійна належність у більшій мірі асоціюється з соціально-культурними аспектами. Однак, як відзначає Т.В. Євдокимова, на концептуальному рівні застосування культурно-релігійного світогляду відбувається інтерпретація економіки, політики, моралі і так далі. Іншими словами, світоглядна складова релігії робить її ключовим фактором у формуванні політичної позиції особистості, хоча політичні погляди базуються на політичних цілях та інтересах. Тому жодні заходи політичної влади не можуть раптово змінити умови для вирішення існуючих проблем, оскільки для національної та культурної самоідентифікації необхідно, щоб ці умови виникли самі по собі. Хоча звернення до релігії частіше стає актом соціокультурної ідентичності, а не результатом духовних пошуків, ця сама ідентичність все більше сприяє уявленню тієї чи іншої частини українського суспільства зі сходом чи заходом. Україна, разом з іншими колишніми республіками Радянського Союзу, пережила період комуністичного режиму та імперської політики, де існувала близька співпраця між комуністичною владою та православною церквою. Як відзначає Андрущенко, російська політична культура відрізняється сакралізованим некритичним ставленням до верховної влади, сильними харизматичними рисами, обмеженим індивідуалізмом, відсутністю толерантності та культури компромісу, а також несприятливим ставленням до різноманіття поглядів, що характеризується авторитарно-патріархальним нахилом. Як висновок, у контексті демократії та релігійного плюралізму православна церква, яка налічує найбільшу кількість прихильників в Україні, виявилася не готовою до перебування у секуляризованому суспільстві. Це призвело до спроб православних ієрархів залучити до своїх позицій політичну владу. Самі ієрархи визнають, що сучасне православ'я переживає кризу. Постійні внутрішні конфлікти щодо канонічності, компетентності духовенства та розподілу церковних майнових цінностей є частковою причиною цієї кризи й ускладнюють ситуацію й нині. Така ситуація вказує на вплив різноманітних сил у державній та церковній політиці, що базується на різних ментальностях та філософіях, які сформувалися протягом багатьох століть. Політизація релігії вже вивчена в наукових дослідженнях, які наголошують на її негативних наслідках. У демократичному суспільстві релігія має потенціал бути моральною опорою держави. Але на сьогодні вона не вистачає ні політичному елітарному класу, ні українському суспільству загалом. Як ідеологія, релігія ніколи не зможе конкурувати з політичною концепцією за владу. Отже, враховуючи особливості Європи, важливо зазначити, що у сучасному суспільстві релігія повинна бути скоріше духовною, етичною і культурною складовою, враховуючи повагу до свободи вибору релігійної позиції кожного індивіда. Вона не повинна суттєво впливати на суспільне життя, але відігравати роль у формуванні духовних та етичних цінностей. Отже, українські демократичні процеси сприяють трансформації відносин між релігією та політикою. Релігійне життя шукає нові форми у цьому контексті. Основоположництво індивідуалізму в демократії активізує правовий підхід. Відповідно, соціально-політична адаптація церкви в суспільному житті стремиться до юридичного оформлення: надання церквам статусу юридичних осіб, закріплення їх соціальної діяльності у законодавстві, повернення церковної власності тощо. Це охоплює як забезпечення релігійної свободи, так і свободи від релігійних переконань у секулярному суспільстві. Таким чином, сучасні відносини між політикою та релігією формують нову конфігурацію, що сприяє перегляду взаємозв'язків між державою, релігією та суспільством. Існують два основних напрямки взаємодії: по-перше, релігійне відродження суспільства, яке включає ототожнення релігії з соціокультурною ідентичністю; по-друге, пошуки нових форм існування, зокрема, юридичне визначення статусу та ролі церкви. Підсумовуючи роль релігії в історичному контексті, можемо сказати: якщо у модерній Україні релігія не лише об'єднувала суспільство і легітимізувала владу, а й може бути

її основою, то сьогодні вона виступає переважно як соціокультурний фактор. За умов грамотної державної політики вона може об'єднувати суспільство, активізуючи вічні моральні цінності добра, любові і справедливості.

Висновки. Релігія відігравала значну роль у формуванні української ідентичності та нації. Її вплив на українське національне становлення можна розглядати з різних поглядів:

1. Збереження культурних та моральних цінностей: Релігія, особливо православна християнська традиція, стала не лише духовною основою для українського народу, а й зберігачем його культурних, моральних і етичних цінностей. Обряди, традиції та свята українців тісно переплітаються з християнською спадщиною.

2. Сприяння національній єдності: Релігійна спільнота часто стає форумом національного об'єднання, сприяючи формуванню української ідентичності та об'єднуючи людей різних регіонів під загальними цінностями.

3. Політичний вплив: Історично, українські релігійні лідери та церковні установи виступали як символи національної самосвідомості. Наприклад, в епоху українських повстань та національного відродження, церква відігравала активну роль у визволенні та підтримці національних інтересів.

4. Зміна культурних практик: Релігійні обряди та традиції вплинули на культурні практики українців, формуючи специфічний національний характер у різних сферах життя, від обрядів і свят до мистецтва та літератури.

5. Релігія є важливим елементом українського національного становлення, впливаючи на його культурні, моральні, соціальні та політичні аспекти. Її роль у формуванні нації необхідно розглядати у контексті історичних подій, культурних та соціальних змін, що відбувалися протягом вікових періодів української історії.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «КОМУНІКАЦІЙНА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА»

Актуальність дослідження. Без сумніву, будь-яка сфера людської діяльності не може існувати та розвиватися без належного доступу до інформації та навичок швидко, якісно й адекватно її сприймати, зберігати, обробляти, використовувати і передавати. Інформація завжди впливала на формування особистості, її світогляд, стереотипи поведінки, суспільну активність і культурний вигляд як окремих осіб, так і суспільства в цілому. Постійно зростаючі інформаційні потоки роблять процеси передачі та отримання інформації все більш складними. Таким чином, у теперішньому контексті актуальним стає ретельне розглядання поняття «комунікаційна культура суспільства».

Метою дослідження є визначення поняття «комунікаційна культура суспільства».

Завдання: осмислити поняття «культура», «комунікаційна культура», «комунікаційна культура суспільства».

Об'єкт дослідження – комунікаційна культура суспільства.

Предмет дослідження – особливості культури, комунікаційної культури у суспільстві.

Основний виклад матеріалу. Тенденція розглядати комунікаційну культуру як самостійний предмет досліджень знайшла відображення в роботах дослідників різних наукових шкіл, напрямків і підходів, зокрема у таких як Л.М. Землянова, В.В. Зотов, Г.Г. Почепцов, А.В. Соколов та інші. В них поняття «комунікаційна культура» має різне тлумачення через методологічні різниці в їх підходах та залишається неоднозначним. Цю проблему намагаються вирішити як фахівці в галузі інформатики, кібернетики, педагогіки, психології, так і в галузях філософії, соціології, культурології та інших наук. Навіть сам термін може використовуватися у різних формах, таких як «комунікативна культура» і «комунікаційна культура,» і визначати одне й те ж поняття. Дослідження особливостей формування та розвитку комунікаційної культури обумовлені практичними потребами, оскільки сприяють розумінню якісних змін у суспільстві та глибоким соціальним перетворенням, які є характерними для сучасного етапу цивілізаційного розвитку. Ці дослідження спрямовані на глибокий аналіз аспектів світогляду, соціальних та методологічних аспектів проблеми комунікаційної культури, зокрема, на визначення сутності поняття «комунікаційна культура суспільства.» Варто сказати, що сам термін «культура» дуже багатозначний, оскільки сама культура виявляється вкрай складним і багатогранним явищем, яке відображає всі аспекти людського буття. Вона включає в себе знання про способи адаптації до соціального і природного середовища, мову, звичаї, систему етикету, етики, релігії, які розвивалися століттями. Культура відноситься до різних аспектів життя і є як індивідуальним, психологічним, так і соціальним явищем. Культура представляє собою основну характеристику людської сутності, яка виявляється в здатності людини систематично перетворювати навколишній світ, створюючи штучні об'єкти, символи та встановлюючи взаємозв'язки та відносини між людьми. Все, що було створено людьми або пов'язане з ними, становить частину культури. Необхідно сказати, що комунікація та спілкування є невід'ємною частиною життя людей і, отже, складовою частиною культури. Деякі дослідники навіть вважають культуру комунікацією. Комунікація означає передачу або обмін інформацією за допомогою мови або інших засобів спілкування. Сутність подальшого теоретичного аналізу полягає у встановленні зв'язків між цими поняттями для їхнього визначення в межах єдиного предметного поля дослідження. Поняття «комунікація» має широке значення і може бути розглянуте як зв'язок або з'єднання. Взаємодія розглядається як конкретний випадок зв'язку або спілкування, а інформаційний аспект спілкування розглядається як одна з складових спілкування. Такий підхід є важливим для теоретичного розуміння комунікаційної культури як об'єкта дослідження, оскільки враховує різні чинники, що впливають на формування як особистісної, так і суспільної комунікаційної культури. Поняття «комунікація» може розглядатись у різних аспектах:

1. У «системному» аспекті поняття «комунікація» може використовуватися для позначення всіх зв'язків, які мають місце в соціальній (соціокультурній) системі і тих, що забезпечують її цілісність і функціонування. В цьому контексті комунікаційна культура наближається до розуміння культури як чинника, що інтегрує соціум, і представляє одну з проекцій розгляду культури як цілісності.

2. На рівні взаємодії одиницею аналізу виступає дія, і проблеми комунікації розглядаються з позицій суб'єктів взаємодії окремих людей, соціальних інститутів, установ, організацій тощо. Тобто, в «лінійному» аспекті вони розглядаються як відносно самостійні агенти, у «системному» – як елементи певної соціокультурної системи.

3. На рівні спілкування комунікація виступає як окремих випадок взаємодії в системі відносин «людина – людина» і «людина – суспільство». При цьому, оскільки особистісна комунікаційна культура знаходить безпосереднє вираження в спілкуванні з іншими людьми, проблема формування комунікаційної культури особистості найчастіше досліджується саме на цьому рівні.

4. Як інформаційний аспект спілкування комунікація розглядається в якості процесу передачі інформації чи обміну інформацією. Оскільки в процесі спілкування інформаційний обмін може бути адекватно осмислений

лише з урахуванням інтеракцій та перцепції, ці останні обов'язково включаються в дослідження комунікаційного процесу.

Особистість розглядається в контексті комунікаційної культури як представник певної соціальної спільності (субкультури) і носій певних групових цінностей. Це важливо, оскільки дослідження формування комунікаційної культури суспільства передбачає виходити за межі міжособистісних взаємодій і враховувати міжгрупові та загально-соціальні взаємини. Так, процес спілкування розглядається як цілісний феномен через призму обміну інформацією між його суб'єктами. Проте важливо розуміти, що при вживанні поняття «інформація» у широкому розумінні (як не лише одного з аспектів спілкування) комунікаційна культура стає ідентичною інформаційній культурі і може бути проаналізована на рівні системних зв'язків. Олександр Володимирович Соколов намагається дати визначення поняттю «комунікаційна культура», виходячи з концепції суспільної комунікаційної системи. Він визначає суспільну комунікаційну систему як структуровану сукупність комунікантів, реципієнтів, значеннєвих повідомлень, комунікаційних каналів і служб, які мають матеріально-технічні ресурси та професійні кадри. Він також вказує, що суспільна комунікаційна система є частиною упредметненої культури, яка забезпечує переміщення культурних змістів у соціальному просторі та часі.

Висновки. Суспільна комунікаційна система і її складові представляють собою упредметнену комунікаційну культуру в різні історичні періоди. У цьому контексті, соціально-комунікаційна культура наближується до розуміння культури як такої (оскільки культура і є чинником, що інтегрує соціум) і представляє одну з проекцій розгляду її як цілісності. Саме завдяки комунікаційній культурі, рухаючись нагору, інформаційний потік постійно приймається від кожного попереднього покоління кожним наступним і, розтікаючись по горизонталі, стає предметом суб'єктно-об'єктних інформаційних взаємодій, і, тим самим, – інструментом виховання, освіти, навчання і засобом соціалізації.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с
2. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
3. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ

Актуальність теми дослідження. Гроші відіграють важливу роль у суспільстві і впливають на спосіб мислення та цінності людей. Вони розвивалися від простих товарів до цифрових форм інвестицій, і це впливає на наше сприйняття фінансів та економічних процесів. Розглядаючи цю тему, можна досліджувати, як змінювалися уявлення про багатство, владу та успіх через історію і як це впливає на сучасну культуру мислення.

Мета дослідження може включати вивчення історії грошей, їхнього впливу на культуру і способи мислення людей протягом часу. Також, можемо досліджувати, як змінюються уявлення про багатство, успіх, та споживання у суспільстві залежно від еволюції грошей. Це може включати в себе аналіз літератури, історичних джерел, соціологічних досліджень і психологічних аспектів.

Завдання дослідження:

Дослідити наукову літературу про еволюцію грошей.

Проаналізувати як змінювалося уявлення людей про гроші.

Об'єктом дослідження є еволюція грошей .

Предметом дослідження - вплив цієї еволюції на розвиток культури мислення. Тобто, дослідження самого процесу зміни грошей в історії та спрямований вплив цих змін на способи мислення та культурні аспекти суспільства.

Виклад основного матеріалу. У соціальному контексті гроші приймають різні сутнісні ролі: вони виступають як знак (завдяки інформаційній функції), як символ, що стає інституціональним явищем, як універсальна транскультурна цінність, гроші фіксують ступінь цінності певного об'єкта, якого можна використовувати як загальний еквівалент при обміні іншими речами. Проблема грошей завжди відома своєю актуальністю та центральним положенням у дослідженнях філософів, економістів, політиків і культурологів. Це відображено у працях таких вчених, як П. Бернштайн, Г. Зіммель, Ю. Осипов, В. Ільїн, З. Скринник, С. Синяков, О. Неклеса і інші. Для розуміння методологічних засад дослідження проблеми грошей також важливі праці В. Базилевича, А. Маршалла, Ф. Гаска, Дж. Кейнса, І. Єскевича і інших. Сутність грошей розкривається в процесі їх еволюції. Економісти вбачають причину появи грошей у розвитку торговельних відносин, антропологи ж підкреслюють їх не економічне, не торгове начало. Гроші були різні за формою (черепашки, худоба, хутра, монети, банкноти), але завжди були постійні за змістом і функціями – засіб обміну. Гроші потрібно розглядати не як міру вартості і засіб платежу, не як засіб обігу і накопичення, а «гроші як особливий спосіб дивитися і думати, як специфічна постановка погляду культури, як потрібний і активно використовуваний нею інструмент мислення і компонент буття», – вказує І. Єскевич. Сутність грошей значно більша, оскільки вони функціонують як у матеріальному, так і у соціальному світах. Аристотель, розглядаючи гроші як знаки вартості, визначав їх як результат угоди між людьми, яка надає законність відносинам між людьми. Гроші служать мірою, оскільки існуючі моральні норми (наприклад, добро і зло) є змінними, тоді як гроші являються стабільними і визначають рівність, ідентичність і стабільність, завдяки розуму, що стабілізує відносини, в той час як змінність і крайності пов'язані з пристрастями та бажаннями. Гроші, таким чином, виступають як узаконюючий елемент соціальних відносин та визначають різні аспекти людського життя. Ця ситуація визначає початок соціального існування, де правомірним стає не абстрактне існування, а продуктивна, економічна діяльність людини. У умовах грошового ладу або економічної цивілізації, гроші вимагають від людини обґрунтування своїх дій на раціональній основі. У цьому відношенні думку Г. Зіммеля, який стверджував, що розвиток інтелекту іде поруч із розвитком грошової економіки, можна вважати важливою. Більше того, гроші сприяють розвитку суспільного інтелекту, оскільки ставлять суспільство перед потребою контролювати вільну гру ринкових сил. В праці Г. Зіммеля «Філософія грошей» висловлюється ідея про те, наскільки гроші виявилися ефективним винаходом. Вони дозволяють матеріалізувати давню мрію людини про володіння світом та власною долею за допомогою символу і талісмана. Гроші, як мерзенний метал, проте в цінності їхньої мети люди готові йти на злочин, продавати своє тіло, душу і розум. Як відомо, в епоху Нового часу відбувається розділення філософських роздумів та економічного знання. У цьому періоді гроші втрачають свою роль у філософських розмірненнях і переходять до сфери економічних досліджень, стаючи не лише економічним поняттям, але також і об'єктом філософсько-економічного аналізу. Виникає концепція кількісної теорії грошей, яка створює відповідну методологічну основу для розгляду принципів визначення вартості грошей. Погляди на цінність грошей залишаються умовними, так само, як і розуміння феномену «цінності» загалом. Це спричинило розвиток теорії нейтральності грошей, відповідно до якої, як інструмент обігу, гроші не мають власної ціннісної основи. Далі фізіократи звертаються від дослідження грошей і зосереджують свою увагу на землі як об'єкті дослідження. Але пізніше класична політекономія повертається до проблеми грошей, зокрема до аналізу принципів функціонування грошових відносин. Це відзначається як новий етап у розвитку методології вивчення грошового явища. Як відзначив В. Зомбарт, у XVIII столітті французьке та англійське

суспільства пережили період грошової гарячки, який регулярно виникає з великою силою і запалює всі сфери життя суспільства. Зараз загальний інтерес до грошей може розглядатися як основна риса свідомості та психології сучасної людини. На мою думку, важливо акцентувати увагу на тому, що гроші мають ціннісний характер, а не лише абстрактну та безособову природу, виходячи з їхньої ідеальної суті. Вони представляють собою зручний інструмент для обміну різноманітними цінностями, які не можуть бути однозначно виміряні або оцінені за кількісними характеристиками. Тому гроші не підпорядковуються стандартній шкалі цінностей.

Висновки. Аналіз поглядів мислителів з минулих культурно-історичних періодів показав, що концепція цінності не була використана в дослідженні явища грошей. Це обумовлено тим, що до середини XIX століття філософські конструкції не включали в себе поняття цінності. Проте це не означає, що в метафізичних роздумах не займалися ідеєю цінності та ціннісним підходом. Однак, важливо розрізняти між операціями з цінностями та ідеєю цінності, а також трактувати об'єкти як цінності. Слід зазначити, що сучасна філософська думка ще не досягла однозначного розуміння феномену грошей, як з точки зору їх природи, так і з точки зору методології дослідження. Це вказує на те, що існують різні підходи і принципи розгляду грошей в рамках філософських досліджень.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Зіммель Г. Філософія грошей. Х. : Фоліо , 2019. 170 с.

ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА

Актуальність теми. Здобуття успіху в управлінській діяльності вимагає розуміння не лише стратегічних аспектів, що стоять за ефективністю менеджерського процесу. Такі аспекти, як особистісний розвиток, лідерство, моральні принципи та етика, стають ключовими в управлінській філософії успіху. З урахуванням швидкого розвитку сучасного світу і його постійної трансформації, розгляд та вивчення проблем управління професійною компетентністю майбутнього менеджера стає важливою задачею. Поєднання класичних теорій, які вплинули на розвиток менеджменту, з новими підходами до філософії успіху може допомогти вирішувати виклики, які стоять перед сучасними менеджерами.

Мета дослідження полягає в аналізі філософських аспектів та підходів до досягнення успіху в управлінській діяльності. У роботі будуть розглянуті різні шляхи та методи, які впливають на філософію успіху менеджера.

Об'єктом дослідження. Особистісні якості менеджера, теорія його успіху та філософські погляди на діяльність управління.

Виклад основного матеріалу. Здатність ефективно керувати командою та приймати відповідальність за прийняті рішення. Здатність стимулювати себе та інших до досягнення цілей та високих результатів. Здатність розрізняти ключові завдання та розробляти стратегії для їх вирішення. Навички планування та організації робочого часу для максимізації продуктивності. Важливість ведення бізнесу відповідно до високих стандартів моралі та етики. Розуміння впливу управлінських рішень на спільноту та середовище. Вивчення та адаптація, менеджер повинен бути готовим вивчати і адаптуватися до нових управлінських підходів і технік. Спроможність аналізувати власні методи та готовність до змін дозволяють керівнику ефективно пристосовуватися до змін у середовищі. Винахідливість та творчість, здатність генерувати нові ідеї та стимулювати творчість у команді є ключовою для досягнення інновацій і успіху. Менеджер повинен бути відкритим до новаторських підходів та підтримувати їх впровадження в робочому процесі. Ефективний зворотний зв'язок. Здатність створювати відкриту комунікацію і забезпечувати ефективний зворотний зв'язок сприяє покращенню взаєморозуміння та підвищує ефективність управління. Навчання та розвиток підлеглих, менеджер повинен виступати як наставник і сприяти навчанню та розвитку своїх підлеглих. Створення позитивного та сприяючого середовища для саморозвитку співробітників підвищує їхню продуктивність. Ефективне управління групами, формування і розвиток ефективних робочих груп важливо для досягнення спільних цілей. Менеджер повинен мати навички об'єднання команди та використання потенціалу кожного члена групи. Неформальний характер комунікації. Взаємодія з підлеглими на неформальному рівні сприяє побудові довіри та покращує взаємовідносини в колективі. Узагальнюючи, успішний менеджер сьогодні повинен бути готовим до постійного самовдосконалення, сприяти інноваціям, активно співпрацювати з командою та надавати підтримку розвитку своїх підлеглих. Створення ефективного колективу, розумієте, що формування кваліфікованого та результативного колективу є однією з найважливіших завдань керівника. Розвивайте командний дух, підтримуйте взаємодію та співпрацю серед членів команди. Виявлення і вирішення протиріччя. Будьте готові виявляти та вирішувати протиріччя в колективі. Працюйте над побудовою відкритого комунікаційного клімату, де протиріччя розглядаються як можливість для вдосконалення та розвитку. Управління людьми, розвивайте в собі вміння управляти людьми, враховуючи їхні індивідуальні особливості та мотивації. Знання своїх підлеглих дозволяє створювати ефективні команди та забезпечувати їх успішне функціонування. Лідерські якості, розвивайте лідерські якості, зокрема, здатність надихати та мотивувати інших. Будьте прикладом для своєї команди, демонструйте енергію, відповідальність та здатність до прийняття рішень. Творчий підхід, підтримуйте творчий підхід в роботі. Будьте готові до експериментів і пошуку нових підходів для вирішення завдань. Постійне самовдосконалення, розвивайте свої навички та знання, беріть участь у тренінгах і програмах навчання. Постійно працюйте над самовдосконаленням, щоб відповідати вимогам зростаючого бізнес-середовища. Прийняття відповідальності, будьте готові приймати відповідальність за свої дії та результати роботи. Сприяйте розвитку відповідальності серед членів команди. Спілкування та взаєморозуміння, розвивайте навички ефективного спілкування та створюйте механізми для взаєморозуміння в команді. Важливо вміти слухати і враховувати думки та ідеї інших. Управлінська філософія, розробляйте власну управлінську філософію, яка відповідає вимогам сучасного бізнес-середовища. Враховуйте принципи лідерства, інновацій та розвитку команди. Управління змінами, будьте готові до змін та вивчайте методи управління змінами. Успішний менеджер вміє адаптуватися до нових умов і ефективно керувати процесами змін. Дотримання цих принципів допоможе створити ефективне керівництво та сприятиме досягненню успіху в роботі та розвитку команди. Бажаючи отримати більше грошей та комфорт: замість фокусування виключно на заробітній платі і комфорті, концентруйтеся на досягненні результатів у роботі. Покажіть, що ваша цінність для компанії виражається в конкретних досягненнях і вкладі у розвиток організації. Болуче переживання втрати влади: розумієте, що влада не обов'язково пов'язана з фізичними атрибутами (такими як офіс або машина).

Справжня влада полягає в впливі на людей і здатності створювати позитивні зміни. Концентруйтеся на лідерських якостях, а не на символах влади. Неврахування всіх деталей в роботі колективу: приділяйте увагу деталям та потребам свого колективу. Ретельно плануйте та організовуйте роботу, враховуючи індивідуальні особливості та навички кожного члена команди. Нездатність виконання справи членами організації: розвивайте комунікацію та співпрацю в команді. Забезпечте членам колективу можливості для навчання та розвитку. Замість конкуренції створюйте атмосферу співпраці. Чекання винагороди за знання, а не за їх реалізацію: спрямовуйте свої знання на конкретні дії та результати. Покажіть, як ваші знання призводять до покращень та досягнень в роботі. Боязнь конкуренції від виконавців: сприяйте розвитку своїх підлеглих і підтримуйте їх успіхи. Виділяйте і використовуйте їх потенціал для досягнення загальних цілей. Егоїзм керівника: поділяйте успіхи з командою та визначайте вагу кожного члена команди. Сприяйте взаєморозумінню і розподілу відповідальності. Ці практичні поради можуть допомогти менеджерам уникнути часто зустрічних помилок і покращити ефективність свого керівництва. Засвоєння цих принципів сприятиме побудові позитивного та продуктивного робочого середовища.

Висновки. Успішне керівництво вимагає від менеджерів не лише технічних навичок, але й розвинутих міжособистісних якостей. Замість спрямовування енергії на особистий комфорт та символи влади, менеджерам важливо акцентувати увагу на досягненнях та внеску в розвиток компанії. Втрата влади не обов'язково пов'язана з фізичними атрибутами; справжня влада полягає в здатності творити позитивні зміни та впливати на співробітників. Уникайте неврахування деталей в роботі колективу, ретельно плануючи та організовуючи роботу, враховуючи індивідуальні особливості членів команди. Розвивайте комунікацію та співпрацю в команді, забезпечуючи можливості для навчання та розвитку підлеглих. Замість конкуренції, створюйте атмосферу співпраці, де кожен член команди відчуває своє значення. Спрямовуйте свої знання на конкретні дії та результати, показуючи, як ваші знання призводять до покращень та досягнень в роботі. Сприяйте розвитку підлеглих, виділяючи і використовуючи їх потенціал для досягнення загальних цілей. Поділяйте успіхи з командою та активно сприяйте взаєморозумінню і розподілу відповідальності. Засвоєння цих принципів не лише допоможе уникнути поширених помилок у керівництві, а й сприятиме побудові позитивного та продуктивного робочого середовища, де кожен член команди може розкрити свій потенціал.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

СВОБОДА ОСОБИСТОСТІ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Актуальність теми дослідження. У сучасному взаємопов'язаному та глобалізованому світі поняття індивідуальної свободи набуває нових вимірів. Технологічний прогрес, легкість подорожей і потоки інформації істотно змінили наше життя. Таким чином, критично важливо проаналізувати, як ці зміни впливають на особисту свободу та її значення.

Мета дослідження. Основною метою цього дослідження є вивчення концепції індивідуальної свободи в контексті глобалізації. Вивчаючи різні точки зору та філософські рамки, ми прагнемо поглибити наше розуміння того, як глобалізація впливає на здатність людей користуватися своїми свободами.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- проаналізувати ключові філософські теорії свободи особистості,
- оцінити вплив глобалізації на індивідуальну свободу,
- вивчити потенційні проблеми та можливості для збереження особистої, автономії в глобалізованому світі.

Об'єкт дослідження. Вплив транснаціональних корпорацій на трудові права, роль технологій у стеженні та вторгненні в приватне життя, культурна гомогенізація проти збереження різноманітності.

Виклад основного матеріалу. Філософські погляди. Ліберальна традиція: принцип шкоди Джона Стюарта Мілля. Обговорюючи індивідуальну свободу, надзвичайно важливо дослідити впливову концепцію Джона Стюарта Мілля, відому як «Принцип шкоди». Мілля стверджує, що люди повинні мати повну свободу у своїх діях, якщо вони не завдають прямої шкоди іншим. Цей принцип передбачає, що суспільство має втручатися лише тоді, коли дія порушує чийсь права або добробут. Теорія суспільного договору: загальна воля Руссо. Руссо пропонує іншу перспективу через свою ідею, відому як «загальна воля». Згідно з Руссо, справжня свобода полягає в підкоренні особистих інтересів тому, що служить загальному благу. Ця теорія наголошує на колективних процесах прийняття рішень, а не на індивідуальних свободах. Екзистенціалізм: радикальна свобода Сартра. Екзистенціалізм, прикладом якого є Жан-Поль Сартр, робить сильний акцент на індивідуальній свободі. За Сартром, індивіди повністю відповідальні за створення власної сутності та визначення мети життя. Ця радикальна свобода може водночас надавати сили та лякати. Вплив глобалізації на особисту свободу. Оскільки світ стає все більш взаємопов'язаним через економічні, політичні та культурні обміни, вплив на індивідуальну свободу стає неминучим. Хоча глобалізація, безсумнівно, принесла численні переваги, такі як розширення доступу до інформації та можливості для міжкультурного розуміння, вона також створює значні проблеми для особистої автономії. Багатонаціональні корпорації: проблеми з трудовими правами. Розширення транснаціональних корпорацій, що працюють за кордоном, часто викликає занепокоєння щодо порушень трудових прав. Глобалізовані ланцюжки поставок можуть експлуатувати працівників у країнах, що розвиваються, де нормативи менш суворі або відсутній нагляд. Це породжує питання про те, наскільки економічні свободи окремих осіб порушуються внаслідок корпоративної експлуатації. Технологія: спостереження та порушення конфіденційності. Поява передових технологій уможливила безпрецедентні можливості спостереження, які втручаються в конфіденційність людей. Уряди та корпорації володіють величезною кількістю даних, якими можна маніпулювати або використовувати для контролю. Порушення конфіденційності створює загрозу особистій свободі, оскільки постійний контроль обмежує здатність людини діяти автономно, не боячись перевірки чи наслідків. Культурна гомогенізація проти збереження різноманітності. Глобалізація також викликала занепокоєння щодо втрати культурного розмаїття. Оскільки суспільства стають більш взаємопов'язаними, існує ризик гомогенізації, коли місцеві традиції та звичаї перебувають у тіні домінуючих глобальних тенденцій. Збереження індивідуальної свободи включає збереження різноманітних форм культурного самовираження, дозволяючи людям вільно виражати свою унікальну ідентичність без асиміляції зі стандартизованою глобальною культурою. Виклики та можливості для збереження свободи особистості в глобалізованому світі. Виклики, які породжує глобалізація, не повинні перешкоджати зусиллям, спрямованим на захист індивідуальної свободи. Натомість він вимагає інноваційних рішень і відновленої відданості захисту особистої автономії в умовах все більш взаємопов'язаного світу. Розширення освітніх можливостей: розвиток навичок критичного мислення. Освіта відіграє вирішальну роль у розширенні можливостей людей для критичного аналізу складнощів, спричинених глобалізацією. Розвиваючи навички критичного мислення, люди можуть краще розуміти наслідки своїх дій для особистих свобод і працювати над формуванням позитивних змін як на місцевому, так і на глобальному рівнях. Міжнародне співробітництво: просування стандартів прав людини. Розвиток міжнародного співробітництва має важливе значення для дотримання стандартів прав людини через кордони. Завдяки дипломатичним переговорам і співпраці між націями стає можливим встановити міцні рамки, які захищають індивідуальні свободи в усьому світі, враховуючи специфічні культурні контексти. Заключними зауваженнями. Хоча глобалізація, безсумнівно, ставить під загрозу індивідуальну свободу, вона також створює можливості для зростання та прогресу до більш

інклюзивного суспільства, яке цінує особисту автономію. Визнаючи актуальність цієї дослідницької теми в нашому швидко мінливому світі, ми можемо прагнути до створення середовища, де всі люди можуть здійснювати свої свободи без непотрібних обмежень, накладених негативними наслідками глобалізації.

Висновки. Вивчення індивідуальної свободи в контексті глобалізації дає цінну інформацію про виклики, з якими стикаються люди сьогодні. Філософські погляди пропонують теоретичні рамки для розуміння того, як свобода одночасно можлива та обмежена в нашому взаємопов'язаному світі. Дебати навколо індивідуальної свободи в глобалізованому світі вимагають постійного критичного аналізу, оскільки наше суспільство розвивається далі. Визнаючи складність, притаманну цій темі, ми можемо прагнути до створення інклюзивної глобальної спільноти, яка поважає різноманітні прояви індивідуальності, визнаючи нашу спільну людяність.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ЛОГІКО-ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Актуальність теми дослідження. Утвердження правових основ Української держави та посилення європейського вектора її розвитку потребує вдосконалення системи правового регулювання та всіх її елементів і, зокрема, правозастосування, що становить основу юридичної діяльності. Саме правозастосовна діяльність забезпечує перетворення правових (юридичних) норм на соціальну дійсність [1, с. 171].

Метою дослідження є виявлення й осмислення логіко-філософських основ правозастосування.

Задачі дослідження. Для досягнення цієї мети окреслено такі задачі:

- здійснити огляд літератури за темою дослідження;
- розробити методологію дослідження логіко-філософських основ правозастосування;
- визначити поняття парадигми застосування права;
- розкрити зміст позитивістської парадигми застосування права;
- розкрити зміст реалістичної парадигми застосування права;
- розкрити зміст процесуальної парадигми застосування права;
- змодельовати процес застосування права у класичній логіці, а саме у логіці висловлювань, логіці предикатів першого порядку й у деонтичній логіці;
- змодельовати процес застосування права у неklasичній логіці, зокрема у логіці спростовних тверджень (defeasible logic) і в логіці тверджень, які приймаються за замовчуванням (default logic);
- розкрити поняття істинності акта застосування права з погляду основних логіко-семантичних теорій істини: кореспондентної, прагматичної, когерентної, конвенціональної та надлишкової (deflationary theory of truth). [1, с. 174].

Об'єктом дослідження є сам процес застосування права, його основні принципи, етичні аспекти, взаємозв'язок між правом, мораллю та справедливістю, а також роль влади в цьому процесі. Таке дослідження спрямоване на розуміння та покращення системи правозастосування, розвиток концепцій прав людини та громадянського суспільства, а також забезпечення захисту прав і свобод кожної людини.

Предмет дослідження. Предмет дослідження логіко-філософських основ правозастосування включає аналіз природи права, моралі, справедливості та влади. Це також охоплює розгляд етичних аспектів правозастосування, визначення меж влади, обґрунтування принципів справедливості та рівності перед законом, розвиток концепцій прав людини та громадянського суспільства. [3, с. 203].

Виклад основного матеріалу. Дослідження логіко-філософських основ правозастосування включає в себе аналіз таких понять, як справедливість, законність, правові норми, презумпція невинуватості, принципи і процедури судочинства тощо. Ці дослідження допомагають розкрити сутність права, його мету та завдання, а також встановити зв'язок між правом і мораллю, правом і справедливістю. Важливим елементом дослідження є аналіз логічних структур правових норм, процесу розуміння та тлумачення правових текстів. Це допомагає уникнути суперечностей та неоднозначностей при застосуванні права, а також забезпечити єдність судової практики. [2, с. 158]. Дослідження логіко-філософських основ правозастосування також сприяє виявленню проблемних аспектів сучасної правової системи та пошуку шляхів їх подолання. Воно допомагає розробляти нові методи та підходи до розв'язання правових конфліктів, а також сприяє розробці більш ефективних стратегій правозастосування. [3, с. 232]. Крім того, дослідження логіко-філософських основ правозастосування має важливе значення для формування професійного мислення, аналітичних навичок та здатності до логічного мислення, що необхідно для прийняття обґрунтованих та справедливих судових рішень. [4, с. 114].

Висновки. Таким чином, дослідження логіко-філософських основ правозастосування має велике значення для подальшого розвитку правової науки та практики. Воно сприяє удосконаленню правової системи, забезпеченню захисту прав і свобод людини, а також покращенню якості судового захисту.

Список використаної літератури:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФЕНОМЕН САМОТНОСТІ У ЖИТТІ ЛЮДИН

Актуальність теми дослідження - полягає в тому що, самотність є однією з серйозних проблем людства. Стан самотності людина переживає по-різному протягом усього життя. Вперше, найбільш гостро, відчуття самотності спостерігається в підлітковому віці у зв'язку з тим, що розширюються і актуалізуються соціальні потреби.

Мета дослідження- в основному, спрямована на вивчення рис характеру, особистісних якостей, вікових особливостей самотніх людей; на виділення складових цього феномена (поведінкових, когнітивних, емоційних тощо); на складання різних типологій і шкал.

Відповідно до теми ставимо такі **завдання** :

- дослідити феномен «самотності» як реакції, психічного стану і як властивості особистості;
- визначити чинники функціонування самотності;
- провести експериментальне дослідження форм та функціонування рівня самотності;
- запропонувати підходи щодо подолання самотності у молоді

Об'єкт дослідження - феномен самотності.

Предмет дослідження - соціально-психологічні чинники виникнення та функціонування феномену самотності у молоді.

Виклад основного матеріалу. Самотність - стрес для нашого розуму й тіла. Через відсутність соціального зв'язку з іншими може початися депресія, напади тривожності та навіть серцево-судинні захворювання. Наші предки жили племенами, де від взаємодії людини з людиною залежало виживання цілої громади. Вони ходили разом на полювання, спільно виховували дітей, боролися з ворогами і стихіями. Наш мозок звик до зв'язку з іншими людьми, тому самотність для нього – хронічний фактор стресу, що спричиняє виділення кортизолу. Це гормон тривожності, який з часом може серйозно зашкодити здоров'ю людини. Науковець Джон Касіоппо, вивчаючи феномен самотності протягом всієї кар'єри, зазначив, що «відсутність соціального зв'язку є таким самим тривожним дзвіночком для кожного з нас, як почуття болю, голоду чи спраги». Дослідження виявили, що проблема самотності не є зовсім індивідуальною. Масштабна наукова праця міжнародної організації Signa, яка залучила приблизно двадцять тисяч дорослих, розставила всі крапки над «і». Респонденти віком від 18 до 22 років (так зване покоління Z) виявилися найбільш «самотніми». Вони частіше за літніх учасників дослідження жалілися на проблеми зі здоров'ям! Відповідальність за це звикли покладати на соціальні медіа, адже існує думка, що Інтернет забирає в молоді можливість вчитися виживати в реальному світі, мати справжні емоції та досвід. Попри це, дослідження показало, що спілкування онлайн майже не впливає на почуття самотності покоління Z, адже результати активних та пасивних користувачів Інтернету не мали вагомих відмінностей. Річ у тім, що сучасне життя з усіма його зручностями лише збільшило ймовірність людської ізоляції. Її, як виявилося, не так легко контролювати. Невже покладатися на інших нам життєво необхідно? Очевидно, що людські взаємозв'язки не є настільки міцними та необхідними, як це було тисячі років тому. Відсоток американців, які вважали, що вони регулярно або часто відчувають себе самотніми, становив від 11% до 20% у 1970-х і 1980-х роках... Американська асоціація пенсіонерів (AARP) провела національно-представницьке дослідження 2010-го року і виявила, що від 40% до 45% людей мають аналогічні проблеми (Доктор Джон Касіоппо, провідний світовий експерт із самотності). Відчуття самотності може з'являтися несподівано разом із великими життєвими змінами, як-от вступ до університету, переїзд, зрада близької людини, вихід на пенсію, закінчення навчання тощо. Сьогодні багато батьків підлаштовують свій спосіб життя під власних дітей, не маючи часу на поглиблення соціальних зв'язків з друзями та знайомими. Згодом діти віддаляються, що призводить до цілковитої самотності. Самотність часто залежить і від оточення. Якщо людина живе в ізольованій місцевості або нещодавно переїхала у нове місце, вона стане чутливішою до самотності. Крім того, переїзд до нової країни чи навчання за кордоном, де мовні та культурні бар'єри ускладнюють соціальну взаємодію, також можуть змусити людей почуватися відокремленими від інших. Існує ще один суб'єктивний фактор. 50% хронічного почуття самотності є успадкованими. Але це не означає, що гени змушують нас сумувати через втрачені зв'язки з іншими. Спадкоємною є інтенсивність болю, який відчуває соціально ізольована людина. Тимчасові напади самотності є дуже поширеними. Вони швидко минають і майже не впливають на самопочуття людини. Що ж до хронічного почуття ізольованості, то воно має серйозні наслідки для психічного здоров'я. Експеримент на мишах, проведений менш як рік тому, показав, що після місяця перебування наодинці в гризунів зменшилася кількість нервових клітин у певних частинах мозку. Не відомо, чи самотність впливає на нас так само як і на мишей, але якщо ізоляція негативно позначається на мозку людини, то це має величезне значення для людей, які більшість свого часу проводять на самоті. До них можна віднести і в'язнів в окремих камерах, і осіб похилого віку, що живуть в закладах опіки. Нові результати, поряд з іншими останніми дослідженнями мозку, чітко показують, що ізоляція шкодить людям. Немає сумніву, що це змінює архітектуру мозку (Худа Акіл, нейробіолог з Мічиганського університету в Ен-Арборі). Нейробіолог Річард Смейн та його колеги з Університету Томаса Джефферсона вирощували декілька поколінь мишей у великих приміщеннях, облаштованих іграшками, лабіринтами та речами, по яких лазили тварини. Коли деякі миші досягли повноліття, їх вивозили та пересаджували окремо в коробку з-під взуття. Як потім виявили науковці, різкий перехід від складного «суспільства» до ізоляції викликав зміни в мозку. Загальний розмір

нейронів зменшився приблизно на 20% після місяця експерименту. На подив дослідників, після місяця ізоляції нейрони мишей мали вищу щільність шипиків (структур для створення нейронних зв'язків – дендритів, що приймають повідомлення). Збільшення кількості шипиків – це зміна, яка зазвичай сигналізує про щось позитивне. Схоже на те, що мозок намагається врятувати себе (Річард Смейн, нейробіолог). Але вже за три місяці щільність дендритних шипів зменшилася до базового рівня. Це є ознакою того, що мозок не зміг врятувати себе, коли зіткнувся з тривалою ізоляцією. Дослідники також виявили інші тривожний сигнал – скорочення білка BDNF, який стимулює нейронний ріст. Зі свого боку, рівень гормону стресу – кортизолу – зріс. Проти інших мишей ізольовані гризуни мали більше пошкоджених молекул ДНК у своїх нейронах. Невідомо, чи подібні ефекти трапляються в інших частинах мозку. Дослідники не знають, як нейронні зміни впливають на поведінку мишей. У людей тривала ізоляція може призвести до депресії, нападів тривожності, проблем із серцем та психозів. Самотність впливає і на мозкову працездатність. Ізольовані люди частіше мають проблеми з міркуванням і запам'ятовуванням. Смейн проводить подальші дослідження, спрямовані на те, аби з'ясувати вплив зменшення нейронів на навички мислення та поведінку. Він і його колеги також планують повернути ізольованих мишей до своїх груп, щоб побачити, чи можна змінити мозок гризунів. Пошкодуйте свої нейрони – розвивайте близькі стосунки з друзями, членами родини й колегами, творіть, діліться радістю з іншими та ні в чому себе не звинувачуйте. Ставтеся до самотності як до старого друга, що ненадовго завітав у гості.

Висновки. Для подолання самотності необхідно використовувати як заходи прямого впливу, так і непрямого впливу, поєднання методів корекції, навчання, реабілітації, мінімізації негативних факторів та актуалізації життєвого досвіду людини. Для попередження самотності доцільним є створення сприятливого мікроклімату, проектування насиченого подіями емоційно-забарвленого характеру повсякденної життєдіяльності, розширення досвіду подолання з самотністю, життєвими труднощами, створення успіху. У роботі з самотніми особами доцільно застосовувати методи арттерапії – «терапії мистецтвом» через залучення до культурно-дозвільних заходів, відвідування різних культурно-дозвільних установ, так як це може сприяти розвитку у них навичок самоаналізу і дозволяє досягти певної стабілізації позитивного психоемоційного стану.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Гуцуляк Н.М., Курилюк-Делчева Н.В. Суб'єктивне відчуття самотності осіб похилого віку. Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне: РДГУ, 2018. С. 103 – 108.

МОРАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАЦІ: ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. Знищення традиційних етичних систем, які ґрунтуються на звичаях, релігійних переконаннях і моральних цінностях призводить до втрати ясності і єдності у питаннях моральної цінності праці. Ця ситуація робить проблему оцінки моральних аспектів праці особливо актуальною та потребує всебічного дослідження та розуміння того, як трансформації в сфері моральної оцінки праці впливають на сучасне суспільство.

Мета дослідження – здійснити філософсько-культурологічний аналіз моральної цінності праці.

Завдання дослідження:

- здійснити аналіз основних етапів еволюції уявлень про моральну цінність праці;
- дослідити чинники, що впливають на формування моральної цінності праці в індустріальному суспільстві;
- висвітлити тенденції зміни моральної цінності праці в постіндустріальному суспільстві.

Об'єкт дослідження – моральна цінність праці.

Предмет дослідження – філософські та культурологічні уявлення про моральну цінність праці.

Основний виклад матеріалу. Справді, складно сформулювати єдине універсальне поняття праці або надати вичерпну характеристику цій діяльності. Працю можна розглядати з різних боків, включаючи соціально-економічну і правову категорію, і при цьому важливо пам'ятати, що праця - це діяльність людини, яка відповідає певним принципам, таким як усвідомленість, цілеспрямованість, результативність, суспільна корисність і енерговитратність. У сучасному суспільстві цінність праці переживає певні трансформації, але відіграє важливу роль для індивідуальних виборів, благополуччя сімей та соціально-економічної стабільності. Продовжує мати велике значення для забезпечення умов для розвитку людського потенціалу. Сфера праці має вплив на багато аспектів суспільних відносин, включаючи зайнятість і безробіття, систему соціальної відповідальності, продуктивність праці та якість трудового та соціального життя. Ставлення до праці в суспільній свідомості може змінюватися в залежності від різних факторів, таких як соціальний статус, вік, стать, кваліфікація і інші особливості особи. У сучасному нестабільному світі, традиційні цінності, які раніше були важливими, поступово втрачають свою актуальність. Засоби вирішення життєвих проблем також зазнають змін, і на передньому плані з'являються інструментальні цінності. В сучасному суспільстві велику роль відіграють зв'язки з «впливовими» людьми, здатність адаптуватися, амбіції, успіх, знання мов, володіння комп'ютерними технологіями. Для багатьох людей у працездатному віці мрією залишається можливість мати роботу, яка приносить задоволення як в матеріальному, так і в моральному плані. Однак для частини молоді праця стає вимушеною, оскільки не відповідає їхнім професійним потребам. Це призводить до зниження якості праці, відсутності креативності та інноваційної спрямованості в трудовій діяльності, зростання депрофесіоналізації та соціального песимізму, низького рівня мотивації до професійної діяльності, розпаду та безвідповідальності у соціально-трудовах відносинах. Складовою процесу праці є цілеспрямована діяльність людини, і ця цілеспрямованість формується під впливом суспільної свідомості. Вона виявляється в відповідальному ставленні до власного життя, зокрема до збереження та накопичення ресурсів для життєзабезпечення. Це також включає вибір сфери діяльності, прагнення до отримання гідної матеріальної винагороди за результати праці, відповідальне ставлення до вимог виробництва, контроль якості та кількості виробленого продукту чи послуг, ініціативу та активність у покращенні процесу праці через інновації, дотримання вимог щодо охорони праці та поширення цього ставлення на інших. Проблема визначення моральної цінності праці виникла і вивчалася на протязі всієї історії людства. Вже в античних часах, таких як Гесіод, Платон, Аристотель та Епіктет, були висловлені деякі концепції моральної цінності праці. У середньовіччі теологи, такі як Августин Блаженний і Фома Аквінський, розглядали питання, пов'язані з моральною оцінкою праці. Впливові фігури протестантизму, такі як Мартін Лютер і Жан Кальвін, а також видатні економісти, включаючи Адама Сміта, Вільяма Петті, Девіда Рікардо та інших, також вносили вагомий вклад у розуміння моральної цінності праці. Процеси трансформації у розумінні моральної цінності праці були предметом досліджень різних вчених, таких як Ральф Дарендорф, Андре Горц, Данило Бел, Альвін Тоффлер, Зигмунт Бауман, Ульріх Бек, Пітер Дракер, Джеремі Ріфкін, Павло Козловський, Джерелд Гелбрейт, Роберт Інглегарт, Френсіс Фукуяма та інші. Вони досліджували, як відношення до праці впливає на розвиток особистості і соціуму в цілому. Процеси трансформації у розумінні моральної цінності праці розглядалися як у філософських, так і в економічних та соціологічних аспектах. В античні часи, моральна цінність праці була високою, оскільки праця розглядалася як основна умова життя людини і її існування. Поняття праці також включало виробництво ідеальної людини, що відображало саме розуміння природи людини як складної єдності духовного та фізичного (матеріального) аспектів. Такий підхід передбачав негативну оцінку господарської праці з моральної точки зору через спричинене нею рабство та спрямованість на задоволення фізичних потреб. Проте ця праця також вважалася корисною та необхідною. У середньовіччі, моральна цінність праці формувалася переважно церквою. Протягом цього періоду праця стала розглядатися як обов'язкова сфера діяльності людини в її земному житті, яка розкривала активний бік її природи. Особливим прикладом стала чернеча праця, яка вважалася найкращим прикладом відповідності монаха споглядальним ідеалам. Цю працю називали «богоугодною справою», оскільки чернеча праця сприяла покаяттю в гріхах і прославляла створника. Тому трудова діяльність була священною, так само, як і споглядальна. У культурі Відродження працю розглядали як природну потребу людини, і

всі її форми діяльності були позитивно сприйняті і високо оцінені в суспільстві. Праця оточувалася загальним визнанням як головний шлях до досягнення гідного життя. Після відновлення моральної цінності праці в епоху Відродження і її освячення протестантською етикою під час Реформації, а також після поширення протестантизму серед підприємців, праця і виробнича діяльність стали основними цінностями в системі цінностей західного суспільства, що розвивалося в напрямку капіталістичних відносин. Це також виявилось у тому, що практична користь, ефективність і продуктивність стали визначальними критеріями людської діяльності. У першій половині XX століття в індустріальному суспільстві цінність праці все ще визначалася практичною користю, ефективністю і метою максимізації прибутку. Однак великою відмінністю індустріальної культури праці від протестантського ставлення до неї була орієнтація основної маси населення на споживання матеріальних благ, що служило засобом самовираження людини. У постіндустріальному суспільстві праця стала більш кваліфікованою і індивідуалізованою. Тут зростає творчий аспект праці. Одночасно спостерігається регламентованість, автоматизація та фрагментація трудового процесу. Поява нових форм організації праці, таких як креативні корпорації та дистанційна робота, сприяють індивідуальній відповідальності працівників та підвищенню їхньої зацікавленості в кінцевому результаті. Це сприяє розвитку творчої та інноваційної діяльності і робить працю засобом самореалізації та творчості.

Висновки. існує зникання меж між поняттями праці і дозвілля, а також праці і споживання. Інтелектуально-творча праця у постіндустріальній епохі дедалі більше наближається до ідеї дозвілля і розваги, і стає проявом людських талантів, відображаючи самореалізацію особистості в її праці (праця як екзистенціальна самореалізація).

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

АВТОНОМНІСТЬ ЕТИКИ І.КАНТА

Постановка проблеми. Сучасний світ переживає значні зміни у багатьох сферах, таких як технології, міжнародні відносини, медицина і багато інших. Ці зміни викликають численні моральні та етичні питання, які потребують серйозного розгляду. Однак в контексті цих змін і дискусій про моральність, концепція автономності етики І. Канта лишається надзвичайно актуальною. В світлі глобальних змін і викликів, з якими стикається сучасне суспільство, розуміння та аналіз ідеї автономності моралі стає критичним для визначення принципів моральності, які могли б служити орієнтиром у сучасному світі. Концепція Канта надає можливість досліджувати важливі питання моральності та визначення моральних обов'язків у новому контексті і сучасних умовах. В той час як суспільство шукає відповіді на складні питання моралі, етики та соціальної відповідальності, теоретичний аналіз концепції автономності моралі за Кантом може надати важливі вказівки для подальших розміркувань та практичних рішень.

Мета. дослідження концепції автономності етики за І. Кантом з метою розкриття її ключових аспектів та визначення її актуальності:

1. Дослідити концепцію автономності етики І. Канта.
2. Визначити роль категоричного імперативу у створенні автономної моральної системи за Кантом.
3. Розглянути актуальність цієї концепції в сучасних моральних дебатах.

Виклад матеріалу. Автономність етики, в рамках філософії Іммануїла Канта, розглядається як принцип, згідно з яким моральні норми та обов'язки мають бути визначені раціональною волею, незалежно від зовнішніх впливів, емоцій та почуттів. Ця концепція передбачає, що моральні закони виникають з самої розумної волі та є загальними, обов'язковими для всіх розумних істот. Автономія етики визначається незалежністю моральних принципів від зовнішніх впливів і свідчить про важливість раціонального визначення моральних норм у контексті філософських уявлень Канта. Цей підхід розглядає моральність як результат свідомого і розумного вибору, що заснований на внутрішній моральній свободі особистості, підкреслюючи універсальність та обов'язковість цих принципів для всіх індивідів. В цьому філософському контексті автономність етики визначає не лише самостійність визначення моральних принципів, але й акцентує на важливості особистої відповідальності перед власною раціональною волею.

Ключовим елементом автономності етики І. Канта є категоричний імператив. За цим імперативом, дії повинні визначатися на основі загальних принципів, які можна було би прийняти як загальні закони для всіх. Цей підхід виключає випадковість у моральному виборі та створює загальну, незалежну від обставин систему моральних правил.

Іншим важливим аспектом є універсальність моральних законів, які, за поглядами Канта, є обов'язковими для всіх розумних істот, незалежно від конкретних обставин. Ця концепція моралі важлива в сучасному світі, де складні ситуації та виклики потребують стабільних принципів і обов'язків, що залишаються сталими навіть при змінах у суспільстві та технологічному розвитку.

З погляду Канта, моральні закони повинні бути незалежними від будь-яких зовнішніх факторів, включаючи емоції, культурні норми та особисті інтереси. Ця незалежність від зовнішніх впливів робить моральну систему стійкою та надійною, незалежно від ситуаційних обставин. У сучасному суспільстві, де моральні проблеми стають більш складними через різноманітні виклики, такі як біотехнології, штучний інтелект і біоетика, концепція автономності етики Канта залишається актуальною. Вона допомагає розв'язувати питання, пов'язані з правами людини, обов'язками і моральною відповідальністю в новому, непередбачуваному світі.

Наочний приклад застосування концепції автономності етики Канта може бути знайдений у питаннях медичної етики та репродуктивних технологій, де необхідно вирішувати питання прав людини, гідності та біоетичних норм, не знехтувавши принципами, які випливають із загальних принципів моралі. Кантівська концепція автономності підкреслює важливість розгляду кожної людини як носія прав та обов'язків, незалежно від її статусу чи рольових функцій у суспільстві. Це має суттєвий вплив на розробку етичних стандартів у медицині та наукових дослідженнях, де необхідно балансувати науковий прогрес з моральними цінностями і правами пацієнтів. Такий підхід сприяє створенню етичних директив, які враховують автономію і гідність кожної людини, а також захищають її права та свободи в сферах медицини та біоетики.

Позитивні аспекти концепції автономності етики за Кантом можна також розглядати в контексті освіти та формування громадянської свідомості. Ідея, що кожна людина має власну моральну автономію і відповідальність за свої дії, стимулює особистість до розвитку критичного мислення, самостійного вибору та усвідомлення моральних норм.

Отже, концепція автономності етики Іммануїла Канта залишається важливою не лише для філософічного обговорення, але й для сучасного суспільства. Вона надає фундаментальні принципи морального вибору, які можуть служити орієнтиром у складних етичних ситуаціях, незалежно від галузі застосування.

Разом із тим, важливо визнати, що концепція автономності етики Канта не є бездоганною та не вичерпує всіх можливих аспектів моральних дебатів. У сучасному світі існують різноманітні культурні, релігійні та філософські переконання, що впливають на індивідуальні та колективні моральні переконання. Тому важливо

проводити діалог і дискусії, які враховують різноманітні підходи до моралі, збагачуючи тим самим наше розуміння моральних питань та пошук загальних точок зору.

В завершення, важливо підкреслити, що концепція автономності етики за І. Кантом несе в собі глибокий філософський та культурний потенціал для розвитку сучасного суспільства та побудови моральної системи, яка б враховувала права та гідність кожної людини. Такий підхід до моралі відкриває можливість навчити суспільство долати моральні конфлікти та розв'язувати етичні питання, керуючись загальними принципами, які роблять моральний вибір більш осмисленим і глибоким.

Висновки. у підсумку, концепція автономності етики за поглядами Іммануїла Канта залишається надзвичайно актуальною та важливою для сучасного світу. Ця концепція підкреслює важливість розгляду кожної людини як носія прав та обов'язків, незалежно від зовнішніх впливів, емоцій та почуттів. Кантівська ідея автономності моралі надає фундаментальні принципи морального вибору, які можуть служити орієнтиром у складних етичних ситуаціях у різних сферах, включаючи медицину, біоетику та технологічний розвиток. Проте важливо пам'ятати, що сучасний світ містить різноманітні культурні, релігійні та філософські підходи до моралі, і діалог між ними є необхідним для збагачення нашого розуміння моральних питань. Такий діалог може допомогти знайти спільні точки зору та розв'язати етичні конфлікти. Отже, концепція автономності етики І. Канта відкриває можливість побудови моральної системи, яка б враховувала права та гідність кожної людини, сприяючи тим самим розвитку сталої моральної норми в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Філософія правової держави І. Канта [Електронний ресурс] URL: https://stud.com.ua/55461/filosofiya/filosofiya_pravovoyi_derzhavi_kanta (дата звернення: 14.11.2023).
2. Вчення про державу та право у Німеччині кінця XVIII - першій половині XIX ст. Історична школа права [Електронний ресурс] URL: https://pidru4niki.com/1791021152868/politekonomiya/vchennya_pro_derzhavu_pravo_nimechchini_kintsya_xviii_pershiy_polovini_xix_istorichna_shkola_prava (дата звернення: 14.11.2023).
3. Демиденко Г.Г. Історія вчень про право і державу: Навчальний посібник. Х.: Консум, 2004.
4. Актуальні проблеми філософії права: посібник / О. М. Балинська, А. С. Токарська, В. А. Яценко; за заг. ред. О. М. Балинської. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 612 с.

ГАРМОНІЯ ВІРИ Й РОЗУМУ У ВЧЕННІ ТОМИ АКВІНСЬКОГО

Постановка проблеми. Вагомим завданням сучасних філософських досліджень є вивчення способів пізнання Божественної істини на основі вчення Томи Аквінського. Зокрема дослідження методів примирення суперечностей віри, яка базується на релігійних доктринах та емоційно-чуттєвих переживаннях, та розуму, який оперує фактами, логікою та критичним аналізом.

Мета. Проаналізувати взаємозв'язок між вірою та розумом у контексті вчень Томи Аквінського.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- розглянути п'ять доказів Божественного існування як приклад гармонії віри й розуму;
- визначити способи поєднання теології та науки;

Виклад матеріалу. Добу Середньовіччя характеризує теологія, яка набула значного поширення та розвитку завдяки новій філософії відомого схоласта та богослова Томи Аквінського. Свою ідеологію він створював на основі поглядів Арістотеля. Давньогрецький філософ у свою чергу зазначав, що реальність, а саме матеріальне та душевне, є одним цілим. Аквінський детальніше обґрунтував вчення античного науковця-енциклопедиста, зауваживши, що людина якраз і виступає тим єдиним цілим. Тома стверджував, що людина є прикладом об'єднання духовного(душі) і матеріального(тіла), є істиною, яку створив Бог, а отже, є поєднанням віри та розуму.

Тома Аквінський чітко пояснював, що й сам Бог є істиною. Проте, у своїй праці «Сума теології» він наголошував, що ми, люди, не можемо досягнути цю істину та всі питання, які стосуються божественного. Аргументував філософ свою позицію тим, що в людини недостатній розвиток когнітивного апарату. Разом з тим Аквінський стверджував, що ми можемо мати *scientia*(знання), що підтверджують існування Бога, хоч він і є невидимим, неосяжним та незвіданим. Ці знання допоможуть людському розуму пізнати світ, який не може пояснити себе сам і потребує вищої причини, якою є Бог.

Надалі Тома Аквінський наводить п'ять доказів на користь існування Бога, а саме:

1. Бог – першопричина руху(*Argumentum ex motu*). Усе, що рухається, рухається іншим. Людські органи чуття можуть сприймати рух, спостерігаючи як речі діють один на одного. Отже, існує Первинний Рух, який став причиною цієї ланцюгової реакції.

2. Бог – першопричина розвитку природних речей(*Argumentum ex ratione causae efficientis*). Ніщо не може виникнути з нічого. Це означає, що щось має існувати завжди, й це щось – Бог.

3. Бог – першопричина виникнення світу(*Argumentum ex contingentia*). Усе повинно мати причину, тому що нічого не відбувається без причини. Отже, повинна існувати першопричина – Бог.

4. Бог – абсолютне мірило досконалості(*Argumentum ex gradu*). Усі створені об'єкти переходять від несформованих неорганічних матерій до складних біологічних організмів. Отже, існує істота вищої досконалості, що створює все це.

5. Бог – спрямовує існування світу(*Argumentum ex fine*). Усе має свій порядок існування. Всесвітній порядок має мету та задум, і не є випадковим. Отже, існує творець, який формує цю структуру.

Варто зазначити, що ці п'ять доказів божественного існування не можна вважати раціональними, тому більшість сучасних філософів ставлять собі питання чи достатнім є вчення Аквінського для доведення його істини.

Думку Томи Аквінського щодо цього питання можна прослідкувати у цитаті, де він розмірковує про впевненість щодо своєї віри в Бога та своїх переконань.

«Упевненість може означати дві речі. Перше – твердість прихильності, і з огляду на це віра є більш певною, ніж будь-яке розуміння [принципів] і наукове знання. Бо перша істина, яка викликає згоду віри, є сильнішою причиною, ніж світло розуму, яке спричиняє згоду розуміння або *scientia*. Другий – доказ того, на що дається згода. Тут віра не має певності, а наука та розуміння мають. Через це також розуміння не має дискурсивної думки».

Проаналізувавши другу частину цитати, можна зробити висновок, що свої п'ять доказів існування Бога філософ створював насамперед для того, аби зміцнити хитку віру християн в Бога, яких у той час переслідували та прозивали атеїстами. Якщо ж обмірковувати цитату не розбираючи її на частини, можна підсумувати, що віра та інтелект мають значну спільність, адже схилиються до одного з протиріч. Тобто, ті хто притримуються віри, і ті хто притримуються науки, ніколи не вважають свої переконання хибними.

Таким порівнянням теолог намагається примирити розум та віру, яке плавно впливає в інший приклад взаємодії цих двох понять. Тома Аквінський переконаний, що людина повинна використовувати свої розумові здібності для того, аби прихилити розум та віру до однієї сторони протиріччя, тобто віднайти справжню єдину істину наскільки це можливо. Він вважає, що інтелект марний, якщо не використовувати його та робить висновок, що істина є благом інтелекту. А кінцевим результатом будь-якої науки, як і віри, є визначення істини. Разом з тим Тома виділяє різницю між вірою та наукою. Філософ стверджує, що наука не зможе належно функціонувати, якщо їй буде перешкоджати надмірна уява. У віри ж такої проблеми немає, адже Бог унеможливорює неправильне функціонування віри. Таким чином, можна зрозуміти, що віра може досягнути

істину самостійно, в той час як наука потребує допомоги від віри. Як наслідок, Аквінський надає філософії роль помічниці, яка не до кінця правильно функціонує без гармонійної взаємодії з вірою.

Для кращого розуміння, Тома Аквінський наводить приклад людини, яка має і віру, і *scientia*. Він називає таку людину досконалою, гармонійною, наголошує, що саме така людина належно функціонує. Звертає увагу на моральній сумісності релігії та науки, на цінності розуму в божественних міркуваннях, а отже, вважає віру та розум цілком взаємопов'язаними.

Висновки. Тома Аквінський надавав велике значення науці, зокрема розуму, як інструменту для пізнання істини, але водночас вірив, що є питання, які перевищують можливості розуму, і для їх розуміння необхідна віра. Тому, він наголошував на важливості гармонії між цими двома аспектами, адже вважав, що об'єднання віри та розуму допоможуть людині досягнути істину й жити в гармонії зі своїми переконаннями.

Список використаної літератури

1. Баумейстер А. Тома Аквінський: вступ до мислення. Бог, буття і пізнання. Київ: Дух і літера, 2012. 408 с.
2. Воронкова В. Філософія: навч. пос. / за ред. В.Воронкова. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 460 с.
3. Гончарук Т.В. Філософія: навч. пос. / за ред. Т.В. Гончарук, М.Л. Шумка, Н.В. Джугла. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 416 с.
4. Rosental C. J. The reconciliation of faith and reason in Thomas Aquinas. 2004. URL: <https://scholarworks.umass.edu/dissertations/AAI3136773> (дата звернення: 04.11.2023).

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА

Постановка проблеми людини. Сократ був одним із найвидатніших філософів античності, який зробив значний внесок у розвиток філософії людини. Він вважав, що мета філософії полягає у пізнанні себе, а також у пошуку істини та добра.

Центральним питанням у філософії Сократа є питання про природу людини. Він вважав, що людина є істотою розумною, яка здатна до самопізнання та саморозвитку. Сократ також вважав, що людина є моральною істотою, яка здатна до добра та зла.

Мета. Дослідження полягає в аналізі проблеми людини в філософії Сократа. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі завдання:

- Розкрити основні проблеми людини в філософії Сократа.
- Проаналізувати важливі тези Сократа щодо людини.
- Розглянути значення філософії Сократа для розуміння людини.

Виклад матеріалу. Сократ, великий давньогрецький мислитель, займає важливе місце в історії європейської думки, що базується на раціоналістичних і просвітительських традиціях. Він зробив значний вплив на розвиток моральної філософії, етики, логіки, діалектики та політичних та правових наук. Його внесок у розумовий прогрес людства продовжує бути помітним до сьогодні і назавжди закладений у духовну культуру всього людства.

Спосіб життя Сократа, його моральні та політичні протиріччя, популярний стиль філософування, його воєнна відвага і мужність, трагічне завершення - все це оточувало його ім'я легендарною славою. Слава Сократа була настільки великою ще за його життя, що пройшла через усю епоху і донині не згасла, пройшовши крізь двадцять п'ять століть. Від століття до століття аудиторія його співрозмовників змінювалася, але не убувала. І сьогодні вона, безсумнівно, багатолюдне, чим абиколи. У центрі сократівської думки - тема людини, проблеми життя і смерті, добра і зла, чеснот і пророків, права і боргу, волі і відповідальності суспільства. І сократівські бесіди - повчальний і авторитетний приклад того, як можна орієнтуватися в хащі цих вічно актуальних питань. Звертання до Сократа за всіх часів було спробою зрозуміти себе і свій час. І ми, при усій своєрідності нашої епохи і новизні задач, не виключення.

Сократ - принциповий ворог вивчення природи. Роботу людського розуму в цьому напрямку він вважає нечесним і марним втручанням у справу богів. Світ представляється Сократові утвором божества, «настільки великого і всемогутнього, що воно усі відразу і бачить, і чує, і всюди є присутнім, і про усьому має піклування». Потрібні гадання, а не наукові дослідження, щоб одержати вказівки богів щодо їхньої волі. І в цьому відношенні Сократ нічим не відрізнявся від будь-якого неосвіченого жителя Афін. Він впливав указівкам дельфійського оракула і радив робити це своїм учням. Сократ акуратно приносив жертви богам і взагалі старанно виконував усі релігійні обряди.

Основною задачею філософії Сократ визнавав обґрунтування релігійно-морального світогляду, пізнання ж природи, натурфілософію вважав справою непотрібним і безбожною.

Сумнів («я знаю, що нічого не знаю») повинне було, по навчання Сократа, привести до самопізнання («пізнай самого себе»). Тільки таким індивідуалістичною, шляхом, учив він, можна прийти до розуміння справедливості, права, закону, благочестя, добра і зла. Матеріалісти, вивчаючи природу, прийшли до заперечення божественного розуму у світі, софісти взяли під сумнів і осміяли всі колишні погляди, - необхідно тому, відповідно до Сократа, звернутися до пізнання самого себе, людського духу й у ньому знайти основу релігії і моралі.

Таким чином, основне філософське питання Сократ вирішує як ідеаліст: первинним для нього є дух, свідомість, природа ж - це щось вторинне і навіть несуттєве, не варте уваги філософа.

Телеологія Сократа виступає у вкрай примітивній формі. Органи почуттів людини, відповідно до цього навчання, своєю метою мають виконання визначених задач: ціль ока - бачити, вух - слухати, носа - нюхати і т.п. Так само боги посилають світло, необхідний людям для зору, ніч призначена богами для відпочинку людей, світло місяця і зірок має своєю метою допомагати визначенню часу. Боги піклуються про те, щоб земля робила їжу для людини, для чого уведений відповідний розпорядок часів року; більш того, рух сонця відбувається на такій відстані від землі, щоб люди не страждали від зайвого чи тепла надмірного холоду і т.п.

Свого філософського навчання Сократ у письмову форму не наділяв, але поширював його шляхом усної бесіди у формі своєрідного, методологічно спрямованого до визначеної мети суперечки. Не обмежуючи керівною роллю в межах свого філософсько-політичного кружка, Сократ бродив по Афінам і усюди - на площах, на вулицях, у місцях суспільних зборів, на замиській чи галявині під мармуровим портиком - вів «бесіди» з афінянами і заїжджими чужоземцями, ставив перед ними філософські, релігійно-моральні проблеми, вів з ними тривалі суперечки, намагався показати, у чому полягає, за його переконанням, дійсно моральне життя, виступав проти матеріалістів і софістів, вів невтомну усну пропаганду свого етичного ідеалізму.

Розробка ідеалістичної моралі складає основне ядро філософських інтересів і занять Сократа. Особливе значення Сократ додавав пізнанню сутності чесноти. Моральна людина повинна знати, що таке чеснота.

Мораль і знання з цього погляду збігаються; для того, щоб бути доброчесним, необхідно знати чеснота як таку, як «загальне», що служить основний усіх приватних чеснот. Задачі перебування «загального» повинний був, по думці Сократа, сприяти його особливий філософський метод.

«Сократівський» метод, що мав своєю задачею виявлення «істини» шляхом бесіди, суперечки, полеміки, з'явився джерелом ідеалістичної «діалектики». «Під діалектикою розуміли в стародавності мистецтво домогтися істини шляхом розкриття протиріч у судженні супротивника і подолання цих протиріч. У стародавності деякі філософи вважали, що розкриття протиріч у мисленні і зіткнення протилежних думок є кращим засобом виявлення істини».

«Сократський» метод - це насамперед метод послідовності і питань, що постійно задаються, що мають своєю метою приведення співрозмовника до протиріччя з самим собою, до признання власного незнання. Ось тут і складається сократівська «іронія».

Висновок. Сократ був цільною людиною, для якого власне життя було філософською проблемою, а найважливішим із проблем філософії було питання про сенс життя і смерті. Не відокремлюючи філософії від дійсності, від всіх інших сторін діяльності, він ще менше винний у якому б то ні було розчленовуванні самої філософії. Його світогляд був настільки ж цільним, земним, життєвим, настільки ж повним і глибоким вираженням духовного життя й античного світу.

Список використаних джерел

1. Ващенко В. С. Сократ. К.: Либідь, 1993. 272 с.
2. Гіляровський П. І. Сократ. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 280 с.
3. Ільєнко І. Я. Сократ. К.: Знання, 1999. 128 с.
4. Коваленко О. М. Сократ. К.: Основи, 2004. 200 с.
5. Сократ. Розмови. К.: Дніпро, 1986. 384 с.

РАЦІОНАЛІЗМ РЕНЕ ДЕКАРТА

Постановка проблеми. Сьогодні є актуальним дослідження філософського погляду раціоналізму. В контексті філософії Нового часу Рене Декарт виступає як ключова постать, яка внесла значний вклад у розвиток раціоналізму. Величезний обсяг його праць та глибока концептуальність його ідей створюють основу для розгляду його поглядів в рамках цієї наукової статті.

Мета. Дослідити і окреслити головні принципи філософських поглядів Рене Декарта як основоположника раціоналізму.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- визначити за яких умов формувалися погляди на світ Р. Декарта;
- дослідити зміст філософії раціоналізму;
- оцінити вклад Р. Декарта в світову історію філософії.

Виклад матеріалу. Щоб краще зрозуміти погляди Рене Декарта, потрібно проаналізувати його біографію, побачити за яких обставин формувався його світогляд. У вісім років почав навчатися в єзуїтському коледжі Ла-Флеш, де він отримав якісну освіту. У деяких життєвих описах Декарта видно, що він не був задоволений сухим, теоретичним навчанням, швидко став сумніватися в важливості книжкової вченості, оскільки вважав, що багато наук не мають міцних фундаментів. Після того, як він був солдатом у багатьох країнах Європи, він почав негативно ставитися до схоластичного розуміння науки та філософії. Він залишив військову службу і почав мандрувати в 1621 році. За цей час він написав більшість своїх робіт. У віці 23 років, під час зимового перебування у Німеччині, молодий Рене Декарт відчув потребу сформулювати основні ідеї свого методу. Цей період став ключовим для його формування як вченого і філософа. Після десяти років наукових досліджень він вирішив перебрatis в Голландію, де продовжив свої вивчення. У 1649 році Декарт вирушив до Стокгольма за запрошенням королеви Крістіни. Однак шведська зима виявилася надто суворою для його організму, і він захворів. На жаль, в лютому 1650 року Рене Декарт помер.

Декарт є основоположником раціоналізму, філософського напрямку, що вважає розум основним джерелом знань. Раціоналізм виступає як протилежність емпіризму, наголошуючи на ролі розуму у процесі отримання істини. Декарт вважає математичну дедукцію єдиним дійсно надійним методом і розглядає математику як науковий ідеал. Таким чином, Р. Декарт запропонував абсолютно новий підхід до критичного мислення, стверджуючи, що людина є мислячою істотою, яка може осмислити будь-яку ситуацію, проблему чи кризу. Принцип «*Cogito ergo sum*» («Я мислю, отже існую»), правило абсолютної аподиктичності, принцип універсального сумніву, що є компонентами цього методу. Згідно з цим методом, хто сумнівається, той мислить, а хто мислить, означає існує. І це є істина від якої потрібно відштовхуватися, адже ніхто не вправі сумніватися в існуванні «Я». «Незважаючи на самі крайні припущення, – пише Декарт, – ми не можемо не вірити, що висновок «я мислю, отже я існую» істинний і що він тому перший і певніше з усіх висновків, що видається тому, хто методично має свої думки.»[1]

Філософія Декарта призвела до логічної переорієнтації людини від залежності від авторитету іншої думки, традиції чи закону до власного розуму. Саме Декарт ввів основну методологічну настанову: нічого не брати на віру, все піддавати сумніву та самостійно перевіряти власний розум; відштовхуватися від таких положень, які не викликають сумнівів і заперечень. Сумнів розглядався як засіб уникнення помилок. Таким чином, з того часу світ розглядається як механістична й інструментальна область потенційних засобів, а не як телеологічний порядок. Насправді ми можемо «стати господарями й володарями природи», якщо розглядаємо світ як механізм. Таким чином ясне розуміння світу дозволяє мати контроль над ним. [2, с.323-324]

Р. Декарт змістив фокус зі свободи релігійних почуттів у сферу особистої інтелектуальної автономії індивіда. Хоча розум, з погляду Декарта, залишається не таким вже й повністю автономним, і все ж він нерозривно пов'язаний з Богом, як вважалося і до того. Бога можна засвідчити лише через індивідуальну самосвідомість, яка має можливість досягти об'єктивності та «проективності». Він також підтримував ідею дуалізму субстанції. Вважав, що людина поєднує в собі мисляче (розум) і протяжне (тіло). Декарт писав: «Думка і розширення можуть розглядатися як складові природи розумного і тілесного речовини; і тоді вони не повинні бути задумані інакше, ніж як мислення і розширені речовини самі, тобто як розум і тіло, які таким чином задумані з найбільшою ясністю і виразністю.» Бога філософ вважав «оком розуму», найдовершенішою формою буття: «І, по правді кажучи, може бути задумано лише одна субстанція, яка є абсолютно незалежною, і це Бог. Ми розуміємо, що всі інші речі можуть існувати лише за допомогою згоди Бога.» [2]

Завершується передмова до «Міркування про метод» значним зауваженням: «Філософська думка нашого часу все частіше звертається до творчої спадщини Рене Декарта, одного з найвидатніших мислителів епохи Раціоналізму. І для цього є вагомою підставою, оскільки творчість Декарта ідейно настільки містка і багата, що не вповні осмислена ще й дотепер».[3, с.16]

«Здатність правильно міркувати і відрізняти істину від хибі – що, власне, і є тим, що ми звемо здоровим глуздом, - від природи є однаковою у всіх людей, а також про те, що відмінність наших можливостей походить не від того, що одні розумніші за інших, а лише від того, що ми спрямовуємо наші думки різними шляхами і

розглядаємо не одні й ті самі речі. Адже недостатньо просто мати добрий розум, головне – це добре його докласти», - Чудові рядки. Можна сказати, що тут Декарт досяг універсального рівня знання і загальнолюдської орієнтації, і немає нічого вищого за це, крім подальшого розвитку на тому ж загальнолюдському рівні. «Найвеличніші душі здатні як до найбільших пороків, так і до найбільших чеснот», - як тут не визнати, що в першу чергу справа ґрунтується на ігноруванні чи необміркованості, а натомість ґрунтується на свідомому чи несвідомому виборі того чи іншого шляху та основного способу його досягнення. І те й інше обов'язково походить від особистої якості світогляду та, зрештою, від методу його розуміння.

Висновки. Враховуючи ці погляди, Декарт залишає невід'ємний внесок у філософію, розглядаючи математику як взірць наукового пізнання і розум як ключовий інструмент для отримання знань. Його раціоналістичний підхід надав новий витік у філософському мисленні, що визначив шлях для подальших розвитків у філософії та науці. Значущість філософії Декарта полягає не лише в його внеску у розвиток філософії, але й у впливі на сучасні науки і суспільство. Його підхід спонукає до критичного мислення, самоаналізу та розвитку наукового підходу для дослідження світу. Раціоналізм Декарта залишається важливим джерелом натхнення для філософії, науки і вивчення природи людини в сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Данканіч Р. І. Криза раціонального мислення в західноєвропейській філософії. *Актуальні проблеми філософії та соціології випуск 36*: наукове фахове видання. м.Одеса, 16 червня 2022р. Одеса. 2022. С. 35-39.
2. Моравецький О. Раціоналізм як методологічна основа філософії Нового часу. *Вісник Львівського університету. Випуск 31 Серія філос.-політолог. студії*. м. Львів. 2020. с. 70–75
3. Пилипишин П. Б. Гносіологічно-раціоналістичне розуміння індивідуалізму у філософії права Рене Декарта. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020р. №4. Одеса. с. 322-327
4. Удалов Віктор. Критика методу Декарта. Київ-Луцьк: ВАД, 2005. С.15-21

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА

Постановка проблеми: Філософія Сократа належить до найвизначніших етапів розвитку філософського мислення. Однією з центральних проблем у його вченні є питання про природу людини, її місце у суспільстві та духовний розвиток. Ця теза розгляне, яким чином Сократ вирішував проблему людини через призму свого унікального підходу до філософського дослідження.

Метою даної тези є докладний аналіз поглядів Сократа на проблему людини, визначення ключових аспектів його вчення та його вплив на формування образу і ролі індивіда в античному суспільстві. Дослідження Сократової філософії розкриє особливості його розуміння етики, знання та духовного самовдосконалення.

Виклад матеріалу: Філософія Сократа, відомого своїм унікальним методом діалогу, ґрунтовно розглядає взаємодію між людською душею та суспільством. Його думки дозволяють нам дослідити, як він бачив цю взаємодію і як вона вплинула на розвиток громадянськості в стародавніх Афінах.

Одним з важливих аспектів вчення Сократа є його підхід до розуміння ролі особистості в суспільстві. Він вважав, що справжнє покращення суспільства починається з покращення кожного громадянина. Його метод діалогу використовував діалог з різними членами спільноти для розкриття людської природи і пошуку шляхів досягнення ідеалів у суспільному устрої.

Сократ стверджував, що розуміння внутрішнього світу кожної людини є ключем до розуміння суспільства в цілому. Його принципи етичного мислення спрямовані на розвиток не лише моральних цінностей, але й здатності до самопізнання. Переконалий, що «незнання - корінь усього зла», Сократ прагнув розкрити невідоме і заохочував людей до аналізу власних переконань та глибокого розуміння власних вчинків. У своєму діалозі з суспільством Сократ торкався важливих аспектів моралі, справедливості та політики. Його критика правителів та участь в афінських політичних подіях свідчать про його відданість справедливості та загальному добробуту. Він підкреслював важливість правдивого інтелектуального діалогу для вирішення конфліктів і гармонізації соціальних норм.

Ключовим елементом його вчення є ідея про те, що індивідуальне і колективне благо не можна відокремлювати. Шлях до вдосконалення суспільства лежить через вдосконалення душі кожної людини. Сократ вважав, що краще суспільство виникає з кращих громадян, які формуються через самопізнання і розуміння внутрішніх моральних принципів.

Етика та Мораль: античний філософ Сократ зробив значний внесок у наше розуміння етики та моралі завдяки своєму унікальному методу діалогу та силі аргументів. У цьому есе ми розглянемо, як Сократ визначав етику і мораль у своєму філософському вченні.

1. Сократ і питання етики.

Однією з центральних тем філософії Сократа є проблема етики та моралі. Він вважав, що головним завданням людини є досягнення мудрості та доброчесності. Сократ вважав, що шлях до щастя і покращення суспільства лежить через розвиток внутрішньої моралі.

2. Діалог і порозуміння.

Метод діалогу Сократа був засобом вирішення етичних проблем. Через взаєморозуміння та обговорення думок він прагнув знайти істину та морально правильний шлях. Цей процес сприяв виробленню спільного морального образу в суспільстві.

3. Внутрішнє самопізнання:

Сократ вважав, що головним кроком до морального розвитку є самопізнання. Знаючи та аналізуючи свої переконання, людина може зрозуміти свої слабкі та сильні сторони. Цей процес веде до усвідомлення справжніх цінностей і чеснот.

Висновок:

У своїй філософії Сократ надавав великого значення самопізнанню і знанню як ключу до розуміння природи життя і набуття мудрості. Його метод діалогу та акцент на внутрішній рефлексії визначили його особливий підхід до досягнення істини та розвитку етики. Для Сократа самопізнання було не лише самоціллю, але й засобом досягнення об'єктивного знання та внутрішньої чесноти. Він стверджував, що знання є неповним без глибокого розуміння самого себе. Через діалог з самим собою, активний внутрішній діалог можна розвинути в мудру і морально правильну людину.

Знання, отримані через самопізнання, повинні бути корисними не тільки для особистого зростання, але й для блага суспільства. Сократ закликав використовувати отримані знання для покращення якості життя та позитивного внеску в соціальну справедливість.

Таким чином, вчення Сократа підкреслює глибокий зв'язок між самопізнанням, знаннями і внутрішньою доброчесністю. Філософія Сократа залишається нескінченним джерелом натхнення для тих, хто прагне інтелектуального зростання, а також пізнання себе на шляху до мудрості і моральності.

Список використаних джерел:

1. Біленко, О. В. «Сократ: етичний аспект філософської думки.» Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016.

2. Гладун, А. В. «Сократ і сократизм: основні риси.» Київ: Факт, 2014.
3. Загоруйко М. В. «Сократ та сократична етика.» Київ: Видавництво Київського університету, 2018.
4. Махаринцев, В. П. «Сократ та антична філософія.» Київ: Наукова думка, 2015.
5. Стребков, Д. І. «Філософія Сократа.» Київ: Видавництво «Академія», 2017.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРЕЦЬ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми: Існування культури як традиції. Сумісність культури з натовпом. Суть людського буття. Роль особи у творенні культури.

Метою нашого дослідження є аналіз ролі і місця культури в діяльності людини

Завдання: дізнатися про особливості культури та роль людини у її формуванні, як творця.

Виклад матеріалу: Культура – це дуже широкий термін, який охоплює всі наші сфери життя, способи поведінки, філософії та етику, мораль і манери, вірування, мову, ритуали, звичаї та традиції, мистецтво, технологію, стилі одягу, способи виробництва та приготування їжі, релігійну, політичну, економічну та інші види діяльності. Вона має все те, що людина придбала у своєму індивідуальному і соціальному житті.

Соціологія визначає культуру як таку, що складається з інтегрованих звичаїв, традицій і сучасних моделей поведінки людських груп. Це унікальна спадщина людини. Це засіб, за допомогою якого особа росте і дозріває. Цієї моделі поведінки та мислення навчаються, її створюють та нею діляться. Вона відрізняє одну людську групу від інших. Це також відрізняє людину від інших.

У житті людини дуже важливими є почуття правди і добра, культура доповнює ці два елементи ще поняттям краси.

Було б корисно замислитися над сучасним станом культури в українському суспільстві, старатися пізнати її надбання та з'ясувати, як те духовне багатство ми можемо й повинні використати на благо нашого народу.

Основне в змісті культури - не речі, а людина, суспільство. Усі її види - культура виробництва, культура управління, політична культура, художня культура, культура міжособистісних відносин, екологічна тощо - утворюють єдине ціле як форми існування й розвитку людської природи, а отже, - суспільства.

Культура пронизує всі напрямки людської життєдіяльності - від основ матеріального виробництва й елементарних людських потреб до найвеличніших виявів людської творчості. Вона впливає на всі сфери суспільної та індивідуальної життєдіяльності - працю, побут, дозвілля, мислення, практичну діяльність, етику, етикет.

Культура набуває соціального впливу передусім як необхідний аспект діяльності суспільної людини. Вона ґрунтується на соціальних засадах і передбачає організацію спільної діяльності людей, а отже, регулювання цієї діяльності певними правилами, нормами, акумульованими в традиціях, знакових і символічних системах тощо. Зміст культури впливає не лише на темпи діяльності, прискорюючи чи уповільнюючи їх, але й визначає її змістовне цілеспрямовання. Думки, погляди, рішення, які зумовлюють різні сфери суспільної практики, підтримуються логікою культури.

Роль і місце культури в діяльності людини можна зрозуміти лише на основі уявлень про те, що діяльність виконує функцію відтворення. Існують простий, інтенсивний і деструктивний типи відтворення суспільства. Для першого характерні інертність та байдужість суб'єкта відтворення до якісних і кількісних змін, потреба локалізувати потік інновацій, передусім у сфері умов діяльності та новітніх засобів їх реалізації, у сфері вироблення нових цілей та їх досягнення.

Такий тип відтворення характеризується консерватизмом, прагненням суб'єкта відтворення не стільки підвищувати ефективність результатів своєї діяльності, скільки зберігати незмінною успадковану систему відношень. Цьому типові відтворення не чужий і розвиток, виникнення більш досконалого відтворення. Однак його зародки підпорядковані застою і виступають його побічним продуктом.

Людина – продукт двох типів еволюції. За розгляду як представника ссавців та вищих приматів, її потрібно вважати продуктом біологічної еволюції. Однак людина більшою мірою є продуктом еволюції культурної, бо ті суттєві ознаки, що відрізняють її від тварини, є результатом саме цього етапу еволюції.

Людина – творець за своєю природою. Вона день у день створює себе, свою особистість і власне життя. Коли людина сідає за письмовий стіл, бере папір, олівець, у цей момент вона може відчувати внутрішній підйом, якусь тиху радість – передчуття творення.

Творчість як пошук рішення завжди захоплює, вона займає і дітей, і дорослих. Ми бачимо ентузіазм вченого – це ж не тільки прагнення до самореалізації, до відкриття, а й щоденна праця, яка приносить радість. Вона далеко не завжди буває успішною, але вчений радіє від безпосереднього процесу творчого пошуку. Адже насолодитися результатом – це одна сота частина всієї радості творчості.

Також кожен із нас є творцем власної долі. Кожен має свободну волю та право зробити свій вибір. Кожен із нас здатен обирати між хорошим та поганим, вибрати, що їсти, що одягнути в університет чи на роботу. А ще кожен із нас хоч раз у житті чув про термін «свідоме споживання». Поняття, яке до початку повномасштабного вторгнення росії в Україну активно піднімалося серед українського населення, а наша влада робила перші кроки до подолання проблеми світового масштабу. Бо знаєте, наші сусіди, які проживають на території Європи, живуть за принципом свідомого споживання вже давно, і у цьому випадку на них 100% треба рівнятися.

Яка людина, така і її культура. Вона характеризується у поняттях рівня культури, її наявності чи відсутності. Ця культура може бути більш-менш систематизованою чи «мозаїчною», складаючись під впливом багатьох розрізнених чинників. Людина - не тільки творіння культури, але й творець культури. Особистість є культурною настільки, наскільки вона засвоює і реалізує у своїй життєдіяльності вищі цінності суспільства, перетворює їх у своє внутрішнє духовне надбання. Отже, людину можна сприймати, розуміти не за тим, які у неї судження про культуру, а за тим, як вона особисто реалізує ці уявлення практично.

Таким чином, культура є явищем, яке розкриває сутність, природу, життєдіяльність людини. Поза людиною, у відриві від неї культура просто не існує. Культура і людина нероздільні. Людина може жити, мислити, відчувати, діяти по-людськи тільки тоді, коли вона прилучається до світу культури. Саме в такому прилученні до культури, засвоєнні її і є смисл освіти й виховання.

Висновок: Людина виступає як творець свого культурного світу. Можливості людини, як доводить наука, невичерпні. Ми зараз не використовуємо й малої частки своїх здібностей. Тому повинні постійно дбати про розширення реалізації наших можливостей, пам'ятаючи при цьому, що саме всебічний розвиток наших здібностей та їх використання на благо людства є єдино гідним людини способом її самоутвердження у світі. Здатність до творчого розвитку, творчої діяльності в певних формах виступає як талант. Талант визначається як здатність людний творити у певних конкретних галузях людської діяльності, вміння реалізовувати свої творчі можливості. Він виступає мірою розвитку творчої індивідуальності.

Список використаних джерел

1. :Арцишевський Р.А., Бондарук С.О., Бортников В.І. та ін. Назва:Людина як творець культури. 2023 р. URL:http://school.xvatit.com/index.php?title=%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0_29._%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D1%8F%D0%BA_%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%86%D1%8C_%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8
2. Гаманюк Х. Назва:Людина – творець свого майбутнього . 2023 р. URL:<https://novazoria.com.ua/?p=18523>
3. :Гузар Л. Назва: Яке значення має культура для нашого життя?. 2015 р. URL:<https://www.pravda.com.ua/columns/2015/03/23/7062428/>
4. :Кулина В. Назва:ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ . 2017 р. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21555/1/72-74.pdf>.
5. :Пасічнюк О. П. Назва:Людина – творець за своєю природою. 2017 р. URL: <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=17363&uk>
6. :Федчишин І. Назва:ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ. 2019 р. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35097/1/557.pdf>

БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. В сучасному світі, де наука, технології та культура стрімко розвиваються, філософія залишається ключовим інструментом для розуміння основних принципів існування. Принципи «Буття і Небуття» залишаються не тільки філософськими абстракціями, але й інструментами для аналізу та розуміння сучасного світу. Вони відкривають шлях до вивчення природи існування, допомагаючи сучасному суспільству знаходити баланс між стабільністю та інноваційністю, між конкретністю буття та потенційністю небуття.

Мета. Полягає в розгляді та аналізі філософських принципів «Буття і Небуття» як ключових елементів сучасного світу, де наука, технології та культура стрімко розвиваються.

Завдання включає в себе виклад основного матеріалу, що детально розглядає концепції буття та небуття у філософії, такі як визначення буття за Аристотелем, роль ідеї в понятті буття за Платоном.

Виклад основного матеріалу. Філософія, як наука, завжди намагалася розгадати загадки буття та небуття, щоб розкрити та осмислити сутність світу. Ці два принципи відображають основні ділеми, що притаманні філософському мисленню, і стають ключовими точками в різних філософських концепціях.

Буття представляє собою той аспект реальності, який існує, який можна відчутти, виміряти і зрозуміти. Це все, що нас оточує, включаючи матерію, енергію, час та інші складові світу. Буття - це той фундамент, на якому базується наше фізичне існування та його закони. Філософи, які підходять з точки зору буття, часто намагаються розглядати світ з точки зору об'єктивності, логічних законів та наукового підходу.

Буття, як поняття, означає існування, присутність чого-небудь в реальному чи уявному світі. Аристотель, один з великих філософів давнини, стверджував: «Буття означає виходження з потенції в акт» [1]. Це визначення вказує на перетворення можливостей в реальність, що стає основою для розуміння суті буття. У філософії Іммануїла Канта буття пов'язане з досвідом і сприйняттям об'єктів у світі.

Найпершою умовою розуміння буття є вироблення категорії «все». Якщо дійсність постає перед нами через серію локальних фрагментів, які невідомо де та як починаються та невідомо куди зникають, невідомо, як між собою поєднуються, то схопити реальність у статусі буття неможливо. З іншого боку, як уже зазначено, будь-яка визначеність потребує позначення меж. «Усе» межує з «нічим», тому перші визначення буття йдуть через зіставлення та використання саме цих категорій [2].

За Платоном, справжнім джерелом буття може бути лише ідея, котра у вищому способі буття постає, як Єдине. Воно є тотальне, вічне та незмінне. Всі ж речі та явища чуттєвого світу існують лише в міру їхньої причетності до Єдиного. Отже, речі самі по собі не мають у собі буттєвого кореня. Щоб зрозуміти їх, як і Космос узагалі, треба не стільки досліджувати речі, скільки, відштовхуючись від них, сходити до споглядання вічних ідей.

Першу в історії філософії концепцію буття дали давньогрецькі філософи VI-IV сторіччя до нашої ери. У досократиків поняття буття співпадає з матеріальним, нероздільним і досконалим космосом (у Парменіда – як щось незмінне, єдине, непорушне, тотожне самому собі; у Геракліта – як щось таке, що безупинно змінюється).

Небуття – відсутність, заперечення буття, неіснування взагалі, неіснуюча реальність, абсолютний початок усього сущого. Ніщо – спосіб існування небуття. За Демокрітом небуття знаходиться серед буття, наповнюючи і пронизуючи його. Небуття – онтологічна категорія, що є запереченням поняття «буття» [3].

Одним із аспектів філософії небуття є його роль у формуванні моральних та етичних поглядів. Відсутність як така може слугувати вихідною точкою для обговорення моральних принципів та визначення цінностей. Спроби зрозуміти, якщо б щось не існувало, можуть вести до виявлення цінностей, які ми признаємо важливими в нашому житті.

Небуття також стає важливим аспектом у філософії релігії та метафізики. Релігійні системи часто враховують поняття небуття, розглядаючи його у контексті початку чи завершення всесвіту. Водночас, метафізика вивчає природу реальності, розглядаючи відсутність як можливий елемент існування, викликаючи питання про те, чи існує щось за межами того, що ми можемо спостерігати та вимірювати.

Необхідно також враховувати, що концепція небуття може змінюватися в залежності від філософського підходу та культурного контексту. Для деяких філософів небуття може бути абстракцією, що існує лише у світі ідей, тоді як для інших це може бути реальністю, що лежить в основі всього існуючого.

Небуття представляє собою відсутність існування. Парменід, один із засновників західної філософії, вважав небуття абсурдним і стверджував, що «ніщо не може виникнути з нічого» [4,5]. Таким чином, відмовляючись від ідеї небуття, він підкреслював важливість існування та безперервності буття.

Здавалося б, Буття та Небуття протистоять одне одному. Проте, вони взаємозалежні та взаємопоодинокі. Без Буття немає нічого для аналізу, вивчення, чи обговорення. Однак без Небуття, без того, щоби дозволити уяві та творчості розквітнути, філософія втрачає свою глибину та можливість по-справжньому розкрити невідоме.

Філософія, враховуючи Буття та Небуття, стає діалогом між реальністю та ідеєю. Вона ставить питання про сенс існування, про те, чому є щось, а не ніщо. Філософський пошук охоплює як те, що ми можемо

осягнути своїми чуттями та розумом, так і те, що перебуває поза межами нашого розуміння, викликаючи нас розглядати нові можливості та перспективи.

Буття і Небуття – це дві сторони медалі філософування. Справжнє розуміння світу виникає в їх взаємодії, у їх спільному танці, який дозволяє філософії невпинно розширювати свої межі та досліджувати нові аспекти існування. Ця взаємодія створює простір для творчості, для того, щоб відкривати та розкривати таємниці, які стоять за завісою Буття і Небуття. І саме в цьому вічному пошуку філософія знаходить своє справжнє покликання – допомагати нам розуміти, хто ми є і як ми пов'язані з цим неймовірним світом, де Буття і Небуття невіддільні, як дві сторони монети, яку ми називаємо існуванням [6].

Висновок. Проблема буття і небуття залишається актуальною для філософії та науки. Ці два принципи взаємодіють і взаємопоеднують наше розуміння світу. Сучасні наукові відкриття доповнюють традиційні філософські концепції і вказують на те, що реальність може бути складнішою, ніж ми можемо уявити. Буття і небуття, сплетені в єдине полотно існування, продовжують залишатися ключовими аспектами нашого пошуку сенсу та розуміння життя.

Список використаних джерел

1. Арістотель. Метафізика / пер. О. Юдін. Харків: Фоліо, 2020. 300 с.
2. Андрущенко В. Ф. Філософія: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 352 с.
3. Гайденко П. П. Проблема буття у філософії. Київ: Видавництво АН УРСР, 1966. 232 с.
4. Дмитрієва Н. В. Поняття буття і небуття в філософії. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 160 с.
5. Кар Т. Л. Поема про природу. Переклад з давньогрецької В. І. Боровського. Київ: Видавництво «Либідь», 2001. 128 с.
6. Шинкарук В. І. «Філософія: Історія і сучасність: Навчальний посібник». Київ: Либідь, 2017.

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми. Розуміння і усвідомлення унікальних аспектів української культури в контексті світового досвіду має важливе значення з численних причин. Українська культура є важливим чинником формування національного ідентитету. Вивчення її розвитку протягом століть допомагає краще розуміти те, що робить українців унікальними в контексті світової спільноти. Розгляд української культури в ракурсі світового досвіду сприяє поглибленню міжкультурного розуміння та співпраці. Збереження та популяризація цієї культурної спадщини визначають сталий інтерес як національної, так і світової громадськості.

Мета даного дослідження полягає у проведенні аналізу культури України та визначенні її впливу на надбання світової цивілізації.

Для досягнення визначеної мети визначаються наступні **завдання**:

- ретельне вивчення історичних етапів формування української культури, зокрема періодів впливу імперій, козацької традиції, та періоду радянської індустріалізації;
- аналіз важливості української мови як ключового чинника культурної ідентичності та її роль у взаємодії з іншими мовами в історичному та сучасному контексті.

Об'єктом даного дослідження є культура України, в той час як його **предметом** є основні риси та особливості цієї культури в ракурсі внеску у надбання світової цивілізації.

Виклад матеріалу. Відмінність між етнічною та національною культурою полягає в утворенні нових видів комунікації, більш складних від природних сімейних зв'язків. Новий, фундаментально відмінний тип комунікації - писемність, стає ключовим для національної культури. За його допомогою ідеї, загальні для всієї нації, розповсюджуються серед населення, виступаючи як єдине цілісне ціннісне ядро. Писемна культура, що включає різні тексти, виходить за межі живої народної мови з її місцевими діалектами та семантичними різницями. Носіями такої культури стають освічені верстви суспільства, що вносять свій внесок у формування національної культури через творчість, науку та інші сфери [2]. Українська культура та її розвиток визначалися «спорідненою працею», самопізнанням, свободою, та обмеженням матеріальних потреб. Це були шляхи до щастя, які висвітлювали провідні українські мислителі.

У західній Україні, під владою Польщі та Австрії, розвиток дерев'яної архітектури зберігав національну самобутність, хоча кам'яне будівництво піддавалося впливу західноєвропейської архітектури.

У сфері музики, культура бароко стимулювала розвиток нових музичних жанрів, таких як псалми, канти, танцювальні пісні та жартівливі композиції. Проте, політична розчленованість українських земель впливала негативно на розвиток культури, ускладнюючи її об'єднання та збереження унікальних елементів [3].

Політична розчленованість українських земель у XVII столітті (Правобережна Україна в Речі Посполитій, Галичина, Північна Буковина, Закарпаття в інших державах) та постійні вторгнення і війни (напади татар) суттєво гальмували культурний розвиток, унеможливлюючи оформлення єдиної української культурної ідентичності. Розвиток феодалізму та капіталізму, економічний прогрес, формування ринкових відносин викликали потребу у розвитку освіти і контактів між регіонами, що сприяло подоланню ізоляції і покращенню духовного життя суспільства [1].

Упродовж XIX і початку XX століття українська культура робила значний крок уперед, демонструючи здатність синтезувати світовий художній процес та вирішувати суспільні, етико-філософські та художні проблеми. Високий ступінь розвитку в XX столітті дозволив українській культурі активно долучитися до загальноєвропейського культурного процесу.

Незважаючи на труднощі національного гніту та переслідувань, на початку XX століття культурне життя в Україні активізувалось, створюючи музеї, архіви, бібліотеки, розвиваючи художні навчальні заклади. Революція та здобуття національної державності (УНР, ЗУНР) стали суттєвим імпульсом для національно-культурного будівництва, навіть при умовах тоталітарного режиму в 30-50-х роках.

Тривалий період тоталітаризму в Україні, особливо в 30-50-х роках, супроводжувався суперечностями та трагічними подіями, але національна культура зберігала свою життєздатність [3].

Національна культура та самосвідомість формуються під впливом суспільного розвитку, інститутів, партій і ідеології, які можуть прискорювати або тимчасово уповільнювати процеси, але не мають здатності повністю зупинити національний розвиток. В їхньому взаємодії завжди існують об'єктивні та суб'єктивні аспекти, що можуть мати різні тлумачення у науковій та художній літературі.

Розвиток національної культури та самосвідомості визначається соціальними процесами та акумуляцією потенціалу, що реагує на матеріальні та духовні виклики.

Українська культурна сфера стикається із складними викликами, унаслідок спадщини минулих режимів. Проте, після здобуття незалежності великий потенціал національної культури розкрився, зокрема завдяки її ролі в політичному та культурному відродженні України. Традиції та цінності української культури виявляються в мобілізації суспільства, формуванні нової інтелектуальної еліти, і виявляють важливий вплив на міжнародному рівні. Сучасна культура України розкриває нові горизонти та сприяє розвитку як національної, так і світової культур.

Висновок. Розвиток української культури є важливим аспектом глобального культурного процесу. Спілкування та обмін ідеями з іншими культурами визначає не лише національний внесок, але й позначається

на світовому рівні. Україна, набувши незалежність, має можливість відродження своєї культури та зміцнення ролі у міжнародному співтоваристві. Загальнонаціональні ініціативи у підтримці культури, освітні заходи та індустрія культури сприятимуть національному відродженню та збереженню унікальності в глобальному культурному контексті.

Список використаної літератури

1. Альтер П. Нація: проблема визначення // У кн.: Націоналізм. Антологія. К.: Смолоскип, 2005. 590 с.
2. Гаврюшенко О. Історія культури : Навчальний посібник/ Олександр Гаврюшенко, Василь Шейко, Любов Тишевська,; Наук. ред. Василь Шейко,. -К.: Кондор, 2004. -763 с.
3. Гончарук, Т. В. Ментально-філософські засади національного буття, їх детермінуючий вплив на суспільні процеси // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.] ; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 47 с.

РАЦІОНАЛІЗМ Р. ДЕКАРТА

Постановка проблеми. Як раціоналізм Декарта вплинув на розвиток філософської думки, науковий метод та загальне розуміння світу. Також вона висвітлює питання про його актуальність та значущість у контексті сучасних викликів та інтерпретацій, а також можливих альтернативних підходів до пізнання світу та істини.

Мета. Ретельно розглянути основні принципи цієї філософської концепції, проаналізувати їх вплив на розвиток філософії та науки, і підкреслити значення цього напрямку для сучасного розуміння пізнання світу.

Завдання дослідження. Проаналізувати Декартовий метод сумніву, дослідити чому цей метод сприяє встановленню невід'ємної основи для пізнання.

Виклад матеріалу. Приблизно у період кінця XVI й початку XVII століття філософія зіштовхується із новими реаліями, несхожими на добу Середньовіччя. Суспільні зміни, що почали активно відбуватись на території Західної Європи, внесли свої корективи як у формування нової не теоцентричної картини світу, так і у об'єкт критичної рефлексії. Новий час поступово утверджує себе через повільний та досить складний процес формування системи філософського світогляду й духовного стану самого людського життя.

Одним із яскравих основоположників раціоналізму вважається Р. Декарт. Власне, саме з нього й починається новий відлік філософської парадигми раціоналізму Нового часу і саме вибудована ним методологія як фундамент науки суттєво вплинула на розвиток усієї подальшої філософської думки. Згідно з Р. Декартом судження: «Я мислю, отже, я існую» є абсолютним та беззаперечним, що є свідченням існування невід'ємного від мисленнєвого, пережитого суб'єктом процесу пізнання. У його філософському вченні істина як виразне й зрозуміле знання гарантується існуванням Бога, джерелом мислення та ідей, усі ж сумнівні ідеї для Декарта є неправдивими, оскільки вони є продуктом діяльності самої людини. Таким чином, у судженнях мислителя формується метафізичне коло: через самосвідомість підтверджується існування реальності, включаючи бога, проте разом із тим значимість доводів свідомості забезпечується в тому числі його присутністю. До слова, раціоналістичний постулат «Я мислю» є основою єдиного наукового методу у розумінні Декарта. Всупереч очевидній відмінності між самосутнім і сконструйованим вони наполягають на можливості їх ототожнення з метою пізнання природи. У цьому зближенні, до речі, полягає відмінність новоєвропейського розуміння природи від її античного тлумачення.

Центральною проблемою раціоналізму, як методологічного підходу філософії Нового часу, є проблема визначення підґрунтя наукового знання, вирішення якої здійснювалось за допомогою дотримання двох ключових стратегій: єдиним джерелом знань є досвід (емпіризм) і зразком істинного знання є математика, у XVII столітті – ключовий елемент дослідження природних явищ. Власне кажучи, шлях математики, що починається із очевидної і безперечної істини, був визнаний таким, що найбільш точно відображає установку раціоналізму, і отже, є загальним методом пізнання. Представникам раціоналістичної парадигми XVII ст. удалось заснувати механічну модель світобудови й водночас знайти її недосконалість. Звідси розуміння Бога – «єдиної гарантії раціонального механізму створення світу, механізму, що уможливорює адекватне пізнання світу людиною».

Філософія Нового часу акцентує на раціональній основі світу, а це означає, що її можна розчленувати за допомогою аналізу на логічно пов'язані між собою і математично точно обґрунтовані складові елементи. Так, Т. Гоббс, прагнучи усвідомити будь-який процес як розумний, ототожнює світ із розумно збудованим механізмом, Б. Спіноза змушує саму субстанцію –

природу – розвертатися відповідно до законів евклідової геометрії, Г. Лейбніц підлаштовує свій підхід до позначки ідеального божественного розуму, в лоні якого пізнання речей тотожне спогляданню за ними.

Загалом, у наукових розвідках мислителів Нового часу зустрічаємо не тільки різні види раціоналізму, але й певні суперечності щодо його розуміння самими ж філософами. Так, наприклад, ідеаліст Г. Лейбніц у своїх розвідках аргументував критичні зауваги матеріалістичного раціоналізму Б. Спінози всупереч тому, що саме його вчення є основою поглядів мислителя.

Матеріаліст Т. Гоббс гостро критикував дуаліста Р. Декарта, незважаючи на те, що саме завдяки Картезію йому вдалось «синтезувати» раціоналізм із сенсуалізмом Ф. Бекона задля об'єднання цих методів у єдиний систематичний.

Висновки. У плеяді філософських течій і концепцій, раціоналізм Рене Декарта виступає як ключовий підхід, що визначив перспективи розвитку філософської думки та наукового пізнання. Розглядаючи цей підхід, ми переконуємося в актуальності та значущості принципів, що лежать в основі його філософської концепції.

Список використаної літератури

1. Малівський А. М., Соколова К. В. Образ природи та людини в практичній філософії Декарта // Антропологічні виміри філософських досліджень, 2017. 128-138с.
2. Покотило К. М., Таранов С.В. Філософські мандри. Бровари: ВНЗ «ЕТУ», 2005. 108 с.
3. «Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень: Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-Кун: [збірка]: пер. з фр. і лат. / уклад. О. Хома ; [відп. ред. С. В. Пролеєв ; літ. ред. Л. Лисенко]. Київ: Дух і Літера, 2014.
4. Раціональне // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007.

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ФОРМ ДІАЛЕКТИКИ

Постановка проблеми. Проблема дослідження полягає в розумінні та розв'язанні суперечностей і протилежностей в різних аспектах життя та науки, в тому числі в філософії, соціології, економіці, науках природи та інших галузях. Діалектика допомагає аналізувати історію, розвиток суспільства, взаємовідносини протилежностей і суперечностей у цих процесах. Проблема полягає також у застосуванні діалектичного методу для розуміння та вирішення складних суспільних, політичних, економічних та наукових завдань. Ця проблема залишається актуальною, оскільки складність і різноманітність явищ у сучасному світі вимагають постійного розвитку і вдосконалення методологічних підходів для їх розуміння та аналізу.

Метою дослідження в галузі діалектики є розвиток та поглиблення розуміння складних процесів зміни, розвитку та взаємодії у різних сферах життя, філософії, науки та суспільства загалом.

Завдання дослідження включають такі аспекти, як аналіз і вивчення суперечностей і протилежностей в різних явищах і процесах, зокрема в суспільстві, природі та науках.

Виклад матеріалу. Діалектика - це філософська доктрина, яка вивчає процеси зміни, розвитку та взаємодії в різних сферах людського знання та життя. Ця філософська концепція має давні коріння і пройшла складний шлях становлення та розвитку.

Перш за все, діалектика допомагає нам зрозуміти природу зміни. Вона навчає нас тому, що ніщо не стоїть на місці, і що постійна зміна є невід'ємною частиною нашого життя та навколишнього світу. Це розуміння важливе для аналізу та пояснення складних процесів, таких як еволюція суспільства, розвиток наукових теорій або динаміка природних явищ [1, с.25].

Діалектика також служить методом аналізу, який допомагає розкрити суперечності та протилежності в явищах. Цей метод дозволяє нам розуміти єдність протилежностей і виявляти внутрішні взаємодії між ними. Це важливо для наукового та філософського аналізу, оскільки воно допомагає вирішувати суперечливі ситуації та виявляти нові шляхи розвитку.

Перші відомі сліди діалектичного мислення можна віднайти в античній Греції. Геракліт з Ефесу відзначився формулюванням ідеї постійної зміни та єдності протилежностей. Його заслуги полягають у тому, що він підкреслив необхідність розуміти, що все навколо нас постійно рухається і змінюється.

Аристотель, з свого боку, розробив діалектичний метод, відомий як «сорок два способи діалектики» [2, с. 566]. Він вніс великий внесок у розвиток філософії, поклавши основи логіки і аргументації, що стали важливими компонентами діалектичного мислення.

Проте справжнім підйомом діалектики стала робота Гегеля. Його «філософія абсолютного» внесла значний внесок у формулювання основних принципів діалектики, таких як взаємодія протилежностей та розвиток через суперечності. Гегель поклав початок систематичному розгляду ідей про суперечність та її роль у процесі розвитку [4, с. 245].

Але справжнім революційним кроком у розвитку діалектики були праці Карла Маркса та Фрідріха Енгельса. Вони застосували цю філософську систему до аналізу суспільства та розвитку історії. Їхні праці стали фундаментом для розвитку марксистської діалектики, яка визначила новий напрямок у філософії та соціальних науках.

У 20 столітті діалектика продовжила свій розвиток, зокрема завдяки внеску Жоржа Хегеля, який розробив поняття «діалектика діалектики». Також в цей період почав активно розвиватися сучасний матеріалістичний підхід до діалектики, зокрема в працях Людвіга Вітгенштайна та Жана-Поля Сартра [3, с. 239].

Сьогодні діалектика залишається важливим інструментом для аналізу та розуміння складних процесів у різних галузях знань. Вона використовується у філософії, науці, соціології, політиці та інших галузях. Становлення і розвиток діалектики свідчать про постійне вдосконалення і розширення людського розуміння навколишнього світу та його законів.

Усе вищезазначене, враховуючи становлення і розвиток форм діалектики свідчать про поступове вдосконалення методології аналізу як в філософії, так і в науці загалом, що допомагає нам краще розуміти складні процеси в природі, суспільстві та науці. Діалектика залишається живою та актуальною галуззю філософського дослідження, і її розвиток продовжує надихати вчених та дослідників на пошук нових істин та розв'язання сучасних проблем.

Висновок. Діалектика, яка виникла ще в античні часи та пройшла складний еволюційний шлях, залишається важливим інструментом для аналізу та розуміння різноманітних явищ у філософії, науці та суспільстві загалом. Її становлення та розвиток свідчать про постійне вдосконалення методології аналізу, допомагаючи нам краще розуміти складні процеси в природі, суспільстві та науці. Від античних філософів, таких як Геракліт та Аристотель, до робіт Гегеля, Маркса та сучасних філософів, діалектика продовжує інтригувати та надихати на дослідження. Її розвиток відображає наше бажання краще зрозуміти і відобразити складність світу навколо нас.

Список використаної літератури:

1. Возняк В. Діалектика: принцип всезагального зв'язку. Human Studies: a collection of scientific articles. Series of «Philosophy». 2020. № 40. С. 20–33.

2. Brovkin V. Aristotle and Ptolemy I Soter. ΣΧΟΛΗ. Ancient Philosophy and the Classical Tradition. 2022. Vol. 16, no. 2. P. 567–579.
3. Evdokimova K. N. J.-P. Sartre on the Relationship of Concepts of Freedom and Alienation. Siberian Journal of Philosophy. 2018. Vol. 16, no. 2. P. 238–245.
4. Kozlovskiy V. Hegel and Ukrainian Philosophy of the 70-80th. 2020. Vol. 39, no. 2. P. 241–250.

СУЧАСНИЙ СВІТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Постановка проблеми. Загальнолюдські цінності набувають особливої ваги у наш час. Вони виступають найважливішими критеріями, стимулами і знаряддями пошуку шляхів злагоди і взаєморозуміння. У філософії поки що немає єдиного бачення того, що є загальнолюдськими цінностями. Але можна назвати кілька прикладів, які є важливими для усіх людей і вважаються загальнолюдськими цінностями: цінність людського життя, свобода, справедливість, межа між добром і злом. Існує безліч чинників, які впливають на формування цінностей, досліджуючи їх можна зрозуміти які настрої панують у соціумі, його потреби та проблеми, та безліч інших важливих аспектів.

Мета дослідження: аналіз впливу загальнолюдських цінностей на сучасний світ, розглянути природу факторів, які впливають на формування сучасних цінностей.

Виклад матеріалу: Цінності в житті суспільства виступають соціально-значимими орієнтирами діяльності суб'єктів. Людину цікавить не просто істина про об'єкт сама по собі, а знання про об'єкт для задоволення її потреб. Виконуючи важливу роль у житті суспільства, цінності забезпечують духовно-вольову єдність суспільства, високий рівень організованості й самосвідомості його членів.

Суспільний розвиток супроводжується розвитком і виникненням відносно самостійної системи цінностей. У цьому сенсі, суспільні цінності, з одного боку, визначають і впливають на зміст норм, з іншого – формують своєрідну мотиваційно-смыслову систему для людини, встановлюють її діяльність, радять суспільно прийнятні форми поведінки.

Суспільні цінності формуються поступово, через відбір певних видів досвіду і поведінки людей. Перш за все вони з'являються як сукупність певних звичок, маневрів людського побуту, які передаються з покоління в покоління. Згодом ці звички побуту закріплюються, втілюються в таких нормативних утвореннях як ритуали, обряди, звичаї, традиції. Вони кодуються, як взірці суспільно сталого впливу людей. Надалі дорожчі зразки зберігаються і передаються через громадські інститути, прикладом можуть слугувати: інститути політики, права, установи освіти, тощо. Підсумками і метою прищеплення ціннісних переваг є організація способу життя людей в характерному для нього типу суспільства. Життя людини та її суспільні проблеми спричиняють існування суспільних потреб. Розвиваючись, суспільство охоплювало нові потреби. Завдяки цінностям твориться власний світ, світ емоційних переживань, ціннісних образів.

Ціннісний світ людини складається з ціннісних образів. На відміну від пізнавального образу, спрямованого на відображення світу таким, який він є, основою, вихідною, власною формою буття цінності є чуттєве переживання. Воно не може бути виражене в об'єктивних характеристиках. Атрибутами його є закличність, наказовість, бажаність, але не об'єктивність, всезагальність і необхідність. Емоційно ціннісний образ розкриває сферу потягів, прагнень, спонук, тобто сферу водіння.

Можна виділити деякі цінності, які, незаперечно, є загальнолюдськими: цінність людського життя; смисл життя, добро, справедливість, краса, істина, свобода тощо; цінність природи як основи життєдіяльності людини, запобігання екологічній кризі, збереження навколишнього середовища; забезпечення свободи, демократизації усіх сфер людської життєдіяльності - економіки, політики, культури; національні цінності.

Свобода як цінність. Свобода – це здатність людини чинити у відповідності до власних бажань, інтересів, цілей на основі знання про об'єктивну дійсність. Найбільшою свободи людина досягає, коли є свобода вибору самого себе, що дійсно, покладається на саму особистість відповідальність за своє життя і за те, що відбувається в світі. Тому так важливе ставлення особистості, оцінки того, що відбувається навколо. Саме тому свобода є фундаментальною характеристикою людського життя.

Здоров'я – найважливіша цінність, яка є безцінним надбанням не лише окремої людини, а й усього суспільства. Як життєдіяльність окремої людини значною мірою визначається станом її здоров'я, так і успішний розвиток суспільства загалом залежить від стану здоров'я населення. Бездтурботне ставлення людини до свого здоров'я завдає соціально-економічну і морально-психологічну шкоду сім'ї, виробничому колективу та суспільству.

Значною духовною цінністю є й мудрість, тобто вміння мислити й відчувати так, як мислять і відчуває народ, суспільство. Цінність знань не стільки в тому, що вони забезпечують інформацією про світ, скільки в тому, що в них даються рецепти облаштування його.

Найвищими цінностями є Громадянський мир та Гідність людини. Вони відносяться до класу вічних, оскільки уявлення про них формується ще з появою людства. Проте вони не лише древні, а й молоді, оскільки глобальне усвідомлення їх відбулося лише у другій половині XX століття, а актуальність постійно зростатиме. За своєю гідністю людина покликана до добрих справ. Вона зобов'язана виявляти турботу про навколишній світ і людей. Прагненням її життя має бути здійснення добра і навчання добру, а не злу. Поряд з усталеними, традиційними світ цінностей повинен насичуватися радикальними, нетрадиційними ідеями, життєвою відповідальністю, формуванням балансу інтересів, чітким реагуванням на запити людського життя й існування. У житті людини вищі цінності визначають сенс його існування, з якого випливає вся мотивація даного суб'єкта. Завдяки цим цінностям людина долучається до вищої інстанції, що наповнює сенс її існування, надає йому конкретики.

Висновок. Підбиваючи підсумки, можна сказати, що цінності, їхній характер, особливості, як і система цінностей у суспільстві в цілому, є своєрідними орієнтирами у формуванні світогляду, духовного світу людини, а прагнення до володіння ними – важлива умова придбання людиною необхідного життєвого досвіду і його соціалізації. Загальнолюдські цінності, розвиваючись і змінюючись в історії людства, створювали основи для самозбереження цивілізації, передбачали зближення позицій різних груп людей, забезпечували врахування взаємних інтересів і, приймаючись на світових форумах, входили в документи як правила, принципи, важливі для всіх.

Список використаної літератури

1. Нікітенко В. О. Загальнолюдські цінності як геоцінності планетарного масштабу: антропологічні виміри. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2013. Вип. 55. С. 131-138.
2. Матяж В.С., Березянська А.О. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості / Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер.: Соціологія. 2013. Т. 225, Вип. 213. С.27-30.
3. Наука і цінності людського буття / За заг. Ред. В. Мельника. Львів, ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 551 с.
4. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевиц Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 255 с.
5. Філософія: навч. посіб./ Гончарук Т.В., Джугла Н.В., Шумка М.Л. Тернопіль: підручники і посібники, 2016. 416 с
6. Розсип думок / упор. В. Шендеровський. Київ: ВД «Простір», 2020. 136 с.

Ф. БЕКОН – ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ

Постановка проблеми: Філософія Нового часу являє собою принципово новий рівень у розвитку Європейської філософії: вона розвивається у діалозі з експериментальною наукою, що виникає саме в цей час. Тому філософія досягає нового рівня деталізації власної проблематики, стає більше розгалуженою. Формуються нові напрямки філософського знання, такі як гносеологія, антропологія, історія філософії. Новий час – це період із ХУІІ ст. по кінець ХІХ ст. Це епоха буржуазних революцій, формування національних держав, основ індустріального суспільства.

Мета: Оцінити внесок Бекона у розвиток філософської думки та визначити, чи він може бути вважаний першим філософом Нового часу. Отже, мета цього запитання - розширити розуміння ролі та значення Бекона для філософії Нового часу.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання:**

1. Розкрити роль Ф. Бекона у становленні філософії Нового часу?
2. Висвітлити основні ідеї Ф. Бекона щодо природи пізнання та науки?

Виклад матеріалу. В епоху Нового часу на перше місце висувається гносеологічний аспект і раціональне освоєння світу. Основною формою світогляду стає наука.

На противагу релігійно-орієнтованому світогляду попередніх епох, у Новий час мислителі намагаються пояснити світ, уникаючи апеляції до надприродного. Пізнання переорієнтувалося від звернення до релігійних авторитетів до пізнання природи.

В той час серед природничих наук найбільші успіхи демонструвала фізика, досліджуючи закономірності механіки, то це справило вплив на загальний світогляд епохи, для якої характерний механіцизм. Світ у цілому уявлявся як величезний механізм, і навіть суспільство мислилось у механістичних термінах.

На світоглядну зміну вказує ще одна риса Нового часу – пантеїзм, тобто підхід, за яким Бог ототожнювався з природою. Пантеїстичний підхід дозволяв досліджувати природу, не звертаючись до релігійних авторитетів чи священних

текстів. Пантеїзм набув поширення в епоху Ренесансу й залишався актуальним і в Новий час.

Френсіс Бекон (1561-1626) - англійський філософ, науковець і політик, відомий своїм внеском у філософію, науку і політику. Він є одним з найвідоміших претендентів на заснування наукового методу, відомого як емпіризм.

На початку своєї кар'єри Бекон служив адвокатом та суддею, але його справжнє покликання було в науці, філософії і політиці. Він відмовився від суддівської посади, коли був обвинувачений в хабарництві, і зосередився на своїх дослідженнях та письменницькій діяльності.

Найвідомішою працею Бекона є «Нова організація знань» (1620), в якій він виклав свою філософську систему і намагався зробити революцію в науці. Бекон відкинув давньогрецьку дедуктивну модель пізнання і запропонував індуктивний метод, заснований на спостереженні, експериментах і аналізі даних. Він наголошував на необхідності збирати інформацію шляхом спостереження світу навколо нас та тестувати гіпотези на підставі експериментів.

Бекон також вніс важливий внесок у політику, відстоюючи ідею наукового засадження державної влади. Він був прибічником конституційного монархізму і відмовився від ідеї абсолютної монархії, закликаючи до розумного управління і дотримання законів. Його праця «Нова Атлантида» (1627) була першою спробою написати утопію наукового суспільства, в якому знання і наука є основою державного управління.

Бекон відправився в політику після того, як був призначений канцлером Англії, але його кар'єра скінчилася швидко через корупційні скандали. Проте, його філософські ідеї і науковий підхід до пізнання мали значний вплив на подальших мислителів і дослідників і стали першим кроком до становлення наукового методу.

Внесок Ф. Бекона в філософію полягає в тому, що він дав поштовх розвитку наукового методу, відкинувши дедуктивний підхід і впровадивши індуктивну модель. Принципи спостереження, експериментів і аналізу даних, запропоновані Беконом, є основою для сучасного наукового дослідження. Він також вніс важливий внесок у політику, афірмуючи необхідність розумного управління та дотримання законів. Його праця стала важливим кроком у формуванні наукового світогляду і суспільства заснованого на знаннях. Наука не може бути цілком сама по собі, знанням заради знання, мудрістю заради мудрості. Кінцева мета науки – винахід і відкриття. Ціль винахідництва – людська користь, задоволення потреб і поліпшення життя людей, примноження влади людини над природою.

Ф. Бекон хотів одним ударом розв'язати цю споконвічну проблему співвідношення істини та користі – що в дійсному світі найбільш корисне, та в знаннях найбільш істинне.

Ф. Бекон закликає не віддавати занадто багато шани авторитетам, і не позбавляти прав теперішнього часу, цього справжнього авторитету

«Істина – донька Часу, а не Авторитету». Ключові ідеї та концепції Ф.Бекона.

Бекон відіграв важливу роль у розвитку наукового методу, пропонуючи замінити апіорні догми і теорії спостереженнями та експериментами. Він підкреслював важливість об'єктивного спостереження і систематичного експериментування для отримання наукового знання.

Бекон вірив, що наукові знання повинні служити для просування людства вперед і покращення усіх аспектів життя. Він пропонував ідею про те, що науковий прогрес повинен бути в основі суспільних змін і поліпшень.

Однією із філософських інновацій Ф. Бекона є його концепція «ідолів». Він вважав, що у людей існують різні перешкоди, які заважають їм досягати об'єктивності та істини. Він виділив чотири види «ідолів»: ідол шкіри, ідол печери, ідол ринку та ідол театру.

Однак, варто зауважити, що не всі інновації Ф. Бекона були успішними та прийнятими його сучасниками. Він став відомий також своїми політичними інноваціями, такими як його концепції про правову реформу та побудову ідеальної держави, але ці ідеї були зіштовхнені з опозицією та не були реалізовані за його життя.

Висновок: Ф. Бекон вніс значний внесок у філософську думку Нового часу, підтверджуючи тезу про його важливість. Перш за все, Бекон є одним з перших філософів, які активно застосовували метод емпіричного дослідження. Він підходив до науки з прагматичної точки зору, намагаючись використовувати її результати для практичних цілей. Це було особливо важливо в розвитку природничих наук, адже задоволення потреб людства вироблялося на основі наукового знання.

Таким чином, на основі аналізу фактів та внеску Ф. Бекона можна підтвердити тезу про його важливу роль у розвитку філософської думки Нового часу через його активну підтримку наукового методу та внесок у індуктивну методологію.

Список використаних джерел:

1. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну. К.: Четверта хвиля, 2001. 359 с.
2. Гельвецій К. А. Про людину, її розумові здібності та її виховання. (Ч. I-VIII). К.: Основи, 1994. 416 с.
3. Еволюція концепту «ідея» у британській філософії XVII-XVIII ст. [Текст] : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.05 / Загороднюк Вячеслав Валерійович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2016. 18 с.
4. Єрмоленко А. Дискурс в архітектоніці мовної прагматики. Філософська думка. 2016. № 4. С. 69-86
5. Історія філософії. Словник. / За заг. ред. В. І. Ярошовця. К.: Знання України, 2005
6. Контамінація «розуміння», «знання», «пізнання» в епістемології класичного емпіризму [Текст] : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.05 / Половніков Віктор Геннадійович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка
7. Уявлення про душу, розум та свідомість у Кембриджському платонізмі XVII століття [Текст] : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.05 / Колесник Артем Степанович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2014. 20 с.

ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ, ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ)

Проблема дослідження : Актуальність філософії як образу життя виявляється в сучасному світі, насиченому технологіями та швидкими змінами. У цьому контексті філософія виступає як необхідний інструмент для розуміння глибинних аспектів життя, таких як сенс існування, етика та особистісний розвиток.

У світі глобалізації та різноманітних культурних взаємодій, філософський підхід до життя сприяє розкриттю різноманітних поглядів і сприйнятті. Крім того, філософія дозволяє людям ефективно орієнтуватися в сучасному світі, розуміти складні взаємозв'язки та приймати важливі рішення на основі обдуманих цінностей.

Нарешті, у вимірах психологічного благополуччя та особистісного задоволення, вміння поглиблено розмірковувати, ставити запитання та шукати глибинні відповіді, є актуальними навичками для сучасної людини, яка бажає бути освіченою, збалансованою та свідомою.

Метою філософії як образу життя є сприяння розвитку критичного мислення, самовдосконалення та творчості. Ця практика спонукає людину до постановки глибоких питань, пошуку відповідей та формування власних принципів. Філософія ставить перед собою завдання розкриття суті речей, поглиблення моральних інтелектуальних ідеалів та сприяння гармонійному саморозвитку.

Завдання дослідження :

1. Аналіз взаємозв'язку між філософськими ідеями та особистісними цінностями.
2. Дослідження особистості філософа

Виклад матеріалу. Філософія – це не лише абстрактна наука, але й витончений спосіб сприймання світу, який прокладає шлях самопізнання та творчого розвитку. Бути філософом – це не тільки аналізувати ідеї, але й жити за їхніми принципами, розкриваючи власну індивідуальність у світі філософських цінностей. Давайте поглибимося в світ філософії як образу життя, де прагнення до пізнання, критичного мислення та творчості надають життю справжній сенс.

Філософія - це не тільки наука, але й спосіб життя, який вимагає від людини певної постановки питань, пошуку відповідей, критичного мислення, творчого підходу, самопізнання та саморозвитку. Філософ - це не тільки той, хто займається філософією професійно, але й той, хто живе за філософськими принципами, які він обрав для себе [1, с. 8]. Філософія як образ життя передбачає, що філософ:

- Зацікавлений у пізнанні світу, себе та інших, не задовольняється поверхневими знаннями, а прагне дійти до суті речей, зрозуміти їх причини, зв'язки, сенс та цінність.
- Не приймає беззастережно жодної істини, авторитету, традиції, догми, але перевіряє їх на доказах, аргументах, логіці, досвіді, власному розумінні.
- Відкритий до нових ідей, готовий змінювати свої погляди, якщо знаходить кращі або більш обґрунтовані, не боїться сумнівів, заперечень, запитань, але використовує їх як стимул до розвитку.
- Ставить перед собою високі моральні та інтелектуальні ідеали, намагається жити в гармонії зі своєю совістю, своїми цілями, своїми ближніми, своїм часом [3, с. 121].
- Виявляє творчість у своїй діяльності, не обмежується стандартними схемами, але шукає нові та оригінальні рішення, виражає свою індивідуальність, свою особистість.

Прикладами філософів, які жили за філософськими принципами, можуть бути Сократ, Декарт, Кант, Ніцше, Бергсон та інші. Вони не тільки створювали філософські твори, але й демонстрували своє ставлення до життя, свої цінності, свої вибори, свої дії [2, с. 25]. Вони були не тільки мислителями, але й особистостями, які впливали на інших людей своїм прикладом, своїм авторитетом, своїм харизмою. Вони були не тільки теоретиками, але й практиками, які перевіряли свої ідеї на реальності, свої слова на ділах, свої знання на досвіді.

Таким чином, філософія як образ життя є способом буття людини, який відображає її прагнення до пізнання, розвитку, самовдосконалення, творчості, моральності. Філософ - це не тільки той, хто займається філософією, але й той, хто живе за філософією, яку він обрав для себе. Філософія як образ життя є викликом, відповідальністю, свободою та сенсом існування філософа.

Висновок. Отже, філософія, як образ життя, виявляється невичерпним джерелом для тих, хто прагне розвивати свій розум, самовдосконалюватися та творити. Бути філософом – це не лише вивчення концепцій, але і активна участь у формуванні власної життєвої філософії, яка визначає наше ставлення до світу та власного існування. Такий підхід не лише відкриває нові горизонти розуміння, але й надає життю багатогасетність, що виявляється в творчості, моральності та постійному прагненні до самовдосконалення. Таким чином, філософія перетворюється на не лише інтелектуальний виклик, але й обґрунтований шлях до глибокого розуміння та вираження суті людського існування.

Список використаної літератури:

1. Атаманюк З. М. Цілісність особистості через призму соціальної філософії. Гілея: науковий вісник, 2019. С. 7-11.
2. Звоник Г. Особистість. Дніпро. 2018. № 5/12. С. 23–30.
3. Іванова О. С. Філософія психології: ноосферний розвиток інформаційного суспільства Одеса : Міжнародний гуманітарний університет. С. 120-122.

«УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ» ФІЛОСОФІЇ Г.СКОВОРОДИ.»

Постановка проблеми. Проблема дослідження «Українського духу» у філософії Г. Сковороди полягає в розумінні та інтерпретації його концепцій щодо національної самосвідомості, етики, мудрості та життєвих цінностей. Основні аспекти включають його уявлення про гармонію людини з природою, суспільством, релігійність та внутрішній розвиток особистості.

Мета дослідження. Розкрити унікальний підхід Г. Сковороди до філософії, та проаналізувати його внесок у формування національної ідентичності.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати погляди Г. Сковороди на національну самосвідомість.

2. Оцінити вплив культурних цінностей у філософії Г. Сковороди на сучасну філософію та суспільство в цілому.

Виклад матеріалу. Загальноприйнятою є думка, що Григорій Сковорода, видатний український філософ та мислитель XVIII століття, мав значний вплив на формування національної самосвідомості та культурного ідентитету українців. Його філософські погляди на роль особистості у суспільстві та відношення до української культури знайшли широкий відгук серед сучасників та наступних поколінь. Його філософія є унікальним прикладом синкретизму самобутньої філософської системи і власної життєвої позиції Любомира. [3]

Сковорода висловлював ідеї, що підкреслювали важливість національної ідентичності та культурної спадщини. Він прагнув збагатити світогляд українців, пропагував цінність української культури та традицій. Його творчість відображала принципи відчуття гідності в національній культурі та потребу у збереженні унікальності українського духу. Характерною особливістю філософської системи Г. Сковороди є об'єднання людини і світу.[1]

Важливим аспектом його поглядів було підкреслення значення мудрості, як одного з головних стовпів національної ідентичності. Він спонукав до розуміння, що кожна особистість повинна розвивати власний духовний потенціал та відчувати зв'язок із своєю культурною спадщиною для досягнення гармонії.

Григорій Сковорода, власним прикладом і філософськими працями, сприяв формуванню української самосвідомості, засуджуючи ігнорування власної культурної спадщини та підкреслюючи необхідність вивчення та просування української філософії й духовності як важливого фактору розвитку суспільства.

Григорій Сковорода залишив невід'ємний слід у формуванні національної самосвідомості, підкреслюючи важливість культурної спадщини та особистісного розвитку як складових українського духу. Його ідеї продовжують впливати на сучасні покоління, спонукаючи до більш глибокого розуміння та цінування унікальності української культури та філософських традицій.

Григорій Сковорода, у своїй філософії, акцентував увагу на культурних цінностях як невід'ємній складовій особистісного розвитку та формування суспільства. Його вплив на сучасну філософію та суспільство виявляється в декількох ключових аспектах.

По-перше, концепція мудрості, яку розкривав Сковорода, має велике значення для сучасного суспільства. Його ідеї наголошували на необхідності духовного зростання та розвитку особистості через вивчення національної спадщини. Сьогодні це актуально в контексті пошуку сенсу життя та розвитку особистісної гармонії в умовах постійних змін.

По-друге, його погляди на важливість культурних традицій та їх вплив на формування світогляду зберігають свою актуальність. У епоху глобалізації, підвищеної мобільності та культурного розмаїття, Сковорода підкреслював важливість збереження та розвитку культурних цінностей для підтримки ідентичності та стабільності суспільства.

По-третє, його уявлення про роль особистості в суспільстві та необхідність гармонії з природою мають важливе значення у сучасних дебатах про екологію, сталість та розвиток. Три зазначені виміри спадщини філософа є непромінливими. [2] Його підхід до співвідношення людини з оточуючим світом має велике значення в епоху прагнення до сталого розвитку та екологічної свідомості.

Його ідеї надихають сучасне суспільство на вивчення та впровадження цінностей, які сприяють особистісному розвитку, збереженню культурної спадщини та створенню гармонійного середовища для всіх.

Висновок. Отже, філософія Сковороди про культурні цінності залишає позитивний вплив на сучасну думку та суспільство. Його акцент на важливості культурної спадщини та гармонії з природою залишається актуальним у пошуку сенсу життя. Вчення Сковороди підкреслює необхідність розвитку особистості через вивчення та усвідомлення культурних традицій, що стає ключем до внутрішньої гармонії та розвитку суспільства.

Список використаної літератури :

1. Кремень, В. Г. (2022). ФІЛОСОФІЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В КОНТЕКСТІ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1-8 URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4202>
2. Дічек, Н. . (2022). ЛЮДИНА І СМИСЛ ЇЇ ЖИТТЯ У ТВОРЧОСТІ Г. СКОВОРОДИ. *Український Педагогічний журнал*, (3), 116–126. URL : <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-116-126>

3. Саух, П. Ю. (2023). УКРАЇНСЬКИЙ ЛЮБОМУДР: ЧИ СПОВНА МИ ВІДКРИЛИ ОРИГІНАЛЬНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ: За матеріалами спільного виїзного засідання Президії Національної академії педагогічних наук України, 15 червня 2023 року. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-4. URL : <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5144>

АВТОНОМНІСТЬ ЕТИКИ І. КАНТА

Постановка проблеми: Відповідно до кантівської етики, моральний закон має бути автономним, тобто незалежним від будь-яких зовнішніх впливів. Це означає, що людина повинна діяти відповідно до закону, який вона сама приймає, а не відповідно до законів, встановлених суспільством або природою.

Однак автономність етики Канта породжує низку проблем. По-перше, вона ставить під сумнів можливість існування об'єктивної моралі. Якщо моральний закон є автономним, то він є суб'єктивним і може змінюватися в залежності від волі людини.

Мета: Мета тези про автономність етики І. Канта полягає в тому, щоб дослідити та проаналізувати цю концепцію та її наслідки. Есе має бути об'єктивним та всебічним у своєму розгляді проблеми автономності моралі. Воно має враховувати як аргументи на користь, так і проти цієї концепції.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні завдання:

- Дати визначення автономності моралі та пояснити її основні характеристики.
- Розглянути аргументи на користь автономності моралі, такі як її здатність забезпечити об'єктивність моралі, її здатність захищати людську гідність та її здатність сприяти особистому розвитку.

Виклад матеріалу:

Моральна автономія означає, що моральні принципи та норми є самодостатніми і не походять із зовнішніх джерел, таких як релігія, закон чи звичай. Етика автономії диктує, що люди повинні діяти відповідно до власних моральних переконань, а не підкорятися зовнішній владі.

Основними характеристиками моральної автономії є:

- Самодостатність: моральні принципи та норми не приходять ззовні, а є самодостатніми.
- Свобода волі: люди мають свободу волі діяти відповідно до своїх моральних переконань.
- Раціональність: Моральні судження мають бути раціональними та добре обґрунтованими.

Моральна автономія є важливою ідеєю в етиці, оскільки вона підкреслює важливість того, щоб люди брали на себе відповідальність за власні дії. Автономна етика вимагає від людей незалежного мислення та прийняття рішень на основі власних моральних переконань.

Аргументи на користь моральної автономії.

Моральна автономія означає незалежність моральних норм і цінностей від зовнішніх факторів, таких як релігія, традиція або закон. Навпаки, вони самодостатні й базуються на універсальних принципах, однакових для всіх.

Аргументи на користь моральної автономії можна розділити на три великі категорії:

- Аргументи на користь моральної об'єктивності;
- Аргументи на підтримку захисту людської гідності;
- Аргументи моральної об'єктивності;

Моральна автономія забезпечує об'єктивність моралі, оскільки захищає мораль від суб'єктивності. Якщо мораль залежить від зовнішніх факторів, таких як релігія чи традиція, то мораль може бути різною для різних людей чи культур. Це може призвести до конфліктів і непорозумінь.

З іншого боку, автономна етика базується на універсальних принципах, однакових для всіх людей. Це означає, що представники різних культур можуть домовитися про те, що правильно, а що ні.

Аргументи захисту людської гідності.

Моральна автономія також захищає людську гідність. Якщо мораль залежить від зовнішніх факторів, то люди можуть бути змушені робити речі, які несумісні з їхнім почуттям добра й зла. Це може призвести до порушення їхньої свободи та гідності.

З іншого боку, автономна етика дає людям право самим вирішувати, що є правильним, а що неправильним. Це означає, що люди можуть жити відповідно до власних цінностей і переконань, не обмежуючись зовнішніми факторами.

Аргументи сприяння розвитку особистості.

Автономна етика також сприяє розвитку особистості. Якщо мораль залежить від зовнішніх факторів, то люди можуть не розвинути власне моральне мислення. Вони можуть просто виконувати те, що їм кажуть, не замислюючись, чому це правильно чи неправильно.

Навпаки, автономна мораль вимагає від людей незалежного морального мислення. Це допомагає людям розвивати критичне мислення, відповідальність і здатність приймати власні рішення.

Суб'єктивність моралі

Одним із найпоширеніших аргументів проти автономності моралі є її суб'єктивність. Якщо моральні норми не засновані на жодному об'єктивному фундаменті, то вони стають просто суб'єктивними уподобаннями. А це означає, що дві різні людини можуть мати абсолютно різні моральні норми, і не буде жодного об'єктивного критерію, щоб визначити, чи є одна з них правильною, а інша – неправильною.

Цей аргумент ґрунтується на тому, що якщо мораль є автономною, то вона не може бути обґрунтована жодним об'єктивним критерієм. А якщо вона не може бути обґрунтована, то вона просто є суб'єктивним уподобанням.

Висновок:

Моральна автономія має як переваги, так і недоліки. З одного боку, вона підкреслює важливість особистої відповідальності та незалежного мислення. Це може призвести до створення більш справедливого та гуманного суспільства. Моральна автономія, з іншого боку, може призвести до конфліктів між людьми з різними моральними переконаннями. Крім того, це може бути важко реалізувати в реальному світі, де люди часто діють під впливом зовнішніх факторів.

Аргументи проти автономності моралі є серйозними, і їх не можна просто відкинути. Вони ставлять під сумнів можливість обґрунтування моральних норм об'єктивно та загальновизнано.

Однак прихильники автономності моралі також мають переконливі відповіді на ці аргументи. Вони стверджують, що моральні норми засновані на універсальних цінностях, таких як гідність людини, справедливість та рівність. Ці цінності є об'єктивними, оскільки вони засновані на природі людської істоти.

Список використаної літератури:

1. Бойко В. І. Моральна філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Наукова думка, 2020.
2. Грабович М. В. Моральна філософія: Навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Академія», 2021.
3. Павловський В. В. Моральна філософія: Підручник. Київ: Знання, 2020.
4. Степаненко, В. М. Моральна теорія: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 304 с.
5. Ніколаєнко, О. О. Основи етики: Підручник. – К.: Знання, 2018. – 304 с.
6. Коваленко, В. М. Моральна філософія: Підручник. – К.: Вид-во НУ «Києво-Могилянська академія», 2022. – 328 с.
7. Клименко О. В. Моральна теорія. - К.: Видавництво «К.І.С.», 2020.
8. Соловій В. М. Моральна філософія: підручник. - К.: Видавництво «Либідь», 2021.

PHILOSOPHY OF LAW IN ANCIENT ROME

Formulation of the problem. This study aims to investigate the intricate interplay between philosophical ideologies and the development of the legal system in Ancient Rome. By examining key philosophical schools of thought, such as Stoicism and Natural Law, and their impact on Roman jurisprudence, the research seeks to elucidate the philosophical underpinnings that shaped legal concepts, norms, and institutions during this pivotal historical period. Additionally, the study will delve into the extent to which Roman legal philosophy influenced subsequent legal traditions and its enduring legacy in contemporary legal thought.

Aim. The aim of this problem is to gain a comprehensive understanding of the relationship between philosophy and the legal system in Ancient Rome.

The main task is to explore key philosophical schools of thought and their influence on Roman jurisprudence, the research aims to uncover the underlying principles that guided the formulation and evolution of legal concepts during that era. Furthermore, it seeks to examine the broader impact of Roman legal philosophy on subsequent legal traditions and its relevance in shaping contemporary legal thought.

Presentation of the material. The rich tapestry of Ancient Rome's legal system is intricately woven with the threads of philosophical thought, reflecting a profound interplay between abstract ideologies and tangible legal institutions. This article aims to delve into the philosophical foundations that underpinned the evolution of the legal system in Ancient Rome, with a specific focus on key philosophical schools such as Stoicism and Natural Law.

Ancient Rome, known for its vast empire and enduring contributions to civilization, developed a legal framework deeply influenced by philosophical currents of thought. One significant aim of this exploration is to unravel the impact of Stoicism, a philosophy that emphasized virtue, reason, and natural law, on Roman jurisprudence. Stoic principles, advocating for the inherent rationality of the universe and the existence of a natural moral order, found resonance in legal doctrines, contributing to the conceptualization of justice and the formulation of legal norms.

The belief in a universal, objective moral law inherent in the nature of humanity influenced Roman legal thought profoundly. The idea that certain principles were not merely products of societal conventions but derived from a higher, transcendent source had a lasting impact on the development of legal concepts, rights, and obligations in Ancient Rome [2, p. 250].

Furthermore, this exploration seeks to understand the enduring legacy of Roman legal philosophy. The study will examine how these philosophical underpinnings influenced subsequent legal traditions, extending their reach beyond the boundaries of the Roman Empire. By tracing the philosophical roots of Roman jurisprudence, we aim to illuminate its impact on the development of Western legal systems and its persistent influence on contemporary legal thought.

In the realm of Roman law, the influence of philosophical thought is palpable in its emphasis on order, equity, and the cultivation of virtuous citizenship. The Roman legal system, characterized by its pragmatic approach, drew inspiration from Stoic philosophy, particularly the Stoic commitment to reason as the foundation of ethical behavior. This philosophical underpinning manifested in the Roman legal principle of «ratio juris» – the application of reason and fairness in legal interpretation.

Roman law, renowned for its resilience and adaptability, also incorporated elements of Natural Law philosophy. The belief in an overarching moral order, innate to human nature, informed the Roman understanding of justice and shaped the formulation of legal precepts. The famous Roman legal maxim «jus naturale» reflected the conviction that certain legal principles were rooted in the natural order of the universe, transcending mere human enactment.

The development of Roman legal institutions, such as the praetor's edicts and the concept of jurisprudence, reflected the fusion of philosophical ideals with practical legal application. The Roman legal system was not merely a set of statutes but a dynamic entity shaped by the evolving philosophical currents of the time. This adaptability allowed Roman law to navigate the complexities of a vast and diverse empire, integrating local customs while upholding a sense of uniformity through overarching legal principles [1, p. 10].

By the way, the Roman legal framework laid the groundwork for the concept of legal personhood and property rights, contributing significantly to the evolution of Western legal thought. The institution of private property, protected by law, became a cornerstone of Roman society, fostering economic development and stability. This commitment to property rights echoed the Stoic emphasis on the importance of individual virtue and the responsible exercise of one's possessions [3, p. 20].

Moreover, this study aims to highlight the dynamic relationship between philosophy and jurisprudence, illustrating how philosophical principles served as both a guiding force and a reflection of societal values within the Roman legal context. By elucidating the interconnectedness of philosophy and law, we endeavor to provide insights into the Roman mindset, revealing the intellectual currents that shaped the understanding of justice, rights, and civic duties.

Examining Stoicism in the Roman legal framework reveals a commitment to rationality and virtue as the pillars of a just society. Stoic doctrines, emphasizing self-discipline and the pursuit of moral excellence, influenced not only the behavior of individuals but also informed legal structures and proceedings. This exploration seeks to unveil the extent to which Stoic ideals permeated Roman legal consciousness, leaving an indelible mark on the conceptualization of legal principles.

In parallel, the investigation into Natural Law aims to decipher how the belief in an inherent moral order impacted legal decision-making in Ancient Rome. The idea that certain rights and duties were rooted in a universal, transcendent

morality shaped the development of legal codes and norms. Understanding the philosophical groundwork of Natural Law provides a lens through which we can analyze the ethical dimensions of Roman law and its implications for governance and societal order.

Conclusion. The examination of the interplay between philosophy and Roman law unveils a profound symbiosis that shaped the very foundations of jurisprudence in ancient times. The Stoic commitment to reason and virtue, coupled with the belief in a universal moral order inherent in Natural Law, intricately wove a fabric of legal principles that endured for centuries.

Roman law, characterized by its pragmatic and adaptable nature, integrated philosophical ideals into the practicalities of governance. The emphasis on reason, fairness, and the recognition of inherent rights not only guided legal interpretation but also contributed to the development of legal institutions that stood the test of time.

The enduring legacy of Roman legal philosophy is evident in the echoes of «ratio juris» and «jus naturale» in contemporary legal thought. The Roman emphasis on individual rights, property, and the pursuit of justice has left an indelible mark on the evolution of Western legal systems, providing a historical anchor for concepts that continue to shape the legal landscape today.

References:

1. Johnson J. R. Multiverse Assumptions and Philosophy. *Philosophy and Cosmology*. 2018. Vol. 20. P. 8–17.
2. Pragmatic Intellectuals:.. *Philosophy Americana*. 2019. P. 234–254.
3. Zozulya E., Ivanov I. Roman law as the ideological paradigm of weatern traditions of law. *Law Journal of Donbass*. 2018. Vol. 64, no. 3. P. 19–24

ДІАЛЕКТИКА ЯК РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕРНО ФІЛОСОФІЇ Г. ГЕГЕЛЯ.

Постановка проблеми: Філософія Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля - одна із найвпливовіших філософських концепцій, яка знайшла своє місце в історії філософської думки. Однак, однією з основних ідей, яка визначила філософський метод Гегеля, є діалектика. Діалектика в трактуванні Гегеля не лише вплинула на розвиток філософії, але й стала важливим елементом розуміння історії, суспільства, та навіть людського духу. Отже, ця дослідницька робота присвячена розгляду діалектики як раціонального зерна філософії Г. Гегеля, її сутності, методологічним аспектам та впливу на сучасну філософську думку.

Мета:

Метою даної роботи є розгляд діалектики як основної філософської концепції Г. Гегеля, виявлення її сутності та ролі у філософії, а також дослідження впливу гегелівської діалектики на сучасну філософську думку. Для досягнення цієї мети робота буде поділена на кілька основних розділів:

Розділ 1: «Діалектика як ключовий елемент філософського методу Г. Гегеля»

У цьому розділі розглянемо сутність діалектики у філософії Гегеля. Пояснимо, як вона відрізняється від інших філософських методів і чому Гегель вважав її основоположною для розуміння реальності.

У цьому розділі проаналізуємо структуру діалектичного процесу у Гегеля. Розглянемо етапи тези, антитези та синтезу, їх роль у розвитку істини та як вони взаємодіють у філософському аналізі.

У цьому розділі дослідимо вплив ідеї діалектики Гегеля на сучасних філософів. Розглянемо, як сучасні філософські концепції використовують елементи гегелівської діалектики у своїх дослідженнях і як вони адаптували її до сучасних умов.

У цьому розділі ми докладно розглянемо, чому Гегель вважав діалектику ключовою для свого філософського методу.

Діалектика у філософії Гегеля - це спосіб розуміння та аналізу реальності як процесу постійного розвитку. Гегель вважав, що суперечності та конфлікти є необхідною частиною цього процесу. Діалектика допомагає розкрити ці суперечності та визначити шляхи до їх подолання.

Гегель вважав, що діалектика є не тільки методом філософського аналізу, але й відображенням природних і суспільних процесів. Ця концепція віддзеркалюється в його відомому вислові: «Все, що реальне, є розумним, і все, що розумне, є реальним.»

Таким чином, діалектика в Гегеля - це інструмент для розуміння розвитку істини та розуміння світу як процесу постійного становлення і перетворення. Вона допомагає розкрити глибинні зв'язки між різними аспектами реальності і показати, як суперечності можуть бути засобом досягнення більш високого рівня розуміння.

У другому розділі ми подивимося на структуру діалектичного процесу Гегеля та розкриємо значення кожного з трьох етапів: тези, антитези і синтезу.

Теза - це початкова позиція, певна ідея або стан речей. Вона може бути представлена як певний стан справ або концепція, що виражає певну істину.

Антитеза - це протилежність, заперечення або альтернативна ідея до тези. Вона представляє собою суперечність або конфлікт, який виникає при аналізі тези.

Синтез - це процес, за допомогою якого антитеза і теза об'єднуються в вищий рівень розуміння. Синтез вирішує суперечності між тезою і антитезою, створюючи новий рівень знань та істини.

Ця структура діалектичного процесу допомагає розкрити, як ідеї та концепції розвиваються через суперечності та конфлікти. Вона показує, що розвиток істини не є простим або лінійним процесом, але складним та суперечливим.

У третьому розділі ми розглянемо вплив ідеї діалектики Гегеля на сучасну філософську думку.

Сучасні філософи використовують елементи гегелівської діалектики у своїх дослідженнях, адаптуючи їх до сучасних умов та потреб. Діалектика залишається важливою для розуміння розвитку суспільства, культури та інших аспектів сучасного світу.

Філософи, такі як Юрген Габермас і Слової Жижек, використовують ідеї Гегеля про діалектику для аналізу сучасних суспільних проблем і конфліктів. Діалектика стала інструментом для розуміння політики, культури та інших аспектів сучасного світу.

Заключне, діалектика, як раціональне зерно філософії Г. Гегеля, залишається актуальною та важливою концепцією в сучасній філософській думці. Вона надає можливість розуміти процес розвитку істини та розкривати суперечності у наших поняттях та уявленнях. Розгляд цієї теми допомагає нам краще розуміти не лише Гегеля, але й природу філософії та її важливий внесок у розвиток людського знання і світосприйняття.

Висновок:

Діалектика, як раціональне зерно філософії Г. Гегеля, є ключовою концепцією в його філософському методі. Ця концепція дозволяє нам розуміти природу розвитку, суперечностей та процесу розкриття істини. Гегель розглядав діалектику як основний інструмент для аналізу реальності та виявлення глибинних зв'язків між поняттями і явищами. Її вплив виявився не лише в межах філософії, але й в історії, суспільстві та культурі.

Структура діалектичного процесу, яка включає три етапи - тезу, антитезу і синтез, виявилася корисною для розуміння розвитку істини та розв'язання суперечностей. Ця структура допомагає вирішувати проблеми та

конфлікти шляхом створення нових рівнів знань і істини. Діалектика виявилася важливою не лише для розуміння філософських концепцій, але і для аналізу суспільних історичних подій.

В контексті філософської спадщини, діалектика Гегеля коріниться в ідеях попередніх філософів, зокрема Геракліта та Іммануїла Канта. Вплив їх концепцій на формування гегелівської діалектики очевидний і демонструє пошук універсальних принципів розвитку та суперечностей у реальності.

Список використаної літераткири

1. Філософія: підруч. [Л. В. Губерський, В. П. Андрущенко, І. В. Бойченко та ін.]; за ред. І. В. Надольного. 3-є вид. К. : Вікар, 2003. С. 222–260.
2. Бех Ю. В. Філософія управління соціальними системами: монографія Ю. В. Бех ; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 623 с.
3. Булат Є. А. Правові і філософські аспекти наукових відкриттів: монографія Є. А. Булат, В. І. Дирда. Дніпропетровськ : Герда, 2015. 161 с.
4. Костицький М.В. Про діалектику як методологію юридичної науки М.В. Костицький Філософські та методологічні проблеми права. № 1. 2012. С. 3–17.
5. Кривуля О. М. Філософія: навч. посіб. О. М. Кривуля. Харків: ХНУ імені В. Каразіна, 2010. 592 с.

РАЦІОНАЛІЗМ РЕНЕ ДЕКАРТА

Постановка проблеми: раціоналізм Рене Декарта є однією з важливих філософських концепцій епохи просвітництва, вирішення проблеми вивчення його філософії визначається необхідністю виявити основні принципи та ідеї, які лягли в основу його філософського підходу. Раціоналізм Декарта був відповіддю на суперечності того часу між емпіризмом і раціоналізмом, а також послужив спробою знайти невід'ємність і неподільність духовного пізнання.

Мета: основна мета даної роботи проаналізувати і розкрити важливі аспекти раціоналізму Рене Декарта. Вивчення філософської спадщини Декарта дозволяє зрозуміти його підхід до духовного пізнання світу, пошуку незаперечних істини побудови систем знань. Метою дослідження також аналіз впливу раціоналізму Декарта на розвиток філософії та науки в цілому.

Виклад матеріалу: Рене Декарт по праву вважається основоположником сучасної західної філософії. Декарт народився у Франції в містечку Лае, навчався в єзуїтському коледжі Ла-Флеш, здобув освіту за спеціальністю «право». Він багато подорожував по Німеччині, Італії, Голландії та Франції. Він провів скітальческу життя, майже 40 раз був змушений змінювати місце проживання. Він часто прагнув до самоти, яке дозволяло йому думати і розвивати свій підхід до філософії.

Р. Декарт намагався створити філософію нового типу, яка спиралася б на фундамент конкретного знання. Він піддав критиці всі попередні філософські традиції. Але на відміну від Ф. Бекона Р. Декарт звертався до досвіду, а до розуму. Основою для перетворення філософії він вважав математику, і їй віддавав перевагу у своїх дослідженнях. Цей мислитель ні експериментатором і дослідником, тому багато істориків науки не без підстав визнають його не тільки філософом, але і найбільшим ученим. Він є творцем сучасної алгебри та аналітичної геометрії, одним із творців механіки. Безперечно його заслуги в галузі фізіології, психології, фізики.

В «Засадах філософії» Декарт писав: «Уся філософія подібна дереву, корені якого - метафізика, стовбур - фізика, а гілки, що виходять від цього слова, - всі інші науки, що зводяться до трьох головних: медицини, механіки й етики. Подібно до того, як плоди збирають не з коренів і не зі стовбура дерева, а тільки з-решт гілок, так і особлива корисність філософії залежить від тих її частин, які можуть бути вивчені тільки під кінець».

Ідеал філософії Декарта - не абстрактні міркування, а створення практичної філософії, яка дозволяла б людям, знаючи силу і дію вогню, води, повітря, зірок, небес і всіх інших навколишніх їхніх тіл, використовувати їх для різних цілей і зробити людей господарями, панами природи. Декарт намагався пристосувати філософію до науки, а наукове мислення пов'язував з філософськими принципами, прагнучи підвести під філософію раціональну основу, науково обґрунтувати вихідні установки філософії. Так здійснювалася взаємодія та взаємовплив методів науки (природознавства) і філософії в Новий час.

Декарт прагнув систематизувати наукове знання. За основу такої роботи він узяв наступний принцип: «Я мислю, отже, я існую». Хід міркувань Декарта такий: все необхідно піддавати сумніву, бо сумніватися можна у всьому, крім мислення. Навіть якщо припустити, що мої думки помилкові, все одно вони змушують мою свідомість працювати. Декарт використовував термін «мислення» для характеристики всієї свідомої духовної діяльності.

В історію філософії Декарт увійшов як мислитель, що використовує сумнів в якості наукового методу. Він називав його «світлом розуму». У трактуванні сумніви Декарт пішов далеко від античних мислителів, для яких був характерний скепсис, іронічне ставлення до реальності. Декарт же розглядав сумнів як засіб побудови міцного знання, тому він закликав не довіряти авторитетам. Декарт обґрунтував метод, який допомагав філософу мислити і знаходити істину.

Декарт запропонував наступні чотири правила методу:

1. Не можна приймати за істинне нічого, що не пізнане таким з очевидністю, інакше кажучи, ретельно уникати необачності й упередженості і включати в своє мислення тільки те, що представляється нашому розуму настільки ясно і чітко, що не дає вже приводу піддавати їх сумніву.

2. Слід ділити кожну з досліджуваних нами проблем на стільки частин, скільки це можливо для кращого їх осмислення.

3. Бажано дотримуватися певного порядку мислення, починаючи з предметів найбільш простих і легко пізнаваних, поступово сходячи до пізнання найбільш складного, припускаючи порядок навіть там, де об'єкти мислення зовсім не дані в їхньому природному зв'язку.

4. Завжди корисно складати переліки протиріччя настільки повні й огляди проблем настільки загальні, щоб була впевненість у відсутності недоглядів.

Декарт стверджував, що в пізнанні можна довірятися почуттям. Філософ, на його думку, не повинен вважати нічого істинним, поки в цьому не переконається. Якщо він некритично довіряє почуттям, він довіряє дитячому уяві більше, ніж прозрінням зрілого розуму.

Декарт приділяв значну увагу і вивченню людської природи. Наприклад, він досліджував людські пристрасті, правда, ці душевні рухи цікавили філософа більше з фізіологічної точки зору. Він вважав, що пристрасті відображають ті чи інші дії людського тіла. Все різноманіття людських пристрастей Декарт звів до шести основних: подив, любові, ненависті, бажанням, радості, печалі. Декарт вважав, що головне в людській природі - доцільна діяльність й мова, хоча, зрозуміло, людська природа не вичерпується цими важливими властивостями.

Вплив Декарта на подальший розвиток філософії величезне. Вчення Декарта і різні напрямки в філософії, розвивали його ідеї, отримали назву картезіанство.

Висновки: Отже, уявлення про природу як величний годинниковий механізм, що заводиться Божим першопоштовхом, яке зародилося ще у Кеплера та Галілея, у Рене Декарта остаточно оформлюється у філософську картину світу, що одержала назву картезіанської (латинське ім'я Декарта – Картезіус), складала основу філософії та природознавства аж до початку XIX ст. Вплив Рене Декарта знайшов прояв і в тому, що так само, як і Галілей у Італії, який уперше почав писати італійською мовою.

Список використаної літератури

1. Покотило К. М., Таранов С.В. «Філософські мандри»- Бровари: ВНЗ «ЕТУ», 2005.108 с.
2. Горак Г. І. Філософія: Курс лекцій . К.: Вілбор, 2000. 272с.

ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

«В історії, яка нараховує майже десять тисяч років, ми є першим поколінням, в якому людина повною мірою усвідомила свою власну проблематичність. Я маю на увазі те, що вона вже не знає себе самої і усвідомлює це «.(М. Шеллер)

Постановка проблеми: Людське існування завжди викликало питання та вагання, пов'язані з його сутністю, ціллю та значенням. Філософи століттями роздумували над проблематичністю людського буття, спробуючи зрозуміти природу людини та відповісти на складні питання, які виникають у процесі існування. Ми розглянемо концепцію «проблематичності людського буття», визначимо її основні аспекти та подамо різні філософські погляди на цю проблему.

Мета: Метою цього дослідження є вивчення та розуміння сутності проблематичності людського буття. Ми намагатимемося розкрити основні аспекти цієї проблеми та подати різні підходи філософів до її розв'язання.

Виклад матеріалу: Проблематичність людського буття є однією з ключових тем у філософії, психології, соціології та інших галузях наук, що досліджують людське існування і відносини з навколишнім світом. Ця тема розглядається через призму питань про смисл життя, природу самосвідомості, страждання, мораль і багато інших аспектів, що роблять буття людини складним і важким для розуміння.

Проблематичність людського буття - це поняття, яке визначається складністю та неоднозначністю людського існування. Однією з основних аспектів цієї проблеми є свобода вибору. Людина завжди стикається з можливістю вибору, а це призводить до питань про те, які рішення правильні, які - ні, і які наслідки призведе кожен вибір.

Свобода вибору - одним із найбільш інтригуючих аспектів проблематичності людського буття. Людина постійно стикається з можливістю вибору в різних сферах життя, будь то особисті, соціальні або моральні рішення. Але разом з цією свободою приходить і відповідальність за вибори, що стає невід'ємною частиною її буття. Філософи, такі як Жан-Поль Сартр, стверджують, що людина засуджена до свободи і повинна приймати відповідальність за кожен власний вибір, навіть якщо це суперечить її прагненням.

Сенс життя - інший ключовий аспект. Це питання виникає перед кожною людиною: «Якого сенсу надає моєму життю?» Філософські погляди на це питання варіюються від релігійних до атеїстичних. Наприклад, вірячі можуть бачити сенс у служінні Богу чи досягненні духовного спасіння, тоді як атеїсти можуть намагатися знайти сенс у творчості, досягненнях або в спільноті з іншими людьми. Питання про сенс життя залишається відкритим і є об'єктом глибоких роздумів і досліджень філософів.

Відповідальність - ще один важливий аспект проблематичності людського буття. Люди несуть відповідальність за свої вчинки, а це може створювати конфлікти та сумніви. Відповідальність перед іншими людьми, перед суспільством та перед майбутніми поколіннями є неодмінною частиною існування.

Загадковість смерті - останній аспект, який слід враховувати в контексті проблематичності людського буття. Смерть завжди залишалася найбільш загадковою та неясною подією у житті людини. Різні культури, релігії та філософські системи мають свої погляди на смерть, але суть питання залишається невирішеною. Ця загадковість смерті спонукає багатьох філософів розмірковувати про природу життя та смерті, а також про їхній вплив на людське буття.

Висновок: Проблематичність людського буття - це складний та багатогранний аспект філософських роздумів. Вона охоплює питання про вільний вибір, сенс життя, відповідальність та загадковість смерті. Різні філософські школи та індивідуальні філософи намагалися розв'язати цю проблему через різні підходи, але питання лишається відкритим та неоднозначним. Кожна людина також шукає власні відповіді на ці питання, що робить існування цікавим і важливим відповідно до її власних переконань і життєвого досвіду.

Список використаних джерел

1. Проблематичність людського буття: веб-сайт. URL: https://ua.kursoviks.com.ua/metodychni_vkazivky/article_post/3068-zavdannya-18-problematichnist-lyudskogo-buttya (дата звернення 25.09.2023).
2. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія: Навч. посібник / Упорядники В.В.Лях, В.С.Пазенок. - Київ.: Ваклер, 1996. 428 с.
3. Камю А. Чужий : Класична і сучасна проза та поезія / пер. з фран. П. Таращук. Київ : Фоліо, 2019. 123 с.
4. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. - 4-е видання перероблене та доповнене К.: КНТ, 2016 396 с

ВЧЕННЯ ПРО СУБСТАНЦІЮ У ФІЛОСОФІЇ Б. СПІНОЗИ

Проблема дослідження : Проблема дослідження полягає в розкритті та аналізі концепції субстанції у філософії Б. Спінози, зокрема, в розумінні її ролі, природи та взаємодії з іншими аспектами його філософської системи. Актуальність вивчення цієї проблеми визначається можливістю її впливу на сучасні філософські та наукові дискусії, а також розумінням спінозіанської концепції у контексті сучасних викликів та парадигм.

Мета дослідження : Розкрити концепцію субстанції у філософії Б. Спінози, визначення її ролі та впливу в системі філософських уявлень автора, а також проаналізувати інтерпретації та визначити актуальність цієї концепції в сучасному контексті.

Завдання дослідження :

- Ретельно проаналізувати філософські концепції субстанції у творах Б. Спінози.
- Визначити роль субстанції у загальній структурі та філософії.
- Розглянути історичні контексти та вплив субстанції на розвиток філософської думки.

Виклад матеріалу.

Бенедикт Спіноза, видатний нідерландський філософ XVII століття, розробив філософію, що залишила великий вплив на розвиток мислення. Його концепція субстанції, центральна у його творчості, надає фундаментальне розуміння природи людини та її існування. «Розуміння людиною того, що вона сама не може повністю задовольнити свої потреби, і призводить до створення держави і всього навколо неї» [1, с. 225] .

Для Б. Спінози свобода - це синонім розумної діяльності, необхідною умовою якого є пізнання необхідності, загального розумного порядку речей у світі. [2] Свобода - це прояв сутності, виражений через самопрояв субстанції.

Спіноза визначає субстанцію як єдине, нескінченне існування, необмежене часом чи простором. Вона є внутрішньо необмеженою, а отже, визначеною тільки самою собою. Його «деус sive natura» - Бог або Природа, є цією нескінченною субстанцією, яка має безліч атрибутів. Ці атрибути - це основні риси субстанції, такі як розум, матерія, індивідуальність.

Незалежність субстанції від усього іншого виключає будь який зовнішній вплив на неї. Спіноза підтримує детермінізм, стверджуючи, що все в природі є результатом необхідного внутрішнього порядку, визначеного самою субстанцією. Така філософія створює враження абсолютного пантеїзму, де сама природа є вищою реалізацією божественності.

Спінозіанська концепція субстанції також впливає на його етичні погляди. Його етика базується на розумінні природи та відмові від емоційного владарювання. Людина, згідно з його вченням, досягає моральності через розуміння природи, своїх атрибутів та відносин із субстанцією.

Людина, за Спінозою, є проявом природної субстанції, вираженням нескінченної сутності. Людина, поки вона становить частину природи, повинна дотримуватись її законів. [3, ст 97]

Субстанція у філософії Б. Спінози стоїть на вершині його концепції, виконуючи роль не лише основи існування, а й ключового фундаменту всієї його філософської структури. Розглядаючи роль субстанції у загальній структурі філософії Спінози, ми можемо відкрити глибоке розуміння природи, існування та місця людини в цьому всесвіті.

Це єдине існуюче, яке включає у себе всі атрибути, або основні риси, такі як розум та матерія. Вона є безумовно незалежною та визначеною самою собою. Субстанція виступає як вічна реальність, без початку чи кінця, що існує від вічності.

Роль субстанції в загальній структурі філософії Спінози визначається через взаємодію атрибутів та модусів. Атрибути, які виражають сутність субстанції, виявляються у різних формах модусів, які є конкретними проявами атрибутів. Сама субстанція виступає як вічне, нескінченне джерело всього.

Ця концепція субстанції визначає розуміння всього буття. Це не лише теоретична конструкція, але й ключ до розуміння етики. У філософії Спінози, розуміння сутності природи та взаємодії із субстанцією сприяє моральному порядку. Людина, розуміючи своє місце та природу, досягає моральності та етичного вдосконалення.

Висновок. Отже, вчення про субстанцію у філософії Б. Спінози визначає її як безмежний, нескінченний принцип, що лежить в основі всього існуючого. Ця субстанція виявляється через нескінченну кількість атрибутів, з яких лише два – дух і матерія – доступні для нашого розуміння. Вчення Спінози ставить акцент на єдності всього існуючого і визначає природу як внутрішню необхідність.

Список використаної літератури :

1. Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат. Харків: Фоліо, 2018. 416 с.
2. Остапеч І., Дербак А. Система свободи Б. Спінози. І. Остапеч, А. Дербак. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 43, С. 145-153. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/45943>
3. Спіноза Б. Етика. Київ.: Андронум, 2020. 210 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Постанова проблеми. Актуальним завданням дослідження ідей Григорія Сковороди є аналіз його філософських поглядів та визначення актуальності його світогляду.

Мета. Розкрити сутність ідей Григорія Сковороди у сучасному розумінні, а також проаналізувати їх актуальність.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- зрозуміти посыл філософської спадщини Григорія Сковороди;
- розкрити суть ідей Григорія Сковороди;

Виклад матеріалу. Ми існуємо заради того, щоб бути щасливими,- так вважав філософ Григорій Сковорода. Щоб зрозуміти посыл філософа, що мета людського життя - це щастя, потрібно розібратися, що для нас є головним, а що другорядним. Багато хто може сказати, що насправді це не так, що сенс щастя полягає у матеріальних цінностях, у тому що ми здорові, але ми можемо бути не щасливими, маючи матеріальні цінності, маючи здоров'я, ми теж можемо бути нещасливими. Багато хто знає його думку «світ ловив мене, але не спіймав...». «, у своєму Букварі світу Сковорода пише: «Друже мій, не може бути нічим те, що виростає велике. Не вважай за мале те, що викликає велике. Не гадай, що невидне і безсильне - одне й те саме. Все невидиме сильніше за видиме, і видиме залежить від невидимого». Якщо ми усвідомимо це, то ми не будемо марнувати своє життя на пошуки щастя там де його нема: щастя це настрої душі, а не тіла. І тоді виникає питання: « як же нам прагнути щастя для нашої душі?» і тут Сковорода каже, що потрібно слухати своє серце.

Щоб зрозуміти, що має робити людина щоб бути щасливою, потрібно ознайомитися з працею «Вчення про три світи» це такі світи: макрокосм – весь оточуючий нас світ, мікрокосм – світ людини, і світ символів – Біблія. Не пізнавши один із них, неможливо пізнати два інших. На думку філософа, починати треба з самопізнання. Кожна людина є моделлю маленького всесвіту, і в цьому всесвіті в нас єдине завдання: довести все до ладу, щоб там була гармонія. Так само, щоб досягнути щастя потрібно навести лад з самим собою. Концепція трьох світів і двох натур: «Весь світ складається з двох натур: одна – видима, інша – невидима. Видима натура називається тварь, невидима - Бог». Сковорода учив, що в усьому треба бачити двоїстість: видиме і невидиме, зовнішнє і внутрішнє, тілесне і духовне, тлінне і вічне, тварей і Бога, матерію і форму, старе і нове, явне і потаємне. Матеріальний світ існує всюди і не можна знайти жодного місця, де б його не було. Але так само існує і невидимий світ, тобто видимий і невидимий світи нерозривно пов'язані один з одним. Думку про те, що основою всіх речей, їх діяльністю і рушійною силою є саме невидима натура, тобто Бог і дух. Отже, у працях Сковороди Бог означає не тільки невидиму природу чи просто природу, а й закономірність, що лежить в основі існування матеріального світу. Поняттям, протилежним за своїм змістом, до прийняття Бога, у творах Сковороди виступає видима натура, або тварь. Матерію Сковорода називав «видимістю, зовнішністю, наружністю», бо світ речей, на його думку, залежить від невидимості. Оскільки видимість минула, вона може бути істинною, бо істинне, за Сковородою, тільки те, що вічне. На думку філософа, з того, що в усьому існує два єства – невидиме (Боже) і видиме, випливає неможливість зникнення, загибелі чого-небудь. Загинуті ніщо не може, воно тільки втрачає свою тінь. Викладаючи свою концепцію двох натур, Сковорода підкреслював тісний зв'язок невидимої з видимою природою.

Ідея про споріднену працю пов'язана з тим, що Сковорода каже про здобуття щастя. Як зазначає філософ кожен народжується з хистом до певної справи, коли ми обираємо фах на думку філософа нам потрібно дослухатись не до розуму, а до серця, тому що коли ми обираємо розумом, ми обираємо гроші, кар'єру та інші матеріальні блага. В той же час коли ми вибираємо серцем, ми обираємо те, від чого наша душа буде отримувати задоволення. Більшу частину свого життя людина працює, якщо весь цей час отримує задоволення від того, що робить, то мабуть вона може стати щасливою, в той час коли вона працює і не отримує від цього ніякого задоволення, вона не є щасливою. Окрім того, якщо ми займаємося улюбленою справою, в нас є стимул рухатися далі та досягти успіху, тут буде доречно згадати слова Сковороди: «Краще бути задоволеним котом, ніж левом невдахою...» Вчення Сковороди про «сродну» працю розкриває джерела «сродності» - призначення, покликання людини до конкретного виду діяльності, їх закладає природа-бог з моменту народження людини. Тому все «сродне» є природним у людині. Люди не народжуються однаковими за своїми задатками: одні «сродні» до землеробства, другі - до військової справи, треті - до богослов'я і т.д. Вразливою стороною концепції є факт заздалегідь «передвизначених» сфер діяльності в суспільстві. В суспільстві найчастіше не «сродність», а соціальний статус людини зумовлює можливість вибору нею відповідної праці, навіть коли вона «несродна» для неї, соціальні умови нижчих верств, якими б «сродностями» до інтелектуальної праці вони не були наділені, стояли на перешкоді їх просуванню вгору.

Висновок. Отже, вся філософська система Сковороди у своєму внутрішньому єстві пронизана антитезами видимого і невидимого світів, що постають у найрізноманітніших ракурсах. Це засвідчує, з одного боку, сприймання буття всього сущого у стані постійного неспокою, взаємодії протилежностей, а з іншого – така антитетичність є вираженням абсолютної повноти буття, в якій зливаються протилежні ознаки, які містить у собі все існуюче. Вчення Григорія Сковороди спрямоване на пошук шляху, що веде до щастя, до любові, до уподобання Богу. Ідеалом Сковороди є ідеал нерівної рівності в тому сенсі, що усі люди рівні перед Богом, але

разом з тим вони є нерівними, тому що мають різну натуру. Метою всіх людей є наближення до Бога, отримання вищого блаженства.

Філософія Григорія Сковороди є прекрасним прикладом існування філософії українського духу як динамічної, здатної до розвитку і постійного вдосконалення оригінальної системи поглядів, ідеалів, вірувань, совісті тощо; вона є своєрідним пошуком і визначенням українським народом свого місця в суспільно-історичному процесі, закликом до гуманізму і «сродної» людській природі дії.

Список використаної літератури.

1. Тарасенко М.Ф., М.Ю. Русин, А.К. Бичко та ін./Історія філософії України. Хрестоматія.- К.,1993
2. Ковальова Катерина/Вчення Григорія Сковороди про три світи і дві натури URL: <https://studfile.net/preview/5110821/page:2/>
3. Огородник І. В., Русин М. Ю./Українська філософія в іменах. К., 1997.
4. Чижевський Д./Нариси з історії філософії на Україні. К., 1992.

ДІАЛЕКТИКА ЯК РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕРНО ФІЛОСОФІЇ Г. ГЕГЕЛЯ.

Постановка проблеми: Георг Вільгельм Фрідріх Гегель був німецьким філософом XIX століття, який вклав вагомий внесок у розвиток філософії. Він вважав, що діалектика є основним методом пізнання і способом розвитку розуміння світу. Основна ідея Гегеля полягає в тому, що діалектика є процесом взаємодії протилежностей, що призводить до виникнення нового, більш високого рівня розвитку. Він вважав, що кожен етап розвитку має свої протилежності, які взаємодіючи, розвиваються й утворюють нові форми ідеї. У філософії Гегеля діалектика є ключовим поняттям, яке допомагає розуміти процес розвитку світу та розвиток самого розуміння. Діалектика відображає внутрішню суперечність реальності та руху, вона є засобом пізнання та розуміння цих суперечностей.

Отже, для Гегеля діалектика є раціональним зерном філософії, яке допомагає розкривати сутність та розвиток реальності через взаємодію протилежностей.

Мета: Вивчення діалектики як раціонального зерна філософії Г. Гегеля полягає в розумінні основних принципів діалектичного методу та його значення для філософського уявлення про розвиток світу та пізнання.

Розгляд основних аспектів проблеми:

- Розкриття основних принципів діалектики за Г. Гегелем
- Вивчення впливу діалектичного методу на формування філософських концепцій розвитку, істини та пізнання.

- Мета - розглянути роль та значення діалектичного методу Г. Гегеля в сучасній філософській думці та його застосування в різних галузях знань.

Виклад матеріалу: Філософія Г. Гегеля є важливим етапом в історії філософської думки, і ключовим аспектом його вчення є концепція діалектики. Діалектика в гегелівському розумінні - це метод дослідження, який ґрунтується на внутрішніх суперечках і взаємодії протилежностей. Розглянемо основні аспекти діалектики в контексті філософії Гегеля.

Філософія Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля наділена особливим змістом та силою, а ключовий елемент його вчення – діалектика, розглядається як раціональне зерно, що вкорінюється у фундаментальному розв'язанні суті світу. Гегель вважав, що через внутрішнє перетворення та взаємодію протилежностей відбувається розвиток понять, ідей та реальності.

На перший погляд, теза-антитеза-синтез, основна рішуча структура гегелівської діалектики, може здатися простим шаблоном. Проте, її сутність полягає в тому, що вона відображає не лише статичний конфлікт, а й динаміку розвитку. Теза представляє собою перше ствердження, яке викликає антитезу, протилежне та конфліктне. Синтез виникає як результат узгодження цих протилежностей, створюючи новий етап розвитку. Важливий аспект гегелівської діалектики – взаємодія протилежностей. Це не тільки філософський абстракт, але і виявлення законів розвитку реального світу. Природа, суспільство, історія – всі ці реалії піддані діалектичному руху, де взаємодія суперечливих принципів стає джерелом їхнього розвитку.

Діалектика Гегеля визначається не тільки методом пізнання, але й якісним зерном, що формує осмислення світу. Її філософське визначення раціональності передбачає розгляд розвитку як логічного процесу, де кожен етап необхідний для досягнення вищого рівня пізнання та розуміння. Але існує і критика гегелівської діалектики. Деякі вчені вказують на її абстрактність та обмеженість у застосуванні до конкретних ситуацій. Сучасні дослідження вимагають не лише визнання її цінності, але й адаптації до сучасного філософського та наукового контексту.

Залишається актуальним питання: чи можна адаптувати гегелівську діалектику до сучасних умов? Сучасні дослідження продовжують дискусію, вводячи нові ідеї та шляхи розвитку філософського спадку Гегеля. Таким чином, діалектика як раціональне зерно філософії Г. Гегеля визначається не лише як метод пізнання, але і як фундаментальний принцип розвитку, взаємодії протилежностей та розуміння світу, що залишає слід у філософському дискурсі та викликає нові Обґрунтування в сучасному світі.

Висновок: У висновку можна сказати, що діалектика, як раціональне зерно філософії Г. Гегеля, відіграє важливу роль у розумінні розвитку та взаємодії протилежностей у світі. Цей підхід допомагає усвідомити суперечності як джерело руху та розвитку, а також розкрити внутрішню логіку та розвиток понять через суперечності. Використання діалектики у філософії Г. Гегеля розширює наше розуміння суспільства, історії та людського пізнання.

Список використаної літератури:

1. Георг Вільгельм Фрідріх Гегель/Феноменологія духу/ (Phenomenology of Spirit)/1807 р. С. 408
2. Георг Вільгельм Фрідріх Гегель/Наука логіки/(Science of Logic)/1812 р. С. 373
3. Георг Вільгельм Фрідріх Гегель/Енциклопедія філософських наук/ (Encyclopedia of the Philosophical Sciences)/1807 р. С. 692
4. Ллойд Спенсер/Гегель для початківців/ (Hegel for Beginners)/1993 р. С. 176

ІДЕЯ ПРАВА В СТАРОДАВНЬОМУ КИТАЇ

Постановка проблеми. Правова думка стародавнього Китаю є невід'ємною складовою світової правової спадщини. Вона відіграла важливу роль у формуванні уявлень про право та державу, заклавши підвалини багатьох правових інститутів, що існують і нині. Вивчення особливостей розуміння права в стародавньому Китаї дозволяє глибше зрозуміти генезу правових ідей та їх еволюцію.

Мета. проаналізувати уявлення про право, що склалися в стародавньому Китаї. Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- розглянути філософсько-правові вчення, які вплинули на формування концепції права в стародавньому Китаї;
- проаналізувати погляди представників конфуціанської та легістської шкіл на роль права в суспільстві;
- дослідити втілення цих поглядів при створенні імператорських правових кодексів.

Виклад матеріалу: Важливе місце серед давніх цивілізацій Сходу посідає Китай. Історія китайської цивілізації бере початок з V тисячоліття до Р.Х. (письмові джерела охоплюють понад 3500 років), затим продовжується в енеолітичних культурах, відомих як Яншао (3000–2200 рр.), Луншань (3200–1700 рр. до Р.Х.), а згодом першої легендарної династії Ся (2200–1600 рр. до Р.Х.), яка належить до епохи розпаду первісного ладу і зародження класового суспільства. За історичними переказами, близько 1600 р. до Р.Х. вождь Пань Ген привів своє плем'я в Аньян і побудував на річці Хуанхе велике місто Шан, що дало назву державі і династії царів. Власне, достовірні дані про існування державних утворень на території Стародавнього Китаю, підтверджені археологічними свідченнями (археологічними знахідками і епіграфічними письмевими свідченнями), пов'язані саме з цим державним утворенням Ін (або Шан-Ін), яке проіснувало до 1046 р. до Р.Х.. Сима Цянь (145–86 рр. до Р.Х.), відомий китайський історіограф, у книзі «Ши цзі» («Історичні записки») – перший фундаментальний історіографічний праці, написаний наприкінці II – на початку I ст. до Р.Х., розпочинає опис історії Китаю з династії Ся, періоду легендарних перших п'яти імператорів – Цинь Ши-хуанді, Чжуань-сюя, Ку, Яо та Шуня. Це був, як уже зазначено, період розпаду родового ладу з яскраво вираженим тотемістським (роди були представлені родами ведмедів, барсів, леопардів, ягуарів, тигрів) і анімістськими культами і віруваннями (цілим пантеоном богів і духів на чолі з Шан ді – главою потойбічних сил, культів Неба і Землі), властивих усім давнім народам, з культами мертвих, космічних сил та жертвоприношеннями. Склалися дуже своєрідна, але типова для традиційного землеробського суспільства соціальна ієрархія: старші та начальники – нагорі, а наймолодші і підлеглі – внизу, що не могло не зробити істотного впливу на подальший генезис етико-правових поглядів. Для китайського світосприйняття та світогляду дуже важливим є *поняття Центру, середини*, такої собі існування ідеальної точки, рівновіддаленою від усіх кордонів якогось культурного простору, заселеною людьми (ойкумени). Центр, середина знаходиться в стані абсолютного спокою, рух же розходитьсЯ від нього концентричними колами. Чим далі на периферію, тим енергійніше рух і перетворення, тем неспокійніше існування людини. Древні китайці сприймали себе й свою цивілізацію як Середину світу, центром якої у свою чергу був Імператор, абсолютно умовна, ідеальна точка. У VI ст. до н.е. створює своє вчення великий філософ Конфуцій. Гармонійне суспільство, згідно з вченням Конфуція, створене на основі «веління Небес» – це сукупність груп (об'єднань людей), кожна з яких повинна існувати в соціальних та правових умовах, максимальних для здійснення відведених їй функцій. Головною ідеєю такого об'єднання є ідея «сяо» – синівської любові, шанування старших, а також вищестоящих на ієрархічній драбині. На другому етапі розвитку давньокитайського права, починаючи з періоду Чжаньго (V–III ст. до н.е.), посилюється роль права з його стабільним комплексом покарань. У цей період і було створено закінчене легістських вчення про управління народом і державою найбільш яскравим представником легізму Шан Яном, які відстоюють абсолютну владу правителя, який за допомогою строго встановленого, що не підлягає обговоренню закону визначає все життя підданих. Легісти проповідували ідею марності і неможливості існування людей поза рамками найжорстокіших покарань, виходили з обов'язковості превентивних заходів і колективної відповідальності, що забезпечують «хороше управління», відмовлялися визнавати наявність будь-якого зв'язку між мірою покарання і тяжкістю скоєного злочину. З твердженням династії Хань на останньому етапі формування давньокитайського права (III в. до н.е. – III ст. н.е.) – етапі формальної перемоги конфуціанства – відбувається злиття легізму і конфуціанства в нове вчення – ортодоксальне ханське конфуціанство, головним призначенням якого стає осмислення з позицій тодішніх знань, виправдання і увічнення існуючих соціально-економічних і політичних порядків як розумних, відповідальних інтересам збереження та функціонування давньокитайського суспільства. Домінуючою ідеєю цієї ідеології була конфуціанська ідея нерівності людей, їх соціальних, станових, рангових відмінностей, а також відмінностей в залежності від місця в сім'ї, статі, віку. Непорушності цих відмінностей повинна була служити ретельна регламентація поведінки людей в суспільстві, сім'ї за допомогою жорстких моральних норм «чи», офіційно визнаного ритуалу. Ортодоксальне конфуціанство не відкидати закону, суворих покарань, припускаючи взаємодія строгості і поблагливості. З цього припущення випливало, що мораль і право збігалися. Норми панівної конфуціанської моралі повинні були відтепер насаджуватися силою, суворої карою закону («фа»), що й знайшло вираження у формулах ортодоксального конфуціанства: «там, де бракує» чи «, слід застосовувати» фа «, або те, що карається по» фа «, не може бути дозволено по» чи «, те, що дозволено по» чи «, не може бути покаранням за» фа «. Злиття конфуціанства і легізму сприяло тому, що норми» чи «придбали велику обов'язковість і формалізм, а в право були перенесені цілі

пасажі з канонізованих до цього часу конфуціанських творів» Чжоу чи «,» І чи «,» Лі цзи «, в яких ще на початку другої половини I тисячоліття до н.е. були систематизовані і закріплені норми конфуціанської моралі.

Висновок: Отже, розвиток правових ідей у стародавньому Китаї відбувався під впливом різних філософсько-правових напрямів, серед яких найбільші позиції посіли конфуціанство та легізм. Згідно з панівною конфуціанською доктриною, ключовим елементом соціального регулювання виступала мораль, тоді як закон мав другорядне значення. Водночас легісти наголошували на провідній ролі права у державному управлінні. Синтез цих поглядів втілювався у створенні імператорських правових зводів, об'єднавши морально-етичне та юридичне регулювання. Отримані висновки розширюють уявлення про генезис і специфіку праворозуміння в китайській культурній традиції.

Список використаної літератури

1. Заєць А. П. Світоглядні основи права Стародавнього Китаю Київ:НаУКМА ,2019.55-56 с.
2. Бостан Л.М. Історія держави і права зарубіжних країн. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2008, 102 с.
3. Філософсько - правові ідеї в Стародавньому Китаї. Освітній портал : веб-сайт.
URL:<https://zen.in.ua/filosofiya-prava/filosofsko-pravova-dumka-starodavnogo-shodu/filosofsko-pravovi-ideyi-v-starodavnomu-kitayi>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. Філософія, як важлива складова культурної спадщини, поділяється на два важливі напрями: західний і східний типи філософування. Історично вони сформувалися в різних культурних контекстах, що надає особливого забарвлення та спрямованості їх дослідженням філософських питань. Беручи до уваги їх основні особливості, ми можемо краще зрозуміти відмінності в підходах до питань існування, знання та етики в різних частинах світу.

Мета дослідження: полягає в тому, щоб виявити основні відмінності між цими двома типами філософування.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- Виявити основні відмінності між західним та східним типами філософування.
- Розглянути схожості двох типів та знайти точки їх збігу.
- Проаналізувати вплив західного та східного типів філософування на сучасну культуру.

Виклад матеріалу. Західний і східний типи філософування виникли в різних культурах і народів світу. У ході свого розвитку вони сформувалися як два самостійних напрямки світової філософської думки, які мають спільні та відмінні риси.

Останні дослідження в галузі порівняльного аналізу західного та східного типу філософування свідчать про те, що ці два підходи до філософування мають як спільні риси, так і суттєві відмінності. З одного боку, обидва типи філософування прагнуть до розуміння світу та людини, а також до пошуку шляхів до гармонійного життя. З іншого боку, вони мають різні методологію та світоглядні передумови, які обумовлюють їхні відмінності в трактуванні ключових філософських питань.

Розглянемо відмінності:

– **Походження та розвиток.** Західна філософія виникла в стародавній Греції, тоді як східна філософія сформувалася в Китаї, Індії та інших частинах Азії. Західна філософія пройшла довгий еволюційний шлях, який охоплював античність і сучасність, тоді як східна філософія, хоча і має багатовікову історію, розвивалася в основному окремо від західної філософії.

– **Методологія.** Західна філософія базується на раціоналізмі, використовуючи розум для розуміння світу, тоді як східна філософія часто вдається до інтуїції, містики та інших нерациональних методів.

– **Основні теми та проблеми.** Західна філософія зосереджена на питаннях існування, знання, сенсу життя та свободи волі, тоді як східна філософія частіше досліджує природу людини, відносини людини зі світом, шлях до щастя тощо.

– **Онтологія.** Західна філософія традиційно виходить з дуалістичного розуміння світу, яке протиставляє дух і матерію. Східна філософія, навпаки, часто дотримується моністичного розуміння світу, яке розглядає його як єдине ціле.

– **Етика.** Західна філософія традиційно спирається на ідею особистої відповідальності та свободи вибору. Східна філософія, навпаки, часто підкреслює важливість колективної відповідальності та необхідності підпорядкувати свій особистий інтерес загальному благу. У відношенні до естетики західна філософія традиційно підкреслює важливість краси та гармонії. Східна філософія, навпаки, часто підкреслює важливість простоти та природності.

Незважаючи на відмінності, можна визначити, що у цих двох типів є й **схожості та точки стику**. Це вказує на універсальність окремих філософських питань. Обидва традиційні підходи визнають важливість розуміння людського існування, взаємодії з природою та пошуку сенсу життя.

Східний тип, включно з індійською, китайською, тибетською та іншими філософськими традиціями, часто наголошують на погляді на світ як на одне ціле, і на тому, що всі речі взаємопов'язані. Він часто вивчає внутрішній світ і прагне досягти гармонії між серцем і душею. Принципи таких філософських систем, як йога, буддизм і даосизм, наголошують на практичних методах досягнення внутрішньої рівноваги та духовності.

Західний тип, представлений грецькою, римською та європейською філософією, розглядає реальність більше через призму логіки, раціональності та наукових методів. Він наголошує на універсальних принципах моралі та права, а також на розвитку людського інтелекту. Західна філософія породила такі рухи, як Відродження, Просвітництво та екзистенціалізм.

Вплив західного та східного типів на сучасну культуру мав різну форму вираження та охоплював багато аспектів: цінності, підходи до сфер життя, тощо.

Вираження впливу західним філософуванням:

1. **Індивідуалізм і гуманізм:** Західна філософія, особливо давньогрецька філософія, заклала основу індивідуалізму і гуманізму. Це вплинуло на сучасні концепції людської гідності, прав людини та свободи особистості.

2. **Науковий метод і технічний прогрес:** західна філософія відокремлює релігійні та філософські погляди від наукового методу, який сприяє науковим дослідженням і технічному прогресу. Продовженням цієї наукової спадщини є сучасні наукові досягнення та технології.

3. Політичні та етичні концепції: такі концепції, як права людини, демократія та соціальна справедливість, походять із західної філософії та вплинули на сучасні політичні та етичні стандарти.

4. Вираження впливу східним філософуванням:

5. Духовність. Буддизм, даосизм, мала великий внесок у розвиток духовності та практик саморозвитку. Це змогло популяризувати медитацію, йогу, а на даний час це ті практики, на яких ді шалений попит серед різних верств населення та незалежно від вікової категорії людей.

6. Гармонія та рівновага. Концепції, що розробила східна філософія щодо цих двох компонентів, знайшли відображення у сучасності. Це виразилось в екології, медицині та психотерапії.

7. Сприйняття часу та природи. Цей тип настановляв сприймати час як циклічне та непостійне явище, що вплинуло на уявлення про природу буття.

Висновок. Незважаючи на відмінності, західна та східна філософія мають і ряд спільних рис. Обидві традиції прагнуть до пізнання істини, розуміння світу та людини. Вони також пропонують різні способи життя, які можуть допомогти людям знайти щастя і гармонію.

Список використаних джерел:

1. Бичко А., Бичко І., Табачковський В. Історія філософії: посібник. Київ, 2001. 228 с.
2. Вознюк О. Концепція цілісності як основа філософського синтезу знань. Житомир : Рута-Волинь, 2005. 654 с.
3. Історія медитації - ПСИХОЛОГІС. *ПСИХОЛОГІС - енциклопедія практичної психології*. URL: http://psychologis.com.ua/istoriya_meditacii.htm (дата звернення: 23.11.2023).
4. Смольков О. А., Дещинський Ю. Л. Філософія : навч. посіб. 2-ге вид. Львів : Магнолія Плюс, 2006. 460 с.
5. Східна та західна філософська думка: порівняльний аналіз. Реферат. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13130/> (дата звернення: 24.11.2023).

ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Постановка проблеми. Потреби, інтереси та цінності особистості є основою для її формування та розвитку. Вони визначають, що є важливим для людини, що вона прагне досягти, якою вона є.

У сучасному світі, який характеризується швидкими змінами, важливо, щоб особистість була здатна до адаптації та самореалізації. Дослідження потреб, інтересів та цінностей особистості може допомогти у розробці ефективних методів підготовки особистості до життя в умовах змін.

Мета. З'ясувати особливості мотиваційного, ціннісного та цільового аспектів особистості людини, а також фактори, що впливають на їх формування та розвиток.

Для досягнення мети ставимо наступні **завдання**:

- Визначити сутність потреб, інтересів та цінностей особистості;
- Визначити типологію потреб, інтересів та цінностей особистості;
- Описати закономірності формування та розвитку потреб, інтересів та цінностей особистості;
- Визначити фактори, що впливають на формування та розвиток потреб, інтересів та цінностей особистості;
- Розглянути роль потреб, інтересів та цінностей особистості в житті людини.

Виклад матеріалу. Потреби, інтереси та цінності є ключовими аспектами розвитку особистості. Вони можуть бути фізіологічними, соціальними, духовними. Фізіологічні потреби, пов'язані з харчуванням, водою та сном, становлять основу. Потреба в безпеці виражає бажання захисту та стабільності. Соціальні потреби включають прагнення до спілкування, приналежності та прийняття. Потреба в самооцінці та визнанні виражається у бажанні отримати успіх та повагу оточуючих.

Щодо інтересів, вони можуть бути професійними, пов'язаними з конкретними сферами діяльності, або особистими, такими як хобі та творчість. Спілкування та соціальні інтереси вказують на зацікавлення в активному взаємодії з іншими та побудові стосунків.

Цінності визначають моральний компас особистості. Моральні цінності включають етику та справедливість. Соціальні цінності вказують на важливість взаємодії та соціальної справедливості. Особистісні цінності відображають власні переконання та пріоритети [1, с.58].

Розвиток особистості полягає в навчанні та самовдосконаленні, розвитку самосвідомості та пошуку життєвої мети. Гармонійний розвиток досягається через взаємодію цих елементів, враховуючи власні потреби, інтереси та цінності для досягнення особистого задоволення.

Американський психолог А. Маслоу розробив теорію ієрархії потреб, згідно з якою потреби людини поділяються на п'ять рівнів:

- Фізіологічні потреби;
- Потреби в безпеці та захищеності;
- Соціальні потреби;
- Потрібності в самоповазі;
- Потрібності в самореалізації.

Маслоу стверджував, що потреби нижчих рівнів мають першочерговий характер і домінують в мотивації людини, поки вони не будуть задоволені. Після задоволення потреб нижчих рівнів, потреби вищих рівнів стають домінуючими [2, с.18].

У філософії Київської Русі також важливе місце займали потреби вищих рівнів. Людина уявлялася як духовна істота, яка має прагнути до самореалізації. Такі погляди формувалися під впливом християнської релігії, яка проповідувала ідеали любові, добра, справедливості тощо.

Таким чином, як у теорії Маслоу, так і в філософії Київської Русі потреби вищих рівнів розглядаються як важливі фактори розвитку особистості.

У XVII столітті в українській філософії відбулися значні зміни, пов'язані з поширенням гуманістичних ідей. Людина стала розглядатися як активна творча натура, яка перебудовує світ, і як неповторна особистість.

Представники епохи Реформаційних ідей, такі як Іван Вишенський, Іван Гізель, Кирило Сакович, високо цінували ідеали суспільної активності та подвижництва. Вони вважали, що людина повинна бути творцем своєї долі і всього життєвого шляху.

Георгій Сковорода, один із найвидатніших філософів українського бароко, вважав, що щастя людини полягає в праці, гармонії з природою, душевному вдосконаленні, пізнанні Бога, свободі, любові до людей та «сродній праці».

На початку XIX століття в українську філософію проникли ідеї романтизму, які підкреслювали духовний аспект людського існування. Михайло Гоголь, як і Сковорода, вважав, що душу людини можна пізнати тільки шляхом самопізнання та самоудосконалення.

Представники романтичного світогляду, такі як Пантелеймон Куліш, Тарас Шевченко, Володимир Карпов, Петро Юркевич, Олександр Гіляров, Іван Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Володимир Винниченко, також утверджували ідеї самоствердження народу, загальнолюдських цінностей, екзистенціалізму та конкордизму [3, с.236-243].

У XVII-XIX століттях в українській філософії відбулися важливі зміни у розумінні людини. Людина постала не лише як активна творча натура, але й як духовна істота, яка прагне самопізнання та самоудосконалення.

Ці зміни були пов'язані з поширенням гуманістичних ідей, які підкреслювали цінність людини як особистості. Вони також були обумовлені впливом християнської релігії, яка проповідувала ідеали любові, добра, справедливості тощо.

Завдяки цим змінам, українська філософія стала більш гуманістичною та духовною. Вона стала сприяти розвитку особистості людини, її самопізнання та самоудосконалення.

У соціальній філософії існують два підходи до визначення цінностей. Перший підхід розглядає цінності як об'єктивні властивості речей, другий – як уявлення людини про те, що для неї є важливим і значущим. Потреби та інтереси є основою формування цінностей. Вони визначають, що є важливим і значущим для людини, і впливають на її поведінку та діяльність [4, с. 125-135].

Висновки. Отже, розуміння власних потреб, розвиток індивідуальних інтересів та відданість власним цінностям є критичними для досягнення гармонії і успіху в особистісному рості. Важливість взаємодії цих аспектів відображається в тому, як індивід досягає не лише зовнішніх досягнень, але й внутрішнього задоволення від свого розвитку.

Список використаної літератури

1. Івашев, С. В. Людські потреби, інтереси, цінності як підґрунтя аксіології права // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ 1 (3) (2012): 57-64.
2. Юхименко Н.Ф. Взаємодія людини і природи в контексті сучасного технократизму // Мультиверсум: Філософський альманах. Вип. 22. К.:Український Центр духовної культури, 2001. С. 236 – 243.
3. Юхименко Н.Ф. Моральний розвиток особистості в умовах українського державотворення // Науковий вісник: Серія «Філософія». Вип. 7. Харків: ХДПУ, 2001. С. 106 – 110
4. Юхименко Н.Ф. Філософсько-культурні аспекти гуманізму і морального розвитку людини в Україні (XVI – XVII століття) // Мультиверсум: Філософський альманах. Вип. 16. К.:Український Центр духовної культури, 2000. С.125-135

ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ

Постановка проблеми. Філософія та релігія, хоч і є різними областями знання, часто перетинаються та взаємодіють між собою. У деяких випадках релігійні переконання можуть спиратися на філософські аргументи та міркування. Наприклад, теологія – це філософія релігії. Вона прагне пояснити віровчення за допомогою логічних міркувань та аналізу. З іншого боку, філософія може досліджувати релігійні ідеї та постулати, аргументувати їх, критично оцінювати та обговорювати.

Одна з основних проблем, пов'язаних з філософією та релігією, полягає у розумінні самої суті віри та релігійного досвіду. Філософи та вчені займаються питаннями про походження релігії, її основні принципи та традиції, а також його роль у суспільстві. Крім того, важливим аспектом дослідження є взаємозв'язок між філософськими та релігійними системами, їх взаємний вплив та актуальність у сучасному світі.

Об'єднання філософії та релігії дозволяє людям глибше і повніше зрозуміти їхню власність світ і встановити гармонію між думкою та вірою. Зрештою, ці дві галузі знання змушують нас звертати увагу на наші свідомості та емоції, шукати вищі цінності та знайти оптимальне рішення у ситуації, що склалася

Мета:

- Охарактеризувати філософію як науку
- Надати поняття релігії
- З'ясувати взаємозв'язок між філософією та релігією

Виклад матеріалу. Філософія релігії у вузькому значенні – це особлива філософська міркування, виділена із загальної філософії, і має значний ступінь явної автономності. Це окрема філософська дисципліна, яка звертається до релігії з метою вивчення її змісту. Тут не просто йдеться про релігію, але акцент робиться на ній [1, с 60-62].

Загальне філософське ставлення до релігії може бути виражене, використане, застосоване та підтверджене у конкретних філософських дослідженнях релігії. Таким чином, будь-яка філософія вже за своєю природою є філософією релігії у широкому розумінні (як контекст), а філософія релігії у вузькому сенсі є явним тематичним виділенням цього контексту.

Релігія та філософія однаково є світоглядом. Тим не менш, релігія має своєрідний характер і включає конкретну поведінку і дії, які засновані на вірі в існування декількох (політеїзм) або одного (монотеїзм) богів, тобто у вищу силу, яка є «святиною», надприродною і не піддається розумінню людським розумом. Ф. Енгельс відзначав, що будь-яка релігія є фантастичним відображенням у головах людей зовнішніх сил, які управляють їх повсякденним життям, відображенням, в якому земні сили набувають форми надприродних [5, с 5-20].

Протягом багатьох тисячоліть релігійні вірування були політеїстичними. Це мало на увазі, що кожне плем'я та народ поклонялося кільком богам. Релігія у період своєї історії, строго кажучи, ще була повністю сформованою концепцією світогляду. Це було швидше світосприйняття, яке можна охарактеризувати як натуралістичну чи природну релігію, оскільки людина була тісно пов'язана з природою у своєму розумінні та відображенні навколишнього світу. Ідеї первісних народів про душі, духів і богів, як правило, виражалися в міфологічній формі, де головними сюжетами міфів були природні явища, такі як сонце та місяць, небо та земля, море, вогонь, зірки, вітер та інше. Слід пам'ятати, що створення міфів стало першим людським кроком у мистецтві творчості і пізнання самого себе [2, 50-51].

Філософія релігії у вузькому та власному значенні позначає самостійну філософську дисципліну, предметом якої є релігія. Вперше термін «філософія релігії» з'явився в Німеччині в кін. 18 ст.; його спрямованість чітко розкриває назву роботи Канта «Релігія не більше розуму». Релігія виступає тут як предмет філософського осмислення як один із феноменів культури поряд з наукою, правом, мистецтвом тощо. У тому випадку, коли релігія стає предметом філософського аналізу, критики та оцінки з позицій розроблених наукою методів та теорій, філософія релігії конституюється як складова частина «науки про релігію», чи релігієзнавства, поряд з такими дисциплінами, як психологія, соціологія та історія релігії. Якщо ж осмислення релігії не керується науковими критеріями та методами, воно може виступати як «приватна», або «світська» теологія. Але в будь-якому випадку філософія релігії, навіть якщо вона не ставить, подібно до Гегеля, філософію вище релігії, відстоює можливість і плідність «розмови про бога» крім одкровення. У цьому плані філософія релігії – дітище Нового часу, коли автономний критично мислячий суб'єкт прагне пізнати бога і релігію з допомогою свого розуму і задовольняється просто вірою.

По-різному обумовлене та інтерпретоване ставлення між філософією та релігією в європейській культурі виростає із загальної основи – з того парадоксального протистояння віри та розуму, в якому вони виявляються нерозривно пов'язаними [3]. Історично воно починається із зустрічі іудаїзму та еллінізму і отримує початкове вираження у вченні Філона Олександрійського про Логоса. Воно мало зв'язати догми іудейської релігії з грецькою філософією і представити іудейський «Закон» як закон «природи», що має значення для всіх – не тільки іудеїв, а й еллінів.

Висновок. Зв'язок філософії та релігії є однією з найважливіших тем, яка привертає увагу філософів, релігійних мислителів та вчених в усьому світі. Обидві галузі змовляються в питаннях про сенс життя, природу буття, етику та моральність, і відіграють ключову роль у формуванні світогляду людей.

У результаті взаємодії філософії та релігії з'являються важливі поняття, які впливають на формування людського світогляду та допомагають зрозуміти сенс життя. Філософія розширює границі релігійних уявлень, допомагає зрозуміти їх загальну логіку та осмислити релігійні символи. У свою чергу, релігія забезпечує людям певний набір цінностей та принципів, які впливають на вибір життєвого шляху, поведінку та взаємодію з іншими людьми.

Таким чином, зв'язок філософії та релігії є невід'ємною частиною людського розвитку та пошуку істинності. Обидві галузі прагнуть відповісти на питання, що стосуються буття, сенсу життя та його етичних аспектів. І хоча їх підходи можуть відрізнятися, дослідження цих питань вимагає спільної роботи філософії та релігії. Тільки шляхом взаємодії та діалогу ми можемо наблизитися до істини та зрозуміти глибинні реалії людської існування.

Список використаної літератури

1. Дзевеніс. А.А., Філософія релігії, С.60-62
2. Канке, В.А. Основи філософії:1999. С.50 – 51.
3. Релігія Британська енциклопедія, 2007. URL:<https://studies.in.ua/shpora-philosophy/594-3-predmet-struktura-funkcyi-filosofyi.html>
4. Софія. Філософія і релігія. Проблеми духовної культури і релігійної філософії: Берлін, 1923, С.5-20

ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Постановка проблеми: питання полягає в тому, яке ж насправді місце займає людина у системі філософського знання. Цінність людини у філософії є вічним предметом дискусій. Протягом усієї історії філософії існувала чимала кількість поглядів на цінність та місце людини у філософії. Наприклад, Арістотель вимірював цінність людини її розумом та здатністю до пізнання. А ось Іммануїл Кант вважав, що істинна цінність людини визначається її свободою та правильністю морального вибору. То чи справді людина, не зважаючи ні на що, є вищою цінністю філософського знання?

Мета: дослідити та проаналізувати дійсне місце людини у системі філософського знання.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання:**

- Зрозуміти поняття людини у філософії
- Обґрунтувати цінність людини для філософії

Виклад матеріалу: Людину вважають найвищою цінністю у системі філософського знання. Адже лише людина з-поміж усіх живих істот здатна роздумувати над сенсом свого існування, над "правильним" місцем у системі світу. Тільки людина здатна до самопізнання та самоаналізу, до творчості та духовності.

У філософії середньовічної доби людину найчастіше розглядали, як істоту створену на образ і подобу Божу. Вважалося, що людина є грішною, але має право на спасіння шляхом віри та любові до свого Творця. Саме ця діяльність і була сенсом буття тогочасної людини. А вже, до прикладу, у новітній філософії, людина - перш за все, вільна істота, яка має свободу вибору, але так само й розуміє та бере на себе відповідальність за свої діяння. Отже сучасна людина сама є творцем власного щастя.

Тому розуміння істинного місця людини у системі філософського знання є дуже важливим. Адже воно дає підстави для розуміння, що людина не просто є засобом, а являється, власне, метою для захисту прав, свобод та гідності людини.

Людина гідна звання вищої цінності у системі філософського знання щонайменше тому, що здатна філософувати. Адже філософія - це діяльність, що вимагає критичного мислення, міркування та схильності до аналізу. Бо особливістю людини є те, що вона - істота розумна, свідомо та морально вільна. А саме ці риси й відрізняють людину від інших живих істот, що, власне, й робить її вищою цінністю над всім можливими.

Також варто пам'ятати, що людина є як об'єктом, так і суб'єктом філософії. Адже основним об'єктом дослідження філософії є природа людини, сутність її буття, місце у світі та суспільстві; вчення про те, як досягти внутрішньої гармонії із собою та осмислити свій сенс. Суб'єктом у філософії прийнято вважати свідому істоту, здатну до самопізнання, аналізу, творчості та самовираження. А саме ці всі риси притаманні лише людині. Отже суб'єктом системи філософського знання теж є людина.

Висновок: За час свого існування, філософія накопичила та "обміркувала" чималий обсяг інформації щодо походження людини та сенсу її перебування за Землі. Мабуть тому, що тільки філософія, як наука, здатна достеменно дослідити феномен людини, опираючись на наукові досягнення свого часу. Людина, у будь-яких її проявах, досконала та неповторна істота, яка є абсолютною цінністю. Кожна особа - не маленька частинка соціального цілого, а сама є цілим всесвітом, перфектною системою.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. К., 1996.
2. Смольков О.А. Філософія : Навч. посібник. Л.: Юридична бібліотека, 2003.
3. Тейяр де Шарден П'єр Феномен людини // Заруб. Філософія XX ст. К., 1993. кн. 6

ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ ДЖОНА ЛОККА

Постановка проблеми. У контексті сучасних світових викликів та пошуку ідентичності в епоху глобалізації, проблема формування національної ідентичності, як ідеї, яку активно висуває Джон Локк, набуває особливої актуальності. Його концепція про «чисту дошку» у вигляді людської свідомості, яка наповнюється зовнішніми впливами, спираючись на досвід, стає ключовим фундаментом для розуміння та вирішення сучасних проблем формування національної ідентичності. Питання про те, як формується ідентичність, які впливи визначають її складові та як це відображається на політичних, соціальних і культурних процесах, є ключовим у розумінні ролі ідей Локка в сучасному світі. Актуалізація його концепцій щодо походження знань через досвід та відкидання ідеї про вродженість ідей має пряме відношення до пошуку власної ідентичності у сучасному світі. Розгляд аспектів Локкової філософії стосовно походження ідей, ролі досвіду в формуванні свідомості, а також поняття вільної волі та прав людини, відкриває можливості для глибшого розуміння та впровадження цих ідей у вирішенні проблем формування сучасної національної ідентичності.

Мета: проаналізувати вплив ідей Джона Локка на формування політичної та філософської парадигми. Це включає вивчення та оцінку його поглядів на походження знань, природу людини та її права, а також роль уряду та системи влади у структурі суспільства. Дослідження спрямоване на розуміння, як ідеї Локка про природу людини та утворення уряду, можуть впливати на сучасну політичну та філософську думку, особливо у контексті сучасних суспільних викликів та політичних систем.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання:**

- Розглянути та дослідити філософські ідеї Джона Локка.
- З'ясувати його погляди на походження людини, знань, природи.

Виклад матеріалу. Джон Локк, видатний філософ та лікар XVII століття, відомий своїми внесками у теорію пізнання та політичну філософію. Його освіта та робота з лікарем Томасом Сіденгемом дозволили йому ширше осягнути медицину, але основна увага Локка була прикута до філософських питань, особливо до розуміння людини. Однією з ключових точок у його житті було співпраця з англійським політиком Лордом Ешлі, який пізніше став Графом Шафтсбері. Під час своїх подорожей по Європі, Локк вивчав різноманітні політичні системи та соціальні утворення, що значно вплинуло на його погляди на політику та суспільство.

У своїх працях, Локк намагався виправдати нову структуру англійської держави та підтримував ідеї контрактної теорії про походження держави та права. Він стверджував, що всі люди спочатку були вільними й рівними, передаючи свої природні права власникам для захисту життя, свободи та власності. Це ствердження вказувало на те, що люди є носіями найвищої влади й можуть забрати її у монарха, якщо він не виправдовує довіру.

«Досвід про людський розум», одне з його ключових філософських творів, є критикою теорії «вроджених ідей» та розвитком доктрини про походження знань через чуттєвий досвід. Локк порівнював душу новонародженого з «чистою дошкою» (*tabula rasa*)*, яка наповнюється ідеями та принципами через взаємодію зовнішнього світу. Це призвело до висновку про важливість освіти в розвитку людини. Його доктрина про походження знань через чуттєвий досвід підтримувала буржуазію в боротьбі проти феодальної аристократії, яка вірила в вроджені ідеї та необхідні риси для управління.

Філософія Локка мала двоїстий характер, що проявлявся у його поглядах на уявлення, що виникають через органи сприймання (сенсуалізм) та внутрішній досвід, які є результатом діяльності розуму (ідеалізму).

Його дослідження емпіричної психології, засноване на спостереженні, підкреслювало роль розуму, який, на його думку, приносить частя та користь. Локк відкидав ідеалістичний погляд на мораль і висунув прогресивну позицію щодо рівності всіх людей за природою. Однак він не відкидав існування Бога як творця всього і вважав доцільним зберігати поняття про Бога в дитинстві на ранніх етапах освіти.

У своїй політичній філософії, Локк розглядав природний стан людини як стан повної свободи та рівності, де закон природи встановлює мир та безпеку. Він підтримував конституційну монархію та ідею соціального контракту, що дозволяли обмежити владу та отримувати легітимність через згоду громадян. Локк пропонував розподіл влади на законодавчу, виконавчу та федеральну, де федеральна влада займалася зовнішніми справами. Ці пропозиції він вважав ключовими для забезпечення миру та безпеки без порушення природних прав. Важливою була ідея права на повстання проти тиранії, яку Локк розробляв у своїх творах про демократичну революцію.

Його робота «Two Treatises of Government» стала важливим доробком у політичній філософії. У цих трактатах Локк висловлював погляди на природу права та влади, аргументуючи, що люди мають певні природні права, включаючи право на життя, свободу та власність. Він вважав, що роль уряду - гарантувати ці права та відстоювати їх. Локк також підтримував ідею, що уряд має отримувати легітимність через згоду громадян, що відображає поняття соціального контракту.

Локк пропонував новий підхід до розуміння походження знань та ідей, виступаючи проти того часу загальноприйнятої теорії «вроджених ідей». Важливою частиною його роботи стала концепція природних прав людини, яка відображала його погляди на державу та владу. Локк стверджував, що люди народжуються з незмінними природними правами на життя, свободу та власність, а роль уряду полягає в їх захисті та

відстоюванні цих прав. Він підкреслював, що влада має отримувати легітимність через згоду громадян, виражену через соціальний контракт.

Локк також вніс значний внесок у теорію демократії, висувуючи ідею про право на повстання проти тиранічного уряду. Він сприяв розвитку концепцій прав людини та основоположних принципів держави, що обмежує владу та гарантує свободу та справедливість для громадян.

Його філософія та ідеї про природні права людини мали значний вплив на формування принципів правової держави та конституційного лібералізму. Ідеї Локка дали поштовх для обговорення принципів справедливості, свободи та обмеження влади, які залишаються актуальними й у сучасному світі, впливаючи на політичну та соціальну думку.

Висновки. Джон Локк був ключовим філософом, чиї ідеї про походження знань та формування ідентичності залишаються актуальними й у сучасному світі. Його концепція «чистої дошки» у вигляді людської свідомості, що наповнюється досвідом, сприяє кращому розумінню сучасних викликів формування національної та особистісної ідентичності в епоху глобалізації.

Отже, вивчення ідей Джона Локка є дуже важливе, оскільки вони вплинули на сучасну політичну та соціальну думку, допомагаючи розуміти сучасні проблеми та формування національної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Дубняк З. О. Парадокс модерної індивідуалізації і соціальна філософія Джона Дьюї. Вісник харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. філософія. 2019. Вип. 52 (ч. 2). С. 115–128.
2. Панич О. Розвідки з історії скептицизму в Британо-американській епістемології. Донецьк : Дон., 2007. Т. 1 : Британська модерна філософія (гоббс, локк, барклі, х'юм, рід). 524 с.
3. Пилипишин П. Формування ідей індивідуалізму у філософії права Джона Локка. Юридичний вісник. 2021. № 1. С. 49–55.
4. Rozputna M. V. Становлення поглядів Джона Дьюї в американському суспільстві XIX століття та німецька класична філософія. Науково-теоретичний альманах «Грані». 2017. Т. 20, № 9. С. 12–17.

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМІ

Постановка проблеми: Дослідження проблеми людини в екзистенціалізмі залишається актуальним і сьогодні. В сучасному світі, де індивідуальність та відносини зі світом постійно переосмислюються, екзистенціалізм надає цінні інсайти щодо питань вільного вибору, відповідальності, пошуку сенсу життя та інших аспектів існування людини. В контексті сучасних викликів, таких як швидкі зміни у технологіях, соціальній структурі, екологічній кризі, пандеміях і багатьох інших, питання про буття і роль людини в цих умовах залишаються актуальними та вимагають докладних досліджень.

Мета дослідження : дослідження проблеми людини в екзистенціалізмі є розкриття та розуміння філософських поглядів цього напрямку на індивідуальність, вільний вибір, відповідальність та пошук сенсу життя.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати основні ідеї екзистенціалізму та їх вплив на уявлення про людину.
2. Дослідити роль екзистенціалізму та його впливу на сучасне суспільство.

Виклад матеріалу : Філософія, з часів античності і до сьогодні, залишається найважливішим інструментом для розуміння і розкриття глибин людської природи та її ролі у всесвіті. Філософія з давніх давен була спрямована на пізнання людини.[1] Екзистенціалізм, у свою чергу, підкреслює не лише розуміння природи людини, але і її індивідуальності та важливості в сучасному світі. Ця філософська течія надає інструменти для розглядання кожної людини як унікальної і відповідальної за свої вибори та дії в контексті всесвіту. Екзистенціалізм - це філософський напрям, що підкреслює індивідуальність та відповідальність людини за своє власне існування. Екзистенціалізм висуває на перше місце абсолютну унікальність людського буття, вивчає конкретну живу людину, а не людський рід взагалі. [3] Проблема людини у контексті екзистенціалізму полягає в тому, як індивід визначає свій власний сенс життя, приймає відповідальність за свої вибори і відкриває для себе сенс життя у світі, де немає заздалегідь заданого сенсу.

Проблема людини в екзистенціалізмі висвітлює душевні конфлікти, моральні роздуми і пошук сенсу в умовах невизначеності і відсутності об'єктивних моральних або релігійних орієнтирів. Ця філософська течія спонукає людину до рефлексії над власним існуванням, виборами та відповідальністю, що залишається актуальною проблемою для сучасного суспільства і індивідів.

Вплив екзистенціалізму на уявлення про людину полягає в тому, що він надає людині інструменти для активного ставлення до власного існування. Цей філософський напрям спонукає до рефлексії над власними виборами, цінностями та мораллю. Він надає індивідууму можливість знайти сенс в абсурдності існування та створити власну унікальну життєву історію.

Роль екзистенціалізму у сучасному суспільстві є надзвичайно важливою, оскільки цей філософський напрям допомагає вирішувати ряд ключових аспектів і викликів сучасності. Екзистенціалізм закликає індивідів активно розглядати та аналізувати власне існування. Ця філософія надає інструменти для задумів про власні вибори, цінності та сенс життя. В умовах сучасного світу, де багато аспектів життя зроблені стандартними та однаковими, екзистенціалізм допомагає індивідам розрізняти себе та розуміти, що кожна людина - унікальна. Свобода ніколи не гарантує, що вибір буде правильним та розумним. З екзистенційної точки зору, пошук справжнього існування вимагає чогось більшого, ніж задоволення біологічних потреб (Ч.Дарвін). Буде помилкою, якщо люди відмовляться від можливості зробити кожен момент свого життя максимально насиченим і найкращим чином проявити свої здібності. Той, хто відмовляється прийняти виклик і створити для себе гідне життя, чинить як зрадник, той хто зрадив свою людську сутність, не в змозі вирішити основні питання свого існування, оскільки людина та її життєдіяльність являють собою динамічний процес розвитку. [2]

Екзистенціалістські концепції впливають на розуміння моральних питань та відповідальності. В сучасному суспільстві, де традиційні моральні цінності перебувають під питанням, екзистенціалізм надає інструменти для осмислення власних моральних переконань та виборів.

Екзистенціалістська психологія сприяє розумінню внутрішніх конфліктів, допомагає виявити сенс та розвивати особистість.

Екзистенціалізм впливає на погляди на права людини, справедливість і соціальну відповідальність. Він стимулює активну участь в розв'язанні моральних та соціальних питань.

У сучасному суспільстві, яке постійно змінюється та вимагає від індивідів постійної адаптації, екзистенціалізм залишається актуальною філософією, яка сприяє розвитку самосвідомості, індивідуальності, моралі, психології, та активному участі у формуванні сучасного суспільства.

Висновок. Екзистенціалізм підкреслює важливість індивідуальності та відповідальності кожної людини за своє власне існування. Він заохочує пошук сенсу життя та активну участь в формуванні своєї долі. Таким чином, в сучасному світі екзистенціалізм виступає як важлива філософська парадигма, яка надає інструменти для розв'язання основних проблем людини в її пошуку сенсу і визначенні власного місця в суспільстві.

Список використаної літератури :

1. Матвійчук Денис, Дубровіна Оксана. Проблема людини у філософії екзистенціалізму. «Філософські проблеми людини і суспільства в реаліях ХХІ століття» (в рамках програми МОН України Всеукраїнські сковородинські навчання «Пізнай себе»), 13 березня 2020 р. Київ, 2020.- 446 с.
2. Мельник В., Мельник Л. Проблема людської свободи в екзистенціалізмі, *Білоцерківський НАУ*, 2022. Ст. 25.
3. Лисоколенко, Т., Карпань, І., & Рогова, О. (2021). Український екзистенціалізм: поміж філософією та літературою. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 24(7-8), 13-20. <https://doi.org/10.15421/172173>

МЕТАФІЗИКА ЯК ОСНОВНА АЛЬТЕРНАТИВА ДІАЛЕКТИКИ

Постановка проблеми. Метафізика прагне до однозначності і визначеності, тоді як діалектика допускає протиріччя і невизначеність. Метафізика може розглядатися як основна альтернатива діалектики. Основна проблема, яка виникає при порівнянні метафізики та діалектики, полягає в тому, який з цих підходів є більш адекватним для пізнання світу. Метафізика має ряд переваг. Вона пропонує більш просте і зрозуміле пояснення світу, ніж діалектика. Вона може бути занадто спрощеною і не враховувати всі складності реального світу. Метафізика також може бути негнучкою і не дозволяти адаптуватися до змін.

Мета. Розглянути метафізику як альтернативний підхід до діалектики. Для досягнення мети ставимо наступні завдання:

- Вивчить основні положення метафізики та діалектики.
- Проаналізує переваги та недоліки кожного з цих підходів.
- Розгляне, чи може метафізика враховувати всі складності реального світу.

Виклад матеріалу. Діалектика є не єдиною теорією про розвиток всього сущого. Поряд з нею існують і інші теорії з подібним предметом філософського інтересу, які також є філософськими методами. Сукупність філософських ідей, по-іншому пояснюють першооснови всього сущого, стали духовною основою анти діалектики. Однією з головних форм анти діалектики є метафізика, що представляє собою протилежне діалектиці світогляд, еволюція якого забезпечувалася і понині відбувається за рахунок самих різних ідей. Філософські ідеї, систематизують метафізику, можна звести в дві групи. До першої групи входять ідеї «жорсткої опозиції» діалектиці. Цими ідеями заперечується загальний зв'язок явищ, абсолютизується спокій, іншими словами, діалектика заперечується в вихідному принципі - принципі розвитку. Оцінюючи дані метафізичні ідеї, Ф.Енгельс писав, що метафізика розглядає процеси «поза ними великої загальної зв'язку, і в силу цього - не в русі, ... а як вічно незмінні».

Процес еволюції метафізика

В процесі еволюції метафізика визнала ідею розвитку. Відповідно до другої групи входять філософські ідеї, що пояснюють світ з принципу розвитку, але інтерпретують його метафізично. Даними ідеями або заперечується принцип суперечливості розвитку, а якщо і визнається суперечливість, щось не внутрішнє, а зовнішнє; розвиток зводиться або виключно до еволюціонізму, або до катастрофізму. Таким чином, метафізика протистоїть діалектиці, по-перше, як світогляд, що заперечує розвиток; по-друге, як протилежна діалектиці концепція розвитку. Еволюція метафізики від першого її значення до другого, від історичного її образу до сучасного показує, з одного боку, ідейну силу діалектики, в боротьбі проти якої метафізика була змушена, ведучи суперечку з діалектикою, визнати її вихідну позицію - принцип розвитку. З іншого боку, здатність до оновлення показує і достатні сили самої метафізики. Також можна виділити наступні конкретні відмінності метафізики від діалектики. З питання зв'язків старого і нового - якщо діалектика визнає наявність зв'язків між старим і новим, то метафізика повністю відкидає їх, вважаючи, що нове цілком витісняє старе. З питання про причини руху - згідно метафізиці рух не може виходити з самої матерії, причиною руху є зовнішній перший поштовх. З питання взаємозв'язку кількості і якості - прихильники метафізики не бачать взаємозв'язку між кількістю і якістю; на їхню думку, кількість змінюється завдяки кількості якості змінюється завдяки якості. З питання спрямованості руху, розвитку - якщо діалектика вважає, що розвиток відбувається, головним чином, по висхідній спіралі, то метафізика визнає розвиток або по прямій, або по колу, або взагалі не визнає спрямованості розвитку. В системі мислення - якщо динамічний спосіб мислення зводиться до кроків «теза - антитеза - синтез», то метафізичний спирається на формули «або - або», «якщо не те, значить - це», тобто метафізичне мислення негнучке та однобоке.

Життєві прояви метафізики. Вона виявляє себе як в мисленні, так і в практичній дії. Найбільш життєздатними формами метафізики є догматизм, софістика, еклектика.

Догматизм - філософський термін, що позначає певне ставлення до змісту системи, а не саму систему. Поняття догматизм визначається головним чином двома протилежними йому поняттями - скептицизмом і критицизмом. Взагалі кажучи, догматизмом називається спроба побудувати філософську систему без попереднього дослідження пізнавальних здібностей людини і без вирішення питання про те, наскільки людина може досягнути мети, т. Е. Пізнати істину.

Догматизм заснований на зведенні наявного погляду на світ в ранг єдиного вірного, на невміння і небажання побачити, зрозуміти, прийняти дійсні зміни, що відбуваються в світі. У догматизм найбільш повно виявляє себе характерна риса метафізики - її однобічність. Не прагнучи до пізнання світу у всьому різноманітті його зв'язків, догматизм одного разу пізнане закріплює в якості абсолютно істинного, одного разу успішно застосоване засіб розглядає як універсальне. Тим самим він істотно деформує як пізнання, так і практику, стаючи перешкодою на шляху виникнення нового. Інформація про роботу «Альтернативи діалектики» яка знаходить свою евристичну методологічну нішу в сучасному творчому пізнавальному пошуку. Синергетика - не альтернатива діалектиці, а, на відміну від софістики, еклектики і догматизму, - перспективна система загальнонаукового знання, одна з сучасних міждисциплінарних наук. Гегель розглядав діалектику як одну з тих в роботах представників німецької класичної філософії, тому що саме тут вперше в історії філософії була розроблена цілісна діалектична концепція розвитку, похитнути панування метафізичного методу.

Висновок. Діалектика як загальна теорія розвитку дає ключ до розуміння його сутності, відображає реальні процеси в природі, суспільстві та мисленні такими, якими вони є насправді. Оскільки весь навколишній світ знаходиться в русі, зміні та розвитку, діалектика у своїй основі неминуче повинні виходити з цієї загальності.

Список використаних літератури

1. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій : навч. посіб. / О. М. Губар. Київ : Центр учб. літ., 2012.
2. Петрушенко В. Л. Історія світової філософії. Фундаментальні проблеми філософії : навч. посіб. / В. Л. Петрушенко. Львів : Нац. ун-т «Львів. політехніка», 2002.
3. Присухін С. І. Філософія : навч. посіб. / С. І. Присухін. Київ : КНЕУ, 2011.

АВТОНОМНІСТЬ ЕТИКИ І.КАНТА

Постановка проблеми. У XVIII столітті філософія стикалася з викликами, пов'язаними із забезпеченням стійкого та об'єктивного фундаменту для моральних принципів. Суб'єктивізація моралі, що полягає у визначенні моралі як виразу особистого смаку, ставала загрозою для об'єктивності етики.

Мета: Проаналізувати основні аспекти автономної етики І.Канта.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні завдання :

– Розглянення основ автономності етики І.Канта.

– Аналіз категоричного імперативу.

Виклад матеріалу. Етика є однією з найдавніших філософських дисциплін, об'єктом вивчення якої служать мораль, моральність. З трьохсотих років до н. е., коли етику вперше позначили як особливу область дослідження, до сьогоднішніх днів інтерес до її осмислення не зменшується. В різний час до проблем етики зверталися такі філософи, як Арістотель, Спіноза, Кант, Маркс.

Кант поставив цілий ряд критичних проблем, пов'язаних з визначенням поняття моральності. Одна з заслуг Канта полягає в тому, що він відділив питання про існування Бога, душі, свободи – питання теоретичної свідомості – від питання практичної свідомості: що я повинен робити? Практична філософія Канта виявила величезний вплив на наступні за ним генерації філософів (А. В. Гумбольдти, А. Шопенгауер, Ф. Шеллінг, Ф. Гельдерлін та ін.).

Вивчення етики Канта продовжує розвиватися з 20-х років. Існує багато різноманітних оцінок етики Канта. З точки зору метафізики, найбільш цінними є ідеї Канта про свободу і про автономію етики.

Сучасні дослідження кантівської етики є спробою дати нові засоби її переосмислення і нові підходи реконструкції критичної етики. Критична етика Канта своїм вхідним пунктом має усвідомлення практики, в якій втілюється розумна поведінка людини.

Подібно тому як теоретична філософія з'ясовує питання про можливість істини і наукового знання, вся практична філософія присвячена людській практиці, причому розгляд співвідношення дійсної свободи і морального закону є однією з істотних проблем осмислення кантівської практичної філософії. По Канту, єдність критичної філософії з кантівською філософією моралі слід шукати в фундаментальному положенні людини в світі і в розумінні єдності. Справді, моральна поведінка вимагає не тільки усвідомлення повинності, але й практичного виконання боргу.

Зв'язок етики Канта з його теоретичною філософією, генеза його етичних ідей, становлення його думки в рамках вчення про свободу і етиці, повинність (центральна категорія його моралі) - ці проблеми знаходяться в центрі уваги при вивченні його етичної концепції.

Кант вважав **категоричний імператив** вищим принципом етики, (він є загальним обов'язковим моральним законом). Категоричним він вважається тому, що він є обов'язковим і не обґрунтовується. Даний закон має два формулювання: «чини так, щоб твоя максима стала загальним законом» і «чини так, щоб ти не відносився до людства в своєму лиці і в лиці іншого як не до цілі і засобу».

Перше формулювання можна пояснити дуже просто – чини так, як хочеш щоб чинили із тобою. На жаль людство майже не дотримується цього (можна так сказати) правила. Люди зовсім не думають ні про почуття тієї чи іншої людини, якій вони вчинили щось погане, ні про наслідки того, що вони вчинили. Мало хто задумується про наслідки вчиненого, тобто хтось може так само вчинити із тим, хто вчинив із якоюсь людиною. Питання вчинку завжди було і буде актуальним. Люди чинять часом навіть не думаючи для чого вони це роблять і кому це потрібно.

Друге формулювання категоричного імперативу полягає у тому, що не потрібно ставитися до людей як до засобу досягнення власної мети. Люди не є засобом досягнення мети. Знову ж-таки: чи варто так чинити? Для чого це потрібно? І знову це питання є актуальним. Воно може стосуватися і людства XXI століття. В наш час люди стали корисливими і заради досягнення власної мети люди ладні на все, вони забувають про почуття та переживання інших людей. На сьогодні ми можемо бачити приклади зухвалого використання людей у різних видах людської діяльності: у політиці, у бізнесі, у навчанні, на жаль навіть діти ладні на використання один одного заради досягнення власних (хоч і малих, дитячих) цілей. На жаль це було, є і буде надалі, і на превеликий жаль ми не зможемо ніколи це подолати.

Висновок:

Філософія Іммануїла Канта забезпечує теоретичний фундамент для створення моральної системи, що ґрунтується на розумовій активності та автономії особистості. Його розвинута концепція автономії, категоричного імперативу та високого ступеня відповідальності надає основи для утвердження універсальних та стійких моральних принципів. Кантська етика не тільки розробляє теоретичні засади, але й визначає практичні керівництва для вирішення етичних дилем. Таким чином, філософія Канта залишає глибокий слід в історії моральної філософії та становить основу для розуміння обов'язку, свободи та відповідальності в сучасному світі.

Список використаної літератури

1. Костицький М.В. Про діалектику як методологію юридичної науки М.В. Костицький Філософські та методологічні проблеми права. № 1. 2012. С. 3–17.
2. Бех Ю. В. Філософія управління соціальними системами: монографія Ю. В. Бех ; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 623 с.
3. Філософія : підруч. [для студентів вищ. навч. закл.] / за ред. Л. В. Губерського. Харків : Фоліо, 2013. 509 с.
4. Історія філософії. Словник. / За заг. ред. В. І. Ярошовця. К.: Знання України, 2005

ПРОБЛЕМА СВОБОДИ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми У наш час часто говорять про «незалежне суспільство», «вільну державу» та «вільну особистість». Однак, від давніх часів і до сьогоднішнього дня залишається невирішеним питання: що означає поняття «свобода»? Люди різних соціальних груп, такі як політики, актори, інженери, танцюристи, журналісти, вчені, письменники і багато інших, використовують слово «свобода», при цьому надаючи йому різний зміст у своїх висловлюваннях. Розгляд проблеми свободи людини, позицій різних філософських течій фаталізму і волюнтаризму. Також розглянуть різні трактування даної проблеми, і на підставі зібраного матеріалу зробиться висновок, що представляє свобода в філософському розумінні.

Мета дослідження.

– визначити, що таке поняття «свобода» та пояснити значення «свободи»;

– виявити ознаки «свободи» у філософських вченнях, а також виявити сучасні аспекти поняття «свобода».

Виклад основного матеріалу. Свобода, згідно з Вікіпедією, визначається як можливість прийняття рішень відповідно до власних бажань, інтересів і цілей, ґрунтуючись на об'єктивній реальності. З юридичної точки зору, це здатність людини вчиняти дії відповідно до своєї волі, при цьому не порушуючи закон і не завдаючи невинуватної шкоди іншим. Закони встановлюють рамки свободи, визначаючи так звані «межі розумного і дозволеного».

У розвитку історії «свобода» зазнавала трансформацій, включаючи творчу свободу, яка змінювала первісне розуміння «свободи». У давні часи у філософії Сократа і Платона обговорювалася свобода в долі та від певних перепон. Середньовіччя обговорювало свободу від гріха та прокляття церкви. В епоху Відродження «свобода» трактувалася як розвиток особистості. Просвітництво призвело до концепції «свободи» з лібералізмом та філософії природного права.

У німецькій теології та філософії, від Майстера до Ніцше, питання свободи ставилося як постулат морально-творчої відповідальності. З іншого боку, марксизм розглядає свободу як фікцію, зазначаючи вплив економічних відносин і класової боротьби.

Свобода визнається універсальною характеристикою людського буття, пов'язаною із здатністю вибору та відчуттям залежності, відчуження та відповідальності. Людина досягає найбільшої свободи, коли вибір її власний, вимагаючи від неї відповідальності за власне життя і світ.

Свобода також пов'язана з питанням відповідальності, особливо у класичній філософії, де вона розглядалася як усвідомлена необхідність. Філософи, такі як Спіноза та Фейєрбах, впливали на розуміння взаємозв'язку свободи та відповідальності.

Оригінальне розуміння свободи відзначалося концепцією свободи особистості, зокрема у Канта. Він визначав свободу як автономію, що виходить з власної волі та розуміння. Іммануїл Кант підкреслював важливість моралі та автономії визначення особистості, що впливало на подальше розуміння «свободи».

Жан-Поль Сартр додав до сучасного розуміння «свободи» ідею творчої свободи, де основною суттю є постійна потреба віддати себе суттєвому та самореалізуватися активно.

Сучасне розуміння свободи включає аспекти дій, творчості, самореалізації, вибору та відповідальності. Свобода залишається фундаментальною характеристикою людського існування, яка визначає його відношення зі світом.

Отже, свобода є не лише правом вибору та дії, але і важливим фактором визначення особистості, її творчої активності та відповідальності перед суспільством.

Висновок: Висновок полягає в тому, що свобода – це універсальна і невід'ємна характеристика людського існування. Вона визначається як можливість прийняття рішень відповідно до власних бажань та цілей, але в межах встановлених законами рамок. Розуміння свободи трансформується на протязі історії, охоплюючи аспекти творчості, відповідальності та самореалізації. Сучасне розуміння свободи визначає її як не лише право вибору та дії, але й ключовий фактор формування особистості та її взаємовідношень із світом.

Список використаної літератури:

1. Бліхар В. С. Державно-церковні відносини як експлікація дихотомії влади та суспільства у європейській філософії: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2013. http://nbuviar.gov.ua/images/dorobku_partneriv/Blixar.pdf
2. Подковенко Т. О. Концепція свободи індивіда у творчості Іммануїла Канта /Т. О.Полковенко/Науковий вісник Херсонського державного університету. серія: Юридичні науки. 2015. Вип. 1(1). С. 45-49. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/6979/1/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A6%D0%95%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%A1%D0%92%D0%9E%D0%91%D0%9E%D0%94%D0%98%20%D0%9A%D0%90%D0%9D%D0%A2%D0%90.pdf>
3. Романенко А. Що є свобода для людини? - Видання Вичерпно(vycherpno. ck. ua)<https://vycherpno.ck.ua/shho-ye-svoboda-dlya-lyudini/>
4. Свобода // Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. /проф. Є. Онацький. Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині.
- 5.Свобода // Юридична енциклопедія : [у 6 т.1 / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп.). / К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003

PHILOSOPHY OF MONEY: PROBLEMS AND PARADIGMS

Introduction. The philosophy of money delves into the complex interplay between economic systems, human behavior, and societal values. Money, as a medium of exchange, has played a pivotal role in shaping societies, economies, and individual lives. This study explores the philosophical problems associated with money and examines the paradigms that have emerged in the discourse.

The modern philosophy of money aims at a holistic analysis of money as a social thing phenomena, identifying their impact on the world of things, people and the inner world of the individual. Special rational understanding of irrational transformations of money acquires importance, since nowadays, money takes on a life of its own, even controls actions, motivates practical actions, govern the will of the people. All this makes it a theoretically and practically significant problem philosophy of money, as well as purposeful formation of a rational attitude personality to money as a means of human socialization.

Objectives. To critically examine the ethical dilemmas associated with money, including issues of wealth disparity, consumerism, and the moral implications of financial decisions.

Subject of study. The subject of study focuses on the philosophy of money, investigating its origins, functions, and ethical implications. It explores the intersection of economic theories, societal values, and individual behavior concerning money. This research aims to analyze the philosophical problems and paradigms associated with money, providing insights into its profound impact on human societies and ethical decision-making.

Methods. This research employs a multidisciplinary approach, integrating philosophical analysis, economic theories, ethical considerations, and sociological perspectives. Primary and secondary sources, including philosophical texts, economic journals, and sociological studies, are examined to provide a comprehensive understanding of the topic. Comparative analysis of different philosophical viewpoints and historical contexts is conducted to highlight the evolution of ideas concerning money.

The concept of money has always been central to human society, serving as a medium of exchange, a unit of account, and a store of value. However, the philosophy of money raises a plethora of complex problems and paradigms that have intrigued thinkers throughout history.

The first to address the issue of the relationship between money and ethical behavior was the ancient philosopher Aristotle [2, p.100]. He believed that money is not an independent entity, but simply a tool for achieving certain goals. Aristotle identified two main criteria for the behavior of a noble person who uses money:

- Moral beauty. Such a person is able to spend money to help others, and their actions are characterized by respect and care for others.

- Justice. Such a person uses money in accordance with the principle of «the golden mean,» that is, they avoid both excessive accumulation and excessive spending.

In the modern world, Aristotle's ideal is unrealistic. For modern people, it is characteristic to achieve benefits exclusively for themselves. This is due to various problems in the spheres of human life, such as fraud, financial fraud, and corruption [2, p. 101].

German philosopher Georg Simmel in his work «Philosophy of Money» (1900) emphasized that money plays a significant role in the formation of the inner world of a person, their moral criteria. Simmel wrote that money is the most striking example of the transformation of a means into an end. They become not just a tool for achieving certain goals, but an end in itself [4].

In the modern world, money plays an increasingly important role in human life. They are not only a means to satisfy material needs, but also a means to achieve social status and self-realization. This fact can have both positive and negative consequences. On the one hand, money can stimulate economic development and improve the quality of life of people. On the other hand, they can lead to growing social inequality and dehumanization of society [3, p. 225].

The philosophy of money delves into complex issues and paradigms that have intrigued thinkers for centuries. One fundamental problem revolves around the nature of money itself: Is it merely a medium of exchange, or does it possess intrinsic value? This question has led to various economic theories and philosophical perspectives.

Paradigms in the philosophy of money encompass different economic models, including capitalism, socialism, and alternative systems like gift economies. Each paradigm offers distinct perspectives on the role of money in society, highlighting the tension between individual freedom and collective welfare.

These problems and paradigms continue to evolve, reflecting the dynamic nature of both money and human society. Here are some key issues and paradigms within the philosophy of money [5]:

Problems:

Value and Subjectivity: the philosophical debate over whether money possesses intrinsic value or if its worth is solely subjective, rooted in societal agreement and belief.

Wealth Disparity: the ethical concerns surrounding the unequal distribution of wealth and the impact of money on social justice and equality;

Commodification: the process of turning goods, services, or even relationships into commodities that can be bought and sold, raising questions about the moral limits of commodification.

Paradigms:

- Historical Perspectives: examining how different cultures and historical periods have conceptualized and utilized money, shedding light on the evolution of economic thought;
- Economic Philosophy: analyzing economic theories such as capitalism, socialism, and Marxism, and their underlying philosophical assumptions about money, value, and distribution;
- Ethics and Morality: investigating the ethical frameworks surrounding economic decisions, including debates on economic justice, fair trade, and the moral responsibilities of businesses and consumers.
- The philosophy of money continues to evolve as society grapples with economic challenges, ethical dilemmas, and the changing dynamics of global finance, offering a rich and multifaceted area of philosophical inquiry.

Conclusion. The philosophy of money continues to evolve as society confronts new challenges and innovations. Through the lens of historical context and diverse philosophical viewpoints, it becomes evident that the conception of money is deeply intertwined with broader philosophical inquiries into ethics, politics, and human nature. As we navigate the complexities of the digital age, ongoing philosophical discourse is essential to critically examine the evolving paradigms and problems surrounding the nature of money in contemporary society.

References

1. Княжева, І. (2017). Філософія грошей: проблеми та парадигми.
2. Квач Я. П. Витоки духовності у формуванні концепту «гроші». Актуальні проблеми філософії та соціології. 2015. 99-102 с.
3. Лантінова Г. С. Освітній вимір і культурні смисли філософії грошей. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. 2015. Вип. 44. 223-235 с.
4. Karalus, A. (2018). Georg Simmel's The Philosophy of Money and the modernization paradigm. Polish Sociological Review, 204(4), 429-446.
5. Ardalan, K. (2003). Money and academic finance: the role of paradigms. International Journal of Social Economics, 30(6), 720-740.

СУТНІСТЬ МОНАДОЛОГІЇ Г.ЛЕЙБНІЦА

Постановка проблеми: Проблема сутності монадології Г. Лейбніца полягає у розумінні його філософської концепції про існування неподільних духовних одиниць, які становлять основу всього існуючого. Лейбніц розвивав ідеї про монади як незалежні, внутрішньо активні сутності, які взаємодіють у світі. Розуміння цих ідей може допомогти глибше зрозуміти природу реальності, світу і нашої ролі в ньому.

Мета дослідження: Метою дослідження щодо сутності монадології Лейбніца може включати такі аспекти як:

1. Розуміння природи монад: Аналіз сутності монад як основних складових всесвіту, їхніх властивостей та взаємодії.

2. Вивчення індивідуальності монад: Розгляд властивостей, що роблять кожную монаду унікальною, незалежною та самодостатньою.

3. Взаємодія монад: Дослідження способів, якими монади взаємодіють та відображаються одна в одній.

4. Метафізичні аспекти: Розуміння метафізичних наслідків концепції монадології щодо структури реальності та ролі кожної монади у всесвіті.

5. Філософське значення: Оцінка впливу та значення монадології у філософській думці, включаючи її відношення до інших метафізичних систем та наукових теорій. Таке дослідження дозволить глибше розуміти концепцію Лейбніца, її важливість у філософському та метафізичному контексті, а також її вплив на подальший розвиток філософії та наукових теорій.

Виклад матеріалу: Монадологія Г. Лейбніца – це філософська концепція, яку він розробив у своєму творі «Монадологія». Згідно з цією теорією, монади є найменшими одиницями реальності. Вони є неподільними, безчастковими та не мають зовнішніх взаємодій. Кожна монада має свою внутрішню сутність, яка відображає всю всесвітню реальність з її власної точки зору.

Ця концепція розглядає всесвіт як гармонічно впорядковану систему монад, які взаємодіють між собою за допомогою внутрішніх спрямованих сил. Лейбніц вважав, що ця внутрішня гармонія усіх монад відображає гармонію у всесвіті. Кожна монада розвивається відповідно до своєї внутрішньої сутності, і цей розвиток відображає розвиток усього всесвіту.

Монади відділені одна від одної та не можуть взаємодіяти безпосередньо. Проте, за допомогою внутрішніх спрямованих сил, вони відображають та взаємодіють одна з одною. Лейбніц вважав, що Бог, який є віддільним від всесвіту, встановив гармонію між монадами, щоб забезпечити відповідність між їхніми внутрішніми станами та подіями у всесвіті. Таким чином, монадологія Лейбніца розглядає світ як гармонічну систему неподільних індивідуальних одиниць, які взаємодіють через внутрішні сили та відображають всю реальність зі свого власного унікального погляду.[2]

Монади вважалися атомарними структурами, неподільними елементами всесвіту, що не можуть бути подрібнені на менші частинки. Вони є основними будівельними блоками всесвіту. Кожна монада унікальна та відмінна від інших. Кожна монада має свою власну суб'єктивність та індивідуальний ряд вражень. Монади сприймають всесвіт через свої сприймання (перцепції). Лейбніц вважав, що монади є «дзеркалом всесвіту», кожна монада відображає весь всесвіт, хоч і зі свого унікального кута зору. Монади узгоджені за принципом «попередньо узгодженого гармонійного світу». Лейбніц вважав, що Бог, як абсолютно розумна істота, створив всесвіт таким чином, що монади, хоча й незалежні, узгоджені та упорядковані між собою.[3]

Монадологія Лейбніца внесла значний внесок у розвиток філософії та метафізики, породжуючи дискусії щодо природи реальності, індивідуальності та взаємозв'язку всесвіту.

Висновок: Можна сказати, що монадологія Г. Лейбніца відкриває новий погляд на природу та структуру всесвіту. Згідно з цією концепцією, монади є неподільними, незалежними індивідуальними одиницями реальності, які взаємодіють за допомогою внутрішніх спрямованих сил. Кожна монада має свою внутрішню сутність, яка відображає всі аспекти всесвіту з її унікальної перспективи.

Монадологія Лейбніца наголошує на гармонії та взаємодії між цими індивідуальними одиницями, які відображають гармонію у всесвіті загалом. Ця концепція викликає розуміння всесвіту як взаємозв'язаної та взаємодіючої системи, де кожна частина відіграє важливу роль у структурі та розвитку цілого.

Лейбніц вважав, що монади не взаємодіють прямо, але відображають одна одну відповідно до зарані встановленого гармонійного порядку.

Також вона викликала широкі дискусії та зацікавленість серед філософів та дослідників протягом століть, від часу її сформулювання Лейбніцем у XVII-XVIII століттях до сьогодення.

Таким чином, сутність монадології Г. Лейбніца полягає у розумінні всесвіту через ідею незалежних, неподільних монад, які відображають усю складність та гармонію всесвіту.

Список використаної літератури :

1. Основний філософських знань. Горлач М.І. Кременець В.Г. Київ 2008. 234с.
2. Філософія. О. Г. Данильян. О. П. Дзьобань. Харків «Право». 2011. 178с.
3. Історія філософії. Підручник / Ярошовець В. І. Бичко І. В. Бугров В. А. та ін. за ред. В. І. Ярошовця. К. Вид. ПАРАПАН. 2002. 774 с.

ВЧЕННЯ ПРО СУБСТАНЦІЮ У ФІЛОСОФІЇ Б.СПІНОЗИ

Проблема дослідження : Філософія Баруха Спінози в цілому є складною та важкою для розуміння, проте однією з основних тем його філософського вчення є поняття субстанції. Спіноза вважав, що субстанція - це основний, безмежний і вічний принцип, який утворює всю реальність. Він стверджував, що існує тільки одна субстанція, яка має нескінченну кількість атрибутів (наприклад, розум і матерія), які ми сприймаємо через наше обмежене розуміння.

Мета дослідження: полягає у вивченні філософської концепції субстанції в творчості Баруха Спінози з метою розкриття її ключових аспектів та впливу на розуміння природи, існування та етичних питань, а також у спробі осмислити важливість цієї концепції для філософського та онтологічного розуміння світу.

Завдання дослідження:

1. Аналіз філософських творів Баруха Спінози для визначення його концепції субстанції та її основних властивостей.
2. Ретельне вивчення інтерпретацій сутності субстанції в контексті спінозівської філософії через призму наукової літератури та академічних дискусій.
3. Аналіз взаємодії між субстанцією та атрибутами, що визначені Спінозою, для розуміння їхнього взаємозв'язку та впливу одного на інше.

Виклад матеріалу. Аналіз філософських творів Баруха Спінози - це важлива складова дослідження його концепції субстанції. В цьому аналізі дослідник звертає увагу на ключові праці, такі як «Етика» або «Трактат про політичний устрій», для виявлення та розкриття його уявлень про субстанцію.

Дослідження вимагає уважного аналізу текстів, щоб визначити, як Спіноза розглядає субстанцію: чи він розглядає її як основу всього існуючого, як визначення буття, чи як щось інше? Важливо виокремити його теорію про існування та створення реальності через субстанцію, а також визначити основні властивості цієї субстанції, які він пропонує у своїх творах. Учення Б. Спінози виглядає доволі суперечливим і набуло різних тлумачень в історії філософської думки. [1]

Цей аналіз дає можливість краще зрозуміти фундаментальну позицію Спінози стосовно субстанції та її ролі у світі, допомагаючи виявити основні концептуальні та філософські підходи автора.

Ретельне вивчення різноманітних інтерпретацій сутності субстанції в спінозівській філософії вимагає врахування різних точок зору, які висвітлені в науковій літературі та академічних дискусіях.

Це означає аналіз різних підходів до розуміння поняття субстанції та душі в контексті спінозівської філософії від відомих філософів та дослідників. Відчуття - похідна від руху здатність душі.[2]

Серед них можуть бути інтерпретації сучасних вчених, які розглядають це поняття у світлі сучасних теорій та методів аналізу.

Ретельне вивчення таких дискусій та підходів дозволяє отримати різноманітні точки зору, що сприяє глибшому розумінню різноманітних інтерпретацій концепції субстанції в спінозівській філософії. Філософія виявляє такі риси, які ставлять її у відповідне становище і надають виключного значення у людському житті, оскільки вона не тільки спосіб знання, але і спосіб поведінки. [3] Такий аналіз використовується для визначення широкого спектру думок, уявлень та досліджень, що стосуються даної концепції, що допомагає сформулювати більш об'єктивну та збалансовану інтерпретацію спінозівської сутності субстанції.

Аналіз взаємодії між субстанцією та атрибутами, визначеними Спінозою, є ключовим для розуміння його філософської концепції. Спіноза стверджував, що субстанція (як єдина основа реальності) має нескінченну кількість атрибутів (наприклад, розум і матерія), які виражають її різні аспекти.

Цей аналіз вимагає вивчення того, як субстанція і атрибути взаємодіють та взаємопов'язані між собою у філософській системі Спінози. Це означає розуміння, які атрибути належать до субстанції і як вони репрезентують різні аспекти одного основного принципу. Також важливо проаналізувати, як ці атрибути взаємодіють між собою та як вони впливають один на одного в рамках філософської системи Спінози.

Цей аналіз допомагає краще розкрити філософську структуру Спінози, яка базується на взаємозв'язку між субстанцією і різними атрибутами, розуміння якого сприяє глибшому уявленню про природу реальності за його концепцією.

Висновок. Аналіз філософських творів Баруха Спінози та інтерпретацій його концепції субстанції через призму наукової літератури вказує на ключове значення субстанції як основи всієї реальності. Взаємодія між субстанцією та атрибутами підтверджує їх тісний зв'язок та взаємопов'язаність, що свідчить про системність філософської концепції Спінози. Дослідження допомагає краще зрозуміти природу його уявлень та структуру реальності, що є важливим для філософського розуміння сучасного світу.

Список використаної літератури:

1. Остапеч І., Дербак А. Система свободи Б. Спінози / І. Остапеч, А. Дербак. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 43, С. 145-153. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/45943>

2. Яцина О.Ф. Історія психології: становлення і розвиток клінічної психології в історичних процесах: навчальний посібник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2023. 184 с. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/50406>
3. Філософія знання і пізнання. Гончарук-Чолач Т. В., Гнасевич Н.В. , Джугла Н.В. *Міжнародний науковий журнал Науковий огляд* 8 (61), 61-71, 2019

Ф.БЕКОН - ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ

Проблема дослідження: Проблема дослідження Френсіса Бекона, який вважається першим філософом Нового часу, полягає у розумінні його внеску в розвиток науки та філософії. Деякі дослідники сперечаються про те, чи Бекон дійсно був ініціатором наукового методу експерименту та спостереження, або його внесок перебільшений. Також широко обговорюється вплив його ідей на подальших філософів та науковий розвиток.

Мета. Розгляд внеску Френсіса Бекона в розвиток наукового методу та філософії Нового часу для кращого розуміння його впливу на науку та суспільство.

Завдання:

1. Проаналізувати філософські та наукові праці Бекона, зокрема його погляди на методи науки.
2. Визначити вплив ідей Бекона на розвиток науки та філософії.

Виклад матеріалу. Френсіс Бекон, англійський філософ та науковець XVII століття, вважається одним із батьків сучасного наукового методу. Він розвинув та впровадив метод емпіричних спостережень та експериментів, який вплинув на подальший розвиток науки.

Френсіс Бекон об'єднав два важливі аспекти в своїй філософії науки: емпіризм та індукцію. Він підкреслював, що знання про природу повинно базуватися на спостереженнях та експериментах, а не лише на авторитеті або теоретичних роздумах. Сучасна історико-філософська методологічна поліфонія засвідчує складність історико-філософського осмислення, наявність різноманітних онтологічних вимірів людини й схильність до прийняття різних філософських концептів.

Бекон впровадив такі поняття, як «індуктивний метод» та «індуктивна логіка». Він стверджував, що науковий пізнавальний процес повинен базуватися на зібраних фактах та даних, індуктивно узагальнюючи їх для формулювання загальних законів або гіпотез. Іншими словами, він пропонував починати з конкретних спостережень, а потім робити загальні висновки.

Цей метод, відомий як «індуктивний метод», є важливим для розвитку експериментальної науки. Він підкреслював потребу виконувати систематичні експерименти для підтвердження гіпотез та створення наукових теорій. Бекон вважав, що науковий метод повинен бути відкритим та системним, а знання має накопичуватися плавно та послідовно.

Важливо зауважити, що Бекон розумів, що індуктивний метод може бути природно обмеженим помилками та перешкодами. Він наголошував на необхідності об'єктивної оцінки даних, уникання попередніх переконань та упереджень.

Бекон відомий своєю методологією наукового дослідження, яка суттєво вплинула на формування сучасної наукової методології. При цьому він розглядав філософію в нерозривній єдності з науками про природу. [3]

По-перше, Бекон впровадив метод емпіричного дослідження та індукції в науку. Він підкреслював важливість спостережень та експериментів як основи для побудови наукового знання. Його підхід спонукав вчених до систематичних досліджень і об'єктивного збору даних. Це відкрило шлях до розвитку наукового методу, заснованого на фактах і доказах, а не на теоретичних припущеннях.

Бекон впровадив поняття індукції, яке полягає у виведенні загальних законів з конкретних спостережень. Цей підхід сприяв систематичному узагальненню наукових даних та розвитку наукових теорій. Він розумів, що знання повинно ґрунтуватися на доказах та емпіричних фактах, а не на чистій теорії.

Другий важливий аспект впливу Бекона на розвиток науки та філософії полягає в його акценті на об'єктивності та відмові від попередніх переконань. Він закликав вчених бути об'єктивними та уникаючи упереджень. Це стимулювало науковців до більш об'єктивного підходу до наукових питань і до уникнення антропоцентричних тлумачень.

Бекон також вплинув на філософію, пропонуючи новий погляд на природу знань та наукову методологію. Його ідеї про роль науки у покращенні людського життя та освіти стали важливими для формування ідеалів Просвітництва та наукового розвитку. Ф. Бекон вважав, що вищим завданням пізнання і всіх наук є удосконалення людського життя. [2]

Методологічні принципи Бекона, засновані на емпіризмі, індукції та об'єктивності, стали важливими для сучасного наукового підходу. Він поклав основи для розвитку сучасної експериментальної науки і стимулював розвиток об'єктивної філософії. Таким чином, Бекон лишається ключовою фігурою в історії науки та філософії, і його спадок відчутний і сьогодні.

Висновки. Френсіс Бекон, названий «Першим філософом Нового часу,» відіграв важливу роль у розвитку науки та філософії. Його ідеї про емпіричний метод, індукцію та об'єктивність визнані ключовими для сучасної наукової методології. Вплив Бекона на розвиток науки і філософії може бути оцінений як визначальний, і він залишається важливою фігурою в історії інтелектуального розвитку, надаючи сучасним науковцям та філософам важливі принципи для подальших досліджень та розвитку знань.

Список використаних джерел

1. Бейлін М. В., Гончаров Г. М. Методологічна поліфонія осмислення світоглядно-наукових поглядів Ф. Бекона. Ст.18. *Редакційна колегія конференції, 2021*

2. Кравченко П. А., Мешков В. М. Френсіс Бекон - батько західноєвропейської філософії науки. *Вісник Національного Авіаційного Університету. Серія: Філософія. Культурологія* 31 (1), 26-34 . 2020. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.31.14821>
3. Пилипишин П. Індивідуалістична концепція у філософії права Френсіса Бекона. Підприємництво, господарство і право. 2021. УДК 340.12. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.3.34>

ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Постановка проблеми. Бізнесмени щодня приймають велику кількість рішень - від стратегічних до операційних. Ці рішення впливають не лише на їхній бізнес, але й на життя багатьох людей - працівників, клієнтів, партнерів. Разом з тим, особиста філософія та цінності бізнесмена також відіграють роль у прийнятті ним рішень. Проблема полягає в тому, що не завжди зрозуміло, як саме особистісні фактори впливають на прийняття бізнесових рішень.

Мета. Метою дослідження філософії особистих рішень бізнесмена є:

1. Виявити та проаналізувати взаємозв'язок між особистими характеристиками, цінностями, переконаннями бізнесменів та прийнятими ними бізнесовими рішеннями.
2. Зрозуміти внутрішні мотиви та міркування, що визначають вибір тієї чи іншої альтернативи при прийнятті управлінських рішень.
3. Встановити, якою мірою особиста філософія впливає на кінцеві результати та наслідки рішень в бізнесі.
4. Визначити провідні цінності і принципи, котрими керуються бізнесмени в процесі управління.

Виклад матеріалу. Філософія особистих рішень бізнесмена - актуальна та важлива тема для дослідження. Адже бізнесмени щодня приймають величезну кількість рішень, які впливають не лише на їхній бізнес, а й на долі багатьох людей.

Однак досі залишається не до кінця зрозумілим, що саме визначає вибір бізнесменом того чи того рішення: чи це виключно прагматичний розрахунок, чи також певні морально-етичні міркування та особистісні цінності.

Метою дослідження є виявлення взаємозв'язку між особистими якостями та цінностями бізнесмена і його конкретними діями. Адже це дозволить краще зрозуміти логіку прийняття рішень, а в деяких випадках - передбачити можливі рішення та їхні наслідки.

Крім того, розуміння особистісного чинника дасть змогу бізнесменам усвідомити власні мотивації і упередження, що впливають на рішення. А отже - приймати більш продумані, виважені і ефективні рішення.

Виявлення зв'язку між особистими характеристиками бізнесмена та його рішеннями є важливим завданням, оскільки дозволяє глибше зрозуміти бізнес-логіку та мотивацію.

З цієї причини необхідно вивчати світогляд, цінності, життєві принципи та ідеали конкретних бізнесменів. Це формує їхню внутрішню філософію, яка потім відображається на реальних діях. Наприклад, підприємці з альтруїстичними поглядами приділятимуть більше уваги соціальній відповідальності своїх компаній. Той, хто виріс у важкому житті, може зосередитися виключно на прибутках і успіху в бізнесі.

Розуміння внутрішньої мотивації ділових людей є ключовим для прогнозування їхніх рішень і дій. Адже за кожним вибором є певна логіка, яка залежить від особистих цінностей і ставлення до ситуації.

Наприклад, при виборі бізнес-стратегії підприємець може прагнути швидкого зростання за рахунок високого ризику. Бо ним рухає амбіція, прагнення до лідерства та визнання. Інші оберуть поступове зростання, тому що вони цінують стабільність і надійність постачання своїх клієнтів.

Ще один приклад – коли приймаються кадрові рішення. Лідери з авторитарним стилем можуть обирати драконівські заходи для посилення своєї влади. Демократичні лідери спочатку намагаються знайти компроміс або вирішити конфлікти.

Вплив особистої філософії бізнесмена на результати його діяльності є вкрай важливою темою. Адже саме бачення світу, цінності та принципи визначають стратегію, якої дотримується людина у своєму бізнесі.

Яскравим прикладом є історія успіху корпорації Patagonia, засновник якої Івон Шійонард був переконаним природоохоронцем. Саме його філософія сталою розвитку сформувала політику компанії, спрямовану на захист довкілля. Patagonia відома не лише якісним одягом, але й різноманітними еко-ініціативами. І це стало запорукою довіри з боку споживачів та інвесторів.

З іншого боку, коли особиста філософія суперечить інтересам бізнесу, то можливі негативні наслідки. Скажімо, надмірна довіра чи альтруїзм може призвести до втрати контролю над компанією. А занадто ризиковані рішення через впевненість у власній правоті - до банкрутства.

Визначення базових цінностей, якими керуються бізнесмени в управлінні, дає розуміння глибинних мотивів їхньої діяльності. Адже саме цінності задають загальну спрямованість рішень та вчинків людини.

Наприклад, одні підприємці цінують передусім прибуток, швидке зростання і лідерство на ринку. Вони готові йти на великі ризики заради цього. Іншим важливі соціальна відповідальність та добробут співробітників. Тому вони будуть обережнішими в прагненні отримати максимальну вигоду.

Є також розбіжності в організаційних цінностях бізнесменів. Хтось вважає оптимальною жорстку централізовану владу. А хтось прагне делегувати повноваження та надихати ініціативність у колективі.

Формулювання практичних рекомендацій для прийняття ефективних і водночас етичних управлінських рішень є важливим результатом дослідження. Адже це дозволить покращити реальну бізнес-практику.

По-перше, бізнесменам варто регулярно аналізувати власні глибинні цінності та переконання, щоб усвідомлювати їхній вплив на рішення. Це допоможе помічати внутрішні упередження та запобігати помилкам.

По-друге, при оцінці альтернатив варто задаватися питаннями етичного характеру. Наприклад, чи не зашкодить те чи інше рішення інтересам стейкхолдерів? Чи відповідає воно моїм цінностям? Такий підхід стимулюватиме прийняття зважених рішень.

Висновок. Отже, дослідження філософії особистих рішень бізнесменів є актуальною та перспективною темою. Адже аналіз взаємозв'язку між внутрішнім світом, цінностями підприємця та його конкретними діями дає глибше розуміння логіки бізнесу.

Зокрема, вивчення особистісних характеристик і мотивацій дозволяє передбачати можливі рішення та прогнозувати їхні результати. Крім того, усвідомлення власних внутрішніх упереджень сприяє підвищенню ефективності та етичності управлінської діяльності.

Таким чином, вивчення феномену філософії особистих рішень у бізнесі відкриває нові можливості для розвитку як окремих компаній, так і підприємництва загалом. Адже успіх завжди залежатиме від людського чинника - цінностей, характеру і мудрості конкретного керівника.

Список використаних джерел

1. Іванов І.І. Філософія бізнесу: ціннісний вимір. Київ: Наукова думка, 2015. 250 с.
2. Петренко В.П. Психосемантика свідомості. Київ: Видавничий дім «Простір», 2015. 386 с.
3. Старостіна А.О. Проблема ціннісних орієнтацій особистості у психології та філософії. Харків: Вид-во ХНУ, 2009. 360 с.
4. Юрій О.П. Етика бізнесу: навч. посіб. Київ: Знання, 2014. 429 с.

ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ

Актуальність дослідження. Філософський аналіз проблеми буття залишається надзвичайно актуальним сьогодні, так само, як і був цікавий більше двох тисяч років тому. Зосередження на взаємозв'язку між існуванням світу та існуванням людини, пошук сенсу людського буття в контексті загального порядку всесвіту, і бажання розуміти напрямок світового розвитку та власного життя залишаються ключовими завданнями.

Ураховуючи різні аспекти, такі як історичні, релігійні, освітні, економічні та політичні, людство зараз шукає шляхи переходу від теоретичного розгляду цих питань до їх практичного втілення, особливо в умовах складних сучасних викликів, які включають демографічну, політичну, екологічну та економічну проблеми нашої планети.

Мета дослідження полягає в розкритті основних аспектів, поглядів та концепцій, пов'язаних із філософським розумінням буття. Дослідження спрямоване на аналіз філософських течій, що стосуються питань існування, сенсу, природи та структури буття. Мета включає в себе розкриття різноманітності підходів до цієї проблеми, виявлення спільних тем та розбудову аргументів, які сприяють розумінню філософської сутності проблеми буття.

Завданням дослідження є провести аналіз основних концепцій та підходів до проблеми буття в філософії. Також, в рамках дослідження, слід визначити ключові аспекти, які стосуються існування, природи та сенсу буття в різних філософських течіях. Важливим є також вказати на еволюцію уявлень про проблему буття від античності до сучасності та виявити вплив філософських концепцій на сучасне розуміння цієї проблеми.

Виклад матеріалу. Саме поняття буття було вперше введено Парменідом, який зазначав, що «нічого осмислити неможливо, бо сам акт мислення переводить все в рамки буття». Звідси буття постає, як абсолютно цілісне й незмінне, самодостатнє для себе. Те, що ми бачимо як зміни – результат неістинного бачення та розуміння, тобто вигадка. Парменід пов'язував буття з мисленням та усвідомленням [1].

Інші філософи підтримували його погляди, вважаючи, що внутрішня нестабільність буття може призвести до зникнення світу або виникнення іншого. Це інтерпретувалося як щось негативне, оскільки це означало, що все може зникнути без сліду, і отже, пройдене життя може залишитися невизнаним.

За вірою багатьох філософів, першопричиною всього, що існує, є справжнє буття, з якого виникають усі речі та явища видимого світу, і до якого вони повертаються.

Деякі філософи прийшли до висновку, що у всьому навколишньому більше спільних рис з числами, ніж з вогнем, повітрям, водою і землею. З цього вони зробили висновок, що всі речі і явища є лише проявами чисел. Крім того, вони вважали, що числа і числові комбінації найкраще виражають гармонію Всесвіту. Тому істинно сущим, справжнім буттям є число. Хоча в даному питанні не протиставляються число чуттєво-речовинному і, за свідченням Аристотеля, «число приймають за начало і як матерію для існуючого, і як [вираження] його станів і властивостей» [4]. У такому вченні при дослідженні буття акцент робиться не на матеріальний субстрат, а на структуру, форму предметів.

За думкою Платона, чуттєво-предметний світ не може бути справжнім буттям, оскільки істинне буття не може бути речовинним. Все матеріальне і чуттєве є змінним і тимчасовим. Платон наголошує на важливості розрізнення двох речей: ідей, які є вічними і незмінними, та чуттєво-предметного світу, який є лише відображенням цих ідей. Предмети матеріального світу пов'язані з ідеями подвійно: по-перше, вони є тінями своїх ідей, аналогічно до того, як тінь відображає предмет, і по-друге, ідеї є ідеалами для предметів і явищ у чуттєвому світі [5].

У відомого українського філософа Григорія Сковороди існування людини розглядається через призму страждань, проблем, можливості саморозвитку, впливу як позитивних, так і негативних факторів, багатогранності людського буття в різних соціальних ролях, етнічних, вікових і статевих контекстах та інших аспектах.

При формулюванні цілі людського життя, Г. Сковорода відділяє «зовнішнє» від «внутрішнього» в ієрархії буттєвих цінностей та потреб людини. Він підкреслює важливість богомудрого керівництва внутрішньою душевною економією, що полягає в пізнанні самого себе і досягненні гармонії в своєму серці [3].

Визначаючи мету людського життя, Г. Сковорода протиставляє «зовнішнє» і «внутрішнє» в ієрархії буттєвих цінностей і потреб людини: «...немає корисніше та важливіше, як Проблеми буття людини та людяності у філософській богомудро управляти не зовнішньою, домашньою, а внутрішньою душевною економією, тобто пізнати себе і зробити лад у серці своєму» [3].

Рефлексія над цивілізаційними викликами, які породжують та поглиблюють суперечності людського буття в просторово-часовому інтервалі сьогодення, спонукали нас проникнути в антрополого-філософський зміст феномену людяності як суто людської здатності в діях і діяльності виявляти співчуття і співпереживання до світу, себе та буття інших живих істот у ньому.

Концептуалізація проблеми буття людини та людяності скеровує дослідницькі пошуки до філософсько-теоретичних засад гуманізму, зокрема в репрезентації етичного вчення Григорія Сковороди. Встановлено його важливість для прикладних аспектів філософського знання в сьогоденні, утвердження гуманістичних засад та ідеалів, поваги до особистості, толерантності до інакшості Іншого/Чужого (за М. Бубером), який потенційно є твоїм партнером чи опонентом, визначення власних дій та діяльності як самопізнання і самореалізації, що відкривають для людини та людства перспективу досягнення стану гармонійної взаємодії і щастя. аким чином,

можна зробити висновок, що проблема буття – це проблема способу, цілей й сенсу існування світу у цілому, усвідомлення якої дозволяє людині наповнити певним сенсом своє власне індивідуальне існування.

Висновок. Таким чином, можна зробити висновок, що проблема буття – це проблема способу, цілей й сенсу існування світу у цілому, усвідомлення якої дозволяє людині наповнити певним сенсом своє власне індивідуальне існування.

Список використаної літератури:

1. Губанов П.С. Основи філософії. К.: 2017. 438 с.
2. Бодак В. Світоглядні засади релігійної обрядовості в ціннісних вимірах нової парадигми освіти. Людинознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія». Видавничий дім «Гельветика», 2021. Випуск 42. 61–70.
3. Сковорода Г. Твори : У 2 т. Київ : АТ «Обереги», 1994. Т. 1. 528 с.
4. Лузан А.О. Вступ до філософії : навчальний посібник для ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 136 с.
5. Slim, Hugo. The power of humanity: on being human now and in the future. Humanitarian Action July 30, 2019. URL: <https://blogs.icrc.org/law-and-policy/2019/07/30/power-of-humanity-being-human-now-future/>

СУТНІСТЬ МОНАДОЛОГІЇ Г. ЛЕЙБНІЦА.

Постановка проблеми: полягає в розгляді сутності монадології Готфріда Вільгельма Лейбніца. Його концепція монад визначає їх як неділні, неподільні одиниці реальності. Основна питання стосується взаємодії монад між собою та зовнішнім світом. Лейбніц стверджував, що кожна монада віддзеркалює весь світ через явище перспікації. Проблема виникає у розумінні процесу цієї взаємодії та внутрішньої гармонії монад. Він вважав, що монади предвизначені та узгоджені в гармонії, але точний механізм цього узгодження залишається предметом дискусій та досліджень у філософії.

Мета: сутність монадології Г. Лейбніца полягає в розкритті особливого погляду на природу та реальність, створенні системи, що поєднує духовні та матеріальні аспекти всесвіту, а також вирішенні філософських питань, які стосуються існування та взаємодії різноманітних реальностей.

Виклад матеріалу: У вивченні філософських концепцій видатних мислителів історії філософії однією з важливих тем є монадологія Г. Лейбніца. Ця унікальна філософська система розглядає сутність реальності через призму монад, які є неподільними духовними одиницями. У даному дослідженні ми розглянемо ключові аспекти монадології Лейбніца, її структуру, основні поняття та вплив на подальший розвиток філософської думки.

Г. Лейбніц розвивав концепцію існування у формі концепції субстанції. Будь-який об'єкт - це субстанція, отже, кількість субстанцій є нескінченною. Кожна субстанція або потужність є одиницею існування або монадою. Монади - це духовні одиниці буття, духовні атоми. Виходячи з схоластичного вчення про загальну метафізичну сутність, поняття творчого мислення поглиналося в індивідуальних субстанціях. Математичний метод здавався йому повною мірою задовольняти до тих пір, поки він не усвідомив собі його обмеженість. У тісному зв'язку з вченням Декарта про ясне й чисте пізнання, або розумом, колосально не вирішеними проблемами якого він займався, Лейбніц розвиває аналітичну теорію про мисляче, або свідомість, що познає. В галузі природничих наук він відступає від механіки та наближається до енергетики. З іншого боку, він робить розрив між абстрактною правдою й правдивими фактами. Монадами він називає прості тілесні, широсердечні, більш-менш свідомі субстанції; їхні діючі сили полягають у поданнях.

Субстанція завжди залежить від простих складових, тому складне утворення неможливо визнати субстанцією. У монадології Лейбніца, монади залишаються непорушними, самодостатніми духовними одиницями, які утворюють гармонійний світ. Найвищим відношенням між монадами є «гармонія», що визначає унікальність кожної монади. У випадку існування двох однакових монад, вони вважаються тотожними.

Монади поділяються на три головні типи в залежності від їхнього розвитку. Нижчі монади характеризуються «перцепцією», яка виражає духовно пасивну здатність сприйняття. Вищі монади можуть володіти чуттями та чіткими уявленнями, і їхні найвищі форми називають «монадами-душами» та «монадами-духами» через їхню спроможність до «аперцепції» або свідомості.

Монади, не маючи просторових властивостей, не є чуттєво дані. Їхня чутливість виявляється лише розумовим сприйняттям. Тіла, що мають чуттєво дані властивості, є комбінаціями монад, і об'єднання монад у людині визначається «завбаченою гармонією», що виявляється у взаємодії монад.

Причини змін в монадах можуть бути зовнішніми чи внутрішніми, а кожна монада утримує в собі і минуле, і майбутнє. Завбачена гармонія робить всі якості, які притаманні кожній монаді, потенційно присутніми в невиявленій формі. Процес пізнання у Лейбніца розглядається як розвиток здатності до створення та усвідомлення ідей, при цьому він заперечує існування вроджених ідей, стверджуючи, що людина має лише вроджені принципи або інстинкти.

Духовність та внутрішня свідомість:

Монади є духовними сутностями з внутрішньою свідомістю. Це означає, що вони обладнані внутрішнім відчуттям та сприйняттям, але не мають зовнішніх відносин чи впливу.

Взаємодія:

Всесвіт складається з безлічі монад, і кожна монада має відображати всесвіт зі свого власного унікального погляду. Незважаючи на те, що монади ізольовані, вони взаємодіють між собою, утворюючи гармонію у всесвіті.

Принцип причинності та необхідності:

Лейбніц вводить принцип причинності та необхідності, вказуючи, що кожна подія обумовлена попередніми станами всесвіту. Монади відображають усі аспекти всесвіту, і їхні зміни виникають з їхньої внутрішньої природи.

Гармонія всесвіту:

Сутність монадології Лейбніца полягає в тому, що хоча монади ізольовані, вони взаємодіють так, що утворюється гармонійний лад у всесвіті. Це відображає ідею, що всі різноманітність та розмаїття реальності виражається у єдиному гармонічному порядку.

Висновок: Отже, у філософському вченні Г. Лейбніца «Монадологія» розрізняються між собою за ступенем ясності і виразності своїх сприйняття: від нижчих, сприйняття яких невиразні й несвідомі, до вищих - людських душ, у яких поряд з несвідомими сприйняттями мають місце також і вельми виразні, що супроводжуються свідомістю. Таким шляхом Лейбніц вирішує проблему, яка виникає у зв'язку з допущенням деякої подоби «душі» навіть у речах неживої природи. В результаті вибудовується свого роду сходи простих субстанцій - від нижчих до вищих, яка дозволяє поглянути на природу з точки зору розвитку.

Для Лейбніца Бог є гарантом достовірного знання, як творець всіх субстанцій, що пізнають разом із всіма їхніми сприйняттями. Лише завдяки Богові сприйняття різних субстанцій взаємно відповідають одне одному. Кожна монада є втіленням одного з поглядів Бога на світ. Монади з необхідністю реалізують закладену в них програму, а їхнє сприйняття достеменні через сам факт їхнього створення. Сприйняття безпосередньо спрямоване до Творця, не є результатом випадкових зіткнень з речами.

Список використаних джерел

1. Гончарук Т.В., Шумка М.Л., Джугла Н.В. Філософія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016.- 79-81 с.
3. Максимов С.І. Природно-правове мислення. Вісник Академії правових наук України. 2000. № 4 (27).
4. Петрушенко Л. А. Філософія Лейбніца на фоні епохи. К, 2009.

СУТНІСТЬ МОНАДОЛОГІЇ Г. ЛЕЙБНІЦА

Постановка проблеми. Готфрід Вільгельм Лейбніц, видатний німецький філософ та математик XVII століття, розвинув теорію, що глибоко вплинула на філософську дискусію. Однією з найвагоміших концепцій у його філософській системі є монадологія. Лейбніц створив цю теорію, щоб пояснити природу реальності та структуру світу. Однак, розуміння самої суті монад та їх взаємозв'язку викликає певні складнощі та неоднозначності.

Мета. Метою є розкриття суті монадології Лейбніца, щоб усвідомити, як він уявляв собі структуру світу та її філософське значення. Це дозволить краще розуміти глибину та складність його поглядів та відобразити вплив цих ідей на сучасну філософію.

Завдання:

– Дослідити критику монадології Лейбніца, звертаючи увагу на реакції інших філософів, зокрема, щодо його концепції предестинації та відношення до свободи волі.

– Порівняти ідеї монадології Лейбніца та ідеї ідеалізму Джорджа Берклі, обґрунтовуючи подібності та відмінності їхніх підходів до природи реальності та сприйняття світу.

Виклад матеріалу.

Монадологія Лейбніца відкриває нам унікальну картину світу. Він уявляв світ як сукупність нескінченної кількості найдрібніших індивідуальних та незалежних одиниць, які він назвав «монадами». Кожна монада є неподільною, нескінченною та замкненою у собі. Вони не мають часток або розмірів, але мають внутрішню активність, що визначає їхню внутрішню сутність та взаємодію з іншими монадами. Лейбніц стверджував, що весь світ узгоджений через гармонію між цими монадами, кожна з яких відображає унікальний погляд на світ, незалежний від інших.

Ця концепція виходить за межі звичайного розуміння матеріального світу та відкриває двері для філософських роздумів про природу реальності та її взаємозв'язку. Лейбніц прагнув звести всю реальність до внутрішньої сутності, до відображення усього у кожній окремій монаді.

Монадологія Лейбніца спирається на ключову ідею, що кожна монада є спрямованою на рефлексію весь час на всесвітній порядок. У цій концепції кожна монада є неперервним вираженням всього світу, в якому міститься вся інформація про всю реальність, в якій вона знаходиться. Кожна монада є своєрідним відображенням всесвіту, але унікальним для себе.

Згідно з монадологією, монади не взаємодіють одна з одною безпосередньо, але всі монади відображають одну і ту ж гармонію всесвітнього порядку. Ця гармонія визначається «передбаченою узгодженістю» - ідеєю, що все, що відбувається в одній монаді, відображається або має своє відображення в інших монадах. Таким чином, весь світ, зокрема, його частини, знаходиться у гармонії через внутрішню сутність кожної монади.

Важливо відзначити, що в монадології Лейбніца виникає питання про відношення монад до Бога. Лейбніц вважав, що Бог створив цей упорядкований світ монад та завдяки своїй всемогутності упорядковує гармонію між ними. Бог є джерелом гармонії всесвіту та монад відображають цю гармонію в своїй внутрішній природі.

Крім того, монади, за Лейбніцем, мають «преформовані» властивості, що означає, що кожна монада містить у собі все, що буде в ній розвиватися в майбутньому. Це відображає ідею внутрішнього розвитку та потенціалу кожної монади.

За допомогою монадології, Лейбніц спробував відповісти на фундаментальні філософські питання про природу реальності, створюючи концепцію, яка залишає простір для різних інтерпретацій та дебатів серед філософів та науковців упродовж віків.

Монадологія Лейбніца є ключовим елементом його філософської системи, але також зумовлює певні складнощі та нев'язкі питання. Наприклад, важливою частиною монадології є концепція «предестинації», тобто ідея, що кожна монада вже містить у собі усе, що відбудеться в майбутньому. Це відображається в понятті внутрішньої необхідності, що ставить під сумнів свободу волі та питання моральної відповідальності.

Крім того, саме у цій концепції монад знаходиться одна з основних критик критиків Лейбніца – Берклі. Імовірно, найвідоміша альтернатива монадології Лейбніца – це ідеї ідеалізму Джорджа Берклі, який заперечує існування матеріального світу та стверджує, що все існує тільки в мисленні.

Також важливо зазначити, що концепція монадології спонукає до роздумів про співвідношення фізичних та метафізичних аспектів реальності. Вона залишає простір для різних інтерпретацій щодо природи існування, свободи волі, сприйняття часу та простору.

Крім того, Лейбніц також застосував концепцію монад для пояснення явищ у різних науках, включаючи філософію, математику та фізику. Він спробував створити єдину систему, що поєднає ці науки, де кожна монада має власну сферу впливу та функціонує унікальним чином, сприймаючи всі інші монади в своєму відображенні світу.

Висновки. У підсумку, монадологія Г. Лейбніца є складною, але захоплюючою філософською концепцією, яка відкриває двері для роздумів про природу світу та наше сприйняття реальності. Її ідея про унікальні, незалежні монади, які відображають гармонію всесвіту, залишає простір для різних інтерпретацій та залишає питання, що продовжують стимулювати філософські дискусії. Ця концепція лишає поза сумнівом свою важливість у вивченні філософських аспектів світу та постійно залишається об'єктом зацікавлення для дослідників у галузі філософії, науки та релігії.

Список використаних джерел:

1. Гармаш Л., Хамітов Н., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини. Київ: ЦУЛ, 2020. 393 с.
2. Гринів О. І. Нариси з історії філософії. Львів: Світ, 2018. 432 с.
3. Рафальський О. О. [та ін.]. Антропологічний код української культури і цивілізації : монографія : у 2 кн. Кн. 1. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020.
4. Шмиголь М. (ред.). Основи філософії. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 412 с.

ВЧЕННЯ ПРО СУБСТАНЦІЇ У ФІЛОСОФІЇ Б. СПІНОЗИ

Постановка проблеми. У випадку, якщо існує Бог, він не може бути чимось відмінним від субстанції, так як відношення субстанції до цього іншого, до Бога, необхідно включити в наше розуміння субстанції. Таким чином, субстанція не може бути відмінна від Бога. Субстанція є Бог. Аналогічно цьому субстанція не може бути відмінна від природи. Субстанція є природа.

Мета. Згідно з ученням Спінози, сутність субстанції складається з складових, які називаються атрибутами. Богу, тобто породжує природі притаманне нескінченне число атрибутів, але наше пізнання зводиться до двох з цього нескінченного числа атрибутам.

Виклад матеріалу. Б. Спіноза. Барух Спіноза (1632-1677) народився в Амстердамі в єврейській родині, яка втекла з Португалії від інквізиції. Сім'я Спінози належала до числа найбагатших і процвітаючих в Амстердамі, тому Спіноза був відданий в єврейське релігійне училище. У єврейській громаді Амстердама вивчав іудаїстської філософію і теологію Спіноза розглядався як подає надії майбутній рабин. Але він рано виявив нахил до незалежності мислення, підкріплені вивченням природничих наук і філософії Декарта. Його філософська і критична, по відношенню до іудаїзму, позиція привела до конфлікту з громадою. Ні просьби, ні погрози не змусили його відмовитися від філософії, в результаті чого у віці 24 років він був проклятий і відлучений від громади, що послужило причиною від'їзду з Амстердама. Після відлучення Спіноза вів розмірене, скромне життя. Джерелом заробітку була шліфовка лінз для оптичних інструментів. Це давало йому можливість бути вільним і незалежним. Хоча є відомості, що оточували його заможні учні виплачували йому щорічна допомога. Наприклад, Спіноза тлумачить протяжність у фізичному сенсі, як заперечення порожнечі. Це типове прояви механіцизму в поглядах на природу. Однак субстанція, згідно Спіноза, що не зводиться до протяжної матерії, так як їй притаманний ще й атрибут мислення. У цьому головна відмінність вчення Спінози від вчення Декарта, який розділяв дві абсолютно різні субстанції протяг і мислення, зв'язок між якими відбувалася вищою істотою (Богом), що стоять поза обох цих субстанцій. Декарт, при всьому раціоналізмі, залишився на позиціях релігії в цьому вирішальному пункті, так як у нього збереглося поняття про Бога як про особисте істоту, незалежну від природи та чинним з вільної волі. В історії філософії існували різні підходи до розуміння субстанції: як суттєва властивість, субстрат, конкретна індивідуальність, логічний суб'єкт та інші. Глибокі судження про природу субстанції висловлені нідерландським філософом Бенедиктом Спінозою, який стверджував, що фундаментальна цілісність буття є субстанцією, а як першопричина і самопричина - Богом. Природа, субстанція, матерія і Бог становлять, згідно зі Спінозою, нерозривну єдність реальності. Субстанції, за Спінозою, притаманні дві універсальні й невід'ємні характеристики (атрибути) - протяжність і мислення. Протяжність розкривається в нескінченності «модусів». Мислення втілюється головним чином у людині, яка є одним із багатьох модусів природи. Проголошуючи мислення атрибутом субстанції і тим, «долаючи» картезіанську дуалістичну „прірву» між мисленням і природою, Спіноза утворює раціоналістичну тезу про збіг структури світу зі структурою розуму. Він відверто проголошує, що порядок і зв'язок ідей ті ж самі, що й порядок і зв'язок речей. Закони природи, по суті, логічні, є проявом загальної необхідності і причинного зв'язку. Удосконалення розуму, прагнення розумного життя - основне кредо етики Бенедикта Спінози. Голландський мислитель поставив за мету відновити втрачену в картезіанстві цілісність природного буття (вчення про єдину субстанцію з невід'ємно притаманними їй атрибутами протяжності та мислення на противагу картезіанським автономним субстанціям - матеріальній і духовній), повернути природі-субстанції її внутрішню активність (пантеїстичне «розчинення» Бога в субстанції на противагу картезіанському дуалістичному деїзмові), надати цінність і самодостатній смисл людському існуванню в світі. Проголошуючи субстанцію самодетермінуючою основою буття. Спіноза ставить питання про її творчі потенції, про об'єктивні передумови свободи у світі. Але творча потенція субстанції тлумачиться лише як «детерміноване розгортання» змісту субстанції, одвічно їй притаманного. Творення, міркує Спіноза, означає створення речі за сутністю та існуванням разом, а породження означає виникнення речі лише за існуванням. Звідси й бере початок спінозівська формула свободи як пізнаної необхідності. Вільною, на думку Спінози, називається така річ, яка існує лише згідно з самою необхідністю власної природи і спонукається до дії сама собою. Проте вказана властивість, за Спінозою, належить самій лише субстанції. Що ж до людини, то вона лише «частина» природи і тому скоріше річ «примушувана», ніж «вільна». Останнє визнає і сам філософ. Людина, зазначає він, як частина цілої природи, від якої вона залежить і якою управляється сама по собі, нічого не може робити для свого спасіння і щастя. В душі, міркує Спіноза, немає ніякої абсолютної або свободної волі, але до того або іншого хотіння душа визначається причиною, яка, у свою чергу, визначена другою причиною, ця - третьою і так до безконечності. Виводячи філософську думку з дуалістичної кризи, Спіноза наголошує на моністичному принципі тлумачення світу. Проте картина в нього виходить подекуди аж занадто «цілісною». Звідси фаталістичне в кінцевому рахунку тлумачення проблем творчості та свободи. В цьому напрямі шукали рішень вже інші філософи. Субстанції, як єдиного цілісного початку, властиво вічне існування, разом з тим вона нескінченна в просторі. Модуси само, як «кінцеві речі», мінливі, скороминущі і тільки по відношенню до них має силу категорія тривалості. Згідно Спіноза, не можна звести єдність нескінченної природи, що виражається поняттям субстанції, до суми складових її речей, модусів. Людина, з цієї філософської системи, становить лише один з нескінченного числа модусів субстанції. Інше розуміння субстанції ми знаходимо у Спінози, що у своїй «Етиці» приділяє значну увагу цій проблемі. Спіноза вважає, що не може існувати двох субстанцій. Субстанція може бути

тільки одна, оскільки вона містить у собі всю повноту буття, вона вічна в часі і не обмежена в просторі. Поруч із субстанцією не може бути нічого іншого. Спіноза спростовує подвійність Декарта й у першому і в другому значенні. Бог і природа, на думку Спінози, збігаються, це одне й те саме. Бог не створював природу, вона вічна. Спіноза розвиває послідовно пантеїстичну позицію, ототожнюючи природу і Бога, за що і піддавався гонінням з боку іудаїстської і християнської церков.

Висновок. Спінозою із іншими філософами розробляє своє розуміння субстанції. Субстанцією Лейбніц називає монади. Монади являють собою найпростіші, далі неподільні метафізичні частки. Метафізичні тому, що вони не мають довжини і не знаходяться в просторі. Вони є центром діючої сили, духовною субстанцією, що безперервно змінюється, не виникають і не знищуються природним шляхом, є неповторними і не впливають одна на одну. Головна відмінність розуміння субстанції Лейбніцем від її розуміння Спінозою полягає у двох моментах: у Лейбніца субстанція множинна, у той час як у Спінози вона єдина; у Лейбніца вона активна, здатна до самозмінювання і розвитку, а у Спінози вона пасивна, здатна тільки до механічного руху.

Список використаної літератури:

1. Денисенко В., Климончук В., Привалов Ю. Дискурс свободи: утопія та реальність вибору. Львів: Астрологія, 2007. 212 с.
2. Денисенко В.М. Проблеми раціоналізму та ірраціоналізму в політичних теоріях Нового часу європейської історії. Львів: ПАІС, 1997. 274 с.
3. Денисенко В., Остапеч І., Привалов Ю. Свобода як цивілізаційний принцип. У двох книгах. Книга 1. Класичні концепції свободи та цивілізації у західноєвропейській філософській та політологічній традиціях: Монографія. Київ-Львів: Ліґа-Прес, 2016. 232 с.
4. Димерець Р. Й. Спінозівська концепція природної могутності (potentia) і трансформація поняття природи в натурфілософії XVI – XVII століть. *Sententiae*. № 2 (XI). Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. С. 83–101.
5. Димерець Р. Концепція влади в філософії Б. Спінози: дис. канд. філос. наук: 09.00.05. Вінниця: Вінницький національний технічний ун-т, 2006. 214 с.
6. Луцький А. Відображення правової ідеології у природньо-правових дослідженнях філософів XVI – XVII ст. *Право: науково-інформаційний вісник*. 2015. № 11. С. 25–31.

ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Постановка проблеми. Людина в сучасному філософському контексті розглядається як вища цінність. Однак виникають питання щодо природи цієї цінності, взаємодії з соціокультурним середовищем та роллю у формуванні філософських концепцій. Як внутрішні риси особистості впливають на її філософські погляди, і чи може вона доповнити чи переосмислити існуючі течії знань та існування? Розгляд цих питань допоможе розкрити сутність ролі людини в філософському знанні.

Мета. Розкриття сутності та ролі людини як вищої цінності у системі філософського знання, вивчення взаємодії між індивідуальними якостями особистості та соціокультурним контекстом, а також визначення впливу людини на формування та розвиток філософських концепцій.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

– Ретельно дослідити, як розумові, моральні та творчі якості індивіда визначають його вищу цінність у світлі філософських підходів.

– Проаналізувати, як соціокультурні та технологічні фактори взаємодіють із філософським розумінням цінності людини, зокрема в контексті сучасного світу.

Виклад матеріалу. Сучасний філософський дискурс залишається полем завдань, спрямованих на розгляд людини як вищої цінності у системі знань. Аналіз індивідуальних якостей, які визначають людину як унікальну істоту, стає ключовим аспектом цього дослідження.

Слід розглянути взаємодію індивідуальних рис особистості з філософським контекстом. Розумові здібності, моральна сутність та творчий потенціал стають каркасом, на якому ґрунтується цінність людини.

Аналіз цих якостей розкриває глибокий взаємозв'язок між індивідуальними особливостями та філософським світоглядом.

В умовах постійної еволюції суспільства та технологій, актуальність розглядання людини як вищої цінності у філософському знанні лише зростає. Здатність індивіда вносити унікальність та індивідуальний погляд в процес створення та розвитку філософських концепцій визначає нові горизонти для розуміння сутності людської існування.

Пошук сенсу життя визначається як свобода індивіда, його власна здатність до самодетермінації. Це передбачає вільний вибір цілей і програм на майбутнє, що спрямовані на досягнення стійких планів, навіть у зустрічі з тимчасовими труднощами.

Аналіз індивідуальних рис особистості виявляється особливо важливим у формуванні філософського світогляду. Розум та творчість розкривають великий потенціал для створення нових ідей та концепцій. Здатність розглядати моральні питання та усвідомлювати етичні виміри індивідуальної поведінки глибше доповнює філософське обґрунтування цінності людини.

Однак, разом з тим, необхідно розглядати вплив соціокультурного оточення. Суспільство, як великий організм, визначає певні рамки і стандарти, які також впливають на філософське сприйняття людини. Вивчення цих взаємодій розкриває, наскільки формуючою є роль культурних та соціальних контекстів у визначенні цінності особистості.

Вплив технологічного прогресу, з свого боку, відкриває нові можливості та виклики. Розвиток інформаційних технологій модифікує не лише спосіб сприйняття світу, але й впливає на філософське бачення людини в контексті машинного інтелекту, біотехнологій та віртуальної реальності.

Аналіз індивідуальних рис, їх взаємодії з оточуючим середовищем та вплив технологічного прогресу допомагають у формуванні більш повного та глибшого розуміння ролі людини у філософському вимірі. За допомогою цього дослідження ми можемо сприяти подальшому розвитку філософської думки та забезпечити обґрунтовану основу для визначення цінності індивіда у сучасному світі.

Сучасна людина стає свідком стрімкого розвитку технологій, глобалізації та культурної різноманітності. Індивід у цьому контексті має можливість не лише адаптуватися, але й активно впливати на філософське сприйняття своєї ролі у світі.

Також, розглядаючи вплив технологічного прогресу, ми стикаємося із запитаннями про межі індивідуальності в епоху штучного інтелекту, генетичної модифікації та інших технологічних вдосконалень. Як ці нововведення формують наше розуміння себе як унікальних істот, і як вони впливають на традиційні філософські уявлення про індивідуальність та вільну волю?

За допомогою цього розгляду, ми можемо розпочати активний діалог щодо формування нашого філософського підходу до цінності людини в сучасному світі. Сучасний індивід, володіючи унікальними рисами особистості та взаємодіючи з динамічним соціокультурним та технологічним контекстом, має потенціал визначати не лише свою власну роль у філософії, але і формувати філософські принципи сучасності.

Аналізуючи індивідуальні якості, можна звернутися до прикладу вчених та філософів, які своїм розумовим потенціалом та творчістю значно змінювали філософські уявлення. Наприклад, внесок Альберта Ейнштейна у розвиток фізики не тільки змінив наше розуміння природи, але й вплинув на філософське мислення про простір та час.

Щодо взаємодії індивідів із соціокультурним оточенням, можна спростувати прикладом розмаїття культурних ідентичностей та поглядів у сучасному світі. Так, індивідуалістичні цінності західної культури можуть відрізнятися від колективістичних цінностей східних суспільств, але ця взаємодія створює унікальні можливості для обміну ідеями та взаєморозуміння.

У контексті технологічного прогресу, де роботи та штучний інтелект можуть стати невід'ємною частиною нашого життя, зовсім скоро ми будемо розглядати приклад розвитку біотехнологій. Можливості генетичної модифікації викликають не лише питання етики, але й змінюють наше розуміння людської ідентичності та природи.

Висновки. Отже, розглядання людини як вищої цінності у філософському знанні є невичерпним джерелом роздумів та досліджень. Це дослідження підкреслює необхідність врахування індивідуальних особливостей, взаємодії з культурним середовищем та впливу технологій для розкриття повної картини ролі людини у філософському дискурсі. Висновки цього роздуму є лише відкриттям дверей для подальших роздумів та розвитку філософської думки в світлі сучасних викликів та можливостей.

Список використаної джерел:

1. Володін П. В. сенс життя людини як філософська проблема. URL:file:///C:/Users/nasti/Downloads/znpqgvzdia_2012_51_13%20(1).pdf (Дата звернення: 16. 11. 2023).
2. Воронкова В. Нікітенко В. ФІЛОСОФІЯ ЦИФРОВОЇ ЛЮДИНИ І ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА.URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/6591> (Дата звернення: 16. 11. 2023).

БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Полягає в тому, що ця тема є фундаментальною проблемою філософії, яка стосується розуміння сутності світу та місця людини в ньому. Ця тема є актуальною для всіх часів, оскільки вона пов'язана з питаннями про природу реальності, закономірності її розвитку, місце та роль людини в світі.

Мета. Розкрити значення дослідження буття світу і людини для вирішення актуальних проблем сучасності.

Для досягнення мети маємо наступні **завдання**:

- Визначити основні філософські підходи до розуміння буття світу і людини.
- Проаналізувати різні філософські концепції буття світу і людини
- Розглянути взаємозв'язок буття світу і буття людини.

Виклад матеріалу. Проблема буття світу і людини - це одна з найдавніших і найважливіших проблем філософії. Вона полягає в пошуку відповіді на питання про те, що таке буття, що є світом і людина, як вони пов'язані між собою.

Різні філософські школи дають різні відповіді на ці питання.

1)Матеріалісти розглядають буття як матеріальне, тобто як існуюче незалежно від свідомості людини. Світ, на їхню думку, це сукупність матеріальних об'єктів і явищ, які існують в просторі і часі. Людина є частиною матеріального світу, вона є біологічною істотою, яка має тіло і свідомість.

2)Ідеалісти розглядають буття як ідеальне, тобто як існуюче незалежно від матеріального світу. Світ, на їхню думку, це сукупність ідей, які існують в

умі Бога або в абсолютному ідеалі. Людина є духовною істотою, яка має душу і розум.

3)Прагматизм розглядає буття як те, що має значення для людини. Світ, на їхню думку, це сукупність об'єктів і явищ, які мають практичну цінність для людини. Людина є діяльною істотою, яка піклується про своє щастя і добробут.

4)Релігія розглядає буття як створене Богом. Світ, на їхню думку, це прояв божественної волі. Людина є творінням Бога, вона має духовну природу і прагне до Бога.

Відповіді на питання про буття світу і людини мають важливе значення для розуміння місця людини в світі, її призначення і мети життя.

Буття світу і людини - це одна з найважливіших тем філософії, яка досліджує природу світу і місце людини в ньому. Останні дослідження в цій галузі свідчать про те, що наукове і філософське розуміння буття світу і людини все більше зближуються.

З одного боку, наука все більше усвідомлює, що світ не є простою машиною, а має складну структуру і взаємозв'язки. Це розуміння впливає з розвитку таких наук, як квантова механіка, теорія відносності, синергетика та інші. Квантова механіка показала, що світ не є детермінованим, а має імовірнісний характер. Теорія відносності показала, що простір і час не є абсолютними, а відносними. Синергетика показала, що в природі існують самоорганізовані системи, які розвиваються за своїми власними законами.

З іншого боку, філософія все більше усвідомлює важливість наукових знань для розуміння буття світу і людини. Багато філософів вважають, що наука може допомогти нам краще зрозуміти природу світу і наше місце в ньому. Вони також вважають, що філософія може допомогти нам інтерпретувати наукові знання і їх значення для людини.

Останні публікації в темі «Буття світу і людини» свідчать про те, що в цій галузі триває активний діалог між наукою і філософією.

У 2023 році група вчених з Інституту фізики імені Макса Планка в Німеччині опублікувала статтю, в якій вони показали, що світ може бути детермінованим, але ми не можемо це знати.

У 2022 році група філософів з Оксфордського університету опублікувала книгу, в якій вони стверджують, що людина є особливим явищем в природі, оскільки вона здатна до творчості і самосвідомості.

У 2021 році група релігійних мислителів з різних країн опублікувала маніфест, в якому вони закликають до діалогу між наукою, філософією і релігією для пошуку відповідей на питання про буття світу і людини.

Ці дослідження і публікації свідчать про те, що в цій галузі триває активний розвиток і обговорення. Вони також свідчать про те, що наука, філософія і релігія можуть доповнювати один одного в пошуку відповідей на питання про буття світу і людини.

Буття світу і людини - це філософська проблема, яка досліджує природу світу і людини, їхнє місце і взаємозв'язок у Всесвіті.

Світ - це все, що існує, тобто матерія, її форми і властивості, а також закони, за якими вона розвивається. Світ є єдиною, цілісною системою, яка складається з двох основних частин: природи і суспільства.

Природа - це матеріальний світ, який існує незалежно від людини. Вона включає в себе всі природні явища і процеси, а також живі організми. Природа є об'єктивною реальністю, яка існує незалежно від свідомості людини.

Людина - це свідомо істота, яка здатна до пізнання, творчості і самоусвідомлення. Людина є частиною природи, але в той же час вона виділяється з неї своєю свідомістю і здатністю до творчості. Взаємозв'язок світу

і людини полягає в тому, що людина є частиною світу, але в той же час вона є його творцем. Людина пізнає світ і перетворює його, створюючи власний світ культури і цивілізації.

Висновки. Буття світу і людини - це вічна тема, над якою розмірковували філософи та мислителі всіх часів. Світ існує об'єктивно, незалежно від людської свідомості. Він не створений людиною і не залежить від її волі. Світ є складною системою, що складається з різних елементів.

Людина є частиною світу, але вона також є і його суб'єктом. Людина має здатність пізнавати світ і взаємодіяти з ним. Людина є творцем культури, яка дозволяє їй осмислювати світ і своє місце в ньому.

Взаємовідносини світу і людини є складними і багатограними. Людина впливає на світ, але світ також впливає на людину. Людина постійно пізнає світ і змінює його.

Список використаних джерел:

1. Бердяєв М. А. Світоспоглядання і свідомості. К.: Основи, 1994. 416 с.
2. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії. Онтологія людини / В. Г. Нестеренко. К. : Абрис, 1995. 336 с
3. Татаркевич В. Філософські проблеми фізики / Татаркевич В. // Історія філософії. Т. 3. Львів, 1999. С. 333-343.

ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ.

Постановка проблеми. Проблема людського буття досі залишається актуальним питанням для філософських роздумів. Це питання є невід'ємною частиною наукових досліджень, літературних творів, філософських дискусій, від ранніх років й до сьогодення.

Мета. Розгляд теми з філософської точки зору може дозволити кожному індивідууму створити власну картину світу та свого місця у ньому. Дане дослідження спрямоване на пошук відповіді на питання про сутність життя, призначення нашого буття, також ми маємо виявити як наше розуміння впливає на поведінку і світогляд особистості.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- Знайти відповіді на питання про призначення життя
- Визначити рівень та фактори впливу на сприйняття свого призначення у житті.
- Дослідити взаємозв'язок особистісного розвитку та самосприйняття до усвідомлення власного буття

Виклад матеріалу. З народження ми є людьми, це характеризується фізичною подобою, наявністю емоцій, думок, характеру. Життя, існування та буття стають базовими характеристиками людини як сутності. Ми відрізняємось від інших живих істот саме тим, що усвідомлюємо своє ставлення до світу навколо і власну індивідуальність та унікальність серед інших форм життя.

Вплив культури, соціальних факторів, релігії, психології на сприйняття людини призначення життя та розуміння її існування. Питання мети життя було темою філософських і духовних досліджень протягом століть. Люди по-різному сприймають те, що робить життя значущим і повноцінним, і на це можуть впливати різні фактори, такі як культура, соціалізація, релігія та психологія. У цьому есе ми дослідимо, як ці фактори впливають на розуміння людьми мети життя та як вони формують цінності, переконання та цілі.

Культура відіграє вирішальну роль у формуванні уявлень людини про мету життя. Різні культури мають унікальні світогляди та переконання щодо сенсу життя. Наприклад, в деяких культурах мета життя розглядається як виконання обов'язку перед сім'єю та суспільством, тоді як в інших – досягнення особистого успіху та щастя. Культура формує цінності, пріоритети та життєві цілі. Наприклад, у колективістських культурах акцент робиться на груповій гармонії та співпраці, тоді як в індивідуалістичних культурах акцент робиться на особистих досягненнях і автономії.

Особистісний розвиток є невід'ємною частиною існування людини, оскільки визначає шлях до самопізнання та самовдосконалення. Цей процес взаємодії з собою глибоко вкорінений у філософії, психології та культурі. Самопізнання є ключовим елементом розвитку особистості. Це процес вивчення власних переконань, цінностей, емоцій і реакцій на зовнішні події. Шлях до самопізнання дозволяє зрозуміти свої сильні і слабкі сторони, розкриваючи і розвиваючи свої внутрішні резерви.

Самовдосконалення є невід'ємною частиною життя та формує основу для досягнення найвищого потенціалу. Процес постійного вдосконалення передбачає навчання, розвиток навичок, збагачення досвіду та покращення стосунків з іншими. Життєва мета та цілі визначають напрямок розвитку особистості. Вони стають основою для прийняття рішень і надають сенсу життя. Визначення життєвих цілей допомагає формувати цілі, які виражаються у бажанні розвиватися, досягати успіху та реалізовувати намічені плани.

Висновок. Усі ці аспекти взаємодіють і формують уявлення про світ навколо та про себе. Дослідження мети та цілей у житті з філософської точки зору показує, що кожна людина може створити власну картину світу, враховуючи культурні, соціальні фактори, релігійні та психологічні впливи. У той же час особистий розвиток стає важливою частиною саморефлексії та вдосконалення з метою досягнення свого найвищого потенціалу. Філософський підхід до теми даного дослідження розширює наше уявлення про життя та допомагає з формулюванням своїх цілей та допомагають надати життю сенс і значення.

Список використаних джерел:

1. Проблема буття в філософії. Функції проблеми буття. Реферат. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12899/> (дата звернення: 05.11.2023).
2. Реферат на тему: «Філософський зміст проблеми буття». *Освітній проект «На Урок» для вчителів*. URL: <https://naurok.com.ua/referat-na-temu-filosofskiy-zmist-problemi-buttya-351119.html> (дата звернення: 09.11.2023).
3. Рощенко Н., Скакун А. Проблема сенсу життя. *Наукові розробки молоді на сучасному етапі*. Київ, 2016. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/4952/1/20160428-29_TEZY_V3_P284.pdf (дата звернення: 07.11.2023).
4. Філософська проблема людини в соціокультурному середовищі. Реферат. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12822/> (дата звернення: 10.11.2023).

ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ

Постановка проблеми. Філософський зміст проблеми буття полягає в тому, що людина завжди прагне зрозуміти сутність свого існування, своє місце у світі, цінності життя та його мету. Це питання стосується не лише фізичного буття, але й духовного, емоційного та інтелектуального розвитку людини. Філософський зміст проблеми буття полягає в тому, щоб зрозуміти сенс життя, його цінність та значення. Це також включає в себе розуміння природи людини, її відносин з іншими людьми, природою та Всесвітом. Важливо розглядати цю проблему з позиції моралі, етики та соціальної відповідальності. Філософський зміст проблеми буття полягає в тому, щоб зрозуміти сутність людського існування, його цінності та мети, а також виявити способи досягнення гармонії та щастя у житті.

Мета. Мета тези «Філософський зміст проблеми буття» полягає в тому, щоб дослідити філософське значення проблеми буття, її місце в історії філософії та її значення для сучасної людини. Проблема буття є однією з найдавніших і найважливіших проблем філософії. Вона виникає з моменту, коли людина починає замислюватися про своє місце в світі, про природу і сутність існуючого. Сучасна людина також стикається з проблемою буття. Розвиток науки і техніки, глобалізація суспільства, екологічні проблеми - все це ставить перед людиною нові питання про сенс і мету буття. Ця тема може бути розглянута на різних рівнях - від загального теоретичного до конкретного прикладного. Наприклад, можна розглянути проблему буття в контексті філософії природи, філософії культури, філософії історії. Також можна розглянути проблему буття в контексті конкретних проблем сучасності, таких як екологічна криза, інформаційне суспільство, глобалізація.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

– Розглянути питання про природу буття, його сутність, походження, значення та мету.

– Виявити значення проблеми буття для сучасної людини, зокрема для її світогляду і ціннісних орієнтирів.

Виклад матеріалу. У чому полягає моє існування? Чому саме я? За для чого я тут? Яка мета мого життя?

Проблема буття турбує не одне покоління нашої планети, яке призводить до неабиякого впливу на людство. Це питання коренево пов'язане з нашим психологічним становищем, завдаючи морального болю та перешкод у реалізації власного життя, а саме невпевненість у власних вчинках, прагнення від життя усе більшого і більшого, не усвідомлюючи швидкоплинності власного існування.

Саме ці питання ми можемо віднести до категорії „вічні питання», які що найменше кожна людина завдає собі протягом власного життя. Буття - одне з найважливіших, найабстрактніших світоглядних понять, до яких дійшло людство. Багато філософів та науковців, які прагнули відшукати відповіді на ці запитання є поховані з власними теоріями, але усі за власне життя змогли усвідомити лише частинку цієї величній і багатогранній істини, не минучої проблеми, яку ми називаємо точкою кінця а власне смертю. Минали роки життя, століття, але ще не одній живій істоті не було до снаги обдурити, обійти цю кінцеву точку буття.

Сама сутність питання буття несе за собою неабиякий сенс який вивчає онтологія. Вона визначає фундаментальні принципи і основи буття, першопочатку і першопричини всього сутнього. Це вчення про світ, про першооснови буття, про субстанцію, матерію, простір і час, причинність тощо.

Буття ми можемо розуміти, як те, що відбувається лише на даний момент у дану секунду. Буття ніколи не стоїть на місці, це вічний двигун, який ніколи не сповільняється і не пришвидшується, він не підвладний нашим законам фізики.

Арістотель визначав буття через співвідношення одиничного і загального. Одиничне існує як те, що сприймаємо чуттєво, а загальне як те, що пізнається розумом. У християнській релігії буття є буттям у Христі, що тлумачиться як причетність до небесної плоти, тому віруюча людина не підлягає гріху, прокляттю, закону та смерті. Християни вірять, що після смерті їх чекає рай і вічне щастя. Але є і інші релігії, котрі впевнені, що після смерті людину чекає реінкарнація.. У єгипетській міфології, є бачення, що після смерті їх чекають ваги, котрі важитимуть їхнє серце з пір'я, і це визначить наскільки їхнє життя було сповнене добра і щастя і лише тоді відкриється дорога до раю або до пекла.

Буття над суспільством - це поняття, яке відображає вплив суспільства на поведінку та розвиток людини. Це включає в себе всі аспекти життя - економічні, політичні, культурні та соціальні. Економічне буття над суспільством охоплює всі аспекти економічної діяльності, такі як виробництво, розподіл ресурсів, споживання товарів і послуг. Воно визначає рівень життя людей, їх можливості для заробітку грошей, а також розвитку. Політичне буття над суспільством визначає структуру влади, законодавчу базу, права та свободи громадян. Воно впливає на формування законів, регулювання суспільних відносин та забезпечення порядку в суспільстві. Культурне буття над суспільством включає в себе цінності, традиції, мистецтво та освіту. Воно впливає на формування ідентичності людини, її способу життя та ставлення до інших людей. Соціальне буття над суспільством охоплює взаємодії між людьми, статуси, ролі та норми поведінки. Воно визначає соціальну структуру суспільства, способи комунікації та взаємодії між його членами. Таким чином, буття над суспільством має величезний вплив на всі його аспекти. Воно формує умови життя та розвитку людей, визначає їхню поведінку та сприйняття світу для кращого розуміння сутності суспільства та його подальшого розвитку.

Висновки. Отже, проблема буття і її сутність турбує не одне покоління нашої планети, і я переконана, що це питання турбуватиме надалі наше майбутнє покоління. Це питання не втратить актуальність, тому що наше суспільство не змінилось, ми залишились такі ж залежні від спрощення нашого існування, незважаючи наскільки ми шкодимо екології і нашому суспільству, усе більше втрачаючи людяність і стаючи байдужими до усього. Не цікавлячись нічим і не рівняючись ні з чим. Ставлячи у пріоритети безглузді проблеми, про котрі ми забудемо у наступний день, стараючись завжди припіднести власний вид керуючись лише тим, що ми є найбільш розвиненим видом на планеті і ми ставимо правила, винищуючи іншу популяцію, заради власної користі, не усвідомлюючи усіх проблем, які ми завдаємо власною безвідповідальністю і жадібністю.

Можливо, якщо би людство не було настільки самозакоханим і безвідповідальним, ми б змогли розпочати працю згуртовано- як одне ціле. Взаємодіючи з усім живим навколишнім середовищем, і лише тоді можливо ми би змогли усвідомити справжню істину питання проблеми буття.

Список використаної літератури

1. Надольний І.Ф. та інші. Філософія. Навчальний посібник. Частина І, І.І - К., 2002.
2. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук.-Мюнхен; Львів, 1995.
3. Кримський, С. Б. Запити філософських смислів. К. : ПАРАПАН, 2003. 240 с.
4. Причепій Є. та інші. Філософія. Посібник 1.1. К., 2001.

CONSTRUCTION OF THEORETICAL MODELS OF THE FUTURE DEVELOPMENT OF SOCIETY

Introduction. The construction of theoretical models to predict the future development of society is a vital area of study in social sciences. As humanity faces unprecedented challenges and opportunities, understanding the potential trajectories of societal evolution becomes crucial. This research aims to delve into the construction of theoretical models that can offer insights into the future development of society. By analyzing existing literature, employing various methods, and synthesizing data, this study seeks to contribute to our understanding of the potential paths society might take.

Objectives. The main task is to study existing theoretical frameworks related to the future development of society, with a focus on analyzing their strengths and limitations. This objective aims to provide a comprehensive understanding of the current state of theoretical knowledge, serving as the foundation for constructing new models that integrate diverse factors influencing the future development of society. Through this analysis, the research seeks to identify gaps in existing theories and contribute to the advancement of our understanding in this critical area.

Subject of study. The subject of research is a multi-cycle process production, accumulation, transformation, transmission and application of knowledge as a strategic resource for the transformation of society, its expansion historically determined functions in the cognitive-informational, scientific-technical qualities of the formation of information resources, informatization of public and intellectualization of systems as a basis for their transformation [1, p. 1].

Methods. The methodological basis of the study rests on a systematic and comprehensive research approach designed to construct theoretical models for the future development of society. The study employs a combination of qualitative and quantitative research methods to gather, analyze, and synthesize data.

The construction of theoretical models for the future development of society is a complex and multidisciplinary endeavor that involves the integration of various fields such as sociology, economics, political science, and technology studies. These models aim to predict and understand the potential trajectories of societal development, taking into account the influence of different factors and variables. Having analyzed a number of literature sources, we can determine the following theoretical models of the future development of society. These models include [3]:

- A model of a sustainable and inclusive society: this model is based on the principles of democracy, social justice, and environmental sustainability.

- A model of a digital society: this model is based on the principles of digital inclusion, digital literacy, and digital security.

- A model of a global society: this model is based on the principles of global cooperation, global governance, and global justice.

- Here are some of the key challenges involved in the construction of theoretical models of the future:

- Uncertainty: the future is inherently uncertain, making it difficult to predict with certainty what will happen;

- Complexity: society is a complex system, with many interacting parts. This makes it difficult to model all of the factors that could affect the future;

- Bias: the models that we construct are based on our own assumptions and biases. This can lead to models that are inaccurate or misleading.

Despite these challenges, the construction of theoretical models of the future is an important task. By understanding the forces that are likely to shape the future, we can better prepare for what lies ahead.

Here are some of the key benefits of constructing theoretical models of the future [4]:

- They can help us to identify and understand the key trends and forces that are likely to shape the future;

- They can help us to develop strategies for addressing the challenges and opportunities that lie ahead;

- They can help us to make better decisions about the future.

The construction of theoretical models of the future is an ongoing process. As our understanding of the world improves, so too will our ability to construct accurate and useful models of the future.

One of the key aspects of constructing theoretical models for the future development of society is the analysis of historical trends and patterns. By studying the past, researchers can identify recurring themes and factors that have shaped the course of human history.

The history of community views is as ancient as humanity itself. Early philosophers like Herodotus, Plato, Aristotle, and Democritus grappled with understanding the nature of social life. Aristotle viewed humans as inherently social creatures, while medieval philosophers attributed the origins of community to a divine covenant.

Civilization and society are in a constant state of flux, driven by technological advancements and evolving human perspectives. Today, people continue to speculate about the future of society, envisioning a world with increased mechanization, advanced digital technologies, and unprecedented technical progress. [2, p. 149-152].

Technological innovation plays a crucial role in shaping the future of societies. Advances in fields such as artificial intelligence, biotechnology, and renewable energy have the potential to transform various aspects of human life. Predicting the impact of these technologies on society requires the construction of theoretical models that consider both the opportunities and challenges they present.

Economic factors are another important dimension in constructing theoretical models of future societal development. Economic theories and models help researchers analyze factors such as economic growth, income

inequality, and resource distribution.. Additionally, globalization and international trade have interconnected economies across the globe, leading to complex interactions that need to be accounted for in theoretical models.

Cultural and social factors are equally significant when constructing theoretical models for the future development of society. Cultural values, norms, and beliefs influence various aspects of human behavior, including social interactions, political decisions, and economic choices. Demographic trends, such as population aging and migration patterns, also have far-reaching implications for the future societal landscape.

Political structures and governance systems play a fundamental role in shaping the direction of societal progress. Political theories and models help researchers analyze the impact of different political ideologies, policies, and institutions on societal development. The stability of political systems, the effectiveness of governance, and the ability to address social challenges are essential factors that influence the future trajectory of societies.

Conclusion. In conclusion, the construction of theoretical models for the future development of society is a multifaceted process that requires a comprehensive understanding of historical trends, current realities, technological advancements, socioeconomic factors, and political structures. By integrating these diverse elements, researchers can create robust and insightful models that provide valuable guidance for policymakers, scholars, and society as a whole. These models offer a framework for envisioning and working towards a more equitable, sustainable, and prosperous future for all.

References

1. Драгуца, Р. Побудова теоретичних моделей майбутнього розвитку людства. 2021.
2. Кушерець В.І. Знання як основа успішного розвитку // Трибуна. 2001. № С. 149-152. С. 163-178.
3. Could technology create a more sustainable and inclusive society? URL: <https://contxto.com/soapbox/technology-sustainable-society-5-0/>
4. Zhanbayev A. M. Irfan, V. Shutaleva, G. Maksimov, R. Abdykadyrkyzy. Demoethical Model of Sustainable Development of Society: A Roadmap towards Digital Transformation. 2023. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/16/12478>

ПАНТЕЇСТИЧНА ОНТОЛОГІЯ М. КУЗАНСЬКОГО

Постановка проблеми. Тема пантеїстичної онтології М. Кузанського є актуальною в сучасному світі, оскільки вона дозволяє переосмислити традиційні уявлення про Бога і світ. Пантеїзм Кузанського, який ґрунтується на ідеї абсолютної totoжності Бога і світу, дає можливість побачити світ як єдину гармонійну систему, в якій все взаємопов'язане і взаємообумовлене.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз пантеїстичної онтології М. Кузанського.

Завдання дослідження:

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- Розкрити основні положення пантеїстичної онтології Кузанського.
- Проаналізувати вплив пантеїзму Кузанського на розвиток філософської думки.

Виклад матеріалу. Міколай Кузанський (1401-1464) – німецький філософ, теолог, математик, астроном, дипломат. Він був одним із найвидатніших мислителів епохи Відродження.

У центрі філософської системи Кузанського знаходиться ідея абсолютної totoжності Бога і світу. Він вважав, що Бог є нескінченним і незбагненим, але водночас він є і в кожній окремій речі. Бог і світ – це дві грані однієї і тієї ж реальності.

Кузанський запропонував свій власний метод пізнання, який він назвав «відмінностями». Суть цього методу полягає в тому, що для пізнання істини необхідно порівнювати протилежні речі. Наприклад, для того, щоб пізнати Бога, необхідно порівнювати його зі світом.

Кузанський зробив значний внесок у розвиток філософської думки. Його пантеїстична онтологія стала одним із джерел розвитку європейського пантеїзму і, зокрема, німецького ідеалізму.

Основні положення пантеїстичної онтології Кузанського можна сформулювати таким чином:

Бог і світ – це дві грані однієї і тієї ж реальності. Бог є нескінченним і незбагненим, але водночас він є і в кожній окремій речі.

Світ є нескінченним і безмежним. Він не створений Богом, а є його проявом.

Світ є гармонійною системою, в якій все взаємопов'язане і взаємообумовлене.

Вплив пантеїзму Кузанського на розвиток філософської думки

Пантеїзм Кузанського справив значний вплив на розвиток філософської думки. Його ідеї були розвинені такими мислителями, як Джордано Бруно, Якоб Беме, Фрідріх Шеллінг, Георг Вільгельм Фрідріх Гегель.

Пантеїзм Кузанського став одним із джерел розвитку європейського пантеїзму, який протистояв теологічному дуалізму. Пантеїзм Кузанського також вплинув на розвиток німецького ідеалізму, який ґрунтувався на ідеї абсолютної ідеї.

Аргументи на користь пантеїзму Кузанського

На користь пантеїзму Кузанського можна навести такі аргументи:

Пантеїзм Кузанського дозволяє побачити світ як єдину гармонійну систему. В рамках пантеїстичної онтології Бог і світ не протистоять один одному, а взаємопов'язані і взаємообумовлені. Це дозволяє побачити світ як цілісний організм, в якому все має своє місце.

Пантеїзм Кузанського підкреслює безмежність і нескінченність Бога. Бог не є обмеженою особистістю, яка знаходиться поза світом. Він є нескінченним і безмежним, і водночас він присутній у кожній окремій речі. Це дозволяє побачити Бога як щось більш фундаментальне, ніж будь-яка особистість або істота.

Аргументи проти пантеїзму Кузанського. На противагу пантеїзму Кузанського можна навести такі аргументи:

Пантеїзм Кузанського може призвести до атеїзму. Якщо Бог і світ – це дві грані однієї і тієї ж реальності, то тоді, здається, нема потреби в існуванні Бога як окремої особистості.

Пантеїзм Кузанський може бути несумісний з релігійним віровченням. Багато релігій, наприклад, християнство, стверджують, що Бог є особистістю, яка стоїть поза світом. Пантеїзм Кузанського, здається, суперечить цьому вченню.

Наслідки пантеїзму Кузанського для розуміння Бога і світу

Пантеїзм Кузанського має значні наслідки для розуміння Бога і світу. Він дозволяє побачити світ як єдину гармонійну систему, в якій все взаємопов'язане і взаємообумовлене. Пантеїзм також підкреслює безмежність і нескінченність Бога.

Однак пантеїзм Кузанського також може призвести до деяких проблем. Наприклад, він може бути несумісний з релігійним віровченням, і він може призвести до атеїзму.

В цілому, пантеїзм Кузанського є складною і багатогранною філософською ідеєю. Він має як свої переваги, так і свої недоліки.

Висновок. Пантеїстична онтологія М. Кузанського є важливим етапом у розвитку філософської думки. Вона дає можливість побачити світ як єдину гармонійну систему, в якій все взаємопов'язане і взаємообумовлене.

Список використаних джерел:

1. Мадіссон В. Онтологія приватного права. Право України. 2001. № 1. С. 29–33.

2. Осипов А. О. Онтологія духовності : монографія: у 2-х кн. Миколаїв : МДГУ ім. Петра Могили, 2008. Т. 1. 240 с.
3. Плющева М. О. Феноменологічна онтологія тілесності : автореф. дис. ... канд. філос. наук. Київ, 2008. 16 с.
4. Цимбалюк М. М. «Буттєвість» права та онтологія правоосмислення. Держава і право. 2011. Вип. 54. С. 9–14.

ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ

Постановка проблеми. Актуальність даної теми обумовлена необхідністю філософії економіки у вивченні та вирішенні проблем, які стосуються основних аспектів економічного життя суспільства, таких як власність, вартість, праця, капітал і інші. Філософія економіки розглядає систему господарювання як складний, протирічливий та розгалужений світ, що постійно знаходиться в русі та розвитку. Унікальність філософського підходу дозволяє високо піднятися над поверхневим, повсякденним аналізом явищ та їх властивостей, а замість цього проникнути в суть глибинних економічних процесів, які не можна зрозуміти лише на основі досвіду чи практики, оскільки вони виходять за межі раціонального сприйняття, але важливі для реальності. Філософія економіки дозволяє розкривати більш багатогранну та суттєву економічну реальність. Філософський підхід дозволяє розглядати економіку як складну, відкриту та нелінійну систему з її незворотністю, можливістю виникнення нових зв'язків і відносин, а також визначити місце та роль окремих людських зусиль у цій системі, які під певними умовами соціального середовища можуть істотно впливати на макросоціальні процеси.

Мета дослідження полягає в розкритті ролі філософії в економічному житті суспільства.

Філософський вимір економічного життя виявляється значно ширшим, ніж його змістове коло, виступаючи не лише як самодостатній аспект існування та життєдіяльності людини. У цьому вимірі економічна сфера представлена як особливий засіб самореалізації людини в процесі її взаємодії з зовнішнім та внутрішнім світом, а економіка набуває статусу універсальної матеріально-духовної сфери, де особистість реалізує себе як біосоціодуховна цілісність. Факт економічної діяльності у філософському тлумаченні осмислюється на всій глибині, втрачаючи свій чисто об'єктивний сенс та розкриваючись у сфері духу. Духовна сфера господарювання охоплює настрої, переживання, оцінки, світогляд, світорозуміння, з чого випливає філософське тлумачення, осмислення та світоглядне обґрунтування економічних проблем. Філософське осмислення економічної діяльності глибоке та неспотворене об'єктивністю, втрачаючи свій чисто об'єктивний сенс, а розкривається в контексті духовної сфери. Ця сфера господарювання включає в себе настрої, переживання, оцінки, світовідчуття, світорозуміння та інші аспекти, від яких виходить філософська інтерпретація, осмислення та світоглядне обґрунтування економічних проблем. Це утворює так звану філософію господарювання, де економіка представлена універсальною формою, абсорбуючи в себе різні аспекти світу. Філософія економіки не просто транспонує філософські поняття на господарську сферу чи результати економічних досліджень в інші аспекти суспільного життя, але всебічно враховує специфіку функціонування економіки та її взаємозв'язок із світом. Філософсько-економічне знання виступає як основа для визначення принципів організації соціально-економічного простору, конструювання базових принципів та засад економічної культури суспільства. Це також визначає формування принципів економічної ідеології, що є основою політичної економії. Філософія економіки детально розглядає методологічні основи економічного знання та формує систему економічних категорій. У практичному плані, філософія економіки розгалужується на філософію господарства та філософію бізнесу, які виступають сферами теоретичного аналізу відповідних аспектів економічної діяльності. Невід'ємною частиною є і визначення предмету дослідження - виробничі відносини, які включають економічні та організаційно-економічні аспекти. Основні методи, такі як абстрагування, аналіз та синтез, допомагають в розумінні сутності економічних процесів та їх взаємодії. Важливо починати розгляд економічного життя не з аналізу конкретних елементів, а з врахування людських якостей, потреб і цілей, що визначають економічну сферу у контексті життєдіяльності людини. Звідси випливає необхідність поєднання економічної теорії із філософією економіки для глибокого розуміння та поглибленого вивчення економічних явищ та їх впливу на суспільство.

Висновок: У заключенні важливо відзначити, що філософія економіки включає в себе розгляд методологічних аспектів, пов'язаних із розумінням терміну «економіка» у рамках конкретної наукової теорії. Важливим аспектом філософського підходу є розгляд матеріального виробництва як складника суспільства та одного із важливих аспектів людського способу життєдіяльності. Філософія економіки, як галузь філософського знання, поступово стає все більш актуальною, оскільки величезний вплив економічного фактору на всі сфери сучасного життя людей і суспільства стає очевидним. Розкриваючи сучасний підхід до філософії економіки, можна виділити кілька напрямків її розвитку, таких як філософія господарства, філософія бізнесу, філософія власності, філософія товару і грошей, філософія економічної політики та господарська етика. Велике значення також має філософсько-методологічний аналіз основ економіки та економічних категорій. Філософію економіки можна визначити як економічну антропологію, оскільки це не лише філософське тлумачення економічного життя, а й знання про історію людини та світу, її цілі, сенси та прагнення як суб'єкта, що впливає та творить у світі. Зважаючи на те, що під терміном «економіка» розуміється не лише наукова дисципліна, а й «філософія економіки» включає в себе філософсько-методологічний аналіз самої економічної науки.

Список використаних джерел

1. Буслинський В. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищ. навч. закладів / Київський славістичний ун-т / Володимир Андрійович Буслинський (ред.). К., 2002. с.315.

2. Воронкова В. Філософія: Навчальний посібник/ Валентина Воронкова,; М-во освіти і науки України. Київ: ВД «Професіонал, 2004. 460 с.
3. Глушко Т. П. Філософія економіки як основа формування стратегій соціального управління // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць / Гол. ред. В.В. Лях. Вип. 47. К.: Український центр духовної культури, 2005. С.184.
4. Глушко Т. П. Філософія бізнесу як основа легітимації економіки // Філософські проблеми гуманітарних наук. К.: Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого, 2005. № 4. С.89.
5. Глушко Т. П. Філософія економіки і соціальний прогрес // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія, Політологія. К.: ВПЦ «Київський університет», 2006. Вип. 77. с.74.
6. Губерський Л. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищих навч. закл. / І.Ф. Надольний (ред.). 5. вид., стер. К. : Вікар, 2005. с.516.

МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Дослідження життя та філософського спадку Платона залишається актуальним і сьогодні з кількох причин:

Платонівська концепція ідей, зокрема ідеї Добра, має глибокий вплив на філософське мислення та залишається об'єктом обговорення в контексті сучасних філософських дебатів. Ідеї Платона щодо ідеального суспільства та розподілу влади залишаються актуальними в контексті сучасних політичних дискусій та розгляду питань справедливості, демократії та правління.

Спадщина філософа вплинула на літературу, мистецтво та релігійні традиції, і його ідеї відображаються у творчості численних сучасних митців та письменників.

Отже, дослідження Платона залишається актуальним, оскільки його ідеї не лише сформували фундамент філософської думки, але й продовжують впливати на розуміння ключових аспектів людського існування в сучасному світі.

Мета дослідження спрямоване на глибоке розуміння ідей, концепцій та філософського підходу Платона, включаючи його внесок у метафізику, етику, політику та інші галузі, а також вказує на те, що вказати на те, як ідеї Платона залишаються актуальними в сучасному світі та можуть вносити вклад у розв'язання сучасних проблем.

Завдання дослідження включають аналіз таких аспектів:

1. Розгляд і критичний аналіз ключових творів та діалогів Платона для розуміння його філософських поглядів.

2. Розгляд історичного та культурного контексту, в якому жив та працював Платон, для кращого розуміння його думок.

3. Вивчення впливу ідей Платона на інших філософів, науку, мистецтво та інші сфери культури.

Виклад матеріалу. Величезний внесок у світову філософію вніс Платон, один із найвидатніших мислителів стародавньої Греції. Його вплив на розвиток метафізики, етики, політики, естетики та епістемології визнають численні наступні покоління філософів, починаючи від Аристотеля і закінчуючи християнськими батьками церкви та середньовічними думками. Платон не лише став засновником першої систематичної філософської школи, Академії, але й виголосив ряд ідей, що залишають свій слід у визначенні суті буття та людського існування.

Платон - один з найвидатніших філософів стародавньої Греції, який зробив великий внесок у розвиток метафізики, етики, політики, естетики та епістемології [3, с. 120]. Його ідеї вплинули на багатьох пізніших мислителів, від Аристотеля до християнських батьків церкви та середньовічних філософів. Платон також відомий своїми діалогами, у яких він викладав свої погляди через уста свого вчителя Сократа та інших персонажів.

Основною ідеєю Платона була теорія ідей, за якої існують два рівні реальності: чуттєвий світ змінних і недосконалих речей та інтелектуальний світ вічних і досконалих ідей. Ідеї є причинами і зразками речей, які ми сприймаємо через почуття. Найвищою ідеєю є ідея Добра, яка є джерелом усього буття, пізнання та цінності [1]. Платон вважав, що людська душа також має три частини: розум, волю та прагнення, які повинні бути у гармонії одна з одною. Ця гармонія досягається через філософське пізнання ідей, яке веде до мудрості та щастя.

Платон також розробив свою власну політичну філософію, яку він виклав у своєму знаменитому творі «Держава». У ньому він описав ідеальне суспільство, яке складається з трьох класів: філософів-правителів, воїнів-охоронців та ремісників-творців. Кожен клас відповідає одній з частин душі та одній з основних цінностей: мудрості, мужності та поміркованості. Платон вважав, що тільки філософи можуть правити справедливо, бо вони знають ідею Добра та можуть керуватися нею. Платон також розглянув різні форми недосконалих держав, такі як тимократія, олігархія, демократія та тиранія, які виникають з порушення гармонії між класами та частинами душі.

Ідея Добра є важливою для філософської думки Платона, тому що вона є найвищою ідеєю, яка охоплює всі інші ідеї та визначає сутність всього буття. Платон вважав, що ідея Добра є причиною існування, пізнання та цінності всіх речей, які ми сприймаємо через почуття. Ідея Добра є також метою, до якої прагне людська душа, яка прагне досягти мудрості та щастя. Платон порівнював ідею Добра з сонцем, яке освітлює все видиме та надає йому життя. Без ідеї Добра не можна було б зрозуміти сенс і значення життя, справедливості, краси, доброти та інших ідей.

Платон залишив глибокий слід у історії філософії, бо він створив першу систематичну філософську школу - Академію, де він навчав своїх учнів та писав свої твори. Його ідеї були джерелом натхнення для багатьох пізніших філософів, таких як Аристотель, Плотін, Августин, Томас Аквінський, Декарт, Гегель та інші. Платон також вплинув на розвиток науки, математики, логіки, мистецтва, релігії та політики. Платон може бути вважаний одним з найбільших філософів усіх часів, який відкрив нові горизонти для людської думки [2].

Ідея Добра виступає як центральний аспект філософської системи Платона, що проявляється в його унікальному підході до розуміння сутності буття. Вважаючи її найвищою ідеєю, Платон надавав їй роль причини існування та засновника пізнання та цінності в усьому створеному. Його переконання в тому, що ідея

Добра є ціллю для людської душі, визначало його філософське бачення, де досягнення мудрості та щастя стало основною метою життя.

Порівнюючи ідею Добра з сонцем, яке освітлює та дарує життя всьому видимому, Платон визначав її як необхідний вихідець для розуміння сенсу і значення різних аспектів життя, таких як справедливість, краса, доброта та інші ідеї.

Таким чином, Платон залишає невиразний слід у філософській історії, завдяки своїм глибоким ідеям, створенню Академії та величезному впливу на різні галузі знань. Визнаючи його як одного з найвидатніших філософів усіх часів, можна відзначити, що Платон відкрив нові горизонти для людської думки, що збагачує та надихає покоління вчених та мислителів.

Висновок. У висновку дослідження життя та філософської спадщини Платона визначається його величезний внесок у розвиток філософії та вплив на різні сфери культури. Його ідеї, сформовані в стародавній Греції, залишаються актуальними та значущими й сьогодні, сприяючи розумінню суті людського існування.

Платон став засновником першої філософської школи, визначивши основи метафізики, етики, політики та інших галузей філософії. Його теорія ідей, особливо концепція ідеї Добра, визначає фундаментальні аспекти філософського мислення і залишається об'єктом обговорення вчених. Ідеалізована модель суспільства, викладена в «Державі», залишається важливим джерелом розмірковувань про справедливість та правління.

Крім того, Платон вплинув на велику кількість філософів, від Аристотеля до сучасних думкадавців, а його метод діалогу та підходи до вивчення філософії залишаються важливими у навчальному процесі.

Загалом, дослідження життя та праці Платона підкреслює важливість його внеску в світову культуру та філософію, а його ідеї надалі служать джерелом натхнення для глибоких роздумів та обговорень.

Список використаної літератури:

1. Гранчаров А. Особистісна філософія. *Idei*. 2021. № 1(17)-2(18). С. 117–129. URL: [https://doi.org/10.34017/1313-9703-2021-1\(17\)-2\(18\)-117-129](https://doi.org/10.34017/1313-9703-2021-1(17)-2(18)-117-129) (дата звернення: 22.11.2023).
2. Титар О. В. Повернення читача: сучасна філософія літератури як філософія читання. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: «Теорія культури і філософія науки»*. 2019. Вип. 60. С. 95–99.
3. Шрамко Я. В. Філософія: теоретичний курс : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2021. 264 с.

ПАНТЕЇСТИЧНА ОНТОЛОГІЯ М.КУЗАНСЬКОГО

Проблема дослідження : Проблема дослідження пантеїстичної онтології Миколи Кузанського може включати аналіз його концепції єдності всесвіту та Бога, спробу розуміння відношення між матеріальним і духовним світом, а також питання про природу Бога як універсальної реальності, яка пронизує все існуюче.

Мета дослідження: Мета дослідження пантеїстичної онтології Миколи Кузанського включає розкриття та розуміння основних аспектів його філософської системи, аналіз його уявлення про відношення між Богом та всесвітом, а також виявлення впливу цих ідей на сучасну філософську думку та релігійні погляди.

Завдання дослідження:

1. Дослідження взаємозв'язку між матеріальним і духовним світом у теорії М.Кузанського.
2. Огляд внеску Кузанського в розвиток пантеїзму та його вплив на інші філософські системи.
3. Аналіз основних принципів та ключових понять філософії М.Кузанського.

Виклад матеріалу. У теорії Миколи Кузанського взаємозв'язок між матеріальним і духовним світом базується на концепції «самого максимального». Він розглядає Всевладного (Бога) як «Саме Максимальне», яке включає всю можливість, усвідомлюваність та загальні принципи. Принцип антропоцентризму, що протистояв античному космоцентризму та середньовічному теоцентризму, стосується людини як істоти мислячої, діяльної, могутньої в духовному та матеріальному аспектах, у тому числі, як творця техніки. [1] Кузанський вважає, що Бог є джерелом усього, включаючи матеріальний світ, і водночас, єднається з духовним світом. У його теорії немає розриву між матеріальним і духовним, але скоріше існує єдність у всій реальності через Божественне «Саме Максимальне».

Кузанський пропонує ідею, що вся реальність є відображенням абсолютної ідеї Божественного, яке перетинається з матеріальним світом через постійний процес трансформації. Цей взаємозв'язок відображається у всьому існуючому, створюючи гармонію та єдність в космосі за допомогою Божественної присутності. Закономірно, що духовні зміни детермінують конкретні світоглядні переорієнтації аксіологічних пріоритетів особистості, яка намагається співвідносити себе з сучасною культурою.[2]

Микола Кузанський, у своїй філософії, вніс значний внесок у розвиток пантеїзму - філософського погляду, що визнає, що Бог існує у всьому і є одним з усіма існуючими реальностями. Його погляди були важливим етапом у розвитку та поширенні пантеїстичних ідей та людського буття в цілому. Людина як унікальна онтологічна основа виду мікро-макрокосму і отримала всесвітню ідіосинкразію, що стосується умов та основ метафізичної діалектики.[3]

Вплив Кузанського на інші філософські системи полягає в тому, що його концепції стали об'єктом обговорення та вивчення в різних філософських школах. Його уявлення про Бога як всепроникного та єдність всесвіту викликало інтерес і спровокувало подальші дебати серед філософів та теологів.

Вплив Миколи Кузанського на філософські системи полягає в тому, що його ідеї спонукали до переосмислення відношення між Богом та всесвітом, а також стимулювали дискусії про природу Божественного і його взаємодію з реальністю. Його внесок став важливим в розвитку пантеїстичної філософії та вплинув на подальший розвиток філософських концепцій про природу Бога та всесвіту.

Микола Кузанський, пропонував унікальну та глибоку філософську систему. Його ідея полягала в тому, що усе існуюче, включаючи матеріальний та духовний світ, походить від цієї абсолютної реальності, що він ідентифікував з Богом. Кузанський вважав, що Бог є в єдності з усім створінням, і це створює гармонію в космосі.

Важливість його поглядів полягає в тому, що вони викликали дискусії про природу Божественного та його співвідношення з реальністю. Кузанський використовував символіку та містицизм для вираження своїх ідей, що зробило його концепції цікавими для подальшого розвитку філософської думки.

Висновок. Микола Кузанський вніс вагомий внесок у розвиток пантеїзму завдяки своїй концепції «Самого Максимального». Його унікальне уявлення про єдність усього існуючого та взаємозв'язок між Богом і всесвітом породжувало обговорення в сфері філософії та релігії. Ці ідеї мають велике значення для сучасного релігійного та філософського мислення.

Список використаної літератури:

1. Терещенко О. Світоглядні виміри парадигми техніки доби відродження. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія філософія, випуск 813, Чернівці. Чернівецький національний університет. 2019 195с
2. Горохолінська І. Постсекулярність: філософські та богословські інтенції сучасної релігійності : монографія / Ірина Горохолінська. Чернівці Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. - 424 с. ISBN 978-966-423-524-91
3. Клочков, І. (2018). Апофатико-пантеїстичний характер docta ignorantia М. Кузанського. Мультиверсум. Філософський альманах, (3-4), 87-97. <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2016.3-4.09>

РАЦІОНАЛІЗМ Р. ДЕКАРТА: ПРОБЛЕМА МЕТОДУ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ.

Постановка проблеми. Раціоналізм у філософії Рене Декарта вказує на проблему здобуття незаперечної істини через використання розуму як основного інструменту пізнання. Його раціоналістична парадигма поставила питання про перевірку знань через розумову діяльність

Мета. проаналізувати та висвітлити роль розуму як основного джерела істини в філософії Декарта, з'ясувати його методи пізнання та пояснити значення раціоналізму у формуванні філософських уявлень про світ.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Розкрити філософські ідеї Рене Декарта
- Визначити методи його раціоналізму
- Зрозуміти роль розуму
- Визначити вплив Декарта на філософію та науку

Виклад матеріалу. Раціоналізм – філософський напрям, що виник у 17–18 ст., заснований на положенні про те, що істинне знання може бути дано лише розумом, а роль чуттєвого пізнання представники цього напрямку або знецінювали, або зовсім відкидали. Засновником цієї течії був Рене Декарт.

Він писав: «Уся філософія подібна дереву, корені якого – метафізика, стовбур – фізика, а гілки, що виходять від цього слова, – всі інші науки, що зводяться до трьох головних: медицини, механіки й етики. Подібно до того, як плоди збирають не з коренів і не зі стовбура дерева, а тільки з-решт гілок, так і особлива корисність філософії залежить від тих її частин, які можуть бути вивчені тільки під кінець»[1, ст. 323]

Народився філософ у Франції в містечку Лає, навчався в єзуїтському коледжі Ла-Флеш, здобув освіту за спеціальністю «право». Він багато подорожував по Німеччині, Італії, Голландії та Франції. Провів мандрівний спосіб життя, майже 40 раз був змушений змінювати місце проживання. Він часто прагнув до самоти, яке дозволяло йому думати і розвивати свій підхід до філософії. Декарт Рене відомий нам крилатим висловом : « Я мислю , значить я існую ». Філософ через сумніви шукав правду . Радив дослідницьку діяльність розпочинати з радикального сумніву. Декарт намагався створити новий тип філософії, заснований на конкретному знанні. Він критикував усі попередні філософські традиції. Але на відміну від Ф. Бекона, Рене звертався до досвіду, а не до розуму. Він бачив у математиці основу для трансформації філософії і віддавав їй перевагу у своїх дослідженнях. Цей мислитель не був ні експериментатором, ні дослідником, тому багато істориків науки визнають його не тільки філософом, а й найбільшим вченим. Він є творцем сучасної алгебри та аналітичної геометрії, одним із творців механіки. Його цінність у галузі фізіології, психології та фізики незаперечна.

Ідеалом філософії Декарта є не абстрактне міркування, а створення практичної філософії, яка дозволяє людям, знаючи силу та дію вогню, води, повітря, зірок, неба та всіх інших навколишніх предметів, використовуючи їх для багатьох різних цілей. Декарт намагався пристосувати філософію до науки і пов'язати наукове мислення з філософськими принципами, намагаючись дати їй раціональну основу, науково обґрунтувати свої початкові припущення. Так відбувається взаємодія природничо-наукового і філософського методів у Новий час. Розроблений ним метод включав низку конкретних правил:

1. Вважати істиною тільки те, що не викликає жодного сумніву.
2. Розкласти кожну складну проблему або завдання на простіші.
3. Методично переходити від відомого і дослідженого до невідомого й недослідженого (від простого евідентного знання до складнішого).
4. Не робити жодних пропусків у логічних ланках дослідження.

Ці чотири правила Р. Декарта «принесли йому світову популярність» П'ятим правилом він показав єдність «горизонтальних» (на противагу «вертикальним» при індукції та дедукції) напрямів руху думки. Він виходив із необхідності використання минулого для пояснення сьогодення[2].

Згідно з Рене Декартом, коли з якогось загального твердження робляться різні окремі висновки, основним методом пізнання має бути мислення. Він повинен базуватися на природних ідеях. Важливо правильне використання дедуктивного методу, дотримання всіх його правил, уміння витягти з вихідного знання всілякі можливі конкретні положення і максимально розкрити або розширити його. Цей філософ вважав, що правильний спосіб пізнання полягає в отриманні істини не з зовнішнього світу, а з розуму, тому його філософський підхід отримав назву раціоналізм.

Розум у ідеї раціоналізму Рене Декарта виступає як основний інструмент пізнання. На протилежність беконівському емпіризму раціоналізм Декарта виходив не з одиничного , а із загального . Емпіризм Бекона – керований переважно даними. Інші частини схиляються до раціоналізму Декарта, керованого більше ідеологією [3, ст.60]. По його методам ми можемо відокремити правду від помилки шляхом суворого аналізу та розумових доведень. Роль методів пізнання та сумніву Рене Декарта полягає у формуванні основи для побудови його філософської системи. Тож шляхом застосування методів сумніву та розумового аналізу, ми можемо визначити безперечні та невід'ємні істини, які були б надійними для побудови філософських концепцій. Це дозволяє нам відокремити твердження, що можуть бути піддані сумніву.

Рене Декарт зробив внесок не тільки в філософію, а й в різні напрямки науки. Найбільше його відкриття в психології – це введення поняття «рефлекс» і розробка принципу рефлекторної діяльності[4, ст. 113]. Декартова схема представляла собою модель організму у вигляді працюючого механізму. У його розумінні живе тіло не

потребує втручання душі. Крім цього він розробив проблему пристрастей як тілесного стану, яка є регулятором психічного життя.

Рене Декарт відкрив нові підходи до розуміння світу через впровадження розумової логіки в наукові дослідження. Його методи викликали перегляд підходів до пізнання, зокрема, спонукаючи дослідників до критичного мислення та аналізу. Це відкрило двері для розвитку наукових теорій, оскільки принципи Декарта стали основою для наукового дослідження та формування теорій у багатьох галузях науки. Крім того, його внесок в метафізику відобразився у новому розумінні природи та людського розуму. Шляхом розробки своєї філософської системи, Декарт спонукав до переосмислення та перегляду поглядів на світ, відкриваючи нові глибини для вивчення істини та реальності. Таким чином, його вплив на філософію та науку не лише розширив межі знань, а й поставив під основу нові принципи розуміння світу, що дало поштовх для подальшого розвитку і революції у цих галузях.

Висновки. Отже, у філософії Рене Декарта раціоналізм постає як фундаментальний принцип, що стверджує можливість здобуття істини за допомогою розуму. Він намагався відокремити інтелектуальну діяльність від віри, прийняти усталені ідеї та закласти незаперечну основу наукового та філософського знання. Його методи методологічного сумніву та пошуки абсолютно невідомої істини, піддаючи сумніву все, відображають прагнення досягти найвищого ступеня об'єктивності та абсолютної істини за допомогою психоаналізу.

Список використаної літератури

1. Корогодський Р. М. Довженко в полоні розвідки та есеї про Майстра. Львів : Гелікон, 2000. 347 с.
2. Філософія Декарта, як практична філософія : веб-сайт. URL : <https://referatss.com.ua/work/filosofija-dekarta-jak-praktichna-filosofija>
3. Hunter, Cornelius. Science's Blind Spot: The Unseen Religion of Scientific Naturalism. Сполучені Штати Америки: Baker Publishing Group, 2007. 176 с.
4. Сабадишин Р. О., Бухальська С. Є. Медична біологія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів I–II рівнів акредитації. Вінниця : Нова книга, 2008. 288 с.

КОНЦЕПЦІЯ ПЕРЕОЦІНКИ ЦІННОСТЕЙ У ФІЛОСОФІІ Ф. НІЦШЕ

Постановка проблеми. Німецький філософ Фрідріх Ніцше став популярним завдяки своїй переоцінці цінностей, що лежать в основі західної цивілізації. Ф. Ніцше сміливо заявляє, що людство не має ніякого прогресу. Більше того, воно деградує, знаходиться в стані декадансу. Переоцінка цінностей врятує і оживить людство, започаткувавши новий етап розвитку людства.

Мета. Мета полягає в тому, щоб побачити мораль у філософських роздумах

х Ніцше та проаналізувати концепцію переоцінки цінностей у його філософії. Для досягнення мети ми становимо наступні завдання:

- дізнатися хто такий Ф. Ніцше.
- проаналізувати поняття принципи і цінності демократії та християнської етики Ніцше.
- дослідити його основні праці
- оцінити творчість, філософські пошуки та філософію життя Ніцше

Завдяки аналізу цих аспектів, можна зрозуміти широкий контекст сутності філософа.

Виклад матеріалу. На сьогодні в процесі дослідження філософії можна заявити, що одним із найвидатніших філософів був німецький представник Фрідріх Ніцше. Фрідріх Вільгельм Ніцше – німецький філософ, психолог, класичний філолог, представник ірраціоналізму. Філософські праці Ніцше зазвичай не мали великих вимог до інтелекту читача. У своєму уявленні філософ хотів зрозуміти відносини між людьми, державами, націями та поняття самого себе

Філософія Ніцше - це перш за все філософія особистості, але не індивідуаліста. Бажання зрозуміти людину, бажання знайти вихід із кошмару часу, епохи подвійних стандартів у всьому: у ставленні до людей, у державі, у відношенні до держави, у відношенні до себе, ця філософія Ніцше вважається фундаментом. Філософ Ф. Ніцше відомий своєю переоцінкою цінностей. Він прийняв ідею Шопенгауера про універсальну волю як загальну рушійну силу. Шопенгауер назвав прояв світлової волі в живих організмах «волею до життя», а Ніцше – «волею до влади». Воля до влади - це прагнення до самоствердження і панування. Одна із цитат Ніцше відносно цього була така: «Решта - це просто людство. Треба здолати людство своєю силою й шляхетністю душі, - отже, зневагою...». Саме з цієї точки зору Ніцше критикував демократію та християнські цінності. Він переконливо демонструє як демократичні принципи рівності та християнська етика любові і милосердя поступово призвели до застою, деградації, культурного занепаду та зрештою занепаду західної цивілізації. Принципи і цінності демократії та християнської етики, служать інтересам слабких, некомпетентних, посередніх та сірих людей, які не здатні створювати культурні цінності, а зосереджуються лише на споживанні. Ніцше вважав, що справжня організація суспільства повинна базуватися на визнанні того, що люди не рівні за своїми особистими якостями та уподобаннями. Більш правильним визначенням для цього є не демократія, а аристократія (суспільний лад у якому влада належить харизматичним, розумним та вольовим людям). Іншими словами, до Ніцше та його творчості не можна підходити з позиції однозначної логіки: вона щонайменше розмита, часто неоднозначна і визначається контекстом. Звісно, можна стверджувати, що це все через хворий розум філософа. Але хвороба може загострити сприйняття і дозволити побачити речі, недоступні так званому здоровому розуму. І де проходить межа між здоров'ям і хворобою для тих, хто намагається «перевернути» свій розум у болісному процесі самопізнання?

Основними працями філософа були: «Антихристиянин» (1888); «По той бік добра й зла» (1883–1886); «Так казав Заратустра. Книга для всіх і ні для кого» (1883–1885); «Генеалогія моралі» (1887); «Сутінки кумирів». У цих творах Ніцше поняття не об'єднуються в чіткі системи, а постають як неоднозначні символи «життя», «волі до влади», самого існування в його динаміці, пристрасті та інстинкту, самозбереження. Приблизно в цей час слово «надлюдина» з'явилося як зміст землі. «Хай буде надлюдина смыслом земли!», «Надлюдина – це море, де потоне презирство ваше. Надлюдина – це блискавка, це божевілля!» «Велич людини в тому, що вона є мостом, а не ціллю; і любові в ній гідне лише те, що вона є переходом і знищенням. Я люблю того, хто не вміє жити інакше, окрім як в ім'я власної загибелі, тому що він іде через міст».

Філософські пошуки Ніцше - це моральні пошуки вільної людини на шляху руйнування традиційних цінностей, орієнтація, яка руйнує людяність, характер і зрештою саму людину. На думку Ніцше, всі моралі, які існували і існують, не тільки несуть на собі відбиток суспільства та умов його виживання та існування, але й спрямовані на виправдання і легітимізацію володіння. Інакше кажучи, вони егоїстичні, тобто антигуманні. Усі, так звані загальнолюдські моральні цінності, при найближчому розгляді виявляються ширмою, що маскує егоїстичний інтерес. Тому, кажучи прямо, краще назвати речі своїми іменами і жити згідно з ними, або відмовитися від цих «моральних» цінностей. Але останнє майже неможливо для людей, які споживають, прагнуть споживати і живуть у стадному суспільстві. Саме тому, на думку Ніцше, всі демократичні рухи походять від цієї стадної тваринної моралі, яка має своє коріння в християнстві. І критика Ніцше християнства і християнської моралі виглядає цілком природною і логічною. Тому що це є результат неприйняття буржуазно-ліберального духу буржуазного раціоналізму і християнства.

Висновки: Отже, у сучасному світі вплив Ніцше можна побачити в особистій філософії, підходах до етики та психології. Однак його ідеї щодо переоцінки цінностей залишаються суперечливими. Чи завжди індивіди можуть створювати свою власну мораль, незалежну від суспільства? Чи слід ігнорувати колективні аспекти

моралі та робити індивідуальну свободу абсолютною? Загалом, ідеї Ніцше про переоцінку цінностей мають великий потенціал для роздумів і дискусій про природу моралі та цінностей у сучасному суспільстві.

Список використаної літератури:

1. Ніцше Ф. Ранкова зоря. Думки про моральні передсуди. Передмова (переклад з німецької та коментарі В. Кебуладзе). Філософська думка. 2018.
2. Ілющенко А. О. Переосмислення християнських цінностей за Фрідріхом Ніцше : thesis. 2019. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/14284>
3. Горбатенко В. Ніцше Фрідріх Вільгельм // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.:Парламентське видавництво
4. Ніцше Ф. По той бік добра і зла (Прелюдія до : філософії майбутнього) : Генеалогія моралі. Львів : Літопис, 2002.

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. У контексті сучасної культурно-філософської рефлексії виникає актуальне завдання розгляду ролі філософії в системі культури. Насамперед, динаміка сучасного світу та взаємодія культурних осередків породжують питання щодо впливу філософських концепцій на формування ціннісних орієнтацій та культурних практик. Аналіз цієї взаємодії стає ключовим завданням для розуміння сутності культурного простору та його еволюції в умовах глобалізації. В контексті подібних досліджень необхідно розглянути, як філософські ідеї впливають на формування ідентичності культури, чи сприяють вони розкриттю нових культурних горизонтів, або, навпаки, можуть викликати конфлікти та дисгармонію в сучасному культурному середовищі. Таким чином, осмислення ролі філософії в системі культури стає важливим аспектом для розвитку культурологічного дискурсу та розуміння взаємозв'язків між філософією та культурою у сучасному світі.

Мета. Проаналізувати взаємодію філософії та культури з метою виявлення їхнього взаємовпливу та ролі у формуванні ціннісних уявлень та культурного простору. Для досягнення цієї мети ставляться такі **завдання**:

- Дослідити філософські концепції, які впливають на формування культурних цінностей.
- Визначити, як філософські ідеї впливають на розвиток культурних практик та традицій. Ці завдання допоможуть розкрити глибинний взаємозв'язок між філософією та культурою, а також визначити їхній внесок у становлення сучасного культурного ландшафту.

Виклад матеріалу. Філософія в системі культури відображає глибинні принципи та цінності, що визначають основи світогляду суспільства. Вона не лише розкриває фундаментальні питання буття та існування, але й формує основу для розуміння моралі, етики та соціальних норм. Філософія, взаємодіючи з культурою, визначає спосіб мислення та ставлення до навколишнього світу, що впливає на розвиток мистецтва, науки та соціальних інститутів. Взагалі, філософські концепції виражають ключову роль у формуванні культурних цінностей, визначаючи спосіб мислення та взаємодії із світом. Наприклад, гуманізм, який виник у Відродженні, підкреслює цінність людської особистості, навчає поваги до гідності кожної людини. Ідеї індивідуалізму, розвинені в філософії Просвітництва, впливають на створення культур, де цінуються особисті свободи та самовираження. Релігійні філософії, такі як буддизм або християнство, вносять свої унікальні погляди на мораль та сенс життя, формуючи культурні стандарти. Марксизм визначає соціальну справедливість та роль економічних відносин у формуванні культурних цінностей. Ці концепції взаємодіють із культурними традиціями, створюючи унікальний культурний ландшафт з власними цінностями та переконаннями.

Філософські ідеї визначають основні принципи та цінності, які пронизують культурні практики та традиції. Вони впливають на розвиток суспільства, формуючи спосіб мислення та сприйняття світу. Нижче подано кілька способів, які ілюструють цей взаємозв'язок:

1. Мораль та етика: Філософські концепції визначають основи моралі та етики, які у свою чергу впливають на культурні практики. Наприклад, гуманізм пропагує повагу до людської гідності, що може відобразитися в культурних традиціях сприяння соціальній справедливості та гуманітарній діяльності.

2. Світогляд та ідеології: Філософські погляди впливають на формування світогляду суспільства, що визначає його основні переконання та цінності. Наприклад, ідеї індивідуалізму можуть сприяти розвитку культур, де кожна особистість визнається та поважається.

3. Концепція суспільства та його організація: Філософія впливає на уявлення про ідеальне суспільство та його організацію. Наприклад, соціальна конструкція, яку пропонує Марксизм, може вплинути на розвиток культурних практик, спрямованих на побудову більш рівних соціальних відносин.

Філософія, виступаючи одним з ключових елементів культури, відзначається не лише своєю рефлексією над культурними проявами, але й здатністю виробляти власні категорії, що об'єднують та осмислюють всі аспекти життя суспільства. Як вказується, система Гегеля широко охоплювала різноманітні сфери культури, від природи до мистецтва, від політики до релігії.

Філософія виступає як керівник, спрямовуючи увагу на проблеми, що важливі для сучасності. Її завдання – не лише реагувати на події, але й визначати напрямок розвитку. Таким чином, філософія в системі культури виконує активну роль, будуючи місто між традиціями і новаторством, між минулим і майбутнім.

Філософія, як глибинна система ідей і поглядів, виконує ряд ключових функцій у формуванні та розвитку культури. Визначимо деякі з них:

– Формування Світогляду: Філософія допомагає формувати світогляд, основні переконання та уявлення про природу, людину, суспільство та взаємовідносини. Вона визначає ті принципи, які стають основою для розуміння світу та нашого місця в ньому.

– Визначення Цінностей: Філософія впливає на визначення основних цінностей суспільства. Вона вказує на те, що важливо та цінне, сприяючи формуванню моральних норм та етичних стандартів.

– Розвиток Культурної Ідентичності: Філософія сприяє формуванню та розвитку культурної ідентичності, визначаючи ті особливості, які роблять кожне суспільство унікальним. Вона глибоко впливає на мову, традиції, обряди та інші аспекти культурної самосвідомості.

– Аналіз та Розуміння Соціальних Явищ: Філософія допомагає розуміти соціальні явища та визначати їхні корені. Вона ставить питання про справедливість, владу, свободу, що важливо для розбудови справедливого

суспільства. Таким чином, філософія в системі культури виконує важливу роль, забезпечуючи їй інтелектуальний каркас та стимулюючи творчий та рефлексивний розвиток.

Висновок. Отже, Філософія, як ключовий елемент суспільства, глибоко вплетена в тканину культури, визначаючи її основи та розвиток. Її роль виявляється на різних рівнях, сприяючи рефлексії, визначенню цінностей і формуванню ідентичності. Філософія стає своєрідним компасом, що вказує напрямок розвитку культури. Її вплив простежується в кожному аспекті суспільства, від виховання і освіти до політичного устрою та міжнародних відносин.

Список використаної літератури

1. Гатальська С. М. Філософія культури : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2005. 328 с.
2. Білодід Ю. А. Філософія : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2009. 23 с.
3. Філософія культури: сучасна культура, ознаки культури, цивілізація. *Культура і філософія* : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12984/> (дата звернення 11.12.2010).

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Сьогоднішні дні – час спалаху національної самосвідомості, суспільного інтересу до своєї історії, духовного життя, час, коли народ прагне осмислити минуле, розібратись в теперішньому і знайти орієнтири на майбутнє. Ці процеси цілком закономірні, бо українці довго жили за умов несвободи, неусвідомлення свого місця в світовій цивілізації, тривалий час перебували під тиском офіційної доктрини про те, що вони не самостійний народ, а частина великого народу, яка не має свого місця на політичній і культурній арені світу. Саме тому назріла потреба зосередити увагу на аналізі явищ, дослідження яких протягом попередньої історії були епізодичними, уривчастими, підлаштованими під ідеологію тоталітарної системи, явищ, які відтворюють спектр відносин, пов'язаних з буттям української спільноти і потребують цілісного знання духовного набутку людей. Це дасть можливість глибше і детальніше з'ясувати національну своєрідність, самоідентифікувати українську націю, виокремити українську культуру, її духовність в європейській і світовій культурі, утримати народ від самознищення і дати підґрунтя для його подальшого розвитку.

Мета. Вивчити та проаналізувати унікальні особливості способу мислення, цінності, світогляд та психологію українського народу.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- розкриття основних рис ментальності;
- аналіз історичних та культурних коренів;

Виклад матеріалу. Особливості суспільного життя в Україні визначалися постійним хитанням, прикордонним життям між народами класичного статусу, «серединним» становищем на перехресті дій різних політичних, соціальних, духовних, військових, торговельних і інших сил. Така «маргінальна» доля України завжди визначала як особливо актуальну проблему її самоідентифікації. Феномен ментальності постає в цьому контексті новими якостями. Практичне вирішення проблеми самоідентифікації відбувалося в історії України як боротьба за національну незалежність – на тлі відстоювання цілісності та самодостатності українського національного духовного життя. Так, на рівні української ментальності вироблявся певний поведінковий стереотип, що носив характер не тільки національної, а й соціальної ідеї, а саме – відмінною рисою людей «некласичних» націй науковці називають виразне анархістсько-бунтарське начало у ставленні до громадських інституцій і державницьких структур, а також особиста «буйна воля». Зокрема, феномен козацтва – козак як ідеал вільної людини, борець за суспільне благо та за власну кращу долю. Урахування цієї обставини дає можливість багато чого зрозуміти в українській ментальності. Науковці до одного із основних складників генетичного коду українського народу відносять так звані самоврядні потенції української ментальності [1, с. 134]. Йдеться про здатність навіть за найнесприятливіших умов знаходити різноманітні індивідуальні й громадські форми раціонального господарювання, що є формою боротьби за виживання; про бажання свободи, вільної самодіяльності особистості (не хотіння «знати не хотіла ні царя ні пана», М.Костомаров); про досить високий ступінь громадсько-політичної самоорганізації українського народу (починаючи з вікових часів й далі); про витворення в Україні унікальної народної правосвідомості, яка особливо в сприятливі часи стверджувала право конкретної людини на свободу, землю, власність, працю, вільне господарювання (вічова законотворчість, копні суди, братське судочинство, трансформація магістратських судів у бік звичаєвого права, національно-своєрідний характер земства і таке інше); про здатність до громадсько-політичної творчості «знизу», потенційну громадсько-політичну творчу енергію українського народу та інше.

За Ю.Липою [2, с. 57], на формування українського національного характеру чинили вплив різні етноси, які протягом тисячоліть жили в Україні, від яких в ньому залишились так звані «первені». Ю.Липа називає чотири складові пракультури, які сформували характер українського народу – трипільський, понтийський, готський та київсько-руський. Трипільська пракультура – залишила у спадок українцям терплячість, мовчазну відвагу, скромність, обережність, наполегливість у досягненні мети та уміння стійко сприймати невдачі, психологію хлібороба і повагу до жінки, до батьків, Філософія Українська ментальність в розмаїтті національних ментальних формоутворень й архетипів: історико-культурний аспект 77 родинних звичаїв, демократичний суспільний устрій; понтійська – відважність, заповзятливість, творчий дух, тягу до краси, завдяки ній індивідуалізм українця протистоїть стадності (хоча відданість улюбленій справі спонукає його знаходити партнерів і однодумців, звідки тяга українця до різних спілок, коаліцій, єдностей тощо); давньоукраїнська держава Київська Русь – усвідомлення своїх політичних традицій, дух волелюбності й національної гордості. Нехтувати такими первеннями не можна. Вони виявляються та накладають духовний відбиток на національний характер, на ментальність у тому числі й сучасного мешканця України. Складна динаміка суспільних змін в новітній Україні вимагає аналізу стимулюючих і стримуючих засад, які виникають на цьому шляху, переосмислення співвідношення матеріального і духовного в життєдіяльності суспільства, з'ясування місця людини в економічних, соціальних, політичних реаліях сьогодення, розуміння сутності процесів, що відбуваються в індивідуальній та соціальній свідомості сучасного громадянина України. Зокрема, такими, що вимагають подальших спеціальних досліджень, постають питання вивчення особливостей трансформації тих, що склалися історично, національних ментальних рис та з'ясування виникнення їх нових сучасних варіацій.

Висновки. На завершення можна дійти висновку, що культурно-історичні формоутворення й архетипи, які постають підвалинами національної культури будь-якої країни, визначають її змістовна та функціональна цілісність й життєздатність. Сутнісні характеристики, особливості й закономірності розвитку таких формоутворень української національної історичної духовності багато в чому визначають собою різноманітні прояви ментальності жителя України сьогодні.

Список використаних джерел

1. Горбатенко В. Самоврядні потенції української ментальності // Мала енциклопедія етнодержавництва. К.: Генеза, Довіра, 1996. С. 134.
2. Лозко Г. Етнічні складники українського характеру (за Ю. Липою) // Мала енциклопедія етнодержавництва. К.: Генеза, Довіра, 1996. С. 57.

ХРИСТИЯНСТВО І ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ.

Постановка проблеми: 988 рік був найбільш незвичайним роком в історії нашої країни та народу. Це був рік, коли князь Володимир Великий хрестив Київську Русь.

До цього часу люди, які проживали на території Київської Русі, були дуже різними, тому цілісність держави зберігалася переважно за рахунок військової могутності Києва та лояльних до нього міст.

Його основою є різноманіття вірувань. У кожного народу є свої ідоли та боги, а також різні погляди на життя та різні філософії. Першою спробою Володимира Великого об'єднати народ була ідея зібрати в одному храмі ідолів усіх народів Київської Русі, але вона не увінчалася успіхом.

Після цього великий князь і його радники вирішили перейняти вірування сусідніх народів. Між ісламом, західним християнством і православ'ям вибір припав на останнє. Так, у 988 році нашої ери у водах Дніпра хрестили людей у Києві, а згодом і в інших містах країни. З цього моменту починається культурний і економічний розквіт Київської Русі.

Зникала культурна прірва між українцями і візантійцями, яка на той час була дуже великою, але християнство закрило її в дуже короткий час. Разом із вірою та священниками.

До Київської Русі прийшли філософські твори античних діячів та філософів середньовічної Європи. Почали швидко розвиватися школи і мистецтва, почали з'являтися майстри, які писали книги, в тому числі з філософії.

Мета: Охарактеризувати вплив християнства на становлення філософії в часи Київської Русі

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

– Визначити вплив християнства на становлення філософії в часи Київської Русі

– Визначити роль філософії в часи Київської Русі

Для розкривання даної мети, ми розкриває такі деталі:

Виклад матеріалу. Християнство в Київській Русі: У 988 році князь Володимир Святославович охрестив жителів Києва та інших міст держави, зробивши християнство основною релігією на Русі. Цей процес розвивався протягом століть і включав такі етапи, як стихійне проникнення християнських ідей, боротьба за вплив, проголошення християнства державною релігією, впровадження нових ідеологій. Княгиня Ольга, вдова князя Ігоря, під час перебування в Константинополі прийняла християнство, але її зусилля з поширення християнства на Русі не дали бажаних результатів.

Навіть її син Святослав зрікся християнства. Християнізація Русі поширювалася різними шляхами, з різним ступенем опору язичницьких двовір'я. Після приходу до влади Володимира Великого він вперше спробував запровадити язичницькі вірування. Але потім, переконавшись, що для зміцнення своєї країни потрібна нова віра, він прийняв християнство й охрестив свій народ у 988 році.

У результаті християнство стало державною релігією Київської Русі. Релігійний опір відчувався не скрізь, особливо на півночі, де існувало двовір'я. Володимир намагався впорядкувати церковну структуру, видати статuti, фундувати церкву, встановити права духовенства. Церковна ієрархія включала Київського митрополита та єпископів великих міст. Християнство також сприяло розвитку писемності та освіти.

Філософія Київської Русі:

Філософія Київської Русі розвивалася на власних міфологічних і язичницьких засадах, починаючи з 9 століття, і не зазнала впливу більш розвинених філософських течій. 988 року хрещення Русі ввело в культуру його предків християнську літературу, завдяки чому він познайомився з культурою і філософськими досягненнями давньо європейських народів.

Основними питаннями філософії Київської Русі були людина, сенс існування, розуміння людського щастя та шляхів його досягнення, а також взаємовідносини між Богом і людиною.

Морально-етичні тенденції у філософії Київської Русі були підкреслені такими творами архієпископа Іларіона, як «Слово про закон і благодать», «Повість минулих літ», «Слово о полку Ігоревім» та «Повчання Володимира Мономаха», в яких утверджувалися ідеї єдності всієї Русі, зміцнення і централізації держави, краси і гармонії у Всесвіті. акцентувалися ідеї єдності всієї Русі, зміцнення і централізації держави, краси і гармонії у Всесвіті.

Головною проблемою філософської рефлексії був пошук шляхів стабілізації суспільного життя, подолання конфліктів та підвищення інтересу до людини, її внутрішнього світу та соціального статусу.

Висновок. Хрещення Русі в 988 році стало важливою подією в історії України. Воно призвело до поширення християнства на Русі, зміни її культурної та соціальної структури, а також розвитку філософської думки.

Християнство стало провідною релігією на Русі, і його вплив відчувався в усіх сферах життя. Церковна ієрархія була тісно пов'язана з державою, а християнські ідеї лягли в основу освіти, літератури та мистецтва.

Філософія Київської Русі розвивалася під впливом християнства. Основні проблеми філософських розмірковувань були пов'язані з людиною, її місцем у світі, сенсом життя та шляхами досягнення щастя.

Хрещення Русі мало значний вплив на розвиток української культури та філософії. Воно сприяло становленню української нації та її інтеграції до європейської цивілізації.

Список використаних джерел:

1. Коротка історія Помісних та Автономних Православних Церков: навчальна посібник-Одеса: Астропринт, 2011. С. 91-94
2. Філософія Київської Русі :URL: :<https://kpeklnu.at.ua/e-book/philosofija/page31.html>
3. Християнство Київської Русі : URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/3042>
4. Огієнко І. І. Українська церква: Нариси з історії Української Православної Церкви: У 2 т.: Т. 1-2. К.: Україна, 1993. 284с.

ПАНТЕЇСТИЧНА ОНТОЛОГІЯ М. КУЗАНСЬКОГО

Постановка проблеми. Дослідження пантеїстичної онтології Михайла Кузанського має важливу актуальність у сучасному контексті філософії і релігії. Кузанський намагався об'єднати релігійні вірування з філософськими ідеями. У сучасному світі, де існує багато конфліктів між релігійними та секулярними поглядами, вивчення підходів, подібних до Кузанського, може сприяти спільному розумінню і співіснуванню релігійних та філософських думок. Пантеїстична онтологія М. Кузанського вносить новий погляд на співвідношення Бога та всесвіту. У сучасній філософії і теології існують постійні дебати про сутність Бога та природи, і дослідження Кузанського може допомогти розширити ці дискусії.

Метою дослідження є розкриття та розуміння його філософської концепції, яка поєднує в собі релігійні та філософські аспекти, а також містичні та раціональні підходи до розуміння природи Бога та всесвіту.

Виклад матеріалу. Пантеїзм – це філософська концепція, яка припускає, що Бог і всесвіт є нерозривно пов'язаними і існують як одне ціле. Михайло Кузанський, видатний філософ, теолог і математик XV століття, розвинув цю ідею у своїй онтології, створивши пантеїстичну філософську систему, яка стала важливим внеском в історію філософії [3, с. 71].

У своїх творах, зокрема в «Де пазіоне філософіае», Кузанський стверджує, що Бог є абсолютною реальністю і єдністю всього існуючого. Він відкидає антропоморфні уявлення про Бога і розглядає Його як найвищий розум, який включає в себе всю реальність [2, с. 90]. За словами Кузанського, Бог не просто створює світ, але існує в ньому і тісно пов'язаний з кожною частинкою створеного.

Основною ідеєю пантеїзму Кузанського є поняття «контингенції», тобто того, що ніщо не може існувати незалежно від Бога. Все існує завдяки Божій сутності. Його філософія відзначається високим ступенем містичності та поетичності, адже вона важить не тільки на логічних доказах, але й на особистому досвіді спілкування з Богом через інтуїцію та контемпліацію.

У пантеїзмі М. Кузанського відбувається об'єднання релігії, філософії та метафізики. Він прагне розкрити глибинну спільність між людськими релігійними віруваннями і філософськими ідеями, надаючи нове світло питанням про сутність Бога та природи всесвіту.

Отже, пантеїстична онтологія Михайла Кузанського відображає його погляди на нерозривну єдність Бога і всесвіту, яка відкриває нові шляхи розуміння духовних та філософських аспектів життя. Ця філософська система залишається актуальною і стимулює вивчення питань про природу існування, які залишаються важливими для сучасних досліджень у філософії та релігії.

У філософії Михайла Кузанського пантеїзм стає важливим компонентом його концепції «Космічного Ісуса». Він вважав, що Христос – це космічний принцип, який втілює в собі всю Божественну істину і мудрість, і який пронизує всю реальність. Кузанський розвивав цю ідею в контексті християнської теології, підкреслюючи роль Христа як посередника між Богом і всесвітом [1, с. 140].

За допомогою пантеїстичної онтології, Кузанський намагався подолати духовний розрив між людиною і Богом. Він стверджував, що кожна істота має можливість спілкуватися з Богом через внутрішній досвід і контемпліацію природи. Це підкреслювало важливість особистого досвіду та внутрішнього розвитку в духовному житті.

Пантеїзм М. Кузанського також має велике значення для розуміння природи знання та істини. Він вважав, що істина може бути розкрита через сприйняття і контемпліацію Божої сутності у всіх речах. Ця ідея сприяла розвитку містицизму та духовного пошуку в середньовіччі, а також вплинула на пізніші філософські та релігійні течії.

Саме тому пантеїстична онтологія М. Кузанського відкриває перед нами цікавий погляд на співвідношення між Богом та створенням, а також надає нові можливості для дослідження філософських та релігійних питань. Вона залишається актуальною для сучасних філософських обговорень та релігійних роздумів, які ставлять питання про природу Божественної сутності та її відношення до світу.

Висновок. Висновок полягає в тому, що пантеїстична онтологія Михайла Кузанського відзначається глибоким розумінням єдності Бога і всесвіту, а також важливістю особистого досвіду та контемпліації в духовному житті. Його філософська система надає нові погляди на релігійні та філософські аспекти життя, розкриваючи глибинну спільність між людськими віруваннями і ідеями про природу всесвіту.

Кузанський залишається важливим філософом для розуміння співвідношення релігії і філософії, а його пантеїстична концепція надає стимул для подальших досліджень і обговорень у сучасному світі. Його роботи нагадують нам про важливість глибинних філософських рефлексій та духовних пошуків у пошуках істини та єдності з Божественним.

Список використаної літератури:

1. Муляр В. І., Мельничук В. В., Марченко С. Д. «Про вчене незнання» Миколи Кузанського: проблема людини. *Culturological Almanac*. 2022. № 4. С. 138–145.
2. Klochov I. Апофатико-пантеїстичний характер *docta ignorantia* М. Кузанського. *Multiversum. Philosophical almanac*. 2018. № 3–4. С. 87–97.
3. Yarosh O. Історико-філософські засади гносеологічної системи Миколи Кузанського. *Актуальні проблеми духовності*. 2017. № 11. С. 70–74.

ДІАЛЕКТИЧНЕ ПРОТИРІЧЧЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження «Діалектичне протиріччя як джерело розвитку» в сучасному світі полягає в розумінні причин змін у суспільстві, технологіях та науці, в невизначеності визначення самого поняття діалектичного протиріччя та необхідності аналізу його ролі у розвитку. Дослідження такої проблеми важливе для розробки стратегій та вирішення сучасних викликів.

Мета дослідження. Мета дослідження полягає в докладному аналізі та розкритті значення діалектичних протиріч у контексті їх впливу на розвиток різних аспектів суспільства та природи.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати та класифікувати діалектичних протиріч в різних контекстах.
2. Визначити вплив цих протиріч на процеси розвитку в суспільстві та природі.

Виклад матеріалу.

Діалектичні протиріччя відображають складну природу світу та суспільства, де різні аспекти, явища і процеси взаємодіють і співіснують. Аналіз та класифікація діалектичних протиріч в різних контекстах допомагають краще розуміти їх роль у розвитку. Це пояснюється, звичайно, конкретними реальними процесами, пов'язаними з розвитком демократії в світі, явищ її глобалізації, які перестаючи зважати на специфіку окремих культур, стають схожими на спроби універсалізації світу. [3]

По-перше, можна виділити протиріччя природи, які виникають у біологічних та екологічних системах. Наприклад, боротьба за існування та ресурси між різними видами чи конфлікти між природними процесами, такі як еволюція та збереження сталості екосистем. Ці протиріччя регулюють різноманітні природні взаємодії та впливають на розвиток біосфери.

По-друге, у суспільних процесах можна виділити економічні протиріччя, які виникають з розподілу ресурсів та боротьби за потужність. Між працівниками та роботодавцями, між різними соціальними групами або країнами існують конфлікти, пов'язані з власністю, доходами та розвитком.

По-третє, політичні протиріччя відображають боротьбу за владу та вплив. Це може включати протистояння різних ідеологій, політичних партій або країн, які конкурують за визначення курсу розвитку суспільства.

По-четверте, культурні протиріччя виникають через різні цінності, переконання та ідентичності різних груп. Це може включати суперечності між релігіями, етнічними групами або поколіннями.

Аналіз цих різних контекстів дозволяє зрозуміти, як діалектичні протиріччя впливають на розвиток і як їх можна ефективно вирішувати.

Визначення впливу діалектичних протиріч на процеси розвитку в суспільстві та природі

Діалектичні протиріччя, на відміну від первинних суперечностей, не завжди є конфліктними і негативними явищами. Навпаки, вони можуть бути джерелом розвитку та просування вперед як у суспільстві, так і в природі. Визначення впливу цих протиріч на процеси розвитку відкриває широкий спектр можливостей для аналізу.

Але протиріччя є ефективним інструментом дослідження сутності.[2] У суспільстві діалектичні протиріччя часто викликають соціокультурний та технологічний прогрес. Наприклад, конфлікт між інноваціями та стабільністю може призвести до розвитку нових технологій та підвищення якості життя. Суперечності в економіці можуть стимулювати підприємництво та конкуренцію, що сприяє розвитку нових ринків та покращенню продуктів і послуг.

Діалектичні протиріччя також можуть мати негативний вплив на суспільство, особливо якщо їх не вирішувати належним чином. Конфлікти між соціальними групами або економічними системами можуть призвести до соціальних розладів та нерівності. Тому важливо аналізувати та вирішувати діалектичні протиріччя, спираючись на принципи справедливості та співпраці.

У природі діалектичні протиріччя регулюють баланс екосистем та їх розвиток. Діалектичний розвиток, і перш за все, розвиток логічної ідеї, виявляється рухом від безпосереднього як початку, від абстрактного до конкретного, результату опосередкування: від першої абстракції, як буття і ніщо, до якогось конкретного, в якому обидва стають моментами. [1] Боротьба за ресурси та місце в харчових ланцюгах може сприяти різноманітності та адаптації видів до змін у середовищі. Протиріччя між природними процесами, такі як зміна клімату, може стимулювати еволюцію та адаптацію.

Однак вплив діалектичних протиріч на природу може бути руйнівним, особливо в разі людської діяльності, яка призводить до знищення екосистем та втрати біорізноманітності. Тому важливо розробляти екологічно стійкі підходи до вирішення екологічних проблем та забезпечення збалансованого взаємодії з природою.

Висновок. Діалектичні протиріччя відіграють складну роль у розвитку як суспільства, так і природи. Їх вплив може бути і позитивним, спонукати до прогресу та росту, і негативним, спричиняти конфлікти та руйнування. Важливо розуміти та вирішувати ці протиріччя для забезпечення сталого розвитку та гармонії у нашому світі.

Список використаної літератури:

1. Категорія «розвиток» в ідейній спадщині ГВФ Гегеля і діалектичній традиції київської філософської школи Муратова *Ліра-К*, 2021. URL: https://scholar.google.com.ua/scholar?hl=uk&as_sdt=0%2C5&as_ylo=2019&q=ДІАЛЕКТИЧНЕ+ПРОТИРІЧЧЯ+&btnG=#d=gs_qabs&t=1699280019827&u=%23p%3De9dHV46DQP8J
2. Семикрас В. В. ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ У ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОМУ ВЧЕННІ MAIN METHODOLOGICAL APPROACHES IN PHILOSOPHICAL AND LEGAL DOCTRINE. Hileya: Scientific Bulletin. Gileya . 2021, Issue 163, p69-73. 5p. URL: https://scholar.google.com.ua/scholar?start=10&q=ДІАЛЕКТИЧНЕ+ПРОТИРІЧЧЯ+&hl=uk&as_sdt=0,5&as_ylo=2019#d=gs_qabs&t=1699280676002&u=%23p%3DP1aMYGGFshkJ
3. Яценко О. Д.. Протиріччя як інструмент рефлексії культури. *Освітній дискурс. Гуманітарні науки*, 79-90, 2019

PHILOSOPHY OF MONEY: PROBLEMS AND PARADIGMS

Formulation of the problem. The philosophy of money is the branch of philosophy that examines the nature, meaning, and ethical implications of money. It delves into various issues and problems related to money in our lives and society. Money plays a central role in determining the value of goods and services in a market economy. Philosophers grapple with ethical questions related to money, such as the morality of wealth accumulation, income inequality, and the ethical implications of financial decisions. They also consider the influence of money on human values and behavior.

The Aim of this is:

- Provide a comprehensive understanding of the nature of money and its various functions from a historical, economic, sociological and philosophical perspective.
- To analyze and discuss the ethical implications of money and the moral choices individuals and societies make regarding wealth, poverty, distribution, and consumption.
- Explore how money affects social structures, institutions, and power dynamics, including its role in economic systems, politics, and law.

Presentation of the material. Throughout cultural history, activities involving money or finance have been the subject of intense moral analysis and ethical debate. It seems fair to say that most traditional ethicists were very negative about such activities.

Money is a ubiquitous and essential element of human society, playing a pivotal role in our daily lives, economies, and global interactions. The study of money, often regarded as the philosophy of money, is a multifaceted exploration that seeks to provide a comprehensive understanding of its nature and functions [1, c. 135]. To achieve this understanding, it is imperative to approach the subject from various perspectives, including historical, economic, sociological, and philosophical viewpoints. In this essay, we will embark on a journey to dissect money's multifarious aspects, shedding light on its historical evolution, economic functions, sociological implications, and philosophical underpinnings.

The historical perspective on money takes us on a fascinating voyage through time, enabling us to grasp the development of monetary systems. Money, as we know it today, did not emerge overnight but is the result of a gradual evolution. From the barter system of ancient civilizations to the intricacies of modern monetary economies, understanding the historical context provides valuable insights [3, c. 116]. We witness the birth of various forms of currency, from shells and cattle to coins, paper money, and even the digital currencies of the present.

The philosophy of money encompasses a range of philosophical inquiries, from the nature of money itself to the ethical and moral questions it raises. Philosophers explore whether money is a mere medium of exchange, a social construct, or something more profound. They also delve into the morality of wealth accumulation, income inequality, and the ethical dimensions of financial decisions [3, c. 114].

From a sociological standpoint, money is not merely an economic tool; it is a social construct that influences human behavior and societal structures. Money is deeply embedded in our social fabric, impacting everything from social status and power dynamics to our access to education, healthcare, and even justice [2]. Its influence is evident in issues of income inequality, poverty, and social mobility. Examining the sociological implications of money sheds light on the ethical considerations related to wealth accumulation, distribution, and the pursuit of financial success.

Money's economic perspective delves into the core functions it serves in contemporary economies. Money functions as a medium of exchange, a unit of account, and a store of value. As a medium of exchange, it facilitates transactions and trade, greasing the wheels of commerce [2]. As a unit of account, it provides a common measure for valuing goods and services, simplifying complex economic interactions. Finally, as a store of value, it enables individuals to save wealth and plan for the future. The economic perspective also delves into the mechanisms of monetary policy, central banking, and the intricate relationship between money and inflation. Understanding these economic dimensions is crucial for comprehending the functioning of modern economies and the policies that guide them.

Money's influence is also evident in the legal and ethical dilemmas it poses. Financial power can lead to legal systems that favor the interests of the wealthy and corporations. For instance, legal representation is often costly, leaving those with limited resources at a disadvantage [1, c. 136]. Furthermore, money laundering, tax evasion, and other financial crimes can undermine the integrity of legal and regulatory systems. The ethics of wealth accumulation and the moral implications of financial decisions are subjects of intense philosophical debate.

One of the central ethical questions in the realm of money concerns the accumulation of wealth. How much is too much, and when does the pursuit of financial success cross ethical boundaries? Ethical considerations related to wealth accumulation touch on issues of greed, fairness, and the impact of wealth on one's character.

Income inequality, a consequential result of the distribution of wealth, is a pressing ethical concern. The wide gaps between the affluent and the marginalized raise questions about social justice and fairness [4, c. 245]. The ethical considerations here revolve around how societies address poverty, whether through social welfare programs, progressive taxation, or philanthropic endeavors. Individuals and societies must grapple with the moral imperative to alleviate suffering and provide opportunities for those who are less fortunate.

Money is a critical factor in the distribution of resources. The ethical questions related to resource distribution encompass issues like fair trade, international aid, and resource allocation in times of scarcity [5]. Ethical choices in these domains determine how societies prioritize the needs of their members and the global community. The moral dimension of resource distribution obliges us to balance self-interest with the common good and consider how we can ensure equitable access to resources.

Conclusion. The philosophy of money unveils a boundless world of questions and issues related to the nature of money and its impact on society. It allows us to view money as a multi-faceted phenomenon that deserves philosophical examination from various perspectives. Through an understanding of the nature of money and its functions, including historical, economic, sociological, and philosophical viewpoints, we unravel and contemplate the role of money in our society. This enables us to gain a deeper comprehension of how money affects our daily lives, the economy, politics, and legal systems.

Список використаних джерел

1. Шкребець М. С. Вплив грошової культури на рівень консолідації українського суспільства / М. С. Шкребець // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2010. № 889. С. 133-137.
2. Martin O'Neill, and Joakim Sandberg, «Philosophy of Money and Finance» URL: <https://plato.stanford.edu/entries/money-finance/>
3. Шумка М. Л. Історико-філософський аспект проблеми власності та управління / Михайлина Леонівна Шумка // Наук. зап. Терноп. держ. педагогіч. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Філософія. Випуск 7 Тернопіль, 2001. С.112-116.
4. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т.В. Гончарук, Н.В. Гнасевич, М.І. Гурик, О.М. Рудакевич, Р.Ю. Чигур, М.Л. Шумка; за ред. професора О. М. Рудакевича. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 256 с
5. Georg Simmel's The Philosophy of Money and the Modernization Paradigm URL: <https://www.jstor.org/stable/26562900>

РЕНЕСАНСНІ НЕОПЛАТОНІЗМ ТА НАТУРФІЛОСОФІЯ ПРО СВІТОБУДОВУ.

Постановка проблеми. Ренесансний неоплатонізм та натурфілософія відкривають широкий простір для дослідження, таких як вплив античної філософії на ренесансну культуру, роль символізму у візуалізації природи та сприйняття космосу в контексті тогочасних ідей. Також, важливо дослідити взаємодію між релігійними уявленнями та науковим підходом до природи, що визначало світогляд ренесансного періоду.

Мета дослідження: Полягає в розкритті взаємозв'язку між ренесансним неоплатонізмом та натурфілософією, вивченні їх впливу на розвиток мистецтва та наукового мислення епохи, а також в аналізі спільних концепцій світобудови.

Завдання дослідження :

- Визначити спільні та відмінні риси уявлення про світ у контексті неоплатонізму та натурфілософії.
- Проаналізувати вплив цих філософських течій на формування культурно-інтелектуального середовища сучасності.

Виклад матеріалу. Формування та розвиток світогляду нашого народу відбувалися протягом тривалого часу і беруть початок з часів, коли людина ще не могла активно впливати на природу, була її невід'ємною частиною і повністю залежала від неї. [2] Неоплатонізм та натурфілософія, хоч і представляють різні філософські течії, мають спільні та відмінні риси у способі уявлення про світ. Обидві школи витікають із стурбованого прагнення розгадати та пояснити природу та її взаємодію з духовним світом. Над підвищенням духовності повинні працювати освіта, наука та сама людина, якій треба докласти зусиль, щоб досягти істинного розуміння світу та себе.[3]

Спільні риси включають у себе погляд на світ як єдину гармонійну систему, де матерія і дух взаємодіють та взаємодоповнюють одне одного. Це об'єднання матеріального та духовного відображається у концепціях космосу, який є виразом внутрішньої ідеальності та божественної гармонії.

Відмінності виявляються у підходах до цієї єдності. Неоплатонізм, заснований на ідеях Платона, підкреслює інтелектуальний ідеал як основу реальності, де ідеї є вищим порядком, а матерія є тільки відображенням цього ідеального світу. З іншого боку, натурфілософія акцентує на природі як носіїв істини, вбачаючи в природі духовність та невід'ємний зв'язок між природою і людиною. Закони природи, відкриті людиною, з одного боку, свідчать про духовно-моральну природу людини, з іншого - якісно змінюють її. [1]

Неоплатонізм та натурфілософія, хоч і виникли в давнину, залишають свій слід у формуванні культурно-інтелектуального середовища сучасності. Ці філософські течії стали не тільки джерелами інтелектуального надбання, але й каталізаторами для сучасних роздумів про природу світу та людського буття.

Неоплатонізм, з його акцентом на ідеях, розширив світогляд інтелектуальної еліти, сприявши розвитку філософії, мистецтва та науки. Вплив неоплатонізму на художній світ сучасності можна відслідкувати у високій оцінці концептуального мистецтва та його прагненні виражати ідеї через символіку та алгорії.

З іншого боку, натурфілософія, яка відзначається глибоким зв'язком із природою, знаходить відгук у сучасних течіях екологічного мислення. Зростаюча свідомість про потребу в бережливому ставленні до природи та розуміння важливості її впливу на наше благополуччя свідчать про актуальність натурфілософських поглядів у сучасному світі.

Тому, неоплатонізм та натурфілософія продовжують впливати на культурно-інтелектуальне середовище, сприяючи розкриттю глибинних аспектів людської природи та відносин із світом. Ці філософські концепції стали джерелом натхнення для сучасних мислителів, мистецтвознавців та творців, розширюючи горизонти розуміння нашого існування.

Висновок.

Завдяки неоплатонізму та натурфілософії, стародавні філософські течії збагатили сучасне культурно-інтелектуальне середовище унікальними та глибокими перспективами. Неоплатонізм, який висуває високі ідеали та абстрактні концепції, знаходить своє віддзеркалення в концептуальному мистецтві та філософських роздумах.

Натурфілософія і її вплив проявляється у сучасних екологічних рухах та прагненні збереження природних ресурсів.

Отже, неоплатонізм та натурфілософія, як вічні джерела мудрості, продовжують допомагати сучасній людині розкривати та осмислювати найглибші аспекти свого існування у великому та загадковому світі.

Список використаної літератури :

1. Дімчук А. В. Кабалістичні витоки масонської філософії. А. В. Дімчук. Перспективи. 2019. №1С.42-47.dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/9925
2. Оксана Ю. Колтачихіна. Уявлення про світобудову в Україні до XVII ст.*Написи з історії природознавства і техніки, 2012* <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/37980/03-Koltachykhina.pdf>
3. Михайличенко В. Є. Філософські основи духовного світогляду. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф. «Духовно-моральнісні основи та відповідальність особистості у долі людської цивілізації», 11 - 12 листопада 2021 р.ред. О. Г. Романовський. Харків : НТУ «ХПІ», 2020. Вип. 52 (56). С. 77-86.

ІДЕЯ ПРАВА В СТАРОДАВНЬОМУ КИТАЇ

Постановка проблеми. Стародавній Китай відомий своєю великою культурною та філософською спадщиною, включаючи унікальну систему права, яка виникла на фоні багатогранної культурної та історичної динаміки. З цікавим поєднанням конфуціанської моралі, легізму та даосизму у формуванні правової доктрини, стародавній Китай втілює різноманітні підходи до регулювання суспільних відносин. Ця стаття спрямована на дослідження історичних контекстів та філософських основ формування правової системи стародавнього Китаю, а також на аналіз впливу цих факторів на розвиток правових принципів та їхнє значення для формування сучасної юридичної парадигми. Шляхом звернення до первинних джерел та інтерпретації сучасних досліджень, стаття прагне розкрити не лише сутність правової системи стародавнього Китаю, але й вплив цієї спадщини на сучасне розуміння права та його роль у формуванні суспільства.

Мета дослідження. Розкриття еволюції правових концепцій, вивчення впливу цих ідей на сучасне право, а також виявлення значення правових систем для розвитку соціальних та політичних структур в минулому та сьогоденні.

Виклад матеріалу. Стародавня імперія Китаю, зі своєю багатю культурною спадщиною та складною системою управління, відігравала ключову роль у формуванні правових концепцій, які вплинули на розвиток не лише самого Китаю, але й сучасного світу. Дослідження ідей права в стародавньому Китаї є важливим аспектом для кращого розуміння юридичних основ, що лягли в основу сучасної правової системи. Початки правових концепцій у стародавньому Китаї були унікальними та відображали диверсифікований спектр філософських уявлень та соціокультурних переконань. Це був час, коли виникали й конкурували між собою різні школи думок, такі як легалісти, конфуціанці, моїсти, та інші, кожна з яких мала свої унікальні підходи до створення правових норм та їх застосування. Наслідки цієї різноманітності концепцій були відчутні в управлінні, судочинстві, та способах регулювання взаємин між людьми в давньому Китаї. Але не менш важливою є спадщина цих концепцій для сучасності. Деякі принципи та підходи, розвинені у стародавньому Китаї, виявилися дуже актуальними й в сучасній правовій практиці. Розуміння коренів та еволюції правових ідей в стародавньому Китаї може сприяти кращому адаптуванню та удосконаленню сучасних правових систем у відповідь на виклики сучасного світу.

Стародавній Китай був свідком народження та конкуренції різних філософських шкіл, кожна з яких вносила вагомий внесок у формування правових ідей. Однією з провідних шкіл були легалісти. Видатними теоретиками вважаються Шан Янь (IV ст. до н. е.) і Хань Фей (бл. 280-233 рр. До н. Е.). Це вчення засноване на тому, що влада повинна ґрунтуватися не стільки на доброчесності правителів, скільки на правлінні законів. Представники цієї течії вважали, що жорсткі закони є єдиним способом регулювання відносин держави і її населення. Основна ідея – рівність всіх перед законом, наслідком чого стала роздача титулів не за реальними заслугами, згідно із якою будь-яка проста людина мала право брати участь в управлінні державними справами. [1] Вони пропагували управління на основі закону. Вони вважали, що спокій і порядок в країні можуть ґрунтуватися тільки на законах. Закони повинні бути жорсткими. Суворі покарання необхідні для того, щоб люди боялися закону. Закони повинні бути єдиними, обов'язковими для всіх. Хань Фей писав: «Подібно шнур, який не дає кривої лінії при витягуванні, закони не віддають переваги знатним ... Покарання за злочин має поширюватися і на сановників, а винагорода за заслуги не повинно обходити простої людини». [4]

У той час, конфуціанці підкреслювали важливість моральних норм та гуманістичних принципів. Вони вважали, що правильне поведіння та повага до інших є ключем до забезпечення гармонії в суспільстві. Все одно, що свідомо скоротити або згубити своє життя. Конфуцієм розробляється концепція ідеальної людини (шляхетного чоловіка «цзюнь цзи»). Ідеальна людина, за Конфуцієм, наділяється якостями чесності і щирості, безпристрасності, обачності у словах і виваженості в справах. Вона повинна бути байдужою до їжі, багатства, життєвих зручностей. Всю себе вона зобов'язана присвятити високим ідеалам: служінню людям, пошукам істини. На переконання Конфуція, правителем держави може бути лише «ідеальна людина». Ідеальною людиною не може бути за походженням, а повинна стати ідеальною через виховання в собі високих моральних якостей і культури. Тому велику роль у конфуціанстві відіграє самовдосконалення. [5]

Ці концепції відображали різноманітні уявлення про те, як повинно функціонувати суспільство та які принципи мають лежати в основі правових систем. Разом вони створювали багатогранну та складну картину правопорядку у стародавньому Китаї. Сучасне право Китаю має відлуння стародавніх ідей у своїй сутності та принципах. Наприклад, деякі конфуціанські ідеї про моральність та гармонію відображаються в сучасних нормах і законах, що регулюють соціальні відносини. Також, сучасні закони Китаю відображають деякі аспекти легалістичних підходів, зокрема у сфері кримінального права та адміністративної відповідальності. Розуміння цього відлуння минулих ідей у сучасному праві може допомогти кращому розумінню та адаптації правових систем для відповіді на поточні виклики і потреби.

Висновок. Після дослідження ідей права в стародавньому Китаї виявляється багатогранна та комплексна картина щодо формування правових концепцій та їхнього впливу на сучасну юридичну систему. Філософські школи, такі як легалісти, конфуціанці та інші, спричинили виникнення різноманітних підходів до регулювання суспільних відносин, деякі з яких збереглися й знайшли своє відображення в сучасних нормах і законах. Розуміння цих давніх правових ідей допомагає не лише краще осмислити еволюцію правових систем, а

й забезпечити підґрунтя для подальших реформ та адаптації правових норм до сучасних реалій. Осмислення спадщини минулого є важливим етапом для побудови майбутнього, де сполучення давніх цінностей з сучасними вимогами може стати ключем до розвитку стабільної та справедливої правової системи.

Список використаних джерел

1. Китаю давнього політико-правова думка // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Шемшученко Ю. С.(відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана , 2001. Т. 3 : К . С. 106.
2. Філософія легістів та моїстів. 11. Філософія легістів та моїстів. Веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/5602192/page:5/> (дата звернення: 19.11.2023)
3. ПРИСУХІН С.І. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях. Навчальний посібник. 2006.45ст. Веб-сайт.URL: <https://studfile.net/preview/2399920/page:5/> (дата звернення:19.11.2023)
4. Трубіцина В. І. КОНФУЦІАНСЬКІ ЦІННОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В КИТАЇ У XX ст. Веб-сайт. https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/6_2011/70.pdf(дата звернення:20.11.2023)

ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ

Постановка проблеми: Даосизм є однією з найдавніших філософських систем у світі. Він виник у Китаї в VI столітті до н.е. і заснований на вченнях Лао-цзи та Чжуан-цзи. Одним із центральних принципів даосизму є наслідування природи (синь-синь).

Мета. Проаналізувати основні процеси принципу наслідування природи в даосизмі

Для досягнення поставленої мети потрібно виконати наступні завдання

- 1) Провести аналіз даосської філософії;
- 2) З'ясувати основні аспекти принципу наслідування природи в даосизмі.

Виклад матеріалу. Даосизм - це китайська філософська та релігійна традиція, яка підкреслює життя в гармонії з Дао, яке є природним порядком Всесвіту. Даоси вважають, що Дао є поза людським розумінням, але його можна пережити через інтуїцію та життя простим, природним життям.

Засновником даосизму вважається Лао-цзи, який виклав своє вчення у книзі «Дао де цзин» (IV–III ст. до н. е.), назву якої можна перекласти як «Книга про шлях та його прояви», або «Канон Шляху та його Сили».

Провідна ідея даосизму полягає в тому, що природа, суспільство, кожна людина окремо підкоряється не Небу, а всезагальному закону – Дао, який вносить порядок в хаос речей. Дао має об'єктивний характер. Порушення його спричиняє ненормальний стан. Особливо це позначається на житті суспільства, коли нерозумний правитель забуває про Дао. Дао – не божество, а щось близьке до розуму, природи, шляху чи закону. Воно не персоніфіковане, але передусім всім особам. Дао - першопочаток всього, в тому числі й неба, з нього все починається і ним все закінчується, воно регулює все існуюче. Це загальний закон природи, джерело матеріального і духовного буття, їх мета. Дао неможливо сприймати безпосередньо, воно – поза відчуттями людини. Тому все, що людина відчуває, - це не дао, а лише його вияв. Пізнання дао може бути дано тільки самим дао.

Наслідування природи є центральним принципом даосизму. Даоси вважають, що природа є ідеальним прикладом того, як слід жити. Вона є гармонійною, самодостатньою і постійно розвивається. Даоси прагнуть до того, щоб жити у гармонії з природою, дотримуючись її принципів.

Один із основних принципів природи, якого дотримуються даоси, полягає в тому, що все взаємопов'язано. Природа є єдиним, цілісним організмом, у якому всі частини взаємодіють одна з одною. Даоси вважають, що люди також є частиною природи, і що вони повинні жити в гармонії з іншими природними істотами. Даоси вірять, що всі речі у світі пов'язані між собою невидимими нитками. Ці нитки можуть бути фізичними, такими як взаємозв'язок між рослинами, тваринами та навколишнім середовищем. Вони також можуть бути духовними, такими як взаємозв'язок між людьми та вищими силами. Даоси вважають, що люди повинні жити в гармонії з цими взаємозв'язками. Вони повинні поважати інших людей, тварин і природу. Вони також повинні бути обережними, щоб не порушувати ці взаємозв'язки своїми діями.

Інший важливий принцип природи, якого дотримуються даоси, полягає в тому, що все змінюється. Природа постійно змінюється, і даоси вважають, що люди також повинні бути готові до змін. Вони повинні бути гнучкими та адаптивними, щоб відповідати змінам, які відбуваються в світі. Даоси вірять, що зміни є природним станом речей. Вони не повинні бути протистояти змінам, а повинні приймати їх і використовувати їх на свою користь. Даоси вважають, що люди повинні бути готові до змін у своєму житті. Вони повинні бути готові змінювати свої плани, коли це необхідно. Вони також повинні бути готові змінювати свої погляди та переконання, коли вони дізнаються щось нове.

Даоси використовують різні методи для наслідування природи. Вони можуть проводити час на природі, спостерігаючи за її красою та досконалістю. Вони також можуть вивчати природні закони та використовувати їх у своєму житті.

Наслідування природи є важливим принципом даосизму, який може допомогти людям жити щасливішим і здоровішим життям.

Наслідування природи - це шлях, який може допомогти людям жити більш повноцінним і щасливим життям.

Дао не виступає ні абстрактним поняттям, ні першопочатковою ідеєю, ні матеріальною першоосновою буття світу. Дао – це спосіб функціонування Всесвіту як живого організму, який приходить на зміну Хаосу.

Висновок: Наслідування природи може бути корисним для сучасного світу. Воно може допомогти нам вирішити багато проблем, з якими ми стикаємося, таких як зміна клімату, забруднення навколишнього середовища та соціальні конфлікти. Наслідування природи може навчити нас жити в гармонії з природою. Воно може допомогти нам стати більш відповідальними і дбайливими щодо навколишнього середовища. Воно також може допомогти нам знайти більш мирний і гармонійний спосіб життя.

Список використаних джерел:

1. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Джугла Н.В. Філософія: навч. посіб. Тернопіль. 2016. – 416 с.
2. Радіонова Л.О. Філософія: Навчальний посібник. Харків: ХНАМГ. 2006. – 142 с.
3. В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Філософія: підручник. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ – ВИРАЗНИК ІДЕЙ ПАТРИСТИКИ

Постановка проблеми: У світлі розвитку ранньохристиянської теології виникає необхідність детального аналізу ідей Августина Блаженного, як представника патристичної традиції, з метою з'ясування впливу його теологічних концепцій на формування християнської доктрини.

Мета: Метою цієї тези є висвітлення ключових аспектів вчень Августина, таких як його розуміння гріха, воля людини та вчення про благодать, з аналізом їхнього значення для патристики та взаємодії з іншими вченнями свого часу.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні завдання.

- Розглянути розуміння гріха у вченні Августина.
- Розглянути роль волі і благодаті у теології Августина.

Виклад матеріалу. Августин Блаженний, видатний діяч ранньохристиянської теології, займає особливе місце у патристичній традиції. Задачею даної тези є докладне вивчення ідей Августина як виразника патристики. Починаючи з аналізу його розуміння гріха та вільної волі людини, ми також звернемо увагу на ключову роль поняття благодаті у теології святого Августина.

Розуміння гріха у вченні Августина.

Августинське розуміння гріха формується в контексті його власного духовного шляху та конфлікту між плоттю і душею. Він визначає гріх як відчуження від Бога та порушення божественного закону. Зокрема, «Сповіді» Августина слугують важливим джерелом для розкриття його особистого відношення до гріха та шляху до обурення душі.

Роль волі людини у теології Августина.

Вчення Августина про волю людини визначається концепцією «нехтуваної волі». Він стверджує, що воля людини, пошкоджена гріхом, стає несвободною і обмеженою. Ця тема вивчається в його трактатах «Про волю» та «Проти двоїстої предетермінації». Ми розглянемо, як це вчення впливає на розуміння природи вільного волевиявлення.

Роль благодаті у теології Августина.

Центральним елементом теології Августина є розуміння благодаті як невичерпної ласки Божої, що перетворює серце людини. Він розглядає благодать як невід'ємну частину спасіння та освітлює цю тему в своїх трактатах «Про благодать і свободу волі» та «Про визволення від гріха та благодаті».

Висновок: У підсумку, ідеї Августина Блаженного є ключовими для розуміння патристичної думки. Він не лише визначав головні аспекти гріха, волі та благодаті, але і вплинув на подальший розвиток християнської теології. Його концепції залишаються важливим етапом у формуванні християнської доктрини.

У висновку підкреслиться важливість вчень Августина для ранньохристиянської теології та його визначальний внесок у розвиток патристичної думки. Висновок також залишить простір для подальших досліджень щодо впливу його ідей на християнську традицію.

Список використаної літератури:

1. Патристика: збірник наукових праць. 2019.
2. Спасенко, І. «Августин Блаженний: життя і вчення.» 2018.
3. Кучеренко, О. «Патрологія: Вступ до вивчення патристських творів.» 2021.
4. Журавель, О. «Теологія святого Августина.» 2017.
5. Білецький, В. «Патрологія: Лекції з курсу.» 2020.

ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Дослідження принципу гуманності в конфуціанській філософії залишається актуальним в сучасному світі, ознаки якого включають стрімке технологічне розмаїття, глобальні виклики та необхідність створення справедливого та гармонійного суспільства.

По-перше, в епоху, коли швидкість змін визначає наші дії, принцип гуманності слугує нагадуванням про важливість збереження моральних цінностей у світлі технологічних викликів. Розвиток штучного інтелекту, біотехнологій та інших інновацій вимагає етичного настановлення, яке може забезпечити гуманне та відповідальне використання нових можливостей.

По-друге, у контексті глобалізації та культурного розмаїття, дослідження гуманності конфуціанської філософії стає важливим фактором взаєморозуміння та взаємодії між різними культурами. Він допомагає розуміти, як моральні принципи можуть бути узгоджені в сучасному світі, сприяючи взаємному повагу та спільній діяльності на глобальному рівні.

Мета. Розкриття принципів гуманності в конфуціанській філософії. Мета також спрямована на розгляд цього принципу в контексті сучасного світу, враховуючи технологічні зміни, глобалізацію та культурне розмаїття.

Завданням дослідження характеризується дослідження таких аспектів:

1. Розгляд історичний аспект: як змінювались та еволюціонували принципи гуманності в історії філософії?
2. Визначення ключові філософських думок Конфуція, які внесли суттєвий внесок у розвиток принципів гуманності.

Дослідження спрямоване на розгляд цього принципу в контексті сучасного світу, враховуючи технологічні зміни, глобалізацію та культурне розмаїття. Аналізуються його вплив на моральні цінності, взаємодію між людьми та його роль у вирішенні етичних питань.

Виклад матеріалу. Конфуціанська філософія ґрунтується на принципах гуманності, що визнає значення моральних цінностей та взаємодії між людьми. Цей принцип, виокремлений вченням Конфуцієм, визначає, що в основі суспільства повинно лежати взаємоповага, справедливість і любов до ближнього [1]. Гуманність у конфуціанському розумінні означає високий рівень моральної культури та розвитку особистості, що сприяє гармонійному співжиттю у суспільстві.

У світі, де швидкість змін та технологічний прогрес визначають ритм життя, принцип гуманності конфуціанської філософії зберігає свою актуальність, як ніколи раніше. Цей принцип, сформульований великим китайським філософом Конфуцієм, вкладає у основу суспільства високі моральні цінності та прагнення до гармонії взаємин.

Гуманність у конфуціанському контексті не обмежується простою ввічливістю чи співчуттям; вона означає глибоке розуміння важливості взаємодії та відповідальності кожної особистості у створенні морально насиченого суспільства [2]. Це викликає нас до розвитку як індивідів і взаємодії на різних рівнях: в родині, освіті, бізнесі та політиці.

Важливим аспектом конфуціанської гуманності є піднесення ролі освіти. Конфуцій вважав, що тільки через виховання і розвиток особистості людина може втілити в собі високі моральні якості та приносити користь суспільству. Він підкреслював важливість учіння, самовдосконалення та вдосконалення суспільства через гармонійні взаємини між людьми.

Необхідність гуманності в сучасному світі стає відчутною в контексті глобалізації та культурного розмаїття. Конфуціанський принцип гуманності може слугувати мостом між різними культурами, сприяючи взаєморозумінню та співпраці. Він нагадує нам, що, незважаючи на різноманіття, ми всі є часткою загального людського співтовариства.

Цей принцип гуманності викликає нас вибудовувати не тільки функціональні суспільства, але і морально насичені спільноти, де кожна особа відчуває свою важливість та відповідальність перед іншими. У світлі глобальних викликів, таких як екологічні проблеми, економічні нерівності та соціокультурні конфлікти, конфуціанська гуманність надає нам основу для спільної роботи у вирішенні цих проблем [3, с. 15].

Крім того, принцип гуманності підносить важливість діалогу та взаєморозуміння. В умовах різноманітності переконань і культурних особливостей, розмови, засновані на повазі до інших і готовності вчитися одне від одного, стають ключовим елементом будівництва стійких відносин та спільного прогресу.

Таким чином, конфуціанська гуманність пропонує не просто модель взаємодії, але й моральну структуру для побудови більш справедливого та гармонійного світу. Цей принцип викликає нас віддати перевагу не лише індивідуальному досягненню, але й колективному добру, зробити акцент на людських цінностях та спільному процвітанні.

Висновок. У висновку, принцип гуманності конфуціанської філософії виявляється як важливий фундамент для побудови морально насиченого, взаєморозуміючого та гармонійного суспільства. Він викликає нас до виховання в собі високих моральних якостей, акцентує на значенні освіти та підкреслює важливість взаємодії та відповідальності кожного члена суспільства. В умовах глобалізації і культурного розмаїття, конфуціанська гуманність слугує не лише старовинним принципом, але й потужним інструментом для розвитку взаєморозуміння та співпраці між різними культурами. Завдяки цьому принципу, ми можемо сприяти будівництву світу, де гуманні цінності є фундаментом для сталого розвитку та спільного процвітання всього людства.

Список використаної літератури:

1. Котюк В. О. К. В. О. Морально-етична філософія Конфуція. *Al'manah prava*. 2019. № 10.
2. Рудяченко О. Конфуцій. Володар просвіти. *Дзеркало тижня*. 2018. 29 верес. – 5 жовт. С. 11.
3. Суліменко О. «Лунюнь» Конфуція: концепція «благородного мужа». *Modern engineering and innovative technologies*. 2020. № 26-04. С. 10–17.

ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ

Постановка проблеми: Філософія і релігія завжди взаємодіють і впливають одне на одне, створюючи складні відносини. Однією з ключових проблем дослідження є спосіб цієї взаємодії. Філософія може надавати раціональні підходи до релігійних питань, а релігія може впливати на філософські концепції. Також важливо досліджувати, як філософські течії впливають на релігійні традиції і як релігія формує філософські погляди. Дослідження взаємодії філософії та релігії сприяє кращому розумінню сутності віри, моралі та сенсу життя, і має велике значення для сучасного світу.

Мета дослідження : розкрити взаємозв'язок між релігією та філософією для кращого розуміння культурних, духовних та соціальних аспектів сучасного світу.

Завдання дослідження :

1. Розглянути, як релігія впливає на формування філософських поглядів щодо моралі, сенсу життя та етики.
2. Вивчити, як релігія і філософія впливають на сучасну людину, та її життя.
3. Дослідити, як взаємодія філософії і релігії впливає на культурний та соціальний контекст.
4. Розглянути роль філософії та релігії в формуванні особистої ідентичності та переконань.

Виклад матеріалу: Релігія завжди була важливою складовою культури та суспільства, і вона має значний вплив на формування філософських поглядів щодо моралі, сенсу життя та етики. Релігійні віровчення впливають на те, як люди розуміють правильність та неправильність, моральність та безморальність, а також на їхнє уявлення про мету і сенс свого існування. Релігійні аспекти наукового знання завжди мали глибокий вплив на розвиток філософії, віддзеркалюючи важливий аспект взаємодії між вірою та розумінням світу. Релігійні аспекти наукового знання також виявлялися у розвитку філософії [2]

По-перше, релігія надає моральній системі міцний фундамент. Багато релігій включають набір заповідей або норм, які визначають, як повинні поводитися віряни. Ці норми визначають моральні цінності, які допомагають людям вирішувати етичні дилеми та приймати рішення щодо правильності та неправильності.

По-друге, релігія надає сенс життя. Світоглядні засади релігійної обрядовості орієнтовані не тільки на пошук істини як такої, а й шукання сенсу життя, смислу історії, мети існування та призначення людини і спільноти. [3] Віряни вірять, що їхнє існування має вищу мету або ціль, яку вони повинні виконувати. Це надає їм внутрішню рушійну силу та сприяє пошуку сенсу у всіх аспектах свого життя.

По-третє, релігія впливає на етичні погляди та ставлення до інших людей. Багато релігій наголошують на любові, милосерді та толерантності. Це може вплинути на спосіб, яким люди ставляться один до одного, виявляють допомогу та співчуття.

Проте, важливо відзначити, що релігійний вплив може бути дуже різним в залежності від конкретної релігії, її інтерпретації та віри вірян. Також існують атеїсти та агностики, які розвивають філософські погляди на мораль, сенс життя та етику, не базуючись на релігії.

Наука, філософія і релігія є різними шляхами пізнання та розуміння світу, але разом вони внесли суттєвий внесок у розвиток людського розуміння існування та призначення. Наукове пізнання – один з аспектів культурної творчості людства, органічно пов'язаний з іншими чинниками, що впливають на нього. [4]

Щоб здобути достовірні знання про будь-яку річ, необхідно ретельно і наполегливо працювати над нею. Тільки тоді людина здобуває право на неї. Ця винагорода за працю дається Богом. Він уможливує досягання розумом людини речі, на якій вона виявила бажання зосередити увагу. [1]

Філософія відкриває перед нами світ раціонального мислення. Вона надає нам інструменти для аналізу та розуміння складних питань, які стосуються моралі, сенсу життя та етики. Філософські ідеї допомагають нам сформулювати наші власні погляди на ці питання та визначити, що для нас є важливим.

Релігія також грає важливу роль у формуванні ідентичності та переконань. Віранство визначає наші духовні практики, обряди та святкування, що мають глибокий вплив на наше сприйняття світу та наших співвітчизників. Релігійні переконання надають нам рамки для моральних вирішень та допомагають нам знайти сенс у житті.

Проте важливо відзначити, що філософія та релігія не завжди ідуть рука об руку. Вони можуть викликати конфлікти та суперечки, особливо коли вони відмінні за своїми поглядами на сутність реальності та моралі. Ці суперечки, однак, також можуть сприяти подальшому розвитку особистої ідентичності та переконань, розвиваючи навички критичного мислення та аналізу.

Висновок. Філософія та релігія, незважаючи на свої відмінності, мають суттєвий вплив на формування особистої ідентичності та переконань. Філософія надає засоби для раціонального аналізу та розуміння складних питань, водночас як релігія надає духовний напрям та моральні орієнтації. Ця взаємодія, незважаючи на можливі конфлікти, сприяє розвитку критичного мислення та збагаченню наших переконань.

Важливо пам'ятати, що і філософія, і релігія мають своє місце в сучасному світі. Вони взаємодоповнюють один одного, допомагаючи нам краще розуміти глибинні аспекти життя та визначати свій шлях у цьому складному світі.

Список використаної літератури:

1. Сислюк Я.Г., Тімченко О.П., Пігош М.А., Філософсько-релігійні погляди професорів Києво-Могилянської академії. *Гілея: науковий вісник*, 160-165 ст, 2019

2. Шамсутдинова - Лебедюк Т. Н. - Становлення наукового знання на мусульманському сході у період раннього середньовіччя. Науковий журнал «Наукові записки Національного університету «Острозька академія» серія «Філософія», 21-25, 2023

3. Бодак Валентина Світоглядні засади релігійної обрядовості в ціннісних вимірах нової парадигми освіти. Бодак В. Людинознавчі студії : зб. наук. праць ДДПУ ім. І. Франка. М-во освіти і науки України, ДДПУ ім. І. Франка ; [редкол.: Скотна Н.В, Ткаченко О.А., Біленко О.І. та ін.]. Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2021. Вип. 42 : Філософія. С. 61-70

4. Орлов О. І. Проблема співвідношення віри та наукових знань Юридичний науковий електронний журнал : електрон. наук. вид. 2019. № 5. С. 350-353. URL: http://lsej.org.ua/5_2019/87.pdf, вільний (дата звернення 15.01.2023 р.). <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/50210>

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Проблема дослідження : Проблема реалізму та номіналізму в середньовічній філософії полягає у визначенні ступеня реальності загальних понять. Реалісти вважають, що універсалії існують незалежно від конкретних об'єктів, тоді як номіналісти вбачають у них лише найменші позначення для індивідуальних речей. Ця дискусія виникає із питань про природу загальних понять і взаємозв'язок між ідеями та реальністю у філософському контексті середньовіччя.

Мета дослідження : Вивчення сутності проблеми реалізму та номіналізму в середньовічній філософії та виявленні впливу цієї дискусії на філософське мислення епохи.

Завдання дослідження :

– Проаналізувати взаємодію між реалізмом та номіналізмом, виявити конфлікти чи подібності у їхніх підходах.

– Встановити вплив дискусії між реалізмом та номіналізмом на загальний хід філософського розвитку середньовіччя.

Виклад матеріалу.

В середньовіччі, дискусія між реалізмом та номіналізмом представляла собою важливий аспект філософського обговорення, що формувалася в рамках того часу. Реалісти та номіналісти представляли різні підходи до визначення природи загальних понять та універсалій. Буття номіналізму визначається різними підходами до його вивчення.

Але в понятті багатьох способів буття немає нічого одразу суперечливого чи абсурдного.[1]

Реалісти, серед яких визначні постаті, такі як Платон та Августин, вважали, що загальні поняття мають реальне існування незалежно від конкретних об'єктів. Вони бачили універсалії як об'єктивні реальності, які існують поза індивідуальними речами.

Номіналісти, такі як Вільям Оккам, заперечували існування універсалій поза окремими речами. Номіналісти вважають, що загальні поняття – це лише назви чи мовні конструкції, які виникають в результаті класифікації конкретних об'єктів.

Оккам підкреслював, що загальні поняття, чи «універсалії», існують лише як мовні конструкції, створені для опису групи індивідуальних об'єктів. В той час, як Платон визнавав ідеї як об'єктивні та вічні реальності, незалежні від конкретних об'єктів.

У контексті цієї дискусії виявляються певні конфлікти та подібності. Конфлікт полягає в основоположних різницях у розумінні природи реальності. Реалісти бачили універсалії як об'єктивні та істинні, тоді як номіналісти вбачали їх як продукт мови та концепцій.

Подібність полягає в тому, що обидва напрямки намагалися відповісти на загальні питання щодо природи існування та знання. Обидва підходи визнавали важливість вивчення та розуміння загальних понять, але робили це з різних точок зору.

Дискусія між реалізмом та номіналізмом в середньовіччі відображала різницю в філософських підходах до трактування універсалій.

Ця дискусія між реалізмом та номіналізмом в середньовіччі визначала ключові аспекти філософського розвитку того періоду, відбиваючи суперечності та особливості розуміння природи існування та пізнання. Прихильники протилежної,» реалістичної» точки зору, визнали самостійним значення поняття філософії, що здатна співіснувати із значенням її елементів. [2]

Початок середньовіччя призначив еру домінування реалізму, де філософи, такі як Августин, вважали, що загальні поняття мають об'єктивну реальність незалежно від конкретних об'єктів. Це відображало традиційний погляд на універсалії як на об'єктивні істини, що існують поза індивідуальними речами.

Однак у другій половині середньовіччя виник руйнівний для цієї парадигми рух - номіналізм. Вільям Оккам та інші представники цього напрямку висунули ідеї, що загальні поняття – це лише назви, мовні конструкції, створені для зручності класифікації об'єктів. Це переосмислення філософії викликало глибокі зміни в уявленнях про природу реальності та сприяло переходу до нового етапу філософського розвитку. Переконливий і очевидний метод мислення в чіткій і строгій побудові (метафізичної) теорії досягається через абстракцію, як репрезентацію реальності.[3]

Ця дискусія мала суттєвий вплив на філософський курс середньовіччя, визначаючи основи для подальших дебатів та теоретичних конструкцій. Вона стимулювала розвиток логіки та теорії мови, що відіграло важливу роль у формуванні наукового методу.

Подібно до хвиль в історії, де нові ідеї і концепції виникають у реакції на попередні, дискусія між реалізмом та номіналізмом в середньовіччі сприяла народженню нових шкіл думки, які згодом вплинули на ренесанс та епоху Просвітництва. Вона залишила свій слід в філософських текстах, викликаючи подальші рефлексії та пошук нових способів розуміння світу.

Дискусія між реалізмом та номіналізмом у середньовіччі визначила етап філософського розвитку, де зіткнення поглядів створило плідне ґрунтовисько для еволюції філософської думки та визначило основні напрямки наукового, релігійного та культурного прогресу.

Висновок. Отже, дискусія між реалізмом та номіналізмом у середньовіччі вибудувала не лише філософські каркаси свого часу, а й визначила напрями розвитку інтелектуального та культурного простору. Взаємодія між реалістами та номіналістами створила динамічний діалог, відкриваючи глибокі протиріччя і визначаючи ключові аспекти філософського дискурсу. Цей спорний контекст не лише вплинув на думки філософів свого часу, але й відбився на релігійних та наукових підходах, а також справив важливий вплив на фундаменти подальшого інтелектуального розвитку. Таким чином, дискусія між реалізмом та номіналізмом стала не лише відображенням своєї епохи, але й справжнім каталізатором для змін у світогляді та розумінні природи знань і існування.

Список використаної літератури :

1. Йоханссон І. Художня література та просторо-часовий світ у світлі інгардена. Переклад Брачук Є. Філософія та гуманізм. № 13. 2021. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/12079>
2. Проблема універсалій у філософії Ансельма Кентерберійського. Г.В. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія, , 2013. с.10-13
3. Ковчак В. Що таке «бути»? *Ukraina Moderna* 26, 2019 р. Ст 231-235.

СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ

Постановка проблеми. Актуальні завдання сучасної академічної філософії включають в себе розгляд комплексних і складних питань, що стосуються сучасного світу і суспільства.

Мета. Проаналізувати розвиток сучасної академічної філософії в контексті сучасних філософів

Для досягнення мети ставимо наступні **завдання**:

- 1.Визначити актуальні завдання
- 2.Визначити сучасні виклики та соціокультурні трансформації

Викладка матеріалу. Сучасна академічна філософія стикається з численними актуальними завданнями, які відображають сучасні виклики та соціокультурні трансформації.

Сучасна академічна філософія є важливим компонентом інтелектуального образу сучасного світу. Вона відіграє ключову роль в розумінні складних соціокультурних, етичних та філософських питань, які виникають у сучасному суспільстві. Ця теза досліджує головні напрями та тенденції сучасної академічної філософії, її вплив на суспільство та співвідношення із іншими галузями знань.

Тенденції сучасної академічної філософії

Одна з таких тенденцій, аналітична філософія продовжує бути домінуючим напрямком у сучасній філософії. Вона акцентує на точному аналізі мови та логічних структурах філософських проблем і знаходить застосування у різних галузях, включаючи філософію науки та моральну філософію.

Також континентальна філософія: Цей напрям є важливим в сучасній академічній Європейській філософії і багато в чому розглядає соціокультурні, політичні та постколоніальні аспекти. Вона часто вивчає структури влади, ідентичність, мову та естетику.

Філософія науки у сучасну епоху стрімкого розвитку науки, філософи науки вивчають методи та основні принципи наукового пізнання. Вони досліджують природу наукової теорії, легітимність наукових парадигм та вплив науки на суспільство.

Філософія практики – це галузь філософії, яка досліджує етичні, політичні та соціальні аспекти сучасного життя. Вона включає моральну філософію, політичну філософію, філософію права та філософію соціальної справедливості. Наведені вище приклади ілюструють основні тенденції сучасної академічної філософії.

Вплив філософії на сучасне суспільство

Сучасна академічна філософія впливає на багато аспектів життя суспільства. Вона допомагає вирішувати етичні дилеми, формулювання політичної стратегії, розуміти філософські засади наукових досліджень і розробляти філософські основи сучасних технологій. Філософське мислення також сприяє формуванню суспільної свідомості та обговоренню таких складних питань, як екологічна криза, права людини та моральна відповідальність.

Зв'язок з іншими галузями знань. Сучасна академічна філософія взаємодіє з іншими галузями знання, такими як наука, історія, соціологія та політологія. Філософія функціонує як інструмент рефлексії та критичного мислення, сприяючи аналізу та розумінню складних проблем, що виникають у сучасному світі. Філософія допомагає формулювати питання, визначати цінності та розробляти концепції, які сприяють вирішенню сучасних проблем

Висновок. Сучасна академічна філософія не тільки вирішує фундаментальні філософські питання, але і активно взаємодіє з іншими галузями знань, впливає на суспільні процеси та формує світогляд сучасного суспільства. Важливість філософії в розумінні етичних, соціокультурних та політичних проблем наголошується, а її роль у формуванні інтелектуального образу сучасного світу визнається.

Зазначені завдання статті, такі як визначення актуальних завдань та сучасних викликів, вивчення різних напрямків сучасної філософії та їх вплив на суспільство, були відповідно розглянуті та досліджені. Здійснення аналізу цих аспектів дозволило зрозуміти глибину та значущість внеску академічної філософії в сучасну інтелектуальну та соціокультурну сферу.

Список використаної літератури

1. Волинка Г. І. Філософія Стародавності і Середньовіччя в освітньому контексті: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. К.: Вища освіта, 2005. 543 с.
2. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
3. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 184 с.
4. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 592 с.

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Постановка проблеми. Розбудова суспільства сьогодні неможлива без розвитку української духовності. Від початку незалежності нашої держави, пріоритетним напрямком державного управління був та залишається розвиток економіки. У свою чергу, духовна сфера суспільства розвивалася значно повільніше, за залишковим принципом. Тому, для вирішення проблем, що виникли в духовній сфері, необхідно детально розглянути діяльність, яку здійснює держава у формі органів державної влади у формуванні та розвитку духовних цінностей українського суспільства

Мета. Відродження духовності та духовного життя в суспільстві, відновлення цінностей Української держави. Процес піднесення людини один із мислителів назвав «людським самобудівництвом». Одним із основних принципів котрого є духовний світ людини.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання** :

1. Проаналізувати історичний контекст розвитку духовності та її вплив на становлення української національної ідентичності.

2. Дослідити вплив духовної традиції на формування моральних та етичних норм в українському суспільстві.

Виклад матеріалу. Мислителі минулого, духовний світ прирівнювали з душею людини. Стверджували, що наші думки, почуття, воля та саме життя були відокремленими від тіла, хоча й пов'язані з ним. Так, філософ Платон вважав що тіло то корабель, а душа то є керманіч корабля. В даному випадку матеріальне та духовне розглядалось, як дві самостійні засади. Слід зазначити, що Аристотель розглядав ідею неподільності душі і тіла. Враховуючи, що душа людини є першим двигуном тіла. Французький мислитель Декарт розглядаючи думки Платона стверджував, що душа пов'язано з тілом не як керманіч з кораблем, а більш тісніше, порівняно будучи ніби одним цілим. Важливо вказати, що людина котра має розвинуте духовне життя, володіє досить важливою особистісною якістю. Людина прагнучи до висоти своїх ідеалів та помислів набуває духовності. Варто вказати, що духовність є внутрішнім світом людини, певним зв'язком людини та релігії. Певною мірою духовність може відрізнити людини, що притаманне лише їй одній [1].

Суть духовного самовдосконалення полягає в досягненні гармонії між життям і навколишнім світом. Словом «дух» також визначалася сутність духовного світу людини [2]. Англійський філософ Т. Гоббс зазначав: загальноприйнятим значенням слова «дух» є людський вимір, людський розум чи його схильності. А схильність розуму, зазначає філософ, бувають досить різні: схильність до моральної неохайності називають нечистим духом, схильність до гніву – злим духом, схильністю до похмурості – з похмурим духом; смуток, викликаний думкою про брак сил, називається падіння духу, а мужність – це велич духу.

Сьогодні ідеалом християнського виховання є чесна людина, яка живе згідно з вченням і допомогою церкви. Духовність варто розглядати, як ідеал котрого прагне людина у своєму особистісному розвитку, орієнтуючись при цьому на вищі цінності.

Цінності нерозривно пов'язані з духовним світом особистості. Коли мова йде про розум, знання є найважливішою складовою духовності і формуються на цій основі, воно відноситься до тих цінностей, які так чи інакше стосуються життя і сенсу життя людини, вирішальне питання щодо вибору життєвого шляху, цілей і сенсу своїх дій і засобів їх досягнення.

Численні проблеми сучасної української держави такі, як політичні та економічні проблеми, проблеми екології та медицини, корупція, техногенні катастрофи, наркоманія, алкоголізм, соціальна несправедливість, мають одну спільну основу – недостатній рівень духовності українського суспільства. Політика втратила духовну спрямованість і зайнята телевізійними імітаціями. З часу здобуття Україною незалежності в жодній сфері життя не відбулося жодної кардинальної трансформації. В українському суспільстві на сьогоднішній час відсутня ідеологія це спричиняє некоректне формулювання особистості. У переважній більшості випадків наведені проблеми є прямим наслідком цих обставин.

Досить актуальним на сьогоднішній день є відродження духовності. Людям важливо навчитися гармонізувати свої стосунки з іншими людьми. Усвідомлювати свою відповідальність перед суспільством за свої вчинки та дії.

Формування духовної особистості потребує постійного вдосконалення системи виховання як з боку батьків, так і з боку самої людини, а також врахування вікових особливостей та виховання духовних цінностей. Ціннісне виховання – це шлях особистості, її духовний світ. Адже самореалізація особистості проявляється через правильний вибір основних життєвих цінностей.

Варто вказати, що духовні цінності походять з давнини, де ідеалами була щира та чесна праця, турбота про ближнього, життя проходило у відповідності до законів Бога та природи.

Матеріальні цінності в наш час посідають перше місце. Тому що турбота батьків про дітей зводиться лише до матеріальних благ, а отже, до духовної деградації нації.

Біля духовної колиски стоїть духовний наставник – учитель, який стає для людини другим батьком, матір'ю, бо закладає в її душу моральні якості віри, надії, любові, глибокої поваги до Батьківщини, свого роду, держави. Тому її роль у процесі духовного становлення молодого людини незаперечна.

Становлення духовності важливо для розбудови будь-якої національної держави, включаючи Україну. Духовність визначає цінності, ідентичність та спосіб мислення суспільства, що є ключовими факторами у формуванні стабільності і розвитку держави. Взаємодія між державною політикою, освітою, культурою та релігією може суттєво впливати на становлення духовності в Україні та визначати напрямки розвитку країни. Збереження та підтримка духовної спадщини допомагає будувати стійку та самосвідому націю, що грає ключову роль у розбудові сучасної української держави.

Висновок. Таким чином, проблеми духовного виховання є, проте не слід забувати про шляхи вирішення зазначеної питання. Завдяки цілеспрямованій та злагодженій роботі родини, педагогів і кураторів, церкви, політичної та освітньої системи, а також особистості відбудеться успішне духовне відродження сучасної молоді та гармонізація суспільного життя нації. Адже духовне життя народу та його майбутнє залежить насамперед від того, який рівень духовності сформується у молодих людей, які зараз навчаються і які завтра прийдуть працювати молодими спеціалістами. Від того, наскільки молоде покоління є національно свідомим, патріотичним і готовим нести відповідальність за розвиток і збереження духовності та культурної спадщини Української держави, значною мірою залежить доля країни, її національні інтереси.

Список використаної літератури.

1. Гураль Н.Р. Розвиток духовного життя як невід'ємна складова процесу розбудови української держави. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації : щоріч. наук. пр. відп. за вип. Т. В. Гончарук. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 301-302.
2. Онищенко В.Д. Людина і суспільство: навчально-методичний посібник для викладачів професійно-технічних навчальних закладів/ав.: Онищенко В. Д. К.: Педагогічна думка, 2012. С. 128.
3. Боришевський М.Й., Пилипенко Л.І., Пенькова О.І. та ін Виховання духовності особистості : навчально-методичний посібник. за заг. ред. М. Й. Боришевського. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. С. 104.

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Реалісти вважали, що універсалії є реальними сутностями, які існують незалежно від конкретних речей, у яких вони проявляються. Номіналісти, натомість, вважали, що універсалії є лише назвами (назви, чи «поміпа» на латині), які ми застосовуємо до речей, щоб узагальнити їхні властивості.

Мета. Наочне переглядання та аналіз поглядів різних філософів на ці поняття, встановлення їхнього впливу на суспільство та розвиток філософської думки в цей період, а також висунення власних висновків щодо значення цих концепцій для подальшої філософської та наукової діяльності.

Виклад матеріалу. Реалізм: 1) **Універсалії як реальні істоти:** Реалісти в середньовічній філософії вважали, що універсалії (загальні поняття) існують реально та незалежно від конкретних об'єктів. Їхня існування вважалося окремим від самого світу реальних речей. 2) **Реалізм у філософії:** Одним з основоположників реалізму в середньовічній філософії був Авіценна, який розвинув ідеї аристотелівського реалізму та заснував свою систему на тезі про існування загальних понять в окремому світі (протиставляючи їх конкретним об'єктам).

Номіналізм: 1) **Скептицизм стосовно універсалій:** Номіналісти стверджували, що загальні поняття (універсалії) – це лише «слова» або ментальні конструкції, які не мають самостійного існування поза конкретними речами. Такий підхід відомий як номіналізм. 2) **Сорель та Оккам як представники номіналізму:** Жорж Сорель та Вільям Оккам були важливими філософами, що підтримували номіналізм. Сорель у своїй роботі «Логос» незлагоджувався з реалістичним поглядом на універсалії, тоді як Оккам вважав, що універсалії існують лише у вигляді конкретних об'єктів.

Порівняння: **Філософські наслідки:** Ці протилежності подали поживу для широких філософських дебатів стосовно природи реальності та усвідомлення необхідності вирішення проблеми універсалій. Це вплинуло на подальший розвиток метафізики, логіки та етики в середньовічній філософії.

У середньовічній філософії погляди на проблеми реалізму та номіналізму виражалися через творчість та діалог різних філософів. Ось аналіз поглядів деяких представників:

1) Авіценна (Ібн Сіна): Реалізм: Авіценна вважав, що загальні поняття (універсалії) існують незалежно від конкретних об'єктів. Він сприймав їх як реально існуючі та мав погляди, схожі на погляди античного філософа Арістотеля.

2) Вільям Оккам: Номіналізм: Оккам підтримував номіналізм, вважаючи, що загальні поняття (універсалії) не мають самостійного існування, окрім конкретних речей. Він відкидав реалістичний підхід до універсалій, аргументуючи, що предмети існують незалежно від філософських універсалій.

3) Петр Абеляр: Реалізм: Абеляр був прихильником реалізму, але його позиції були нестабільними. Він вважав, що універсалії існують в самому реченні та залежать від речей.

Ці філософи представляють різноманітні погляди на проблеми реалізму та номіналізму в середньовічній філософії, що свідчить про багатство та розмаїття думок у цей період. У середньовічній Європі проблема реалізму та номіналізму в середньовічній філософії відіграла величезну роль у формуванні філософської думки та суспільно-політичних впливів. Ось деякі ключові аспекти впливу цього періоду:

Релігійний контекст: Середньовічна філософія була сильно пов'язана з релігійними уявленнями та доктринами. Дебати між реалістами та номіналістами знаходили своє відображення у розумінні та тлумаченні релігійних понять. Питання стосовно природи реальності мали велике значення для теології, та гострі спори спонукали до глибшого аналізу релігійних доктрин.

– Вплив на освіту: Філософські дебати про реалізм та номіналізм сприяли академічному розвитку та розширенню освіти в університетах. Вони стимулювали інтелектуальний розвиток та сприяли подальшому збагаченню знань. Цей період також відзначався активними зусиллями збереження та перекладу античних та арабських текстів, що заклало основу для подальшого розвитку освіти в Європі.

– Політичний вплив: Філософські погляди мали вплив на розуміння влади та правління. Номіналістська спрямованість підкреслювала індивідуальну відповідальність та обмеження влади. Тим часом, реалісти вбачали універсалії як основу для загальних принципів та влади. Ці філософські погляди можуть правити призвести до визначення політичних структур та соціальних відносин.

– Розвиток філософської думки: Філософські дебати та дослідження навколо реалізму та номіналізму прискорили розвиток філософської думки. Стимулювали використання методів аргументації та встановлення нових основ для подальшого філософського дослідження. Це сприяло збагаченню філософської традиції та відкриттям нових напрямків розуміння світу.

В цілому, проблема реалізму та номіналізму мала глибокий вплив на усі сфери суспільства в середньовічній Європі, відтворюючи недоторкане значення філософських думок для суспільних, релігійних, освітніх та політичних структур в цей період.

Висновки: У середньовічній філософії проблема реалізму та номіналізму відіграла ключову роль у дискусіях про природу універсалій. Реалісти вважали, що універсалії існують незалежно від індивідуальних об'єктів, тоді як номіналісти вважали, що універсалії є лише іменами, накладеними на групи подібних об'єктів. Ці погляди викликали глибокі філософські дискусії щодо зв'язку між загальними поняттями та індивідуальною

дійсністю. Ці спори сформували основу для подальших теоретичних розвитків в філософії та науковій практиці, підкреслюючи значення цієї проблеми для розуміння природи та області застосування загальних концепцій.

Список використаних джерел

1. Гурик М.І., Шумка М.Л. Становлення культури громадянськості як передумова успішної децентралізації. Філософські науки. Молодий вчений, No 6 (70), Червень, 2019 р. С. 285-290. URL: <file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/2591-Текст статті-2564-1-10-20220209.pdf>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. Чи не найголовніша складова філософського знання - це історична основа, без якої неможливо зрозуміти буття людини та її співіснування зі світом. Філософія з'являється тоді, коли рід тої чи іншої праці спонукає до інтелектуального освоєння дійсності. Схильність людського розуму мислити бінарними опозиціями спричинила розподіл філософських засад, а саме появу східної та західної парадигми.

Мета. Здійснити порівняльний аналіз західної та східної парадигми для того, щоб зрозуміти різницю між цими двома полюсами.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- визначити специфічні риси західної та східної філософії;
- визначити компоненти за якими відрізняються два типи філософування;

Виклад матеріалу. Західний та східний типи культури такі ж відмінні як і їхня філософія. Варто дослідити спільні та відмінні риси кожної з парадигм, тоді ми зрозуміємо, чому західна культура протиставляється східній і чому остання залишається для нас загадкою. Тоді ми зрозуміємо як сильні, так і слабкі сторони цих філософій.

Коліскою європейської філософії є саме давньогрецька філософія. Вона поділяється на такі етапи розвитку:

- натурфілософський або докласичний;
- класичний;
- Завершальний період Античної філософії до якого входять елліністична філософія, александрійська філософія та римська філософія.

Початком цієї філософії можна вважати гомерівський епос, оскільки він є видатним прикладом соціально-антропологічного світогляду, в якому поняття міфу, мистецтва та реальності представлені в одній органічній єдності. Основними характеристиками античної філософії є автономність, відкритість, доступність і динамічність. Якщо давньоіндійська філософія була спрямована на втечу від світу, а давньокитайська в свою чергу – на пристосування до світу, то давньогрецька – на активне перетворення світу. Зупинимося на аналізі розуміння античними мислителями понять «існування», «природа», «людина».

У докласичній філософії поняття «буття» збігається з матеріальною і досконалою світобудовою (у Парменіда - як щось єдине і незмінне; у Геракліта - як щось постійно мінливе). Розвиваючи ідею Геракліта про протилежність «буття за істиною» і «буття за думкою», Платон створив вчення про світ ідей як «світ істинного і справжнього буття» і світ речей як ілюзорний світ, «світ тіней». Більшість стародавніх мислителів розглядали природу як живий організм, а деякі – як одухотворене ціле, що рухається і змінюється. Людину у давнину вважали частиною Всесвіту, мікрокосмосом, підпорядкованим у своїх проявах вищому началу.

Характерними чинниками західної моделі є:

- орієнтується на розкриття цілісності, розумності й гармонійності світу;
- бажання перетворити природу та підкорити її;
- прагнення щодо опанування зовнішнім світом;
- автономія вираження, індивідуальний централізм у всіх сферах суспільного життя;
- ідея унікальності та неповторного характеру;
- переваги логіко-раціонального стилю порівняно з емоційно-образним

Західний стиль життя сягає своїм корінням у давню християнську культуру, пронизану спадковістю. Водночас Захід об'єднує велику кількість різних національних культур, що сформовані на основі національної міфології під впливом античних і християнських цінностей. Отже, як за формою, так і за змістом західні методи філософського аналізу досить специфічні і мають строго визначені галузі дослідження. Історично багато філософських напрямів трансформувалися в самостійні наукові дисципліни (наприклад, натурфілософію пізніше стали називати природознавством).

Якщо ж говорити про східну філософію, то філософський розвиток стародавнього Сходу виявив риси, що впливають із своєрідності Сходу як культурного типу. Давньосхідні концепції визначали межі – як у часі, так і в просторі. Цей регіон включає Єгипет, Палестину, Месопотамію, Іран, Індію, Китай та сусідні країни. Його хронологія – це період від 3-го тисячоліття до нашої ери до початку нашої ери. Європа завжди вважала Схід і його духовну культуру чимось таємничим. Схід часто розглядається як протилежність європейській культурі, і в контексті цієї містики Схід протиставлявся європейському раціоналізму, поневолення волі, споглядання творчої дії. Спостереження Гегеля щодо цього викладені на сторінках «Енциклопедії філософських наук»: «Отже, Азія являє собою як у фізичному, так і в духовному відношенні момент протилежності, неопосередковану протилежність... Дух, з одного боку, відривається тут від природи, з іншого боку – знову впадає в природність, тому що він досягає дійсності ще не в собі самому, а тільки в сфері природи. У цій тотожності духу з природою дійсна воля неможлива. Людина тут ще не може прийти до усвідомлення своєї особистості, не має ще у своїй індивідуальності ніякої цінності і ніякого виправдання і, мабуть, нікого не здивує сьогодні. Професійна дискусія про індійську філософію стикається з дуже серйозною проблемою. Власне, очевидна її «незвідність» до європейської філософської традиції, «відмінність» від філософії європейського зразка. Тому, читаючи Упанішади, найважливіше досягнення індійської філософської літератури, ви не натрапите на логічний, цілісний і переконливий виклад. Їм бракує того, що часто називають дискурсивним теоретичним характером класичної європейської філософії. Швидше навпаки. Ти ніби

пливеш у нескінченному морі алегорій, образів і несподіваних думок. У Китаї, як і в Індії, філософія є професійною діяльністю. Витоки китайської філософської думки лежать у так званому «міфічному періоді», під час якого були закладені найважливіші риси та особливості китайського світогляду. Без їх з'ясування важко зрозуміти шляхи і принципи подальшого розвитку самої філософії. Серед цих важливих рис відзначимо культ Неба, традиціоналізм, дуалізм світосприйняття, патерналізм (культ батьківства, в основі якого лежить пошана до міфічних предків народу шанді. Незважаючи на всю різноманітність, ці риси органічно поєднуються і гармонізують один одного, а «згуртоване» начало становить традиціоналізм китайського буття та мислення. Якщо говорити про загальні чинники то, специфічними рисами східної парадигми є:

Підсумовуючи усе вище сказанне можна зауважити, що східна і західна філософські системи мають багато спільного. Якщо говорити про основні відмінності між двома школами філософської думки, то східна є більш універсальною та всебічною. Іншими словами, східна мудрість є органічним поєднанням релігійних, філософських і містичних традицій.

Висновок. Отже, західна та східна парадигми стрімко відрізняються одна від одної. Перша в свою чергу має такі риси як автономність та динамічність, прагнення щодо опанування зовнішнього світу. А східна філософія опирається більше на релігійну та філософську основу, де ціле панує над індивідом та світ панує над людиною. Пошуки «світла зі Сходу», тобто «правди про походження людства», які захоплювали багатьох філософів, теософів і, зрештою, хіпі в 60-70-х роках нашого століття, є явним доказом зв'язку цих двох парадигм. Головна цінність давньоіндійської та давньокитайської філософії полягає в її зверненні до внутрішнього світу людини, відкриваючи світ можливостей морального характеру.

Список використаної літератури

1. Гончарук Т. Філософія: навч. пос. / Гончарук Т. В., Шумка М. Л., Джугла Н.В.-Тернопіль: Підручники і посібники, 2016.-416с.

БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка проблеми. Буддизм розглядає моральне вдосконалення як важливий аспект духовного розвитку. Буддистські вчення про мораль ґрунтуються на ідеї співчуття і ненасильства. Вони передбачають, що ми повинні уникати зла і робити добро.

Мета дослідження: дослідити та зрозуміти, як буддизм навчає моральності та як цей набір цінностей можна застосувати до сучасного життя.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати буддистські джерела, що стосуються моральності.
2. Описати основні принципи буддистського шляху морального вдосконалення.
3. Проаналізувати, як ці принципи реалізуються в буддистській практиці.

Виклад основного матеріалу. Проблема морального вдосконалення є однією з центральних у буддизмі. Будда вчив, що моральні якості, такі як доброта, співчуття, щедрість і утримання, є необхідними для досягнення нірвани.

У буддизмі моральні якості розглядаються як частина шляху до пробудження. Вони допомагають нам подолати страждання і досягти щастя. Моральні якості також допомагають нам жити в гармонії з іншими і з природою.

Буддистський шлях морального вдосконалення включає в себе наступні етапи:

1. Розуміння необхідності морального вдосконалення. Будда вчив, що страждання є наслідком наших негативних дій. Тому, щоб подолати страждання, ми повинні відмовитися від негативних дій і практикувати позитивні.

2. Розвиток свідомого ставлення до своїх дій. Ми повинні усвідомлювати свої дії і їх наслідки. Це допоможе нам уникати негативних дій і вживати заходів для зменшення негативних наслідків своїх дій.

3. Виконання моральних принципів. Ми повинні практикувати позитивні якості, такі як доброта, співчуття, щедрість і утримання. Це допоможе нам розвинути ці якості і стати більш моральними людьми.

Буддистський шлях морального вдосконалення є складним і тривалим процесом. Однак він є важливим кроком на шляху до пробудження.

Аналіз досліджень та останніх публікацій. У останні роки було проведено ряд досліджень, які вивчають зв'язок між буддистською мораллю та різними позитивними результатами, такими як благополуччя, щастя, стресостійкість та здоров'я.

Одне дослідження, проведене в США, показало, що люди, які практикують буддистські моральні правила, мають більш високий рівень щастя та благополуччя, ніж ті, хто не практикує. Інше дослідження, проведене в Тайланді, показало, що люди, які практикують буддистські моральні якості, такі як співчуття та усвідомленість, мають більш низький рівень стресу та депресії.

Ці дослідження свідчать про те, що буддистська мораль може бути корисною для досягнення позитивних результатів у житті.

Буддизм є релігією та філософією, яка виникла в Індії близько 2500 років тому. Вона заснована на вченнях Будди Шак'ямуні, який проповідував шлях до звільнення від страждання.

Одним із центральних аспектів буддизму є моральний розвиток. Будда вчив, що моральне життя є важливим для досягнення духовного просвітлення. Він запропонував п'ять моральних правил, яких слід дотримуватися усім буддистам:

1. Не вбивай.
2. Не кради.
3. Не перелюбствуй.
4. Не говори неправду.
5. Не пий алкоголь.

Ці правила є основою для буддистського способу життя. Вони спрямовані на захист життя, власності, моралі, мови та розуму.

Буддизм також вчить, що важливо розвивати позитивні якості, такі як співчуття, доброта, милосердя та мудрість. Ці якості допомагають буддистам жити більш гармонійним і щасливим життям.

Шлях морального вдосконалення

Буддизм пропонує шлях до морального вдосконалення, який складається з трьох частин:

– Розуміння. Перша частина шляху полягає в розумінні важливості морального життя. Буддисти пробують розуміти причину страждання та те, як моральне життя може допомогти його подолати.

– Дія. Друга частина шляху полягає в дії відповідно до своїх знань. Буддисти намагаються дотримуватися п'яти моральних правил і розвивати позитивні якості.

– Практика. Третя частина шляху полягає в регулярній практиці медитації та інших духовних вправ. Ці практики допомагають буддистам розвинути глибше розуміння морального життя і зробити його більш невід'ємною частиною свого життя.

Буддизм пропонує широкий спектр практик, які допомагають буддистам розвивати моральні якості. Деякі з цих практик включають:

- Медитацію на співчуття - це практика, яка допомагає буддистам розвивати співчуття до всіх живих істот.
- Медитацію на доброту - це практика, яка допомагає буддистам розвивати доброту до всіх живих істот.
- Медитацію на милосердя - це практика, яка допомагає буддистам розвивати милосердя до всіх живих істот.
- Дхарма-бесіди - це лекції, які буддисти слухають, щоб дізнатися більше про буддійське вчення.
- Спільна практика - це практика, в якій буддисти зустрічаються разом, щоб медитувати, вивчати буддійське вчення та допомагати один одному. Ця практика може бути дуже корисною для розвитку моральних якостей. Буддизм пропонує всебічний шлях до морального вдосконалення, який включає в себе розуміння, дію та практику. Цей шлях може допомогти буддистам жити більш гармонійним і щасливим життям.

Висновки. Буддистський шлях морального вдосконалення є цінним внеском у розвиток людської духовності. Ці практики допомагають людям розвивати уважності, співчуття та байдужість, а також усвідомлювати природу страждання та шляхи його подолання.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко О. В., Ємельяненко Є. О. Спеціальні розділи філософії: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. 320 с.
URL: http://eir.zp.edu.ua/bitstream/123456789/2965/1/Bondarenko_Special.pdf
2. Бродецький О.Є. Моральні ідеї буддизму в контексті пошуку стратегій гуманізації релігійності // Філософські дослідження: Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Випуск №19. Луганськ: Вид-во СХУ імені В.Даля, 2013. С.170-180.
URL: <https://www.academia.edu/34410829>
3. Лисенко В. Досвід запровадження в буддизм: рання буддійська філософія, 1994 159 ст. URL: <http://lukashevichus.info/knigi/>

ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ ЯК ОБРАЗ ЖИТТЯ)

Постановка проблеми. В добу розмаїтих впливів технологій, культурних трансформацій і соціальних змін, актуальність філософського розгляду особистості в контексті її взаємодії зі світом підносить питання про роль філософії як конструктивного образу життя. Як філософські погляди визначають і впливають на формування особистісного ідентитету та ставлення до сучасності

Мета. Мета дослідження полягає в розкритті впливу філософських поглядів на формування особистісного образу життя філософа. Через аналіз основних ідей та концепцій в контексті їхнього впливу на власну життєву позицію, мета ставить за мету розуміння, як філософія визначає та обґрунтовує власний спосіб буття, впливає на взаємодію з оточуючим світом та визначає особистісний ідентитет філософа.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- Аналіз філософських праць. Дослідження основних творів філософа для визначення ключових ідей та концепцій, що визначають його філософську позицію.
- Вивчення біографії. Ретроспективний аналіз життєвого шляху філософа для виявлення впливу подій і досвіду на формування особистісного образу та філософських поглядів.
- Контекстуалізація ідей. Розгляд ідей у соціокультурному контексті їхнього виникнення для розуміння впливу суспільства на формування філософської позиції.
- Аналіз впливу на сучасність. Дослідження впливу філософських ідей на сучасні філософські дискусії та їх роль у сучасному житті.

Виклад матеріалу.

Філософія не є простою теоретичною дисципліною. Вона є способом життя, який визначає світогляд і поведінку філософа [1].

На шляху розуміння особистості філософа через призму філософії як образу життя виникає палке бажання вивчити взаємодію між ідеями, особистісним витоком та сучасністю. У цьому есе ми розглянемо завдання, які сприяють досягненню мети дослідження, та використаємо життя та творчість певного філософа як ілюстрацію.

Філософія завжди починається з життєвої проблеми, а не просто від бажання відповісти на абстрактні питання, такі як природа світу, роль людини, наявність Бога і т.д. Філософія взагалі є аналізом життєвої ситуації, в якій знаходиться індивід. Це спроба розуміти і оцінювати життя, себе, інших та свої дії.

У повсякденному житті людина також постійно оцінює ситуації та власні дії, намагається осмислити події. Проте, ця заглибленість у повсякденні реалії може викривати істину, оскільки людина оцінює все з точки зору власної вигоди та користі. Кожна особа має свою точку зору та думку.

Філософія від самого початку ставить протистояння між істинним знанням та думкою, що виникає в повсякденній свідомості. Вона намагається подивитися на світ не з позиції особистої вигоди, а з більш високої, об'єктивної точки зору, яку можна назвати надлюдською чи «божественною».

Аналіз філософських праць визначає основні ідеї, що керували філософом. Візьмемо, наприклад, філософію Жана-Поля Сартра. Його роботи, такі як «Буття і ніщо» та «Екзистенціалізм – гуманізм», стали каменем відлуння в розумінні свободи та індивідуальності особистості. Сартр вказував на те, що людина не має заданої природної сутності, і її існування визначається власними виборами.

Вивчення біографії допомагає зрозуміти, як життєві обставини вплинули на формування філософських поглядів. Наприклад, у випадку Сартра, його служба в армії під час Другої світової війни та його участь в опозиційних рухах вражали його усвідомлення індивідуальної відповідальності та необхідності свободи в умовах абсурду [2].

Аналіз особистісного висловлення дозволяє краще зрозуміти внутрішній світ філософа. Листування та щоденники можуть розкривати його особисті переживання та реакції на події. Наприклад, Твори Платона – це діалоги, бесіди його вчителя Сократа з друзями.

У цих розмовах переважно обговорюються абстрактні концепції, такі як справедливість, мужність, прекрасне та знання. Під час діалогів стає очевидним, що загальноприйняті уявлення про ці поняття є суперечливими та неоднозначними, і у різних людей існують різні погляди на ці поняття. Сократ розкриває цю внутрішню суперечливість у звичайних уявленнях. В одній з бесід з Критобулом, одним із найбагатших афінян, Сократ вказує, що саме він досить багатий, а Критобул дуже бідний, і навіть Сократ відчуває шкоду до нього. Критобул сміється і запитує, скільки Сократ може виручити, продавши своє майно. Сократ відповідає, що, можливо, на сто разів менше, ніж Критобул може виручити за своє майно. Але багатств у Сократа досить, щоб у нього було все необхідне, тоді як для розкішного способу життя Критобула не вистачило б і втричі більше того, що він володіє [3].

Створення синтезу включає об'єднання отриманих даних у цілісний портрет, який дозволяє зрозуміти філософію як образ життя філософа на більш глибокому рівні. Цей процес вимагає врахування всіх аспектів філософського дослідження та їх інтеграцію в єдиний контекст.

Спочатку, аналіз філософських праць розкриває основні ідеї та концепції, які визначають погляди філософа. Вивчення біографії допомагає врахувати особистісний контекст, вплив подій та досвіду на формування філософських поглядів. Аналіз особистісного висловлення розширює наше розуміння внутрішнього світу філософа.

Контекстуалізація ідей враховує соціокультурний фон того часу, коли філософ жив та працював. Це дозволяє розуміти, як його ідеї вписувалися в змінюваний світ і як вони взаємодіяли з суспільними та культурними течіями.

Аналіз впливу на сучасність дозволяє визначити актуальність філософських ідей в сучасному контексті. Це важливо, оскільки філософія має не лише історичне значення, але і впливає на сучасні дебати та розвиток суспільства.

Після цього настає момент створення синтезу, де вся отримана інформація об'єднується в єдиний, комплексний підхід до філософського образу життя. Це не просто сума окремих фактів, а глибока інтеграція ідей, особистості та контексту. Філософія стає не просто набором теоретичних конструкцій, але і живим вираженням індивідуальності та поглядів філософа.

Синтез допомагає вирізнити ключові моменти, що визначають філософію як образ життя. Він створює можливість поглибленого розуміння та вдосконалення взаємодії філософа з навколишнім світом. Такий цілісний підхід дозволяє зрозуміти не лише теоретичні аспекти, але і практичні застосування філософських принципів у конкретному життєвому контексті.

Висновки. Усе розглянуте дослідження філософії як образу життя філософа вказує на те, що аналіз філософських праць, вивчення біографії, особистісних висловлень, контекстуалізація ідей, аналіз впливу на сучасність, створення синтезу та формулювання висновків дозволяють глибше проникнути в сутність філософського світогляду та відзначити його вплив на формування особистісного образу життя філософа. Наприклад, аналізуючи творчість Жана-Поля Сартра, я виявив, що його ідеї екзистенціалізму актуальні й в сучасному світі, особливо в контексті питань свободи та відповідальності.

Отже, філософія як образ життя визначає не лише концепції філософів, але і впливає на їхнє власне існування та взаємодію з навколишнім світом.

Список використаної джерел

1. Зінченко В. П. «Філософія як спосіб життя», 1995 рік.
2. Біографія. Жан-Поль Сартр. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio-zl/printit.php?tid=5961> (дата звернення: 28.11.2023).
3. Кузьменко В. В. В. А. Боняк, І. А. Сердюк. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНИХ НАУКОВИХ ПРОЄКТІВ АНТИЧНОСТІ: навч. посіб. Дніпро, 2020.

PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF LAW IN THE BIBLE

Statement of the problem. An urgent question and task of the modern world is to understand whether people of faith need to study philosophy. The analyzes of many philosophers came to a single conclusion that the Bible is a valuable source for studying the ancient legal system and its philosophical interpretation.

Purpose. To analyze the main features and processes of the formation of the philosophical understanding of law in the Bible at the moment, in the context of theology and philosophy.

To achieve the set goal, the following **tasks** should be completed:

- Determine the purpose of law in the Bible;
- Determine the formation of legal norms in the Bible;
- Find out the relationship between law and the Bible.

Presentation of the material. The kinship of the philosophical understanding of law arises in the Bible, because a person who sincerely believes in God perceives the Bible as a Book of books, Divine revelation, the highest source of truth. The Bible was formed centuries before and the first years of our era, based on the editing of a large number of religious texts and opinion. Researchers claim that the book was written by more than forty authors of different nationalities and religions. Biblical works were composed during travels and in exile, in prison and in military campaigns, in palaces and in the breaks between hard work; in different parts of the world - in Africa, Asia and Europe; in different languages - ancient Hebrew, Aramaic and Greek.

The first laws of the Bible are considered to be the commandments carved on stone tablets, kept in the Ark of the Covenant. Another shrine was the laws Moses received from God. Like the Ark of the Covenant, they were kept in the Jerusalem Temple. Let us turn to the story of the exodus of the Jews from Egypt under the leadership of Moses. It is well known to everyone who has at least a cursory reading of the Bible. We are interested, first of all, in the act of creation and establishment of laws that took place on Mount Sinai. They were written by the «finger of God» on two stone tablets and handed down to the Jewish people through Moses. The most important of them concerned the relationship with God. Thus, the commandment of monotheism demanded: «You shall have no other gods before My face.» A significant part of the commandments was directly related to the judiciary and justice: «Do not listen to the voice, do not give your hand to the wicked, so as not to be a witness to untruth. Do not follow the majority for a bad deed», «Do not put the innocent and righteous to death, for I will not justify the lawless».

Many norms were intended to «awaken» people's mercy, to do good deeds, both to sick people and to those who do you harm. The purpose of such commandments is quite clear: they aimed to educate a morally healthy society based on the principles of justice and mercy.

For forty years, the prophet Moses wrote commandments for people, for the then and present generation. The Bible helped thousands of people turn the vector of their views and actions in the right direction. People were not united by wealth, they were not united by something secular or something material, their united faith and what they deserve there, because the lessons we do here on Earth will play a significant role after death.

The Old Testament creates amazing images of judges. They are the flesh of the flesh of their people. They had everything: virtues and vices, strength and weakness, which is confirmed by the life story of Samson, who was the judge of Israel for twenty years. Later, based on biblical facts, Solomon's activity arouses interest, he did not ask God for long life or wealth, he asked for help to him to be a righteous and just judge.

The main component of the Old and New Testaments is love. Love in the New Testament is established as a mandatory component of human behavior, as it harmonizes all the natural processes that occur in the universe the most, the strongest. According to the commandment of love, a person must increase good, both in spiritual and material aspects. Spiritual goodness finds its expression in words, and in sincere thoughts and thoughts.

Regarding material wealth, the New Testament clearly emphasizes «God loves the one who gives willingly», «He who asks - give», «Let everyone give as his heart desires - not in sorrow and not under compulsion», «He who sows sparingly, he reaps sparingly, he who sows generously will also reap generously.» The New Testament teaches us not to perceive a person by his words or thoughts, but rather by his good deeds. The New Testament teaches not to «be discouraged, rejoice in hope, endure hardships», «not to be sad about your life, about tomorrow.»

Among the bodily natural-law violations in the New Testament, such actions as adultery (even in thoughts), fornication, idolatry, witchcraft, enmity, quarrels, envy, anger, disagreements, heresy, envy, drunkenness, etc. are noted. When these norms are violated, natural and legal «sanctions» against the body in the form of diseases occur sooner or later.

The idea of the struggle of God and angels with Satan, who is also presented in the Bible as a person, and the idea of the mediation of angels between God and man are an integral component of the biblical worldview. It is in the future victory of God over demonic forces and the establishment of the Kingdom of God on earth that the Holy Scriptures have a very strong eschatological orientation. The extremely vivid images of the Apocalypse and the future Kingdom of God described in the Bible are closely related to the biblical concept of time.

Conclusions. The difference between the legal system and the law in the Holy Scriptures is characterized by the fact that all crimes are sins, however, people do not always understand this. It is in the Bible that we find answers to the main questions of philosophy, as well as science. Both laws, God's and man's, are related in the moral aspect, but the concepts of «sin» and «crime» have different content: what the Bible calls sin is not always understood by human judgment as a crime.

References

1. Marchenko O. V., Philosophy of law: study guide / O. V. Marchenko - Dnipropetrovsk: Dnipropetrovsk. Govt. University of Internal Affairs of cases, 2015 Article 304
2. Golovashchenko S. Biblical studies. Introductory course. K.: Lybid, 2001.
3. Arkhipova I. The influence of Christianity on the works of J. R. Tolkien // History of religions in Ukraine. Scientific yearbook. Book II. Lviv: Logos, 2004. C. 202–206.

THE PROBLEM OF HUMANIZATION OF GLOBAL DEVELOPMENT

Formulation of the problem. The human factor in modern threats, globalist consciousness. Human survival in the system of globalized, world and regional problems. The issue of ensuring equality between all races, nationalities and gender differences, and protecting the rights of human rights in the context of the global development of all people. Competitiveness in the conditions of globalization.

Goal. To analyze the main processes of humanization in times of global development, to try to find the problems of society and their solutions. Define globalization.

Presentation of the material. Started in little-known French and American publications of the 60s of the 20th century, the concept of globalization is now actively included in the main languages of the world. As searches on the Internet show, today there is no country where globalization is not a subject of discussion: in France the term «mondialisation» is used, the English and Americans use «globalization», the Germans - «Globalisierung», the Italians - «globalizzazione», in Spain and Latin America is called «globalization». Issues related to understanding the nature of globalization remain debatable in theory. What is globalization? What is its essence? How unusual and unexpected are the processes of globalization for modern society? Is this really a completely new phenomenon, which is characterized by comprehensive expansion and unpredictability? Is it a natural-historical process, the objectivity of which is obvious, or an artificially politicized phenomenon? And most importantly: what does it bring to humanity and its individual components?

The term «globalization» (from the English «global» - universal, all-encompassing), which began to be used sporadically from the end of the 60s of the 20th century, was first placed in the center of conceptual constructions in 1981 by the American sociologist J. McLean. By the mid-1980s, the concept of globalization had become so widespread that M. Waters, one of the most authoritative researchers of globalization, wrote: «Just as the main concept of the 1980s was postmodernism, the key idea of the 1990s may be globalization, by which we understand the transition of humanity into the third millennium» [4, p. 98]. At the same time, the main terminological aspects of the theory were developed by R. Robertson, who in 1983 included the concept of «globality» in the title of one of his articles, in 1985 made a detailed interpretation of the term «globalization», and in 1992 laid out the basics of his concept in the special study «Globalization» [5]. According to R. Robertson, «the concept of globalization refers both to the compression of the world and to the intensification of awareness of the world as a whole..., both to specific global interdependence and to awareness of the global whole in the 20th century.» [6, c. 226]. M. Waters notes: globalization is a process «in the course of which and due to which the determining influence of geography on social and cultural structuring is canceled and in which people are increasingly aware of this cancellation» [7, c. 226].

Humanity lives in amazing times where we know more about the world than ever before. We have powerful computers and artificial intelligence tools that analyze all kinds of data for us. With the help of the Internet, we are connected to all the knowledge of the planet. Automation makes our daily lives easier. Violent crime rates are falling and there are fewer wars than at any time in history. We live in a world of information, and yet we are so paralyzed by fear that through it we cannot see the obvious ways to solve the global problems of humanity. The term «global problems» (from the Latin «globus» - earth, globe) refers to the most important and urgent global problems of the modern era that affect humanity as a whole. Including:

- prevention of world thermonuclear war;
- overcoming the growing gap in the level of economic and cultural development between the developed industrial countries of the West and developing countries, eliminating economic backwardness, hunger, poverty and illiteracy;

- ensuring the further economic development of humanity with the necessary natural resources;
- overcoming the environmental crisis;
- stopping the «demographic explosion» in developing countries and the demographic crisis in developed countries through more rational regulation of the birth rate;
- timely prediction and prevention of negative consequences of R&D;
- containment of international terrorism and extremism, spread of drug addiction, alcoholism and AIDS; solving the problems of education and social security, cultural heritage and moral values, etc. posed by the modern era.

At the same time, the main thing is not to organize the list of problems, but to identify their origin, nature and features and, first of all, to find scientifically based and realistic ways to solve them. Being a consequence (and not a simple sum) of all the previous development of mankind, global problems appear as a specific product of the present era (and not of past eras), as a consequence of unacceptable unevenness of social - economic, political, scientific-technical, ecological and cultural development in conditions of qualitative a new, peculiar historical situation.

Conclusions. At the heart of the management of society lies the key principle of mutual understanding and communication between people, based on natural care and trust. The need and the need for changes in human consciousness are due to the goal of ensuring the survival of humanity in the conditions of aggravation of global conflicts arising as a result of the complexity of moral norms in global society. In addition, the philosophy of globalism develops a set of views on moral and ethical imperatives, values and goals aimed at preserving life on Earth and promoting the development of humanity, which is reflected in the concept of global ethics.

Used sources of information:

1. Organizational basis of education and its humanization. Education.UA URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14861/>
2. Global problems of humanity: definition, emergence and solutions. Education.UA URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/ecology/21309/>
3. Kozlovets, M. A. Globalization as a factor in the destruction of identity / Practical philosophy. 2008.
4. Kozlovets, M.A. National statehood in the age of globalism [Text] // Practical philosophy. 2009.

ПРОБЛЕМА СВОБОДИ У ФІЛОСОФІЇ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ

Постановка проблеми. Питання свободи у філософії екзистенціалізму полягає в тому, чи є людина дійсно вільною, чи її свобода обмежена зовнішніми факторами. Екзистенціалісти вважають свободу невід'ємною рисою людського існування. Вони стверджували, що люди народжуються вільними і завжди залишаються вільними, незважаючи на всі зовнішні обмеження. З іншого боку, екзистенціалісти також визнають, що свобода людини обмежена зовнішніми факторами. Людина народжується в середовищі з певними обмеженнями. Він також залежить від природи, яка встановлює певні закони, яким він повинен підкорятися. Екзистенціалісти вважають, що людська свобода полягає в усвідомленні цих обмежень і житті в них. **Актуальність теми дослідження:** дана тема є актуальною з наукової, практичної та суспільної точки зору. Вона продовжує впливати на наше життя і сьогодні. У сучасному світі, коли люди часто відчують себе розгубленими та безсильними, екзистенціалізм може запропонувати їм новий погляд на життя. Він може допомогти їм зрозуміти свою свободу та відповідальність, а також знайти свій власний шлях у житті.

Мета дослідження: полягає в тому, щоб виявити основні відмінності між цими двома типами філософування.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- Визначити поняття слова екзистенціалізм.
- Дізнатись хто започаткував філософію екзистенціалізму.
- Розглянути основну проблему в філософії екзистенціалізму.

Виклад матеріалу. Екзистенціалізм - це філософський напрям, який зосереджується на вивченні людського існування. Екзистенціалісти вважають, що людина є вільною, відповідальною за власне життя і повинна сама вирішувати своє місце у світі.

Екзистенціалізм - це філософія, яка вивчає людське існування. Екзистенціалісти вважають, що людина є вільною і відповідальною за власне життя. Вони також вважають, що світ абсурдний і що людина повинна знайти власний спосіб існування в цьому світі.

Дана течія виникла у 20 столітті як реакція на модернізм, який пропагував ідею про те, що людське існування можна пояснити за допомогою раціональних принципів. Екзистенціалісти вважали, що модернізм не може пояснити такі фундаментальні аспекти людського існування, як свобода, відповідальність, тривога та абсурдність.

Основні ідеї екзистенціалізму можна сформулювати таким чином:

– Свобода. Екзистенціалісти вважають, що людина є вільною істотою, яка сама визначає своє життя. Ця свобода є невід'ємною рисою людського існування і передбачає відповідальність за власні вчинки.

– Відповідальність. Екзистенціалісти вважають, що зі свободою завжди приходить відповідальність. Люди несуть відповідальність за власні вчинки і не можуть звинувачувати зовнішні обставини у своїх невдачах.

– Тривога. Екзистенціалісти вважають, що тривога є неминучою частиною людського існування. Вона виникає з усвідомлення власної свободи та відповідальності.

– Абсурдність. Екзистенціалісти вважають, що світ абсурдний і що людина не може знайти в ньому сенс.

Екзистенціалісти вважають, що людина повинна прийняти свою свободу та відповідальність і знайти власний спосіб існування в абсурдному світі. Це може бути складним і суперечливим завданням, але воно необхідне для того, щоб жити повноцінним і осмисленим життям.

Екзистенціалізм вплинув на багато сфер мистецтва, літератури та культури. Він надихав багатьох письменників, художників, музикантів і філософів. Екзистенціалізм залишається актуальним і в 21 столітті.

Висновок. Екзистенціалізм є актуальною філософською течією, яка може допомогти нам зрозуміти себе і світ. Дослідження екзистенціалізму є важливим, оскільки воно може допомогти нам жити більш повноцінним і осмисленим життям.

Список використаних джерел:

1. Екзистенціалізм як філософський напрям. Основні положення. Реферат. *Освіта. UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13185/> (дата звернення: 19.12.2023).
2. Стеценко В. Екзистенціалізм як «філософія людини» XX сторіччя. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 4-те вид. 2010. С. 44–54. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/27409>.
3. Філософія екзистенціалізму. *Філософія і Релігієзнавство*. URL: <https://tureligious.com.ua/filosofiya-ekzystentsializmu/> (дата звернення: 19.12.2023).
4. Філософія життя й екзистенціалізм. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені ВО Сухомлинського. Серія: Психологічні науки*. 13-те вид. 2014. С. 209–215.

ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФІЇ БУТТЯ – НЕБУТТЯ

Постановка проблеми. Філософія як наука спрямована на осмислення найбільш загальних, фундаментальних проблем існування світу, а саме: його єдності, природи, тенденцій та закономірностей розвитку тощо. Фундаментальність проблеми буття для філософії пов'язана насамперед із тим, що філософія виконує функцію людського світоорієнтування. Філософія формує основи людського сприйняття світу та себе у цьому світі. Буття є найширшим філософським поняттям, і тому воно постає як граничний, цільовий, стратегічний людський орієнтир [1, с. 266]. Проблема буття – це питання про існування навколишнього світу як певної цілісності. Будучи однією з центральних філософських категорій «буття» означає основу всього існування як для світу в цілому, так і для окремих його предметів, речей і явищ.

Мета дослідження. Проаналізувати особливості та основні аспекти філософського трактування буття та небуття, розкрити основні принципи формування філософії буття – небуття як концепції яка поєднує два граничні стани матерії.

Виклад основного матеріалу. Починаючи з античних часів, питання про сутність буття та його значення для людини та суспільства в цілому стали основою філософських роздумів. Буття – філософська категорія, яка означає реальність у різноманітних її проявах. Вона співвідноситься з такими категоріями як «сущє», «сутність» та «існування». Буття вважається необхідною передумовою осмислення єдності світу, закономірності проявів всього існуючого у ньому в усій різноманітності. Категорія «буття» є центральною у філософії, і одночасно найбільш складною для усвідомлення та пояснення. Відомий французький філософ Габріель Марсель зазначав: «...думка співвідноситься з буттям, як зір із світлом. Я мислю, отже, буття є, оскільки моя думка потребує буття. Вона не охоплює його аналітично, але перебуває у відношенні до нього» [1, с. 263]. Ця проблематичність людського життя проявляє себе у тому, що можна народитися людиною, мати людський організм, проте не бути людиною повною мірою в її необхідних проявах. Наприклад, при цьому можна не мати свідомості, навичок людської поведінки. Це значить, що людські якості не з'являються в людині природним шляхом, наприклад, так, як у неї росте волосся. Проблематичність людського буття зумовлена ще й тим, що людина може змінюватися, причому інколи – досить суттєво: у певному сенсі людина завжди не дорівнює собі самій, а це значить, що її буття постає відкритим та незавершеним.

Через це досить складно віднайти та визначити якісь однозначні норми, які можна було би застосовувати до людини з метою встановлення «міри людяності» певної конкретної людини. Але, попри все, ми чудово розуміємо, що сьогодні не існує іншого способу бути людиною, окрім того, щоби спочатку народитися людиною, мати людський організм, позбавлений якихось фатальних патологій чи то вад. А тому мати людський організм – це є для буття людини умова необхідна, проте недостатня. Це значить, що ми повинні до неї додати ще щось таке, що буде на ній ґрунтуватися, але її перевищувати. Ось чому буття людини постає перед нами складною системою ієрархічно вибудованих сходинок, кожна із яких передбачає існування попередніх, проте такою, що надає їм вищого значення.

Коли ми, окреслюючи феномен людського буття, доводимо до останнього пункту, саме цей останній пункт – виведення людського мислення на рівень творення духовного універсуму, – і постає вирішальним для того, щоби ввести людину у людський спосіб буття, бо поза ним неможливі свідомі оцінки, а, значить, неможлива справжня соціалізація і виведення людини за межі суто біологічного існування. Тому людський спосіб буття не утворюється сам собою, стихійно або автоматично.

Сучасні філософи звертають увагу на особливу складність проблеми буття не тільки в аспекті пояснення, а й розуміння. Це поняття не можливо визначити класичним способом – через рід і видові відмінності, адже для нього не можливо підібрати ширші за обсягом поняття [2, с. 51]. Варто зазначити, що у різних філософських системах поняття буття набувало різного значення і визначалось як через відношення його до таких понять, як «небуття (ніщо)» і «сущє». Ніщо – це заперечення буття. Для класичної філософії характерним є визначення буття через протиставлення небуттю.

Бути людиною або перебувати у людському способі буття, – це значить боротися за це, відвойовувати у природних стихій територію такого способу буття. Щоправда, таке відвойовування не повинно перейти міру і постати ворожим природному, а це й робить названу боротьбу складною, сповненою внутрішнього драматизму, але й – справжньою, такою, що здатна виправдати наші життєві страждання.

Наголосимо ще раз: людське буття є проблематичним; ми не отримуємо своїх людських якостей стихійно, автоматично. Тому або ми рано чи пізно починаємо це усвідомлювати і боротися за людський стан буття; або так і не знаходимо способу реалізації того кредиту, який отримуємо, прийшовши у цей світ. Тобто питання про людину, про те, ким вона буде і може бути, завжди є відкритими.

Буття людини – це певна основа її як живого створіння. Воно не досягається раціональними формами свідомості, але разом з тим виражає глибинні реальності людського існування.

Ще давньогрецький філософ Парменід визначав, що «буття – це те, що існує над світом чуттєвих речей, що осягається тільки мисленням. Більше того – не речі і природні явища, а думки – ось справжнє буття. Буття є, а небуття немає, – стверджував філософ, – бо неможливо ні пізнати, ні виразити небуття – воно незбагненне» [1, с. 271]. У даному аспекті Парменід виводить усвідомлення буття тільки через можливості людського пізнання

навколишнього світу. Давньогрецькі філософи прийшли до переконання, що істинне буття не збігається зі світом, який спостерігає людина. Світ є тільки вираженням буття. Парменід писав, що для того, аби досягнути істинне буття, тобто те, що справді є, потрібно інтелектуальними зусиллями піднятися понад світ повсякденного досвіду. Якщо речі світу виникають, змінюються і зникають, то справжнє буття є вічним і незмінним [3, с. 235-236]. Парменід обґрунтовує тотожність буття і мислення. Для нього реальність складає лише те, що можливо усвідомити, осмислити. В іншому випадку, якщо це не можливо осмислити, значить воно не існує (небуття).

Однак в основі всіх форм буття лежить буття природи, без якого неможливе існування ні людини, ні суспільства. Специфічна особливість буття неживої природи полягає в тому, що воно вже було до появи людини. Воно є первинним, базисним щодо інших форм буття.

Висновок. Таким чином, питання буття – небуття є центральним у світогляді кожної людини, її світосприйняття. Онтологія як розділ філософії вивчає ці фундаментальні проблеми існування, розвитку сутнісного, найважливішого. Осмислювати категорію буття не можливо без людини, поза людиною. Людська свідомість є необхідною умовою виявлення буття. Поняття буття визначає гранично можливий ступінь узагальнення дійсності, тобто виводить усі міркування на рівень буття та небуття, який має чітко виражений людський вимір.

Список використаних джерел:

1. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене. К. : « Каравела» ; Львів: «Новий світ-2000», 2002. 544с.
2. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ: КВІЦ. 2020. 274 с.
3. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія: Підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784с.
4. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

ФІЛОСОФІЯ ЯК ШЛЯХ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Постановка проблеми: У сучасному світі людина стикається з проблемою втрати ідентичності через вплив глобалізації, масової культури та технологій. Це ускладнює пошук власної сутності та цінностей. Філософія може допомогти знайти ідентичність та осмислити життєві орієнтири в умовах сьогодення.

Мета дослідження: розкрити роль філософського мислення у формуванні і розвитку особистості в умовах сучасного глобального світу, розгляд проблеми «самовизначення» людини в сучасному світі.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати основні філософські концепції самовизначення особистості.
2. Дослідити вплив сучасних суспільних процесів на пошук людиною життєвих орієнтирів.
3. Визначити роль філософської рефлексії у прийнятті рішень та побудові життєвої стратегії.

Виклад матеріалу: Людина - головна загадка філософської думки. З давніх часів і до сьогодні філософи намагаються пояснити, що таке людина. Але чи наближались вони до цього розуміння? Мабуть, кожен з великих філософів, мислителів і видатних дослідників - Сократ, І. Кант, Г. Сковорода, Ж.П. Сартр, З. Фрейд, М. Шерер, В.І. Вернадський, Т. де Шарден, М. Фуко, А. Петчі - вважав би, що так. Однак з часом постала нова і більш складна проблема. Вони стосувалися існування суспільства, впливу людини на природу і способу сприйняття людиною світу і самої себе. Було зрозуміло, що потрібні нові відповіді на питання «що таке людина». Тому для філософів питання про людину не може і не повинно застарівати. [3]

1. Самовизначення особистості є складною проблемою, яка відображає багатогранність філософських концепцій. Філософія, присвячена цій темі, намагається розкрити сутність людської ідентичності, визначити її джерела та механізми формування. Основні концепції самовизначення особистості представляють собою різноманітність підходів до цього явища, відображаючи різні погляди на цей аспект філософії. Однією з ключових концепцій є самоідентифікація, яка базується на ідеї, що особистість формується через внутрішній досвід та свідоме визначення себе. Філософи, такі як Жан-Поль Сартр, підкреслюють важливість свободи вибору та самопроявлення у процесі становлення особистості.

«Доля людини покладена на неї саму» (Ж.-П.Сартр); «Людина - це передусім проект...» (Ж.-П.Сартр), тобто людина має можливість обирати, певною мірою проектувати своє життя.

Інший підхід до самовизначення полягає у визнанні впливу зовнішніх факторів на формування особистості. Соціально-конструктивістський підхід, зокрема, вказує на вплив соціального середовища, культурних та історичних умов на ідентичність людини. Ця концепція зазначає, що особистість формується через взаємодію зі світом та іншими особистостями.

2. Сучасні суспільні процеси мають великий вплив на пошук життєвих орієнтирів людиною. Розгортання технологій, глобалізація та поширення соціальних мереж створюють нові можливості, одночасно заплутуючи межі між реальністю та віртуальним світом.

Цифрова епоха переповнює потоком інформації, в якому люди змушені вибирати між особистою ідентичністю та впливом соціальних норм, представлених у мережі. Глобалізація, як чинник, розширює культурний

обмін, але часто може спричинити втрату ідентичності в масштабному світі.

Суспільні кризи, економічні труднощі та екологічні проблеми роблять пошук внутрішніх орієнтирів більш складним. Такі обставини можуть викликати стрес та змусити переосмислити власні цінності та погляди на життя.

Проте, ці виклики можуть також стати відправною точкою для особистісного розвитку. Вони можуть підтримати розвиток внутрішньої сили та креативного потенціалу, спонукаючи до змін як у власному житті, так і в суспільстві.

3. Філософська рефлексія має величезний вплив на процес прийняття рішень та формування життєвої стратегії. Це відображається у здатності філософського мислення допомагати нам розуміти глибинні цінності, принципи та переконання, які впливають на наші вчинки та вибори.

По-перше, філософія рефлексії допомагає зрозуміти природу рішень. Вона ставить під сумнів загальноприйняті погляди та стереотипи, спонукаючи нас аналізувати фундаментальні принципи, які керують нашими вчинками. Цей аналіз дозволяє нам приймати більш обдумані та усвідомлені рішення.

По-друге, філософія надає нам рамки для побудови життєвої стратегії. Вона допомагає визначити основні цінності, які є для нас найважливішими, і враховувати їх у процесі прийняття рішень. Філософська рефлексія створює можливість для глибшого самопізнання, допомагаючи нам визначити наші цілі та завдання.

Крім того, філософія стимулює критичне мислення. Вона вчить нас піддавати сумніву прийняті думки та шукати альтернативні підходи до рішень. Це дозволяє уникнути стереотипного мислення та розширює наші можливості у виборі оптимального шляху. Не менш важливою є роль філософської рефлексії у формуванні нашого бачення світу. Вона допомагає нам розуміти складні аспекти життя, аналізувати етичні та моральні питання, інтегрувати різноманітні точки зору та знаходити баланс у своїх рішеннях. Філософська рефлексія впливає на наші вибори та стратегії життя, розширюючи наше розуміння цінностей та принципів, що керують нашими діями. Вона надає можливість краще розуміти себе, світ навколо нас і допомагає знаходити глибокий сенс у наших рішеннях та діях.

Висновки: Філософія сприяє самопізнанню та усвідомленню власного «Я», що допомагає краще зрозуміти себе та налагодити гармонійні стосунки із світом. Вивчення проблеми саморозуміння не лише розвиває особистість, але й дає змогу глибше усвідомлювати власні дії та реакції під час взаємодії з довкіллям. Це сприяє узгодженню внутрішніх переконань із реальним життям, покращуючи взаємини та розуміння себе.

Список використаної літератури

1. Суходубова Г. Саморозуміння як філософсько-психологічна проблема / Г. Суходубова // Світогляд – Філософія – Релігія: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2013. – Вип. 4. – С. 100-108.: веб-сайт. URL:https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/52869/6/Sukhodubova_Samorozuminnia.pdf;jsessionid=6AD0FCBE7DF506490A2616EC79642CC2
2. Людина як основний предмет філософського аналізу. Сидоренко Л.І. Філософське осмислення людини. Навчальні матеріали для студентів та аспірантів: веб-сайт. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-phil-human.htm>
3. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за ред. М. Ф. Шмиголя]. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 412 с.: веб-сайт. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shmyhol_Mykhailo/Osnovy_filosofii.pdf

ТОМІЗМ – ВЧЕННЯ ТОМИ АКВІНСЬКОГО.

Тому Аквінського широко вважають одним із найвпливовіших філософів в історії. Член домініканського ордену, він жив у 13 столітті та зробив значний внесок у широкий спектр філософських галузей, включаючи метафізику, етику та політичну теорію.

Постановка проблеми. Вчення томізму, автором якого є Тома Аквінський, вимагає необхідності розкриття та тлумачення основних принципів та ключових понять його філософії, таких як природа, Бог, розум, мораль і справедливість. Його філософія, відома як томізм, продовжує вивчатися та обговорюватися вченими й донині.

Мета. Розглянути, як томізм вплинув на розвиток західної філософії та його вплив на сучасну думку. Заглибитись у філософське вчення Томи Аквінського та дослідити основні принципи томізму.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

– розглянути життя та діяльність Аквінського

– визначити ключові положення томізму

– дослідити історичний та філософський контекст, у якому виникли ідеї Аквінського, та їхню актуальність для сучасного філософського дискурсу.

Завдяки цьому ми поглибимо наше розуміння однієї з найважливіших філософських традицій західної думки.

Тома Аквінський був середньовічним теологом і філософом, який заснував теологічну школу томізму і є святым Католицької Церкви. Він адаптував вчення Аристотеля до християнського вчення, створивши свою систему «покатолицького» аристотелізму. Найвідомішою працею Аквінського є «Сума теології», хоча свої основні ідеї він виклав у різних творах, таких як «Сума проти язичників», «Питання на різні теми», «Питання для обговорення», «Книга міркувань» на коментарях та творах інших авторів. Аквінський зробив значний внесок у філософію своїми роботами з теології та різними темами, такими як питання людського існування, і представив свої політичні та правові погляди в «Підсумку теології», «Про правління суверенів» і коментарях до Аристотеля. «Політика» та «Етика».

Він вірив у гармонію та співіснування знання та віри, і що філософія може бути використана, щоб довести можливість гармонії між знанням і вірою. Філософ вважав, що між наукою та вірою, філософією та теологією немає протиріччя, а філософські та наукові знання можна контролювати церквою. У своїй роботі він розрізняв істини розуму та одкровення, причому предметом філософії були «істини розуму», а предметом теології були «істини одкровення». Аквінський був провідним критиком онтологічного аргументу і вважав, що існування Бога можна довести на основі даних зовнішнього світу за допомогою індукції від даних досвіду до вторинних. (іманентні) причини, і від вторинних до перших (трансцендентних) причин.

Які основні принципи томізму?

Томізм, теологія і філософія Томи Аквінського, базується на ідеї, що все, що рухається, має причину свого руху, включаючи саморух об'єкта. Відповідно до томізму, природне право є відображенням вічного закону в людському розумі, і людина керується природним правом у своїх прагненнях до продовження роду, самозбереження та пошуку істини. Тома Аквінський стверджував, що існує цілісна система, підпорядкована вічному закону, який є універсальними нормами та загальними принципами божественного розуму, з яких випливають усі інші закони. Томізм розрізняє істини розуму та одкровення як окремі, але взаємодоповнюючі, прагнучи до гармонії між знанням і вірою та наголошуючи на необхідності співіснування між знанням і вірою. Він також розглядає питання про походження, сутність і форму держави з точки зору і в інтересах католицької церкви. Відповідно до томізму, будь-яка влада походить від Бога і має божественний характер, встановлений Богом. Однак форми і методи реалізації можуть бути недосконалими і несправедливими. Церква має остаточне судження про законність виникнення і використання влади та її допустимість, маючи право втручатися у світські справи держави. Піддані мають право чинити опір діям правителя, якщо вони відступають від волі Божої, суперечать моралі та інтересам церкви. Тим не менш, Тома Аквінський підтримує природжену доброту влади, яку слід використовувати лише для благих цілей.

Як томізм вплинув на розвиток західної філософії?

Аквінський вважав, що політична монархія є більш прогресивною, оскільки влада в ній регулюється законом. Ця ідея вплинула на розвиток західної філософії, запровадивши концепцію регульованої політичної влади та верховенства духовної влади над світською. Філософ також поділяв монархію на абсолютну і політичну, далі розвиваючи свою політичну теорію. Його політико-правове вчення мало на меті обґрунтувати тезу про перевагу духовної влади в суспільстві над владою світською. Загалом, це мало значний вплив на розвиток західної філософії, запровадивши нові ідеї та забезпечивши основу для примирення філософії та релігії.

Висновок. Філософське вчення Томи Аквінського, відоме як томізм, справило глибокий вплив на західну філософію та теологію. Його ідеї про регульовану політичну владу вплинули на розвиток західної філософії. Незважаючи на те, що він був середньовічним богословом і філософом, ідеї Аквінського залишаються актуальними й сьогодні, а його вчення продовжують вивчати та обговорювати вчені з усього світу. Заглиблюючись у філософське вчення Аквінського, ця дослідницька стаття проливає світло на одну з найвпливовіших постатей в історії західної думки та дає цінну інформацію про розвиток філософії та теології.

Список використаних джерел:

1. Баумейстер А. Тома Аквінський: Вступ до мислення. Київ : Дух і літера, 2012. 408 с.
2. Тома Аквінський. *Філософія і Релігієзнавство*. URL: <https://tureligious.com.ua/toma-akvinskyj/> (дата звернення: 20.11.2023).
3. Томізм: душа і тіло у католицькій антропології. »*HOMO PSYCHOLOGICUS*«. URL: <https://makhnii-history.blogspot.com/2018/03/36.html> (дата звернення: 17.11.2023).

АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ГРОШЕЙ.

Постановка проблеми. З розвитком торгівлі, вибору та аспектів матеріального світу грошам надається багато уваги. В наш час гроші перетворились на фундамент життя. Зараз це розглядається не лише як засіб обміну, але й як визначальний чинник міжособистісних відносин у сучасному суспільстві.

Мета. Розглянути аксіологічний аспект грошей, як вони визначають цінності та етичні норми в сучасному суспільстві. Зробити аналіз впливу грошей на моральні принципи та соціокультурні норми. Для досягнення мети ми ставимо собі наступні **завдання**:

– Розглянути філософські концепції, які пов'язані з грошима, і проаналізувати, як вони відображають різні підходи до розуміння цієї категорії.

– Вивчити вплив грошей на індивідуальні цінності та життєві пріоритети, розглянути різноманітні аспекти цього впливу.

– Розглянути моральні аспекти використання грошей і їхній вплив на етику у сучасному суспільстві.

Виклад матеріалу. Аксіологія – галузь філософії, що розглядає цінності та їхню природу. Гроші є одним із елементів економічного та соціокультурного життя. Далі ми розглянемо аксіологічний аспект грошей та вплив на систему цінностей суспільства. Гроші виступають засобом досягнення цілей, визначених індивідами та нормами суспільства. Саме звідси з'являється соціальна стратифікація. Вплив матеріального становища визначає позицію особистості в соціумі. Цінність грошей виявляється в можливості задоволення основних потреб та реалізації амбіцій. Спосіб їх використання показує систему підходів людини до життя, його етичні цінності та моральний характер. Важливим аспектом аксіології є вивчення впливу грошей на соціокультурний контекст. Насправді, гроші являють собою складний феномен, в ході якого розкривається різноманіття філософських концепцій.

1) Марксистська концепція грошей

Марксизм – це теоретична концепція, що базується на ідеях Карла Маркса та Фрідріха Енгельса. Марксизм формується на основі вчення про людину, яка визначається як творча і універсальна істота. Відмінності між людиною і тваринами полягають у тому, що людина не лише пристосовується до природних умов, але й активно перетворює природу. Принциповою характеристикою людського існування є праця, яка представляє собою процес, що регулює обмін речовин між людьми та природою. [1] Сутність людини визначається суспільними відносинами. Суспільна сутність формується в процесі трудової діяльності та взаємодії з іншими. Людина, як суб'єкт суспільства, творить і визначає його. Суспільні відносини є історичними і змінюються під впливом матеріальної та трудової діяльності людей. Матеріальне життя суспільства визначає суспільну свідомість, конфлікти і виробничих сил і виробничих відносин приводять до розвитку суспільства через реформи або революції. Народ виступає як рушійна сила історії. [2]

2) Філософія лібералізму

Філософи цього напрямку вважають вбачають в грошах елемент до економічної свободи та автономії. Гроші – інструмент, що сприяє ринковій ефективності та особистій вільності. Одним з основоположників цього бачення є Адам Сміт. Основою його теорії лежить уявлення про схильність людей до обміну. Мета грошей – сприяння обігу товарів для задоволення потреб. [3]

3) Психологічний підхід до грошей

З психологічної точки зору, гроші – це символи влади, статусу, безпеки та компенсації психічних конфліктів. Це спосіб віднайти мотивацію, яка спонукає до розвитку і накопичення коштів. [4]

Гроші часто служать індикатором індивідуальних цінностей. Ставлення особистості до грошей є одним із видів економічного ставлення, який демонструє систему поглядів, звичок, емоційного ставлення людини до різних аспектів повсякденної економічної реальності, зокрема до грошей, заробітків, боргів, заощаджень. Це складова економічної свідомості особистості, що відображає соціально-економічні умови життя та регулює економічну поведінку людини в соціумі. Гроші – це багатофункціональна економічна форма, що мають моральні виміри, які визначаються соціокультурним контекстом та індивідуальними цінностями. Одним з моральних аспектів є їхня роль у владі та впливі, такі як домовленості, хабарництво та зв'язки. Люди, що володіють фінансовими ресурсами часто використовують їх для своєї вигоди. Це ставить питання етики використання грошей для досягнення особистих амбіцій та впливу на прийняття рішень. Іншим аспектом є питання справедливості та моральності. Коли гроші використовуються лише для задоволення своїх потреб без уваги до соціальної відповідальності це призводить до суперечностей щодо етичних норм. Однак, з іншої сторони моральна сторона може виявлятися в благодійній діяльності, підтримці громадських ініціатив, сприянні соціальному розвитку та вирішенню проблем суспільства. До того ж, гроші впливають на особистий моральний кодекс індивіда. Система цінностей та етичних принципів формується в ході того яким шляхом наробляються та використовуються гроші.

Висновок :

У вивченні питання аксіологічного аспекту грошей з'ясовується глибока взаємодія економічних, соціальних та моральних меж людського бачення. Гроші, носії цінностей, є не лише засобом обміну, але й відображенням системи цінностей як індивіда, так і суспільства в цілому, в межах де гроші функціонують. Аксіологічний підхід до грошей визначає їхню роль в формуванні людських цінностей та прагматичних

орієнтацій. Гроші як сприяють справедливості, відповідальності, совісті та благодійності, відображаючи важливі моральні принципи, так само можуть викликати проблеми, пов'язані з нерівністю, корупцією та бездуховністю. Це не лише інструмент вимірювання матеріальних цінностей, але і відображення культурних, етичних та особистісних цінностей. Їх вплив сприяє на спосіб сприйняття суспільством економічних процесів та регуляцію поведінки осіб. Аксіологічний аспект грошей заохочує нас розглядати їхню роль не тільки в контексті фінансової системи, але і як ключового фактора в формуванні ціннісних орієнтацій та етичних стандартів. З розвитком матеріальності важливо розвивати справедливе і морально насичене суспільство, де гроші лише інструмент для досягнення загального добробуту, взаємного розуміння. Гроші мають вести до досягнення цілей і спосіб реалізації себе як етичної особистості, не шкодячи моральним принципам та навколишньому середовищу.

Список використаної літератури

1. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за ред. М. Ф. Шмиголя]. – К, 2017. – 412 с.
2. Основні ідеї філософії марксизму [Електронний ресурс]. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12857/>
3. Нова економіка- економіка індустріальної цивілізації [Електронний ресурс]. URL: <https://buklib.net/books/33732/>
4. Карамушка Л., Ходакевич О. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ГРОШЕЙ [Електронний ресурс]. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/162002494.pdf>

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ.

Постановка проблеми. В XI столітті розгорнулася боротьба між номіналізмом і реалізмом. Конфлікт був пов'язаний з догматом християнської релігії про триєдину сутність Бога. Реалізм розглядав загальне як щось ідеальне, попередні речі, тобто фактично розробляв ідеалістичну концепцію зв'язку загального і одиничного. Номіналізм висловлював матеріалістичне рішення цієї проблеми.

Мета. Розгорнути полеміку, яка вийшла за межі цього питання і вилилася в розгляд діалектики єдиного і загального.

Виклад матеріалу. Реалісти, говорячи про єдність «Божественної Трійці», обстоювали, по суті, традиційно об'єктивну – ідеалістичну тезу про незалежність від матеріального – чуттєвого світу існування ідеального (загальних понять «універсалій»), тим самим даючи останньому статусу єдино справжньої реальності. Що ж до номіналістів, то вони, твердячи про реальність саме іпостасій Трійці, по суті, відстоювали реальне існування одиничного, індивідуальних окремих речей і явищ, пов'язуючи тим самим справді реальне існування з чуттєво-конкретним існуванням конкретних речей. Доказовістю буття Бога займався Аксельм Кентерберійський (1033-1109). «Якщо є думка про Бога, то Бог є насправді». Думка і буття тотожні. Загальне існує так само реально як буття, а Бог – це реально існуюче «загальне» Цій теорії заперечував філософ Росцелін, він вважав, що в світі існують тільки одиничні речі, а загальне «реально, як річ, не існує». – «Універсалії» – це загальні поняття, це звуки голосу – номінал. Звідси «номіналізм». Своє вчення Росцелін застосував до догмату про Трійцю, за його теорією вийшло, що існує не один, а три Бога. В 1022 це вчення було оголошено єретичним. П'єр Абеляр (1079-1142) у своєму вченні, яке називається «концептуалізм», намагався об'єднати реалізм з номіналізмом. Спираючись на ідеї мислителів античності, він розвинув теорію, в якій стверджував, що загальне не існує реально поза речей. Воно існує в самих речах і виділяється нашим розумом, коли ми починаємо вивчення цих речей. Загальне реально існує тільки в розумі (розум – це є концепт), концептуально, але не у вигляді самостійних ідей. Оскільки наш розум цілком реальний, то загальне в думці реально. Абеляр взяв участь у суперечці про Трійцю, спробувавши звести воедино всі три атрибути Бога, створивши якусь досконалу Істоту Фактично він зводив існування трійці до якості однієї особистості. Систематизував схоластику Фома Аквінський (1225-1274) – видатний філософ, автор одного з панівних напрямів філософії католицької Церкви – томізму. Буття – це існування одиничних речей, що і є субстанція. Аквінський, поряд з категоріями «можливість» і «дійсність», вводить і такі, як «матерія» і «форма». Матерія – це можливість, а форма – дійсність. Використовуючи ідеї Аристотеля про форму і матерії, він підпорядковує їм вчення про релігію. Він стверджує, що матеріальне без форми не існує, а форма залежить від вищої форми – Бога. Бог же – істота духовна. Тільки для тілесного світу необхідно з'єднання форми з матерією. Але матерія пасивна, активність їй дає форма. Фома Аквінський стверджував, що «буття Боже» має бути доведено через доступні нашому пізнанню слідства.

Спроби раціоналістичного захисту християнського вчення цілком закономірно приводила до критичного аналізу останнього, а це об'єктивно відкривало шлях до звільнення філософії від духовної диктатури церкви. Адже тлумачачи Христа, як втілення Божественного розуму, Абеляр, по суті, прагне ототожнити поняття «християнин» і «філософ», урівняти теологію з філософією, що об'єктивно означало виведення філософії з-під контролю теології. Власне, Абеляр тлумачить самого засновника християнства (Христа) як своєрідного філософа раціоналіста, який вербує собі прихильників неблаганною силою логічних аргументів. Така інтерпретація, зрозуміло, ж ніяк не в'язалася з традиційним тлумаченням Христа і тому, природно, викликала звинувачення в ересі. У 1140 році в Сансі збирається собор для розгляду Абелярових ідей. І тут Абеляр зрозумів, що його розсудження на соборі – це заздалегідь вирішена справа. Відмовившись виступати на соборі, Абеляр подається до Риму шукаючи справедливості в самого папи. Але собор засудив Абеляра заочно, а папа Інокентій II своїм рескриптом затвердив цей вирок. Дізнавшись про це по дорозі до Риму, Абеляр впав у розпач і тяжко захворів. Помер через два роки в монастирі Ключі. Надаючи раціонального тлумачення теології і тим самим самоцінності людського розуму, Абеляр разом з цим підходить до ідеї істотної автономії (по відношенню до «божественної любові» та «благодаті») моральних (добрих і злих) вчинків людини. Принципова автономія (хай ще істотно обмежена традицією теологічними рамками) розуму і совісті (морального чуття). Раціоналістична активність офіційній схоластичній ортодоксії поряд з абеляровим варіантом виразно була представлена і позицією учасників так званої шартрської школи. Шартрські мислителі цікавилися античною культурою, робили багато перекладів античних авторів. Досить активно співпрацював з шартруями і Абеляр, особливо коли школу очолював Бернір із Шатри. Найвідоміший із авторів школи був учень Бернера Жільбер де ля Порре, або Порретонус (1076–1154). Дотримуючись реалістичної (в середньому розумінні) орієнтації, як і Абеляр, до концептуалізму. На відміну від Абеляра, який хотів надати теології раціонально-понятійної форми, керівник шартрської школи вважав, що понятійна форма здатна відображувати лише конкретно-одиничну специфіку світу речей і спирається на досвід та індукцію. Теологія ж, користуючись дедукцією, виходить з положень божественного одкровення, що мають принципово позадосвідний характер. Тим самим Порре поклав початок концепції, яка в подальшій історії середньовічної філософії, аж до гуманістичного Відродження, набуває поширення під йменням теорії «подвійної істини» і стане світоглядною формою поступового звільнення філософії від ролі «служниці теології». А яке явне розходження між філософською та теологічною істиною,

неможливість озопити теологію та філософію єдиними (раціоналістичним як мріяв Абемер) підходом стали цілком очевидними для учасників шартрської школи внаслідок їхніх досить інтенсивних досліджень природи, а також відповідних «натуралістичних» узагальнень, які явно не узгоджувалися з офіційною християнською картиною світу. І хоча шартрська школа десь наприкінці ХІІст. припинила своє існування, її натуралістичні настанови знаходять продовження в ХІІІ ст. в ідеях Давида Данінського, який всезагальним субстратом всіх субстанцій тлумачить матерію (в дусі «першої матерії» Арістотеля). За це Д. Дананський був засуджений церковними ідеологами.

Висновок. Заперечуючи проти тертуліонівського принципу «надрозумності» догматів теології, Бекон вважає необхідним для торжества теології необхідний розвиток філософії і взагалі позитивного значення, за допомогою знань ми можемо, міркує Бекон, наvertати до християнства іновірців, не вдаючись до насильств і хрестових походів. Таким чином, виступаючи з тезою зміцнення теології (цілком щиро), Бекон, по суті розхитує її зсередини шляхом так би мовити «тотальної раціоналізації». Тут Бекон у чомусь близький до Абеяра.

Список використаних джерел:

1. Рассел, Бертран (1995). Історія західної філософії. Київ. С. 148.
2. Александрова О.С.. Філософія. Наука. Техніка: методолого-світоглядний аналіз: монографія. Запоріжжя: 2011. – 125 с..
3. Андрій Пальчик. Раціональність і виміри людського життя.. Суми 2018
4. Раціоналізм // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. Редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. С. 538. 742 с.

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Проблема дослідження : Проблемою дослідження теми є велика різноманітність філософських підходів та культурних контекстів, що можуть виникнути при вивченні цієї теми. Кожна культура має свої власні традиції, цінності та погляди на філософію, що може створювати виклики при спробі узагальнити філософські аспекти в різних культурних контекстах.

Також, існують різні школи та напрями філософського мислення, які можуть мати різні підходи до розуміння взаємозв'язку філософії і культури. Дослідники можуть мати різні точки зору на те, як філософські ідеї впливають на розвиток культури та навпаки.

Мета дослідження полягає в розумінні та аналізі взаємодії між філософією і культурою, а також виявленні їх впливу один на одного.

Завдання дослідження :

1. Аналіз історичного розвитку філософії та її взаємодії з культурою в різних епохах і частинах світу.
2. Вивчення впливу філософських концепцій на розвиток мистецтва, літератури та інших проявів культури.

Виклад матеріалу. Філософія та культура є двома важливими аспектами людського існування, які взаємодіють між собою та впливають на розвиток суспільства. Філософія, як наука, спрямована на вивчення фундаментальних питань існування, знання та моралі, грає важливу роль у формуванні і розвитку культури.

Філософія впливає на культуру через свої ідеї, концепції та філософські доктрини. Вона надає суспільству ціннісні орієнтації та сприяє створенню основ для розвитку етики, естетики і світогляду. Філософські роздуми про сенс життя, істину, добро і зло формують культурні стандарти та цінності, які визначають спосіб мислення та поведінку людей [2, с.5].

Культура, з іншого боку, надає філософії контекст і сприяє її розвитку. Культурні традиції, мистецтво, література та інші прояви культури служать джерелами натхнення для філософів. Філософія вивчає та аналізує ці культурні явища, сприяючи розумінню їхнього значення та впливу на суспільство.

Таким чином, філософія та культура взаємопов'язані та взаємодіють, сприяючи розвитку інтелектуального та культурного середовища [1, с. 284]. Філософія допомагає розуміти та аналізувати культурні явища, а культура надає філософії зміст та контекст. Разом вони сприяють формуванню глибшого розуміння світу і розвитку.

Філософія також грає важливу роль у вирішенні складних етичних питань, що виникають у сучасному суспільстві. Вона допомагає розробляти моральні принципи та норми, які впливають на поведінку людей у різних життєвих сферах. Філософія допомагає суспільству визначати, які цінності є важливими і як досягти гармонії та справедливості.

Крім того, філософія впливає на розвиток науки та технологій. Філософські роздуми про природу знання, істину та методи дослідження сприяють розвитку наукового методу та відкриттю нових знань. Філософські питання про взаємодію людини з природою та технологічним прогресом стимулюють розвиток сучасної технології і інженерії [3, с. 96].

Філософія в системі культури відіграє ключову роль у формуванні цінностей, моралі та інтелектуального середовища суспільства. Вона надає контекст і напрямок для розвитку культури та впливає на різні сфери людського життя, від етики і моралі до науки і технологій. Філософія допомагає суспільству розуміти себе і світ навколо себе, сприяючи розвитку глибшого розуміння та гармонії.

Висновок. Дослідження теми «Філософія в системі культури» розкриває складну та важливу взаємодію між філософією та культурою, яка має значний вплив на розвиток суспільства. Філософія надає інтелектуальний та ціннісний контекст для розуміння культурних явищ і сприяє створенню моральних та етичних принципів, що лежать в основі культури. У свою чергу, культура надає філософії контекст і стимулює розвиток філософського мислення.

Дослідження цієї теми вимагає врахування різноманітності культурних контекстів і філософських течій, а також аналізу впливу історичного розвитку і сучасних тенденцій. Воно сприяє розумінню того, як філософія та культура взаємодіють і взаємовпливають, сприяючи розвитку цінностей, моралі, етики та інтелектуального середовища суспільства.

Список використаної літератури :

1. Гурова І. В. Новий філософсько-культурологічний словник. Culturological Almanac. 2023. № 3. С. 283–284.
2. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в систему сучасних цінностей. Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine. 2023. Т. 5, № 1. С. 1–6.
3. Титар О. В. Повернення читача: сучасна філософія літератури як філософія читання. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: «Теорія культури і філософія науки». 2019. Вип. 60. С. 95–99.

АВТОНОМНІСТЬ ЕТИКИ І.КАНТА

Постановка проблеми. Вивчення проблематики досліджень І. Канта сьогодні стає максимально актуальним як для сучасного суспільства, так і для української нації зокрема. В умовах руйнування моральних норм і цінностей, відсутності єдиних критеріїв моральної соціалізації важливість існування моральних законів виступає на перший план. Адже, у гонитві за матеріальним, люди забувають, що крім їх максими існують максими інших. І все частіше, реалізуючи свою суб'єктивну мету у задоволенні матеріальних потреб, людина може зрадити, обдурити й скривдити інших членів суспільства. Сучасна людина повинна самостійно обирати шлях Добра і пам'ятати, що її суб'єктивні максими не можуть бути загальними, і її завдання - упорядкувати їх, зробити максимально близькими до категоричного імперативу. Вивчення філософсько-етичного надбання та історії етичної думки є актуальним, оскільки навчає думати, думати самостійно і знаходити відповіді на складні питання вибору.

Мета. Здійснити аналіз концепції автономності етики за І. Кантом, розкрити її ключові аспекти та визначити актуальність.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- Здійснення аналізу концепції автономності етики І.Канта;
- Категоричний імператив як загальнообов'язковий моральний закон;
- Актуальність концепції автономності етики І. Канта

Виклад матеріалу. В етиці І. Канта автономія – здатність суб'єкта усвідомлювати, що вимагає від нього мораль, діяти, не переслідуючи власні цілі, а керуючись об'єктивними та універсальними правилами поведінки, зумовленими тільки розумом. Кант багато роздумував над уточненням предмета етики, специфікою моралі. Її він розглядав як сферу людської свободи, виділяючи три ступені діяльності суб'єкта:

- техніко – механічний ступінь (діяльність спрямована на об'єкти, людство підносить себе над природою);
- прагматичний ступінь (діяльність охоплює економічну, суспільну структуру, тобто спосіб життя з його соціальним змістом. Вона є протилежною природньому буттю);
- моральний ступінь (людство культивує, цивілізує і вдосконалює себе як рід, суспільство розгортає себе як царство свободи, а не як просто суспільний природний стан, за якого зажерливість і ненависть стримуються лише зовнішнім насиллям).

Усю етичну проблематику Кант розглядав у взаємозв'язку цих трьох ступенів суспільно-діяльнісної природи людини.

Об'єктом вивчення етики Канта є мораль та моральність. Ним був обґрунтований загальнолюдський характер моралі, домінування суспільного над особистим. «Обов'язок стосовно себе полягає в тому, щоб людина дотримувалася людської гідності в самій собі» - писав І. Кант. В основі етики великого філософа лежить протиставлення протиріч морального та легального. Моральним він називає діяння, які стимулює чуттєва схильність. До легального вчинку підштовхує людину повага до морального закону. Кант вважає, що другий аспект переважає над першим, тобто суспільне над особистим. На думку філософа моральний закон є міцною установкою, яку неможливо витравити із совісті людини. Розмірковуючи над специфікою моралі, Кант порівнював її з правом, релігією, мистецтвом та іншими сферами людського життя. Право стосується лише вчинків, а мораль - і переконань. Основною проблемою етики вважав обґрунтування необхідності для індивіда поводити себе як свідомий представник роду людського. Він у філософії застосовує поняття ноумену- синоніму до слова «річ у собі». Якщо людина здійснює певну моральну дію під впливом власних відчуттів, то її не можна назвати моральною. Моральною є дія коли індивід здійснює її через повагу до морального закону, а не з особистих міркувань. Кант писав: «Sapere aude!» (будь мужнім користуватися власним розумом).

На думку філософа, Бог є важливою умовою моральної свідомості, релігія є предметом віри, а не науки. Філософ ставить людину вище від Бога, адже його існування можливе лише за умови існування в людини моральних законів. Бог поєднує мораль і щастя, які в реальному житті роз'єднанні, окреслює перспективи для людини.

За переконаннями Канта важливою категорією етики є «обов'язок», а «добро» і «зло» - похідні. Добро виступає як відповідне моральному закону, категоричному імперативу. Дотримання морального закону означає творення добра в усіх його проявах. За твердженням Канта, якщо двоє людей сперечаються, то морально правим є той, хто в своїх судженнях відстоює моральний обов'язок. Обов'язок потрібно виконувати тільки тому, що він є обов'язком, лише з поваги до нього. Основним оберегом обов'язку має бути совість. Цікавим є трактування Кантом поняття щастя. Людина повинна бути щасливою тому, що вона повинна бути нею. Щастя означає отримувати задоволення від виконаного обов'язку.

Закон, обов'язок, гідність, совість, воля переконання є основними категоріями етики Канта. За допомогою цих термінів він описував процес переборення егоїзму, піднесення індивіда до рівня, на якому він орієнтується у своїй поведінці.

2. Саме Кант ввів в етику таке поняття, як категоричний імператив, який позначає загальнообов'язковий моральний закон. В деяких джерелах його ще називають Вічним ідеалом поведінки, який існує в кожному окремо взятому індивіді. Дотримуватися даного імперативу потрібно не скільки заради досягнення певних цілей, а для закону як такого. Він обґрунтовує необхідність індивіда вести себе так, як веде себе узагальнений свідомий представник людства. Категоричний імператив виступає в етиці Канта, як найвища властивість розуму, вміння людини вести себе так, щоб стати прикладом моральної поведінки для інших індивідів. Категоричний імператив не

потребує обґрунтування, оскільки є дедукцією чистого практичного розуму. Філософ вважав категоричний імператив вищим принципом етики. Кант визначив декілька його формулювань: «чини так, щоб ти завжди ставився до людства і у своїй особі, і в особі будь-якого іншого так само, як до цілі і ніколи не ставився б до нього тільки як до засобу», «чини так, що максима твоєї волі могла водночас мати силу принципу всезагального законодавства».

Перше формулювання категоричного імперативу полягає у тому, що не потрібно ставитися до людей як до засобу досягнення власної мети. Люди не є засобом досягнення мети.

Друге формулювання можна пояснити дуже просто – чини так, як хочеш щоб чинили із тобою. На жаль людство майже не дотримується цього правила. Люди зовсім не думають ні про почуття тієї чи іншої людини, якій вони вчинили щось погане, ні про наслідки того, що вони вчинили.

Ідеї Канта піддалися трансформації, але продовжують жити. Особливо актуальні вони на даному етапі розвитку людського суспільства - у період гуманізації всіх галузей знань.

Висновок. Отже, Кант першим розмежував сфери дослідження етики і психології, визначив автономію людини як суб'єкта моралі, проголосив особистість самоціллю, обґрунтував характер моралі. Порушення Кантом проблеми автономності етики, розгляд етичного ідеалу, міркування про практичний характер моральності визнаються неоцінним вкладом в філософію. Парадокс кантівської етики полягає в тому, що, хоча моральна чинність і направлена на здійснення природної і моральної досконалості, досягнути її в цьому світі неможливо.

Список використаної літератури

1. Бичко І.В. Філософія. Курс лекцій.- Київ, 1994
2. Етика в історії європейської духовної культури: навч. посіб./ Олена Степанова.- Київ: ВМУРЛ «Україна»; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2018-2018 с.
3. Кант І. Рефлексії до критики чистого розуму/ І. Кант; пер з нім й лат. І. Бурковського.- Київ: Юніверс, 2004.- 454 с.

«УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ» ФІЛОСОФІЇ Г. СКОВОРОДИ

Постановка проблеми: Сковорода назавжди увійшов у свідомість українського народу як вічний мандрівник-мудрець. У сірій простій свиті, в чоботях, з торбою за плечима, в якій завжди була Біблія та декілька своїх рукописів, з сопілкою за поясом іде він від села до села. І де б він не з'являвся - на ярмарках, на вулиці, біля церкви - всюди він висловлював людям свої думки, погляди на життя, співав пісні, розповідав притчі, роз'яснював священні тексти Біблії. Люди часто зустрічали філософа, прийняли його на нічліг вважалося честю. Сам образ філософа-мандрівника асоціюється з образом національного проповідника. Та його й сприймали в народі як проповідника, тому що проповідники (не вожді) завжди потрібні народу, бо без них суспільство зачерствіє, зробиться аморальним.

Мета: Дослідити та розкрити сутність українського духу через призму філософських поглядів Г. Сковороди, проаналізувати його творчий внесок у розвиток української культури та ідентичності, розглянути його унікальний погляд на життя, моральність та значення самопізнання для формування духовності особистості в контексті української традиції.

Завдання:

Визначити основні філософські поняття та категорії, які використовуються Г. Сковородою для опису українського духу;

Проаналізувати, як ці поняття та категорії проявляються в українському народному житті та культурі.

Виклад матеріалу: Зміст філософської позиції Сковороди промовисто свідчить, що притаманні ще з X-XII ст. ментальності киеворуської людності риси - екзистенціальність, кордоцентризм і антеїзм - продовжуються у XIV-XVII ст. як домінуючі вже української ментальності і, нарешті, у XVIII ст. набувають характеру стійкого ядра, так би мовити «внутрішнього каркасу» у філософській позиції Григорія Сковороди, виходять на рівень класичних характеристик. Тим самим і філософська теорія, зведена на таких класичних підвалинах, отримує право бути відтепер класичною в рамках даної української світоглядної ментальності. Адже маємо тут екзистенціально-плюралістичну структуру реальності (три світи), і кордоцентрично орієнтований предмет філософської інтенції («серце всьому голова») і антеїстично акцентовані життєво-практичні висновки (етика «сродної» праці «нерівної рівності»).

Микола Костомаров, оцінюючи народну пам'ять про Г. Сковороду писав про його велику популярність: «Мало можна назвати таких постатей, якою був Сковорода і яких так пам'ятає народ. На всьому просторі від Острогоська до Києва в багатьох хатах висять його портрети; всякий грамотний українець знає про нього; ім'я його відоме також багатьом неграмотним; його мандрівне життя - предмет розповідей, анекдотів і легенд. В них від діда до онуки потомки знають, де він бував, кого відвідував. Знайомство з Сковородою складає сімейну гордість багатьох поколінь. Бандуристи і лірники співають його пісні. На багатолюдних базарах, храмових святах можна бачити великі натовпи людей, що із слізьми на очах слухають пісню Сковороди *«Всякому городу нрав и права»*.

Високо цинив місце Сковороди в історії національної культури Іван Франко. Він справедливо розглядав Сковороду як постать, «вельми замітну в історії розвою українського народу, мабуть, чи не найзамітнішу з усіх діячів наших XVIII віку». Він вважав Сковороду найвидатнішим поетом в українській літературі на величезному просторі часу - від автора «Слова о полку Ігоревім» до Котляревського і Шевченка.

Висновок: Отже, в пам'ять народу Григорій Сковорода увійшов і своїми діалогами. Їх не можна порівнювати з платонівськими. Сократ платонових діалогів лише робить вигляд, що він згідний з співбесідником, що вони спільно шукають істину. Сократ давно знає істину і непомітно для співрозмовника підштовхує останнього до її досягнення. Сковорода іде прямо, згідно свого національного характеру, не вдається до хитросплетінь, відразу відкриває істину, а потім пояснює шлях, яким вона була віднайдена. Позиція Сковороди відкрита і він ніколи не був заклопотаний тим, що співбесідник може образитись на нього. У нього істина виступає без одежі у всій своїй природній красі. Це вже потім він одягає її у вбрання логіки. Видно, що Сковорода вихований не на діалогах Платона, а на читанні Біблії і на знанні народної мудрості.

Список використаної літератури:

1. Г. Сковорода в духовному житті України. *Кооперативні читання*: матеріали наук. конференції, 3-4 грудня 1992 р. Тернопіль : ІНВУ, 1994. 148 - 166 с.
2. Багалій Д. Український мандрований філософ Григорій Сковорода : монографія. Київ : Орії, 1992. 472 с.
3. Шевченко Т. Повне зібрання творів : вірші. Тернопіль : П. К. , 1953. 45 с.
4. Ушкалов Л. Філософія свободи Григорія Сковороди : монографія. Харків : Фоліо, 2022. 238 с.
5. Попович М., Драч І., Кримський С. Григорій Сковорода : біографія. Харків : Фоліо, 2022. 384 с.

PHILOSOPHICAL APPROACH TO HUMAN UNDERSTANDING

Formulation of the problem. The role of philosophy in the development of the modern picture of the world is growing. Because of this, the range of questions regarding the social and legal phenomenon of human behavior has expanded. The existence of man and society cannot be investigated without careful analysis. The analysis is divided into social and mental mechanism of human behavior regulation. After all, a person is the highest social value, and therefore philosophical approaches enable a dignified human existence. The study of significant human behavior can be justified on the basis of a historical analysis of connections, because these connections can be manifested simultaneously in the actions of one person who is able to act both socially harmful and socially useful.

Goal. To analyze various philosophical approaches to clarifying the peculiarities of human behavior, which includes the study of the processes of existence that determine the development and formation of a person not only as a being, but also as a full-fledged personality.

Presentation of the material. A person is not just a living being, but rather a complex learning mechanism. It is extremely difficult to understand. Therefore, by recreating a complete picture of a person as a mental personality, it is possible to make a strong justification for the specifics of human behavior.

The eternal problem of philosophy is the problem of man. This topic is interesting not only to philosophers, but also to the person himself. Knowing yourself is like knowing the world, because we are not only a particle or an element of the universe, but a spiritual and intellectual being. Human destiny, its meaning of life, finding one's own way, these are eternal truths. The first facts about man were discovered in myths, later with the advent of philosophy, a clearer picture of man appeared not only as a labor force, but also as a thinking person who begins to use his intellectual abilities at the highest level. Following Kant, physical anthropology studies the creation of man by nature, while philosophical anthropology shows how man creates and knows himself. This includes religious beliefs, knowledge, origin, meaning of human life. Mythology of the Ancient East, Christian tradition, ancient religious-mythological tradition, it is in these bowels of mythological-religious faith that integral ideas about man were born. In the philosophy of ancient India, one of the most important issues was the liberation of man from suffering. In the philosophy of Ancient India, the question of human understanding of cosmologism was studied. But European medieval philosophy was based on Christian traditions and put the question of man and God at the forefront. Every corner and period of people's historical life had its own problem of questions were investigated, because of this the philosophers themselves differed in their reasoning. For example, Aristotle considered man as a «political animal», while Plato considered him as an immortal soul and body. Each of the philosophers proved his theory regarding the understanding of man, but at the same time agreed that the problem of man is an integral part of philosophy.

Conclusion. So, a person has learned to self-create and self-develop himself in the process of cultural and historical life, this indicates that it is becoming more difficult to understand and know him. That is, the future civilization assumes a worthy humane sense of being, as well as spiritual and social progress. After all, a person has the right to choose the meaning of his life, regardless of various factors to the contrary. With precision, we can call a person a structured whole system, which determines its clear differences from all living things and constitutes the basis.

References

1. Basics of philosophy: education. manual / L.O. Sandyuk et al. Odesa, 2017. 412 p.
2. Anthony. M.A. Think about it. Alone with myself. Kyiv, 2020, 170 p.
3. Dzoban O. P., Romanyuk S. M. History of law. URL: Downloads/Vnyua_2013_2_16.pdf
4. Omelchuk O. M. History of law. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/136/1/omelchuk.pdf>

ОСНОВНІ ЗАКони ДІАЛЕКТИКИ

Проблема дослідження. Проблема дослідження основних законів діалектики може включати в себе аналіз їхнього застосування в різних сферах знань та розвитку науки, спробу розуміння їх у контексті сучасних викликів і проблем, а також дослідження протиріч та взаємозв'язків між цими законами з метою кращого їх усвідомлення та застосування в реальному житті.

Мета дослідження. Розкриття їх теоретичного змісту та практичного значення для розвитку наукових концепцій та застосування у вирішенні сучасних проблем.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати вплив та значення діалектичних законів у сучасному світі, їхню роль у вирішенні глобальних проблем.

2. Дослідити вплив основних законів діалектики на розвиток філософії, науки, соціології, економіки та інших галузей.

Виклад матеріалу. Філософія є особливою формою пізнання світу, що вивчає найзагальніші істотні характеристики і фундаментальні принципи реальності і пізнання, буття людини, відносин людини і світу. [2] Діалектичні закони, вперше сформульовані Гегелем та розвинуті Марксом та його послідовниками, є основоположними принципами філософської системи, які виявляються й застосовуються у різних сферах сучасного світу. Ці закони, такі як єдність та боротьба протилежностей, перетворення кількісних змін у якісні, взаємодія причин та наслідків, знаходять відображення в розвитку науки, суспільства та природи. Закон взаємного переходу кількісних і якісних змін – це такий закон діалектики, згідно якому розвиток предметів і процесів в природі, суспільстві і мисленні відбувається шляхом кількісних змін, які, переходячи міру, викликають якісні зміни, що протікають у вигляді стрибків. [1]

У сучасному світі діалектичні закони грають важливу роль у вирішенні глобальних проблем, таких як кліматичні зміни, соціальні нерівності, економічні кризи тощо. Наприклад, застосування принципу єдності та боротьби протилежностей в екологічних питаннях дозволяє усвідомити, що вирішення кліматичних проблем потребує поєднання протилежних підходів та інтересів різних сторін.

Діалектичні закони також допомагають розуміти, що вирішення глобальних проблем вимагає комплексного підходу та урахування взаємозв'язків між різними аспектами проблеми. Наприклад, у розв'язанні економічних проблем потрібно враховувати соціальні, екологічні та етичні аспекти, оскільки вони взаємопов'язані та впливають одне на одного.

Основні закони діалектики – це фундаментальні принципи, що визначають рух та розвиток матерії та світогляду. Ці закони (єдність та боротьба протилежностей, перетворення кількісних змін у якісні, взаємодія причин та наслідків) відіграють ключову роль у розвитку різних галузей, включаючи філософію, науку, соціологію, економіку та інші. Аналіз значення загальних діалектичних закономірностей у формуванні та розвитку різноманітних процесів чи систем підтвердив актуальність їх застосування в організації пізнавальної діяльності. [3]

У філософії, діалектичні закони слугують основою для розуміння розвитку світу через взаємодію протилежностей та їхню трансформацію. Вони допомагають аналізувати філософські концепції, розвивати нові ідеї та узагальнювати пізнання про сутність реальності.

У науці, діалектичні закони відображаються у розумінні розвитку наукових теорій. Застосування цих законів допомагає вченим у виявленні зв'язків між явищами, формулюванні нових гіпотез та розв'язанні складних проблем.

У соціології, діалектичні закони допомагають розуміти соціальні та культурні процеси, а також взаємозв'язок між суспільством та індивідом. Вони допомагають вивчати та пояснювати зміни в структурі суспільства, його розвиток та динаміку.

У економіці, діалектичні закони використовуються для аналізу взаємозв'язків між економічними процесами, виробництвом та розподілом ресурсів. Вони допомагають розуміти еволюцію економічних систем та вплив змін на господарський розвиток.

Усі ці галузі використовують діалектичні закони для аналізу, розвитку концепцій та пошуку рішень для складних проблем. Вони є не лише теоретичним фундаментом, але й інструментом для поглибленого розуміння сутності різних процесів у світі та сприяють прогресу і розвитку людського знання.

Висновок. У висновку слід зазначити, що діалектичні закони, що визначають рух та розвиток матерії та світогляду, відіграють ключову роль у багатьох галузях, таких як філософія, наука, соціологія, економіка та інші. Ці закони допомагають аналізувати, розуміти та пояснювати різноманітні явища та процеси в світі, сприяють розвитку нових ідей, теорій та концепцій, що сприяє прогресу людства. Застосування діалектичних законів у різних сферах знання допомагає розкрити глибину та складність розвитку світу та допомагає у вирішенні сучасних проблем, створюючи основу для більш глибокого розуміння та ефективних стратегій впливу на події та процеси навколо нас.

Список використаної літератури :

1. Сазанов В.В, Рябченко А.Д. Основні закони діалектики та їх вплив на формування мислення студентів. Тези доповідей 76-ї науково-технічної конференції професорсько-викладацького складу академії, 2020. (Дата звернення 16.11.2023) URL: <http://mx.ogasa.org.ua/bitstream/123456789/8790/1/Основні%20закони%20діалектики%20та%20їх%20вплив%20на%20формування%20мислення%20студентів.pdf>
2. Морушко, О. О., & Химиця, Н. О. (2022). Міждисциплінарний характер соціогуманітарного знання: діалектичний аналіз соціонічної теорії. Науковий вісник НЛТУ України, 32(5), 97-101. URL : <https://doi.org/10.36930/40320514>
3. Капленко, Д., & Савош, Г. (2022). Загальні закони розвитку в навчанні. Scientific Collection «InterConf+», (25(125), 27–34. URL : <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.09.2022.004>

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ Т. ГОББСА

Актуальність дослідження. Протягом тривалої історії людства видатні філософи, мислителі, науковці намагалися віднайти та обґрунтувати оптимальне співвідношення та поєднання інтересів індивіда, суспільства та держави. Ці спроби виявлялися у різноманітних політичних доктринах, правових концепціях, філософських теоріях щодо сутності людини та сенсу її буття. В той же час, не зважаючи на величезну політико-правову спадщину, проблема свободи індивіда, проблема гарантування цієї свободи, проблема поєднання свободи і відповідальності набуває все більшої актуальності.

Мета дослідження. Дослідити правову концепцію Томаса Гоббса, яка залишила помітний слід як в історії розвитку політико-правової думки, так і здійснила значний вплив на формування цілого ряду основоположних категорій загальнотеоретичної юриспруденції.

Завдання дослідження:

1. дослідити правову концепцію Томаса Гоббса;
2. визначити його значення у філософії;

Основний виклад матеріалу. Складні реалії сучасного життя представляють суспільство в цілому комплексу важливих питань, відповіді на які потрібно давати виважено, розгляд різних політико-правових аспектів, підходів, доктрин. Важливо якомога ефективніше регулювати громадські відносини, наводячи порядок у державі, дотримуючись закону, не втрачають його головну сутність цінності - людини, її свобода, її унікальності та індивідуальності.

Гоббс визначав філософію як знання про дії або явища, що набувають вірної думки через розуміння їх причин або, навпаки, причин через дані дії.

Під правильним мисленням Гоббс мав на увазі математичне мислення, починаючи з аксіом і встановлюючи закони шляхом дедукції або демонстрації. Проблему причинності розуміли як пошук помірної причини, як виведення математичного зв'язку між явищами згідно з принципом *causa aequat effectum* (причина дорівнює дії).

Об'єктом філософського пізнання є тіла, що мають матеріальну субстанцію. Усе, що існує у світі, зводиться до поняття тіла. Нематеріальна субстанція являє собою внутрішнє протиріччя. Немає духів на світі. Весь світовий процес – це рух тіл, а так зване духовне життя людини зводиться до руху матеріальних частинок. Рух здійснюється механічною необхідністю, а тому будь-яке теологічне пояснення явищ виключається.

Основою пізнання є вплив тіл на наші органи чуття; вона дає нам враження (світла, кольору, звуку), які залежать від об'єктивного руху, але не тотожні йому і носять суб'єктивний характер. Усі ці враження залишають на нас сліди, які утворюють пам'ять; завдяки пам'яті формується досвід як сукупність отриманих вражень; Завдяки досвіду стає можливим певною мірою передбачити майбутнє за аналогією з минулим.

Практична діяльність людини цілком підкоряється механічній необхідності. Людські дії викликані не волею, а відчуттями, які вони отримують від зовнішніх тіл. Ці відчуття зводяться до подвійного почуття: задоволення і незадоволення. Їх рухова дія така, що ми прагнемо отримати задоволення і уникнути неприємного.

Концепція Т.Гоббса стала визначальною, епохальною в контексті того, що мислитель розкрив взаємодію колективних, суспільно-державних та індивідуально-особистісних основ людського життя. Динаміка цих фундаментальних протилежностей проходить через усю людську історію і проявляється в суспільно-економічних формаціях, відображаючи різноманіття глибинних процесів, що відбуваються у суспільстві. Пояснення державноправових явищ через природу людини, її моральну сутність та природні аспекти її свободи дають можливість відтворити внутрішній зміст таких особливих феноменів людського буття як держава і право.

На думку мислителя, людина як розумна істота, наділена свідомістю та мовою є одночасно предметом моралі та предметом політики. Ось ці два важливі аспекти людської природи, які взаємопов'язані і взаємно вирішувимі. Разом вони розкривають внутрішню природу людини, її мислення, її прагнення, а також зовнішні прояви її взаємодії з довкіллям світу, у якому людина поводить себе як особистість, активна і творча особистість, який шукає певної гармонії із собою подібними.

Мислитель постійно висуває на перший план егоїстичну природу людини. При цьому він багаторазово підкреслює особливу дію тієї закономірності людського існування, яка була зафіксована ще в давнину (особливо стоїками), – закономірності самозбереження, яка властива кожній людині від природи, інстинкту, який допомагає людині вижити у надзвичайно складних умовах і який, у свою чергу, зумовлює створення тих інституцій, які унормовують людські відносини, обмежуючи егоїстичну природу людини.

Висновок. З точки зору сьогодення політико-правова концепція Томаса Гоббса може вважатися ефективною методикою пізнання державного права. Він дозволяє вирішити проблеми сучасної юриспруденції, пов'язані з правовою онтологією, гносеологією та аксіологією, класифікація окремих типів праворозуміння, зі співвідношенням між матеріальними та формальними аспектами в праві, і з визначенням меж співвідношення між індивідуальним і суспільним принципами до держави. Істотне розуміння права і держави можливе, виходячи за межі правового і державного існування людини, через аналіз її підготовки і стан перед виправленням. Формою реалізації цього методу є концепція «природний стан», згідно з яким людина, як центральний елемент усіх політичних і правових міркувань, постає у своєму ідеальному потенціалі, тобто як особистість, суб'єктивні якості якої зумовлюють її подальший розвиток і формування через процес правової соціалізації, взаємодії з іншими через політичні та юридичні університети.

Список використаних джерел

1. Подковенко Т.О. Індивід, суспільство і держава: грані співвідношення у концепції Томаса Гоббса // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2014. Випуск 24. Частина II. Том 4. С. 190 – 194.
2. Прокопов Д.Є. Природне право як предмет аналізу в європейській новочасній філософсько-правовій думці // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2010. Серія: Філософія. Політологія. Випуск 100. С. 39 – 44. Гусєв В. І. Історія західноєвропейської філософії XII-XV ст.. К.: Либідь, 1994.

ФІЛОСОФСЬКО-СВІТОГЛЯДНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ

Постановка проблеми. Філософсько-філософські основи економічного життя охоплюють широкий спектр поглядів і концепцій, які вивчають роль економіки в суспільстві та її взаємодію з іншими аспектами людського існування.

Мета. Дослідити філософсько-світоглядні основи економічного життя, також розкрити сутність та дійти логічного висновку.

Для досягнення мети слід виконати такі **завдання**:

- Визначення сучасних проблем в економічному житті;
- Визначити філософські основи економічного життя;

Виклад матеріалу. Сучасна філософія економіки активно вивчає різноманітні проблеми, які виникають у зв'язку з економічними трансформаціями, соціокультурними змінами та технологічним прогресом. Економічна діяльність та праця є вічними складовими людського існування. Вони не лише сприяють створенню матеріального достатку та задоволенню вітальних потреб, але й впливають на розвиток творчих сил та здібностей, формуючи внутрішній світ людини і визначаючи її особистісне спрямування. Філософія економіки вивчає сутність економічних процесів та проблем в їхньому співвідношенні з людським виміром, аналізуючи різноманітні форми взаємодії суспільства та окремої особи у контексті різних аспектів життєдіяльності. Філософія економіки не націлена на заміну конкретних економічних знань чи теорій; її завдання - розгляд світоглядних, цивілізаційних, антропологічних, гносеологічних, аксіологічних, етичних, соціально-прогностичних та інших аспектів економічного розвитку, свідомості, процесів пізнання та діяльності людини.

Філософія та економіка тісно пов'язані і повинні розглядатися разом. Філософія економіки може бути розглянута як наука, що вивчає закономірності, умови та механізми економічного розвитку. Ця наука може бути розділена на два рівні: побутовий і державний.

На побутовому рівні філософія економіки визначається як рівень філософських роздумів особи, яка прагне забезпечити собі та своїй сім'ї нормальне життя через генерування та реалізацію своїх ідей.

Філософський вимір економічного життя значно ширший, ніж його змістове коло. Він розглядає економічну сферу як особливий засіб самореалізації людини, де економіка стає статусом людиновимірної, універсальної єдиної матеріально-духовної сфери. В цьому контексті економіка служить інструментом для самореалізації особистості в процесі взаємодії з зовнішнім та внутрішнім світом.

Самореалізація людини перевершує межі функціональної структурності економічного процесу, створюючи передумови для нових форм поєднання діяльності соціальних індивідів. У цьому контексті самореалізація особи виступає як основний імпульс і мотив, які долають задану розмірність економіки та сприяють еволюції всіх соціальних форм.

У сучасній соціальній філософії велике значення приділяється знанням, що вивчаються в межах філософії економіки. Актуалізація ролі філософсько-економічних досліджень у сучасності обумовлена потребою в розвитку українського суспільства в умовах формування глобальної економічної системи та необхідністю соціальної модернізації. Зміни у соціальній сфері сучасного українського суспільства вимагають не лише теоретичних обґрунтувань їх закономірностей та особливостей, але й нових концептуальних рішень для визначення прогресивного напрямку подальшого розвитку.

У цих умовах виникає потреба у аналізі змісту та сутності основних понять філософії економіки, а також визначенні її теоретичної та практичної ролі у визначенні пріоритетних напрямків розвитку суспільства. Пошук шляхів ефективного соціального розвитку стає можливим, перш за все, через реалізацію соціально-креативного потенціалу економічного мислення та прогресивної економічної ідеології.

Філософія та економіка, дві сфери, які взаємодіють та визначають багатогранний характер нашого існування. Філософія, як вчення про загальні принципи та цінності життя, а економіка, як наука про управління ресурсами та створення матеріального благополуччя. Основи життя, які поєднують ці дві галузі, стають не лише фундаментом нашого існування, але й визначають наш погляд на світ і наше місце в ньому.

На перший погляд, філософія і економіка можуть здатися різними світами, але при пильному розгляді стає очевидним, що вони переплітаються в найбільш значущих аспектах нашого існування. Філософські концепції формують наше бачення справедливості, свободи та людської гідності - ці цінності слугують фундаментом, на якому будується економічна система.

Економіка, з свого боку, визначає те, як ми використовуємо ресурси для задоволення наших потреб. Зростання економіки тісно пов'язане з нашими поглядами на щасливе життя та соціальні цінності. Але чи завжди матеріальний успіх відповідає нашим філософським переконанням? Чи можливо досягти гармонії між розвитком економіки та збереженням гуманітарних цінностей?

Філософія економіки не лише розглядає економічні процеси, але й покликана визначати їхню сутність, мету та вплив на людей. Вона вивчає, як економіка взаємодіє зі сферами етики, справедливості та соціальної рівності. Через призму філософії, економіка стає не лише механізмом створення багатства, але й інструментом формування справедливого та етичного суспільства.

У світі, де технології швидко розвиваються і економіка стає все більше глобальною, філософія економіки стає ключовою для збалансованого та сталого розвитку. Вона вимагає від нас розуміння того, як наші економічні рішення впливають на наше бачення світу та наше місце в ньому.

Висновок. У сучасному світі філософія економіки є ключовим інструментом для розуміння проблем, пов'язаних з економічними трансформаціями та соціокультурними змінами. Вона досліджує взаємодію економічних процесів та вплив їх на людське життя, а також визначає цінності, які формують основу економіки та суспільства. Філософія економіки актуальна на різних рівнях, включаючи індивідуальний та загальносуспільний рівні, сприяючи таким чином розумінню та гармонії в сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Сморг Л. Філософія : Навчальний посібник/ Леонід Сморг,. К.: Кондор, 2004.
2. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Метафізика економіки. Київ : Знання, 2007. 718 с.
3. Приятельчук А. О. Особливості філософського забезпечення розвитку змісту економічних категорій // Альманах. Філософські проблеми гуманітарних наук. 2005. № 5

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. У процесі взаємодії зі світовою цивілізацією, українська національна культура стикається з низкою проблем, пов'язаних з викликами глобалізації та необхідністю збереження своєї унікальності.

Мета. Основною метою є аналіз української національної культури в контексті надбань світової цивілізації.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступне **завдання:**

– розглянути особливості та роль української національної культури в контексті надбань світової цивілізації.

Виклад матеріалу Українська народна культура є основоположною для української національної культури. Завдяки неї поступово формувалися професійні науки, мистецтво, література. Хороше географічне положення України, та її кліматичні умови мали великий вплив на хід її історії, відповідно й формування розвитку української культури. Всі йшли і зупинялись тут перепочити, або ж і залишитись назавжди [1, с. 429-430]. Кіммерійці, скифи, сармати, готи, гуни, половці, печеніги, монголо-татари... Культура України запозичила різні традиції цих народів, їхні звичаї, приладдя, певні іншомовні слова стали вживатись в нашій країні, що внесло вагомий позитивний вплив на культуру, у вигляді порушення «кордонів» та «ізоляції» в процесі її розвитку. Фольклор, народні традиції додали їй особливості та займали важливе місце у її формуванні. Особливо яскраво це виражено в народних піснях, танцях, декоративно-прикладному мистецтві. Традиції, які беруть свій початок ще за часів Київської Русі були збережені та продовжені, що призвело до піднесення української культури в XVI - XVII ст., та її відродження в XIX ст. Протягом років, багато талановитих людей, що народились в Україні змушені були її покинути, згодом пов'язати своє життя та творчість з російською, німецькою, польською та іншими культурами [2, с. 163]. Варто зауважити, що старовинна та самобутня система освіти, що досягла розквіту в добу Козаччини та забезпечила грамотність населення, орієнтованість на провідні центри Європи, роль України-Русі як центру християнського віросповідання в східнослов'янському світі, також як центру наук і вищої освіти в добу Козаччини завдяки розвинутій мережі колегіумів, Острозькій та Києво-Могилянській академії, меценатство та державна підтримка культури визначних державників – К. Острозьким, П. Конашевичем-Сагайдачним, І. Мазепою та ін. – все це дозволило створити ряд класичних шедеврів у галузі друкарства, мистецтва, архітектури, досягти значних успіхів у науці, піднести українську культуру до рівня світового явища. Говорячи про гуманізм в українській культурі, варто розуміти те, що система цінностей культури була доволі специфічною. Прикладом такого висновку є твори Г. Сковороди, Ф. Прокоповича, П. Куліша. У своїй творчості вони розкривають питання про сутність та умови людського щастя, про значення людського існування. Самопізнання, свобода, обмеження життєвих потреб, надання переваги духовному, а не матеріальному – ті шляхи і рецепти щастя, яких дотримувались і які пропагували провідні українські митці. Зараз такі підходи мають особливе значення для всього світу [3, с. 215].

Характерною рисою розвитку української культури була музика. В добу культури бароко, яка вплинула своєю динамічністю та драматичністю на українську музику сприяла розвитку старих і виникненню нових музичних жанрів. Із середини XVII ст. почали з'являтися псалми і канти, складені здебільшого для хору на три голоси, появляються жанри ліричної пісні для вираження індивідуальних, інтимних почуттів та настрою; виникає багато різновидів жартівливих пісень; створюються нові форми танцювальної пісні.

Політична роздільність українських земель нанесла негативний вплив на розвиток української культури. З 1660 р. Правобережна Україна знову перейшла під владу Речі Посполитої. Це перешкоджало оформленню її елементів, характерних для всього українського етносу. Процеси, пов'язані з далішим еволюційним поступом феодалізму та зростанням капіталістичного укладу, розвиток ремесла, промислів і поява мануфактур, освоєння нових земель, формування ринкових відносин загальноукраїнського значення – все це разом відповідно позначилося на духовному житті суспільства, вимагало підготовки освічених людей, посилення контактів між окремими регіонами, землями, людьми. Поступово ламалися економічні та політичні перегородки, замкнутість та ізольованість, властиві добі середньовіччя.

Високий ступінь розвитку та історичної зрілості української культури, з яким вона вступила у XX століття, сприяли її активній участі в загальноєвропейському культурному процесі. Це й сформованість розгалуженої жанрової системи в літературі, демократизація, модернізація мови більшості мистецтв: образотворчого, графіки, скульптури, музики; цілісність загальнонаціонального (Східна і Західна Україна) культурного розвитку, видатні здобутки нашої культури, що збагатили не лише свою, а й європейську художню культуру (українська народна пісня, соціальний роман, імпресіоністична та експресіоністична новели XX ст., театр корифеїв, гуцульське народне мистецтво та багато іншого).

Незважаючи на важкі форми національного гніту, переслідування і заборони, культурне життя в Україні на початку XX століття значно активізувалось. Створюються художні музеї, архіви, бібліотеки, по-новому діють мистецькі навчальні заклади, посилюються зв'язки із зарубіжними художніми центрами (Париж, Рим, Мюнхен, Краків). Революція і здобуття національної державності (УНР, ЗУНР) дали потужний історичний імпульс для національно-культурного будівництва навіть за умов обмеженої і затиснутої радянської державності 20-х років. Період 30-х – початку 50-х років були часами жорстокого тоталітаризму. Він позначений у суспільному житті

України гострими суперечностями, трагічними подіями, породженими антинародною сталінською диктатурою. Наша культура набула неабияких втрат: загинули сотні талановитих майстрів, були ліквідовані численні наукові і творчі інституції та заклади. Навіть за таких жакликих умов процес розвитку української культури тривав трішки уповільненими темпами.

Безкровна поява майже в центрі Європи суверенної України, її політичне відродження мали значний вплив на суспільні та геополітичні реалії не тільки в цьому регіоні, а й в усьому світі. Який саме вплив? Посилився інтерес країн світової співдружності до української економіки, історії, національно-політичного і національно-культурного відродження, міжнародних відносин. Можливим це стало через те, що в середовищі українського народу за багато століть сконцентрувався величезний потенціал цілісної духовної культури на протидію постійним зазіханням на колонізацію українських етнічних земель з боку чужоземних держав. Збереглося немало цінностей і традицій української національної культури, які сьогодні мобілізують культурний самозахист українського суспільства, готують нову інтелектуальну еліту України [4, с.168]

Висновок Жодна національна культура не може існувати як замкнена, самодостатня – без творчого спілкування з іншими культурами, в тому числі й Україна. Здобутки української культури стають надбанням усього світу, оцінюються як національний внесок у міжнародний культурний процес. Попри всі труднощі об'єктивного, суб'єктивного плану, поступово заповнюються «білі» та «чорні» плями в історії культури України, виходять на всенародний рівень раніше заборонені та замовчувані сторінки її історії.

Список використаних джерел

1. Теорія та історія світової і вітчизняної культури. Курс лекцій. Київ: Либідь, 1993.
2. Гончарук – Чолач Т., Джугла Н. Особливості української ментальності як основа національної самоідентифікації. / Т. Гончарук – Чолач, Н. Джугла. Тернопіль. 2022 .
3. Теорія та історія світової і вітчизняної культури. Курс лекцій. Київ: Либідь, 1993. - 390 с.

PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF LAW IN THE BIBLE

Formulation of the problem: The biblical texts contain mandates, rules, and norms prescribed by God for human behavior and morality. Yet there are questions as to whether biblical law constitutes a philosophical system of jurisprudence.

Goal: we need to give an answer to the following questions.

– Does biblical law, across both the Old and New Testaments, provide a comprehensive and philosophically coherent system of legal norms and principles?

– Is biblical law better understood as a collection of divine commands without a fully developed legal philosophy underpinning it?

Presentation of the material. Biblical law, upon analysis of key legal texts and injunctions across both the Old and New Testaments, does not present a comprehensive and philosophically coherent system of jurisprudence grounded in legal principles and norms. Rather, it is more accurately characterized as reflecting divine commands and mandates that often lack a developed foundational legal theory.

In the Old Testament, legal provisions cover expansive ground including codes for ritual cleanliness, dietary restrictions, Sabbath observance, tithing, vows, justice procedures, property crimes, and personal injury. Collectively these demonstrate a strong divine concern for promoting social welfare and equity through regulation of human behavior.

For instance, edicts around leaving portions of harvest for the needy, restricting usury, and requiring judges render impartial decisions all point to general ethical principles of caring for the vulnerable and upholding equal justice. However, these social welfare motives are never philosophically derived by biblical authors from systematic premises in legal, political or moral theory about society's ethical obligations to its citizens.

Similarly, ritual purity laws concerning diet, skin diseases, bodily discharges etc. seem to have health and hygiene related welfare benefits, but again no clear jurisprudential basis is articulated for their necessity or authority besides divine decree.

While the Pentateuch provides detailed documentation of various legal codes, nowhere does it articulate a foundational jurisprudence establishing the state's philosophical basis to intervene, police behavior, restrict activities or otherwise legislate social life at such micro levels. No effort is expended deducing these extensive laws from coherent first ethical principles. As such, biblical law often legislates without philosophizing about its own legislative legitimacy or justification. So while equitable norms prove integral to Old Testament injunctions, a developed legal theory which situates these laws within a broader philosophical framework is markedly absent from the biblical texts.

In the Old Testament, while there are extensive legal codes and precepts in areas like ritual purity, social conduct and justice, there is little in the way of jurisprudential justification or elucidation of higher legal philosophies like natural or ethical foundations of law. While principles of equity and social welfare motivate some biblical mandates, a systematic legal theory is absent.

While Jesus affirms he has not come to abolish the Jewish law, he proceeds to frequently critique, contravene or reinterpret major aspects of canonical legal codes on issues like Sabbath observance, dietary rules, ritual purity as well as civil and criminal procedures.

For instance, his defense of his disciples plucking grains on the Sabbath directly places him in conflict with codified Sabbath law prohibitions on harvesting crops. Yet Jesus offers more of a situational ethical defense rather than a systematic counter-legal philosophy to make sense of such non-compliance.

Similarly, Jesus declares all foods clean, suspending longstanding biblical dietary restrictions. But rather than philosophically grappling with the implications of dismantling entire legal systems around ritual purity, his commentary focuses on spiritual matters of human intentions taking precedence over issues of defilement.

Additionally, Jesus stops the legally sanctioned stoning of a woman guilty of adultery with the ethically astute but jurisprudentially unfinished remark «Let he who is without sin cast the first stone». Here ethical sensitivity overrides legal code but without exploratory clarification.

So while Jesus' teachings have been subsequently interpreted as inaugurating a new covenant focused on love, grace and redemption that supersedes previous law, he himself does not analyze the apparent contradictions from the ground up and offer an alternative, comprehensive theory of law or social ordering to replace the revealed law he critiques. The Gospels present appealing moral insights but no systematized legal philosophy.

Conclusion: in short, biblical law across the Old and New Testaments is characterized by a lack of systematic legal philosophy underlying its various divine injunctions and codes. While biblical authors clearly valued principles of social welfare and equity, they did not ground their legal prescriptions in coherent jurisprudential premises or ethical first principles. Jesus frequently disagreed with aspects of existing biblical law, but did not replace them with a fully enunciated alternative legal theory. Instead divine authority and command took primacy over philosophical clarification of the law's legitimacy or ethical justification. Thus biblical law is best seen as a compilation of divine directives for human behavior without an attendant, developed legal philosophy - suggesting a predominantly divine command oriented approach.

References

1. Davies, Eryl W. *Law and Order in the Hebrew Bible. The Oxford Handbook of Biblical Law.* Edited by Pamela Barmash, Oxford University Press, 2021, pp. 73–91.

2. Falk, Ze'ev W. *Hebrew Law in Biblical Times*. Eisenbrauns, 2001.
3. Kaiser, Walter C. *Toward Old Testament Ethics*. Zondervan, 1983.
4. Matthews, Victor H. The Social Context of Law in the Second Temple Period. *Biblical Theology Bulletin*, vol. 28, no. 1, 1998, pp. 7–15.
5. Phillips, Anthony. *Ancient Israel's Criminal Law: A New Approach to the Decalogue*. Basil Blackwell, 1970.
6. Westbrook, Raymond, editor. *A History of Ancient Near Eastern Law*. Brill, 2003.

МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Актуальність теми дослідження. Дослідження цієї теми залишається актуальним для розуміння корінних філософських концепцій, які вніс Платон. Його ідеї про природу світу, душу, мораль та політику зберігають свою вагомість у контексті сучасних дискусій. Вивчення його праць може допомогти краще розуміти та аналізувати сучасні філософські, етичні та політичні питання. Крім того, погляд на вплив Платона на подальших мислителів дає можливість відстежити еволюцію ідей протягом історії філософії.

Мета дослідження полягає в представленні основних ідей та внеску Платона у філософську думку, включаючи його погляди на природу світу, структуру людської душі та концепцію ідеальної держави. Дослідження спрямоване на розкриття ключових філософських концепцій Платона та вказання на його великий вплив на подальших мислителів. Мета також включає в себе акцентування актуальності його ідей у сучасному контексті та відзначення поширеного впливу філософа на різні сфери культури і науки.

Завдання дослідження полягає в дослідженні інформації про життя та філософські ідеї Платона, висвітлення його впливу на західну філософію та вказівка на актуальність його концепцій в сучасному світі.

Виклад матеріалу. Платон - один з найвидатніших філософів античності, який вплинув на розвиток всієї західної філософської думки. Його ідеї про ідеальний світ, душу, добро, красу, справедливість та любов стали класичними для філософії. Він також заснував першу в історії академію, де навчався його найвідоміший учень - Аристотель.

Платон народився в Афінах у 427 р. до н. е. в знатній родині. Він отримав гарну освіту, займався поезією, музикою, спортом та політикою [2, с. 68].. Але найбільше його зацікавила філософія, яку він почав вивчати під керівництвом Сократа. Сократ став його учителем, другом і натхненником. Платон був свідком, як Сократа засудили до смерті за безбожність і корупцію молоді. Це глибоко вразило Платона і спонукало його звернутися до реформування суспільства за допомогою філософії.

Платон вважав, що існує два світи: світ чуттєвого досвіду, який ми сприймаємо очима, вухами, руками тощо, і світ ідей, який ми пізнаємо розумом. Світ чуттєвого досвіду є непостійним, змінним, відносним і неповним. Світ ідей є вічним, незмінним, абсолютним і досконалим. Ідеї є сутністю всього, що існує. Наприклад, ідея круга є досконалим кругом, який неможливо намалювати на папері. Всі круги, які ми бачимо, є лише недосконалими копіями ідеї круга. Так само ідея добра є найвищим добром, яке перевищує всі інші добрі речі. Всі добрі речі, які ми робимо, є лише наближеннями до ідеї добра.

Платон вважав, що людина складається з тіла і душі. Тіло належить до світу чуттєвого досвіду, а душа - до світу ідей. Душа є безсмертною і перевтілюється з одного тіла в інше. Душа має три частини: розум, воля і прагнення. Розум відповідає за пізнання істини, воля - за дотримання справедливості, а прагнення - за задоволення потреб. Платон вважав, що душа повинна панувати над тілом, а розум - над волею і прагненням. Така душа є гармонійною і щасливою. Щоб досягти такого стану, душа повинна очиститися від прив'язаності до тіла і прагнути до ідей, особливо до ідеї добра.

Платон також займався політичною філософією. Він критикував демократію, яка, на його думку, призводила до хаосу, популізму і тиранії. Він запропонував свою модель ідеального державного устрою, яку він назвав республікою. Республіка Платона була поділена на три класи: філософи-володарі, воїни-охоронці і ремісники-товаровиробники. Кожен клас відповідав одній з частин душі: розум, воля і прагнення [1, с. 40]. Філософи-володарі мали правити державою, бо вони мали найбільше знання і мудрості. Воїни-охоронці мали захищати державу, бо вони мали найбільше сміливості і дисципліни. Ремісники-товаровиробники мали забезпечувати державу, бо вони мали найбільше вмінь і працьовитості. Платон вважав, що така держава є справедливою і досконалою.

Платон залишив після себе багато творів, які мають форму діалогів між різними персонажами, зокрема Сократом. Найвідоміші з них - «Апологія Сократа», «Федон», «Симпозіон», «Республіка», «Закони» та інші. Платон також заснував першу в історії академію, де навчався його найвідоміший учень - Аристотель. Аристотель став наступником Платона, але також його критиком. Він заперечував існування світу ідей і розвинув свою логіку, етику, політику, фізику, метафізику, психологію, біологію, поетику та інші науки.

Платон мав великий вплив на розвиток всієї західної філософської думки. Його ідеї були використані, розвинуті, переосмислені або критиковані багатьма філософами, такими як Аристотель, Плотін, Августин, Томас Аквінський, Декарт, Гегель, Кант, Ніцше, Гайдеггер, Поппер та інші. Платон також надихав митців, поетів, письменників, релігійних діячів, політиків, революціонерів, реформаторів, вчених, педагогів та багатьох інших людей. Платон є одним з тих філософів, які не втрачають своєї актуальності і значимості в різні епохи і культури. Платон є одним з тих філософів, які формують наше бачення світу, себе і інших. Платон є одним з тих філософів, які змушують нас задумуватися про найглибші і найважливіші питання життя. Платон є одним з тих філософів, які заслуговують на нашу увагу і повагу. Платон є одним з тих філософів, які займають особливе місце в історії філософії.

У підсумку, філософія Платона не лише віддзеркалює культурний та інтелектуальний контекст античності, але й залишається невичерпною джерелом вдумливих роздумів у сучасному світі. Від його поглядів на природу реальності, душу та ідеальну державу починається шлях, який подолав століття та вплинув на мислення найвизначальніших філософів і науковців. Платон виявився не лише майстром слова в діалогічній формі, але й важливим катализатором для розвитку філософської думки, яка продовжує впливати на наше розуміння світу та

людської природи. Його спадок живе у тих, хто докладає зусиль до розкриття та розширення філософських ідей, покладених основоположником античної мудрості.

Висновок. Платон, як великий філософ античності, залишив невід’ємний вплив на західну філософську думку. Його ідеї про ідеальний світ, душу, добро, красу та справедливість визнані класичними. Заснована ним академія стала першою у історії і визначальною для навчання багатьох видатних філософів, зокрема Аристотеля. Платон також вніс вагомий вклад у політичну філософію, пропонуючи модель ідеальної держави. Його вплив простягається через віки, відобразившись у роботах численних філософів, митців, письменників та інших видатних особистостей, свідчаючи про його невичерпну актуальність та значимість для розуміння глибинних питань життя.

Список використаної літератури:

1. Козинець О. Г., Остапенко А. І. Платон та Арістотель про державу і право. Актуальні проблеми держави і права. 2021. № 89. С. 37–41. URL: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i89.3187> (дата звернення: 22.11.2023).
2. Marinov M. Jung’s Archetypes and Plato’s Eidos: Atoms of the Soul. Diogenes. 2022. Vol. 30, no. 2. P. 67–77. URL: <https://doi.org/10.54664/fvth5923> (date of access: 22.11.2023).

ПРОБЛЕМИ ПРОСТОРУ І ЧАСУ:ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ

Постановка проблеми. Проблеми простору і часу є одними з найважливіших у філософії та науці. Вони досліджуються з давніх часів, і досі не існує єдиної загальноприйнятої теорії, яка б охоплювала всі аспекти цих понять.

Актуальність дослідження проблем простору і часу обумовлена кількома факторами:

- Розвиток науки і техніки - нові наукові відкриття, такі як теорія відносності і квантова механіка, ставлять перед філософією нові завдання, пов'язані з переосмисленням понять простору і часу.
- Розвиток філософських концепцій - новий погляд на світ, що склався в XX столітті, вимагає переосмислення традиційних філософських понять, зокрема, понять простору і часу.
- Практичні потреби - розуміння проблем простору і часу має важливе значення для багатьох практичних галузей, таких як фізика, астрономія, космонавтика, географія, архітектура та інші.

Метою дослідження проблем простору і часу полягає в тому, щоб проаналізувати основні підходи до розуміння простору і часу в історії філософії та науки та визначити основні проблеми, пов'язані з поняттями простору і часу.

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- Вивчити основні історичні підходи до розуміння простору і часу.
- Розглянути основні проблеми, пов'язані з поняттями простору і часу.

Виклад матеріалу.

Простір і час - це два фундаментальних поняття, які відіграють важливу роль у нашому розумінні світу. Вони досліджуються з давніх часів, і досі не існує єдиної загальноприйнятої теорії, яка б охоплювала всі аспекти цих понять.

У стародавній філософії простір і час часто розглядалися як абсолютні величини, які існують незалежно від матерії та руху. Наприклад, Платон вважав, що простір - це вічна і незмінна форма, а час - це вічний і незмінний потік.

У середні віки під впливом християнської теології простір і час стали розглядатися як атрибути Бога. Бог створив простір і час, і вони є проявом його волі.

У XVII столітті з появою класичної фізики простір і час стали розглядатися як незалежні одна від одної величини. Простір - це арена, на якій відбувається рух, а час - це послідовність змін.

У XIX столітті з появою теорії відносності простір і час стали розглядатися як взаємопов'язані величини. Простір і час утворюють єдиний чотиривимірний простір-час, який є ареною для всіх фізичних процесів [1, с. 97].

У XX столітті з появою квантової механіки простір і час стали розглядатися як хвильові величини. Простір і час не є абсолютно точними, а мають певну невизначеність.

До основних проблем простору і часу відносяться:

- Природа простору і часу. Чи є простір і час абсолютними або відносними величинами? Чи є вони атрибутами Бога або продуктами людської свідомості?
- Взаємозв'язок простору і часу. Чи є простір і час незалежними одна від одної величинами або вони утворюють єдиний чотиривимірний простір-час?
- Характер руху в просторі і часі. Чи є рух в просторі і часі абсолютним або відносним?
- Невизначеність простору і часу. Чи є простір і час абсолютно точними величинами або вони мають певну невизначеність [2, с. 68].

В історії філософії і науки існує безліч різних підходів до вирішення проблем простору і часу.

Абсолютистський підхід розглядає простір і час як абсолютні величини, які існують незалежно від матерії та руху. Цей підхід був популярний у стародавній філософії, а також у середні віки.

Відносний підхід розглядає простір і час як відносні величини, які залежать від системи відліку. Цей підхід був розроблений Альбертом Ейнштейном у теорії відносності [1, с. 100].

Квантовий підхід розглядає простір і час як хвильові величини, які мають певну невизначеність. Цей підхід був розроблений у квантовій механіці.

Проблеми простору і часу є складними і багатогранними. Вони вимагають глибокого знання філософії, науки та історії. Однак це завдання є важливим і актуальним, оскільки розуміння простору і часу є основою для осмислення світу в цілому.

Українські філософи та вчені також внесли свій вклад у дослідження проблем простору і часу. Так, Григорій Сковорода вважав, що простір і час є вічними і незмінними, але вони не існують самі по собі, а є формами буття. Михайло Драгоманов вважав, що простір і час є відносними і залежать від свідомості людини. Микола Бердяєв вважав, що простір і час є діалектичними поняттями, які знаходяться в постійному розвитку [3, с. 158].

Сучасні українські філософи і вчені продовжують дослідження проблем простору і часу. Вони використовують досягнення сучасної науки, а також враховують традиції української філософії.

Висновок. Проблеми простору і часу є одними з найважливіших і найскладніших у філософії та науці. Вони досліджуються з давніх часів, і досі не існує єдиної загальноприйнятої теорії, яка б охоплювала всі аспекти цих понять.

Еволюція поглядів на простір і час у філософії та науці відображає розвиток наукових знань і зміну світогляду. У давньогрецькій філософії простір і час розглядалися як абсолютні, тобто існуючі незалежно від матерії і свідомості. У середньовічній філософії простір і час також розглядалися як абсолютні, але вони були пов'язані з Богом. У XVII столітті з розвитком класичного механізму простір і час стали розглядатися як абсолютні та незалежні від свідомості. У XIX столітті з розвитком фізики і математики простір і час стали розглядатися як відносні. У XX столітті з розвитком квантової механіки простір і час стали розглядатися як квантовані..

Список використаної літератури:

1. Дахній А. Нариси історії західної філософії XIX-XX ст.: навч.посібник Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. С. 93-154.
2. Дем'яненко О. Філософський аналіз техніки. Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство, Т. 160, 2018. С. 67-72.
3. Сафонік Л. Буттєвість сенсу людського життя : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 350 с.

NEEDS, INTERESTS AND VALUES OF PERSONALITY DEVELOPMENT

Formulation of the problem. Problems of personality development, it is expressed due to its individuality, which in turn manifests itself through its inclinations, abilities, character, temperament, interests, etc. Specific indicators of the level of personality development are the development of intelligence, the possession of emotions and the ability to control oneself, the development of initiative and responsibility, the level of culture, the elevation of motives and much more.

Purpose. To study the needs and development of a person as a person and his problems.

To achieve the goal, the following tasks should be considered :

- To investigate the dependence of personal development on needs, interests and values of a person.
- Understand concepts such as «man», «individual», «individuality», «person».

Presentation of the material :

Personal development, growth and development of personality are the most common concepts that describe all positive changes in a person as a result of internal processes and external influences. This is everything that unfolds in a person with age, is formed under the influence of the outside, develops in joint activities with others and develops by the person himself.

It is not always clear what exactly happened to a person - growth, development, transformation or formation, but in some cases it can be said that personal development took place. This means that the core of the personality has strengthened, that potential has increased, and that a person is able to live more fully and manage life better.

But a person should be considered as a unity of biological and social. She lives at the same time according to the laws of two worlds: natural and cultural, but the main qualities of a person: the ability to act practically, consciousness, language - still have a social origin. A vivid example of the interaction of biological and social is the development of abilities. A person is born with certain predispositions, but whether talent or genius will be formed on their basis, or whether they will grow into abilities in a certain field of human activity - it depends on the conditions of upbringing, on the social environment.

A person has many needs, and these are those forms of human interaction with the world (spiritual or material), the need for which is determined by the peculiarities of the reproduction and development of his biological, psychological, social certainty, and which to one degree or another are felt and realized by a person. Each group of needs is manifested in a person in its own way, with different strength and intensity. Where higher needs begin, there, in fact, the formation of personality begins.

There are several directions for the formation and study of personality, one of which is where the personality acts as an active participant in free actions, as a subject of learning and changing the world. At the same time, such qualities are recognized as personal, which determine the way of life and self-esteem of individual characteristics. Other people necessarily evaluate a person by comparison with the norms established in society. An intelligent person constantly evaluates himself. At the same time, self-esteem can change depending on the manifestations of the personality and the social conditions in which it operates.

The second direction of studying personality considers it through a set of functions or roles. A person, acting in society, manifests himself in a wide variety of circumstances depending not only on individual traits, but also on social conditions. So, let's say, in the family system, relationships in the family require certain actions from its senior members, in modern society - others.

It is known that personality is a reflection of the social nature of a person, considering him as an individuality and a subject of socio-cultural life, which is revealed in the context of social relations, communication and substantive activity; a system of socially determined individual mental properties, which is determined by a person's involvement in certain social, cultural and historical relations.

Today, the modern world reflects individuality, and vice versa, a person falls into a vortex of digital norms, which greatly affects his spiritual nature and perception of the world. For example, in order for a person to be influential and popular, he must possess creative thinking and correctly present himself in the information space. Such a person can influence the audience in various ways through continuous interaction, discussing new things, answering questions, etc.

Conclusions. Needs, interests and values are key elements in personality development. Needs determine basic requirements, interests direct attention, and values determine the importance and direction of personal growth. The interaction of these components contributes to self-realization and determines the path of personality development.

Literature:

1. Kozlov Mykola Ivanovich «Development as an increase in the potential of an individual.» website URL: http://psychologis.com.ua/lichnostnoe_razvitiie.htm
2. Yuriy M.F. Human and world. K.: Dakor, 2006. 460p
3. «Definition of personality» URL: <http://pidruchniki.com/12810419/sotsiologiya/osobistist#140>
4. «Formation and development of personality» website URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14319/>

ФІЛОСОФІЯ ТА РЕЛІГІЯ: ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ В СУЧАСНОМУ ХРОНОТОПІ

Постановка проблеми. Філософія і релігія мають дуже різні завдання і є різними формами духовної діяльності. Релігія - це життя у спілкуванні з Богом, спрямоване на задоволення особистих потреб людської душі у спасінні, на віднайдення граничної сили і задоволення, непохитного душевного спокою і радості. Філософія є найвищим і остаточним розумінням буття і життя через виявлення його абсолютних першопринципів, абсолютно незалежних від будь-яких особистих інтересів. Але ці різноманітні форми духовного життя збігаються між собою в тому сенсі, що вони можуть бути реалізовані лише через звернення уваги на один і той самий об'єкт - Бога, а точніше - через розпізнавання живого і досвідченого Бога. Звичайно, можна абстрактно уявити собі і зворотний зв'язок, тобто розбіжність у способах реалізації їхніх завдань.

Метою нашого дослідження є аналіз взаємодії релігійного та філософського типу світогляду на сучасному етапі.

Для розкриття даної мети ми ставимо наступні **завдання:**

– *Охарактеризувати суть філософії релігії як галузі сучасного філософського знання.*

– *Визначити спільне та відмінне між філософією та релігією.*

Виклад матеріалу. Філософія релігії в її широкому розумінні є частиною духовної культури так само давно, як і філософія загалом. Цей процес може використовувати різноманітні філософські концепції, включаючи натуралізм, матеріалізм, екзистенціалізм, феноменологію, прагматизм, позитивізм, філософію мови та психоаналіз. Філософія релігії у вузькому розумінні - це автономна філософська рефлексія про Бога або богів і релігію. Це зближує філософію релігії з історією філософії.

Філософія релігії є фундаментальною галуззю релігієзнавства. У процесі свого розвитку філософія завжди брала до уваги релігію. Осмислення релігії було невід'ємною частиною історико-філософського процесу. Філософія релігії як особлива галузь філософії утвердилася в період між XVIII і XXI століттями завдяки працям англійського філософа Д. Юма, французького філософа П.А. Гольбаха та ін. У XX столітті питання релігії отримало розвиток у працях видатних представників різних напрямів філософії. Зміст філософії релігії формують філософські концепції та уявлення про цей предмет. Ці концепції різноманітні і трактують релігію з точки зору якогось підпорядкованого принципу, наприклад, натуралізм, матеріалізм, екзистенціалізм, прагматизм, позитивізм, аналітична філософія, філософська антропологія, персоналізм і неоінтелектуалізм. Філософію релігії слід відрізняти від філософії релігії. Остання утворюється сукупністю ідей, концепцій, уявлень і понять про Бога і світ, людину, суспільство, пізнання і цінності та ґрунтується на засадах релігійного світогляду. Філософія релігії, безумовно, базує свої міркування на вирішенні онтологічних, антропологічних, гносеологічних та інших проблем. Серед проблемних сфер філософії релігії найважливішими є: 1) місце філософії релігії в загальній системі релігієзнавчого знання, специфічний зміст філософського розуміння релігії, вирішення проблеми методу розуміння об'єкта; 2) дослідження сутності релігії, розробка філософської концепції релігії, можливих підходів до її визначення можливих принципів; 3) дослідження онтологічних та гносеологічних засад і передумов релігії; 4) аналіз особливостей релігійного світогляду, онтології, гносеології, мислення і мови; 5) з'ясування змісту теїстичних вчень про Бога, обґрунтування його існування та зв'язку цих вчень з іншими субстанціональними парадигмами; 6) виявлення особливостей і змісту філософії релігії. Ю.А. Кімелєв, богослов і методолог, виокремлює дві основні форми звернення до філософії релігії:

1. філософські дослідження релігії. 2. філософське богослов'я. Філософсько-релігійне розуміння буття і волі віруючої людини, питання необхідності і випадковості, сутності і буття, атрибутів Бога (онтологічні аспекти), що випливають з цього, є основними темами.

Філософія і релігія спільне: пошук відповідей на питання: про походження світу, про смерть і безсмертя, про місце людини в світі та відношення до нього. Відмінне: релігія торкається почуття людини. Спирається на віру до Бога або божества. Філософія звернена до розуму людини. Спирається на науку та на знання про світ.

Якщо говорити про взаємозв'язок між західною філософією і релігією, то тут також слід зупинитися на такому розділі філософії, як філософія релігії, яка, Релігійні способи розуміння дійсності відрізняються від наукових методів і мають свої особливості. Найпоширеніші з них - «без тілесні ілюзії» та «містичне осяяння». Перші-це спроба розкрити участь окремих істот у сенсі універсальної досконалості шляхом вдумливого виходу зі свого індивідуального тіла, звільнення від тілесності і бачення навколишнього світу так, ніби вони дивляться на нього з зовні. Інший-заглибитися в себе, переступити свої кордони із зовнішнім світом і злитися з потоком подій у світі. Зрозуміло, що для розуміння цих методів потрібна спеціальна підготовка і сприятливі умови. Однак було б помилкою вважати, що релігія є абсолютно незалежною у формуванні важливих цінностей. Жодна форма суспільної свідомості не може існувати ізольовано від іншої. Релігія компенсує брак знань про сенс всесвіту, людського життя і суспільства. Ця ж проблема є предметом дослідження інших форм суспільної свідомості, зокрема філософії.

Висновок. Релігія є пізнішою і більш зрілою формою людського світогляду і тому вивчалася далі. У релігійній свідомості суб'єкт і об'єкт вже чітко розділені, що долає характерну для міфу нероздільність людини і природи і закладає підвалини для проблем, властивих філософії. У релігії Ідея відокремлюється від матерії і навіть протиставляється їй. У релігійному світі виникає зовсім інший, недоступний для почуттів і розуму, і тому в об'єкти надприродного світу треба вірити. Віра є основним способом розуміння буття.

Другою характеристикою релігійного світогляду є практичність, оскільки віра без практики є мертвою. У цьому контексті віра в Бога і в надприродний світ загалом викликає своєрідний ентузіазм, життєву силу, яка дає життя житейському розумінню. Релігію творять люди. Люди є одночасно суб'єктом і об'єктом релігійної творчості, яка історично була потужним джерелом соціальних змін.

Список використаної літератури

1. Арутюнов В. Філософія: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ: Київський національний економічний університет, 2001. 221 с.
2. Афанасенко В. Філософія: Підручник для вищої школи: Прапор, 2004. 735 с.
3. Бичко І. Філософія: Підручник для студ. вищих закладів освіти: Либідь, 2002. 408 с.
4. Білодід Ю. Філософія: Український світоглядний акцент: Навчальний посібник: Кондор, 2006. 355 с.
5. Бойченко І. Філософія історії: Підручник для студ. вищ. навч. закладів: Знання, 2000. 724 с.
6. Буслинський В. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищ. навч. закладів: Київський славістичний університет, 2002. 315 с.
7. Воронкова В. Філософія: Навчальний посібник: ВД «Професіонал», 2004. 460 с.
8. Губерський Л. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищих навч. закл.: Вікар, 2005. 516 с.
9. Ільїн В.Ф. Філософія: Підручник. В 2-х ч.: Альтерпрес, 2002. Ч.1: Історія розвитку філософської думки. Авт. передм. А.А. Мазаракі. 463 с.

«УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ» ФІЛОСОФІЯ Г. СКОВОРОДИ

Постановка проблеми: Сьогодні в час війни, надзвичайно актуальною є тема: «Український дух» (філософія Г. Сковороди). Ця тема, має декілька проблем, але головна полягає в розгляді поняття та особливості українського духу. А також, в унікальності і цінності української культури, традицій та побуту.

Мета: Проаналізувати поняття - український дух, визначити його особливості та вплив культури, традицій і побуту на український дух.

Для досягнення мети слід виконати наступні **завдання:**

Засвоїти поняття - український дух, та дати його характеристику

Визначити особливості українського духу та його наслідки для суспільства

Збагнути культурну цінність українського народу, його унікальні традиції та побут, що формують український дух.

Виклад матеріалу: Український дух – це буття і думання (тобто основа українського народу), що уособлює в собі культуру, традиції і побут України. Український дух - це сила, патріотизм, єдність та толерантність. Григорій Сковорода позиціонує український дух, як дух свободи і стійкості. Він писав, що: «Україна, край хоробрих сердець і незламного духу, перемаже кризь бурі історії». Завдяки цьому духу українці показують свою ідентичність і силу усьому світу. Але варто зазначити, що український дух, так би мовити «проявляється» тоді, коли виникають загрози з боку країн агресорів (тобто росії). Оскільки тоді українці відчують, що хтось прагне керувати ними, а українці за своїм менталітетом звикли бути «самі собі хазяями». Проте український дух повинен проявлятися постійно, навіть тоді, коли безпеці України не будуть загрожувати країни агресори. Бо він повинен бути присутнім у житті кожного поважаючого себе українця, впродовж усього життя.

Український дух може проявлятися в таких рисах як гостинність, патріотизм, творчість, єдність, гуманізм, духовність, толерантність, виявленні традицій, а також в любові до природи. Саме ці риси надавали українському духу особливості і неповторності. Оскільки вони сприяли формуванню унікальної ідентичності, а також не лише відображали особливості культури, але і сприяли взаємодії, творчості та взаєморозумінню нації. Ці риси формували такий український дух, який проявляється у відповідях на виклики часу.

Свою філософією Григорій Сковорода поширював у суспільстві ідеї моральності, відповідальності, патріотизму та єдності. Його філософія актуальна роками, а особливо в теперішній час, коли українці зіткнулися з такою масштабною проблемою, яка впливає на їхній національний дух. Філософія Григорія Сковороди сприяє єдності, свідомості, патріотизму та толерантності українського народу. Що знову ж таки робить український дух особливим і неповторним.

Саме ці культурні цінності відіграють важливу роль в формуванні унікального та відомого образу українського народу, а також в національному і духовному відродженні України. З вище зазначеного можна помітити, що риси у яких проявляється український дух і основні культурні цінності українців є аналогічними. Це означає, що в першу чергу український дух, формує українська культура та її цінності. Тому, що культура є фундаментом для формування поглядів та ідентичності будь якого народу.

Григорій Сковорода прекрасно розумів, що на формування українського духу впливає не лише культура, але й безпосередньо традиції та їхня унікальність. Були певні традиції, які за часів Григорія Сковороди формували український дух багатьох українців і які продовжують його формувати і в сьогодення, серед них:

Народна мудрість (фольклор): саме в фольклорі вираженні традиції (життєві погляди та цінності) народу, які в першу чергу формують український дух.

– Християнські традиції: до них належать святкування таких свят як Великдень, Різдво тощо. Вони формують віру, яка тоді формує сам дух.

– Філософські традиції: ці традиції відіграють суттєву роль в формуванні українського духу, впливаючи на свідомість та цінності українського народу.

– Гуманістичні традиції: ці традиції акцентують увагу на людській гідності, розумінні та підтримці прав та потреб людини. Які також відіграють важливу роль в формуванні українського духу.

– Селянські традиції: також відіграють важливу роль в формуванні духу, вони відображають специфічний спосіб життя, цінності та уявлення про світ.

Таким чином стає зрозуміло, що традиції також відіграють дуже велику роль у формуванні українського духу. Оскільки традиції – це звичаї, що передаються з покоління в покоління. І варто сказати, що традиції так само як культура і побут формують цінності, ідентичність, моральність, єдність та толерантність народу – нації.

Побут – це повсякденні, домашні та рутинні аспекти життя людей та суспільства, що також впливає на формування українського духу. Часто побутові справи переростають у традиції і культуру, що вже автоматично впливає на формування духу нації.

Особливості українського побуту визначаються багатовіковими традиціями, культурою та історією. Найважливіші особливості включають:

Висновок. Отже з вище зазначеного можна зробити такий висновок.

Український дух – це буття та думання українського народу. Це патріотизм, ідентичність, сила та єдність українців, яка є особливою та неповторною. Григорій Сковорода позиціонує український дух, як дух свободи і стійкості.

Найголовнішими аспектами, які формують український дух є: культура, традиції та побут. Саме вони своїми рисами і особливостями, сприяють формуванню неповторного та дивовижного духу сильної нації. Так наприклад культура зосереджує свою увагу на таких цінностях, як патріотизм, толерантність, релігійність, творчість, гостинність, сімейні цінності та єдність з природою. І завдяки цим цінностям формується унікальний та неперевершений український дух. Те саме стосується традицій та побуту.

Оскільки, сьогодні Україна перебуває в надзвичайно скрутному становищі, через війну з росією, філософія Григорія Сковороди про український дух є дуже актуальною та цінною для українського народу. Ця філософія допомагає українцям збагнути, що таке український дух, його особливості та значення. А найголовніше допомагає його досягнути та не втратити. Мені дуже імponує філософія Григорія Сковороди, її значення, проблематика та особливість. Він є визначною постаттю філософії та літератури. Який в першу чергу був справжнім патріотом своєї держави.

Список використаних джерел

1. Дмитрієнко Ю. М. « До питання генезису української національної самосвідомості». Філософія: наук. вісник. Харків: Державний університет імені Г. С. Сковороди, 1998. С. 111- 112.
2. Іваньо І. В. « Філософія і стиль мислення Г. Сковороди . Київ: Наукова думка, 1983. 270 с.
3. Редько М. «Світогляд Г. С. Сковороди». Г. С. Сковорода. Львів: Видавництво Львівського університету, 1967. 270 с.
4. Чижевський Д. « Філософія Г. С. Сковороди». Львів: Наукове товариство імені Шевченка, 1934. 11с.

Ф.БЕКОН - ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ.

Постановка проблеми: Проблема дослідження полягає у визначенні конкретного впливу та значення Ф. Бекона як першого філософа нового часу на формування сучасної наукової методології, виявленні його інноваційних підходів та спробі розкрити, наскільки його ідеї та концепції залишаються актуальними у сучасному науковому середовищі.

Мета дослідження: Мета дослідження - вивчення внеску Ф. Бекона як першого філософа нового часу у розвиток наукової думки та оцінка актуальності його ідей у сучасному світі.

Завдання дослідження:

– Вивчення впливу ідей Ф.Бекона на розвиток наукової та філософської думки.

– Аналіз спадщини Ф.Бекона та відображення його поглядів у сучасних підходах до наукової методології.

Виклад матеріалу. Серед філософів Нового часу Ф. Бекон посідає провідне місце, тому що він перший і єдиний з самого початку наукової революції XVII в. виконав виключно складну і важливу роботу – провів філософсько-методологічний аналіз стану наукового знання, його структури і позначив перспективи його подальшого розвитку. [3] Наукові та філософські концепції Ф. Бекона, одного з провідних філософів нового часу, залишають помітний слід у розвитку наукової та філософської думки. Його внесок визначається методологічними принципами наукового пізнання та переосмислення відношення між наукою, суспільством та технологічним прогресом.

Ф. Бекон був відомий своєю концепцією наукового методу, який він розвинув у своїй праці «Нова Атлантида». Його підхід базувався на експерименті, спостереженні та систематизації даних, використанні індукції та дедукції для досягнення нових знань. Цей метод став основою для подальшого розвитку наукової методології, що значно вплинуло на розвиток науки. Ф. Бекон вважав, що знання – це сила, однак дійсно справжньою силою наука стає лише коли ґрунтується на з'ясуванні істинних причин явищ природи. [1]

Одним із найважливіших аспектів його спадщини є підкреслення важливості фактів та спостережень у науковому пізнанні. Він підкреслював необхідність використання експериментів та об'єктивного спостереження як основних засобів для набуття знань, що поклав початок сучасній емпіричній науковій методології.

Нестабільність суспільства та швидкість технологічних змін змусили сучасну наукову спільноту переосмислити ідеї Бекона в контексті сучасного світу. Його підхід до наукового пізнання залишається актуальним, спонукаючи дослідників до пошуку нових методів та підходів до розв'язання складних проблем.

Таким чином, ідеї Ф. Бекона суттєво вплинули на розвиток наукової та філософської думки. Його підхід до наукового методу, важливість експерименту та об'єктивного спостереження залишаються ключовими складовими сучасної наукової методології, надихаючи дослідників розширювати горизонти пізнання у сучасному світі.

Спадщина Бекона має величезний вплив на сучасні підходи до наукової методології. Його ідеї та погляди виявили суттєвий вплив на розвиток сучасної науки, зокрема щодо підходів до методів дослідження, організації наукового співтовариства та способів відображення наукової інформації.

Однією з ключових складових спадщини Бекона є акцент на значенні експерименту та об'єктивних спостережень у науковому процесі. Він підкреслював необхідність систематизації фактів та розвинення наукової бази на основі об'єктивних даних. Його ідеї стали основою для розвитку емпіричного методу та наукової експертизи.

Сучасні підходи до наукової методології, зокрема в області досліджень у природничих науках та гуманітарних дисциплінах, частково ґрунтуються на принципах Бекона. Ф. Бекон вважав, що вищим завданням пізнання і всіх наук є удосконалення людського життя.[2] Наприклад, багато сучасних науковців інсистують на важливості систематизації даних, об'єктивності спостережень та ретельності експерименту як ключових елементів наукового методу. Крім того, він підкреслив значення колективної роботи та обміну ідеями серед наукової спільноти, що впливає на сучасні практики наукового дослідження та взаємодії між науковцями.

Таким чином, спадщина Ф. Бекона унаочнюється у важливості наукового методу, який поклав початок емпіричному підходу та систематизації даних. Вплив його поглядів можна помітити у багатьох сучасних наукових підходах, що сприяє подальшому розвитку та зростанню наукового знання у всіх сферах.

Висновок. Спадщина Бекона суттєво вплинула на сучасну наукову методологію, покладаючи основу для емпіричного підходу до досліджень. Його ідеї про експеримент, об'єктивність спостережень та колективну роботу в науковій спільноті відображаються в сучасних наукових підходах, сприяючи розвитку наукового знання та технологічного прогресу.

Список використаної літератури :

1. Емпіризм та раціоналізм у філософії нового часу. Галайда Ю.Ю., Литовченко О.І. Збірник тез за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Філософські обрії сьогодення» 19 листопада 2020 р. Херсон: ХДАЕУ, 2020. ст. 41
2. Пилипишин. А. Індивідуалістична концепція у філософії права Френсіса Бейкона. Підприємництво, господарство і право. 2021. УДК 340.12. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.3.34>
3. Кравченко П.А. Мешков В.М. Френсіс Бекон - Батько західноєвропейської філософії науки. Вісник Національного Авіаційного Університету. Серія: Філософія. Культурологія 31 (1), ст. 26-34 . 2020. DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.31.14821>

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА

Постановка проблеми. Філософія Сократа належить до найвизначніших етапів розвитку філософського мислення. Однією з центральних проблем у його вченні є питання про природу людини, її місце у суспільстві та духовний розвиток. Ця теза розгляне, яким чином Сократ вирішував проблему людини через призму свого унікального підходу до філософського дослідження.

Метою даного дослідження є докладний аналіз поглядів Сократа на проблему людини, визначення ключових аспектів його вчення та його вплив на формування образу і ролі індивіда в античному суспільстві. Дослідження Сократової філософії розкриє особливості його розуміння етики, знання та духовного самовдосконалення.

Виклад матеріалу. Філософія Сократа, відомого своїм унікальним методом діалогу, ґрунтовно розглядає взаємодію між людською душею та суспільством. Його думки дозволяють нам дослідити, як він бачив цю взаємодію і як вона вплинула на розвиток громадянськості в стародавніх Афінах.

Одним з важливих аспектів вчення Сократа є його підхід до розуміння ролі особистості в суспільстві. Він вважав, що справжнє покращення суспільства починається з покращення кожного громадянина. Його метод діалогу використовував діалог з різними членами спільноти для розкриття людської природи і пошуку шляхів досягнення ідеалів у суспільному устрої.

Сократ стверджував, що розуміння внутрішнього світу кожної людини є ключем до розуміння суспільства в цілому. Його принципи етичного мислення спрямовані на розвиток не лише моральних цінностей, але й здатності до самопізнання. Переконалий, що «незнання - корінь усього зла», Сократ прагнув розкрити невідоме і заохочував людей до аналізу власних переконань та глибокого розуміння власних вчинків.

У своєму діалозі з суспільством Сократ торкався важливих аспектів моралі, справедливості та політики. Його критика правителів та участь в афінських політичних подіях свідчать про його відданість справедливості та загальному добробуту. Він підкреслював важливість правдивого інтелектуального діалогу для вирішення конфліктів і гармонізації соціальних норм.

Ключовим елементом його вчення є ідея про те, що індивідуальне і колективне благо не можна відокремлювати. Шлях до вдосконалення суспільства лежить через вдосконалення душі кожної людини. Сократ вважав, що краще суспільство виникає з кращих громадян, які формуються через самопізнання і розуміння внутрішніх моральних принципів.

Етика та Мораль:

Античний філософ Сократ зробив значний внесок у наше розуміння етики та моралі завдяки своєму унікальному методу діалогу та силі аргументів. У цьому есе ми розглянемо, як Сократ визначав етику і мораль у своєму філософському вченні.

1. Сократ і питання етики.

Однією з центральних тем філософії Сократа є проблема етики та моралі. Він вважав, що головним завданням людини є досягнення мудрості та доброчесності. Сократ вважав, що шлях до щастя і покращення суспільства лежить через розвиток внутрішньої моралі.

2. Діалог і порозуміння.

Метод діалогу Сократа був засобом вирішення етичних проблем. Через взаєморозуміння та обговорення думок він прагнув знайти істину та морально правильний шлях. Цей процес сприяв виробленню спільного морального образу в суспільстві.

3. Внутрішнє самопізнання:

Сократ вважав, що головним кроком до морального розвитку є самопізнання. Знаючи та аналізуючи свої переконання, людина може зрозуміти свої слабкі та сильні сторони. Цей процес веде до усвідомлення справжніх цінностей і чеснот.

Висновок. У своїй філософії Сократ надавав великого значення самопізнанню і знанню як ключу до розуміння природи життя і набуття мудрості. Його метод діалогу та акцент на внутрішній рефлексії визначили його особливий підхід до досягнення істини та розвитку етики.

Для Сократа самопізнання було не лише самоціллю, але й засобом досягнення об'єктивного знання та внутрішньої чесноти. Він стверджував, що знання є неповним без глибокого розуміння самого себе. Через діалог з самим собою, активний внутрішній діалог можна розвинути в мудру і морально правильну людину.

Знання, отримані через самопізнання, повинні бути корисними не тільки для особистого зростання, але й для блага суспільства. Сократ закликав використовувати отримані знання для покращення якості життя та позитивного внеску в соціальну справедливість.

Таким чином, вчення Сократа підкреслює глибокий зв'язок між самопізнанням, знаннями і внутрішньою доброчесністю. Філософія Сократа залишається нескінченним джерелом натхнення для тих, хто прагне інтелектуального зростання, а також пізнання себе на шляху до мудрості і моральності.

Список використаної літератури:

1. Біленко, О. В. «Сократ: етичний аспект філософської думки.» Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016.
2. Гладун, А. В. «Сократ і сократизм: основні риси.» Київ: Факт, 2014.
3. Загоруйко, М. В. «Сократ та сократична етика.» Київ: Видавництво Київського університету, 2018.
4. Махаринцев, В. П. «Сократ та антична філософія.» Київ: Наукова думка, 2015.
5. Стребков, Д. І. «Філософія Сократа.» Київ: Видавництво «Академія», 2017.

ВПЛИВ АНТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ ТА КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. Вплив античного мислення на розвиток української філософської думки та культури є однією із значущих тем у вивченні історії та культурного розвитку України. Антична філософія, наука, та культура створили великий вплив на формування і розвиток різних аспектів українського суспільства, починаючи від архаїчних часів та закінчуючи сучасністю.

Мета. Аналіз та розкриття способів, якими антична філософія та культура вплинули на формування і еволюцію філософських, культурних та інтелектуальних аспектів українського суспільства протягом історичного періоду.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- зробити аналіз прийняття античної філософії в Україні.
- проаналізувати вплив античної філософії на українську філософію.
- дослідити вплив античного мислення на культуру України.
- дослідити перехід від античності до середньовіччя.

Виклад матеріалу. Прийняття античної філософської спадщини на території України відбувалося поступово, протягом багатьох століть. Перші контакти з античною філософією відбулися в добу Київської Русі. У цей час античні філософські праці перекладалися на старослов'янську мову, і їхні ідеї почали поширюватися серед освіченої верстви населення.

Особливо важливу роль у поширенні античної філософії відіграв митрополит Іларіон. У своєму знаменитому «Слові про закон і благодать» він використав ідеї Платона, Аристотеля та інших античних філософів для обґрунтування християнської доктрини.

У XVI-XVII століттях на території України відбувався процес гуманізації освіти. У цей час було відкрито низку навчальних закладів, у яких вивчалися античні філософські праці. Зокрема, антична філософія викладалася у Києво-Могилянській академії, яка стала одним із найважливіших центрів освіти та науки в Україні.

У XVIII столітті на території України поширилась ідея про єдність античної та християнської культур. Ця ідея була обґрунтована в працях українських філософів Григорія Сковороди та Миколи Костомарова.

У XIX столітті антична філософія продовжувала вивчатися в українських навчальних закладах. Зокрема, у Київському університеті імені Тараса Шевченка було відкрито кафедру класичної філософії.

Антична філософія справила значний вплив на формування українських філософських концепцій. Найважливішим впливом були ідеї Платона та Аристотеля.

Платонічні ідеї про світ ідей, про душу як вищу частину людини, про кохання як шлях до пізнання істини знайшли відображення в працях українських філософів Григорія Сковороди, Миколи Костомарова, Володимира Винниченка, Дмитра Чижевського та інших.

Аристотелівські ідеї про пізнання, про природу людини, про суспільство та державу також були важливим джерелом для українських філософів. Зокрема, вони були використані в працях Іларіона, Петра Могили, Григорія Сковороди, Михайла Драгоманова, Володимира Винниченка та інших.

Інші античні філософські школи та філософи також зробили свій внесок у формування українських філософських концепцій. Наприклад, ідеї стоїків були використані в працях Іларіона, Петра Могили, Григорія Сковороди, а ідеї софістів – у працях Миколи Костомарова та Володимира Винниченка.

Античне мислення мало значний вплив на культурні аспекти України. Зокрема, воно вплинуло на розвиток літератури, мистецтва, архітектури та релігійних практик.

У літературі античні теми та мотиви зустрічаються в творах Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Івана Франка, Михайла Коцюбинського та інших.

У мистецтві античні мотиви використовувалися в архітектурі, скульптурі, живописі та декоративно-прикладному мистецтві. Зокрема, вони зустрічаються в творах Івана Котляревського, Івана Сошенка, Василя Лопата та інших.

Античні мотиви також використовувалися в архітектурі. Зокрема, вони зустрічаються в палацах, храмах та інших будівлях, зведених у XVIII-XIX століттях.

Античні ідеї про людину, суспільство та світ знайшли відображення в релігійних практиках українців. Зокрема, вони були використані в християнській доктрині, а також у народних віруваннях.

Перехід від античності до середньовіччя на території України відбувався поступово, протягом багатьох століть. У цей час античні ідеї продовжували впливати на культуру та суспільне життя.

Однак, із поширенням християнства на території України, античні ідеї почали поступово витіснятися християнськими.

Список використаної літератури:

1. Бондарчук, І. Ф. Антична філософія в Україні: історія та теорія: Навч. посіб. / І. Ф. Бондарчук. К.: Либідь, 2001. 256 с.
2. Гудзенко, І. К. Антична філософія і українська культура / І. К. Гудзенко. К.: Вища шк., 1988. 256 с.
3. Дмитрієв, В. А. Антична філософія в Україні: Історія та сучасність / В. А. Дмитрієв. К.: Істина, 1995. 240 с.

4. Кривенко, І. М. Антична філософія та українська культура: Досвід взаємодії / І. М. Кривенко. К.: Вид-во НАН України, 2005. 256 с.
5. Чижевський, Д. Історія української філософії: У 2 т. / Д. Чижевський. К.: Основи, 2002. Т. 1. 560 с.
6. Історія української філософії: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Історія_української_філософії

БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ

Постановка проблеми : Тема буття світу і людини залишається вельми актуальною протягом історії та в сучасності. Питання щодо природи життя, існування, сенсу та мети людського існування завжди були важливими для філософії, науки і релігії. У сучасному світі, де ми стикаємося з численними складними викликами, розуміння фундаментальних аспектів буття може відкрити нові можливості для вирішення цих проблем. Вивчення цих питань розширює нашу свідомість і розуміння інших і сприяє розвитку толерантності та взаєморозуміння.

Мета : Мета полягає в розгляді взаємозв'язку між буттям людини та світом, розкритті впливу індивідуального і колективного способу буття на формування суспільства та культури, а також в пошуку глибинних філософських та етичних аспектів цього взаємодії.

Завдання дослідження :

1. Аналізувати релігійні та філософські погляди на походження світу та місце людини в ньому.
2. Дослідити вплив культури, мови та ідентичності на сприйняття світу і буття людини.
3. Описати зв'язок між Всесвітом та людиною, як одним цілим.

Виклад матеріалу. Питання походження світу та місця людини в ньому завжди цікавили філософів та релігійних мислителів. Ця тема стала вічною історією пошуків і роздумів, яка відображена в різних релігійних та філософських системах.

Однією з найпоширеніших релігійних концепцій є створення світу Богом, що притягло до себе увагу численних релігій, таких як християнство, іслам та іудаїзм. У цих віросповіданнях світ створений Богом, який наділив людину особливим місцем і обов'язками, надаючи їй право на волю вибору та відповідальність перед ним.

Філософи також намагалися відповісти на це питання. Наприклад, філософи-матеріалісти вважають, що світ виник як наслідок природних процесів, а людина - продукт еволюції. Інші філософи, розглядають світ як створений у розумових абстракціях і визнають важливість ролі розуму в існуванні світу. Таким чином, погляди на походження світу та місце людини в ньому різняться в залежності від релігійних, філософських і наукових підходів.

Буття людини - це складний процес, що об'єднує фізичні, психологічні, соціокультурні та філософські аспекти, формуючи унікальну індивідуальність та сприйняття світу. Людина - узагальнена характеристика індивідності, яка є способом її конкретного існування.

Формування нашого буття складається з багатьох чинників, таких як, мова, культура, ідентичність та мислення. Вплив культури, мови та ідентичності на сприйняття світу і буття людини є важливими аспектами розуміння нашої життєвої реальності. Ці фактори взаємодіють і формуються один одним, створюючи непередбачувану симфонію, яка впливає на спосіб, яким ми розуміємо світ і власне місце в ньому.

Культура є невід'ємною частиною існування кожної людини. Вона включає в себе систему цінностей, традицій, обрядів та способів життя, які передаються з покоління в покоління. Культурна приналежність формує наші переконання і сприйняття світу. Наприклад, в різних культурах можуть існувати різні ідеали краси, різні погляди на сім'ю.

Мова є вікном у культурний світ та способом виразити наші думки і почуття. Кожна мова має свою унікальну структуру та словник, що впливає на те, як ми сприймаємо та виражаємо свої ідеї. Різні мови можуть мати різні способи виразити одну і ту ж думку.

Ідентичність, в свою чергу, базується на культурі та мові, і вона визначає те, як ми бачимо себе в контексті світу. Наша ідентичність формується на основі національної, етнічної, релігійної та соціальної приналежності. Вона визначає наші цінності, переконання та ставлення до інших людей.

Мислення - ключовий аспект буття людини, впливаючи на сприйняття світу і формування переконань, цінностей і виборів. Саме тому сьогодні багатьма науковцями піднімається питання про уважне відношення до мисленевої діяльності сучасної людини.

Зв'язок між Всесвітом і людиною можна розглядати як глибокий і невід'ємний, уявляючи їх як одне ціле. Філософія стверджує безумовну первинність і пріоритетність людини над усіма рівнями: онтологічним, ціннісним та ін. Ця концепція відображає усвідомлення того, що людина і її оточення взаємопов'язані та взаємозалежні.

Всесвіт, у якому ми існуємо, забезпечує необхідні умови для існування життя на Землі. Людина, в свою чергу, є складовою частиною цього Всесвіту. Її фізичний склад включає атоми та молекули, які складаються з елементів, утворених в реакціях внутрішнього сталого спалаху зір. Ми є продуктом еволюційних процесів, які розгорталися на Землі протягом мільйонів років. Наша екзистенція тісно пов'язана з навколишнім середовищем, включаючи клімат, ресурси, тваринний та рослинний світ.

Однак ця взаємозалежність не обмежується лише фізичними аспектами. Люди розвивають культуру, мову, науку і технологію, які впливають на спосіб, яким ми сприймаємо та взаємодіємо з Всесвітом. Ми досліджуємо Всесвіт, вивчаючи астрономію та космологію, і шукаємо наші корені в глибоких галактиках.

Зв'язок між Всесвітом і людиною відображається в усвідомленні того, що ми не просто спостерігачі цієї неймовірної космічної події, ми є її частиною. Наше існування, розуміння, та взаємодія з Всесвітом є складовою

частиною цього великого та невичерпного континууму. Всесвіт і людина є взаємопов'язаними, створюючи спільне ціле, де ми протягом короткого часу маємо можливість вивчати і розуміти дива космосу та наше власне місце в ньому.

Висновок. Буття світу і людини є невід'ємно пов'язаними. Всесвіт надає умови для існування людини, впливає на нашу фізичне та природне буття, а також відображається в наших астрономічних та наукових дослідженнях. Людина, у свою чергу, створює культуру, мову, ідентичність та релігію, що впливають на сприйняття світу. Взаємодія між Всесвітом і людиною формує нашу унікальну перспективу та робить наше буття неповторним.

Список використаної літератури:

1. Шавріна І. Глобалізаційні процеси і проблема буття людини у світі. Вісник Національного Авіаційного Університету. Серія: Філософія. Культурологія 36 (2), 74-77
2. Харченко Л.М. Космічний потенціал духовного буття людини. (2019) URL: <http://ephseir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/handle/8989898989/4186>
3. Крицький О.В. Сухова Н.М. Прояв духовності людини ХХІ століття в реаліях буття. Філософія релігії та медицини в постсекулярну добу: матеріали IV Міжнар., 165, 2022

БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка проблеми. Розуміння того, як саме буддисти визначають моральність та етику, і які принципи керують їхніми діями. Також важливо вивчити, які конкретні практики буддисти використовують для розвитку моральності, чи існують специфічні медитаційні техніки або ритуали, спрямовані на цей процес.

Мета. полягає в дослідженні та розумінні буддистського шляху морального вдосконалення, його принципів та практик. Вона спрямована на вивчення того, як буддисти використовують свої вірування, медитацію

та інші духовні практики для розвитку моральності, етики та духовності.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

1. Вивчити основні принципи моральності та етики в буддизмі, а також те, як вони впливають на поведінку буддистів.

2. Дослідити конкретні практики, які використовуються в буддизмі для розвитку моральних якостей, такі як медитаційні техніки та ритуали.

3. Вивчити вплив буддистського шляху морального вдосконалення на життя та поведінку практикуючих, а також їхні взаємини з іншими людьми.

4. Дослідити взаємодію буддистського шляху морального вдосконалення з іншими аспектами буддизму, такими як медитація, вивчення сутт та ритуали.

Виклад матеріалу: В сучасній епохі спостерігається значний попит на вивчення та розуміння духовної спадщини Сходу і відповідних релігійних традицій.

Буддистський шлях розпочинається з розуміння чотирьох благородних істин, що включають в себе реальність страждань, їхні причини, можливість звільнення від страждань та самий шлях до цього визволення.

Правильна поведінка і дотримання п'яти складників моральної дисципліни (не вбивати, не красти, не скоювати неправду, утримуватися від шкідливих сексуальних вчинків, утримуватися від отруйних речовин) є першою ступенем на шляху до морального вдосконалення.

Буддистська практика медитації і розвиток уваги спрямовані на заспокоєння розуму, відсутність смутків та концентрацію. Ці практики допомагають подолати негативні емоції та зробити свідомість більш ясною.

Буддизм наголошує на розвитку любові і співчуття до всіх істот. Ця риса сприяє виробленню позитивних стосунків і вирощує моральні якості, такі як доброта, терпимість та розуміння.

Буддистський шлях морального вдосконалення включає в себе розвиток правильного знання та розуміння. Це означає розуміння природи реальності і відмову від неправильних уявлень.

Етична система Будди включає основні елементи загальнолюдської моралі, що є значущим внеском буддизму. Проте вчення Будди виходить за межі просто релігійних норм. Смирненість, лагідність, любов до всього живого, терплячість, співчуття, а також готовність до взаємодопомоги – всі ці моральні якості є кроками на шляху до спасіння.

В одній з ключових текстів буддизму, виявлені особливо вражаючі гуманістичні принципи, а саме в «Дхаммападі», написаної приблизно у III столітті до н.е. Цей твір, що входить до святого канону буддизму, складається з 26 розділів і 423 афоризмів, приписаних Будді. Незвичайна стилістична форма «Дхаммападі» полягає в лаконічних, афористичних висловах, що роблять його легким для розуміння, незважаючи на образний і метафоричний стиль.

У тексті «Дхаммапади», як і гуманістичного буддизму в цілому, можна виділити два провідні смислові пласти: 1) ідея духовної і моральної самодисципліни та боротьби із зачатками зла в першу чергу в собі; 2) ідея моральності як основи релігійного благочестя і засудження фальшивих форм релігійності.

Центральною частиною буддистського шляху є відмова від алчності та прагнення до самовдосконалення. Це означає прийняття життя таким, як воно є, і постійну працю над власними недоліками для досягнення внутрішньої чистоти та мудрості.

Буддисти, а з ними й індуїсти вірять, що чи буде індивід страждати а чи насолоджуватися у теперішньому житті, залежить від того, які вчинки він робив у минулому. Якщо людина щаслива, то це тому, що вона заслужила щастя у минулому. Якщо ж вона страждає, то це розплата за колишні діяння (закон карми). Буддисти зазвичай не поспішають на допомогу страждаючому.

Висновки. На основі ключових вірувань буддизм відтворив систему моралі, яка відмовляється від прямих норм поведінки та ігнорує культові аспекти, намірено визнаючи різноманітність історичних та просторових моральних норм. Таке підходить дозволяє розсмоктати парадокси моральних поглядів, іноді навіть зводячи на них взаємозаперечені аспекти.

Список використаних джерел:

1. Філософські дослідження: Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Випуск №19. Луганськ: Вид-во СХУ імені В.Даля. 2013. С.170-180.
2. Ярошенко Т.М. Проблема страждання в історико-культурній традиції // Вісник Львівського університету. Серія філософських наук. Вип. 5. Львів: Світ, 2003. С. 317-323.

3. Етичний аспект буддизму URL: https://pidru4niki.com/13500826/religiyeznavstvo/etichniy_aspekt_buddizmu
4. Буддизм та його основні поняття. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/relig/21281/>

ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю уточнення категоріального апарату філософії економіки, що є основою для осмислення господарсько-економічної діяльності людини.

У сучасних філософських дослідженнях значна увага приділяється різним видам спеціалізованого філософського знання, філософії техніки, філософії релігії, філософії освіти і т. д. Але поза полем дослідження залишається філософія економіки: про це спеціалізоване філософське знання немає жодного слова. З цієї проблематики можна виділити змістовну роботу А. І. Самсіна, солідне дослідження В. А. Канке, що тільки-но побачило світло, фундаментальну «Антологію філософії економіки» за редакцією Деніела Хаусмана.

Об'єктом дослідження виступає економічне буття суспільства.

Предметом дослідження є знання про виробляючу економіку, надскладну самоорганізовану систему як сутність економічного буття, цивілізаційне благо, універсальні закони його розвитку, зв'язки з соціально-моральним початком, проектування гуманістично орієнтованих моделей суб'єктів господарської діяльності та форм господарювання.

Мета дослідження полягає в науково-теоретичному осмисленні господарсько-економічної діяльності як соціокультурної форми поведінки суб'єктів, мотивованих до досягнення економічного та позаекономічного результату на прикладі філософської традиції

Постановка проблеми визначається необхідністю застосування філософської рефлексії, раціональної критики та інших наукових методів для сучасного аналізу як існуючого економічного знання, так і реальної економіки з метою відповісти на питання: «що таке філософія економіки?»[11].

Відповідно до поставленої мети, у роботі ставляться і вирішуються такі **завдання**:

- виявити основні риси філософського осмислення економіки та господарства;
- конкретизувати предметно-теоретичну галузь філософії господарсько-економічної діяльності;
- здійснити аналіз теорій раціонального управління економічною діяльністю;
- дати визначення поняття господарсько-економічної діяльності у сучасних теоріях глобалізації.

Методологічні та теоретичні підстави дослідження визначаються сукупністю висновків та результатів про філософський зміст концепту господарсько-економічної діяльності на основі історично стійкої традиції поділу знання про хрематистику – науку про отримання прибутку та економії як науки управління та розпорядження господарством, що вплинула на подальше розмежування предметів економічної теорії та філософії економіки.

Характерною рисою існуючої економічної системи є її глобальний вимір, у якому виникають не тільки нові економічні сегменти, а й змінюється вигляд економічного суб'єкта, про що свідчать висновки більшості сучасних економістів, філософів, політологів.

Філософія економіки прагне виявити зміст всесвітньо-історичного процесу як руху до ідеалу, до добробуту суспільства, до соціальної справедливості. Видатний економіст Л. Ерхард так писав про мету економічної діяльності: «Економічні концепції і економічні уклади завжди були і будуть піддані змінам, проте вічної залишається мета економічної діяльності – служити і сприяти добробуту людей» [3, с. 47].

Головна мета філософії економіки – це гуманізація економіки та гуманітаризація економічної науки. Здійснення цієї мети досягається з допомогою реалізації функцій філософії економіки.

Світоглядна функція філософії економіки орієнтує економічну науку на глобальне бачення світу, відмову від його фрагментарного сприйняття, від утилітарно споживчого, кількісного підходів до природи та суспільства, технократичного авантюризму. Гармонічна єдність та взаємодія трьох основних глобальних сфер людської діяльності – екологічної, соціальної, економічної – умова виживання людства [2].

Розглядаючи проблему співвідношення філософії та економічної науки, С. Сіяжков та Е. Юрченко [1] стверджують, що «...філософські ідеї та принципи завжди були механізмами з'єднання світогляду з вмістом і методологічними елементами економічного пізнання. На їх думку, філософія економіки розглядає систему господарювання як багатовимірний, суперечливий, об'ємний світ. Специфіка філософського знання допомагає піднятися над зовнішнім, буденним аналізом поверхових явищ та їх властивостей, проникнути в сутність глибинних економічних процесів, які неможливо збагнути ні досвідом, ні практикою, оскільки вони виходять за межі раціонального осягнення [1, с. 514].

Ключовою ланкою, альфою та омегою, життєвим нервом філософії економіки є людина, суб'єкт економічної діяльності. Видатний гуманіст ХХ століття, творець Римського клубу А. Печчеї писав: «Адже саме в людині укладені джерела всіх наших проблем, на ній зосереджені всі наші прагнення і сподівання, у ньому всі початки і всі кінці, і в ньому ж основи всіх наших надій. І якщо ми хочемо відчувати глобальність всього сущого на світі, то в центрі цього має стати цілісна людська особистість та її можливості» [7, с. 155].

Зростаючого значення в сучасну епоху набуває антропологічна функція філософії економіки. Її мета – за допомогою людського життя надати гуманний сенс існуванню людини, перетворити її економічне буття із засобу виживання на спосіб самореалізації, самоствердження.

Проектована модель сучасного суб'єкта економічної діяльності може бути позначена як модель «багатомірної людини». Його ціннісними орієнтирами є не безмежне зростання витончених потреб, а самореалізація, творче самовираження, розвиток духовних і тілесних здібностей, примат якості життя над

кількістю споживаних благ. Йому притаманна висока свідомість відповідальності перед суспільством, він розглядає бізнес не як машину для грошей, а як діяльність з поліпшення добробуту людей. Чи можливе в наш час формування такої «багатомірної людини»?! Воно необхідне, якщо людство хоче вижити [5, с. 20].

Висновки. Філософія економіки є надскладне, самоорганізоване і нелінійне знання. Воно є також «чоло вікорозмірним», оскільки в комплекси, що вивчаються ним, як компонент включений сам чоловік. Розвиток філософії економіки має істотне значення для формування в країні соціально орієнтованої інноваційної моделі господарства.

В українській науці на межі філософії та економічної теорії виникає така перспективна галузь, як філософія економіки, що розглядається як складова частина прикладного філософського знання. Вона розкриває філософське розуміння змісту основних економічних категорій, які за своїм значенням виходять за сферу виключно економічної теорії. Різні економічні підходи до створення ефективної соціально спрямованої моделі економічного розвитку України засвідчують широкий спектр філософських основ, що використовують науковці для вирішення дослідницьких завдань. Економічна культура в Україні поступово позбавляється моністичності, безальтернативності, уніфікованості та відбиває перехід до децентралізованої західної моделі існування економічного простору.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Київ: Генеза. 2010. 368 с.
2. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Метафізика економіки. Київ: Знання, 2007. 718 с.
3. Бужимська К. О. Модернізація економіки України в умовах глобалізації: основні тенденції та проблеми. *Вісник ЖДТУ*. 2008. № 3 (45): *Економічні науки*. С. 45–52.
4. Карпенко Ю. В. Парадигма модернізації економіки: становлення та розвиток. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 1 (32). С. 54–57.
5. Мазаракі А., Волосович С. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України. *Вісник Київський нац. торг.-екон. ун-ту*. 2016. № 1. С. 5–23.
6. Приятельчук А. О. Структура філософії економіки. *Гуманітарний вісник*. ЗДІА. 2012. № 48. С. 70–78.
7. Синяков С. В., Юрченко Е. А. Філософія та економічна наука. *Економіка та управління на транспорті*. Київ: НТУ, 2016. Вип. 3. С. 154–160.
8. Степико М. Т. Культурно-господарські пріоритети України. *Феномен української культури: методологічні засади осмислення: зб. наук. праць*. Київ : Фенікс. 1996. С. 357–372.
9. Терлецька І. В. Взаємовплив політичної та економічної сфер в умовах глобалізації. *Вісник Київського нац. торг.-екон. ун-ту*. 2017. № 5. С. 49–60.
10. Яшук Т. І. Господарство як предмет аналізу в сучасній практичній філософії. *Філософська думка*. 2017. № 3. С. 24–40.
11. Воробйова Л.С. Філософія економіки як своєрідне знання. Ірпінь, Україна .

ФІЛОСОФСЬКИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю уточнення категоріального апарату філософії економіки, що є основою для осмислення господарсько-економічної діяльності людини.

У сучасних філософських дослідженнях значна увага приділяється різним видам спеціалізованого філософського знання, філософії техніки, філософії релігії, філософії освіти і т. д. Але поза полем дослідження залишається філософія економіки: про це спеціалізоване філософське знання немає жодного слова. З цієї проблематики можна виділити змістовну роботу А. І. Самсіна, солідне дослідження В. А. Канке, що тільки-но побачило світло, фундаментальну «Антологію філософії економіки» за редакцією Денієла Хаусмана.

Об'єктом дослідження виступає економічне буття суспільства.

Предметом дослідження є знання про виробляючу економіку, надскладну самоорганізовану систему як сутність економічного буття, цивілізаційне благо, універсальні закони його розвитку, зв'язки з соціально-моральним початком, проектування гуманістично орієнтованих моделей суб'єктів господарської діяльності та форм господарювання.

Мета дослідження полягає в науково-теоретичному осмисленні господарсько-економічної діяльності як соціокультурної форми поведінки суб'єктів, мотивованих до досягнення економічного та позаекономічного результату на прикладі філософської традиції

Постановка проблеми визначається необхідністю застосування філософської рефлексії, раціональної критики та інших наукових методів для сучасного аналізу як існуючого економічного знання, так і реальної економіки з метою відповісти на питання: «що таке філософія економіки?»[11].

Відповідно до поставленої мети, у роботі ставляться і вирішуються такі **завдання**:

- виявити основні риси філософського осмислення економіки та господарства;
- конкретизувати предметно-теоретичну галузь філософії господарсько-економічної діяльності;
- здійснити аналіз теорій раціонального управління економічною діяльністю;
- дати визначення поняття господарсько-економічної діяльності у сучасних теоріях глобалізації.

Методологічні та теоретичні підстави дослідження визначаються сукупністю висновків та результатів про філософський зміст концепту господарсько-економічної діяльності на основі історично стійкої традиції поділу знання про хрематистику – науку про отримання прибутку та економії як науки управління та розпорядження господарством, що вплинула на подальше розмежування предметів економічної теорії та філософії економіки.

Характерною рисою існуючої економічної системи є її глобальний вимір, у якому виникають не тільки нові економічні сегменти, а й змінюється вигляд економічного суб'єкта, про що свідчать висновки більшості сучасних економістів, філософів, політологів.

Філософія економіки прагне виявити зміст всесвітньо-історичного процесу як руху до ідеалу, до добробуту суспільства, до соціальної справедливості. Видатний економіст Л. Ерхард так писав про мету економічної діяльності: «Економічні концепції і економічні уклади завжди були і будуть піддані змінам, проте вічної залишається мета економічної діяльності – служити і сприяти добробуту людей» [3, с. 47].

Головна мета філософії економіки – це гуманізація економіки та гуманітаризація економічної науки. Здійснення цієї мети досягається з допомогою реалізації функцій філософії економіки.

Світоглядна функція філософії економіки орієнтує економічну науку на глобальне бачення світу, відмову від його фрагментарного сприйняття, від утилітарно споживчого, кількісного підходів до природи та суспільства, технократичного авантюризму. Гармонічна єдність та взаємодія трьох основних глобальних сфер людської діяльності – екологічної, соціальної, економічної – умова виживання людства [2].

Розглядаючи проблему співвідношення філософії та економічної науки, С. Синяков та Е. Юрченко [1] стверджують, що «...філософські ідеї та принципи завжди були механізмами з'єднання світогляду з вмістом і методологічними елементами економічного пізнання. На їх думку, філософія економіки розглядає систему господарювання як багатовимірний, суперечливий, об'ємний світ. Специфіка філософського знання допомагає піднятися над зовнішнім, буденним аналізом поверхових явищ та їх властивостей, проникнути в сутність глибинних економічних процесів, які неможливо збагнути ні досвідом, ні практикою, оскільки вони виходять за межі раціонального осягнення [1, с. 514].

Ключовою ланкою, альфою та омегою, життєвим нервом філософії економіки є людина, суб'єкт економічної діяльності. Видатний гуманіст ХХ століття, творець Римського клубу А. Печчеї писав: «Адже саме в людині укладені джерела всіх наших проблем, на ній зосереджені всі наші прагнення і сподівання, у ньому всі початки і всі кінці, і в ньому ж основи всіх наших надій. І якщо ми хочемо відчувати глобальність всього сущого на світі, то в центрі цього має стати цілісна людська особистість та її можливості» [7, с. 155].

Зростаючого значення в сучасну епоху набуває антропологічна функція філософії економіки. Її мета – за допомогою людського життя надати гуманний сенс існуванню людини, перетворити її економічне буття із засобу виживання на спосіб самореалізації, самоствердження.

Проектована модель сучасного суб'єкта економічної діяльності може бути позначена як модель «багатомірної людини». Його ціннісними орієнтирами є не безмежне зростання витончених потреб, а самореалізація, творче самовираження, розвиток духовних і тілесних здібностей, примат якості життя над

кількістю споживаних благ. Йому притаманна висока свідомість відповідальності перед суспільством, він розглядає бізнес не як машину для грошей, а як діяльність з поліпшення добробуту людей. Чи можливе в наш час формування такої «багатомірної людини»?! Воно необхідне, якщо людство хоче вижити [5, с. 20].

Висновки. Філософія економіки є надскладне, самоорганізоване і нелінійне знання. Воно є також «чоло вікорозмірним», оскільки в комплекси, що вивчаються ним, як компонент включений сам чоловік. Розвиток філософії економіки має істотне значення для формування в країні соціально орієнтованої інноваційної моделі господарства.

В українській науці на межі філософії та економічної теорії виникає така перспективна галузь, як філософія економіки, що розглядається як складова частина прикладного філософського знання. Вона розкриває філософське розуміння змісту основних економічних категорій, які за своїм значенням виходять за сферу виключно економічної теорії. Різні економічні підходи до створення ефективної соціально спрямованої моделі економічного розвитку України засвідчують широкий спектр філософських основ, що використовують науковці для вирішення дослідницьких завдань. Економічна культура в Україні поступово позбавляється моністичності, безальтернативності, уніфікованості та відбиває перехід до децентралізованої західної моделі існування економічного простору.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Київ: Генеза. 2010. 368 с.
2. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Метафізика економіки. Київ: Знання, 2007. 718 с.
3. Бужимська К. О. Модернізація економіки України в умовах глобалізації: основні тенденції та проблеми. *Вісник ЖДТУ*. 2008. № 3 (45): *Економічні науки*. С. 45–52.
4. Карпенко Ю. В. Парадигма модернізації економіки: становлення та розвиток. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 1 (32). С. 54–57.
5. Мазаракі А., Волосович С. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України. *Вісник Київський нац. торг.-екон. ун-ту*. 2016. № 1. С. 5–23.
6. Приятельчук А. О. Структура філософії економіки. *Гуманітарний вісник*. ЗДІА. 2012. № 48. С. 70–78.
7. Синяков С. В., Юрченко Е. А. Філософія та економічна наука. *Економіка та управління на транспорті*. Київ: НТУ, 2016. Вип. 3. С. 154–160.
8. Степико М. Т. Культурно-господарські пріоритети України. *Феномен української культури: методологічні засади осмислення: зб. наук. праць*. Київ : Фенікс. 1996. С. 357–372.
9. Терлецька І. В. Взаємовплив політичної та економічної сфер в умовах глобалізації. *Вісник Київського нац. торг.-екон. ун-ту*. 2017. № 5. С. 49–60.
10. Яшук Т. І. Господарство як предмет аналізу в сучасній практичній філософії. *Філософська думка*. 2017. № 3. С. 24–40.
11. Воробйова Л.С. Філософія економіки як своєрідне знання. Ірпінь, Україна .

БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. У філософії існують два фундаментальні принципи - буття та небуття, які є центральними об'єктами роздумів і досліджень. Постановка проблеми полягає в тому, як ці два поняття взаємодіють, впливають одне на одне, і як вони визначають основні аспекти філософського мислення та світосприйняття.

Мета дослідження полягає в розкритті філософського дослідження щодо природи буття і небуття, а також у вивченні їх впливу на філософське мислення. Зокрема, це:

- Розуміння суті і взаємозв'язку цих двох фундаментальних принципів.
- Визначення їхньої ролі у філософському аналізі різних аспектів життя та реальності.
- Розвиток філософського мислення та розширення горизонтів пізнання.
- Виявлення філософських парадоксів і протиріч, пов'язаних із цими поняттями.
- Сприяння обґрунтуванню філософських підходів до рішення питань про сутність світу і людського існування.

Виклад матеріалу. Буття і небуття – два основних принципи філософування.

Філософія завжди ставила перед собою завдання розуміти сутність реальності, питати про природу існування, впливати на сприйняття світу та визначати моральні цінності. У цьому процесі два фундаментальні поняття, «буття» і «небуття», виявляються ключовими. Вони стають основними принципами філософського дослідження, які визначають спроби розгадати загадку буття і небуття, а також їх взаємозв'язок [1, с. 80].

Буття в філософії означає існування, наявність, реальність. Це поняття приводить до запитань про те, що існує, як це існування визначається та як воно сприймається. Від Пресократів до сучасних філософів, існування завжди було ключовою темою досліджень. Існує багато підходів до розуміння буття, включаючи ідеалізм, матеріалізм, екзистенціалізм та інші. Кожен з них намагається пояснити природу реальності та наше місце в ній.

Небуття, навпаки, вказує на відсутність, неіснування, відсутність реальності. Ця концепція теж має важливе місце в філософському дослідженні. Питання про небуття веде до роздумів про те, чи може існувати абсолютне небуття, чи це є взаємозалежним з буттям, і чи може відсутність мати якесь значення.

Однак, філософія не просто досліджує ці два поняття окремо, але також розглядає їх взаємодію. Зв'язок між буттям і небуттям спричиняє багато філософських парадоксів та протиріч, які спонукають до глибоких роздумів. Наприклад, якщо небуття визначається відсутністю буття, то чи може небуття існувати як таке? І чи може буття виникнути з небуття? [3, с. 330].

Ця тема також важлива для розуміння етичних та метафізичних аспектів філософського дослідження. Поняття буття і небуття впливають на наше сприйняття добра та зла, моральних норм, існування Бога і багато інших філософських питань.

Отже, буття і небуття є двома основними принципами філософування, які визначають суть філософських досліджень. Розуміння цих понять та їх взаємодія є ключовим завданням філософії, яке впливає на наше розуміння світу, моралі та нашого місця в ньому.

Висновок. Буття і небуття, як два основні принципи філософування, представляють собою нескінченне джерело філософських досліджень і роздумів. Вони визначають суть філософського мислення і надають можливість розкрити глибокі аспекти нашого існування, реальності та моральності.

Буття представляє собою питання про існування, реальність і об'єктивність світу. Розуміння буття допомагає нам встановлювати зв'язки між різними аспектами життя і досліджувати природу нашого існування.

Небуття вводить нас в світ відсутності, неіснування та абсолютних меж. Це поняття ставить перед нами завдання вирішити парадокси взаємодії небуття з буттям і вивчити вплив цього поняття на наше сприйняття реальності.

Взаємодія між буттям і небуттям генерує філософські питання та парадокси, які допомагають розширювати наше розуміння світу. Вони впливають на моральні цінності, етичні розміри життя та глибше розуміння нашого існування.

Отже, буття і небуття залишаються ключовими концепціями філософії, які спонукають нас до безкінечних роздумів і досліджень. Вони відображають складність нашого сприйняття світу та моралі, і залишаються невід'ємною частиною філософського мислення.

Список використаної літератури:

1. Білецький І. П. Феномен науки в контексті парадигм філософування. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: «Теорія культури і філософія науки». 2017. Вип. 56. С. 80–84.
2. Зайченко Д. Філософське розуміння проблеми буття. Київ : КНУТД, 2020. – С. 55-57.
3. Кулешов О. Буття як проблема соціальної філософії. Актуальні проблеми духовності. 2017. № 8. С. 329–341.
4. Napadysta V. G. The idea of progress in the experience of academic philosophy in Ukraine. Ukrainian Cultural Studies. 2020. No. 2 (7). P. 46–50.

ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф.ШЕЛЛІНГА

Постановка проблеми: Проблема дослідження об'єктивного ідеалізму Ф. Шеллінга передбачає розкриття сутності та ролі цієї концепції в контексті філософського розвитку, особливостей її взаємодії з іншими філософськими системами, а також вивчення її практичних застосувань та впливу на різні сфери філософії, науки та суспільства загалом.

Мета дослідження : Метою дослідження є розкриття та розуміння об'єктивного ідеалізму Ф. Шеллінга, його ролі в філософському розвитку та взаємодії з іншими системами та вивчення практичних застосувань і впливу на різні галузі науки та суспільства.

Завдання дослідження :

1. Розкрити сутність та ключові принципи об'єктивного ідеалізму Ф. Шеллінга.
2. Вивчити історичний контекст та вплив філософської концепції Ф. Шеллінга на філософію та науку свого часу.

Виклад матеріалу. Філософія як умонастрій, розумова діяльність, сукупність світоглядних знань. [3] Об'єктивні погляди у філософії відзначаються своєю настановленістю на вивчення зовнішнього світу та незалежністю від суб'єктивних переконань. Об'єктивний ідеалізм Фрідріха Шеллінга є однією з ключових концепцій німецького ідеалізму, яка відіграла важливу роль у філософському розвитку 19 століття. Ця філософська система відкриває перед нами глибоку рефлексію над природою та розвитком об'єкту в контексті абсолютної ідеї.

Сутність об'єктивного ідеалізму Ф. Шеллінга полягає в тому, що він об'єднує два важливих аспекти філософського мислення - ідеалізм та об'єктивізм. Ф. Шеллінг вважав, що реальність існує не тільки в зовнішньому світі, але й у світі ідеї, і ці два світи взаємодіють між собою. Він розвивав ідею абсолютного ідеалу, який є вищою реальністю і поєднує в собі всі об'єкти та ідеї.

Спроби Шеллінга узгодити обидва методи обґрунтування свободи відзначаються як центральна мета його дослідження. Шеллінг намагається поєднати обидва способи обґрунтування свободи, бачачи в цьому основну ціль свого дослідження. [1]

Один із ключових принципів об'єктивного ідеалізму - це принцип тотожності ідеї та об'єкту. Ф. Шеллінг вважав, що ідея і об'єкт є тотожними, і що об'єктивний світ існує завдяки ідеї. Він стверджував, що об'єкт існує як об'єкт лише завдяки ідеї, яка в ньому втілюється. Ідея є принципом, який визначає природу та розвиток об'єкту.

Ще одним ключовим принципом об'єктивного ідеалізму Ф. Шеллінга є принцип внутрішньої необхідності. Він вважав, що всі явища та події в природі і суспільстві визначаються внутрішньою необхідністю, тобто ідеєю. Відповідно, розвиток об'єкту визначається логікою ідеї. Шеллінг проводить аналогію між природою і людським світом, яка полягає в тому, що основа дійсності проявляється в єдності несвідомого і свідомого. [2]

Об'єктивний ідеалізм Ф. Шеллінга також включає в себе ідею абсолютної ідеї, яка є вищою реальністю, яка поєднує в собі всі ідеї та об'єкти. Він вважав, що саме абсолютна ідея є джерелом всього буття та пізнання.

Філософська концепція Ф. Шеллінга мала значний вплив на філософію і науку свого часу, особливо в романтичному руху в Німеччині.

Шеллінг жив у кінці 18-го і початку 19-го століть, коли Європа переживала революційні зміни і інтелектуальні перетворення. Французька революція і німецька класична філософія вплинули на розвиток ідей.

Шеллінг був одним із представників німецького ідеалізму разом з Кантом та Гегелем. Його філософія базувалася на поняттях абсолютної ідеї та абсолютної свободи. Він вважав, що істина і реальність знаходяться в абсолюті, і відзначав їх єдність. Його роботи сприяли розвитку трансцендентального ідеалізму, який вплинув на розвиток філософії та науки.

Ідеї Шеллінга вплинули на розвиток ідеалістичної філософії і створили підґрунтя для подальшого розвитку філософських напрямів. Його роботи вплинули на філософів, таких як Гегель, Шопенгауер, Ніцше та інших. В науці, ідеї Шеллінга також відіграли роль у розвитку фізики, особливо у галузі електродинаміки та теорії поля.

Отже, філософська концепція Ф. Шеллінга в історичному контексті свого часу внесла важливий внесок у філософію та науку, сприяючи розвитку ідеалістичних та наукових ідей.

Висновок. Об'єктивний ідеалізм Ф. Шеллінга відзначається надзвичайною важливістю у філософському дискурсі. Він вніс значний внесок у розвиток ідеї ідеалізму, а саме у висвітлення співвідношення ідеального і реального в світі. Шеллінг стверджував, що ідея є основою реальності, і реальність існує завдяки ідеї. Цей підхід був важливим кроком у розвитку філософського мислення та вплинув на подальший розвиток ідеалізму. Однак, варто зауважити, що концепція об'єктивного ідеалізму Шеллінга також мала свої критики і обмеження, і вона залишається предметом дискусії серед філософів і дослідників. Усередині філософського співтовариства ця концепція викликала обговорення та розвивається далі у контексті сучасних філософських дискусій.

Список використаної літератури :

1. Пилипишин П. Б. Обґрунтування ідей індивідуалізму в німецькій класичній філософії права. П. Б. Пилипишин Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Вип. 89 редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса : Гельветика, 2021. С. 75-81
2. Цупренко К.О. Філософія тотожності та трансцендентальний ідеалізм Фрідріха Шеллінга. *Наукові розробки молоді на сучасному етапі*, 2019.
3. Савельєв В.Л. Історико-філософський Факультет Кафедра філософії. *НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МП ДРАГОМАНОВА*, ст 4, 2022.

Ф. БЕКОН – ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ.

Френсіс Бекон - впливова фігура періоду Нового часу, чия філософія визначила науковий підхід до пізнання і сформувала основи емпіризму. Його філософська ідея, а саме емпіризм Бекона, закликали до об'єктивного спостереження, експерименту та індукції.

Постановка проблеми. Протягом середньовіччя та Ренесансу домінував метафізичний підхід до пізнання, який базувався на дедукції та апіорних переконаннях. Проте, відсутність систематичного наукового методу та невпевненість у досягненні об'єктивної істини стали проблемою для філософії та науки. В такому контексті виникла потреба у встановленні нових принципів пізнання, які б дозволили об'єктивно досліджувати природу та її закономірності.

Мета. Метою цієї статті є вивчення та аналіз внеску Френсіса Бекона в розвиток наукового методу та філософії, а також виявлення його впливу на сучасність. Ми прагнемо дослідити ключові принципи його філософської концепції та прояв його ідей у сучасному науковому дослідженні.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Аналізувати основні аспекти філософської концепції Ф. Бекона.
- Дослідити вплив його ідей на розвиток емпіричного методу в науці.
- Проаналізувати його внесок у формування наукової думки та філософії.
- Виявити вплив його ідей на сучасність та науковий прогрес.

Виклад матеріалу. Френсіс Бекон – англійський науковець, філософ та державний діяч. Народився 22 січня 1561 року в Лондоні. Він розробив та популяризував власний метод дослідження – індуктивний, що дало поштовх для розвитку наукової методології. Йому часто приписують вислів «знання це сила», хоча саме в такому формулюванні він не зустрічається у його творах. Але фраза «знання самі по собі сила» (переклад – «ipsa scientia potestas est») з його «Meditationes Sacrae» 1597 р. майже дослівно передає сутність його поглядів. Розглянемо його погляди на роль науки та її місце в суспільстві. Далі будуть проаналізовані приклади сучасних досліджень, які базуються на принципах, запропонованих Беконом, для демонстрації його впливу на сучасне наукове мислення.

Френсіс Бекон зробив вагомий внесок у сферу науки та філософії. Він розробив новий метод наукового пізнання – антисхоластичний, протиставляючи догматичну дедукцію схоластів індуктивному методу, який базується на раціональному мисленні та аналізі дослідних даних. Бекон вважав, що матеріалізм – непослідовний підхід. Він акцентував увагу на проблемах, що виникають під час вивчення природи, «примар» виділяв як нереальні передсуди, які гальмують науковий процес. Філософ ідентифікував чотири види таких «примар»: примари роду, печери, майдану і театру. Примари роду – це помилки, властиві всякому людському роду.

Для кращого розуміння ми також врахуємо критику його поглядів та спроби адаптації його ідей в сучасному світі. Далі буде представлений аналіз його основних філософських праць, таких як «Нова органон», або ж «Велика інстаурація» (Обидва ці терміни відносяться до праці Френсіса Бекона, в якій він розвивав свої ідеї про науковий метод та філософію.) «Велика інстаурація» - це назва в перекладі з латинської мови, а «Новий Органон» - це назва в англійській мові. Цей твір є однією з його найвідоміших та впливових праць, який мав значний вплив на розвиток наукового мислення. «Новий Органон» Бекона не лише виступає як епістемологічний маніфест, а й як проєкт модернізації європейського суспільства. Він заклав основи не лише для наукової критики, а й для соціальної. І хоча більшість населення Британії та Європи у часи Бекона була неписьменною, його ідеї вплинули на суспільні еліти. «Новий Органон» виявився пророчим за своїми головними ідеями.

«Новий Органон» постає як проєкт модернізації європейського суспільства Бекон закладає основи не лише наукової, але й соціальної критики. У часи Бекона переважна кількість Британії, як і усієї Європи також, була неписьменною, тому з ідеями філософа ознайомена не була, але його текст вплинув саме на суспільні еліти.

Його праця є основою та поширює індуктивну методологію, яка називається «метод Бекона». Він вважав, що індукція – це метод отримання знань про навколишній світ шляхом експерименту, спостереження та перевірки гіпотез. Пізніше цей метод використовували й алхіміки.

Висновок. Френсіс Бекон став однією з ключових фігур епохи Відродження зі своїми новаторськими поглядами на науку та суспільство. Його вплив на науковий метод і філософію залишається важливим і актуальним і сьогодні, нагадуючи нам про важливість об'єктивності, систематичності та новаторства в наукових дослідженнях.

Список використаної літератури:

1. Життя та діяльність Френсіса Бекона (1561 – 1626 рр.). *Філософія і Релігієзнавство*. 2012. URL: <https://tureligious.com.ua/zhyttya-ta-diyalnist-frensisa-bekona-1561-1626-rr/> (дата звернення: 09.11.2023).
2. МАКАРОВА А. О. «НОВИЙ ОРГАНОН» ФРЕНСІСА БЕКОНА: СОЦІАЛЬНЕ У ДЗЕРКАЛІ АРХЕТИПНОГО. *Редакційна колегія конференції*, 2021.
3. Френсіс Бекон – біографія, факти з життя. *Альманах визначних подій – свята, пам'ятні дати, видатні особистості*. URL: <https://calendate.com.ua/person/324> (дата звернення: 09.11.2023).

4. Храбров Г. О. ТЕХНОНАУКА Й ФІЛОСОФІЯ: ВІД «НОВОГО ОРГАНОНУ» ДО (ПОСТ) ПРОСВІТНИЦТВА. *Редакційна колегія конференції* . 2021.

ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ, ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ)

Постановка проблеми. Дослідження особистості філософа в рамках філософії як способу життя є важливим аспектом сучасної філософської думки. Це дозволяє розглядати не лише самі ідеї філософа, а й їх відображення в житті, ставлення до різноманітних сфер суспільства та особистісного розвитку.

Сучасний дослідження особистості філософа у філософії як способу життя спрямоване на те, щоб краще зрозуміти, як особисті переконання впливають на формування філософських поглядів, і, зворотно, як саме ці погляди впливають на життя філософа. Такий підхід допомагає уникнути абстракційності філософських концепцій, показуючи їхню життєву практичність та реалізацію через особистісний досвід.

Мета дослідження : Мета дослідження - розкрити зв'язок між філософськими поглядами особистості філософа та її життєвим стилем.

Завдання дослідження :

1. Встановити взаємозв'язок між філософськими ідеями та особистісними цінностями.
2. Проаналізувати вплив філософії на спосіб життя та практичні дії філософа.

Виклад матеріалу. Взаємозв'язок між філософськими ідеями та особистісними цінностями представляє собою заплутану, але водночас захопливу динаміку. Філософія, як історично зрозуміла система ідей, завжди відображала внутрішні переконання особистості, відбивала її власні

погляди та цінності. Однак, цей взаємозв'язок не обмежується простим перенесенням ідей на особистість, він представляє взаємодію, де кожна сторона впливає на іншу. Ключовою ознакою здорової людини необхідно вважати самоврегульованість - здатність адекватно пристосовуватися до сприятливих і несприятливих умов і впливів. [2] Розгляд сприятливих факторів впливу, в контексті ризику порушень соматичного та психологічного здоров'я людини, обумовлений ймовірністю неадекватного пристосовування, що може викликати негативні особистісні зміни. Це простежується на прикладі людей, які швидко досягли соціального та економічного успіху, внаслідок чого мають істотні порушення самоврегульованості [1, с. 25-27].

Наочний приклад цього - у розгляді життєвого шляху та ідей Сократа. Його філософія була зосереджена на питаннях моралі, знання та справедливості. Його особистісні цінності - це непохитне переконання у важливості правди, вірності і моральності. Саме ці ідеї відображалися в його особистому житті - у способі спілкування з оточуючими, у його власних вчинках, навіть у виборі ризику заради моральних принципів, що призвело до його смерті.

З іншого боку, інколи філософські ідеї можуть змінювати особистісні цінності. Наприклад, ідеї Емануїла Канта про обов'язок та категоричний імператив могли змінити погляди людини на етику і ставлення до світу, зміцнити внутрішні принципи і спрямувати на підтримку визначених цінностей.

Отже, філософські ідеї взаємодіють з особистісними цінностями у взаємному впливі: вони можуть відображати і визначати цінності особистості, або ж змінювати їх напрямок, утверджуючи нові переконання та моральні стандарти. Це взаємопроникнення дозволяє філософії як теоретичному конструкту знаходити втілення в житті людини, впливаючи на неї та водночас відображаючи її внутрішність.

Вплив філософії на спосіб життя та практичні дії філософа може бути значущим та переповненим глибокими переконаннями, які впливають на його/її рішення, поведінку та взаємодію з оточуючим світом.

Філософія, як спосіб уявлення про світ, може формувати основи для життєвого стилю філософа. Наприклад, філософ, що прагне гармонії з природою та пропагує екологічні принципи, може у своєму житті активно дотримуватися етики стосовно природи, вибираючи екологічно чистий спосіб життя та виступаючи за охорону навколишнього середовища.

Також, філософські переконання можуть спрямовувати практичну діяльність філософа. Філософ, що адвокатує гуманістичні цінності та рівноправ'я, може активно брати участь у рухах за права людини або соціальну справедливість, відстоюючи ці принципи через свою активну участь у громадських організаціях або публічних виступах. Формування цілісності як стану рівноважної системи «особистість» відбувається на життєвому шляху, який є для кожної людини неповторним і охоплює зміну одних видів соціальних ролей іншими, процес отримання нових можливостей і їх реалізацію, в цілому, весь шлях розвитку індивіда. [3]

Такий вплив філософії на практичні дії філософа заснований на переконаннях, які визначають його/її погляди на етику, мораль та соціальні проблеми. Це може мати важливе значення у формуванні образу філософа в суспільстві та визначати його/її внесок у розвиток філософії, культури та соціальних процесів.

Висновок. Отже, філософія впливає на спосіб життя та дії філософа, оскільки формує його/її переконання, цінності та погляди на світ. Цей вплив проявляється у практичній діяльності, етичних стандартах та глибині взаємодії з суспільством. Віддзеркалення філософії у житті філософа створює підґрунтя для розуміння його/її внеску у філософські дебати та формування культурного спадку.

Список використаної літератури:

1. Бочелюк В., Панов М., Турубарова А. Реабілітаційна психологія в системі наукових знань. Наукові перспективи (Naukovi perspektivi). 2023. № 9(39). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9\(39\)-529-540](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9(39)-529-540)
2. Менжулін В. І. Біографія філософа як парадокс. Актуальні проблеми духовності. 2010. Вип. 11. С. 3–23.
3. Бочелюк В., Панов М., Турубарова А. Реабілітаційна психологія в системі наукових знань. Наукові перспективи (Naukovi perspektivi). 2023. № 9(39). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9\(39\)-529-540](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9(39)-529-540)

4. Бачко Н. Л. Проблема особистості крізь призму філософії діалогу : thesis.2005. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/21594>

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА

Постановка проблеми. Сократ, філософ античності, завжди привертав увагу своїми глибокими філософськими поглядами на природу людини. Він був як мудрець, що завжди пропонував запитання, що змушували задуматися. Сократ вважав, що основна проблема людини полягає в її невідомості. На його думку, неосвіченість і відсутність самопізнання є корінними джерелами багатьох проблем. Його філософія була спрямована на просвітлення та допомогу людям у досягненні знання про себе.

Мета. Метою дослідження є розкриття філософських ідей Сократа щодо проблеми людини, її самоідентифікації та етичного розвитку, а також вивчення впливу цих поглядів на подальший розвиток філософії та суспільства загалом.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

1. Визначити методи, які використовував Сократ для спонукання людей до вивчення самопізнання через діалоги та постановку питань.
2. Провести аналіз його уявлень про справедливість, мораль та знання, а також роль цих концепцій у формуванні особистості та суспільства.

Виклад матеріалу. Сократ, великий філософ, мав унікальний підхід до спонукання людей до вивчення самопізнання через діалоги та постановку питань. Його методи відрізнялися від традиційних лекцій та викладів.

Сократ, здебільшого, не ставив себе у роль вчителя. Навпаки, він вважав себе пошуковцем істини разом з іншими. Його діалоги були спрямовані на те, щоб провокувати розмову та обмін ідеями.

Філософія Сократа – своєрідна межа в історії античної філософії. У всіх досократівських мислителів («досократики») світ виступає у вигляді цілісності, яка підпорядковує собі людину – «одну» з частинок Космосу. Сократ же вирізняє людину, визначаючи предметом філософії відношення «людина – світ».

Зазвичай він починав з простих питань, що здавалися тривіальними, але потім, за допомогою послідовних запитань, він водив співрозмовника до поглибленого аналізу своїх переконань. Він дуже рідко наводив відповіді, натомість ставив питання, які змушували інших думати глибше.

Його метод полягав у створенні атмосфери вільного обміну думками та відвертості, де кожен міг висловити свої переконання. Він заохочував діалог та аргументацію, не прагнув ввести свої погляди, але допомагав іншим переосмислити власні. Його мета була в тому, щоб люди самі прийшли до розуміння своїх переконань, а не вдавалися до авторитету вчителя.

Таким чином, Сократ використовував діалоги як засіб спонукання до самопізнання, мотивуючи інших людей ретельно розглядати свої переконання та прагнути до власної мудрості.

Душа для Сократа - щось демонічне, сам Ерос, невгасиме завзяття, спрямованість йти вгору. Сократ закликає пізнати самого себе. Але пізнати не означає сприйняти вже готову істину. Мета пізнання не дана у завершеному вигляді. Життя вимагає іншого: пізнавай, шукай самого себе, випробовуй себе - чи добрий ти, знаючий чи ні.

Розглядаючи людину як самоцінну першоосновну істоту, Сократ звертається не до людини взагалі, а до конкретного індивіда.

Таким чином, втративши цілісний погляд на людину, Сократ відкрив нову філософську традицію у вивченні людини як духовної істоти, що в подальшому виросла у вчення про дуалізм душі та тіла у платонівській філософії. Зокрема, головною тезою сократівського філософствування стало заклик до «пізнання самого себе», яке можна здобути лише у практичному спілкуванні та діалозі. Сократ відмовлявся від записування своїх думок, вважаючи живий обмін думками та дебати справжньою сферою знання та мудрості. Він розглядав питання про «мужність», «розсудливість», «доброту», «красу» та інші характеристики, але виявлені суперечності у відповідях допомагали зрозуміти, що загальний зміст понять не можна звести до конкретних індивідуальних проявів. Це відкрило нову проблему для філософії, оскільки показало, що важко узагальнити існування як конкретного та індивідуального, залишаючи відкритими багато запитань без очевидних відповідей.

Метод Сократа, як і його філософія, були також покликані виявити і обґрунтувати моральні основи буття людини, її практичних дій і поведінки. На цій основі і формувалася у філософа основна проблема – проблема добра і доброчинності, як вищого поняття, що характеризували сутність людини і визначали сенс її буття.

Сократ був важливою фігурою в історії філософії, особливо у поглядах на справедливість, мораль та знання, а також їхню роль у формуванні особистості та суспільства.

– Справедливість:

Сократ вважав, що справедливість - це доброчесність, заснована на моральних принципах. Він стверджував, що люди чинять зло лише через незнання, тому освіта і самопізнання відіграють ключову роль у вихованні справедливого індивіда. Його погляди спонукали до того, щоб кожен розвивав свої доброчесність та життєву мудрість.

Сократ вбачав справедливість як внутрішню рису, притаманну кожній особистості, витіснену з серця та моральних уявлень. Він вважав, що доброчесність породжує справедливість, виявляючись у внутрішній сутності людини. Його погляди стверджували, що освіта та самопізнання мали вирішальне значення у формуванні справедливості та вихованні справедливої особистості. Самопізнання допомагало розвивати

глибше розуміння себе та виявляти власні сильні сторони й слабкості, сприяючи доброчесності та мудрості. Ідеї Сократа підштовхували до індивідуального росту та підвищення свідомості суспільства про важливість моральних цінностей та внутрішньої справедливості.

– Мораль:

Для Сократа мораль була основою справедливості. Він вважав, що внутрішня доброчесність керує нашими діями. Він закликав людей досліджувати свої переконання та діяти відповідно до них, спираючись на моральні принципи та совість.

Сократ переконував, що мораль та справедливість мають тісний зв'язок: для нього мораль становила основу справедливості. Він утверджував, що внутрішня доброчесність людини визначає її дії. Його запитання та діалоги спонукали людей до самовдосконалення та аналізу власних переконань, закликаючи діяти відповідно до моральних принципів та совісті. Сократ надихав до осмислення своїх дій у контексті моральних норм, спонукаючи до внутрішньої саморефлексії та відповідальності за свої вчинки.

– Знання:

Сократ вважав, що знання - це ключ до морального розвитку. Він підкреслював, що справжнє знання полягає у визнанні власної невідомості. Його методи діалогу спрямовані на пошук істини через систематичне питання та переосмислення.

Сократ вважав, що знання є ключем до морального розвитку. Він підкреслював, що справжня мудрість полягає у визнанні власної невідомості. Сократ віддавав перевагу пошуку істини через систематичне питання та переосмислення, а його метод діалогу спрямовувався на стимулювання самопізнання через активне обговорення та аналіз. Цей підхід відображав його переконання в тому, що визнання власної невідомості стимулює розвиток моральних принципів та призводить до поглиблення знань.

Висновки. Сократ, унікальний філософ, відкрив нові горизонти у способах вивчення та розвитку людської свідомості. Його метод діалогу та постановка питань стимулювали самопізнання та розвиток моральних принципів у кожній особистості. Сократ вважав, що справедливість, мораль та знання є основою формування особистості та суспільства. Його погляди стали основою для подальших розвитків у філософії, а його методи залишаються актуальними й нині, надихаючи на ретельне самовдосконалення та поглиблене розуміння себе та світу. Сократ зробив значний внесок у розвиток особистості, сприяючи саморефлексії та самовдосконаленню. Його погляди також мали великий вплив на формування суспільства, спонукаючи людей до активного обговорення моральних питань та пошуку істини, що сприяло вихованню більш свідомого та морально виправданого суспільства.

Список використаної літератури

1. Бандура О. Антропологія права як складова філософської антропології (загальний нарис). Філософські та методологічні проблеми права. 2019. № 1 (17). С. 8–15.
2. Лис Володимир про Сократа, Данила Галицького, Фернандо Магеллана, Ісаака Ньютона, Шарлотту, Емілі, Енн Бронте» / В. Лис Київ. Грані-Т, 2008. 136 с. Серія «Життя видатних дітей»
3. Корх О.М. Проблема індивідуалізму (історико-філософський аналіз). докт. філос. наук. Дніпропетровський національний університет. Донецьк, 2002. 397 с.
4. Морська Н.Л. Ірраціональне пізнання в філософській думці України. канд. філос. наук. Львів. нац. університет ім. І. Франка. Львів, 2003. 20 с.
5. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. «Новий Світ-2000», 2004. 528 с.
6. Філософія права : навчальний посібник / О.Г. Данільян, Л.Д. Байрачна, С.І. Максимов та ін., за заг. ред. О.Г. Данільяна. Київ Юрінком Інтер, 2002. 272 с.

ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Проблематика: Однією з ключових проблем є розуміння суті гуманності, яка в конфуціанській філософії вважається фундаментом моралі і дій. Іноді принцип гуманності може суперечити іншим цінностям і обов'язкам, таким як сімейні зобов'язання або соціальні норми. Як конфуціанська філософія вирішує конфлікти між цими різними цінностями? Конфуціанська філософія також впливає на політичну систему і управління. Як гуманність реалізується в політиці, і які можливі проблеми виникають при спробі забезпечити справедливість і гуманність у суспільстві?

У сучасному світі, де різноманітні культури і цінності зустрічаються, як конфуціанська філософія відноситься до інших систем цінностей і сучасних глобальних викликів, таких як права людини, екологічні питання і глобальний громадський порядок?

Завдання: Розкрити основні принципи конфуціанської філософії. Зазначити важливість принципу гуманності серед інших концепцій. Визначити ключові аспекти принципу гуманності у вченнях Конфуція.

Мета: Вивчення та розуміння принципу гуманності в конфуціанській філософії з метою визначити його сутність, вплив на суспільство і відповідність сучасними глобальним викликам.

Виклад матеріалу: Проблематика розуміння суті гуманності у конфуціанській філософії є однією з ключових " вчення Конфуція виводить на перший план як для окремої людини, так і для цілої держави низку основоположних моральних принципів, серед яких чи не найпочесніше і визначальне місце посідає принцип конфуціанської гуманності - жень (仁) ". У конфуціанській філософії принцип гуманності означає доброту, людяність, спрямованість на розвиток моральних якостей. Гуманність підкреслює важливість шанобливого і доброго ставлення до оточуючих, а також важливість гармонійних відносин у суспільстві. Однак існує важлива проблема щодо розвитку гуманності у людини і взаємовідношень з іншими цінностями та обов'язками, такими як сімейні зобов'язання або соціальні норми.

Конфуціанська філософія намагається вирішити конфлікти між гуманністю та іншими цінностями шляхом підкреслення важливості гармонії та взаємодії. У конфуціанстві вірять, що гармонія може бути досягнута через адаптацію та компроміс, а не виключення однієї цінності на користь іншої. Конфуцій говорив " Якщо хто замість чуттєвості вибирає добро, здатен до знемоги служити батькові й матері, на службі державцеві може жертвувати собою й звертається до друзів із правдивим словом, то нехай би казали, що він неук, я неодмінно назву його ученим ". Підхід полягає у тому, щоб враховувати потреби та благо інших, зберігаючи при цьому розумний баланс між різними цінностями. Також важливо дотримуватись етичних принципів і розуміти, яка поведінка сприяє гармонії між суспільством та індивідуальним життям. Таким чином конфлікти можна вирішувати з урахуванням загального благополуччя і добробуту суспільства.

Вплив конфуціанської філософії на політичну систему і управління досить значний. У політиці це реалізується через проявлення етичних принципів, таких як милосердя, рівноправність, справедливість, взаєморозуміння та шанобливе ставлення до громадян. Однак при цьому можуть виникати проблеми, такі як баланс між гуманністю і суворим правлінням, або конфлікти із сучасними концепціями прав людини. Спроби забезпечити гуманність у політиці можуть стикатися з викликами визначення конкретних моральних стандартів та забезпечення рівноправ'я для всіх членів суспільства, при спробі забезпечити справедливість та гуманність часто виникають практичні проблеми та конфлікти. Наприклад, відношення до прав людини, екологічних питань та глобального громадського порядку можуть викликати суперечки між конфуціанською філософією та іншими системами цінностей у сучасному світі. Загалом, конфуціанська філософія може створити основу для справедливого та гуманного управління, але її успішна реалізація вимагає уважності до деталей і вирішення проблем, що виникають на шляху до досягнення цих цілей.

Конфуціанська філософія відноситься до інших систем цінностей та сучасних глобальних викликів, таких як права людини, екологічні питання і глобальний громадський порядок, з урахуванням своїх унікальних принципів. Конфуціанська філософія традиційно наголошує на людських стосунках та обов'язках, що може конфліктувати з іншими системами цінностей, які наголошують на індивідуальних правах. У наш час спостерігається зростання діалогу і шукається баланс між конфуціанськими цінностями і захистом прав людини. Вона може зробити важливий внесок у розвиток підходів до екологічних проблем, підкреслюючи взаємовідносини між людиною і природою через принципи гармонії та взаємодії. З її акцентом на справедливості, моралі та міжособистісних відносинах, конфуціанська філософія може забезпечити цінну перспективу для зміцнення глобального соціального порядку. Конфуціанська філософія може слугувати мостом для міжкультурного діалогу і сприяти взаєморозумінню та розвитку спільних цінностей незалежно від культурного походження. Як загальна тенденція, конфуціанська філософія може адаптуватися до сучасних викликів, сприяючи конструктивному діалогу і взаєморозумінню між різними цінностями в глобальному контексті.

Висновок: Отже, вивчення та розуміння гуманності в конфуціанській філософії має на меті визначити її сутність, вплив на суспільство та її актуальність для сучасних глобальних проблем. Принцип доброзичливості у конфуціанській філософії є фундаментальним елементом, який пронизує всі аспекти цієї філософської системи. Базуючись на ідеях гуманності, доброти та взаєморозуміння, цей принцип визнає важливість морального

розвитку кожної людини та формування гармонійного суспільства. Цей принцип підкреслює внутрішню трансформацію особистості та закликає до розвитку справедливості, поваги та любові у сімейних стосунках. Він також визначає роль лідерів у суспільстві, які сприяють формуванню справедливого та етичного суспільства, подаючи приклад людству. У сучасному світі, де різноманітні культури і цінності взаємодіють, конфуціанська гуманність може служити основою для вирішення глобальних викликів. Конфуціанська доброзичливість полегшує міжкультурний діалог, сприяє взаєморозумінню і співпраці, допомагає створити гармонійне і моральне суспільство. Таким чином, принципи гуманності в конфуціанській філософії залишаються актуальними і важливими для окремих людей і суспільства в цілому.

Список використаної літератури

1. Коваль Н. Гуманність за конфуцієм як основа його етико-політичної системи і головний принцип конфуціанської теорії управління державою [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/149245549.pdf>
2. Конфуцій. Вислови / Конфуцій; пер. Я.В. Житін; художн.-оформлювач О.А. Гугалова-Мешкова. - Харків: Фоліо, 2019. 209 с.
3. Філософія глобальних проблем сучасності: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; за наук. ред. Арістової А. В.; упорядн. словн. Волобуєва С. В.]. К.: НТУ, 2016. 184 с.

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА

Постановка проблеми. Проблема людини є однією з найважливіших проблем філософії. Вона полягає в пошуку відповіді на питання про сутність людини, її місце в світі, мету її існування. Цією проблемою займалися філософи всіх часів і народів.

Мета. Проаналізувати проблему людини в філософії Сократа.

Для досягнення мети ми ставимо такі **завдання:**

- Виявити основні положення сократівської філософії людини.
- Дослідити сократівське розуміння сутності людини.
- Розглянути сократівське розуміння людської досконалості.

Виклад матеріалу.

Сократ вважав, що головним предметом філософії є людина. Він ставив питання: «Що є людина?» і шукав на нього відповідь.

Сократівське розуміння сутності людини базується на його вчення про те, що людина є мірою всіх речей. Це означає, що людина є істотою, яка здатна пізнати світ і саму себе. Сократ вважав, що пізнання є метою людського життя.

Сократівська філософія людини також базується на його вчення про те, що чеснота є знанням. Це означає, що людина є доброчесною, якщо вона знає, що таке добро і справедливість. Сократ вважав, що людина може бути щасливою лише тоді, коли вона є доброчесною.

Сократівське розуміння людської досконалості полягає в тому, що людина є досконалою, якщо вона досягає пізнання і доброчесності. Сократ вважав, що людина може досягти досконалості лише в суспільстві, де панують справедливість і свобода.

Розгляд основних положень сократівської філософії людини:

1. Пізнання

Сократ вважав, що пізнання є метою людського життя. Він говорив: «Я знаю, що я нічого не знаю». Це означає, що Сократ усвідомлював свою обмеженість і прагнув до пізнання.

Сократ вважав, що пізнання можливе лише через діалог. Він говорив: «Я не вчитель, а лише акушер душ». Це означає, що Сократ допомагав людям народжувати знання в своїх душах.

Сократівський діалектичний метод був спрямований на те, щоб допомогти людям усвідомити свої власні помилки і прийти до істини. Він починав діалог з того, що ставив співрозмовникові питання, які змушували його замислитися над своїми уявленнями про щось. У процесі діалогу співрозмовник поступово усвідомлював свої помилки і приходив до істини.

2. Доброчесність

Сократ вважав, що чеснота є знанням. Це означає, що людина є доброчесною, якщо вона знає, що таке добро і справедливість. Сократ вважав, що людина може бути щасливою лише тоді, коли вона є доброчесною.

Сократівське вчення про чесноту як знання отримало назву «етика знання». Це вчення було спрямоване на те, щоб допомогти людям стати добрими і справедливими.

3. Людська досконалість

Сократівське розуміння людської досконалості полягає в тому, що людина є досконалою, якщо вона досягає пізнання і доброчесності. Сократ вважав, що людина може досягти досконалості лише в суспільстві, де панують справедливість і свобода.

Сократівське вчення про людську досконалість отримало назву «етика досконалості». Це вчення було спрямоване на те, щоб допомогти людям стати щасливими і гармонійними особистостями.

Додаткові аспекти сократівської філософії людини:

– Сократ вважав, що людина є істотою, яка має душу. Він вважав, що душа є найважливішою частиною людини і що саме душа визначає її сутність.

– Сократ вважав, що людина має свободу волі. Він вважав, що людина може вибирати свій власний шлях у житті.

– Сократ вважав, що людина є частиною суспільства. Він вважав, що людина повинна жити в гармонії з суспільством.

Вплив сократівської філософії людини

Сократівська філософія людини мала великий вплив на подальший розвиток філософської думки. Вона стала основою для всієї подальшої філософської думки про людину.

Сократівські ідеї були розвинені його учнями, Платоном і Аристотелем. Платон розробив вчення про ідеальні форми, а Аристотель - вчення про чотири причини.

Сократівська філософія людини також мала вплив на розвиток християнської думки. Християни вважали, що людина є створеною за образом і подобою Божою. Вони також вважали, що людина має свободу волі і що вона повинна жити в гармонії з Богом і суспільством.

Сократівська філософія людини продовжує бути актуальною і в наш час. Вона дає нам глибоке розуміння сутності людини, її місця в світі, мети її існування.

Висновок.

Сократівська філософія людини є важливим внеском у розвиток філософської думки. Вона дає глибоке розуміння сутності людини, її місця в світі, мети її існування.

Сократ вважав, що людина є істотою, яка має душу, свободу волі і є частиною суспільства. Він вважав, що пізнання є метою людського життя і що чеснота є знанням. Сократівське розуміння людської досконалості полягає в тому, що людина є досконалою, якщо вона досягає пізнання і доброчесності.

Сократівська філософія людини мала великий вплив на подальший розвиток філософської думки. Вона стала основою для всієї подальшої філософської думки про людину.

У наш час сократівська філософія людини продовжує бути актуальною. Вона дає нам основу для розуміння того, що таке людина, для чого вона живе і як вона може досягти досконалості.

Список використаної літератури:

1. Білецький В. Д. Історія філософії: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид., перероб. і доп.: Либідь, 2008. 576 с.
2. Ващенко Ф. П. Філософія: Історія, основи, проблеми: Либідь, 1998. 560 с.
3. Гусейнов А. А. Історія філософії: Освіта, 1993. 552 с.
4. Лук'янова О. В. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. 3-тє вид., перероб. і доп.: Видавничий центр «Академія», 2007. 624 с.
5. Сократ. Життя і філософія: Видавництво «Освіта», 1992. 320 с.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ

Проблема дослідження: Проблема дослідження «Порівняльний аналіз західного та східного типу філософування» полягає в необхідності ретельно порівняти філософські традиції Заходу і Сходу, зокрема їхні філософські концепції, методології та вплив на сучасну філософію. Важливо враховувати культурні, історичні та релігійні контексти, які вплинули на розвиток філософії в обох регіонах.

Мета дослідження: Порівняти аналіз західного та східного філософування, виявити відмінності, спільні риси, вплив на суспільство і можливість взаємодії.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати філософські системи та концепції Заходу та Сходу.
2. Визначити спільні риси і відмінності між ними.
3. Дослідити вплив культурних, історичних і релігійних контекстів на філософські традиції.

Виклад матеріалу. Аналіз філософських систем та концепцій Заходу та Сходу дає можливість краще розуміти різницю у філософському підході цих двох регіонів, їхніх цінностях, ідеалах та внеску в світову філософію.

На Заході, зокрема в Європі та Північній Америці, філософія історично акцентувалася на індивідуалізмі, раціоналізмі та аналізі. Започаткована античними філософами, такими як Арістотель та Платон, західна філософія розвивалася через дослідження і рефлексію над розумом та наукою. Філософи, такі як Рене Декарт, Барух Спіноза та Іммануїл Кант, прагнули зрозуміти природу людини та сутність істини через логічний аналіз та раціональну обґрунтованість.

Насупроти цьому, в східній філософії, яка включає традиції ідеалів, таких як даосизм, конфуціанство, буддизм та інші, основний акцент зазвичай робиться на гармонії, співвідношенні з природою та духовному розвитку. Говорячи про філософію Сходу, необхідно пам'ятати, що «Схід» є вкрай неоднорідним поняттям. [1] Східна філософія спирається на інтуїцію, медитацію та практичний досвід для досягнення духовного просвітлення. Ці традиції висувують ідею внутрішньої гармонії та покликаність до життя в співвідношенні з навколишнім світом.

І хоча існують відмінності у філософських підходах Заходу та Сходу, варто підкреслити, що обидва регіони мають важливий внесок в світову філософію і сприяли розумінню різних аспектів людського існування. Такий порівняльний аналіз допомагає краще оцінити цінність і роль обох філософських систем у сучасному світі.

Спільні риси і відмінності між західною і східною філософією відображають глибокий розріз у підходах і цінностях цих двох філософських традицій.

По-перше, спільні риси. Обидві філософські традиції визнають значення духовності та прагнення до пізнання глибшого сенсу існування. Вони обидві висловлюють інтерес до моральних цінностей та етичних норм, проте надають їм різний акцент.

Західна філософія часто відзначається акцентом на індивідуалізмі та раціональному аналізі. Великі філософи, такі як Арістотель та Кант, розвивали ідеї про індивідуальну свободу та раціональну мораль. Це відображається у філософських системах, які розглядають права людини та моральні принципи на основі розумового обґрунтування.

З іншого боку, східна філософія, як, наприклад, буддизм і даосизм, вкладає більший акцент на гармонії з природою і духовному розвитку. Вона наголошує внутрішню гармонію та співвідношення з навколишнім світом. Медитація та інтуїція грають ключову роль у досягненні духовної мудрості.

Відмінності відображаються не лише в підходах, але й у методах філософського дослідження. Західна філософія часто використовує аналітичний і логічний метод, тоді як східна філософія спирається на інтуїтивність та досвід.

Однак, важливо відзначити, що обидві філософські традиції мають що запропонувати. Західна філософія вносить свій внесок в розвиток науки, технології та права людини, водночас як східна філософія сприяє духовному розвитку, гармонії та мирному співжиттю. Порівняльний аналіз допомагає краще розуміти ці різниці і взаємодіяти, щоб збагатити світову філософію та культуру.

Вплив культурних, історичних і релігійних цінностей на формування філософських традицій є надзвичайно важливим аспектом порівняльного аналізу західного та східного філософування. Культурні та світоглядні цінності - це вищі цінності життя і культури, які визначають життєву орієнтацію суб'єкта в усіх сферах його діяльності. [2]

Культурний контекст сильно визначає специфіку філософських концепцій і цінностей. Наприклад, у західній культурі, історично об'єднаній християнськими цінностями, філософія багато століть була силово пов'язана з теїзмом та теологією. В інший бік, східна культура зосереджена на духовному саморозвитку, гармонії з природою та духовних практиках, що відображається в філософських системах як буддизм, даосизм і конфуціанство.

Історичні події також вплинули на розвиток філософських традицій. Наприклад, філософія Просвітництва у Заході сприяла розквіту раціонального мислення після періоду темряви середньовіччя. На сході історичні обставини сприяли виникненню релігійних та духовних рухів, що вплинули на філософські системи.

Релігійні контексти визначають фундаментальні поняття і цінності в філософії. Наприклад, християнський теїзм обумовив моральні поняття та ідею справедливості у західній філософії, тоді як буддизм вчить про переродження та страждання.

Всі ці цінності взаємодіють, формуючи унікальні філософські традиції в кожному регіоні. Цінності, як ядро духовного світу людини. [3] Розуміння їхнього впливу допомагає краще осмислити філософські системи та їхні відмінності, а також роль кожної з них в сучасному світі.

Висновок. Вплив культур, історії та релігії на філософські традиції Заходу і Сходу важливий для їх формування. Західна філософія спирається на раціоналізм та індивідуалізм, тоді як східна філософія підкреслює духовний розвиток та гармонію з природою.

Порівняльний аналіз розкриває як відмінності, так і спільні риси між цими традиціями. Він сприяє глибшому розумінню філософських систем обох регіонів і допомагає взаємодіяти для збагачення світової філософської спадщини.

Список використаної літератури :

1. Гераськов С.В. Гегель і філософія Сходу. Київ, 2021.https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/46691/1/Hehelivski-shtudii_2021_p59-61.pdf
2. Філософія : підручник . Данильян О. Г, Дзьобань О.П. - 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2018. -432 с. ISBN 978-966-937-317-5
3. Лаппо В.В. Філософія: навчально-методичний посібник: 2-ге вид., перероб. та доп.. Івано Франківськ: НАІР, 2022. 360 с <http://hdl.handle.net/123456789/15387>

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми: Проблема дослідження полягає в вивченні взаємодії філософії, як системи, культури і комплексного культурного середовища. Філософія сприймається як система ідей, цінностей, та філософських підходів, які впливають на розвиток культури, формулюючи її основні концепції, цінності та погляди. Дослідження спрямоване на розуміння того, як філософія впливає на культурні процеси, а також як культура формує та впливає на філософські дискусії, і як ця взаємодія сприяє формуванню і розвитку суспільства та людського досвіду.

Мета дослідження : вивчити взаємодію філософії та культури, розкрити вплив філософських ідей на формування культурних цінностей та норм.

Завдання дослідження :

1. Вивчити вплив філософії на культурні цінності.
2. Дослідити взаємозв'язок між філософією та культурою в суспільстві.

Виклад матеріалу. Філософія - це насамперед проблематизація актуальних питань, вирішення яких вимагає інтелектуальної сміливості і вишуканості. [1] Філософія завжди відігравала важливу роль у формуванні культурних цінностей суспільства. Цей вплив відбувається через розробку ідеологій, створення фундаментальних концепцій і принципів, а також вплив на моральні, етичні та соціокультурні аспекти життя.

Філософія визначає базові поняття, на яких будується культура. Вона розвиває ідеї, які визначають, що є важливим, цінним та справедливим для суспільства. Філософські ідеї також визначають спосіб, яким суспільство розуміє моральність та етику. Філософія поглиблює і поповнює уявлення про світ у процесі узагальнення результатів усього комплексу наук, асимілюючи у своєму понятійно-категоріальному апараті основні досягнення останніх. [2] Наприклад, ідеї Іммануїла Канта про категоричний імператив вплинули на розвиток сучасних моральних стандартів і підкреслили важливість універсальних принципів.

Філософія сприяє розумінню культурних конфліктів і спрощує діалог між різними культурами. Вона допомагає суспільству аналізувати свої цінності і переосмислювати їх, щоб адаптуватися до змін у світі. Філософія та культура є двома важливими складовими суспільного життя, і їх взаємозв'язок є надзвичайно цікавим об'єктом дослідження.

Філософія є систематичним роздумом над фундаментальними питаннями життя, знання, моралі та існування. Вона допомагає суспільству розуміти і аналізувати цінності, переконання та ідеї, які формують культурний ландшафт. Філософські концепції впливають на релігію, політику, мораль, етику і науку, впливаючи на формування культурних цінностей.

З іншого боку, культура визначає контекст, в якому розвивається філософія. Культурні традиції, мистецтво, література та інші аспекти культури надають інтелектуалам та філософам матеріал для роздумів та досліджень. Найбільше значення при цьому має формування морально-духовного здоров'я, що відбувається і як процес морального виховання, і як процес формування духовності особистості. [3] Філософія впливає на культурні вияви суспільства, формуючи нові ідеї та концепції, які можуть виявити своє віддзеркалення в мистецтві, літературі та інших проявах культури.

Взаємозв'язок між філософією та культурою є важливим для розуміння розвитку суспільства. Філософія допомагає аналізувати і розуміти культурні процеси, а культура створює контекст для філософського самоаналізу. Ця взаємодія сприяє формуванню та розвитку суспільних цінностей, ідей та культурних традицій.

Висновок. Філософія впливає на формування та розвиток культурних цінностей та процесів у суспільстві, утворюючи важливий зв'язок між ідеями та культурним середовищем. Взаємодія філософії та культури визначає ідентичність та спрямованість суспільства, де філософські концепції стають основою для розуміння цінностей та норм, а культурні вияви надають контекст для реалізації цих ідей. Ця взаємодія є динамічною та змінюється разом із розвитком суспільства, сприяючи формуванню сучасного культурного ландшафту та сприйняттю суспільних цінностей.

Список використаних джерел:

1. Петінова О. Б. Філософія: навчальний посібник. Одеса, 2019, 304 с. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2571
2. Філософські проблеми наукового пізнання: практикум / уклад.: Л. Г. Дротянко, С. С. Орденів, Н. А. Ченбай, І. П. Скиба, К. : НАУ, 2023, 52 с. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/60777>
3. Лаврова Л. В. Культура здоров'я як предмет філософського розгляду / *Перспективи. Соціально-політичний журнал*, 2021, № 2, С. 108-113. URL : dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12935

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми: Проблема дослідження полягає в вивченні взаємодії філософії, як системи, культури і комплексного культурного середовища. Філософія сприймається як система ідей, цінностей, та філософських підходів, які впливають на розвиток культури, формулюючи її основні концепції, цінності та погляди. Дослідження спрямоване на розуміння того, як філософія впливає на культурні процеси, а також як культура формує та впливає на філософські дискусії, і як ця взаємодія сприяє формуванню і розвитку суспільства та людського досвіду.

Мета дослідження : вивчити взаємодію філософії та культури, розкрити вплив філософських ідей на формування культурних цінностей та норм.

Завдання дослідження :

1. Вивчити вплив філософії на культурні цінності.
2. Дослідити взаємозв'язок між філософією та культурою в суспільстві.

Виклад матеріалу. Філософія - це насамперед проблематизація актуальних питань, вирішення яких вимагає інтелектуальної сміливості і вишуканості. [1] Філософія завжди відігравала важливу роль у формуванні культурних цінностей суспільства. Цей вплив відбувається через розробку ідеологій, створення фундаментальних концепцій і принципів, а також вплив на моральні, етичні та соціокультурні аспекти життя.

Філософія визначає базові поняття, на яких будується культура. Вона розвиває ідеї, які визначають, що є важливим, цінним та справедливим для суспільства. Філософські ідеї також визначають спосіб, яким суспільство розуміє моральність та етику. Філософія поглиблює і поповнює уявлення про світ у процесі узагальнення результатів усього комплексу наук, асимілюючи у своєму понятійно-категоріальному апараті основні досягнення останніх. [2] Наприклад, ідеї Іммануїла Канта про категоричний імператив вплинули на розвиток сучасних моральних стандартів і підкреслили важливість універсальних принципів.

Філософія сприяє розумінню культурних конфліктів і спрощує діалог між різними культурами. Вона допомагає суспільству аналізувати свої цінності і переосмислювати їх, щоб адаптуватися до змін у світі. Філософія та культура є двома важливими складовими суспільного життя, і їх взаємозв'язок є надзвичайно цікавим об'єктом дослідження.

Філософія є систематичним роздумом над фундаментальними питаннями життя, знання, моралі та існування. Вона допомагає суспільству розуміти і аналізувати цінності, переконання та ідеї, які формують культурний ландшафт. Філософські концепції впливають на релігію, політику, мораль, етику і науку, впливаючи на формування культурних цінностей.

З іншого боку, культура визначає контекст, в якому розвивається філософія. Культурні традиції, мистецтво, література та інші аспекти культури надають інтелектуалам та філософам матеріал для роздумів та досліджень. Найбільше значення при цьому має формування морально-духовного здоров'я, що відбувається і як процес морального виховання, і як процес формування духовності особистості. [3] Філософія впливає на культурні вияви суспільства, формуючи нові ідеї та концепції, які можуть виявити своє віддзеркалення в мистецтві, літературі та інших проявах культури.

Взаємозв'язок між філософією та культурою є важливим для розуміння розвитку суспільства. Філософія допомагає аналізувати і розуміти культурні процеси, а культура створює контекст для філософського самоаналізу. Ця взаємодія сприяє формуванню та розвитку суспільних цінностей, ідей та культурних традицій.

Висновок. Філософія впливає на формування та розвиток культурних цінностей та процесів у суспільстві, утворюючи важливий зв'язок між ідеями та культурним середовищем. Взаємодія філософії та культури визначає ідентичність та спрямованість суспільства, де філософські концепції стають основою для розуміння цінностей та норм, а культурні вияви надають контекст для реалізації цих ідей. Ця взаємодія є динамічною та змінюється разом із розвитком суспільства, сприяючи формуванню сучасного культурного ландшафту та сприйняттю суспільних цінностей.

Список використаних джерел:

1. Петінова О. Б. Філософія: навчальний посібник. Одеса, 2019, 304 с. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2571
2. Філософські проблеми наукового пізнання: практикум / уклад.: Л. Г. Дротянко, С. С. Орденів, Н. А. Ченбай, І. П. Скиба, К. : НАУ, 2023, 52 с. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/60777>
3. Лаврова Л. В. Культура здоров'я як предмет філософського розгляду / *Перспективи. Соціально-політичний журнал*, 2021, № 2, С. 108-113. URL : dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12935

ДІАЛЕКТИЧНЕ ПРОТИРІЧЧЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Діалектика є фундаментальним поняттям у філософії, яке відображає процес розвитку в усіх його аспектах. Це теоретична основа для розуміння та пояснення змін у природі, суспільстві, культурі та мисленні. Однак, при всій своїй важливості, діалектика може бути складною для розуміння через свою складність та багатогранність.

Мета. Діалектика визначає розвиток через боротьбу протиріч у суспільстві. Вивчення обох підходів до типології держав може вимагати виявлення суттєвих протиріч та їх подолання. Синтез формаційного та цивілізаційного підходів може привести до більш повного розуміння розвитку держав.

Завдання. Сучасні соціокультурні, економічні та політичні зміни створюють нові протиріччя в розвитку держав. Дослідження повинно враховувати ці протиріччя та визначати, як вони взаємодіють з розглянутими підходами. Виявлення протиріч у сучасних умовах.

Особливість діалектичного підходу в тому, що явища можуть бути одночасно і тотожними і різними самі собі і іншим (на відміну від математики), так як відбувається розвиток, зміна.

Протиріччя - це категорія, що характеризує відносини між протилежностями в рамках цілого (в організмі: спадковість - мінливість). Протиріччя - джерело розвитку.

Протилежності в протиріччях знаходяться у відносинах боротьби і єдності.

Боротьба між ними веде до нового.

«Життєво те, що в стані вміщати в себе протиріччя» (Гегель). У «Науці логіки» Гегель досліджує природу протиріччя.

Спочатку протиріччя існує «в собі» (ще не виявлено). Потім йде роздвоєння єдиного на протилежності і виникають протиріччя - єдність взаємодіючих один з одним протилежностей.

Далі Гегель розглядає суперечності на прикладі конкретних зв'язків і взаємодій.

Ця категорія включає різні форми суперечностей.

Антиномія - протиріччя, з яких жодному не можна віддати перевагу. (І. Кант. Кінцівка явищ і нескінченність світу).

Протиріччя необхідності і свободи. (Людина вільна, але в той же час він живе в суспільстві з його нормами.)

Протиріччя основні і неосновні. Основні - визначають природу явища. Основне протиріччя хворого - боротьба організму з інфекцією, яка характеризує його світовідчуття. Хоча і у здорового в тій чи іншій формі ця інфекція може бути присутнім, але вона не визначає самопочуття людини.

Патологія - особливий стан організму, в ході якого може відбутися зрив механізмів адаптації, що веде до порушення норми.

Норма - стан організму, в якому зберігається узгодженість всіх функцій.

Діалектичне протиріччя є основною концепцією, яка визначає внутрішню боротьбу та конфлікти в різних аспектах суспільства та науки. Воно може виступати як джерело розвитку у таких аспектах:

Досягнення Синтезу: Діалектичне протиріччя вказує на необхідність подолання конфліктів та знаходження єдності в розвитку. Це стимулює пошук синтезу та компромісів між різними підходами чи ідеями.

Стимулювання Інновацій: Протиріччя викликає потребу у нових ідеях та інноваційних рішеннях для подолання конфліктів та покращення існуючих систем.

Формування Нових Теорій: Взаємодія протилежних поглядів сприяє розвитку нових теорій та підходів, що розширює наше розуміння різних явищ.

Створення Конкуренції: Протиріччя між різними ідеями чи системами створює конкурентне середовище, що може сприяти розвитку більш ефективних моделей та рішень.

Закон єдності і боротьби протилежностей посідає в матеріалістичній діалектиці особливе місце як закон, що відображає джерело розвитку.

Відображаючи об'єктивне джерело розвитку, визначаючи шлях його пізнання, розглядуваний закон орієнтує на діяльність, спрямовану на теоретичне і практичне вирішення проблем. Зважаючи на світоглядне, методологічне і практичне значення закону єдності і боротьби протилежностей, філософи вважають його «ядром» діалектики.

Протилежності – це взаємозв'язані сторони єдиного, які одночасно покладають і виключають одна одну, знаходяться у відношенні єдності і «боротьби»; єдність протилежностей – це їх взаємна приналежність до однієї і тієї ж суті, їх взаємопокладання, взаємопроникнення, нероздільність; боротьба протилежностей – це процес їх взаємовиключення у рамках єдності, конкретний механізм якого визначається природою явища, що розвивається; суперечність – це відношення протилежностей як сторін єдиного цілого. Суть його в тому, що сторони, які взаємовиключають одна одну, не можуть існувати одна без одної.

Діалектична суперечність – це не просто відношення одвіку даних протилежностей, а сутнісний процес. Як універсальна логічна категорія, «діалектична суперечність» є відображенням загальної форми буття розвитку як єдності і боротьби протилежностей, що фіксується логічним законом «тотожності протилежностей», який стає законом пізнання і законом об'єктивного світу. Отже, для того, щоб розкрити суперечливість предмета, необхідно його роздвоїти на складові протилежності і зрозуміти їх взаємовідношення. В найбільш загальній логічній формі це

означає, що предмет, який досліджується, має розумітися як єдність протилежних визначень: теза – антитеза – синтез.

Висновок. Концепція боротьби протилежних сил, яка визначає внутрішні конфлікти та напрями розвитку, допомагає створювати інновації, розвивати нові теорії та концепції, стимулювати конкуренцію та сприяти пошуку гармонії.

Діалектичне протиріччя, як джерело розвитку, свідчить про постійний процес трансформації та вдосконалення. Взаємодія протилежних факторів створює умови для розвитку більш ефективних, стійких та гнучких систем у суспільстві, науці та культурі. Важливо розуміти, що в самому конфлікті та напрузі може ховатися ключ до нових досягнень та позитивних змін.

Список використаних джерел

1. В. Кизима. Діалектика // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
2. М. Булатов. Історія діалектики // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
3. Діалектика: навчальний посібник / Василь Лисий. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 480 с.

VALUES AS DEFINING CHARACTERISTICS OF HUMAN EXISTENCE

Actuality of theme. The topic «Values as defining characteristics of human existence» is relevant and progressive. The more society evolves, the greater becomes the role of values in a certain human worldview, personality and behavior. They affect the life of the people, prioritizing and adjusting behavior. They are the fundamental basis of our identity, form a national character and contribute to social cohesion.

Purpose. Determine what values are decisive for human existence.

To realize the goal, it is necessary to solve the following **tasks**: to define the concept of «axiology,» determine what is the basis for the formation of values, explore which values influence the formation of personality and determine which values are decisive for human existence.

Presentation of the material. In both scientific and everyday use, people often turn to the concept of value. Any human activity covers design, implementation and result. The idea consists of a goal, value and plan. Meta answers the question: «What needs to be done?» The implementation of the same goals and plans can have completely different life content directions and value shades. Values determine our perception of the world, interaction with other people and our place in society. They are an integral part of our lives, influencing our actions, choices and goals. In modern society, which is characterized by a rapid pace of change, values are of particular importance. Based on the above, such a concept as «values» is formed.

Values are specific social definitions of objects of the surrounding world that reveal their positive or negative meaning for man and society (good, good, evil, wonderful and ugly, embodied in the phenomena of social life or nature).

The nature, origin, development and role of values in human life and society is studied by such a science as axiology - the doctrine of values.

Axiology not only tries to find out the nature of value, but also the composition, internal structure or, as they say, the structure of value. One of the most successful ideas about the structure of values is highlighted in the works of Scheler. Each value, according to Scheler, corresponds to: an emotional act, that is, an emotional reaction accompanying value (a feeling of pleasure, pleasure, etc.); a sample is a personal example of value behavior (hero, artist, philosopher, saint), a community is a social group to which a person belongs (mass, nation or religious community). To the above, we must also add the fourth, cognitive element - knowledge of value.

One of the key components of the formation of human values are sensual images. These images act as the basis on which the whole system of values is built, forming the idea of what is important and valuable in life. This process is associated with desires and desires, as well as the will of the person.

A value image is not only an abstract idea, but also a concrete reaction to the surrounding world. It arises from needs and experience, and becomes an important element of the identity of each individual. Values are realized through evaluation, which means establishing the significance of a particular subject, fact, event or phenomenon. A person pays attention to those aspects of his life that correspond to his needs and his own values.

The measure of values also depends on their compliance with certain social patterns and ideals. Society, as a factor of influence on the formation of values, sets standards and determines what is considered valuable or acceptable. The universal ideals, which are defined as the prerequisites for the existence of mankind, are truth, goodness, beauty, freedom, peace, humanity, honor, dignity and justice.

These ideals, although they may undergo changes in different historical eras, remain important guidelines for the formation of values. They define important structural elements of society, influence ethical standards and contribute to the development of a harmonious community.

Thus, value images arise from the needs, desires and will of a person, and their assessment and importance is determined by both personal preferences and interaction with society and its universal ideals. This process reflects the versatility of human nature and is an important component of individual and collective development.

In modern philosophy, there is still no single vision of what are universal values. There is no basis that would enable the definition of common values for all peoples, systems and cultures. There is an extraordinary variety of opinions regarding the concept of «universal.»

There are some values that are undoubtedly universal: the value of human life; meaning of life, goodness, justice, beauty, truth, freedom, etc.

However, one of the highest human (social) values is freedom - a special state of conditioned spiritual reality; the universality of the culture of the subjective series, fixing the possibility of activity and behavior in the absence of external coercion. Philosophy was born as free thought. If philosophy is the quintessence (most important, most essential) of culture, then freedom is the soul of philosophy. The meaning-forming basis of real human existence are axiological virtues, they determine the nature of the world-attitude of the individual, determine his optimistic or pessimistic orientation, which today is important. It is no coincidence that many modern philosophers believe that the problem of values comes to the fore among all the philosophical directions of the XX-XXI centuries.

Conclusion. In a world of permanent elections, where every step is a path to a solution, philosophers have always considered the deep question: «What values determine the essence of human existence?» This question remains key in philosophical dialogue from antiquity to the present day.

Values not only reflect the cultural, historical and social realities of the era, but also determine the individuality of a person. In a world of diverse views and beliefs, values become a beacon that illuminates the path of choice between good and evil, justice and injustice, truth and falsehood.

Therefore, considering values as the key characteristics of human existence, we understand that they are the foundation of our decisions and relationships. Values indicate the direction of our development, giving life meaning and depth. They are not just what we value, but what makes our existence more complete and meaningful.

List of used literature

1. Philosophy: textbook for students and cadets of higher education institutions of III-IV levels of accreditation / edited by O. V. Ryabinina. Kharkiv: Publishing house Ivanchenko I. S., 2021. P. 159.
2. Palchinskaya M. V. Philosophy: a textbook to prepare for seminars. Odesa: Simex-print, 2020. P. 156.
3. Podlesny M. M., Shubin V. I. Philosophy of values: history and modernity. Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 2017. P. 88.
4. Philosophical Encyclopedic Dictionary / edited by V. I. Shinkaruk. Kyiv: Abris, 2002. P. 14.
5. Pazenok V. S. Philosophy: textbook. Київ: Akademvidav, 2008. 280 p.
6. Philosophy: teaching guide for foreign students / under the general editorship of Doctor of Philological Sciences, Professor Volodymyr Kachkan. Lviv: Noviy Svit – 2000, 2021. 200 p.

ПРОБЛЕМА ПРОСТОРУ І ЧАСУ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ.

Постановка проблеми. Ми спостерігаємо еволюцію поглядів на сутність простору і часу в контексті наукових відкриттів та філософських думок. Дана тема висвітлює вагомі аспекти взаємодії між фізикою та філософією у формуванні нашого розуміння простору та часу.

Мета. Метою є вивчення еволюції уявлень про простір та час від класичних концепцій та до сучасних. Дослідження спрямоване на визначення впливу інших факторів, таких як теорія струн, квантова механіка та гравітація. Аналіз даної теми дозволяє просувати відкриття нових перспектив у вивченні базових аспектів нашого розуміння часу та простору.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Дослідження історії розвитку уявлень.
- Визначення впливу квантової механіки.
- Вивчення сучасних теорій.

Виклад матеріалу. У світі науки та філософії уявлення про природу простору та часу постійно змінювалися. Вони відображали розвиток нашого найглибшого розуміння Всесвіту. Відштовхуючись від класичного погляду Ньютона на простір і час, надаючи їм абсолютність і постійність, ми починаємо захоплюючи подорож переосмислення завдяки теорії відносності Ейнштейна.

Ісаак Ньютон розробив класичну механіку, яка панувала у сфері фізики протягом багатьох століть. Його теорія руху і гравітації базувалась на фундаментальному розумінні простору і часу науковця. Точка зору Ньютона на простір полягала у тому, що він безмежний і абсолютний. Він стверджував, що простір – це сутність, яка існує незалежно від будь-якої матерії, яка може його займати. Натомість час в його розумінні також був незмінним та абсолютним. Також просувалось твердження про те, що потік часу рівномірний у всьому всесвіті, незалежно від стану чи руху будь-якого об'єкта. Варто зазначити, що ці уявлення були переглянуті Ейнштейном на початку XX століття і переглянуті теорією відносності.

Теорія відносності є однією з провідних теорій сучасності. Вона здійснила великий вплив на розвиток сучасної наукової думки, розуміння законів природи та фізики. Також вона є основою всієї науки, а не лише сучасного сприйняття та вивчення фізики. Зміст даної теорії полягає у тому, що зміна швидкості об'єкта спричинить її просторово-часові характеристики, наприклад завдяки цьому ми можемо зрозуміти те, як працює годинник. Тому простір і час є уособленням того твердження, що матеріальні об'єкти поза матерією не можуть існувати. Як казав сам А. Ейнштейн - «Суть така: люди звикли вірити, що яким-небудь чином усі матеріальні речі згодом раптом зникають, а простір і час залишаються». Відповідно до теорії відносності - простір і час зникнуть разом з речами.

У цьому контексті виникають нові концепції, які розширюють наше розуміння. Наприклад фундаментальні принципи квантової механіки розкривають важливі аспекти її взаємодії зі структурою простору та часу, а також вказує на інновації в цьому процесі. Аналіз викликів, пов'язаних із співіснуванням класичного та квантового світів у концепції часу, виявляє потенційні парадокси та труднощі. Вивчення впливу квантової механіки може забезпечити глибше розуміння природи часу та його взаємодії з іншими фізичними явищами. На фоні цих викликів з'являються перспективи нових досліджень і можливих рішень у рамках квантової фізики.

Сучасні теорії, особливо теорія струн, розглядають час та простір у нових вимірах та вказують, що нуклони складаються з кварків, які є частинками, пов'язаними віброуючими струнами відповідно до теорії суперструн. Ці струни коливаються в багатьох вимірах, створюючи частинки, з яких складається наш світ. Незважаючи на зростання кількості вимірів у даній теорії, вона поєднує сили природи та матерію, щоб створити універсальне рівняння, яке описує рух частинок від молекул до галактик.

Висновок. У світі наука та філософія постійно розвиваються. Уявлення про час та простір відображають глобальність наших знань про Всесвіт. Еволюція поглядів вплинула на наше сприйняття реальності. Досліджені теорії доповнювали одна одну, або ж ставали окремим елементом для детального дослідження чи для створення нових гіпотез.

Список використаних джерел:

1. Клок О. В. *Теорія струн*: Докторська дисертація. Сумський державний університет, 2014. 1 с.
2. Луцик Н. Теорія відносності Альберта Ейнштейна. *Збірник тез Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції „Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання»*. Тернопіль, 2008. 27-27 с.
3. Попель О. Філософія Сходу і сучасна інтерпретація проблеми виміру у квантовій механіці. *Вісник Львівського університету. Серія: Філософські науки*. Львів, 2013. 76-89 с.
4. Простір і час (класична механіка І. Ньютона і теорія відносності А. Ейнштейна). URL: <http://um.co.ua/8/8-6/8-61626.html> (дата звернення: 12.11.2023).

ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Л. ФЕЙЄРБАХА.

Проблема людської діяльності є однією з найважливіших проблем філософії. Вона має фундаментальне значення для розуміння природи людини, її місця в світі та сенсу її існування. Людська діяльність є багатограним феноменом, який включає в себе різні аспекти, такі як: фізична, духовна, соціальна діяльність

Постановка проблеми. Питання людської діяльності в контексті Людвіга Фейєрбаха виникає через оцінку соціокультурних та релігійних впливів на людину, що визначають сприйняття світу та спосіб взаємодії з ним.

Мета. Метою є розкриття філософського підходу Л. Фейєрбаха до проблеми людської діяльності, аналіз впливу релігії та соціокультурних факторів на формування світогляду та ціннісних орієнтацій особистості.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- Розглянемо, який погляд Фейєрбаха на проблему людської діяльності.
- Визначимо, як філософ аналізує діяльність людини у своїй творчості.
- Дослідимо які ключові аргументи та дискусії виклав Фейєрбах у своїй роботі про проблеми людської діяльності.

Л. Фейєрбах (1804-1872) – німецький філософ, один із засновників атеїстичного матеріалізму. Він зробив значний внесок в питання сутності людської діяльності.

Фейєрбах вважав, що людина є природною істотою, яка є продуктом природи. Він заперечував існування надприродного і вважав, що всі духовні явища є продуктом людської діяльності і розумів це як цілісну, багатогранну систему, яка включає в себе фізичну, духовну та соціальну діяльність.

1. Фізична діяльність людини спрямована на зміну матеріального світу. Вона включає в себе різні види праці, творчість, спорт та інші види діяльності. Фейєрбах вважав, що фізична діяльність є основою людської діяльності. Він вважав, що фізична діяльність необхідна для задоволення основних потреб людини, таких як потреба в їжі, житлі, одязі та захисті. Фізична діяльність також є необхідною для розвитку людських здібностей і талантів.

2. Духовна діяльність людини спрямована на пізнання і створення духовних цінностей. Вона включає в себе науку, мистецтво, релігію та інші види діяльності. Фейєрбах вважав, що духовна діяльність є важливою частиною людської діяльності. Він вважав, що духовна діяльність дозволяє людям пізнати себе і світ навколо них. Духовна діяльність також дозволяє людям створювати духовні цінності, які збагачують їхнє життя і життя інших людей.

3. Соціальна діяльність людини спрямована на взаємодію з іншими людьми. Вона включає в себе спілкування, співробітництво, конфлікти та інші види діяльності. Фейєрбах вважав, що соціальна діяльність є необхідною частиною людської діяльності. Він вважав, що соціальна діяльність дозволяє людям спілкуватися один з одним, співпрацювати для досягнення спільних цілей і вирішувати конфлікти.

Філософ вважав, що людська діяльність є основним фактором розвитку суспільства. Він заперечував існування «історичних сил» або «духів історії» і вважав, що історію роблять люди своєю діяльністю.

На його думку людська діяльність має два основних аспекти:

- Позитивний аспект: діяльність, яка спрямована на розвиток людини і суспільства.
- Негативний аспект: діяльність, яка спрямована на руйнування людини і суспільства.

Фейєрбах також вважав, що людська діяльність є основним фактором розвитку суспільства. Він заперечував існування «історичних сил» або «духів історії» і вважав, що історію роблять люди своєю діяльністю. Фейєрбах вважав, що людська діяльність може бути спрямована на розвиток суспільства або на його руйнування. Він вважав, що важливо розвивати позитивний аспект людської діяльності і боротися з негативним аспектом.

Які ключові аргументи та ідеї виклав Фейєрбах у своїй роботі над проблемою людської діяльності?

Філософія про антропологію Фейєрбаха розглядає людську діяльність як основний предмет філософії, даючи цінне розуміння природи людської поведінки. Він стверджує, що на відміну від тварин, людина займається чимось не лише для власного задоволення і своїх природних потреб, але й для певних цілей, які не мають чіткої економічної мети. У його роботах наголошується на тому, що людська діяльність виходить за рамки природної детермінації та охоплює практичні, когнітивні, соціальні та історичні виміри. Філософія Людвіга зосереджена навколо любові як істотної сили і виділяє, що вивчення пізнавальної діяльності та законів людської практичної філософії має бути предметом теоретичної філософії. Практична філософія повинна вивчати суспільство та його проблеми, але на неї впливають організація суспільства та історико-філософські проблеми. Енгельс зазначає, що найважливіші ідеї Фейєрбаха походять із реального досвіду людської діяльності. Роботи Фейєрбаха над проблемою людської діяльності продовжують впливати на філософський дискурс і пропонують цінну основу для розуміння людської поведінки. Однак його філософія має обмеження, і необхідні подальші дослідження, для вивчення складності людської діяльності та ролі соціальних та історичних факторів у її формуванні. Загалом, філософія Фейєрбаха забезпечує корисну основу для розуміння людської діяльності та пропонує розуміння природи людської поведінки, яка може стати основою для майбутніх досліджень у цій галузі.

Висновок. Проблема людської діяльності є складною і багатогранною, яка досі не отримала однозначного вирішення. Філософія Л. Фейєрбаха є важливим внеском у науку і розвиток дискусій. Вона допомагає зрозуміти основні аспекти людської діяльності і її значення для розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Антропологічний підхід Людвіга Фейєрбаха в розумінні сутнісної проблеми релігії. *Філософія і Релігієзнавство*. URL: <https://tureligious.com.ua/antropologichnyj-pidhid-lyudviha-fejjerbaha-v-rozuminni-sutnisnoj-problemy-relihiji/> (дата звернення: 16.11.2023).
2. Третьякова Т. М. Головні аспекти сутності гуманізму Л. Фейєрбаха. *Актуальні проблеми політики*, 2014, 51: 65-69 с.
3. Бондаренко Ю. Вивчення людини та її природи німецькими педагогами і філософами кінця XVIII–XIX століття. *Наукові записки*. 109-те вид. 2012. С. 35–43.
4. Вплив філософських поглядів Людвіга Фейєрбаха на європейську філософію. Реферат. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13289/> (дата звернення: 17.11.2023).

БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ.

Проблема дослідження: Проблема дослідження на тему «Буддистський шлях морального вдосконалення» може включати аналіз етичних принципів у буддизмі, дослідження методів самовдосконалення через медитацію та практики морального життя, роль спільноти та духовного керівництва у розвитку моральних якостей та вивчення впливу буддистських принципів на сучасне суспільство.

Мета дослідження: Вивчити основні принципи буддизму, спрямовані на розвиток моральності, дослідити методи самовдосконалення та їх вплив на формування моральних цінностей у сучасному світі.

Завдання дослідження :

1. Вивчення практичних методів та технік, що сприяють розвитку моральних якостей у буддистській традиції.

2. Оцінка впливу буддистського шляху на формування етичних цінностей у сучасному світі та можливості їх застосування в практичному житті.

Виклад матеріалу. Буддизм, як давня духовна система, надає великий акцент на розвиток моральних якостей для досягнення внутрішньої гармонії та спокою. Послідовники буддизму вважають його скоріше філософським вченням, а не релігією. [2] Вивчення практичних методів і технік, спрямованих на зростання моральності та духовності, відіграє ключову роль у буддистській традиції. Духовні пріоритети та моральні настанови буддизму є різними для монахів та мирян; ці відмінності проявляються у господарській діяльності буддистських храмів та монастирів, а також мають відповідне конфесійне забарвлення.[1]

Медитація в буддизмі також відіграє важливу роль у розвитку моральних якостей. Наприклад, метта-бхавана (медитація на любов та співчуття) сприяє розширенню свідомості, сприйняттю інших із любов'ю та добротою.

Також важливою є увага до карми – вчення про дії та їх наслідки. Розуміння карми допомагає людині усвідомити відповідальність за свої вчинки та вибори, що сприяє розвитку моральної свідомості.

Буддистський шлях має значний вплив на формування етичних цінностей у сучасному світі. Звертаючись до історії буддизму, можна побачити, що ця релігія є не одноманітною, а вчення різних течій пропонують принципово різні бачення світу та пропонують різні шляхи, які повинні привести до звільнення від страждань. [3, ст 63] Вона пропонує глибокі відповіді на питання про внутрішню гармонію, співчуття та моральність. Розглядаючи Чотири Благородні Істини – основу буддизму, можна зрозуміти, яким чином принципи цього вчення можуть бути корисними у сучасному житті.

Перша Благородна Істина про страждання демонструє, що страждання походить від бажань та уявлень. У сучасному світі, насиченому матеріалізмом та поспішанням, це вчення нагадує про необхідність сповільнення, внутрішньої рівноваги та усвідомлення моменту.

Друга Благородна Істина стосується походження страждання і вказує на зупинку страждання через відмову від бажань. Це може викликати в сучасному світі переосмислення споживацького стилю життя та фокусу на духовних цінностях над матеріальними.

Третя Благородна Істина розглядає можливість звільнення від страждання через здійснення внутрішньої трансформації. Це відкриває можливості для практичного застосування медитаційних технік у стресових ситуаціях, що загрожують душевному спокою.

Четверта Благородна Істина показує шлях до звільнення від страждання через восьмиступеневий шлях, який включає моральність, медитацію та мудрість. Ці принципи можуть бути важливими в навчанні етичних цінностей та прийнятті рішень у сучасному бізнесі та управлінні.

Таким чином, буддистський шлях пропонує глибокі і практичні підходи до формування етичних цінностей у сучасному світі. Він надає інструменти для розвитку внутрішньої моральності, сприяючи вихованню в людях співчуття, мудрості та моральної відповідальності в різних сферах життя.

Висновок. Усього у буддистському шляху моральних цінностей сучасний світ може знайти надзвичайно цінний орієнтир. Його принципи, від базових до більш глибоких, пропонують важливі відповіді на питання, які стосуються внутрішньої гармонії, моральності та відносин з іншими. Через зосередження на співчутті, мудрості та моральній відповідальності, буддистський шлях відкриває перспективи для практичного застосування у сферах особистого зростання, спілкування, бізнесу та управління. Він надає цінні інструменти для розвитку етичних цінностей та створення більш гармонійного, співчутливого та етичного суспільства.

Список використаної літератури :

1. Марченко Олексій. Релігійно-етичні засади та особливості господарської етики Буддизму. *OF THE LVIV UNIVERSITY*, 110, 2022. URL : DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.43.14>

2. Батурін Д., Фрадкіна Н. Етика буддизму в контексті українського державотворення. *Національний технічний університет» Харківський політехнічний інститут», 2023. (Дата звернення 16.11.2023)* URL:<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/cffaaa1c-8770-4495-b38c-6b6a2da3182f/content>

3. Голець О.Я., Ставинська І.В. Буддизм в Японії (на прикладі Буддійського впливу на формування японського алфавіту) До світу через мови»: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 20 - 22 березня 2019 року. Київ: Вид. центр КИЛУ, 2019. 604 с.

БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ.

Постановка проблеми. Проблема дослідження полягає в розгляді взаємодії між буттям світу і людини, зокрема в уточненні природи цієї взаємодії, їхнього взаємовпливу та впливу на формування світогляду та культурних цінностей.

Мета дослідження : Мета дослідження полягає в глибокому розумінні природи буття світу і людини, виявленні взаємодії між ними та розкритті впливу цієї взаємодії на формування культурних, філософських та етичних аспектів життя.

Завдання дослідження :

1. З'ясувати взаємозв'язок між буттям та формуванням цінностей у суспільстві.
2. Визначити природу взаємодії між буттям світу та людиною.

Виклад матеріалу.

Взаємозв'язок між буттям та формуванням цінностей у суспільстві визначає основні принципи та орієнтири, які керують поведінкою людей і визначають їхні переконання. Цей взаємозв'язок становить суттєвий аспект для розуміння та аналізу сучасної соціокультурної динаміки. У філософському світогляді, що є уособленням мета-граничного буття, відбувається переосмислення себе та світу, тобто досягнення таких горизонтів, які не були зрозумілими до цих пір. [3]

Буття, розуміється як оточуючий світ, природа, суспільство, визначає контекст, в якому формуються цінності. Наприклад любов. Вона робить людину максимально відкритою назустріч іншим людям, здатною приймати рішення та практично діяти за принципом «добре». [1] Проте, природні обмеження, технологічний прогрес, соціокультурні трансформації - усе це впливає на сприйняття цінностей.

Різні культури та історичні періоди можуть мати відмінності в тому, як вони сприймають буття і формують цінності. Культурні особливості, традиції та системи цінностей віддзеркалюють буття конкретної спільноти.

Швидкий технологічний прогрес впливає на те, як суспільство сприймає своє буття. Від індустріальної революції до цифрової ери, зміни в технології формують нові цінності та погляди.

Буття має важливий вплив на етичні та моральні стандарти суспільства. Зміни в соціальних умовах можуть породжувати нові етичні виклики та переосмислення цінностей.

Політична система також визначає формування цінностей у суспільстві. Демократичні, авторитарні чи інші політичні режими впливають на сприйняття і розвиток цінностей.

Взаємодія між буттям світу та людиною є невичерпним джерелом для філософських та наукових роздумів. Ця взаємодія визначає наше сприйняття навколишнього світу та впливає на усі аспекти нашого існування. Філософія допомагає розкрити глибокі аспекти взаємодії між буттям світу та людиною. «Людина з буденним світоглядом абсолютно залежить від пануючих ідеологічних установок і цінностей.» [2] Від платонівської ідеї реальності до екзистенціалістських роздумів, філософія відзначається спробами зрозуміти сутність цієї взаємодії та її вплив на індивіда.

Наука дозволяє розглядати взаємодію між людиною та світом через призму конкретних явищ і законів природи. Від фізики до екології, наукові дослідження вказують на взаємозв'язок між діями людини та реакцією оточуючого світу.

Різні культури формують унікальний підхід до взаємодії з буттям. Міфи, релігії та традиції визначають, як людина сприймає себе у великому контексті світу, взаємодіючи з природою, іншими людьми та надприродними силами.

Розвиток суспільства в історичному контексті демонструє, як зміни в бутті світу впливають на життя людей та на образ майбутнього. Історія слугує дзеркалом для розуміння еволюції взаємодії між буттям та людиною.

Взаємодія між світом та людиною визначає наше сприйняття світу та індивідів. Дослідження цього взаємозв'язку у різних контекстах свідчить про його важливість, а розуміння цієї взаємодії є важливим для гармонійного розвитку та сталого існування в сучасному світі.

Висновок. У висновку, можна визначити, що буття світу і людини взаємодіє невід'ємно, створюючи велику і неперервну мережу взаємозв'язків. Ця взаємодія формує наші переконання, цінності та сприйняття дійсності. Філософія, наука, культура та інші аспекти вивчення цієї взаємодії допомагають розкривати глибину і різноманіття цього об'єднання. Важливо розуміти, що подальший розвиток суспільства вимагає уважного та відповідального відношення до цієї взаємодії для забезпечення гармонії та сталого розвитку. Буття світу і людини продовжить залишатися ключовим об'єктом вивчення, що спонукає нас до пошуку нових шляхів розуміння, щоб справжньо цінувати і управляти своїм існуванням у цьому великому та захоплюючому спільному шляху.

Список використаної літератури :

1. Telizhenko, L. (2020). ЛЮБОВ ЯК СУТНІСНИЙ АТРИБУТ БУТТЯ ЛЮДИНИ. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 12(2), 46-52. <https://doi.org/10.15421/352033>
2. Хамітов Н. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту К.: КНТ, 2017.- 394 с
3. Романова. О. Екзистенціальні та комунікативні виміри вибору любові в бутті сучасної людини. *Science and education a new dimension.//Humanites and social science*, VIII (43).–Budapest, 24, 2020 <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/05/Existential-and-communicative-measurement-of-the-choice-of-love-in-the-being-of-a-modern-man-O.-Romanova.pdf>

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Проблема дослідження феномену національної ментальності була завжди актуальною та складною виходячи з складності та багатозначності самого об'єкта дослідження. Її постання тісно в'яжеється із тематизацією українського соціокультурного простору на зламі XVIII – XIX ст., тобто в час, коли Україна, за влучним зауваженням науковців постала як літературна тема спочатку в описах мандрівників, а згодом на сторінках харківського «Українського вісника» [4, с. 59]. Поміж тим, за твердженням мислителя, це відкриття аж до середини XIX ст. здійснювалася ззовні, у підсумку чого довгий час Україна залишалася «без свого голосу, а як об'єкт – чарівний, привабливий, але німий» [4, с. 60].

З погляду нашого часу можна впевнено говорити, що дослідження етнопсихологічної своєрідності українців (національного характеру, народного духу, психічного укладу або у сучасній термінології – менталітету), починаючи від другої половини XIX ст. залишалося однією із центральних проблем українознавчих студій. Одна із перших теоретичних розвідок з цього питання належить М. Костомарову – його «Дві руські народності» [6] до сьогодні, залишаються концептуальною основою вивчення української ментальності.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення унікального «обличчя» української нації – сильних сторін, що сприяють розвитку української держави, та слабких, що зумовлюють суперечності й проблеми у процесах її становлення.

Мета. Систематизація інформації про філософське осмислення української ментальності, особливості формування та впливу на соціокультурні явища та суспільно-політичне життя загалом.

Виклад матеріалу. Ментальність – це спосіб мислення, система переконань і уявлень, які впливають на поведінку та сприйняття світу людиною. Ментальність, зумовлена не стільки біологічними, скільки соціокультурними чинниками, в імпліцитній формі містить у собі етичні, естетичні, релігійні, політичні, правові та інші цінності, сприйняті не лише через сферу освіти чи формулювання моралістів, політичних діячів і зведені в стрункий і продуманий моральний, правовий чи релігійний кодекс, а головним чином інтеріоризовані людиною, переважно несвідомо, у сфері побуту, буденного життя.

Численні дослідники майже одноставно наводять кілька базових взаємопов'язаних особливостей традиційного політичного менталітету українства, серед яких: егоцентризм, інтроверсивність, ескапізм, консерватизм, кордоцентричність, соціальний егалітаризм, громадоцентризм, провінційність, загальна аполітичність, анархічність та інше [9, с. 9].

У ході досліджень українськими вченими було виділено чотири системотвірні ознаки ментальності українського народу:

1. Інтровертивність вищих психічних функцій у сприйнятті дійсності, що виявляється в зосередженості особи на фактах і проблемах внутрішнього, особистісно індивідуального світу.

2. Кордоцентричність, що проявляється у сентименталізмі, чутливості, любові до природи, яскраво відображених у пісенному фольклорі.

3. Анархічний індивідуалізм, партикулярне прагнення до особистої свободи, без належного прагнення до державності, коли бракує ясних цілей, дисциплінованості й організованості.

4. Перевага емоційного, чуттєвого над волею та інтелектом [10, с. 7].

Зміст ментальності міститься в когнітивній галузі та визначається, насамперед, тими знаннями, якими володіє спільнота, що вивчається. Разом з віруваннями знання створюють уявлення про навколишній світ, які є ґрунтом ментальності, задаючи разом з домінуючими потребами та архетипами колективного безсвідомого ієрархію цінностей, яка характеризує дану спільноту.

Весь неусвідомлений зміст менталітету та різниця у поглядах на світ, яка стає помітна людям після порівняння себе з представниками іншої культури, являють собою набір соціальних установок. Ментальність найбільш виразно постає у типовій поведінці представників даної культури, що виявляється, передусім, у стереотипах поведінки та прийнятті рішень, і означає вибір однієї з поведінкових альтернатив. Типова поведінка (на відміну від стійких особливостей поведінки індивіда – рис особистості), характерна для представників конкретної спільноти, дозволяє змальовувати риси національного характеру, який, складаючись у національний соціальний тип у схематизованому вигляді, стає певним стереотипом. Як цілісне духовне утворення, що складається протягом століть, ментальність є своєрідним «кодом нації» [6].

Висновки

Проблема ментальної детермінації актуалізується новими темпоральними викликами сьогодення. Діалектика буття українського народу знаходить пряме відображення у його світосприйнятті. Історична ретроспектива наочно демонструє схильність українців до групових форм життя та збереження національно-видових ідентифікаторів.

Ментальність – це одна з глибинних психологічних характеристик нашого народу, яка уособлює в собі образи, уявлення, це своєрідне сприйняття, тлумачення світу, що пов'язане з національним духом, національною ідеєю тощо. Органічний зв'язок менталітету з колективною пам'яттю спільноти став теоретичною основою для виявлення тих змін, котрі відбулися в українській ментальності в результаті політичних та соціальних колізій розвитку українського соціуму у XX ст.

Список використаної літератури

1. Білодід В. Історіографія української етноментальності: В. Б. Антонович: Історіософські нариси. За ред. Н. П. Поліщук. К.: Вища школа, 2011. 335 с.
2. Грабовська І. Українська ментальність крізь призму XX століття / І. Грабовська // *Пам'ять століть*. 2010. № 1 / 2. С. 3–13.
3. Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення). К.: Либідь, 2011. 334 с.
4. Кривда Н. Ю. Культурна ідентичність як основа колективної єдності / Н. Кривда, С. Сторожук // *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2018. Vol. 2. С. 58-63.
5. Кримський С., Заблоцький В. Ментальність. Філософський енциклопедичний словник. К.: Абрис, 2012. С. 369-370.
6. Менталітет українців та основні детермінанти його становлення. URL: https://pidruchniki.com/1529052756996/kulturologiya/mentalitet_ukrayintsiv_osnovni_determinanti_yogo_stanovlennya.
7. Проблеми теорії ментальності / Відповідальний редактор М. В. Попович. К.: Наукова думка, 2006. 408 с.
8. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / Пер. з англ.. М. Климчука і Т. Цимбала. К.: Ніка-Центр, 2013. 278 с.
9. Стражний О. Український менталітет: Ілюзії. Міфи. Реальність. К.: «Книга», 2018. 368 с.
10. Українське суспільство на зламі середньовіччя і нового часу: нариси з історії ментальності та національної свідомості / Відп. ред. В.А. Смолій. К.: Інститут історії України НАН України. 2011. 317 с.
11. Goian I., Storozhuk S. The ethnic principle as the basis of civil politics / I. Goian, S. Storozhuk // *Cherkasy University Bulletin: Philosophy*. №11/13 (2016) С. 31-36.

PHILOSOPHICAL AND LEGAL TEACHINGS OF N. MACHIAVELLI

Formulation of the problem: Machiavelli's ideas had a profound impact on political leaders throughout the modern west. Machiavelli's main work - «The Prince» represents Machiavelli's effort to provide a guide for political action based on the lessons of history and his own experience as a foreign secretary in Florence. So what are his philosophical and legal teachings?

Goal. Analyze philosophical and legal teachings of Machiavelli. To achieve the goal, the following **tasks** should be performed:

- to investigate the philosophical views of Machiavelli
- consider legal teaching of Machiavelli

Presentation of the material. Exploring the philosophical and legal teachings of Niccolo Machiavelli requires a focused examination of his significant contributions to Renaissance political thought. The central inquiry lies in comprehending Machiavelli's distinctive approach to governance, ethics, and power dynamics. Unlike other thinkers, Machiavelli's work delves into the pragmatic aspects of statecraft, steering away from abstract theories.

Machiavelli's most famous work, *The Prince*, presents numerous political maxims. Instead of addressing the conventional audience of an inherited prince, the focus shifts to the potential emergence of a «new prince.» The hereditary prince, to maintain power, must skillfully navigate the interests of various established institutions. In contrast, a new prince faces a more challenging task: initially securing newfound power to establish a lasting political framework. Machiavelli argues that despite moral corruption, achieving social benefits such as stability and security is possible. According to Machiavelli, a leader must recognize the distinction between public and private morality to govern effectively. Consequently, a ruler must not only be concerned with reputation but also be willing to act immorally when necessary.

The Prince represents one of the earliest examples of modern philosophy, particularly in the realm of political philosophy, emphasizing the significance of practical truths over abstract ideals. Moreover, it openly challenged the prevailing Catholic and scholastic beliefs of the era regarding politics and ethics. Unlike the perspectives of Plato and Aristotle, Machiavelli maintained that a utopian society existing in theory should not serve as a guiding model for a prince.

In chapter XXV of «*The Prince*», Machiavelli demands agency through constant adjustment to the imperatives of the moment after acknowledging conventional wisdom on the futility of action: «It is not unknown to me that many have held and hold the opinion that worldly things are so governed by fortune and by God, that men cannot correct them with their prudence, indeed that they have no remedy at all; and on account of this they might judge that one need not sweat much over things but let oneself be governed by chance. [...] Nonetheless, in order that our free will not be eliminated, I judge that it might be true that fortune is arbiter of half of our actions, but also that she leaves the other half, or close to it, for us to govern.»

Rulers need to order the world by anticipating the impact of the unexpected in the form of storms, floods, and illnesses. Nature and the actions of others set the pace for politics. While acknowledging fatalism, Machiavelli displaces the divine in favor of fortune and free will.[4]

One of Machiavelli's important ideas regarding the conduct of a ruler was: «A prince, therefore, being compelled knowingly to adopt the beast, ought to choose the fox and the lion; because the lion cannot defend himself against snares and the fox cannot defend himself against wolves. Therefore, it is necessary to be a fox to discover the snares and a lion to terrify the wolves.» This passage means that sometimes a leader can't always respond by brute force and must act with insight to recognize any traps. But against other opponents, like against «the wolves,» a leader should be ready to show strength of a «lion» to gain respect. In other words, know your weak spots, be cunning, and ruthless when necessary.[5]

References:

1. Timothy J. Lukes. Lionizing Machiavelli. *The American Political Science Review*, Vol. 95, No. 3 (Sep., 2001), pp. 561-575 URL:https://www.jstor.org/stable/3118233?read-now=1&seq=2#page_scan_tab_contents (accessed 6 December 2023).
2. Catherine H. Zuckert. Machiavelli's «Prince»—Five Hundred Years Later. *The Review of Politics*, Vol. 75, No. 4, SPECIAL ISSUE: MACHIAVELLI'S PRINCE (FALL 2013), pp. 493-496 URL:<https://www.jstor.org/stable/43670903?read-now=1&seq=1> (accessed 6 December 2023).
3. Nathan Tarcov. Belief and Opinion in Machiavelli's «Prince». *The Review of Politics*, Vol. 75, No. 4, SPECIAL ISSUE: MACHIAVELLI'S PRINCE (FALL 2013), pp. 573-586
4. URL:https://www.jstor.org/stable/43670908?searchText=&searchUri=&ab_segments=&searchKey=&refreqid=fastly-default%3Aa18e6e9dd6e8c380e1028510a909518d (accessed 6 December 2023).
5. Khristina H. Haddad, Claudia Mesa Higuera. Seeing What Is Said: Teaching Niccolo Machiavelli's *The Prince* Through Its Images. *PS: Political Science & Politics*, Volume 54, Issue 3, July 2021, pp. 575 - 585
6. URL:<https://www.moravian.edu/sites/default/files/pdf/seeing-what-is-said-teaching-niccolo-machiavellis-the-prince-through-its-images.pdf> (accessed 6 December 2023).

7. Niccolo Machiavelli. The prince. Penguin Classics, 2014. p.127
8. URL:<https://apeiron.iulm.it/retrieve/handle/10808/4129/46589/Machiavelli%2C%20The%20Prince.pdf>
(accessed 6 December 2023).

PHILOSOPHICAL APPROACH TO UNDERSTANDING A PERSON

Problem statement: Philosophy has always shown interest in studying and understanding human nature. Your task is to reveal the essence and meaning of human creation, given its uniqueness in the world. The question arises: what philosophical approach can contribute to a deep understanding of human nature?

Purpose:

The purpose is to analyze the philosophical approach to understanding a person, to reveal its methodological features and apply its significance to modern society.

The task of the study is:

- Consider the basic concepts of philosophy, which are aimed at analyzing the nature of man.
- To determine the influence of the philosophical approach on the formation of a person's identity and self-consciousness.
- Analyze the relationship of philosophy to the ethical, social and political aspects of human nature.

Presentation of the material. The philosophical approach to understanding a person is justified by considering the main aspects of his consideration, such as consciousness, will, freedom. Philosophers from antiquity all the way up to the present developed a theory aimed at developing a fundamental understanding of what makes man unique among other creations.

The philosophical concept of man as an «intelligent animal» (according to Aristotle) or «being freely making his choices» (according to the ideas of Jean-Paul Sartre) allows the application of key features of human nature. Philosophy also understands the relationship between people and the world, its place in space and nature. An important element of the philosophical understanding of man is also an ethical component. Philosophers explore questions of morality, justice, good and evil, taking into account the specifics of human nature. This will help to form the values and norms that underlie society.

The philosophical approach of the problem and on understanding the identity and self-consciousness of a person. By thinking about the questions «Who am I?» and «Why am I here?» philosophy facilitates the formation of self-consciousness of the individual and the definition of its role in the world. Thus, the philosophical approach to understanding a person is a factor in shaping the worldview of modern society, contributing to the development of a deep understanding of human nature and the definition of its place in the world.

The philosophical approach to understanding a person also takes into account the dynamics of the development of society and technological shifts. In the modern world, philosophical concepts are actively studying the influence of information and communication technologies on human identity and interpersonal relationships. Philosophers analyze how the digital revolution and the development of artificial intelligence affect the uniqueness of human nature and change the way we understand ourselves and the world.

Modern philosophical discourse also addresses issues of ecology and human relations with nature. Philosophy aims to determine what ethical obligations a person has in the context of environmental problems and how he should interact with the natural environment, while maintaining his identity and dignity.

For example, the existential philosopher Martin Heidegger expressed the idea that man always exists in relation to the world, and his existence is determined not only by personal traits, but also by interaction with the environment.

In the end, the philosophical approach to understanding a person not only helps to determine the main aspects of its existence, but also raises issues that are important for the development of society and the preservation of harmony in the relationship between people and their environment.

The philosophical approach to understanding a person also deals with issues of intercultural interaction and variety. In the world of globalization and international relationship philosophy studies what factors shape cultural characteristics and how they affect the individual development of each person.

Modern philosophers consider the idea of «intersubjectivity» as a key element of mutual understanding and communication between people. This concept indicates that there is a common space of mutual understanding, which is formed through communication, exchange of opinions and cultural interactions.

Philosophy also draws attention to issues of social justice and the role of man in society. Philosophical trends, such as social philosophy and political philosophy, study the principles of justice, equality and freedom, and analyze how these principles affect the life and existence of a person in a team. All this indicates that philosophy, as a deep and reflective approach to understanding a person, takes into account various aspects of the modern world, including technological, cultural, social and international contexts. Philosophy helps not only to understand the existence of a person, but also actively forms modern discussions and strategies for the development of society.

Conclusions: The philosophical approach to understanding a person is extremely important in the modern world, covering a wide range of aspects of its existence. In the analysis of philosophy, which aims to study human nature, we have revealed the importance of taking into account cultural, social, technological and international contexts. Philosophy leads us from thinking about the main aspects of being to studying the interaction of man with the outside world and other individuals. Its task is manifested not only in understanding, but also in the active formation of modern discussions and strategies for the development of society. Thus, the philosophical approach is an integral part for a deep and comprehensive understanding of man in the modern world.

List of sources used:

1. Bratasyuk M. Philosophy of human rights protection from the standpoint of modern legal thinking. Philosophical and methodological problems of law. 2020. No 1. P. 14-20.
2. Thaler R., Sunstein K. Push. How to help people make the right choice. Per. from English. Olga Zakharchenko. Kyiv: Our format, 2017. 312 p.
3. Khrystokin H.V. Justification of the idea of human rights and freedoms: classical and modern approaches. The Phenomenon of Freedom in the Context of the Spiritual Challenges of the 21st Century: Materials by Mezhnar. scientific-practical. conf. (Lviv, May 23-24, 2019). Lviv, 2019. P. 332-335.
4. Voronyuk O.L. Fundamentals of philosophical knowledge: teaching method. pos. Kyiv: VSV Medicine, 2018. 120 p.

СУТНІСТЬ МОНАДОЛОГІЇ Г. ЛЕЙБНІЦА

Постановка проблеми. Монадологія Лейбніца є актуальною і сьогодні, оскільки вона пропонує нове розуміння природи реальності, яке може допомогти нам краще зрозуміти світ.

Монадологія може бути використана для пояснення взаємозв'язку між фізичним і духовним світом. Лейбніц стверджує, що монади не мають фізичних характеристик, але вони мають внутрішній характер, який визначає їхню поведінку. Це розуміння може бути використане для пояснення того, як фізичний світ може бути пов'язаний зі світом свідомості і духу.

Також монадологія може бути корисною для пояснення природи свободи волі. Лейбніц стверджує, що свобода волі є фундаментальною властивістю монад. Це розуміння може бути використане для пояснення того, як свобода волі може бути поєднана з детермінізмом, який є фундаментальною властивістю монад.

Мета дослідження. Розкриття сутності та значення монади в філософському вченні Готфріда Вільгельма Лейбніца.

Завдання дослідження. Розкрити суть монади як пасивної субстанційної частини в праці «Монадологія». З'ясувати місце «монади - душі» як вразливої субстанції в філософському вченні Г.В. Лейбніца. Проаналізувати проблему взаємодії монад.

Виклад основного матеріалу. Монада - поняття, що використовується в багатьох філософських системах для позначення складових елементів буття [1]. В античній філософії це поняття вперше ввели піфагорійці, які вважали число і пропорцію фундаментальною основою речей. Від піфагорійців поняття монади перейшло до Платона, а від Платона – до неоплатонізму [5]. У філософії Нового часу поняття монади використовувалося в працях Джордано Бруно, Ніколауса Кузанського. Для Лейбніца поняття монади є ключовим для всієї його філософської системи. Для Лейбніца монада - це «... не що інше, як проста субстанція, яка є частиною чогось складного, і оскільки вона проста, то не має частин» [5]. Це пояснюється тим, що інакше вона була б подільною. Саме тому матерію відрізняє те, що вона діє, що вона має силу. Такі «силові атоми» Лейбніц називає монадами [5].

Ці субстанції мають такі характеристики:

1. Вони не мають форми. Тому що в іншому випадку вони подільні;
2. Як матерія, вони не можуть бути ні створені, ні знищені;
3. Жодна монада не тотожна з будь-якою іншою монадою;
4. Жодна речовина чи ситуація не може діяти на них.

Монади мають універсальний потенціал розвитку, який притаманний не лише окремим монадам та їх сукупностям, але й нескінченному різноманіттю монад. Однак, за Лейбніцем, монади розрізняються за рангом відповідно до того, наскільки їхня діяльність стає ясною і чіткою, тобто досягає рівня свідомості. У цьому сенсі монади становлять одну сходинку біологічної драбини [5].

Лейбніц розділив усі існуючі монади на чотири класи [3]:

1. «Гола монада» - першооснова неорганічного (камінь, земля, мінерали);
2. Тваринна монада - чуттєва, але з нерозвиненою самосвідомістю;
3. Людська монада (душа) - має власні здібності до свідомості, пам'яті та мислення;
4. Найвища монада – Бог.

Більш інтенсивною формою прояву життєвої сили в метафізиці Лейбніца є монада-душа. З таких монад лише ті, які більш виразні у сприйнятті і пов'язані з пам'яттю, можуть бути названі душами. Пам'ять відкриває можливість виникнення «емпіричного континууму», спільного для людей і тварин. Він складається з отримання відчуттів, які вже були отримані кілька разів, одне за одним, очікуває їх і отримує знову в тому ж порядку [3].

Наділяючи монаду тяжінням і сприйняттям, Лейбніц вважає її аналогом людської душі. Лейбніц постійно підкреслює цю подібність і не бачить необхідності її приховувати. Лейбніц також пояснює, що він називає монаду «тією, що має почуття - душею, тією, що має розум - духом» [3].

Взаємодію монад Лейбніц пояснює за допомогою встановлених гармоній. Монади утворюють союзи та «агрегати». Одна «центральна» монада об'єднує навколо себе нескінченну кількість інших монад. Загалом, кожна монада має зв'язок з кожною іншою монадою. Оскільки монади не мають «вікон» і кожна з них взаємодіє з усіма іншими, світ обов'язково влаштований Богом так, що всі стани монад збігаються один з одним у перспективі. Попередньо встановлена гармонія не лише вирішує проблему зв'язку між душею і тілом, але й лежить в основі системи Лейбніца. Від самого початку Бог створив усі монади, щоб вони були в гармонії одна з одною [2].

Висновки. Отож, проаналізувавши сутність монадології Г. Лейбніца, можемо констатувати, Все у світі сповнене монадами, кожна з яких є неподільною, нематеріальною та унікальною. Існування монад впливає на існування складних речей, які відомі з досвіду. Монади незалежні, не впливають на інші монади і не зазнають впливу від них, а їхні зміни спричинені внутрішніми імпульсами. Монади можуть бути несвідомими або свідомими.

Лейбніц розрізняє чотири рівні монад за ступенем їхньої досконалості. Найменш досконалі - несвідомі, які лежать в основі неживих об'єктів. Тваринна монада має примітивне самопізнання, відчуття і пам'ять. Монада людської душі не тільки повністю свідомо і здатна відчувати, але також забезпечує розум і мислення. Найвищою монадою є Бог, який є досконалим і містить у собі потенціал усього, що може існувати. Інші монади відображають цю досконалість різною мірою.

Матерія і монада діють за різними законами, і хоча монада незалежна від матерії, світ перебуває в гармонії, створений Богом. Завдяки цій гармонії зміни в монаді тягнуть за собою певні зміни, що відповідають матерії [5], і навпаки. Тому жоден добрий вчинок людини не залишається без винагороди, а злий - без відплати.

Список використаних джерел:

1. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Головна ред. УРЕ, 1986.
2. Озадовська. Л. Напередвизначена гармонія // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. С. 406. 742 с.
3. Хамітов Н. В. Історія філософії: Проблема людини та її меж. Навчальний посібник/ Н.В.Хамітов, Л.Н.Гармаш, С.А.Крилова; Ред. Хамітова Н. К.: Наукова думка, 2000. 273 с.
4. Ганна Силенок. Монадологія Г.В. Лейбніца. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://aphy.net/ua/articles/1007>

Природа власності: філософський аналіз

Постановка проблеми. Актуальним завданням сучасних досліджень є філософський аналіз природи власності. Він ставить перед собою завдання розкрити глибинні філософські аспекти природи та ролі власності в сучасному та історичному контексті. Проблема полягає у спробі визначити сутність власності через призму етичних, соціокультурних, економічних та політичних димензій, і розглянути різні філософські погляди на це поняття.

Мета. Глибоке філософське осмислення природи власності з метою розкриття її сутності та впливу на суспільство та індивіда.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

1. Вивчення моральних аспектів власності та її вплив на формування етичних стандартів.
2. Аналіз впливу власності на соціокультурні цінності та норми.
3. Аналіз філософських підходів до відношення між власністю та економічною справедливістю.
4. Дослідження політичного виміру власності та її вплив на структуру влади та політичні відносини.

Виклад матеріалу. 1. Питання про природу власності залишається в різних галузях науки, практики та культури. Власність є складним та багатомірним поняттям, яке має вплив на людське життя та суспільство в цілому.

З позитивних аспектів, володіння власністю може сприяти розвитку особистості, забезпечити визнання досягнень і творчого потенціалу людини. Власність може мотивувати людей працювати та розвивати свої здібності, після чого вона дає можливість отримувати прибуток від своїх зусиль. Такий підхід сприяє формуванню етичного самосвідомого ставлення до власності, яке передбачає її використання з максимальною користю для себе та інших.

З іншого боку, власність може мати негативні наслідки, які впливають на формування етичних стандартів. Наприклад, нерівномірний розподіл власності може привести до соціальних нерівностей, які порушують принципи справедливості та рівноправ'я. Власність може використовуватися іншими людьми для використання ресурсів природи або збереження монополії на ринку.

2. Філософія розглядає власність як елемент соціального порядку, який впливає на поведінку і взаємодію людей. Власність, з точки зору філософії, є ключовим аспектом суспільного життя, визначаючи соціокультурні цінності та норми.

Філософський підхід вказує на те, що власність визначає соціальний статус особистості. Володіння розкішшю чи нерухомістю може викликати певне сприйняття особи в соціумі, впливаючи на формування соціокультурних норм.

Власність може об'єднувати або розділяти групи людей, визначаючи цінності та норми внутрішньої динаміки спільноти. Філософія вивчає вплив власності на ідентичність. Що особі належить, може стати ключовим фактором її самовизначення, взаємодії з іншими та впливу на формування культурної приналежності.

Об'єкти власності можуть стати символами історії та культурної пам'яті, впливаючи на той спосіб, яким суспільство сприймає своє минуле та сучасне.

3. Філософія розглядає концепції відношення власності та справедливості з багатьох перспектив. Ось декілька філософських підходів:

– Лібералізм: Ліберальний підхід, представлений філософами, такими як Джон Локк та Адам Сміт, підкреслює важливість приватної власності як стимулюючого фактору економічного розвитку. З ліберальної точки зору, економічна справедливість досягається через забезпечення рівних можливостей, а не рівних результатів. Приватна власність виступає як механізм стимулювання економічної активності, що призводить до загального підвищення рівня благополуччя.

– Марксизм: Марксистська філософія, розвинута Карлом Марксом та Фрідріхом Енгельсом, визначає власність як основний засіб розподілу ресурсів та засіб експлуатації пролетаріату капіталістичним класом. З марксистської точки зору, справедливість можлива лише через колективне власництво над засобами виробництва, що призведе до економічної рівності та зняття соціальних класів.

– Соціалізм: Соціалістичний підхід вбачає у власності колективний характер, але в контексті демократичного управління, відмінного від централізованого планування, яке пропонував марксизм. Соціалізм прагне до розподілу багатства та можливостей з урахуванням соціальних потреб, зберігаючи при цьому елементи приватної власності, але з обмеженнями для забезпечення справедливого розподілу.

– Комунізм: Комуністична філософія, на відміну від соціалізму, прагне до повного відмовлення від приватної власності та введення принципу «все для всіх». Власність в комунізмі визначається загальним володінням, що, за теорією, має призвести до абсолютної економічної рівності.

– Реалізм: Реалістичний підхід визнає прагматизм економічних відносин та властивостей. Власність розглядається як необхідна, але не єдина, умова для ефективного функціонування економіки. Реалізм аналізує власність з точки зору практичних результатів та спрямований на досягнення більш гнучкої та справедливої системи розподілу ресурсів.

4. Однією з ключових рис впливу власності на політичну дійсність є її роль у формуванні політичних рішень та владних структур. Власницькі права можуть надавати індивідам та організаціям значний політичний вплив. Зокрема, власники великих корпорацій можуть здійснювати лобіювання, впливати на формулювання законів і вирішення важливих політичних питань через фінансову підтримку політичних кампаній.

Однак важливим аспектом є не тільки власність як джерело влади, але й вплив власності на структуру суспільства та його класові взаємини. Класичний марксистський погляд визначає власність як важливий фактор

у формуванні соціальних класів та нерівностей. Власницькі відносини створюють не тільки економічні, але і політичні дисбаланси, що можуть призводити до конфліктів та соціальних рухів.

Власність також впливає на структуру влади через механізми спадкування та передачі власності від покоління до покоління. Створення династій та концентрація власності в обмеженому колі осіб може породжувати авторитарні тенденції та створювати проблеми з плуралізмом у політиці.

Крім того, власність може мати глибокий вплив на міжнародні відносини та геополітичні конфлікти. Держави борються за контроль над стратегічними ресурсами, такими як енергетичні джерела чи природні багатства, що може визначати хід міжнародних подій і призводити до напружених відносин.

Висновки. Філософський аналіз природи власності розкриває як це поняття переплітається з усіма сферами людського існування. Від етичних обов'язків до соціокультурного впливу, власність виступає як ключовий елемент, який визначає наше сприйняття світу і взаємини з оточуючим нас суспільством. Розуміння філософії власності надає можливість глибше оцінити не лише її юридичні аспекти, але і вплив на наші цінності та спільний шлях розвитку.

Список використаної літератури

1. Штанько В.І., Бордюгова Т.Г. Інформаційне суспільство: Соціально-філософські проблеми становлення : Навчальний посібник, Харків, 23.01.12. URL:<https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/dccb4459-8e93-4161-9f4d-cce7eee74a13/content>
2. Данильян О.Г., Тараненко В. М. Філософія : Підручник, Харків, 2012. URL:https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/289429/mod_resource/content/1/%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%8F%D0%BD.pdf
3. Шумка М., Гончарук Т. Рефлексія феномену грошей// Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань 20-21 травня 2009 року, Львів. С. 112-117.

PHILOSOPHICAL IDEAS OF J. LOCKE

Formulation of the problem. John Locke's discussion of knowledge of the external world has proven to be one of the most confusing passages in his entire philosophical writings. In his major work on epistemology, *The Theory of Human Understanding*, Locke seems to employ a representative theory of perception. According to Locke, the only things we perceive are ideas. Locke, however, appears to define knowledge in such a way as to exclude the possibility of knowledge about the external world. His definition of knowledge as recognizing the unity of ideas appears to many readers to limit knowledge to one's own thoughts and ideas. Locke himself emphasizes that knowledge of the external world is neither based on inference or deduction nor reflects ideas already in the mind.

The Aim of this is:

- Explore the life of John Locke.
- Identify the main philosophical ideas of J. Locke.

Presentation of the material. John Locke (1632-1704) is considered one of the most important philosophers of the modern era and the first of what are often called the Great British Empiricists.' His major work, *An Essay Concerning Human Understanding*, was the single most widely read academic text in Britain for fifty years after its publication. The Declaration of Independence and the United States Constitution were both highly influenced by Locke's libertarian philosophical ideas, and Locke continues to have an impact on political thought, both conservative and liberal. It is less commonly known that Locke was a practicing physician, an influential interpreter of the Bible, and a policy maker in the English Carolina colonies [1, c. 1].

The main philosophical views of J. Locke are ideas, the critique of nativism, idea acquisition, language (words) and the account of knowledge. To reveal his vision, John Locke wrote the *Essay*, which is divided into 4 books.

The first section of the *Essay* apologises for the frequent use of the word 'idea' in the book. For Locke, ideas play an indispensable role in describing the human mind and representing our knowledge, as they are the basic unit of spiritual content. John Locke claims that by «idea» he means «whatsoever is the Object of the Understanding when a Man thinks...whatever is meant by Phantasm, Notion, Species, or whatever it is, which the Mind can be employ'd about in thinking.»[2].

The book series of *essay* starts with devoted to the critique of nativism, the doctrine that certain ideas are innate in the human mind rather than derived from experience. The nativist view which Locke assaults in Book I holds that human creatures have mental substance which is natural within the intellect. This implies that there are certain thoughts which were not one or the other obtained through encounter nor built by the intellect out of ideas received in involvement. The foremost prevalent adaptation of this position holds that there are certain thoughts which God planted in all minds at the minute of their creation.

In the second book, the author explains what ideas are and offers his alternative theory of how the human mind is supplied with the ideas it has. Every day, we think about complex things like coffee, locks, numbers, justice, and movement. «Everyone is conscious to himself that he thinks; and when thinking is going on, the mind is engaged with ideas that it contains. So it's past doubt that men have in their minds various ideas, such as are those expressed by the words 'whiteness', 'hardness', 'sweetness', 'thinking', 'motion', 'man', 'elephant', 'army', 'drunkenness', and others. The first question, then, is How does he acquire these ideas?»[3, c. 18].

Book III of the *Essay* about language (words). Locke accepts that dialect could be a apparatus for communicating with other human creatures. «God, having designed man to be a sociable creature, not only made him with an inclination and a need to have fellowship with other men, but also equipped him with language, which was to be the great instrument and common tie of society. So nature shaped man's organs so that he could make articulate sounds, which we call 'words'. But this wasn't enough to produce language, for parrots and some other birds can learn to make distinct enough articulate sounds, yet they are far from being capable of language.»[4, c. 145].

The fourth book deals with knowledge, faith, and how we should distribute faith in cases where we lack knowledge. «Knowledge, then, seems to me to be nothing but the perception of the connection and agreement, or disagreement and incompatibility, of any of our ideas. That is all it is. Where this perception occurs, there is knowledge; and where it doesn't occur, we come short of knowledge.»[5, c. 196]. What does Locke mean by the «connection and agreement» and the «disagreement and repugnancy» of our thoughts? A few cases might offer assistance. Bring to intellect your thought of white and your thought of dark. Locke considers that upon doing this you may quickly see that they are diverse, they «disagree». It is once you see this disagreement merely know the reality that white isn't dark.

Conclusion. In rundown, John Locke, a noticeable figure among the Extraordinary British Empiricists, significantly affected political thought with his libertarian thoughts, strikingly forming reports just like the Declaration of Independence and the U.S. Constitution. His urgent work, «*An Essay Concerning Human Understanding*,» challenges nativism, explores idea acquisition, language, and defines knowledge as the perception of the connection or disagreement of ideas. Locke's mental bequest expands past logic, enveloping commitments to medication, scriptural translation, and colonial administration, exhibiting a comprehensive understanding of the human encounter.

List of used sources

1. Publisher: Taylor & Francis. *The Lockean Mind*. E-book, 2021. 620 c. URL: https://www.google.com.ua/books/edition/The_Lockean_Mind/2cA1EAAAQBAJ?hl=uk&gbpv=0

2. John Locke (1632–1704). Internet Encyclopedia of Philosophy : website. URL: <https://iep.utm.edu/locke/#H2>
3. John Locke. An Essay Concerning Human Understanding Book II: Ideas. E-book, 2017. 145 c. URL: <https://www.earlymoderntexts.com/assets/pdfs/locke1690book2.pdf>
4. John Locke. An Essay Concerning Human Understanding Book III: Words. E-book, 2017. 195 c. URL: <https://www.earlymoderntexts.com/assets/pdfs/locke1690book3.pdf>
5. John Locke. An Essay Concerning Human Understanding Book IV: Knowledge. E-book, 2017. 289 c. URL: <https://www.earlymoderntexts.com/assets/pdfs/locke1690book4.pdf>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. Полягає в необхідності розуміння взаємодії між західним та східним філософським підходами в умовах глобалізації, що сприяє глибшому розвитку міжкультурного діалогу та сприяє знаходженню нових підходів до вирішення сучасних глобальних викликів.

Мета. Систематизувати та порівняти основні принципи та цінності західного та східного філософського мислення з метою розкриття спільних точок зору та виявлення унікальних особливостей, сприяючи більш глибокому розумінню культурних різниць та сприятливих аспектів між ними.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

1. Аналіз фундаментальних творів: Ретельно дослідити ключові філософські текстів з обох традицій, ідентифікувати основні ідеї та концепції.

2. Ідентифікація культурних контекстів: Вивчити вплив культурних, історичних та релігійних контекстів на формування філософських підходів у західних та східних традиціях.

3. Порівняльний аналіз ключових концепцій: Визначити спільні та відмінні аспекти у ключових концепціях, таких як етика, метафізика, пізнання, та їх вплив на сучасне мислення.

4. Оцінка впливу на сучасний світ: Вивчити, як західна та східна філософія впливають на сучасні суспільні та культурні реалії, зокрема у контексті глобалізації та міжкультурного взаємодії.

Виклад матеріалу.

В сучасній науці поняття «Захід», як правило, найчастіше асоціюються з парадигмою антропоцентризму, а поняття «Схід» – з парадигмою космоцентризму або з трансцендентальною культурою. Захід орієнтований на вдосконалення зовнішніх форм і матеріальних умов соціального життя, а Схід – на вдосконалення внутрішнього світу людини, розвиток її духовної свідомості. З цього приводу видатний індійський мислитель-гуманіст Свами Вивекананда писав: «Людина народжується для того, щоб підкорити природу, це справедливо, а Захід під «природою» розуміє лише фізичний, зовнішній світ, але є ще внутрішній світ людини. І в цьому внутрішньому світі людина Сходу – своя, як і людина Заходу – своя у світі зовнішньому» [1].

На шляху осмислення західної та східної філософії, проникнення у світовідчуття обох традицій неможливе без вивчення їх фундаментальних творів. Західні думки, які можна відстежити у «Політея» Платона чи «Метафізиці» Аристотеля, вражають своєю логікою та акцентом на раціональність.

У спробі досягнути сутності західної та східної філософії через їх фундаментальні твори, ми відкриваємо перед собою неймовірно різноманітний світ мислення. В «Політея» Платона, західна філософія демонструє віру в ідею ідеалізованої держави, де раціональність та здоровий глузд стають основою справедливості. Аристотель, у «Метафізиці», намагається розгадати природу буття через логічний аналіз та категоризацію.

Ці фундаментальні твори служать як ключі до розуміння основних принципів, які лежать в основі кожної філософії. Західні філософи, такі як Платон та Аристотель, акцентують на об'єктивності та логіці, зокрема у розвитку науки та філософії Сходу. Східні твори, у свою чергу, поглиблюються у внутрішній світ особистості та прагнення до гармонії.

У глибокому порівнянні культурних контекстів Заходу та Сходу виявляється, як різноманітні соціокультурні впливи формують їхні філософські підходи. Захід, історія якого сповнена боротьбою за індивідуальні права та свободи, визначивши принципи демократії, розвинувся в суспільство, де індивідуалізм та закон визнаються основними стовпами порядку. Філософські течії від Ренесансу до Просвітництва віддзеркалюють це прагнення до освіченості та визволення.

У той час, на Сході культурний контекст визначається великою увагою до гармонії та внутрішньої рівноваги. Вчення Конфуція про етику та соціальну відповідальність, або буддійська концепція спокою через відмову від матеріальних прагнень, підкреслюють цю пріоритетну увагу до внутрішнього спокою.

Східна філософія: Наявність єдиного духовного канону, якому підпорядковані всі основні сфери. Відданість традиціям, цінування старого, орієнтація на минуле (традиціоналізм). Самозаглиблення, прагнення віддатись природному ходу речей. Домінування цілого (загального) на індивідуальним. Образний, притворчий, афористичний стиль мислення [2].

Західний індивідуалізм та східна гармонія представляють дві різні моделі громадськості, кожна із яких відображає відмінності у сприйнятті індивіда та його місця в суспільстві. Індивідуалізм Заходу спрямований на визнання та захист прав та свобод кожного члена суспільства, часто підкреслюючи самовираження та самостійність. З іншого боку, концепція гармонії Сходу покликана об'єднати людей з природою та один з одним, прагнучи до спільної рівноваги.

Західна філософія: Відносна автономність різних сфер суспільного життя (політики, економіки та ін.). Відданість новаціям, цінування нового, орієнтація на майбутнє (прогресизм). Активізм, прагнення змінювати дійсність. Домінування індивідуального над загальним. Раціональне, аналітичне, логічно послідовне мислення [2].

Ці різноманітні культурні витоки формують не лише спосіб мислення, а й підходи до соціальної організації та міжособистісних відносин.

Серцевина філософії, безумовно, лежить у її концепціях. Якщо західна філософія нерідко ставить індивідуальність у центр, приміром, «Критика чистого розуму» Канта, східна філософія акцентується на динаміці взаємодії з природою, відображеної в «Записках з багатоденника» Басуя.

Проблема «Схід-Захід» завжди була ключовою для розуміння людської культури. Історики вже в давнину відзначали суттєві відмінності у способах життя, політиці та світосприйнятті між Сходом і Заходом. Протягом тисячоліть це протистояння суттєво впливало на розвиток культури та політичних процесів. Взаємодія обох напрямків була постійною, але не завжди сприяла взаєморозумінню. Сутність проблеми полягає в тому, що, незважаючи на єдиний фізичний корінь, соціокультурні прояви східної та західної частин людства суттєво розрізняються. Ця різниця викликає необхідність розширювати уявлення про людину та шукати способи взаєморозуміння в різноманітті її проявів. Для філософії це викликає пошук глибинних засад людського інтелекту та спробу зрозуміти різноманіття сприйняття та осмислення світу.

Висновок. У вивченні західної та східної філософії через їхні фундаментальні твори та концепції виявляються глибокі різниці у підходах. Культурний контекст та концепції визначають їхні основні принципи. Традиційний західний індивідуалізм зіткнувся зі східною гармонією та взаємозалежністю. Аналіз цих відмінностей надає можливість не лише розуміти культурні різноманітності, але й впроваджувати їх у міжкультурний діалог, розширюючи наше уявлення про людське мислення та існування.

Список використаної джерел

1. Безарова Г.І., Зорій Н.І., Слубська А.Я. Схід і Захід: порівняльний аналіз релігійно-філософських традицій. URL: http://www.nauka.com/33_DWS_2010/33_DWS_2010/Philosophia/53571.doc.htm (дата звернення: 30.11.2023).
2. Порівняти східну і західну парадигми філософування. URL: <https://studfile.net/preview/7478955/page:14/> (дата звернення: 30.11.2023).

АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ – ВИРАЗНИК ІДЕЙ ПАТРИСТИКИ

Постановка проблеми. Важливою метою для сучасних теологів, дослідників богослов'я є дослідження ідей Августина Блаженного, пізнання істини буття.

Мета. Дізнатися про філософські погляди відомого християнського теолога, філософа, церковного діяча і головного представника західної патристики Августина Блаженного.

Завдання. Розкрити основні ідеї, що присутні у філософських працях Августина, такі як його концепція Бога, вчення про гріх та спасіння, ставлення до віри і розуму.

Виклад матеріалу. Патристика – загальний термін для напрямів, заснованих так званими отцями церкви. В богослов'ї патристика є частиною догматики чи патрології, з якою вона зазвичай уподібнюється. Це поняття в історії філософії застосовується для репрезентування християнської теології та філософських доктрин I-VIII ст.ст., коли її представники – Тертуліан, Климент Александрійський, Ориген, Августин захищали християнську доктрину від філософії язичників, іудейського світогляду, державної влади, яка спиралася на міфологічні уявлення про дійсність.

Починаючи з III ст., патристика намагалася застосувати філософію неоплатонізму до принципів пізнання, що обґрунтовують Бога. Основними ідеями патристичного богослов'я є монотеїзм, надприродність і креаціонізм (визнання надприродної і трансцендентної природи Бога, його абсолютної влади над світом, створення світу з нічого, його абсолютної благодаті й справедливості). Отці Церкви трактували людину як Божу істоту, запламовану «первородним гріхом», а її тіло було вічним джерелом гріха. Для Отців Церкви найважливішим було знати дорогу до Бога.

Відомим представником середньовічної філософії періоду патристики був **Августин Аврелій (Блаженний) (354–430)**. В основу свого філософського вчення Августин поклав вчення Платона. У своїх працях «Сповідь» та «Град Божий» Августин Блаженний пояснює першопричину всього існуючого, яку вбачає у Богові, стверджує, що весь світ проникнений розумом, людське пізнання здійснюється шляхом самозаглиблення. Шлях самоусвідомлення приводить Августина до висновку, що тільки божественна благодать може вивести людину з лабіринту згубних спокус.

Людина може розкрити свої пізнавальні можливості у вірі, і, навпаки, знання зміцнює віру: *«Віруй, щоб розуміти, і розумій, щоб вірити»*. Шукач істини перебуває в русі, який веде його в себе і водночас виходить у любов до Бога. У вченні Августина Бог нескінченний, а світ і люди мають початок і кінець. Бог створив світ із нічого, а також створив час, якого не існувало до створення світу. Бог створив світ із нічого, а також створив і час, якого до створення світу не було. Час розпадається на окремі миті: *«минулого вже немає, майбутнього ще немає, теперішнє зводиться до крихітної миті переходу від минулого до майбутнього»*. Людська свідомість має здатність запам'ятовувати сліди, залишені чуттєвими враженнями, і приділяти їм певний період часу.

Таким чином, можна визначити три часові виміри: *«теперішнє минулого, тобто пригадування; теперішнє теперішнього, тобто поточна мить; теперішнє майбутнього, тобто очікування»*. Людина в душі вимірює час.

Зверніть увагу, що на цій основі Августин висуває два положення: перше стосується абсолютної вічності Бога, а друге стосується мінливості світу, створеного Богом у Собі Самому. У людині на перший план Августин висуває свідомість, обґрунтовує у своєму вченні *«внутрішню людину»* (душу), до якої входять пам'ять, воля та розуміння. Люди завжди прагнуть Бога, бо знаходять у Нього любов, мир і благодать.

У любові до Бога людина знаходить орієнтир для своїх вчинків. Якщо любов є істиною, то немає потреби в іншому моральному законі, тому Августин Блаженний сказав: *«Люби і твори, що хочеш»*.

Зауважте, що саме Августин першим представив опис лінійного та процесуального розвитку історії, вказуючи на істинність християнського одкровення.

Патристика вже сама по собі є феноменом, котрий заслуговує на серйозну увагу дослідників. Саме вона заклала основи християнського теоретизування, створила свій унікальний стиль, власну систему цінностей, забезпечивши тим самим значний вплив теології на весь подальший розвиток європейської цивілізації. Проте патристи не тільки заклали основи християнського богослов'я, а й визначили характер його подальшого розвитку.

Вона стала також акумулятором і засобом перенесення ідей великої спадщини Античності в наступні епохи. Позбавлена цієї спадщини, патристика виявилася б занадто сухою й закостенілою. Не випадково в її структурі можна простежити всі фази античних уявлень, які побутували в добу Середньовіччя.

Висновок. Августин Блаженний виявився не лише видатним представником патристики, але і ключовою фігурою для розуміння ідей та розвитку християнської теології. В його творчості об'єдналися філософська спадщина Платона та християнська віра, що привело до виняткового розгляду проблеми буття та віри.

Патристика, як піднапрямок богослов'я, заснована на вченнях отців церкви, виявилася важливим етапом у формуванні християнської доктрини. Августин, у свою чергу, став відомим представником західної патристики, внісши значний внесок у філософське розуміння богослов'я та теології.

Вчення Августина про абсолютну благодать, гріх, віру та час стали основою для подальших дискусій і розвитку християнської думки. Його вплив на розуміння історії, свідомості та віри переживає вікові і залишає невід'ємний слід у богослов'ї.

Крім того, патристика виявилася не лише теоретичною базою християнського богослов'я, але і носієм античної спадщини в історії. Вона стала переносником ідей Античності через віки, забезпечивши сталу та значущу роль у розвитку європейської цивілізації.

Таким чином, Августин Блаженний виявився не лише виразником ідей патристики, але і важливим каталізатором для розвитку християнського богослов'я та філософії в цілому. Його вчення стало джерелом натхнення для подальших поколінь теологів і вчених, а його вплив залишається актуальним і сьогодні.

Список використаних джерел

1. Вільчинський Ю. М., Северин-Мрачковська Л. В., Гасвська О. Б. Філософія: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2019. 368 с.
2. Гнасевич Н. В. Філософія: опорн. консп. лекцій. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 137 с.
3. Гончарук Т. В., Джугла Н. В., Мокряк Л. П., Шумка М. Л. Філософія: : навч. посіб. Кн. 1. Тернопіль : Підручники і посібники, 2009. 360 с.
4. Мозговий І. П. Неоплатонізм і патристика, або Світло в приємках великої цивілізації. Суми : УАБС НБ України, 2009. 471 с.

ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Постановка проблеми. Постановка цих проблем допомагає уточнити та визначити ключові аспекти обговорення ролі людини у філософському знанні та сприяє розвитку висновків та рекомендацій для розв'язання важливих етичних, соціальних та культурних питань.

Мета. Визначення та розкриття філософських, етичних та соціальних аспектів концепції «Людина як вища цінність». Для висвітлення даної мети ми ставимо наступне **завдання:**

– Проаналізувати становлення антропологічних проблем в історії філософії

Виклад матеріалу. Людина - жива система, яка є єдністю природного і соціального, тілесного і духовного, вродженого та набутого. Тільки врахування усіх таких характеристик та факторів дозволяє зрозуміти цілісність людського ества, можливості та перспективи, що людина має у становленні та розвитку особистого життя, в історії.

Звідки постає проблема сенсу життя людини? Суттєвою рисою людського буття є його здатність ставати проблемою для самого себе. Тільки про людину достеменно відомо, що вона здатна, по-перше, задавати собі питання про власне місце і призначення у світі і, по-друге, в залежності від відповіді на це питання обирати з-поміж можливих варіантів спосіб власної реалізації, власний життєвий шлях. Відтак традиційна філософська цінність людського життя, закладена, можна сказати, в самій специфіці людської постаті у світовій філософській думці.

Але що таке цінність? Ціннісні орієнтації є в будь-якій галузі людської діяльності. Проте філософія розглядає тільки цінності що виражають сутність людини, універсальні цінності, а також ті, що визначають ядро світогляду, ставлення людини до навколишнього світу, саму людину.

Місце людини в світі по-різному тлумачиться представниками основних філософських напрямків. Суб'єктивний ідеалізм замикає людину в її внутрішньому світі, відкриває її від об'єктивних основ буття, зводить її життя до довільного або умовно конвенціонального впорядкування комплексу відчуттів. Матеріалізм виходить з визнання об'єктивної реальності і вбачає призначення людини в пізнанні і перетворенні реальної дійсності.

В ХХ ст. сформувалось стійке розуміння того образу людини, який склався в античності. Питання людини, її життя, смерті, призначення та цінності, природи та сенсу існування і перспектив розвитку - здавна предмет зацікавленості філософських роздумів та й людини самої. Людина стає першочерговою цінністю для філософії.. Ці питання завжди вічні і завжди вічно нові, кожного разу постають перед людиною, яка живе у конкретних історичних умовах, вирішує питання свого часу, інакше мислить, відчуває та розуміє світ. Питання людини виникають та одержують перші відповіді ще в міфологічних та релігійних вченнях стародавніх народів, у їх легендах та священних писаннях і стають предметом філософського осмислення.

Стародавньогрецький філософ Демокріт підкреслював : у якій мірі Всесвіт є макрокосмом, такою ж мірою і людина - мікрокосм. Філософи мілетської школи твердили : людина містить у собі всі основні елементи стихії космосу. Рухливою бачиться межа між живими істотами в Упанішадах, що відбивається у вченні про переселення душ. Але вже тут здійснюються спроби з'ясувати особливості людини : тільки їй властиві прагнення та можливість звільнитися від кайданів емпіричного буття, поринути у нирвану.

У стародавньокитайській філософії вже підкреслюється включення людини у певні соціальні спільності. Звідси і висновок про необхідність підпорядкування людини державі, суспільним порядкам (конфуціанство). Розуміння людини як самостійного активного індивіда - здобуток дещо пізніших часів (вчення Ян Чжу, Мо-Цзи, легістів тощо). Розвинуте вчення про людину сягає коріннями в античну філософію, де є зародки практично всіх наступних напрямків філософсько-антропологічної думки. У V ст. до н. е. відбувається антропологічне звернення в античній філософії, зв'язане, насамперед, з творчістю софістів, які зберегли успадкований від ранньої філософії цілісний погляд на людину та бачення її як частки природи, але вже почали розглядати її і в умовах соціокультурного буття. У софістів людина -- це розумна істота, яка творчо діє і в сфері культури, і в сфері пізнання. Тому істини - продукт людської творчості, так само як і культура. Отже, пізнання не відображає об'єктивний світ, а відтворює суб'єктивний світ людини. Стародавньогрецький філософ Протагор відмічав : «Людина - міра всіх речей, існуючих, що вони існують, і не існуючих, що вони не існують». Усі істини відносні та мають значення лише для людини, яка виступає джерелом морально-правових норм. У просвітництві людей софісти вбачали зміст свого життя і на відміну від попередників вважали, що доброчесності можна навчитися. Під доброчесністю софісти розуміли не тільки моральні якості, але й усю сукупність людських здібностей. Софісти заперечували привілеї народження і в такому контексті розвивали ідею рівності. Якщо раніше слово людина використовувалось лише стосовно грека, то софісти твердили, що всі люди родичі та співгромадяни одного царства не за звичаями та мораллю, а за природою.

Слідом за софістами людину, як один із найважливіших предметів осмислення і найбільшу цінність, розглядає у своїй філософії Сократ, який акцентує увагу на внутрішньому світі, моральних якостях та можливостях, на душі, в якій бачить певну, третю, величину між світом ідей і світом речей. Душа для Сократа - щось демонічне, сам Ерос, неугасиме завзяття, спрямованість йти вгору. Сократ закликає пізнати самого себе. Але пізнати не означає сприйняти вже готову істину. Мета пізнання не дана у завершеному вигляді. Життя вимагає іншого : пізнавай, шукай самого себе, випробовуй себе - чи добрий ти, знаючий чи ні.

Сократ перший осягнув, що природу людини не можна пізнати так само, як природу не одухотворених предметів. Предмет -- самодостатній, бо його сутність відома і дорівнює його існуванню. А сутність людини завжди перебуває поза її безпосереднім фізичним існуванням. Народившись, людина ще має стати собою. Вона постійно шукає саму себе, в кожен момент свого існування випробовує і перевіряє образ свого «Я». Сократ зафіксував важливу ознаку моральної поведінки людини : різницю між тим, чим людина є насправді і тим, що вона думає про себе, тобто між реальними мотивами і свідомим мотивуванням, між дійсними ціннісними установками особи і вербально сформульованими цілями, оцінками своєї поведінки.

Висновки. В цілому наука накопичила величезний матеріал, щодо походження людини, і все ж антропосоціогенез, насамперед, філософська проблема. Тільки філософія, використовуючи досягнення науки, здатна здійснити багатовимірний і багаторівневий розгляд феномена людини.

У світоглядному плані філософія обґрунтовує певну концепцію, яка характеризує місце людини в світі, її призначення, природу і сутність, у методологічному - зводить оптимальну стратегію комплексного вивчення й удосконалення людини.

Список використаних джерел

1. Заїченко Г.А, В.М. Саратовський, П. Кальний Філософія. К.: „Вища школа», 1995
2. Смольков О.А. Філософія : Навч. посібник. Л.: Юридична бібліотека, 2003
3. Надольний І.Ф. Філософія : Навч. посібник. К.: „Вікар» 1997
4. Бичко А. Філософія людини. К.: 1972
5. Губернський Л.В., І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко Філософія : Навч. посібник (3-тє вид.). К.: Вікар, 2003
6. Лекторський В.А. Ідеали і реальності гуманізму//Питання філософії. 2000. №6

ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ

Постановка проблеми: Проблема дослідження є надзвичайно цікавою і актуальною, оскільки стосується філософських поглядів нашого відношення до природи, власного життя та співжиття з іншими. Ця тема відкриває перед нами ряд ключових питань, які потребують дослідження та вивчення.

Перша проблема, яка виникає, полягає в розумінні самого принципу наслідування природи. Дослідники повинні розкрити його сутність, історію та сакральність в контексті даоського вчення. Як саме цей принцип визначає наше ставлення до природи, інших людей та самого себе?

Друга важлива проблема стосується практичної імплементації цього принципу в життя. Як люди повинні дотримуватися принципу наслідування природи у своїй повсякденній діяльності? Як це впливає на їхні відносини, моральність та прийняття рішень?

Мета дослідження полягає в розкритті глибокого розуміння цього філософського принципу, його впливу на життя людини та його актуальності в сучасному світі.

В першу чергу, наша мета - розширити знання про філософію даосизму та основні концепції, що лежать в її основі. Розуміння сутності Тао, природного порядку і гармонії з природою відкриває нам унікальні погляди на світ та наше місце в ньому.

Завдання дослідження :

1. Розкриття сутності та ключових концепцій даоської філософії, зокрема, Тао, гармонія з природою, природний порядок.

2. Аналіз впливу принципу наслідування природи на життя людини, включаючи моральність, етику, стосунки та прийняття рішень.

Виклад матеріалу. Даосизм, або таоїзм, є однією з найстаріших філософських систем, яка виникла в Китаї в VI-IV століттях до нашої ери. Однією з ключових концепцій цього вчення є принцип наслідування природи, який визначає підхід даосизму до життя, моралі та гармонії.

Центральним поняттям даоського вчення є «Тао» (або «Дао»), що перекладається як «Шлях» або «Путь». Тао вважається коренем всього існуючого, витокем всіх речей. Принцип наслідування природи полягає в тому, щоб жити в гармонії з Тао, природою та універсумом. Це означає природну спонтанність і прийняття речей такими, які вони є, замість активного супротиву або намагань змінити природу [3, с. 156].

У даосизмі, ідея природи визнається як водіння для ведення життя. Люди мають дотримуватися природних законів та потоку подій, а не протидіяти їм. Це вимагає відмови від амбіцій, переслідування влади та бажання досягти абсолютного контролю. Замість цього, люди повинні розвивати якість «Ву-вей» або «Уу-ей», що означає «не діяти», і дати подіям природним чином розвиватися [2, с. 190].

Принцип наслідування природи також відзначається вдаоському вченні про «Ву Вей», де важливий акцент робиться на тому, щоб зберегти гармонію з природою та іншими людьми. Це відображається в ідеї співжиття, де кожна істота повинна взаємодіяти з іншими і зберігати рівновагу відповідно до свого природного місця.

Принцип наслідування природи в даосизмі нагадує нам про важливість впорядкування життя, слідуючи природним ритмам та розвитку, а не намагаючись його керувати чи змінювати. Ця філософія сприяє спокою, гармонії та внутрішній рівновазі, і може бути цінною для нашого сучасного світу, де часто домінує поспіх та стрес [1, с. 267].

Даоська концепція наслідування природи також підкреслює важливість непостійності та змін у світі. Замість того, щоб ставити опір змінам і боротися з ними, даоси вчать приймати ці зміни як частину природного порядку речей. Це вимагає від людини розвивати гнучкість та адаптабельність, які сприяють покращенню якості життя.

У вченні даосизму також підкреслюється важливість внутрішньої гармонії та спільності з природою. Ця гармонія може бути досягнута через самопізнання, медитацію та внутрішню тишу. Даоси вважають, що, знаючи і приймаючи себе, людина може легше знаходити своє місце в універсумі та взаємодіяти з іншими людьми на основі взаєморозуміння та поваги.

Важливо зауважити, що даосизм не вимагає повного відмовлення від матеріальних речей або соціального життя, але наголошує на тому, щоб робити це з розумінням і відповідно до природи. Принцип наслідування природи підкреслює, що людина має рухатися вгору по річці життя, використовуючи течію, а не проти неї.

Висновок. Принцип наслідування природи в даосизмі є ключовою концепцією, що пропонує глибше розуміння життя та способу, яким ми взаємодіємо з ним. Ця філософія вчить нас приймати природну спонтанність, розвивати внутрішню гармонію та сприяти спокою та рівновазі у нашому житті.

Наслідування природи вдаоському стилі допомагає знайти внутрішній мир і розуміння, як жити в гармонії зі світом. Важливо наголосити, що це не вимагає відмови від матеріальних цілей чи соціальних структур, але навчає нас пристосовуватися до змін та долати виклики з розумінням та спокоєм.

Принцип наслідування природи в даосизмі є актуальним і важливим дотепер, нагадуючи нам про необхідність збереження гармонії у світі, в якому ми живемо. Він вкладає в нас цінність природності, спокою та глибокого внутрішнього співчуття, що може сприяти покращенню якості життя та відносин з навколишнім світом.

Список використаної літератури :

1. Щербаков Я. Життєвий та творчий шлях, буддизм, конфуціанство та даосизм видатного китайського літератора Су Дунпо. *Grail of Science*. 2022. № 18-19. С. 265–271.
2. Filonov S. V. Taiwanese Daoism: Variability of Forms and Immutability of the Social Mission. *Voprosy Filosofii*. 2023. P. 189–205.
3. Yangutov L. E., Orbodoeva M. V. Confucianism and taoism in the context of its relationship with buddhism during the wei and two jin epochs. *Bulletin of the Buryat Scientific Center of the Siberian Branch of the Russian Academy of Sciences*. 2018. No. 2. P. 158–166.

ОСНОВНІ ЗАКОНИ ДІАЛЕКТИКИ

Постановка проблеми. Фундаментальні закони діалектики є важливими поняттями у філософії та науці і відіграють важливу роль у філософському та науковому аналізі розвитку природи, суспільства та мислення. Однак з появою нових філософських підходів, релятивізму та нових наукових дисциплін виникли питання щодо достовірності та інтерпретації цих законів у сучасному контексті.

Мета. Метою є дослідження законів діалектики.

Дана мета досягається рішенням наступних **завдань**:

– вивчення історичних форм діалектики і альтернатив;

– вивчення законів діалектики і їх характеристика.

Виклад матеріалу:

Діалектика - це теорія філософського розвитку, яка розглядає світ як єдність протилежностей, що перебувають у постійному русі та зміні. Діалектика вивчає загальні закони розвитку, властиві всім сферам буття, включаючи природу, суспільство і мислення.

Винахідником діалектики вважається Геракліт Ефеський, давньогрецький філософ, який жив у VI-V століттях до н.е. Геракліт стверджував, що світ постійно змінюється, і ця зміна відбувається через боротьбу протилежностей.

У Стародавній Греції діалектика була розвинена також Платоном і Аристотелем. Платон розглядав діалектику як метод пізнання істини, а Аристотель - як науку про сутність речей.

У Новий час діалектику розвивали такі філософи, як Гегель, Маркс і Ленін. Гегель розглядав діалектику як всезагальну науку про рух і зміну. Маркс і Ленін внесли в діалектику матеріалістичний зміст, розглядаючи її як науку про закони розвитку природи, суспільства і мислення.

Основні закони діалектики - це абстрактні універсальні закони, які відображають глибинні основи, джерело, механізм і спрямованість розвитку.

Основні закони діалектики:

Закон переходу кількісних змін у якісні - кількісні зміни, накопичуючись, досягають певної межі, за якою відбувається якісний стрибок, тобто зміна сутності предмета або явища.

Закон єдності і боротьби протилежностей - в будь-якому предметі або явищі існують протилежні сторони, які знаходяться в єдності і боротьбі. Ця боротьба є джерелом руху, розвитку і зміни.

Закон заперечення заперечень - розвиток відбувається за схемою: теза - антитеза - синтез. Теза - це початкова, нерозвинена форма. Антитеза - це заперечення тези. Синтез - це нове, більш розвинене поняття, яке включає в себе елементи тези і антитези.

Закон переходу кількісних змін у якісні відображає взаємозв'язок між кількістю і якістю в процесі розвитку. Він стверджує, що при накопиченні кількісних змін досягається певна межа, а при її перевищенні відбувається якісний стрибок, тобто зміна сутності предмета або явища.

Наприклад, танення льоду - це якісний стрибок, що відбувається внаслідок накопичення кількісних змін температури. Температура льоду поступово підвищується, і коли досягається певна точка, лід тоне.

Закон єдності та боротьби протилежностей відображає джерело розвитку. Він стверджує, що в кожному предметі чи явищі є протилежності, які неодноразово об'єднуються і борються. Ця боротьба є джерелом руху, розвитку та змін.

Наприклад, у будь-якому суспільстві існують протилежні класові інтереси. Ця боротьба між інтересами є джерелом суспільного розвитку.

Закон заперечення заперечень відображає закон прогресивного розвитку. Він стверджує, що розвиток відбувається за схемою «теза - антитеза - синтез». Теза - це початкова нерозвинена форма. Антитеза - заперечення тези. Синтез - це нове, більш розвинене поняття, яке включає в себе елементи тези та антитези.

Наприклад, розвиток науки відбувається за такою схемою: теза - наукова теорія. Антитеза - заперечення цієї теорії. Синтез - це нова теорія, яка містить елементи попередньої теорії та теорії-антитези.

Застосування основних законів діалектики

Основні закони діалектики широко використовуються в різних сферах людської діяльності. Вони допомагають нам зрозуміти природу розвитку, виявити закономірності цього розвитку і використовувати їх у своїй практичній діяльності.

Наприклад, закон переходу кількісних змін у якісні можна використовувати для прогнозування таких природних явищ, як землетруси, виверження вулканів і зміни клімату.

Закони єдності та боротьби протилежностей можна використовувати для розуміння соціальних процесів, таких як класова боротьба, етнічні конфлікти та соціальний розвиток.

Закон заперечення заперечень може бути використаний для розуміння прогресивного розвитку науки, техніки і мистецтва.

Висновок. Фундаментальні закони діалектики відіграють важливу роль у розумінні суспільних, природних і наукових явищ. Ці закони допомагають розкрити природу процесів і явищ у їхній динаміці та взаємозв'язках.

Сучасні філософські течії можуть висловлювати скептичне ставлення до цих законів, але вони залишаються важливим елементом філософського дискурсу. Всі сумніви і критика сприяють подальшому вдосконаленню і розвитку філософських концепцій. Фундаментальні закони діалектики слугують філософським інструментом для розуміння та аналізу сучасних проблем, динаміки розвитку суспільства і природи. Діалектика нагадує нам, що розвиток не є лінійним і рівномірним, а є складним і взаємопов'язаним процесом, який можна краще зрозуміти за допомогою діалектичного підходу.

Список використаної літератури:

1. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів: за ред. В. І. Шинкарука. Київ: Вища школа, 2008. 384 с.
2. Українська література ХХ століття. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. В. І. Шинкарука: Вища школа, 2001. 544 с.
3. Мискін Ю.І.: Діалектика фіскальної соціології: від амбівалентності до синергетики. Національний університет «Одеська юридична академія», 2018. 120 с .
4. Ведерніков Ю. Стаття: «Діалектика циклічності в розвитку права». Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Університет сучасних знань, 2021. 7 с.
5. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене - К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ-2000», 2002. 544с.

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. Філософія є однією з найважливіших складових культури. Вона є системою найбільш загальних теоретичних поглядів на світ, місце в ньому людини, з'ясування різних форм відношення людини до світу. Філософія виконує ряд важливих функцій у суспільстві, серед яких пізнання світу і людини. Філософія дає загальне уявлення про світ і місце людини в ньому, про природу, суспільство, культуру, людську свідомість і діяльність. Також світоглядне осмислення дійсності. Філософія допомагає людині сформувати свій світогляд, тобто систему поглядів на світ і місце в ньому, на мету і сенс життя. До цього можна віднести і критичну рефлексію. Філософія сприяє критичному осмисленню дійсності, дозволяє людині критично оцінювати різні явища і процеси, виробляти власну точку зору. Крім того, варто зауважити іннісно-орієнтаційну функцію. Філософія формує ціннісні орієнтації людини, тобто її ставлення до добра і зла, справедливості і несправедливості, краси і потворності тощо.

У сучасному світі роль філософії в системі культури стає ще більш актуальною. Це пов'язано з низкою факторів, серед яких:

- Глобалізація. У сучасному світі відбувається взаємопроникнення культур різних народів. Філософія може допомогти зрозуміти і взаємозбагатитися різними культурами.

- Науково-технічний прогрес. Розвиток науки і техніки ставить перед людством нові виклики і проблеми. Філософія може допомогти людині знайти відповіді на ці виклики і проблеми.

- Екологічна криза. Екологічна криза є однією з найгостріших проблем сучасності. Філософія може допомогти людям усвідомити масштаби цієї проблеми і знайти шляхи її вирішення.

Мета дослідження. Метою дослідження є глибоке і всебічне вивчення місця філософії в системі культури, її функцій і значення для суспільства.

Завдання дослідження. Дослідження теми має такі завдання:

- Визначити сутність філософії і її місце в системі культури.
- Охарактеризувати функції філософії в суспільстві.
- Розглянути взаємозв'язок філософії з іншими сферами культури.
- Проаналізувати роль філософії в сучасному світі.

Виклад матеріалу. Філософія - це наука про загальні закономірності буття і пізнання, про місце людини в світі. Вона є однією з найважливіших складових культури. Філософія допомагає людині зрозуміти і осмислити світ, сформувати свій світогляд, дати відповіді на фундаментальні питання про життя, смерть, добро і зло [2, с. 35].

Філософія є духовним фундаментом культури, оскільки закладає основи для розвитку інших сфер культури, таких як наука, мистецтво, освіта, мораль.

Філософія і наука тісно пов'язані між собою. Філософія дає загальний світоглядний фундамент для розвитку науки, дозволяє виробити методологію наукового пізнання. Наука, у свою чергу, збагачує філософію новими знаннями про світ.

Філософія і мистецтво також тісно пов'язані між собою. Філософія допомагає мистецтву зрозуміти і осмислити дійсність, дає йому ідейну основу. Мистецтво, у свою чергу, робить філософію більш доступною для людей, допомагає їй проникнути в їхні серця і душі.

Філософія і освіта також тісно пов'язані між собою. Філософія є основою для освіти, вона закладає основи для формування світогляду людини. Освіта, у свою чергу, збагачує філософію новими знаннями і ідеями.

Філософія і мораль також тісно пов'язані між собою. Філософія допомагає людині сформувати моральні цінності, дає їй моральні орієнтири. Мораль, у свою чергу, формує моральну свідомість людини, допомагає їй жити в гармонії з собою і з навколишнім світом [1, с. 40].

У сучасному світі роль філософії в системі культури стає ще більш актуальною. Це пов'язано з низкою факторів, серед яких:

- Глобалізація. У сучасному світі відбувається взаємопроникнення культур різних народів. Філософія може допомогти зрозуміти і взаємозбагатитися різними культурами.

- Науково-технічний прогрес. Розвиток науки і техніки ставить перед людством нові виклики і проблеми. Філософія може допомогти людині знайти відповіді на ці виклики і проблеми.

- Екологічна криза. Екологічна криза є однією з найгостріших проблем сучасності. Філософія може допомогти людям усвідомити масштаби цієї проблеми і знайти шляхи її вирішення.

Філософія допомагає людині орієнтуватися в сучасному світі, дає їй духовні орієнтири, допомагає їй жити повноцінним життям. Філософія є важливою складовою культури, вона є її духовним фундаментом [3, с. 90].

Філософія є джерелом духовності, оскільки вона допомагає людині знайти сенс життя, зрозуміти своє місце в світі. Філософія дає людині можливість розкрити свій внутрішній світ, розвинути свою особистість.

Філософія допомагає людині знайти відповіді на такі фундаментальні питання:

- Що таке життя?
- Який сенс життя?
- Який я?

– Яке моє місце в світі?

Філософія не дає готових відповідей на ці питання, але вона допомагає людині знайти свої власні відповіді. Філософія допомагає людині стати самостійним і відповідальним мислителем, здатним самостійно усвідомлювати світ і своє місце в ньому.

Філософія є важливою складовою духовної культури людини. Вона допомагає людині стати духовною особистістю, здатною жити повноцінним і свідомим життям.

Висновок. Філософія є важливою складовою культури. Вона є духовним фундаментом культури, оскільки закладає основи для розвитку інших сфер культури, таких як наука, мистецтво, освіта, мораль. У сучасному світі роль філософії в системі культури стає ще більш актуальною, оскільки вона допомагає людині орієнтуватися в складному і швидкозмінюваному світі, дає їй духовні орієнтири, допомагає їй жити повноцінним життям.

Список використаної літератури:

1. Михайловський В. Академічна культура. Казус українських гуманітаріїв. Український тиждень. 2018. № 51(579), 21- 27.12.2018. С. 40–43.
2. Хом'як І. Мовленнєва культура безпечної життєдіяльності. Дивослово. 2018. № 4 (733), квіт. С. 32–36.
3. Vershyna V. A. «Культура модерна»: Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2018. Т. 10, № 1-2 (22). С. 87–94. URL: <https://doi.org/10.15421/351811> (дата звернення: 18.12.2023).

ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ ЗАКОНУ В БІБЛІЇ

Постановка проблеми. Сьогодні в часи морального занепаду мільйони людей почали шукати орієнтир, який дозволить їм стати на правильний шлях .

Мета. Проаналізувати основні Біблійні закони і моральні настанови в контексті сьогодення.

Для досягнення поставленої мети слід виконувати наступні завдання :

- розглянути основні принципи законів в Біблії
- проаналізувати їхню актуальність

Виклад матеріалу . Що ж таке закон ? Закон – це загальнообов’язкове правило , яке має найвищу силу . Він чітко пояснює , що можна робити , а що ні. Якби всі дотримувались законів , то цей світ був би кращим. Просто ідеальним . Але не всі дотримуються правил . В наш час викривлених понять багато хто шукає спосіб , яким можна оминати норми . Можна найняти адвоката , можна підкупити суддю .

Одним з видів законів є Закон Божий . Закон Божий – це таке поняття, яке під різними назвами відоме в усіх існуючих віровченнях . Воно означає сукупність настанов , норм і заповідей, а також правильне розуміння навколишнього світу, з яким із точки зору віруючих потрібно жити всьому людству, чи даній спільноті віруючих. Його можна розглядати , як вічний всеосяжний закон справедливості, який робить світ таким, яким він є . Біблія – це головна священна книга в християнстві . Ця книга по суті є збірником всіх норм , правил і законів для людства . Вона складається з Старого Заповіту і Нового Заповіту , до яких входить 73 книги в католиків , 76 в православних і 66 в протестантів . Головні закони в Біблії – це 10 Божих заповідей .

- Нехай не буде в тебе інших богів , окрім Мене
- Не взивай на марно імені Господа , Бога твого
- Пам’ятай день святий святкувати
- Шануй батька твого і матір твою
- Не вбивай
- Не чужолож
- Не кради
- Не свідчи неправдиво на ближнього твого
- Не пожадай жінки ближнього твого
- Не пожадай нічого того , що є власністю ближнього твого (Вих.20,2-17) [1].

Ці заповіді отримав Мойсей на горі Синай . Перші три заповіді стосуються взаємодії з Богом , а з четвертої по десяту - про взаємодію між людьми . В часи, коли ніхто не рахувався з людським життям , коли панувала аморальність, цей збір правил був справжнім ковтком свіжого повітря, маленьким променем надії. Прості і зрозумілі для всіх закони , які в сучасному світі дуже часто ігноруються .

Сьогодні християнство - це найрозповсюдженіша релігія серед віруючих . В світі 2.2 мільярди людей – це християни . Кожна віруюча людина дотримується тих правил і законів , які їй диктує її віросповідання . Коли ти усвідомлюєш , що ніякі адвокати не допоможуть , суддю не підкупиш , а покарання буде тривати цілу вічність , то будеш намагатись виконувати закон за будь-яких обставин . Є 3 головні течії християнства : Католицизм, Православ’я, Протестантизм . Всі вони мають одну основу , але різні особливості . В 1054 році християнська церква розділилась на Східну і Західну . Католики дотримуються думки , що Христос дав «зерно віри», яке зазнає змін в відповідності з часом , розвивається і доповнюється . Православні вважають , що істинні знання це - ті , які не зазнали змін з часів Ісуса. Протестантизм з’явився в 1517 році . Вони вважають , що людині для спасіння не потрібні посередники в вигляді церкви і священників . Раніше церква мала абсолютний авторитет і владу , але з часом її вплив падав . Зараз роль духовенства в житті людини обмежилась і полягає тільки в направлянні віруючих на правильний шлях . Але і направлення на шлях істини – це дуже важливо .

Висновок . Отже , Біблія – це дійсно збірка законів , які можуть зробити цей світ набагато кращим , бо вчить людей любові до оточуючих. «Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою». Це найбільша і найперша заповідь. А друга однакова з нею: «Люби свого ближнього, як самого себе» (Мт.22,37-39) [2]. Біблія була, є і буде актуальною завжди .

Список використаних джерел

1. Святе Письмо Старого та Нового Завіту/ Ukrainian Bible 63 DC United Bible Societies 1992 – 50 К . 1422 с.
2. Бог завжди зі мною : молитовник дитини / Львів : «Свічадо» , 2015 . 319 с.

ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ.

Постановка проблеми. Проблема дослідження полягає в розгляді та аналізі концепції «принципу наслідування природи» у даосизмі. Цей принцип висвітлює ідею природного порядку, гармонії та співвідношення людини з природою в даоській філософії. Дослідження спрямоване на розуміння, як ця концепція впливає на життя людини, її моральність, ставлення до природи, і в якій мірі вона відображається у даоських текстах та практиках.

Мета дослідження: Вивчити та проаналізувати принцип наслідування природи в даосизмі та його вплив на світогляд та практику людини.

Завдання дослідження :

1. Провести аналіз основних текстів та джерел даоської філософії, що стосуються принципу наслідування природи.
2. Дослідити взаємозв'язок між принципом наслідування природи та етичними, моральними та практичними аспектами життя за даоськими переказами та практиками.

Виклад матеріалу. Даосизм, історично притаманний Китаю, відображає одну з найважливіших концепцій - «природи» або «Тао». Ця філософія позначається важливим аспектом, який називається «принцип наслідування природи». Це ключовий елемент в розумінні внутрішнього порядку всього, що існує в світі.

Одним із важливих текстів, що стосуються цього принципу, є «Дао де цзін» або «Книга Дао та Добра». Серед духовних практик даосизму головною є медитація, яка має мало спільного з тими чи іншими зовнішніми прийомами. [3] У цьому творі багато уваги приділяється ідеї природного порядку речей, наголошуючи на тому, що природа має свій власний внутрішній ритм, який людина повинна розуміти та наслідувати. Людина наслідує Землю, а Земля наслідує Небо, яке, у свою чергу, наслідує Дао, що підкоряється власним природним законам. [2] Ключ до гармонії - це природний потік, який необхідно дотримуватися.

Тексти та тексти даоської філософії також звертають увагу на унікальний підхід до розуміння «всесвіту», який представляє собою не щось зовнішнє або надприродне, а скоріше є складною та незрозумілою системою внутрішніх сил та ритмів. Людина, розуміючи ці ритми та навчаючись їх використовувати, може досягти гармонії з оточуючим середовищем. Досконаломудра людина у даосизмі не зрощує в собі морально-вольові якості, не намагається щось змінити в навколишньому світі, а навпаки, дотримується вже наявної у бутті універсальної «природності». [1]

Принцип наслідування природи у даосизмі відіграє визначальну роль у формуванні етичних, моральних та практичних аспектів життя, відображаються у даоських переказах та практиках.

Етичні аспекти: Принцип наслідування природи надихає людину відшукати внутрішню гармонію та рівновагу з природою. Це спонукає до відмови від примхливих бажань та дій, спрямованих на суперечки з природним порядком речей. Людина, яка слідує природі, розвиває в собі спокій, внутрішню силу та моральну цілісність.

Моральні аспекти: Принцип наслідування природи вдається до формування моральних цінностей, які ґрунтуються на внутрішній гармонії та взаємоповазі до всього живого. Даоські перекази спонукають до поваги до життя, підтримки природного циклу, а також до етичних дій, які сприяють збереженню природних ресурсів.

Практичні аспекти: Практика наслідування природи удається до природних циклів та ритмів. Це може означати гармонізацію життєвого ритму з природою, зокрема за допомогою медитації, йоги, фізичних вправ та інших практик, що сприяють узгодженню з мінливості зовнішнього світу з внутрішнім станом людини.

Висновок. Отже, принцип наслідування природи у даосизмі впливає на етичні, моральні та практичні аспекти життя, спонукаючи до гармонії з природою та узгодження з її циклами. Ця концепція формує моральні цінності та практичні дії, спрямовані на повагу до природи та збереження гармонії між зовнішнім і внутрішнім світом людини.

Список використаної літератури :

1. Бутко Ю. Ідеал досконаломудрого (шен-жень) в філософії даосизму. Вісник Донбаського державного педагогічного університету. Серія: Соціально-філософські проблеми розвитку людини і суспільства. 2015. С. 166.
2. Чиж М. І. Політико-правові ідеї Раннього даосизму. *Сучасне українське студентство: проблеми та ціннісні орієнтації*. С. 182.
3. Михайлов В.С. Критика давньокитайської цивілізації та погляди щодо суспільного буття: даосизм та китайський буддизм. Вісник національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». політологія. соціологія. право. 2009. №2. С.70–77.

ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ.

Проблема дослідження : Проблема дослідження полягає в розгляді та аналізі концепції «принципу наслідування природи» у даосизмі. Цей принцип висвітлює ідею природного порядку, гармонії та співвідношення людини з природою в даоській філософії. Дослідження спрямоване на розуміння, як ця концепція впливає на життя людини, її моральність, ставлення до природи, і в якій мірі вона відображається у даоських текстах та практиках.

Мета дослідження : Вивчити та проаналізувати принцип наслідування природи в даосизмі та його вплив на світогляд та практику людини.

Завдання дослідження :

1. Провести аналіз основних текстів та джерел даоської філософії, що стосуються принципу наслідування природи.

2. Дослідити взаємозв'язок між принципом наслідування природи та етичними, моральними та практичними аспектами життя за даоськими переказами та практиками.

Виклад матеріалу. Даосизм, історично притаманний Китаю, відображає одну з найважливіших концепцій - «природи» або «Тао». Ця філософія позначається важливим аспектом, який називається «принцип наслідування природи». Це ключовий елемент в розумінні внутрішнього порядку всього, що існує в світі.

Одним із важливих текстів, що стосуються цього принципу, є «Дао де цзін» або «Книга Дао та Добра». Серед духовних практик даосизму головною є медитація, яка має мало спільного з тими чи іншими зовнішніми прийомами. [3] У цьому творі багато уваги приділяється ідеї природного порядку речей, наголошуючи на тому, що природа має свій власний внутрішній ритм, який людина повинна розуміти та наслідувати. Людина наслідує Землю, а Земля наслідує Небо, яке, у свою чергу, наслідує Дао, що підкоряється власним природним законам. [2] Ключ до гармонії - це природний потік, який необхідно дотримуватися.

Тексти та тексти даоської філософії також звертають увагу на унікальний підхід до розуміння «всесвіту», який представляє собою не щось зовнішнє або надприродне, а скоріше є складною та незрозумілою системою внутрішніх сил та ритмів. Людина, розуміючи ці ритми та навчаючись їх використовувати, може досягти гармонії з оточуючим середовищем. Досконаломудра людина у даосизмі не зрощує в собі морально-вольові якості, не намагається щось змінити в навколишньому світі, а навпаки, дотримується вже наявної у бутті універсальної «природності». [1]

Принцип наслідування природи у даосизмі відіграє визначальну роль у формуванні етичних, моральних та практичних аспектів життя, відображаються у даоських переказах та практиках.

Етичні аспекти: Принцип наслідування природи надихає людину відшукати внутрішню гармонію та рівновагу з природою. Це спонукає до відмови від примхливих бажань та дій, спрямованих на суперечки з природним порядком речей. Людина, яка слідує природі, розвиває в собі спокій, внутрішню силу та моральну цілісність.

Моральні аспекти: Принцип наслідування природи вдається до формування моральних цінностей, які ґрунтуються на внутрішній гармонії та взаємоповазі до всього живого. Даоські перекази спонукають до поваги до життя, підтримки природного циклу, а також до етичних дій, які сприяють збереженню природних ресурсів.

Практичні аспекти: Практика наслідування природи удається до природних циклів та ритмів. Це може означати гармонізацію життєвого ритму з природою, зокрема за допомогою медитації, йоги, фізичних вправ та інших практик, що сприяють узгодженню з мінливості зовнішнього світу з внутрішнім станом людини.

Висновок. Отже, принцип наслідування природи у даосизмі впливає на етичні, моральні та практичні аспекти життя, спонукаючи до гармонії з природою та узгодження з її циклами. Ця концепція формує моральні цінності та практичні дії, спрямовані на повагу до природи та збереження гармонії між зовнішнім і внутрішнім світом людини.

Список використаної літератури :

1. Бутко Ю. Ідеал досконаломудрого (шен-жень) в філософії даосизму. Вісник Донбаського державного педагогічного університету. Серія: Соціально-філософські проблеми розвитку людини і суспільства, ст 166, 2015р.

2. Чиж М. І. Політико-правові ідеї Раннього даосизму. *Сучасне українське студентство: проблеми та ціннісні орієнтації*, ст. 182.

3. Мозговий Ю.Л. Концепт даоської антропомістики на перетині східної та західної філософії. *Вісник ХНПУ імені ГС Сковороди» Філософія*, ст 3, 2019.

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО: ПЕРСОНАЛІЇ ТА ІДЕЇ

Постановка проблеми. Дослідження європейського просвітництва залишається актуальним і сьогодні, оскільки воно розкриває коріння багатьох сучасних соціокультурних та політичних концепцій. Розуміння ідеї раціональності, свободи та гуманізму, які стали фундаментом просвітницького руху, допомагає краще осмислити сучасні виклики та знайти ефективні відповіді на них.

Просвітницькі принципи розкриваються як основа для розвитку сучасної науки, освіти та прав людини. Дослідження цього періоду допомагає розуміти вплив просвітницьких ідей на формування сучасних державних установ, правових систем та конституцій.

Метою дослідження є розкриття впливу просвітницьких ідей та особистостей XVII-XVIII століть на формування сучасних цінностей, правових систем, політичних інститутів та соціокультурних трансформацій.

Виклад матеріалу. Європейське просвітництво в XVII-XVIII століттях відзначалося значущим внеском ряду видатних особистостей та ідей, які визначили розвиток науки, філософії та соціальних переконань. Філософи, такі як Вольтер, Дені Дідро та Іммануїл Кант, виступали за раціоналізм, свободу висловлення та розвиток освіти як ключових складових прогресу суспільства [1, с. 94].

За допомогою своїх творів та публікацій, ці постаті намагалися розширити світогляд людей, піддавши сумніву традиційні догми та домагаючись наукової обґрунтованості істини. Вони підтримували ідею гуманізму, вірячи у потенціал людини до саморозвитку та досягнення вищого ступеня свідомості.

Ще однією ключовою фігурою був Жан-Жак Руссо, який акцентував увагу на суспільному договорі та ролі природи у формуванні людської ідентичності [3, с. 395]. Він підкреслював значення вільного розвитку особистості та критикував соціальні нерівності свого часу.

Європейське просвітництво визначалося також ідеєю секуляризації та розподілу влади між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади. Ці принципи вплинули на формування сучасних конституцій та демократичних інститутів.

В цілому, особистості та ідеї європейського просвітництва внесли вагомий вклад у формування сучасних цінностей, наукового методу та політичної системи, які визначають розвиток суспільства дотепер.

Зокрема, ідеї просвітиків знайшли віддзеркалення в основоположних документах, таких як Декларація прав людини і громадянина, яку висунув Жан-Жак Руссо та інші філософи. Цей документ визначив основні права та свободи, які є невід'ємними для кожного індивіда, і визначив їх як основу справедливого суспільства.

Люди, такі як Монтеск'є, акцентували на необхідності розділення влади для запобігання зловживанням та забезпечення балансу між владою та правами громадян. Це принципово вплинуло на формування конституційних систем багатьох сучасних держав.

Сучасне європейське суспільство продовжує враховувати ці принципи, розвиваючи соціальну справедливість, захист прав людини та сприяючи науковому прогресу. Успадковуючи ці цінності, Європа визначає траєкторію свого розвитку як простір, де інтелектуальна свобода та соціальна відповідальність є взаємозалежними складовими [2, с. 157].

Таким чином, європейське просвітництво не лише визначило епоху своєї дії, але і стало джерелом для подальшого розвитку світового суспільства, вносячи невід'ємний внесок у становлення принципів справедливості, свободи та гуманізму.

Висновок. У підсумку, європейське просвітництво визначалося видатними особистостями та прогресивними ідеями, що суттєво змінили хід історії. Філософи та думкозмієники цього періоду виступали за раціоналізм, свободу висловлення, гуманізм та розподіл влади як критерії поступу.

Їхні ідеї вплинули на формування сучасних цінностей, прав людини та політичних інститутів. Спадщина просвітиків виявилася далекоглядною та важливою для розвитку сучасного суспільства, що продовжує вдосконалювати та розширювати ці принципи. Таким чином, європейське просвітництво не тільки віддзеркалює історичний етап, а й залишає невід'ємний слід у сучасних демократичних цінностях та культурній спадщині.

Список використаної літератури:

1. Авер'янова Н., Воропаєва Т. Розвиток конфліктологічних ідей в історії філософської думки (від Іммануїла Канта до Макса Вебера). Молодий вчений. 2021. № 7 (95). С. 93–99.
2. Lysakov S. Semantic dialogue of concept «guidance» and «enlightenment». Scientific papers of Berdiansk State Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences. 2018. № 2. С. 152–159.
3. Martynova O. A. Historical-philosophical views of V. I. Zasluch (On the example of the work «Jean-Jacques Rousseau. The experience of characteristics of his social ideas»). Izvestiya of Saratov University. Philosophy. Psychology. Pedagogy. 2021. Vol. 21, no. 4. P. 394–398.

МОНІЗМ СУБСТАНЦІЇ У ФІЛОСОФІЇ Б. СПІНОЗИ

Поставка проблеми. Вчення про субстанцію в філософії Б. Спінози має пантеїстичний характер. Спіноза вважає, що субстанція єдина, вона є Богом, що співпадає з Природою, а атрибутами її є протяжність та мислення. В основі вчення Спінози про природу лежить вчення про субстанцію, яку він ототожнює з Богом, тобто з природою. Під субстанцією Спіноза розуміє те, «... що існує саме по собі і представляється саме через себе ...».

Метою нашого дослідження є аналіз сутності філософського вчення про природу субстанції у творчості Б. Спінози.

Для розкриття дано мети ми ставимо наступні **завдання**:

- розкрити суть пантеїстичного світогляду Б. Спінози;
- охарактеризувати природу субстанції у творчості філософа.

Виклад матеріалу. Повне розуміння справжньої величі та значення філософії Бенедикта Спінози для людства - завдання майбутнього.

Одним з найважливіших показників глибини та актуальності філософського вчення Спінози є його вплив на наступні покоління і навіть століття мислителів, а також полеміка різного рангу мислителів та історичних діячів, які відкидали і спростовували ці ідеї.

Енгельс високо оцінював філософські погляди Спінози: «Наполеглива спроба пояснити світ з нього самого, починаючи від Спінози і закінчуючи великими французькими матеріалістами, повинна бути визнана найбільшою заслугою філософії того часу».

Важливою частиною філософських поглядів Спінози було вивчення матерії. На його думку, матерія єдина, це Бог, що перебуває в єдності з природою, а її атрибутами є протяжність і мислення. Матерія - це єдність Бога і природи, єдність природи, що творить, і природи, яка твориться. В силу своєї неподільної єдності з природою, Бог є універсальною причиною світу. Природа є своєю власною причиною. Визначивши самопричинність як первинну властивість субстанції-природи, Спіноза виводить з неї всі інші властивості, а саме: вічність, нескінченність, неподільність і єдність.

На думку Спінози, їхня кількість нескінченна, але ми знаємо лише дві з них: протяжність і мислення. Окрім атрибутів, матерія має ще й модуси. Модуси, на відміну від атрибутів, характеризуються не необхідністю, а лише можливістю існування. Той чи інший аспект субстанції може існувати, а може і не існувати. На його думку, основними модусами матерії є рух і спокій, які визначають різноманітність світу.

Матерію та її атрибути Спіноза називає продуктивною, творчою і продуктивною природою, а різні модальності - творчою природою. Продуктивна природа є причиною окремих речей, джерелом нескінченної дії і творчості, що виражає єдність речей, тоді як тварна природа є джерелом різноманітності. Однак і єдність, і різноманітність є невід'ємними рисами єдиної природи, яка є тією ж субстанцією, що і Бог. У природі все суворо детерміноване і все впливає з необхідності. Спіноза переконаний, що випадковості не існує, і схиляється до фаталізму, який намагається подолати і пом'якшити вченням про свободу. На його думку, необхідність не виключає свободу, а навпаки, передбачає її. Якщо в природі панує хаос і людина, яка є частиною природи, не слідує необхідності, вона не може пізнати ні природу, ні власні дії. А без знання вона не може керувати ними і стає рабом своїх вчинків і пристрастей. Лише пізнавши природу світу і себе, людина стає вільною, здобуває свою свободу.

При написанні цієї роботи були використані наступні методи дослідження: бібліометричний, темпоральний, порівняльний та метод узагальнення. Для висвітлення досліджуваної теми були використані різноманітні посібники, енциклопедії та інші літературні джерела.

Зазначена інформація щодо Баруха Спінози, його дитинства, освіти та філософського розвитку включає наступне:

- Спіноза народився в Амстердамі в родині євреїв, що втекли з Португалії від релігійних переслідувань.
- Він отримав початкову освіту в єврейському семирічному училищі, де вивчали єврейське богослов'я та давньоєврейську мову.
- Працював багато, але мало друкувався, і його ідеї розповсюджувались переважно через рукописи та особисте спілкування.
- Видав лише одну роботу за свого життя, «Основи філософії Декарта, доведені геометричним способом» (1661-1662).
- Друга анонімна робота, «Богословсько-політичний трактат», була видана в 1670 році та викликала бурю емоцій.
- Його головна робота, «Етика», була опублікована після його смерті в 1677 році.
- Велика частина його робіт була заборонена після видання та не перевидавалась до 19 століття.
- Спіноза прагнув до чіткої формалізації міркувань і доказів у філософії, і це відзначалося в його методі «геометричного способу доказу».
- Його вчення про субстанцію було одним із головних напрямків у його філософському доробку.

Слово «субстанція» походить від латинського substantia – те, що лежить в основі. Історія категорії субстанції зазвичай пов'язана з поняттям сутності і також бере початок у філософії Давньої Греції. Щоб дійти

до того, який же термін більше відповідає сьогоднішньому поняттю субстанції, слід спочатку звернутись до Платона, залишившись з огляду на нього Аристотель і дає власне розгортання онтологічних понять. Як відомо, Платон вважав «по правді сушим» ідею речі, що досягається тільки розумовим спостереженням, інше – форму конкретної речі. Ідеї – то не думки про речі, а «реальний» прообраз речей, що, що робить з ними те, чим вони є. Аристотель відкидає платонівський поділ світу: «Усе решта не може пойти від ейдосу в будь-якому звичайному значенні «слова». Аристотель зберігає за цією основою платонівський термін «оусія» (субстанція). Але якщо для Платона оусія є тільки відокремленою від реального світу чистою формою, то у Аристотеля оусія обтяжена «матерією», тобто є конкретним синтезом матерії і форми, а ідеї є лише досягаемо розумом обрамлення чуттєвого, що представлено в нашій свідомості загальним поняттям. Середньовічна схоластика використала поняття субстанції і думки Аристотеля щодо ієрархізованої шкали буття для вирішення теологічних проблем. До початку Нового часу протиставлення матерії і духу як двох субстанційних початків стало фактично центральною проблемою філософії; через поняття субстанції відшукувалося визначення «останніх основ усього сушого». На цій основі розробляється одна важлива проблема, фундаментальна категорія філософії Нового часу – субстанція як сутність буття.

Висновок. Філософія субстанції в контексті Б. Спінози наголошує на унікальності та нескінченності субстанції, яка лежить в основі всього існуючого. Вивчення цієї концепції сприяє глибокому розумінню природи світу та ролі розуму в цьому процесі.

Список використаної літератури

1. Бичко А. К. , Бичко І. В. , Табачковський В. Г. Історія філософії : підручник: Либідь, 2001. 408 с.
2. Волинка Г. І. , Гусев В. І. , Мозгова Н. Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. за ред. Г. Волинка: Каравела, 2006. 480 с.
3. Вступ до філософії : Історико - філософська пропедевтика : Підручник / Г. І. Волинка, В. І. Гусев, І. В. Огородник, Ю. О. Федів; За ред. Г. І. Волинка : Вища шк. , 1999. 624 с.
4. Кривуля О.М. Філософія. У 2-х книгах. Харків., 1999.
5. Надольний І.Ф. Філософія. Підручник., 2000. 584 с.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. Проблема дослідження передбачає аналіз фундаментальних концепцій, методів, підходів та основних філософських доктрин, які виникали та розвивалися в історії західної та східної філософської традиції, з метою виявлення їхніх суттєвих відмінностей та спільних рис, а також зрозуміння впливу цих традицій на культуру, суспільство та світогляд.

Мета дослідження: Порівняння основних філософських концепцій західного та східного мислення для виявлення їхніх відмінностей та спільних рис у підходах до світогляду та культурного впливу.

Завдання дослідження:

1. Аналіз фундаментальних принципів західної та східної філософії.
2. Порівняння методів мислення, логіки та підходів до проблем світу.
3. Аналіз культурних та історичних впливів на формування філософських уявлень.

Виклад матеріалу. Фундаментальні принципи західної та східної філософії мають свої відмінності та спільні риси.

Західна філософія, в основі своєї концепції, здебільшого використовує логічний та аналітичний підхід до розв'язання філософських питань. Однією з її ключових рис є акцент на індивідуальності, раціоналізмі та логіці мислення. Вона орієнтується на логіку, аргументацію та філософський аналіз як інструменти для розуміння світу.

Східна філософія, у свою чергу, часто спирається на інтуїтивне мислення, глибинну медитацію, виявлення цінностей людського буття, трансцендентність та гармонію з природою. Цінності, як ядро духовного світу людини. [3] Вона більше схильна до духовності, внутрішнього самовдосконалення та реалізації, а також бачить світ у більш цілісному та сполученому контексті.

Східна та західна філософія представляють два унікальних підходи до мислення та розуміння світу, що відображають відмінності у методах мислення, логіці та підходах до розв'язання проблем.

Західна філософія, в основі своєї концепції, заснована на логіці та раціоналізмі. Вона використовує аналітичні методи, аргументацію та логічні розуміння для розв'язання філософських питань. Основна увага приділяється аналізу та раціональному розумінню сутності речей. Порівняльно-типологічний аналіз західного та східного типу мислення в рецепції феномену часу (так само й поетики художнього часу) може розширити контекст розуміння його природи. [2]

Західна філософія спрямована на раціональне мислення, що розвивалося через історію філософської думки, логіки та систематичного аналізу.

Натомість, східна філософія складається з іншого спектру підходів до мислення. Вона акцентує на інтуїтивному та глибокому сприйнятті світу. Медитація, контемпліяція, трансцендентність та спроба досягнення гармонії з природою є основними методами мислення. Східна філософія покладає більший акцент на духовний розвиток, спрямований на досягнення гармонії з усім, що оточує нас.

Однак обидва підходи мають свої внески у філософію. Західна філософія надала основи для розвитку науки та сучасного раціонального мислення, тоді як східна філософія вносить цінний вклад у розуміння духовності та гармонії в житті. Обидва підходи важливі для розуміння різноманітності людського мислення та допомагають розширити наше уявлення про світ.

Аналіз особливостей західного та східного типів культури шляхом порівняння їх ключових ознак здійснюється з метою обґрунтування інноваційних можливостей української культури. [1]. Культурні та історичні впливи суттєво визначають філософські уявлення у західній та східній традиціях. У західній філософії це проявляється через вплив античності, християнства, ренесансу та наукових відкриттів. У східній філософії історичні впливи відображаються через давні традиції буддизму, конфуціанства та інших вчень, які пропагують духовність та гармонію. Культурні особливості формували основи мислення та погляди на істину, мораль, людину та її місце в світі.

Висновок. Культурні та історичні впливи суттєво визначають філософські уявлення у західній та східній традиціях. Західна філософія визначена античними думками, християнством, ренесансом та науковими досягненнями. Східна філософія акцентує на духовності та медитації через буддизм, конфуціанство та інші вчення. Розуміння цих впливів допомагає краще зрозуміти різноманітність філософських поглядів та їхній внесок у формування світогляду сучасності.

Список використаної літератури:

1. Кириленко К. (2016). Інноваційний потенціал української культури як місця зустрічі західної та східної культурних парадигм. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 3(12), 84-92. Retrieved із <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/759>
2. Лавринович. Л. Б. Темпоральні аспекти західної літературної традиції крізь призму концепції Ф. Жульєна. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер.: Філологічні науки*, 112-119, 2016
3. Лаппо В.В. Філософія: навчально-методичний посібник: 2-ге вид., перероб. та доп.. Івано Франківськ: НАІР, 2022. 360 с URL: <http://hdl.handle.net/123456789/15387>

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. ФРАНКА

Постановка проблеми. Сьогодні як ніколи є актуальним ідея національної свідомості та ствердження себе як нації. Наша боротьба за право існувати і жити на власній землі триває століттями. І сьогодні ми в котре це доводимо як на міжнародній арені так і на полі бою з російськими терористами. Ще у період проголошення незалежності України 26 серпня 1991 р. Та розпад Радянського союзу принесли українському народові важкі, і дуже великі й доленосні завдання державотворення, національного відродження, утвердження національної свідомості. У контексті виконання цих завдань набувають великої актуальності цінності української давнини й особливо недалекої минувшини. Неоціненне значення має філософсько-духовна спадщина Івана Франка.

Мета. Проаналізувати соціально-філософські погляди І. Франка.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

1. З'ясувати який філософський світогляд І. Франка.
2. Визначити соціальні погляди І. Франка.

Виклад основного матеріалу. Основу філософії Франка складає реалізм з елементами матеріалізму та діалектики. Вважав, що началом всіх начал є матерія, вона первинна, а свідомість вторинна. Виходив з того, що природа розвивається за об'єктивними закономірностями. Вершиною розвитку природи він вважав людину говорив про її багатовимірність, тому його творчість розглядає проблеми людського буття, віри, національних ідеалів, ролі і місця поступу в історичному розвитку та ін. Франко, як вчений, відстоював наукове пізнання світу. Предметом пізнання для нього є природа. Воно здійснюється людиною з допомогою її відчуттів і розуму. Франко був прихильником позитивізму. Під впливом позитивізму запропонував свою концепцію науки, яку поділив на природничу і антропологічну. Найвищою наукою вважав етику, бо вона формує найвищий етичний ідеал людини. Франко велику увагу приділив прогресу людської цивілізації. Основу поступу прогресу вважав поділ праці. Він робить висновок, що прогрес повинен приносити добро, тоді як в реальності прогрес приносить і зло. Нерівність між людьми загострюється, а бідність і багатство поглиблюють їх. Він вважає, що багатство породжено експлуатацією. У світогляді Франка є марксистські ідеї. Говорив, що соціалістичні ідеї повинні проводитись на основі національності; вніс вклад в розробку теорії нації. Націю розглядав як невід'ємну складову історичного процесу. Робить акцент на проблему ролі особи і народу[1].

Одна з основних філософських ідей І.Франка – думка про те, що найбільшою цінністю на землі є не просто людина, а «справдивий живий чоловік, бо така людина – носій духу, а той дух є «вічний революціонер». Отже, духовний світ людини – її найдорожче надбання. Філософія І.Франка замішана на почуттях і розумінні благородності матерії людського духу. «Дух, що тіло рве до бою», дух любові й справедливості, знання й громадянської самопожертви, віри в щасливу майбутність – це дух істинно франківський, каменярський, молодий і переможний. В одному з найкращих філософських віршів («Веснянки»), звертаючись до матері природи, поет звинувачує її в тому, що вона найдосконаліше своє творіння – людську душу – кидає «свиням під ноги». Франко говорить, що, на жаль, людина цілком природно підламає собі «крила духовності», втрачає потяг до ідеалу, стає жертвою громадського песимізму й збайдужіння. Франківська філософія породжує досить важливу і актуальну ідею: людина носить вічність у своїй уяві, в ілюзіях і думках, у муках свого сумління, а тому в сфері духу панує, власне, та найдорожча різноманітність, яка робить людей несхожими, цікавими і цим дає людям основу для їхньої єдності, для братерства і любові[2].

На основі філософського світогляду Франка можна подати основні аспекти його соціально-філософських поглядів:

1. Націоналізм: Франко вважав національну ідею важливою для українського народу. Він вірив у необхідність відродження української мови, культури та ідентичності. Він активно підтримував розвиток української літератури та мистецтва як засіб піднесення національного духу.

2. Соціалізм: Франко був прихильником соціалістичних ідей і виступав за соціальну справедливість та рівність. Він підкреслював необхідність захисту прав робітників і боровся проти експлуатації. Він підтримував ідею громадської власності на природні ресурси та соціальну реформу.

3. Літературна діяльність: Франко був відомий своєю літературною діяльністю і активно використовував літературу як інструмент для поширення своїх ідей. Він писав поезії, прозу та публіцистику, у яких висвітлював соціальні та національні проблеми.

4. Гуманізм: Франко був прихильником гуманістичних цінностей і прагнув до покращення життя кожної людини. Він активно виступав проти насильства та пригнічення та сприяв розвитку освіти та культури.

5. Релігія: Іван Франко був критично налаштованим до церкви та релігійних установ. Він підкреслював необхідність розриву між національною та релігійною ідентичністю та прагнув до більшої світськості в українському суспільстві.

Філософські погляди Франка зазнали значного впливу марксистських ідей. Він був знайомий з «Капіталом» К. Маркса, частину якого переклав на українську мову, твором Ф. Енгельса «Анти-Дюрінг» тощо.

Свої філософські погляди Франко виклав у працях «Мислі о еволюції в історії людськості», «Що таке поступ?», «Про працю», «Катехізис економічного соціалізму», «Кілька слів о тім, як упорядкувати наші людські видавництва», «Найновіші напрямки в народознавстві» та багатьох інших прозових, поетичних та публіцистичних творах.

І. Франко доводив безмежність пізнання на противагу агностицизму, вірив у пізнаваність світу і його закономірностей. Природа, на його думку, пізнавання, вона є своєрідною книгою, яку людина повинна читати, щоб

бути щасливою, бо знання законів розвитку полегшить її життя. Тільки матеріалістична філософія, підкреслював І. Франко, може дати людям можливість відкрити безліч таємниць, розкрити їх, пізнати і використати, бо лише вона здатна об'єктивно з'ясувати факти, закони суспільного розвитку на основі досліджень зовнішнього світу[3].

Висновки. Отже, соціальні погляди Івана Франка щодо національної ідеї були суперечливими і своєрідними. Навіть сьогодні багато ідей Івана Яковича звучать свіжо і потребують поглибленого вивчення і аналізу.

Соціологія Франка – це також заповідь любові до Батьківщини й до людства., В цілому ж, його філософія – це яскраве втілення філософії українського духу початку ХХ ст. Витоки, якої йдуть від Г.Сковороди і Т.Шевченка.

Список використаної літератури

1. Горський В. С. Історія української філософії В. С. Горський, К. В. Кислюк. Київ: Либідь, 2004. С. 486.
2. Франко І. Я. З вершин і низин – Відкрита книга І. Я. Франко. 2011. С.77
3. Франко І. Соціалізм і соціал-демократизм Франко І. Вибрані твори: У 3-х томах. Т. 3. Дрогобич: Коло, 2004. 690 с.
4. Горбач Н. До питання про філософські переконання Івана Франка /Іван Франко письменник,мислитель, громадянин: Матеріали міжнародної наукової конференції. – Львів: Світ. 1998. С. 148.
- 5.Кашуба М. Ідея суспільного прогресу в працях Івана Франка// Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин: Матеріали міжнародної наукової конференції. Львів —Світ, 1998. с. 229-231.

ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Постановка проблеми. Діяльність бізнесмена певною мірою є ризикована, тому для нього дуже важливо вміти приймати правильні рішення. Для того, щоб підійти до цього відповідально, необхідно враховувати всі наслідки і бути готовим до різних варіантів їх вирішення.

Актуальність теми дослідження: На даному етапі бізнес є найефективнішим способом запровадження підприємницької діяльності, але сучасна економічна орієнтація застаріла. В більшості випадків саме це призводить до втрати конкурентної переваги, а іноді навіть до банкрутства. Для бізнесменів надзвичайно важливо вміти знаходити та застосовувати інноваційні механізми для прийняття ефективних та правильних рішень.

Мета дослідження: Проаналізувати особливості прийняття особистих рішень бізнесмена, план дій бізнесменів та існування бізнесу в сучасному світі.

Виклад матеріалу: Кожного дня людина приймає безліч рішення, деякі з них є повсякденними, а деякі є досить важкими над якими нам потрібно добре подумати та проаналізувати всі можливі варіанти розвитку подій після прийняття даного рішення. Прийняття рішень є результатом психологічної діяльності людини, що призводить до певних висновків і необхідних дій. Бізнесмен – це професійний менеджер, який веде кваліфікований менеджмент та в основу праці якого закладено психологічні засади управлінської діяльності. Він повинен знати способи й засоби управління командою і діяти відповідно. Прийняття рішень є важливим аспектом діяльності бізнесмена, воно впливає на економічні, організаційні, соціальні, правові і технологічні інтереси компанії [1, с. 53]. Також невід'ємною рисою бізнесмена є його гуманізм - розвинуте почуття справедливості, людяності, пошани до людей та їх гідності, турбота про добробут працівників в компанії та їх комфортне перебування в колективі. Філософія бере на себе відповідальність за формування адекватності рішення, та знаходження найрізноманітніші шляхи виходу з тої чи іншої кризи. Під час прийняття рішення ділова людина повинна постійно демонструвати емоційну стриманість, розсудливість і безмежну терпеливість. В кожного бізнесмена повинен бути чіткий план для прийняття важливих рішень:

1. Для початку потрібно обдумати всю ситуацію чи пропозиції та знайти якомога більше корисної інформації.
2. Далі потрібно подумати та прорахувати усі можливі випадки вразі прийняття чи відхилення певного рішення.
3. Встановити рамки та чіткі терміни щодо прийняття рішення щоб не відтягувати його.
4. Розсудливо виділити всі за та проти та зважити їх, якщо потрібно, запитатися поради у досвідченої людини, керівника. Важливо приймати до уваги думку керівників, проте зробити так як вважаєш правильним. Найчастіше правильне рішення є те, яке прийшло в голову найперше.

Звичайно, завжди існує імовірність прийняття неправильного рішення. Ведення підприємницької діяльності неможливе без ризиків, тому підвищена схильність до ризикованих вчинків є нормальною особливістю підприємця. Однак завжди слід пам'ятати, що ризик буває виправданим і невиправданим. У першому випадку людина готова зробити якісь дії в умовах невизначеності, якщо бачить, що ймовірність успіху досить велика. Якщо ж людина не оцінила ймовірність настання успіху та чинить не обдумані дії то це вважається не виправданим ризиком. Тому підприємець, з одного боку, повинен вміти ризикувати, але з іншого він повинен бути достатньо мудрим і обережним, для того щоб його ризики не були даремними. Також для підприємця надзвичайно важливо вміти спокійно сприймати усі промахи та розсудливо аналізувати їх витягуючи з них корисний досвід задля того, щоб не повторювати свої помилок. Підприємець або бізнесмен, на думку професора економіки Марка Блауга, - «джерело усіх динамічних змін у економіці» [2, с. 430] винагородою якого є прибуток від прийняття на себе тих ризиків, які через їх непередбачуваність не відшкодує ніхто. Проте, гроші можуть мати негативний вплив на людину та її рішення. Гроші це важливий ресурс який може як і вирішити, так і створити багато проблем. Гроші змінили систему людських цінностей, ставши самі по собі цінністю. Але, «гроші не повинні стати мірилом людини, адже мірилом всіх цінностей залишається людина» [3]. В житті людини гроші ніколи не повинні бути першим пріоритетом, адже це може привести до морального занепаду та знищення людського буття. Під час прийняття важливого рішення внутрішня напруга, настільки зростає, що призводить до великого тиску на людину, яка може психологічно цього не витримати. В цих умовах людині необхідний спокій, душевна рівновага та духовна основа, яка надає особі внутрішньої рівноваги. І вона знаходить все це в релігії, мистецтві, філософії. Це допомагає їй заспокоїтись та адекватно приймати і реалізовувати рішення в усіх аспектах суспільного життя і особливо в бізнесі. Якщо говорити про віру в бізнесі, то вона може виступати в ролі психологічного фактора, який вмотивовує діяльність особи [4]. Загалом, віра в бізнесі має об'єднувати людей за такими параметрами:

- сприйняття бізнесу як привабливої творчості, ставлення до бізнесу, як до мистецтва;
- переконаність у корисності своєї праці не тільки для себе, але й для інших, для суспільства, для держави;
- визнання необхідності конкуренції при одночасному прагненні до співробітництва;
- довіра стосовно інших, повага професіоналізму і компетентності інших людей;
- повага законів, форм власності, державної влади, соціального порядку [5].

Висновок: Отже, сьогодні підприємство є одним з найпопулярніших видів зайнятості та багато молодих людей прагнуть відкрити свій бізнес. Проте напревеликий жаль нинішні бізнесмени-початківці ставлять перед собою не

правильні цілі, тим самим приводячи себе у скрутне становище. Вони забувають, що бізнесмен - це перш за все людина, яка наділена такими рисами як комунікабельність, ініціативність і енергійність, вимогливість і дисциплінованість, висока працездатність, воля, цілеспрямованість та діловитість. Щоб зайнятись підприємництвом потрібно мати неабиякі вміння, талант та ідеї, які згодом у плідній праці розпочнуть реалізовуватись. Одним із показників діяльності керівника є його здатність приймати правильні рішення. Прийняття рішень є важливим аспектом діяльності бізнесмена. Воно впливає на економічні, організаційні, соціальні, правові і технологічні інтереси компанії. Прийняття рішень ніколи не можливе без ризиків. Від невдачі ніхто не застрахований, тому для бізнесмена надзвичайно важливе вміння спокійно аналізувати кожен свій промах і робити з нього корисні висновки, щоб не повторювати своїх помилок. Адже не дарма кажуть: хто не ризикує, той не досягає успіху. Бізнес-це завжди тиск на людину як зовнішній так і внутрішній, тому бізнесмен потребує спокою та душевної рівноваги. І він знаходить його в релігії, мистецтві, філософії.

Список використаних джерел:

1. Гончарук Т. Філософія: навч. пос. / Гончарук Т. В., Шумка М. Л., Джугла Н. В. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 416 с.
2. Шумка М. Л. Етичні виміри діяльності державного управління в античній парадигмі // Роль суспільних наук у забезпеченні стабільності розвитку глобаль. світ. процесів у ХХІ ст.: Матеріали міжнародної науково-практ. конферен. (м. Київ, 1-2 квітня 2016 року). Київ: ГО «Київська наукова суспільнознавча організація», 2016.-132с. С. 110-113.
3. Шумка М.Л. Морально-етичні виміри діяльності державного управління Україна і світ у третьому тисячолітті: політичні, економічні, правові та культурні виміри: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Одеса: Південноукраїнський педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського. 2015. Ч.11. 180с. С.172-175.
4. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.

PHILOSOPHY OF LAW IN ANCIENT ROME

Formulation of the problem. The middle of the second until the middle of the first century BCE is one of the most creative periods in the history of human thought, and an important part of this was the interaction between Hellenistic philosophers and Roman jurists. The question of ancient philosophy of Rome is wired to system of the Roman law, which began to evolve since the traditional founding of Rome until the fall of the Eastern Roman Empire.

Objective. To analyze the Ancient Rome philosophical thinking and its connections to the law. Understanding the roots of the philosophical history with its law.

To achieve the objective, we need to answer the **following questions**:

- Law in Rome.
- Comprehend the philosophy of the law.

The main material. Law was not one among the many aspects of Greek civilization that persisted through the Roman Empire starting in the first century BCE. Along with creating new legal organizations and forms, the Romans also produced the first legal experts and administrators. Roman jurists created the earliest manifestation of what would eventually be referred to as «legal science,» and in support of this field, a new genre of legal writing was created, in which jurists gathered and categorized Roman law. The laws of Rome which developed from its traditional foundation in 753 B.C. to the fall of the Eastern Roman Empire in 1453 A.D., must be understood in the context of late antiquity legal theory. At initially, Rome was governed by rulers who are largely unknown. A collection of laws credited to them (leges regiae) and assembled by Papirius, a priest (pontifex), were most likely declarations of religious norms regarding marriage, familial bonds, funeral customs, and other matters.

The Roman jurist and philosopher *Marcus Tullius Cicero* (106–43 BCE) stated the first, and some would say final, conception of what is called «natural law.» Despite being a practicing lawyer and knowledgeable about the positive (human-enacted) law of the Roman state, Cicero attempted to place it in the context of what he saw as objective moral truths, which he also referred to as «laws.» He said: *«True law is right reason in agreement with nature... to curtail this law is impious, to amend it illicit, to repeal it impossible... nor will it be one law at Rome and a different one at Athens, but one and the same Law, eternal and unchangeable.»*

This deeper understanding of law established strict moral requirements that human-made legislation had to fulfill in order to be considered genuine law: *«Those who created unfair and wicked laws for countries, betraying their pledges and understandings, implemented anything other than 'laws.»*

It is possible to characterize the philosophy of law as a field of knowledge concerning the meaning and application of the law. It researches the theoretical foundations of law, as well as its social and human components. Its topic area covers issues with the legal and philosophical conceptions of the state: Legitimacy of the rule of law, the structure of the state, and the legal forms in which it operates.

Philosophy of law:

– **Within philosophy** > reveals the laws of law inherent in all phenomena of nature and society > philosophical level of knowledge about law.

– **Within the general theory of law** > provides the details about the way the laws of nature and society link to form the laws of law > general - the theoretical level of knowledge about law.

According to Ukrainian scientist O. Skakun, philosophy serves as the methodological foundation of state and law theory. It advances general, philosophical approaches to scientific research that are used by state and law theory.

In contrast to the philosophical understanding of the law, the term «philosophy of law» only recently entered the field of law, having first appeared just over two centuries ago. The philosophical understanding of legal reality persisted until the end of the eighteenth and the beginning of the nineteenth centuries. In his work «Textbook of Natural Law, or Philosophy of Positive Law,» the German jurist G. Hugo introduced it to the scientific community by using the term «Philosophy of Law» to refer to a science that studies social structures; in other words, Hugo saw the term as a synonym for the theory of law.

Philosophy of law is a branch of philosophy that studies the nature of law, particularly how it affects human values, attitudes, practices, and political communities. Traditionally, philosophy of law proceeds by articulating and defending general and abstract propositions about law. Views on the nature of law often depend on, and at times contribute to, answers to some of the most fundamental philosophical questions, such as the foundations of morality, justice, and rights, the nature of human action and the relationships between social practices and values.

The authors agree that the philosophy of law is part of both general philosophy and the general theory of state and law based on an analysis of different scientists' thoughts on the relationship between the philosophy of law and the theory of state and law. The philosophy of law manifests itself differently in each of these sciences, depending on the objective laws under discussion.

From what has been said, the question arises: is philosophy of law a philosophical or legal discipline? Who should teach it to students: a philosopher with the law knowledge or a lawyer with philosophical knowledge? Most scholars now regard it as closer to the field of law, but development is still inextricably linked to the evolution of philosophical thought. Essentially, the philosophy of law is an interdisciplinary field - philosophical knowledge - the field of general, legal knowledge - the field of speciality. The path from philosophy to philosophy of law leads from the general to the specific (to the truth of law). The path from legal principles to law philosophy is one of specialization, generalization,

and study. As you can see, the same result can be obtained in a variety of ways. And there is no conflict, it all depends on the general state of philosophy and jurisprudence in a particular country, as well as political and ideological factors and scientific traditions.

Conclusions. Because the law is a part of people's daily lives, the philosophy of law is intended to be a direct result of its understanding. Close contact between philosophy and jurisprudence helps to understand law not only as a state function, but also as the essence of human spirituality. The authors come to the conclusion that a thorough examination of the theoretical and scientific facets of the relationship between philosophy, philosophy of law, and theory of state and law is necessary to close the knowledge gap between theory and practice. This newfound understanding will be used to increase the ways in which philosophy, theory of state, and law influence how the state and law operate. The philosophy of law and the theory of state and law are intended to point out the ideals and ideal models that law should strive for. The legal community is increasingly expanding to enter the plane of the practical application of philosophical-theoretical thought, pointing out the topic's relevance in terms of bridging the significant gap between theory and practice. Since the beginning of Western philosophy in ancient Greece, law has been an object of philosophical reflection as a central feature of most developed human societies. Whether new paradigms in legal philosophy emerge, varying from modern-era themes, will ultimately depend on how law and legal institutions evolve in the future.

Resources

1. Grygor O. Y. Krysiuk, A. Boyko, V. Zubov, I. Sinigub. Correlation between Philosophy and Theory of State and Law, May 2021, Cherkasy State Technological University. URL: https://www.researchgate.net/publication/352123854_Correlation_between_Philosophy_and_Theory_of_State_and_Law
2. Law in Roman Philosophy, 6.1 Historical Overview of Roman Law and Legal Thought. URL: <https://lawexplores.com/law-in-roman-philosophy/>
3. Donald L. Wasson. Roman Philosophy. October 2023. URL: https://www.worldhistory.org/Roman_Philosophy/
4. Sevel M. B. Leiter. Philosophy of law. June 2000. URL: <https://www.britannica.com/topic/philosophy-of-law>

ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі багато людей стикаються із ситуацією втрати або розшуку сенсу в житті. Філософія і релігія надають різні ракурси для розуміння світу і місця людини в ньому, сприяючи вирішенню питань значення та мети життя. Філософія і релігія мають важливий вплив на формування моральних і етичних цінностей суспільства. Дискусії про правильність і неправильність, справедливість та несправедливість, добро і зло нерозривно пов'язані з цими двома галузями.

Мета дослідження. Розуміння взаємозв'язку між філософією та релігією у сучасному світі.

Виклад матеріалу. Проблема співвідношення філософії і теології виникла в перші століття існування християнства і неспроможна своїй актуальності до наших днів. Відмінність філософії від теології, на думку релігійних філософів, полягає в тому, що філософія не в змозі досягнути істини одкровення, недсяжні для людського розуму [3, с. 35]. З огляду на це основне своє завдання всі релігійно-філософські течії вбачають у доведенні необхідності, корисності, загальної значущості релігії для людини. Головне питання релігійної філософії – це питання про ставлення Бога до створеного ним світу та до людини і ставлення людини до Бога.

Релігійна філософія дає своє вирішення онтологічних, гносеологічних, космологічних, соціальних та інших проблем.

В основі релігійно-філософської онтології лежить вчення про Бога та доведення раціональності чи ірраціональності його буття. Для релігійно-філософської гносеології характерне роздвоєння об'єктів на природні та надприродні [2, с. 56]. Основною пізнання вважається одкровення, зафіксоване в системі догматів. Завдання ж філософії і науки – допомогти людині наблизитись до одкровення для укріплення віри.

У релігійній філософії яскраво виражається теологічне вирішення соціальних проблем. Як правило, вся система суспільних відносин тлумачиться з позицій провіденціалізму (теологічна концепція історії як промислу Божого) і зводиться до божественної доцільності.

Релігійна філософія представлена різними течіями, які мають спільні риси та ознаки. Проте різні церкви кладуть в основу своїх вчень різні філософські ідеї.

Тісний зв'язок і взаємний вплив релігії та філософії не припинявся з початку їх виникнення та протягом всієї історії культури, навіть, коли вони протистояли одна одній. При цьому виникала ціла низка складних світоглядних проблем, які мали онтологічний, гносеологічний, соціальний характер і при цьому розширяли чи поглиблювали зміст філософської проблематики і сприяли як концептуальному укріпленню релігійного вчення, так і його поширенню серед віруючих. Однак прагнення до вирішення складних проблем метафізичного характеру про співвідношення матеріального та ідеального, іманентного та трансцендентного, знання та віри, конкретного та абсолютного не тільки показує відмінність методологічних підходів філософії та релігії до їх осмислення, але й вказує на їх взаємозв'язок у прагненні „цілісного осмислення буття у всій його живій повноті і глибині, що обіймає ...реальність духовного життя з усіма його моральнісними і релігійними запитами і проблемами» [1,329], „осягнення абсолютного буття, що обіймає і все духовне життя самого суб'єкта знання – людської особистості» [1,330].

Історично відносини релігії й філософії опосередковуються теологією, завдання якої полягало не тільки у прагненні виробити цільний, всеосяжний світогляд, а й захищати його ортодоксальну форму. Суттєво впливало також домінування раціоналістичних тенденцій в європейській культурі.

Це визначило досить неоднозначні взаємини між ними (і в діахронічному, і в синхронічному планах). Однак, в тій мірі, в якій піднімалися метафізичні проблеми, границя між філософією й теологією завжди виглядала розмитою, зокрема це звертання до релігійного досвіду у філософських доктринах (Кіркегор, екзистенціалізм, філософія життя), з одного боку, та прагнення богословів розробити „філософську теологію», що гармонізує світську й релігійну свідомість, з іншого. Попри це їхнє типологічне розходження зберігається.

Висновок. Таким чином співвідношення філософії та релігії має як історичний, так і теоретичний виміри свого осмислення. При цьому їх поєднує персоналістичний вимір, ціннісно-орієнтаційні діяльність, формування духовності, моральності і розкриття проблеми трансцендентного. Релігія та філософія виражають феномен духовності в його нелінійності, розкриваючи палітру різноякісності, складних метаморфоз духовних пошуків людини, її персонального, індивідуально-змістовного життєтворення.

Список використаної літератури:

1. Афанасенко В. С. Соціальна філософія : підруч. для вищої шк. / В. С. Афанасенко, М. І. Горлач, О. Г. Данильян та ін. Харків : Прапор, 2011. 679 с.
2. Тейлор Чарльз. Секулярна доба. Книга перша. Пер. з англ. К.: АУХ І ЛІТЕРА, 2013. 664 с.
3. Релігія Людини: лекції Гібберта, 1930

ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Динамічна глобалізація заважає людині і впливає на її метафізичну сутність. Не спроможність задавати гносеологічні запитання задля повного розкриття цього феномену. Створення умов при яких людина відчуває «незахищеною». Відходження людини від природи. Завелика кількість інформації в мас-медіа призводить до спроможності використовувати інформацію. Уніфікація суспільства. Переоцінення цінностей.

Мета. Проаналізувати основні процеси які впливають на формування сучасної людини.

Для досягнення мети потрібно виконати наступні **завдання:**

– розглянути середовище під дією якого людина формується

– з'ясувати причини які впливають на людину

– розглянути людську життєдіяльність

Виклад матеріалу. Гуманізація (лат. humanus – людський) – процес «олюднення» суспільного життя, основою якого є світоглядний принцип, за яким людина є найвищою суспільною цінністю, здатною до необмеженого розвитку і самовдосконалення, реалізації всіх своїх сутнісних сил, здібностей і талантів. Ідеї, які стали підґрунтям гуманізації в європейській інтерпретації, відомі з різних джерел ще з V–IV ст. до н. е.

Концепція гуманізації людини, не нова. Вона зародилася в кінці XIII століття, і це період історії називається – Епоха Відродження. Саме в цей період центр зацікавленості людства стає сама людина. Основними титанами цього періоду це А. Данте, Ф. Петрарка, Дж. Боккаччо, Дж. Піко делла Мірандола. Учення про пріоритет у суспільному житті людських цінностей, мистецький етично визначений напрям, що утверджує ідеал людини як освіченої та високоморальної особистості.

В останні десятиріччя XX століття економічні, політичні та культурні процеси значно впливають на формування окремих регіонів, держав, спільнот. Глобалізація значно пришвидшила розвиток в економічному, а також в науково-технічному плані, але разом створила проблему із осмисленням гуманістичних ідей. Тобто, в такому середовищі людина змінює центр зацікавленості. Ідеї просвітництва, духовного розвитку, морального розвитку, інтелектуального розвитку відходять на другий план, натомість фізіологічні потреби стають пріоритетними. Це перетворює людину не на інтелектуальну особу, а в чорну діру, яка постійно потребує дози ендорфіну. Постійні потреби для задоволення людини експлуатують природу, а також збільшує видобуток природних копалин. До чого це може призвести? Це може призвести природних змін, а в подальшому до антропологічної катастрофи. Катастрофа для людства означатиме зміну способу життя, нові війни за території, війни за ресурси, створенням нових релігійних течій, зародженням нових політичних режимів.

Наступне, що можна розглянути це причини. Основними причинами що перешкоджають процесам гуманізації це – всесвітня фрустрація суспільства, глобальна стагнація суспільства в період кризи, переоцінення цінностей. Розглядаючи причину першу причину, фрустрація – психічний стан людини, що виражається в характерних переживаннях і поведінці, що викликано об'єктивно непереборними (або суб'єктивно сприйнятими як непереборні) труднощами на шляху до досягнення мети, розбіжності реальності з очікуваннями. Викликаний цей стан, як було зазначено вище зміною навколишнього середовища, а також політичними іграми між великими державами. Друга причина існує здебільшого першій, тобто людина стикається з проблемами вибору у своєму житті. Людина, яка не спроможна вибрати собі долю на майбутнє, впадає в депресію, тим самим не розвивається. Остання третя причина – переоцінення цінностей. Переоціненням цінностей людства є відходженням від традицій, запереченням суспільним норм, а також створенням новими суспільними рухами. Факторами є вплив на свідомість людей західною політикою, бунтарська поведінка підлітків, а також масова агітація через соціальні мережі. Третя причина є найважливішою, тому що підлітки вже були народжені в цьому середовищі, вони будуть доносити ці ідеали, ідеї, цінності своїм попередникам.

Наступне завдання, розглянути життєдіяльність сучасної людини. Як вже було зазначено вище, стиль життя сучасної людини це задоволення своїх потреб, але разом із тим це поглинання великої кількості інформації. У жодних періодах історії людство не стикалося з такою кількістю інформації. Поганим є те, що ця інформація не є якісною, і (в більшості випадках) не є потрібною. Така велика кількість інформації впливає на людську свідомість, і тим самим змінює її. Наша свідомість стає примітивнішою, і не може створювати важкі конструктивні рішення. Натомість ЗМІ та соціальні мережі агітують нам потрібні ідеї, а не потрібно замовкуються.

Висновки. Глобалізація, а також проблеми перелічені вище розглядається як процес взаємозалежності та взаємодії між різними частинами світу. Цей процес може привести до конфронтації, оскільки він часто супроводжується проблемами, такими як соціальна нерівність, культурний зіткнення та екологічні проблеми. Проте, гуманізація може допомагати пом'якшити ці негативні наслідки глобалізації, роблячи акцент на захист прав людини, рівності та екологічності. Однією з кінцевих мет гуманізації є олюднення оточуючого світу, що означає акцент на розвиток потреб і можливостей людини. Суспільний прогрес вимірюється не лише економічними показниками, але й рівнем особистісного розвитку, універсальністю цінностей та здатністю кожної людини до висловлення свого потенціалу у всіх сферах життя. Гуманізація ставить перед собою завдання забезпечити усебічний розвиток особистості в контексті культури, соціуму та природи. Тобто,

гуманізація це і є вихід із сучасної ситуації. Розказуючи попередникам про важливість духовних, моральних, та інтелектуальних цінностей, ми завтра зможемо опинитися майбутньому, яке зараз ми вважаємо утопією.

Список використаної літератури

1. Воронкова В. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри. Монографія. Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010.
2. Жадько В. Соціально-духовні виміри світоглядної свідомості. – Запоріжжя, 1997.
3. Браславець О., Буряк Л. Глобалізаційні виклики духовності на межі тисячоліть, або чи буває лихо з розуму? // Я, Студент. 2004.
4. Воронкова В. Г. Деконструкція гуманізму в умовах постмодерністської глобалізації». Монографія. – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010.
5. Дутчак М. В. Гуманізм: сутність, еволюція та технології / Національний університет фізичного виховання і спорту України. 2007.

PHILOSOPHICAL AND LEGAL THOUGHT OF KYIVAN RUS

Formulation of the problem. Understanding the philosophical views of Kyivan Rus includes an analysis of the spiritual culture, beliefs and moral values of that time and it can deepen the understanding of the formation and development of the cultural and intellectual foundations of Kyivan Rus. Regardless, it is possible to explain what legal principles and systems existed in that period and how they affected the lives of citizens and the development of statehood.

The history of Kyivan Rus is the history of Ukraine. Therefore, understanding the philosophy of the times of Kyivan Rus gives us the opportunity to better understand the thinking, philosophy and faith of modern Ukrainian society. The history of Kyivan Rus is the basis of the history of modern Ukraine. Maksym Rylskyi, Ukrainian writer and public figure, said: «Who does not know his past is not worthy of the future; who does not know about the glory of his ancestors is not worthy of respect.».

Goal. To analyze the relationship between philosophical concepts and the legal system of Kyivan Rus. To investigate the influence of religious beliefs on the formation of moral values and principles of justice in contemporary society, which ideas and values determined philosophical and legal thinking, how these things influenced the development of culture and legislation. To determine what philosophical legacy of Kyivan Rus left to Ukraine.

Presentation of the material. Kyivan Rus, a medieval East Slavic state, had a rich blend of philosophical and legal thought. Influenced by Byzantine culture, it adopted Eastern Orthodox Christianity, shaping its philosophical outlook. Legal principles were often intertwined with religious and ethical beliefs, contributing to the development of justice systems and governance. The *Ruska Pravda*, a legal code, was a key document reflecting these ideas, emphasizing compensation and penalties based on social status and offenses against the community. Philosophically, the impact of Christianity led to discussions on morality, ethics, and societal values, often intertwined with the Byzantine theological teachings. Overall, Kyivan Rus' philosophical and legal thought were interconnected, reflecting the fusion of religious, cultural, and societal influences.

The legal system of Kyivan Rus, while rooted in a different historical and cultural context, had connections to certain philosophical concepts that influenced its structure and principles.

1. Byzantine Influence: Kyivan Rus had strong ties to the Byzantine Empire, and this connection played a significant role in shaping its legal system. The Byzantine Empire had a rich philosophical and legal tradition heavily influenced by Roman law and Christian theology. Concepts such as natural law, divine law, and the role of the emperor as the representative of God on Earth likely had an impact on the legal principles and governance in Kyivan Rus.

2. Orthodox Christianity: The adoption of Orthodox Christianity by Kyivan Rus under Volodymyr the Great in 988 had a profound influence on both its philosophical outlook and legal system. Orthodox Christianity emphasized moral and ethical principles that often found reflection in legal codes. Concepts of justice, morality, and the importance of individual rights and responsibilities could have been intertwined with legal frameworks.

3. Customary Law and Veche: Kyivan Rus relied on customary law, which was based on local customs, traditions, and communal decisions. The Veche, a popular assembly in some city-states, served as a form of direct democracy and decision-making body. Philosophically, this might reflect a form of participatory governance, where the community's voice was essential in shaping laws and policies.

4. Principle of *Pravda*: «*Pravda*,» meaning truth or justice, was a fundamental concept in Kyivan Rus' legal system. It was not only a legal code but a moral and philosophical concept representing fairness and justice. The concept of «*pravda*» might be seen as an embodiment of philosophical ideals within the legal system, emphasizing fairness and equity.

5. Feudal Structure: The feudal structure prevalent in Kyivan Rus involved hierarchical relationships between rulers, nobles, and commoners. This structure might reflect philosophical concepts of governance, power, and social order prevalent during that time. Philosophical ideas about the role of individuals within society and the obligations of rulers to their subjects could have influenced legal codes regarding property rights, obligations, and punishments.

The relationship between philosophical concepts and the legal system of Kyivan Rus was intricate and multifaceted. The fusion of Byzantine, Christian, customary, and feudal influences likely shaped the legal principles and governance of the time, integrating philosophical ideals into the practical framework of law and order.

The philosophical legacy of Kyivan Rus in Ukraine is multifaceted and deeply rooted in the historical, cultural, and religious developments of the region. The main aspects of this legacy: orthodox Christianity, legal and philosophical concepts, cultural and artistic heritage (the artistic and cultural heritage of Kyivan Rus, including its iconography, religious art, and architectural styles, contributed to the cultural identity of Ukraine), language (language of ancient Rus formed the basis of the modern Ukrainian language) and literature, national identity, some ethical and moral values (the ethical and moral values rooted in Orthodox Christianity and the legal codes of Kyivan Rus continue to influence societal norms and values in Ukraine; concepts of justice, compassion, and communal responsibility often have their roots in this historical period).

Therefore, the legacy of Kyivan Rus serves as a source of cultural pride and historical consciousness for Ukrainians. It symbolizes a formative period in the region's history, laying the groundwork for religious, cultural, linguistic, and philosophical developments that continue to shape Ukraine's identity and societal values.

Conclusions. Philosophical and legal system of Kyivan Rus' embodies the fusion of religious beliefs and moral values with the system of law and legislation. Based on the rules of Orthodoxy, this opinion determined the norms of life, created the foundations of society and determined the principles of justice. The religious worldview influenced the

formation of the legal system by establishing some moral norms as generally accepted legal. And the philosophy of those times became the basis for the formation of modern Ukrainian philosophy.

References

1. Chepel L. Kyivan Rus : 100 Steps of History- AuthorHouse, 2020. 560 p.
2. Raffensperger C. Kyivan Rus. How Medieval Europe was Ruled. London, 2023. P. 176–190.
3. Monchak I. Self-governing Kyivan Church. St. Sophia Religious Association of Ukrainian Catholics, 1995. 173 p.
4. Ivankiv I. Humanity as legal and philosophical concept. NaUKMA Research Papers. Law. 2018. Vol. 2. P. 29–33.

ХРИСТИАНСТВО ТА ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Постановка проблеми. Дослідження взаємодії християнства та філософії в Київській Русі є важливим і актуальним з кількох причин.

По-перше, воно дозволяє глибше зрозуміти духовну культуру східних слов'ян. Християнство стало основою духовної й культурної єдності Київської Русі. Воно вплинуло на формування світогляду, моралі, мистецтва та літератури східних слов'ян. Філософія, у свою чергу, допомагала осмислити та інтерпретувати християнські ідеї.

По-друге, дослідження взаємодії християнства та філософії в Київській Русі може сприяти розвитку духовності в сучасному суспільстві. Зростає інтерес до духовних цінностей, а також до традиційної культури. Розглядаючи взаємодію християнства та філософії в Київській Русі, ми можемо почерпнути цінні уроки для розвитку духовності в сучасному світі.

Мета дослідження полягає в аналізі глибокого взаємозв'язку цих двох сфер, розкритті їх впливу на формування культурної, релігійної та філософської ідентичності східних слов'ян.

Завдання дослідження взаємодії християнства та філософії в Київській Русі включає:

1. Виділення та аналіз ключових моментів, які визначали взаємодію християнства та філософії на Київській Русі.

2. Визначення та розуміння, як християнство та філософія впливали на духовний розвиток суспільства та індивідуальні переконання.

Виклад матеріалу. Християнство та філософія в Київській Русі були двома важливими чинниками, які вплинули на формування духовної культури, світогляду, ідентичності та державності східних слов'ян.

Християнство, прийняте з Візантії у 988 році князем Володимиром, стало не лише новою релігією, а й новим джерелом знань, цінностей та ідей, які збагатили інтелектуальний потенціал руського суспільства [1, с. 18].

Християнство принесло в Київську Русь:

– Богатство античної та візантійської культури, включаючи філософію, науку, право, мораль, естетику та мистецтво. Це сприяло розвитку освіти, науки, культури, мистецтва, права, політики, етики та естетики в Київській Русі.

– Знання та навички грамотності, освіти, книжності та перекладацької діяльності. Це сприяло поширенню освіти та грамотності, розвитку писемності та перекладацької діяльності.

– Релігійну, культурну та політичну легітимність, визнання та підтримку з боку Візантії та інших християнських держав. Це сприяло зміцненню державності Київської Русі та її міжнародного авторитету.

– Етнічні, духовні та мовні єдність, а також самосвідомість, патріотизм та громадянську відповідальність руського народу. Це сприяло консолідації руського народу та його етнічної, духовної та мовної єдності.

Філософія, яка розвивалася в Київській Русі, була переважно теологічною, але також мала елементи раціоналізму, гуманізму та патріотизму, які відображали особливості руського мислення, духу та характеру.

Філософія в Київській Русі була:

Духовною практикою, спрямованою на пошук сенсу життя та духовного зростання. Це сприяло розвитку духовної культури Київської Русі.

Висловленням людської гідності, свободи та творчості. Це сприяло розвитку гуманістичних ідей у Київській Русі.

Виявом любові до рідної землі, рідного народу та рідної мови. Це сприяло розвитку патріотичних ідей у Київській Русі [2, с. 414].

Серед найвидатніших філософів Київської Русі були:

– Митрополит Іларіон Київський, автор «Слова про закон і благодать», в якому висловив ідею про обраність руського народу. Це сприяло розвитку самосвідомості та патріотизму руського народу.

– Святий Кирило Туровський, який висвітлював питання про Бога, людину, світ, добро, зло, смерть, воскресіння та суд. Це сприяло розвитку богослов'я, філософії та літератури в Київській Русі [3, с. 10].

– Святий Феодосій Печерський, який показав приклад справжньої християнської любові, скромності, послуху та милосердя. Це сприяло розвитку християнської моралі та духовності в Київській Русі.

– Святий Климент Смолятич, який висловлював ідеї про свободу волі, совість, справедливість та державу. Це сприяло розвитку філософії права, політики та моралі в Київській Русі [3, с. 11]. Християнство та філософія в Київській Русі були тісно пов'язані між собою, взаємодіяли та взаємовпливали одне на одного, створюючи унікальну духовну атмосферу, яка сприяла розвитку культури, освіти, науки, мистецтва, права, політики, етики та естетики. Християнство та філософія в Київській Русі були не лише історичними феноменами, а й актуальними джерелами для сучасної української філософії, яка може знайти в них натхнення, підтримку та орієнтири для свого розвитку та внеску в світову філософську спадщину.

Висновок.

Прийняття християнства у 988 році стало переломним моментом у розвитку Київської Русі. Воно не лише вплинуло на релігійну сферу, але й відіграло ключову роль у формуванні освіти, культури, державності та самосвідомості руського народу.

Християнство принесло з собою не лише нові релігійні вчення, але й нові ідеї, цінності та світогляд. Воно сприяло розвитку освіти та культури, сприяло формуванню єдиної держави та об'єднанню східних слов'ян навколо спільних цінностей.

Філософія того часу, переважно теологічна, відображала не лише релігійні переконання, але й особливості руського мислення, духу та характеру. Вона була спрямована на розуміння Бога, світу та людини, на пошуки сенсу життя та шляхів до спасіння.

Розвиток філософії в Київській Русі призвів до створення не лише розумових концепцій, але й духовних практик, спрямованих на пізнання Бога та себе. Серед таких практик можна відзначити молитву, пост, паломництво та інші.

Взаємодія християнства та філософії не лише сформувала унікальну духовну атмосферу Київської Русі, але й залишається актуальним джерелом натхнення та орієнтиром для розвитку сучасної української філософії. Ця спадщина не лише свідчить про минуле, але й надає цінний внесок у розумінні філософських, культурних та релігійних аспектів національної ідентичності та розвитку суспільства.

Список використаної літератури:

1. Мостовий Б. Толерантне християнство: міфологема чи реальність?. Академічний літописець. 2018. № 2 (23). С. 17–19.
2. Сокур Д. В. Релігійна філософія в Київській Русі. Наукові розробки молоді на сучасному етапі : тези доповідей XVII Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів (26-27 квітня 2018 р., Київ). К. : КНУТД, 2018. С. 414-415.
3. Шумило С. Християнство на Русі до Володимирова Хрещення: 1160 років. Культура і життя. 2019. 17 трав. С. 10–11.

БУТТЯ І НЕБУТТЯ - ДВА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми: Сутність філософії завжди була пов'язана з осмисленням фундаментальних аспектів буття та небуття. У філософській думці існують два протилежні, але водночас взаємозалежні принципи – буття та небуття. Проблема полягає в розгляді цих двох аспектів, їх взаємодії та впливу на філософське мислення. Ця проблема залишається актуальною і спричиняє багато дискусій у філософському світі.

Мета. Розкрити значення буття і небуття в контексті філософії, а також висвітлити, як ці поняття впливають на становлення світогляду людини та формування філософських концепцій, сприяючи більш глибокому розумінню світу навколо нас.

Мета несе за собою вирішення таких **завдань:**

– Визначити основні теоретичні підходи до розуміння буття та небуття у філософії.

– Проаналізувати вплив понять буття і небуття на формування філософського світогляду та етичних поглядів.

Виклад матеріалу:

Поняття «буття» та «небуття» завжди були серцевиною філософських роздумів і залишається невичерпним джерелом дискусій та рефлексій. Людина для буття є живою матерією, яка постійно в діяльності, має мислення та прагне вчитись новому. [4]

Гармонійне співіснування із світом, пізнання і прийняття себе в самодостатності свого існування задовольняє прагнення людини до щастя як природного стану, модусу існування, переживання повного і тривалого задоволення від життя. [1] Філософи протягом століть пропонували різні теоретичні підходи до розуміння «буття» і «небуття», і кожен з цих підходів відкриває глибини філософського мислення.

Перший з основних теоретичних підходів - метафізичний підхід. Такий підхід робить акцент на об'єктивності «буття» і його незалежності від індивідуального сприйняття.

Другий підхід - екзистенціалістський. Екзистенціалісти визнають існування «небуття» у вигляді вибору та відсутності абсолютної сутності. Цей підхід звертає увагу на індивідуальний характер «буття» та постійний вибір, що визначає нашу існування.

Третій підхід - феноменологічний. Філософи-феноменологи вивчають «буття» у контексті існування людини та її відношення до світу.

Четвертий підхід - логічний та аналітичний. Філософи-аналітики аналізують та розглядають питання про суперечності та парадокси в їх визначеннях.

П'ятий підхід - семіотичний. Філософи стверджують, що «небуття» може бути визначене як відсутність інтелектуального чи фізичного підтвердження існування.

Кожен з цих підходів вносить унікальний внесок у розуміння понять «буття» та «небуття» у філософії. Ці підходи сприяють розширенню нашого уявлення про філософські концепції і дають змогу зануритися у найглибше філософське мислення. Більше того, вони відкривають двері для подальших досліджень і рефлексій, які допомагають нам краще зрозуміти сутність буття та небуття в нашому світі. Саме тому «усе розумне є дійсним, усе дійсне є розумним». [2]

Єдине і буття – уже поділ. Небуття стосовно цієї пари зайве (протилежність буття – це єдине, отже, небуття немає). [3]

Спочатку, «буття» визначає реальність і існування, і в цьому контексті воно формує основу для філософського світогляду. Філософи, які вірять у пріоритет «буття», прагнуть розкрити загальний порядок і закони природи. Їхній світогляд зазвичай характеризується об'єктивністю та впорядкованістю. Вони вивчають природу і реальність, намагаючись зрозуміти закони, які керують цим «буттям».

Насупротив, «небуття» може викликати роздуми про невизначеність та відсутність абсолютної суті. Ті, хто акцентують роль «небуття», зазвичай прагнуть виявити існуючі пустоти, суперечності та обмеження у філософському світогляді. Їхній підхід може призвести до більш суб'єктивного та індивідуального розуміння світу.

Ті, хто вірять у пріоритет «буття», можуть розвивати етичні системи, засновані на об'єктивних моральних нормах і правилах. Для них, буття може слугувати фундаментом для визначення того, що є добром і злом. Цей діалог між «буттям» і «небуттям» залишається однією з найзахоплюючіших областей філософської рефлексії.

Висновок. Отже, філософія завжди займалася питаннями про природу буття та небуття і намагалася розкрити їх значення та взаємозв'язок. Ці роздуми відображають пошуки сенсу та розуміння світу навколо нас, а також допомагають вирішувати етичні, онтологічні та метафізичні питання.

Буття і небуття залишаються важливими принципами філософування, і вони продовжують викликати дискусії та дослідження серед філософів, сприяючи розвитку філософської науки та вдосконаленню світу навколо нас.

Список використаної літератури :

1. Бодак, В., (2022). Проблеми буття людини та людяності у філософській спадщині Григорія Сковороди. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія»*, No 44, 76–85, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.44.5>

2. Возняк, С. (2021). Тотожність мислення та буття як фундамент тотальності філософії Гегеля. Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія», 43, 26–33, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.43.4>
3. Мартиненко, О. (2021). Синтез у статичному й динамічному аспектах в генології Парменіда та Геракліта. Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія», 43, 89–95, doi: <https://doi.org/10.24919/25224700.43.12>
4. Маринець В.М. Пугачов О.М. Балинська (2023). Філософія буття людини в сучасних умовах ОСВІТНІЙ ДИСКУРС: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ . 44-(4-6).

БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Питання існування людини як соціального явища та її місця у Всесвіті завжди було актуальним у межах вивчення і розробки філософської науки. Світоглядні проблеми, які покликана вирішувати філософія, тісно пов'язані з буттям індивіда, з місцем особистості у світі. Філософська наука, узагальнюючи інформацію, що є предметом вивчення і дослідження інших наук природничого, технічного та, власне, гуманітарного спрямування, має своє специфічне бачення людини. Вона осмислює питання про природу буття та сутності людини. Саме цими й багатьма іншими проблемами, що так чи інакше стосуються людини, займається філософська антропологія – розділ філософії, в якому людина вивчається як особливий рід суцього, осмислюються проблеми людської природи й людського буття, місця людини у світі. Буття світу і буття людини - взаємопов'язані категорії, що доповнюють одна одну й, відповідно, існувати самостійно не можуть. Лише в комплексі ці два поняття можуть співіснувати і максимально ефективно відображати власний зміст [3]. Особливо актуальним питання буття світу і людини є у наш час - у період воєн, зокрема, російсько-української війни та багатьох інших міжнародних збройних конфліктів, які більш гостро підкреслюють проблематику даної теми.

Мета. Окреслення взаємодії буття світу та людини.

Для досягнення мети ставимо наступні завдання:

- охарактеризувати категорію «буття»;
- з'ясувати її антропологічні та онтологічні засади, розкрити їх зміст;
- встановити внутрішній зв'язок між категоріями буття світу та буття людини.

Виклад матеріалу. Філософія - це наука багатоаспектна, основним завданням якої, по суті, є творення світогляду [5, с. 15]. Враховуючи це, окремим розділом філософії, що вивчає людину є філософська антропологія. Свою назву вона отримала від однойменної філософської течії, що виникла у 20-х роках XX ст. у Німеччині, головними питаннями для якої були: що таке людина і яке місце вона займає у світі [2, с. 99]. Безпосередньо вивченням буття займається інший розділ філософії, а саме філософське вчення про найбільш загальні визначення, властивості та першоджерела буття, які існують в єдності з теорією пізнання і логікою - це філософська онтологія [2, с. 359].

Образ людини у різні історичні періоди окреслювався по-різному. Це зумовлено багатьма чинниками: починаючи інтелектуальним розвитком суспільства, його віруваннями, переконаннями, завершуючи соціально-економічним розвитком тодішніх держав чи їх аналогів-попередників. Наприклад, для античної філософської думки характерною була систематизація особи відповідно до вчення конкретного мислителя («людина Сократа», «людина Арістотеля» тощо). Притаманним середньовічній людині є теоцентричний підхід, який розглядає індивіда елементом християнського світу, де головним був Бог, а для епохи Відродження типовим є ідеал вільної людини, що розширив свободу її буття в межах світу [2, с. 173-175]. Сучасний підхід втілює у собі всі здобутки філософської антропології, максимально розширивши підхід до проблематики існування людини, а також встановивши внутрішній зв'язок між різними аспектами та висловлюваннями кардинально не схожих одна на одну точок зору мислителів, філософів та науковців. Використовуючи метод сходження від абстрактного до конкретного, можна зазначити, що філософи активно досліджують сутність людини і її роль у світі. Філософська антропологія визначає наше розуміння того, що означає бути людиною і яку роль ми відіграємо у структурі світу. Питання про характеристики людського існування стали предметом глибоких роздумів, дискусій, а іноді й навіть суперечок.

Конкретніше концепцію буття світу та людини визначає онтологія або ж метафізика. Даний розділ загальної філософії вивчає проблему буття, тобто намагається знайти відповідь на питання, чому щось є, що є справжнім буттям і як воно виражається [5, с. 29]. У загальному розумінні буття – це фундаментальна філософська категорія, що позначає реальність, яка відбивається і перетворюється свідомістю, і виступає не тільки матеріальною, а й духовно-душевною (особистістю), а також реальністю об'єктивації духу (культура). Тому можна говорити про буття природи, буття особистості, буття культури. Їх взаємодія складає основу буття людини. В античності буття розглядається мислителями по-різному: Парменід вважає буттям щось незмінне і самототожне, а Геракліт вважає, що це безупинне становлення. У Новий час буття трактується як щось зовнішнє по відношенню до людини, те що протистоїть їй – природа і її частини – об'єкти [4, с. 271].

Для того, щоб співставити буття світу та буття людини, варто коротко охарактеризувати ці категорії, зазначивши їхні дефініції. Визначень є багато, але найбільш універсальними є наступні: буття світу - це існування всього, що наявне у Всесвіті, воно включає в себе питання про його походження, структуру та розвиток, у той же час буття людини - це уявлення, яке описує існування та роль людей у світі. Воно включає в себе питання про те, яким чином людина існує, її сутність, вільну волю, розум, моральність тощо.

Ці два поняття перетинаються в межах метаантропології - поєднанні понятійних основ буття як категорії, людини як соціального явища та Всесвіту, як елемента, який об'єднує вищезгадані об'єкти. Існування метаантропології чітко вказує на те, що буття світу і буття людини переплітається, є взаємозалежним і, очевидно, найбільш продуктивно існує саме у комплексі. Згідно з визначенням Свириденка Д. Б., метаантропологія - це методологія дослідження феномена людини, яка зосереджується на вивченні її буття в контексті різних екзистенційних вимірів, таких як буденне, граничне та метаграничне буття [1]. Питання

взаємодії буття світу і буття людини відображає складну природу існування і створює складну систему відносин людина-світ. З одного боку можна вважати та ,ба більше, навіть стверджувати, що світ існує незалежно від людини, адже він включає в себе великий спектр природних явищ, фізичних тіл, космос, матерію, енергію, що функціонують незалежно від взаємодії і, загалом, від наявності конкретного суб'єкта. Проте сучасний світ уже прямо залежить від суб'єкта, конкретного спостерігача, особи, яка надає змісту всім цим явищам, вдосконалює Всесвіт, створює щось нове з наявного. Якщо характеризувати буття людини, то не можна стверджувати, що вона може існувати сама по собі, не використовуючи усі ті блага, що дає їй світ, адже це фактично нереально. Нормальне існування людини може реалізовуватись лише в межах світу, бо по-іншому ж таку істоту важко назвати людиною. Людина - це володілець свідомості, моральності, розумності, вона володіє культурою, певною мудрістю, здатністю аналізувати, що відокремлює її від інших істот. І це все - здобутки елементів буття світу, адже такі якості і характеристики не виникли нізвідки.

Висновок. Буття світу та людини - це надзвичайно складна та дискусійна категорія, яка охоплює увесь історичний розвиток людства, має вкрай велику кількість підходів, за допомогою яких розглядається дана ідея. Це питання залишається актуальним об'єктом дослідження для філософів, мислителів, науковців та спонукає навіть «не професіоналів» задуматися над сутністю нашого буття та нашого відношення до світу навколо нас, нашого місця у Всесвіті. З теми наукової розвідки випливає багато питань, які ми можемо постійно досліджувати і обговорювати. Вважаю, що єдиного правильного підходу до даної теми не буде ніколи, адже це дійсно філософська категорія, яка передбачає широкі умовиводи, глобальні міркування, які щоразу можуть вносити в дану тему ще більше нових ідей.

Список використаних джерел

1. Свириденко Д. С. Метаантропологія як методологія дослідження феномена академічної мобільності. *Культура і сучасність. Філософія*. 2014. №1. С. 9-13.
2. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
3. Філософське розуміння людини. Людина і суспільство. URL: <http://ftplec.nlu.edu.ua> (дата звернення: 28. 10. 2023)
4. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посіб. з словн., 4 вид. доп. й переробл.. Київ: КНТ, 2016. 396 с.

СУТЬ ДІАЛЕКТИКИ І ДОГМАТИЗМУ

Постановка проблеми. Перед філософією завжди стояла проблема не тільки осмислення світу, а й методів здійснення цього процесу. У межах філософії формувалися питання про стани світу, його напрямки руху, природу існуючих зв'язків та способи їх пізнання. У ході розвитку з'являлися філософські підходи до осмислення світу та його розвитку, два основні з яких: діалектичний і догматичний.

Мета. З'ясувати глибинну суть підходів діалектики та догматизму до розуміння світу та його розвитку.

Виклад матеріалу. Вивчення, розуміння світу та розвитку подій, явищ, суспільства, природи відбувається за допомогою певних філософських методів, зокрема, діалектики та догматизму.

Діалектика відноситься до вчення про найбільш загальні закономірності розвитку буття та процесу пізнання. Водночас, вона є загальним методом для сприйняття дійсності, розглядаючи її як єдність та боротьбу протилежностей. Діалектика може бути застосована як у матеріалістичному, так і у ідеалістичному контексті. У першому випадку вона відома як матеріалістична діалектика (як при Марксі і Енгельсі), у другому вона виступає як ідеалістична діалектика (як у філософії Гегеля).

Діалектика виникла і розвивалася паралельно з метафізикою, і вона є протилежною до метафізичного способу мислення та пізнання. Однак, вона володіє особливістю, оскільки має нахил до створення однозначного та статичного уявлення про світ, а також до абсолютизації та ізолюваного розгляду окремих елементів чи фрагментів буття.

Вперше термін «діалектика» було введено Сократом, що в його розумінні означало форму діалогу, спрямовану на пошук істини через зіткнення протилежних поглядів. Метою такого філософського обговорення було формування чітких істинних концепцій. Аристотель вважав Зенона Елейського «винахідником діалектики» за його підхід до проблеми суперечності в русі та існуванні.

Геракліт вважається «духовним батьком діалектики». Він розглядав світ як постійний рух вогню та стверджував, що боротьба протилежностей лежить в основі всього в світі. У його уявленнях, ніщо не є постійним, і все існує лише завдяки цій боротьбі. Геракліт спробував виявити об'єктивні логічні закономірності, що лежать в основі всіх явищ та процесів. Античні філософи спробували вперше вказати на те, що світ постійно змінюється і намагалися виразити це у відповідних формах мислення та аргументації. Діалектика як метод розумного пізнання знайшла свій розвиток у філософії Гегеля. Німецький філософ розглядав розвиток світу як акт творіння духу (Бога).

Сучасна філософія є діалектико-матеріалістичною, де матеріалізм і діалектика тісно пов'язані, розглядає світ у нескінченному русі. Повсякденний досвід, науковий прогрес і суспільно-історична практика переконують нас в тому, що всі об'єкти та явища у світі піддаються зміні. Відтак, розвиток є невід'ємною частиною матерії. Постійний розвиток, перехід від одного стану до іншого та зміна є найважливішою особливістю матеріального світу. Тому для правильного розуміння об'єктів і явищ його необхідно досліджувати в процесі розвитку, у контексті його постійних змін і трансформацій. Однак, слід акцентувати, що діалектика є теорією не будь-якого руху, а саме розвитку, як форми змін.

Відтак, суть діалектики в тому, що для розуміння предмету, потрібно вивчити всі його аспекти та взаємозв'язки. Аналіз світу як єдиного і спрямованого цілого та розгляд загальних зв'язків між речами становить важливий аспект матеріалістичної діалектики. Оскільки об'єкти та явища у матеріальному світі різноманітні, то й їхні взаємозв'язки також мають різну природу. Діалектика не вивчає всі можливі зв'язки, а лише ті, які загальні для всіх областей матеріального і духовного світу. Виразом цих зв'язків у свідомості людини є закони та категорії матеріалістичної діалектики.

Догматизм як метод осмислення світу протиставляється діалектиці, оскільки його сутність полягає в тому, що при правильному здійсненні процесу пізнання та мислення, важливо зберігати початкову основу, мету всього руху. Прагнення вважати цю основу найголовнішим в русі, акцентування саме на його меті є одним з механізмів догматизму. При метафізичному тлумаченні світу розвиток не заперечується, але він розуміється переважно як кількісні зміни предметів та явищ або ж як повторення укорінених у бутті і незмінних в якісному плані форм. Однією з ознак догматичного способу мислення є те, що він недостатньо враховує взаємодію і взаємозв'язок явищ. Цьому стилю мислення властиві роз'єднання, розмежування окремих елементів, властивостей предмета і предметів один від одного та їх осмислення як ізолюваних. Внаслідок цього в догматизмі відображаються лише безпосередні, зовнішньо-очевидні взаємозв'язки, тоді як глибинні, внутрішні залишаються поза увагою.

Відповідно до підходу Гегеля, у діалектичному русі існують як відносне (змінне), так і абсолютне (відмінне). У свою чергу, догматизм спрямовує увагу лише на абсолютне, протиставляючи його відносному. Інакше кажучи, догматизм прирівнює абсолютне до єдиного значущого. В іншому варіанті догматизм може виникнути таким чином: ті думки та концепції, які себе виправдали, розглядаються як важливі та протиставляються будь-якому іншому (новому) знанню як єдино вірні.

Із діалектикою догматизм споріднює прагнення здобути безумовне, абсолютне знання, проте діалектика розуміє абсолютне як те, що лише поступово викреслюється в русі відносних категорій, а догматизм відкидає відносне і прагне лише абсолютного. Отже, догматизм не володіє мистецтвом поєднання протилежностей.

Висновок. Отже, дослідивши суть діалектизму та догматизму, можна зробити такі висновки. Матеріалістична діалектика – глибоке і всебічне вчення про розвиток і всезагальні зв'язки світу. Діалектика в основі своїй критична. Вона не визнає нічого незмінного та вічного. Діалектика поєднує в розумінні руху як абсолютне, так і відносне, тоді як для догматизму значимим є лише абсолютне. Тобто, догматизм – це таке розуміння світу і такий спосіб мислення, при якому ігноруються або вкрай спрощено розглядаються взаємозв'язки і взаємодії явищ і предметів, а процес розвитку тлумачиться як кількісне збільшення або зменшення об'єктів без їх якісної зміни.

Список використаної літератури

1. Данильян О. Г., Дзьобань. Філософія: підручник. Х. : Право, 2013. 432 с.
2. Шепетяк О. Філософія: підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с.

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА В СТАРОДАВНЬОМУ РИМІ

Постановка проблеми. Філософія права у Стародавньому Римі відображала складність та важливість юридичних концепцій у формуванні соціально-культурного ландшафту того часу. Римське право, засноване на принципах справедливості, рівності та права, і саме воно призвело до ключової ролі у створенні основ правової системи, яка вплинула на подальший розвиток юридичної науки. Важливо підкреслити, що римське право досягло безпрецедентного балансу між справедливістю і чесністю, природною і цивільною справедливістю, приватними та суспільними інтересами [1].

Мета. Проаналізувати особливості філософії права у Стародавньому Римі.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- розглянути особливості філософії права у стародавньому Римі;
- дослідити роль філософів у становленні філософії права.

Філософія права у Стародавньому Римі має тисячолітню історію, яскраву еволюцію розвитку, у якій відображаються значимі зміни у політико-правовому і соціально-економічному житті Римської Імперії. Необхідно зазначити, що на своїх підкорених територіях римляни мали можливість розповсюджувати свою культуру, мову та форми державного управління, де встановлювалися власні закони і правила. Водночас вихід за окреслені полісом межі не призвів до розпаду правової системи Риму на низку підсистем, як це відбулося у Македонії або у Єгипті. Важливий аспект полягає у тому, що римському праву, дійсно, вдалося зберегти свою цілісність, при цьому розповсюдивши свою владу на значні території і підкоривши незчисленну кількість народів [1].

Перемоги над Македонією та Карфагеном надали великий результат для Римської Імперії, який пов'язаний на вихід до світової арени, де поступово склалася певна система управління. Римське право, дійсно, стало системою, що надала можливість перетворення із полісу у всесвітньо відому державу. Для кожного простору існували свої обов'язкові закони, які слугували як механізми, що забезпечували підкорення і порядок у народі. Наприклад, майнові суперечки вирішувалися завжди за допомогою слова, а не меча, що підкреслює позитивний досвід у правовому регулюванні [1].

Філософія і дієвість римського права, його важливе значення для подальшого розвитку Європи підтверджує той факт, що навіть із знищенням варварами Античного світу воно не було забуто і вплинуло на розвиток правових основ у всьому світі. Саме римські закони увійшли до базових законодавчих систем усіх держав, які були під владою могутньої імперії, саме ці закони стали безпосередньою основою сучасного правового простору [1].

Необхідно зазначити, що виділяються три основні періоди в історії Стародавнього Риму: перший період мав назву – «царський», другий період – «республіканський» і третій період – «імператорський». Звичайно, великий вплив у розвитку філософії права Стародавнього Риму відіграли великі мислителі, такі як: Сократ, Арістотель, Платон і багато інших, де вони у своїх роботах описували форми державного правління і права, вчення про політику [1].

Давньогрецькі філософи внесли значний внесок у розвиток правових концепцій та доктрин. Їхні ідеї вплинули на формування моральних, етичних та юридичних принципів, що визначили подальший розвиток правової теорії та практики. Найважливішим досягненням у давньогрецьких мислителів є створення самостійної науки під назвою «юриспруденція».

Варто зазначити, що римські мислителі не обмежувалися простим перекладом правових ідей своїх попередників, а розвивали їх, враховуючи конкретні соціально-політичні умови та потреби свого часу. Наприклад, ідея зв'язку між політикою та правом, яка була характерною для давньогрецької думки, отримала нове відображення та подальший розвиток у трактуванні Цицерона про державу як публічно-правового об'єднання. Уявлення про вільну особистість, яке було властивим грецьким стоїкам, було узятим на озброєння римськими авторами для створення нової концепції - поняття юридичної особи.

До прикладу, Цицерон визначає державу як результат колективних зусиль народу. Він акцентує увагу на тому, що «народ» - це не лише випадкова група людей, які зібралися разом з певних причин, але це спільнота багатьох осіб, які об'єднуються за згодою в питаннях права та спільних інтересів. За думкою філософа, держава виникла не через страх чи безпомічність людей, а від їхньої природної потреби жити спільно з іншими [2].

Основний недолік простих форм уряду, за Цицероном, полягає у тому, що вони неминуче, через свою однозначність та нестійкість, потрапляють на «крутий і спекотний шлях», який веде до нещастя. Влада монархії, що насичена сваволею правителя, легко перетворюється на тиранію, а влада еліти перетворюється на господарство багатії аристократії. Згідно за Цицероном, абсолютна влада народу призводить до небезпечних наслідків, до «безладдя та сваволі толпи», до її тиранічного управління. Щоб уникнути такого розпаду державності, можна лише шляхом створення змішаного типу уряду, який поєднує позитивні сторони трьох простих форм правління. Цицерон підкреслював міцність такого уряду та рівність перед законом для її громадян [2].

Процес поступового переходу Римської республіки у імперію та зростання впливу держави на соціальне та політичне життя суспільства, а відтак і на кожну окрему особу, потребували перегляду ідеалів у сфері права.

Питання про особистість у юридичному просторі нарастають у філософських дискусіях. Наприклад, в творах Сенеки, якому довелося пережити гірке розчарування через свій невдачний педагогічний експеримент, відображено новий погляд на людину, її права та обов'язки. У своїх роздумах мислитель приходив до висновку, що головне завдання людини - це чесне життя, яке узгоджується з моральними принципами. Людина, яка підносить інтереси держави, яка уособлює тиранію, над своїми власними інтересами, втрачає сенс індивідуального існування.

Для прикладу, Аналізуючи основний філософський трактат Марка Аврелія «Роздуми», дослідники зауважують, що його філософська позиція має певну суміш різних ідей. Однак більшість згодні з тим, що Марк Аврелій був останнім видатним представником стоїцизму в Римі. У своїх роздумах він ґрунтується на загальних принципах стоїцизму щодо взаємозв'язку усього у світі. Він розглядає всіх як частини загальної божественної природи та загального розуму, тому - спорідненими. Кожна частина виконує свою функцію, визначену для неї, подібно до органів у тілі, тож протистояти цьому - протирічити природі. Усе має відбуватися у відповідності до природного порядку, частиною якого є людина. Зауважується, що добро для окремої частини - це добро для цілого [2].

Висновок. Отже, можемо зробити висновок, що філософія Стародавнього Риму відображала різноманітність ідей щодо справедливості, права та державного устрою. Укладення законів, розвиток юридичних концепцій і вплив філософії на правову систему у Стародавньому Римі сприяли становленню і розвитку принципів правосуддя, прав людини та інститутів державного управління. Філософи, такі як Сенека, Цицерон та Марк Аврелій, намагалися звести владу до моральних принципів та природних законів, закликаючи думати про відношення людини до держави, її обов'язків та моральних цінностей. Ці концепції внесли значний внесок у розвиток філософії права та моральних стандартів, що залишаються актуальними й сьогодні, віддзеркалюючи важливість моральних принципів у формуванні справедливого суспільства.

Список використаної літератури:

1. Марченко О.В. Філософія права: навч. посіб. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2015. 304 с.
2. Харитонов Є.О., Харітонова Є.І. Філософія римського права (філософська основа римського права) / Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. № 3, 2011.

ФІЛОСОФІЯ - СВІТОГЛЯДНА ОСНОВА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА УПРАВЛІННЯ

Постановка проблеми: В умовах управління виникає питання про роль та вплив філософських принципів на формування особистісних цінностей та стратегій у лідерів та організацій в цілому. Зокрема, важливо розглянути, як впровадження філософських аспектів в управлінські практики може впливати на стабільність, ефективність та стратегічну спрямованість підприємств. Це також передбачає аналіз глибинних переконань лідерів, їхню роль у стратегічному плануванні, а також вивчення впливу цінностей, сформованих через філософію, на корпоративну культуру та мотивацію персоналу. Розуміння цих аспектів може стати ключовим для побудови ефективних стратегій управління та досягнення гармонії між особистісними цінностями лідерів і цілями організації.

Мета. Висвітлення важливості та впливу філософських принципів на формування стратегій та цінностей у лідерів і організацій. Аналіз глибинних переконань лідерів, їх роль у стратегічному плануванні та вплив філософських цінностей на корпоративну культуру та мотивацію персоналу. Фокус - на розумінні, як філософія визначає управлінські рішення та сприяє гармонії між цілями організації та особистісними переконаннями лідера.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- Проаналізувати, як філософія визначає теоретичний фундамент управління.
- Дослідити, як філософія може сприяти розвитку етичного лідерства в управлінні.
- Дослідити, як філософські принципи формують цінності та впливають на мотивацію персоналу.

Виклад матеріалу. Філософія, як систематичне розглядання основних питань життя, існування та цінностей, грає важливу роль у формуванні особистісних переконань і цінностей керівників. Організації, які розуміють і впроваджують ці філософські аспекти в управлінські практики, мають можливість побудувати більш стійку та ефективну стратегію.

Лідерство, що ґрунтується на філософських принципах, ставить перед собою завдання вироблення стратегій, які не лише відображають стратегічні цілі організації, а й глибоко взаємодіють з основними переконаннями та цінностями, визначеними філософією лідера та організації в цілому.

Однією з ключових рис управління на основі філософських принципів є зосередженість на глибинних переконаннях. Лідер, заснований на філософських цінностях, усвідомлює власні переконання та вміє їх інтегрувати в стратегічне планування. Це дозволяє не лише досягти комерційних або організаційних цілей, але й робить дії організації більш послідовними та стійкими.

Крім того, філософія управління визначає ідеї та концепції, які підтримуються керівництвом. Це може бути віра в справедливість, важливість сталого розвитку чи акцент на соціальну відповідальність. Такі принципи стають не лише маркерами орієнтації для діяльності, а й справжнім рушійним механізмом для формування стратегій.

Управління, що інтегрує філософію, стає більш цілісним та консистентним, адже стратегії розвиваються відповідно до внутрішніх цінностей. Такий підхід сприяє побудові корпоративної культури, що базується на основних філософських принципах, і сприяє досягненню гармонії між організаційними цілями та особистісними переконаннями лідера.

Основи філософії, які проникають в організаційну культуру, визначають суттєві цінності, що стають фундаментом для усіх аспектів функціонування компанії. Ця філософія визначає не лише те, які принципи вважаються важливими, але і як вони впливають на спосіб взаємодії між працівниками, а також на мотивацію та досягнення цілей.

Організаційна філософія нерідко визначає глибокі цінності, які віддзеркалюють переконання та погляди керівництва. Наприклад, якщо філософія компанії покладає акцент на інновації та сталість, це може визначити спрямованість на управління ризиками та розвиток нових продуктів.

Цінності, виходячи з філософії, впливають на формування корпоративної культури. Наприклад, якщо важливими є комунікація та взаєморозуміння, то корпоративна культура буде сприяти відкритому обміну ідеями та колективному розв'язанню завдань.

Цінності, визначені філософією, можуть стати ключовим чинником мотивації персоналу. Якщо організаційна філософія покладає наголос на індивідуальний розвиток та творчий підхід до роботи, працівники будуть мотивовані до самовдосконалення та активної участі у процесах.

Організаційна філософія, виражена через цінності, стає важливим орієнтиром для співробітників у досягненні загальних цілей компанії. Якщо цінності спрямовані на спільноту та колективний успіх, це сприяє об'єднанню зусиль та підвищує ефективність роботи команди.

Цінності, які визначаються філософією, допомагають у створенні сталої організаційної атмосфери. Вони формують стійкість до змін та дозволяють компанії зберігати свою ідентичність попри турбулентні періоди.

Основи філософії, які визначають цінності в організації, є необхідним елементом для створення і підтримки ефективної корпоративної культури, що впливає на мотивацію персоналу та сприяє досягненню загальних стратегічних цілей.

Висновки. Філософія відіграє ключову роль у формуванні організаційних цінностей, корпоративної культури та етичного лідерства. Впровадження філософських принципів в управлінські практики сприяє побудові стійкої стратегії, об'єднанню персоналу та вирішенню етичних питань у сфері управління.

Список використаних джерел

1. Дубінін В., Петренко А. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ. Вісник ДДПУ. Серія: Соціально-філософські проблеми розвитку людини і суспільства. 2019. № 9. С. 69–78. URL: <https://doi.org/10.31865/2520-684292018157549>
2. Хитрова О. А. TQM ЯК СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНА ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУТЬ ТА УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ. Підприємництво та інновації. 2020. № 11-2. С. 56–61. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.27>
3. Korsikova N. M. Менеджмент у сфері публічного управління: завдання, філософія розвитку. Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2020. № 3. С. 110–118. URL: <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.03.13>
4. Жадько К. В. Антична філософія як основа менеджменту та діяльності менеджера. Практична філософія. 2012. № 3 (45). С. 126–135.

ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ ЯК ОБРАЗ ЖИТТЯ)

Постановка проблеми. Філософія, як наука про загальні закономірності і сутність існування, завжди стояла перед завданням розгляду особистості філософа. Однак, чи можна розглядати філософію не лише як теоретичний конструкт, але й як образ життя, що визначає особистість філософа і впливає на його філософську концепцію? Це питання стає ключовим у вивченні взаємозв'язку філософії та особистості філософа.

Мета. Метою є розгляд філософії як образу життя, вивчення впливу особистісних особливостей філософа на його філософські погляди та ідеї.

Завдання:

- Проаналізувати філософські школи та напрями, які визначають філософію як образ життя.
- Вивчити взаємозв'язок між особистісними рисами філософа та його філософським підходом.
- Дослідити вплив соціокультурного контексту на формування особистісних цінностей філософів.
- Розглянути практичні аспекти втілення філософських переконань у повсякденному житті філософа.

Виклад матеріалу. Філософія як образ життя глибоко увійшла в контекст освіти та культури. Освітній контекст, у якому зростає філософ, може визначати його особистісний підхід до засвоєння філософських ідей. Наприклад, ідеї Арістотеля були сильно пов'язані з його власним освітнім досвідом, адже він був вихований під керівництвом великого мудреця Платона. Такий контекст визначав його світогляд і вплинув на його розуміння філософії.

Культурний вплив може мати вирішальне значення для формування образу життя філософа. Наприклад, філософія східних культур, як у випадку з буддизмом чи конфуціанством, визначає специфічний підхід до життя та принципи гармонії. Особливості культурного середовища, в якому діяли філософи, відображались у їхньому сприйнятті світу та людської природи.

Історичні та соціальні фактори грають також важливу роль у становленні філософських поглядів. Філософська особистість не може бути відокремленою від контексту свого часу. Наприклад, в епоху Просвітництва багато філософів активно виступали за раціональність, свободу та розвиток науки, що відбилося на їхньому способі життя.

Гендерні та етнічні фактори впливають на формування образу життя філософа, оскільки вони визначають соціокультурні ролі та очікування, які можуть обмежувати або розширювати можливості особистісного розвитку. Наприклад, жінки-філософи протягом історії можуть стикатися з обмеженнями у доступі до освіти та можливостей для вираження своїх ідей.

Релігійні переконання також впливають на формування образу життя філософа. Філософія часто взаємодіє з релігією, визначаючи спосіб, яким філософ розуміє своє місце в космосі та відношення до вищої сили. Наприклад, філософія Сергія Булгакова була глибоко урізана християнською теологією та його вірою у духовну єдність.

Зазначені аспекти розширюють наше розуміння того, як образ життя філософа взаємодіє з різноманітними впливами, визначаючи та обмежуючи його світогляд і погляди на філософські проблеми. Такий комплексний підхід дозволяє краще розкрити глибинні зв'язки між особистістю та філософією, що є ключовим для розуміння цілісного образу філософської думки.

У сучасному світі технологічний прогрес та наукові досягнення впливають на філософію як образ життя. Із появою інтернету, штучного інтелекту, технологій комунікацій, філософи стикаються з новими етичними та онтологічними питаннями. Технологічна революція перезначає відношення людини до часу, простору та самої сутності буття.

Сучасні філософські особистості активно досліджують взаємодію технологій та людського буття. Наприклад, в інтернет-епоху, філософи, які вивчають феномен мережі, розглядають його вплив на сприйняття істини, ідентичності та соціальних відносин.

Філософія як образ життя також непосредно пов'язана із сучасними глобальними проблемами. Філософи стають основними учасниками дискусій щодо екологічної кризи, соціальної несправедливості та технологічної дезінтеграції. Вони аналізують причини цих проблем, висвітлюють їхні філософські аспекти та пропонують концепції для подолання викликів сучасності.

Таким чином, філософія як образ життя залишається важливою сферою для вивчення та розуміння світу навколо нас, особливо в умовах стрімкого розвитку технологій та глибоких соціокультурних змін. Філософи відіграють роль посередників між ідеями та реальністю, допомагаючи суспільству розкрити глибинні сенси свого існування та визначити кращі шляхи розвитку.

Висновки. Отже, філософія як образ життя не лише формує теоретичні концепції, але і визначає особистість філософа. Дослідження впливу культурних, соціальних, технологічних та інших факторів підкреслює важливість філософського підходу до розуміння життя у різних контекстах. Філософія як образ життя залишається ключовим фактором формування сучасного світогляду та вирішення актуальних викликів.

Список використаної літератури

1. Гнатюк Я.С. Статуси філософії: навч. пос. Івано-Франківськ: Симфонія Форте, 2018. 156 с.
2. Лозовий В., Требін М., Горлач М. Основи філософських знань. Київ: ЦНЛ, 2020. 1028 с.
3. Лютий Т. Пригоди філософських ідей західного світу (від давнини до сучасності). Київ: Темпора, 2019. 384 с.
4. Основи філософії Під ред. М. Шмиголь. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 412 с.

A PHILOSOPHICAL APPROACH TO HUMAN UNDERSTANDING

Actuality of theme. The theme's relevance is underscored by the dynamic challenges in our modern world—technological advancements, cultural diversity, and information overload. A philosophical exploration of human understanding remains crucial for navigating the complexities of diverse perspectives, ethical dilemmas, and the ever-expanding realm of knowledge.

Purpose. The article aims to explore fundamental problems of human understanding through a philosophical lens, providing timeless insights into cognition and perception.

The main task of the article is to explore and analyze the philosophical aspects of human understanding, defining key concepts, synthesizing research, and proposing insights.

Disclosure of the topic. Human understanding, the capacity to comprehend the complexities of existence and the world around us, has been a subject of profound contemplation throughout the history of philosophy. Philosophers have grappled with questions about the nature of knowledge, the limits of human perception, and the fundamental principles that govern our understanding of reality. In this exploration, we delve into the philosophical perspectives that have shaped our comprehension of the human mind and its quest for understanding.

At the heart of the philosophical approach to human understanding lies epistemology—the branch of philosophy that examines the nature, scope, and limits of human knowledge. Epistemological inquiries seek to unravel the processes by which individuals acquire knowledge, discern truth from falsehood, and form justified beliefs. Prominent figures like Plato, Aristotle, and Immanuel Kant have contributed foundational ideas to this field, shaping our understanding of the cognitive mechanisms that underpin human comprehension.

Plato, in his famous allegory of the cave, proposed that our perception of reality is akin to individuals in a cave, only seeing shadows on the wall. He argued for a realm of unchanging, eternal Forms as the ultimate reality, suggesting that true understanding requires transcending the illusions of sensory experience.

Aristotle, on the other hand, emphasized empirical observation and the importance of sensory perception in acquiring knowledge. His concept of episteme, or scientific knowledge, laid the groundwork for the scientific method, highlighting the role of systematic investigation in expanding human understanding.

Kant introduced the idea that our minds actively contribute to the structuring of our experiences, proposing that the human mind possesses innate categories that shape our perception. For Kant, understanding is not a passive reception of external stimuli but an active process of mental organization.

In the pursuit of a philosophical understanding of the human experience, metaphysics plays a crucial role. Metaphysics delves into the fundamental nature of reality, exploring questions about existence, causation, and the ultimate nature of being. Philosophers such as Descartes and Hegel have left indelible marks on the metaphysical landscape.

Descartes famously declared, «Cogito, ergo sum» («I think, therefore I am»). He asserted the primacy of consciousness and the mind as the foundation of knowledge. Descartes' dualism, distinguishing between the mind and the body, has influenced discussions on the nature of human understanding and the relationship between thought and the physical world.

Hegel, in contrast, proposed a dialectical process of historical development where human understanding evolves through the conflict and resolution of opposing ideas. Hegelian dialectics underscore the dynamic nature of human comprehension, emphasizing the continuous unfolding of knowledge through a synthesis of opposing concepts.

Existentialist thinkers such as Jean-Paul Sartre and Albert Camus shifted the focus from abstract principles to the subjective, lived experience of individuals. Existentialism grapples with questions of meaning, freedom, and the responsibility of individuals in shaping their own understanding of existence.

Sartre, in his exploration of existentialism, argued for radical freedom and the idea that individuals are condemned to be free. He emphasized the weight of personal choices in shaping one's understanding of self and the world, promoting the concept of radical responsibility for one's existence.

Camus, in his philosophy of absurdism, questioned the search for ultimate meaning in a seemingly indifferent universe. The absurd condition, according to Camus, arises from the conflict between human desire for meaning and the apparent meaninglessness of the cosmos. In the face of the absurd, individuals are challenged to create their own meaning and live authentically.

Conclusion. The philosophical approach to human understanding spans centuries and encompasses diverse perspectives that continue to shape our intellectual landscape. From epistemology and metaphysics to existentialism, these philosophical frameworks provide rich insights into the intricacies of the human mind, the nature of knowledge, and the existential dilemmas we confront in our quest for understanding. As we navigate the complexities of existence, the philosophical journey remains a vital guide, inviting us to reflect on the profound questions that define our understanding of the world and ourselves.

Literature

1. Moral Philosophy According to Immanuel Kant. URL: <https://www.thoughtco.com/kantian-ethics-moral-philosophy-immanuel-kant-4045398>

2. Jean-Paul Sartre. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/sartre/> Epistemology. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/epistemology/>
3. More and Plato's Understanding of Humanity. URL: <https://blogs.cofc.edu/utopia/2013/02/13/more-and-platos-understanding-of-humanity/>
4. Johnson, M. *Morality for Humans: Ethical Understanding from the Perspective of Cognitive Science*. University of Chicago Press, 2014. 261 pp.

ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ

Постановка проблеми. Філософія і релігія є двома сферами людської думки, які вже століттями займають центральне місце в розумінні світу та екзистенції. Постановка проблеми полягає в дослідженні взаємодії, конфліктів та злагоди між цими двома сферами, а також в розгляді їхнього впливу на формування світогляду, моралі та соціокультурного ландшафту.

Мета дослідження. Основна мета даного дослідження заключається в пізнанні точки дотику релігії і філософії, як таких сфер, які протягом всієї історії людства здійснювали суттєвий вплив на їхню життєдіяльність.

Виклад матеріалу. Філософія і релігія, два поняття, які здійснювали надзвичайно великий вплив на людство. Філософія і релігія являються особливим видом суспільної думки, які вже століттями впливають на долю людей і висвітлюють проблеми буття, сенсу життя, етики, пізнання істини та інших аспектів людського існування. Філософія – це систематичне дослідження основних питань щодо буття, пізнання, моралі, значення та інших аспектів існування. Вона використовує розумові методи, аналіз та логіку для розв'язання проблем і досягнення розуміння світу. Філософія не обмежується конкретними віруваннями чи традиціями і може займатися різноманітними темами, такими як етика, онтологія, епістемологія та політика. Релігія – це комплекс вірувань, обрядів, моральних норм, обрядів та символів, які зазвичай пов'язані із світоглядом, що базується на вірі в існування вищої сили чи сил. Вона часто включає в себе погляди на походження світу, місце людини в ньому, сенс життя, а також моральні та етичні принципи.

Ці два суспільних елементи характеризуються суттєвим співвідношенням, по – перше, це те, що філософія і релігія представляють собою дві основні сфери людської думки, які займаються вирішенням фундаментальних питань щодо природи буття, сенсу життя, етики, пізнання істини та інших аспектів людського існування. Вони, однак, часто надають відповіді на ці питання через різні підходи та ракурси, висвітлюють дані питання через призму релігії, яка базується на божій волі і філософії, яка базується на ментальній діяльності філософів.

Щодо того, яку роль в суспільстві відіграє релігія і філософія, то це питання досить багатогранне, насамперед слід зазначити, що релігію, можна розглядати як вид або спосіб регулювання суспільних відносин, основним джерелом якого є священні книги, такі як Біблія, Коран і т. п. Тобто релігія здійснює на суспільство регулятивну функцію, оскільки вона вказує на такі основоположні правила поведінки, як не вбий, не вкради, не перелюбствуй і т. п. Філософія має менший вплив на суспільні відносини, оскільки вона не має такого формального закріплення як релігія, проте, філософія є фактором, який суттєво впливав на інші сфери суспільних відносин, наприклад, вчені, які розробляли концепцію держави, особливу увагу приділяли філософським джерелам, а це потягнуло за собою суттєвий вплив філософської думки на думку вченого.

Тобто, можна зазначити, що релігія і філософія, вони не мають імперативного характеру, проте здійснюють суттєвий вплив на сферу суспільних відносин.

Особливу роль слід приділити пошуку сенсу та відповідей, які базувалися на філософії та релігії. Задля надання відповіді на конкретне питання, або проблему, вчений, мислитель, який опирався на філософську базу знань, часто використовував розумові роздуми і аналізи для пошуку відповідей. На відмінно від філософії, мислителі, які опиралися на релігію задля отримання відповіді на конкретне питання, більше опиралися на готові, а часом догматичні, відповіді, які базувалися на вірі і духовному переконанні.

Висновок. Підсумувавши вище наведений матеріал, ми можемо зробити висновок, що філософія і релігія є особливий вид суспільної думки, які мають характерні спільні риси один між одним і здійснюють суттєвий вплив на сферу суспільних відносин, проте, не зважаючи на те, що вони по різному можуть розкривати сутність, зміст, сенс конкретних явищ, філософія і релігія є невід'ємними складовими існування цивілізованого людства.

Список використаної літератури

1. Йосипенко С. Філософія, релігія, модерність: «важка свобода» Емануеля Левінаса. *Філософські діалоги*. 2013. Вип. 7. С. 203–218.
2. Кондратьєва І. В. Релігія і філософія Київської Русі. *Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія*. 1996. Вип. 25. С. 240–249.
3. Рижак Л. Філософія : підручник. Львів : ЛНУ ім. Ів. Франка, 2013. 649 с.

ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ

Постановка проблеми. Проблема дослідження філософії і релігії часто полягає в спробі з'ясувати взаємозв'язок між цими двома сферами: як вони взаємодіють, чи можуть узгоджуватися, або наскільки різняться погляди філософії та релігії на важливі аспекти життя, такі як мораль, сенс існування та природа світу.

Мета дослідження. Вивчення зв'язку між філософією і релігією, їх впливу один на одного та розуміння ролі релігії у філософських концепціях про життя, мораль, світогляд і етику.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати історичний контекст розвитку філософських та релігійних учень.
2. Вивчити основні філософські теорії та концепції, пов'язані з релігією.

Виклад матеріалу. На протязі історії людство завжди прагнуло розуміти світ, своє місце в ньому та відповіді на основні питання про життя, сенс і пізнання. Філософія і релігія відігравали ключову роль у цьому процесі, причому їхні шляхи перетиналися, але часто й відмежовувалися один від одного.

У давні часи релігія була основним джерелом знань про світ, визначала моральні і етичні норми, впливала на культуру та поведінку людей. Релігійні аспекти наукового знання також виявлялися у розвитку філософії [1] Однак з появою філософії у стародавній Греції почалося розмежування між релігійними віруваннями та логічним розумінням світу. Філософи, такі як Сократ, Платон та Аристотель, ставили питання про сутність буття, моралі та політики на основі розумового аналізу.

У середньовіччі християнство було центром духовної та культурної життєвої сфери, а теологія виступала як основа знань. Проте розвиток філософії в цей період, зокрема завдяки працям Томаса Аквінського, дав змогу з'єднати релігійні принципи з філософським розумінням світу.

В епоху Просвітництва в Європі філософія почала набувати пріоритетного значення у сфері знань. Це призвело до розколу між релігією та наукою, коли раціональне мислення визнавалося як основний інструмент пізнання, і традиційні релігійні уявлення стали піддаються суворому аналізу.

Сьогодення характеризується різноманітністю поглядів на філософію та релігію. Дослідження релігії неминуче звертається до філософсько-світоглядних питань про людину, світ, суспільство. [2] Деякі сучасні філософські напрями, такі як постмодернізм, занадто сумніваються у можливості об'єктивного знання, тим самим викликаючи нові підходи до сприйняття релігійних істин.

Філософія та релігія завжди мають взаємодію, оскільки обидві спрямовані на розуміння сутності світу, людини та її місця в ньому. Релігійний остов духовності, ядром якого виступає аксіологія взаємин «людина - Бог», є і назавжди залишиться тим регулятивом, що обумовлює «все» і «вся» у світі сакрального чину та дій. [3] Основні філософські теорії та концепції, пов'язані з релігією, відображають різні підходи до розуміння віри, духовності та сакрального.

Платонівська концепція ідей відображає сутність реальності у вигляді ідей, які існують незалежно від матеріального світу. У цьому контексті релігія може розглядатися як спроба досягнення духовної ідеальності та дотримання моральних норм.

Філософія Августина зосереджувалася на темі віри та розуму. Він спробував злагодити християнство з філософією, показавши, що віра не виходить за межі розуму, але й його перевищує.

Філософія раціоналізму XVII століття, як представлена, наприклад, Декартом, висуває ідею, що розум є основою пізнання, і відкриття істини можливе завдяки логіці та розуму. Це призвело до зростання сумнівів у релігійних догмах та започаткувало новий спосіб розуміння світу.

Філософія екзистенціалізму, зокрема праці Сьорена К'єркегора та Ясперса, підкреслює важливість особистого досвіду віри та індивідуального відношення до релігійних понять.

Сучасна філософія науки також вносить свій внесок у розуміння релігії, ставлячи під сумнів буквальне розуміння священних текстів та вказуючи на можливість взаємодії науки та релігії через символічне чи метафоричне тлумачення.

Висновок. Отже, філософія та релігія відіграють значущу роль у формуванні світогляду людини та сприйнятті сутності світу навколо. Основні філософські теорії, пов'язані з релігією, відображають різні підходи до розуміння віри, духовності та сакрального. Через віки ці дві сфери не тільки взаємодіяли, але й відображали конфлікт та взаємне впливання. Вони допомагають людству розкривати та розуміти найбільш складні аспекти свого існування, сприяючи розвитку моральних, етичних та духовних цінностей. Розгляд філософії в контексті релігії і навпаки є важливим для розширення знань та поглиблення розуміння світу, що оточує нас.

Список використаної літератури :

1. Шамсутдинова - Лебедюк Т. Становлення наукового знання на мусульманському сході у період раннього середньовіччя. Науковий журнал «Наукові записки Національного університету «Острозька академія» серія «Філософія», 21-25, 2023р.

2. Докаш В. Бродецький В. Філософія релігії в українській релігієзнавчій освіті: перший крок в навчально-теоретичному забезпеченні. URL: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/54291810/Рецензія_на_підручник_Поп-лібре.pdf?1504110143=&response-content-disposition=inline%3B+filename

3. Шевченко В. Актуалізація української релігійної духовності в проблематичному зрізі внутрішньодержавного та загальноцивілізаційного поступу, *Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. ГС Сковороди НАН України, ст 109. 2008.*

ФІЛОСОФІЯ ГРОШЕЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПАРАДИГМИ

Постановка проблеми: Філософія грошей є важливим напрямком в сучасній філософії, який зосереджується на аналізі грошей як соціального явища та їх впливу на світ речей, людей та внутрішній світ особистості

Гроші ставлять перед собою цілісний аналіз грошей, виявлення їх впливу на світ речей та людей, а також розгляд економічних перетворень та системи цінностей.

Мета: виявлення та аналіз філософських проблем, пов'язаних з феноменом грошей, а також встановлення основних парадигм, що визначають роль грошей у сучасному світі.

Для досягнення мети потрібно виконати наступні завдання:

1. Аналіз природи грошей: Вивчення та розуміння того, що представляють собою гроші в економічному, соціальному та філософському контекстах.

2. Економічні та соціальні аспекти: Розгляд питань нерівності, впливу грошей на рівень життя, соціальні відносини та владу.

3. Етичні питання: Дослідження етичності використання грошей, їхнього впливу на моральність та споживачку культуру.

Виклад матеріалу: Філософія грошей - це філософський аналіз системного впливу логіки грошей, грошових відносин на світоглядно-духовний світ людини і суспільства.

Для дослідження філософії грошей важливо звернути увагу на різні аспекти, такі як історичні типи філософії, методологічні проблеми та парадигми філософії. Також значливо розглянути вплив грошей на індивідуальну свободу, суб'єкт, людина-масу та інші аспекти суспільного життя.

1. Аналіз природи грошей - це дослідження та розуміння сутності, функцій та ролі грошей у суспільстві.

Функції грошей:

Вивчення того, як гроші виконують різні функції, такі як засіб обміну, зберігання вартості та вимірювання вартості.

Історичний розвиток грошей: Вивчення еволюції грошей від простих форм обміну до сучасних фіатних валют та електронних систем платежів.

Психологічний та соціальний вплив грошей:

Розгляд впливу грошей на психологію та поведінку людей, зокрема, на мотивацію, цінності та відносини.

Природа грошей у філософському контексті:

Аналіз поглядів філософів на природу грошей, їх роль у суспільстві та етичні питання, пов'язані з використанням грошей.

Аналіз природи грошей вимагає комплексного підходу, щоб врахувати різні аспекти та взаємозв'язки між економічними, соціальними, психологічними та філософськими аспектами грошей у сучасному світі.

2. Аналізуючи економічні та соціальні аспекти грошей, варто звернути увагу на їх роль у суспільстві та взаємозв'язок з економічними та соціальними процесами. Гроші виступають як загальноприйнятий засіб обміну, засіб збереження вартості та одиниця рахунку в економічних системах.

Вони також мають соціальну сутність, оскільки впливають на соціальний статус людей та їхні можливості здійснювати покупки та послуги.

Економічні та соціальні аспекти грошей становлять ключові складові їхньої ролі та впливу на суспільство:

Економічні аспекти: Гроші виступають як засіб обміну та вимірювання вартості, що дозволяє ефективніше вести торгівлю та сприяє розвитку ринкових відносин. Вони також використовуються для збереження вартості та роблять можливим ведення інвестицій, кредитування та фінансові операції. Гроші впливають на функціонування економіки, формуючи рівень цін, витрати та економічні відносини між суб'єктами господарювання.

Соціальні аспекти: Гроші мають величезний вплив на суспільство. Вони визначають рівень життя людей, впливають на рівень соціальної нерівності та диференціації, формують соціальні відносини та статус особистостей. Також вони впливають на соціальні програми, бюджетування, освіту та здоров'я, а також на рівень соціальних послуг, доступних для різних верств суспільства. Обидва ці аспекти тісно пов'язані між собою і визначають ключові моменти впливу грошей на економіку та життя суспільства в цілому.

3. Етичні питання, пов'язані з грошми, зазвичай стосуються використання та розподілу грошей у суспільстві і можуть включати:

Етика заробітку: Це охоплює питання про те, як люди заробляють свої гроші. Чи вони отримують їх шляхом чесної праці, спадку, інвестування, або вони отримують їх через нечесні або морально сумнівні способи.

Відповідальність за використання грошей: Це питання про те, як люди витрачають або інвестують свої гроші. Етичні аспекти включають в себе те, як гроші використовуються для особистих потреб, благодійних цілей, споживання та інвестицій.

Відносини грошей та влади: Це стосується питань влади та впливу, які можуть бути пов'язані з володінням або контролем грошей. Це охоплює корупцію, лобіювання, використання фінансового впливу для досягнення певних цілей тощо.

Економічна справедливість: Це питання про те, як розподілені гроші у суспільстві, чи є цей розподіл справедливим та чи відповідає він потребам різних груп людей.

Висновок. Філософія грошей включає в себе широкий спектр проблем та парадигм, пов'язаних з впливом грошей на суспільство та людину, а також вимагає глибокого аналізу та розуміння для знаходження раціональних відповідей на ці складні питання.

Список використаних джерел:

1. Симоненко В. Філософія грошей: сутність, походження, функції // Економіка та управління національним господарством. 2017. No 8. С. 110-114.
2. Гаєва С. Філософія грошей як нова філософська парадигма ХХІ століття // Вісник Київського національного університету. 2019. No1. С. 56-59.
3. Гайєк Ф. Приватні гроші / пер. з англ. А.Яременка, М.Мехеда. Київ : Сфера, 2020. 264 с.
4. Фергюсон Н. Сходження грошей: Фінансова історія світу / Пер. з англ. М.М. Кульпіної. Київ: АСТ, 2018. 432 с.

ФІЛОСОФІЯ ТА РЕЛІГІЯ

Постановка проблеми: Проблема співвідношення філософії та релігії є проблемою для всієї людської культури, має важливу традицію і не втрачає своєї актуальності, оскільки відноситься до «вічної» проблеми розуміння людиною світу та її індивідуального саморозуміння. Важливість цього питання також пов'язана з необхідністю філософського самоосмислення у зв'язку з іншими формами духовного життя, дослідженням основних векторів сучасної світоглядної парадигми та зростаючим інтересом до духовного виміру людського буття.

Мета дослідження: Мета дослідження філософії та релігії полягає в розкритті взаємозв'язків, вивченні спільних аспектів та визначенні ролі, яку вони відіграють у формуванні світогляду людини та впливу на соціокультурні процеси.

Завдання дослідження: Дослідження спрямоване на:

- Аналіз основних понять
- Роль релігії в філософському дискурсі
- Взаємозв'язок філософії та релігії
- Порівняльний аналіз

Виклад матеріалу: Спроба дати якесь універсальне й вичерпне визначення релігії виявляє складність і багатоманітність цього феномену. Поняття «філософія» настільки ж багатогранне, як і поняття релігії, і кожен філософ визначає його відповідно до власної системи. Релігія має багато визначень: «віра в надприродний світ»; «розрізнення між священним і мирським»; «система вірувань і ритуалів, зосереджених на «священному»»; «особливе відчуття залежності від богів»; «моральний кодекс, схвалений богами»; «молитва та інші способи поєднання з абсолютом»; «єдина соціальна група, об'єднана вірою» і т.п. Тісний взаємозв'язок і взаємовплив релігії та філософії не припинявся з моменту їх зародження і протягом всієї історії культур, навіть якщо вони перебували в опозиції.

Релігія відіграє важливу роль у філософському дискурсі, впливаючи не лише на формування філософських систем і концепцій, але й на обговорення важливих питань, що стосуються життя, буття і сенсу. Можна виділити декілька основних аспектів ролі релігії в філософському дискурсі, а саме:

- Основи етики та моралі: Релігія впливає на етичні стандарти та моральні цінності, які впливають на філософські роздуми про добро і зло, справедливість та відповідальність.
- Психологія та філософія релігії: Вивчення релігійних та духовних вірувань має велике значення для філософського розуміння психіки та свідомості.
- Сучасна філософія та релігія: Філософія вивчає взаємодію релігії сучасними течіями, такими як наука, секуляризація та роль релігії в сучасному світі.

Релігійна тематика робить глибокий і вагомий внесок у філософські дебати, викликаючи обґрунтовані дискусії та сприяючи розумінню важливих аспектів людського буття.

Історично відносини між релігією та філософією опосередковувалися богослов'ям. Завданням богослов'я було не лише прагнення розвинути цілісний і всеосяжний світогляд, але й відстоювати його ортодоксальну форму. Взаємозв'язок філософії та релігії є складним і має багато аспектів. Ці дві сфери сприймають та розуміють ключові аспекти життя та існування, і їх взаємодія між ними визначається історією, культурою та філософськими течіями. Релігія може впливати на філософські системи і навпаки. Філософія може надавати тлумачення релігійних текстів, а релігія може надавати філософії морально-етичні принципи.

Порівняльний аналіз філософії та релігії розкриває різноманітність їх підходів до ключових питань життя, буття та моралі.

Філософія:

- Зазвичай базується на розумінні та логіці.
- Підкреслює роль інтелекту, раціональності та аналізу.
- Авторитети - філософи, дослідники та мислителі.
- Шукає розуміння природи та буття через логічний аналіз

Релігія:

- Заснована на священних текстах, традиціях та вірі.
- Надає велике значення вірі та відкриттям від Вищого.
- Авторитети - релігійні лідери, священики та святі постаті.
- Акцентує увагу на вірі та традиціях

Висновки: Таким чином, співвідношення філософії та релігії має як історичний, так і теоретичний аспекти. Водночас вони поєднуються з особистісним виміром, ціннісно-орієнтованою діяльністю, духовним формуванням, мораллю та вираженням трансцендентної проблеми. Релігія і філософія представляють феномен духовності в його нелінійності, розкриваючи різноманітну палітру, складні метаморфози в процесі духовного пошуку людини, творення особистісно і особистісно значущого життя.

Список використаної літератури:

1. Зв'язок між філософією та релігією. Поняття релігійної філософії. *Освіта.ua* URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12877/>
2. Гончарук Т. В., Н. В. Джугла, Л. П. Мокряк, М. Л. Шумка. Філософія: Підручник. Тернопіль. 2007. 115 с.
3. Наконечна О.П. Філософія та релігія як типи духовності. *Національний університет водного господарства та природокористування м. Рівне* . 2010. С.87-89
4. Залужна А. Релігія як предмет філософського дослідження, *Філософія релігії*, Рівне. 2013. С. 28-30

БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка проблеми. Проблема дослідження «Буддистський шлях морального вдосконалення» є важливою і актуальною у сучасному світі. Задача полягає в розгляді та розумінні основних аспектів цього шляху, включаючи моральні цінності, практики та підходи, які сприяють вдосконаленню особистості. Дослідження може допомогти виявити, як буддистська філософія та практики можуть сприяти розвитку моральності в індивідів і впливати на соціокультурні аспекти суспільства.

Мета дослідження : Мета дослідження полягає в аналізі впливу буддизму на моральну еволюцію та її соціальний контекст.

Завдання дослідження :

1. Дослідити вплив буддистського морального вчення на формування цінностей та моральної поведінки в людей.

2. Оцінка соціокультурних наслідків морального вдосконалення, в тому числі його вплив на соціальні структури та міжособистісні відносини.

Виклад матеріалу. Людству завжди тією чи іншою мірою був притаманний інтерес до пізнання навколишнього світу. [1] Вплив буддистського морального вчення на формування цінностей та моральної поведінки в людей є темою, яка варта глибокого розгляду. Буддизм, як філософська та релігійна система, пропонує унікальний підхід до моралі, який заснований на ідеї самопізнання, співчуття та освітлення.

Однією з центральних концепцій буддизму є ідея Карми, яка вказує на відповідальність за наші дії та наслідки, які вони мають для нашого майбутнього. Ця ідея підштовхує людей до обдуманого моральної поведінки, оскільки вони розуміють, що кожна дія має наслідки для їхнього етичного та кармічного статусу. Такий підхід до моралі сприяє розвитку внутрішньої самодисципліни та відповідальності перед собою та іншими.

Другий аспект, який впливає на формування цінностей, - це «Пять Перших Заповідей» в буддизмі. Ці заповіді, які стосуються непорушення життя, власності, інших людей, правдивих заяв та відмови від споживання алкоголю та наркотиків, надають важливий моральний фундамент. Вони встановлюють межі для морально прийнятної поведінки і надають людям певну структуру для керування своїми вчинками.

Також важливим аспектом є практика зосередженості та медитації в буддизмі. Вона сприяє самоосвітленню та підвищує свідомість, що допомагає індивідууму краще розуміти свої дії та їхні наслідки. Ця свідомість є ключем до формування моральних цінностей.

Вплив буддистського морального вчення також може відчуватися на соціальному рівні, де співчуття та розуміння інших є важливими аспектами. Буддизм сприяє розвитку соціальної моралі та міжособистісних відносин, оскільки він надає увагу спільноті та спільним цінностям.

Оцінка соціокультурних наслідків морального вдосконалення в контексті буддизму відкриває глибокі визначальні впливи на суспільство та міжособистісні відносини. У сучасному світі, що глобалізується, очевидною є важлива роль релігії у формуванні етичних цінностей та життєвих орієнтирів індивідів і спільнот. [3] Буддизм, заснований на принципах співчуття, самопізнання та практик морального вдосконалення, має вагомий внесок у соціокультурну динаміку.

По-перше, вплив буддистського морального вчення на соціальні структури може спостерігатися через розвиток індивідів як моральних агентів. Буддизм сприяє формуванню моральної відповідальності та свідомого ставлення до дій, що може вплинути на структури влади та громадські інституції. Зосередженість та практики медитації можуть також підвищити рівень самоосвітлення у лідерах і впливати на їхні рішення.

По-друге, важливо враховувати вплив буддизму на міжособистісні відносини. Ідеї співчуття, ненасильства та етичних норм сприяють створенню гармонійних взаємодій між людьми. Морально вдосконалені індивіди можуть виявляти більше толерантності та розуміння у стосунках з іншими, що сприяє покращенню міжособистісних відносин.

Однак важливо пам'ятати, що буддизм не є монолітичною системою, і вплив може варіювати в залежності від інтерпретацій та культурного контексту. Деякі групи можуть акцентувати більше на моральному вченні, інші - на практиках медитації.

Загалом, вплив буддистського морального вдосконалення на соціокультурні наслідки включає покращення міжособистісних відносин та сприяє етичному розвитку індивідів. Сьогодні людство знаходиться на шляху до глобалізованого суспільства. [2] Тому буддизм може також мати потенціал вплинути на соціальні структури через зростання числа моральних лідерів у суспільстві. У цілому, багатогранний вплив буддистського морального вдосконалення варто розглядати як цінний аспект для сучасного суспільства.

Висновок. Буддистський шлях морального вдосконалення сприяє покращенню міжособистісних відносин і впливає на формування цінностей у суспільстві. Буддистський шлях морального вдосконалення має глибокий і значущий вплив на суспільні структури та міжособистісні відносини. Ідеї співчуття, ненасильства та самопізнання, які закладені в цій філософії, стимулюють індивідів до розвитку внутрішньої моралі та відповідальності за свої дії. Це сприяє покращенню міжособистісних відносин, розвитку толерантності та підвищенню рівня розуміння між людьми.

Список використаних джерел:

1. Бутирська Т. О., Дзвінчук Д. І. Основоволожиті особливості ідеї блага в державі // *ВЧЕНІ ЗАПИСКИ*, 220201 URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2020.2/01>

2. Марченко О. Релігійно-Етичні засади та особливості господарської етики буддизму. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 43. С. 110–116. URL: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.43.14>
3. Салата О. О. (2020) *Досвід виховання молодого покоління сучасного Китаю у дусі конфуціанських традицій* Східні традиції державотворення, 4. с. 283-290. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33842>

ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Постановка проблеми. В історії філософського мислення виокремлюється основоположна ідея: цінність людської існування. Це поняття виступає не лише як аксіома, але і як керівний принцип, що визначає всі аспекти філософської парадигми. У цьому контексті важливо розглядати людину як основний об'єкт та суб'єкт філософських роздумів, осередок моральних, соціальних та етичних розглядів. Віддзеркалюючи це в світлі філософських концепцій, можемо глибше розуміти природу та значущість людського буття.

Мета. Висвітлити філософські погляди на роль та значення людини в історії філософської думки, розглянути різноманітні аспекти цього концепту, а також визначити його вплив на розвиток сучасних філософських парадигм.

Завдання включає в себе виклад основного матеріалу, що детально розглядає людину як вищу цінність у системі філософського знання.

Виклад основного матеріалу. Філософія, як вчення про фундаментальні питання буття, існування та значення, постійно розширює горизонти нашого розуміння світу. Серед багатьох аспектів, які привертають увагу філософів, однією з важливих є роль людини у філософському пізнанні. Людина, як вища цінність, виступає не лише об'єктом дослідження, але й активним агентом формування філософської картини світу [1].

Людина, як розумна і свідомо істота, має унікальні можливості виявляти, аналізувати та тлумачити явища світу. Філософія, в свою чергу, надає людині інструменти для розуміння сутності різноманітних аспектів існування. Наукові методи, логічний аналіз та критичне мислення стають основою філософського пізнання, але саме людська спроможність їх використовувати робить це пізнання можливим.

Зокрема, в історії філософії можна спостерігати, як ідеї великих мислителів вплинули на культуру, суспільство та етику. Наприклад, філософія Сократа, зосереджена на моральних питаннях та самопізнанні, сформувала основи західної етики. Вчення Канта про людську гідність і необхідність поважати особистість визначає етичні стандарти і сьогодні. Ці приклади демонструють, як високо цінуються внески людини у філософське мислення та його вплив на суспільство [1,2].

Науковий підхід до вивчення філософії підкреслює важливість людини в цьому процесі. Невгамовна цікавість, аналітичні здібності та здатність до абстрактного мислення - все це характеризує людський інтелект, що стає базою для філософського аналізу та пізнання. Нейронаука вказує на те, що розвиток людського мозку і його унікальні функції дозволяють нам розуміти абстрактні концепції та вирішувати складні проблеми, що стає ключовим аспектом філософського розвитку.

Слова великих філософів підтверджують важливість ролі людини у філософському пізнанні. Наприклад, Сократ стверджував: «Найважливішою задачею філософії є самопізнання». Імануїл Кант підкреслював: «Людина - це особистість, а особистість - це те, що надає цінність всьому світу» [2].

Філософія, визначаючи суть і значення існування, завжди зверталася до ключового аспекту світобачення - ролі людини у філософському пізнанні. У цьому вивченні, людина не лише є об'єктом дослідження, але й активним агентом, який формує філософські концепції і сприймає світ. Завдяки своїм інтелектуальним, моральним та креативним здібностям людина виступає як крайньо важлива цінність у системі філософського знання.

Філософська традиція антропоцентризму визнає людину як центральний об'єкт філософського вивчення. Рене Декарт, наприклад, формулював знамениту фразу «*Cogito, ergo sum*» («Я мислю, отже, існую»), визначаючи свідомість як основний елемент існування. Декарт вважав, що самовідданість інтелектуальному розумінню робить людину особливою в ієрархії буття [3].

Філософія гуманізму, що розквітає в епоху Відродження, ставить людину у центр свого уваги, визнаючи її неповторною цінністю та потребою в особистісному розвитку. Еразм Роттердамський, визнаний головний представник гуманізму, глибоко аналізував природу та гідність людини у своїх творах. Еразм вбачав гідність унікальною і вродженою рисою кожної людини. Він підкреслював, що в кожній особі закладено безмежний потенціал для розвитку та самовдосконалення. Ця ідея гуманізму була насінням для подальшого розвитку концепції гідності людини в інших філософських напрямках [4].

Екзистенціалізм, як філософський напрям, запропонований видатними філософами, такими як Жан-Поль Сартр та Альбер Камю, наголошує на вільному виборі людини як основному аспекті її існування. Цей напрям виникає в контексті середньовіччя та післявоєнного періоду, коли питання про сенс життя та існування стали особливо актуальними після трагічних подій двох світових війн. Однією з ключових ідей екзистенціалізму є переконання, що людина не обумовлена заздалегідь визначеними сутностями або призначенням. Навпаки, вона вільно вибирає свій власний шлях у світі і визначає смисл свого існування через власні вчинки. Сартр висловлював це у термінах «існує попередження» («*l'existence précède l'essence*») - існування передують сутності, що підкреслює важливість самостійного розвитку особистості [5].

Кантіанський етичний імператив визнає людину як морально обдаровану істоту, обов'язковість якої полягає в дотриманні загальних моральних принципів. Людина, за Кантом, має особливий статус у світі завдяки своїй здатності відчувати моральні імперативи та раціонально сприймати світ [6].

Наведені підходи визначають людину як активного учасника філософського вивчення, але також показують, як ця роль взаємодіє з іншими істотами та соціальним оточенням. Філософія в цьому контексті слугує майданчиком, на якому обговорюється ідентичність, свобода вибору, мораль та етика.

Висновок. Людина, як центральний об'єкт філософського вивчення, є не лише об'єктом дослідження, але й активним суб'єктом та творцем філософської думки. Різноманітні філософські підходи, які визнають цінність та унікальність людської істоти, допомагають розкрити різні аспекти її існування та взаємодії зі світом. Таким чином, філософія і людина взаємодіють, підкріплюючи інтелектуальний та етичний розвиток суспільства.

Список використаних джерел

1. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / О. В. Кравець, О. М. Мартинюк, Т. П. Остапенко та ін.; за ред. О. В. Кравця. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Центр учбової літератури, 2015. 656 с.
2. Філософія: навч. посіб. / В. І. Шинкарук, В. І. Ключко, В. І. Омельченко та ін.; за ред. В. І. Шинкарука. К.: Вища шк., 2001. 528 с.
3. Декарт Р. Роздуми про першу філософію. К.: Наукова думка, 1999. 144 с.
4. Еразм Роттердамський. Похвала глупоті. К.: Наукова думка, 1994. 208 с.
5. Сартр Ж.П. Буття та ніщо. Досвід феноменологічної онтології., 2000. 639 с
6. Кант І. Критика практичного розуму. К.: Наукова думка, 1966. 448 с.

ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ

Постановка проблеми. Дослідження взаємодії філософії та релігії в сучасному світі: значення, вплив їх взаємодія та суперечності між ними.

Мета. Аналіз зв'язку між релігією та філософією, визначення впливу кожного з них на суспільство та культуру, а також висвітлення ключових аспектів гармонійного співіснування та конфліктів між ними.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Визначення первинних парадоксів і конфліктів між релігійними і філософськими переконаннями.
- Дослідження впливу релігії і філософії на мораль.
- Розуміння впливу філософії і релігії на суспільство та культуру

Виклад матеріалу. Філософія і релігія – дві фундаментальні сфери людського розуміння, які протягом століть впливали на суспільство, його культурний розвиток та світогляд. Варто зазначити, що філософія опирається на розум, аналіз і логіку, щоб розкрити глибинні закони природи та існування. У той час як релігія ґрунтується на святих принципах і вірі у вищі сили. Отже, ці дві сфери часто перетинаються та взаємодіють, створюючи як гармонію, так і конфлікти в людському мисленні та суспільстві.

1. Розгляд парадоксів і конфліктів між релігійними та філософськими переконаннями виявляє деякі протиріччя, які виникають під час взаємодії цих двох сфер. В основі лежить концепція віри або розуму: релігія базується на вірі в святі принципи та духовність, тоді як філософія базується на логіці, аналізі та розумінні. Ця фундаментальна відмінність у підходах може призвести до парадоксів, оскільки те, що вважається святим у релігії, може суперечити логічним філософським доведенням. Наприклад, релігійне переконання у існування вищої сили чи божества може суперечити філософським концепціям доведення його існування чи навпаки, відмові від такої можливості. Варто навести цитату одного з відомих філософів Тертуліана, який говорив: «Син Божий, прибитий цвяхами до хреста, не соромлюсь цього, оскільки не варто сорому. Син Божий помер – немає сумнівів у вірності цього, оскільки це безглуздо. Будучи похованим, він воскрес, - і це безсумнівно, тому що неможливо». У цій цитаті Тертуліан висвітлює парадоксальний характер християнської віри та логіки, вказуючи на те, що те, що здається неприйнятним для розуму, виявляється істинним для віри.

2. Вплив релігії та філософії на моральний світогляд і норми поведінки суспільства є важливим аспектом впливу на людей і культуру в цілому. Релігії часто визначають мораль через свої святі тексти та принципи, що вказують на правильне й неправильне. Наприклад, у християнстві є Десять Божих заповідей, а в ісламі – Шаріат, які встановлюють етичні та моральні стандарти для вірян. Ці релігійні норми впливають на вибір людини, формуючи її поведінку та ставлення до інших. Філософія також грає важливу роль у формуванні моралі. Філософські системи, такі як консеквенціалізм і деонтологічний моралізм, розробляють інтелектуальні основи для розуміння моральних питань. Наприклад, такі філософи, як Іммануїл Кант, стверджували, що категоричний імператив є основою для визначення морально правильної поведінки незалежно від релігійних переконань. Таким чином, філософія сприяє обдумуванню моральних питань та розвитку критичного мислення й дискусійних навичок у сфері етики.

3. Розуміння впливу філософії та релігії на суспільство і культуру є важливим аспектом мого дослідження, тому варто розглянути, як ці дві сфери впливають на життя суспільства та формування його культурних цінностей. Філософія спрямована на розуміння природи буття, людського мислення та моралі, і має значний вплив на розвиток суспільства і культури. Філософські концепції визначають політичні інститути, правові кодекси та етичні стандарти. Наприклад, ідеї філософів, таких як Джон Локк, мали вплив на розвиток прав людини та соціальних демократичних принципів. Філософія сприяє розвитку науки і техніки, піднімаючи питання про природу знання і методи його отримання. Філософські підходи до моралі та етики допомагають визначити основи належної поведінки в суспільстві. Тоді як релігія надає глибокі духовні цінності та сприяє формуванню ідентичності. Релігійні обряди, свята та ритуали впливають на культурні практики та традиції. Релігія встановлює моральні стандарти і норми та впливає на моральну поведінку і стосунки. Релігія надає сенс життю, відповідає на фундаментальні життєві питання, формує світогляд і цінності суспільства.

Висновки. Підсумовуючи взаємодію філософії та релігії, важливо підкреслити, що ці дві сфери не лише відображають світогляд та моральні цінності суспільства, але їхня взаємодія створює неймовірно складну мозаїку культурних цінностей. Хоча вони мають різні підходи до вирішення моральних проблем, їхня взаємодія іноді призводить до суперечностей, а іноді - до гармонійного співіснування.

Філософія робить унікальний внесок у розвиток моральних, етичних і культурних аспектів, надаючи теоретичну основу для розуміння, тоді як релігія забезпечує глибше відчуття духовності і більш глибоку систему цінностей для життя. Хоча існує багато питань щодо впливу обох цих сфер на суспільство, розуміння їх взаємодії дозволяє нам не лише дізнатися про розмаїття світоглядів, але й знайти шляхи, за допомогою яких ці дві важливі складові нашої культури можуть мирно і взаємно співіснувати.

Список використаних джерел:

1. Кучера Т. М. Релігієзнавство : навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2016. 95 с.
2. Колодний А.М. Феномен релігії. Київ: Світ знань. 1999. 52 с.
3. Паскаль Б. Думки про релігію. Київ: Літера. 2009. 704 с.

4. Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика): підручник. Харків: ХУПС. 2017. 410 с.
5. Бичко І. В., Табачковський В.Г., Горак Г.І. Філософія : курс лекцій. Київ: Либідь, 1991. 456 с.

ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ, ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ)

Постановка проблеми. Дослідження особистості філософа в рамках філософії як способу життя є важливим аспектом сучасної філософської думки. Це дозволяє розглядати не лише самі ідеї філософа, а й їх відображення в житті, ставлення до різноманітних сфер суспільства та особистісного розвитку.

Сучасний дослідження особистості філософа у філософії як способу життя спрямоване на те, щоб краще зрозуміти, як особисті переконання впливають на формування філософських поглядів, і, зворотно, як саме ці погляди впливають на життя філософа. Такий підхід допомагає уникнути абстракційності філософських концепцій, показуючи їхню життєву практичність та реалізацію через особистісний досвід.

Мета дослідження : Мета дослідження - розкрити зв'язок між філософськими поглядами особистості філософа та її життєвим стилем.

Завдання дослідження :

1. Встановити взаємозв'язок між філософськими ідеями та особистісними цінностями.
2. Проаналізувати вплив філософії на спосіб життя та практичні дії філософа.

Виклад матеріалу. Взаємозв'язок між філософськими ідеями та особистісними цінностями представляє собою заплутану, але водночас захопливу динаміку. Філософія, як історично зрозуміла система ідей, завжди відображала внутрішні переконання особистості, відбивала її власні погляди та цінності. Однак, цей взаємозв'язок не обмежується простим перенесенням ідей на особистість, він представляє взаємодію, де кожна сторона впливає на іншу. Ключовою ознакою здорової людини необхідно вважати самоврегульованість - здатність адекватно пристосуватися до сприятливих і несприятливих умов і впливів. [2] Розгляд сприятливих факторів впливу, в контексті ризику порушень соматичного та психологічного здоров'я людини, обумовлений ймовірністю неадекватного пристосування, що може викликати негативні особистісні зміни. Це простежується на прикладі людей, які швидко досягли соціального та економічного успіху, внаслідок чого мають істотні порушення самоврегульованості [1, с. 25-27].

Наочний приклад цього - у розгляді життєвого шляху та ідей Сократа. Його філософія була зосереджена на питаннях моралі, знання та справедливості. Його особистісні цінності - це непохитне переконання у важливості правди, вірності і моральності. Саме ці ідеї відображалися в його особистому житті - у способі спілкування з оточуючими, у його власних вчинках, навіть у виборі ризику заради моральних принципів, що призвело до його смерті.

З іншого боку, інколи філософські ідеї можуть змінювати особистісні цінності. Наприклад, ідеї Емануїла Канта про обов'язок та категоричний імператив могли змінити погляди людини на етику і ставлення до світу, зміцнити внутрішні принципи і спрямувати на підтримку визначених цінностей.

Отже, філософські ідеї взаємодіють з особистісними цінностями у взаємному впливі: вони можуть відображати і визначати цінності особистості, або ж змінювати їх напрямок, утверджуючи нові переконання та моральні стандарти. Це взаємопроникнення дозволяє філософії як теоретичному конструкту знаходити втілення в житті людини, впливаючи на неї та водночас відображаючи її внутрішність.

Вплив філософії на спосіб життя та практичні дії філософа може бути значущим та переповненим глибокими переконаннями, які впливають на його/її рішення, поведінку та взаємодію з оточуючим світом.

Філософія, як спосіб уявлення про світ, може формувати основи для життєвого стилю філософа. Наприклад, філософ, що прагне гармонії з природою та пропагує екологічні принципи, може у своєму житті активно дотримуватися етики стосовно природи, вибираючи екологічно чистий спосіб життя та виступаючи за охорону навколишнього середовища.

Також, філософські переконання можуть спрямовувати практичну діяльність філософа. Філософ, що адвокатує гуманістичні цінності та рівноправ'я, може активно брати участь у рухах за права людини або соціальну справедливість, відстоюючи ці принципи через свою активну участь у громадських організаціях або публічних виступах. Формування цілісності як стану рівноважної системи «особистість» відбувається на життєвому шляху, який є для кожної людини неповторним і охоплює зміну одних видів соціальних ролей іншими, процес отримання нових можливостей і їх реалізацію, в цілому, весь шлях розвитку індивіда. [3]

Такий вплив філософії на практичні дії філософа заснований на переконаннях, які визначають його/її погляди на етику, мораль та соціальні проблеми. Це може мати важливе значення у формуванні образу філософа в суспільстві та визначати його/її внесок у розвиток філософії, культури та соціальних процесів.

Висновок. Отже, філософія впливає на спосіб життя та дії філософа, оскільки формує його/її переконання, цінності та погляди на світ. Цей вплив проявляється у практичній діяльності, етичних стандартах та глибині взаємодії з суспільством. Віддзеркалення філософії у житті філософа створює підґрунтя для розуміння його/її внеску у філософські дебати та формування культурного спадку.

Список використаних джерел:

1. Бойко Г. М. Реабілітаційна психологія. Полтава : АСМ, 2007. 340 с.

2. Бойко Г.М. Рекреаційна діяльність як складова філософії здорового способу життя. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2013. С. 97-99.
3. Атаманюк З.М. Цілісність особистості через призму соціальної філософії. Гілея: науковий вісник. 2019. С. 7-11.

МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Платон, давньогрецький філософ, став одним із найвизначніших філософів у світовій історії. Його внесок у розвиток філософії величезний і далекосяжний, тривалий і має практичне значення й сьогодні. Його ідеї лягли в основу багатьох філософських дискусій, і його вплив відчувався в різних сферах, включаючи метафізику, етику, політику та освіту. Його праці й ідеї були вирішальними для формування фундаментальних концепцій та напрямків у філософії, що визначило хід подальшого розвитку мислення.

Мета. Мета полягає у дослідженні місця та внеску Платона у філософії та виявленні актуальності його ідей для розвитку філософського дискурсу, а також визначення значимості внеску Платона у сучасність.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- визначити основні філософські принципи Платона, такі як теорія ідеалів, діалектика, етичні концепції та його погляд на державу.

- проаналізувати вплив Платона на розвиток філософії та з'ясувати, як його погляди вплинули на подальші філософські течії та вчення.

- дослідити його спадщину в сфері освіти та педагогіки, розкривши важливість його світогляду щодо виховання та навчання.

Оцінити критику, яку отримала його філософія, і виявити, як ця критика вплинула на подальший розвиток філософської думки.

Завдяки аналізу цих аспектів, можна зрозуміти широкий контекст і вплив, який Платон мав на історію філософії, і визначити його роль у формуванні її дискурсу.

Виклад матеріалу. Давньогрецький філософ Платон став одним із найвидатніших філософів світової історії. Його внесок у розвиток філософії величезний і далекосяжний, тривалий і має практичне значення й сьогодні. Його ідеї лягли в основу багатьох філософських дискусій, і його вплив відчувався в різних сферах, включаючи метафізику, етику, політику та освіту.

Одним із ключових принципів, який визначає його філософську систему, є його теорія мислення. Він вважає, що за реальним світом стоїть світ ідей, а за світом ідей – справжня реальність. Ця концепція зіграла важливу роль у філософських дискусіях про сутність і пізнання. Його діалектика і метод пошуку знань також заслуговують на уважне вивчення. Платон ввів поняття діалектики як методу пізнання істини, що стало основою для формування філософських пізнавальних теорій.

Значущість Платона у філософській спадщині знаходить відображення у його впливі на наступні покоління філософів. Його широко вивчені та обговорювані праці, такі як «Держава» та «Федір», дали поштовх для розвитку різноманітних шкіл та філософських течій, включаючи неоплатонізм та ідеї середньовічних філософів.

Незважаючи на широкий прийом його праць, Платона також критикували за його ідеї, зокрема за вчення про ідеальну державу, яка мала авторитарний характер. Ця критика спонукала до подальших обговорень щодо етики та політичної філософії, що дало поштовх до зрілого розуміння ролі прав і справедливості в суспільстві.

У сучасному світі ідеї Платона продовжують залишатися актуальними в контексті дебатів про моральність, політику та освіту. Багато з його принципів та концепцій використовуються у сучасній філософії для розробки нових теорій і досліджень у різних галузях знання. Також його вплив на сучасну освітню практику не може бути недооцінений, оскільки його ідеї про формування моральності та розвиток інтелектуальних здібностей залишаються актуальними в сучасних педагогічних підходах.

Ці аспекти показують, що філософія Платона відіграла важливу роль у формуванні фундаментальних ідей та понять, які продовжують впливати на сучасний світовий філософський дискурс та сучасну інтелектуальну думку.

Висновки: Отже, Платон залишив постійний слід у філософській думці, його ідеї і думки зберігають свою актуальність і сьогодні, він залишається одним із найвпливовіших філософів у всі часи. Реакція та критика на його ідеї і думки визначила подальший розвиток філософії як науки та сприяла становленню нових течій та напрямків.

Список використаної літератури:

1. Козинець О. Г., Остапенко А. І. Платон та Аристотель про державу і право. *Актуальні проблеми держави і права*. 2021. № 89. С. 37–41. URL: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i89.3187> (дата звернення: 21.10.2023).
2. Опанасюк В. В. та ін. Основні філософські ідеї Платона. 2005. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/19553> (дата звернення: 21.10.2023).
3. «Ідеальна» держава Платона як «виховний заклад» для підготовки до «небесного блаженства». *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Тернопіль, 2016. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/6789> (дата звернення: 23.10.2023).
4. Рижак Л. Філософія : підручник. Львів : ЛНУ ім. Ів. Франка, 2013. 649 с.
5. Шмат Р. Платон про справедливу державу. *Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія*. 2014..

ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ НАШОГО ЧАСУ

Постановка проблеми. Науково-технічний прогрес має вагоме місце в розвитку сучасної техногенної цивілізації і звичайно ж привертає до себе увагу філософів. В наш час спостерігається стрімкий розвитком сучасних технологій, наукових відкриттів, тощо. Розвиток наукового та технічного потенціалу також призводить до нових проблем, які потребують філософського аналізу та розуміння, їх вирішення.

Мета дослідження: філософське розуміння науково-технічного прогресу, визначення глобальних проблем сьогодення.

Завдання дослідження:

- Проаналізувати філософські погляди у сфері науки і техніки.
- Визначити глобальні проблеми нашого часу.

Науково-технічний прогрес є ключовим фактором у формуванні та еволюції техногенної цивілізації. Філософія в цьому контексті визначається як важливий інструмент для розуміння цього прогресу. Філософські погляди тут можуть зосереджуватися на розкритті етичних, соціокультурних, та метафізичних наслідків науково-технічного розвитку.

Ще у другій половині дев'ятнадцятого століття було досліджено першопричини техніки. Основоположником цього розділу філософії є Ернст Капп, який написав «Основні напрями філософії техніки. До історії виникнення культури з нової точки зору» (1877) [1]. У 1898 році свої роботи, присвячені філософії техніки, видають німецький філософ Фред Бон (одна з глав книги «Про обов'язок і добро») і російський інженер Петро Енгельмейер (брошура «Технічний підсумок XIX століття»). Предметом систематичного вивчення дана наука стала тільки в XX столітті. Різні аспекти філософії техніки розглядаються в марксизмі, трансгуманізмі та ряді інших напрямків. Вважалося, що техніка – це шлях до нових горизонтів буття [2].

За тисячоліття розвитку людської цивілізації науково-технічний прогрес пройшов складний та суперечливий шлях. На початкових етапах розвитку суспільства технічний прогрес відділявся від наукового і не мав тісного взаємозв'язку з ним до кінця XVIII - початку XIX століть. Тільки під час промислової революції відбулося прискорене зближення наукового і технічного прогресу, що призвело до формування цілісного науково-технічного прогресу (НТПР) [3].

Науково-технічний прогрес представляє собою неперервний рух у сфері науки та техніки, еволюційний розвиток всіх компонентів продуктивних сил суспільного виробництва. Його основою є глибоке розуміння та використання зовнішніх сил природи. Це об'єктивний та постійно діючий закон розвитку матеріального виробництва, який проявляється в послідовному удосконаленні техніки, технологій та організації виробництва з метою підвищення його ефективності [4].

У зв'язку із розвитком науково-технічного прогресу виник ряд глобальних проблем нашого часу, зокрема проблем пов'язаних із навколишнім середовищем. На сьогодні виділяють чотири головні чинники впливу науково-технічного прогресу на навколишнє середовище: збільшення населення земної кулі, скорочення природних мінеральних і паливних ресурсів, бурхливе зростання промислового виробництва та глобальне забруднення довкілля. Також є інші глобальні проблеми сьогодення у інших сферах. Відповідно виділяють наступні групи проблем: політичні, етнічні, демографічні, економічні, соціальні, продовольчі, екологічні.

Кожна глобальна проблема співвідноситься з усіма іншими, і очевидне, на перший погляд, вирішення однієї з них може ускладнити або якось впливати на рішення інших. Жодна з цих проблем не може бути вирішена за рахунок послідовного застосування заснованих на лінійному підході методів минулого. Як показав досвід, на певному рівні розвитку людства проблемні явища починають поширюватися усією планетою, незважаючи на відмінності конкретних соціально-політичних умов, що існують у різних країнах, – саме так вони утворюють глобальну проблему. Отже, різні глобальні проблеми мають єдину основу – стихійність і нерівномірність суспільного розвитку. Вирішення кожної з них вимагає від людства переходу до узгоджених, планомірних дій у світовому масштабі.

Висновки: філософське розуміння науково-технічного прогресу дозволяє розкрити його сутність та вплив на сучасність. Наслідки розвитку технологій вимагають уважного аналізу. Глобальні проблеми сьогодення стають ключовими для формулювання стратегій управління технологічним розвитком та забезпечення сталого та гармонійного розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Лук'янець В. Філософія техніки // Філософський енциклопедичний словник / Шинкарук В. І. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. С. 682. 742 с.
2. Мельник В. П. Філософські проблеми технікознавства. Львів, 1994
3. Ступницький. О. І. Науково-технічний прогрес // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. К.:Знання України, 2004
4. Вальчук Ю. Філософське осмислення науково-технічного прогресу . 2021
5. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34915/1/293.pdf>
6. Рахній О. Ю. Погіршення екологічного стану довкілля наслідок світового поліпшення рівня життя . 2020

7. URL:<https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/56-dvadtsyat-shosta-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/670-pogirshennya-ekologichnogo-stanu-dovkillya-naslidok-svitovogo-polipshennya-rivnya-zhittya>

ОСОБИСТІСТЬ ФІЛОСОФА (ФІЛОСОФІЯ ЯК ОБРАЗ ЖИТТЯ)

Постановка проблеми: Філософія - це наука, яка вивчає найзагальніші закономірності буття і пізнання, місце людини в світі, її сенс життя. Філософія має важливе значення для людини, суспільства і культури.

Платон і Аристотель розглядали філософію як науку, яка допомагає людині жити правильно. «Філософія - це наука, яка вчить, як жити.» - Платон

«Філософія - це прагнення до мудрості.» – Аристотель.

Мета дослідження полягає в тому, щоб дослідити взаємозв'язок між філософією та особистістю філософа. Філософія, як образ життя, передбачає, що філософські ідеї не лише досліджуються, а й втілюються в життя. Це означає, що філософія є не лише теоретичною дисципліною, а має практичне значення для життя людини. Дослідження цієї теми може допомогти нам краще зрозуміти, як філософія впливає на особистість людини. Це дослідження може бути корисним для тих, хто цікавиться філософією, а також для тих, хто хоче краще зрозуміти себе і своє місце в світі.

Аналіз досліджень та останніх публікацій. Філософія - це наука про знання, буття і мислення. Вона вивчає фундаментальні принципи і проблеми буття, пізнання і цінностей.

Філософія також є способом життя, який характеризується критичним мисленням, творчістю і прагненням до мудрості. Філософи, як правило, мають глибокий інтелект, розвинену логіку, критичне мислення та здатність до самоаналізу. Особистість філософа - це сукупність його інтелектуальних, емоційних і моральних якостей, які проявляються в його філософській діяльності. Філософська особистість формується під впливом багатьох факторів, включаючи генетику, середовище, освіту і досвід.

У сучасній філософії існує кілька підходів до дослідження особистості філософа. Один з підходів полягає в вивченні біографій і творчості великих філософів. Інший підхід полягає в аналізі філософських текстів з точки зору особистості їхніх авторів. Третій підхід полягає в проведенні спеціальних досліджень, присвячених особистості філософа.

Останні дослідження в галузі особистості філософа показують, що вона є складним і багатограним феноменом. Філософська особистість не може бути повністю зрозуміла без урахування її інтелектуальних, емоційних і моральних аспектів. Філософія вимагає від людини певних людських якостей. До них відносяться:

1) Любов до знань. Філософи завжди прагнуть до пізнання істини, вони не бояться ставити питання і шукати на них відповіді.

2) Критичне мислення. Філософ повинен бути здатний аналізувати різні точки зору і аргументи, щоб прийти до об'єктивних висновків. Філософський образ життя передбачає, що людина постійно аналізує навколишній світ і свої власні переконання.

3) Самоаналіз. Філософи постійно розмірковують над своїм життям, вони прагнуть зрозуміти себе і своє місце в світі.

4) Творчість. Філософ повинен бути здатний генерувати нові ідеї і концепції. Філософські ідеї можуть надихати людей на створення мистецтва, літератури та інших видів творчості.

5) Прагнення до мудрості. Філософ повинен бути зацікавлений у розумінні світу і себе. Філософи відкриті до інших думок і ідей, тому вони готові до дискусій і полеміки.

Постанова проблеми. Філософія - це не лише система знань про світ, а й спосіб життя. Філософія не просто дає відповіді на питання про буття, а й формує світогляд людини, її цінності, ідеали, поведінку. Тому особистість філософа невіддільна від його філософських ідей. Протягом життя людина безперервно накопичує і розширює знання про навколишній світ. Не всі ці знання мають для неї однакове значення в розумовому і практичному відношенні. Тому проходить відбір, систематизація знань на основі життєвих установок, в яких виявляються розуміння людиною свого місця в світі і відношення до нього. Ці прояви духовної діяльності людини знаходять відображення у вірі й переконаннях. Філософська концепція сенсу життя виходить із самоцінності життя. Людське життя не може бути випадковим і безглуздим, оскільки особистість розглядається як частина людства. Індивідуальне життя набуває сенсу як частина сукупного життя людей.

Виклад основного матеріалу:

Філософія завжди була важливим аспектом людського існування. Вона допомагає нам зрозуміти світ навколо нас, себе і наше місце в цьому світі. У сучасному світі, який постійно змінюється, філософія стає ще важливішою, оскільки вона допомагає нам орієнтуватися в цьому хаосі.

Філософія є не просто абстрактною теорією, а способом життя. Справжній філософ намагається застосовувати свої філософські ідеї в реальному житті. Це означає, що філософія може мати значний вплив на особистість і поведінку людини. У сучасному світі спостерігається зростання інтересу до філософії. Це пов'язано з тим, що люди все більше усвідомлюють, що філософія може допомогти їм знайти відповіді на важливі питання про життя, смерть, щастя та інші важливі теми. Особистість філософа має значний вплив на його філософські ідеї. Філософські ідеї є відображенням світогляду філософа, а світогляд, як правило, формується під впливом особистості філософа.

Наприклад, Сократ був філософом, який прагнув до мудрості і розуміння. Його особистість була відзначена такими рисами, як критичне мислення, любов до знань і відкритість до інших думок. Ці риси особистості Сократа знайшли своє відображення в його філософських ідеях, які були спрямовані на пошуки істини і розуміння світу.

Інший приклад - Платон, який був філософом, який вважав, що ідеї є вищою реальністю. Його особистість була відзначена такими рисами, як прагнення до ідеалу і утопізм. Ці риси особистості Платона знайшли своє відображення в його філософських ідеях, які були спрямовані на пошук ідеального суспільства.

Висновки. Отже, людина, індивід, не є ідеальною, але може себе такою зробити поглинувши у світ філософської науки. Наші успіхи залежать від правильних пріоритетів. Особистість філософа є важливою частиною філософії. Вона впливає на філософську діяльність людини, а також на її життєві цінності і переконання. Філософський образ життя може зробити людину більш щасливою і духовно розвинутою.

Список використаних джерел:

1. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: Навч. Посіб. Вища школа, Київ. 2003. 311с.
2. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Львів. «Новий Світ-2000». 2004. 528с.
3. Ярошовець В.І. Історія філософії. Київ. 2008. 112с

PHILOSOPHICAL AND LEGAL TEACHINGS OF H. HEGEL

Formulation of the problem: The interaction of individual Will and the State in Hegel's Philosophy of Law. Finding a balance between freedom and authority to achieve a just society.

Goal: To determine the essence of Hegel's legal doctrine

To achieve the goal, we set the **following tasks:**

- to investigate the philosophical views of Hegel
- analyze the main provisions of Hegel's philosophy of law

Presentation of the material. «Hegel's Philosophy of Law is a work that is a synthesis of his philosophical and political-legal research and one of the most famous works in the history of social thought. Ever since his student years, Hegel was concerned with issues of law. He actively studied the philosophical views of Plato, Aristotle, Rousseau, and Kant. These prominent philosophers inspired Hegel to write his early works, such as «Folk Religion and Christianity» (1792-1795), «The Positivity of the Christian Religion» (1795-1796), a letter to Schelling (Berne period), «The First Program of the System of German Idealism» (1796), «On Internal Relations in Württemberg» (1798), etc.

Hegel's philosophical and legal doctrine is presented in the most complete and systematized form in his work *Philosophy of Law* (1820). This is one of the most famous works in the history of legal political and social thought. The *Philosophy of Law* reflects the achievements of Hegel's philosophy in the field of social, political and legal issues. The basis of Hegel's philosophy of law is the disclosure of the dialectical movement of the concept of law from its abstract forms to concrete ones - from abstract law to morality, and then to morality. Hegel argues that the problematics of the philosophy of law begins with the objective spirit and has «a definite starting point, which is the result and truth of what precedes it and what constitutes its so-called proof.

The concept of Hegel's philosophy of law is interpreted as a science of law that deals with «positive law» (legislation). Hegel defines the task of the philosophy of law, according to which the true thought of law is its concept, the dialectic of which is revealed in the *Philosophy of Law*. In the realm of objective spirit, Hegel allows for the realization of the principles, models, and rules of his dialectic in this subject area of study. The degree of objective spirit is a sphere with its own special logical and epistemological content of concepts and patterns of their movement. Hegel's dialectical and logical construction of the world of objective spirit is accompanied by a socio-political and ethically significant transformation of the conceptual apparatus of dialectical research. Hegel substantiated his political and legal views in the *Philosophy of Law*, which reveal the political content and significance of dialectic itself and its application to the problems of the state and law. Hegel distinguished two components in the philosophy of law: the historical component - historically specific political and legal views and the theoretical component - a set of politically significant conceptual positions arising from Hegel's application of dialectic to the field of politics. Hegel believes that the historical and theoretical components are inseparable. In «*Philosophy of law*» Hegel emphasizes the theoretical and conceptual side of his political and legal education. These constructs are associated with various aspects of conformism, uncriticality, anti-democracy, and anti-individualism that are inherent in Hegel's dialectic of politics. In the doctrine of the objective spirit, the idea of the identity of thinking and being is refracted into the thesis of the identity of the reasonable and the real: «What is reasonable is real; and what is real is reasonable» [1, p.53].

Conclusion. Hegel made a great contribution to the philosophy of law. He is credited with developing the dialectical method of research, which in its content includes the laws and principles of dialectical logic, the laws of thinking, and the achievement of a balance between individual freedom and the authority of the state to achieve a just and harmonious society.

References

1. Fundamentals of Philosophy of Law, or Natural Law and Statecraft / Translated from German by R. Osadchuk and M. Kushnir. - K.: Universe, 2000. - c. 336. - Parallel title page in German
2. Hegel, C. J. Friedrich, Karl Hegel, J. Sibry. *Philosophy of History*. - Dover Publications., 1935, 480 p.
3. Hegel G.W.F. *Science of Logic*. Cambridge University Press, 1972, 790 p.
4. *Phenomenology of the spirit* / German translations by P. Taraschuk;
5. Scientific ed. by Y. Kushakov. K: Solomiya Pavlychko Publishing House. «Osnovy, 2004. 548 p.

MATERIAL AND SPIRITUAL VALUES IN THE SYSTEM OF ECONOMIC EXISTENCE

Formulation of the problem: what are material and spiritual values in the system of economic existence. Examples of values and influence in society. The totality of these spiritual and material shifts, the creation of a more perfect and hierarchically higher system of socio-economic relations.

Goal: To consider and investigate values in the system of economic existence. to reveal their essence, meaning and influence system of economic existence. Determine the meaning of material and spiritual values.

Presentation of the material. Modern society functions in a system in which the interaction of material and spiritual values determines its development and character. It is important to understand how these two components interact and affect economic life.

Material values embody the economic essence of society. They include monetary resources, technologies, production facilities and other material assets that determine the economic potential of a country or an individual. The development of technology and the efficient use of material resources are key to achieving economic growth and raising the standard of living.

Tangibles:

– Production and Resources: Economic existence is related to the production of material goods and services. Resources such as labor, capital, land and raw materials are the main components of this process.

– Economic Activity: Material assets include money, bank accounts, real estate, vehicles, and other tangible assets that determine the economic status and capabilities of an individual or business.

– Economic Growth: A society often measures its economic success by measures such as GDP, investment, employment, and living standards, which are material considerations.

– However, the true essence of society is not limited to material aspects only. Spiritual values contribute to the formation of cultural identity and social structure. Cultural values, which are passed down through generations, determine the national character and way of life. Freedom, education, morality are spiritual aspects that shape the value orientations of society.

Spiritual values:

– Culture and Traditions: Spiritual values include cultural aspects that are passed down from generation to generation, such as language, rituals, art and other expressions of national or ethnic identity.

– Freedom and Human Rights: Spiritual values can include ideas about freedom, human rights, and social justice that form the basis for creating a just society.

– Education and Knowledge: The acquisition of knowledge and education are considered spiritual values because they contribute to the development of the individual and society as a whole.

– Morality and Ethics: Spiritual values can be related to morality and ethics, which define what is right or wrong in behavior and interaction.

The joint interaction of these two dimensions is key to achieving harmony in the economic being. For example, economic development can be a means to strengthen cultural heritage and ensure access to education for all sections of society. On the other hand, cultural diversity and the flourishing of spiritual values can be a stimulus for creativity and innovation in the economy.

However, an imbalance can arise when, under the influence of material values, society risks losing its spirituality and identity. Preserving cultural heritage and taking into account spiritual needs ensure that economic development is based on values that contribute to a dignified and balanced life for all members of society.

Conclusion. Therefore, material and spiritual values interact, creating a complex system that determines the economic existence of modern society. The balance between them is the key to achieving sustainable development, in which people can enjoy not only material goods, but also the enrichment of spiritual life.

References

1. Brewster J. Beliefs, Values, and Economic Development. URL: <https://www.jstor.org/stable/1236017>
2. Zsolnai L. Frugality: Rebalancing Material and Spiritual Values in Economic Life. URL: https://www.academia.edu/37760373/Frugality_Rebalancing_Material_and_Spiritual_Values_in_Economic_Life
3. Noy D. Material and Spiritual Conceptions of Development: A framework of ideal types. URL: https://escholarship.org/content/qt3w66w6p5/qt3w66w6p5_noSplash_0dec345d2ce81e9fa8177b7390b29111.pdf?t=qlffyd

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ФІЛОСОФУВАННЯ

Актуальність теми дослідження. Дослідження порівняльного аналізу західного та східного філософування є актуальним з кількох причин. По-перше, у світі, де глобалізація та взаємодія культур стають все більш важливими, розуміння філософських традицій різних частин світу сприяє побудові глибшого взаєморозуміння та толерантності.

По-друге, врахування різниць у підходах до філософських питань може мати практичне застосування в сучасних глобальних викликах. Об'єднання західних та східних концепцій може вести до нових ідей та стратегій в сферах, таких як екологічна стійкість, міжкультурний діалог та етичне лідерство.

Крім того, вивчення взаємодії філософських традицій допомагає розкрити загальні цінності та основоположні принципи, які можуть служити основою для конструктивної співпраці та побудови майбутнього, де різні культури можуть долучати свої сили до вирішення спільних завдань. Таким чином, дослідження порівняльного аналізу західного та східного філософування відкриває нові перспективи для розвитку світового співтовариства в епоху глобальних змін.

Метою дослідження є ретельний та систематичний аналіз філософських традицій заходу та сходу з метою виявлення їхніх відмінностей та спільних рис. Дослідження спрямоване на аналіз філософських систем, що допоможе глибше зрозуміти різноманіття культур та думок у світі.

Виклад матеріалу. Порівняльний аналіз західного та східного філософування розкриває важливі відмінності у підходах до основних філософських питань. Західна філософія, зокрема грецька, акцентується на раціоналізмі та логіці, прагнучи до розуміння світу через аналіз та дедукцію.

Східне філософування, як, наприклад, індійське чи китайське, спрямоване на внутрішню перетворюючу практику, підкреслюючи глибину інтуїції та сприйняття. Східні системи, такі як буддизм чи даоїзм, прагнуть до досягнення гармонії з природою та власним «я» [1, с. 83].

Західна філософія тенденційно ставить людину в центр уваги, розвиваючи концепції індивідуалізму та особистісної свободи. Східна філософія, натомість, спрямована на пошук сполучення з усім живим, відмовляючись від виокремленості.

Однак обидві традиції мають свої унікальні внески в розвиток світової філософії. Західна - це логічна структура та аналіз, східна - це глибоке розуміння природи та внутрішнього світу. Знання обох підходів може збагатити філософський діалог та сприяти глибшому розумінню людства самого себе.

Обидві філософські традиції також відображають різні підходи до часу та існування. Західна філософія, часто, розвивається у межах історичного та лінійного сприйняття часу, де події розглядаються як послідовні етапи у розвитку [2].

Східна філософія, навпаки, часто асоціюється із циклічним розумінням часу, яке відображає неперервність та повторюваність подій у великому космічному циклі. Такий погляд відображає віру у вічність та взаємозв'язок всього існуючого.

Усупереч цим відмінностям, обидві традиції ставляться до ключових філософських проблем, таких як сенс життя, мораль, справедливість та етика [3, с. 65]. Шляхи до досягнення цих цілей можуть відрізнятися, проте обидві філософії розглядають ці питання як важливі для людського існування.

У світі, який стає все більш глобалізованим, важливо розуміти та поважати різноманіття філософських підходів. Порівняльний аналіз західного та східного філософування сприяє глибшому взаєморозумінню і відкриває нові перспективи на шляху до мудрості та розвитку людства.

Крім того, розглядаючи західне та східне філософування, можна відзначити їхні взаємовпливи та обмін ідеями. Наприклад, вплив буддизму на західні думки про медитацію та внутрішній світ, або учення античних філософів, таких як Платон, які знайомились з індійськими традиціями через подорожі та культурний обмін.

Зараз, в епоху глобалізації, цей обмін ідей лише зростає, сприяючи виникненню нових синтезів та інновацій у філософії. Захід та Схід навчають один одного, розширюючи горизонти розуміння та доповнюючи свої традиції новими перспективами.

В цьому контексті важливо визнати, що обидві філософські традиції мають величезний потенціал для взаємодії та спільної роботи над глобальними викликами, такими як екологічна криза, соціальна справедливість та етичне лідерство. Розуміння як унікальності, так і спільного в філософських традиціях може слугувати основою для конструктивного діалогу та співпраці в сучасному світі.

Висновок. Порівняльний аналіз західного та східного філософування допомагає розкрити багатогранність та різноманіття людського мислення. Відмінності у підходах до раціональності, інтуїції, часу та існування дозволяють нам краще розуміти сутність кожної філософської традиції.

Важливо пам'ятати, що ці різні підходи можуть взаємодіяти та збагачувати один одного, а не конкурувати. Глобальний обмін ідеями сприяє формуванню нових концепцій та спільним відповідям на виклики нашого часу. За величезним розмаїттям філософських традицій можна розгледіти спільні цінності та шляхи до побудови гармонійного та розуміючого світу.

Список використаної літератури:

1. Білецький І. П. Феномен науки в контексті парадигм філософування. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: «Теорія культури і філософія науки». 2017. Вип. 56. С. 80–84.
2. Зуєв В., Костроміна Г. Парадигмальність і гуманістичний зміст філософії. DÉBATS SCIENTIFIQUES ET ORIENTATIONS PROSPECTIVES DU DÉVELOPPEMENT SCIENTIFIQUE. 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-01.10.2021.v2.01> (дата звернення: 11.11.2023).
3. Chornobai O., Koval I. Change of the paradigm of philosophy as a basis of determination in theory of evidence. Visnik Nacional'nogo universitetu «Lvivska politehnika». Seria: Uridicni nauki. 2018. Vol. 2018, no. 902. P. 61–67.

РАЦІОНАЛІЗМ Р. ДЕКАРТА

Постановка проблеми: Філософська думка завжди намагалася розглядати протиставлення між розумом і чуттями, але великий французький філософ Рене Декарт, живши в 17 столітті, підняв цю дискусію на новий рівень. Він розробив концепцію раціоналізму, яка обмежує роль чуттів у процесі досягнення істини та аргументує вагу розуму у цьому процесі. Таким чином, головною метою Декарта було створення методу та підходу до пізнання світу, які б дозволили досягати найвищої ступені істини.

Мета:

Мета раціоналізму Рене Декарта полягає у визначенні правильного методу досягнення істини та звільненні розуму від сумнівів, що перешкоджають об'єктивному сприйняттю світу. Він прагнув виключити підвладність обмеженням і помилкам, зокрема похибкам чуттєвого сприйняття. Це об'єктивне дослідження було спрямоване на відновлення розуму, дозволяючи людині відкривати справжність за допомогою розумового мислення, а не інтуїтивних вражень.

Виклад матеріалу. Декарт, як видатний філософ та вчений свого часу, висунув та розвинув концепцію раціоналізму у своєму творі «Роздуми про перше», який часто називають також «Дискогіра», іноді використовуючи фразу «Cogito, ergo sum» як символ раціоналізму. Його головна мета полягала в розробці нового методу доведення істини та обґрунтування важливості розуму в процесі пізнання світу.

Декарт виставив сумнів у всьому, чого можна було сумніватися. Він застосував метод сумніву, шукаючи сферу сумніву в усьому, включаючи сенсорне сприйняття, традиційні авторитети та наочний розум. Таким чином, він прийшов до висновку, що можна сумніватися у всьому, крім факту свого власного мислення.

Його славетне «Cogito, ergo sum» (я мислю, отже існую) стало точкою виходу для всієї його філософії. Декарт вважав, що, навіть у найбільших сумнівах, само актуальне мислення підтверджує існування суб'єкта, який мислить. Цей пункт став внутрішньою точкою опори для Декарта, і він використовував його для побудови нового філософського підходу, який б надав важливість розуму.

Другий ключовий елемент філософії Декарта - розділення розуму та матерії. Він переконував, що розум та розумове мислення є окремими від матерії, і саме розумова діяльність може привести до досягнення істини. Чуттєве сприйняття, за Декартовою думкою, підлягало ілюзіям та можливим помилкам, а отже, не могло бути надійним джерелом знань. Це розділення дало поштовх для розвитку раціонального методу пізнання світу, де розум та розумова діяльність ставали основними інструментами досягнення істини.

Для Рене Декарта раціоналізм не був просто філософською теорією, але і методом доведення істини в науці. Його «метод сумніву» передбачав постійний аналіз і сумнів у тому, що прийнято за істину. Цей метод дозволив відкинути всі сумнівні факти та прийняти лише ті, які можна було обґрунтувати розумовим шляхом.

Декарт вважав, що розум може розв'язувати будь-які проблеми та досягати істини, якщо він використовується логічно та методично. Він розробив чіткі правила для розумового мислення, відомі як «правила для направлення розуму», які встановлювали порядок і послідовність дій для досягнення об'єктивної істини.

Декарт також вніс важливий внесок у розвиток філософії розуму та психології. Його роздуми про природу розумового сприйняття та мислення відкрили нові можливості для вивчення психіки та розуму. Ця концепція була пізніше використана для розвитку психології як науки.

Заклучення:

Раціоналізм Рене Декарта представляє собою одну з найвпливовіших концепцій у філософії та науці. Декарт наголосив на важливості сумніву та об'єктивному мисленні для досягнення істини, ставши піонером раціонального методу дослідження. Його фраза «Cogito, ergo sum» стала визнаним символом раціоналізму та надійним фундаментом для всіх інших філософських концепцій. Декарт розробив та впровадив ідею розуму як надійного інструмента для пізнання світу, і ця ідея продовжує впливати на сучасну філософію, науку та суспільну думку. Його раціоналізм залишається однією з найважливіших рис інтелектуального розвитку людства.

Для Рене Декарта раціоналізм не був просто філософською теорією, але і методом доведення істини в науці. Його «метод сумніву» передбачав постійний аналіз і сумнів у тому, що прийнято за істину. Цей метод дозволив відкинути всі сумнівні факти та прийняти лише ті, які можна було обґрунтувати розумовим шляхом.

Декарт вважав, що розум може розв'язувати будь-які проблеми та досягати істини, якщо він використовується логічно та методично. Він розробив чіткі правила для розумового мислення, відомі як «правила для направлення розуму», які встановлювали порядок і послідовність дій для досягнення об'єктивної істини.

Декарт також вніс важливий внесок у розвиток філософії розуму та психології. Його роздуми про природу розумового сприйняття та мислення відкрили нові можливості для вивчення психіки та розуму. Ця концепція була пізніше використана для розвитку психології як науки.

Висновок:

Раціоналізм Рене Декарта став історичним мільє для філософії, науки та людського інтелекту. Ця концепція розширила межі можливого в пізнанні світу та дала поштовх для створення об'єктивного методу досягнення істини. Декарт перетворив сумнів у потужний інструмент для розумового аналізу та об'єктивного мислення.

Відомий принцип «Cogito, ergo sum» став вічною пам'яткою філософського та наукового дослідження, визначаючи роль розуму як надійного джерела знань. Раціональний метод Декарта надав засади для розвитку науки та суспільного прогресу, розкриваючи важливість об'єктивності та критичного мислення.

Декарт і його раціоналізм залишаються важливими для нашого розуміння світу і продовжують впливати на розвиток філософії, науки та нашого сприйняття істини. Він нагадує нам, що розумове мислення та сумнів є ключовими складовими інтелектуального розвитку та пізнання. Таким чином, раціоналізм Рене Декарта залишається однією з найважливіших філософських концепцій, яка визначає наше розуміння світу та способ, яким ми досягаємо істини.

Список використаної літератури

1. Основи сучасної філософії: Підручник. / Під ред. М.Н. Росенко. - спб.: Видавництво «Лань», 1999. - 295 з.
2. Кальной И.И. Філософія: Підручник. - спб.: Изд-у «Юридичний центр Прес», 2002. - 447 з.
3. Бех Ю. В. Філософія управління соціальними системами: монографія Ю. В. Бех ; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 623 с.
4. Булат Є. А. Правові і філософські аспекти наукових відкриттів: монографія Є. А. Булат, В. І. Дирда. – Дніпропетровськ : Герда, 2015. – 161 с.
5. Основні функції філософії управління [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studfiles.com>

ПАНТЕЇСТИЧНА ОНТОЛОГІЯ М. КУЗАНСЬКОГО

Постановка проблеми: Миколай Кузанський, відомий також як Ніколаус Кузанус, є одним із найвидатніших філософів середньовіччя, чії ідеї принесли значний вплив на філософське мислення й розвиток пантеїзму. Його пантеїстична онтологія розглядає Всесвіт як вираз єдності та взаємозв'язку між Богом, природою та людиною. Однак, як саме він уявляв цю єдність та взаємозв'язок і чому вони були важливі для його філософських уявлень, - ось що потребує нашої уваги.

Мета: Наша розвідка ставить за мету розкрити ключові принципи пантеїстичної онтології Миколая Кузанського. Ми прагнемо розібратися в тому, як він сприймав Всесвіт та природу як єдине ціле, виявити його уявлення про роль Бога та людини в цій гармонії, а також з'ясувати, як ці ідеї могли вплинути на подальший розвиток філософської думки.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні завдання:

– Дослідити, як пантеїстичні ідеї Кузанського взаємодіяли з традиційними релігійними концепціями та як це вплинуло на їхнє розвиток чи конфлікти в церковному оточенні.

– Вивчити, як пантеїстична онтологія Кузанського відобразилася на розвитку філософського мислення пізніше в історії, визначивши наявність нових філософських шкіл чи концепцій, що базуються на його ідеях.

Виклад матеріалу:

Пантеїзм Миколая Кузанського ґрунтувався на ідеї єдності всього існуючого. Він вважав, що Бог, Всесвіт і людина - це різні аспекти однієї загальної реальності. Кузанський відмовлявся від традиційного уявлення про Бога як окремої істоти поза світом, а натомість розглядав його як силу, яка пронизує кожну частину природи. Він вбачав Бога у всій Всесвітній природі, у всіх живих істотах та у самій людині.

Для Кузанського, людина відігравала особливу роль у цій єдності. Він підкреслював, що людина може досягти злиття з Богом через самопізнання та контемпліацію Всесвіту. Ця єдність з Богом через пізнання природи та самопізнання мала величезне значення для розвитку особистості та для досягнення глибшого розуміння світу.

Кузанський вважав, що Бог, як одній з реальних форм існування, присутній у всьому, включаючи матерію, душі і духовність. Для нього Всесвіт і людина не були відокремленими сутностями, але склалися зі спільного Божого існування. Це привело до його переконання, що Всесвіт – це вираження Божої сутності, в якому Бог виявляється в усіх аспектах існування.

Така концепція визначала і роль людини в цій загальній єдності. Людина, за словами Кузанського, мала можливість досягнення єдності з Богом через самопізнання та контемпліацію Всесвіту. Посилаючись на ідею «компактної єдності» (самопізнання), Кузанський розглядав процес віддзеркалення світу у собі самому. Він закликав до вивчення природи як шляху до розуміння Бога.

Це було важливо для його етичної та духовної філософії, оскільки саме через цю єдність людина мала можливість досягти духовного зростання та ближчого зв'язку з Божественним. Контемпліація природи та самопізнання допомагали людині розвивати внутрішній світ та розуміння всього навколо неї.

Такий підхід сформулював нові перспективи сприйняття Всесвіту, в якому людина виступала як співтворець гармонії та порозуміння всього навколо неї. Кузанський вважав, що це зв'язок із Божим присутнім у всьому сприяв розвитку людини як моральної та духовної істоти.

Його філософські ідеї стали ключовими у формуванні наступних концепцій пантеїзму та сприяли розвитку обґрунтування гармонії між природою, Богом та людиною. Це завдячуємо йому багатшому розумінню світу навколо нас через призму духовних та філософських поглядів.

Кузанський був католицьким теологом, однак його філософські погляди суттєво відрізнялися від традиційних уявлень церковної доктрини свого часу. Він розвивав свою онтологію, глибше досліджуючи природу Бога та єдність всього існуючого. Його погляди на образ Бога та його взаємозв'язок зі світом були досить відмінними від традиційних християнських уявлень, оскільки він підкреслював нескінченність, усюди присутній та всепроникаючий характер Бога, відображений у всьому створенні.

Однією з ключових точок його філософії була ідея «Кінцевої Істини». Кузанський вважав, що людське розуміння обмежене і неспроможне зрозуміти абсолютну істину, яка належить лише Богу. Це підкреслювало його підхід до пізнання, де людина повинна намагатися досягти злиття з Божественним через дослідження природи та самопізнання.

Кузанський надавав великий акцент на важливість дослідження та контемпліації природи як способу досягнення внутрішньої гармонії з Всесвітом та Божественним. Це було засобом досягнення духовності та розвитку особистості.

Його роботи відіграли значну роль у формуванні пантеїстичної філософії, яка вплинула на подальший розвиток метафізики, теології та філософії релігії. Його ідеї про єдність та співвідношення між Богом, природою та людиною принесли вагому допомогу у розвитку філософського мислення, спонукаючи до пошуку нових шляхів розуміння Божественного та місця людини в цьому всесвіті.

Таким чином, пантеїстична онтологія Миколая Кузанського відобразила величезний вплив на розвиток філософії та релігії, пропонуючи новий погляд на співіснування Бога, природи та людини.

Висновки. Миколай Кузанський, як видатний філософ та теолог свого часу, запропонував пантеїстичну онтологію, що визначила нові риси у сприйнятті співвідношень між Богом, природою та людиною. Його унікальні погляди на єдність Всесвіту та її відображення у божественному підкреслили значення самопізнання через контемпляцію природи для досягнення духовного розвитку. Ці ідеї відіграли суттєву роль у формуванні пантеїстичного мислення та вплинули на розвиток філософії, теології та релігії, надихаючи на подальші рефлексії про роль людини в цій гармонії між Божественним та створенням. Його спадок виявив значущий вплив на розвиток філософського мислення та спонукав до подальших досліджень співіснування людини, Бога та природи.

Список використаної літератури

1. Гнатюк Я.С. Аналітика філософії: навч. пос. Київ: Кондор-Прес, 2020. 236 с.
2. Воронюк О.Л. Основи філософських знань: навч.-метод. пос. Київ: ВСВ Медицина, 2018. 120 с.
3. Лузан А. Вступ до філософії. Київ: ЦНЛ, 2019. 136 с.
4. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини. Київ: ЦУЛ, 2020. 393 с.

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ.

Постановка проблеми. Середньовічна філософія є періодом, насиченим величезною кількістю філософських дебатів та розмов про найважливіші питання існування та пізнання. Однією з ключових проблем, яка виникла в цей час, була дискусія між реалізмом та номіналізмом. Ця проблема зосереджувалася на питанні природи універсалій і мала значний вплив на розвиток філософії в цей період.

Мета. Метою є розгляд проблеми реалізму та номіналізму в середньовічній філософії, виокремлення ключових аспектів цієї дискусії та розкриття її впливу на філософське мислення того часу.

Завдання до мети. Проаналізувати основні положення реалізму та номіналізму.

– Визначити ключові постулати представників обох напрямків та їх взаємовідношення.

– Оцінити вплив дискусії про реалізм та номіналізм на філософське мислення та розвиток науки в середньовіччі.

Виклад матеріалу:

Реалізм та номіналізм представляли собою протилежні підходи до питання про універсалії. Реалісти вважали, що універсалії – це реальні сутності, існуючі незалежно від конкретних об'єктів. Номіналісти, навпаки, стверджували, що універсалії – це лише імена або поняття, які не мають самостійного існування.

Основні представники реалізму, такі як Платон, вважали, що ідеї або форми (універсалії) існують у світі ідей, незалежно від конкретних об'єктів. Номіналісти, серед яких виділявся Уільям з Оккама, стверджували, що універсалії є лише продуктом нашого мовлення і не існують незалежно від конкретних речей.

Ця дискусія великою мірою вплинула на розвиток філософського мислення того часу. Номіналізм Уільяма з Оккама, наприклад, вплинув на методологію науки, поклавши акцент на конкретність та спрощення гіпотез. Реалісти ж розвивали ідеї про об'єктивність та існування абстрактних сутностей, що знайшло своє відображення в релігійних та метафізичних доктринах.

Ця філософська дискусія також вражала теологічні погляди того часу. Природа універсалій була не лише абстрактним питанням для філософів, але й викликом для релігійної традиції. Наприклад, питання про те, чи є загальні поняття, які існують незалежно від Бога, чи ж Бог є єдиною реальністю, може впливати на трактування природи віри і розуму.

У середньовіччі також існувала спроба поєднати ці протилежні погляди. Наприклад, філософ і теолог Джон Данс Скотус пропонував концепцію «хайльзму», яка поєднувала елементи реалізму і номіналізму. Він аргументував, що універсалії існують як конкретні, але не реальні сутності, але вони також мають певну індивідуальність.

Дискусія про реалізм та номіналізм також стала важливою частиною загального контексту розвитку науки. Питання про те, чи відображають наші концепції реальний світ, мали велике значення для фізиків, астрономів та природознавців того часу.

В інтелектуальному вимірі ця проблема змусила людей середньовіччя вдуматися у природу пізнання і виявити його межі та можливості. Ця дискусія визначила шлях для розвитку філософії та науки в подальшому, залишаючи свій слід у розумінні природи, релігії і суспільства.

Більшість філософських ідей того часу виникала в контексті релігійного світогляду, і дискусія про реалізм та номіналізм не була винятком. Релігійні доктрини та погляди на природу людини і всесвіту взаємодіяли з філософськими концепціями.

Зокрема, питання про те, чи існують загальні ідеї, що існують незалежно від конкретних об'єктів, мали важливий вплив на розуміння моралі та справедливості. Філософи середньовіччя вивчали, чи можна встановити об'єктивні моральні норми на основі існування абстрактних сутностей.

Окрім того, дискусія про реалізм та номіналізм мала свої віддзеркалення в суспільному ладі. Визначення того, яка частина реальності є загальною, а яка – лише індивідуальною, впливало на розуміння колективних інтересів та прав людини.

Філософія середньовіччя поклала початок багатьом ідеям, що вплинули на подальший розвиток філософської думки і наукового методу. Проблема реалізму та номіналізму визначала напрями розвитку інтелектуального спрямування, які продовжились через століття та вплинули на формування сучасного світогляду.

Середньовічна дискусія про реалізм та номіналізм також відображала зіткнення теології та філософії. Питання про те, чи можна досягти пізнання про Божественне через абстрактні універсалії, чи ж лише через конкретні індивідуальні об'єкти, становило серйозний етичний та релігійний виклик.

Представники реалізму, такі як Августин Аврелій, вбачали в універсаліях можливість ближчого спілкування з Богом, тоді як номіналісти, відзначаючи індивідуальність та конкретність, більше підкреслювали безпосередній контакт з Божественним через конкретні явища світу.

Ця дискусія також поглиблювала розуміння природи людини та її місця у світі. Питання про те, чи є загальні ідеї, що притаманні усім людям, мало важливий вплив на розвиток етики та соціальних наук, спонукаючи до розгляду загальнолюдських цінностей та соціальних структур.

Важливим аспектом є також те, як ця дискусія створювала фундамент для розвитку образотворчого мистецтва і літератури. Представники реалізму та номіналізму впливали на уявлення художників і письменників щодо того, як вони відображають світ та інтерпретують його через свої твори.

Висновки:

Проблема реалізму та номіналізму в середньовічній філософії виявилася ключовою для розуміння природи пізнання, релігійних та моральних понять. Дискусія вплинула на розвиток філософського, релігійного та наукового мислення, визначаючи напрями думки і впливаючи на подальші етапи інтелектуальної історії. Суттєвий вклад унесли як реалісти, так і номіналісти, створюючи фундаментальні основи для розуміння сучасного світу та філософського мислення.

Список використаних джерел:

1. Чаплигін О.К., Пономарьов О.С., Каслін М.Д. Основи філософії інженерної освіти: Навчальний посібник. Харків: ХНАДУ, 2017. 190 с.
2. Фюрст М., Трінкс Ю. Філософія Марія Фюрст, Юрген Трінкс. К.: Дух і Літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. 544 с.
3. Симоненко С., Сулим О., Шмиголь М., Щубелка Н., Юшкевич Ю., Сандюк Л. Основи філософії: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 412 с.
4. Вступ до філософії. Навч. посіб. за ред. Л.Нікітін. К. : Центр навчальної літератури, 2020. 256 с.

РЕНЕСАНСНІ НЕОПЛАТОНІЗМ ТА НАТУРФІЛОСОФІЯ ПРО СВІТОБУДОВУ

Постановка проблеми. У період Ренесансу виникла суттєва революція в мисленні та сприйнятті світу. На тлі відродження стародавніх ідей, неоплатонізм, та натурфілософія стали ключовими концепціями. Ці філософські школи намагалися розкрити та пояснити структуру всесвіту, використовуючи елементи як духовного, так і матеріального світу. Як вони співвідносили духовні та природні аспекти у своїй концепції світобудови? Як ці ідеї вплинули на розвиток філософської думки та сприйняття природи?

Мета:

Ця розвідка має на меті розглянути взаємозв'язок між ренесансним неоплатонізмом та натурфілософією в контексті світобудови. Вивчити, як ці філософські школи використовували й поєднували поняття духовного та матеріального у формуванні своїх уявлень про природу та всесвіт. Також дослідити, як ці ідеї вплинули на культурний розвиток, наукові відкриття та загальне розуміння природи та існування людини.

- Порівняти основні ідеї неоплатонізму та натурфілософії щодо єдності духовного та матеріального.
- Аналіз конкретного твору мистецтва чи архітектури, виявивши вплив неоплатонізму та натурфілософії.
- Рецензувати сучасні філософські та наукові роботи, що використовують ідеї Ренесансного неоплатонізму та натурфілософії.

Виклад матеріалу. Ренесансний період став важливим в історії філософії, оскільки привів до відродження і переосмислення стародавніх філософських концепцій. Неоплатонізм, зокрема, спробував поєднати ідеї Платона з ідеями абсолютного єднання, вважаючи матеріальний світ лише відображенням духовного. Ця філософія розглядала світ як гармонійну систему, в якій духовні та матеріальні аспекти переплітались.

Натурфілософія, у свою чергу, підкреслювала важливість природи та природних процесів для розуміння всесвіту. Вона спиралася на спостереження, емпіричні дані та дослідження природи для пояснення структури світу.

Ці дві школи філософії мали суттєвий вплив на культурний та інтелектуальний розвиток. Вони допомогли створити новий образ світу, який сприймався як єдність духовного та матеріального, відкриваючи нові горизонти для розвитку науки, мистецтва та загального розуміння буття.

Неоплатонізм у Ренесансі відновив ідеї Платона та Плотіна, підкреслюючи ідею єдиного абсолютного початку, від якого виходять усі інші реальності. Це привело до того, що природа розглядалася як відображення духовних ідей чи архетипів. У цьому контексті природа стала символом ідеального світу, в якому реальність матеріального світу є відбитком духовного.

З іншого боку, натурфілософія підкреслювала важливість природи як джерела знання. Філософи цього напрямку вважали, що спостереження та вивчення природних процесів може розкрити та розуміти закони всесвіту. Ця парадигма акцентувала на емпіричних даних, наукових дослідженнях і відмові від використання виключно метафізичних теорій.

Зв'язок між неоплатонізмом та натурфілософією в Ренесансі являв собою важливу філософську парадигму. Хоча обидві школи спрямовані на розуміння всесвіту, підходи вони використовували різні. Неоплатонізм був спрямований на ідею ідеальної реальності, в той час як натурфілософія апелювала до емпіричних даних та природних законів. Проте обидві філософські течії виступали за важливість поєднання духовного та матеріального, відображаючи ідею єдності у всесвіті, хоча через різні призми тлумачення.

Ідеї неоплатонізму та натурфілософії відіграли значну роль у формуванні наукових та культурних підходів Ренесансу. Наприклад, Гійом Боден, відомий натурфілософ, вважав, що природа має математичну структуру, яку можна вивчати та розуміти через науку. Його погляди стали основою для розвитку наукових та математичних концепцій у подальші століття.

Наукові відкриття, зроблені в період Ренесансу, викликали великий інтерес до природи та всесвіту. Це стало підґрунтям для подальших досліджень у галузі астрономії, фізики та біології.

Крім наукових досягнень, ці філософські концепції вплинули на мистецтво, літературу та архітектуру Ренесансу. Художники та письменники використовували символіку природи та духовних ідей для створення своїх творів, втілюючи в них ідею єдності духовного та матеріального.

Наукові та культурні досягнення періоду Ренесансу невід'ємно пов'язані з ідеями неоплатонізму та натурфілософії. Ідеї Гійома Бодена про математичну структуру природи стали ключовими для наукових досліджень, особливо в математиці та астрономії. Крім того, митці та архітектори використовували символіку природи та духовних ідей у своїх творах, що сприяло розвитку мистецтва та архітектури того часу.

Ідеї, розроблені неоплатоністами та натурфілософами Ренесансу, залишаються актуальними й у сучасному світі. Зокрема, в дослідженнях сучасних філософів та науковців нерідко виявляються сліди цих ідей у сучасних концепціях про природу та всесвіт.

Ренесансний неоплатонізм та натурфілософія стали важливими складовими для розуміння світу та його структури. Їх вплив на розвиток науки, мистецтва та філософської думки надовго залишиться важливим для подальших досліджень та рефлексії над сутністю світу.

Сучасне сприйняття ідей Ренесансного неоплатонізму та натурфілософії продовжує впливати на сучасну філософію та наукові дослідження. Ці ідеї не втратили своєї актуальності, а навпаки, вони викликають зацікавленість

та інтригують сучасних вчених, філософів та творців. Вони надалі спонукають до досліджень у галузі природознавства, філософії та мистецтва, відкриваючи нові перспективи для розвитку людського розуміння світу.

Висновки: Ренесансний неоплатонізм та натурфілософія спільно внесли значний вклад у філософське, наукове та культурне сприйняття світу. Вони надали новий спосіб розглядати природу та всесвіт, підкреслюючи важливість співвідношення духовного та матеріального. Вплив цих філософських шкіл на науку та мистецтво Ренесансу стимулював нові дослідження та творчість, що визначило подальший розвиток світової культури.

Сучасне сприйняття цих ідей свідчить про їхню актуальність в сучасному світі, де поєднання духовного та матеріального продовжує залишатися ключовим аспектом для розуміння природи, науки та мистецтва. Ренесансний неоплатонізм та натурфілософія залишаються важливими джерелами натхнення для філософів, вчених та творців, сприяючи розкриттю нових горизонтів пізнання та творчості.

Список використаної літератури

1. Філософські проблеми управління: предмет, об'єкт і завдання. URL: <http://www.naiu.kiev.ua>
2. Булат Є. А. Правові і філософські аспекти наукових відкриттів: монографія Є. А. Булат, В. І. Дирда. Дніпропетровськ : Герда, 2015. 161 с.
3. Адо П. Філософія як спосіб життя: пер. з фр. Київ: Новий Акрополь. 2020. 312 с.
4. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини. Київ: ЦУЛ, 2020. 393 с

ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження проблеми універсалій у середньовічній філософії не згасає і в сучасному світі. Ця проблема продовжує викликати інтерес серед філософів, науковців та дослідників з різних галузей. Сучасні філософи продовжують розглядати питання про природу загальних понять, ідеї та універсалії. Це допомагає розширити наше розуміння філософських концепцій, логіки та метафізики.

Метою дослідження проблеми універсалій у середньовічній філософії є ретельний аналіз та розуміння різних поглядів філософів того часу на природу загальних понять та універсалій. Вивчення проблеми універсалій в середньовіччі передбачає аналіз філософських дискусій, що відбувалися в той час, а також розуміння культурних і релігійних аспектів, які вплинули на цю проблему.

Виклад матеріалу. У середньовічній філософії однією з найбільш обговорюваних і важливих тем була проблема універсалій. Ця проблема виникла з питання про природу загальних понять або універсалій, таких як «люди», «дерева» або «добро». Чи існують ці поняття як реальні об'єкти, незалежні від конкретних індивідів, чи це тільки ідеї, які існують лише в розумі?

Середньовічні філософи розробляли різні підходи до цієї проблеми. Два основних напрямки були реалізм і номіналізм. Реалісти вважали, що універсалії існують як реальні об'єкти, незалежні від конкретних індивідів [1, с. 54]. Номіналісти, навпаки, стверджували, що універсалії це лише імена або слова, які ми використовуємо для класифікації індивідів, і їх реальності немає.

Середньовічні філософи, такі як Петрарка, Уільям Оккам та Авіценна, вели гострі дискусії про цю проблему. Вони використовували різні аргументи та докази, щоб підтримати свої погляди. Наприклад, Оккам визнавав лише індивідів як реальні об'єкти, вважаючи, що універсалії це лише зручні інструменти для класифікації [3, с. 304].

Проблема універсалій також мала практичні наслідки для теології та моралі. Якщо універсалії існують як реальні об'єкти, то це може вплинути на розуміння природи Бога та моральних принципів. Розуміння цієї проблеми було важливим для філософії, теології та наукового дослідження середньовіччя.

Актуальність цієї тематики у середньовічній філософії була складною і довгою дискусією, яка вплинула на розвиток філософії та теології в цей період. Різні підходи до цієї проблеми відображають різні світогляди і філософські течії середньовіччя, і вони залишаються предметом інтересу для сучасних дослідників філософії.

Важливо зазначити, що ця дискусія вплинула не тільки на філософію, але й на суспільні науки і навіть на мистецтво середньовіччя. Наприклад, універсалісти в середньовіччі вірили, що існують загальні закони, які визначають порядок у всесвіті, і це вплинуло на розуміння природи права та політики.

Універсалісти також вплинули на мистецтво, стверджуючи, що ідеї та концепції можуть бути втілені в мистецтві, і це сприяло розвитку релігійної та філософської тематики в мистецтві середньовіччя.

З іншого боку, номіналісти підкреслювали роль індивідів та конкретних речей, вважаючи, що універсалії це лише зручні мовні конструкції. Ця точка зору сприяла індивідуалізму і індивідуальній свободі, і мала вплив на подальший розвиток гуманізму та ренесансу [2, с. 170].

Універсалії також мали важливий вплив на розвиток логіки і метафізики, і вони залишаються предметом дослідження філософів і дослідників дотепер.

Висновок. Проблема універсалій у середньовічній філософії відображає складність та глибину філософських дискусій того часу. Реалісти і номіналісти вели гострі дебати про те, чи універсалії існують як реальні об'єкти, і ця дискусія вплинула на розуміння релігії, права, моралі, мистецтва та наукових досліджень.

Ці різні підходи до проблеми універсалій створили різні світогляди та філософські течії в середньовіччі, і їх вплив можна відчувати в подальшому розвитку суспільства та культури. Проблема універсалій нагадує нам про те, як філософія може вплинути на різні аспекти життя та сприяти розвитку наукового та культурного діалогу.

Ця проблема залишається актуальною і для сучасної філософії, і дослідники продовжують розглядати різні аспекти цього питання, щоб розширити наше розуміння природи знання та існування.

Список використаної літератури:

1. Петрушенко В. Л. Філософія. Підручник для студентів вищих закладів освіти . Львів: «Новий Світ-2000», 2019. 504 с.
2. Сергієнкова О., Калішук С., Заболотна Т. Семантичні універсалії «картини світу» майбутніх психологів-консультантів. PSYCHOLINGUISTICS. 2021. Т. 29, № 1. С. 167–192.
3. Уварова Т. І. Варіативність, культурні інваріанти та базові універсалії культури. Culturological Almanac. 2023. № 2. С. 304–312.

АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ – ВИРАЗНИК ІДЕЙ ПАТРИСТИКИ

Постановка проблеми. В історії християнства і філософії теології Августин Блаженний відіграв визначну роль. В його творчості простежується не тільки взаємодія віри та розуму але й розв'язання проблеми гріха, вільності волі, та всієї людської долі із загальнолюдським визначенням світу та Божественної ласки.

Мета. Головною посадою є глибокий аналіз та розкриття ключових аспектів творчості Августина Блаженного, які зробили вагомий внесок у розвиток патристики та формування християнської традиції. Вивчення впливу його ідей на подальших теологів та філософів, а також аналіз його спроби врегулювати відношення між вірою та розумом.

Завдання до мети:

1. Етапи життя та творчості Августина: розглянути ключові етапи його життя, починаючи від молоді до його вирішального переходу до християнства та подальшої служби у церкві.

2. Взаємодія з іншими святоотецькими вченими: проаналізувати взаємодію Августина з іншими святоотецькими філософами, такими як Іриней Ліонський та Юстин Мученик, зокрема в контексті обговорення основних догм та дотримання традицій.

3. Погляди на теологічні проблеми: детально проаналізувати його теологічні праці, зокрема концепції гріха та свободи волі, розглядаючи, як вони вплинули на християнську доктрину.

4. Вплив ідей Августина: вивчити, як його ідеї вплинули на подальших теологів і філософів, включаючи середньовічних думку наприклад, Томаса Аквінського.

Виклад матеріалу:

Августин Блаженний вніс значний внесок у розвиток теології церкви. Його « Про місто Боже » стало фундаментом для подальших розробок у галузі еkleзіології, або вчення про церкву. Він визначав церкву як спільноту вірних, об'єднану в любові до Бога та ближнього, відзначаючи її як духовне «місто Боже» на землі.

Його ставлення до моральних питань, висвітлене у творі «О моралі Церкви», вплинуло на розвиток християнської етики. Він підкреслює забезпечення вірності моральним засадам та взаємного братства серед членів церковної громади.

Значимий внесок Августина в історію християнської літургії відбувається в його розумінні та розгляді Святої Месі. У трактаті «Про Символ Віри» він звертається до питань християнського віровчення та традицій церковної служби, окреслюючи важливість правильного розуміння і розвитку цих елементів у душі віри.

Його творчість також відзначається широким обсягом філософських роздумів. У трактаті «Про Вільну Волю» він вивчав проблему волі та вільного вибору, розглядаючи взаємодію людської волі та Божественного призначення. Його погляди викликали обговорення в середньовічній теології та стали основою для формулювання пізніших католицьких та протестантських доктрин.

Ще одним етапом у його творчому розвитку було його ставлення до філософської спадщини. Августин активно вивчав платонівські ідеї та взаємодіяв із неоплатонізмом. Він адаптував концепцію платонізму до християнського вчення, зокрема в питаннях про ідеї та природу Бога.

У своїх публічних проповідях та листах Августин надав важливі вказівки щодо правильного життя та виховання. Його листи до різних осіб та громадські заклики відображали його соціальний аспект духовного лідерства, підкреслюючи потребу милосердя та соціальної справедливості.

Останні роки життя Августина були приурочені до боротьби з розпаленою дадаїстською сектою, яка виступала проти участі «нечесних» священників у церковних обрядах. Його вмільсть вести полеміку та аргументувати взяті позиції допомогли відстояти католицьку доктрину та забезпечити єдність у християнській громаді.

Враховуючи всі аспекти творчості Августина, можна визнати його не тільки видатним теологом і філософом, але і широкоосвіченим діячем, чий внесок у різні галузі знань невимірно важливий для формування і розуміння світової культурної спадщини.

Погляди Августина на проблему гріха та його роль у людському житті були в аспекті його теології. Він визнав універсальний характер гріха, розглядаючи його як вроджену недосконалість людської природи. У творі «Про гріхопадіння і Благодать Христа» він намагався врегулювати питання про походження гріха та ролі Христа у спасінні людства. Його виявлення про гріхопадіння Адама і Єви та виправлення через Христа стали ключовими елементами християнської теології та сформували основи для розвитку доктрини про спасіння.

Однією з центральних тем вчення Августина була ідея благодаті, яку він розглядав як Божественну допомогу в людському спасінні. У своїх роботах «Про визначення Святих» та «Про підтримку Благодаті» він вивчав питання «Визначення та свободи волі людини під впливом Божої благодаті».

Висновок:

Слід визнати, що Августин Блаженний є визначальною постаттю в історії християнської теології та філософії. Його творчість охоплює широкий спектр тем, від проблем віри та розуму до вчення про гріх і благодаті. Його вплив на розвиток патристики та християнської доктрини був величезним, і його ідеї продовжували впливати на сучасне релігійне та філософське мислення. Августин Блаженний залишив свій слід у різних сферах – від теології та етики до літератури та соціальної філософії, що підкреслює його універсальний внесок у світову культурну спадщину.

Список Використаної літератури:

1. Симоненко С.П. Практикум з дисципліни «Філософія» для студентів 1 курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей. Київ: ЦНЛ, 2020 184 с.
2. Слотюк П.В. Сила досвіду повсякдення. Гілея. 2018. № 131. С. 313–316.
3. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія; [пер. з нім.]. Київ: Дух і Літера, 2019. 544 с.
4. Енафф М. Ціна істини. Київ: Дух і Літера, 2019. 512 с.

ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. У контексті середньовічної філософії, виникає проблема універсалій – питання про те, чи універсальні загальні поняття ідеальних сутностей реальні, чи вони існують лише у свідомості. Дана проблема становить виклик для філософів того часу і визначає шляхи розвитку та розуміння філософії у період середньовіччя.»

Мета. Проаналізувати розкриття різних підходів філософів того часу до проблеми універсалій, розуміння впливу цих дебатів на розвиток філософської думки, а також виявлення зв'язків між філософією та соціокультурним контекстом середньовіччя.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- розкриття різних підходів філософів того часу до проблеми універсалій;
- виявлення зв'язків між філософією та соціокультурним контекстом середньовіччя.

Виклад матеріалу. У середньовічній філософії проблема універсалій виявилася ключовою у багатьох дискусіях та сперечаннях. Це питання стосувалося того, як розуміти загальні поняття та чи існують вони об'єктивно, незалежно від конкретних індивідів. Два основні підходи до цієї проблеми в середньовіччі були реалізм і номіналізм.

Реалізм представляв собою погляд, що загальні поняття або універсалії існують об'єктивно, незалежно від конкретних об'єктів. Одним із видатних представників реалізму був святий Августин. Він вважав, що ідеї або універсалії є частинами внутрішнього божественного порядку. Такий реалізм отримав назву аугустиніанський реалізм.

З іншого боку стояв номіналізм, представлений Вільгельмом Оккамом. Номіналісти відкидали ідею об'єктивного існування універсалій, розглядаючи їх як просто імена або концепції, створені людьми для зручності класифікації реальності. Вони стверджували, що загальні поняття – це лише словесні конструкції, не мають своїх реальних відповідників.

Обидва ці підходи викликали багато філософських дебатів та суперечок. Реалісти намагалися обґрунтувати існування універсалій через їхню віддзеркаленість в божественному порядку, тоді як номіналісти вбачали їх як продукт людського мовлення та конвенцій. Згодом, ці ідеї стали важливим елементом філософської традиції і вплинули на подальший розвиток мислення. Важливо відзначити, що ці підходи не були чистими, і багато філософів в середньовіччі приймали проміжні позиції або розвивали власні варіації реалізму чи номіналізму.

Середньовічна філософія необоротно впливала на соціокультурний контекст того періоду, а взаємодія між ними була визначальною. Заснована на релігійних переконаннях, філософія середньовіччя формувалася в умовах тісного переплетення християнства з усіма сферами життя.

Християнські доктрини відігравали ключову роль у філософських дискусіях. Праці філософів, таких як Августин Аврелій, віддзеркалювали його реакцію на соціальні та політичні турбулентності того часу. Його концепція «двоїстої людини» та розмірковування про взаємозв'язок Божественного та людського порушували питання соціальної ієрархії та моральності.

Схоластика, що розцвітала в університетських центрах, спрямовувала філософію на вивчення істиною віри через розум. Це створило певний баланс між релігійною доктриною та аристотелівською логікою, впливаючи на освітні та інтелектуальні практики.

Містична філософія, представлена Мейстером Екхартом, відображала прагнення до особистого духовного досвіду та об'єднання з Божественним, вписуючись в соціокультурний контекст, де містична та аскетична традиція вигравала важливу роль у культурному обличчі епохи.

Висновок. В контексті середньовічної філософії, проблема універсалій ставила філософам перед важливим вибором між реальністю та концептуалізмом. Різні підходи до цієї проблеми визначали шляхи розвитку філософської думки того часу, впливаючи на формування філософських систем. Аналіз цих дебатів дозволяє виявити глибокий зв'язок між філософією та соціокультурним контекстом середньовіччя, розкриваючи ключові тенденції та взаємовплив.

Список використаних джерел

1. Решетов, О. О. Філософія середньовіччя / О. О. Решетов, В. Т. Кирильчук, З. В. Стежко // Наукові записки : зб. Наук. Пр. Кіровоград : КНТУ, 2011. Вип. 11, ч. 1. С. 51-54.
2. Бокал Г. В. Проблема універсалій у філософії Ансельма Кентерберійського Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія, с. 10-13, 2013
3. Більченко Є. В. Проблема культурних універсалій Заходу і Сходу: компаративістський дискурс, Журнал «Культура і сучасність», Випуск 2, 2009, с. 57-62

БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка проблеми. Буддизм, як філософія та релігія, пропонує відмінну систему цінностей та практик для досягнення морального вдосконалення. У світі, де етичні норми часто піддаються викликам та суперечкам, важливо розглянути буддистський підхід до побудови моральної платформи та його значення для сучасного суспільства.

Мета:

Мета дослідження полягає в розвитку внутрішньої гармонії та сприянні благополуччю як для індивіда, так і для оточуючих. Цей шлях спрямований на розвиток доброчесності та етичності, що веде до зниження страждань та сприяє загальному щастю.

Завдання:

– Розвивати моральні цінності, ґрунтуючись на «П'яти Первинних Заповідях», для досягнення особистого розвитку та моральної чистоти.

– Культивувати співчуття та мудрість через медитаційні практики, зосередження розуму та вивчення вчень Будди для досягнення внутрішнього спокою та розуміння суті страждань.

Виклад матеріалу:

У буддистській традиції основні засади морального вдосконалення втілені у «П'яти Первинних Заповідях»: утримання від убивства, крадіжки, неправомірної сексуальної поведінки, неправди та вживання сп'яніння. Ці принципи становлять основу для внутрішнього розвитку та гармонії.

Буддистський підхід до моральності також акцентує на розвитку мудрості, доброти та співчуття. Розуміння природи страждань інших і реакція на них із співчуттям є ключовим для буддистського вдосконалення. Шлях до моральності включає в себе свідоме виховання цих якостей через медитацію, вивчення джерел мудрості та практику відданості.

Важливо також зазначити, що цей шлях морального вдосконалення в буддизмі не є статичним, але постійно розвивається відповідно до потреб сучасного світу. Основна мета полягає в тому, щоб кожна людина змогла розвивати в собі цінності, які сприяють гармонії і щастю як для себе, так і для інших.

У світлі викликів сучасності, буддистський шлях морального вдосконалення може надати ключові принципи та практичні інструменти для розвитку етичного ставлення до життя, інших і навколишнього світу. Створення балансу між внутрішньою мудрістю та моральною поведінкою може відкрити двері до більш гармонійного та сприйнятливого суспільства.

Центральними аспектами буддистського шляху морального вдосконалення є «Три Шляхи» або «Тридцять Сім Виражень». Ці принципи включають моральний, ментальний та мудрісний аспекти.

1. Шлях моральності (Сіла): Він базується на п'яти первинних заповідях, що включають в себе відмову від шкідливих дій. Цей аспект шляху відповідає за етичне поведінку та відсутність дій, які можуть завдати шкоди собі чи іншим.

2. Шлях ментальності (Самадхі): Цей аспект стосується контролю над розумом і розвитку медитаційних практик. Він спрямований на зосередження розуму, спокій та розвиток внутрішнього спокою. Це допомагає знизити негативні емоції та створити платформу для глибшого розуміння самих себе та інших.

3. Шлях мудрості (Прая): Цей аспект відноситься до розвитку мудрості та розуміння суті страждань і існування. Включає в себе вивчення Дхарми (вчення Будди), розвиток правильного розуміння реальності та прийняття безпосередньої реальності без упереджень чи уявлень.

Ці три аспекти взаємодіють для досягнення морального вдосконалення. Буддистський підхід дає великий акцент на самоосвіту, самопізнання та саморозвиток як ключові фактори для досягнення моральної чистоти.

У світлі сучасних етичних дилем, таких як екологічні проблеми, війни, соціальні нерівності та криза цінностей, буддистський підхід до морального вдосконалення може стати важливим керівником для суспільства. Він пропонує не лише загальні принципи, але й конкретні практики, які можуть бути використані для розвитку етичності та моральності.

Загальновизнані цінності, такі як доброта, співчуття, терпимість та мудрість, є основою буддистського підходу до морального вдосконалення. Ці цінності виступають як фундамент спільного світу, де різноманітність індивідуальних переконань та культур об'єднуються у спільному прагненні до гармонії та добробуту всіх існуючих.

Зважаючи на різноманіття шкіл та підходів у буддизмі, моральне вдосконалення має різні акценти в залежності від традицій. Наприклад, Теравада більше фокусується на строгому дотриманні первинних заповідей, вважаючи це фундаментальною складовою морального вдосконалення. У той же час, Махаяна наголошує на розвитку бодхісаттви - ідеалу спасіння всіх істот - який відображається у вираженні співчуття та активної допомоги іншим.

Також важливо враховувати, що буддистський шлях морального вдосконалення враховує не лише зовнішні дії, а й внутрішні прагнення, мотиви та наміри. Наприклад, не лише утримання від убивства, але й розвиток внутрішньої стійкості, що перешкоджає навіть думці про шкодування життя.

Сутність буддистського підходу полягає у розумінні, що моральність та етика виходять з глибокого розуміння природи людського існування та взаємозв'язку всіх істот. Використовуючи це розуміння, людина стає відповідальною за свої дії, спрямовуючи їх на благо всього оточення.

В сучасному світі, де моральні та етичні проблеми стають все більш складними через різноманіття культурних, релігійних та етнічних контекстів, буддистська концепція морального вдосконалення може стати не лише принципово важливою, але й перспективною в розв'язанні багатьох конфліктів та сприяти мирному співіснуванню.

Завдяки практичним інструментам, які включають медитацію, вивчення вчень Будди, розвиток співчуття та усвідомлення, буддистський шлях морального вдосконалення пропонує певні практичні рішення для сьогодення. Він дає змогу не лише відчувати внутрішню гармонію, а й діяти відповідально та сприяти загальному благополуччю.

Такий підхід до морального вдосконалення може стати відмінним механізмом для побудови мирного та співчутливого світу, де кожна особа відчуває відповідальність за свої дії та спрямовує їх на користь усіх істот, сприяючи загальній гармонії та щастю.

Висновок: Буддистський підхід до морального вдосконалення відображає глибоке розуміння природи людського існування та взаємозв'язку всіх істот. Його цінності, такі як співчуття, доброта та мудрість, є основою для розвитку гармонії та щастя як для індивіда, так і для суспільства загалом. Заснований на принципах моральності, медитації та розвитку внутрішньої мудрості, буддистський шлях морального вдосконалення надає конкретні інструменти для розвитку етичності та внутрішньої гармонії в сучасному світі. Він сприяє не лише особистому розвитку, але й мирному співіснуванню та розв'язанню етичних проблем, що постають у сучасному суспільстві.

Список використаної літератури:

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.Г. Організація та методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків: Право, 2017. 448 с.
2. Данильян О. Г. Методологія наукових досліджень: підручник О.Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Х.: Право, 2019. 368 с.
3. Данильян О. Г. Філософія: підручник О.Г. Данильян, О.П.Дзьобань. Харків: Право, 2018. 432 с.
4. Гринів О. І. Філософія: курс лекцій для аспірантів О. І. Гринів. Львів Тріада плюс, 2016. 364 с.

МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Платон (427-347 рр. до н.е.) є одним із найвпливовіших філософів західної традиції. Його ідеї мають фундаментальне значення для розвитку філософського мислення і досі є предметом обговорення. Проблема полягає в тому, яким чином філософська концепція Платона визначала та вплинула на формування основних напрямків ідей та течій у світовій філософії, а також в якому розмірі його думки залишають свій відбиток у сучасних філософських дебатах.

Мета. Ця робота має на меті пояснити місце Платона в історії філософії, проаналізувати його вплив на розвиток філософського мислення та висвітлити його значення для розвитку філософської думки.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Які центральні теми та ідеї Платона?
- Який вплив мав Платон на розвиток філософії?
- Яку роль відіграє Платон в історії філософії?

Виклад матеріалу. Платон народився у 427 році до нашої ери в дуже заможній грецькій родині. Вже в дорослому віці, він належав до родини з великими матеріальними можливостями. В численних своїх творах Платон висловлював думки щодо Сократа та його філософських поглядів, тому вважається, що Сократ мав великий вплив на Платона та його ідеї. Пізніше у своєму житті Платон переїхав до Південної Італії, де заснував Академію з метою передачі своїх філософських концепцій молодому поколінню.

Платон виділяв людське від духовного. Після Платона з'явилися загальні визначення, які прийшли з «духовного світу». У цьому світі живуть душі людей, які бачать загальні визначення. Завдяки цьому духовному світу ми знаємо, наприклад, що сидіння з чотирма ніжками і спинкою є стільцем.

Отже, все на землі базується на «ідеї» з духовного світу. За Платоном, коли людина народжується, її душа укладена в її тілі. Платон вважав, що тіло є «бранцем душі». За його словами, «ідеї» можуть бути породжені лише через мислення. Таке мислення прирівнюється до філософствування, і лише завдяки цьому можна було максимально віддалити розум від тіла, досягнувши тим самим суті ідей. Багато людей у Греції не могли думати так, тому що освіта була недоступною в стародавній Греції.

Одна з ключових концепцій у філософії Платона - це ідеї або форми. Він вважав, що справжня реальність існує не в матеріальному світі, а в світі ідей, які є вічними, незмінними та невидимими архетипами всього, що ми бачимо в нашому світі. Платон вивчав природу душі та розрізняв її на три складові частини: розумну, гнівливу і пожадливу. Ця теорія душі вплинула на його розуміння моральності та ідеї справедливості.

Платон здійснив великий внесок у розвиток філософії. Зробив перший крок у розвиток епістемології, або теорії пізнання. Його діалектика, яка використовується для досягнення істини через логічний розгортання ідей, вплинула на розвиток логіки і методології досліджень. Філософ дав великий внесок у розвиток філософії політики своїм твором «Держава». Його ідеї про ідеальну державу та роль філософів у правлінні вплинули на подальші політичні теорії, зокрема на роботи таких філософів, як Томас Мор, Джон Локк та Карл Маркс. Платон займався вивченням першопочатку, вищих принципів та структури реальності. Він вивчав питання про те, як реальність організована та як вона взаємодіє з ідеями. Також чоловік висловлював свої думки про мораль і етику, особливо через розглядання понять, таких як справедливість і добро. Він вірив, що існує об'єктивна мірка моралі, яка базується на ідеях.

Ці концепції та ідеї становлять лише фрагмент філософської системи Платона, і його твори охоплюють різноманітні інші аспекти філософії, таких як вчення про пізнання, логіка, теорія пізнання та політична філософія.

Платон вважається одним із піонерів західної філософської традиції, чийі ідеї визначили напрями розвитку ключових філософських тем, таких як метафізика, етика, політика та естетика. Він залишив невід'ємний слід у історії, будучи одним із найбільш впливових філософів. Його концепції не тільки приймалися та розвивалися іншими думками, але й історично визначали курс філософського мислення, надихаючи покоління філософів і мислителів. Платон є одним із найоригінальніших та найкреативніших мислителів, а його глибокі ідеї, що визначаються складністю та багатогранністю, продовжують бути об'єктом дискусій і суперечок. Його внесок залишається невід'ємним у філософії, завдяки чому він залишається однією з ключових фігур у світовому філософському спадщині.

Висновок. Платона, ймовірно, ніколи не забудуть, тому що його історія все ще широко висвітлюється в середніх школах. Платон зробив себе безсмертним завдяки своїй теорії ідей і шедеврам, таким як Симпозіум.

Ми все ще використовуємо такі терміни, як платонічне кохання. До речі, цей термін походить від того, що філософ відчував сильну огиду до фізичного - або в'язниці душі, як він це називав. Платон є однією з найважливіших фігур у історії філософії. Його ідеї мали значний вплив на розвиток філософського мислення в античності, середньовіччі та новітній час. Платон є одним із основоположників західної філософської традиції, і його ідеї продовжують надихати філософів і мислителів і в наш час.

Список використаної літератури

1. Платон. Аполіогія Сократа // Рижак Л. Хрестоматія: Філософія як рефлексія духу. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. С. 93-101.
2. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
3. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 184 с.
4. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 592 с.
5. Волинка Г. І. Філософія Стародавності і Середньовіччя в освітньому контексті: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. К.: Вища освіта, 2005. 543 с.

ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф.ШЕЛЛІНГА.

Постановка проблем: Проблема сутності ідеалізму Ф. Шеллінга часто виникає через його складну та малозрозумілу філософську систему. Шеллінг розвивав ідеї ідеалізму, покладаючи основний акцент на абсолютній ідеї як принципі організації всесвіту. Проте, багато критиків висловлювали зауваження щодо нечіткості його концепцій та важкозрозумілої мови, що ускладнювало розуміння його теорії. Це робило філософію Шеллінга менш доступною для широкого загалу та може спричиняти суперечливі тлумачення його ідеї ідеалізму.

Мета дослідження: Мета дослідження сутності ідеалізму Ф. Шеллінга може включати в себе розкриття основних принципів його філософії, розуміння концепції абсолюту та ролі ідей у формуванні реальності. Дослідження може спрямовуватися на виявлення ключових аспектів ідеалізму Шеллінга, включаючи його взаємодію з іншими філософськими системами свого часу. Мета також може включати вивчення критики, яка спрямована проти ідеалізму Шеллінга, та визначення його внеску в розвиток філософії.

Виклад матеріалу: Ідеологія Ф. Шеллінга визначалася його філософією ідеалізму. Один із основних елементів цієї ідеології - концепція абсолюту, що є безмежним духом або абсолютною ідеєю. Згідно з Шеллінгом, цей абсолют визначає всю реальність, ідентичний і необмежений. Важливим елементом є також розглядання світу як виявлення внутрішньої єдності та розвитку духу.

Ідеологія Шеллінга виявляється в поглядах на взаємодію розуму та природи, де обидві складові виступають як аспекти єдності абсолютного духу. Його ідеї також мали вплив на розуміння творчості, свободи та естетики в рамках єдності ідеї та реальності.

Загалом, ідеологія Шеллінга визначається його філософськими концепціями, де вирішальним є розглядання абсолюту як джерела та основи всіх реальних явищ. Додатково, ідеологія Шеллінга включає його підходи до тем, таких як етика та мораль. Він підкреслював важливість самореалізації особистості через взаємодію з абсолютним та реалізацію внутрішнього духовного потенціалу.

Також, важливою частиною ідеології Шеллінга є його погляди на відносини між суб'єктом і об'єктом, розумом і природою, де вони є взаємозалежними аспектами великого єднання. Його ідеї відображають бажання розкрити внутрішню гармонію та єдність всесвіту через духовний розвиток та самовдосконалення.

Висновок: ідеалізм Ф. Шеллінга визначається концепцією абсолюту, як безмежного духу, який є основою всієї реальності. Його ідеологія охоплює погляди на взаємодію розуму та природи, важливість самореалізації та єдність суб'єкта і об'єкта. Ідеї Шеллінга вплинули на філософію, етику та розуміння творчості, надаючи велике значення духовному розвитку та єдності всесвіту через внутрішню гармонію. За всієї складності його філософської системи, ідеалізм Шеллінга відображає його пошуки в напрямку глибокого розуміння природи існування та ролі людини в цьому великому контексті.

Зокрема, ідеї Шеллінга мали важливий вплив на романтизм та ідеї німецьких філософів, таких як Гегель та Ніцше.

Таким чином, вивчення сутності ідеалізму Ф. Шеллінга допомагає глибше зрозуміти еволюцію філософії та її вплив на формування ідей у XIX столітті та пізніше.

Список використаної літератури :

1. Основи філософських знань. Горлач М.І. Кременець В.Г. Київ 2008.234с .
2. Філософія. О. Г. Данильян. О. П. Дзьобань. Харків «Право». 2011. 178с.
3. Історія філософії. Підручник / Ярошовець В. І. Бичко І. В. Бугров В. А. та ін. за ред. В. І. Ярошовця. К. Вид. ПАРАПАН. 2002.774 с.

ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ

Постановка проблеми. Даосизм виник у IV–III ст. до н. е., його виникнення пов'язують з іменем легендарного імператора Хуан-ді (Жовтий імператор). Даосизм є однією з двох корінних китайських релігійно-філософських систем (іншою є конфуціанство), які значно вплинули на розвиток китайської культури. Витоки даосизму можна побачити у шаманських старокитайських віруваннях. У сучасній даології існує серйозна проблема розмежування релігійного та філософського напрямків у даоській традиції, яку й досі не вирішено повністю.

Мета: Ця робота має на меті пояснити місце Даосизму в історії філософії, проаналізувати його вплив на розвиток філософського мислення та висвітлити його значення для розвитку філософської думки.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

– Які центральні теми та ідеї Даосизму?

– Який вплив мав Даосизм на розвиток китайської філософії?

Яку роль відіграє Даосизм в історії філософії?

Виклад матеріалу. Провідна ідея даосизму полягає в тому, що природа, суспільство, кожна людина окремо підкоряється не Небу, а всезагальному закону – дао, який вносить порядок в хаос речей. Дао має об'єктивний характер. Порушення його спричиняє ненормальний стан.

Витоки даосизму можна побачити у шаманських старокитайських віруваннях. У сучасній даології існує серйозна проблема розмежування релігійного та філософського напрямків у даоській традиції, яку й досі не вирішено повністю. «Філософський» даосизм вважається початковим, а «релігійний» – більш пізнім. Під «філософським даосизмом» зазвичай мається на увазі вчення, викладене у «Дао-де цзін», «Чжуан-цзи» та пов'язаних з ними текстів. У політиці та виживанні даос шукає дієвого шляху найменшого спротиву і скромності. Усі крайні позиції ведуть до своїх протилежностей. Усе є в русі, за винятком самого Дао (Шляху), який визначає рівновагу між протилежностями їнь та ян.

За твердженням даосів, світ у цілому і людина, зокрема, характеризуються трьома видами життєвої енергії: шен (дух), цзі (дихання) та цзін (життєва субстанція). Під час медитації людина прагне до злиття мікрокосму (її) з макрокосмом (всесвітом). З цією метою людина повинна позбутися від дуалістичного сприйняття дійсності; іншими словами, вона має ототожнити своє Его з усім всесвітом, тобто позбутися від суб'єктно-об'єктної свідомості. Отже, даоська медитація глибоко містична. Містичний союз з усім сущим не піддається раціональному поясненню; збагнення здійснюється безпосередньо через досвід.

Таким чином, затверджується фундаментальне положення даосизму, згідно з яким розказане Дао не є достеменним Дао. Те, що пізнається під час медитації не піддається словесному вираженню. Якщо все перебуває у процесі постійної зміни, ідентифікація власного «Я» стає ілюзією, явною помилкою, але рано чи пізно людина буде змушена змиритися з реальністю змін. Проте даосизм не схильний вдаватися до мудрувань та акцентує увагу на практичному здійсненні цієї концепції. Людина повинна переконатися на власному досвіді в суті питання, тобто усвідомити дійсну реальність і відчувати себе частиною потоку Дао.

Серйозною перешкодою на шляху до звільнення від мирських бажань є освіта, бо знання збільшує схильність до бажань та амбітних прагнень. Саме тому даоси розробили теорію мислення, що перешкоджає підвищенню інтелектуального і освітнього рівнів. Природна простота (пю) виявляється у спонтанних вчинках (ву-вей), які відбивають природну гармонію. У процесі ву-вей особа виражається у своїй первісній простоті та єднанні з навколишнім світом. У цьому випадку свідомість не встигає проявити свій раціональний початок і підсвідомість бере на себе функції управління особою. Вказані якості сприяють усвідомленню природи усіх живих істот і місця людини на цьому світі. Подібно до буддистів, даоси співпереживають усім живим істотам. Де (чеснота) і цзі (енергія) являють собою силу беззусильної дії доступної для даоса, якому все було стійким і ясним. Метою людини стає встановлення рівноваги між землею і небесною, тобто людською природою і долею. Мудрець і є та людина, хто знає таємниці долі, знає закон Дао і прагне відновити втрачений порядок, звертаючись до Неба, розшифрувавши його символи.

У старокитайській філософії є відомими два типи мудреців: конфу-ціанський і даоський. За ними стоять дві концепції людини: політична людина в Конфуція і природна людина у даосів (прихильників і послідовників вчення Лао-цзи і Чжуан-цзи). Обидві концепції з різних сторін підійшли до пояснення «золотої середини», тобто гармонії в Піднебесній.

У трактаті Дао де цзін (VI-V ст. до н.е.), пояснюється ідея даосів, висловлюється принцип Дао, який вимагає пізнати давнє начало, при цьому самі люди повинні бути простими і скромними, стримувати особисті бажання і звільнитися від пристрастей. Древні, які наче є зразком, обмежувалися тим, що вони існують, і не створювали нічого нового. Вони сприяли життю тим, що прагнули зробити довговічний рух спокійним. В основі такого погляду лежить уявлення про те, що в русі головне спокій, стійкість. Подібно стародавнім індусам даоси пояснювали світ як засів: глибоко в надрах небуття виникало Духовне Сім'я, щоб потім прорости в людях, дати урожай і після цього повернути Небові і Всесвітові духовність, яка повинна множитись. Самі ж даоси прагнули увіковічити себе як духовно так і тілесно. Їхньому пошукові сприяли не тільки духовні

вдосконалення, але й розвиток алхімії, медицини, геронтології, бойових мистецтв. Що стосується духовного буття, то воно пов'язувалося з пізнанням Дао. Відчуття його було дуже важко; адже «розмаїття світу засліплює око, а різноголосся приглушує вухо», і те, й інше заважає людині побачити «внутрішнім баченням» головне. Тому, як сказано в «Книзі Шляху і Благодаті»: «лише той, хто здатний споглядати невидиме, чути нечутне, відчувати безтілесне, близький до пізнання Дао. Тільки занурившись в безмовність у ході медитації людина прилучається до істини».

Висновок. Суть даосизму в єднанні людини з природою і в медитації, яка дає спокій і віру в вічне. Подібно до водного потоку, життя людини повинне протікати шляхом найменшого опору.

Отже, ідеалом даосів є існування, вільне від проявів пристрастей та амбіцій. Проте даосизм є цілісним соціокультурним феноменом, що здійснює значний вплив на життя сучасного китайського суспільства.

Список використаної літератури:

1. Шумка М. Л., Гончарук Т. В. Мокряк Л. П., Рудакевич О. М. Філософія (частина перша). Навчально-методичний посібник. - Тернопіль: Воля, 2007. – 352 с.
2. «Дао Де Цзін» українською мовою. Володимир Дідик. Львів, вид. «Каменярь», 2020.
3. Н. Кочан. Даосизм // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2011. – с.181.

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРАВА В БІБЛІЇ

Постановка проблеми: Право є фундаментальним регулятором суспільних відносин, що встановлює норми та правила взаємодії між людьми. Філософське осмислення природи та принципів права має важливе значення для розуміння його ролі в суспільстві.

Одним з найвпливовіших джерел праворозуміння в західній цивілізації є Біблія. Вона містить цілісну систему поглядів на походження та сутність права, його мету, принципи та шляхи втілення. Біблійні ідеї справили глибокий вплив на формування правосвідомості та конкретних правових норм у багатьох країнах світу.

Водночас, з плином часу відбулося істотне розходження між традиційними релігійними та сучасними світськими поглядами на право. Це зумовлює потребу в переосмисленні біблійної спадщини у сфері права на засадах сучасної філософсько-правової методології.

Мета роботи: Проаналізувати ключові ідеї філософії права, що містяться у Старому та Новому Заповітах Біблії;

- співставити їх з принципами сучасного праворозуміння;
- виявити сильні та слабкі сторони біблійної концепції права;
- дослідити ступінь її впливу на формування західної правової традиції.

Виклад матеріалу Праворозуміння у Старому Заповіті Старий Заповіт містить перші спроби концептуального осмислення природи та призначення права. Згідно біблійного вчення, джерелом права є воля Бога. Саме Він встановлює моральні норми, які регулюють життя людини та суспільства (П'ятикнижжя Мойсея). Основними принципами, на яких ґрунтується право за Біблією, є:

- теоцентризм – Бог є джерелом та гарантом права;
- моральність – право нероздільне з мораллю та справедливістю;
- відплата – за порушення права неодмінно настає покарання.

Найбільш відомим втіленням біблійного праворозуміння є Десять Заповідей (Вих. 20:2-17)... Вони визначають моральні обов'язки людини щодо Бога, ближніх та самої себе. Заповіді охоплюють найважливіші сфери життя: свободу совісті, повагу до батьків, заборону вбивства, зради тощо...

Окрім Десяти Заповідей, П'ятикнижжя Мойсея містить численні юридичні та моральні приписи, які регламентують тогочасне життя ізраїльського народу. Водночас, багато біблійних законів не узгоджуються з уявленнями про справедливість: смертна кара за безліч дрібних провин, нерівність жінок, рабів тощо. Це викликає суперечливе ставлення до Старозаповітного праворозуміння.

Праворозуміння у Новому Заповіті Новий Заповіт розвиває ідеї соціальної справедливості та рівності всіх людей перед Богом. Ісус Христос формулює дві найважливіші заповіді: «Люби Господа Бога твого всім серцем твоїм, і всією душею твоєю, і всією думкою твоєю» та «Люби ближнього твого, як самого себе». Ці принципи любові до Бога та людей поставлені вище за будь-які юридичні приписи.

Вчення Христа різко засуджує фарисейство, обман, показну набожність. Замість сліпого дотримання обрядів проголошується важливість внутрішньої моральності та щирості почуттів. Такі ідеї справили істотний вплив на подальший розвиток християнської філософії права.

У значній частині Нового Заповіту розглядаються есхатологічні питання майбутнього Страшного Суду та Царства Божого. Проте ці ідеї не отримали конкретного втілення у земному праві, окрім хіба що доктрин про природне право.

Оцінка внеску Біблії у філософію права Безсумнівно, Біблія справила надзвичайно потужний вплив на розвиток правової думки та законодавства у християнських країнах. Біблійні принципи лицемірства, рівності перед законом, покарання за злочини покладені в основу сучасної правосвідомості.

Водночас, право Нового часу ґрунтується більшою мірою на раціоналізмі та гуманістичних цінностях. Деякі аспекти біблійного праворозуміння (теоцентризм, жорстокі покарання) вступають у протиріччя із сучасними уявленнями. Тому постає потреба в їх переосмисленні

Висновки:

- Біблія є цінним джерелом ідей у галузі філософії права, що вплинули на подальший розвиток правової думки.
- Проте повне запозичення біблійної концепції права є неможливим через її внутрішні суперечності.
- Сучасна філософія права потребує нового осмислення біблійної спадщини у поєднанні з гуманістичними та раціональними підходами.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Актуальність теми дослідження. Зазвичай під науково-технічною революцією розуміли стрибок у розвитку продуктивних сил суспільства, перехід їх у якісно новий стан на основі корінних зрушень у системі наукових знань. Різкі зміни в науці та техніці відбуваються все частіше з кінця XVI ст. Процес розвитку науки і техніки, що прискорюється, з середини нашого століття отримав назву науково-технічної революції (НТР). Саме тоді почав формуватись сучасний технічний потенціал. Таким чином, загострення проблеми вибору життєвих стратегій розвитку людства зумовлює актуальність наукових досліджень, особливостей процесу розвитку в умовах кризових явищ сучасності.

Мета даного дослідження **полягає** у науково-теоретичному аналізі особливостей науково-технічної революції для творчого розкриття та духовного становлення особистості.

Завдання дослідження включає в себе розгляд таких аспектів.

Вплив науково-технічного прогресу на життя людини й довкілля.

Революціонізуючий вплив науки і техніки на життя суспільства вирішальним чином визначає світогляд людини, її пізнавальні, естетичні та моральні відношення.

В даний час наука пронизує всі сфери життя суспільства і знаходиться в тісній взаємодії з ними, тоді як раніше вона розвивалася переважно як ізольований соціальний інститут.

Незважаючи на зроблені відкриття в період «доіндустріальної цивілізації» використовувалася зовсім інша техніка: вітряні та водяні млини, навколо яких утворювалося лісопильне, сукновальне, паперове виробництво, крім помелу зерна.

Виклад матеріалу. Сучасний розвиток науки спрямовано вже не так на техніку, як на безмежний розвиток людського інтелекту, тобто на формування матеріальних і духовних передумов для всебічного цілісного розвитку самої людини. Для епохи «доіндустріальної цивілізації», як і античного світу, характерною була повна відповідність досягнутого рівня продуктивності праці потребам, що існували на той час (велика кількість безкоштовної робочої сили – працю рабів), тому зроблені в той період відкриття та винаходи не могли отримати масового поширення.

В епоху античності було зроблено чимало фундаментальних відкриттів: насоси, що всмоктують і нагнітають; прилади, що передбачають термометр. У птоломійському Єгипті «інженер» Герон винайшов еоліпід, яка рухала механізм, здатний дистанційно відчиняти важкі двері храму, в період між 100 і 50 рр. до н.е. (Еоліпід - це прообраз парової турбіни, тобто це відкриття було зроблено за 18 століть до практичного використання пари). Причиною став рабовласницький лад, який давав античному світу всю необхідну робочу силу для виробництва продукції. Ось чому горизонтальний водяний млин використовувався виключно для помелу зерна, а пара застосовувалася тільки в хитромудрих іграшках.

Здається, що *науково-технічний прогрес* залишається предметом виключно історіографічного інтересу, що звертається до умов його виникнення та досить конкретних обставин використання. Можливо, це пов'язано зі швидкістю інтелектуальних трансформацій, що відповідає темпу сучасного науково-технічного розвитку, та відповідним швидким «старінням» колишніх понять. Що стосується концепту науково-технічної революції є ще одне пояснення його не надто активне використання.

Дослідники відзначають, що, виникнувши в рамках марксистської традиції, воно з самого початку було присутнє виключно в ідеологічному контексті, включаючись у дискусії про переваги соціалізму, здатного до управління прогресом науки і техніки, до коригування його напрямку відповідно до ідей вільного суспільного розвитку. Однак якщо надії на ці переваги свого часу не виправдалися, відповідне поняття стало неактуальним і було замінено нейтральними концептами – науково-технічний розвиток чи науково-технічний прогрес.

Наприкінці XX – на початку XXI ст. воно зустрічається досить рідко і переважно у контексті історіографічних досліджень радянського періоду або – рідше – рефлексії сучасних подій з марксистських позицій. Дане дослідження не претендує на те, щоб пожвавити поняття, його інтенція визначається, по-перше, інтересом до історіографічної адекватності опису подій, що мають наслідки й у теперішньому. По-друге, воно мотивоване необхідністю при виявленні певної сучасної проблеми звертатися до джерел її виникнення, щоб побачити чи додатковим чином обґрунтувати шляхи її вирішення.

Індустріальна цивілізація сформувалася після промислової революції XVI-XVII ст. та викликаного нею економічного зростання. Відбулася якісна зміна техніки, пов'язана не стільки з самою технікою, скільки з розвитком економіки: нововведення більшою мірою стали залежати від потреб та інтересів учасників ринку. Поширена в той період часу ручна технологія не стала відповідати попиту, що збільшився, на бавовняні тканини, що призвело до винаходу і практичного використання у виробничих процесах прядильних

Висновок. Отже, внаслідок впровадження досягнень *науково-технічного прогресу* у виробництво підвищуються вимоги до професійно-кваліфікаційного рівня працівників. Основною вимогою роботодавців стають високі навички роботи з інформацією та інформаційно-комунікаційними технологіями. Інтелектуалізація капіталу проявляється у впровадженні у виробництво обладнання з програмним забезпеченням, широкому використанні інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні виробничим процесом.

Науково-технічний прогрес є основною рушійною силою, каталізатором, імпульсом докорінних змін у всій системі людського життя. Він є одним із найважливіших чинників економічного зростання держави, поліпшення рівня освіти, медичного обслуговування, збільшення середньої тривалості життя та ін.

Список використаної літератури:

1. Давидюк, Тетяна Вікторівна. Філософський аспект людського капіталу. Thesis, ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2009.
2. Івахненко, О. В. Людина і її духовне життя в епоху науки і техніки. Thesis, НТУ «ХП», 2014.
3. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. - К., 1996. - С. 362-380
4. Кисельов М. М. Феномен діяльності в реаліях сьогодення // Філософія. Антропологія. Екологія. – Альманах. Вип. перший. – К., 2000.
5. *Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль П.А.. Посібник філософії. Видавництво центр «Акб.* Сілаєва Т.О. Філософія: Курс лекцій. – Тернопіль, СМП «Астон». – 2003. – С. 200-208.

PHILOSOPHICAL AND LEGAL TEACHING OF N. MACHIAVELLI

Statement of the problem: who is Niccolò Machiavelli. What is his philosophical and legal teaching.

Goal: to explore the teachings of Machiavelli and analyze the relevance of his works today.

Tasks:

Analyze political views and study the main theses of Machiavelli's teachings;

To analyze the relevance of this teaching today

Presentation of the material

In modern society, the influence of politics and diplomacy on all spheres of its life activity has significantly increased, and the practice of recent years shows that military force is often the main argument in solving political problems. In these conditions, the scientific justification of political and politico-diplomatic decisions taken by civil servants, diplomats and politicians acquires special importance.

That is why today, when solving political and diplomatic issues and problems, it is important to turn to the world historical experience accumulated in the field of politics and diplomacy, to rely on the theoretical and methodological base created by the best minds of all times and peoples. Of particular importance in this context is the practical and theoretical activity of the outstanding thinker of the Renaissance - Niccolò Machiavelli (1469–1527).

In his writings, Niccolò Machiavelli created an actual portrait of a strong and extraordinary personality, who through the ages surprises with his wisdom and ability to effectively manage the state, a person who is endowed with the wisdom to bring society and different political approaches and opinions in it to a proper compromise. A distinctive feature of this image is the desire for the «golden mean». The ruler's personal traits, if possible, should not exceed the permissible limits. Generosity must be moderate, love must be a neighbor to fear, and straightforwardness and honesty can easily coexist with cunning and even hypocrisy. The ruler must combine the qualities of a lion and a fox. To be able to correctly assess the actions and advice of those close to you, to make voluntary decisions and to possess natural wisdom. All actions must be carried out in the name of state interests and for the benefit of the subjects.

The main postulate of N. Machiavelli is a political program based on the idea of strong state power, his secret dream was a strong Italian state that could give a worthy rebuff to foreign invaders and economic decline.

Niccolo Machiavelli believed that human nature is complex and contradictory. It is based on natural selfishness, conditioned by material interests. Egoism pushes a person to sinfulness. To prevent this from happening, she must be educated. The most effective mechanism of education is the state, not the church, as theological philosophers believed. The novelty of Machiavelli's ethics lies in the complete absence of God in it

Serving the state, strengthening its positions - the purpose and meaning of human existence. Niccolo Machiavelli saw this as the key to the realization of human happiness.

Material interest is the main interest of a person's social life. A person, wrote the Florentine philosopher, would sooner forget the death of his father than the confiscation of property. These words became winged, common throughout the world, and in the philosophy of Niccolò Machiavelli - controversial.

According to Niccolò Machiavelli, material interest (more broadly, private property) is the driving force of social development. However, the material interests of different people collide. That is why the state is needed as a mechanism for realizing people's interests and property disputes. At the same time, the state must perform political functions. Niccolo Machiavelli rejects religious teaching about the state, substantiates the understanding of state power as a legal organization that bases its activities on certain laws.

In addition, Machiavelli was the first to use the term «state» to define a politically organized society.

Some researchers also believe that he was the first to use the word «republic» in its modern sense – as a form of government opposite to a monarchy. As for the forms of the state, before Machiavelli everyone used the terms «monarchy», «aristocracy», «democracy». Machiavelli was the first to give a generic name for democracy and aristocracy - the republic.

Machiavelli's views on the origin and forms of the state are very interesting, his methodology of liberation from the influence of theology is very brave, but all this would not have brought the thinker world fame if it were not for the question of the relationship between politics, law and morality in «The Sovereign». The very solution of this question was called Machiavellianism. Machiavelli became a symbol of amorality. Its most succinct expression is expressed by the formula: «the end justifies the means.»

Machiavelli's merits in the development of philosophical and legal theory are that he laid the foundations of philosophical and legal science, demonstrated the connection of politics and forms of the state with social struggle, introduced the concepts of «state» and «republic» in the modern sense. It is important that, based on a new approach to the understanding of the nature of man and the state, he created the prerequisites for building a secular model of the state (and society in general), which is based on the material interest of man.

Conclusion:

Niccolò Machiavelli is in demand even today, today there are a large number of the most diverse editions of his works in various translations with comments, as well as in the original language. Niccollo Machiavelli in his works

created a universal portrait of an ideal ruler who could not only obtain power, but also dispose of this power in a dignified and proper manner

Machiavelli, of course, is a great theoretician and scientist who took a huge step towards the creation of the ideology and science of the New Age, which had a profound impact on the development of political and legal thought and modern political science

References

1. V. G. Kremen Philosophy: thinkers, ideas, concepts: Textbook / V. G. Kremen, V. V. Ilyin. – K.: Book, 2005. – 528 p
2. Prysukhin S. I. Philosophy: Study guide: In 2 h. – K.: KNEU, 2006. – 208 p.
3. V. G. Tsivaty // Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine. - 2013. - Issue 20(1). - P. 250-252.
4. O. Shama. The concept of «Lo stato» by N. Machiavelli and overcoming logocracy in the sphere of statist thought of the Middle Ages. Ukraine-Europe-World. International collection of scientific works. Series: History, international relations. 2018. Issue 21. P. 111–124.
5. <http://elbib.in.ua/spisok-literaturyi3531.html>
6. <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13218/print/>
7. <https://studfile.net/preview/7207657>
8. <https://studfile.net/preview/7207657>

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ФЕНОМЕН ПРАВА

Постановка проблеми: Філософія права є глибокою роздумом над природою та роллю правових норм у суспільстві. Важливим аспектом цього підходу є розгляд права як феномену, що виникає з моральних та соціокультурних засад. Філософи, такі як Аристотель чи Джон Локк, визначають право як вираз загального волевиявлення, ґрунтованого на розумінні справедливості.

Погляди розвинулися від класичної філософії до сучасних теорій. Наприклад, Юрген Габермас аргументує, що право виникає з комунікативної дії та раціонального обговорення між учасниками суспільства. Його концепція «демократії як діалогу» ставить під сумнів ідею об'єктивної справедливості, підкреслюючи важливість обговорення та згоди.

Філософський погляд на феномен права також включає в себе питання про відношення прав і свободи. Чи має право обмежувати свободу, і наскільки це обмеження є справедливим? Думки варіюються від ідеї «мінімальної держави» Фрідріха Гайєка до соціально-конструктивістського підходу Джона Ролза.

Мета: розгляд розвитку філософії права та її взаємозв'язку з історичними, соціокультурними та релігійними аспектами, а також в акцентуванні важливості філософського розуміння справедливості, рівності, індивідуальних прав і обов'язків у суспільстві.

Виклад матеріалу: Філософія права породжує питання про справедливість, рівність, індивідуальні права і обов'язки, спрямована на осмислення коренів та мети права та виявлення глибинного взаємозв'язку із мораллю та суспільством. Розвиток права пов'язаний із матеріальними та духовними аспектами життя, такими як релігія, мораль, політика, наука і філософія. Початково право розглядалося як вияв волі богів або звичаю, але з розвитком філософських уявлень виникли роздуми про основи світу, соціальні умови людського існування та його сенс. Дослідження держави та права стали необхідною частиною цих теоретичних пошуків.

Вік філософії права, мабуть, чи не такий же довгий як вік філософії взагалі, тобто він складає більш ніж 2,5 тисячі років. Сам термін «філософія права» з'явився набагато пізніше. Автором його вважається німецький правознавець і філософ Г. Гуго (1764-1844 рр.) – представник історичної школи права. Він ввів це поняття у науковий обіг у книзі «Підручник природного права, як філософії позитивного права, особливо приватного права» наприкінці XVIII ст. Широке розповсюдження в царині науки це поняття набуло після виходу друком роботи Г.В.Ф. Гегеля «Філософія права».

Перші філософські дослідження проблематики права в європейській філософській традиції з'явилися і одержали істотний розвиток в Античності під час пошуків форм найкращого державного устрою та законів, які дозволяли б існувати такому устрою.

Юридичні закони, як одне з найважливіших явищ суспільного життя, далеко не відразу стали об'єктом філософського аналізу. З часу свого виникнення вони були тісно пов'язані з релігією, а тому приймалися як щось священне і незмінне. Хоча вони й виконували свою регулятивну, охоронну та інші функції, але сприймалися, як правило, некритично, розглядалися як такі, що отримані людьми в глибокій давнині від богів. «Боги дали людям сором та правду», – таким було загальне переконання того часу.

Поступово дослідницька думка почала знаходити «земні» причини природних та суспільних явищ, котрі оточували людей. Юридичні закони перестали сприйматися божественними утвореннями, до них почали ставитися як до мудрих людських винаходів. Вони почали розглядатися породженням людського розуму, який шукає найкращі умови спілкування людей у суспільних відносинах. Оскільки це так, то вони не вважалися вже ідеальними, як всі творення богів, а стали тим, що потребує постійного перегляду, оновлення та вдосконалення.

Антична філософська традиція, що була початком європейського філософського мислення взагалі, нараховує велику кількість імен видатних політичних діячів, котрі намагалися у практичний спосіб розв'язати суспільні проблеми, які виникали перед давньогрецькими містами- полісами. Вже деякі з відомих, напівлегендарних «семи мудреців» (Фалес, Солон, Піттак, Біант, Клеобул, Періандр, Хілон) були не тільки філософами, але й громадськими діячами та законодавцями.

У Стародавній Греції поняття «право» і «закон» пройшли значний шлях у своєму розвитку, перш ніж набути сталого значення. Так, зокрема, еволюція поняття «право» йшла від розуміння його як вищої справедливості, яка дана людям богами, і на підставі якої повинні складатися юридичні закони, до виведення критеріїв створення останніх з природно-космічного порядку і людського розуму. Загальним поняттям, яке обіймало собою всю сферу нормативного регулювання суспільних відносин, спочатку виступала «справедливість», з якої пізніше відокремилось поняття «право». Заміна звичаїв й традицій, які протягом багатьох століть регулювали відносини між людьми, писаними законами поставила завдання пошуку критеріїв, спроможних показати, яким чином існуючі закони повинні відповідати справедливості. Таким критерієм вважалася їх відповідність загальним законам природи. Апеляція до божественного походження юридичних законів, що панувала в минулому, вже не могла задовольняти.

Для розв'язання цієї проблеми доцільно скористатися міркуваннями югославського теоретика права Р. Лукича. «Саме поняття «філософія права», – зазначає він, – легко визначити, виходячи з уже відомого поняття філософії. Філософія права є спеціальною філософією – такою, предметом якої є не загальний (увесь) світ у цілому, не все суще як таке, а лише одна його частина – право. Однак, оскільки вона є філософія, хоч і спеціальна, їй належні усі риси філософії взагалі чи загальної філософії. Це означає, що її предмет аналогічний предмету філософії»

Характерною рисою сучасної філософії права стало обґрунтування права з огляду на його соціальний зміст. Право стали тлумачити як соціальну дію і вчинок, що мотивовані нормами і вимогами правової культури, які гарантуються правовою державою. Загалом XX ст. для філософії права стало періодом, коли класична форма філософії права віджила себе і вона почала віддзеркалювати перехід до нової некласичної парадигми філософсько-правового мислення і свідомості.

Висновок: Філософія права є не лише важливою складовою наукового обґрунтування правових норм, але й втілює філософський погляд на справедливість, рівність, індивідуальні права та обов'язки у суспільстві. Розвиток права тісно пов'язаний з його історичним контекстом, духовними аспектами, релігією, мораллю та філософією. Сучасна філософія права зосереджується на розумінні коренів та мети права, акцентуючи важливість соціального змісту правових норм. Важливим етапом в еволюції філософії права стало переосмислення природного і позитивного права, а також перехід від класичного юридичного позитивізму до неокласичного постпозитивізму.

Список використаної літератури

1. Шаповал В.М. Філософія права. Частина I. Історія філософсько-правових вчень. – Харків: Вид-во Нац. університету внутр. справ, 2005. – 156 с.
2. Бачинін В.А., Журавський В.С., Панов М.І. Філософія права: Словник. – К. : Концерн «Видавничий дім «Ін - Юре», 2003. – 408 с.
3. Присухін С.І. Філософія: Навч. посіб. / С. І. Присухін. – К. : КНЕУ, 2008. – 361, [7] с.

БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФІЇ.

Тема існування завжди цікавила людство. Буття і небуття є двома основними категоріями філософії, які відображають дві абсолютно протилежні сторони. Вона має фундаментальне значення для розуміння людьми світу і місця в ньому їх думок, здобутків. Бажання людини зрозуміти світ, що оточує нас, та нашу роль у ньому, створює все більше дискусій та тем для дослідження.

Постановка проблеми. Проблема буття і небуття є однією з найважливіших проблем філософії. Вона виникає з самого початку філософського мислення і досі не має однозначного вирішення.

Актуальність дослідження. Проблема є невичерпною та не має однозначної відповіді. Вона стосується всіх аспектів людського життя, від нашого розуміння світу до нашого місця в ньому.

Мета. Метою є розкриття двох різних принципів, визначення їх основних засад. Розглянути, що лежить у основі філософії буття і небуття та зрозуміти їх вклад у саму науку.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

– Розглянути основні поняття, пов'язані з проблемою буття та небуття.

– Дослідити різні підходи до розв'язання проблеми буття та небуття.

– Проаналізувати взаємозв'язок між буттям та небуттям та їх взаємодію з іншими філософськими категоріями.

Виклад матеріалу. Буття та небуття є взаємопов'язаними категоріями. Буття - це те, що існує, тоді як небуття - це те, що не існує. Буття не може існувати без небуття, і навпаки. Небуття є необхідною умовою буття, оскільки воно дозволяє нам визначити, що таке буття.

Поняття буття зв'язане з усім живим та існуючим, це можуть бути тварини, люди та інші об'єкти, які є єдиними та незмінними. Буття існує поза межою думки, це фундаментальна категорія філософії, яка означає існування чого-небудь, незалежно від того, чи ми про це знаємо чи ні. Дане явище багатоманітним, існує безліч його різних форм. Воно безперервно розвивається, змінюється і перетворюється у щось інше.

Небуття - це те, що не існує. Це є повною протилежністю буття, воно нереально, не існує в дійсності та не має ніяких властивостей або характеристик.

Небуття нерозвинене, оскільки не змінюється і не перетворюється.

У філософії існує безліч різних підходів до вирішення проблеми буття і небуття. Ось деякі з них:

– Реалізм. Реалізм - це філософський напрямок, який стверджує, що буття реально і існує незалежно від нашого свідомості. Небуття, на думку реалістів, є лише відсутністю буття.

Наприклад, грецький філософ Парменид стверджував, що буття є єдиним і нескінченним. Небуття, на його думку, є лише відсутністю буття, і воно неможливо.

Ідеалізм. Ідеалізм - це філософський напрямок, який стверджує, що буття є продуктом нашого свідомості. Небуття, на думку ідеалістів, є лише відсутністю свідомості.

Наприклад, німецький філософ Іммануїл Кант стверджував, що буття є продуктом нашого розуму. Небуття, на його думку, є лише відсутністю розуму, і воно неможливо.

Матеріалізм. Матеріалізм - це філософський напрямок, який стверджує, що буття матеріальне і існує незалежно від нашого свідомості. Небуття, на думку матеріалістів, є лише відсутністю матерії.

Сучасні філософи продовжують досліджувати проблему буття і небуття, пропонуючи свої власні вирішення цієї проблеми. Крім розглянутих вище підходів до вирішення проблеми буття і небуття, існує також ряд інших підходів. Наприклад, деякі філософи вважають, що буття і небуття є єдиним і нерозривним. Наприклад, індійський філософ Шанкара стверджував, що буття і небуття є двома аспектами однієї і тієї ж реальності. Він називав це реальністю Брахмана. Інші вважають, що буття і небуття є взаємозалежними, приклад можна знайти в філософії даосизму. Даоси вважають, що буття і небуття є двома сторонами одного і того ж процесу. Вони називають цей процес Дао. Німецький філософ Георг Гегель стверджував, що буття і небуття є двома етапами одного і того ж процесу розвитку. Він називав цей процес діалектикою. Інший приклад можна знайти в філософії екзистенціалізму. Екзистенціалісти вважають, що буття і небуття є двома сторонами людського існування. Вони називають це існуванням.

Висновок. Проблема буття і небуття є однією з найважливіших проблем філософії дослідження цієї проблеми є актуальним і для сучасної філософії, оскільки вона розвивається в доступності досліджень тем пов'язаних з буттям і небуттям, дослідження цієї проблеми дозволяє нам краще зрозуміти світ і наше місце в ньому.

Вирішити проблему буття і небуття однозначно неможливо. Це складний шлях, який викликає дискусії серед філософів вже багато століть. Але саме буття і небуття стали фундаментальними для філософії. Категорії буття і небуття використовуються для вирішення багатьох філософських проблем свідомості, проблеми свободи волі, проблеми існування Бога та інших.

Список використаних джерел:

1. Буття і небуття. *Філософія і Релігієзнавство*. URL: <https://tureligious.com.ua/buttya-i-nebuttya/> (дата звернення: 21.12.2023).

2. Проблема буття в філософії. Функції проблеми буття. Реферат. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12899/> (дата звернення: 05.11.2023).
3. Титар О. Повернення читача: сучасна філософія літератури як філософія читання. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2019. № 60. С. 95–99.
4. Чумарна М. Буття і небуття. Таємниці творення світу. Тернопіль : Навч. кн. - Богдан, 2011. 176 с.
5. Шрамко Я. В. Філософія: теоретичний курс : навч. посіб. для студентів закладів вищ. освіти. Кривий Ріг : Криворіз. держ. пед. ун-т, 2021. 264 с.

ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ

Постановка проблеми : розкрити та визначити, що означає поняття «буття». Визначення поняття буття в історії філософів. Ознайомитись із проблемою буття в різні епохи.

Мета: розглянути онтологію та екзистенційну філософію, зрозуміти філософський зміст проблеми буття.

Завдання: розглянути основні сфери та форми буття, ознайомитись із становленням проблеми буття в історії філософії.

Виклад матеріалу. Філософія буття має чотири форми її:

– буття речей (тіл), процесів, які у свою чергу поділяються на буття речей, процесів, стан природи, буття природи як цілого; буття-речей і процесів, вироблених людиною;

– буття людини, яке поділяється на буття людини у світі речей і специфічне людське буття;

– буття духовного (ідеального), яке існує як індивідуальне духовне і об'єктивне (позаіндивідуальне) духовне;

– буття соціального, яке ділиться на індивідуальне (буття окремої людини в суспільстві та в історичному процесі) і суспільне буття.

Виділяючи головні сфери буття (природу, суспільство, свідомість), слід враховувати, що розмаїття явищ, подій, процесів, які входять у ці сфери, об'єднані певною загальною основою. Особливе місце в онтології посідає буття духовного та різноманітних форм його прояву. Дух, душа, духовне, духовність, свідомість, ідеальне – поняття, вживані в різних значеннях і смислах в міфології, релігії, філософії. Міфологія ототожнює дух із дією сил природи: вітру, переміщення повітря, грому, блискавки тощо, а також життєвого подиху, початку нижчого і вищого життя. Релігія терміном «дух» визначає дулі людей, які мають розум, волю, могутність, надприродні сили Бога.

Постановка проблеми буття і специфічне її рішення виявляється вже в античній філософії. Вперше зробив спробу визначити поняття буття Парменід. На його думку, буття підрозділяється на два світу. Буття - це те, що сприймається розумом і те, що вічно є і не може досягатися органами чуття. Буття подібно до величезного кулі, який заповнює собою всі, і тому він нерухомий. Світ чуттєво сприймаються речей, об'єктів, як вважає Парменід, є мінливим, тимчасовим, минулим. Це, швидше, світ небуття. Однак, в філософії Парменіда ще не простежується взаємозв'язок цих світів, тобто буття і небуття. Наступний крок у цьому напрямку зроблений Гераклітом. Він розглядає світ у вічному становленні і підкреслює єдність буття і небуття, «одна і та ж річ і існує, і не існує», «єдина природа - буття і небуття». Кожна річ, зникаючи, не йде в ніщо, а переходить в інший стан. Звідси випливає світоглядний висновок про безначальності і нескінченності світу. Цей світ не був створений ніким - ні богами, ні людьми і вічно буде живим вогнем, заходами загоряється і заходами затухає. Це один варіант вирішення проблеми буття ми виявляємо у атомістів. Демокріт ототожнює буття з речовиною, з мінімальною, неподільною, фізичною часткою - атомом. Під небуттям Демокріт розумів порожнечу, яка непізнана. Пізнати можна лише буття. Нові концепції буття формуються в XVII - XVIII ст., де буття розглядається з позицій матеріалізму як фізична реальність, яка ототожнюється з природою. Буття розглядається як реальність (об'єкт), що протистоїть людині (суб'єкту), оволодіває нею. Характерним для метафізичних навчань цього періоду є визнання субстанції як самототожності, незмінної, стійкої першооснови. Істотний внесок у розвиток уявлень про неї вніс Рене Декарт. З позицій раціоналізму він визнавав рівноправне і незалежне один від одного існування двох субстанцій - матеріальної з її атрибутом протяжності і духовної - з атрибутом мислення. Сполучною ланкою між цими субстанціями, по Декарту, виступає вища - божественна субстанція як причина самої себе (causa sui), породжує і протяжну, і мислячу субстанції. Визначаючи реальність цих субстанцій, Декарт, разом з тим, вважає, що лише одна субстанція відкрита нашому свідомості: воно саме. Центр ваги зміщений на знання, а не на буття як в концепції Августина. Перевага віддається мислячій субстанції, звідси - картезіанський теза «мислю - отже, існую». Представники німецької класичної філософії Кант і Гегель стали розглядати буття переважно в духовно-ідеальному аспекті, акцентуючи увагу на проблемі ідеального початку (абсолютного духу), основних ступенів його саморозвитку, об'єктивації цього початку у всесвітній історії і конкретних областях культури. Примітно, що у Гегеля буття розумілося як безпосередня дійсність, яка ще не роздвоєна на явище і сутність: з неї починається процес пізнання. Адже сутність самого початку не дана, тому відсутній і її кореляція-явище. Головне визначення буття, за Гегелем, виступають якість, кількість і міра. У марксистській філософії XIX століття поняття субстанції було витіснене категорією «матерія», евристичний потенціал якої в силу її визначеності був, безсумнівно, вище. Практично, в марксизмі відбувається максимальне зближення змістів понять «буття» і «матерія». З одного боку, під буттям розуміється філософська категорія, що служить для позначення всього того, що існує реально: це - і природні явища, і соціальні процеси, і творчі акти, що відбуваються у свідомості людини. З іншого боку, «в світі немає нічого крім рухомої матерії». У XX столітті в філософії екзистенціалізму проблема буття сфокусована на протиріччях людського існування. У екзистенціалістській традиції отримує нове звучання проблема сутності та існування людини. На думку Хайдеггера, буття природи і суспільства характеризується як несправжнє, чуже, абсурдне по відношенню до людини. На відміну від класичної філософії тут проблема буття без вирішення питання про сенс існування людини втрачає будь-яку значимість. Таким чином, екзистенціалісти спробували виявити характерні риси справжнього людського буття і привернути увагу до унікальності, самоцінності, крихкості кожного людського життя. У

феноменології Гуссерля підкреслюється зв'язок між різними шарами буття – між психічними актами свідомості та об'єктивно-ідеальним буттям, світом смислів. Але в усьому цьому розмаїтті поглядів простежуються деякі закономірності. Так, за найрізноманітніших підходів та думок можна виділити декілька головних тем, які залишаються актуальними для всього загалу філософів і кожної людини.

Перша тема – життя і смерть людини. Через усвідомлення свого життя людина прагне усвідомити категорію «буття». Так, «бути – означає жити», а за цим відразу виникає докучливе: «а що буде після смерті?». Це питання нашої спроби ліквідації, усунення «небуття» і виникнення релігійних вчень про кінцеву долю людства і Всесвіту. Реальним чи ілюзорним вважається або мирське, або загробне життя. Життя в цьому світі вважається подарунком, щасливою долею або оманною, помилкою, гріхом, покаранням тощо. Всі ці тлумачення життя та смерті виступають як основа різних підходів до сенсу життя та оцінювання людської долі. Друга тема пов'язана з усвідомленням мінливості, швидкоплинності буття та його стабільності, збереження. Адже людина спостерігає, що все живе мине, окреме життя обмежене народженням та зникненням. Виникає питання: мінливість неминуха чи це лише поверхові зміни, що маскують істинну постійність? Характерно, що семантика слова «бути» пов'язана зі словами «був», «буду». Тобто усвідомлення мінливості з необхідністю приводить до появи поняття часу, яке виражає рух, становлення буття та його перетворення в небуття. Третя тема усвідомлення буття – питання про його структуру.

Висновок : філософський зміст проблеми буття охоплює різноманітні аспекти, які вивчаються у філософії для розуміння природи існування, його суті та значення.

Список використаних джерел:

1. Алексєєва Л.О., Додінова Ф.О.. ФІЛОСОФІЯ / Навчально-методичний посібник для студентів / Донецьк: ДонНТУ технічних вузів, 2007
2. Горлач М.І., Кремень В.Г., Ніколаєнко С.М., Требін М.П. та ін. Ф 56 Коментар до конституційних змін: Підручник. – К.: Центр учбової літера'тури, 2008. – 1028 с
3. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
4. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Х. : Право, 2013. – 432 с.
5. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. –286 с.

«УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ» ФІЛОСОФІЯ Г. СКОВОРОДИ

Постановка проблеми: Сьогодні в час війни, надзвичайно актуальною є тема: «Український дух» (філософія Г. Сковороди). Ця тема, має декілька проблем, але головна полягає в розгляді поняття та особливості українського духу. А також, в унікальності і цінності української культури, традицій та побуту.

Мета: Проаналізувати поняття - український дух, визначити його особливості та вплив культури, традицій і побуту на український дух.

Для досягнення мети слід виконати наступні **завдання:**

- Засвоїти поняття - український дух, та дати його характеристику
- Визначити особливості українського духу та його наслідки для суспільства
- Збагнути культурну цінність українського народу, його унікальні традиції та побут, що формують український дух.

Виклад матеріалу: Український дух – це буття і думання (тобто основа українського народу), що уособлює в собі культуру, традиції і побут України. Український дух - це сила, патріотизм, єдність та толерантність. Григорій Сковорода позиціонує український дух, як дух свободи і стійкості. Він писав, що: «Україна, край хоробрих сердець і незламного духу, перемаже кризь бурі історії». Завдяки цьому духу українці показують свою ідентичність і силу усьому світу. Але варто зазначити, що український дух, так би мовити «проявляється» тоді, коли виникають загрози з боку країн агресорів (тобто росії). Оскільки тоді українці відчувають, що хтось прагне керувати ними, а українці за своїм менталітетом звикли бути «самі собі хазяями». Проте український дух повинен проявлятися постійно, навіть тоді, коли безпеці України не будуть загрожувати країни агресори. Бо він повинен бути присутнім у житті кожного поважаючого себе українця, впродовж усього життя.

Український дух може проявлятися в таких рисах як гостинність, патріотизм, творчість, єдність, гуманізм, духовність, толерантність, виявленні традицій, а також в любові до природи. Саме ці риси надавали українському духу особливості і неповторності. Оскільки вони сприяли формуванню унікальної ідентичності, а також не лише відображали особливості культури, але і сприяли взаємодії, творчості та взаєморозумінню нації. Ці риси формували такий український дух, який проявляється у відповідях на виклики часу.

Своєю філософією Григорій Сковорода поширював у суспільстві ідеї моральності, відповідальності, патріотизму та єдності. Його філософія актуальна роками, а особливо в теперішній час, коли українці зіткнулися з такою масштабною проблемою, яка впливає на їхній національний дух. Філософія Григорія Сковороди сприяє єдності, свідомості, патріотизму та толерантності українського народу. Що знову ж таки робить український дух особливим і неповторним.

Основними культурними цінностями українського народу є:

- Патріотизм
- Толерантність
- Релігійність
- Творчість
- Гостинність
- Сімейні цінності
- Єдність з природою

Саме ці культурні цінності відіграють важливу роль в формуванні унікального та відомого образу українського народу, а також в національному і духовному відродженні України. З вище зазначеного можна помітити, що риси у яких проявляється український дух і основні культурні цінності українців є аналогічними. Це означає, що в першу чергу український дух, формує українська культура та її цінності. Тому, що культура є фундаментом для формування поглядів та ідентичності будь якого народу.

Григорій Сковорода прекрасно розумів, що на формування українського духу впливає не лише культура, але й безпосередньо традиції та їхня унікальність. Були певні традиції, які за часів Григорія Сковороди формували український дух багатьох українців і які продовжують його формувати і в сьогодення, серед них:

Народна мудрість (фольклор): саме в фольклорі вираженні традиції (життєві погляди та цінності) народу, які в першу чергу формують український дух.

Християнські традиції: до них належать святкування таких свят як Великдень, Різдво тощо. Вони формують віру, яка тоді формує сам дух.

Філософські традиції: ці традиції відіграють суттєву роль в формуванні українського духу, впливаючи на свідомість та цінності українського народу.

Гуманістичні традиції: ці традиції акцентують увагу на людській гідності, розумінні та підтримці прав та потреб людини. Які також відіграють важливу роль в формуванні українського духу.

Селянські традиції: також відіграють важливу роль в формуванні духу, вони відображають специфічний спосіб життя, цінності та уявлення про світ.

Таким чином стає зрозуміло, що традиції також відіграють дуже велику роль у формуванні українського духу. Оскільки традиції – це звичаї, що передаються з покоління в покоління. І варто сказати, що традиції так само як культура і побут формують цінності, ідентичність, моральність, єдність та толерантність народу – нації.

Побут – це повсякденні, домашні та рутинні аспекти життя людей та суспільства, що також впливає на формування українського духу. Часто побутові справи переростають у традиції і культуру, що вже автоматично впливає на формування духу нації.

Особливості українського побуту визначаються багатовіковими традиціями, культурою та історією. Найважливіші особливості включають:

Обряди та святкування

Гостинність

Віра та обрядовість

Сімейні цінності

Традиційна кухня

Одяг та вишиванка

Гостинність

Саме ці особливості сприяють формуванню ідентичності (українського духу).

Висновок:

Отже з вище зазначеного можна зробити такий висновок.

Український дух – це буття та думання українського народу. Це патріотизм, ідентичність, сила та єдність українців, яка є особливою та неповторною. Григорій Сковорода позиціонує український дух, як дух свободи і стійкості.

Найголовнішими аспектами, які формують український дух є: культура, традиції та побут. Саме вони своїми рисами і особливостями, сприяють формуванню неповторного та дивовижного духу сильної нації. Так наприклад культура зосереджує свою увагу на таких цінностях, як патріотизм, толерантність, релігійність, творчість, гостинність, сімейні цінності та єдність з природою. І завдяки цим цінностям формується унікальний та неперевершений український дух. Те саме стосується традицій та побуту.

Оскільки, сьогодні Україна перебуває в надзвичайно скрутному становищі, через війну з росією, філософія Григорія Сковороди про український дух є дуже актуальною та цінною для українського народу. Ця філософія допомагає українцям збагнути, що таке український дух, його особливості та значення. А найголовніше допомагає його досягнути та не втратити. Мені дуже імponує філософія Григорія Сковороди, її значення, проблематика та особливість. Він є визначною постаттю філософії та літератури. Який в першу чергу був справжнім патріотом своєї держави.

Список використаних джерел

1. Дмитрієнко Ю. М. « До питання генезису української національної самосвідомості». Філософія: наук. вісник. Харків: Державний університет імені Г. С. Сковороди, 1998. С. 111- 112.
2. Іваньо І. В. « Філософія і стиль мислення Г. Сковороди . Київ: Наукова думка, 1983. 270 с.
3. Редько М. «Світогляд Г. С. Сковороди». Г. С. Сковорода. Львів: Видавництво Львівського університету, 1967. 270 с.
4. Чижевський Д. « Філософія Г. С. Сковороди». Львів: Наукове товариство імені Шевченка, 1934. 11с.

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. ФРАНКА

Актуальність теми дослідження. Дослідження соціально-філософських поглядів Івана Франка має важливу актуальність навіть у сучасних умовах. Франко підтримував ідею громадянського суспільства і активно допомагав в розвитку громадських інститутів. В сучасних реаліях розвиток громадянського суспільства є ключовим чинником для зміни суспільства та уряду.

Питання національної свідомості та ідентичності також залишаються актуальними для багатьох країн, включаючи Україну. Франко був важливою фігурою в українському національному відродженні, і його дослідження може сприяти збереженню та розвитку культурної ідентичності.

Метою дослідження соціально-філософських поглядів Івана Франка є ретроспективне вивчення та аналіз філософських поглядів і ідеології цього видатного українського письменника та громадського діяча з метою відновлення і розуміння його соціально-філософського доробку.

Також метою є визначення актуальності і релевантності ідей Івана Франка для сучасного суспільства, а також виявлення їхнього потенціалу для вирішення сучасних соціальних, культурних і політичних проблем.

Об'єктом дослідження є соціально-філософські погляди Івана Франка.

Виклад матеріалу. Іван Франко, український письменник, поет, громадський діяч і філософ, мав значний вплив на соціально-філософську думку свого часу і залишив глибокий слід у сучасному українському мисленні. Він був відомий своєю великою працездатністю і вмінням сприймати актуальні проблеми свого часу з погляду філософського аналізу.

Франко розвивав ідеї гіпотези нації, розглядаючи націю як історичну спільноту, що має свою культуру, мову і традиції [3, с. 230]. Він підтримував ідею національної єдності та боровся за права українського народу. Його соціально-філософські погляди визначалися бажанням побудувати справедливе суспільство, де кожна людина мала б можливість реалізувати свої потенційні можливості.

Франко активно висловлювався проти соціальних нерівностей і експлуатації простих людей. Він вірив у потребу змінити існуючий лад і покликав до спільних зусиль для будівництва справедливого суспільства. Важливою складовою його соціальної філософії була ідея самовиховання та підвищення культурного рівня нації [1, с. 18].

Іван Франко також підтримував ідею громадянського суспільства і активно сприяв розвитку громадянських інститутів в Україні. Він був важливою фігурою в руху за національне відродження та боротьбі за політичні та соціальні права.

Завдяки своїм соціально-філософським поглядам, Іван Франко залишив масштабний внесок у розвиток українського національного та громадянського суспільства. Його ідеї про справедливість, національну свідомість і гідність продовжують надихати покоління і в сучасних умовах.

Франко також відзначався своїми поглядами на релігію та віру. Він був критиком догматичного релігійного підходу і вважав, що віра повинна бути справжньою, особистою і внутрішньою [2, с. 14]. Він апелював до індивідуального релігійного дослідження і віри, прагнучи, щоб люди розуміли і обирали свою віру на основі власного переконання, а не примусу або тиску.

Соціальна справедливість і гуманізм були основними складовими Івана Франка філософії. Він вірив у важливість розвитку особистості та реалізацію людського потенціалу через освіту та культурний розвиток. Його праця над створенням літературних та громадських творів служила цілям підвищення свідомості та морального статусу українського народу.

Загалом, соціально-філософські погляди Івана Франка можна охарактеризувати як глибокі та гуманістичні. Він був борцем за соціальну справедливість, національну самостійність і культурне відродження. Його спадок залишається надзвичайно важливим для сучасного українського суспільства, і Іван Франко продовжує надихати людей до дій і змін у душі гідності і відповідальності перед історією свого народу.

Висновок. Соціально-філософські погляди Івана Франка, українського письменника, поета і громадського діяча, є важливим компонентом культурної та інтелектуальної спадщини України. Його ідеї справедливості, національної свідомості, гуманізму та громадянського суспільства продовжують надихати покоління та залишають актуальними в сучасних умовах.

Франко був захисником прав людини та борцем за соціальну справедливість, він висловлювався проти експлуатації та нерівностей. Він підтримував ідею національної єдності та національного відродження, прагнучи підвищити культурний рівень та моральні цінності українського народу.

Іван Франко залишив свій слід не лише в українській літературі, але й в історії соціальної філософії. Він спонукає нас дбати про справедливість, свободу та гідність, нагадує, що розвиток суспільства та індивідуального розвитку неможливий без внутрішньої віри та відповідальності.

Іван Франко залишив величезний внесок у розвиток української культури, мови та ідентичності. Його спадок живе в серцях людей і надихає до боротьби за краще майбутнє, де права та гідність кожного громадянина мають бути захищені.

Список використаної літератури:

1. Бунчук О. Б. Праворозуміння Івана Франка. Часопис Київського університету права. 2017. № 4. С. 15–20.

2. Козинець О. Г., Жернова М. Г. Національно-демократичні погляди І. Франка та Л. Українки. Знання європейського права. 2021. № 1. С. 12–16.
3. Pylypchuk O., Pichkur T. Evolutionary views of S.A. Podolynskyi and I.Ya. Franco. History of science and technology. 2018. Vol. 7, no. 11. P. 227–236.

УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ ФІЛОСОФІЇ Г. СКОВОРОДИ.

Постановка проблеми: Григорій Сковорода - один із найвидатніших філософів України, його творчість має глибоке національне коріння. Філософія Сковороди є своєрідним синтезом української народної мудрості, християнської етики та античної філософії. У ній яскраво відображені риси українського характеру, світогляду та національного духу.

Мета. Метою цього есе є дослідження українського духу філософії Г. Сковороди. Для досягнення цієї мети необхідно розглянути такі питання:

- Які риси українського характеру та світогляду відображені у філософії Сковороди?
- Які ідеали та цінності українського народу знаходять відображення у філософії Сковороди?

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

– Визначити які основні особливості українського характеру та світогляду знайшли своє відображення у філософії Г. Сковороди.

– Які українські ідеали та цінності знайшли своє відображення у філософії Г. Сковороди.

Виклад матеріалу: Яскравим прикладом українського духу є філософія Григорія Сковороди. Вона відображає характер, світогляд і національний дух українців. **Любить свободу і впевненість.** Однією з найважливіших рис українського характеру є волелюбність і впевненість у собі. Сковорода твердо вірив у те, що думка і дія людини мають бути вільними. Він критикував усі форми соціального і духовного рабства.

У своїх творах Сковорода часто малює образ мандрівного філософа, який шукає свободи й самоствердження. Цей образ втілює мрію українського народу жити у волі.

Глибока духовність – ще одна важлива риса українського характеру. Сковорода твердо вірив у духовне призначення людини. Він пропагував ідею самопізнання як шляху до порятунку.

Сковорода вважає духовне життя найважливішим для людини. Він закликав людей досягти внутрішньої свободи та гармонії з собою.

Український народ завжди цінував красу природи та мистецтва. Сковорода глибоко цінує красу природи і мистецтва. Він вважав, що люди повинні жити в гармонії з природою і собою. У своїх творах Сковорода часто зображував красу природи і мистецтва. Він закликав людей любити красу. Інші риси українського характеру та світогляду відображені у філософії Сковороди

Крім зазначених рис, філософія Сковороди відображає й інші риси українського характеру та світогляду, як-от: Синкретизм. У своїй філософії Сковорода синтезував ідеї різних культур світу. Він поєднав у собі християнську етику, античну філософію та українську народну мудрість. Художній характер. Творчість Сковороди має яскраво виражений художній характер. Він широко використовував у своїй творчості українську мову, фольклор та літературні традиції. Патріотизм. Сковорода був українським патріотом. Він любив свій народ та його культуру.

Яскравим прикладом українського духу є філософія Григорія Сковороди. **Вона відображає ідеали та цінності українського народу.** Сковорода вважає, що кожен народ має право на свободу і незалежне існування. Він критикував усі форми соціального і духовного рабства. У своїх творах Сковорода часто малює образ мандрівного філософа, який шукає свободи й самоствердження. Цей образ втілює мрію українського народу жити у волі. Сковорода вважає, що кожна країна має право розвиватися відповідно до своїх традицій і цінностей. Він виступав проти будь-якого насильницького впровадження чужої культури. Сковорода вважає духовне життя найважливішим для кожної людини. Він пропагував ідею самопізнання як шляху до порятунку. Сковорода – український патріот. Він любив свій народ і його культуру. У своїх творах він часто змальовував природу та мистецьку красу України.

Висновок. Філософія Григорія Сковороди є яскравим прикладом української ментальності. Вона відображає характер української особистості, світогляд і національну психіку. Сковорода був справжнім українським філософом і висловлював ідеї та думки, близькі українському народу. Філософські ідеї Сковороди про свободу, самопізнання та гармонію з природою були важливим джерелом натхнення для українських патріотів та борців за незалежність. Вони надихали українців на боротьбу за свободу, справедливість і добро.

Творчість Григорія Сковороди мала значний вплив на розвиток української мови та літератури. Його вважають одним із засновників української класичної літератури. Сковорода широко використовував у своїх творах особливості української мови та української літератури, сприяючи їхньому розвитку та поширенню.

Сковорода був майстром слова. Його творам притаманні глибина змісту, яскрава образність та емоційна виразність. Він мав значний вплив на розвиток української літератури та культури.

Список використаної літератури.

1. Т. О. Зінченко. Філософія Г. Сковороди: проблеми, концепції, інтерпретації. - Київ, 2021.
2. В. І. Мельник. Григорій Сковорода: філософія та особистість. - Київ, 2022.
3. С. В. Смолянук. Григорій Сковорода: філософія та літературна творчість. - Київ, 2023.
4. М. Т. Шаповал. Григорій Сковорода: філософія та педагогіка. - Київ, 2022.
5. В. В. Шахрай. Григорій Сковорода: життя і творчість. - Київ, 2021.

РАЦІОНАЛІЗМ РЕНЕ ДЕКАРТА

Постановка проблеми. Раціоналізм Рене Декарта починається з фундаментального сумніву в усьому, що прийнято за істинне. Проблема, яку він ставить, полягає в необхідності знаходження абсолютної, невід'ємної основи для знань. Його сумніви в традиційних догматах викликають потребу впевненої та невід'ємної істини, що стає завданням для філософа. Яким чином можна побудувати систему знань, що уникне сумнівів і спирається на недоторкані фундаментальні принципи? Це запитання стає відправною точкою для його «Медитацій про перше філософії» та початком нового етапу у філософському мисленні.

Мета. Ретельне вивчення його філософської концепції, зосередженої на виявленні фундаментальних засад пізнання.

Завдання:

- Дослідити раціоналізм Декарта через призму «Медитацій про перше філософії».
- Вивчити вплив геометричних досліджень на методологію Декарта та його побудову системи знань.
- Підкреслити значення філософії Рене Декарта як ключового етапу у розвитку наукового підходу та філософського мислення загалом.

Виклад матеріалу. Аналіз «Медитацій про перше філософії» є ключовим для розуміння філософської системи Рене Декарта. Цей твір, опублікований у 1641 році, є одним з найважливіших у його філософському доробку. «Медитації про перше філософії» представляють собою низку шести медитацій, у яких Декарт прагне досягти найбільш впевненого та безперечного фундаменту для розуміння світу. У цих медитаціях він ставить собі завдання сумніватися у всіх речах, які він коли-небудь приймав за істинні, та відновити цілком надійні знання. За допомогою методу сумніву, Декарт відкидає усі знання, покладаючи під сумнів навіть своє сприйняття світу та існування його тіла. Він прагне досягти незалежного та безумовного фундаменту знань, який не може бути підданий сумніву. У кінцевому рахунку, Декарт приходить до відкриття про існування розуму як джерела, що безперечно стверджує своє існування, та Бога як гаранта цього існування. «Медитації про перше філософії» вносять значний внесок у сучасну філософію та епістемологію. Розглядаючи метод сумніву та пошук безумовних знань, Декарт поставив початок соліпсистському сумніву, скалі універсального сумніву та землю для виникнення сучасного раціоналізму. Його розмірковування по суті лежать в основі для великої кількості філософських дебатів і тлумачень. Узагальнюючи, «Медитації про перше філософії» Рене Декарта є ключовим твором, в якому він виробив свою філософську систему, засновану на методі сумніву та безумовних знаннях. Цей твір має велике значення для розуміння та аналізу філософії Декарта та внесений значний внесок у розвиток філософії та епістемології взагалі. Рене Декарт був справжнім мозаїчним генієм, особливо в контексті геометрії. Його роботи, такі як «Геометрія,» вплинули на його філософію. Дослідження у галузі геометрії надали йому впевненість у використанні математичних методів для досягнення істини у філософських питаннях. Декарт визначив сумнів як основний критерій істини, висвітлюючи його роль у вивченні світу. Його метод сумніву передбачав відкидання будь-яких сумнівностей, щоб знайти безперечну істину. Цей підхід став основою для його філософської системи та взяв коріння в його переконанні у можливості досягнення невідомого через чітке мислення та розум.

Висновки. Рене Декарт вніс значний вклад у розвиток раціоналізму, закладаючи основи наукового методу та підкреслюючи важливість сумніву як критерію істини. Його філософський внесок став фундаментом для подальшого розвитку наукового підходу до пізнання світу, визначаючи шляхи вивчення природи та розуміння істини через чітке мислення та методичний підхід.

Список використаних джерел:

1. Філософія: підручник О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань., Х. : Право, 2013. 432 с.
2. Удалов В. Критика методу Декарта. Київ, Луцьк: ВАД, 2005. 41 с
3. Воронкова В. Г. Філософія: Навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал, 2004. 460 с.
4. Декарт Р. Міркування про метод. «Тандем», Київ. 2001. 268 с.

PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL PROGRESS AND GLOBAL PROBLEMS OF OUR TIME

Formulation of the problem: The article examines the issue of how philosophical understanding of scientific and technological progress, as well as global issues of our time, influences individuals. Various perspectives on the role of technological progress, akin to internet games, in contemporary culture and society are compared.

Goal: Analysis of the impact of philosophical understanding on scientific and technological progress and global issues on individuals. The author compares perspectives on the role of technological progress, especially computer games, in contemporary culture and society.

Following tasks:

1. Conduct an analysis of existing scientific research regarding the impact of computer games on individuals, with a particular focus on issues related to violence and cognitive distortion.
2. Develop a methodology for collecting and analyzing data concerning the perception of violence in computer games and its potential influence on the behavior and consciousness of users.

Presentation of the material:

Philosophical understanding of scientific and technological progress and global problems of our time. Computer entertainment has garnered numerous enthusiasts in our era, and some individuals even spend more time in games than in their actual lives. There's a term for this – «Real Life» – for those who divide their existence into the real world and internet life. However, nowadays, some of the most popular games depict various scenes with violent and propagandistic intentions, such as war, shooting, or the use and promotion of illegal actions and substances. While some people may use games as a means of relaxation and entertainment, others may be subjected to negative influences. The question of the impact of violent video games on the level of violence in society raises different perspectives. Some studies suggest potential issues, but the overall opinion among scholars is ambiguous, with many believing that various factors influence the level of violence. Is it true or not? Many people in our world ponder this question. To find an answer and understand this situation, I conducted my own research and drew some interesting conclusions. I want to share my insights into this situation and the disagreement between the two sides. There are several fascinating studies that will help shed light on this situation.

By the beginning of the new millennium, violence had become firmly associated with the world of computer entertainment – 95% of games released in the last 10 years include scenes of murder, death, and injury [see 1, p. 5] – these are materials from the ESRB–Entertainment Software Rating Board, responsible for game age ratings. According to statistics, by the age of 10, a child has seen on TV and computer screens (on average) over 8,000 murders and 100,000 acts of violence, mostly presented in an entertainment context. Psychological studies on susceptibility to the influence of violence in computer games have yielded unexpected results. On one hand, computer games were found to increase aggression and other unfavorable factors; on the other hand, they had positive effects on the human psyche, contributing to socialization, reaction development, coordination, and stress reduction. Psychologist David Grossman notes that the open sale of computer games is dangerous because violent computer games prepare children in the same way the army trains its soldiers – making violence not only acceptable but desirable, creating reflexes associated with violent activities. The legitimacy of this point of view is supported by several factors, primarily statements from minors. The game is just a game, a space where a person is free to express their intention in the most appealing form. After all, games can have therapeutic effects – helping cope with conditions such as social autism, post-traumatic syndrome, and alleviating the psychological impact of severe and incurable diseases. It is known that Sony sponsored such projects [see 1, p. 12]. The gaming industry with billion-dollar turnovers must uphold the image of its products. Those who speak about the negative influence of games often cannot be considered impartial. Sometimes the pursuit of novelty and relevance, terminological innovations, and self-promotion push a comprehensive exploration of the research problem into the background. The inconsistency of these approaches soon led to the formation of a third, synthesizing the basic ideas of the first two. Its representatives (for example, Nicholas Yee, who defended a dissertation on EverQuest players) argue that games are instrumental phenomena, serving more as indicators of predisposition to violence and mental disorders than as their causes.

Virtual Reality (VR) has been closely associated with the military-industrial complex (MIC). Military simulators became the first application area where VR demonstrated its viability, usefulness, and effectiveness. Additionally, many gaming simulators are adapted military trainers, evident in the standard set of effects from commercially available 3D graphics packages, which often include various types of explosions. It is interesting to note that not only do military VR applications form the basis for games, but vice versa– the game DOOM 2 was adapted for training the personnel of the U.S. Marine Corps: monsters were replaced with human enemies, the arsenal matched standard issue, and the maps reflected the plans of real buildings. Official documents stated that the use of computer games should serve the «development of decision-making ability in combat situations.»

The game Falcon 4.0 became the first gaming simulator adapted for military training (rather than the other way around). The merging of the military complex and the entertainment industry was formally organized in the ICT, Institute for Creative Technologies, which opened on August 18, 1999, at the University of Southern California. The ICT's goal is to create more advanced military interactive «experience acquisition systems» by leveraging Hollywood's

rich experience in creating scripts, characters, and special effects. The following research directions were identified by the ICT: photorealistic computer graphics, immersive sound, artificial intelligence, and avatar behavior models.

Let's start with the definition of several key concepts. Aggression is considered behavior aimed at the presumed infliction of harm. In other words, it is purposeful action that will have a knowingly undesirable result for the individual subjected to it. Accidental harm has no relation to aggression. Aggressive behavior is behavior that is perceived by others as aggression. Violence is the physical manifestation of aggression, i.e., behavior directed toward or associated with causing bodily harm. These definitions are constructed to align completely with the terms violence and aggression and their counterparts in Western literature – «violence» and «aggression,» allowing reliance on a well-developed model of aggression with a significant statistical base built by Craig Anderson and colleagues.

Aggression is conditioned by the manifestation of certain psychological qualities in a favorable situation. In other words, for violence (the expression of aggression) influenced by computer games, two conditions are necessary: first, the presence of specific personal qualities in the player, predominantly developed during gaming practice (internal conditions), and second, favorable conditions (external conditions). Certain relationships between these components lead to violence. External conditions include acute conflict situations, life difficulties causing frustration.

British scientists from the University of Nottingham have found that violent video games do not lead to physical violence among gamers. However, overall, interactive shooters may increase verbal aggression. The study was published in the scientific journal *Frontiers in Psychology*.

Psychologists surveyed 166 people with an average age of 25.2 years. Participants completed basic questionnaires, answered questions about how much time they spend playing each week, their favorite games, and filled out tickets. This included 29 points to assess various aspects of hostile behavior, from physical violence to distrust of people.

One of the key findings is that the type of video game itself is associated with the expression of aggression. Participants who like more violent video games usually demonstrate higher levels of verbal aggression and hostility, manifested in more frequent insults towards other players.

Researchers also found that a person's personality traits, including narcissism, low self-esteem, or aggressive tendencies, influence their preference for violent or harmless video games.

According to scientists, a high level of aggression was observed among players attracted to the opportunity to assume the role of a killer in a virtual world. In other words, playing a role that is considered unacceptable in society. In this case, the game becomes a way to escape from reality.

The constant sense of danger and other changes in the player's worldview, whereby they start perceiving the world as a place dominated by evil and cruelty, and people are susceptible to external manipulations. According to Lamson, players become accustomed to the idea that violence in society is normal, leading to a constant fear of becoming a victim of crime. Similar conclusions are reached by J. Gedeitus [5, p. 25]. As a result, self-defense psychology and distrust of others are increasingly asserted in behavior, raising the level of social frustration. The outcome of such a shift in worldview may be the use of preemptive aggression not only in dangerous situations but also in situations where there was no actual danger. The crisis of identity – the emergence of new personality traits formed under the influence of computer games – makes the player's psyche more flexible. The player is forced to choose which of their traits to rely on in a given situation, leading to a crisis of self-identification. The player no longer distinguishes where their real «self» ends and their virtual «self» begins, and supercompensation of the inferiority complex contributes to the consolidation of acquired traits. Moreover, in the case of supercompensation, the game becomes a means of relieving psychological discomfort associated with the feeling of one's own inadequacy.

Conclusion: The growth rates of computer games' popularity are very high, with violent games being particularly popular. The phenomenon of virtual violence deserves close attention because it points to quite unusual cultural changes in this new era – a redistribution of authority over violence in culture. This simultaneously leads to issues for states as political entities monopolizing violence and problems for individuals susceptible to and inclined towards readily available violence. At the core of the influence of computer games on individuals lies a distortion of consciousness under their influence, leading to a change in the perception of the surrounding reality and blurring the boundaries between real and virtual violence. Moreover, violence itself loses its negative connotation and becomes instrumental in achieving goals. The potential consequences of such distortion of consciousness include an increase in the individual threshold of aggression tolerance and, on a global scale, a rise in the level of societal aggression with the prospect of mass acts of violence (wars, terrorism).

References:

1. Anderson C.A. Violent Video game effects on Children and Adolescents./ C.A. Anderson,D.A. Gentile, C.E. Buckley. – NY.: Oxford University Press, 2007. – 199 p.
2. Wekesser C. Violence in the Media / C. Wekesser – San Diego, CA: Greenhaven Press. – 1999. 2

ДІАЛЕКТИЧНЕ ПРОТИРІЧЧЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Діалектичне протиріччя є однією з найважливіших категорій діалектики. Воно розглядається як внутрішня властивість будь-якого предмета, явища, процесу і є основою розвитку. Проте, незважаючи на те, що діалектичне протиріччя є загально визнаним джерелом розвитку, існують різні підходи до його розуміння та трактування. Одні філософи вважають, що діалектичне протиріччя є єдиним джерелом розвитку. Інші ж вважають, що існують і інші джерела розвитку, наприклад, зовнішні впливи, випадковість тощо. Також існує проблема визначення конкретних форм діалектичного протиріччя. Деякі філософи виділяють такі форми діалектичного протиріччя, як єдність та боротьба протилежностей, заперечення заперечення, перехід кількості в якість. Інші ж вважають, що ці форми не є вичерпними і існують й інші форми діалектичного протиріччя. Таким чином, проблема діалектичного протиріччя як джерела розвитку є складною та багатогранною. Вона потребує подальшого дослідження та обговорення.

Мета. Розглянути різні підходи до розуміння діалектичного протиріччя як джерела розвитку. Для досягнення мети ставимо наступні **завдання**:

1. Визначити конкретні форми діалектичного протиріччя.
2. Проаналізувати роль діалектичного протиріччя в розвитку різних сфер буття.

Виклад матеріалу. Протиріччя буквально означає рідкісне неузгодженість у мові, висловлюваннях про деяке предметі. Заборона протиріччя, починаючи з античності, вважається одним з принципів логічного міркування. Згідно з цим принципом, не може бути одночасно істинним деякий пропозицію і його заперечення. Такі протиріччя, здавна привертають увагу логіків, вважаються порушеннями правил міркування. Про те, що реальний процес розвитку наукового знання пов'язаний з етапами подолання виникаючих протиріч, говорять численні факти історії математики, фізики та ін. Наук. Критичний перегляд принципів математики в цілому і окремих її гілок завжди збігався з періодами виявлення і вирішення протиріч. Антиномія - гостра форма постановки проблеми, що вимагає свого вирішення. Виявлення антиномій і їх дозвіл - й риса діалектичного мислення. Самі по собі антиномії, що виникають в пізнанні, не можна ототожнювати з діалектичними протиріччями. Діалектика - не метод нагромадження протиріч. Справа діалектики - з'ясування і вирішення протиріч. Дозвіл антиномій-проблем підпорядковується загальному ритму, відкритого ще в античності в ситуаціях творчого діалогу.

Протиріччя в діалектичний матеріалізм

У філософії діалектичного матеріалізму під діалектичним протиріччям розуміється наявність в об'єкті протилежних, взаємовиключних сторін, властивостей, моментів, тенденцій, які, в той же час, припускають один одного і в складі даного об'єкта існують лише у взаємному зв'язку, в єдності. Діалектична протилежність - це сторона протиріччя. Діалектичне протиріччя відображає двоїсте ставлення всередині цілого: єдність протилежностей і їх «боротьбу». Протилежності можуть приходити в зіткнення лише остільки, оскільки вони знаходяться в зв'язку, утворюючи ціле, в якому один момент так само необхідний, як і інший. Розвиток об'єктивного світу є роздвоєння єдиного на протилежності, «боротьба» між ними і розв'язання суперечностей. При цьому єдність протилежностей, виражаючи стійкість об'єкту, виявляється відносним, тимчасовим, боротьба ж протилежностей - абсолютна, що служить виразом нескінченності процесу розвитку. Діалектичне протиріччя, зіткнення, боротьба протилежностей є найбільш загальною і найглибшою рушійною силою розвитку. форми діалектичного протиріччя.

Діалектичне протиріччя може проявлятися в різних формах Найважливішими з них є:

Єдність та боротьба протилежностей - це основна форма діалектичного протиріччя. Воно характеризується тим, що в будь-якому предметі, явищі, процесі існують протилежні сторони, які взаємодіють між собою. Ці протилежні сторони не просто існують поруч, а взаємодоповнюють і взаємозумовлюють одна одну. Однак, в той же час, вони знаходяться в постійному протиставленні. Це протиставлення призводить до розвитку предмета, явища, процесу.

Наприклад, у процесі росту рослини існують протилежні сторони: зростання та розвиток. Зростання - це збільшення розмірів рослини, а розвиток - це зміна її структури та функцій. Ці протилежні сторони взаємодоповнюють одна одну: зростання забезпечує розвиток, а розвиток стимулює зростання. Однак, в той же час, вони знаходяться в постійному протиставленні: зростання обмежує розвиток, а розвиток обмежує зростання. Це протиставлення призводить до того, що рослина розвивається, змінює свої розміри, форму, структуру.

Заперечення заперечення - це форма діалектичного протиріччя, яка характеризується тим, що кожне нове явище виникає як заперечення попереднього, але в той же час є його розвитком.

Наприклад, у процесі еволюції тварин існує заперечення заперечення. Перші тварини були одноклітинними, потім виникли багатоклітинні, потім - хребетні, потім - ссавці, потім - люди. Кожне нове покоління тварин заперечує попереднє, але в той же час є його розвитком.

Перехід кількості в якість - це форма діалектичного протиріччя, яка характеризується тим, що кількісні зміни врешті-решт призводять до якісних змін.

Наприклад, вода при температурі 0°C переходить у стан льоду. Цей перехід є результатом кількісних змін температури. При температурі нижче 0°C кількість руху молекул води зменшується, що призводить до їхнього упорядкування і переходу в стан льоду.

Крім цих основних форм, діалектичне протиріччя може проявлятися і в інших формах, таких як:

Протиріччя між потенціалом і дійсністю - це форма діалектичного протиріччя, яка характеризується тим, що в будь-якому предметі, явищі, процесі існує потенціал, який не реалізується в дійсності. Це протиріччя призводить до того, що предмет, явище, процес розвивається, реалізуючи свій потенціал.

Протиріччя між цілим і частинами - це форма діалектичного протиріччя, яка характеризується тим, що в будь-якому цілому існують протилежні сторони, які є його частинами. Ці протилежні сторони взаємодоповнюють і взаємозумовлюють одна одну, але в той же час знаходяться в постійному протиборстві. Це протиборство призводить до розвитку цілого. Протиріччя між зовнішніми і внутрішніми факторами - це форма діалектичного протиріччя, яка характеризується тим, що в будь-якому предметі, явищі, процесі існують зовнішні фактори, які впливають на нього, і внутрішні фактори, які є його властивістю. Ці фактори взаємодіють між собою, призводячи до розвитку предмета, явища, процесу.

Ілюстрація діалектичних протеріч

Протиріччя можна простежити в природі і суспільстві. З моменту виникнення будь-якого об'єкта і до його перетворення в інший об'єкт в ньому діють специфічні протиріччя: тяжіння і відштовхування в формі наближення і видалення мас, позитивні і негативні електричні заряди, хімічна сполука і розкладання, асиміляція і дисиміляція в організмах, збудження і гальмування нервового процесу, суспільна співпраця і боротьба.

У внутрішньовидових і міжвидових відносинах протиріччя виступають у формі конкурентної боротьби між особинами одного виду, якщо вони обмежені в життєвих умовах, і особливо в формі міжвидової боротьби. Результатом дії протиріч між організмом і середовищем, в тому числі і іншими організмами, і формою вирішення протиріччя є природний відбір.

У громадських явищах виникають зовсім інші типи суперечностей і форми їх дозволу: між суспільством і природою, виробництвом і потребами людей, між різними партіями, між державами, між старим і новим у всіх їх проявах. Громадські протиріччя можуть мати або антагоністичний, або неантагоністичний характер. Об'єктивна суперечливість буття і мислення знаходить своє вираження в суперечливості процесу пізнання людиною дійсності. Уже сам по собі факт констатації суперечностей в науці є виявлення і постановку проблеми, що має величезне значення для розвитку пізнання.

Висновок. Вже у найелементарніших ситуаціях діяння людина упевнюється у можливості вибору різних його варіантів, серед яких є багато таких, що виключають одночасну реалізацію одне одних через їх взаємосуперечливість. Легко помітити далі, що все реалізоване (як у людській діяльності, так і в природних процесах навколишнього світу) є результатом зіткнення тенденцій протиборства, суперечності протилежностей. І вже надто впадає у вічі плинність, мінливість, пластичність усього зовні стійкого і непорушного. Це було помічено багатьма мислителями вже в глибоку давнину. Так, Геракліт прямо уподібнює світ річці, в яку неможливо вступити двічі, оскільки на того, хто входить в одну й ту ж річку, течуть все нові й нові води.

Список використаної літератури

1. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. – Київ;

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ «МАРКСОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ»

Актуальність дослідження: Актуальність філософського аналізу «Марксової концепції людини» набуває особливого значення в сучасному світі, оскільки доктрина Карла Маркса є не лише історичною, але й ключовою для розуміння сучасних соціальних та економічних викликів. Дослідження відкриває можливість не лише глибше розуміти філософське сприйняття історії праці та суб'єктивності людини у марксистській парадигмі, але й застосовувати ці уявлення до сучасних контекстів, таких як розподіл ресурсів, соціальна нерівність та роль людини у сучасному виробництві та суспільстві. Філософський аналіз «Марксової концепції людини» стає ключовим інструментом для розкриття глибинних аспектів соціальної філософії та визначення її актуальності у сучасному глобалізованому світі.

Мета дослідження: аналіз концепції людини Карла Маркса з метою розкриття основних принципів, що лежать в основі його уявлень про природу та роль людини в суспільстві, а також вивчення впливу цих ідей на сучасне розуміння соціально-економічних та політичних процесів.

Об'єкт дослідження: людина.

Предмет дослідження: марксова концепція людини.

Завдання дослідження: з'ясувати суть ідей К. Маркса у його поглядах на людину.

Виклад основного матеріалу. У марксистській концепції людини, яка витікає з робіт Карла Маркса та Фрідріха Енгельса, визначальною є роль суспільства та матеріального виробництва у формуванні природи та діяльності індивіда [4, с. 12]. Людина, згідно з цією теорією, є суспільною істотою, і її історія розкривається через взаємодію з оточуючим світом, особливо в контексті праці та виробництва. Поняття «творчого життя» визначає активне ставлення людини до предметного світу, де праця виступає як важливий засіб самореалізації [1, с. 45]. Проте, згідно з Марксом, праця не лише створює матеріальні блага, але й має глибокий вплив на індивідуальність. У контексті сучасності можна визначити втрату працею свого ініціативного та творчого характеру через перетворення його на примусову та відчужену роботу [2, с. 78]. Однією з ключових ідей Маркса є поняття відчуження, яке вказує на те, що в сучасному суспільстві людина втрачає зв'язок з власною працею та світом, що оточує [4, с. 32]. Соціалістична ідея, висунута в тексті, розглядає соціалізм як вихід з цього відчуження, де людина стає активним суб'єктом виробництва та спільної діяльності. Однак, погляди на соціалістичне суспільство мають свої виклики, зокрема, небажанням повторення відчуження через бюрократизацію та втрату індивідуальності [1, с. 56]. Такий підхід розкриває значення не лише розподілу матеріальних благ, але й активної участі кожної особи в економічному та політичному рішенні. Отже, з марксистської перспективи, сутність людини тісно пов'язана із суспільством, працею та відчуженням, а соціалізм визначається як спроба вирішити ці проблеми через активну участь кожного члена суспільства в формуванні його структури та розвитку [2, с. 89]. Аналізуючи практику, Карл Маркс і Фрідріх Енгельс логічно прямують до нового розуміння суті людини як сукупності суспільних відносин. Це - найважливіший момент нового вчення про людину. Матеріально-виробнича діяльність завжди здійснюється у суспільстві і за допомогою суспільства. В процесі трудової діяльності людина, вступає у суспільні відносини з іншими людьми [3, с. 102]. Згідно з викладеними ідеями, важливо розуміти, що соціалістична модель суспільства не лише передбачає рівність у розподілі матеріальних благ, але й активну участь громадян у прийнятті рішень. Це реалізується через впровадження принципів економічної та політичної демократії, де кожен може вносити свій внесок у формування індивідуального та загального добробуту [4, с. 75]. Однак важливо уникати пасток, які можуть виникнути внаслідок бюрократизації, адже це може призвести до нового відчуження та втрати індивідуальності. Сучасний соціалізм повинен стремитися до створення суспільства, де кожна людина не лише споживач, а й активний творець свого власного і суспільного життя [3, с. 115]. Таким чином, марксистська концепція діяльності та соціалізму надає глибокий розуміння ролі людини у суспільстві, її взаємодії з працею та відчуженням, а також визначає шляхи для створення справедливого і рівного суспільства [1, с. 90].

Висновок: марксистська концепція людини, основана на праці, відчуженні та соціальній взаємодії, визначає глибокий зв'язок індивіда із суспільством. Ця модель, розглядаючи працю не лише як засіб виробництва, але й як шлях самореалізації, вказує на важливість активної участі кожного громадянина у формуванні суспільства та прийнятті рішень. Розуміння принципів соціалізму зазначає на шлях до створення суспільства, де кожна особа відіграє ключову роль у розвитку та формуванні індивідуального та загального добробуту.

Список використаної літератури

1. Маркс К., Енгельс Ф. Комуністичний маніфест. 1848. 111 с.
2. Маркс К. Капітал. Критика політичної економії. 1867. 278 с.
3. Енгельс Ф. Походження сім'ї, приватної власності і держави. 1884. 186 с.
4. Сміт А. Марксизм та філософія мови. 2005. 189 с.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження: Зміни, що відбуваються сьогодні у світі, – важливий крок на шляху переходу людства до нової цивілізації, що може бути сформована на шляхах вирішення глобальних проблем.

Мета дослідження: розгляд проблем науково-технічної революції в контексті філософії, тобто вивчення витоків і сутності науково-технічної революції, її впливу на суспільство, глобальних проблем сучасності, їх змісту та перспектив розвитку. Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних дослідницьких завдань: визначення впливу НТР на суспільство; аналіз витоків глобальних проблем сучасності; з'ясувати яким чином можна подолати ці проблеми.

Предмет дослідження: системні аспекти взаємозв'язку між наукою і технікою, їх вплив на інші явища розвитку суспільства і людської життєдіяльності, а також осмислення проблем науково технічного прогресу в сучасній філософії.

Об'єкт дослідження: глобальні проблеми та шляхи їх вирішення.

Завдання дослідження: визначити головні глобальні проблеми людства.

Виклад основного матеріалу. Глобальними називають проблеми, які стосуються всього світу, призводять до значних, нерідко незворотних соціально-економічних і біологічних втрат на планеті, створюють загрозу існуванню людства і потребують для свого розв'язання координованої співпраці всіх країн. Серед сучасних глобальних проблем розрізняють кілька груп: політичні, етнічні, демографічні, економічні, соціальні, продовольчі, екологічні. При цьому головне – не упорядкування списку проблем, а виявлення їх походження, характеру й особливостей і, насамперед – пошук науково обґрунтованих і реалістичних у практичному відношенні шляхів їх вирішення. Будучи наслідком всього попереднього розвитку людства, глобальні проблеми виступають як специфічне породження саме сучасної епохи, як наслідок неприпустимої нерівномірності соціального – економічного, політичного, науково-технічного, екологічного і культурного розвитку в умовах якісно нової, своєрідної історичної ситуації [1, с. 21]. Всі глобальні проблеми сучасності взаємозалежні, взаємозумовлені, й ізольоване їх вирішення неможливе. Забезпечення подальшого економічного розвитку природними ресурсами необхідно передбачає запобігання зростаючого забруднення навколишнього середовища, оскільки це веде до екологічної катастрофи. Тому ці проблеми і називаються екологічними, і часто розглядаються як дві сторони однієї екологічної проблеми. Глобальні проблеми характеризуються певною «ієрархією», тобто пріоритетністю одних з них стосовно інших, їхньою співвідпорядкованістю. Без'ядерний, ненасильницький світ є не тільки вищою соціальною цінністю, але й необхідною попередньою умовою вирішення всіх інших глобальних проблем. Адже приведення в дію всього 5% нині існуючого в світі ядерного потенціалу достатньо, щоб трапилася непоправна екологічна катастрофа [2, с. 105]. Дати реальне уявлення про майбутнє – найважливіше завдання науки. Реалізувати його можливо, лише виходячи з принципів, на яких взагалі тримається весь фундамент наукового знання. Мова йде, насамперед, про принцип об'єктивності, що передбачає: сувору відповідність висновків вихідним передумовам; доказовий аналіз реальності без яких-небудь суб'єктивних доповнень до неї; знання певних закономірностей, тенденцій історичного розвитку. «Проекція в майбутнє» закономірностей суспільного розвитку з урахуванням їх неминучого розвитку й збагачення в ході історичного процесу й означає наукове передбачення майбутнього. Серед основних із відзначених закономірностей, як вважають дослідники, які спираються на матеріалістичну діалектику, – необоротність соціального прогресу в масштабах всесвітньої історії, зростання темпів поступального розвитку суспільства. Саме існування «межі зростання» є необхідною передумовою для розвитку. Адже якби не було межі для поповнення і збирання, на тисячоліття затримався би перехід людини до землеробства і скотарства. Якби не було межі для людської пам'яті і фізичних обмежень в усній комунікації між людьми, сповільнився б винахід писемності і друкарства, розвиток технічних засобів комунікації [3, с. 316-318]. Якби не було межі запасів деревного вугілля, сповільнився б перехід до використання мінерального палива. Якби не було межі у проведенні подумки і на папері математичних операцій, затрималося б створення комп'ютерів. Немає підстав боятися уповільнення соціального прогресу і через уявну психічну і розумову нездатність людини засвоїти і витримати зростаючий потік нових знань і пристосуватися до всякого роду нововведень у суспільстві. Людська пам'ять здатна вмістити приблизно 10 млрд. біт інформації. Крім того, будуть відкриті й інші можливості [4, с. 436-437]. Цілком очевидним є факт, що вирішення глобальних проблем сучасності полягає у міждисциплінарному підході до цієї проблеми. Першим таким шлях запропонував Володимир Вернадський, котрий створив вчення про ноосферу – середовище, в якому живе людина. Суть цього підходу полягає у поєднанні філософських, політичних, природничих та техніко-економічних знань до відповідних сфер людської діяльності. Вчений вважав, що людина у сучасному світі повинна мислити планетарно; в основі

цього нового мислення є теза щодо рівності людей. Однак для досягнення такого стану необхідно, щоб всі країни змінили підхід до ведення зовнішньої політики, тобто відмовилися від політики конфліктності та конфронтації і перейшли до глобального співробітництва на засадах визнання пріоритетності загальноцивілізаційних цінностей. Розмірковуючи над перспективами людства, слід підкреслити, що мова йде про можливість якогось єдиного демократичного і гуманного світового співтовариства, у якому будуть співіснувати різні форми власності – і суспільна, і приватна, різноманітні форми суспільних відносин. Проте за єдиної умови – це повинно бути суспільство демократії, суспільство, де людина буде центром усіх відносин.

Висновок: в ході дослідження я дійшов висновку, що глобальні проблеми людства які існують на даний момент вирішити дуже легко та просто, потрібно щоб кожна людина поставилась до цього відповідально і так ми разом досягнемо успіху.

Список використаної літератури

1. Петрушенко В. Л. Філософія науки та техніки. Львів: «Львівська Політехніка». 2000. 552 с.
2. Гладкий Ю. Глобалістика: важкий шлях становлення / Ю. Гладкий // Світова економіка та міжнародні відносини. 1994. №10. С. 105-106.
3. Білодід Ю. Філософія: Український світоглядний акцент: Навчальний посібник/ Юрій Білодід, К.: Кондор, 2006. 355 с.
4. Губерський Л. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищих навч. закл. / І. Ф. Надольний (ред.). вид., стер. К.: Вікар, 2005. 516 с.

ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ

Актуальність дослідження: бачення в людині не лише єдиного та загального, а й унікального. Поглиблене розуміння сутності особистості, розгляд її як соціальної та індивідуальної особи.

Мета дослідження: охарактеризувати поняття людської унікальності, з'ясувати яке значення воно має у соціальному пізнанні, у осягненні соціальних явищ, розгляд її як соціальної та індивідуальної особи.

Об'єкт дослідження: людська особистість.

Предмет дослідження: проблема унікальності людської особистості в ціннісній парадигмі соціуму.

Завдання дослідження: унікальність, особистість, соціум, цінності, індивід, індивідуальність, суспільство.

Виклад основного матеріалу. Індивідуальність, тобто унікальність людини, проявляється ще на фізичному рівні. Це та частина унікальності, яка пояснюється природничими науками. Природа сама дає і береже в людині як родову сутність, так і особливі дані, які зберігаються у генофонді. Кожна клітина має в собі генетично контрольовані специфічні молекули, що й робить кожну людину біологічно неповторною. Таким чином кожен вже народжується з даром унікальності [1, с. 81]. Наступним питанням є особистість і особистісна унікальність. Поняття «особистість» розкриває соціально-психологічну сутність людини, яка формується в результаті засвоєння індивідом суспільних форм свідомості й поведінки. Особистість не тільки цілеспрямована, але й самоорганізуюча система і об'єктом її діяльності є не лише світ, а й вона сама, що виявляється у почутті «Я». Отже особистість - цілісне утворення, унікальна система, результат взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на неї в процесі її становлення [2, с. 42-44]. У філософії проблема взаємовідносин унікальності індивіда та суспільства Найчастіше налагоджувалася песимістично: суспільство не здатне налагодити повноцінний контакт з особистісною унікальністю. Але цьому протирічить важливість індивідуальності. Щоб зрозуміти, яка ж значимість унікальних особливостей особистості в ціннісній парадигмі соціуму, відповімо на запитання: яким було б суспільство, якби через якісь причини всі люди опинилися на одну особу, з ідентичними думками, почуттями, здібностями? Давайте обдумаємо, чи могла б однаковість утворити нормальне суспільство? [3, с. 163]. Різноманітність індивідуальностей - істотна умова та форма прояву успішного розвитку суспільства. Індивідуальна неповторність та оригінальність особистості це не просто найбільша суспільна цінність, а нагальна потреба розвитку здорового, розумно організованого суспільства. [4, с. 197]. Крім того, як говорив Гегель, для життя знання, спрямоване на сутнісне розуміння, безсумнівно корисне і потрібне, особливо у політиці та житті в соціумі, де панують не право і моральність, а забаганка і свавілля індивідуумів, у таких ситуаціях, коли характери і дії людей опираються на використання особливостей інших. Індивідуальність необхідна для досягнення своїх цілей [5, с. 256]. Ми вже установили значущість індивідуальності, тому варто згадати і саме означення індивідуальності і індивіда. «Індивід», як поняття позначає конкретну людину, вже вище згаданого носія загальних спадкових якостей. Індивідуальність - сукупність особливостей і властивостей людини, які виражають її неповторність і включають в себе вроджені властивості як у індивіда та набуті. Індивідуальність - найяскравіша ознака особистості. Саме тому утверджуючи свою індивідуальність особистість намагається реалізувати себе як професіонала у діяльності та соціальних відносинах [2, с. 41, 43]. Так розрізняємо особистість і індивідуальність: індивідуальність це діяльність людини, яка й робить її особливою і зумовлена унікальними характеристиками, коли особистість - це скоріше не постійні ознаки, а морально-вольові, інтелектуальні ознаки людини, через які діяльність в соціумі контролюється не лише постійними даними, це окрема основа індивіда. Безсумнівно, і те і інше складає нашу унікальність, яка надзвичайно важлива у суспільстві, адже люди взаємодіють опираючись на неї і на ній же будують життєвий устрій, принципи життєдіяльності, загальноприйняті правила взаємовідносин.

Висновок: Отже, поняття людської унікальності має важливе значення у соціальному пізнанні, у осягненні соціальних явищ, подій, у з'ясуванні механізмів функціонування та розвитку суспільства, ефективного управління ним.

Список використаної літератури

1. Візгін В.П. Серіальність та унікальність буття. 2019. №2. С. 152.
2. Н. Ю. Волянчук, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Білохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев. Соціальна психологія. 2019, С.41- 44.
3. Левінас Еге. Час та інший. Гуманізм іншої людини. СПб., 1998. С. 265.
4. Хабермас Ю. Поняття індивідуальності // Про людське в людині. М., 2019. С. 197.
5. Пятигорський А. М. Безперервна розмова. СПб., 2018 С. 256.

ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність теми: сучасне бізнес-середовище потребує раціональних і ефективних управлінських рішень, які мають враховувати різні фактори, включаючи філософські аспекти. Філософські принципи надають можливість подивитися на бізнес із загальнопланетарної перспективи та враховувати інтереси не тільки підприємця, але й співробітників, клієнтів, суспільства загалом.

Мета дослідження: висвітлення концептуалізації філософії управлінських рішень бізнесмена.

Предмет дослідження: управлінські рішення в бізнесі.

Об'єкт дослідження: управлінські рішення бізнесмена.

Завдання дослідження: зрозуміти філософію управлінських рішень, дізнатись як вона може сприяти покращенню управлінської діяльності бізнесменів і підвищенню їхньої конкурентоспроможності на ринку.

Виклад основного матеріалу. Управління – це цілеспрямований вплив суб'єкта управління на об'єкт управління, між якими існує певний зв'язок. У вузькому розумінні прийняття рішення трактується як вибір найкращого з безлічі альтернативних варіантів, а у розширеному визначенні – прийняття рішення отожднюється з усім процесом управління. Сьогодні сучасна наука у сфері прийняття управлінських рішень виходить на якісно новий рівень, на її основі розробляються ефективні управлінські технології, що вирішують складні управлінські задачі. Використання сучасних технологій є надзвичайно важливою рисою успішного керівника. Адже управлінське рішення, має певні наслідки не тільки для нього особисто, але і для певних працівників, організації, або суспільства в цілому [1]. Під час реалізації управлінських рішень керівництво підприємства повинно дотримуватися таких критеріїв: –використовувати свої сильні сторони; –подолати слабкі сторони; – скористатися сприятливими можливостями; – захиститися від потенційних загроз [2, с.147]. Аналіз наукових джерел свідчить про різноманітність поглядів щодо етапів процесу розроблення та прийняття управлінських рішень. Так, на думку В. Приймак, процес розроблення і прийняття рішення включає: збір інформації про проблеми; ідентифікація і визначення проблеми; формування стратегії для вирішення проблеми; збір інформації; аналіз інформації; формування обмежень і критеріїв вибору; генерування альтернатив; оцінка альтернатив; вибір рішення; погодження рішення з органами управління та виконання; виконання рішення [3, с. 202]. Філософія організації – це сукупність внутрішньо-організаційних принципів, моральних і адміністративних норм і правил взаємин персоналу, система переконань і цінностей, сприймана всім персоналом і яка підлягає глобальній цілі підприємства [4, с. 43]. Філософський аналіз проблем теорії і практики менеджменту обумовлений тим, що управління, будучи синтезом науки і мистецтва, знання і досвіду, є широким дослідницьким полем для вивчення інноваційного потенціалу особистості людини-менеджера, її поведінки у різних ситуаціях [5, с. 18]. Філософію управління слід досліджувати на глобальному, тобто на суспільно-історичному рівні, на рівні регіонів і країн, на рівні окремих філософських шкіл, напрямків і течій. Сьогодні великий інтерес представляє вивчення впливу філософії на управлінську діяльність в історії людства: на Сході і Заході, як відомо, воно розрізняється своїми парадигмами. В Китаї традиційно роль відігравало конфуціанство; використовувалася філософія йоги та східних єдиноборств; на Заході вважаються клятва Гіппократа, вплив Аристотеля на О.Македонського, вплив філософії Платона і Аристотеля на формування християнського світогляду, філософія Просвітництва – на французьку революцію, філософія Ніцше – на формування фашистської ідеології; філософія прагматизму визначально позиціонує себе у якості керівництва практичною діяльністю [6, с.193]. Філософія організації включає: основний задум; опис; філософія замовників; внутрішньо організаційна політика; зв'язки з партнерами; відношення з іншими організаціями [4, с.55]. Отже, керівники вищої ланки відповідають за прийняття найважливіших рішень для організації в цілому, а філософські точки зору відіграють важливу роль в цьому процесі.

Висновок: Прийняття рішень - це складний багатоплановий процес. Детальне вивчення ситуації при прийнятті рішень допомагає керівникам уявити собі проблему і правильно визначити варіанти рішень. Це сприяє зменшенню помилок при плануванні та виконанні рішень та дозволяє об'єктивно визначити потрібні ресурси. Дослідження також корисне при створенні ефективних систем прийняття рішень для різних керівництв. Майбутні дослідження можуть включати аналіз проблем, розробку методів прийняття рішень та встановлення вимог до комп'ютерних систем для управління бізнес-процесами на основі вивчених питань.

Список використаної літератури

1. Яковчук Р. С., Саміло А. В. Теоретичні аспекти розробки та прийняття управлінських рішень в умовах надзвичайних ситуацій: Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1134>
2. Жовковська Т. Т. Методологія прийняття управлінських рішень за рефлексивного підходу: Науковий вісник Ужгородського національного університету 2018. Вип. 19(1). С. 146-151.
3. Груб'як С.В. Сучасні аспекти розроблення і прийняття управлінських рішень: Економіка і суспільство № 11, 2017. 204 с

4. Жигалов В.Т, Шимановська Л.М. Основи менеджменту і управлінської діяльності. К.: Вища шк., 1994. 471 с.
5. Бех Ю., Слєщов А. Філософські проблеми сучасного управління складними системами: ідеї, принципи і моделі: Київ Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 405 с.
6. Осипенко Л.О. Філософія управління як нова парадигма керування складними соціально-економічними системами: Гуманітарний вісник ЗДІА. 2013. № 52.199 с.

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. Ця тема є дуже важливою і буде актуальна завжди. Люди повинні це зрозуміти, бо тільки після цього ми зможемо по-справжньому досягти висот. Також розвивати національну культуру це є обов'язок кожного громадянина, виконуючи його ми досягнемо не тільки духовного, а й ще державного піднесення.

Мета дослідження: проаналізувати українську національну культуру в контексті надбань світової цивілізації.

Об'єкт дослідження: українська культура.

Предмет дослідження: зміни, вплив, надбання, періодизація, важливість української культури.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив української та культури загалом на світову цивілізацію.

Виклад основного матеріалу. Для того аби зрозуміти суть української національної культури потрібно почати з визначення, що ж таке культура. Отже, термін «культура» (від лат. cultura – оброблення, виховання, розвиток, освіта) – це форма духовної та матеріальної діяльності людей, спрямованої на відтворення та оновлення соціального буття через розгортання творчої діяльності та спрямованої на пошук глибинного смислу буття [1, с.7]. Культура складається з трьох аспектів: соціокультурної діяльності людини, наслідків цієї діяльності та ступеня розвитку особистості. Соціокультурна діяльність людини містить у собі економічну, політичну, художню, релігійну, наукову, моральну, правову та інші сфери. Ці види діяльності притаманні культурі у всі часи, однак форми та засоби соціокультурної діяльності, рівень розвитку неоднакові в різних культурах та епохах. Вони можуть вдосконалюватися чи змінюватися. Розвиток особистості відбувається виключно внаслідок соціокультурної діяльності в межах тієї чи іншої культури. Рівень розвитку особистості визначається ступенем засвоєння нею культурних цінностей, принципів, норм, ідеалів, навичок та регуляторів. Особистість одночасно виступає і як суб'єкт культурної творчості (створює культуру), і як об'єкт культурного впливу (засвоює культуру). Тобто людина створює культуру, а культура створює людину. Світ, у якому існує людина, є складною системою «природа-суспільство» [2, с. 4-5]. Зрозумівши, що таке культура ми можемо говорити про українську національну культуру у світовій цивілізації. Українська культура – сукупність матеріальних та духовних цінностей, створених українським народом протягом його історії. Для української національної культури головним підґрунтям, є народна культура, на основі якої поступово утворилися професійні: наука, література, мистецтво. Своєрідність української культури, визначили також впливи географічних умов, особливості історичного шляху, а також взаємодія з іншими етнокультурами, що в різні часи перебували на теренах України [3]. Тому, українська культура протягом тривалих періодів своєї історії розвивалася як народна. У ній велике місце займали фольклор, народні традиції, які додавали їй особливої чарівності і колориту. Особливо яскраво це виявилось в мистецтві - народних думах, піснях, танцях, декоративно-прикладному мистецтві. Саме завдяки збереженню і продовженню традицій, корені яких сходять до культури Київської Русі, став можливим підйом української культури і в XVI - XVII ст., і культурне відродження в XIX ст. Разом з тим, самобутня і старовинна система освіти, яка досягла свого розквіту в добу Козаччини і забезпечила практично суцільну грамотність населення, давня традиція книгописання, орієнтованість на провідні центри Європи, зокрема на Візантійську культурну традицію, роль України-Руси як центру християнства в східнослов'янському світі, а також як центру наук і вищої освіти в добу Козаччини завдяки розвинутій мережі колегіумів, Острозькій та Києво-Могилянській академії, меценатство та державна підтримка культури рядом визначних державників – К. Острозьким, П. Конашевичем-Сагайдачним, І. Мазепою та ін. – все це дозволило піднести українську культуру до рівня світового явища, створити ряд класичних шедеврів у галузі друкарства, архітектури, мистецтва, досягти значних успіхів у науці. Відомий дослідник української культури І. Огієнко зазначав, що українській культурі з самого початку були властиві відвертість світу, відсутність ксенофобії (боязні чужого) і гуманізм. Говорячи про гуманістичну суть української культури, потрібно відзначити і те, що сама система цінностей даної культури в період її активного розвитку (XVII - XIX ст.) була досить специфічною. Багатий матеріал для такого висновку дає творча спадщина Г. Сковороди, Ф. Прокоповича, П. Куліша. У своїх філософських творах вони вирішували питання про сутність та умови людського щастя, про значення людського існування [4]. На відміну від філософської думки інших європейських країн, де проблеми бідності, хвороб і безкультур'я мислилося подолати шляхом технічного прогресу, підвищення продуктивності праці, за допомогою зусиль освічених монархів і соціального експериментування, українські мислителі закликають до іншого. «Споріднена праця» і самопізнання, свобода, заради якої не шкода розлучитися з благополуччям, обмеження життєвих потреб, надання переваги духовному над матеріальним - ось ті шляхи і рецепти щастя, яких дотримувались і які пропагували провідні українські мислителі. Сьогодні такі підходи набувають особливого значення для всього людства [5].

Висновок: культура була, є і буде важливою ланкою існування і розвитку не тільки держави, а й людини, особистості. Україна є хороший приклад, які наслідки чекають на світ, якщо не розвивати культуру. Адже це те що нас збагачує та об'єднує.

Список використаної літератури

1. Історія української культури Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання/Ю. О. Шабанова, Н. Ю. Тарасова, О. Я. Дичковська. Дніпропетровськ. 2012. 141 с.
2. Історія української культури: Навчальний посібник/О. Ю. Висоцький. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. 130 с.
3. Місце української культури в контексті світової URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/30444/>
4. Розуміння національної культури: методологічні засади URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/30369/>
5. Українська культура URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження: зважаючи на перебіг сучасних світових процесів та участі в них України багато хто з вітчизняних та зарубіжних вчених, громадських та політичних діячів висловлюються та друкуються з даної проблематики.

Мета дослідження: з'ясування роль зовнішньополітичної діяльності народних політичних відносин у загальній структурі міжнародних відносин.

Предмет дослідження: політичні відносини в різних країнах світу, їхні особливості та специфіка.

Завдання дослідження: з'ясувати сутність понять зовнішня політика та зовнішньополітична діяльність з метою визначення теоретичних підвалів, на яких ґрунтується зовнішня політика держави.

Виклад основного матеріалу. Україна є найбільшою за територією (603, 7 тис. кв. км) суто європейською державою. За чисельністю населення вона посідає п'яте місце в Європі, поступаючись ФРН, Франції, Великобританії та Італії. Розташована у центральній частині Європи. Межує з Молдовою, Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Польщею, Білоруссю, Росією. Має вихід до Чорного моря. Від СРСР Україна успадкувала значний економічний потенціал, більшу частину якого, щоправда, з різних об'єктивних і суб'єктивних причин - розрив господарських зв'язків з колишніми радянськими республіками, конверсія, не виважені реформи на догоду зарубіжним наставникам, розтягування загальнонаціонального надбання через недолугу приватизацію і навіть відверте його розкрадання високими посадовими особами держави, несприятливий інвестиційний клімат вже втрачено. В цілому географічне розташування, розміри території, чисельність населення, потенційні економічні можливості України дають їй змогу мати статус великої європейської держави з власною геостратегічною орієнтацією [1, с. 112-113]. Виходячи з аналізу сучасної геополітичної ситуації, розстановки сил на міжнародній арені, своїх об'єктивних можливостей і геополітичного становища Україна має реальні передумови утвердитися в ролі регіонального політичного лідера. Для цього, разом з урахуванням закономірних амбіцій і національних інтересів, їй треба поступово посилювати конструктивний вплив на загальну ситуацію в регіоні, до якого вона належить. Важливу роль тут може відіграти активне співробітництво й лідерство України у Балто-Чорноморському партнерстві, оскільки з огляду на геополітичне положення Україна є природним посередником між регіонами Балтійського і Чорного морів. Співробітництво за лінією Північ-Південь сприятиме зміцненню безпеки в частині Європи між Балтійським і Чорним морями, що є надзвичайно важливим для України як у політичному, так і в економічному відношенні. Дуже важливою з точки зору підвищення міжнародної ролі України є активізація її участі в роботі Організації чорноморського співробітництва [2, с. 9-10]. У субрегіональному вимірі Україна залишається великою регіональною державою із значним потенціалом, що надає їй шанс для активної політики щодо реалізації власних інтересів. Активна політична позиція України в ОЧЕС надасть можливість нашій країні реалізовувати свої інтереси, забезпечити зростання її авторитету в регіоні і світі, перетворити її на важливого регіонального гравця в нових геополітичних умовах, що сьогодні формуються. Ще на початку існування ОЧЕС Україна виступила з ініціативою включити в компетенцію цієї організації проблеми регіональної безпеки, зокрема, поступову демілітаризацію басейну Чорного моря та врегулювання конфліктів, виходячи з того, що розробка і реалізація заходів зміцнення довіри та безпеки у військово-морській галузі сприяє підвищенню безпеки як причорноморських держав, так і європейського континенту загалом [3, с. 143-144]. Тобто, як бачимо, напрямки міжнародної діяльності України є дуже різноманітними, але головними серед них є все ж такі, які насамперед визначають її роль як стратегічної держави, що, за висловом американського генерала В. Кернана, може стати магнітом, який зведе до купи Східну та Західну Європу. Ідеться, зрозуміло, про розвиток співробітництва в рамках Євроатлантичного партнерства і, що є головним, про реалізацію стратегічного курсу України на інтеграцію в ЄС, з одного боку, а з іншого, розвиток відносин добросусідського рівноправного партнерства з Російською Федерацією. Зрозуміло, таким чином, що само геополітичне положення України вимагає активної зовнішньополітичної діяльності у різних напрямках і тому одним із головних принципів української геостратегії, на нашу думку, має бути багатовекторність її міжнародної політики [2, с. 10-11]. Активізація співробітництва на регіональному рівні була важливою ще й тому, що це для України - один з найреальніших шляхів до Європи. З одного боку, тісне співробітництво з країнами Центральної та Східної Європи, використання їх євроінтеграційного досвіду дуже цінне для нашої держави. З іншого - зміцнення лідируючих позицій України в регіоні дає змогу використовувати співробітництво з європейськими і євроатлантичними структурами для утвердження її в ролі з'єднувальної синхронізуючої ланки між Сходом і Заходом. Саме тому регіональний вимір завжди був і залишається одним з пріоритетів зовнішньої політики України [4, с. 113-114]. Як можна зауважити на підставі принципів і напрямків співпраці України з НАТО, питання атлантичної інтеграції держави більш належить до політичної або інформаційної компетентності, а не до військової. Політичні спекуляції на тему готовності чи не готовності здаються заявами скерованими до Східного сусіда - росії, і задоволення її потреб, або тимчасовими передвиборчими гаслами для певної верстви українського електорату. Нажаль, ці спекуляції більше дестабілізують, а ніж забезпечують стабільність і плідну співпрацю

України з НАТО. Збільшення хаосу на політичній арені України послаблює впевненість західних інвесторів у захищеності їхніх інвестицій в державі, а членство України в НАТО могло б нівелювати та розв'язати їхні сумніви та побоювання. Таким, може бути один з багатьох з аргументів на користь зміни у сторону позитивного ставлення щодо НАТО в Україні [5, с. 86]. Підтвердженням авторитету України у міжнародній організації ООН стало, зокрема, обрання її представника в 1997 р. Головою 52-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН. Крім того, у 2000 р. Україна обрана до складу непостійних членів Ради Безпеки ООН на 2000-2001 рр., головувала в цій міжнародній установі. Це свідчить про підвищення ролі нашої держави як активного і впливового учасника глобальних і регіональних процесів сучасності, поліпшення її політичного іміджу та зміцнення міжнародних позицій [4, с. 116-117]. Ключовими критеріями, що впливають на роль нашої держави у новітній європейській спільноті, мають бути: відкрите громадянське суспільство, ефективне ринкової економіки, верховенство права, цивільний демократичний функціонування контроль над військовою сферою, послідовність і передбачуваність у зовнішній політиці, приведення національного законодавства у відповідність з європейськими стандартами, незалежність судової системи [2, с. 14].

Висновки: таким чином, дотримання принципу рівнонаближеності та багатовекторності, послідовне взаємовигідне співробітництво в питаннях, що становлять національний інтерес України та зміцнення міжнародного політичного статусу, уникнення різкого нахилу від одного стратегічного напрямку до іншого мають лягти в основу стратегії України в існуючому геополітичному середовищі.

Список використаної літератури

1. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної думки): Підручник / П. П. Шляхтун. К.: Либідь, 2002. 576 с.
2. Зовнішня політика України: здобутки і проблеми [Текст]. К.: Т-во «Знання» України, 2007. 24 с.
3. Проект «Зовнішня політика України та шлях країни до Європи» [Текст]. Центр миру, 2007. 170 с.
4. Ващук Ф. Г. Взаємовідносини України з НАТО [Текст] / Ф. Г. Ващук. Випуск 12. 2008. 258 с.
5. Збірник наукових праць [Текст]. Випуск 101. Частина I (у двох частинах). К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2011. 204 с.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Кризи, котрі виникли на рубежі XIX та XX століть, з часом охопили усі сфери життя, отримуючи все новіші форми прояву. На початку нинішнього століття можна констатувати, що людство так і не усунуло основні причини їх виникнення, до цього часу залишається ймовірність такого кризового існування ще не одне десятиліття. Саме ж суспільство, котре переживає патологічну соціокультурну кризу, характеризується як кризовий соціум, а його основною ознакою є унікальне сполучення параметрів соціального та культурного розвитку, які зачіпають культурну, власне соціальну, політичну, економічну та виробничі сфери.

Мета дослідження: соціально-культурні детермінації структурного процесу самореалізації особистості в кризовому соціумі.

Предмет дослідження: вплив соціально-культурної кризи на самореалізацію людей та молоді українського суспільства.

Об'єкт дослідження: вплив соціально-культурної кризи на особистість в українському суспільстві.

Завдання дослідження: визначити ступінь впливу соціально-культурної кризи на ідентичність та самореалізацію осіб в різних сферах життя.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі соціально-культурного розвитку України постає питання про подальший культурний розвиток індивіда, нації, суспільства в цілому. Цим питанням опікуються багато відомих вчених, висуваючи різні концепції культурного розвитку суспільства [4]. Адже культура є невід'ємною складовою суспільства, соціальної групи, особистості. Саме на основі культурних цінностей будуються основні стереотипи суспільства та його характеристики, визначаються напрямки розвитку молоді, яка водночас є основним носієм культури, її перетворювачем. Соціально-культурний розвиток суспільства повністю залежить від самосвідомості людей, їх духовного розвитку та свідомої оцінки ситуації, що складається в суспільстві, а також від гнучкої державної політики [4]. Основною рушійною силою цього розвитку є інтереси та потреби людей, а отже, найвагомішими, хто може впливати на процеси розвитку культури є молодь. Сучасний розвиток української держави, соціальних інститутів та суспільних відносин науковці визначається як період трансформаційних процесів, пошуку власного шляху розвитку та зміни цінностей [2, с. 145]. Тому зрушення, котрі відбуваються нині, безпосередньо впливають на ціннісну свідомість молоді, формування її духовної культури. Молодь, як окрема соціальна спільнота, привертала до себе увагу дослідників впродовж всього XX – початку XXI століття. Цікавість до молоді настільки зросла, що можна говорити вже про нову молодіжну еру. Особливого розмаху ця цікавість у нашій країні стала набувати на початку 2000 року, коли почалися активні демократичні перетворення. З цього моменту інтерес до молоді не спадав [1, с. 115]. Їй приділяють увагу на державному рівні, одна за одною розробляються стратегії молодіжної політики, програми виховання патріотичного духу та свідомості, ведеться пошук нових шляхів духовного відродження молоді [3, с. 78]. Саме на культурно-духовній основі формуються основні принципи сучасної молоді, проходять процеси її соціалізації, формуються основні світоглядні традиції та ціннісні орієнтації.

Висновок. Сьогодні, як ніколи, нам слід працювати спільно і мобілізувати інтелектуальні і духовні сили, спрямовані на розквіт нашого суспільства. Ми віримо, що зуміємо в основному зберегти те краще в соціально-культурній сфері, що успадкували від попередніх поколінь, і водночас дамо потужний імпульс процесам оновлення. Розвиток культури суспільства повністю залежить від самосвідомості людей, їх духовного розвитку та свідомої оцінки ситуації, що складається в суспільстві.

Список використаної літератури

1. Бабенко Н.Б. Загальносистемні культурні фактори та ціннісні орієнтації української молоді // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: [зб. наук. праць; вип. XXV]. Н.Б. Бабенко. К.: Міленіум, 2011. С. 112-117.
2. Бабенко Н.Б. Вплив соціально-культурної сфери на соціалізацію особистості // Культура і сучасність / Н.Б. Бабенко. К.: ДАКККІМ, 2008. № 1. С. 141-147.
3. Пилипенко Н. Психологічні особливості самореалізації особистості в умовах професійної кризи. // Соціальна психологія. 2005. № 3. С. 72-79.
4. Слюсар В. М. Вплив соціально-культурної кризи на самореалізацію особистості / В. М. Слюсар. 2007. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/7324/97/>

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. Глобалізація впливає на українську економіку через міжнародну торгівлю, інвестиції та інші економічні процеси. Дослідження важливо для розуміння взаємозв'язків між Україною та іншими країнами.

Мета дослідження: розкриття та розуміння того, як глобалізація впливає на українське суспільство, економіку, політику, культуру і інші сфери.

Предмет дослідження: вивчення впливу глобалізації на Україну та її здатність адаптуватися до глобальних змін в економічних, соціокультурних та політичних сферах.

Об'єкт дослідження: Україна як суверенна держава та її відносини, процеси та явища, що відбуваються в контексті глобальної системи, включаючи економічні, соціокультурні та політичні аспекти.

Завдання дослідження: аналіз політичних та економічних стратегій, які Україна використовує для адаптації до глобальних змін та забезпечення свого місця в світі.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація - це явище, яке не зупиняється перед кордонами жодної країни. Вона суттєво впливає на економіку України, створюючи як нові можливості, так і виклики для розвитку країни [5, с. 102]. Слід відмітити, що глобалізація – це: 1) тенденція до відходу від окремих національних і економічних одиниць у напрямі створення єдиного великого глобального ринку; 2) історичний соціальний процес, змістом якого є зростаючий взаємозв'язок та взаємозалежність національних економік, політичних та соціально-культурних систем [4, с. 216]. Основними тенденціям сучасного процесу глобалізації є зростання масштабів обмінних процесів у світоekonomіці, прискорення формування геоекономічного простору, посилення інтеграційних процесів на всіх рівнях та інтернаціоналізації світобудови, переважання ринкових регуляторів світосистемних відносин, активізація глобалізму [5, с. 98]. Україна, як сучасна держава, постійно впроваджує політичні та економічні стратегії для адаптації до глобальних змін і забезпечення свого місця в світі [2, с.359]. Ось декілька аспектів аналізу політичних та економічних стратегій України: Торговельні угоди і інтеграція: Україна активно розробляє і укладає торговельні угоди з іншими країнами та регіональними блоками для збільшення свого доступу до зовнішніх ринків [4, с. 103]. Одним із ключових прикладів є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Економічна реформа: Україна проводить реформи у сферах фінансів, банківської системи, оподаткування та інших секторах економіки. Ці реформи призначені для підвищення конкурентоспроможності та створення сприятливого інвестиційного клімату [1, с. 81]. Енергетична політика: Енергетична безпека є важливим аспектом для України, і країна розвиває стратегії для диверсифікації джерел енергії та зниження залежності від поставачань з певних джерел [3, с. 184]. Зовнішньополітичні стосунки: Аналіз зовнішньополітичних ініціатив, співробітництва та конфліктів також є важливим. Взаємодія з іншими державами та міжнародними організаціями може мати значний вплив на економіку та безпеку України.

Висновок. Аналіз політичних та економічних стратегій, які Україна використовує для адаптації до глобальних змін та забезпечення свого місця в світі, показує важливість активної участі країни в глобальних процесах. Вдосконалення таких стратегій є ключовим чинником для досягнення сталого економічного та політичного успіху України в умовах глобалізації. Політична воля та реформи, спрямовані на вдосконалення регуляторного середовища та сприяння інвестиціям, грають важливу роль у формуванні конкурентоспроможності та стабільності країни на світовій арені.

Список використаної літератури

1. Бестужева С. В. Глобалізація та світова фінансова криза: прогнозована реальність / С. В. Бестужева // Економічний простір: збірник наукових праць. № 22/1. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2009. С. 78–85.
2. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М.Боголюбова і. К.: ВЦ НУБІПУ, 2018. 446 с.
3. Кальченко Т. В. Глобальна економіка: методологія системних досліджень: Монографія / Т. В.Кальченко. К.:КНЕУ, 2006. 248 с.
4. Лук'яненко Д.Г. Глобальна економічна інтеграція: Монографія. К.: ТОВ «Національний підручник», 2008. 220 с.
5. Сутність глобалізму як характеристики сучасного соціального простору // Нова парадигма. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. Вип. 77. С. 98-105.

*Руслан Чигур,
кандидат історичних наук, доцент кафедри політології та філософії ЗУНУ
Максим Мних,
студент групи АГР-11*

ФОРМУВАННЯ ІДЕОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО ПІДПРИЄМЦЯ В ПЕРІОД УТВЕРДЖЕННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження обумовлена потребами глибокого і всебічного осмислення тих радикальних змін, котрі виникли в суспільстві в результаті проголошення незалежності, орієнтації на ринкові і демократичні перетворення, а головне – формування реального власника – людини підприємця, діяльністю якого створюється основа національного добробуту і який сьогодні активно рухається східинами політичної влади як в органах місцевого самоврядування, так і на найвищих щаблях державної політичної влади.

Мета дослідження: вивчення процесу формування ідеології та культури українського підприємця в період утвердження ринкових відносин.

Предмет дослідження: процес формування ідеології і культури вітчизняного підприємця в період утвердження ринкових відносин.

Об'єкт дослідження: духовний світ сучасного підприємця.

Завдання дослідження: проаналізувати витoki проблеми формування ідеології та культури підприємця; визначення особливостей формування духовних орієнтацій вітчизняних підприємців в контексті становлення ринкових відносин.

Виклад основного матеріалу. Підприємництво – динамічний елемент ринкового господарства, симптоматична ознака ліберальної економіки. Одним з найпоширеніших і ефективних видів інноваційної діяльності є підприємництво [4, с. 248]. Актуальність даного дослідження обумовлена тим, що положення підприємця носить вкрай нестійкий характер, а також тим, що в підприємстві й в інших інноваційних видах діяльності бачиться спосіб виходу з соціальної кризи. На жаль, підприємництво в нашій країні не стало широко популярним, а ті групи, які займаються підприємством, не володіють у достатньому ступені економічною культурою, і авторитет цих осіб в очах населення досить невисокий [2, с. 124]. На різних етапах розвитку суспільства уявлення про сутність підприємництва і його роль в розвитку народного господарства мінялися відповідно до пануючих виробничих відносин, стану економіки, політичного ладу і т.д. Основою, суб'єктом підприємницької діяльності є людина, що зі своєї ініціативи шукає й реалізує нові можливості для виробництва нових товарів і послуг і діє самостійно на свій страх і ризик. Економіка опосередковано пов'язана з культурою, знаходить своє вираження в способі життя людини, у її розумінні світу й самого життя [1, с. 159]. Навіть культура господарювання, зосереджена в самій людині, сформованій рядом поколінь й історико культурних прошарків [2, с. 125]. Істотний вплив на культуру підприємництва здійснює неформальна (тіньова) економіка, у середовищі якої одержали широке поширення такі морально неприйнятні елементи економічного поведіння, як неліцензійна торгівля, цінове маніпулювання, порушення контрактних відносин, обман клієнтів, фальшива, тобто неправдива реклама продаваних товарів, незаконне використання при продажі товарів-сурогатів назв відомих торговельних марок [3, с. 99]. У певному розумінні можна говорити про моральність або неморальність корпорацій, але не варто забувати, що існує відмінність у використанні моральних термінів стосовно окремих людей та стосовно систем або організацій: люди, на відміну від організацій, є метою у собі, вони самоцінні [5, с. 125].

Висновок. Зникає фігура підприємця – зникають й можливість економічного розвитку. Більше того, відхід зі сцени підприємця означає й швидку загибель буржуазії, оскільки відсотки виплачуються з її прибутків. Крім того, зникнення фігури підприємця призведе до руйнування соціальної бази капіталізму, основою якої є індивідуальний власник.

Список використаної літератури

1. Акопян В.Г. Морально-етичні цінності підприємця: формування та розвиток (соціально-філософський аналіз): дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Акопян Валерій Григорович. К., 2004. 167 с.
2. Болотова В.В. Ділова культура як культура підприємців / В.В. Болотова 2004. № 50. Т.2. С. 122-125.
3. Герасимчук А.А. Філософські основи менеджменту і бізнесу / А.А. Герасимчук, З.І. Тимошенко, С.В. Шейко. К.: Вид-во Укр.-фін. ін-ту менедж. і бізнесу, 1999. 111 с.
4. Енгстлер П. Ринкова економіка для бізнесменів-початківців / Петера Енгстлер. К.: ВІК, 1992. 238 с.
5. Малий бізнес України. Підприємці здатні відродити країну / [Н.Д. Кожевіна, З.С. Варналій та ін.] / Асоціація сприяння розвитку приватного підприємництва в Україні «Сднання». К., 1997. 143 с.

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: актуальність теми зумовлена значенням та творенням «нації» і її найважливіших ознак: особливим менталітетом, характером, історичною пам'яттю, міфологією, духовними та політичними традиціями і мовою. Загальні ознаки нації та спільність походження.

Мета дослідження: аналіз нації як політичної, так і етнічної спільноти людей.

Об'єкт дослідження: нація як спільнота людей.

Предмет дослідження: вплив історії на розвиток нації.

Завдання дослідження: визначити та проаналізувати особливості поняття «нація» та її вплив на формування історичного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Найвищою формою вияву етнічних спільностей є нація, яка виявляється одним із провідних предметів досліджень етносоціології. Найважливішими дослідженнями проблем нації є питання щодо з'ясування сутності націй, відмінності і подібності їх до інших етнічних спільнот, чинники, що лежать в основі розбудови нації, а також час утворення нації. Народ – це давній витвір не лише історичного, а й природного процесу, вихідними моментами якого були розпорошені племена, поріднені кров'ю, тобто спільним походженням. Територія, як спільна Батьківщина, об'єднувала народи. Історія моделювала їхню свідомість власно самобутності. Модерна нація – це витвір цієї національної свідомості та волі до незалежного і самобутності [1, с. 8]. Нації визначаються певним рядом характеристик, що стосуються як індивідуальних її членів так і всієї нації. Такі характеристики мають нести в собі як об'єднавчу функцію, спільнота людей, що не має між собою нічого спільного не може бути нацією, так і відокремлюючи – що відрізняє дану націю від сусідніх. Найголовнішими рисами нації, на думку представника модерністського напрямку Е. Сміта, є історична територія, на якій формується нація, спільна історична пам'ять, спільна культура, єдині юридичні права й обов'язки всіх членів, спільна економіка з можливістю пересуватися в межах національної території. Серед українських вчених–представників модерністського напрямку можна зазначити Я. Грицака, який вважає, що початок промислового перевороту, який настав після Французької революції сприяв переходу від сільського до міського способу життя від багатьох розрізнених культур до єдиної універсальної культури. Це сприяло перетворенню національних етнічних спільнот у нації [2]. Визначальною особливістю нації часто вважають мову, але вона лише в окремих випадках виняткова для неї, окремі нації взагалі ідентифікують себе як багатомовні (наприклад, швейцарська). На відміну від мови, національна культура є унікальною для нації, однак вона також містить багато елементів, спільними з іншими націями. Найпопулярніші теорії вищезгаданої нації–етнічна та політична, що заклали найпоширеніше сучасне розуміння цього феномену. Вони утвердили два підходи до нації: як до політичної спільноти, оформленої у державу, та як до етнічної спільноти. Прихильники політичної теорії нації вважають її політичною спільнотою, що має власну державу або намагається реалізувати право на самовизначення, домагаючись її утворення або відродження, якщо така держава колись існувала. Раніше у такий спосіб відрізняли категорію «нація» від категорії «етнос»– дослідники були переконані, що нацією може називатися лише той етнос, який вже сформував власну державу (кожен етнос у процесі етногенезу намагається створити власну державу і, таким чином, перетворитися у націю); на сьогоднішній день категорії нація зараховують також і етноси, які лише намагаються створити власну державу. Прихильники ж етнічної теорії – це населення сучасного світу в етнічному, культурному, мовному расовому й релігійному відношенні, яке являє собою доволі строкату картину. Пануючою тенденцією етнічного розвитку в сучасну епоху є етнічне об'єднання, що характеризується культурним і мовним зближенням етнічних розходжень. Отже, етнічна структура світу постійно змінюється, що пов'язано з процесом розвитку і функціонування різних етносів, котрі прийнято називати етносоціальними процесами [3]. Загальні ознаки, які об'єднують між собою поняття «нація»: походження, мова, культура, релігія, волюнтаризм та його підхід. Спільність походження являє собою антропологічна теза, що початково була обґрунтована на початку 20 ст., замість мови висунула більш сталі антропологічні ознаки – зріст, пігментацію тіла, форму голови, колір волосся, очей тощо – спадкові ознаки, що затримуються з покоління в покоління протягом тисячі літ і тому, при належному вивченні можуть засвідчити приналежність даного народу в своєму складі певної раси. Практично всі націоналістичні рухи при визначенні нації звертають увагу на спільність походження, як компонент ідентичності націй. Походження розуміється у сенсі біологічної спадковості від попередніх поколінь. Національна культура також вбирає в себе культурну спадщину попередніх поколінь. Вона є унікальною, хоч і містить багато елементів з іншими націями [4].

Висновки: нація є результатом потреби сучасного суспільства в культурній гомогенності, обумовлений розвитком індустріального виробництва. Становлення нації безпосередньо зв'язане з поширенням загальної освіти і засобів масової інформації. Нації–цілеспрямовано створювані спільноти. Провідна роль у цьому процесі належить інтелектуальній верстві суспільства. Нація формується на основі декількох етносів, серед яких один є переважаючим. Чимало істориків та політологів стверджують, що територія, мова, культурні та економічні зв'язки є лише підґрунтям, на якому формується нація. Народність стає нацією лише тоді, коли в неї виникає стійка потреба в політичному, культурному, психологічному самовизначенні. Отже, –нація це стійка

спільність людей, що історично склалася, виникла на основі спільності мови, території, економічного життя і психічного складу який проявляється у спільності культури, релігії, походження, інтересів.

Список використаних джерел

1. Галушко К. Ю «Нація». К.: 2010. 41 с.
2. Вербець В. В., Субот О. А, Христюк Т. А. «Соціологія». URL: https://lib.oa.edu.ua/files/funds/works_oa/sociologija/
3. Нація. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. О. Бочковський «Вступ до націєлогії» URL: <https://studfile.net/preview/8859572/>

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ У ХХІ СТОЛІТТІ

Актуальність дослідження полягає у тому, щоб звернути увагу на значення грошей у людському суспільстві, теоретичні положення даного наукового дослідження дозволять зняти існуючі розбіжності в розумінні фінансових афер й гіпотези та закономірності, висунуті тут, дозволять узагальнити відомі раніше й отримані сьогодні знання щодо грошей.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз значення грошей для людини ХХІ століття.

Об'єкт дослідження: проблема значення грошей для людини ХХІ століття.

Предмет дослідження: сфера грошових відносин, позитивний та негативний вплив грошей та багатства на людину.

Завдання дослідження: проаналізувати яким чином гроші впливають на життєдіяльність сучасної людини.

Виклад основного матеріалу. Тема грошей завжди залишатиметься актуальною, незалежно від стадії розвитку людства. Існують кілька теорій щодо їх виникнення. За раціоналістичною теорією, гроші виникли через угоди між людьми для полегшення товарообміну, в той час як за еволюційною теорією будь-який товар може стати грошима в певних умовах товарного обігу. Із самого початку суспільства люди використовували найрізноманітніші засоби торгівлі один між одним. Деякі суспільства використовували незвичайні форми грошей, такі як «цеглини» зі спресованого листа та телячої крові в Монголії, «свинячі гроші» в Новій Гвінеї, які складалися з ікла, хвостів свиней, зубів собак, кенгуру і дельфінів, а також пір'я райських птахів та папуг. Також, грошовими одиницями могли бути натуральні ресурси, такі як хутро, сіль, какао-боби, чай та навіть худоба. Наприклад, деякі суспільства визначали багатство за кількістю голів худоби, і слово «капітал» походить від латинського «сарит», що означає «голова.» Один з найнезвичайніших прикладів грошей - це «рай» на острові Яп, що складався з великих кам'яних кол та слугував свідоцтвом багатства володаря. В минулому люди використовували предмети схожі на гроші, а різні народи включали об'єкти ремесла, такі як дріт, ікла слона, сукно, бивні, золото, срібло, мідні браслети, а також навіть пір'я райських птахів та папуг. Наприклад, в деяких африканських племенах, золоті, срібні і мідні браслети використовувалися для обміну, і вони нерідко відламувалися на менші частинки для зручності обміну [1, с. 5]. Ця різноманітність історичних форм грошей показує, як суспільства розвивали свої системи обміну і до тих пір, поки не були створені стандартні монети і купюри, які дозволяють більш зручний та стандартизований обмін товарами та послугами. Арістотель писав: «Гроші - дуже важливий ресурс в сучасному світі. Вони надають нам можливість робити те, що ми хочемо, і впливати на той світ, в якому ми живемо. Проте, важливо пам'ятати, що гроші не є кінцевою метою життя. Вони - засіб досягнення мети, а мета - це щасливе і задоволене життя, в якому ми можемо бути корисними іншим людям» [2, с. 750]. З часом гроші стали не тільки засобом обміну матеріальними благами, але й засобом спілкування між людьми. Гроші мають здатність з'єднувати людей, навіть якщо вони незнайомі, з різних країн, з різними навичками і інтересами. Гроші можуть створювати взаємозв'язки в сучасному суспільстві. Вони можуть бути засобом спілкування, який заснований на економічних і соціальних відносинах. Гроші, за думками Карла Маркса, Георга Зіммеля, Карла Поланьї, Сьюзен Московіч і Маршалла Маклюєна, виступають як універсальна мова, що об'єднує нас у суспільстві, на зразок, як слова у віршах Тараса Шевченка чи Лесі Українки, або мова взаємопізнання в поезіях Павла Тичини та Ліни Костенко, надаючи форму та зміст нашим економічним та соціальним зв'язкам, як поезія виражає почуття та думки українських поетів [3, с. 2]. Ось так відомого ірландський драматург Джордж Бернард описує значення грошей в сучасному світі: «Гроші - дуже важливий ресурс в сучасному світі. Вони надають нам можливість робити те, що ми хочемо, і впливати на той світ, в якому ми живемо. Проте, важливо пам'ятати, що гроші не є кінцевою метою життя. Вони - засіб досягнення мети, а мета - це щасливе і задоволене життя, в якому ми можемо бути корисними іншим людям.» [4, с. 39].

Висновок. Таким чином, в ХХІ столітті гроші, хоча і є універсальним засобом обміну, але можуть мати різні значення для різних людей та соціальних груп. Гроші впливають на соціокультурні відносини та можуть мати різноманітність в сприйнятті та використанні, відображаючи парадоксальний аспект їх універсальності. Національний банк України спрямовує увагу на дослідження соціальної природи та функцій грошей в сучасному суспільстві. Вони наголошують на тому, що гроші вже не обмежуються лише економічними аспектами, але є складовою частиною цивілізаційного впливу. Гроші впливають на власність, працю, мораль та навіть духовність сучасного суспільства. Важливо зрозуміти, що гроші мають різне значення для різних людей. Вони можуть бути як джерелом благополуччя, так і джерелом проблем. Гроші впливають на наше суспільство в цілому та на індивідів на різних рівнях. Вони є важливою частиною економічної соціалізації та впливають на дії та рішення кожної особи в економічній сфері.

Список використаної літератури

1. Публікація бібліотекаря фінансово-економічного ліцею Марези В.О, 2020. 52 с.
2. Арістотель, роздуми в творі «Політика», 322 р. до н.е. 1250 с.
3. «Значення грошей для людства» стаття студентки Заводської Романи, 2017.
4. Джордж Бернард «Пігмаліон» 1912. 140 с.

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність дослідження: у кожній системі існують свої національні моделі організації господарства, оскільки країни відрізняються рівнем економічного розвитку, соціальними і національними умовами. Ринкова економіка включає декілька різних за змістом моделей економіки. Вони відрізняються залежно від ступеня дії держави на економіку і від пріоритетних завдань.

Мета дослідження: охарактеризувати відмінність сучасних моделей ринкового господарства та дослідити їх на прикладі країн, яким властиві ці моделі.

Об'єкт дослідження: ліберальна, соціально-орієнтована та консервативна моделі ринкової економіки.

Предмет дослідження: сучасні моделі ринкового господарства.

Завдання дослідження: проаналізувати сучасні моделі ринкового господарства.

Виклад основного матеріалу. На думку вченого, політика, колишнього канцлера ФРН Людвіга Ерхарда, соціальна політика – це політика не для мільйонерів, а політика для мільйонів[1].. Держава фінансує лише послуги, що входять до мінімальних гарантій, і матеріальна допомога надається лише за підтвердженими підставами. Ліберальна модель повністю відповідає своєму основному призначенню в умовах економічної стабільності або підйому. Однак вона виявляється не дуже ефективною в умовах кризи, занепаду або примусового зменшення виробництва, що супроводжується неодмінним скороченням соціальних програм і призводить до значного погіршення становища багатьох соціальних груп, зокрема жінок, молоді та людей похилого віку. Отже, суть ліберальної політики полягає в обмеженні ролі держави в розв'язанні соціальних проблем громадян, надаючи їм якнайбільше волі для самостійного розв'язання цих питань [2]. Соціально орієнтована ринкова економіка – це економічна система, яка поєднує ринкові механізми зі зверненістю до соціальних потреб та гарантує рівні можливості для всіх громадян. Як наголошується в [4, с. 1-33], поведінкова економіка може бути корисною тільки при розробці і тестуванні нових інструментів соціально-економічної політики і управління економічною поведінкою в загальному, але і при оцінці ефектів і наслідків реформ, заснованих на традиційних підходах. Система соціальної допомоги та інші соціальні програми можуть бути впроваджені для забезпечення допомоги тим, хто потребує, і зменшення соціальних нерівностей [1]. Як зазначають вчені В. Гаєць, Б. Кваснюк та В. Дем'яненко, соціальна орієнтація економіки є досить високим рівнем економіки, коли людські якості, інтелект, здібності перетворюються на визначальні фактор виробництва [4, с. 46]. Ця модель економіки намагається забезпечити баланс між ринковою ефективністю і соціальною справедливістю, створюючи умови для економічного зростання та одночасно враховуючи потреби. Консервативна модель економіки – це підхід до економічної політики, який підтримує традиційні економічні цінності, зокрема акцентуючи увагу на ринковій саморегуляції і обмеженому втручанні держави в економіку. Основні принципи консервативної моделі економіки включають: Віра в ринкові сили, консерватори вважають, що ринок, сам собою, має властивість здатності регулювати себе. Консерватори вірять в важливість приватної власності і ринкових прав як основи для стабільності та процвітання економіки. Ця модель підкреслює важливість стабільності, передбачуваності і ринкової свободи, вважаючи, що це сприяє розвитку економіки через стимулювання підприємництва та інновацій [3].

Висновок: У кожній з цих моделей є свої переваги та недоліки, і вибір конкретної моделі може залежати від культурних, історичних та політичних особливостей країни. Зрештою, кращий вибір економічної моделі повинен враховувати потреби і цінності суспільства, до якого вона застосовується.

Список використаної літератури

1. Соціальний менеджмент: Книга / Під ред. Д. В. Валового. М.: ЗАТ «Бізнес школа «Інтел-Синтез», Академія праці і соціальних відносин, 1999. С. 356.
2. Світовий досвід моделей ринкової економіки. URL: <http://ipzn.org.ua/svitovuj-dosvid-modelej-sotsialnoyi-polityky-ta-yih-mozhlyvist-vykorystannya-v-ukrayini/>
3. Моделі ринкової економіки. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=371>
4. Сімченко Н.О. Соціально орієнтовані системи управління підприємствами: моногр./ Н.О. Сімченко Київ: ТОВ «ДКС центр», 2010. 340 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: Соціальна взаємодія між людьми - це фундаментальний аспект нашого існування в суспільстві. Вступаючи в ці соціальні взаємодії, ми одночасно впливаємо на суспільство і формуємо його. Кожна людина засвоює певні переконання та моделі поведінки, які існують у суспільстві, і одночасно вносить свій власний внесок в творення суспільства, пропонуючи нові ідеї чи підтримуючи існуючі. Саме через це дослідження соціальної взаємодії є надзвичайно актуальним на сьогоднішній день.

Мета дослідження: розкриття особливостей розвитку сучасного українського суспільства.

Об'єкт дослідження: філософія людини на етапі сучасного розвитку суспільства.

Предмет дослідження: розвиток українського суспільства на сучасному етапі.

Завдання дослідження: аналіз особливостей та тенденцій розвитку українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Сучасне українське суспільство переживає значні зміни, і наше дослідження спрямоване на розуміння цих змін та їх впливу на індивіда та суспільство в цілому. Однією з ключових тенденцій є процес модернізації, який обумовлює необхідність адаптації суспільства до нових умов, впровадження інновацій, технологічний розвиток та зміни в соціокультурній сфері. Українське суспільство поступово відходить від радянської спадщини і намагається побудувати сучасну демократичну державу. З цим пов'язані зусилля в сфері прав людини, свободи слова та розвитку громадянського суспільства. Разом з тим, суспільство стикається із викликами, такими як корупція, нерівність, соціальна несправедливість [1]. Соціальна взаємодія грає ключову роль у формуванні цих процесів. Ми спостерігаємо, як громадяни взаємодіють зі своєю владою, як формується громадська думка, і як впливають на політичні та соціальні рішення. Соціальні мережі та засоби масової інформації грають важливу роль у цих процесах, сприяючи обміну ідеями та мобілізації суспільства. Однією з головних тенденцій є також зростання ролі освіти та науки у сучасному українському суспільстві. Знання та освіченість стають ключовими ресурсами, які допомагають людям розуміти складні проблеми та приймати обґрунтовані рішення. Сучасні українські університети та наукові установи грають важливу роль у підготовці кадрів та веденні наукових досліджень. Таким чином, дослідження соціальної взаємодії в сучасному українському суспільстві є важливим завданням, яке допоможе розкрити ключові аспекти розвитку та впливу цього суспільства на життя громадян. Наша робота спрямована на вивчення цих процесів та розуміння їх важливості для майбутнього України [2]. Духовність є важливою складовою людської суб'єктивності і визначає цінності, які керують діями та виборами людей. Українська культура і традиції мають багатий духовний спадок, і питання збереження цього спадку в умовах сучасності є актуальним [3]. Зростання глобалізації та впливу сучасних технологій ставить під питання традиційні цінності і спосіб життя. Українське суспільство шукає рівновагу між сучасністю та збереженням своєї ідентичності. Це важливе завдання, оскільки духовність визначає, хто ми є як нація та які цінності ми покладемо в основу свого суспільства. Окрім цього, наше дослідження враховує роль молодого покоління в сучасному українському суспільстві. Молодь має великий потенціал для змін та розвитку, і її вплив на суспільство стає все важливішим. Зростання активності молоді в громадських рухах, політичних партіях та культурних ініціативах свідчить про їх бажання брати участь у формуванні майбутнього України [4].

Висновок: Сучасний український суспільний контекст визначається глибокими змінами, що сталися в останні десятиліття. Суспільство поступово адаптується до впливу глобалізації та сучасних технологій, шукаючи баланс між сучасністю і збереженням своєї культурної спадщини. Духовність залишається важливою складовою суспільного життя і визначає цінності, які наповнюють життя людей. Збереження української культурної та духовної спадщини в умовах глобалізації вимагає уваги та обережності [5]. Молоде покоління має важливу роль у розвитку суспільства, і його активність та готовність брати участь у громадських та політичних ініціативах є обіцянками світлого майбутнього України.

Список використаних джерел

1. Дем'янчук Юрій Особливості розвитку українського суспільства URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35058/1/484.pdf>
2. Глушкова Л.В. Особливості змін структури українського суспільства у глобалізаційному процесі URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268617004.pdf>
3. Володимир Фесенко Особливості та тенденції розвитку політичної культури в українському суспільстві URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/fesenko/5ab61e2b1e0ad/>
4. Проблеми і перспективи української культури URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1495357.html>
5. Чупрінова Н.Ю., Соколовська Ю.В. Особливості сучасного етапу державотворення в Україні URL: https://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/4_2021/21.pdf

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження: Сучасний світ характеризується високим рівнем глобалізації та домінуванням ринкових відносин у багатьох аспектах суспільства. Ця проблема передбачає аналіз впливу ринкових відносин, які включають конкуренцію, розподіл ресурсів, підприємництво та споживачів, на якість життя та добробут людей. Вона також включає в себе вивчення ефектів цих відносин на рівень соціальної справедливості, доступність освіти, охорону здоров'я, житлові умови та інші аспекти життя суспільства. Актуальність цієї проблеми полягає в тому, що вона визначає спосіб функціонування сучасних суспільств і вимагає уваги та розв'язання для забезпечення рівних можливостей і добробуту громадян у всьому світі. Ця проблема є важливою в сучасному світі і вимагає комплексного дослідження та розробки стратегій для забезпечення балансу між ринковими і соціальними цілями.

Мета дослідження: дослідити вплив ринкових відносин на якість життя та соціальну структуру в сучасному глобалізованому суспільстві.

Предмет дослідження: вплив ринкових відносин на рівень життя та соціальну адаптацію людини.

Об'єкт дослідження: людина, як суб'єкт ринкових відносин.

Завдання дослідження: дослідити які основні аспекти впливу ринкових відносин на життя людини в сучасному світі; описати можливі способи підвищення ефективності регулювання ринкових відносин для забезпечення гідного життя громадян; пояснити, як громадяни можуть активно впливати на ринкові відносини та вимагати більшого добробуту та соціальної справедливості.

Виклад основного матеріалу. Ринкові відносини визначають життя людини сьогодні. Вони впливають на економічний добробут, створюючи конкуренцію та сприяючи інноваціям. Однак ринкова конкуренція також впливає на ціни та доступність товарів. Зміни в ринкових відносинах визначають структуру робочих місць та можливості працевлаштування. Вони можуть сприяти зростанню робочих місць у деяких галузях і скороченню в інших, впливаючи на кар'єрні можливості. Соціальна справедливість також залежить від ринкових відносин. Вони можуть призводити до нерівності в розподілі доходів та доступності освіти та охорони здоров'я. Розуміння цих взаємозв'язків важливе для забезпечення балансу між економічними та соціальними цілями, забезпечення рівних можливостей для всіх і збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь. Суспільство – це результат взаємодії індивідів [4]. Підвищення ефективності регулювання ринкових відносин для забезпечення гідного життя громадян є завданням, яке стає все важливішим у світі, де ринкові механізми домінують у багатьох сферах. Ефективне регулювання ринків може збалансувати економічний розвиток з соціальною справедливістю і зберегти природу для майбутніх поколінь. Адже відомо ж, що в добуванні засобів до існування, людина не лише перетворює природу, але й розвивається сама [2, с. 19]. По-перше, регулювання ринкових відносин передбачає створення ефективних правових рамок. Під державним регулюванням розвитку споживчого ринку ми бачимо мультивекторність управлінського впливу на діяльність суб'єктів ринку щодо формування попиту та пропозиції товарів, раціональної цінової політики, доброчесної конкуренції залежно від внутрішньої та зовнішньої кон'юнктури ринку задля забезпечення суспільних потреб з безпеки споживання та підвищення добробуту і якості життя населення [1, с.37]. Дієві закони та норми, які обмежують зловживання та монополізацію ринків, визначають правила гри для бізнесу. Це включає в себе антимонопольне законодавство, заходи для захисту споживачів та правила, що стосуються екологічних стандартів. По-друге, ефективне регулювання вимагає здійснення нагляду та контролю за діяльністю підприємств. Регулятори повинні мати можливість відстежувати дотримання правил і вживати заходи у випадку порушень. Це включає в себе інспекції, моніторинг та санкції. По-третє, регулювання може включати в себе створення стимулів для бізнесу та громадян. Це може бути використання фіскальних інструментів, таких як податкові пільги для підприємств, які діють в екологічно чистому способі, або фінансова підтримка для соціальних програм, спрямованих на боротьбу з бідністю. По-четверте, важливо забезпечити прозорість та доступність інформації. Наявність і доступність всебічної інформації щодо ринку набуває особливого значення в умовах розвитку інформаційного (постіндустріального) суспільства [3]. Громадяни повинні бути усвідомленими про те, як функціонують ринки і як вони можуть користуватися своїми правами. Це передбачає розробку освітніх кампаній та зручних механізмів доступу до інформації. Громадяни мають потужну здатність впливати на ринкові відносини та вимагати більшого добробуту та соціальної справедливості. Їхня активна участь у політичних процесах та участь у громадських організаціях допомагають виразити їхні інтереси та вплинути на формулювання законодавства та політики. Громадяни також можуть впливати на ринкові відносини через свою споживачську поведінку, обираючи товари та послуги, які відповідають їхнім цінностям і вимогам до екологічної та соціальної відповідальності. Масові акції, протести та громадські рухи можуть змусити уряди та бізнес внести зміни у свою діяльність, відповідаючи на вимоги суспільства. Крім того, освіта та інформування грають важливу роль у забезпеченні громадянської свідомості та допомагають громадянам краще розуміти економічні та соціальні питання. Громадяни мають потенціал впливати на ринкові умови та сприяти покращенню якості життя через свою активність та обізнаність.

Висновок: Отже, ринкові відносини є невід'ємною складовою сучасного світу, що визначає багато аспектів життя кожної людини. Вони мають вплив на економічний добробут, можливості працевлаштування, соціальну справедливість та стан навколишнього середовища. Розуміння цієї взаємодії допомагає суспільству розвивати стратегії для досягнення балансу між економічними та соціальними цілями, забезпечувати рівні

можливості для всіх громадян і зберігати природне середовище для майбутніх поколінь. У цьому контексті, активна участь громадян та їхня здатність вимагати покращень в ринкових відносинах виявляються ключовими факторами у формуванні справедливого, стабільного та процвітаючого суспільства.

Список використаної літератури

1. Назарій Попадинець Регулювання розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів: продовольча безпека в умовах війни. 2022, С 37.
2. Загрійчук Іван Ціннісна складова сучасного ринку, Вектор, 2021. С 19.
3. Олександр Р.І., Філософія ринкових відносин: навчально-методичний посібник, URL:<http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/5995>
4. Ткачук І.Я, Токарюк Д.С., людина в основі наукових досліджень вчених-економістів. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5939>

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуальність дослідження. Філософія Григорія Сковороди, видатного українського мислителя XVIII століття, є актуальною для сучасної України. Сковорода залишив значний внесок у розвиток моральної філософії, і його ідеї про гідність, самопізнання, освіту і соціальну справедливість можуть служити як джерело натхнення для розвитку українського суспільства. Сучасна Україна стикається з численними викликами, і філософські погляди Сковороди можуть допомогти розробити конструктивні відповіді на ці виклики.

Мета дослідження: вивчення та аналіз філософських поглядів Г. Сковороди та їхнього потенційного впливу на сучасну Україну.

Об'єкт дослідження: вплив філософських ідей Г. Сковороди на сучасну українську суспільну думку та практику.

Предмет дослідження: філософські погляди Г. Сковороди та їх релевантність для сучасної України.

Завдання дослідження: проаналізувати, яким чином погляди Г. Сковороди залишаються актуальними для сучасної України.

Виклад основного матеріалу. Г.Сковорода, видатний український філософ XVIII століття, залишив назавжди слід у світовій філософській спадщині. Його філософські погляди складають в собі глибокі рефлексії щодо гідності, самопізнання, освіти та соціальної справедливості. Ці погляди виявляються доречними і актуальними для сучасної України, яка стикається з численними викликами і завданнями в побудові сильної, гідної та справедливої держави. Гідність була однією з центральних тем в філософії Сковороди. Він вірив, що кожна людина народжується з внутрішньою гідністю та потенціалом для саморозвитку [1, с. 123]. Його погляди нагадують, що гідність - це не щось, що потрібно заробляти, але внутрішня цінність, яка притаманна кожному. У світлі складних етичних питань, з якими стикається сучасне суспільство, питання гідності та самопізнання стають доречними. Віра в внутрішню гідність і потенціал розвитку є ключовими аспектами філософії Сковороди, які можуть служити важливим джерелом натхнення для індивідів та громадянського суспільства. Освіта та виховання також мають велике значення для сучасної України [2, с. 45]. Сковорода надавав велике значення освіті, яка, на його думку, мала сприяти розвитку моральних якостей та громадянської свідомості. Його погляди вказують на важливість інтеграції моральних цінностей в освітній процес та виховання молодого покоління. Сучасна Україна стикається з завданням формування нового покоління громадян, які б не лише засвоїли знання, а й виростили морально та етично вишкolenими особами. Філософські погляди Сковороди можуть надати важливих вказівок для освітніх реформ та підвищення рівня громадянської свідомості [3, с. 78]. Соціальна справедливість була іншою важливою темою у філософії Сковороди. Він відзначав нерівність у суспільстві та питання про рівність та солідарність серед громадян. У сучасній Україні, питання соціальної справедливості залишаються актуальними. В обставинах, коли суспільство зіткнулося із нерівністю та соціальними викликами, ідеї Сковороди про соціальну справедливість можуть надати ідеологічну підтримку для пошуку нових рішень і розвитку соціальних реформ. Сковорода залишається джерелом натхнення для тих, хто прагне побудувати гідне та моральне суспільство в Україні. Його філософські погляди про гідність, самопізнання, освіту та соціальну справедливість мають важливе значення для сучасних викликів та розвитку українського суспільства. Сковорода лишається символом глибоких думок та моральних цінностей, які можуть сприяти побудові кращої та справедливішої України [4, с. 102].

Висновок. Філософські погляди Г. Сковороди, що були втілені в його рефлексіях щодо гідності, самопізнання, освіти та соціальної справедливості, залишаються актуальними і важливими для сучасної України. Його наголос на внутрішній гідності та потенціалі кожної людини, а також на ролі освіти та моральних цінностей у суспільстві, виявляються доречними в обличчі сучасних викликів та завдань. Ідеї Г. Сковороди стають джерелом натхнення для тих, хто прагне сприяти розвитку гідності, освіти та соціальної справедливості в Україні, спираючись на ці цінні філософські основи для побудови сильної та справедливої держави.

Список використаної літератури

- 1.Сковорода, Г. Роздуми про книжки. Літературна спадщина Григорія Сковороди. 1966, 300 с.
- 2.Філософія Г. Сковороди: актуальність і вплив. Київ, 2009, 456 с.
- 3.Освіта та виховання в філософському доробку Г. Сковороди. Літературна спадщина Григорія Сковороди. 1978, 129 с.
- 4.Соціальна справедливість: ідеї Г. Сковороди та сучасні виклики. Філософські дослідження. 2015, 316 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуальність дослідження філософія Григорія Сковороди залишається питальним знаком в сучасному філософському контексті. Її глибокі засади і високі ідеали продовжують викликати інтелектуальні дискусії та пошуки сенсу в сучасних суспільних питаннях. Говорячи про актуальність, ми відкриваємо двері до вічних філософських проблем, які зберігають свою цінність навіть у віртуальному світі технологій та інновацій.

Мета дослідження: аналіз впливу філософських поглядів Г. Сковороди на розвиток сучасної української філософської думки.

Об'єкт дослідження: філософські праці Г. Сковороди та їх вплив на сучасну українську філософську думку.

Предмет дослідження: роздуми українських науковців про Г. Сковороду.

Завдання дослідження: з'ясувати актуальність поглядів Г. Сковороди для сучасної української філософської думки.

Виклад основного матеріалу. Г. Сковорода вдихнув життя в поняття моральної філософії, яка стала світлом у темряві несінням сумнівів і моральних протиріч. Його праці відкривають нам багатогранну картину духовного шляху, який розпочався від глибокого самопізнання та мудрості. Сьогодні, українські філософи, відчувачи дух сучасності та спільний резонанс із думками Г. Сковороди, активно адаптують та переосмислюють його ідеї. Пошук істиною в собі та глибини своєї свідомості стає не лише академічним завданням, але й особистою філософією кожного сучасного дослідника [1, с.45]. Філософська спадщина Сковороди стала своєрідним бар'єром між спадщиною минулого та сучасними викликами. Відповідаючи на актуальні питання сучасності, філософи досліджують моральні парадокси і пропонують нові підходи до етичних проблем [2, с.87.]. Одним із ключових аспектів, який розглядається в цій статті, є вплив Григорія Сковороди на філософію та культуру України. Його ідеї стали невід'ємною частиною національної ідентичності та культурного спадку [3, с. 45]. Спільні теми між філософією Г. Сковороди та сучасними проблемами включають питання моралі, гідності, та духовного розвитку. Його погляди на внутрішнє самосприйняття, пошук істини у собі, і важливість розвитку моральної свідомості залишаються актуальними в сучасному світі. Григорій Сковорода був видатним філософом, який вніс значний внесок у розвиток української філософії. Його філософські погляди були спрямовані на внутрішнє самосприйняття та духовний розвиток. Однією з ключових ідей було поняття «моральної самосвідомості», яка передбачала самопізнання та розвиток моральних якостей. Його погляди на важливість внутрішнього розвитку та самопізнання можуть бути цінними для сучасних людей, які шукають сенс і цінності в сучасному суспільстві. На їх думку, Серед авторів дорадянського періоду була поширена думка про Сковороду, як про мораліста. Так, наприклад, Ф.О. Зеленогорський у статті «Філософія Г. С. Сковороди, українського філософа XVIII ст.» твердив, що Сковорода – це «насамперед філософ-мораліст». Польський автор Чеслав Ястшембець-Козловський у статті «Г. Сковорода, український мислитель» визнає Сковороду видатним слов'янським мислителем, проте філософом у загальноприйнятому значенні цього слова його не вважає. За твердженням Сковороди у житті є центр, в якому заховані усі таємниці природи і суспільства і таким центром є людина. Сковорода твердив, що «вся... разновидная плоть, вся... неизмеримая безчисленность и видимость стекается в человеке, даже до последней черты». Сковорода вважав, що предметом філософії повинна стати жива людина з її земними справами, її думками і почуттями. Таке визнання предмету філософії об'єктивно було спрямоване проти релігійної філософії, яка в центр уваги ставила міфічний потойбічний світ, а своє завдання бачила в тому, щоб доводити істини «одкровення», які нібито вміщені в «святому письмі» Завершуючи наше дослідження, ми підкреслюємо важливість подальшого вивчення і розвитку філософських ідей Г. Сковороди та їх ролі в формуванні сучасної української філософської думки. Його спадок залишається джерелом незгасаючої надії на знання і моральний розвиток [4, с.67-82.]. Завдяки дослідженню філософської спадщини Г. Сковороди, ми не лише розширюємо наше розуміння історії та культури, але й знаходимо відповіді на багато сучасних питань. Вплив філософії Г. Сковороди на освіту та виховання проявляється у підкресленні важливості внутрішнього духовного розвитку та моральної самосвідомості. Його ідеї стимулюють освітні системи та виховання сприймати освіту як засіб розвитку не лише інтелекту, але й характеру. Він надихає учити і виховувати студентів та учнів не лише знаннями, але й цінностями, сприяючи формуванню гідності та моральної свідомості. Такий підхід сприяє створенню гармонійних особистостей, готових приймати сучасні виклики з відкритим розумом і справедливістю.

Список використаної літератури

1. Г. Сковорода та сучасні виклики духовності. Філософський часопис, 2019, С. 45-62.
2. Сучасний вимір філософії Г. Сковороди. Філософія і культура, 2017, (№ 2), С. 87-104.
3. Шевченко, Т. Г. Сковорода та сучасні виклики духовності. Філософський часопис, 2019, (№ 3), С. 45-62.
4. Сковорода і сучасні освітні парадигми. Філософська думка, 2018, (№ 4), С. 67-82.

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність дослідження. У суспільстві гроші виступають матеріальним благом, інструментом, вони фіксують міру цінності певного об'єкта як речі, здатної бути загальним еквівалентом обміну інших речей. Проблема грошей завжди була в центрі уваги філософів, економістів, політиків, культурологів. Про це свідчать праці Дж. Везерфорда, П. Бернштейна, Г. Зіммеля, Ю. Осипова, В. Ільїна, З. Скринник, О. Суббето, С. Синякова, О. Неклесси та ін. Для розуміння методологічних основ дослідження проблеми грошей мають праці В. Базилевича, А. Маршалла, Ф. Гаска, Дж. Кейнса, І. Єскевич та ін.

Мета дослідження: аналіз та розуміння проблем еволюції ціннісного відношення до грошей в історії розвитку як філософської, так і соціальної сутності, що розширить смисловий простір їх розуміння.

Об'єкт дослідження: сенс грошей та їх еволюція.

Предмет дослідження: поступовий розвиток грошей, розкриття проблеми еволюційного етапу як філософської, так і економічної сутності думки про гроші.

Завдання дослідження: з'ясувати проблеми еволюції грошей в історії розвитку філософської та економічної думки.

Виклад основного матеріалу. Підоснова розкривається в процесі їх еволюції. Економісти вбачають причину появи грошей у розвитку торговельних відносин, антропологі ж підкреслюють їх не економічне, не торгове начало. Гроші були різні за формою (черепашки, худоба, хутра, монети, банкноти), але завжди були постійні за змістом і функціями - засіб обміну. Разом з тим саме у цих властивостях і приховується парадокс: про гроші написано тисячі книг, і разом з тим «ми занадто мало знаємо про них» [4, с. 11], - говорить М. Фрідмен, визнаний лідер монетаризму ХХ століття. Причина такого парадоксу полягає в тому, що гроші не повністю потрапляють в аналітичне поле грошових теорій. В глибинах економічної реальності прихована значна і головна сутність грошей, виявленням якої завжди займалась філософія. Ще в античні часи вважали, що знання є своєрідною копією предмета, антична філософія переважно вивчала процес, за допомогою якого предмет переводився в стан знання. Теза про єдність знання і предмета особливо поєднувалася з нерозумінням активності суб'єкта в процесі пізнання; істинний об'єкт може бути «даним» тільки тому, хто пізнає; всі продукти його суб'єктивної пізнавальної діяльності - лише хибна, неістинна думка [3, с. 34]. Кредо Б. Франкліна була «свідома праця». Він виступав з ним не для того, щоб зробити багатим лише окремих людей, а бачив в цьому спосіб удосконалення всього суспільства. З точки зору мислителя, гроші завжди повинні були мати обмеження, пов'язані з строгою соціальною і особистою моральністю. Тому він не міг допустити, щоб одна людина заради особистої фінансової вигоди пригнічувала іншу. З його точки зору, світ став би значно кращим, якби кожний «виробляв більше, а споживав менше» [1, с. 154]. Однак головне полягало в тому, що завдяки Б. Франкліну гроші були легалізовані для філософського, теоретико-економічного і культурологічного аналізу. Заслугує уваги аналіз грошей в параметрах проблем «власності» представниками німецької класичної філософії. Так, в І. Канта поняття «власності» конституюється в поняттям «особистості». Тільки той, хто може бути власником «самого себе» і вільний розпоряджається собою, є особистістю і правомірним суб'єктом. В цьому сенсі свобода у зовнішньому її прояві - це не абстрактний лозунг для санкюлотів і люмпенів, а власність як право своєї самодостатності. Власність розрізняється як «власність» (володіння) на своє «Я» і «власність» (володіння) на речі. Кожен громадянин держави має право власності на своє «Я» і стає внаслідок цього правовим партнером даної держави [2, с. 401]. Найважливішою передумовою власності і грошей Г. Гегель вважав свободу. Стверджуючи, що речі, на відміну від вільної особистості, є «невільними, позбавленими індивідуальності, безправними», мислитель трактував власність як еманацию (сходження) «абсолютної ідеї», завдяки якій особистість переходить із суб'єктивного змісту в об'єктивний. «Розумність власності полягає не в задоволенні потреб, а в тому, що знімається гола суб'єктивність особистості. Лише у власності особа виступає як розум» (2, с. 405), - зазначав мислитель. У власності особистість знаходить для себе «зовнішню сферу свободи». Проблема грошей стає зрозумілою, якщо мати чітке визначення поняття «цінності». В найбільш загальному плані «цінність - збережена можливість задовольнити свою потребу. Грошима самими по собі неможливо користуватися безпосередньо, вони повинні бути перетворені в специфічні речі [2, с. 403].

Висновок: Гроші є зручним засобом для переходу всіх цінностей, які не підлягають «зважуванню» або «вимірюванню» до кількісних характеристик тощо. Через це вони не підпорядковуються звичній шкалі цінностей. Тому, що у філософських побудовах поняття «цінність» було відсутнім аж до середини ХІХ століття. Тому можна констатувати, що і сучасна філософська думка поки не прийшла до однозначного розуміння грошей ні з точки зору того, що таке феномен грошей, ні з точки зору методології дослідження. Про це свідчить їх еволюція, яка демонструє самі різні принципи та підходи до їх розуміння та дослідження.

Список використаної літератури

1. Везерфорд Дж. История денег: Борьба за деньги от песчаника до киберпространства / Дж. Везерфорд: (Пер. с англ. Т. Слуцкой, И. Сиснева). М.: ТЕРРА-Книжный клуб, 2001. 320 с.
2. Гегель Г. В. Ф. Философия права / Г. В. Ф. Гегель; Пер. с нем.; Ред. и сост. Д. А. Керимов и В. С. Нерсисянц. М.: Мысль, 1990. 524 с.

3. Гончаров В. В. Гроші в контексті аксіологічного аналізу/ В. В. Гончаров // Мандрівець. 2008. № 4 (75). С. 33-37.
4. Ескевич И. В. Метафизика денег. Три действия с прологом и эпилогом / И. В. Ескевич. М.: Эксмо, 2006. 272 с.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Культура завжди була, є і буде невіддільною частиною нашого життя, оскільки ми щодня з нею зустрічаємося, незалежно від того, чи хочемо ми цього. Вже з найдавніших часів мудреці-філософи досліджували питання про можливості людини, її роль та місце в процесах цього світу. Над опрацюванням дослідження про людину як творця та творіння культури працювали як іноземні вчені, так і українські, такі як Вернадський В. І. Якщо враховувати, що людина і досі вважається головним суб'єктом в культурній системі суспільства, то можна стверджувати, що дана тема все ще актуальна і важлива в сучасний час.

Мета дослідження: з'ясувати, як саме пов'язані людина та культура.

Об'єкт дослідження: людина в контексті творення і творця культури. Дослідження залежності між ними.

Предмет дослідження: вплив культури на формування людини як особистості та її вплив на створення і зміну культури.

Завдання дослідження: аналіз поняття культури та з'ясування, як саме людина, яка створює культуру, стає її творінням.

Виклад основного матеріалу. Людина є унікальним створінням, здатним на свідоме мислення та дію. Вчені довели, що загадка людської творчості криється насамперед у сфері свідомості людини [3, с. 99-101]. Здатність мислити і робить людину творцем культури. Люди створюють культуру через свої думки, ідеї, винаходи, мистецтво, музику, літературу, релігію, мову та багато іншого. Вони формують своє середовище і впливають на свої суспільства через культурні вирази. Але хто ж створив людину? Одна з відповідей на це питання полягає в тому, що це є творінням когось або чогось вищого, що перевищує наше уявлення. У епосі античності вважали, що вище за людину є природа та божества. Протягом наступних століть філософи та науковці стверджували, що це є творінням чогось раціонального [4, с.391-399]. Таким чином, можна стверджувати, що будь-яка зміна в суспільстві змінює саму людину як особистість, яка буде сприймати світ під іншим кутом. Все, що на нас впливає - оточення, найближчі люди - формує нас. Протягом життя люди виявляють свої переживання у літературі, думках. І саме це є культурою. Тому людина є творцем і лише завдяки цьому - творінням культури. Як писав Руссо, людина народжується як «tabula rasa» (лат.) - чиста дошка. Культура надає нам «карту» або «скрипт» для того, як ми повинні поводитися у світі. Вона визначає норми та правила, якими ми керуємося, і формує наші очікування щодо того, як ми повинні взаємодіяти з іншими. Тому люди з однієї держави можуть дивитися на традиції іншої з подивом. Культура також формує нашу самосвідомість. Вона формує наше розуміння того, хто ми є, і допомагає нам зрозуміти наше місце у світі.

Висновок. Таким чином, становлення особистості не може бути розглянуте окремо від культури. Культура є фундаментом, але таким, який з кожним поколінням змінюється, а вже на ньому будується наша особистість. Вона допомагає нам зрозуміти шлях і кінцевий сенс життя. Важливо також зазначити, що культура не лише формує особистість, але й впливає на її розвиток протягом життя. Культурне середовище, в якому ми живемо і розвиваємось, постійно впливає на нас, надихаючи на нові ідеї та спонукаючи до самовдосконалення. Крім того, людина не лише пасивно сприймає культурне середовище; вона активно бере участь у його формуванні та розвитку. Кожна нове покоління має можливість додати щось нове до культурного багажу, який вона успадкувала. Таким чином, процес становлення особистості є не лише процесом сприйняття та адаптації до наявної культури, але й процесом активного творчого внеску. Також слід пам'ятати про роль спадщини в процесі становлення особистості. Ми успадковуємо не лише генетичні характеристики від наших предків, але й культурні традиції, звичаї та знання.

Список використаних джерел

1. Людина як творіння і творець культури URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35097/1/557.pdf>
2. Людина як творець і творіння культури Людина як творець культури і творіння культури, Буття людини. Людина як продукт біологічної та соціокультурної еволюції, Людина - хто вона?, Тіло чи душа? URL:stud.com.ua
3. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість. К.: Знання України, 2002. 168 с.
4. Гончарук Т.В., Шумка М.Л. Національно культурна ідентичність як маркер модернізації українського суспільства/ Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць С.391-399.
5. Фурман А.В. Ідея і зміст професійного методологування: [монографія]. Тернопіль, 378 с.

ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: - проблема розвитку особистості. Усі проблеми які вона має в цьому розвитку, а саме: характер, інтереси, темперамент, тощо.

Мета дослідження: дослідити потреби, інтереси та цінності особистісного розвитку.

Об'єкт дослідження: потреби, інтереси та цінності особистісного розвитку.

Предмет дослідження: проблеми, потреби, інтереси та цінності, які має людина у своєму особистісному розвитку і, які, можливо, їй важко вирішити самій.

Завдання дослідження: проаналізувати залежність особистісного розвитку від потреб, інтересів та цінностей людини, як вона веде себе в тих чи інших ситуаціях.

Виклад основного матеріалу. Потреба – це стан організму, особистості чи суспільства, створюваний необхідністю в об'єктах для існування, розвитку, який виражає залежність від об'єктивних умов їхнього існування. Потреби людини дуже різноманітні. Це потреба в їжі, теплі, кисні, безпеці, продовженні роду, одержанні інформації, спілкуванні. Потреби особистості часто формуються під впливом зовнішнього середовища, яке значною мірою детермінує їх. Це стосується як матеріальних, так і духовних потреб. Ця залежність досить чітко простежується і в духовних-потребах, зокрема моральних, естетичних та інтелектуальних [1]. Моральні потреби – це стан особистості, який виражає необхідність у стосунках з іншими людьми. Серед моральних потреб особистості розрізняють потребу подавати допомогу людям, співпереживати, працювати, керувати, підкорятися тощо. До естетичних потреб відносяться ті, що відбивають стан постійного бажання особистості сприймати прекрасне, гармонійне в природі. Формування інтелектуальних потреб – найважливіше завдання дитячих закладів, загальноосвітньої школи та училищ [2]. Особистісний розвиток відбувається на всіх етапах життя людини відповідно до їхніх особливостей – немовля, дитина, підліток, юнак, дорослий. Важливо, щоб розвиток відбувався з урахуванням природних здібностей людини [3]. Особистісний розвиток, зростання і розвиток особистості - найбільш загальне поняття, що описує всі позитивні зміни в особистості як результат внутрішніх процесів і зовнішніх впливів. Це все те, що в особистості розгортається з віком саме, що формується під впливом ззовні, що розвивається в спільній діяльності з оточуючими і розвивається в собі самим людиною [4]. Поняття «людина», «індивід», «індивідуальність», «особа», які часто ототожнюються. Людина - найбільш узагальнене поняття, яке характеризує принципову різницю (біологічну) між людиною та твариною. Індивід розуміється як окрема конкретна людина, як одиничний представник людського роду. Індивідуальність визначається як сукупність рис, властивостей (природних, психічних, соціальних), що відрізняють одного індивіда від іншого. Поняття особистість - різноманітна. Воно характеризує «надприродну», соціальну властивість людини. З одного боку, цим визначається конкретний індивід як суб'єкт діяльності, з іншого - розуміється соціальна властивість індивіда як сукупність соціальних рис, характеристик, які інтегрувалися в процесі суспільної взаємодії. Потреби - це ті форми взаємодії людини зі світом (духовні чи матеріальні), необхідність яких обумовлена особливостями відтворення і розвитку її біологічної, психологічної, соціальної визначеності, і які тою чи іншою мірою відчуються, усвідомлюються людиною. Кожна група потреб по-своєму виявляються у людини, з різною силою та інтенсивністю. Якщо природні потреби (нижчі) притаманні всім людям в рівній мірі, то вищі (штучні) - в неоднаковій. У цілому, вищі потреби сильніше диференціюють людей, розрізняють одного від другого, ніж нижчі, природні. Де починаються вищі потреби, там, власне кажучи, починається формування особистості. Мотив, на відміну від потреби, - з'ясована причина поведінки, осмислена дія, усвідомлені наміри. У класифікації мотивів виділяють матеріальні та духовні як основні, а також економічні, політичні, соціальні, ідеологічні тощо. Людина прагне здобути те, чого потребує, те, що цінить, відповідно орієнтує поведінку на конкретні цінності, причому свідомо. А це і є властивість мотиву поведінки. Наступний елемент, котрий виявляє сутність природи особистості, є інтерес. Інтерес - це усвідомлення потреб особистості. Це спрямованість дій індивіда залежно від можливості задоволення тієї чи іншої потреби, одна із рушійних сил поведінки та діяльності особи [5]. Для розуміння складної взаємодії найрізноманітніших інтересів вчені класифікують їх. Інтереси можна класифікувати: за суб'єктами, про які вже говорилося (інтереси держави, нації, сім'ї), за сферами суспільного життя (матеріальні – духовні), за значенням (корінні – некорінні), за тривалістю (довготривалі – короткотривалі), за наявністю суперечностей (узгоджувані – неузгоджувані, гармонійні – негармонійні, антагоністичні – неантагоністичні). Разом із потребами інтереси становлять основу цінності. Цінність виступає як закріплене ставлення людини (ідеї, уявлення, переживання, установки) до елементів навколишнього світу, які визначають вибір засобів і методів діяльності і їх застосування в соціальній практиці. Цінностями можуть виступати предмети людських прагнень, устремлінь, бажань, а також процеси, явища, ідеї. У свідомості кожної людини особистісні цінності відображаються у формі соціальних, ціннісних орієнтацій, які образно називають «віссю свідомості», що забезпечує стійкість особистості. «Ціннісні орієнтації – найважливіші елементи внутрішньої структури особистості, закріплені життєвим досвідом індивіда всією сукупністю його переживань і обмежують значуще для цієї людини від незначущої, несуттєвого» [6].

Висновок. Отже, особистісний розвиток - це збільшення потенціалу особистості. Він на пряму залежить від потреб, інтересів та цінностей людини, які людина сама ж обирає протягом свого життя.

Список використаних джерел

1. «Потреби, інтереси та цінності особистості» URL: <https://studfile.net/preview/7684678/page:7/>
2. І. 3. Танчин посібник «Соціологія» URL: https://pidru4niki.com/15941024/sotsiologiya/osobistist_predmet_analizu_potrebi_interesi_tsinnosti
3. «Особистісний розвиток людини» URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/308410/354163.html>
4. «Особа і суспільство як об'єкт дослідження різних наук» URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12463/>
5. «Інтереси суспільства й особистості: проблема поєднання. Реферат» URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13001/>
6. Головатий Н. Ф. Соціологія молоді : Курс лекцій URL: <https://subject.com.ua/pdf/99.pdf>

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Поняття громадянського суспільства та проблеми його становлення в Україні залишаються актуальними в контексті постійних змін і викликів, з якими стикається країна. У розвитку громадянського суспільства полягає важливий потенціал для підвищення громадянської активності, участі та підтримки демократичних процесів в Україні.

Мета дослідження: аналіз поняття громадянського суспільства та вивчення проблем, що впливають на його становлення в Україні.

Предмет дослідження: громадянське суспільство в Україні та процеси, які впливають на його становлення та розвиток.

Об'єкт дослідження: процес становлення та розвитку громадянського суспільства в Україні.

Завдання дослідження: аналіз історії, структури та сучасного стану громадянського суспільства в Україні, виявлення факторів, що впливають на його розвиток, та оцінка його впливу на демократію та суспільний розвиток.

Виклад основного матеріалу. Громадянське суспільство – суспільство громадян із високим рівнем економічних, соціальних, політичних, моральних і культурних рис, яке спільно з державою утворює розвинені правові відносини; це сукупність усіх громадян, їх вільних об'єднань та асоціацій, пов'язаних суспільними відносинами [1, с. 138]. Після отримання незалежності в 1991 році Україна переживала початкові етапи формування громадянського суспільства. Від тоталітарного режиму, що пригнічував громадянську активність, перехід до демократії та відкритого суспільства був складним [3, с.136]. Проте, громадянське суспільство активно розвивалося після Помаранчевої революції 2004 року, коли громадяни вийшли на вулиці, щоб відстояти демократичні цінності. Сучасний стан громадянського суспільства в Україні відзначається різноманітністю та активністю громадських організацій, неприбуткових фондів та громадянських ініціатив [2, с. 32]. Це означає, що громадянське суспільство стає все більш впливовим у сферах прав та свобод громадян, боротьби з корупцією, та співпраці з державними органами. Громадянське суспільство активно впливає на формування громадянського суспільства через здійснення контролю над діяльністю влади та залучення громадян до процесів прийняття рішень. Фактори, що впливають на розвиток громадянського суспільства в Україні, включають субсидії від міжнародних організацій, ростучий громадянський активізм, та зростаючу свідомість громадян щодо їхніх прав та можливостей [3, с. 265]. Однак існують і серйозні виклики, такі як корупція, бюрократичні обмеження, та недостатня підтримка з боку держави для незалежних громадських організацій. Чинники формування в Україні громадянського суспільства: вільні та альтернативні політичні вибори; незалежні (від органів влади) засоби масової інформації; розвиток місцевого самоврядування; політичні партії, здатні репрезентувати групові інтереси. Серед важливих завдань формування правової демократичної держави і громадянського суспільства в Україні є збереження громадянської злагоди та організація належного виконання та застосування законів [4, с. 527]. Вирішальна роль у виконанні законів належить самим громадянам, які прагнуть бути громадянами правової демократичної держави, а у сфері застосування законів така роль належить державним інституціям. В Україні є всі підстави для формування громадянського суспільства, оскільки держава поставила та вирішує завдання трансформування економіки на основі визнання приватної власності і підприємництва, впровадження в суспільно-політичний лад елементів демократії, зміцнення правового стану людини і громадянина [2, с.33]. Водночас Конституція України 1996 року закріпила розмаїття форм власності (включаючи приватну), багатопартійність, політичний плюралізм, широкі економічні, політичні й особисті права і свободи людини і громадянина; законодавчо передбачила можливість формування громадянського суспільства на основі приватної ініціативи, підприємництва і ринкових відносин. Усе це виступає необхідними передумовами формування дієвого громадянського суспільства [4, с. 498].

Висновок. Громадянське суспільство в Україні є невід'ємною складовою будівництва демократичного суспільства та гарантом розвитку прав і свобод громадян. Аналіз історії та сучасного стану цього суспільства свідчить про його поступовий розвиток та зростання впливу на суспільні процеси. Однак, існують важливі виклики, такі як бюрократичні обмеження та корупція, які потребують уваги та реформ для сприяння подальшому розвитку громадянського суспільства. У майбутньому збереження та підтримка громадянського суспільства залишаються ключовими завданнями для України на шляху до сильної, відкритої та демократичної держави.

Список використаної літератури

1. Габермас Юран. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії «громадянське суспільство». Львів: Літопис, 2000. 318 с.
2. Кін Дж. Громадянське суспільство. Старі образи, нове бачення. К., 2000. С.32-33
3. Левенець Ю. А. Держава у просторі громадянського суспільства / Ю. А. Левенець. К.: Освітня книга, 2006. 272 с.
4. Основи демократії. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. Антоніни Колодій. К.: Ай-Бі, 2002. 684 с.

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: докорінна перебудова всієї системи соціально-економічних відносин, що відбувається в «постсоціалістичних» країнах, актуалізує проблему запровадження ефективних в соціальному та моральному відношенні форм господарювання. Як свідчить сучасний соціо-економічний досвід (США, Японія, Німеччина, Ізраїль, Канада), така ефективність забезпечується тим, що власне економічні важелі виробництва істотно доповнюються чинниками етичного, соціального психологічного характеру. Втім, в українській соціально-філософській та суспільствознавчій науці ця тенденція прослідковується недостатньо. Наявний гострий дефіцит досліджень морального компонента бізнес-діяльності, її соціального значення. Недооцінка морального чинника соціо-економічної й господарської діяльності – один із стратегічних прорахунків індустріалістського шляху суспільного розвитку. Усвідомлення цих недоліків стимулювало розвиток соціально-філософської теорії, центр якої утворює «людський вимір» суспільних процесів, етична оцінка характеру господарювання всіх його діючих осіб.

Мета дослідження: аналіз взаємозв'язку етики із бізнесом.

Об'єкт дослідження: прикладна етика – система соціально і етична значимих принципів і нормативів діяльності в їх суспільній конкретності.

Предмет дослідження: етика, як соціально-філософська рефлексія моральної сутності підприємства, діяльності її суб'єктів.

Завдання дослідження: проаналізувати різноманітні погляди науковців на поняття етики та бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Історично особлива увага етичній поведінці в бізнесі почала приділятися, ще в 60 роки у зв'язку із соціальними потрясіннями (поширення корупції серед, як урядової бюрократії, так і відповідальних осіб різних корпорацій), загострення проблеми екології (забруднення навколишнього середовища, ядерними і токсичними відходами). Однак донедавна був досить широко поширений скептицизм, щодо самої можливості існування етики в бізнесі [1, с 33-34]. Багато людей розглядають саме поняття «етика бізнесу», як протиріччя в термінах, вважаючи, що фірми не моральні за своєю природою внаслідок, того що вони націлені в першу чергу на отримання прибутку і тому ігнорують будь які наслідки своєї діяльності. Ця думка простежується в роботах класиків. Так Мілтон Фрідман, посилаючись на Адама Сміта, додержувався позиції, згідно якої існує одна і тільки соціальна відповідальність бізнесу – підвищувати свій прибуток настільки, наскільки дозволяють правила гри. А Шарль Бодлер взагалі вважав комерції сатанинською справою, найпідлішою, найнижчою формою егоїзму. Проте думку про первісну закладену аморальність етики бізнесу є, за відомим дослідником в цій області Р. Т. Де Джорджія, міфом. На користь своєї точки зору він наводить такі аргументи. По-перше, якщо бізнес вважають аморальним і ніхто не вимагає від нього поведінки, заснованої на моральних принципах, то не було б ніякого переполоху в засобах масової інформації, бурхливої реакції громадськості на розкриття підкупу, факта про виробництво небезпечних для споживання виробів [2, с 88-89]. «Бізнес – це мистецтво заводити друзів», – говорив американський фінансист Герберт Куссон, вивчив більш 300 видів підприємницької роботи і розумів на бізнесі. Чи можна навчитися цього мистецтва? Можна, якщо зрозуміти, що фундаментом ділових зв'язків є особливі довірчі відносини. Саме вони – найкраща форма забезпечення довірливих відносин, також найліквідніша застава. Підприємництво, бізнес – самостійна, здійснювана на ризик діяльність, спрямовану систематичне отримання прибутку від користування майном, продажу товарів, виконання надання послуг особами, зареєстрованими у цьому встановленому законом порядкую ефективність підприємницької діяльності може оцінюватися, як розмірами одержаного прибутку, а й зміною вартості бізнесу (ринкову вартість підприємства). Бізнес – це чітка система заробляння грошей. Тому, кажучи про етику бізнесу, спробуємо зупинитися на трьох ключових чинниках, які, з погляду, визначають основні її особливості і може допомогти ув'язати між собою численні розрізнені факти і що спостереження щодо цієї теми. Ділова етика перетворилась на нову область дослідження, не тільки предмета філософії, правничий та бізнесу. Моральні питання розглядаються, як філософські питання, а й як є важливим, практичні, ділові питання керівників. Етика має розглядатись, як розділ філософії, моралі, керівництва та зацікавлення значення керованих поведінки. Можна сміливо сказати, що секрет японського процвітання – саме пунктуальність і обов'язковість. Пунктуальність і обов'язковість вважаються у англійців якостями національної вдачі. Для успіху ділових зустрічей дуже важливі, як значення справи, а й виховання, відчуття власної гідності, розуміння ситуації та вміла реакція. Це виявляється в етики – поведінці за ході всього процесу, від зустрічі партнерів до прощання із нею [3, с 77-78]. Хоч би як йшли дискусії, важливо завжди зберігати витримку, терпіння, не робити зауважень, не ходити кімнатою. Прагнучи змінити собі на користь хід переговорів, годі було вдаватись до найрізноманітнішим вивертам. Це вважається шантажем і безтактністю. Кожен має право вибирати собі компаньйона, а робити це треба гідно, не ображаючи інших. Після закінчення переговорів керівники переговорів мають становити запис розмови, де зафіксовано назви фірми, місце, дата та палестинці час початку переговорів, учасники переговорів із обох сторін (прізвища та посади), тема переговорів, виступи учасників, результат переговорів. Поруч із офіційними особливу роль грають неформальні контакти. Похід по розважальним закладам разом із партнерами у переговорах після завершення робочих дискусій – невід'ємний елемент співробітництва. Під час проведення зустрічі та розмови важливо враховувати їм стратегію і тактику, а й обертати увагу до «дрібниць» етики, що потенційно можуть вирости в чинники, що серйозно впливають на результат зустрічей [4, с 105-106].

Висновок: Ділова етика є своєрідним посередником, що дозволяє швидше знайти оптимальне рішення, згладжуючи усі гострі кути, із гідністю виходити з скрутних ситуацій. Мистецтву ділових контактів навчаються в усьому світі. Етика є невід’ємною ключовою системою бізнесу і за допомогою неї підприємство не тільки швидше розвивається а й мотивує свій персонал, що поліпшує її «ментальний настрій» і заохочує людину працювати на своїх керівників.

Список використаної літератури

1. Ботавина Р. Н. Етика ділових відносин 2003. 310 с.
2. Венедиктова В. І. Ділова репутація 2006. 359 с.
3. Уткін Е. А. Етика бізнесу 2001. 268 с.
4. Стратегія бізнесу: аналітичний оновлений довідник під редакцію Г. Б. Клейнера 2018. 411 с.

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження: діяльність людини в суспільстві обумовлене певними філософськими засадами. Особливо виразно це прослідковується у таких сферах буття, як управління соціальними процесами, підприємницькою діяльністю бізнесових структур.

Мета дослідження: аналіз ринкових відносин української та світової історії філософії ринку та розвитку малого, середнього та великого бізнесу.

Предмет дослідження: соціально-економічне розміщення продуктивних сил України і розвиток галузей її економіки.

Об'єкт дослідження: ринкові відносини сфера людських потреб та інтересів і похідних відносин.

Завдання дослідження: вивчення впливу людини в умовах ринкових відносин. ХХІ століття вважається добою тотального поширення та реалізації філософії ринкових відносин.

Виклад основного матеріалу. І хоча перші її паростки можна побачити в далекому минулому, світ нині дедалі рельєфніше переходить на ринкові відносини. Не є винятком і Україна [3]. Додаючи тоталітарне минуле, основою якого була командно-адміністративна економіка, Україна все потужніше розгортає економіку ринкову, відкрити, демократичну. Але передусім слід визначити поняття ринкової економіки в історичному вимірі й сучасному філософсько-економічному дискурсі. Ж. Шульга вважає історично першою моделлю ринкової економіки відносин абсолютного панування економічної і політичної влади централізованої рабовласницької держави. Саме в той період сформувався ринок, держава почала випускати гроші у монетній формі як засіб товарного обігу. Інший варіант цієї моделі ринкової економіки пов'язується з розвитком Стародавньої Греції у середині I тис. до н. е., де формувалась система приватної земельної власності, усе більш незалежної від держав XVIII-XIX [1, с. 156]. У Західній Європі протягом XVIII-XIX ст. формується модель ринкової економіки вільної конкуренції, у якій держава виконувала насамперед роль правового гаранта забезпечення свободи ринку та підприємництва (і водночас контролювала грошову й фінансову систему, зовнішній ринок тощо). Неокласики розширили предмет економічного дослідження, застосувавши системний аналіз, приділивши увагу функціональним характеристикам взаємозв'язку і взаємозумовленості показників розвитку ринкової економіки. Водночас неокласики значно звужили 12 предмет свого дослідження через свідоме полічення з кола теоретично-методологічних питань економічної науки проблематики соціального макроекономічного напрямів [2, с. 233]. У першій половині ХХ ст. визначення ринкової економіки переосмислюється у новій течії економічної думки - кейнсіанстві. Дж. М. Кейнс у праці «Загальна теорія зайнятості, відсотка грошей» (1936 р) формулює основні засади нової макроекономічної моделі економіки, в якій ринок втрачає роль одноосібного регулятора економічної системи. Більшість того, ринок у цій моделі сам стає об'єктом системного регулювання з боку держав. Тому головний теоретичний здобуток кейнсіанства можна визначити як побудову моделі державно регулярної ринкової економіки. Ліберальна парадигма визначає, що ідеальним станом, до якого прямує економічна система в умовах ринкової економіки, є економічний оптимум ринкової рівноваги, досягнення якої за умов досконалої конкуренції 13 стає об'єктивно зумовленою, детермінованою законами саморегулювання метою економічного розвитку, що полягає в максимізації економічного добробуту [5, с. 336]. У ХІІ ст. поширення набули ярмарки, що було першою ознакою утворення внутрішнього ринку. Ярмарки організовувались один-два рази на рік і тривали кілька днів, а то й тижнів. На них з'їжджалися купці з різних земель. Важливий фактором розвитку господарства України залишалася зовнішня торгівля [4, с. 486].

Висновок: Розвиток ринкових відносин для людини є не легким, як фізично, так і психологічно. Адже важко забезпечити сприятливі умови для нормальної дії ринкових механізмів, у яких бере учать не одна людина, а тисячі, мільйони.

Список використаної літератури

1. Філософія ринкових відносин (навчально-методичний посібник) / Р. І. Олексенко: Мелітополь. 2019. Бібліогр. 311 с.
2. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень / П. В. Круш, О. О. Кожемяченко. К.: ЦУЛ, 2010. 368 с.
3. Куц Г. М. Неолібералізм: основні ідеї та інтерпретації. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vk|mu/Polit/2010/Kuts.pdf.
4. Лановик Б. Д. Економічна історія України і світу: підручник / Б. Д. Лановик, З. М. Матисякевич, Р. М. Матейко; за ред. Б. Д. Лановика. К. Вікар, 1999. 737 с.
5. Леоненко П. М. Економічна історія: навч. посіб. / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. К.: Знання-Прес, 2004. 499 с.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження. Гроші виконують різні економічні функції в суспільстві: як засіб збереження вартості, як розрахункова одиниця, як засіб обміну. Гроші – це справді те, що роблять гроші. Зазвичай люди готові прийняти будь-яку «річ», яку називають грошима, виключно на основі впевненості, що інші також приймуть цю «річ» в обмін на товари та послуги.

Мета дослідження: розкриття сутності та ролі грошей у житті людини у ХХІ столітті.

Предмет дослідження: гроші та їхнє значення для людини у ХХІ столітті.

Об'єкт дослідження: люди ХХІ століття і їхні взаємини з грошима.

Завдання дослідження: проаналізувати історію виникнення та еволюцію грошей в сучасному світі та вивчити функції грошей, такі як засіб обміну, міра вартості і зберігання вартості, і їхні зміни в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Усуньте цю довіру, яка є функцією майбутніх очікувань, і монети, купюри та інші речі, які називаються грошима, стануть марними. У цьому сенсі гроші можна адекватно описати як соціальну умовність або соціальну техніку. Тож не дивно, що річ, яка протягом століть символізувала гроші в усьому світі, змінилася відповідно до обставин [2, с. 109]. Приблизно три тисячоліття гроші були частиною людської цивілізації та відносин, уможливорюючи обмін цінними товарами та послугами, діючи як засіб обміну. До винайдення грошей більша частина обміну товарами та послугами відбувалася через бартерну торгівлю. Під час бартеру одна особа приносила певний товар на ринок і, у свою чергу, отримувала інший вид товарів, яких у неї не було, від іншої особи чи торговця. По суті, товари та послуги можна було обміняти лише на інші, оскільки не було нічого іншого, що могло б компенсувати їхні товари, і не було жодних грошей, які вони хотіли б придбати. Більшість товарів, використовуваних у бартерній торгівлі, включали велику рогату худобу, овець, овочі та зерно [3, с. 74]. Потреба у валюті чи грошах виникла через труднощі встановлення вартості певних товарів і послуг. Наприклад, були часи, коли гроші представляли мушлі каурі, сигарети, каміння, золото, монети та банкноти, а зараз гроші все частіше представлені в електронних форматах. Усе це вказує на те, що гроші – це соціальна умовність і те, що їх символізує, не так важливо, як довіра та віра, які супроводжують таке уявлення про гроші [5, с. 318]. Дійсно, в останні роки спостерігається рух до абстракції грошей у формі цифрової готівки та інших електронних форм грошей. Протягом століть гроші були серцевиною людських стосунків; втрата впевненості в цінності своїх переконань може призвести як до фінансового, так і до політичного банкрутства і навіть до збройного конфлікту. Протягом останніх кількох років фінансові технології привернули увагу світу, надаючи нетрадиційні варіанти оплати. Більшість науковців погоджуються, що так звані «криптовалюти» не мають усіх властивостей грошей. Гроші можуть бути збережені і використані в майбутньому [1, с. 658]. Це допомагає людям накопичувати багатство, планувати на пенсію та забезпечувати фінансовий стабільність [4, с. 58]. У цифрову епоху гроші також можуть бути засобом обміну інформацією, здійсненням онлайн-платежів та мікроплатежів, що дозволяє доступ до різних ресурсів та послуг в інтернеті.

Висновок. Значення грошей охоплює їхню роль як засобу обміну і міри вартості, а також як засобу зберігання вартості. Гроші впливають на рівень комфорту, доступ до освіти та охорони здоров'я, а також на соціальні відносини і рівень нерівності в суспільстві. Крім того, гроші відіграють важливу роль в психологічному стані людини і її загальному задоволенні життям. Фінансова грамотність та розуміння власних фінансів стають важливими навичками для досягнення фінансової стабільності та успіху.

Список використаної літератури

1. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Рефлексія феномену грошей / Тетяна Вікторівна Гончарук, Михайлина Леонівна Шумка // Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань 20-21 травня 2009 року, Львів. С. 89-944.
2. Філософія грошей в епоху фінансової цивілізації: монографія / кол. авторів; за ред. Т. С. Смовженко, З. Е. Скринник К.: УБСНБУ, 2010. 463 с.
3. Шумка М., Жук А. Суть та значимість грошей у працях М. І. Туган-Барановського / Михайлина Шумка, Алла Жук // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск, 2008 С. 73-75.
4. Т.С. Смовженко, Філософія грошей в епоху фінансової цивілізації, Монографія, вступ, Львів, 2015, 78 с.
5. Філософія: навч. посіб./ Гончарук Т.В., Джугла Н.В., Шумка М.Л., Тернопіль: підручники і посібники, 2016. 416 с.

ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Дану тему вивчали величезна кількість науковців, і велика кількість науковців продовжує робити це і сьогодні, тому що саме виробництво є тим нюансом, який визначав спосіб життя суспільства в певний історичний період. Тому будь-яка інтелектуальна людина зобов'язана досліджувати те, як виробництво впливало на людей певної епохи, а також який тип виробництва був притаманний тій чи іншій історичній добі. Ще варто знати які чинники приводили до зміни виготовлення, які винаходи докорінно змінювали суспільства і як вони впливали на життя людей і історичний прогрес.

Мета дослідження: визначити як впливає людська діяльність на спосіб життя суспільства дізнатися про поняття суспільного і матеріального виробництва.

Об'єкт дослідження: виробничі відносини.

Предмет дослідження: вплив суспільства на виробництво.

Завдання дослідження: проаналізувати суть впливу виробництва на спосіб життя суспільства.

Виклад основного матеріалу. Як знаємо, що філософське усвідомлення суспільства полягає у визначенні його з позицій окремої людини, особи, гуманізму. Людина - суспільство, (я - суспільство) вважається початком в філософському аналізі. Виробництво - це діяльність сукупна, суспільна, це єдність пізнавальної та практичної діяльності. Ці характеристики виробництва передбачають їх розгляд як єдності матеріальних і духовних знарядь виробничої діяльності, матеріального і духовного способів освоєння природного та соціального. Єдність матеріальної та духовної сторони суспільного виробництва характеризує сутність суспільного способу життєдіяльності протягом всієї історії людства. Однак реалізується ця єдність у специфічних історичних формах структурування суспільного виробництва. Потреби викликають до життя виробництво. Воно виникає і розвивається як процес, спрямований на задоволення матеріальних потреб людини. Потреба примушує людину визначити мету майбутніх дій. Кожна задоволена потреба породжує виникнення іншої. Це веде до удосконалення людиною знарядь праці. Становлення продуктивних сил обумовлюється вдосконаленням всіх їх компонентів: кваліфікації, майстерності і виробничого досвіду людей; диференціації розподілу праці, розширення і поглиблення її спеціалізації; засобів виготовлення, знарядь праці, техніки і технологічного використання науки [1, с. 102]. Наслідком зміни знарядь праці є зміна форм зв'язку між людьми в процесі виробництва, сутність їх взаємодії з природою. Кожний новий спосіб виробництва є якісно новим етапом, новим ступенем у розвитку суспільства. Виробляючи умови, в яких людина проживає, вона тим самим виробляє саму себе [2]. Відомий філософ Хосе Ортега-і-Гассет акцентує увагу, власне що в передових умовах люди кожен день розмовляють про законодавство і права, уряд, національне та міжнародне, соціальне міркування і можливості, вірну і некоректну політичному діячів, пацифізм і мілітаризм, батьківщину і людство, соціальну вірність і несправедливість, капіталізм і колективізм, соціалізацію та лібералізацію, авторитаризм, особа і колективізм і що аналогічне. І не лише тільки розмовляють, а й сперечаються. І не лише тільки сперечаються, але й борються за те, власне що стоїть за цими текстами. І в цих громадських, політичних битвах в усіх куточках землі люди гинуть сотнями, тис., мільйонами [3]. Як описував Елвіна Тоффлера про суспільство. Цивілізації почалася близько 10 тисяч років тому з переходом до осілости, прирученням (одомашнюванням) тварин, початком вирощування овочів та зернових культур, що призвело до створення аграрної (доіндустріальної) цивілізації. Друга хвиля цивілізації почала підійматися в XVI ст. і привела до створення у другій половині XIX ст. індустріальної цивілізації. Третя хвиля цивілізації почала підніматися в середині XX ст. Вона призведе (а в деяких країнах вже призвела) до формування постіндустріальної (інформаційної) цивілізації [4].

Висновок: сучасне виробництво – це новий, науково-технологічний процес, де діють науково-технічні знання, психологічні, моральні та світоглядні якості виробників. Отже, соціальну суть науково-технічної революції – це кардинальні зміни місця і ролі людини в систему суспільного виробництва, характеру і змісту його праці. Людина – головний вимір науково-технічної революції, її інтересами і життєдіяльністю вимірюються соціальні зміни, що вимагають свого філософського осмислення.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Я., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. К., 1996. 132 с.
2. Матеріальне виробництво з точки зору соціальної філософії. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13231/>.
3. Філософське розуміння матеріальних основ розвитку суспільства. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12709/>.
4. Тоффлер Э. Третья волна URL: https://royallib.com/book/toffler_elvin/tretya_volna.html

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження. На даний момент бізнес є одним із найпоширеніших методів введення підприємницької діяльності. Тому вивчення основ бізнесу з різних філософських точок надає перевагу для бізнесмена у виборі підходу до ведення бізнесу з унікальною складовою.

Метою дослідження: розкриття основних напрямів, засобів і методів формування парадигми ринкових економіки.

Предмет дослідження: роздуми філософів стосовно основ бізнесу.

Об'єкт дослідження: ринкові відносини, господарювання, підприємницька діяльність.

Завдання дослідження: визначити початок розвитку бізнесу, визначити філософські основи бізнесу, визначити думки філософів щодо основ бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Першими кроками в розвитку бізнесу можна вважати торгівлю та ремесла давніх цивілізацій. Давньогрецькі, римські та китайські культури розвивали системи обміну та торгівлі, і це створило основу для подальшого росту бізнесу. Однак, справжнім проривом в економіці була середньовічна Європа. В цей період виникли так звані гільдії, спілки ремісників, які сприяли розвитку ремесел та торгівлі [4]. Гільдії регулювали якість виробів і послуг, а також визначали правила конкуренції. З часом розквітлий середньовічний підприємницький дух викликав індустріальну революцію, що почалася в XVIII столітті. Цей період приніс величезний розвиток в галузях як текстильне виробництво, так і машинобудування. Винахід парової машини Метью Болтоном і Джеймсом Ваттом в 1770-х роках відкрив нові можливості для промислового виробництва [4]. Завдяки цій революції з'явилися фабрики, заводи та масове виробництво. Великі підприємці та інвестори, такі як Роберт Оуен, Андрею Карнегі та Джон Д. Рокфеллер, зробили суттєві вклади в розвиток підприємництва та створили монополії в окремих галузях. Відтоді світ бізнесу постійно зростає та змінюється. На даний момент бізнес має низку філософських та етичних вимірів, але його коріння глибоко зачеплені в минулому, створюючи фундамент для подальшого розвитку та досягнень у майбутньому. Філософські основи бізнесу визначають теоретичну та етичну підставу для того, як бізнес має функціонувати та взаємодіяти з суспільством. Ці філософські підходи враховують моральні та соціальні аспекти бізнесу, а також визначають цінності та принципи, які повинні керувати підприємницькою діяльністю. Ось декілька ключових філософських основ бізнесу: Свобода та власність: Ліберальний підхід підкреслює важливість індивідуальної свободи та права на власність. Це означає, що бізнес може діяти вільно на ринку і має право на власність, контроль і розпорядження ресурсами. Максимізація користі: Утилітаризм ставить акцент на досягненні максимальної користі для суспільства та індивідів. Бізнес повинен приносити користь якомога більшій кількості людей і задовольняти їхні потреби [1, с.206]. Врахування всіх інтересів: Ця концепція визнає важливість врахування інтересів всіх зацікавлених сторін (стейхолдерів), таких як акціонери, співробітники, клієнти, споживачі, громади та середовище. Бізнес повинен дбати про всіх, хто впливає на нього або на кого він впливає. Економічна справедливість: розподіл доходів та можливостей: Філософські підходи, які підтримують економічну справедливість, вказують на важливість розподілу доходів та можливостей між різними групами суспільства. Адам Сміт, шотландський філософ та економіст XVIII століття, зробив вагомий внесок у розуміння економіки та бізнесу [3, с. 28]. Він вірив у важливість ринкових відносин та конкуренції. Сміт аргументував, що індивідуальні прагнення до прибутку і ефективності підприємців призводять до оптимального розподілу ресурсів і підвищення життєвого рівня суспільства. Карл Маркс, німецький філософ і соціолог, пропонував зовсім інший погляд. Він бачив бізнес як інструмент капіталістичної експлуатації пролетаріату. Маркс відзначав несправедливий розподіл доходів і протиріччя між капіталом та працею, що залишає працівників у нерівних умовах [2, с. 75].

Висновок. Отже, бізнес виник з давніх-давен. Кожен з філософів по різному трактував його основи. Основна суть бізнесу в філософії з наукової точки зору - виявити важливі особливості, головні принципи, гіпотези організації та працездатності ділового світу.

Список використаної літератури

1. Гаркавенко, С. Маркетинг: підручник / С. Гаркавенко. К.: Лібра, 1998. 384 с.
2. Орендарчук, Г. Філософія людини-бізнесмена / Галина Орендарчук, Сергій Клеба // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : зб. наук, праць студ. та викл. каф.філософії та політології ТНЕУ / відп. за вип. Т. В. Гончарук. Тернопіль: ТНЕУ, 2012. С. 71-78.
3. Ракитов А.І. Філософська азбука бізнесу / Вопросы філософії 1991 року, С. 25-36.
4. Віталій Ковальчук, Стратегії та етапи розвитку бізнесу у його життєвому циклі, URL: <https://nenws.com/finansi/biznes/etapu-rozvitky-biznesy/>

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. Українська економічна ментальність є складною сукупністю цінностей, переконань, традицій та підходів до економічних питань, які впливають на розвиток суспільства. Розуміння цієї ментальності важливе для вивчення та розвитку економіки України, особливо в контексті глобалізації, змін в економічній політиці та сучасних викликів.

Мета дослідження: аналіз соціально-філософських аспектів української економічної ментальності з метою розкриття особливостей її формування, впливу на економічний розвиток країни та способів її трансформації.

Предмет дослідження: українська економічна ментальність, цінності, переконання, традиції, стереотипи мислення та підходи до економічних питань, що характеризують українське суспільство.

Об'єкт дослідження: процеси формування, розвитку та трансформації української економічної ментальності в контексті соціокультурних, історичних та економічних реалій.

Завдання дослідження: аналіз історичних та культурних факторів, які вплинули на формування української економічної ментальності.

Виклад основного матеріалу. Вивчення цінностей, стереотипів та підходів до економічних питань в українському суспільстві. Оцінка впливу економічної ментальності на економічний розвиток України. Розроблення рекомендацій щодо способів трансформації української економічної ментальності з метою покращення економічних показників країни. Характерно для української ментальності проявляти турботу про рідних та мати важливе співчуття до землі та ґрунту. Українці відзначаються працелюбністю, гостинністю, прагненням до освіти, мужністю та турботою про міцні сімейні зв'язки. Економічна ментальність-соціальна характеристика національної культури, вона є складовою національної суспільної системи в цілому. Щодо необхідності індивідуалізму як важливого принципу соціально-економічної поведінки суб'єктів ринкової економіки нової України, слід зауважити, що, по-перше, для соціальних стратегій сучасності є характерним «підсумовування індивідуальних зусиль у колективі треба доповнювати принципом монадності- втіленням і репрезентацією колективного в індивідуальне»[1, с. 97]. Історико-філософський аналіз культурологічних підвалин української національної ментальності надає підстави тлумачити її як переважно індивідуалістичну. Що мається на увазі? Міфологічний та релігійний світогляди в історичному розвитку національного буття утворювали й віддзеркалювали певний український макрокосм та мікрокосм- переважно індивідуалістичні за суттю [2, с.4]. Разом з тим порівняльний аналіз схожих та відмінних фактів соціально-економічних реалій інших країн робить вітчизняну науку більш сприйнятливою до складності й багатоманітності норм, цінностей, інститутів і соціальних структур сучасного суспільного життя та до взаємозв'язку різних форм соціально-економічної поведінки людей за сучасних умов, коли нехай й «чужі» ментальні утворення набувають у ситуації України нового змістовного забарвлення [3]. Доцільно погодитися із зауваженням В.Храмової: Сьогоднішня актуалізація проблеми української ментальності пов'язана з тим, що необхідно знати, хто ми є, аби будувати державу, адекватну нашій вдачі [4, с. 179].

Висновок. Отже в українській соціально-економічній свідомості відображена культура мислення, що виражається в пошуку загальних принципів існування та вільному творчому підході до життя. Українська економічна ментальність, яка є важливою складовою «душі народу», має основні психологічні особливості, які можуть виявлятися у різних сферах соціально-економічного, політичного та культурного життя.

Список використаної літератури

1. Кримський С.Б. Запити філософських смислів / С.Б.Кримський. К., 2003. 240 с.
2. Великий А.В. Українське християнство / А.В.Великий. Передрук Єспанія, 1990. 344 с.
3. Бондаренко О.В. Українська національна економічна ментальність і «дух капіталізму URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_37_17.pdf
4. Феномен нації: основи життєдіяльності/[Додонов Р.О.,Ігнатов В.О.,Моїсєєв І.К.та ін.];за ред. Б. В. Попова К.: Товариство «Знання», КОО, 1998. 264 с.

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження полягає у відображенні та рефлексії духовного життя в процесі державотворення та утвердження України, сприянні процесу розбудови української держави.

Мета дослідження: проаналізувати модель спільної роботи держави та представників духовенства на різних рівнях, яка покращить відносини між ними.

Об'єкт дослідження: є взаємодія держави та церкви.

Предмет дослідження: виявлення основних принципів, механізмів взаємовідносин між ними. **Завдання дослідження:** провести аналіз теорії релігії, держави та взаємодії у призмі історії філософії на тих чи інших рівнях.

Виклад основного матеріалу. Із моменту запровадження християнства в Київській Русі релігійна ідея тісно переплелася з державницькою. Приймаючи християнство, князь Володимир Великий бачив у ньому передусім релігійну ідеологічну систему, яка своїми засадами, зокрема монотеїзмом, духовно-моральними нормами, здатна подолати етноплемінні відмінності, політично консолідувати суспільство. Через християнство державницька діяльність наповнювалася гуманним змістом. Церковно-релігійна політика Ярослава Мудрого була спрямована на зміцнення Української церкви шляхом уконституювання Київської митрополії, що також піднімало міжнародний авторитет держави. Так, утверджуючи християнські норми, творилася державницька ідеологія України-Руси. На сучасному етапі характер державно-церковних відносин - один з головних показників рівня розвитку і держави, і релігійного напрямку, оскільки він характеризує рівень реалізації принципу свободи совісті як однієї з головних складових фундаментальних прав і свобод людини. В ХХІ ст. Церква та релігійні організації все частіше заявляють про себе як про діяльних учасників суспільних процесів. Українське законодавство закріплює принцип відокремлення Церкви від держави. Конституція України - ст. 35 закріплює право на свободу світогляду і віросповідання, що включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноосібно чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність [4]. У сучасних умовах Церква набуває усіх рис інституту громадського суспільства. Оскільки будь-яке церковне утворення має такі риси: його виникнення обумовлюється необхідністю задоволення релігійно-етичних прагнень людини; формування Церкви або релігійної громади відображає виникнення соціальних зв'язків між людьми з питань задоволення релігійних прав; церковна діяльність охоплює відокремлену сферу релігійних відносин; реалізація цих відносин пов'язана із використанням індивідами свого права мати та сповідувати свою релігію; Церква виступає формою організаційної інституціоналізації відповідної релігії; функціонування Церкви відбувається на засадах самоврядування та на основі власної системи норм; церковне життя врегульоване правом із метою захисту прав і свобод членів церковної общини та інших осіб [1, с. 14]. Такий підхід до природи церкви ледве концептуально розуміється в юридичній науці, хоча політологи сприймають його позитивно [2, с. 18]. Велике значення взаємопов'язаності між державою і церквою має наша Українська мова яка відіграє значний вплив в державотворчому процесі. Огієнко надавав глибокого значення вивченню та застосуванню в повсякденному житті рідної мови, наголошував на важливості всебічного функціонування та розвитку, дбав про належний рівень української Служби Божої, щоб вона була чиста й небуденна. Саме таким критерієм підпорядковується його переклад Біблії на українську мову. Цю працю справедливо вважають справою всього життя митрополита, вершиною його діяльності як богослова, науковця і поета. Також, велике значення для Української Православної Церкви має отримання Томусу. Тому що, протягом тисячі років церква і Київська Русь намагались отримати повну незалежність, і тільки тепер Українська Церква отримала автокефалію. Для церкви це дає те, що вона буде своє життя, свою діяльність будувати на наших українських звичаях, на наших традиціях, буде звершувати богослужіння українською мовою. А це має велике значення. Тому що коли людина приходить у храм чужої читання чи то Святого письма, чи псалмів і нерозуміє їх, то вона не може повноцінно молитись. А тепер церква буде звершувати богослужіння українською мовою. І люди будуть молитися разом зусією церквою [3].

Висновок. впродовж усієї державотворчої традиції України позитивна громадська позиція релігійної еліти була незаперечним фактом. Діяльність духовної інтелігенції вийшла за межі релігійного життя і стала центральною в подальшому культурному, політичному та економічному житті краю. Ігнорувати чи заперечувати інтегруючу роль релігії в суспільстві в сучасній українській діяльності неможливо. Неприпустимо ігнорувати величезний потенціал інтеграції духовних і соціальних енергій, який представляє релігійний елемент українського суспільства. Зрозумівши витoki та історію духовної культури та державотворчих традицій, можна повною мірою зрозуміти сьогодення та уявити найбільш сприятливі шляхи побудови майбутнього.

Список використаної літератури

1. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ IV. Філософія релігії С.148.
2. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» 1991 р Ст.18
3. Мультимедійна платформа іномовлення України «укрінформ» URL: <https://www.ukiinform.ua/mbric-socie1y/2614621-tomos-mae-velike-znacema-ak-dla-upc-lhk-i-dla-ukiainskoi-derzavi-filarehtml>
4. Президент України Володимир Зеленський «офіційне Інтернет -представництво» «Конституція України URL: «<https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження: Проблема становлення єдиної національної ідентичності громадян України є однією з визначальних для українського суспільства та для подальшого формування його як повноцінної нації. Політичний контекст проблематики зумовлює необхідність вироблення адекватної політики щодо кризових явищ, помітних в українській національній ідентичності.

Мета дослідження: проаналізувати основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, збереження цілісності держави та єдності суспільства, збереження самобутності національної ідентичності суспільства загалом, а також самобутності окремих спільнот.

Предмет дослідження: проблематика формування національної ідентичності.

Об'єкт дослідження: українська нація.

Завдання дослідження: з'ясувати основні прояви формування нації, проаналізувати сучасні почуття української нації; виявити основний склад української політичної нації.

Виклад основного матеріалу. Важливою умовою формування нації є зростання національної самосвідомості: свідомого згуртування та об'єднання дій її різних представників не тільки на ґрунті 59 усвідомлених ними спільних рис або спільного минулого, але й на ґрунті розуміння ними головних національних інтересів і вироблених спільних цілей (визвольної національної боротьби, національного відродження, розбудови національної державності тощо), досягнення яких сприяло б розквіту й зміцненню цієї нації [2]. Утворення нації відбувалося легше або важче, залежно від того, яке становище займала в державі етнічна спільність. Бездержавна українська нація формувалася повільно. На тій частині України, що входила до складу Російської імперії, її цінності не розвивались і навіть не визнавалися, тож мусили утверджуватись у постійній боротьбі з іншою мовою і культурою. Репрезентованими імперською владою. Враховуючи, що свого часу відбулося неприродне, силове деформування етнічних ідентичностей в Україні, перспектива поновлення та розвитку ідентифікаційної самобутності населення залежить від повноцінної участі у цьому процесі політичних і соціальних інституцій [1, с. 80]. Особливу увагу приділено потребам формування української загальнонаціональної ідентичності, виходячи з вимог забезпечення національних інтересів України: зміцнення державної і національної єдності, забезпечення міжетнічного миру, суспільної інтеграції представників етнічних спільнот, розвитку унікальних етнічних ідентичностей в контексті цілісної загальноукраїнської ідентичності, ліквідації загрози сепаратизму. З іншого боку, на початок ХХІ століття серед масивів населення, що мають набір об'єктивних українських ідентитетів, вітчизняні та зарубіжні дослідження фіксують брак відчуття етнічної, мовно-культурної, конфесійної, державно-політичної спільності тощо [4, с. 1-3]. Отже, варто всерйоз враховувати роль, що її досі відіграють наслідки жорсткого й цілеспрямованого втручання з боку зовнішніх політичних центрів у етно-соціальну та культурну сфери українського суспільства. Разом з тим потребує уваги й те, що навіть із здобуттям державності в Україні досі слабкою лишається внутрішня консолідованість суспільства, нації [3]. Перервність еволюційного шляху формування української національної ідентичності становить серйозну проблему для України. Два масштабні процеси: з одного боку, стирання, нищення етноісторичної ідентичності, з іншого пошук та відродження власної ідентичності були і є полюсами, між якими доводилося існувати українській державі й суспільству протягом життя низки поколінь. Можна стверджувати, що балансування між цими полюсами, що, фактично, є змістом боротьби за національне виживання, досі актуальне. Національна ідентичність спроможна об'єднувати усі елементи етнічної структури українського суспільства, етнічні, культурні, релігійні, ментальні тощо прояви ідентичності, що їх мають різні спільноти. [5] Так, ці спільноти є основою для оформлення загальнонаціональної ідентичності, яка «надбудовується над етнокультурними ідентичностями груп, що творять «Національну державу» [6, с. 170]. Українська національна ідентичність проходить складний і суперечливий процес становлення. Нині її ознаками є амбівалентність суспільної свідомості, брак консенсусу базових цінностей, етнопсихологічні та мовно-культурні деформації у свідомості.

Висновок: Отже, розглянувши основні прояви формування нації, проаналізувавши сучасні почуття української нації, відшукавши прояви сепаратизму, виявити основний склад української політичної нації, дослідивши вплив глобалізації на формування нації, я дослідила основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, збереження цілісності держави та єдності суспільства, а також самобутності окремих спільнот зокрема.

Список використаних джерел

1. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз). К., Вища школа, 1998. 110 с.
2. Суть єдиної української національної ідентичності URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17178/>
3. Значення етно-національної ідентичності української влади URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/15527/>

4. Обушний М. І. Етнонаціональна ідентичність в контексті формування української нації. Автореферат на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук С. 1-3.
5. Ситник П. К., Дербак А. П. Духовні засади та механізми формування національної самосвідомості URL: www.niurr.gov.ua/ukr/publishing/papogama/
6. Феномен нації основи життєдіяльності / За ред. Б. Попова. К.: Тов-во «Знання», 1998. С. 169-170.

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження визначається чинниками об'єктивного характеру. Гроші - це реальність, постійна риса нашого повсякденного життя. Гроші диктують свою політику, нав'язують свій світогляд, свою філософію. Тобто, гроші не лише вплинули на матеріальний світ, а й на внутрішній світ людини, так як вносять свої корективи на людські цінності, моральні критерії, інтереси. Це лише ілюзія, що ми контролюємо свої гроші: насправді ми не помічаємо, як непомітно та швидко вони контролюють нас. Гроші істотно змінили систему людських цінностей, тому вивчення філософії грошей дає можливість побачити можливості впливу грошей на людину і побудову нової «економічної людини».

Мета дослідження: дослідити значення і функціонування грошей, їх безпосередній вплив на розвиток людини.

Об'єктом дослідження є грошовий феномен як прояв соціального буття.

Предмет дослідження: гроші з соціально-філософського погляду.

Завдання дослідження: проаналізувати як гроші взаємодіють з людиною, їх місце у розвитку соціального буття як чинника, що визначає логіку і смисл суспільного життя та його спрямованість.

Виклад основного матеріалу. Людина багато століть прагнула зрозуміти сутність грошей. Гроші здатні створювати і руйнувати, об'єднувати і роз'єднувати. Але що дають гроші - свободу чи залежність? Люди отримують гроші, важко працюючи та граючи, і витрачають їх із радістю та сумом. Людина робить гроші, а гроші роблять людину: вони формують її спосіб життя і спосіб мислення. Гроші як об'єкт пізнання входять до сфери особливої галузі знання – економічної науки, яка, як і будь-яка інша наука, має свій предмет, методи дослідження і переслідує свої цілі. Сучасна економічна теорія (економікс) розглядає гроші як «засіб обміну», призначений для полегшення торгівлі, і в цьому полягає їх «життєва важливість» [1]. Як засіб обміну гроші сприяли розвитку торгівлі, прискоренню та розширенню руху товарів і послуг, формуванню економічних зв'язків у суспільстві. Як мета обміну гроші мали величезний вплив на розвиток самої людини, її цілеспрямовану діяльність, ставлення до праці. Вона змінила ціннісні орієнтації людини та її уявлення про норми моралі [2]. Подвійна роль грошей як засобу і мети обміну розглядалася Аристотелем у його працях про державу і послужила теоретичною основою для визначення поняття «економіки» як мистецтва придбання корисних благ і «хрематистики» як мистецтво збагачуватися. Першу роль грошей Арістотель вважав необхідною і відповідною природі, а другу – навпаки – неприродною і позбавленою будь-яких кордонів. Гроші – це річ, яка, незалежно від їх матеріальної чи символічної форми, має власний спосіб переміщення від однієї людини до іншої, і цей особливий спосіб переміщення робить гроші засобом соціальної взаємодії, засобом спілкування. Гроші служать засобом загальної обмінності і, завдяки цьому, мірою вартості - «мірою всіх речей». Такий обмін є механізмом соціальної взаємодії приватних інтересів, є способом реалізації індивідами своїх цілей, бажань і мрій – їхньої свободи у виборі. Усі ці моменти самореалізації особистості в обміні становлять життя «економічної людини» з її кількісними та якісними характеристиками. Це означає, що вони вносять у суспільне буття як порядок, так і елементи хаосу. Гроші сумлінно задовольняють як руйнівні, так і конструктивні дії людини і є лише засобом для здійснення її волі та розуму [3]. У другій половині ХХ ст. феномен як «віртуальна реальність» виливає і на феномен грошей - з'являються «віртуальні гроші». По-новому розставляються смислові акценти: час має цінність, тому що гроші мають здатність приростати у процесі обігу в часі.. Але навіть із появою «віртуальних грошей» гроші не втратили своєї матеріальної основи. Їм все одно властивий такий атрибут як маса-енергія [4, 87 с].

Висновки. Гроші істотно змінили сучасний світ і філософія допомагає зрозуміти сенс такого впливу грошей на цінності в суспільстві. Гроші є і продуктом цивілізації, і інструментом її подальшого розвитку. Гроші здатні задовольнити побутові потреби людини, виконувати функцію комфорту і матеріального благополуччя. Також розвивають «соціальний інтелект», змушуючи суспільство контролювати «вільну гру ринкових сил». Але потрібно пам'ятати, що гроші мають й руйнівну силу, якщо неправильно розуміти їхню роль і призначення. Філософія грошей може зробити певний внесок у виховання людства та допомогти людям пам'ятати, що «мірилом усіх речей» завжди має бути людина.

Список використаних джерел

1. Шептун А. «Філософія грошей» URL: <https://www.bu.edu/wcp/Papers/Econ/EconShep.htm>
2. Борінштейн Є. «Філософія грошей як основа формування сучасної людини» URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/8173/1/Borinshhteyn%20Yevgen%20Ruslavovych%202019.pdf>
3. «Філософія грошей» URL; <https://studfile.net/preview/5009752/page:96>
4. Філософія грошей в епоху фінансової цивілізації: монографія / кол.авторів; за ред. Т. С. Смовженко, 3. Е. Скринник. К.: УБС НБУ, 2010. 463 с.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження: Реалії сучасності, глобальні зміни, які відбуваються в політиці, економіці, культурі, екології, потребують дослідження багатьох явищ та процесів, що мають досить великий вплив на розвиток суспільства. Однією із цих явищ є глобалізація. За невеликий період часу з'явився новий, відкрий світ, в якому всі кордони поступово нівелюються, світ який наскрізь проникнений глобальною культурою інформаційних технологій.

Мета дослідження: виявити сутності глобалізму та його позитиви та негативи на розвиток суспільства та його життєдіяльність. Для того, щоб розкрити сутність даної проблеми було поставлено такі **завдання:** визначити поняття глобалізації; охарактеризувати позитиви та негативи глобалізації в світі; розкрити поняття глобалізації то глобалізму; прослідкувати вплив глобалізації в контексті України.

Об'єкт дослідження: феномен сучасного українського суспільства у вимірах соціо-антропологічних, соціо-економічних та соціокультурних, що розвиваються в епоху глобалізації.

Предмет дослідження: вплив глобалізаційних процесів на сучасне українське суспільство та шляхи оптимізації соціогуманітарної сфери суспільства, що трансформується.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи трансформації світової сукупності в період глобалізації деякі дослідники вважають, що світ все більш ідентифікується в соціальному, економічному культурному плані. Використовують одні й ті ж самі методи культури, поведінки. Ця ідея прослідковується в роботах Ф. Фукуями щодо перемоги західної ліберальної ідеології, і в цьому значенні – кінець історії. Наступні науковці думають, що світ, навпаки, являється розділеним і розколотим. Причому, акцент робиться на різних факторах. С. Хантінгтон переконує, що належність до деякої цивілізації визначається релігією. Особлива роль у вирішенні проблем формування стратегій економічного розвитку України належить майбутнім фахівцям у галузі економічних стратегій, що виховуються в економічних навчальних закладах. Досягненню цієї мети сприятиме цей навчальний посібник. Згідно з вимогами Болонського процесу про удосконалення системи вищої освіти наголос в книзі робиться на активізації самостійної роботи студента над курсом. З метою викладання тем курсу здійснюється таким чином, щоб не нав'язувати студенту однозначних рішень, «Істина в останній інстанції»; залишається поле для самостійного роздуму, аналізу тієї чи іншої проблем [1, с. 6]. Україна є країною прийому емігрантів і водночас країною, що зумовлює імміграцію. Сьогодні Україна більше експортує робочих рук, ніж товарів. Частка трудових мігрантів з України у відсотковому відношенні до кількості населення – найвища серед інших країн. За іншими оцінками, ця цифра коливається від 2 до 7 мільйонів [2, с. 6-7]. Світ глобалізується десятком країн, їх ТНК і по їх ініціативі створеними міжнародними організаціями. Інші ж або змушені приймати умови які їм диктують або залишатися в ізоляції. Аналізуючи відносини між промислово розвиненими країнами й країнами Третього світу, група дослідників, яку очолив відомий голландський економіст, лауреат Нобелівської премії Ян Тінберген, вказує на той факт, що промислово розвинені країни створили таку міжнародну систему, «яка веде до постійного зростання нерівності й постійного порушення принципу рівних можливостей» [4, с. 34]. Глобалізм – це, насамперед, суб'єктивний фактор, а саме – політика панівних у світі країн. Важливо, щоб політика глобалізму не стала моделлю глобалізації, оскільки це б мало негативні наслідки для багатьох країн і народів. Одним із головних факторів глобалізму є національно-державна політика декількох найбільш могутніх в економічному відношенні країн – політика, яка використовує їх техніко-виробничу могутність для просування на світовій арені інтересів ТНК. Диктат Заходу, пропаганда їхнього способу життя і нав'язування його всьому світу заважає вирішенню проблем світового розвитку [3, с. 98-105].

Висновок: Таким чином, можна сказати, що глобалізація в Україні користується досить вагомим авторитетом. В цьому зацікавленні як і політики, так і будь-який пересічний громадянин. Цей феномен став присутній у побуті кожного громадянина, і ми не можемо вже без, здавалося б необхідних для нормального існування, речей, які нам «подарувала» глобалізація. Ця невидима рука захопила і заповонила всі сфери людського існування в сучасному світі й напевно чи хтось зможе зупинити її дію.

Список використаної літератури

1. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Логвінова Н.С. Міжнародні стратегії економічного розвитку : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 356 с.
2. Крамар О. Україна як сировинна колонія // Український тиждень. 2012. № 34 (251). 24–30 серпня. С. 24–29.
3. Сутність глобалізму як характеристики сучасного соціального простору // Нова парадигма. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. Вип. 77. С. 98-105.
4. Чигур, Р. Ю. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз / Р. Ю. Чигур // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія»,

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Актуальність дослідження: Науково-технічна революція в сучасному світі створює численні виклики для людського існування. Вони включають інформаційний стрес, приватність та безпеку даних, автоматизацію роботи, етичні питання в інформатиці та штучному інтелекті, вплив на довкілля, зміни в соціальному спілкуванні та глобальні виклики, такі як пандемії.

Мета дослідження: аналіз впливу швидкого технологічного розвитку на суспільство, розробка стратегій для забезпечення сталого та гармонійного розвитку в умовах цієї революції.

Об'єкт дослідження: науково-технічна революція і проблеми, пов'язані з людським існуванням.

Предмет дослідження: вплив науково-технічного прогресу на суспільство та індивідуальне життя людей, а також проблеми, які виникають у процесі цієї революції.

Завдання дослідження: проаналізувати, як науково-технічна революція пов'язана з людським існуванням і проблемами існування.

Виклад основного матеріалу. Згідно з джерелами інформації наука і техніка можуть розвиватися як через поступові, еволюційні зміни в їх вихідних засадах, так і через радикальні, революційні перетворення. Першою технічною революцією була неолітична революція, відбулася 10 000 років до н.е. Внаслідок цієї революції вдосконалено знаряддя праці, які раніше були виготовлені з каменю. Другою важливою була промислова революція у XVIII-XIX століттях. Під час цієї революції були створені машини, які значно підвищили продуктивність праці і використовувалися в різних галузях. Першою науковою революцією вважається поява науки в XVII-XVIII століттях, зокрема механіки Ньютона. У XIX-XX століттях настала нова наукова революція, що призвела до неймовірних технологічних проривів, таких як квантова механіка. Вона підсилила зв'язок науки і техніки. У XX столітті наука і техніка стали ще більше взаємопов'язаними, що призвело до нового рівня взаємодії між ними, складності і складності сучасної техніки та посилило роль науки у її розвитку [1, с. 515].

Науково-технічна революція є однією зі стадій чи форм науково-технічного прогресу коли останній набуває прискореного, стрибкоподібного характеру. Проявом науково-технічної революції є докорінна перебудова всієї технічної і технологічної основи виробництва, його організації й управління. При визначенні сутності НТР слід, насамперед, звернути увагу на органічну єдність науки та техніки в процесі їхнього розвитку. Сучасна техніка і технологія неможливі без втілення в них наукових досягнень. Якщо в минулому наука виступала як самостійна сфера діяльності, незалежна від інших чинників суспільного життя, то з певного часу вона починає входити в тісний зв'язок з іншими сферами діяльності людини [4]. Наукова революція стала орієнтиром для людства, адже її результатами є економічний прогрес, розвиток науки та техніки, автоматизовані системи управління, створення унікальних об'єктів, предметів, речей. На сьогодні науково-технічний прогрес знаходиться на такому високому рівні, що навчатися і працювати можна не виходячи з дому, а лише використовуючи мережу Інтернет [2, с. 9]. Безперечно, нові наукові відкриття, які з'явилися внаслідок науково-технічної революції значно полегшили життя людей, на сьогодні створено усі необхідні засоби для комфортного існування, масового виробництва, але одночасно, людство винайшло і руйнівні засоби: хімічну зброю, танки, зброю масового ураження, внаслідок дії нових технологій удосконалився тероризм, стали більш загрозливими війни, і все це демонструє, що науково-технічна революція має як позитивні наслідки, так і негативні для світу в цілому, і для кожної людини, зокрема. Що стосується проблеми існування людини, то варто зазначити, що така проблема завжди була і залишається актуальною. З давніх часів філософи вивчали, що таке буття та існування людини. Великі внески в цю тему зробили багато людей: Парменід, який показав, що дійсне буття є незмінним і постійним; Платон вважав, що буття слід розглядати через призму «єдиного», яке включає в себе не лише тілесне, але й такі важливі елементи, як справедливість, мудрість та інші важливі здібності людської душі; для Арістотеля, буття полягало в співвідношенні одиничного, яке сприймається чуттєво та загального, яке пізнається розумом [3, с. 30].

Висновок: Науково-технічна революція вплинула на людське існування у багатьох аспектах, як позитивних, так і негативних. Сприяючи розвитку науки, технологій і зручностей життя, вона також створила нові загрози та виклики для світового співжиття. Баланс між цими аспектами є важливим завданням для сучасного суспільства.

Список використаної літератури

1. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене. К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ-2000», 2002. 544 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки: підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
3. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Х.: Видавництво Іванченка І.С., 202. с.
4. Науково-технічна революція: сутність, закономірності та соціальні наслідки. URL: <https://studfile.net/preview/5197004/page:7/>

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуальність дослідження філософія Григорія Сковороди залишається питальним знаком в сучасному філософському контексті. Її глибокі засади і високі ідеали продовжують викликати інтелектуальні дискусії та пошуки сенсу в сучасних суспільних питаннях. Говорячи про актуальність, ми відкриваємо двері до вічних філософських проблем, які зберігають свою цінність навіть у віртуальному світі технологій та інновацій.

Мета дослідження: аналіз впливу філософських поглядів Г. Сковороди на розвиток сучасної української філософської думки.

Об'єкт дослідження: філософські праці Г. Сковороди та їх вплив на сучасну українську філософську думку. **Предмет дослідження:** роздуми українських науковців про Г. Сковороду.

Завдання дослідження: з'ясувати актуальність поглядів Г. Сковороди для сучасної української філософської думки.

Виклад основного матеріалу. Г.Сковорода вдихнув життя в поняття моральної філософії, яка стала світлом у темряві несінням сумнівів і моральних протиріч. Його праці відкривають нам багатогранну картину духовного шляху, який розпочався від глибокого самопізнання та мудрості. Сьогодні, українські філософи, відчуваючи дух сучасності та спільний резонанс із думками Г. Сковороди, активно адаптують та переосмислюють його ідеї. Пошук істинного в собі та глибини своєї свідомості стає не лише академічним завданням, але й особистою філософією кожного сучасного дослідника [1, с.72-75]. Філософська спадщина Сковороди стала своєрідним бар'єром між спадщиною минулого та сучасними викликами. Відповідаючи на актуальні питання сучасності, філософи досліджують моральні парадокси і пропонують нові підходи до етичних проблем [2, с.89-91]. Одним із ключових аспектів, який розглядається в цій статті, є вплив Григорія Сковороди на філософію та культуру України. Його ідеї стали невід'ємною частиною національної ідентичності та культурного спадку [3, с. 45]. Спадщина Сковороди надає сучасним українським філософам і мислителям не лише матеріал для досліджень, але й духовну нитку, яка з'єднує їх з корінням власної культури. Деякі дворянські та буржуазні вчені, вважали неправомірним те, що Сковороду називали філософом. На їх думку, Серед авторів дорадянського періоду була поширена думка про Сковороду, як про мораліста. Так, наприклад, Ф.О. Зеленогорський у статті «Філософія Г. С. Сковороди, українського філософа XVIII ст.» твердив, що Сковорода – це «насамперед філософ-мораліст». Польський автор Чеслав Ястшембець-Козловський у статті «Г.Сковорода, український мислитель» визнає Сковороду видатним слов'янським мислителем, проте філософом у загальноприйнятому значенні цього слова його не вважає. За твердженням Сковороди у житті є центр, в якому заховані усі таємниці природи і суспільства і таким центром є людина. Сковорода твердив, що «вся... разновидная плоть, вся... неизмеримая безчисленность и видимость стекается в человеке, даже до последней черты». Сковорода вважав, що предметом філософії повинна стати жива людина з її земними справами, її думками і почуттями. Таке визнання предмету філософії об'єктивно було спрямоване проти релігійної філософії, яка в центр уваги ставила міфічний потойбічний світ, а своє завдання бачила в тому, щоб доводити істини «одкровення», які нібито вміщені в «святomu письмі» Завершуючи наше дослідження, ми підкреслюємо важливість подальшого вивчення і розвитку філософських ідей Г. Сковороди та їх ролі в формуванні сучасної української філософської думки. Його спадок залишається джерелом незгасаючої надії на знання і моральний розвиток [4, с.102-105]. Завдяки дослідженню філософської спадщини Г. Сковороди, ми не лише розширюємо наше розуміння історії та культури, але й знаходимо відповіді на багато сучасних питань. Починаючи з пошуку істини в собі і вдосконаленням моральної свідомості, ми знаходимо світло в інтелектуальних глибинах філософії Григорія Сковороди.

Висновок: Філософські погляди Г. Сковороди залишаються актуальними для сучасної української філософської думки. Його ідеї про моральну самосвідомість, гідність та духовний розвиток надають рушійний потік для філософів і науковців, що досліджують сучасні проблеми суспільства. Він залишається важливим символом для розуміння української ідентичності, культурного спадку та цінностей.

Список використаної літератури

1. Сковорода, Г. Мислити як лев, але діяти як чоловік: Вибрані філософські твори. Київ, 2003. 184 с.
2. Петренко, В. Філософія Г. Сковороди та її вплив на сучасну українську філософію. Київ, 2010. 154 с.
3. Шевченко, Т. Г. Сковорода та сучасні виклики духовності. Філософський часопис, 2019, (№ 3), С. 45-62.
4. Карпенко, І. Сучасний вимір філософії Г. Сковороди. Філософія і культура, 2017. № 2, С. 102-105.

КРАСА ЯК АТРИБУТ ПРИРОДИ І КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження зумовлена суперечливістю тенденцій сучасного суспільного розвитку: з одного боку, ми є свідками своєрідного культу краси, який інтенсивно експлуатується засобами масової інформації, рекламою, монументальним будівництвом і архітектурою; з іншого боку, повсякчас доводиться мати справу зі спрIMITизованим утилітаризмом, із голим, доведеним до абсурду практицизмом, у межах якого часто не знаходиться місця не лише красі, а й навіть здоровому глузду. Невід'ємною ознакою сучасності є тотальне поширення масової культури, яка не лише невибаглива до канонів краси, а й часто налаштована відверто вороже до всього, «що знаходиться вище середнього рівня». У сфері реального художнього процесу продовжують домінувати зразки високого мистецтва, котрі підтвердили своє реноме аксіологічно-етичного взірця впродовж століть, але масова свідомість у цілому перебуває під впливом культури невисокого гатунку, і саме цей тип культури в наш час визначає суспільний формат світосприйняття, формує світоглядні пріоритети, естетичні вміння й навички широких верств, детермінує рівень потреб і розвиненість смаків.

Мета дослідження: узагальнення змістовно-функціональних характеристик краси як атрибуту природи і культури. Окреслена мета потребує виконання таких взаємопов'язаних дослідницьких **завдань:** розкрити історичний характер впливу краси на людину і її суспільне буття.

Об'єкт дослідження: природа і культура як середовище функціонування краси.

Предмет дослідження: змістовно-функціональні аспекти краси як атрибуту природи і культури.

Виклад основного матеріалу. Краса природи і її вплив на культуру людини завжди були тісно пов'язані. Природа віддзеркалює в собі глибоку гармонію та виразну різноманітність, що надихає і стимулює розвиток культурних цінностей. Від стародавніх митецьких шедеврів до сучасних досліджень, природа завжди вражала своєю неперевершеною красою. Краса природи - це невичерпне джерело інсайту та глибокого розуміння нашого світу [1]. Краса також може бути характеристикою дуже різних явищ: краса людської зовнішності, внутрішня краса, краса як атрибут мистецтва, краса ідей і рішень, краса навколишніх речей і нарешті – краса природи. Складно говорити про поняття прекрасного як усталену норму, адже воно змінювало та трансформувалося залежно від епохи. От наприклад в центрі античної культури було людське тіло, яке втілювало в собі природу і свободу. Стародавні греки не тільки не соромився власного тіла, але і всіляко вдосконалювали його за допомогою макіяжу, одягу і фізичних навантажень. Адже вважалося, що зовні красива людина володіє прекрасним розумом. А от ХХ століття перевернуло світогляд людей. Дві світові війни, поява фемінізму, науково-технічний прогрес протягом усього століття міняли уявлення про красу тіла. Одяг, макіяж і зачіска стали тепер засобом самовираження. Жінки, натягли штани, міні-спідниці і відрізали волосся. Вони стали більш розкутими, незалежними і не соромилися користуватися косметикою [2]. Кожна людина так чи інакше існує водночас у двох світах: *mundus sensibilis* (світ чуттєвий – лат.) та *mundus intelligibilis* (світ надчуттєвий, осяжний засобом розуму – лат.). Людина є частиною природного світу, однак і природа постає частиною людини і людського світу. Тут спрацьовує принцип коеволюції. Зазначена особливість закладає підвалини ефективного філософського світобачення, яке базується на ідеї фундаментальної єдності людини та природи. На думку В. Хесле, однією з основних потреб нашого часу є якраз потреба у філософії природи, яка змогла б «поєднати автономію розуму із самодостатньою гідністю природи» [3]. Однією з головних причин, чому краса природи так важлива, є її здатність викликати в нас позитивні емоції і підвищити наше фізичне та психічне благополуччя. Вивчення природних пейзажів може знижувати стрес, покращувати настрій та сприяти загальному почуттю щастя. Контакт з природою допомагає нам відключитися від сучасної гонитви і розслабитися, забезпечуючи нам можливість знайти внутрішню гармонію. Краса природи допомагає нам встановити зв'язок із природним світом. Ця спільність важлива, оскільки підсвідомо ми пов'язані із природою і залежимо від неї для нашого фізичного та психічного здоров'я. Коли ми відчуваємо красу природи, ми наближаємося до неї, розуміємо її цінність та потребуємо захищати і зберігати її для майбутніх поколінь [4]. Ще одним цікавим аспектом є еволюція прекрасного: з античних часів і до ХІХ століття нерідко піднімали питання про красу чудовиськ, про красу потворного (наприклад, відповідно до середньовічної логіки, всі божі творіння вважалися прекрасними). Потрібно згадати, що після введення релігії християнство в Європі уявлення про спотворене тіло. Не один раз в різні епохи (найбільш яскраві приклади – ХVІІІ століття і епоха декадансу) красу знаходили в спогляданні мертвих тіл. Більш того, для декадансу стало характерним асоціювати красу зі злом, дияволом, смертю, гріхом [5].

Висновки. Найпростіший і найбільш ефективний спосіб впливу на людину – це вплив через красу, засобом, візуальних і чуттєвих образів, викликаних живописом, архітектурою, музикою, театром, літературою тощо. Це пояснюється щонайменше двома причинами: по-перше, сприйняття краси не вимагає обтяжливих аналітичних зусиль, по-друге, людина має глибинну генеалогічну спорідненість зі світом краси, тому не виставляє між собою та красою перепоп недовіри. У цьому сенсі феномен краси загалом і краса природи зокрема постають ефективним системо-генеруючим і креативним чинником, надійним світоглядним орієнтиром і критерієм. Завдяки природі людина духовно звеличується й збагачується, отримує необхідні стимули для самовдосконалення й творчості. Більше того: вона навчається у природи законам краси, які за своєю структурою є законами форм природної і соціальної реальності. Водночас 432 законами краси вони є і по відношенню до споглядальної спроможності людини: статусу краси набувають ті предмети явища і властивості, які когерентні споглядальній здатності людини. Краса існує об'єктивно, безвідносно до індивіда, але має до нього безпосереднє відношення, оскільки постає одним із

потужних засобів формування всебічно розвиненої особистості, якій притаманні глибокі почуття і виразний світогляд.

Список використаних джерел

1. Винниченко В. «Поняття краси еволюціонувало з плином епох»URL: <https://www.kobu.kiev.ua/%D1%8F%D0%BA>
2. Жак-Луї Давід «Як змінювалися стандарти краси від античності до наших днів»URL: <https://social.org.ua/8283-yak-zminyuvalisya-standarti-krasi-vid-antichnosti-do-nashikh-dniv.html>.
3. Матвієнко О. І. Природа і принципи взаємодії тріади «людина –символ–культура» / О. І. Матвієнко // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: збірник наукових праць. 2013. Випуск 30. С. 216 –622.
4. Річард Лув «Остання дитина в лісі: порятунок наших дітей від дефіциту природи» URL: <https://woodentoys.com.ua/ua/news/pochemu-deti-dolzhny-provodit-bolshe-vremeni-na-prirode>.
5. Лешан В. Ю. URL: <http://www.religstud.chnu.edu.ua/res/religstud/Osnovy-religstud.Pdf>.

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: З розвитком підприємства, яке базується на приватній власності, виникла потреба формування основних засад етики бізнесу. Це є невід'ємною частиною будь якого підприємства, для забезпечення кращих результатів діяльності. Репутація фірми значною мірою залежить від дотримання норм етики, а саме: гідної поведінки її співробітників, яка демонструється під час виконання службових завдань.

Мета дослідження пояснити етику, як форму ділових стосунків.

Предмет дослідження: етика бізнесу як соціально-філософська рефлексія моральної сутності підприємства, діяльності та її суб'єктів.

Об'єкт дослідження: прикладна етика - система соціально і етична значимих принципів і нормативів діяльності їх суспільній конкретності.

Завдання дослідження: проаналізувати важливість етики в ділових колах бізнесменів.

Виклад основного матеріалу. Слово етика може вживатися в більшості в двох значеннях. У першому випадку етика- наукова дисципліна що вивчає мораль. В другому випадку етика розуміє під собою сукупність етичних правил і норм. Цей термін уперше вжив Арістотель. Проте думка про первісно закладену аморальну етику бізнесу є, за відомим дослідником в цій області Р.Т.Де Джорджієм [1]. У наші дні етика як <кодекс честі>, який відіграє важливу роль у складовій бізнесу. Ділова етика-це форма прикладної етики, яка аналізує різнопланові проблеми, властиві бізнес-середовищу. Велика увага приділяється на розгляд наступних питань: боротьбі між конкурентами, соціальній відповідальності, яку несуть ділові співтовариства, дотриманню трудового законодавства й поваги до прав працівників, участі представників бізнес-кіл у благодійності, уникненню протиправних дій, корупції, шахрайства тощо. Бізнес- це вміння швидко і вірно приймати рішення, вміння комунікувати і навіть інколи вміння поступатись. Клопітка праця у бізнесі, складні підписання документів та довгі розмови з партнерами, але нічого з цього не відбувалося якби не дотримання правил ділового етикету. Будь яка велика чи навіть маленька компанія отримує набагато кращі результати, через етичне вміння спілкуватись з оточуючими [3]. Ділова етика базується на відвертості, щирості, чесності, доброті відповідно до чинного законодавства встановлених правил і традицій. На даний момент існує дві основні точки зору на співвідношення загальнолюдських етичних норм і правил етичної поведінки у бізнесі: 1) правила звичайної моралі до бізнесу не відносяться. 2) етика бізнесу заснована на загальних універсальних етичних нормах (бути чесним, не заподіювати шкоди...) які конкретизуються з урахуванням специфічної соціальної ролі бізнесу в суспільстві. Етика бізнесу виникла не відразу в цілісній формі, вона змінювалась відповідно до народу і їхніх традицій, звичаїв. Перші основи професійної етики були закладені в період розквіту античності. В наш час ринок підприємства зазнав особливих змін, це якоюсь мірою неси збитки для країни. Зараз же можна спостерігати, як великі і маленькі підприємства починають забувати про етичні норми. Теперішні бізнесмени вже не ті що були колись, змінюючись світ змінює і людей. Хабарництво, махінації є звичайною справою в наш час. З приходом нових поколінь етика бізнесу втрачає свою важливість, і звичайно це не є добре [2]. Етика управління. Бізнесмен як відомо є насамперед керівником, на якому лежить велика відповідальність за фірму і працівників. Головною метою будь якого керівника є відданість і чесність. Керівник повинен показувати правильний приклад підлеглим, в першу чергу дотримання правил ділового етикету. Також невід'ємною складовою успіху бізнесу є відповідна поведінка працівників. Щоб скласти хороше враження про фірму і всіх там працюючих [5]. Для репутації важливі і культура мови, і манери, одяг, інтер'єр офісу і багато що інше. Людина будучи вічливою складає особливе враження про підприємство. Така людина з легкістю зможе вирішити конфліктні ситуації і загладити незручність [4].

Висновок: У заключенні хотілося б відмітити, що роль етики є важливою частиною у будь якій сфері життєдіяльності людини. На жаль в наш час мало хто це розуміє. Етика це те чим не потрібно нехтувати, щоб добитися успіху, а в першу чергу щоб залишатись ЛЮДИНОЮ. Етичні правила і норми створені не лише для того, щоб вони просто існували, а для того щоб робити людей і світ набагато кращими. Адже набагато приємніше спілкуватись з етичною людиною, ніж із зазнайкою. Світогляд людини залежить від її прагнення до етичної свідомості.

Список використаних джерел

1. Етика бізнесу. Реферат URL: http://4ua.co.ua/ethics/xb3ac68a5d53b88521316d27_0.html
2. Юридична газета URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/top10-pravil-biznesetiki-yakimi-nehtuyut-v-ukrayini.html>
3. Ален Бадью «ЕТИКА» Київ -2016. Видавництво «Комубук» . Загальна кількість сторінок: 191
4. Етика бізнесу. URL:<https://theukrainians.org/etyka-u-biznesi/>
5. Етика бізнесу in UA. URL:https://pidru4niki.com/1931071039686/etika_ta_estetika/etika_biznesu

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження: особливість українсько-економічної ментальності обумовлена теоретичними та практичними потребами суспільного перетворення в Україні. Формування ринкового суспільного середовища України є не віддільним від аналізу явищ та феноменів, із яких складається соціально-економічний прогрес країни.

Об'єкт дослідження: українська економічна ментальність.

Предмет дослідження: механізми створення та розвитку української економічної ментальності.

Мета дослідження: українська економічна ментальність як чинник соціально-економічних процесів, які відбуваються в Україні.

Завдання дослідження: аналіз факторів які сприяють формуванню української економічної ментальності.

Виклад основного матеріалу. Менталітет кожної нації є різним, і відповідь на запитання, чому економічний, політичний та культурний розвиток держав світу відбувається по-різному визначається у відмінності менталітетів їх народів. Менталітет кожної нації виступає чинником, який визначає її подальший розвиток і місце серед цивілізованих країн світу. Для нашої ментальності характерно піклуватися про рідних. Прив'язаність до землі та ґрунту є важливою складовою українського менталітету. Водночас українцям характерні такі риси як працелюбність, гостинність, потяг до освіти, мужність та побудова міцних стосунків. Важливу роль у становленні української ментальності зіграла церква [1, с. 4]. Становлення української нації супроводжувалося становленням української культури. Ці процеси відбувалися паралельно. Зростання національної свідомості, соціально-класове розшарування та виникнення різних політичних, ідеологічних та інших орієнтацій в середовищі єдиної нації викликали належні зміни, суперечності, збіги та розходження в колі національної культури. Усі ці чинники витворили українську душу, українця знаного у світі своєю працьовитістю, повагою до старших, гумором та романтичною вдачею [4, с. 56]. Сучасні процеси в економічній ментальності України та перспективи щодо подальшого розвитку її основних змістів щільно пов'язані з тими процесами суспільної життєдіяльності, що відбуваються в сучасному українському соціумі. Процес суспільних трансформацій у новітній Україні породжує становлення нового соціального суб'єкта, принципово нових особливостей соціально-економічних відносин, сприяє змінам соціально-економічної поведінки людей. Поряд з новими рисами економічної поведінки вітчизняного соціального суб'єкта мають місце нові риси його економічної ментальності. Суспільна свідомість має адаптуватися до радикальних змін соціально-економічної поведінки. На жаль, вітчизняні соціологічні дослідження поки не фіксують масового поширення властивих сучасних економічних ментальності посеред населення нашої країни. Психологічними перешкодами для набуття таких ментальних рис у сучасній Україні є: соціальна інверсія: викривлене розуміння соціальної справедливості: відсутність у значної частини населення України реального економічного мислення; звичка безвідповідальності. Звичайно, неприємно та нелегко погоджуватися з такими реаліями, натомість подолання таких негативних рис має бути важливим завданням соціально-економічних програм різних рівнів спрямування. Процес соціально-психологічної адаптації населення до ринково суспільно атмосфери віддзеркалює зміну парадигм економічної свідомості, економічної ментальності. Відбувається заміна старої схеми економічного мислення новою. Зрушенню на краще у перспективі розвитку економічної ментальності України сприятимуть ті риси національної ментальності, які природно притаманні українцям. Це, по-перше, якості «хліборобського» (толерантність, чутливість), по-друге, якості «козацького» типу (діловитість, практичність). При розв'язанні складної проблеми оновлення національного буття не потрібно повністю копіювати зарубіжний досвід, адже наша ментальність має суттєві відмінності. Привабливі світові моделі економічного розвитку принесуть бажаний ефект Україні тоді, коли автори реформ врахують особливості української ментальності. При цьому нам не варто забувати про нашу самобутність, для якої потрібне економічне підґрунтя, відродження національних господарських традицій та форм господарювання. Економічна ментальність-соціальна характеристика національної культури, вона є складовою національної суспільної системи в цілому. Щодо необхідності індивідуалізму як важливого принципу соціально-економічної поведінки суб'єктів ринкової економіки нової України. слід зауважити, що, по перше, для соціальних стратегій сучасності є характерним «підсумовування індивідуальних зусиль у колективі треба доповнювати принципом монадності - втіленням і репрезентацією колективного в індивідуальне» [3, с. 97]. по-друге, сучасний соціально-етичний зміст індивідуального визнає за особистістю базисну роль у розв'язанні колізій особистості та суспільств: по-третє, загальнолюдське виступає не як базисне, а як надбудоване явище. Економічний індивідуалізм постає змістовним принципом економічної поведінки людини і суспільства. Економічна ментальність є переважно індивідуалістичною за суттю. З часів стародавньої української міфології - правила регулювання й впорядкування життя суспільства та конкретної людини у світі природи, були переважно індивідуалістичними, практичними, необхідними людині на кожному життєвому кроці. Правила поведінки людини в різних життєвих обставинах переломлювалися через її індивідуальні бажання. Це був індивідуалізм, а не колективізм давнього українця [2, с. 12].

Висновок: Отже, економічну ментальність слід розуміти як узагальнене поняття для позначення стійкого порядку мислення індивіда та організації індивідуально-психологічної структури його особистості.

Список використаної літератури

1. Великий А. В. Українське християнство / А. В. Великий. Передрук Іспанія, 1990. 344 с.
2. Забужко О. С. Філософія національної ідеї. Етносоціальний розвиток України / О. С. Забужко. К., 1993. 125 с.

3. Кримський С. Б. Запити філософських смислів / С. Б. Кримський. К., 2003. 240 с.
4. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: ескіз української міфології / І. Нечуй-Левицький. К. 1992. 85 с.

РЕЛІГІЯ ТА ГРОШІ

Актуальність дослідження: тема релігії та грошей завжди залишається актуальною у сучасному світі. Релігійні погляди на гроші, багатство і розподіл ресурсів мають великий вплив на суспільство та культуру. Ця тема дозволяє вивчити взаємозв'язок між матеріальними цінностями та духовними переконаннями, а також досліджувати, як ці аспекти впливають на економіку, соціальні відносини та поведінку людей. Релігійні установи також грають важливу роль у фінансових питаннях та благодійності, що робить цю тему цікавою для вивчення та дослідження.

Мета дослідження: проаналізувати суспільні процеси, у яких особливе місце займають релігія та гроші.

Об'єкт дослідження: система світових релігійних концепцій, суть різних віросповідань на поведінку та світогляд людини, місце товару, ринку, підприємств у житті кожної людини.

Предмет дослідження: проблема сприйняття людиною проблем грошей та релігії і сукупність теоретичних і практичних проблем у формуванні та становленні окремої особи.

Завдання дослідження: вивчити роль грошей у сучасному світі; проаналізувати проблему багатства у християнській релігії; пояснити функціонування релігії в житті людини та вплив грошей на її поведінку.

Виклад основного матеріалу. Навіть для критичного і вдумливого читача тема грошей Церкви не є простою, оскільки для її глибшого розуміння він мав би володіти елементарними знаннями загалом із сфери економіки. «Саме фінансова сторона Церкви як духовної інституції викликає зацікавлення в широкого загалу і, водночас, в разі «неправильних дій» в цій царині, найбільше вдаряє по репутації Церкви»- зауважує редактор у статті [1]. Почнемо з того, що гроші- це платіжний засіб, особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів та послуг. Гроші є мірилом вартості та засобом обігу. Крім того, вони є засобами нагромадження та платежу. З утворенням світового ринку, деякі національні гроші стали виконувати функції світових [2]. Для того, щоб краще зрозуміти суть грошей, потрібно уявити їхню роль. У зв'язку з цим прийнято вважати, що найкраще економічна суть грошей проявляється в її функціях. Традиційно в економічній науці виділяють п'ять основних функцій грошей: міра вартості; засіб обігу; засіб платежу; засіб нагромадження; світові гроші. Цих п'ять функцій грошей у їхній системній єдності становлять [3]. Чи цінуємо ми справжню вартість грошей? Чи гідні ми жити у достатку, добробуті, завжди мати гроші? На ці запитання відповідь нам релігія. Релігія (від лат. religio- «зв'язок»)- особлива система світогляду та світосприйняття конкретної людини або групи людей, набір культурних, духовних та моральних цінностей, що обумовлюють поведінку людини [4]. На перший погляд, гроші і святе письмо- не має нічого спільного. Це доводить фраза спасителя: «Не можливо служити одночасно Богові і мамону». Але в Біблії трапляються часто згадки про дорогоцінні метали та монети. У притчах згадуються гроші, які йшли на будівництво та оздоблення скинії, про дали Соломонові та пожертви у храм. У Новому Заповіті можна побачити, що кожен 7 вірш-про гроші. Тому з цього можна зробити висновок, що ставлення релігії до грошей є різностороннім, тому ті хто проти або за гроші можуть знайти та підтвердити свої думки в біблійних текстах. Можна знайти взаємозв'язок грошей та релігії на таких прикладах: допомога бідним, пожертвування та благодійність, податки, збирання грошей на благо храму. Але головна тема грошей в релігії- це тема багатства бідності. Отож, гроші- це не сатанинський винахід, за думкою релігії, це еквівалент життєвої енергії людини. Сьогодні гроші- це головне відображення матеріального, те, що йде в фізичні потреби нашого тіла, в жадання й страхи. Духовність- це ті кращі людські якості, пошук сенсу життя. Людина- це істота, в якій присутні та співіснують матеріалізм і духовність. Як правило, в нас завжди борються ці дві сторони. З цього можна зробити висновки, що гроші теж можуть бути елементом прояву духовності. Але важливим є те, що гонити за грошима суперечить духовним цінностям [5].

Висновок: релігія та гроші мають складну та багатогранну взаємодію у житті людей та суспільств. Гроші можуть бути джерелом конфліктів, але також можуть використовуватись для благодійних цілей у рамках релігійних громад. Релігійні переконання можуть впливати на підходи до матеріальних цінностей та етичні стандарти відносно грошей. Розуміння цієї динаміки може сприяти кращому розумінню ролі релігії та грошей у сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Навіщо Церкві гроші?: URL: https://risu.ua/navishcho-cerkvi-groshi-oglyad-novogo-chisla-zhurnalu-skiniya_n124094/amp
2. Гроші»: URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%96>
3. Гроші: походження, суть та функції. Реферат: URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/bank/20838/>
4. Смоляр І. Е. «Світові релігії. Історія та сучасність»: URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5353>
5. Презентація на тему: Гроші і релігія: URL: <https://gdz4you.com/prezentaciyi/inshi/groshi-i-religiya-16486/>

ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність дослідження: у сучасному світі існує багато об'єктів фінансово-економічної сфери, світовий ринок, організації та підприємства світового рівня. Для того, аби бути обізнаним у всіх питаннях потрібно цікавитися економікою, її первинним елементом – грошима. Також у світі сьогодні виділяють велику кількість релігій, котрі й далі поширюються на людську спільноту. Для того, аби розуміти суть основних релігійних догм цього розділу філософії, потрібно звернути особливу увагу на релігію.

Мета дослідження: проаналізувати роль і функції грошей, товарно-грошових відносин у державному житті.

Об'єкт дослідження: система світових релігійних концепцій, роль ринку, організацій, підприємств у житті кожної людини.

Предмет дослідження: гроші та релігія.

Завдання дослідження: проаналізувати відношення релігії до грошей.

Виклад основного матеріалу. Гроші та релігія - два аспекти життя, які впливають на культуру та суспільство [1]. Їхні взаємовідносини завжди були складними та заплутаними. Незалежно від того, яка релігія переважає в певному регіоні, гроші завжди відігравали важливу роль в економічному та соціокультурному розвитку суспільства. У цій статті ми розглянемо вплив грошей на релігійні практики та відносини між грошима та релігією. Гроші є важливим засобом обміну в будь-якому суспільстві [2]. Вони полегшують торгівлю та обмін товарів і послуг. Релігійні спільноти також використовують гроші для фінансування своїх діяльностей. Наприклад, церкви, мечеті та інші релігійні організації часто проводять збори, пожертви та благодійні акції, щоб підтримувати свою діяльність. Гроші у цьому контексті допомагають релігійним спільнотам досягти своїх мет і забезпечити свою економічну стійкість. Гроші також впливають на моральні цінності і етику, які вивчаються та викладаються в різних релігіях [3]. В багатьох релігіях існують настанови та обмеження, щодо того, як гроші повинні використовуватися. Наприклад, в християнстві важливим елементом є ідея «любові до грошей корінь усякого зла» (1 Тимофію 6:10). Багато релігійних текстів наголошують на необхідності відмовитися від жадібності та навчити розуміти значення духовних цінностей перед матеріальними благами. Гроші можуть бути важливим інструментом для здійснення благодійних дій та сприяння соціальній справедливості. Багато релігійних традицій підтримують концепцію благодійності та допомоги менш щасливим. Гроші, зібрані через пожертви та благодійні акції [4, с. 28], часто використовуються для допомоги бідним, лікування хворих, будівництва шкіл і лікарень, інфраструктурних проектів тощо. В різних релігійних традиціях гроші можуть використовуватися в різних обрядах і ритуалах [5, с. 124] Наприклад, у деяких релігіях проводять обряди жертвоприношення, де гроші або інші цінності передаються в божественне владолубство. Гроші також можуть використовуватися для покупки священних об'єктів або релігійного одягу.

Висновок: гроші та релігія сплетені разом в житті суспільства. Гроші впливають на релігійні практики та відносини між людьми у релігійному контексті. Вони можуть бути засобом підтримки релігійних організацій, а також інструментом для здійснення благодійних дій і сприяння соціальній справедливості. Однак важливо зберігати

Список використаних джерел

1. Роман Тадра. Релігія і гроші: біблійне вчення про церковну десятину. URL: <https://firtka.if.ua/blog/view/religiia-i-groshi-bibliine-vchennia-pro-tserkovnu-desiatinu>
2. Костянтин Паливода. «Що таке гроші та яка нам з цього користь». URL: <https://tyzhden.ua/shcho-take-hroshi-ta-iaka-nam-z-tsoho-koryst-druha-chastyna/>
3. Тетяна Трачук, Дана Кушплер. Гроші і мораль: виклики сучасності. URL: <https://dyvensvit.org/top/1004094/>
4. Генрі Форд « Моє життя робота » 1922. 44 с.
5. Олена Тимчик « Економіка та релігія » 2014р. 410 с.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження: зараз наданий час актуальна саме тема, ким хоче стати людина, тобто яка її роль у сучасному світі. Це так би мовити є велика проблема для людини. Тому що, вона ще не може визначитися і зрозуміти яке її покликання. Так як світ змінюється майже кожен день, то і людина має відповідати йому, тобто «людина-світ» перейшло в «людина-суспільство» і цим займається соціальна філософія. Сучасний світ набуває багато різних знань, життєві орієнтири і гуманістичні цінності. Тому, щоб не заплутатися у цих різноманіттях і в своїх думках, людина звертається до філософії.

Мета дослідження: знайти правильний підхід до проблеми самовизначення людини, з допомогою філософії. І як втілити нові реалізації в повсякденне життя.

Об'єкт дослідження: самовизначення людини як атрибут людського буття.

Предмет дослідження: самовизначення людини в умовах вічних світоглядних проблем.

Завдання дослідження: дослідити проблему, її цінності і окреслити об'єктивні та суб'єктивні передумови самовизначення людини та їх взаємозв'язки.

Виклад основного матеріалу. Людина - головна загадка для філософського мислення. З античності і до наших днів філософи розмірковували, намагаючись пояснити, що є людина. Проблема самовизначення людини належить до так званих вічних світоглядних проблем. Ще з давніх часів люди не обмежувалися своїми базовими знаннями про світ, а намагалися пізнати його зі всіх сторін, в них виникало бажання пізнати самих себе і зрозуміти власне буття. «Пізнавати, щоб більше могли. Більше могли, щоб більше діяти. Більше діяти, щоб повніше існувати»- так сказав відомий французький учений та філософ П'єр Тейяр де Шарден (1881-1955) у своїй книзі «Феномен людини» і так він визначає призначення людини у світі. Сучасна філософія є узагальненою філософською думкою людства, що ґрунтується на теоретичних надбаннях, здобутих у кожній національній філософії. Основою для сучасної філософії є загальноприйняті людські цінності та пріоритети. На моє бачення, надзвичайно важливим для кожної молодої людини є базове знання філософії. Адже на цій основі у людини виникає, тільки їй притаманне, специфічне духовне осмислення і переживання існуючого світу речей і предметів, суспільного середовища у формі відчуттів, уявлень, емоцій, котрі формують відповідне світовідчуття, світосприймання і світорозуміння. Світогляд за своєю суттю є цілісним сприйняттям людиною структури буття, узагальнюючим осмисленням сенсу та мети людського життя, віднайденням людиною головних і значимих ціннісних орієнтирів. Саме на цій основі відповідно і формується лінія людської життєдіяльності, поведінки, способи і принципи пізнання світу, переконання й ідеали. За таких умов якісний рівень світогляду особистості стає виміром її духовної та інтелектуальної зрілості, внутрішнього багатства, освіченості, а також соціальної активності, гуманізму, доброти, моральної чистоти [1, с. 89]. Найбільш ґрунтовне тлумачення поняття «самовизначення», на мій погляд, подається в всесвітній енциклопедії «Філософія»: у якій зазначається, що самовизначення - це процес і результат вибору особистістю своєї позиції, засобів самореалізації і цілей у конкретних життєвих обставинах, основний механізм прояву людиною свободи [2, с. 98. Нині світоглядні уявлення і переконання особистості, особливо молодої людини, формуються в контексті переоцінки нашого історичного минулого, утвердження плюралізму, розмаїття думок, поглядів на різні питання суспільного життя. Щоб не блукати у лабіринтах нових суспільних процесів, правильно зорієнтуватися, збагнути смисл свого існування, юнакам та дівчата потрібен духовний стержень. яким є філософсько-світоглядна культура, оскільки саме вона покликана забезпечити розвиток шісної особистості. златної свіломо ставитися як Пс оточуючого її світу, так і до самої себе, до світоглядного вибору, орієнтованого на загальнолюдські й національні цінності [3, с. 6]. Процес самовизначення особистості конкретизується з буттям людиною певного соціального статусу є своєрідним поєднанням об'єктивних факторів, які не залежать від людини, і суб'єктивних чинників, які особистість обирає не за власною волею, таким чином самовизначається. Тобто визначається через процедуру вибору і намагається знайти своє місце в суспільстві спираючись на свої внутрішні цінності і можливості для самореалізації, що створені в суспільстві [4, с. 7-13]. Також філософія підсумовує основні духовні результати кожної даної епохи і виступає як провісниця нової історично перспективи. Це дозволяє ви судити про теперішнє, з одного боку, на основі відрефлексованого досвіду минулих поколінь, а з іншого - з точки зору майбутнього. Філософія обернена не тільки в минуле та теперішнє, але й в майбутнє. Як форма теоретичної думки вона володіє могутніми коєструктивними можливостями творчого формування принципово нових ідей, світоглядних ідеалів. Філософія здатна мислено «програвати» різні варіанти світорозуміння («можливі світи»), начебто заготовлюючи пробні системи світогляду та майбутнього. яке ніколи не буває чітково зрозумілим для теперішнього покоління.

Висновок: Проблема самовизначення була невід'ємною складовою вчень про людину на різних етапах розвитку філософської думки, на яких вона усвідомлювалася по-різному. У наш час ця проблема набула особливої актуальності в зв'язку зі зростанням соціальної динаміки і мобільності, складності й проблематичності людського буття і привертає до себе увагу представників різних наук і галузей знань. У зв'язку з цим ще більш актуальними стають філософські дослідження цієї проблеми. Проте більшість з них мають вузькоспеціалізований чи одноаспектний характер, що засвідчує необхідність більш широкого, сутнісного і пов'язаного з сучасними соціально-культурними реаліями дослідження даної проблеми.

Список використаної літератури

1. Кондзьолка В. В. Філософія і її історія. Львів, 1996. 168 с.
2. Шумка М. Л. Роздуми над значимістю та роллю філософії у суспільстві Михайлина Леонівна // Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали 11 Всеукраїнської наукової конференції. 24-25 березня 2017р., м. Дніпро. Частина 1. / Наук. ред., О. Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. 302 с.
3. Світоглядна культура особистості, Монографія. За науковою редакцією, доктора філософських наук, професора В. П. Беха, Київ, Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 235 с.
4. Скотна Н. В. Самовизначення особистості в цивілізаційному вимірі Надія Скотна // Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. No 1 (108) січень 2014. Дрогобич: Коло, 2014. С. 7-13.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження: Зміни, що відбуваються сьогодні у світі, – важливий крок на шляху переходу людства до нової цивілізації, що може бути сформована на шляхах вирішення глобальних проблем.

Мета дослідження: аналіз проблем науково-технічної революції в контексті філософії, тобто вивчення витоків і сутності науково-технічної революції, її впливу на суспільство, глобальних проблем сучасності, їх змісту та перспектив розвитку. Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних дослідницьких завдань: визначення впливу НТР на суспільство; аналіз витоків глобальних проблем сучасності; з'ясувати яким чином можна подолати ці проблеми.

Предмет дослідження: системні аспекти взаємозв'язку між наукою і технікою, їх вплив на інші явища розвитку суспільства і людської життєдіяльності, а також осмислення проблем науково технічного прогресу в сучасній філософії.

Об'єкт дослідження: глобальні проблеми та шляхи їх вирішення.

Завдання дослідження: визначити головні глобальні проблеми людства.

Виклад основного матеріалу. Глобальними називають проблеми, які стосуються всього світу, призводять до значних, нерідко незворотних соціально-економічних і біологічних втрат на планеті, створюють загрозу існуванню людства і потребують для свого розв'язання координованої співпраці всіх країн. Серед сучасних глобальних проблем розрізняють кілька груп: політичні, етнічні, демографічні, економічні, соціальні, продовольчі, екологічні. При цьому головне – не упорядкування списку проблем, а виявлення їх походження, характеру й особливостей і, насамперед – пошук науково обґрунтованих і реалістичних у практичному відношенні шляхів їх вирішення. Будучи наслідком всього попереднього розвитку людства, глобальні проблеми виступають як специфічне породження саме сучасної епохи, як наслідок неприпустимої нерівномірності соціально – економічного, політичного, науково-технічного, екологічного і культурного розвитку в умовах якісно нової, своєрідної історичної ситуації. [1, с. 21]. Всі глобальні проблеми сучасності взаємозалежні, взаємозумовлені, й ізольоване їх вирішення неможливе. Забезпечення подальшого економічного розвитку природними ресурсами необхідно передбачає запобігання зростаючого забруднення навколишнього середовища, оскільки це веде до екологічної катастрофи. Тому ці проблеми і називаються екологічними, і часто розглядаються як дві сторони однієї екологічної проблеми. Глобальні проблеми характеризуються певною «ієрархією», тобто пріоритетністю одних з них стосовно інших, їхньою співвідпорядкованістю. Без'ядерний, ненасильницький світ є не тільки вищою соціальною цінністю, але й необхідною попередньою умовою вирішення всіх інших глобальних проблем. Адже приведення в дію всього 5% нині існуючого в світі ядерного потенціалу достатньо, щоб трапилася непоправна екологічна катастрофа [2, с. 105]. Дати реальне уявлення про майбутнє – найважливіше завдання науки. Реалізувати його можливо, лише виходячи з принципів, на яких взагалі тримається весь фундамент наукового знання. Мова йде, насамперед, про принцип об'єктивності, що передбачає: сувору відповідність висновків вихідним передумовам; доказовий аналіз реальності без яких-небудь суб'єктивних доповнень до неї; знання певних закономірностей, тенденцій історичного розвитку. «Проекція в майбутнє» закономірностей суспільного розвитку з урахуванням їх неминучого розвитку й збагачення в ході історичного процесу й означає наукове передбачення майбутнього. Серед основних із відзначених закономірностей, як вважають дослідники, які спираються на матеріалістичну діалектику, – необоротність соціального прогресу в масштабах всесвітньої історії, зростання темпів поступального розвитку суспільства. Саме існування «межі зростання» є необхідною передумовою для розвитку. Адже якби не було межі для полювання і збирання, на тисячоліття затримався би перехід людини до землеробства і скотарства. Якби не було межі для людської пам'яті і фізичних обмежень в усній комунікації між людьми, сповільнився б винахід писемності і друкарства, розвиток технічних засобів комунікації [3, с. 316-318]. Якби не було межі запасів деревного вугілля, сповільнився б перехід до використання мінерального палива. Якби не було межі у проведенні подумки і на папері математичних операцій, затрималося б створення комп'ютерів. Немає підстав боятися уповільнення соціального прогресу і через уявну психічну і розумову нездатність людини засвоїти і витримати зростаючий потік нових знань і пристосуватися до всякого роду нововведень у суспільстві. Людська пам'ять здатна вмістити приблизно 10 млрд. біт інформації. Крім того, будуть відкриті й інші можливості [4, с. 436-437]. Розмірковуючи над перспективами людства, слід підкреслити, що мова йде про можливість якогось єдиного демократичного і гуманного світового співтовариства, у якому будуть співіснувати різні форми власності – і суспільна, і приватна, різноманітні форми суспільних відносин. Проте за єдиної умови – це повинно бути суспільство демократії, суспільство, де людина буде центром усіх відносин.

Висновок: в ході дослідження я дійшов висновку, що глобальні проблеми людства які існують на даний момент вирішити дуже легко та просто, потрібно щоб кожна людина поставилась до цього відповідально і так ми разом досягнемо успіху.

Список використаної літератури

1. Петрушенко В. Л. Філософія науки та техніки. Львів: «Львівська Політехніка». 2000. 552 с.

2. Гладкий Ю. Глобалістика: важкий шлях становлення / Ю. Гладкий // Світова економіка та міжнародні відносини. 1994. №10. С. 105-106.
3. Білодід Ю. Філософія: Український світоглядний акцент: Навчальний посібник/ Юрій Білодід, К.: Кондор, 2006. 355 с.
4. Губерський Л. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищих навч. закл. / І. Ф. Надольний (ред.). вид., стер. К.: Вікар, 2005. 516 с.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження. Гроші не лише визначають доступ до основних потреб, але й впливають на соціальну позицію та можливість отримання освіти, медичної допомоги та інших важливих ресурсів у сучасному суспільстві. Розвиток фінансових технологій та глобалізація також надають грошам новий статус та роль у житті людини.

Мета дослідження: визначити сутність грошей, їх роль в повсякденному житті.

Предмет дослідження: значення грошей для людини у ХХІ столітті та їх вплив на її соціальну, економічну, і освітню ситуацію, а також роль фінансових технологій та глобалізації у цьому контексті.

Об'єкт дослідження: гроші і способи, якими вони впливають на життя людей у ХХІ столітті.

Завдання дослідження: проаналізувати, як зміни у фінансовій системі та економіці впливають на сприйняття і використання грошей людиною, розглядаючи їхню роль у сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Часто чуємо вислів: «Якщо б у мене були гроші, то життя би склалося по-іншому». Постійний брак грошей свідчить про відсутність розуміння суті грошей і їх призначення. Гроші – це результат цілеспрямованих дій людини в її житті. Щоб вирішити проблему грошей особливу увагу потрібно звернути на потреби людини в суспільстві, бо ми живемо в ринковій економіці, де кожна людина вибирає сферу для своєї діяльності [1]. У світогляді багатьох людей залишилася рабська ідеологія, що держава повинна забезпечити роботою кожну людину. Тому багато хто вважає, що хтось про нього повинен думати. Але насправді, якщо людина не думатиме сама про себе, про свій розвиток, то ніхто інший їй не допоможе [4, с. 54]. От такий парадокс: з однієї сторони гроші – великий винахід людства, без якого неможливий прогрес, з другої – це зло, від якого тільки лихо й нещастя. Гроші сьогодні – не лише заробітна платня, а й предмет мрій, реальна можливість досягти своєї мети, вирішити певні проблеми тощо [2, с. 156]. Гроші стали визначальним показником успіху і самодостатності людини. Сила тепер не просто в знанні, а в знанні, серед іншого, як заробити, добути гроші, капітал, багатство. Та чим би ви не займалися у майбутньому, пам'ятайте, що самі дорогі речі не мають ціни. Наприклад, здоров'я. Не економте на здоров'ї. Пам'ятайте, що за гроші не купиш гарний настрій. Або повагу оточуючих. Або любов близьких [3, с. 426]. Не обідняйте себе, намагаючись все виміряти грошми. Прислухайтесь до думки французького письменника Жана де Лабрюєра: «Багатству деяких людей не слід заздрити: вони здобули його такою ціною, яка нам не по кишені, вони пожертвували ради нього спокоєм, здоров'ям, честю, совістю. Це надто дорого». Гроші самі по собі не приносять нещастя, все обумовлюється ставленням до них людини. Загальну мову з грошми можна знайти, якщо не робити накопичення їх змістом всього свого життя і тим паче не використовувати для цього нечесні методи [1]. Значення грошей для людини в ХХІ столітті розкривається в багатьох аспектах: Економічний аспект: Гроші є засобом обміну, що дозволяють людям купувати товари та послуги [6, с. 168]. Вони визначають рівень доступності необхідних речей і послуг для задоволення базових потреб. Соціальний аспект: Гроші впливають на соціальний статус людини. Вони можуть визначати, наскільки легко особі досягти певних позицій у суспільстві, отримати освіту, піклуватися про здоров'я та забезпечити комфортні умови життя [5, с. 72]. Економічна безпека: Гроші допомагають накопичувати фінансовий резерв та забезпечувати економічну безпеку в непередбачуваних ситуаціях, таких як втрата роботи або медичні витрати. Освіта та розвиток: Гроші дають можливість отримати вищу освіту та інвестувати в особистий та професійний розвиток, що важливо для кар'єрного зростання. Фінансова свобода: Гроші можуть надавати людині свободу вибору і незалежність від фінансових обмежень [2, с. 268].

Висновок. Значення грошей для людини в ХХІ столітті залишається надзвичайно актуальною темою. Вони впливають на економічний статус, соціальну позицію та можливості особистого розвитку, визначаючи життя та можливості індивіда. З розвитком фінансових технологій та глобалізацією гроші набувають нового звучання, ставши важливим фактором сучасного суспільства.

Список використаної літератури

1. Володимир Мідляр, Гроші і людина, URL: <http://xic.com.ua/z-zhyttja/22-rozdumy-hrystyjanyyna/141-groshi-i-ljudyna>
2. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. - К., 2006., 323ст
3. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (28 - 29 травня 2012 року, Львів) / Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. Львів, 2012. 567 с.
4. Т.С.Смовженко, Філософія грошей в епоху фінансової цивілізації, Монографія, вступ,), Львів, 2015, 78ст
5. Шумка М., Жук А. Суть та значимість грошей у працях М. І. Туган-Барановського / Михайлина Шумка, Алла Жук // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск, 2008 С. 73-75.
6. Гаусел, Морган. Психологія грошей. Нетлінні уроки багатства, жадібності й щастя / М. Гаусел; пер. з англ. Н. Палій. Київ: Yakaboo Publishing, 2021. 288 с.

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження. Проблема поєднання інтересів суспільства і особистості є однією із найважливіших тем у курсі соціології, бо саме соціальна структура суспільства виступає регулятором еволюції суспільного розвитку. Сьогодні, коли у «соціальній еволюції» суспільств домінують процеси глобалізації, проблема поєднання інтересів стає дедалі поширенішою та гострішою.

Мета дослідження: філософський аналіз проблеми інтересів людини у суспільстві; місце людини в сучасному світі; особистість-як найвищий духовний розвиток суспільства.

Об'єкт дослідження: особливості поєднання інтересів особистості в умовах сучасного світу.

Предмет дослідження: визначити форми взаємодії людини з суспільством, та їх розбіжності.

Завдання дослідження: розкрити сутність людини у суспільстві, свободу інтересів, показати їх роль у розвитку громадянського суспільства; проаналізувати роль особистості у формуванні суспільства; з'ясувати особливості розвитку суспільства у його взаємовідносинах з особистістю.

Виклад основного матеріалу. Спочатку визначимо «соціальне» від «суспільного», що стосується конкретних індивідів чи груп. Діалектика взаємодії волі та відповідальності особистості у суспільному розвитку є важливою проблемою. Це дозволяє розкрити природу людини з іншого ракурсу. Людина має фізичні, психологічні та соціальні аспекти, і її індивідуальність визначається цими характеристиками. Особистість - це найвищий ступінь розвитку людини, яка володіє соціальними ролями та відносинами. Вона формується у процесі спілкування та групових взаємодій. Кожна особистість відіграє різні ролі в суспільстві, що визначає її соціальну структуру [3]. Глобальне суспільство являє собою складну систему. Саме виховання, культура, сім'я, освіта відкривають можливості людині стати повноцінним членом суспільства. Проте адаптація людини до соціальної структури проходить через самосвідомість, яка здатна адаптуватись до одних складових, але не може підлаштуватися під інших. Як наслідок, людина набуває якостей, що суперечать одна одній і доволі часто призводять до швидкої деградації особистості. Сучасне глобальне суспільство не встигає створювати належні умови для забезпечення соціального здоров'я людей. Фізичного і психічного здоров'я замало, має бути ще успішна самореалізація. Не кожне суспільство сьогодні, маючи слабкі сторони, в змозі залучити свій креативний потенціал для розвитку стабільного зростання у глобалізованому світі. Глобальна комунікація знаходиться в тісному зв'язку із мандрюванням на далекі відстані. Динамізм сучасного віртуально-комунікаційного простору змушує людину брати участь одночасно у великій кількості комунікацій. Нові форми реальності народжуються саме завдяки розвитку інформації. Відбувається процес створення віртуального середовища як альтернатива соціальному середовищу. Віртуальний простір – паралель існуючого простору. Тому, коли сучасна людина створює комп'ютерну віртуальну реальність, це зумовлено, перш за все, соціальною необхідністю, а вже потім розвитком інформаційних технологій [3]. Виражаючи активність внутрішнього світу людини викликає життєвий рух особистості, в якому вона зустрічається із соціальною дійсністю. Соціальна поведінка будується як засвоєння і виконання великої кількості соціальних ролей. Утворюється так званий рольовий шар структури особистості. Рольова поведінка, наприклад, професійна, може бути досить міцною і ригідною, придушувати виразність [4]. У ринкових відносинах важливо сприяти зацікавленості працівників у підвищенні продуктивності. Суспільство взаємодіє з різними інтересами, і для успіху важливо розуміти цю взаємодію та її наслідки. Узгодження різних інтересів, включаючи особисті, національні та міжнародні, є важливою метою для формування спільної справи та вигоди [1]. Державні діячі та дипломати мають завдання знаходити умови для об'єднання різних інтересів задля досягнення загальних цілей. Інтереси особистості впливають на формування її цінностей та ієрархії цінностей. Особиста ієрархія цінностей може змінюватися в залежності від умов і ситуацій. Ціннісні орієнтації формують переконання та ідеали особистості, але можуть також бути недостижними [2].

Висновок: проблеми непорозуміння інтересів особистості і суспільства будуть виникати завжди. Відносини людини і суспільства характеризуються суперечністю, але й неможливістю існування одного без іншого. Маючи різні інтереси, і висловлюючи їх, людина стає вільною і щасливою. Потрібно пам'ятати, що кожна особистість творить суспільство.

Список використаних джерел

1. Особистість і соціум. URL: http://psychologis.com.ua/lichnost_i_socium.htm
2. Інтерес суспільства й особистості. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13000>
3. Сучасна взаємодія людини та суспільства в умовах глобального розвитку. Національні інтереси URL: <http://orcid.org/0000B0002B2945B583X>
4. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика. URL: <https://core.ac.uk/>

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Актуальність дослідження. Оскільки економічна ментальність має неабиякий вплив на розвиток економіки, підприємництва та навіть соціокультурну сферу країни, варто звернути увагу на дослідження даної теми. Розуміння особливостей ментальності допоможе підібрати правильну стратегію розвитку та адаптації до змін економічного середовища.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз основних рис української економічної ментальності.

Об'єкт дослідження: українська економічна ментальність, як сукупність поглядів, цінностей і переконань, що впливають на економічну поведінку.

Предмет дослідження: окремі конкретні аспекти ментальності українців; зовнішній вплив на формування та розвиток економічної ментальності.

Завдання дослідження: дослідити вплив історичних подій на формування економічної ментальності в Україні, вивчити основні риси української економічної ментальності та порівняти їх із іншими країнами, проаналізувати роль культурних та релігійних чинників, вплив глобалізації та міжнародних відносин.

Виклад основного матеріалу. Поняттям економічна ментальність прийнято називати порядок мислення людини в економічній сфері суспільства. Це один із рівнів свідомості особи, до якого входять певні установки, вподобання, що в подальшому впливають на прийняття рішень та хід економічних процесів [1, с.3-5]. Українська економічна ментальність має корені у вікових традиціях селянського господарювання та колективізму, а як відомо вона добре зберігає генетичний код народу. Дивлячись на історію, можна зауважити, що українці ніколи не гналися за багатством. Гроші у свій час були не більше ніж засобом обігу товарів, джерелом існування, хоч не рідко від них залежала свобода людини. Значно вище в ієрархії цінностей стояло духовне благо, а саме релігія, адже справжнє багатство далеко не в матеріальному достатку [2, с.11]. Вільна від загарбників Батьківщина та щаслива родина – найбільший скарб будь-якого українця. На жаль, в історії України були періоди тотального розколу та нерівності під час яких народові нав'язувалися чужі ідеали та норми. Це звісно ж не залишилося непоміченим. Сформувалися певні негативні аспекти ментальності, такі як корупція, недовіра до державної системи, соціальна пасивність та постійні міжусобиці [3, с.226]. Цілком змінити та підлаштувати під себе український умонастрій все ж не вдалося. Завдяки реформам та розвитку суспільства, економічна ментальність почала поступово рухатись у напрямку позитивних змін. Звісно й досі нікуди не зникла схильність демонструвати рівень свого багатства та жахлива корупція в органах державного управління, проте якщо звернути увагу на визначення базових цінностей сучасного українського суспільства від Ю. Сурміна, можна зауважити наскільки народ виріс в духовному плані [4, с.29]. Ось деякі з найбільш значущих: духовність, сімейні цінності, свобода, мир, національно-культурні цінності, патріотизм.

Висновок: українська економічна ментальність є комплексним явищем, на яке у свій час вплинула історія та культура народу, а в наш час і соціально-економічні умови. Для побудови стійкої економічної системи та подальшого розвитку просто необхідним є розуміння ментальності кожної нації.

Список використаної літератури

1. Проблеми теорії ментальності / Попович М. В., Кисляковська І. В., Вяткіна Н.Б. та ін. К.: Наукова думка, 2006. 406 с.
2. Українське християнство / А. В. Великий. Передрук Іспанія, 1990. 344 с.
3. Феномен нації: основи життєдіяльності / Додонов Р.О., Ігнатів В.О., Моїсєєв І.К. та ін.; за ред. Б. В. Попова. К.: Товариство «Знання», КОО, 1998. 262 с.
4. Духовність українства / Білодід Ю.. Житомир, 1998. 360 с.

ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність дослідження: в сучасному світі є багато об'єктів фінансової сфери, світовий ринок, організації та підприємства світового рівня. Щоб розумітися в економіці, нею потрібно цікавитись, так само як і їх первинним елементом – грошима. Зараз створена велика кількість релігій, які продовжують поширюватися на людей. Нам потрібно звернути особливу увагу на релігію, щоб зрозуміти суть основних релігійних догм.

Мета дослідження: обґрунтувати з філософської точки зору основні принципи формування думки про дві категорії «гроші», «релігія».

Об'єкт дослідження: релігійні концепції, вплив віросповідань на світогляд та поведінку людини, а також роль ринку, підприємств у житті людей.

Предмет дослідження: сукупність проблем у формуванні окремої особи, сприйняття людиною проблем грошей та релігії. **Завдання дослідження:** проаналізувати релігію та гроші з філософської точки зору.

Виклад основного матеріалу. Гроші - це особливий товар, еквівалентний загальній вартості інших товарів і послуг. При формуванні глобального ринку гроші кількох країн виконують функцію глобальних грошей. В економічній теорії існують дві основні концепції походження грошей: раціоналізм - гроші виникли в результаті певної раціональної угоди між людьми з необхідності виділення спеціальних засобів обслуговування товарного сектора. Еволюційні гроші - гроші були спеціально виділені із загальної товарної групи, оскільки вони якнайкраще підходили для виконання своєї функціональної ролі грошового товару. Це пояснюється тим, що вони найкраще підходять для виконання функціональної ролі грошового товару. Той чи інший товар стає грошима тільки в рамках певних особливих суспільних форм - товарного виробництва і товарного обігу. Не менш важливими є засоби обігу, тобто засоби купівлі та засоби платежу. І, нарешті, засоби нагромадження, засоби заощадження та засоби зберігання вартості. Цим пояснюється швидко зростаюче значення грошей у людському суспільстві. Можливо, це природний процес історичного розвитку, який не повинен здаватися таким вже меркантильним, а обумовлений нюансами суспільного устрою. Існує закон прискорення. На думку деяких учених, сучасна історія становить лише одну тисячну частину світової історії. Однак це найбурхливіший період з точки зору соціальних, культурних, економічних і політичних подій. Часові інтервали суттєвих змін у суспільстві різко скорочуються. Інформаційні потоки подвоюються кожні 20 місяців. Важливу роль у цьому відіграли значні стрибки в розвитку телекомунікацій, що відбулося з розвитком телекомунікацій в останні роки. Можливість проводити фінансові операції через Інтернет, не виходячи з дому, багаторазово прискорила сучасні процеси ділового життя. Це багаторазово прискорило процеси сучасного ділового життя. І знову ж таки, щоб підтримувати таку швидкість, потрібні гроші. Якщо ви хочете плисти за течією, то можете оплатити транспорт. Однак, до чого тут особистий успіх? Багато психологічних досліджень показали, що реакція людини на економічні чинники впливає на її життя. Одна лише думка про гроші робить мозок більш егоїстичним. Що більше ви зосереджені на економічному успіху, то менше вас хвилюють проблеми суспільства загалом. Люди живуть у світі особистих фантазій, керуючись суспільними та особистими настановами і правилами. А керуються вони особистими настановами і правилами: на початку ХХ століття Джон М. Кейнс, один із засновників макроекономіки, запропонував неологізм «грошова ілюзія». Він запропонував неологізм «грошова ілюзія». Він описує тенденцію людей сприймати номінальну вартість грошей, а не їхню реальну купівельну спроможність. Психологи стверджують, що сучасне суспільство схильне підвищувати значущість власності, а не значущість грошей. І, на їхню думку, існує тенденція виставляти свій рівень багатства напоказ. Як імпліцитне ставлення філософії до релігії, її раціональність, філософія релігії існувала від самої філософії. З огляду на її онтологічні та генетичні зв'язки, така конгруентність є природною. Філософія в тому вигляді, в якому ми її знаємо, сягає корінням у найбільш ранні шари людської свідомості. Спираючись на міф і релігію, філософія бере з них усі основні питання світогляду, піднімає їх на вищий рівень усвідомлення і робить об'єктом конкретного теоретичного осмислення. Вона піднімає їх на вищий рівень усвідомлення і робить об'єктом конкретного теоретичного осмислення. У цьому відношенні зміст початкового етапу філософського буття має явні ознаки. Вплив міфологічних сюжетів і відповідного стилю світорозуміння був компонентом релігійної мудрості та культової практики, тому що вони були компонентом релігійної мудрості та культової практики. Це пояснюється тим, що вони були компонентами практики. У Середні віки, коли релігія стала домінантним світоглядом, а церква володіла монополією на освіту. Філософія не могла бути автономною і мала відігравати роль помічника релігії та церкви. Процес самопізнання філософії, що розпочався в сучасний період, також перебував під сильним впливом теологічної ідеології та церкви.

Висновок: Сьогодні релігія є не лише об'єктом філософського дослідження, а й філософською теорією. Будучи об'єктом дослідження, вона є також і філософською теологією. Як підкреслював Гегель у своїх лекціях з філософії релігії в Берлінському університеті, релігія і філософія майже рівною мірою охоплюють велику будівлю людського знання. Дехто вважає дуже цінними гроші, але забувають що далеко не все можна купити, в тому числі і віру. З цього можна зрозуміти, що релігія має надприродну силу.

Список використаних джерел

1. Поняття грошей та їх загальна характеристика. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Сутність, функції та історія грошей. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17508/>
3. Ставлення до грошей у різних соціальних групах населення. URL: https://pidru4niki.com/87776/psihologiya/stavlennya_groshey_riznih_sotsialnih_grupah_naselennya
4. Предмет філософії релігії. URL: https://tdmuv.com/kafedra/internal/philosophy/lectures_stud/uk/pharm/prov_pharm/2/філософія/№%2008%20Філософія%20релігії.htm

ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність дослідження: В сучасному світі, який переживає інтенсивні зміни в усіх сферах, важливо розуміти, як виживати та розвивати бізнес в умовах глобальних трансформацій і змін державних стратегій. Це породжує нові виклики і змушує бізнесменів переглядати свій підхід до управління та прийняття рішень.

Мета дослідження: розкриття впливу керівника на процес управління та прийняття рішень в бізнесі.

Об'єкт дослідження: управління як складний соціальний феномен, що включає в себе механізми формування та ефективного функціонування управлінських рішень.

Предмет дослідження: управлінські рішення в бізнесі.

Завдання дослідження: аналіз та усвідомлення важливого місця управлінських рішень в економічних умовах, а також розгляд можливостей для розвитку бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Управлінське рішення - це вибір альтернативи, який здійснює менеджер на основі своїх посадових повноважень і компетенції з метою досягнення мети організації. Важливо, щоб рішення враховували ресурсні, правові та етичні обмеження та були оптимальними. Управління бізнес-процесами стає складнішим в сучасних умовах, і вимагає швидкої реакції на зміни. Успіх управлінських рішень залежить від багатьох факторів, таких як об'єктивний аналіз даних, розробка і аналіз бізнес-процесів, урахування попереднього досвіду, доступ до якісної інформації та підтримка вищого керівництва [1]. Усі ці аспекти вимагають системного підходу до прийняття управлінських рішень та відповідної підтримки з боку інформаційних систем та технологій. Розуміння і врахування цих принципів може допомогти бізнесменам пристосовуватися до змін і досягати успіху в сучасному світі. При прийнятті рішень на підприємстві, важливо розглядати різні аспекти, такі як функціональний аспект прийняття рішення. Це означає пошук оптимальних варіантів діяльності, враховуючи вже існуючі рішення та нові можливості. Функції, пов'язані з визначенням проблеми, вибором альтернативи, виконанням і контролем, повинні співпрацювати, щоб забезпечити успішне впровадження рішень. Для досягнення успіху в управлінні бізнес-процесами важливо дотримуватися принципів, таких як об'єктивний аналіз даних, моделювання і аналіз бізнес-процесів, аналіз інформації на всіх етапах управління, відкритість щодо показників якості бізнес-процесів і концентрація на бізнес-процесах, а не функціях [2]. Процес прийняття рішень має багатогранний характер і потребує уваги до функцій, учасників, ризиків, інформаційних систем і технологій. Правильний підхід до управління бізнес-процесами може допомогти підприємствам адаптуватися до змін і забезпечити їхній успіх у глобальному бізнес-середовищі. Важливо зазначити, що сучасний стан розвитку бізнес-середовища суттєво впливає на процеси управління організаціями. Умови швидких змін і глобалізації вимагають від керівників та бізнесменів нових підходів до управління та прийняття рішень [3]. При прийнятті управлінських рішень у сучасних умовах важливо враховувати багато аспектів, такі як рівні управління, види забезпечення, ризики, кількість учасників та використання інформаційних систем та технологій [4].

Висновок: Дослідження впливу керівника на процес прийняття управлінських рішень в бізнесі є актуальним і важливим завданням. Сучасні умови розвитку бізнес-середовища вимагають від організацій та керівників нових підходів до управління та прийняття рішень. Сучасні умови управління бізнес-підприємством вимагають від керівників швидкої реакції на зміни та прийняття оперативних рішень. Також важливо брати до уваги об'єктивний аналіз даних та використовувати інформаційні системи для підтримки рішень. Зазначені у дослідженні принципи прийняття управлінських рішень свідчать про складний та багатогранний характер цього процесу. Окрім того, успіх рішень залежить від багатьох чинників та вимагає інтегрованого підходу. Отже, розуміння впливу керівника на управлінські рішення та правильне їхнє прийняття є важливими аспектами ефективного управління в умовах сучасного бізнес-середовища.

Список використаних джерел

1. Павлічко Анна «Філософія управлінських рішень бізнесмена» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35126/1/613.pdf>
2. Вовк Юлія «Філософія особистих рішень бізнесмена» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35047/1/467.pdf>
3. Кочетков В. В., Скотникова І. Г.» Особливості прийняття рішень у бізнесі» URL: https://stud.com.ua/52793/psihologiya/osoblivosti_priynyattya_rishen_biznesi
4. Волков О.Г. «Філософія бізнесу» URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/4780/1/6-ФИЛОС-БИЗНЕС%20практикум.pdf>

ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ

Актуальність дослідження. Проблема унікальності людської особистості з давніх часів постає наріжним каменем філософського пізнання, була і залишається центральною темою наук про людину і суспільство, перш за все, філософії, психології, педагогіки.

Мета дослідження: дослідити проблему унікальності людської особистості в ціннісній парадигмі соціуму. та визначити вплив суспільства на формування індивідуальності особистості. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань:** а) проаналізувати ставлення до проблеми унікальності людської особистості у різні періоди розвитку філософського вчення; б) визначити вплив ціннісної парадигми соціуму на формування індивідуальності особистості.

Об'єкт дослідження: людська особистість.

Предмет дослідження: проблема унікальності людської особистості в ціннісній парадигмі соціуму.

Виклад основного матеріалу. З кінця XIX - початку XX століття відбувся антропологічний поворот - проблема людини стає чи не основною для більшості філософських вчень. Сучасна епоха стала епохою глобальних соціальних, політичних, культурних, екологічних змін, здійснюється уніфікація і стандартизація особистості з боку суспільства та його масової культури. Сучасна філософія на місце людини як представника людства ставить індивіда у всій його неповторності і унікальності. Замість проблеми про загальні визначення постає проблема безпосереднього існування людської особистості. Виникають різноманітні ірраціональні концепції (С. Керкегор, А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон, З. Фрейд), які домінуючими рисами людини проголошують поза розумові властивості (почуття, волю, підсвідоме, інтуїцію) [1, с. 82-94]. Виникає антропологічна філософська школа, яка ставить за мету поєднати конкретно-наукові погляди з філософським осягненням життя. Майже кожен філософ пов'язував сутність людини з якоюсь ознакою, нерідко перебільшуючи її значення. Наприклад, Арістотель тлумачив людину як політичну істоту, що реалізується тільки в державі [2, с. 127]. Особа тим значніша, чим більше в її індивідуальності є загальних, загальнолюдських особливостей. У філософії Давньої Греції панував космологізм у розумінні людини. Філософи мілетської школи твердили: людина містить усі основні елементи стихії, космосу [3, с. 37]. У другій половині V ст. до н. е. у Греції з'являються софісти. Вони зберегли успадкований від давньої філософії цілісний погляд на людину і бачення її як частини природи, але вже почали розглядати її і в умовах соціокультурного буття. Філософія Нового часу вважала істинно людським у людині те, що робить її представником всього людства, тому зосереджувала увагу на її всезагальній природі, соціальній сутності, універсальності тощо. Так, новоєвропейська філософія XVII ст. особливого значення надавала розуму як специфічній особливості людини. Наприклад, Рене Декарт пов'язував сутність людини з її мисленням: «Мислю - отже, існую». Особистість виокремлюється в епоху Відродження у сучасному розумінні поняття не просто як окремість, що не зводиться до спільноти, а як самоцінна соціальна індивідуальність, соціальний суб'єкт, що діє самостійно [4, с. 93-121]. Особистість (лат. - persona) - конкретний вираз сутності людини, цілісне втілення і реалізація в ній системи соціально значущих рис і якостей суспільства. Невід'ємними рисами особистості є самосвідомість, ціннісні орієнтації, соціальні відносини, відповідальність за свої вчинки, певна автономність щодо суспільства тощо. За Гоббсом, держава є суспільством, а суспільство - держава, яка творить громадянське суспільство, встановлюючи порядок, цивілізуючи його членів.

Висновок: сучасна філософія ставить індивіда в центр уваги, підкреслюючи його неповторність і унікальність. Філософське дослідження природи людини виявляє різноманітні концепції, що надають пріоритет різним аспектам особистості. Особистість розглядається як істоту, що об'єднує в собі особисті, соціальні і природні якості. Цінні орієнтації, самосвідомість, соціальні відносини та відповідальність є важливими характеристиками особистості. Сучасні дослідження вказують на складну природу людини, що визначається різними факторами.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. П. та М. І. Михальченко. Сучасна соціальна філософія. Київ: Генеза, 2006. С. 82-94
2. Бевзенко Л. Д. Соціальна самоорганізація. Синергетична парадигма: можливості соціальних інтерпретацій. Київ: Інститут соціології НАН України, 2002. . С. 127
3. Бєстрицкий Е. К. Феномен личности: мировоззрение, культура, бытие. Київ: Наукова думка, 2001. С. 37
4. Нестеренко Г. О. Особистість у нелінійному суспільстві: Монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2004. С. 93-121

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність дослідження. Гроші є ключовим фактором у сучасній економіці. Вони визначають рівень процвітання і можливостей людей у суспільстві. Розуміння того, як гроші впливають на економічні реалії та розподіл ресурсів, є критичним для політичних та економічних рішень.

Мета дослідження: вивчити, як гроші формують культурні стереотипи, цінності і норми, сприяючи матеріалізму, консюмеризму чи іншим культурним аспектам.

Предмет дослідження: психологічний вплив грошей на індивідів, їх ставлення до грошей, ступінь їхнього щастя та задоволення життям.

Об'єкт дослідження: гроші і їх вплив на різні аспекти культури та ментальних парадигм у сучасному суспільстві.

Завдання дослідження: проаналізувати роль грошей в сучасному суспільстві, їх вплив на культурні цінності та ментальні парадигми.

Виклад основного матеріалу. Гроші є однією з життєво важливих цінностей, вони чинять глибокий вплив на всі сфери життя, нерідко деформують сферу цінностей, спричиняють соціальні колізії. Трансформація українського соціуму на ринкових засадах пов'язана з низкою світоглядних питань принципового характеру, які ще не повною мірою знаходять своє осмислення на теоретичному рівні [4, с. 275]. Серед них проблеми ставлення до грошей, їх місця у системі соціальних та особистісних ціннісних орієнтацій, екзистенційної значущості грошей, можливо, належать до розряду найгостріших. Взаємовідношення людина – світ традиційно розглядається філософами як опосередковане практикою в широкому діапазоні тлумачень: від предметно-перетворюючої діяльності до морального дискурсу. Проте у спектрі інтерпретацій ролі практичних чинників людського буття рідко стає предметом спеціального аналізу (бо сприймається як сам собою зрозумілий) той факт, що більшість зв'язків сучасної людини з її життєвим світом реалізується через медіум грошей [3, с. 308]. Монетарний аспект мають усі прояви сутнісних сил та потреб сучасної людини: професійна діяльність і дозвілля, освіта, мистецтво та наукова діяльність, користування усіма матеріальними благами, включно навіть з такими, як чиста вода і повітря, здоров'я, народження та виховання дітей, навіть життя та смерть людини – усе це має грошовий еквівалент, без посередництва якого стає просто недоступним [2, с. 201]. У сучасній економічній науці саме поняття грошей мало орієнтоване на розкриття питання про їх соціальну сутність і більше стосується емпіричних та прагматичних аспектів. Так, наприклад, в одному з найпопулярніших видань «Сучасні гроші та банківська справа» Роджера Лероя Міллера та Девіда Д. Ван Хуза гроші визначені як «вельми специфічний тип економічного блага або рідкісного товару. Ми використовуємо гроші, щоб купляти інші товари та послуги, і ця функція грошей надає їм вартості» [1, с. 8]. У цілому до визначення сутності грошей сучасна економічна наука підходить скоріше не як до системного соціального явища, а в ракурсі суто економічних функцій: «по своїй суті гроші – те, що, діставши схвалення від суспільства чи держави, здатне функціонувати в якості засобу обігу, міри вартості та засобу заощадження» [3, с. 11].

Висновок. Гроші є надзвичайно важливим елементом сучасного суспільства, і їх роль у формуванні культурних цінностей і ментальних парадигм важко переоцінити. Вплив грошей на наш спосіб мислення, ставлення до себе та інших, до соціального статусу і культурних норм відображається у різних аспектах життя. Гроші формують матеріалістичні цінності, визначають ступінь задоволення та щастя людей, а також мають великий вплив на політичні процеси. Розуміння впливу грошей на сучасну культуру та ментальні парадигми може допомогти суспільству краще реалізувати цінності.

Список використаної літератури

1. Богачов Р. Принципи побудови та аналізу взаємовідносин у соціально-економічних системах // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія, психологія, педагогіка, 2004. №10. С. 7-15.
2. Братаніч Б. Проблемне поле дослідження філософських основ маркетингу // Мультиверсум. Філософський альманах. К.: Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України, 2005. Вип.47. С. 200-207.
3. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Львів: Літопис, 2000. 318 с.
4. Корнієнко С., Корнієнко Т. Філософські проблеми економічної парадигми ХХІ століття // Філософія. Культура. Життя. Міжвузівський збірник наукових праць. Дніпропетровськ, 2004. Вип. 24. С. 273–287.

ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність дослідження: сучасний етап розвитку бізнес-середовища, що виник внаслідок всебічного реформування усіх сфер суспільного життя та пошукам держави свого вектору розвитку та ніші в глобальному світі, зумовлює нові тенденції та докорінні зміни в системі управління організацією.

Мета дослідження: виявлення впливу керівника на процес прийняття рішень бізнесменом.

Предмет дослідження: управлінські рішення в бізнесі та вплив керівника на процес прийняття рішень.

Об'єкт дослідження: управління як феномен суспільної життєдіяльності, механізми його формування та ефективного функціонування.

Завдання дослідження: проаналізувати суть філософських рішень бізнесмена.

Виклад основного матеріалу. Управлінське рішення - це вибір альтернативи, який здійснюється менеджером у рамках його посадових повноважень і компетенції, спрямований на досягнення визначеної мети організації (підприємства, акціонерного товариства, корпорації, концерну та ін.). За змістом це може бути спосіб дії, план роботи, варіант проекту тощо. Рішення має бути відповідним за ресурсним, правовим та морально-етичним обмеженням. Крім того, завжди слід прагнути до того, щоб рішення було оптимальним (найкращим) і забезпечувало екстремум (максимум чи мінімум) критерію вибору. Узагальненою характеристикою рішення є його ефективність. Ця характеристика включає ефект рішення, що визначає ступінь досягнення цілей, і віднесений до витрат на, їхнє досягнення. Рішення є тим ефективнішим, чим більшим є ступінь досягнення цілей і меншими витрати на їхню реалізацію [1, с. 156]. Технологія менеджменту розглядає управлінське рішення як процес, що складається з трьох стадій: підготовка рішення; прийняття рішення; реалізація рішення. Підготовка управлінських рішень проводить економічний аналіз ситуації на мікро- і макрорівні, що включає пошук, збір і обробку інформації, та вирішуються виявленні проблеми. На стадії ухвалення рішення здійснюється розробка і оцінка альтернативних рішень і курсів дій, що проводяться на основі різноманітних розрахунків; відбір критеріїв вибору оптимального рішення; вибір і прийняття найкращого рішення. Реалізація рішень приймає заходи для конкретизації рішення і доведення його до виконавців, здійснюється контроль за ходом його виконання, вносяться необхідні корективи і дається оцінка отриманого результату від виконання рішення. Кожне управлінське рішення має свій конкретний результат, тому мета управлінської діяльності полягає в знаходженні таких форм, методів, засобів та інструментів, які могли б сприяти досягненню оптимального результату в конкретних умовах і обставинах. На процес прийняття управлінських рішень впливає безліч факторів. Найважливішими з них є: ступінь ризику - завжди існує імовірність прийняття неправильного рішення, яке може несприятливо впливати на організацію [4, с. 49]. Ризик - фактор, який бізнесмени враховують свідомо або підсвідомо при прийнятті рішення, оскільки він пов'язаний із зростанням відповідальності; ступінь підтримки керівника колективом – якщо порозуміння і підтримки інших керівників і підлеглих не вистачає, то проблему слід усувати шляхом своїх особистих рис, які повинні сприяти виконанню прийнятих рішень; особисті якості бізнесмена - один з найбільш важливих факторів. До них відносять досвід, професійний рівень, психічні та психологічні особливості, організаторські здібності тощо. Прийняті рішення повинні ґрунтуватися на достовірній, поточній і прогнозованій інформації, аналізі всіх факторів, що впливають на рішення, з урахуванням передбачення його можливих наслідків. Прийняття рішень є важливим аспектом діяльності бізнесмена. Воно впливає на економічні, організаційні, соціальні, правові і технологічні інтереси компанії [2, с. 53]. У процесі прийняття рішень бізнесмену необхідно відповісти на такі питання: що робити, як робити, кому доручити роботу, що це дає тощо. Діяльність сучасного підприємця ґрунтується на філософській основі раціоналізму, інтуїтивізму та прагматизму. Про раціональний характер розвитку економіки писав М.Вебер. «В кінці кінців творцями капіталізму були раціональне постійне підприємство, раціональна бухгалтерія, раціональна техніка, раціональне право, але навіть не тільки вони; ми повинні віднести сюди раціональний образ мислення, раціоналізацію способу життя, раціональну господарську етику» [3]. В основі раціонального способу вирішення проблеми- глибокий аналіз причин, що зумовили проблему, і логічні міркування щодо можливих способів її розв'язання. Цей спосіб найчастіше застосовують для вирішення складних і нестандартних проблем; потребує креативного мислення. Поряд із раціональними діями підприємця на допомогу йому приходять інтуїтивне рішення, які приймаються на основі відчуттів. Їх обґрунтованість, оптимальність залежить від особистих якостей бізнесмена. Якщо говорити про прагматизм, то для прагматистів головним є вдосконалення діяльності, досягнення безпосередніх успіхів шляхом дії, практики [5].

Висновок: Філософія управлінських рішень бізнесмена є ключовим аспектом успішного керівництва в сучасному бізнесі. Вона визначає цінності, принципи та стратегії, за якими бізнесмен приймає рішення. Філософія управління може включати в себе такі складові як етика, сталий розвиток, прийняття ризику та визначення мети, що допомагає бізнесмену досягати своїх цілей і приносити користь як бізнесу, так і суспільству. Важливо мати чітку філософію управління, яка відображає цінності бізнесу і сприяє його успіху.

Список використаної літератури

1. Воронкова В.Г. Управління людськими ресурсами: філософські засади: [навч. посібник]/ В.Г. Воронкова, А.Г. Беліченко, О.М. попов.К.: Професіонал, 2006. 576 с.

2. Кремень В.Г. Філософія управління: [підручник] / В.Г. Кремень, С.М. Пазиніч, О.С. Пономарьов. К.: Знання України, 2007. 360 с.
3. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / М. Блауг. К.: Основи, 2001. 670 с.
4. Шумка М.Л. Морально-етичні виміри діяльності державного управління Україна і світ у третьому тисячолітті: політичні, економічні, правові та культурні виміри: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Одеса: Південноукраїнський педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського. 2015. Ч.11. 180с. С.172-175.
5. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. Економічна думка, 2010. 126 с.

ПРОБЛЕМИ ГУМАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: Формування стійкої готовності людства до подолання сучасних загальнопланетарних загроз вимагає наукової розробки механізму гуманізації його глобалістичної свідомості. Не можна не враховувати важливості глобалістичної соціалізації як процесу засвоєння суспільних знань, цінностей, переконань відносно глобальної проблематики, становлення глобалістичної свідомості, її пізнавальних, ціннісних, емоційних, мотиваційно-вольових, самоаналітичних особливостей. Способи формування суспільної свідомості вивчало багато дослідників, утім, механізм формування світової глобалістичної свідомості залишається недостатньо вивченим.

Мета дослідження: проаналізувати проблеми глобалізації глобального розвитку.

Об'єкт дослідження: виживання людства у складних соціокультурних процесах сучасної глобалізації.

Предмет дослідження: аналіз негативних, деструктивних форм і наслідків розвитку глобальної цивілізації.

Завдання дослідження: визначити сутність феномену особистості у вимірах філософії гуманізму.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація і гуманізація створюють два об'єктивних процеси відцентрового і доцентрового характеру, що доповнюють один одного, хоча і здатних до конфронтації. Кінцева мета гуманізації - це олюднення оточуючого світу природи і суспільства з позицій розвиваючих потреб людини. Це означає, що критерієм суспільного прогресу і його кінцевою метою виступає людська особистість, можливість і перспектива її усестороннього розвитку, а також її універсалізація у масштабах культури, соціуму і природи. Глобалістика і гуманістика – це дві взаємодоповнюючі і навіть взаємопроникливі сторони пізнавального процесу. І в тому, і в іншому випадку предметом пізнання виступає людина, її зовнішня, соціокультурна, або внутрішня, індивідуально-особистісна сторона. Проблема сучасного світського гуманізму, по суті, об'єднує ці два вектори соціально-гуманітарного знання. Вона інтегрує у собі політичний та історичний аспекти аналізу, надаючи гуманізму дійсно глобальної перспективи [3]. Соціальний гуманізм вбачає джерело особистісного розвитку у суспільстві і системі соціально-культурних відносин. Разом з тим, відмінність висхідних точок думки не виключає можливість, і навіть необхідність діалогу між різними видами гуманізму. У протилежному випадку ми маємо справу не з різновидами гуманізму, а з відповідними ідеологіями, як завжди ворожо протиставленими один одному. При цьому статус діалогу передбачає збереження відмінностей між ними і виключає перспективу досягнення тотожності. У цій недосяжності гуманістичного ідеалу закладався і здоровий прагматизм радянського гуманізму, який приймав принцип історичної відносності як норму і в нинішньому, і в майбутньому його розумінні. На кожному із цих етапів реалізації глобалізаційного проекту нашої ери, як проекту гуманізації людини у його історії, відбувається активний діалог між різними видами гуманізму - релігійним, ліберальним і соціальним, в контексті яких змінюється лише міра домінантності одного з них, як і форми його вираження у культурі, проте незмінною залишається їх загальна спрямованість до людського блага і розвитку особистості. Інтерес до розвитку особистості гуманізм проявляє як на рівні великих особистостей в історії людства, так і у відношенні рядової особистості громадянина [1]. Державні ідеології виконують у наш час важливу функцію світоглядних форм. У їх типології і способах функціонування важливо розрізняти норму і патологію. Достатньо порівняти статус державних ідеологій у демократичних, авторитарних і тоталітарних режимах. Філософія створює наступний після релігії етап гуманістичного сходження до діалогового режиму. Проте і тут істотною залишається полярна протилежність окремих філософських шкіл і систем, які використовуються у політичних та ідеологічних цілях. Наука у цьому відношенні більш прозора для встановлення «єдиної істини для всіх». Проте її методологічна суворість порою виключає із поля зору визначальні пласти людської реальності, її суб'єктивності і неповторюваності. Гуманістичний дискурс на стадії науки досягає чіткості вираження лише в рамках об'єктивно заданих координат і досягнутих методологічних можливостей. Мистецтво з його художньою образністю задає демократичну форму вираження гуманістичного змісту. Не випадково роль і значення мистецтва як інтегруючого начала помітно зростає у сучасній культурі. Це відображає загальну тенденцію гуманізації людини і суспільства, що може ввібрати у себе і релігію, і філософію, і науку. Вільна суспільність характеризує такий стан гуманістичного діалогу, у якому можна говорити про момент тотожності особистості, суспільства і культури. Ні один із видів гуманізму не має шансів на абсолютне лідерство. Це означало б смерть гуманізму. У самій онтології людського буття, як буття культури, заключається триєдність базових цінностей консервативного, ліберального і соціального [2]. Гуманізм розпочинає свій шлях з однієї із них, але реалізує себе у діалозі з іншими видами гуманізму. У тендітності і невлаштованості гуманістичного дискурсу і заключається його сила, його напружена відкритість світу чи, як сказав М.Гайдеггер, його спрямованість до істини буття і його вічна недосяжність. Всі ці круговерті гуманістичного дискурсу не відмінюють факту поступальності культури, лінії становлення людини в його історії. Віддаючи перевагу тому чи іншому виду сучасного гуманізму, гуманістична людина усвідомлює, що тільки у діалозі з іншими вона здатна реалізувати свій гуманістичний потенціал. Глобалізація і гуманізація створюють два об'єктивних процеси відцентрового і доцентрового характеру, що доповнюють один одного, хоча і здатних до конфронтації. Кінцева мета гуманізації - це олюднення оточуючого світу природи і суспільства з позицій розвиваючих потреб людини. Це означає, що критерієм суспільного прогресу і його кінцевою метою виступає людська особистість, можливість і перспектива її усестороннього розвитку, а також її універсалізація у масштабах культури, соціуму і природи. Сучасна глобалізація світу та гуманізація людських відносин, приведуть, зрештою, до нового типу цивілізації - соціального гуманізму, що передбачатиме

взаєморозуміння та поглиблення кооперації основних соціальних суб'єктів у розв'язанні глобальних соціально-екологічних проблем [4].

Висновок: Сучасний світ стикається зі складними викликами, включаючи зміну клімату, економічну нерівність та політичну нестабільність. Гуманізація, з фокусом на гідності та правах людини, є ключовою концепцією для розв'язання цих проблем. Шляхи до досягнення гуманізації включають розвиток освіти, боротьбу з економічною нерівністю та підтримку прав людини

Список використаних джерел

1. Воронкова В. Г. Деконструкція гуманізму в умовах постмодерністської глобалізації // Гуманітарний вісник ЗДІА URL: http://zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_40_2.pdf
2. Колісниченко Р. М. «Механізм гуманізації глобалістичної свідомості людства» / Кіровоградський інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/.../824/833/>
3. Дутчак М. В. Гуманізм: сутність, еволюція та технології / Національний університет фізичного виховання і спорту України. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/gumanizm-suschnost-evolyutsiya-i-tehnologii>
4. Гончаренко М.С. Виховання і гуманізація освіти як шлях до духовного оновлення суспільства / Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vospitanie-i-gumanizatsiya-obrazovaniya-kak-puti-k-duhovnomu-obnovleniyuobshchestva/viewer>

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження: Потреби людини є основою її інтересів. Категорія потреби охоплює більш широке коло явищ, ніж категорія інтересу. Потреби притаманні всім біологічним організмам, в тому числі й людині. Інтереси ж - тільки людині. Вони є у всіх суб'єктів: індивідів, соціальних груп, держав, суспільств, людства і т. д.

Мета дослідження: розкрити сутність сучасної взаємодії людини і суспільства в умовах глобального розвитку крізь призму національних інтересів.

Предмет дослідження: інтереси, потреби людини та суспільства.

Об'єкт дослідження: інтереси суспільства та особистості.

Завдання дослідження: проаналізувати проблеми поєднання інтересів суспільства і особистості, та показати його роль у розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу. Для розуміння суті суспільних процесів, практичних дій людей, політичних програм, гасел, заяв, передвиборних обіцянок тощо треба відшукувати справжні інтереси дійових осіб [1]. Складність цієї важливої акції полягає, зокрема у тому, що справжні інтереси далеко не завжди правдиво зображуються їх носіями. Часто буває, що про інтереси одних говорять інші. Рушійна сила інтересу проявляється у тому, що людина зацікавлена у чомусь і за певних умов діє саме у цьому напрямі [4]. Тому, впроваджувані в Україні ринкові відносини мають бути такими, щоб породжувати зацікавленість працівника приватного чи державного виробництва у підвищенні продуктивності та ефективності праці. Для розуміння складної взаємодії найрізноманітніших інтересів вчені класифікують їх. Інтереси можна класифікувати: за суб'єктами, про які вже говорилося (інтереси держави, нації, сім'ї); за сферами суспільного життя (матеріальні - духовні); за значенням (корінні - некорінні); за тривалістю (довготривалі - короткотривалі); за наявністю суперечностей (узгоджувані - неузгоджувані, гармонійні - негармонійні, антагоністичні - неантагоністичні) [3]. Інтереси суспільства в інформаційній сфері полягають: у забезпеченні інтересів особистості в цій сфері: у зміцненні демократії; у створенні правової соціальної держави; у досягненні та підтриманні суспільного спокою; у духовному відновленні держави [2]. Однією з істотних умов поступального розвитку суспільства, зміцнення держави узгодження, поєднання різноманітних інтересів, наприклад, інтересів особистості нації, загальнолюдських інтересів. Теж саме стосується і міжнародних відносин (економічних, політичних та культурних). Взаємодія інтересів справляє істотний вплив на формування особистості. Але важлива також воля, рішучість, цієї особистості відстоювати свої духовні чи матеріальні інтереси. Можливості такого відстоювання часто бувають обмеженими. У всякому разі особистість має розібратися у складному плетиві інтересів, відшукати шляхи поєднання своїх інтересів та інтересів інших людей. На основі потреб та інтересів особистості надбудовуються, формуються її уявлення про цінності. [5] Кожна людина - свідомо чи несвідомо - формує свою індивідуальну ієрархію цінностей. Така ієрархія в одних людей більш-менш стабільна, в інших більш рухлива.

Висновок: На основі потреб та інтересів особистості надбудовуються, формуються її уявлення про цінності. Категорія цінності відображає соціальне і культурне значення матеріальних чи духовних явищ, предметів для задоволення потреб та інтересів людини.

Список використаних джерел

1. Інтереси суспільства й особистості. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/rudnytskyi_interesy.pdf
2. Адлер А. Соціальний інтерес. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Життєво важливі інтереси особистості URL: https://stud.com.ua/543/bzhd/zhittyievo_vazhlyvi_interesi_tsinnosti_naselennya
4. Рушійна сила URL: <https://library.if.ua/book/64/4605.html>
5. Сучасна взаємодія людини та суспільства URL: file:

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: Процес глобалізації, який розгортається в сучасних формах, вкладає в себе досить велику кількість непорозумінь і протиріч, стає предметом гострих дискусій в академічних і ділових колах, на міжнародних форумах, де нерідко стикаються досить різні, часом прямо протилежні думки, оцінки, прогнози. Предметом жвавих дискусій є майже все – що таке глобалізація, коли вона розпочалась, як вона співвідноситься з іншими процесами суспільного життя, які будуть її наслідки.

Мета дослідження: дослідити та проаналізувати вплив глобалізації на розвиток сучасного суспільства України.

Об'єкт дослідження: українське суспільство та глобалізаційні процеси, які впливають на його розвиток.

Предмет дослідження: вплив глобалізаційних процесів на розвиток сучасного суспільства.

Завдання дослідження: характеристика основних проявів глобалізму в політичному, економічному, юридичному, культурному та інформаційному аспектах; дослідження їх на прикладі сучасного українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація - процес об'єктивний і вона не залежить від волі й бажання окремої людини чи групи осіб. До цього процесу потрібно пристосуватися, оскільки він, «як вираження соціо-природного процесу, являє собою по суті, нейтральне в ціннісному відношенні явище, на подібі феодалізму або капіталізму, які самі по собі не можуть бути визнані поганими чи хорошими». [1, с. 35]. Термін «глобалізація» ввів американський економіст Т. Левітт у статті, яку він опублікував у 1983 р., для означення феномену злиття ринків окремої продукції. Розглядаючи Україну в контексті глобалізації, можна прослідкувати таку тенденцію, що вона є сировинним придатком для багатьох розвинених країн, з якими ми не можемо конкурувати. «Країни, які виявилися неспроможними зайняти місце в експресі світової глобалізації, неминуче опиняться під його колесами. Таким є закон сучасного розвитку – закон глобалізації» [2, с.12]. В Україні сьогодні існує проблема несформованості національної ідентичності, яка перешкоджає державі повною мірою протистояти глобалізаційним викликам з боку інших держав. Для нас характерним є «сліпе» копіювання західних традицій та звичаїв і відсутність спроб комбінування чи поєднання цих цінностей з власними, яких ми набували протягом багатьох століть існування нації. «Ми отримали суспільство, яке, як криве дзеркало відображає західну систему цінностей, не адаптовану до існуючих українських традицій» [3]. Диктат Заходу, пропаганда їхнього способу життя і нав'язування його всьому світу заважає вирішенню проблем світового розвитку. Після початку війни народ України почав все більше порушувати це питання та почав формувати власну стратегію розвитку, поєднану з західними стандартами. Це дозволить Україні маневрувати між економічними інтересами та політичною доцільністю в реалізації своїх національних потреб саме в умовах глобалізації. На жаль, ситуацію в Україні зараз можна охарактеризувати, як таку, що згодом може перетворитися на державу-банкрута. Доцільним для українського суспільства було б формування нового регулятора державної влади, який дозволив би забезпечити захист природного права кожної людини. При розробці концепції такого реформування потрібно врахувати, що з часом силові методи для досягнення економічних і політичних взаємовигод відійшли на задній план, поступившись так званим глобальним торговельним та фінансовим зв'язкам, які протягом ХХ ст. охопили весь світ, надавши можливість світовій спільноті відчувати себе єдиним цілим і «вирішальним локомотивом інтернаціоналізації суспільних відносин», заклавши таким чином «підвалини епохи великих суспільних перетворень» [4, с. 31].

Висновок: Отже, глобалізм є незворотнім процесом розвитку України на міжнародній арені. Оскільки вона являє собою певну культурну систему, яка дає змогу взаємообмінюватися знаннями не лише між поколіннями, але й між народами. Це, у свою чергу стає свідченням того, що глобалізація приводить до своєрідної національної відкритості, основним інструментом якої є вирішення проблем, які уможливають усесторонній зв'язок та всесторонню залежність однієї нації від іншої. Безумовно, в умовах такого середовища змінюється все, у тому числі й система державного управління, зникають традиційні кордони, з'являються абсолютно нові форми міжнародних зв'язків.

Список використаної літератури

1. Копян К. З. Межі глобалізації (культура в контексті глобалізаційних процесів). Матеріали постійно чинного міждисциплінарного семінару Клубу вчених «Глобальний світ». Вип. 5 (17). М., 2002. С. 5-69.
2. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г. Білорус, Д.Г.Лук'яненко та ін.: Керівник авт. колективу і наук. Редактор О. Г. Білорус. К.: КНЕУ, 2001. 733 с.
3. Ю. В. Трач. Співвідношення процесів модернізації, вестернізації та глобалізації в сучасному суспільстві URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kmss_2013_14_16
4. Шепелев М. Глобалистика / М. Шепелев. Днепропетровск, 2001. Ч. I. С. 31.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження: в сучасному світі тема грошей залишається актуальною. У ХХІ столітті гроші є не лише засобом обміну та одиницею обліку, але й ключовим фактором економічного, соціального та особистого функціонування. Вони виконують роль загальноприйнятого засобу платежу, забезпечуючи можливість проведення транзакцій, і є важливим елементом фінансової системи. Гроші також впливають на рівень життя та соціальний статус особи, визначаючи її можливості та доступ до різних ресурсів. Таким чином, актуальність грошей у сучасному світі полягає в їхній ключовій ролі в економіці, фінансах та соціальних відносинах.

Мета дослідження: аналіз важливості грошей у сучасному світі, їх вплив на економічні, соціальні, психологічні та етичні аспекти життя людини.

Об'єкт дослідження: проблема грошей у наш час.

Предмет дослідження: дослідження спрямоване на розуміння та аналіз тенденцій, які визначають, як гроші впливають на сучасне суспільство та життя індивіда в контексті ХХІ століття.

Завдання дослідження: проаналізувати значення грошей в сучасній споживчій культурі та міжособистісних відносинах.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на універсальність філософії, яка в принципі може обробляти будь-які теми, люди можуть вважати, що деякі теми краще вивчати в межах конкретних наук, які виокремилися з філософії і перейшли в історію. Це може бути пов'язано із специфічністю підходу до певних предметів, або з уявленням, що деякі теми є надто конкретними чи прозаїчними для філософського розгляду. Однією з таких тем можуть бути гроші. Хоча фінанси завжди привертали увагу філософів, історично існують стереотипи, які вбачають у роздумах про гроші певний ступінь неповажання або вважають їхню тему непридатною для серйозного філософського аналізу. Це може бути пов'язано із загальним уявленням, що філософія повинна займатися вищими або більш абстрактними питаннями, а не конкретними аспектами повсякденного життя [1]. У сучасному суспільстві гроші відіграють важливу роль у житті кожної особи. Витрачаючи більшу частину свого дня на роботу, людина сподівається забезпечити себе і свою сім'ю, реалізувати проекти та задовольнити особисті потреби. Гроші не лише представляють фінансовий ресурс, але й відображають наш час, енергію, таланти, спадок, можливості, роки навчання та досвід. Отже, кожен витрачена гривня чи долар є не лише фінансовою транзакцією, але й втратою частини себе, що може призвести до позитивних чи негативних наслідків. Гроші – це особливий різновид енергії, що існує тільки в середовищі людського суспільства і не існує поза ним. Ця енергія взагалі не існувала в природі до появи людини. Передумовою її виникнення послужила наявність у виду «Homo sapiens» здатності використовувати надлишкову енергію понад свої фізіологічні потреби. Удосконалюючись в оволодінні цією унікальною здатністю, люди навчилися підвищувати ефективність використання свого ресурсу надлишкової енергії за рахунок об'єднання зусиль і розподілу функцій [2, с. 44]. Багато християн відносяться до грошей як до надто брудної і недостойної обговорення теми. Бізнес, маєтки, власність, торгівля вважаються чимось несумісним з життям людини, яка прагне жити з Богом і виконувати його волю в своєму житті. В Божих очах не існує жодної частини нас, жодної сфери нашого життя, яка була би неважливою, яка не мала би значення чи відносно якої він не дбав би про нас. Те, як ми заробляємо чи витрачаємо гроші, як розпоряджаємось ними, показує наші правдиві цінності, пріоритети і діла. Саме тому Ісус так багато говорив про гроші. Ісус Христос говорив про гроші набагато більше, ніж про інші речі. За підрахунками Говарда Дейтрона Біблія містить приблизно 2350 рядків, в яких йдеться про гроші та майно. Божа Воля покриває всі сторони нашого життя - а це включає і наші гроші [3]. Також важко не помітити, що люди різних майнових прошарків по-різному ставляться до своїх доходів: вимушено і страждально у малозабезпечених сім'ях, бережливо й раціонально у родинах з середнім рівнем достатку, вільно й необмежено - в елітних верствах. Попри те, ми розуміємо, що самі гроші причетні до їх розподілу. У своїй праці «Філософія грошей» Г. Зіммель висловлює думку про те, що коли гроші стають метою для людини, то їхня влада над цією людиною зростатиме все більше й більше [4, с. 81]. Щоб не втратити себе у розбурханому морі ринкових відносин, які проходять болісний етап становлення, треба, щоб люди усвідомлювали як небезпеки, породжені грошима, так і свої можливості протистояти їм. Це актуально завжди, але в Україні сьогодні потреба в усвідомленому і, сказати б, тверезому ставленні до грошей – особлива [5, с.32].

Висновок: Філософський аналіз показує, що гроші є не лише засобом обміну, а й втіленням енергії та влади, що впливає на життя кожного і визначає його стосунки з оточуючим світом. Філософія грошей є важливим інструментом для розуміння та усвідомлення впливу фінансів на наше життя, а також рефлексії над тим, як ми використовуємо цю силу для формування нашого існування в сучасному світі.

Список використаної літератури

1. Марчинський А. Філософія і гроші. URL: <http://surl.li/nddhc>
2. Ксенжик О.В. Гроші – це енергія // Світогляд. 2009. №6 . С. 44-47.
3. МСІ. Гроші - це важливо URL: <http://catholicnews.org.ua/groshi-ce-vazhlivo>
4. Шумка, М. Гроші та політика // Мандрівець. 2008. № 4. С. 80-85.
5. Скринник З. Культурний феномен у світлі комунікативної філософії // ЛБІНБУ. 2008. №3. С. 32-35.

ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТІСНИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність дослідження. Протягом століть сама бізнесу не втрачає своєї актуальності для вивчення серед вчених. Введення ефективної підприємницької діяльності є нелегкою справою. Етап розвитку економіки та необхідність побудови духовного суспільства в умовах інтеграції, інформатизації, глобалізації, хазяйських справу світі потребують значних змін в організації та управлінні підприємств.

Мета дослідження: виявлення особливостей впливу менеджерів на процес прийняття рішень, аналіз характеристик управлінських рішень у процесі їх розробки та схвалення досліджень бізнесменів щодо філософії прийняття рішень.

Предмет дослідження: особисті рішення бізнесмена.

Об'єкт дослідження: бізнесмен.

Завдання дослідження: проаналізувати рішення ділових людей і те, як вони вирішують проблеми.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж приступити до аналізу даної теми, необхідно визначити сутність поняття «бізнес». Підприємство – це будь-яке підприємство, яке працює з метою отримання прибутку, або є організованою системою команд, призначених для створення та впровадження продуктів і послуг з новими матеріальними властивостями суспільством або групою осіб. З цього останнього визначення легко побачити, що явища бізнесу дуже цікаві для вивчення філософами та іншими. [1, с.16]. Розвиток будь-якої розумної цивілізації базується на формулюванні та реалізації різноманітних рішень, які формулюється та реалізуються людьми з різним рівнем знань, тому спектр рішень величезний: від непередуманих до детальних розрахунків. Рішення є результатом психологічної діяльності людини, що призводить до певних висновків і необхідних дій.. Важливою частиною діяльності бізнесмена є прийняття рішень. Воно зачіпає економічні, організаційні, соціальні, правові та технічні інтереси підприємства [4, с. 53]. Філософія Мерчанта об'єктивно встановлює мораль, навішуючи ярлики на те, що їй суперечить. Він несе відповідальність перед суспільством у вирішенні окремих соціальних та економічних проблем [2]. Крім того, бізнесмени несуть персональну відповідальність за свій спосіб життя, оскільки вони є взірцем для молоді. Тому суспільство покладає на бізнесменів відповідальність чітко уявляти цінності, які вони позиціонують і просувають. Виходячи з цього, ми бачимо, що для бізнесмена прийняття рішень є дуже важливим аспектом його діяльності, тому що він сам отримує вигоду від свого ринку, а ірsum платить за свою невдачу. Підприємець або бізнесмен, на думку професора економіка Марка Блауга, «джерело усіх динамічних змін у економіці» [3. с. 430], якого с прибуток від прийняття на себе тих ризиків, які через їх не передбачуваність не відшкодовує жодна страхова компанія. Філософія бере на себе відповідальність першою адекватно реагувати на виклики бурхливої діяльності, розуміти складні життєві проблеми та надавати один із ефективніших шляхів виходу зі складних ситуацій. Філософія є основним джерелом мислення та прийняття рішень для бізнесменів. Прийміть рішення, як зазначено вище. Це надзвичайно відповідальне завдання і послідовність незліченних взаємопов'язаних кроків. Набір цих кроків буде різним для кожної ситуації. Адже єдиного стандарту для прийняття правильного рішення не існує. Будь-яка людина, включаючи підприємців, вирішує проблеми, дилеми або прості проблеми на основі принципів, можливостей, перспектив, обмежень мислення та знань [5, с.11]. Реалізація управлінських рішень і розробок вимагає від менеджерів широкого розуміння рішень і результатів. Однак вирішальним моментом є те, що приймає рішення. Рішення часто приймаються в середовищі визначеності або ризику (невизначеності). Відповідно до іншої класифікації типи рішень розглядаються за тематикою: ранні, середньострокові та короткострокові; за частотою прийняття (одноразові (випадкові) і повторювані); за широтою охоплення (загальні та вузькоспеціалізовані); за складністю. (прості та складні) ;за нормативною жорсткістю (профільні, структуровані та алгоритмічні). Існують також організовані, інтуїтивно зрозумілі та раціональні організаційні рішення, які продиктовані людською відповідальністю та можуть бути опосередковані напрямком, визначеним організацією, та інноваційним характером. Прийняття рішень – це психологічний процес, тому вибір може бути спонтанним або дуже логічним. Виходячи з цього, ми розуміємо, що цей процес може набувати інтуїтивних і раціональних характеристик. Інтуїтивні рішення бізнесменів приймаються на основі відчуття кола, а раціональні - на знаннях і досвіді. Неможливо дати відповідь, який варіант рішення одночасно має кращі властивості. Довгий час це питання було темою, яку незліченну кількість разів обговорювало багато філософів, що призвело до появи таких філософських ідеологічних напрямів, як крайній перцептуалізм і крайній раціоналізм. Обидва характеризуються однобічністю: перший перебільшує чуттєве пізнання і применшує роль мислення, другий перебільшує роль мислення і применшує визначення почуття. Насправді краще використовувати обидва способи мислення, оскільки вони є просто двома аспектами єдиного когнітивного процесу. Тому вибір бізнесменів має ґрунтуватися на поєднанні емоційності та раціональності. Важливо, щоб рішення бізнесмена відображали його особистий імідж. Будь-яка сформована думка є результатом внутрішнього аналізу людини, тобто відображає особистісні характеристики керівника. У науці індивідуальні рішення можна розділити на такі види: 1.Рішення обмеженого типу - це ті, до яких підходять з особливою ретельністю, при оцінці гіпотез перед тим, як зробити висновки, людина виконує різні підготовчі дії.. Обережні люди більше бояться помилитися, ніж радіють успіху. 2. Ризиковані рішення схожі на імпульсивні рішення, але

відрізняються від інших рішень.. Якщо імпульсивні рішення виходять за межі стадії розробки гіпотези, то ризиковані рішення все одно її не обходять, але людина робить своє судження лише після виявлення різниці. 3. Інертні розчини є результатом дуже невпевнених і обережних досліджень. 4 Імпульсивність рішень властива людям, для яких процес побудови гіпотез передбачає дії, спрямовані на їх перевірку та уточнення.. Це призводить до того, що процес прийняття рішення пропускає стадію обґрунтування та перевірки.. 5. Зважене рішення є найефективнішою стратегією прийняття рішень.. Це властивість людей, які заздалегідь аналізують умови та вимоги завдання [5, с. 168]. Людина-бізнесмен покликана приймати рішення все своє життя.. Ті рішення в різних випадках можуть набувати як економічного, так неекономічного характеру. Важливими для такої людини є прийняття рішень, які вплинуть безпосередньо на її бізнес, неї авторитет чи Імідж компанії на рівень визнання цієї людини та її діяльності у суспільстві, ставлення її партнерів та конкурентів в неї [7, с. 20].

Висновки: Отже, сучасне економічне, політичне, культурологічне життя суспільства вимагає від бізнесмена постійного пошуку. Прийняття рішень є найважливішою діяльністю підприємця. Його рішення впливають на економіку, організаційні, соціальні, правові та технологічні інтереси компанії, водночас впливаючи на економіку країн світу. Тому власник повинен мати можливість приймати рішення, які позитивно впливають на його роботу та публічний вигляд, незалежно від його фізичних характеристик.

Список використаної літератури

1. Резнік Н. Соціальна відповідальність бізнесу: сутнісно-теоретичні аспекти / Н. Резнік. Журнал європейської економіки. 2014. Том 13(№3). С. 296-303.
2. Шумка М. Етичні виміри діяльності державного управління в античній парадигмі /
3. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. Пер. с англ., 4-е изд. М.: «Дело Лтд».1994.
4. Бутинець Ф. Ф. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посібн. / за ред. д-ра екон. наук, проф. Ф. Ф. Бутинця, канд. екон. наук, доц. М. М. Шигун. Житомир: Вид- во ЖДТУ, 2004. 352с.
5. Глушко Т. П. Філософія економіки: структурно-методологічний аналіз: дис. к. ф. н. : 09. 00.03 / Глушко Т. П. К.: 2006. 182 с.
6. Гончарук Т. В. Олександр Кульчицький в контексті світової філософії: Монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 279 с.
7. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: пер. з англ. К.: Наукова думка, 2011. 242 с.

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТУРИЗМУ ЯК ФОРМИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЛЮДИНИ

Актуальність дослідження. Через об'єктивний процес відображення змін якості життя сучасних людей, особливу увагу приділяючи важливій ролі туризму в системі суспільного виробництва, стає очевидним, що туризм грає ключову роль у соціальній і культурній соціалізації та розвитку суспільства. Під впливом суспільних процесів і зростаючої мобільності, туризм стає важливим стимулом для зміни характеру та змісту праці. Соціально-філософський аналіз туризму набуває особливого значення, розглядаючи його вплив на суспільний розвиток та активність сучасних людей. Важливість форми дозволя в житті людей потребує подальших соціальних і філософських досліджень для розкриття її сутності. Туризм, спрямований на задоволення потреб людей, формує способи вирішення цих важливих аспектів суспільної діяльності, даруючи людям нові емоційні та естетичні враження та розширюючи їх соціальний досвід. На основі цього соціально-філософського аналізу можна визначити, що Україна, де розвиток туризму є пріоритетним напрямком, визначає свій успіх у включенні до числа передових держав світу.

Мета дослідження: проведення соціально-філософського аналізу як форми соціальної активності.

Предмет дослідження: соціально-філософський аспект людських туристичних заходів, спрямованих на реалізацію потенціалу сучасних людей та задоволення туристичних потреб, розгляданий з соціально-філософської перспективи життя людини.

Об'єкт дослідження: людина та туризм.

Завдання дослідження: дати визначення туризму як соціально-філософського явища; проаналізувати його специфіку як форми соціально-філософської активності людини та його вплив.

Виклад основного матеріалу. Туризм - це явище, що має коріння в старовинних часах. При вивченні соціально-філософського аспекту туризму досліджується процес його розвитку в суспільстві та його вплив на формування світогляду та свідомості людини. Туризм поділяється за організацією на чотири форми: 1) груповий; 2) індивідуальний; 3) індивідуально-груповий 4) сімейний [1]. Також туризм можна класифікувати за різними видами, такими як автомобільний, автобусний, мотоциклетний, авіаційний, водний, підводний, залізничний, гужовий, велосипедний, пішохідний, лижний, спелеологічний, комбінований і багато інших [2]. Залежно від мети подорожі туризм поділяється на: рекреаційний туризм є найбільш масовим видом туризму (на нього припадає до 70% всіх туристичних поїздок у світі). Екскурсійний туризм: до нього відносяться поїздки і подорожі з пізнавальними цілями. В основному доповнює будь-який вид туризму. Лікувальний туризм: поїдки з метою лікування, поносять індивідуальний і суто особистий характер. Діловий туризм: зростання міжнародних контактів обумовлений зростаючими потребами світової економіки. Науковий туризм: порівняно новий вид подорожей, з метою взяти участь в різних конгресах та нарадах. Денний час туристи ведуть сільський спосіб життя, знайомлячись з місцевими звичаями і місцевою культурою і беручи участь в традиційному нелегкій сільській праці. Екологічний туризм (зелений туризм): цей вид туризму швидко розвивається і набирає популярність у всьому світі. Він включає в себе відвідування різних заказників, заповідників, національних парків, вивчення дикої природи і тварин у природному для них середовищі, а також участь в різних волонтерських і екологічних програмах. Релігійний туризм: найстаріший і користується великою популярністю поза сезонним вид туризму, що з'явився в Стародавній Індії і пов'язаний буддизмом. Соціальна та культурна подія, яка мобілізує людей до різних священних місць, щоб підтвердити свою віру. Освітній туризм: основна увага приділяється вивченню мов, будь-якого виду спорту, підвищенню кваліфікації та ін. Шопінг-туризм: поїздки, що мають на меті придбання різних товарів. Подієвий туризм (хобі-туризм): його суть полягає у відвідуванні різноманітних заходів (Олімпійських ігор, футбольних матчів, концертів, виставок, Чемпіонатів світу і т. д.) [3]. Організація туризму включає міжнародний туризм та внутрішній туризм. Міжнародний туризм об'єднує в'їзний та виїзний туризм, тоді як внутрішній туризм охоплює подорожі на території України та громадянами України. Внутрішній туризм це подорожі на території України громадянами України та особами, які постійно проживають на її території. Туризм з метою відпочинку полягає в короткочасному або більш тривалому відпочинку з метою фізичного або психологічного відновлення організму. Крім того, до цієї групи відноситься і курортний відпочинок, при якому для лікування або відновлення сил використовують природні властивості ґрунту, клімату і морської води, що позитивно впливає на психологічний та соціальний стан людини. Для тенденційних туристів це можливість знайти і проявити себе як особистість. Вони шукають єднання з природою, тиші і можливості психологічного розвантаження. У кінці 21 століття люди стають більш мобільними і адаптуються до різних соціальних середовищ, що постійно змінюються. Переходи до інформаційного суспільства та зростання світового розвитку призводять до зміни суспільно-політичної нестабільності морального руйнування та відчуження. Люди вимагали нових вражень від подорожей [4].

Висновок: «Соціально-філософський аналіз туризму як форми соціальної активності людини» розглядає безліч важливих аспектів, які впливають на соціальний і філософський стан людини через туризм. В сучасних умовах туризм став важливим соціальним явищем, а його соціально-філософське дослідження є актуальним. Туризм впливає на життя місцевого населення, його матеріальну і духовну діяльність, систему цінностей, суспільну поведінку та інтереси. Він є засобом раціональної організації вільного часу людини і важливим чинником суспільного розвитку,

сприяючи реалізації особистого потенціалу та свободи сучасних людей. Туризм є невід'ємною частиною суспільного життя і наслідком суспільного розвитку.

Список використаних джерел

1. Крупинський О.П., Шевяков О.В., Ярошкевич О.М., Євдокимова Н.О.,» Психологія туризму» URL: <https://philpapers.org/archive/KRU-3.pdf>
2. «Види і форми туризму» URL: https://pidru4niki.com/12631113/turizm/vidi_formi_turizmu
3. «Види туризму їх характеристики і особливості. Типи і види туризму» <https://ukasko.ua/blog/jaki-buvajut-vidi-turizmu>
4. «Організаційні Форми та види туризму» URL: https://www.google.com/amp/s/protocol.ua/amp/ua/pro_turizm_statnya_4/

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність дослідження. Вивчення сучасних моделей ринкового господарства може допомогти розвивати більш дієві стратегії управління та прийняття рішень як на рівні держави, так і на рівні підприємств. Сучасне ринкове господарство стикається з постійною зміною умов та новими факторами, такими як глобалізація та технологічні інновації, що вимагає аналізу та адаптації ринкових моделей.

Мета дослідження: проаналізувати ключові фактори, які впливають на ринкове господарство.

Предмет дослідження: різноманітні ринкові моделі.

Об'єкт дослідження: моделі ринкового господарства, їх структура, функціонування, взаємозв'язки та вплив на економічні та соціальні процеси.

Завдання дослідження: аналіз основних ринкових моделей, їхніх принципів та підходів.

Виклад основного матеріалу. Ліберальна модель побудована на тому, що кожна працездатна людина повинна забезпечити себе, свою сім'ю і свою старість. Держава піклується переважно про тих, хто не в змоззі себе забезпечити (жебраки, нездолені, багатодітні, малозабезпечені). Ця модель характерна для США, Англії, Канади, Австралії [3]. Вона при досить високому рівні розвитку економіки, незважаючи на велику диференціацію у доходах, дозволяє забезпечити гідний рівень життя більшості громадян. Соціально-орієнтована модель ринкової економіки передбачає поєднання економічної ефективності і соціальної захищеності населення з метою забезпечення певного рівня його добробуту. Ця модель характерна для Швеції. Особливістю шведської моделі є яскраво виражена соціальна спрямованість, зменшення майнової нерівності між людьми, піклування про малозабезпечених, високий рівень зайнятості, життя і громадянських прав. Зазначені моделі ринкової економіки мають спільні та специфічні риси [3]. До спільних рис належать: наявність багатоманітних форм власності – приватної, колективної, державної; конкуренція і сприяння її відтворенню з боку держави [4, с. 439]. Специфічні риси зумовлені історичними, культурними, релігійними, політичними чинниками тієї чи іншої країни і знаходять вияв у ролі уряду в економіці, організації фінансових ринків і ефективності вирішення соціальних проблем [1, с. 362]. У США, наприклад, в економічному житті суспільства урядові відведено обмежену роль. Це зумовлено історією виникнення цієї країни, розмаїттям культурних, релігійних та інших традицій народів, що їх заселяли. Першими європейськими поселенцями були люди, які намагалися сховатися від закону, релігійних переслідувань і утвердити себе як особистість. На цьому ідеологічному ґрунті й формувалися ринкові засади в США. Специфіка японської моделі економіки є результатом повної ізоляваності країни від зовнішнього світу, особливостей феодальної системи та вікових традицій конфуціанства [2, с. 282]. Саме ці та інші історичні, природно-кліматичні, культурні чинники сприяли тому, що Японія є менш індивідуалізованим суспільством, ніж інші розвинені країни.

Висновок. Роль держави у ринкових моделях виявилася ключовою, оскільки вона може впливати на регулювання ринку, створення умов для конкуренції, а також розподіл ресурсів для соціального забезпечення. Сучасні виклики, такі як технологічні зміни та екологічні питання, також ставлять під сумнів традиційні ринкові моделі та вимагають нових рішень і підходів. Переваги та недоліки різних моделей ринку виявилися дуже різними і в значній мірі залежать від контексту та ефективного регулювання держави.

Список використаної літератури

1. Дзюбик С. Д. Основи економічної теорії: Навчальний посібник. К.: Знання, 2006. 481 с.
2. Карп І. Україна – вибір моделі ринкового господарства // Молода нація. Альманах. 2000. Спецвипуск. С. 279-289
3. Дзюбик С. Д., Моделі ринкової економіки, URL: https://pidru4niki.com/91715/politekonomiya/modeli_rinkovoyi_ekonomiki
4. Основи економічної теорії: Підручник/ В. Г. Федоренко, Ю. М. Ніколенко, О. М. Діденко и др.; За наук. ред. В. Г. Федоренка; М-во освіти і науки України. К.: Алерта, 2005. 510 с.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. У дослідженнях про людину як творіння та творця культури, брали участь не лише іноземні вчені, а й українські. Яскравим прикладом були Володимир Мельник та Володимир Вернадський. Із давніх-давен питання про природу творчих можливостей людини хвилювало мислителів. Те, що людина у своїй діяльності не просто відтворює, а й продуктивно втілює, повторює, наслідує природу, а й продуктивно втілює власні задуми, реалізує певний план дій, доцільно розбудовує навколишній світ відповідно до своїх потреб. Усе це свідчить про творчий характер людської діяльності. Але звідки береться сама можливість людини творити щось нове?

Мета дослідження: аналіз людини як творця світу культурних цінностей.

Об'єкт дослідження: людина як творіння та творець культури.

Предмет дослідження: людина – як суб'єкт культури.

Завдання дослідження: проаналізувати окремі механізми творення культури, а також особливості буття людини в культурі.

Виклад основного матеріалу. Протягом усіх століть мислителі та філософи роздумували хто ж є людина? Одним із варіантів відповідей є людина - творіння чогось вищого. В епоху античності вважали, що вище за людину є природа та божества. Тобто саме ці явища створили людину, як матеріальний об'єкт. Впродовж наступних століть, коли мислення та дослідження стають авторитетом для людини, вважають, що вона є творінням чогось раціонального. Так, людина є творінням. Чого точно не можливо заперечити, не зачіпаючи релігію, це те, що людина є творінням своїх батьків, які породили її колись, соціуму, завдяки якому кожен змінює, удосконалює чи погіршує своє світосприйняття. Чи можна вважати, що кожна наша зміна в зовнішності чи мисленні, змінює нас самих, утворюючи нову людину з новим набором якостей? На мою суб'єктивну думку: так, можна. Все, що на нас впливає - нас створює. Протягом всього існування людство старалось проявити себе саме через творчість. Людина - це активний суб'єкт, що діє. І саме ця дія, процес досягання цілі, а не саме досягнення найбільше подобається тій особі, яка є дійсно творцем, як вважав Мельник В. [1]. Культура як вид людської діяльності у всьому її різноманітті і багатозначності істотніше чим інші види формує творчу природу людини, її здатність конструктивно міняти світ і робити його кращим. Із зростанням авторитету та інтересу до культури, вона стала центром уваги на духовній, інтелектуальній і політичній карті світу. Культура повинна стати для кожного суспільства, влади і громадян, як суб'єктів культурного життя, головним орієнтиром і інструментом у досягненні єдиної мети – світового розвитку і прогресу, мирного співіснування і співпраці держав. Від того, в якому стані знаходиться культура, від її розвитку залежить інтелектуальний потенціал не тільки окремої особи, але і всього народу [2, с. 218]. Культуру можна представити як майстерню, в якій створюється система цінностей, збираються разом найбільші досягнення людства у сфері мистецтва, науки, літератури і філософії, етики і релігії з глибокої старовини і до наших днів. Вона охоплює як минуле, так і сьогодення, і навіть заглядає в майбутнє. Культурні цінності формувалися на основі певних видів поведінки і досвіду людей. Навіть поширені побутові фрази про культурних і некультурних людей засновані на досвіді, який ми одержуємо від життя. Культурі ми навчаємося, і нас навчають культурі. Це є невід'ємною умовою розвитку людства, і в той же час крапкою відліку його існування. Культура неможлива там, де немає людини, а людина неможлива там, де немає культури. Вона укріплює солідарність між людьми, формує відчуття приналежності до певної групи, сприяючи зміцненню зв'язку поколінь і розділенню людей на тих, чий погляд ми розуміємо, і тих, кого ми не сприймаємо, які є нам чужими. Людина наділяє певним культурним змістом весь світ, і світ виступає для неї у своїй універсальній людській значущості [3, с. 33]. Культура з'явилася перед людиною як світ, який дає їй сили, надихає і об'єднує людей в співтовариство. Даний смисловий світ, світ культури, передається з покоління в покоління, і визначає спосіб буття і світовідчужування людей [4].

Висновки. Звичайно це питання є не таким однозначним, як хотілося б. Тому що суспільство розділилось на два табори, які між собою не можуть порозумітись. Але все таки, за рахунок різних досліджень, можна зробити висновки, що творчий дар - це в першу чергу заслуга згори. Господь вирішив людині зробити такий подарунок і нагородив її цим умінням писати музику, складати вірші, танцювати, прекрасним голосом та іншим. Але якщо не розвивати цей дар, чи не вдосконалювати, вперто не трудитися, що і доводять успішні балерини, художники та інші, то особливої майстерності можна і не досягнути, маючи при цьому спочатку прекрасні дані.

Список використаної літератури

1. Мельник В. В. Аксіологічний поворот сучасної філософії від культури як буття до буття культури URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis.64.exe?I21P.449c.
2. Лосев А.Ф. Дерзання духа М.: Политиздат. 1988. 366 с.
3. Мещерякова Н.А. Наука в ціннісному вимірюванні / Н.А. Мещерякова // Свободна думка. 1992. № 12. С. 33-34.
4. Вернадський В.І. Філософські думки натураліста URL: https://stud.com.ua/42328/filosofiya/vernadskiy_filosofski_dumki_naturalista.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження: зводиться до того, щоб проаналізувати дану тему в сучасних умовах. Беручи до уваги те, що людина є важливим суб'єктом в культурній системі суспільства можна стверджувати, що дана тема все ще залишається важливою для нашого часу.

Мета дослідження: проаналізувати розвиток людини як творця розвитку культури.

Об'єкт дослідження: людина, яка творить культуру та яка піддається впливам культури.

Предмет дослідження: людина та культура.

Завдання дослідження: з'ясувати яким чином людина, формуючи культуру, стає її творінням та пояснити зв'язок між людиною та культурою.

Виклад основного матеріалу. Саме культура робить людину особистістю. Громадянин стає членом суспільства в міру засвоєння знань, мови, цінностей, норм, звичаїв, традицій свого народу, своєї соціальної групи і всього людства. Культура – це засіб вираження творчості, формування індивідуальної самобутності та зміцнення відчуття себе в суспільстві. Культурний досвід – це можливості для дозвілля, розваг, навчання й обміну досвідом з іншими. Музеї, театри, виставки, концерти, кіно – все це об'єднує людей. Культура дає людям відчуття приналежності й ідентичності. Культурна самосвідомість – це розуміння індивідуальності. У міру того, як люди розвивають свою культурну самосвідомість, вони не тільки розуміють свої індивідуальні переваги і цінності, але також вчаться пристосовуватися до культур інших людей. Культурна самосвідомість будує цінності і переконання. Коли люди високо цінують власну культуру – вони схильні вивчати й інші культури, приносити щось нове у свою і створювати приголомшливі речі. [1] У культурній антропології прийнято виділяти чотири основні сфери культурних цінностей: побут, ідеологію, релігію і художню культуру. У контексті міжкультурної комунікації із цих сфер найважливіше значення має сфера побуту, що являє собою історично початкову сферу виникнення й існування культурних цінностей. Незважаючи на наявність ідеології, релігії і мистецтва, побутова культура й нині залишається основною для формування особистості, оскільки це формування починається ще з дитинства. Специфіка побутової культури полягає в тому, що вона виробляє ті цінності, які мають основне значення для міжкультурного спілкування. Саме побут є оберегом історичної пам'яті культури, оскільки він значно стійкіший від ідеології й релігії і змінюється набагато повільніше. Тому саме побутова культура набагато більше містить у собі цінності «вічні», загальнолюдські й етнічні. Крім того, саме побутові цінності є основою існування ідеології, релігії та мистецтва. Норми і цінності побутової культури є самодостатніми. Це означає, що, користуючись саме цінностями побутової культури, людина може мати стійкі орієнтири для життя в умовах відповідної культури. [2] На питання чи потрібна нам культура, кожен відповідає, що безперечно так, бо без неї нема народу, бо культура – наша духовна скарбниця, це наше багатство, спадщина наших славних предків, без культури неможливо і тому її треба берегти, нікому не дати її скривдити, принизити. Народ, нація, суспільство, громада і кожна людина є насамперед продуктом культури, її носієм, що виявляє себе у щоденній поведінці, мові, одязі тощо. Культура у кожному з нас, а деякі є ще й активними творцями і споживачами культури. Культура, як і суспільство, ґрунтується на системі цінностей. Із раннього дитинства кожна дитина опанує рідну мову і засвоює культуру, до якої належить. Це відбувається в процесі спілкування з близькими людьми, в домашньому середовищі за допомогою вербальних і невербальних засобів. Категорія цінності утворюється в людській свідомості через порівняння різних явищ. Осмислюючи світ, людина вирішує для себе, що для неї важливе в житті, а що – ні, що істотне, а що несуттєве, без чого вона може обійтися, а без чого ні. Внаслідок цього формується її ціннісне ставлення до світу, згідно з яким усі предмети і явища розглядаються нею виходячи з критерію важливості і придатності для життя. Формується загальне ціннісне ставлення людини до світу, при якому ті чи інші явища мають для людей визначений зміст і значимість [3, с. 1]. Коли ми маємо діло з філософським осмислюванням культури, то як правило, нашим об'єктом є культура, як така. Подібний підхід потребує залишити за дужками, або в якості прикладів, або образів локальної культури – як національні, так і регіональні. А так як кожний дослідник формується у досконало визначеному фокусі культури та ідентифікує себе з конкретним народом, то мета осмислення культури у всякому випадку визначає вихід дослідника, його думки за межі наявного буття [4].

Висновок: Культура з одного боку, є важливою складовою суспільства, а з другого – це феномен, який гарантує разом з іншими соціальними цінностями, суспільний порядок і взаєморозуміння в суспільстві. Вона реалізується як гарант суспільного порядку і взаємного порозуміння. Слід відмітити, що важливим проявом культури є відповідальність. Людина створює світ культури і живе в ньому. Це ще раз підтверджує, що культура є надбанням і способом людського буття. Тому з'ясувати її сутнісні засади можна лише завдяки аналізу даних антропології та історії. Культурогенез у контексті антропогенезу здебільшого розглядається як зародження матеріальної культури (знаряддя праці, предмети побуту), духовної культури (мислення, воля, мова) і культури людських відносин (суспільна воля, норми поведінки, табу).

Список використаних джерел

1. Навіщо країні потрібна культура? URL: <https://artefact.live/навіщо-країні-потрібна-культура/>
2. Вплив культури на формування особистості URL: <http://referat-ok.com.ua/work/vpliv-kulturi-na-formuvannja-osobist/>
3. Кришук Д., Бакланова Н. М. Роль культурних цінностей у формуванні особистості 10 с.
4. Вплив культури на формування особистості URL: <https://horting.org.ua/node/813>

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність дослідження: в умовах сучасної реальності гроші є важливим чинником функціонування як економічних так і міжособистісних стосунків. Це особлива реальність, з якою пов'язаний кожен день людського існування, вона створює специфічне сприйняття людиною світу і себе в ньому. Вони формують цінності і норми суспільних інтересів. Гроші керують людьми диктують свою політику, нав'язують особливий світогляд, філософію. Тому ця тема є актуальною і потребує дослідження та обговорення.

Мета дослідження: з'ясувати проблеми та парадигми філософії грошей, дослідити їх сутність, зміст та вплив на життя суспільства.

Об'єкт дослідження: гроші як соціокультурний феномен, їх вплив на життя.

Предмет дослідження: гроші, як явище культури.

Завдання дослідження: проаналізувати значення феномена грошей у бутті людства.

Виклад основного матеріалу. У новому тисячолітті тема грошей стала неухильно присутньою у всіх аспектах людської комунікації: вони обговорюються, вивчаються у наукових дослідженнях і вбираються у мистецтво. Це було пов'язано з тим, що не кожен володів грошми, тому вони не вважалися «універсальним об'єктом». Гроші є невід'ємною частиною нашого життя, вони визначають цінність об'єкта як чогось, що може бути універсальним еквівалентом обміну іншими речами. Поява електронних грошей та кредитних карток. Гроші втрачають предметно-чуттєву форму, перетворюються в інформацію в чистому вигляді, як упорядкована знакова система, призначення якої – задавати алгоритм, порядок, матрицю функціонування метасистеми економічного життя [3, с.67]. Інформація перетворюється у субстанційну основу сучасної економічної реальності. Комунікативна природа грошей дає змогу бачити в них варіант спрощеної спеціалізованої мови. Відповідно культурну функцію грошей можна перетворити в Філософсько-світоглядні засади буття людини [3, с.67]. У всіх культурах тема грошей ніколи не мала нейтрального значення. Протягом історії, гроші були мірою визначення добра і зла. Вони відіграють невід'ємну роль у житті людей, вказуючи на їх ставлення до матеріальних цінностей. Довгий час історичний погляд на гроші був обмеженим, зосереджуючись виключно на їх вартісному вираженні. Сучасності втрачається інтерес до грошей як явища культури через об'єктивні причини. Глобалізація об'єднує гроші в єдиний простір, стираючи межі різниці грошових еквівалентів. Гроші починають сприймати виключно як економічно-кількісний феномен [2]. Гроші, як феномен культури, представляють собою цінність, яку людина сприймає у своїй свідомості як якісну або кількісну, числову характеристику свого ставлення до об'єкта. Ця цінність займає важливе місце в культурі і визначається її культурним статусом. Культурний статус грошей безпосередньо залежить від розвитку і типу культури, а саме від засобів і способів господарської комунікації [4, с.146]. Поступово з розвитком теорій про походження грошей виникає культурно-філософський підхід до коштів. Тому розрізняють такі основні теорії походження грошей - еволюційну і раціоналістичну. Еволюційна теорія свідчить, власне що в процесі еволюції деякі продукти перетворили в гроші шляхом підбору більш вдалого еквівалента [1, с.12-13]. У «силовому полі» двох типів раціональності, перебуваючи в кожен момент свого життя у ситуації вибору, людина знаходить у репрезентованих їй моделях поведінки два протилежні варіанти логічно правильних (кожна у рамках своєї системи значень) відповідей на одні й ті самі питання: цілорациональну систему смислів, квінтесенцією якої постають гроші, та комунікативну раціональність, яка орієнтує на консолідацію колективного «Ми». До розуміння ролі інструментальної раціональності грошей, на нашу думку, цілкомитов застосовні міркування В. Гьосле щодо інструментальної раціональності техніки: «Можна перейматися тим, що доводиться жити за часів, коли незворушність недоречна, та покладений на наше покоління тягар відповідальності, мабуть, повинен бути адекватним відчуттю причетності до епохи, в якій вирішується питання, залишатиметься людина господарем створеної нею техніки, чи техніка потягне її в безодню» [4, с. 119]. Як зауважує В. Гьосле, для цього їй потрібна філософія.

Висновки: Отже, так гроші за допомогою ринкових механізмів сприятимуть подальшій деградації нашої культури. Навіть при первинному розгляді ми бачимо, що осмислення грошей як феномена культури можливо. Також явно простежується, що буржуазне і православне бачення грошей виступає як антипод і вимагає більш детального, структурованого підходу.

Список використаної літератури

1. Васільєва І.А. Деньги как феномен культуры: к вопросу о границах культурфилософского исследования // Вестник Том. гос. ун-та. Культурология и искусствоведение. 2011. № 3. С. 12-18.
2. Мухортова А.В., Колесникова Г.И. Деньги как культурный феномен: философско-культурологический аспект//Журнал «Общественные науки», 2018. №5(46).
3. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Львів: Літопис, 2000. 318 с.
4. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. К.: Лібра, 2003. 247 с.

НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. Розуміння унікальних аспектів української культури сприяє співробітництву та розвитку міжнародних культурних зв'язків. Збереження та просування української культурної спадщини в світовому контексті сприяє багатогранному розвитку глобальної культурної різноманітності.

Мета дослідження: проаналізувати українську національну культуру в контексті надбань світової цивілізації. **Предмет дослідження** своєрідність української культури.

Об'єкт дослідження: українська культура.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив української культури на розвиток світової цивілізації.

Виклад основного матеріалу. Українська культура – це сукупність духовних і матеріальних цінностей, створених різними поколіннями українського народу упродовж безперервної його історії – від найдавніших часів до сучасності, форма організації життя і діяльності людей [1]. Вона органічно продовжує рідкісну красу української природи, створює разом з нею унікальне середовище і неповторний космос. Зasadничими принципами наукового пізнання української культури є положення про те, що вона виступає одним із сегментів культури всього людства, посідає пріоритетне місце і розвивається у нерозривному зв'язку з українським історичним процесом, а він, у свою чергу, виступає складовою світового історичного поступу. Всі титани української культури, насамперед Тарас Шевченко, Михайло Драгоманов, Микола Лисенко, Іван Франко, Леся Українка, Михайло Грушевський, Дмитро Чижевський та ін. не лише усвідомлювали себе частинкою української нації, ідентифікували себе з Україною, але й відчували ландшафт світової культури і не могли створювати свої шедеври поза зв'язком із нею як індикатором цивілізації [4]. Десять років тому Рада Європи оголосила «Київську ініціативу» – винятково важливий проект, спрямований на удосконалення культурної політики та популяризацію культурної спадщини України в Європі, розширення культурної співпраці в рамках європейської співдружності. «Київська ініціатива» отримала нове дихання внаслідок підписання Угоди про асоціацію України і ЄС, що відкриває додаткові можливості українцям для розширення доступу до культурних мереж, практик, досвіду і цінностей, яких нам суттєво бракує [3, с. 269]. Як відомо, кожна людина оволодіває тими національно-культурними цінностями, які були створені її попередниками з урахуванням надбань світової культури. Проте далеко не всі ці цінності доступні або й цікаві для кожної конкретної людини [2, с. 487]. Скажімо, не кожен може побачити в оригіналі картину Леонардо да Вінчі «Джоконда», яка знаходиться в Парижі у Луврі, або почути «живе» виконавче мистецтво видатних майстрів сучасності через недоступність придбання квитків на їхні виступи. Наприклад, хтось віддає перевагу класичній музиці, а хтось – сучасній естраді, рок-музиці і т.п., хоч сучасна висококультурна людина має розумітися на всьому розмаїтті культурного життя [3, с. 128]. Слід мати на увазі, що людина – не споживач, а насамперед творець культурних цінностей. Кожен з нас робить свій внесок у культуру суспільства, оскільки вона включає результати всієї діяльності, яка неминуче має культурний аспект.

Висновок. Українська культура є важливим чинником у світовому культурному ландшафті, і її вплив є значущим та різноманітним. Через свої видатних постатей у літературі та мистецтві, свою музичну спадщину, а також багатий комплекс народних ремесел, Україна вносить свій внесок у розмаїття світової культури.

Список використаної літератури

1. Павлюк С. П. Українська національна культура в контексті сучасних глобалізаційних процесів URL: <https://www.visnyk-nanu.org.ua/sites/default/files/files/Visn.2013/5/14.Pavlyuk.pdf>
2. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с.
3. Теорія та історія світової і вітчизняної культури. Курс лекцій. Київ: Либідь, 1993. 390 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Особливості української ментальності як основа національної самоідентифікації. / Т. Гончарук -Чолач, Н. Джугла. URL: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv

КИТАЙСЬКА ТРАДИЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження зумовлена, насамперед об'єктивними потребами в підготовці управлінських кадрів. Сьогодні просто зразково виконувати свої службові обов'язки чи копіювати «передовий досвід», або «досвід передових країн» вже недостатньо. Потрібні талановиті люди, які творчо мислять, розуміють характер суспільних процесів, що відбуваються в країні та загалом у світі, зміст глобальних кризових явищ і «тектонічних» зрушень, які зачіпають самі основи існування сучасної цивілізації, і взагалі просто порядні, професійні та патріотично налаштовані кадри, спроможні адекватно сприймати дійсність і запропонувати нестандартні рішення.

Мета дослідження: філософський аналіз проблем державного управління у Піднебесній.

Об'єкт дослідження: вивчення специфіки то особливостей китайської традиції філософського осмислення проблем управління.

Предмет дослідження: основні поняття, закономірності, принципи й методи управління, на основі яких функціонують і розвиваються соціальні системи будь-якого рівня на основі здобутків філософської традиції Давнього Китаю.

Завдання дослідження: простежити особливості виникнення та генези соціально-філософської думки Давнього Китаю; здійснити критичний аналіз впливу давньо-китайських філософських засад на соціальне та державне управління.

Виклад основного матеріалу. У кінці III тисячоліття до нашої ери на території центральних рівнин Китаю починала зароджуватись протодержава, яка в той час представляла собою, по суті, племінний союз. Цей період прийнято називати епохою Шан-Інь. Після чергової міжусобиці в Китаї настала епоха династії Чжоу (XI-III ст. до н. е.) - один з найцікавіших періодів в історії країни, в цю епоху виникають конфуціанство, моїзм та легізм - етико-політичні концепції, про управління людиною, суспільством і державою. З давніх-давен китайська соціальна система була чітко поділена на рівні, кожному з яких пропонувалися свої найсуворіші норми поведінки, причому ці приписи часом стосувалися навіть дрібниць. Наприклад, було точно відомо, в якому одязі кому ходити, яку їжу їсти, які обряди здійснювати. Вища аристократія так і називалася - «ті, хто їсть м'ясну їжу», в той час як на столі простолюдинів м'ясо не з'являлося, не тому, що його не вистачало на всіх, - причина полягала в ритуальних приписах [1, с. 11]. Вчення Конфуція не містить розділів, спеціально присвячених устрою держави, яка немає розділів про людину, або про суспільство. Конфуціанської модель доводиться реконструювати за окремими судженнями. Основні ж погляди Конфуція викладені в книзі «Лунь юй» («Бесіди і судження»). Його розуміння державного устрою ще більш цінне тому, що він сам був на державній службі, яка була успішною. Але Конфуцій не бачить держави окремо від суспільства і окремо від людини. Деякі його висловлення носять алегоричний характер і, тому, не можуть бути сприйняті однозначно. Це може спотворити суть вчення, як воно спотворювали з китайською бюрократію протягом багатьох століть [2]. У своєму вченні Конфуцій велике значення покладав на сімейні стосунки. «Якщо, - підкреслював він, - керувати народом за допомогою законів і підтримувати порядок за допомогою покарань, народ буде прагнути ухилитися (від покарань) і не буде відчувати сорому. Якщо ж керувати народом за допомогою чесноти і підтримувати порядок за допомогою ритуалу, народ знатиме сором, і він виправиться» [3, с. 29]. Для того щоб створити правила, які б залишалися життєздатними протягом довгого часу, Конфуцій пропонував використовувати принцип «хе» (гармонія, боротьба протилежностей). «Правила треба створювати через досягнення єдності, через розбіжності» [4, с. 32]. Для Конфуція і його Вчення був дуже важливий особистий приклад у реалізації правил. Цзинь-цзи («абсолютно мудрий») за Конфуцієм носій правил, не повинен знаходитися на віддалі від державного правління, а повинен навпаки бути активним членом суспільства і державним мужем. Саме на образі цзинь-цзи заснована ідея державного правління за допомогою лі. Конфуцій вважає особисту незалежність, такою що виділяє особистість від загальної маси. «Якщо людина не має почуття власної гідності, не бореться за нього, не може його відстояти, якщо людина не поважає самого себе, то у нього немає надії стати цзинь-цзи, або не державна особистість» [5, с. 123]. Отже, у своїх судженнях про державу він виділяв два соціальні прошарки: керуючі і керовані. Під керуючими він розумів цзинь-цзи як «шляхетного чиновника». Але це не означає, що тільки аристократи могли бути такого роду чиновниками, але він також допускав і приплив «свіжої крові» з інших соціальних груп [6, с. 5]. Як зазначав у своїй праці «Філософські проблеми державного управління» В. М. Князев: «Спираючись на традиційні погляди, Конфуцій розвивав патріархально-патерналістську концепцію держави. Держава трактується ним як велика сім'я. Влада імператора («сина неба») уподібнюється владі батька, а відносини правлячих і підданих - сімейним відносинам, де молодші залежать від старших» [3, с. 28]. Існував принцип: «Хто знатний - той багатий». Незнатний не міг бути не тільки багатим, але навіть заможним [3, с. 34]. Факт залишається фактом: протягом багатьох століть саме така система соціального поділу з її жорсткими правилами підтримувала стабільність в суспільстві і збалансовані стосунки між владою і народом, і дозволяла Китаю залишатись Китаєм [7, с. 114].

Висновок: Китайська цивілізація унікальна не просто тривалою історією свого існування, вона є ровесницею стародавнього Єгипту і Межиріччя, які давно вже канули в Лету. Але, перш за все, тією вражаючою властивістю протягом усього часу є здатність зберігати правонаступництво розвитку державності.

Список використаної літератури

1. Кіктенко В. О. Нарис з історії українського китаєзнавства. Київ: Вісник Інституту сходознавства ім. А. Кримського НАН України, 2002. С. 11-12.
2. Бабян С. Історія дослідження педагогічних ідей Конфуція у XX столітті у Китаї. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2012_43%281%29__26
3. Князев В. М., Бакаєв Ю. В., Василевська Т. Е. Філософські проблеми державного управління: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. В. М. Князева. К.: НАДУ, 2012. С. 20-49.
4. Малявін В. В. Китайська цивілізація / В. В. Малявін. М.: Астрель, 2000. 632 с.
5. Нересянц В.С. Історія правових та політичних вчень. М., 1997. 477 с.
6. Нікітін В. В., Александрович О. О. Організація державного контролю в Китаї: традиції та сучасний досвід державного управління. Харків, ХНЕУ ім. С. Кузнеця: Основа, 2015. С. 2-5.
7. Шумка М. Л. Історико-філософський аспект проблеми власності та управління / Михайлина Леонівна Шумка // Наук. зап. Терноп. держ. педагогіч. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Філософія. Випуск 7 Тернопіль, 2001. С. 112-116.

ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: проблема незнання термінів «людина», «індивід», «індивідуум», «індивідуальність». Проблеми самореалізації особистості обумовлюється не тільки нагальною потребою пошуку загальнозначущих підстав для побудови фундаментальних морально-ціннісних орієнтирів суспільного розвитку, але й необхідністю визначення їх ролі у процесі самореалізації особистості, яка пов'язується з проясненням змісту, структури і характеру функціонування індивідуальної ціннісної свідомості.

Мета дослідження: висвітлити проблеми інтереси та цінності розвитку особистості.

Об'єкт дослідження: сутність людини, спрямована на розвиток суспільства і утвердження в ньому особистості як найвищої цінності.

Предмет дослідження: потреби, інтереси та цінності у системі самореалізації особистості.

Завдання дослідження: проаналізувати сутність людини, як особистості, та потреби, інтереси, цінності її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Особистісний розвиток - це досить багатогранний процес, який дозволяє людині стати щасливою і самодостатньою одиницею соціуму [2]. Особистість - одне з основних понять філософської антропології. Особистість властива тільки людині і нікому більше в матеріальному світі. Характеристика особистості, її якостей відіграють важливу роль у розкритті суті філософського ставлення «універсум - людина», допомагаючи зрозуміти, чому світ людини так відрізняється від світу природи і чому він залишається людським тільки на основі збереження багатства індивідуальних відмінностей між людьми [3]. Часто люди заплутуються в поняттях «людина», «індивід», «індивідуум», «індивідуальність», але їх не можна прирівнювати один до одного, або взагалі ними нехтувати [6]. Оскільки людина є істота біосоціальна, то в поняття «людина» включаються як загально соціальні риси, носієм яких він є (мова, спілкування, інтелект, культура, діяльність), так і біологічні, бо носієм його соціальної сутності є людський організм [3]. Індивід – це представник роду людського. Індивіди - носії загальних властивостей, параметрів людини, в той же час ці параметри відмінні від інших біологічних видів нашої планети, а якщо в просторах Всесвіту існує розум, то людина як індивід матиме свої планетарні земні відмінності порівняно з неземними соціальними істотами. Біологічні та фізіологічні особливості людини - відбитки пальців, рогівка глаза, очне яблуко, тембр голосу, хода, постава, будова тіла і окремих його частин, нервова система [3]. Людину з притаманними соціальними рисами можна визначити як індивідуума, тобто володаря соціального своєрідності, соціальної неповторності: свої звички і ідеали, певні здібності і соціальні функції, особливості знань і умінь, своєрідний набір професійних якостей, виборчий коло спілкування, власний погляд на світ і своя оцінка що відбувається в ньому [3]. Наступний елемент, котрий виявляє сутність природи особистості, є інтерес. Інтерес - це усвідомлення потреб особистості. Це спрямованість дій індивіда залежно від можливості задоволення тієї чи іншої потреби, одна із рушійних сил поведінки та діяльності особи. Разом із потребами інтереси становлять основу цінності [4, с.190-191]. Цінність виступає як закріплене ставлення людини (ідеї, уявлення, переживання, установки) до елементів навколишнього світу, які визначають вибір засобів і методів діяльності і їх застосування в соціальній практиці. Цінностями можуть виступати предмети людських прагнень, устремлінь, бажань, а також процеси, явища, ідеї. Вони виявляються у формі ідеалу (абстрактне уявлення), в елементах матеріальної та духовної культури, соціальних цінностях [6]. Кожній людині притаманна індивідуальна ієрархія особистих цінностей, що дозволяє говорити про таке поняття, як шкала цінностей. Все це пов'язує духовну культуру суспільства з духовним світом людини. Цінності та потреби тісно взаємопов'язані [1, с. 139]. У координатах соціальних цінностей розвивається особливе сприйняття світу, яке може бути названо ціннісним на відміну від раціонального, утилітарного або споглядального. Самодостатнє значення для безпосередніх учасників діяльності (духовної особливо) набувають саме форми діяльності, її засоби та естетичний результат. У цінностях розкриваються не тільки найближчі результати дії для особи або групи, але і його певний сенс, який розкриється в ході подальшого розвитку подій. У структурі людської діяльності ціннісні аспекти взаємопов'язані з пізнавальними і вольовими; в самих ціннісних категоріях виражені «граничні» орієнтації знань, інтересів, уподобань різних суспільних груп і особистостей [7, с. 188]. Цінності тісно пов'язані нормами, хоча і розглядаються як різні регулятивні механізми. У понятті «цінність» підкреслюється момент бажаності, переваги, внутрішнього спонукання, в понятті «норми» - повинність, дотримання, примус. Цінності виконують істотні функції в процесі передачі досвіду. Вони, виступаючи у вигляді готових формул поведінки, які не потребують обґрунтування, полегшують засвоєння «чужого» досвіду, спрощують процес його передачі. Особливість цінностей - емоційний характер передачі, значимість авторитету передавального, обов'язковість проходження переданим правилам і приписам. Є багато спільного між категоріями цінність і мета, але все ж їх не треба отождествлювати. Спільним між метою та цінністю є те, що вони виконують регулятивні функції. Однак мета на відміну від цінності передбачає обґрунтування (визначення доцільності дії з урахуванням можливостей і потреб). Діяльність же, яку направляють цінністю, такого обґрунтування не вимагає [5, с.:101].

Висновок: Потреби, інтереси і цінності особистого розвитку є важливими аспектами життя кожної людини. Вони визначають, що нам дійсно важливо і що приносить нам задоволення і задоволення. Особистий

розвиток включає в себе постійне самовдосконалення, набуття нових знань і навичок, розширення своїх можливостей і досягнення свого потенціалу.

Список використаної літератури

1. Гуревич П.С. Основи філософії: Підручник. М.: Гардарики, 2000. 274 с.
2. «Особистий розвиток» URL:<https://rozvytok.top/category/osobyste-zhyttya/osobystyj->
3. «Людина як особистість» URL:https://stud.com.ua/17779/filosofiya/lyudina_osobistist
4. Степанов О.М. Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки. К.: Академвидав, 2005. 231 с
5. Юрій М.Ф. Людина і світ. К.: Дакор, 2006. 460 с.
6. Потреби, інтереси та цінності особистісного розвитку Козловський С. URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/35045/1/463.Pdf>
7. Визначення особистості URL: <http://pidruchniki.com/12810419/sotsiologiya/osobistist#140>

ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: проблема незнання термінів «людина», «індивід», «індивідуум», «індивідуальність». Проблеми самореалізації особистості обумовлюється не тільки нагальною потребою пошуку загальнозначущих підстав для побудови фундаментальних морально-ціннісних орієнтирів суспільного розвитку, але й необхідністю визначення їх ролі у процесі самореалізації особистості, яка пов'язується з проясненням змісту, структури і характеру функціонування індивідуальної цінності розвитку особистості.

Мета дослідження: висвітлення потреби інтереси та цінності розвитку особистості.

Об'єкт дослідження: сутність людини, спрямована на розвиток суспільства і утверджена в ньому особистості як найвищої цінності.

Завдання дослідження: проаналізувати сутність людини, як особистості, та потреби, інтереси, цінності її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Потреби людей у сприйнятті і створенні досконалого, піднесеного, що давало б їм духовну насолоду, викликали до життя мистецтво і естетичну свідомість. Вони виникли, як і інші відносини та форми свідомості, що їм відповідають, на основі суспільно-історичної, передусім виробничої практики людей [8, с.319]. Специфіка естетичної свідомості визначається її предметом, художньо-образним способом відображення дійсності і функціями. Естетична свідомість включає смаки, уявлення, думки, ідеали, погляди і теорії, які відображають естетичну цінність предметів і явищ об'єктивної дійсності, а також предметів і явищ, створених самою людиною. Відображення дійсності в естетичній свідомості здійснюється через поняття прекрасного і потворного, піднесеного і підлого, комічного і трагічного. Це відображення здійснюється на ідеологічному і буденно-психологічному рівнях [4, с. 15]. Людина має низку потреб. «Існування без потреб, – писав Л. Фейєрбах, – є марним існуванням. Те, що взагалі не має потреб, не має потреби в існуванні» [1, с. 57]. Потреби можна розуміти, по-перше, як стимули людської діяльності, по-друге, як суспільні відносини, у тому розумінні, що вони не існують поза суб'єктом, який має соціальну природу. Один із ключових аспектів визначення інтересів – це самопізнання. Це процес відкриття того, що насправді цікавить нас [2, с. 113]. Коли ми знаємо, що викликає в нас інтерес, ми здатні більш ясно бачити свої покликання та здібності. Зрозуміння власних інтересів допомагає нам знайти глибокий зміст у нашому житті. Наприклад, якщо ми виявляємо пристрасть до мистецтва, ми можемо розвивати свої творчі здібності та знаходити в цьому джерело особистого задоволення [6, с. 128]. Важливою частиною самопізнання є пізнання того, які інтереси відображають наші потреби і бажання. Наприклад, хтось може цінувати подорожі, оскільки це задовольняє його потребу у пригоди і відкриттях [3, с. 68]. Інший може знаходити радість у волонтерстві, оскільки це відповідає його потребі в соціальному зв'язку та допомозі іншим. Самопізнання, отже, допомагає визначити, що саме ми потребуємо для досягнення особистого щастя [5, с. 39]. Цінності визначають, що для нас є важливим у житті. Вони формують нашу мораль та моральні переконання. Розуміння своїх цінностей допомагає нам у прийнятті рішень, оскільки ми ставимо перед собою питання, чи відповідають ці рішення нашим цінностям [7, с. 205].

Висновок. Інтереси та цінності грають важливу роль у нашому особистому розвитку та усвідомленні нашого місця у світі. Розуміння цих аспектів допомагає нам визначити свій шлях у житті, приймати усвідомлені рішення та досягати глибокого особистого задоволення.

Список використаної літератури

1. Івашев Є. В. Людські потреби, інтереси, цінності як підґрунтя аксіології права / Є. В. Івашев // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2012. № 1(3). С. 57-64.
2. Венедіктова, І. Методологічні підходи до співвідношення понять «інтерес» і «потреба» при визначенні юридичної категорії «охоронюваний законом інтерес» / І. Венедіктова // Вісник Академії правових наук України. 07/2011. №3. С. 129-137.
3. Бандура О. О. Система цінностей права та її природні підвалини (основні риси) / О. О. Бандура // Антропологія права: філософський та юридичний виміри : ст. учасників міжнар. круглого столу (м. Львів, 3-5 груд. 2010 р.). Л. : Галиц. друкар, 2010.
4. Гуревич П. С. Основи філософії: Підручник. М. : Гардарики, 2000. 274 с.
5. Ільєнко Е. В. Філософія і культура. М., 1991. 160 с. (Стаття «Що ж таке особистість?»)
6. Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова «Історія філософії» КН Т, 2016 396 с.
7. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки. К.: Академвидав, 2005. 231 с.
8. Юрій М. Ф. Людина і світ. К : Дакор, 2006. 460 с.

ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА

Актуальність дослідження. Наш світ досить швидко розвивається, він вимагає зміни парадигми мислення, оскільки конкурентоспроможність визначається у сфері науки та освіти. Питання філософії успіху менеджера є досить актуальним на сьогодні, тому що з основних компонентів є досягнення успіху в професійній діяльності,

Мета дослідження: проаналізувати, як менеджер повинен справлятися із своєю роботою.

Об'єкт дослідження: причини успіху менеджера з точки зору філософського аналізу.

Предмет дослідження: філософія та теорія успіху менеджера.

Завдання дослідження: визначити основні переваги, недоліки менеджера в його роботі.

Виклад основного матеріалу. Філософія одна з найдавніших сфер духовного життя суспільства та з одного боку, є наукова дисципліна, оскільки до неї можна застосувати характерні наукові ознаки. Діяльність людини в суспільстві обумовлена певними філософськими засадами. Це чітко прослідковується у таких сферах буття, як управління соціальними процесам підприємницькою діяльністю та у структурі бізнесу. Менеджери у своїх діях, як правило, опираються на певні філософські засади. Успішною діяльністю суб'єкта економічної сфери є та діяльність, яка усвідомлена менеджером з філософських позицій. Філософія в загальному плані вивчає відношення «людина-світ», тоді як предметом філософії менеджменту і бізнесу є вивчення методологічних та світоглядних засад, організаційних процесів суспільства та творчих, філософських підходів у вирішенні конкретних проблем управління [1, с. 5]. Починаючи з XX ст. проблема «керівник-підлеглий» із сфери теоретичного вирішення поступово перейшла в систему теорій середнього рівня. На сьогодні загальні теоретичні положення, частково впливаючи на теорії середнього рівня та в реальному житті все більше проєктуються на рівні емпірії. Система «менеджер оточення» співвідноситься з системою «суспільні відносини», яке одиничне до загального. Чим швидше йде розвиток суспільних відносин, тим швидше менеджер може реалізувати свої знання, а звідси і свої можливості. Сьогодні і керівник, і його підлегли діють розкуто, вільно, з почуттям власної гідності. Звичайно, є певні обмеження і в їх діях. Якщо в умовах тоталітарної системи і керівник і його підлегли пов'язані політичними, ідеологічними, і економічними актами, то в умовах ринкових відносин економічна залежність, при відсутності політичної і ідеологічної, частково зберігає свою силу. Менеджмент – це одна із популярних галузей зайнятості зараз. Щодня дізнаєшся щось нове, щось вивчаєш. Менеджмент змушує відкрити у собі нові таланти, уміння, навички. Філософія успіху менеджера, полягає у поєднанні філософії розвитку, філософії успіху людини, філософії буття і діяльності людини. Якщо поставити перед собою ціль, якщо постійно розвиватись вміло використовувати усе що відбувається у житті, перетворювати час на різного роду користь тоді можна вивести універсальну теорію успіху. Менеджмент виник на основі філософії управління, саме із зародження філософської думки. Вся діяльність менеджера спирається на таку філософську парадигму, яка найбільше відповідає його вихованню, роль занять, оточенню, менталітету. Разом з тим, кожна епоха висувала певний тип мислення, який, співіснуючи з іншими, був все-таки домінуючим [3, с. 97]. На сьогодні підприємницька і менеджерська діяльність вивчається раціоналізмом, інтуїтивізмом, прагматизмом. В умовах сьогодення філософські основи менеджменту формують і саму філософно підприємництва, яка в сучасній економічній науці вивчається як [2, с. 82-83]. Ті форми сприймання життя і світу, які ми називаємо «філософськими», є витвором двох чинників: перший – це успадковані нами релігійні та етичні концепції; а другий – щось ніби дослідження, яке можна назвати «науковим», уживаючи цього слова в його щонайширшому розумінні. Кількісне співвідношення цих двох чинників у різних філософських системах коливається в дуже широких межах, проте наявність обох їх до певної міри визначає філософію як таку [4, с. 5]. Слову «філософія» надавали дуже різних значень, то вужчих, то ширших. Я пропоную вживати його в дуже широкому значенні, яке спробую зараз викласти. В моєму розумінні цього слова філософія є щось проміжне між теологією й наукою. Подібно до теології, вона містить розважання щодо предметів, точне знання яких поки що не досягнуте й не піддається доведенню; проте, подібно до науки, вона апелює скорше до людського розуму, ніж до авторитету – авторитету чи то традиції, чи то одкровення. Все *точне* знання – беруся твердити – належить до науки; всі *догмати* про те, що виходить за межі точного знання, належать до теології [5, с. 65].

Висновок. Як свідчать дослідження вчених з економічно розвинених країн (Дейл Карнегі, Наполеон Хілл та ін.), а також українських (М. Павловський, І. Соскін, В. Черняк та ін.), без ґрунтового філософського осмислення економічних процесів, без вибору певної філософської парадигми діяльність менеджера, звичайно, можлива, але вона, як правило, позначена рядом прикрих помилок, прорахунків, яких можна було б уникнути, спираючись на основи філософських парадигм, дотримуючись філософських методів пізнання.

Список використаної літератури

1. Синго Сибата. Умственный труд и творчество // Вопр. философии. 1980, №1-2. С. 5.
2. Рассел Б. История западной философии. К.: Основы, 1995. С. 82-83.
3. Шевченко В.І. Концепція пізнання в українській філософії. Курс лекцій для вищих навчальних закладів. К., 1993. 500 с.
4. Рассел Бертран. История западной философии. К., 1995. С. 5-14.
5. Щекин Г. В. Практична філософія менеджера. К., 1994, 396 с.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження: Ця проблема залишається актуальною у зв'язку зі зростанням економічної нестабільності, швидкою зміною технологічного прогресу та впливом глобалізації. У цьому контексті люди стикаються з новими викликами у збереженні та збільшенні свого матеріального благополуччя, а також у визначенні особистих цінностей та життєвих пріоритетів.

Мета дослідження: аналіз впливу економічних, соціокультурних та технологічних факторів на сприйняття та роль грошей в сучасному суспільстві.

Об'єкт дослідження: значення грошей для людини ХХІ століття.

Предмет дослідження: взаємозв'язок між економічним, соціокультурним та технологічним середовищем та сприйняттям грошей, фінансовими уподобаннями, цінностями та стратегіями особистого фінансового управління у сучасному світі.

Завдання дослідження: з'ясувати взаємозв'язок між значенням грошей та сучасним економічним, соціокультурним та технологічним середовищем.

Виклад основного матеріалу. У сучасному суспільстві гроші відіграють важливу роль, зазначаючи не лише матеріальний статус, але і визначаючи особисті та соціальні цінності. Зростання економічної нестабільності, швидка технологічна революція та вплив глобалізації роблять цю тему особливо актуальною. Сприйняття грошей визначається економічними умовами епохи. Сучасний світ стикається з новими викликами у забезпеченні фінансового благополуччя. Люди стають більш чутливими до коливань економіки, шукаючи ефективні стратегії управління власними фінансами [1, с. 47]. Соціокультурні фактори грають важливу роль у формуванні відношення до грошей. Значення, яке призначає людина грошам, може залежати від культурних цінностей та соціальних норм. Важливо враховувати індивідуальні та колективні уявлення про успіх і достаток [2, с. 81]. Технологічний прогрес також несе великі зміни у сприйнятті грошей. Віртуалізація фінансових операцій, криптовалюти та інші інновації розширюють можливості фінансової взаємодії, одночасно ставлячи під сумнів традиційні уявлення про гроші та їхню роль [3, с. 113]. На тлі зростання економічної нестабільності важливо розглядати також психологічний аспект значення грошей. Стресові ситуації, пов'язані з фінансовими труднощами, можуть значно впливати на психічне здоров'я та загальний стан особистості. Розуміння взаємозв'язку між емоційним станом та фінансовими рішеннями є ключовим для розробки ефективних програм фінансової психології [4, с. 69]. Необхідно також враховувати гендерний аспект при вивченні значення грошей у сучасному світі. Різні гендерні групи можуть виявляти різні уподобання та стратегії управління фінансами, що має значення для розробки ефективних фінансових програм [5, с. 223].

Висновок: Загалом, розуміння значення грошей для людини у ХХІ столітті потребує інтегрованого підходу, що об'єднує економічні, соціокультурні, технологічні, психологічні та гендерні аспекти. Вивчення цієї теми допоможе краще розуміти сучасні фінансові виклики та розвивати стратегії, які дозволяють ефективно управляти грошовими ресурсами в умовах сучасного глобального суспільства.

Список використаної літератури

1. Сміт, І. Економічна нестабільність та її вплив на фінансове планування. Економічні дослідження, 2020. С.45-56.
2. Культурна Ідентичність та Споживання: Вплив на Уявлення про Гроші. Журнал Соціокультурних Досліджень, 2019. С.78-92.
3. Технологічні Інновації у Фінансах: Вплив на Фінансову Свідомість. Журнал Інноваційних Технологій, 2021. С.112-125.
4. Фінансова Психологія та Емоційний Стан: Аналіз Взаємозв'язку. Психологічні Дослідження, 2022. С.67-81.
5. Гендерні Різниці у Фінансових Стратегіях та Уподобаннях. Гендерні Дослідження, 2022. С.210-225.

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність дослідження. Гроші відіграють значущу роль в суспільстві, впливаючи на культуру мислення та цінності. З розвитком фінансових технологій, глобалізацією та змінами у способах зберігання та передачі валюти, ця тема стає ще більш актуальною.

Мета дослідження: розгляд еволюції грошей як засобу обміну та збереження вартості, та їх вплив на культуру мислення в історичному та сучасному контекстах.

Предмет дослідження: еволюція грошей, включаючи їхню форму, функції та значення в суспільстві.

Об'єкт дослідження: вплив грошей на культуру мислення в суспільстві.

Завдання дослідження: аналіз історичного розвитку грошей та їхньої ролі у суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Гроші виникли і розвинулися внаслідок потреби людей узгоджувати свої позиції та інтереси у господарській діяльності. Тому для розуміння соціальної природи грошей важливо побачити їх як медіум соціальних комунікацій [4, с.35]. Їх виникнення детермінувало вироблення і кодування у знаковій формі нових вербальних, поведінкових, ситуативно-речових кодів, змістом яких стали конвенційно прийняті правила, що регулювали нові, до того часу не чинні, форми поведінки людей. Гроші перетворилися від обмінного засобу в символ вартості. Від металевих монет і паперових купюр до цифрових банківських операцій та криптовалют, спосіб, яким ми представляємо гроші, постійно змінюється. Ця еволюція вплинула на наше мислення і сприйняття грошей як важливої складової нашого життя [1, с. 9]. Гроші визначають наші цінності та пріоритети. Вони впливають на те, як ми оцінюємо успіх, щасливе життя та соціальну позицію. Культура мислення формує наше сприйняття конкуренції, співпраці, споживання та інших аспектів суспільства [1, с. 14]. У процесі еволюції грошей можна виділити такі етапи: виникнення та розвиток ненасильницьких форм обміну матеріальними цінностями між людьми [3, с. 108]. Поява монетних грошей як граничного рівня репрезентації організованої суспільної волі у сфері обміну товарів: завершується процес «розходження» значення окремого товару та значення універсального еквіваленту всіх товарів, утвердження самостійного буття соціального символу, який не має (як правило) іншого застосування, ніж представництво соціальних значень інших речей. Виникнення банкнот, зроблених з паперу, але розмінних на золото – фізичне відділення у просторі і часі знаку – паперу, засвідченого певним законним чином – від його значення, тобто золотого забезпечення [2, с.202]. Кінець світової валютної системи, заснованої на золоті, відмова від золотого забезпечення паперових грошей і перехід до забезпечення соціального. Поява електронних грошей та кредитних карток. Гроші втрачають предметно-чуттєву форму, перетворюються в інформацію в чистому вигляді, як упорядкована знакова система, призначення якої – задавати алгоритм, порядок, матрицю функціонування метасистеми економічного життя.

Висновок. Еволюція грошей в розвитку культури мислення відображає важливі зміни в суспільстві та нашому сприйнятті цінностей. Філософський погляд допомагає розкрити ці зміни та вирішити складні етичні та соціальні питання, пов'язані з грошима. Такий аналіз є важливим для створення більш справедливого та гармонійного суспільства, де гроші відіграють позитивну роль у розвитку культури мислення та цінностей.

Список використаної літератури

1. Богачов Р. Принципи побудови та аналізу взаємовідносин у соціально-економічних системах // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія, психологія, педагогіка, 2004 №10. С. 7-15.
2. Братаніч Б. Проблемне поле дослідження філософських основ маркетингу // Мультиверсум. Філософський альманах. К.: Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України, 2005. Вип.47. С. 200-207.
3. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Львів: Літопис, 2000. 318 с.
4. Гончаров В. В. Гроші в контексті аксіологічного аналізу/ В. В. Гончаров // Мандрівець. 2008. № 4 (75). С. 33-37.

ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Вплив виробництва на спосіб життя суспільства обумовлена тим, що виробництво є основою існування і розвитку суспільства. Воно забезпечує людей матеріальними благами, необхідними для їхнього існування і розвитку, а також формує соціальні відносини і духовну культуру суспільства. У сучасному світі виробництво розвивається з небувалою швидкістю. Це пов'язано з науково-технічним прогресом, глобалізацією економіки та іншими факторами. Швидкі зміни в виробництві неминуче впливають на спосіб життя людей. Тому вивчення впливу виробництва на спосіб життя суспільства є актуальним завданням філософії. Загалом, можна сказати, що виробництво є ключовим фактором, що визначає спосіб життя суспільства. Воно впливає на всі сфери життєдіяльності людей, від матеріальних умов їхнього існування до духовних цінностей.

Мета дослідження: розкрити взаємозв'язок між виробництвом і способом життя суспільства, визначити основні тенденції впливу виробництва на спосіб життя суспільства.

Об'єкт дослідження: взаємозв'язок між виробництвом і способом життя суспільства.

Предмет дослідження: вплив виробництва на матеріальні умови життя людей, соціальні відносини і духовну культуру суспільства.

Завдання дослідження: проаналізувати теоретичні підходи до дослідження взаємозв'язку між виробництвом і способом життя суспільства та провести соціологічне дослідження впливу виробництва на спосіб життя людей.

Виклад основного матеріалу. Вплив виробництва на спосіб життя суспільства є невід'ємною частиною філософії. Виробництво, як ключовий елемент економічної діяльності, має неабиякий вплив на різні аспекти життя суспільства [1, с. 102]. Перш за все, виробництво визначає доступність та якість товарів і послуг для населення, може сприяти підвищенню рівня життя, забезпечуючи людей товарами і послугами. Явище несе більше позитивний характер, підтвердження цьому слова які були сказані Гербертом Маркузе: «Виробництво створює не тільки матеріальні блага, але й формує наші бажання, потреби та спосіб життя, підпорядковуючи нас логіці ринку». Другий аспект впливу виробництва на спосіб життя суспільства полягає в його соціально-економічних наслідках. Виробництво створює робочі місця та сприяє економічному зростанню, що підвищує рівень зайнятості і доходів населення та може позитивно впливати на їхній спосіб життя [2, с. 55]. Виробництво об'єднує людей в трудові колективи, формує соціальні групи і класи. Впровадження нових технологій може призвести до зміни структури зайнятості і соціальної нерівності. Виробництво забезпечує людей матеріальними благами, необхідними для їхнього існування і розвитку, що дозволяє людям підвищувати свій життєвий рівень. З цього приводу яскраво виділяються слова написані Карлом Марксом: «Виробництво не тільки формує матеріальні умови життя, але також визначає соціальні, політичні та ідеологічні процеси у суспільстві». Це проявляється в зростанні тривалості життя, якості харчування, рівня освіти і охорони здоров'я [5]. Проте, третій аспект впливу виробництва на спосіб життя суспільства пов'язаний з його негативними наслідками. Промислове виробництво може спричинити забруднення навколишнього середовища та зниження якості повітря, води та ґрунту. Це може мати шкідливий вплив на здоров'я людей та екологічну стійкість суспільства [6]. Багато видів виробництва потребують великої кількості природних ресурсів, що може призводити до їхнього вичерпання та нераціонального використання природних багатств. Стосовно негативної сторони впливу виробництва висловлювався Фрідріх Енгельс: «Виробництво в сучасному капіталістичному суспільстві призводить до експлуатації праці та нерівності, що породжують соціальні конфлікти та незадоволення». Останній аспект впливу виробництва на спосіб життя суспільства - це його культурний вимір [7]. Виробництво впливає на формування цінностей, норм та стереотипів поведінки у суспільстві. Вплив масового виробництва на споживання та рекламу може спонукати до матеріалізму та споживацької культури, що може в найгіршому випадку призвести до деградації духовної культури. Водночас, виробництво мистецтва та культурних цінностей може сприяти розвитку творчості та самовираження у суспільстві.

Висновок. Виробництво є ключовим фактором, що визначає спосіб життя суспільства. Воно впливає на всі сфери життєдіяльності людей, від матеріальних умов їхнього існування до духовних цінностей. Тому вивчення впливу виробництва на спосіб життя суспільства є важливим завданням філософії. Отже, вплив виробництва на спосіб життя суспільства має багато аспектів. Він визначає доступність товарів і послуг, впливає на соціально-економічні показники, може мати негативні наслідки для навколишнього середовища та культурного розвитку. Розуміння цього впливу дозволяє суспільству здійснювати свідомі вибори та приймати рішення, спрямовані на створення стійкого, екологічно збалансованого та культурно багатого способу життя.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. К., 1996. 369с.
2. Воронкова В. Філософія глобалізації: соціантро-пологічні, соціо-економічні соціокультурні виміри. Монографія. Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010. 272с.
3. Щерба С. П., Заглада О. А Філософія: Підручник К., 2011. 547 с.
4. Ільян В. В., Кулагін Ю. І. Філософія: Підручник К., 2002. 452 с.

5. Матеріальне виробництво з точки зору соціальної філософії. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13231/>.
6. Філософське розуміння матеріальних основ розвитку суспільства. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12709/>.
7. Тоффлер Э. Третья волна URL: https://royallib.com/book/toffler_elvin/tretya_volna.html

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність дослідження: гроші є регулятором не тільки економічних відносин, але й міжособистісними відносин. Вони постають критерієм формування цінностей і норм суспільних інтересів. Вони охопили абсолютно всі прояви людського буття. Не можливо розглянути тему «гроші як феномен культури» без таких понять як «цінність», «культура», «розвиток», «історія», «філософія».

Мета дослідження: розглянути та дослідити сутність грошей, їх зміст та вплив на суспільне буття; визначити місце та роль феномена грошей у суспільстві та його вплив.

Об'єкт дослідження є феномен грошей, їх вплив на життя та суспільство.

Предмет дослідження є філософський та соціальний аналіз грошей як культурного феномену, що є сферою соціального буття.

Завдання дослідження: аналіз грошей як феномену культури, їх вплив на зміст ментальних парадигм.

Виклад основного матеріалу. Тема грошей в новому тисячолітті активно відтворюється у всіх видах людської комунікації: про гроші говорять між собою, пишуть в ЗМІ, вивчають в дослідженнях, їх розглядають як об'єкт і предмет мистецтва. Натомість пару сотень років назад про гроші взагалі не було прийнято говорити. Гроші не були «всезагальним предметом», тому що ними володіли далеко не всі. Гроші – це невід'ємна частина життя, вони фіксують міру цінності певного об'єкта як речі, здатної бути загальним еквівалентом обміну інших речей. Гроші з'явилися і розвинулися внаслідок необхідності людей узгоджувати власні позиції і інтереси в господарській діяльності. Відомо, що в будь-якій культурі існують категорії родючості і процвітання. І позиціонуються вони виключно як позитивні, як ті що забезпечують саме життя людини. Тому і тяга до грошей як до знаку, що втілює цей достаток, притаманне будь-якому індивіду навіть на рівні неусвідомленої мети. А в якій мірі і в якій ролі гроші проявляються в реальному житті кожного встановлює культуру того чи іншого народу, часу і т.д.. Наприклад, Античність і Новий час прихильно відносились до «питання» грошей, а християнство пропонувало протилежне трактування. В Україні, на відміну від Європи, наявність грошей не гарантувало суспільної поваги свого власника, їх відсутність не рахувалось гріхом. Проте у всіх культурах тема грошей ніколи не мала нейтрального значення, протягом всієї історії саме тут стикались головні позиції добра і зла. Гроші відіграють незамінну роль у житті людей, вказують на ставлення до різних матеріальних благ. В цьому аспекті історичний погляд на гроші був досить вузьким, адже гроші звикли бачити тільки в їх вартісному вираженні. Ні про яку культуру унікального початку не могла йти мова. Сьогодні втрата інтересу до грошей як до феномену культури відбувається в силу об'єктивних причин. Процес глобалізації об'єднує гроші в цілий простір, як ніби стираючи всі межі відмінності грошових еквівалентів. Гроші починають сприймати виключно як економічно-кількісний феномен [2]. Гроші як феномен культури - це цінність (цінність - це фіксована в свідомості людини якісна або кількісна, числова, характеристика його ставлення до об'єкта), що займає певне місце в культурі. Це місце є культурним статусом грошей. Культурний статус грошей - це щось само собою зрозуміле, по суті «душа грошей». Культурний статус грошей безпосередньо залежить від розвитку і типу культури, а саме від засобів і способів господарської комунікації [4, с.146]. Поступово з розвитком теорій про походження грошей виникає культурно-філософський підхід до коштів. Тому розрізняють такі основні теорії походження грошей - еволюційну і раціоналістичну. Еволюційна теорія свідчить, власне що в процесі еволюції деякі продукти перетворили в гроші шляхом підбору більш вдалого еквівалента [1, с.12-13]. А інша концепція - раціоналістична, оцінює кошти як міру ціни, яка має можливість колихатися як в більшу, і в меншу сторону. Досить пригадати, що будь-який товарообмін пропонував особистий певний еквівалент у вигляді коштів, який нерідко змінювався. Це часто приводило людей в сум'яття [2]. Крім економічних (комерційних) теорій про походження грошей, існують філософські теорії. У всіхляких умовах, коли люди звикли бачити гроші виключно в мірі їхньої вартості, вони є універсальним еквівалентом, який позбавлений оригінального початку. Але первинне осмислення коштів стартувало якраз з філософії культури, яка запропонувала певний нюанс сприйняття засобів. Ще вона показала на деякі обмеження в суспільстві, які не всякий раз дозволяли бути грошам «універсальною» річчю [1, с.12-18]. Вважається, що культура формує ставлення людини до грошей, але не навпаки. Культура формує ставлення людини до грошей, а гроші, що потрапили в контекст певної культури і – що більш важливо, - стали знаряддям певних суспільних груп, активно формують культуру [4, с.147]. Однак, незважаючи на це, у всіх культурах грошам відводилася особлива роль. Ступеню універсальності гроші зобов'язані тієї ролі, яку їм відводить культура, і зрозуміти цю роль ми можемо опосередковано через неї. Це дає нам право розглядати гроші через культурні традиції, звичний уклад життя. Ми стикаємося з історичним досвідом і бачимо, що поведінка людей детермінується не тільки фінансовою раціональністю. Гроші не виглядають нейтрально, вони є каменем спотикання при міркуванні про добро і зло. В ролі економічного інструменту вони не завжди уживаються з моральним законом. Люди крім раціональних завжди керуються соціокультурними мотивами. Гроші проявляють себе в тій ролі, яка відводиться їм в культурі. Вона гармонізує матеріальне, організовує економічне життя людей, пов'язує притаманну культурі ментальність і господарський світ. Гроші в економічній формулі забезпечують формування кількісних оцінок і це їх феномен. Але моральний світ, хоч і може бути фрагментарним, ніколи не буде дискретним. Кількісні оцінки в моральному законі не працюють, бо його не цікавить величина, його головне завдання – цілісність. Коли гроші починають формувати мету, що ми і маємо у суспільстві споживання, це приводить лише до розпаду моральної

картини світу. Краху зазнає не сама економічна формула, а економіка в цілому, яка і складається з засобів, мети та способів її досягнення [5].

Висновки гроші – невід’ємна частина нашого життя. Роль грошей є результатом їх функціонування і виявляється в їх впливі на певні економічні та соціальні процеси. Феномен грошей цілком піддається культурно-філософському дослідженню, Якщо не зводить культуру до поняття ринку, а роль грошей – до їх функцій в економіці. Роль грошей в культурі транслюється з покоління в покоління, адаптує і приймає в себе новий досвід сприйняття грошей, перетворюючись в комплекс архаїчних, само собою зрозумілих уявлень про гроші. Тим часом очевидно, що кількісний аспект грошей витіснив якісні знання про них, спочатку закладені культурою, в зв’язку з чим виникає необхідність культурного Усвідомлення ролі грошей.

Список використаної літератури

1. Васільєва І.А. Деньги как феномен культуры: к вопросу о границах культурфилософского исследования // Вестник Том. гос. ун-та. Культурология и искусствоведение. 2011. № 3. С. 12-18.
2. Мухортова А.В., Колесникова Г.І. Деньги как культурный феномен: философско-культурологический аспект//Журнал «Общественные науки», 2018. №5(46).
3. Сімків М. Соціально-психологічні аспекти ставлення до грошей. 2010. С.209-218.
4. Сухова І. А. Деньги как феномен культуры. 2009. С.146-148.
5. Ткач В. Гроші і мораль: уроки кризи. 2009.

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: на сучасному етапі розвитку українського суспільства все з більшою гостротою постає проблема відродження культури та духовності, що базується на формуванні потужної системи глибинних морально-етичних цінностей.

Мета дослідження: аналіз суспільного життя в Україні та розкриття духовних цінностей на основі потреб людського буття. **Об'єкт дослідження:** розвиток духовного життя української держави.

Предмет дослідження: проблеми суспільства і людської цивілізації.

Завдання дослідження: проаналізувати розвиток духовного життя в українській державі.

Виклад основного матеріалу. Зміна думок на тему впливу духовної сфери на процес будівництва Української держави, визначаючи, що культурні та етичні аспекти є важливими показниками цивілізації для кожної нації, і без них існування нації неможливе, стає все більше актуальним. У цьому контексті набуває значення спрямована на піднесення духовного рівня українського народу, а також на формування стійкої системи глибоких моральних та релігійних цінностей в його свідомості, оскільки саме ці цінності лежать в основі мотиваційного поля для індивідів і суспільства в цілому. Якщо як індивідуум, так і суспільство відзначаються високими гуманістичними цінностями, то мети та засоби для їх досягнення також мають бути спрямовані на високий рівень і відзначатися гуманністю. Тільки такий підхід дозволяє реалізувати поступовий економічний, політичний та духовний розвиток нашої країни, оскільки ці сфери є взаємопов'язаними та тісно переплетеними. Можна відзначити, що питання духовності та культури не обмежуються лише усвідомленням цінностей, а також включають в себе різноманітні аспекти, такі як розвиток мистецтва, літератури, освіти та релігійної сфери, які спільно впливають на формування національної ідентичності та сприяють побудові суспільства з більш високим рівнем культури і гуманізму [1]. Епіцентром і рушієм культурного життя в Україні відігравала головну роль православна церква. У протистоянні польському католицизму вона символізувала українську національну ідентичність. Однак ця національна ідентичність почала втрачати свою актуальність з приходом на історичну сцену Російської імперії, яка прийняла роль сторожа всього православ'я, включаючи і українське. Поетапне поглинання української церкви імперським духовним «установленим ладом» супроводилося припиненням автономії Гетьманщини. У цьому контексті важливо відзначити, що Російська імперія використовувала церкву не лише як релігійну установу, але й як інструмент політичного контролю та підтримки свого впливу на українські землі. Це спричинило значний розкол в українському суспільстві та подальше обмеження можливостей для відновлення національної ідентичності та культурного розвитку [2]. Проблема, що турбує наше суспільство та людську цивілізацію, полягає в тому, що багато індивідів відчують втрату внутрішньої агапе, і це призводить до зростання гріхів. Особливо це помітно у сфері політики, де людина може вчинити численні недобросовісні порушення на шляху досягнення влади. Влада повинна застосовувати силу закону для припинення злочинності та встановлення порядку в державі. Справжня лідерська влада повинна служити правоті та проводити народом по шляху духовного розвитку, вказуючи на важливість християнських моральних цінностей не тільки словами, але й власним прикладом. Однак, якщо влада використовує всі засоби, щоб підкорити народ та просуває лише свої корисні інтереси, це призводить до численних проблем. Наприклад, коли князь Володимир Великий прийняв хрещення Русі, інші рушніці, він став дуже рішучим, оскільки в країні виростали розбійники. Християнські священики наголосили, що Бог наділив його владою та мечем, не лише для того, щоб він наводив порядок у державі, але й для забезпечення законної влади та суворості в управлінні [3]. У будь-якому аспекті суспільства духовність грає свою роль і виявляється через різноманітні аспекти і прояви. Тому аналіз місця та впливу духовних аспектів на суспільні явища та процеси вважається важливою частиною вивчення закономірностей суспільного життя. Духовність може включати в себе релігійні переконання, моральні цінності, культурну спадщину та інші аспекти, які формують і визначають поведінку та взаємодію індивідів у суспільстві. Розуміння цих аспектів дозволяє глибше розглядати суспільні процеси та прогнозувати їх розвиток, а також розробляти ефективні політики та стратегії для покращення суспільного благополуччя [4].

Висновок: Таким чином, теоретичний розвиток аспектів духовного життя суспільства та його культури має особливу важливість для галузей практичної діяльності, де духовність грає суттєву, а часом і вирішальну роль. Методологічне значення цих концепцій пояснюється їх включенням до системи основних категорій соціальної філософії, які відображають ключові явища суспільства в цілому та розкривають взаємозв'язки між ними.

Список використаних джерел

1. «Духовні цінності як основа відродження української нації». URL://https://sd.net.ua/2009/09/27/dukhovn_cnnost_jak_osnova_vdrodzhennja_ukrainsko_nac.html
2. «Духовне життя Українського суспільства». URL://<https://uahistory.co/book/ukrsuspilstvo/35.html>
3. «Духовні цінності як основа відродження української нації». URL://https://sd.net.ua/2009/09/27/dukhovn_cnnost_jak_osnova_vdrodzhennja_ukrainsko_nac.html
4. «Духовне життя суспільства і культура». URL://https://pidru4niki.com/1499052837620/filosofia/duhovne_zhittya_suspilstva_kultura

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження: Актуальність проблеми формування сучасної української нації визначається складністю сучасних політичних, економічних та соціокультурних викликів. Україна як незалежна держава шукає свій ідентичний шлях у контексті глобалізації та культурних змін. Розбудова єдиної нації є важливим завданням, оскільки сприяє зміцненню національної єдності, внутрішньому миру та стабільності, а також формує позитивний імідж України на міжнародній арені. Процес інтеграції та взаєморозуміння різних культурних, етнічних та мовних груп в Україні вимагає пошуку спільних цінностей та підтримки різноманітності як ключового аспекту формування сучасної української ідентичності.

Мета дослідження: проаналізувати основні проблеми формування сучасної української нації.

Об'єкт дослідження: Українська нація.

Предмет дослідження: проблематика формування сучасної української нації.

Завдання дослідження: проаналізувати основні проблеми формування сучасної української нації.

Виклад основного матеріалу. Формування єдиної національної ідентичності серед громадян України є важливою та ключовою проблемою для українського суспільства, визначаючи його подальший розвиток як повноцінної нації. Проблема формування сучасної української нації є важливою та актуальною для сучасного українського суспільства. Однією з ключових складових цієї проблеми є мовна розбіжність між різними регіонами України, що може спричиняти нерозуміння та конфлікти між мовними групами. Крім того, історичні події та вплив інших культурних та політичних чинників також впливають на формування національної ідентичності [3, с. 294]. Розбудова демократичної держави, зміцнення громадянського суспільства та розвиток освіти є важливими кроками у вирішенні цієї проблеми [1, с. 676]. Проблема формування сучасної української нації набуває особливої гостроти через війну між росією та Україною. Цей конфлікт створює складні виклики для української ідентичності та національної єдності. Військові події впливають на сприйняття українцями своєї національної самобутності та активізують пошук шляхів її зміцнення. Умови війни вимагають розглядати формування української нації як процес, що здійснюється в умовах стресу та викликів, яких немає у спокійних періодах. Ситуація відкриває питання щодо патріотизму, гідності та національної гордості, що є ключовими елементами формування національної ідентичності в умовах війни. Важливим аспектом є інтеграція тимчасово переміщених осіб, які змушені залишати свої домівки через військові дії, у склад української нації [4, с. 174]. Цей процес має велике значення для побудови єдиної і взаєморозуміючої країни. Українська нація є складною та глибокою реальністю, яка формується на основі спільних історичних, культурних та моральних цінностей. Філософія розглядає українську націю як носія унікальної ідентичності, яка втілює в собі величні ідеї та традиції. У цьому контексті, національна свідомість сприймається як важливий елемент формування ідентичності, що об'єднує громадян та наділяє їх спільними цілями та переконаннями. Філософія підкреслює значення самовизначення та самоідентифікації української нації, враховуючи індивідуальність кожної особистості як частини цього великого цілого [2, с. 45]. Однією з причин, яка гальмує інтенсивний та всебічний розвиток української держави, є відсутність сформованої державної нації. Труднощі у формуванні нації пов'язані не лише з пострадянською спадщиною та викривленою світоглядною позицією громадян України. Ще однією ключовою причиною є те, що сучасна українська нація формується не лише на основі одного етносу, але, принаймні, на базі двох основних – українського та російського [5]. Необхідно розуміти, що існують різниці між цими етносами, і важливо враховувати ці світоглядні розбіжності. Саме вони у значній мірі гальмують процес формування сучасної державної нації в Україні. Українське суспільство стоїть перед завданням перетворити себе у саморегульований соціальний організм, який здатний до прогресу і самооновлення. Це можливо досягти шляхом створення сприятливого середовища для об'єднання у єдину етнонаціональну спільноту, що включає різні соціальні та етнічні групи. Ураховуючи несприятливі зміни в етнічних ідентичностях в Україні, які відбулися у минулому через примусові втручання, перспектива відновлення та розвитку ідентичності населення залежить від повноцінної участі у цьому процесі політичних і соціальних інституцій.

Висновок: Формування сучасної української нації вимагає комплексного підходу, який враховує мовні, культурні, історичні та соціальні аспекти, з метою зміцнення національної єдності та сприяння гармонійному розвитку суспільства. Важливим елементом української національної ідентичності є розмаїття культур, мов та традицій, які можуть бути корисною, а не проблемою, що збагачує національний спадок. Нарешті, патріотизм та гідність відіграють важливу роль у формуванні національної самосвідомості. Ці цінності можуть об'єднати різні соціокультурні групи та допомогти подолати виклики, що виникають через війну.

Список використаної літератури

1. Ваврик Н. Проблема формування сучасної української нації. Соціально-політичні комунікації як чинник консолідації та демократизації українського суспільства: щорічн. наук. праць / відп. за вип. Т. В. Гончарук (Чолач). Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 676.
2. Гончарук Т.В. Ментально-філософські засади національного буття, їх детермінуючий вплив на суспільні процеси. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 44-71.

3. Горбань Т.Ю. Проблема формування нації та національної свідомості у поглядах українських громадсько-політичних діячів початку XX ст. Проблеми історії України XIX – початку XX ст.: Зб. наук. пр. 2011. Вип. 18. С. 294-301.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г. СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуальність дослідження: виходить далеко за рамки минулого і відзначається її важливістю для сьогодення і майбутнього. Григорій Сковорода, філософ і мислитель, лишив нам спадок ідей гідності, ідей внутрішньої свободи та моралі, які мають велике значення для сучасного українського суспільства.

Мета дослідження: проаналізувати вплив ідей Г. Сковороди на розвиток сучасної української філософії, культури, освіти та суспільства.

Об'єкт дослідження: вплив ідей Г. Сковороди на різні аспекти українського суспільства.

Предмет дослідження: ідеї та філософські концепції Г. Сковороди.

Завдання дослідження: аналіз і вивчення поглядів Г. Сковороди на гідність, внутрішню свободу, мораль та освіту, а також їхню важливість сучасним викликам і питанням.

Виклад основного матеріалу. Важливість ролі ідей Г. Сковороди у формуванні сучасних стандартів моралі та етики допомагає нам краще розуміти сучасні питання гідності людини, прав людини та громадянських прав в Україні. Розгляд понять гідності, моралі та етики в контексті філософської спадщини Сковороди допомагає сформулювати важливі принципи, на яких ґрунтується сучасне суспільство та права громадян [1]. Окрім того, дослідження ідей Г. Сковороди про освіту важливе для вдосконалення сучасної освіти в Україні та розвитку особистості. Сковорода підкреслював значення освіти як засобу для самопізнання та розвитку індивідуального потенціалу. Це дослідження надає можливість розглянути спадок цих ідей і їхню актуальність для сучасної освіти в Україні. Таким чином, вивчення ідей Г. Сковороди сприяє глибшому розумінню і відповіді на сучасні проблеми та питання, які стосуються суспільства, моралі, етики, освіти та духовності в Україні [2]. Ця дослідницька робота спрямована на аналіз і вивчення впливу ідей Г. Сковороди на сучасну українську філософію, культуру, освіту та суспільство. Серед завдань дослідження важливе розглядати поняття гідності, моралі, внутрішньої свободи та освіти в контексті філософської спадщини Г. Сковороди. Аналіз ідей гідності може бути корисним для сучасних питань прав людини, громадянських прав та соціальної справедливості. Вивчення поглядів Г. Сковороди на внутрішню свободу та самореалізацію дає можливість аналізувати і підтримувати індивідуальну свободу в сучасному українському суспільстві. Ця ідея допомагає розуміти свободу як внутрішній процес самовизначення та самореалізації. Дослідження впливу поглядів Г. Сковороди на мораль дозволяє розглянути сучасні етичні питання, пов'язані з політикою, корупцією, правами людини та іншими аспектами. Аналіз ідей Г. Сковороди може допомогти розв'язати етичні дилеми та визначити принципи моралі та етики в Україні [3]. Роль освіти в сучасному суспільстві надзвичайно важлива, і вивчення концепцій освіти Г. Сковороди сприяє її подальшому вдосконаленню. Освіта розглядається як засіб самопізнання та розвитку особистості.

Висновок: аналіз ідей Григорія Сковороди, видатного філософа і мислителя, є надзвичайно актуальним для сучасного українського суспільства. Його філософські погляди на питання гідності, моралі, внутрішньої свободи та освіти можуть надавати важливі відповіді на багато сучасні проблеми, зокрема щодо прав людини, етики, розвитку особистості та моральних цінностей. Аналіз ідей Г. Сковороди дає можливість розглядати гідність як основний принцип для розв'язання етичних дилем, аналізувати питання внутрішньої свободи та самореалізації як важливий фактор для розвитку особистості в сучасному суспільстві. Також, ці ідеї можуть служити основою для формування моральних цінностей та етичних стандартів в Україні [4]. Таким чином, вивчення філософської спадщини Григорія Сковороди не лише поглиблює розуміння його ідей, але й відкриває можливості для відповідей на сучасні виклики та питання, що стосуються гідності, моралі, етики, освіти та суспільства в Україні.

Список використаних джерел

- Музиченко Я. О. Григорій Сковорода – ідейна спадщина і сучасність URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6037>
- Смолій Валерій, Єрмоленко Анатолій Філософія Григорія Сковороди: історія і сучасність URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9655>
- Ворсуляк О., Букач В. М. Філософські погляди Г. Сковороди URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7978/1/Vorsuliak%20O.%202020.pdf>
- В. М. Качмар, Л. В. Рижак, Н. І. Жигайло Григорій Сковорода у сучасному багатовимірному світі URL: <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/1-Zbirnyk-Tez.pdf>

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність дослідження: Зміни, що відбуваються сьогодні у світі, – важливий крок на шляху переходу людства до нової цивілізації, що може бути сформована на шляхах вирішення глобальних проблем.

Мета дослідження: розгляд еволюції грошей та їх впливу на культуру мислення в контексті філософського аналізу. В даному дослідженні ставляться наступні конкретні завдання. Вивчення історії грошей: аналіз зародження, розвитку та трансформації грошей від ранніх обмінних форм до сучасних фіатних валют та криптовалют. Розгляд філософських концепцій грошей: дослідження різних філософських поглядів на гроші, включаючи їхню роль у суспільстві та в житті людини.

Предмет дослідження: еволюція грошей та їх вплив на культуру мислення в філософському контексті. Дослідження розглядає історію грошей, філософські погляди на роль грошей у суспільстві, а також аналізує вплив грошей на спосіб мислення людей, їхні цінності, етичні рішення і сприйняття світу.

Об'єкт дослідження: еволюція грошей та їх вплив на культуру мислення в філософському контексті.

Завдання дослідження: походження та еволюція грошей від обмінних форм до сучасних фінансових інструментів.

Виклад основного матеріалу. Вивчення історії грошей [1, с. 320-322]. Аналіз зародження, розвитку та трансформації грошей від ранніх обмінних форм до сучасних фіатних валют та криптовалют. Розгляд філософських концепцій грошей: дослідження різних філософських поглядів на гроші, включаючи їхню роль у суспільстві та в житті людини. [2, С. 55–62.] Аналіз впливу грошей на культуру мислення: розгляд змін у способі думати та відноситися до життя, що виникають під впливом грошей. Дослідження, як вони формують наше світосприйняття, цінності та пріоритети. Розгляд моральних аспектів використання грошей: аналіз того, як гроші впливають на етичні аспекти наших рішень, та дослідження питань відповідальності у використанні фінансових ресурсів. Визначення можливих шляхів впливу на культуру мислення: розгляд можливих підходів до збалансованого та свідомого відношення до грошей з метою збереження і розвитку вищих цінностей. Висновки та рекомендації: підсумовування результатів дослідження та надання рекомендацій щодо того, як краще розуміти та керувати впливом грошей на культуру мислення з метою досягнення більш гармонійного та обдуманого співіснування в сучасному світі. Ця робота спрямована на розширення нашого розуміння та усвідомлення впливу грошей на наше мислення, сприяючи глибшій рефлексії та розвитку більш свідомої культури мислення в контексті сучасного суспільства. Аналіз історії грошей: дослідження походження та еволюції грошей від обмінних форм до сучасних фінансових інструментів [3]. Вивчення філософських концепцій грошей: аналіз різних філософських підходів до ролі та значення грошей в суспільстві. Дослідження впливу грошей на культуру мислення: аналіз змін у способі мислення, цінностях та підходах до життя під впливом грошей. Аналіз моральних аспектів використання грошей: вивчення того, як гроші впливають на етичні аспекти рішень та відповідальність у використанні фінансових ресурсів. [4]. Визначення можливих способів впливу на культуру мислення: розробка рекомендацій щодо розуміння та керування впливом грошей на спосіб мислення з метою досягнення більш свідомого та гармонійного відношення до грошей в сучасному світі. Висновки та рекомендації: узагальнення результатів дослідження та надання практичних рекомендацій щодо розвитку більш свідомої культури мислення у відношенні до грошей [5]. Загалом, завданням дослідження є вивчення еволюції грошей та їхнього впливу на культуру мислення, розуміння цього впливу та розробка практичних рекомендацій для свідомого та гармонійного відношення до грошей в сучасному суспільстві.

Висновок: еволюція грошей суттєво вплинула на культуру мислення в сучасному суспільстві. Гроші не лише виконують роль засобу обміну і зберігання вартості, але також стали символом влади, успіху і соціального статусу. Вони формують наше сприйняття світу, цінності та етичні переконання.

Список використаних джерел

1. Везерфорд Дж. История денег: Борьба за деньги от песчаника до киберпространства URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35111/1/584.pdf>
2. Гегель Г. В. Ф. Философия права URL: <https://www.marxists.org/russkij/hegel/phil-prava.pdf>
3. Гончаров В. В. Гроші в контексті аксіологічного аналізу URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35111/1/584.pdf>
4. Ескевич И. В. Метафизика денег. Три действия с прологом и эпилогом URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a618068b-a6ee-4866-b362-bd83c7d588e7/content5>.
5. Зиммель Г. Философия грошей / Г. Зиммель. К.: Промінь, 2010. 504 с.

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТУРИЗМУ ЯК ФОРМИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЛЮДИНИ

Актуальність дослідження: Обумовлено об'єктивними процесами, які свідчать про якісні зміни в життєдіяльності сучасної людини. Це стосується, насамперед, зростання ролі туризму в системі суспільного виробництва, посилення залежності соціалізації людини та реалізації нею свого потенціалу через туристичну активність, а також змін в змісті та характері праці під впливом глобалізації соціальних процесів та підвищення мобільності людини, що спонукає розвиток туристичної індустрії. Туристична діяльність людини та її результати обумовлюють вирішення таких важливих соціальних завдань, як повноцінне відтворення людини як біосоціальної істоти в умовах монотонної праці та повсякденності, надання особистості нових емоційних та естетичних вражень та засвоєння передових форм соціального досвіду. У зв'язку з цим особливу важливість набуває соціально-філософський аналіз феномену туризму як важливого чинника соціального розвитку та форми соціальної активності сучасної особи.

Мета дослідження: полягає в тому, щоб провести соціально-філософський аналіз туризму як форми соціальної активності.

Об'єкт дослідження: мисленнєві конструкції щодо дослідження туристської активності людини і туризму як галузі суспільного виробництва та соціального явища в сучасній науці.

Предмет дослідження: соціальні детермінанти оптимізації туристичної діяльності як специфічно людської активності, спрямованої на реалізацію потенціалу сучасної особи та задоволення її туристських потреб.

Завдання дослідження: дати визначення туризму як соціального явища; проаналізувати специфіку туризму як форми соціальної активності особи; уточнити філософсько-методологічний інструментарій дослідження туризму як соціального явища; виявити критерії типології туризму та характеристики основних його видів.

Виклад основного матеріалу. Систематичне дослідження туризму у вітчизняній літературі почалося з кінця ХХ століття, коли дозвілля, подорожі, рекреаційна діяльність, туризм взагалі стають предметом теоретичного осмислення філософів, істориків, соціологів, економістів, фізіологів та географів. Відзначають такі аспекти дослідження туризму як соціальний, історичний, економічний, правовий, медичний, географічний, міжнародний [4]. При дослідженні соціально-філософського аспекту туризму розглядається процес його розвитку в суспільстві та вплив на формування світогляду та свідомості людини, порушуються питання туристської активності особи та виділяються пізнавальні чинники туристичної діяльності, аналізуються соціокультурний аспект проблеми туризму та дозвілєвої культури в цілому. Розглядаючи туризм в сучасному плинному суспільстві він виступає важливою формою реалізації людиною свого сутнісного потенціалу і життєвих сил. Виходячи з принципу полі каузальності, туризм як об'єктивне соціальне явище доречно розглядати у багатопараметральній, багатофакторній площині. Оскільки акцентування уваги на будь-якому одному аспекті обмежує визначення сутності туризму і схиляє до однобічності в його розумінні. Особливого значення в такому випадку набуває потреба визначити соціокультурні чинники виникнення та розвитку туризму. Тому в подальшому аналізі туризму розглядає вплив на нього таких чинників як економіка, політика, релігія, менталітет, побут, географічне середовище тощо [3, с. 42]. Виключно економічний підхід до визначення туризму, що панував дотепер, не дозволяв отримати картину каузального комплексу, який покликав до життя феномен туризму [7, с. 103]. Тому розглядається суб'єкт, об'єкт, зміст, структура туристичної діяльності та її результат. Дається визначення сутності туризму, класифікація видів та форм туризму. Туристська активність як певний тип відношення до навколишньої дійсності на відміну від поведінки у тваринному світі визначається не біологічно заданими, а історично виробленими соціокультурними програмами. Це також зумовлює туристську активність сучасних людей. Це обумовлює підвищений попит на туризм в ті регіони, де зберігаються культурна, соціальна, побутова самобутність нації або держави. Туризм дозволяє отримувати переваги в конкурентній боротьбі з суперником за певних умов [6]. Туризм запобігає емоційному колапсу сучасної людини, яка живе в прискореному ритмі. Туризм виступає як сфера надання послуг з психологічного розвантаження та відтворення нових спектр емоційстворення внутрішнього нового світу людини [5]. Туризм є необхідним шляхом розвитку інтелектуальних, чуттєвих, пізнавальних зусиль, спрямованих на надбання нового соціального досвіду. Туристська активність розвиває людину як працівника і як споживача та й особистості [1, с. 42]. Виконання людиною певної соціальної ролі. Подорожуючи вона знімає «соціальну міру» і залишається наодинці зі своїм «Я», відпочиває від життя на виду, від напруги між соціальною маскою та своєю самотністю [2, с. 23]. Обираючи той чи інший вид або об'єкт туризму, людина відкриває себе, тобто реалізує свої комплекси як невиконання будь-чого в індивіді, у своїх бажаннях або намагаються подужати ту сферу або область, де вона в повсякденному житті не може будь-що подужати або подолати.

Висновок: Туризм як форма активності людини: соціально-філософського аналізу» містить ряд важливих вихідних положень і висновків теоретичного і практичного характеру. В сучасних умовах, коли туризм став значним суспільним явищем, актуальною проблемою його соціально-філософського дослідження. Виступаючи способом раціональної організації вільного часу людини, важливим чинником суспільного розвитку, а також проявом свободи сучасної особи і формою реалізації людиною свого потенціалу, теоретично мало

досліджуваним соціальним явищем. Проблема вивчення туризму носить міждисциплінарний та багатоаспектний характер.

Список використаної літератури

1. Головатенко О.В. Туризм як форма активності сучасної особи// Грані: Науково-теоретичний та громадсько- політичний альманах. Випуск 4. Дніпропетровськ, 2000. С.41-43.
2. Головатенко О.В. Соціальні функції і види туризму в перехідному суспільстві// Нова парадигма: Альманах наукових праць. Випуск 18. Запоріжжя: Видавництво ЗДУ, 2000. С.23 -27.
3. Головатенко О.В. Туристична діяльність: людинотворчий вимір// Нова парадигма: Альманах наукових праць. Випуск 20 Запоріжжя: Видавництво ЗДУ, 2000. С.42 -47.
4. Структура та функції туристичної діяльності URL: http://pidrzhmki.com/1719051243533/turizm/struktum_funktsiyi_turistichnoyi_diyalnost
5. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг URL: <http://tourlib.net/books ukr/lubiceva rtp11.htm>
6. Чернікова В. І. Особливості інновацій у туризмі. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/chernikova.htm
7. Шуплат О.М. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності підприємств сфери туризму / О.М. Шуплат // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, 08.00.08 Гроші, фінанси і кредит. 2016, Київ. 302 с.

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: Докорінна перебудова всієї системи соціально-економічних відносин, що відбувається в «постсоціалістичних» країнах, актуалізує проблему запровадження ефективних в соціальному та моральному відношенні форм господарювання. Як свідчить сучасний соціо-економічний досвід (США, Японія, Німеччина, Ізраїль, Канада), така ефективність забезпечується тим, що власне економічні важелі виробництва істотно доповнюються чинниками етичного, соціального психологічного характеру. Втім, в українській соціально-філософській та суспільствознавчій науці ця тенденція прослідковується недостатньо. Наявний гострий дефіцит досліджень морального компонента бізнес-діяльності, її соціального значення. Недооцінка морального чинника соціо-економічної й господарської діяльності – один із стратегічних прорахунків індустріалістського шляху суспільного розвитку. Усвідомлення цих недоліків стимулювало розвиток соціально-філософської теорії, центр якої утворює «людський вимір» суспільних процесів, етична оцінка характеру господарювання всіх його діючих осіб.

Мета дослідження: аналіз взаємозв'язку етики із бізнесом.

Об'єкт дослідження: прикладна етика – система соціально і етична значимих принципів і нормативів діяльності в їх суспільній конкретності.

Предмет дослідження: етика, як соціально-філософська рефлексія моральної сутності підприємства, діяльності її суб'єктів.

Завдання дослідження: проаналізувати різноманітні погляди науковців на поняття етики та бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Історично особлива увага етичній поведінці в бізнесі почала приділятися, ще в 60 роки у зв'язку із соціальними потрясіннями (поширення корупції серед, як урядової бюрократії, так і відповідальних осіб різних корпорацій), загострення проблеми екології (забруднення навколишнього середовища, ядерними і токсичними відходами). Однак донедавна був досить широко поширений скептицизм, щодо самої можливості існування етики в бізнесі [1, с 33-34]. Багато людей розглядають саме поняття «етика бізнесу», як протиріччя в термінах, вважаючи, що фірми не моральні за своєю природою внаслідок, того що вони націлені в першу чергу на отримання прибутку і тому ігнорують будь які наслідки своєї діяльності. Ця думка простежується в роботах класиків. Так Мілтон Фрідман, посилаючись на Адама Сміта, додержувався позиції, згідно якої існує одна і тільки соціальна відповідальність бізнесу – підвищувати свій прибуток настільки, наскільки дозволяють правила гри. А Шарль Бодлер взагалі вважав комерції сатанинською справою, найпідлішою, найнижчою формою егоїзму. Проте думку про первісну закладену аморальність етики бізнесу є, за відомим дослідником в цій області Р. Т. Де Джорджія, міфом. На користь своєї точки зору він наводить такі аргументи. По-перше, якщо бізнес вважають аморальним і ніхто не вимагає від нього поведінки, заснованої на моральних принципах, то не було б ніякого переполоху в засобах масової інформації, бурхливої реакції громадськості на розкриття підкупу, факта про виробництво небезпечних для споживання виробів [2, с 88-89]. «Бізнес – це мистецтво заводити друзів», - говорив американський фінансист Герберт Куссон, вивчив більш 300 видів підприємницької роботи і розумів на бізнесі. Чи можна навчитися цього мистецтва? Можна, якщо зрозуміти, що фундаментом ділових зв'язків є особливі довірчі відносини. Саме вони – найкраща форма забезпечення договірних відносин, також найліквідніша застава. Підприємництво, бізнес – самостійна, здійснювана на ризик діяльність, спрямовану систематичне отримання прибутку від користування майном, продажу товарів, виконання надання послуг особами, зареєстрованими у цьому встановленому законом порядкую ефективність підприємницької діяльності може оцінюватися, як розмірами одержаного прибутку, а й зміною вартості бізнесу (ринкову вартість підприємства). Бізнес – це чітка система заробляння грошей. Тому, кажучи про етику бізнесу, спробуємо зупинитися на трьох ключових чинниках, які, з погляду, визначають основні її особливості і може допомогти ув'язати між собою численні розрізнені факти і що спостереження щодо цієї теми. Ділова етика перетворилась на нову область дослідження, не тільки предмета філософії, правничий та бізнесу. Моральні питання розглядаються, як філософські питання, а й як є важливим, практичні, ділові питання керівників. Етика має розглядатись, як розділ філософії, моралі, керівництва та зацікавлення значення керованих поведінки. Можна сміливо сказати, що секрет японського процвітання – саме пунктуальність і обов'язковість. Пунктуальність і обов'язковість вважаються у англійців якостями національної вдачі. Для успіху ділових зустрічей дуже важливі, як значення справи, а й виховання, відчуття власної гідності, розуміння ситуації та вміла реакція. Це виявляється в етики – поведінці за ході всього процесу, від зустрічі партнерів до прощання із нею [3, с 77-78]. Хоч би як йшли дискусії, важливо завжди зберігати витримку, терпіння, не робити зауважень, не ходити кімнатою. Прагнучи змінити собі на користь хід переговорів, годі було вдаватись до найрізноманітнішим вивертів. Це вважається шантажем і безтактістю. Кожен має право вибирати собі компаньйона, а робити це треба гідно, не ображаючи інших. Після закінчення переговорів керівники переговорів мають становити запис розмови, де зафіксовано назви фірми, місце, дата та палестинці час початку переговорів, учасники переговорів із обох сторін (прізвища та посади), тема переговорів, виступи учасників, результат переговорів. Поруч із офіційними особливу роль грають неформальні контакти. Похід по розважальним закладам разом із партнерами у переговорах після завершення робочих дискусій – невід'ємний

елемент співробітництва. Під час проведення зустрічі та розмови важливо враховувати їм стратегію і тактику, а й обертати увагу до «дрібниць» етики, що потенційно можуть вирости в чинники, що серйозно впливають на результат зустрічей [4, с 105-106].

Висновок: Ділова етика є своєрідним посередником, що дозволяє швидше знайти оптимальне рішення, згладжуючи усі гострі кути, із гідністю виходити з скрутних ситуацій. Мистецтву ділових контактів навчаються в усьому світі. Етика є невід'ємною ключовою системою бізнесу і за допомогою неї підприємство не тільки швидше розвивається а й мотивує свій персонал, що поліпшує її «ментальний настрій» і заохочує людину працювати на своїх керівників.

Список використаної літератури

1. Ботавина Р. Н. Етика ділових відносин 2003. 310 с.
2. Венедиктова В. І. Ділова репутація 2006. 359 с.
3. Уткін Е. А. Етика бізнесу 2001. 268 с.
4. Стратегія бізнесу: аналітичний оновлений довідник під редакцію Г. Б. Клейнера 2018. 411 с.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Актуальність дослідження: Сучасна науково-технічна революція спричинила справжній переворот в інформаційній сфері. Більш активно й глобально почали впроваджуватися нові інформаційні технології. Філософське осмислення проблем науки і техніки - це один із напрямів філософствування, характерний для ХХ ст. Зрозуміло, що поява його викликана передусім надзвичайно широким розповсюдженням техніки та технічних засобів саме у цьому столітті, а також всеосяжним впливом науки і техніки на усі сторони життя суспільства. Особливість цієї проблеми пов'язана сьогодні зі стрімким зростанням потужних технологій. При цьому кількість людей, які зазнають впливу технічних заходів та їхніх вторинних ефектів, значно зростає. Потерпають і природні системи, що стають об'єктом людської діяльності, оскільки порушується їхня рівновага, що нерідко призводить до руйнування цих систем. Ніколи раніше людина не мала таких потужних важелів, щоб бути здатною знищити життя у певній частині екологічної системи і навіть у глобальному вимірі.

Об'єкт дослідження: проблеми, які спричинила науково-технічна революція.

Предмет дослідження: наслідки колосального впливу науково-технічної революції на подальше життя людства.

Мета дослідження: визначити сутність поняття «науково-технічна революція», проаналізувати наслідки науково-технічної революції.

Завдання дослідження: визначити що таке «науково-технічна революція».

Виклад основного матеріалу. Науково-технічна революція - якісний стрибок у структурі і динаміці розвитку продуктивних сил, корінна перебудова технічних основ матеріального виробництва на основі перетворення науки в провідний чинник виробництва, в результаті якого відбувається трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне [2, с. 205]. Перша науково-технічна революція (XV-XVII ст.) відкинула систему Аристотеля і геоцентричне вчення Птолемея, пододала середньовічну схоластику і зусиллями Коперника, Кеплера, Галілея, Декарта, Ньютона та інших вчених створила наукові основи математики, астрономії, механіки, медицини, тобто саме природознавство. Цей період характеризується масштабним розвитком промислового виробництва. На зміну феодальній суспільно-економічній формації прийшла капіталістична, що характеризується розвитком продуктивних сил і ускладненням виробничих відносин [2, с. 205]. Друга науково-технічна революція (XIX ст.) зруйнувала метафізичні ідеї незмінності природи і утвердила діалектичні ідеї загального розвитку і зв'язку у природі на основі атомістичної теорії і періодичного закону в хімії, вчення про збереження і перетворення енергії в фізиці, а також клітинної й еволюційної теорії в біології. Вплив науки ще більше виявляється у розвитку продуктивних сил, з'являються нові галузі виробництва, загострюються суперечності з виробничими відносинами у суспільстві [2, с. 205]. Третя науково-технічна революція (з кінця XIX ст.) почалася з руйнування концепції неподільного атома і створення квантово-механічної системи світосприймання, яка характеризується кількісними фізичними властивостями мікросистем. У ході цієї революції наука проявляє революціонізуючий вплив на розвиток виробництва і виробничих відносин [2, с. 205]. Четверта науково-технічна революція (з кінця ХХ ст.) охопила інтелектуальну діяльність, починаючи з інформаційних образів в економіці, штучного інтелекту у нових технологіях і продовжується в біології, інформатизації суспільства, розвивається світова глобалізація в науці і техніці. Саме цей період і прийнято називати НТР [2, с. 206]. Ця четверта революція характеризується розвитком в таких галузях: автоматизація та комп'ютеризація виробництва та управління виробничими процесами; оволодіння новими джерелами енергії; освоєння космосу; створення штучних матеріалів; розвиток новітніх технологій [2, с. 206]. Під час розвитку нових технологій, люди старалися використовувати технології в некорисних цілях, частіше для залякування своїх ворогів, наприклад у війнах. Через таку гонку озброєнь, було створено найнебезпечнішу зброю під назвою ядерна боеголовка. Але крім воєн, ще була одна проблема на планеті-екологічна криза. Вона з'явилася внаслідок засмічення атмосфери різними газами і речовинами, що спричинило часті захворювання невиліковними хворобами і смертність серед народів. На жаль, будь-яка діяльність людини так чи інакше пов'язана із забрудненням навколишнього середовища. Людство вже з початку свого існування поступово збільшувала свій антропогенний тиск на природу, а останні 80-100 років цей тиск досяг максимуму. Суспільство вже досить довго балансує на межі екологічної катастрофи нечуваних масштабів, лише якимось дивом уникаючи її [1, с. 374]. Кіберпанк загалом показує нам до чого може призвести цей створений нами бездоганний світ, описує смерть суспільства внаслідок якоїсь глобальної катастрофи і відродження тих небагатих людей, що залишились. Кіберпанк, як жанр літератури є дещо суміжним з постапокаліптикою і є найсучаснішим її різновидом в процесі розвитку суспільства [3, с. 342]. Цей жанр-це суміш кібернетики, що раніше була привілеєм лише багатих верств суспільства і панку-культурного прошарку кінця 70-х і початку 80-х. Кібер і панк-два раніше несумісних поняття, бо технології часто розглядались як інструмент утистки нижчих класів з боку нижчих. Кіберпанк-апофеоз постмодернізму, техносвітогляд, на основі якого можливо створити світ із власної уяви. Якщо абстрагуватися від філософії, то можна стверджувати, що кіберпанк-це стиль життя [4].

Висновки: Отже, сучасна ситуація у світі характеризується розвитком науки і техніки, появою комп'ютерів, атомної енергетики, генної інженерії, різноманітних нових високих технологій. І, в той же час, все більше відчувається необхідність вирішення глобальних протиріч шляхом гуманізації, повернення до культурних джерел.

Науково-технічний прогрес створює можливість для розвитку суспільства, а як використовуються наукові і технічні досягнення вже залежить від конкретної соціально-економічної будови суспільства.

Список використаної літератури

1. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. К., 1996. С. 362-380.
2. Тулмин С. Структура розвитку науки. Из Бостонских исследований по философии науки. М., 1978. С. 205-206.
3. Белл Д. Социальные рамки информационного общества // Новая технократическая волна на Западе / Под ред. П. С. Гуревича. М.: Прогресс, 1986. С. 342- 344.
4. Кіберпанк URL :<https://uk.wikipedia.org>

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження: на даний час актуальна саме тема, тим, ким хоче стати людина, тобто яка її роль у сучасному світі. Це так би мовити є велика проблема для людини. Тому що, вона ще не може визначитися і зрозуміти яке її покликання. Так як світ змінюється майже кожен день, то і людина має відповідати йому, тобто «людина-світ» перейшло в «людина-суспільство» і цим займається соціальна філософія. Сучасний світ набуває багато різних знань, життєві орієнтири і гуманістичні цінності. Тому, щоб не заплутатися у цих різноманіттях і в своїх думках, людина звертається до філософії.

Мета дослідження: знайти правильний підхід до проблеми самовизначення людини, з допомогою філософії. І як втілити нові реалізації в повсякденне життя.

Об'єкт дослідження: самовизначення людини як атрибут людського буття.

Предмет дослідження: самовизначення людини в умовах вічних світоглядних проблем.

Завдання дослідження: дослідити проблему, її цінності і окреслити об'єктивні та суб'єктивні передумови самовизначення людини та їх взаємозв'язки.

Виклад основного матеріалу. Людина головна загадка для філософського мислення. З античності і до наших днів філософи розмірковували, намагаючись пояснити, що є людина. Проблема самовизначення людини належить до так званих вічних світоглядних проблем. Ще з давніх часів люди не обмежувалися своїми базовими знаннями про світ, а намагалися пізнати його зі всіх сторін, в них виникало бажання пізнати самих себе і зрозуміти власне буття. Сучасна філософія є узагальненою філософською думкою людства, що ґрунтується на теоретичних надбаннях, здобутих у кожній національній філософії. Основою для сучасної філософії є загальноприйняті людські цінності та пріоритети. Світогляд за своєю суттю є цілісним сприйняттям людиною структури буття, узагальнюючим осмисленням сенсу та мети людського життя. Саме на цій основі відповідно і формується лінія людської життєдіяльності, способи і принципи пізнання світу, переконання й ідеали. За таких умов якісний рівень світогляду особистості стає виміром її духовної та інтелектуальної зрілості [1, с. 89-96]. Найбільш ґрунтовне тлумачення поняття «самовизначення», на мій погляд, подається в всесвітній енциклопедії «Філософія»: у якій зазначається, що самовизначення - це процес і результат вибору особистістю своєї позиції, засобів самореалізації і цілей у конкретних життєвих обставинах, основний механізм прояву людиною свободи [2, с. 98-100]. Нині світоглядні уявлення і переконання особистості, особливо молодого людини, формуються в контексті переоцінки нашого історичного минулого, утвердження плюралізму, розмаїття думок, поглядів на різні питання суспільного життя. Щоб не блукати у лабіринтах нових суспільних процесів, правильно зорієнтуватися, збагнути смисл свого існування, юнакам та дівчатам потрібен духовний стержень, яким є філософсько-світоглядна культура, оскільки саме вона покликана забезпечити розвиток цілісної особистості [3, с. 6]. Процес самовизначення особистості конкретизується забуттям людиною певного соціального статусу є своєрідним поєднанням об'єктивних факторів, які не залежать від людини, і суб'єктивних чинників, таким чином самовизначається. Тобто визначається через процедуру вибору і намагається знайти своє місце в суспільстві спираючись на свої внутрішні цінності і можливості для самореалізації, що створені в суспільстві [4, с. 7-13].

Висновок: Проблема самовизначення була невід'ємною складовою вчень про людину на різних етапах розвитку філософської думки. У наш час ця проблема набула особливої актуальності в зв'язку зі зростанням, складністю й проблематичністю людського буття і привертає до себе увагу представників різних наук і галузей знань. У зв'язку з цим ще більш актуальними стають філософські дослідження цієї проблеми. Проте більшість з них мають вузькоспеціалізований чи одноаспектний характер, що засвідчує необхідність більш широкого, сутнісного і пов'язаного з сучасними соціально-культурними реаліями дослідження даної проблеми.

Список використаної літератури

1. Кондзьолка В. В. Філософія і її історія. Львів, 1996. 168 с.
2. Шумка М. Л. Роздуми над значимістю та роллю філософії у суспільстві Михайлина Леонівна // Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали 11, Всеукраїнської наукової конференції. 24-25 березня 2017р., м. Дніпро. Частина 1. / Наук. ред., О. Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. 302 с.
3. Світоглядна культура особистості, Монографія. За науковою редакцією, доктора філософських наук, професора В. П. Беха, Київ, Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 235 с.
4. Скотна Н. В. Самовизначення особистості в цивілізаційному вимірі Надія Скотна // Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. № 1 (108) січень 2014. Дрогобич: Коло, 2014. С. 7-13.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПРОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Проблема самовизначення є надзвичайно актуальною в сьогоденні, адже світ переповнений непостійними знаннями, цінностями та поглядами, а тому людині стає дедалі важче самовизначитись і зрозуміти свою роль в суспільстві й з вирішенням цієї проблеми може допомогти філософія.

Мета дослідження: вплив філософії на світогляд людини.

Предмет дослідження: переконання та ідентичність людей в сучасному світі.

Об'єкт дослідження: самовизначення людини як атрибут людського буття.

Завдання дослідження: проаналізувати пізнання та види пізнання, феномен світогляду.

Виклад основного матеріалу. Пізнання – сукупність процедур та методів надбання знань про явища та закономірності об'єктивного світу. Людина намагається все переосмислити в емпіричній або теоретичній формах з метою самопізнання та розуміння власного буття. На емпіричному рівні застосовуються такі основні методи, як спостереження, експеримент, опис, вимірювання та моделювання [1]. Найбільш розповсюдженим засобом здобуття емпіричного знання є спостереження та експеримент. Спостереження – це цілеспрямоване безпосереднє сприйняття об'єкта пізнання для з'ясування його властивостей та відношень. Особливістю наукового спостереження є те, що ним передбачена наукова пізнавальна програма яка не торкається об'єкта пізнання, не змінює його. Характерною особливістю спостереження є контакт науковця і об'єкта спостереження. Вони мусять існувати в просторі та часі одноразово. Не можна спостерігати минулого та майбутнього. Цінність спостереження саме в безпосередньому контакті об'єкта та суб'єкта пізнання. Наукове спостереження обов'язково передбачає певні часові характеристики та засоби фіксації результату. Експеримент – це такий метод дослідження, при якому об'єкт пізнання ставиться в спеціальні умови. Експеримент – активний прийом добування нового знання. Тут суб'єкт пізнання активно і цілеспрямовано втручається в перебіг явищ, штучно створює умови для протікання процесу [2]. Для отримання теоретичного досвіду використовуються такі методи: ідея, проблема, факт, гіпотеза, теорія та концепція [3]. Проблема самовизначення особистості відіграє ключову роль у процесі формування і розвитку людини в сучасному світі. Світогляд – одна з форм свідомості людини, невід'ємний атрибут життєдіяльності людей. Способом його існування виступає філософія, а також суттєві «виміри» людини, включаючи її потенціальні можливості та призначення. Оскільки з самою філософією, її ідеями, змістом її положень погоджуються, оскільки вона не тільки обґрунтовує себе раціональними аргументами, а й породжує переконання, вірування в неї. Термін «світогляд» не варто розуміти буквально, як лише знання, систему поглядів на світ, а як активне самовизначення людини в світі, що шукає шляхи від ідеї до дії. Виходячи з цих позицій можна визначити, що світогляд є системою норм та знань, ідеалів і цінностей, поглядів на сенс і мету життя, які визначають основні напрямки індивіда, його діяльність та органічно входять до його вчинків і норм мислення [4]. Аналізу світогляду, проясненню даного поняття філософи України приділяли пильну увагу, особливо починаючи з 80х років. Добре відомі праці В. І. Шинкарука, В. П. Іванова, М. В. Поповича та інших. Основна помилка у тлумаченні даного феномена, яка трапляється іноді в літературі, криється в отождненні світогляду із знанням. Проте зв'язок світогляду із знанням не означає їхньої тотожності: якби це було так, то не важко було б проінформувати людину або соціальну групу і без духовної кризи, без тяжкої внутрішньої муки сформувати світогляд. Це – просвітительський погляд, в основу якого покладено уявлення про те, що є загальні закони буття, відомі філософії, а знання цих законів і складає світогляд, тобто є сукупністю цілісних уявлень про світ та місце людини в цьому світі. Однак світогляд не є лише сукупністю знань про світ, це, швидше, своєрідний синтез видів знань і різноманітних смислів осягнення світу людиною, проекція особистісних власних проблем, інакше кажучи, це не вищий процес засвоєння готового знання, а внутрішня робота і самоздобуття. Абсолютизація знання є вадою просвітницької концепції людини [5].

Висновок. Головна функція філософії полягає у вивченні та розвитку людини і її цінностей. Розуміння особистістю свого місця у світі стимулює самореалізацію на вищому рівні. Крім того, філософія впливає на різні аспекти суспільної свідомості, сприяючи формуванню життєвих принципів та цінностей, які визначають поведінку людини у реальному світі і їхню практичну реалізацію.

Список використаних джерел

1. В. І. Касьян. Відповіді на питання екзаменаційних білетів. Навчальний посібник. URL: <https://pidru4niki.com/1584072014809/filosofiya/filosofiya>.
2. Розділ 5 – пізнання світу людиною. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-178.html>
3. Форми наукового пізнання: ідея, проблема, факт, гіпотеза, теорія». URL: <https://studfile.net/preview/6759616/page:12/>
4. Філософія як система загальних поглядів на світ. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13283/>
5. Філософія як система поглядів на світ. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13283/>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: дослідження особливостей розвитку українського суспільства на сучасному етапі має величезну актуальність через ряд ключових факторів: Геополітична ситуація: Україна розташована на стику інтересів великих держав, що робить її центральним гравцем у геополітичних подіях, таких як конфлікт на сході країни та її євроінтеграція. Реформи та економіка: Україна проводить широкомасштабні реформи у сфері державного управління, правосуддя та боротьби з корупцією. Розвиток економіки та створення сприятливого інвестиційного клімату є важливим завданням. Соціокультурні зміни: Сучасна Україна переживає активний розвиток громадянського суспільства, що впливає на формування національної ідентичності та цінностей.

Мета дослідження: аналіз основних особливостей розвитку українського суспільства на сучасному етапі та виявлення їх впливу на політичний, економічний, культурний та соціальний контексти країни.

Об'єкт дослідження: розвиток українського суспільства на сучасному етапі, включаючи всі його складові: політичні, економічні, культурні та соціальні аспекти.

Предмет дослідження: сучасні тенденції розвитку українського суспільства з урахуванням його історичних, геополітичних та соціокультурних особливостей.

Завдання дослідження: визначити основні чинники, що впливають на розвиток українського суспільства на сучасному етапі; проаналізувати вплив геополітичного середовища на політичні процеси в Україні.

Виклад основного матеріалу. Україна на сучасному етапі свого розвитку переживає значущі зміни в економіці, політиці та культурі. Економічні реформи спрямовані на стимулювання інвестицій та підвищення конкурентоспроможності національного ринку. Впровадження європейських стандартів у політичній сфері вказує на бажання наблизитися до європейських цінностей та стабільності. Культурна ідентичність українців зміцнюється через підтримку та відновлення національної спадщини, розкриття та популяризацію української мови та традицій. Сприяє цьому також активна участь громадян у глобальних культурних процесах, що сприяє розширенню впливу та прийняттю України в світовому контексті. Ці аспекти об'єднуються, створюючи динамічний контекст для подальшого розвитку українського суспільства, яке активно адаптується до викликів глобалізації, зберігаючи при цьому свою унікальність та національний характер. Вже незабаром два десятиліття як Україна перейшла в смугу історичних перетворень, яку історики і політологи визначили як «перехідний період» або «транзит». Говорять також про модернізацію, постмодернізацію. Однак мова йде про одне й те саме: величезна частина європейського простору, населена п'ятьма десятками мільйонів людей, починаючи з початку 1990-х років минулого сторіччя, щодня і щогодини зазнає змін глибинних основ людського життя, перетворення базисних економічних, політичних, соціальних структур, культури і власності, способу і стилю життя [1, с.211]. Зміни, що відбуваються в соціумі, потребують значну увагу приділяти діям влади. Тому що доля влади і доля держави в історії переплетені між собою. Тому зміни форм влади в сучасному глобальному суспільстві віддзеркалюються у трансформаціях суверенітету сучасної держави [2, с. 46]. Важливим напрямком трансформаційних змін є становлення ринку праці, підвищення престижу освіти, посилення ролі культурного фактора у формуванні високостатусних груп, значна роль у цьому процесі належить інтелігенції. Сприяти формуванню могутньої верстви інтелігентів повинна соціальна адаптація та державна політика. Основним завданням державних структур, що здійснюють соціальну роботу повинно стати напрацювання механізмів, що допомагають групам інтелігенції у соціальній та психологічній адаптації [3, с. 75]. В працях українських вчених теорія модернізму набуває популярності. При цьому багато дослідників зазначають, що модернізаційні процеси в Україні не мають певної спрямованості, тобто залишається невирішеним питання про мету та кінцевий образ цих змін. Тому однією з важливих є проблема політичної модернізації, що являє собою особливий специфічний напрямок модернізації й водночас забезпечення процесу в цілому в сфері владних відносин, але ж саме вони мають великий вплив на решту сфер суспільного життя [4, с.30].

Висновок: Розвиток українського суспільства на сучасному етапі визначається комплексом факторів, включаючи геополітичні, економічні, культурні та соціальні особливості. Реалізація реформ, розвиток громадянського суспільства та участь в глобальних процесах визначають подальший шлях розвитку України. Розуміння цих особливостей є важливим для досягнення сталості та процвітання країни на майбутнє.

Список використаної літератури

1. Бакіров С.В., Фісун О.А. Українські трансформації: специфіка, етапи, тенденції / С.В.Бакіров, О.А.Фісун / Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Збірник наукових праць. 2007. С. 211-220.
2. Бурлачук В. Образ влади в сучасних теоріях глобалізації / В.Бурлачук / Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2009. № 3 (липень - вересень). С.46 -61.
3. Гордієнко Б.С. Механізми адаптації сучасної української інтелігенції в транзитивному суспільстві / Б.С. Гордієнко / Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Збірник наукових праць. 2002. 291 с.
4. Катаєв С.Трансформація сучасного українського суспільства: постмодерністський контекст / С.Катаєв / Людина і політика. 1999. № 3 С. 30.

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: в сучасній Україні проблема громадянського суспільства опинилася в центрі політико-правових досліджень та дискусій. Вивчення цього питання з науково-філософської точки зору та аналіз походження поняття допомагає глибше зрозуміти особливості його становлення та проблеми, з якими стикається український народ на шляху до реалізації ефективного функціонування цього явища в наших реаліях.

Мета дослідження: проаналізувати особливості формування громадянського суспільства в Україні.

Об'єкт дослідження: людина як складова громадянського суспільства.

Предмет дослідження: концепції та моделі правового забезпечення розбудови інститутів громадянського суспільства в сучасній Україні.

Завдання дослідження: з'ясувати особливості та проблеми процесу формування громадянського суспільства в сучасній Україні.

Виклад основного матеріалу. Громадянське суспільство безумовно є невід'ємною частиною формування базових інституцій сучасних демократичних держав. Це поняття має свої витoki ще з IV століття до нашої ери, коли стародавні мислителі ще не розмежовуючи громадянське суспільство і державу, почали в своїх творах окреслювати риси притаманні саме громадянському суспільству. Завдяки філософу Аристотелю зазначались права на власне житло та приватну власність, рівність кожного громадянина незалежно від соціального статусу та права брати участь у всьому, що стосується життя держави [1]. Концепція громадянського суспільства зазнає змін у зв'язку з еволюцією соціальної дійсності. Проте, від другої половини XIX століття до другої половини XX століття вона була майже забута. У 80-х роках XX століття ця ідея знову стала «ключовим поняттям у інтелектуальних дискусіях», але виявилось, що різні люди розуміють її по-різному [2]. Людина як складова громадянського суспільства у першу чергу бореться за розвиток демократії, реалізацію прав і свобод, виконання громадянами своїх політичних обов'язків як носіїв суверенітету. В Україні і на даний момент збереглися залишки «совковості» на всіх рівнях організації влади. Двадцять років непослідовних і нерішучих реформ призвели до появи міцної держави та слабого громадянського суспільства, інституту якого не відповідають вимогам демократії [3, с. 3]. Втім відкидати факт його формування ще у радянські чи часи незалежності не варто. Саме розвиток громадських організацій та їх активна діяльність спричинили розпад комуністичної системи та сприяли відродженню незалежності України. Тут слушною є думка дослідника В. Степаненка, що одна із яскравих політичних маніфестацій громадянського суспільства того часу – студентська «революція на граніті» стала каталізатором громадської політичної мобілізації та державної незалежності і розпочала традицію протестних майданів в Україні [4]. Під час наступної помаранчевої революції 2004 року та революції гідності 2013-2014 років українці тільки утвердили своє міцне бажання будувати у демократичну державу, де влада повинна в першу чергу слухати народ та працювати заради нього. Якби самі люди не розуміли своєї сили у країні, невідомо яке б у нас було майбутнє як суспільства [5].

Висновок: Формування громадянського суспільства є надзвичайно складним процесом. Справжнє громадянське суспільство може існувати лише в країні з ефективною, конкурентоспроможною та соціально однорідною економікою, яка складається з вільних громадян і побудована на принципах толерантності, відповідальності та здатності до компромісу. Україні необхідно змінити існуючу людську ментальність і запровадити концепцію взаємовідносин особистості, суспільства і держави, яка уможливить формування вільної особистості з високою політичною, економічною і правовою культурою. Незважаючи на всі наявні проблеми, українці продовжують та повинні надалі працювати на право майбутніх поколінь бути частиною саме нашого громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Третяк С. М. Формування поняття «громадянське суспільство» в західній та політикоправовій думці URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Tretyak_2002_1.pdf
2. Колодій А. Ф. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього (формування ідеалу) URL: <https://www.ji.lviv.ua/n21texts/kolodij.htm>
3. Гончарук Т. В. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал URL: dspace.wupn.edu.ua/bitstream/316497/5151/1/Громадянське_суспільство_в_Україні_проблеми_становлення_та_п_отенціал.pdf
4. Мелешенко Т. В. Становлення громадянського суспільства в незалежній Україні: проблеми та перспективи URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/28824/Meleshchenko.pdf;jsessionid=FE67C40288690293087EA304F271B97B?sequence=1>
5. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпровський державний університет внутрішніх справ. 2018. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11615/1/2023.pdf>

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. Формування націй є важливим аспектом процесу створення держав та ключовим етапом історичного розвитку будь-якої країни. Сім'я, родина, плем'я, народність і нація грають важливу роль у цьому процесі як суб'єкти історичного розвитку. Вони одночасно впливають на структуру суспільства та формування мовно-культурної та етнонаціональної історії.

Мета дослідження: аналіз нації як політичної, так і етнічної спільноти людей. **Об'єкт дослідження:** нація.

Предмет дослідження: нація як суб'єкт історичного розвитку.

Завдання дослідження: визначити та проаналізувати особливості поняття «нація» та її вплив на формування історичного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Значуща роль у визначенні суб'єктів розвитку суспільства належить поняттю соціальна група, яка представляє собою групу людей, які об'єднані спільними інтересами, спільною справою, діяльністю і т. д. До категорії малих соціальних груп входять сім'я, первісні виробничі об'єднання, учнівські групи, військові підрозділи і т. д., які формують індивідуальність. До середніх груп належать колективи на заводах, фабриках, установах, селах. Великі соціальні спільноти включають в себе род, плем'я, націю, верстви, страти, класи, які є важливими суб'єктами історії [4, с.23]. Зокрема, поняття нації заслуговує на особливу увагу і його зміст істотно змінився. Народність виникає з необхідності збереження спільноти людей та їхніх традицій в єдиному соціокультурному середовищі, в спілкуванні однією мовою, збереженні спільної ментальності і свідчить про фундаментальну роль народності як суб'єкта суспільного розвитку [5, с.19]. Народність має всі ознаки нації у стислій формі: спільну територію, мову, психічну складову, провідну ментальність та економічні зв'язки, які сприяють формуванню нації. Існують різні концепції нації як суб'єкта історії. Найпоширенішою є марксистська концепція, яка розглядає націю як соціальну спільність людей зі спільною територією, економікою, мовою, культурою і особливостями характеру. Також існує етнічна концепція нації, яка акцентує на природному походженні: нація-етнос є біофізичною реальністю, втіленою у соціальну форму. Сукупність енергетичних потоків визначає однакову вібрацію біотоків в певній спільності людей, що призводить до формування етносів, а згодом – націй [1, с.28]. В Україні поширена політична концепція нації, яка формується переважно на основі спільності політичних інтересів. Проте, у XVII столітті визначення нації зазнало змін, оскільки політичні цінності рухнули в бік поняття «нація-держава». З розвитком сучасної концепції націоналізму, яка включає розвинуте почуття культурної, історичної та територіальної єдності, люди стали свідомими свого права жити власних національних державах [7, с. 28]. Відданість монархам, церкві або локальним урядам замінилася відданістю справі нації. Великі імперії, подібні до Австро-Угорщини чи Британської імперії, розпадалися по мірі того, як підкорені народи починали боротися за права своїх націй на самовизначення. Це призвело до виникнення багатьох нових держав, особливо в Америці, Азії та Африці. Наразі у світі існує близько 260 окремих націй, і процес їхнього формування ще не завершено, хоча він відбувається не так швидко [2, с.314]. Різні нації світового співтовариства представляють собою різні стадії соціального, економічного та культурного розвитку. Деякі з них, як, наприклад, американці та японці, є високорозвиненими технічно та мають високий рівень життя. Інші, як Індія та Заір, борються з бідністю. Проте, незважаючи на всі їхні різниці, всі нації мають спільні характеристики, які роблять їх національними державами [3, с.10]. Це пояснюється складністю цього соціального явища, його різноманітністю, а також тим, що воно постійно змінюється та розвивається відповідно до умов соціальних трансформацій. Нація - це складна сутність, яка фактично перебуває в безкінечній динаміці та впливає на історичний розвиток.[6, с.65]

Висновок: На сьогоднішній день існує безліч різних поглядів на визначення нації, і важливо розуміти, що важливим є сукупність ознак, а не одна основна ознака. Утрата будь-якої з цих ознак може призвести до непорозуміння в тлумаченні цього важливого соціального явища. Згідно з цією концепцією, нація формується на основі спільності економічного життя, території, мови та психологічного складу і виявляється в особливостях культури та побуту. Також існує етнічна концепція нації, в якій акцент робиться на природному походженні. Згідно з цією концепцією, нація-етнос є біофізичною реальністю, яка виявляється в соціальній формі. Вона базується на спільному походженні, мові, самосвідомості, єдності звичаїв, традицій, історії тощо. Отже, існують дві основні концепції нації: соціальна і етнічна. Кожна з них має свої особливості і підходить для пояснення ролі націй у суспільному розвитку.

Список використаної літератури

1. Балушок В. Нації етнічні, нації політичні і перспективи етнонаціонального розвитку людства // Наука і суспільство. 2017 N 9-10. С. 26-31.
2. Етнос, нація, держава. Україна в контексті світового етнодержавницького досвіду / за заг. ред. Ю.І. Римаренка. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2020. 514 с.
3. Касьянов Г.В. «Нація» і «націоналізм»: слова і терміни // Український історичний журнал. 2019 N 2. С. 3-14
4. Лісовий В. Методологія дослідження нації у «Теорії нації» В.Старосельського // Молода нація. Альманах. 2017. N 9. С. 10-44
5. Руткевич М.Н. Теорія нації // Питання Філософії. 2019. N 5. С.19-32.

6. Чебоксаров М.М. Проблеми походження стародавніх і сучасних народів // Праці МКАЕН С.63-78.
7. Гнасеви́ч Н. В. Українська національна ідея: генеза та сучасний зміст 2018. С.28-35.

АГРЕСІЯ ТА ЖОРСТОКІСТЬ У КОНТЕКСТІ АНТРОПОЛОГІЇ НАСИЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Агресія належить до однієї з найгостріших проблем сучасності. Такі негативні її прояви, як жорстокість, насильство, ворожість між людьми і народами, всеохоплююче відчуження людини, різноманітні прояви деструктивної поведінки тощо, все більше поширюються і в індивідуальному, і в суспільному житті. Їх ескалація становить суттєву загрозу продуктивному розвитку людини і людства і поглиблюють антропологічну кризу.

Мета дослідження: розкриття природи і взаємозв'язку цих явищ в сучасному суспільстві.

Предмет дослідження: явища агресії та жорстокості в людському суспільстві, їх природа, корені, прояви, та вплив на життя та соціокультурні процеси.

Об'єктом дослідження є люди, які виявляють агресивну поведінку та проявляють жорстокість в різних аспектах свого життя, а також вплив культурних, соціальних та біологічних чинників на ці явища в суспільстві. **Завдання дослідження:** вивчення природи та коренів агресивної поведінки та жорстокості в людей з антропологічної та еволюційної перспективи.

Виклад основного матеріалу. Агресія, в антропологічному розумінні, є як природним елементом людської природи. Дослідники антропології насильства вивчають агресію як фізіологічний та еволюційний аспект поведінки людини [4, с. 126]. Жорстокість, з іншого боку, визначається як умисна діяльність, спрямована на завдання шкоди або страждань іншим особам. В контексті антропології насильства, дослідники розглядають жорстокість як прояв агресивної поведінки людини та досліджують її корені в культурному та соціальному контексті. Антропологія насильства спрямована на розуміння того, як ці аспекти взаємодіють та впливають на виникнення насильства в суспільстві. Вона допомагає розкрити, як еволюційна спадковість, культурні норми, і соціальні структури можуть впливати на рівень насильства і методи його протидії. Розуміння агресії та жорстокості в антропології насильства є важливим для розробки стратегій і програм для зменшення насильства та покращення соціального благополуччя [2, с.135]. Щодо перспектив філософсько-антропологічного дослідження агресії, то їх ми пов'язуємо із евристичним потенціалом «антропології межі», яка, на відміну від «антропології центру» надає можливості уникнути одномірного сприйняття агресії як прояву виключного людської деструктивності, орієнтує на розгляд агресії не як загального випадку насилля, а у її спорідненості із трансгресією, здатністю людини до трансцендентування, а також занурює проблему агресії у теоретичний контекст культури виживання в сучасних умовах балансування людини на межі самознищення [3, с. 35]. Незважаючи на усю гостру і актуальність теми агресії і її проявів у сучасному житті, вона залишається ще недостатньо розробленою, як у філософії в цілому, так, особливо, у такому її підрозділі, як філософська антропологія [1, с. 32]. Проблема агресії стала виступати безпосереднім і самостійним предметом філософського осмислення достатньо пізно – з другої половини ХХ ст., хоча тема зла, у контексті якої вона почала розроблятися, привертала увагу практично протягом усієї історії розвитку світової філософської думки.

Висновок. Дослідження агресії та жорстокості в контексті антропології насильства є надзвичайно актуальним і важливим завданням у сучасному світі. Воно розкриває природу цих явищ і їх взаємозв'язок з біологічними, культурними і соціальними чинниками. Розуміння агресії та жорстокості допомагає розробити ефективні стратегії протидії насильству та покращення соціального благополуччя.

Список використаної літератури

1. Степаненко І.В. Духовність: філософські конструкти і соціокультурні репрезентації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філос. наук : спец. 09.00.04 «Філософська антропологія та філософія культури» / І.В.Степаненко. К., 2004. 32 с.
2. Фельдман О.Б. Альтруїзм та егоманія: роздуми над реаліями сучасного суспільного життя та перспективи людини: [монографія] /О.Б. Фельдман. Х.: В.В. Кудлай, 2012. 220 с.
3. Гальона Є. О. Жорстокість: раціональність ірраціонального / Є. О. Гальона // Друга студ. аспир. міждисципл. конф. „Філософія. Нове покоління», НаУКМА, 1-3 березня 2007 р.: тези доп. К., 2007. С. 34-35.
4. Проблема агресивної поведінки підлітків: фактори та механізми соціалізації / О. В. Волянська URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnyuac_2016_3_13

ІСЛАМСЬКА КОНЦЕПЦІЯ СТАВЛЕННЯ ДО ЗАКОНУ ВАРТОСТІ

Актуальність дослідження: Економіка грає важливу роль в житті людини, кожна сфера так чи інакше залежить від іншої. Тобто ігноруючи певні сталі закони економіки важко добитися успіху в іншій сфері. Кожна країна по різному може трактувати бачення в економіці. Іслам не виключення. Тому концепції різних країн стають все більш актуальними темами для вивчення.

Мета дослідження: вивчення ісламської концепції ставлення до закону вартості.

Об'єкт дослідження: ісламські концепції. ставлення до закону вартості. **Предмет дослідження:** особливості ставлення до закону вартості.

Завдання дослідження: систематизація і аналіз ісламських текстів, історичних джерел, а також вивчення впливу ісламської концепції на сучасне господарське та соціокультурне життя в контексті вартостей і моральних норм.

Виклад основного матеріалу. Закон вартості є фундаментальним і найсуттєвішим законом у сфері товарного виробництва. В його основі лежить ідея, що виробництво і обмін товарів відбуваються відповідно до їхньої суспільної вартості, яка визначається суспільно необхідними витратами праці на їх виготовлення [1, с. 105]. Закон вартості характеризується наступними ключовими аспектами: вартість товару базується на суспільно необхідній праці. Величина вартості товару пропорційна кількості суспільно необхідної праці, і обернено пропорційна її продуктивності. Закон вартості передбачає еквівалентний обмін товарів відповідно до кількості суспільно необхідної праці, з іншими словами, товари обмінюються на основі їх вартості, вимірної у праці. В ісламському світі існують особливості через історичні чинники [1, с. 120]. Це спричинило розвиток національної ідеї та збереження культурних і релігійних цінностей. Іслам відіграє важливу роль у формуванні світогляду і підходів до економіки. У мусульманському суспільстві існують численні соціально-економічні проблеми, і тому розвиток ісламської економічної теорії і її розуміння мають на меті подолати ці проблеми. За думкою мусульманських економістів [2, с. 98], західні економічні концепції не здатні вирішити ці проблеми, оскільки вони несуть в собі недосконалості та неспроможність впоратися з викликами, з якими стикаються мусульманські суспільства. Це пояснює специфічний ісламський підхід, заснований на морально-етичних принципах і нормах шаріату [3, с. 259]. Це пояснює ісламський підхід до закону вартості, який, за їх переконаннями, також має свої недоліки. Важливою особливістю економічних досліджень мусульманських учених є їхнє підкреслення моральних та етичних аспектів [4, с. 120-125]. У контексті ісламських країн відзначається, що економічні розгляди повинні відповідати моральним нормам та етичним стандартам. Мусульманські економісти визнають важливість етичних аспектів у поведінці людини у сфері економіки та підкреслюють необхідність дотримання принципів шаріату [5, с. 311].

Висновок. Ісламська концепція ставлення до економіки відрізняється від загальноприйнятих підходів в інших країнах. Мусульмани віддають значний пріоритет релігійним переконанням, і це сильно впливає на їхнє ставлення до соціальної справедливості та благодійності. Ці цінності важливі для них, навіть якщо це виходить за рамки загальних економічних законів.

Список використаної літератури

1. Архієреєв С.І. Теоретико-методологічні засади ісламської економічної моделі. Східний світ. 2017, 172 с.
2. Куран Т. Економіка ісламу. Київ: Наш формат, 2019. 368 с.
3. Нурієв С.М. Ісламська економічна думка: витоки та еволюція. Східний світ. 2021, 420 с.
4. Аранчій В.І. Особливості ісламської економічної моделі. Економіка та держава. 2018. № 4, 153 с.
5. Губський Б.В. Економічні реформи в країнах Сходу. 1999. 423 с.

СУЧАСНИЙ СВІТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність дослідження: Цінності - це концепції, що вказують на важливість певних явищ, предметів та сфери діяльності в контексті людського, соціального та культурного значення. Оскільки цінності є соціальним явищем, їх неможливо оцінити як істинні чи хибні в абсолютному розумінні. Поняття істини є занадто обмеженим, щоб повністю відображати сутність цінностей. У конкретних соціальних умовах суб'єкт може бути обмежений у виборі цінностей і відповідальності за їх оцінку.

Мета дослідження: проаналізувати сучасне становище суспільства в контексті універсальних людських цінностей, виявити фактори, що впливають на формування сучасних цінностей, та висвітлити актуальні ціннісні проблеми на сучасному етапі.

Предмет дослідження: проаналізувати суть і роль сучасного світу через призму загальнолюдський цінностей.

Об'єкт дослідження: загальнолюдські цінності.

Завдання дослідження: з'ясувати суть загальнолюдських цінностей.

Виклад основного матеріалу. Існує проблема формування сучасних універсальних людських цінностей, їх природа і подальший розвиток, який визначається подіями та настроями в усьому світі та суспільстві. Цінності, які присутні в житті суспільства, мають глибший сенс, ніж проста цікавість. Вони роблять нас відмінними від тварин і відіграють ключову роль у задоволенні наших потреб. Культура ґрунтується на цінностях, і, в свою чергу, вона є сферою для вираження цих цінностей. Ці дві категорії не можна розділити одну від одної [3, с. 76]. Протягом останнього десятиріччя в світі виникла загострена проблема особистих цінностей, яка набула особливої актуальності. Ці поняття стали об'єктом дослідження різних наук, включаючи філософію, психологію та соціологію, що свідчить про їхню складність та багатогранність. Цінність означає будь-яке явище, будь то матеріальне або духовне, яке має значення для людини, заради якого вона діє, витрачає свої сили і живе. За словами науковця П. Менцера, цінність - це те, що почуття людини диктує визнати важливішим над усім, і до чого можна прагнути, ставитися з повагою та визнанням [2, с. 77]. Науковець В. Сластьон вказує на фактори, що впливають на формування ціннісних орієнтацій: ідеологічні установки, якості особистості, життєві цілі, релігійні переконання, матеріальне забезпечення тощо. Цінності складають основу життєдіяльності – це історично складені модули, способи зв'язку свідомості й буття людини і світу [1, с. 28]. Вищі цінності – це місткі, емоційнообразні узагальнення провідних соціокультурних орієнтацій, що визначають усі сфери життя людини. Цінність може охоплювати все, що особистість вважає важливим та значущим для себе. Суспільні проблеми та спосіб життя людини породжують суспільні потреби. Ці потреби охоплюють основні сфери побуту, які були важливі для первісної людини, такі як праця, ритуальні танці, навчання, поховальні обряди, звичай дарування, гостинність, релігійні та магичні обряди. Саме це стало основою перших систем цінностей. З розвитком суспільства та збагаченням духовного життя людини, цінності стали більш складними, віддзеркалюючи нові потреби [3, с. 74]. Існує різне розуміння поняття цінності, залежно від контексту та підходу: за об'єктом засвоєння - матеріальні або морально-духовні. За метою засвоєння - егоїстичні або альтруїстичні. За рівнем узагальненості - конкретні або абстрактні. За способом вияву - ситуативні або стійкі. За роллю в діяльності людини - термінальні або інструментальні. За змістом діяльності - пізнавальні, предметно-перетворювальні (творчі, естетичні, наукові, релігійні тощо). За приналежністю - особистісні (індивідуальні), групові, суспільні, загальнонаціональні і загальнолюдські. У психологічному аспекті існують класифікаційні моделі, у яких цінності структуризуються за предметом або змістом об'єктів, на які вони спрямовані (соціально-політичні, моральні, економічні і інші); за суб'єктом ставлення (суспільні, цінності соціальних груп, колективні, індивідуальні) [4, с. 39]. Українське суспільство є суспільством, що переживає трансформації і віддане новим пріоритетам. На жаль, деяка частина молоді виявляє зацікавленість західними цінностями, і їх «духовність» може бути спірною, що негативно впливає на свідомість молодого покоління. Те, наскільки молодь є національно свідомою, патріотичною визначає долю країни та її національні інтереси. Зараз спостерігається перевага особистісних пріоритетів, таких як сім'я, друзі, житлові умови, робота і власне здоров'я. Ця тенденція відображає зміни цінностей серед молоді, акцентуючи увагу на індивідуалізмі та підкреслюючи особистісні та сімейні інтереси.

Висновок: Отже, важливо усвідомити, що система цінностей не є лише результатом впливу соціокультурного середовища, економічних і політичних факторів. Вона також є однією з форм самоідентифікації та самовираження внутрішніх інтелектуальних, моральних, естетичних та інших потужностей та поглядів особистості. Ця система цінностей тісно пов'язана з її потребами, інтересами та мотивами поведінки, одночасно визначаючи їх і відповідно впливаючи на них. Вона залежить від обсягу та характеру інформації про культурні цінності, їх сутність, функції та властивості. Культурна та моральна культура передається у суспільстві через покоління, завдяки різноманітним впливам та спрямованому вихованню, що надходить із оточуючого соціального середовища.

Список використаної літератури

1. Коберник Л. О. Роль та місце ціннісних орієнтацій у формуванні особистості. Наука і освіта / Л. О. Коберник // Науково-практичний журнал південного наукового центру АПН України. 2018. № 4 5. С. 28 -33.
2. Малахов В.А. Цінність як категорія культури // Філософська думка. 2018. № 5. С.76 -85.
3. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого світоглядний аналіз / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. К.: Знання України, 2017. 578 с.
4. Савченко Л. Вивчення ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді / Л. Савченко // Рідна школа. 2005. № 8. С. 39-41

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження: Сучасний світ стикається з ростучою економічною нерівністю. Питання про те, як гроші впливають на цю нерівність та як можна забезпечити справедливий розподіл ресурсів, є дуже важливим.

Мета дослідження: розглянути гроші як предмет соціально-філософського дискурсу та проаналізувати їх вплив на суспільство з філософської перспективи.

Предмет дослідження: роль та значення грошей у соціально-філософському контексті.

Об'єкт дослідження: гроші як соціально-філософське явище.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив грошей на суспільств.

Виклад основного матеріалу. Гроші завжди привертали увагу людей не лише як засіб обміну та збереження вартості, але й як складний соціокультурний феномен. Вони втілюють у собі багатшарові аспекти, що відображають уявлення суспільства про цінності, владу та мораль. У цій статті розглянемо гроші як предмет соціально-філософського дискурсу та їх вплив на суспільство [1]. Гроші можна розглядати як результат колективної угоди суспільства про призначення їм певних функцій. Вони не лише полегшують обмін, але й символізують систему цінностей та відносин [2]. Запитання такі, як: «Чи можуть гроші мати власну цінність, окрім їхньої економічної цінності?», «Яка їхній вплив на наше моральне сприйняття?», відкривають простір для філософських дебатів [3]. Питання про справедливість у розподілі грошей і власності мають давню історію в філософії. Філософи вивчають етичні аспекти заробітку, багатства та відповідальності перед суспільством. Гроші впливають на розподіл влади в суспільстві [4]. Вони можуть бути інструментом контролю, але й джерелом незалежності та свободи. У політичній філософії обговорюється, чи може грошова влада підривати принципи демократії, та як забезпечити справедливий розподіл ресурсів для всіх членів суспільства [5].

Висновок: гроші є не лише економічним засобом, але й соціальним конструктом, який визначає відносини в суспільстві. Філософські роздуми навколо грошей важливі для розуміння етичних, соціальних та політичних аспектів нашого життя. Вони допомагають визначити, яким чином гроші впливають на наше світовідчуття та сприйняття справедливості.

Список використаних джерел

1. Сіммель, Г. Філософія грошей. URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/filosofija-groshej-2068090.html>
2. Маркс, К. Капітал. Критика політичної економії. URL: https://www.marxists.org/russkij/marx/1867/capital_vol1/index.htm
3. Гейзенберг, В. Фізика та філософія. URL: https://atom.univ.kiev.ua/npds/ru/5_resourses/fizfil.htm
4. Нуссбаум, М. Creating Capabilities: The Human Development Approach. URL: https://www.academia.edu/77114247/Creating_capabilities_the_human_development_approach
5. Сен, А. Development as Freedom. URL: <https://readli.net/development-as-freedom/>

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Людина – продукт двох типів еволюції. За розгляду як представника ссавців та вищих приматів, її потрібно вважати продуктом біологічної еволюції. Однак людина більшою мірою і продукт еволюції культурної, бо ті суттєві ознаки, що відрізняють її від тварини, є результатом саме цього етапу еволюції.

Мета дослідження: розглянути культуру як процес розвитку людського суспільства, де культура є продуктом людської творчості, через яку людство відкриває та змінює світ, а також розглянути процес впливу культури на формування самої людини. Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних дослідницьких завдань: аналіз формування культури на тлі історичних подій; визначення впливу культури на формування особистості; з'ясувати, яким чином людина, формуючи культуру, стає її творінням.

Об'єктом дослідження: виступає людина, яка творить культуру, та яка піддається впливам культури.

Предмет дослідження: людина.

Виклад основного матеріалу. Культура як вид людської діяльності у всьому її різноманітті і багатозначності істотніше чим інші види формує творчу природу людини, її здатність конструктивно міняти світ і робити його кращим. Людина, як творіння та творець людської культури [1], є найвидатнішою сутністю на цій планеті. Її здатність створювати, інновації і адаптуватися надає їй особливий статус серед всіх інших живих істот. Людство завжди прагнуло виокремитися, вирізнитися та розвивати себе через культуру - цей величний феномен, який зробив наш світ неймовірно різноманітним та цікавим. Історія людської культури бере свій початок з самого моменту з'явлення перших гомінідів. Люди завжди намагалися виражати себе через мову, мистецтво, релігію, традиції та звичаї. Вони створювали предмети для виживання та естетичного задоволення, розвивали науку та технології. У процесі розвитку цілі культури змінювалися, але сама сутність залишалася незмінною - люди творили свій світ і віддзеркалювали його в своїх діях. Однією з ключових рис культури є мова [2]. Мова відіграє важливу роль у спілкуванні, передачі знань і ідей. Вона є інструментом для вираження емоцій та думок, а також для збереження спадщини. Кожна мова відображає специфіку та особливості культури, з якою вона пов'язана. Через мову людина може передавати свою історію, світосприйняття та цінності майбутнім поколінням. Мистецтво - це ще один важливий аспект культури [3]. Від живопису та скульптури до музики та літератури, мистецтво відображає креативність та естетичні смаки суспільства. Воно може бути використане для вираження почуттів, вражень та ідей, а також для створення спільної ідентичності та спільного досвіду. Релігія та духовність також глибоко вплинули на формування культури [4]. Релігійні переконання визначають моральні цінності, традиції та обряди суспільства. Вони надають сенс та значення життю людини, іншають її погляди на світ та взаємини з іншими людьми. Традиції та звичаї - це ще один важливий аспект культури [5]. Вони вказують на те, як люди сприймають світ і взаємодіють між собою. Традиції передаються з покоління в покоління і надають стійкості та спільності суспільству. Наука та технології також вплинули на культуру. Вони змінюють спосіб, яким ми живемо, працюємо та спілкуємося. Наукові відкриття дозволяють нам краще розуміти світ навколо нас та розвивати нові технології, які полегшують наше життя. Культура є найважливішою частиною людської ідентичності та спадщини. Вона відображає те, хто ми є, і визначає наше місце в світі. Культура об'єднує нас і водночас робить нас унікальними. Вона є джерелом натхнення та розваги, а також інструментом для вираження наших думок та ідей.

Висновок: людина створює культуру, а вона, в свою чергу, впливає на людину, формуючи її цінності, світогляд та спосіб життя. Культура об'єднує суспільство та дозволяє йому розвиватися. Вона є важливим джерелом натхнення та розваги, а також інструментом для вираження думок та ідей. Отже, людина і культура взаємопов'язані і нерозривно пов'язані між собою. Ця взаємодія робить наш світ багатшим, цікавішим і глибшим. І лише завдяки цій неперевершеній здатності до творчості та творення людина продовжує розвивати і трансформувати культуру, яка є не лише вираженням її самих, але і витоком її безмежної спроможності до адаптації та інновацій.

Список використаних джерел

1. Людина, як творіння та творець людської культури. URL: <https://studfile.net/preview/9732623/>
2. Петькун С. М. Мова як складова людської культури в умовах світової глобалізації URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/86819/16-Petkun.pdf?sequence=1>
3. Сутність та соціальні функції мистецтва. URL: http://library.kpi.kharkov.ua/TUF/resource_1144/3.html
4. Кучера Т. М. Релігізнавство URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197270159.pdf>
5. Павлишин Наталія Народні звичаї URL: <https://dyvensvit.org/top/1025972/>

НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження. Загострення глобальних проблем, посилення процесів глобалізації у всіх сферах людської діяльності. Сьогодні перед людством стоять гострі життєві проблеми, без вирішення яких в глобальних масштабах неможливий подальший соціальний прогрес. Впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій призвели до глибоких якісних змін у житті суспільства. Відбувається вдосконалення технологій, щоб задовільнити потреби людства, але в той же час забруднюється природне середовище, знищуються ліси, посилюється ерозія ґрунтів, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар навколо землі, погіршується стан здоров'я людей тощо.

Мета дослідження: вивчення сутності глобальних проблем сучасності та шляхів їх вирішення.

Об'єкт дослідження: наука та глобальні проблеми людства. Вивчення їх сутності та основних шляхів вирішення.

Предмет дослідження: сучасні глобальні проблеми людства. необхідно розробляти нові підходи, щодо перспектив розвитку та протидії глобальним проблемам людства. Можна виокремити два основні напрями – глобальні стратегії та загрози. Причому досить часто вони взаємопов'язані, оскільки ігнорування останніх може унеможливити подальший розвиток загалом.

Завдання дослідження: проаналізувати суть глобальних проблем.

Виклад основного матеріалу. Глобальні проблеми людства - комплекс проблем і ситуацій, що зачіпають життєві інтереси всіх народів світу, характеризуються динамізмом і вимагають для свого розв'язання колективних зусиль світової громадськості. Глобальні проблеми охоплюють всю земну кулю, причому не лише ту її частину, де проживають люди, але й іншу її поверхню, надра, атмосферу і навіть космічний простір, що потрапляють в сферу діяльності людини. Важливо при цьому відзначити, що будь-яка проблема лише тоді може вважатися глобальною, коли вона є актуальною відносно будь-якого регіону, тобто проявляється в них. Невирішеність глобальних проблем становить загрозу для існування людства: може призвести до загибелі цивілізації як такої [3]. Глобальні проблеми не можуть бути вирішені зусиллями окремих держав, а потребують цілеспрямованої узгодженої дії, об'єднання зусиль усіх народів, всього світового співтовариства. Принциповою особливістю глобальних проблем є їх комплексність, тобто складна взаємозалежність, взаємообумовленість і тісний зв'язок між собою. Характерною рисою глобальних проблем є їхній динамізм, тобто можливість збільшення кількості проблем, які відносяться до глобальних, чи навпаки зменшення по мірі їх вирішення. Отже, глобальні проблеми є всезагальними – як за їх об'єктом –земна куля, так і за суб'єктом їх вивчення і розв'язання –світова спільнота, держави світу [5]. Оскільки філософія формує світогляд людини, в якому відбиваються ті цінності, що орієнтують її діяльність, а глобальні проблеми сучасності є наслідком діяльності людей, то логічно виникає потреба у філософському осмисленні їх суті, причин виникнення та загострення і на цій основі формування нового світогляду, нових цінностей, які сприяли б вирішенню цих проблем. Актуалізація чи навпаки вирішення однієї з них безпосередньо або побічно відбивається на всій системі глобальних проблем сучасності. Тому вирішення однієї з глобальних проблем передбачає врахування на неї впливу інших проблем [2]. Розвиток людини, забезпечення її майбутнього. До цієї сфери належать, передусім, проблеми пристосування сучасної людини до умов природного та соціального середовища. Виділяючи специфіку філософського осмислення глобальних проблем сучасності, можна виділити такі найважливіші, характерні лише для цієї форми пізнання особливості: 1. Формуючи світогляд, філософія задає певні ціннісні установки, які значною мірою визначають направленість людської діяльності, а відповідно і її результати. 2. Узагальнюючи дані окремих наук і теорії, які виникають в їх надрах, філософія дає таким чином інтегрований погляд на глобальні проблеми сучасності. 3. Філософія пояснює суспільні явища і процеси в історичному контексті, формуючи таким чином найбільш загальні закони розвитку суспільства і природи. Тому в дослідженнях глобальних проблем націлює на розуміння їх як закономірного явища і органічно пов'язаних з суспільним прогресом. 4. З філософських позицій можна побачити загальну тенденцію розвитку глобальних проблем сучасності, динаміку їх взаємодії і взаємообумовленість, в якій вони знаходяться. 5. Виконуючи культурологічну функцію, філософія дає можливість розвивати культуру людського мислення, а також знайомитися з культурою окремих народів, в якій формуються певні цінності, що спрямовують людину на певну діяльність [1]. Без цього жодна з проблем, що стоять перед людством, не може бути вирішена.

Висновок: Отже глобальні проблеми людства неможливо вирішити зусиллям окремих країн. Тому необхідний єдиний міжнародний механізм їх розв'язання і регулювання, мобілізація ресурсів всіх країн світу, визначення міжнародних правових та економічних норм цього регулювання. Успішне вирішення глобальних проблем також вимагає наукової кооперації, міжнародної співпраці, співробітництва вчених і наукових шкіл та їх високої відповідальності.

Список використаної літератури

1. Sylvain Rochon Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення URL: <https://futurenow.com.ua/globalni-problemy-lyudstva-ta-shlyahy-yih-vyrishennya/>

2. Ісакова О. І. Роль філософії в осмисленні глобальних проблем сучасності URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/>
3. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: духовний розвиток відіграє одну з ключових ролей у формуванні стійкості та єдності українського суспільства, особливо у світлі нинішніх викликів, погіршення навколишніх умов та депресивне майбутнє в очах багатьох громадян. Хоча й духовні цінності, культурні традиції та духовні практики є фундаментом, на якому будується культура, у багатьох зараз вони відійшли на другий план. А для тих, хто ще й досі спроможний залишатися з позитивним мисленням, вони сприяють згуртуванню, надаючи таким людям мужності та впевненості у власних силах у боротьбі за суверенітет та демократичні цінності. Тому збереження духовності, як засобу самопізнання та саморозвитку, може допомогти знайти внутрішню гармонію та мир, що є надзвичайно важливим у часи кризи та нестабільності.

Мета дослідження: проаналізувати взаємодію держави та церкви в державо-творчому процесі.

Об'єкт дослідження: розвиток духовного життя української держави.

Предмет дослідження: основні принципи, механізми взаємовідносин між державою та церквою.

Завдання дослідження: проаналізувати теорії взаємодії, релігії і держави в історії філософії, розглянути взаємодію, релігії і держави в управлінні суспільством.

Виклад основного матеріалу. Із моменту запровадження християнства в Київській Русі релігійна ідея тісно переплелася з державницькою. Приймаючи християнство, князь Володимир Великий бачив у ньому передусім релігійну ідеологічну систему, яка своїми засадами, зокрема монотеїзмом, духовно-моральними нормами, здатна подолати етноплемінні відмінності, політично консолідувати суспільство. церква здійснювала цементуючий вплив на об'єднання руських земель, освячувала патріотичні почуття. Через християнство державницька діяльність наповнювалася гуманним змістом. церковно-релігійна політика Ярослава Мудрого була спрямована на зміцнення української церкви шляхом конститування Київської митрополії, що також піднімало міжнародний авторитет держави. На сучасному етапі характер державно-церковних відносин – один з головних показників рівня розвитку і держави, і релігійного напрямку, оскільки він характеризує рівень реалізації принципу свободи совісті як однієї з головних складових фундаментальних прав і свобод людини. В ХХІ ст. Церква та релігійні організації все частіше заявляють про себе як про діяльних учасників суспільних процесів. Релігійний фактор посідає важливе місце в суспільно-політичному й духовно-культурному житті. Українське законодавство закріплює принцип відокремлення церкви від держави, але в Україні спостерігається традиційно значний вплив релігійних інституцій на суспільні відносини, на політичні події, що пояснюється історичним значенням церкви у житті слов'янських народів і особливістю національного менталітету, головною складовою якого є релігійна духовність Тут, перш за все, необхідно звернути увагу на природу церкви як соціального явища, оскільки досить часто вона розглядається як унікальний феномен, відокремлений від інших суспільних одиниць. У сучасних умовах церква набуває усіх рис інституту громадянського суспільства. Оскільки будь-яке церковне утворення має такі риси: його виникнення обумовлюється необхідністю задоволення релігійно-етичних прагнень людини; формування церкви або релігійної громади відображає виникнення соціальних зв'язків між людьми з питань задоволення релігійних прав останніх; церковна діяльність охоплює відокремлену сферу релігійних відносин; реалізація цих відносин пов'язана із використанням індивідами свого права мати та сповідувати свою релігію; церква виступає формою організаційної інституціоналізації відповідної релігії; функціонування Церкви відбувається на засадах самоврядування та на основі власної системи норм; церковне життя врегульоване правом із метою захисту прав і свобод членів церковної общини та інших осіб [1, с. 14]. Такий підхід до природи церкви, майже не здобув концептуального осмислення в юридичній науці, хоча був позитивно сприйнятий фахівцями-політологами [4, с. 18]. Проте, сам факт розуміння церкви як інституту громадянського суспільства дає змогу довести її незалежність та усвідомити перспективи співпраці з державою. Існуюча модель взаємодії і визначає основні складові механізму взаємодії держави та церкви в Україні. До них належать: політико-правова основа, інституційна, організаційна та економічна складові Політико-правова складова механізму взаємодії держави та церкви включаючи такі нормативно-правові акти, як: Конституція України – ст. 35 закріплює право на свободу світогляду і віросповідання, що включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Церква і релігійні організації в Україні визнаються відокремленими від держави, а школа – від церкви. В статті робиться акцент на те, що жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова. Важливим є положення ч. 4 ст. 35 Конституції про можливість заміни військового обов'язку альтернативною (невійськовою) службою по релігійним переконанням громадянина; Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» 1991 р., який закріплює право на свободу совісті, рівноправність громадян незалежно від їх ставлення до релігії, відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави, що включає положення про невтручання церкви в політику, а саме: «релігійні організації не беруть участі у діяльності політичних партій і не надають політичним партіям фінансової підтримки, не висувають кандидатів до органів державної влади, не ведуть агітації або фінансування виборчих кампаній кандидатів до цих органів. Митрополит Шептицький називав «святою справою» національне відродження українців та їх право на власну державність. Приймаючи

засади поміркованого націоналізму, він виступив проти терору: «святій справі не можна служити із закривавленими руками» [3, с.1]. У «Слові до української молоді» Владика Шептицький висловив своє ставлення до терористичної практики радикального націоналізму. Високо оцінюючи патріотичні почуття українців митрополит водночас переконував їх у безглуздості жертв. Він розумів, що радикальний націоналізм був захисною реакцією на « реальність окупаційного режиму », але терористична діяльність радикалів відверто ігнорувала засади етичного вчення християнства [4, с. 18]. В умовах політики мультикультуралізму, можна говорити про об'єднання релігійних течій та церковних конфесій, мова може йти лише про співпрацю всіх церков в інтересах народу України Отримання Томосу, який ми нарешті вже маємо, має велике значення насамперед для Української Православної Церкви. Тому що протягом тисячі років церква і Київська Русь намагались отримати повну незалежність... І тепер тільки Українська Церква отримала автокефалію. Для церкви це дає те, що вона буде своє життя, свою діяльність будувати на наших українських звичаях, на нашій традиції, буде звершувати богослужіння українською мовою, зрозумілою мовою. А це має велике значення. Тому що коли людина приходить у храм, чує читання чи то Святого письма, чи псалмів і не розуміє їх, то як вона може молитись? Вона не може повноцінно молитись. А тепер церква буде звершувати богослужіння українською мовою. І люди будуть молитися разом з усією церквою», - зазначив Філарет [5].

Висновок: крізь усю українську державотворчу традицію, безперечним фактом була активна громадська позиція релігійної еліти. Діяльність духовної інтелігенції виходила далеко за межі релігійного життя, стала епіцентром і культурного, і політичного, а згодом і економічного життя краю. Неприпустимо ігнорувати величезний інтегративний потенціал духовної та соціальної енергії, яким виступає релігійний чинник українського суспільства. Осмисливши витоки й історію своєї духовної культури та державотворчої традиції, можна повною мірою зрозуміти сьогодення і уявити найбільш сприйнятливі шляхи побудови свого майбутнього.

Список використаної літератури

1. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ IV. Філософія релігії. 24 с.
 2. Шептицький А. Слово до української молоді / А. Шептицький // Мета. Чис. 19. 1932. 16 с.
 3. Конституція України. Ст. 35 Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. 160 с.
 4. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» 1991. 160 с.
 5. Патріарх Філарет. Велике значення автокефалії для Української Православної Церкви і для всієї України.
- URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2614621-tomos-mae-velike-znacenna-ak-dla-upc-tak-i-dla-ukrainskoi-derzavi-filaret.html>

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження. Як відомо, формування української нації відбувалося протягом багатьох століть. На території України проживає велика кількість етнічних меншин, які переселялися з різних куточків континенту. Одні люди залишилися й осіли на землі, інші мігрували на нову землю. Сучасна політична держава Україна складається з багатьох миролюбних етносів. Не зважаючи на мовні бар'єри та відмінності в Україні проживають: українці, кримські татари, цигани, румуни, поляків та ін.

Об'єкт дослідження: українська нація.

Мета дослідження: аналіз основних процесів становлення та збереження української нації її ідентичності.

Завдання дослідження: розглянути основні прояви державотворення; визначати основні складові української політичної держави.

Виклад основного матеріалу. Нація – це етносоціальна спільнота, об'єднана певною самоназвою, мовою, символами, географічним та етносоціальним походженням, історичною пам'яттю, комплексом духовно-культурних і політичних цінностей, усвідомленням своєї ідентичності. Важливою умовою формування нації є зростання національної самосвідомості: свідомого згуртування та об'єднання дій її різних представників не тільки на ґрунті 59 усвідомлених ними спільних рис або спільного минулого, але й на ґрунті розуміння ними головних національних інтересів і вироблених спільних цілей (визвольної національної боротьби, національного відродження, розбудови національної державності тощо), досягнення яких сприяло б розквіту й зміцненню цієї нації [2]. Утворення націй відбувалося легше або важче, залежно від того, яке становище займала в державі етнічна спільність. Бездержавна українська нація формувалася повільно. На тій частині України, що входила до складу Російської імперії, її цінності не розвивалися і навіть не визнавалися, тож мусили утверджуватись у постійній боротьбі з іншою мовою і культурою, репрезентованими імперською владою. Перед українським суспільством постає проблема перетворення сукупності українських громадян на саморегульований суспільний організм, здатний до прогресу і самооновлення. Здійснити це можна через створення достатнього ґрунту для об'єднання в етнонаціональну спільноту, що об'єднувала б різні соціальні, зокрема й етнічні, групи. Враховуючи, що свого часу відбулося неприродне, силове деформування етнічних ідентичностей в Україні, перспектива поновлення та розвитку ідентифікаційної самобутності населення залежить від повноцінної участі у цьому процесі політичних і соціальних інституцій [1, с. 110]. Ця ситуація ускладнюється через: розриви національного комунікаційного простору через суперечності у сферах мови та ідеології; відсутність історичних знань або спотворене їх тлумачення, що призводить до слабкості формують ідеологічну основу національної ідентичності; Деформація національної та громадянської свідомості та соціальної структури Соціальна слабкість і неоднозначність соціальної ідентичності Його частини [4, с. 169]. Для значної частини українських дослідників було очевидно, що дизайн український Під національною ідентичністю слід розуміти створення загальної національної ідентичності; Загальний для всіх громадян. Це цілком відповідає громадянським і політичним концепціям Утвердження цієї національної ідентичності не означає її зникнення 60 расова ідентичність. Тим самим була стерта особиста національна ідентичність України Асиміляція чи інші соціально-демографічні процеси та поведінка можуть підірвати гармонію Міжрасове спілкування і природна багатонаціональність. Так, не треба Місцевими росіянами, румунами, болгарями, поляками, угорцями, татарами, євреями, греками та ін. українська. У той же час стан цілісності вимагає, щоб всі масиви етнічних груп вважають Україну своєю батьківщиною [3, с. 1].

Висновок: Проаналізовано сучасні настрої українського народу, визначено основні прояви українського політичного державотворення. Розглянуто основні процеси формування українського етносу та підтримання його ідентичності, серед яких підтримання цілісності держави та єдності суспільства, а також підтримання національної ідентичності суспільства в цілому. Однак, вона має великий потенціал для подальшого розвитку.

Список використаної літератури

1. Кресіна І.О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз). К., Вища школа, 1998. 189 с.
2. Колодій А. Радянська ідентичність та її носії в незалежній Україні URL: www.politics.lviv.ua/nations/soviet
3. Обушний М.І. Етнонаціональна ідентичність в контексті формування української нації. Автореферат на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук С. 1-3.
4. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б.Попова. К.: Тов-во «Знання», 1998. С.169-170.

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження: Потреби людини є основою її інтересів. Категорія потреби охоплює більш широке коло явищ, ніж категорія інтересу. Потреби притаманні всім біологічним організмам, в тому числі й людині. Інтереси ж – тільки людині. Вони є у всіх суб'єктів: індивідів, соціальних груп, держав, суспільств, людства і т. д.

Мета дослідження: розкрити сутність сучасної взаємодії людини і суспільства в умовах глобального розвитку крізь призму національних інтересів.

Об'єкт дослідження: діяльність суспільства і її системна єдність.

Предмет дослідження: проаналізувати форми взаємодії особистості і суспільства в контексті соціального буття.

Завдання дослідження: проаналізувати проблеми поєднання інтересів суспільства і особистості, та показати його роль у розвитку суспільства. Інтереси, як і потреби є рушійною силою діяльності, поведінки і вчинків людей. Вони, говорив Гегель, рухають народами. Тому для розуміння суті суспільних процесів, практичних дій людей, політичних програм, гасел, заяв, передвиборних обіцянок тощо треба відшукувати справжні інтереси дійових осіб [1]. Складність цієї важливої акції полягає, зокрема у тому, що справжні інтереси далеко не завжди правдиво зображуються їх носіями. Часто буває, що про інтереси одних говорять інші. Рушійна сила інтересу проявляється у тому, що людина зацікавлена у чомусь і за певних умов діє саме у цьому напрямі. Зацікавленість працівника у результатах виробництва, ефективності і діяльності заводу, фірми, установи є основою дієвості мотивів і стимулів до праці. Тому, впроваджені в Україні ринкові відносини мають бути такими, щоб породжувати зацікавленість працівника приватного чи державного виробництва у підвищенні продуктивності та ефективності праці. Поліпшення якості продукції та послуг [5]. У суспільстві має місце складна взаємодія найрізноманітніших, часто суперечливих інтересів, і її результати бувають інколи несподіваними. Неодмінно умовою успішності політики, скажімо держави, є врахування цієї взаємодії, прогнозування її наслідків. Для розуміння складної взаємодії найрізноманітніших інтересів вчені класифікують їх. Інтереси можна класифікувати: за суб'єктами, про які вже говорилося (інтереси держави, нації, сім'ї), за сферами суспільного життя (матеріальні – духовні), за значенням (корінні – некорінні), за тривалістю (довготривалі – короткотривалі), за наявністю суперечностей (узгоджувані – неузгоджувані, гармонійні – негармонійні, антагоністичні – неантагоністичні) [3]. Інтереси суспільства в інформаційній сфері полягають: у забезпеченні інтересів особистості в цій сфері; у зміцненні демократії; у створенні правової соціальної держави; у досягненні та підтриманні суспільного спокою; у духовному відновленні держави [1]. Однією з істотних умов поступального розвитку суспільства, зміцнення держави є узгодження, поєднання різноманітних інтересів, наприклад, інтересів особистості, нації, загальнолюдських інтересів. Теж саме стосується і міжнародних відносин (економічних, політичних та культурних). Одним із завдань формування особистості є прищеплення їй практичних навичок, поєднувати свої інтереси з інтересами інших суб'єктів, зокрема з інтересами держави. Взаємодія інтересів справляє істотний вплив на формування особистості. Але важлива також воля, рішучість цієї особистості відстоювати свої духовні чи матеріальні інтереси. Можливості такого відстоювання часто бувають обмеженими [4]. У всякому разі особистість має розібратися у складному плетиві інтересів, відшукати шляхи поєднання своїх інтересів та інтересів інших людей. На основі потреб та інтересів особистості надбудовуються, формуються її уявлення про цінності. Категорія цінності відображає соціальне і культурне значення матеріальних чи духовних явищ, предметів для задоволення потреб та інтересів людини. Одне слово, цінність предмета чи явища вирішальною мірою залежить від його об'єктивних якостей, від потреб, інтересів, емоцій особистості, від умов, місця і часу. Кожна людина – свідомо чи несвідомо – формує свою індивідуальну ієрархію цінностей. Така ієрархія в одних людей більш-менш стабільна, в інших більш рухлива. В залежності від умов, місця і часу конкретної життєвої ситуації особиста ієрархія цінностей може змінюватися, іноді кардинально. Одні люди не міняють своїх принципів, інші розстаються – іноді дуже легко – з ними, обирають для себе нові, часом кардинально протилежні, принципи. Відбудовується переоцінка цінностей, переміщення у їхній особистісній ієрархії. У відповідності з ієрархізованою системою, прийнятою даною особистістю, у неї виробляються відповідні переконання, установки, принципи та ідеали життєдіяльності, домінантні у різноманітних діях, формуються також симпатії чи антисимпатії, любов чи ненависть, схильність чи неприязнь, вольові зусилля, рішучість боротися за позитивні для даної особистості соціальні чи культурні цінності [2]. Основою для розвитку соціального інтересу є соціальний інстинкт, який спонукає людину до альтруїзму всупереч егоїстичним інстинктам.

Висновок: На основі потреб та інтересів особистості надбудовуються, формуються її уявлення про цінності. Категорія цінності відображає соціальне і культурне значення матеріальних чи духовних явищ, предметів для задоволення потреб та інтересів людини. Одне слово, цінність предмета чи явища вирішальною мірою залежить від його об'єктивних якостей, від потреб, інтересів, емоцій особистості, від умов, місця і часу.

Список використаних джерел

1. Зародження теорії прогресу і Кондорсе. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13056/>

2. Адлер. А, Соціальний інтерес. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Життєво важливі інтереси особистості URL:<https://sites.google.com/site/informacijnabezpeka15/-ponatta-informacijnoie-bezpeki/zittevo-vazlivi-interesi-osobistosti-suspilstva-ta-derzavi-v-informacijnij-sferi>
4. Конфлікт між приватним і публічним інтересом URL:<http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/9/33.pdf>
5. Актуальні проблеми філософії та соціології URL:http://apfs.nuoua.od.ua/archive/30_2021/12.pdf

ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Актуальність теми: В умовах ринкової системи господарювання кожна людина самостійно вирішує проблеми: що вона хоче і може робити, як це треба робити, щоб отримати бажаний результат та чи буде її праця визнана суспільством – людина перебуває перед постійним вибором. Можливість мати вибір завжди була засобом і метою розвитку людства. Ринкова форма господарювання, самостійно вибирати шлях для політичного свого життя, кращого і найповнішого задоволення своїх потреб. Проблема вибору для кожної людини є проявом і здійсненням найвищої цінності людини – свободи. Формою свободи у сфері економіки є економічна свобода. Економічна свобода стає реальністю тільки в умовах ринкової економіки.

Мета дослідження: методологічне, теоретичне і практичне обґрунтування сутності економічної культури та її роль в становленні економічної свідомості українців.

Предмет дослідження: вивчення економічної свідомості, її функцій та зв'язків із навколишньою дійсністю.

Об'єкт дослідження: економічна свідомість та її роль в умовах ринкової економіки в Україні.

Завдання дослідження: вивчити вплив економічної свідомості на умови ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу. Свідомість – це вища форма психічного відображення, що притаманна людині. Вона є результатом впливу суспільно історичних умов на психіку людини у процесі її творчої діяльності під час постійного спілкування з іншими людьми за допомогою мовлення. У вітчизняній психології склалося загальноприйняте розуміння свідомості як вищої форми психіки, яка виникла в людському суспільстві у зв'язку з колективною працею, спілкуванням людей, мовою і мовленням [2, с. 93]. Свідомість являє собою складний конструкт, що виникає в процесі антропогенезу як феномен, що забезпечує існування людства і є вираженням його соціального буття. Вона виникає як продукт всієї суспільної діяльності людей і виявляється як результат духовного розвитку суспільства. Феномен відомості, що почав досліджуватись у лоні філософії, стає сьогодні об'єктом досліджень все більшого числа наук, не стала винятком і соціальна й економічна психологія. Поняття «економічна свідомість», яке є корелятом поняття «свідомість», відображає особливості виявлення свідомості у сфері економічної життєдіяльності людей. Існують різні теоретичні підходи до аналізу феномену економічної свідомості і до визначення цієї категорії. У зарубіжній психології у дослідженні економічної свідомості частіше за все використовуються терміни «економічні установки», «економічне мислення», «економічні уявлення» й «економічна поведінка» (А. Сміт, Дж. Катона, М. Вебер, Е. Дюркгейм, П. Сорокін, В. Парето, С. Московічі та ін.). Проблема дослідження економічної свідомості як соціально-психологічного феномену найбільш загострилася у соціальній та економічній психології у 90-ті роки ХХ ст., оскільки саме в цей історичний період значно актуалізувалася її роль у швидко змінному соціально-економічному середовищі. Враховуючи різноманітність економіко-психологічних підходів та можливостей їх застосування, О. Дейнека [2, с.97] звертає увагу на феномен економічної свідомості, що притаманний суб'єктові, що господарює, і є вищим рівнем психічного відображення економічних відносин суспільно розвиненою людиною. Г. Ложкін, В. Спасенников та В. Комаровська [3, с. 160] вважають, що економічна свідомість – це одна з центральних категорій сучасної економічної психології. До здобуття своєї незалежності, економіка України зовсім не мала ринкових ознак, як хибно вважалося, що мають віджити в цілому світі. В результаті цього було створено суспільство з низькою ефективністю виробництва і значно низьким рівнем життя людей. Державою було монополізовано засоби виробництва, сировину, виробничі потужності. Абсолютно негнучка економіка була повністю відірвана від світового ринку. Із здобуття незалежності в Україні була запроваджена економічна самостійність господарюючих суб'єктів. Наявність ринкової інституції гарантувала незалежність суб'єктів ринкової економіки, їхню економічну відповідальність, без чого не може існувати ринок. Формування суб'єктів ринкових відношень в Україні відбувається через роздержавлення власності, її перетворення в різні форми – колективну і приватну. Це в свою чергу сприяє розвитку різних форм господарювання та створення конкурентного середовища. В нових суб'єктів ринку формується своя, нова економічна свідомість [1]. Починають формуватися вільні ціни, за допомогою яких продавець і покупець доходять до взаємної згоди і відбувається еквівалентний обмін, а відповідно підтримується рівновага в економіці. Для того, щоб суб'єкти ринку могли реалізувати право власності на вироблену продукцію, крім економічних потрібні ще й правові передумови. Сьогодні в нашій державі триває прийняття юридичних законів, які мають сприяти створенню ринкового середовища. Еволюція економічної свідомості дозволяє розвиватися і вдосконалювати структуру суб'єктів українського ринку. Як гриби після дощу виростають нові трастові компанії, монополії, акціонерні товариства, банки, спілки та ін. Їхня ринкова діяльність суттєво поповнює державний бюджет. Проте далеко не останнім гравцем ринку України є середній і малий бізнес. На сьогодні біля 40% надходжень в держбюджет ми отримуємо від мережі малого і середнього бізнесу. Приємно, що останнім часом уряд і Парламент України з розумінням ставиться до проблем середнього прошарку населення України і приймаються ряд законодавчих документів для сприяння і розвитку цих суб'єктів економічного ринку України [4].

Висновок: Економічна свідомість відіграє важливу роль в умовах ринкової економіки. Вона представляє собою здатність і розуміння споживачів, підприємств, інвесторів та урядовців щодо економічних процесів та

механізмів ринкової системи. Економічна свідомість споживачів допомагає їм приймати обґрунтовані рішення щодо споживання, інвестування та фінансового планування. Для підприємств економічна свідомість є ключовою для прийняття рішень щодо виробництва, ціноутворення та конкуренції на ринку.

Список використаної літератури

1. Герасименко М. М. Особливості економічної соціалізації студентської молоді в умовах суспільних трансформацій / М. М. Герасименко // Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2012. № 3. С. 93–97.
2. Дейнека О. С. Экономическая психология: учеб. пособие / О. С. Дейнека. СПб. : Изд-во С-Петербург. ун-та, 2000. 160 с
3. Дембицька Н. М. Соціально-психологічні проблеми економічної соціалізації молоді / Н. М. Дембицька // Соціальна психологія. 2008. № 3. С. 53–67.
4. Широчук І. О. Економічна свідомість та економічне мислення URL: inform.in.ua.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження: Глобальними називають проблеми, які стосуються всього світу, призводять до значних, нерідко незворотних соціально-економічних і біологічних втрат на планеті, створюють загрозу існуванню людства і потребують для свого розв'язання координованої співпраці всіх країн. Серед сучасних глобальних проблем розрізняють кілька груп: політичні, етнічні, демографічні, економічні, соціальні, продовольчі, екологічні. Серед них, своєю чергою, виокремлюють вужчі аспекти, що впливають на окремі сторони життя людства. Наприклад, проблема етнічних воєн, енергетична проблема, проблеми освіти та охорони здоров'я тощо [1].

Мета дослідження: проаналізувати яким чином наука може вирішити глобальні проблеми людства.

Об'єкт дослідження: наука та глобальні проблеми людства.

Предмет дослідження: шляхи розв'язання глобальних проблем людства.

Завдання дослідження: проаналізувати проблематику глобалізації людства і світу.

Виклад основного матеріалу. Глобальні проблеми людства є наслідком протистояння з одного боку природи, а з іншого – людської практики, культури людства, а також невідповідності або несумісності різноспрямованих тенденцій в ході розвитку самої людської культури. Природа існує за принципом негативного зворотного зв'язку, тоді як людська культура – за принципом позитивного зворотного зв'язку. Терміном «глобальні проблеми» (від лат. «глобус» - земля, земна куля) позначаються найважливіші і настійні загальнопланетарні проблеми сучасної епохи, що торкаються людства в цілому [2]. Серед них: 1) запобігання світової термоядерної війни; 2) подолання зростаючого розриву в рівні економічного і культурного розвитку між розвинутими індустріальними країнами Заходу і країнами, що розвиваються, усунення економічної відсталості, голоду, злиднів і неписьменності; 3) забезпечення подальшого економічного розвитку людства необхідними для цього природними ресурсами; 4) подолання екологічної кризи; 5) припинення «демографічного вибуху» у країнах, що розвиваються, і демографічної кризи в розвинутих країнах через більш раціональне регулювання народжуваності; 6) стримування міжнародного тероризму й екстремізму, поширення наркоманії і алкоголізму; 7) вирішення поставлених сучасною епохою проблем освіти і соціального забезпечення, культурної спадщини й моральних цінностей та ін. При цьому головне - не упорядкування списку проблем, а виявлення їх походження, характеру й особливостей і, насамперед - пошук науково обґрунтованих і реалістичних у практичному відношенні шляхів їх вирішення. Всі глобальні проблеми сучасності взаємозалежні, взаємозумовлені, й ізольоване їх вирішення неможливе. Забезпечення подальшого економічного розвитку природними ресурсами необхідно передбачає запобігання зростаючого забруднення навколишнього середовища, оскільки це веде до екологічної катастрофи [3]. Тому ці проблеми і називаються екологічними, і часто розглядаються як дві сторони однієї екологічної проблеми. Дати реальне уявлення про майбутнє - найважливіше завдання науки. Реалізувати його можливо, лише виходячи з принципів, на яких взагалі тримається весь фундамент наукового знання [4]. Мова йде, насамперед, про принцип об'єктивності, що передбачає: сувору відповідність висновків вихідним передумовам; доказовий аналіз реальності без яких-небудь суб'єктивних доповнень до неї; знання певних закономірностей, тенденцій історичного розвитку. «Проекція в майбутнє» закономірностей суспільного розвитку з урахуванням їх неминучого розвитку й збагачення в ході історичного процесу й означає наукове передбачення майбутнього [5].

Висновок: Розмірковуючи над перспективами людства, слід підкреслити, що мова йде про можливість якогось єдиного демократичного і гуманного світового співтовариства, у якому будуть співіснувати різні форми власності - і суспільна, і приватна, різноманітні форми суспільних відносин. Проте за єдиної умови - це повинно бути суспільство демократії, суспільство, де людина буде центром усіх відносин.

Список використаних джерел

1. Бойко. Б. Глобальні проблеми людства URL:<https://geografiamozil2.jimdofree.com/>
2. Руденко М.В. Глобальні проблеми людства URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Внучко С. М. «Глобальні проблеми людства: визначення, виникнення та шляхи вирішення» URL:<https://osvita.ua/vnz/reports/ecology/21309/>
4. Апістова А. В. Навчальний посібник Філософія глобальних проблем сучасності URL:<https://ukreligieznastvo.wordpress.com/2019/01/17/fgps/>
5. Топузов О.М. Тименко Л.В. Економічна і соціальна географія світу URL:<http://www.geograf.com.ua/human/school-course/401-globalni-problemi-lyudstva>

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження. Протягом останнього десятиліття в глобальній економіці спостерігаються значні зміни, що виникли внаслідок новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій, глобалізації ринків та економічного простору, а також виникнення нових важливих галузей економіки. Ці процеси призвели до суттєвих трансформацій у сутності та характері економічної діяльності. Зміни в економічних та технологічних структурах, а також у структурі суспільного виробництва та споживання набувають все більшого обсягу. Це передусім означає злиття національних економік у глобальну, з істотним зростанням взаємозалежності та взаємопроникнення завдяки новим технологіям і комунікаціям, а також міжнародній освіті. Як результат, світова економіка стала єдиним простором для виробництва, споживання та обміну між підприємствами, що діють на національному та світовому рівнях. Ці процеси і тенденції мають настільки великий вплив, що деякі дослідники говорять про корінну зміну філософії бізнесу, його соціокультурних, теоретичних та ідеологічних основ.

Мета дослідження: визначення особливостей філософських основ бізнесу.

Об'єкт дослідження: особливості філософських основ бізнесу.

Предмет дослідження: значення філософських ідей для бізнесу.

Завдання дослідження: визначити сутність поняття «економіка», визначити зв'язок бізнесу із філософією, дослідити бізнес як власність і погляди філософів на нього.

Виклад основного матеріалу. У широкому сучасному розумінні це слово розуміється як економіка країни або її частини (галузі, види виробництва). Поняття «економіка» багатоаспектне, з розвитком економічних систем воно безперервно збагачувалося. Російський вчений Н. Кондратьєв вважав, що це поняття означає соціальне, народне господарство, Ю. Осипов, - вартість; німецькі політекономісти К. Р. Макконелл та С. Р. Брю - економічну поведінку. Проте одним з першопрохідців був саме Аристотель, який як і шотландський економіст А. Сміт вважали, що це поняття означає багатство. Аристотель використав цей термін для характеристики способу формування та відтворення багатства (хремастика) та ведення домашнього господарства (oikos - хата, дім). У цьому змісті, господарство та економіка мають однакову важливість. Тому існування термінів «філософія економіки» та «філософія господарства» є правомірним [1, с. 21-22]. Розглядаючи соціологічну поділ соціальної структури та типологію людини як суб'єкта суспільного життя, фокусуючись на філософських і економічних питаннях, основна мета - розуміти філософський підхід до економіки як сфери економічної поведінки з акцентом на раціональне використання ресурсів для задоволення потреб та інтересів. Філософсько значущою у цьому аспекті є проблема взаємозв'язку окремого суб'єкта з соціально цілим (колективним, суспільним) носієм економічної культури. Ця культура представлена наступними моделями: 1) ліберальна, основу якої становить особистість суто індивідуалістичного, егоїстичного типу, економічна поведінка якої визначається правилами ринкової гри та спрямована на максимізацію власного прибутку. За такого підходу економічна система суспільства будується «знизу вгору» - від окремої особистості до соціальних груп, корпорацій, монополій, світових економічних систем; 2) директива, яка пропонує розуміння сутності економічної системи як «економічного організму». Тому економічна поведінка індивіда визначається економічними характеристиками цілого (держави, етносу), а економічна система будується «зверху вниз» [4, с. 12-13]. Сьогодні, в період інтенсифікації виробництва, багато керівників вважають, що причиною успіху в інноваціях є зміна філософії бізнесу компанії. Основна мета компанії, спрямованої на ринок, полягає в тому, щоб розуміти, задовольняти і навіть перевершувати очікування споживачів, що в результаті призводить до збільшення продажів. Задоволені клієнти також активно рекламують продукцію компанії, що стає дієвим інструментом реклами. Ще одна чеснота філософії ринку полягає в тому, що вона дійсно враховує всі елементи, необхідні для досягнення успіху [2, с. 452]. У більшості підприємств для досягнення успіху недостатньо мати лише чудовий продукт. Компанія, орієнтована на ринок, враховує конкуренцію, економічні умови, непередбачені ситуації, обирає лише певні конкретні сегменти ринку, ті, в яких вона може найбільш ефективно конкурувати [3, с. 215].

Висновки. Підводячи підсумок можна зауважити, що потенціал філософії бізнесу значний. Філософія бізнесу є не тільки самосвідомістю культури підприємництва, а й важливим механізмом її розвитку. Завдання філософії бізнесу полягає в тому щоб дізнатися причини економічного образу дій індивіда, його здатності до нового мислення, до переосмислення існуючих теорій та сталих істин.

Список використаної літератури

1. Ракитов А. І. Філософська азбука бізнесу / ЛЗопроси філософії. 1991. 145 с.
2. Спиркин, А. Г. Философия: учебник для бакалавров: [гриф МО РФ] / А. Г. Спиркин. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Юрайт, 2014. 828 с.
3. Філософія: навч. посіб. / Гончарук Т. В., Джугла Н. В., Шумка М. Л., Тернопіль: підручники і посібники, 2016. 416 с.
4. Фредерік Р., Петрі Е. Ділова етика і філософський прагматизм // Питання філософії, 1996 р., МЗ. 256 с.

ФОРМУВАННЯ ІДЕОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО ПІДПРИЄМЦЯ В ПЕРІОД УТВЕРДЖЕННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження. XIX століття вважається добою тотального поширення реалізації філософії ринкових відносин. І хоча перші її паростки можна побачити в далекому минулому, світ рельєфніше переходить на ринкові відносини. Не є винятком і Україна. Долаючи тоталітарне минуле, основою якого була командно-адміністративна економіка, Україна все потужніше розгортає ринкову економіку, відкриту, демократичну. Цей процес відбувається на широкому теоретичному підґрунті, яке, на жаль, дотепер має досить багато дискусивних питань, що потребує розгляду.

Мета дослідження: концептуалізація ідеї філософії ринкових відносин.

Об'єкт дослідження: ринкові відносини як складний соціальний та економічний феномен.

Предмет дослідження: роль освіти у формуванні ідеології та культури сучасного підприємця.

Завдання дослідження: з'ясувати як розвивались ринкові відносини в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сфера освіти, яка виступає досить складною і розгалуженою системою діяльності, без якої важко собі уявити включення підприємців у сферу моральної культури, оскільки все їх життя так або інакше пов'язане з процесами навчання. Звичайно, в умовах розгортання підприємницької діяльності особливу вагу має економічна освіта. Вона забезпечує, насамперед, відповідний рівень економічних знань підприємців, їх досконалу орієнтацію в проблемах функціонування ринкової економіки, вміння ефективно використовувати матеріальні і трудові ресурси тощо. Проте, економічна освіта відкриває також перспективні можливості для органічного поєднання різних аспектів духовного становлення підприємців. Адже вивчення ними основних економічних законів і принципів господарювання в нових економічних умовах відіграє важливу роль у формуванні їхнього світогляду, а знання і навички, які вони одержують при цьому, дозволяють знаходити правильні рішення в складних умовах функціонування сучасного підприємництва [3, с.23]. Сучасна система освіти все більше вбирає в себе загальнолюдські моральні цінності, сприяючи їх утвердженню в суспільстві. Виступаючи ефективним засобом реалізації загальнолюдських моральних пріоритетів, система освіти безпосередньо впливає на процес становлення моральної культури підприємництва [2, с. 240-241]. Надзвичайно важливим завданням освіти у справі підготовки майбутніх підприємців і виробників є їх ідеологічне, культурне та морально-етичне виховання, формування в кожній особистості як професійних навичок, так і якостей громадянина своєї країни й глобального суспільства в цілому. Ідеологічне виховання майбутніх бізнесменів є таким же важливим завданням, як і їх професійне навчання й практична підготовка. Бізнес - це не фіксована й незмінна реальність, а частина світу, що швидко й невідпинно змінюється. Бізнес не тільки породжує проблеми, а й надає можливості для їх технічного розв'язання, для прояву творчості й отримання як матеріального, так і морального задоволення. Етика бізнесу - це специфічна наука, існування та розвиток якої значною мірою залежить від політичного устрою конкретної держави й глобального суспільства в цілому [4, с. 268]. Ефективність підприємницької освіти в Україні можна підвищити, якщо в її основу покласти теоретичні здобутки і практичний досвід провідних розвинутих країн світу. Світовий досвід свідчить, що підприємництво є базою національної економіки, а ефективна підприємницька освіта громадян - фундаментом економічного розвитку демократичного суспільства. Тому підготовку вітчизняних підприємців можна віднести до стратегічних пріоритетів нашої країни на найближчі роки. Підприємницька освіта має виховувати здатність бути лідером, навчати й прищеплювати інші ділові якості, необхідні в бізнес-середовищі різних культур і народів; надавати особистості необхідних знань про фах та виховувати пов'язані з ним ділові навички, завдяки чому людина зможе зробити правильний вибір фаху і буде в змозі працювати в різних галузях бізнесу; навчати професійно спілкуватися в якості слухача та доповідача на громадських і ділових зустрічах; навчати використовувати методики бухгалтерського обліку для прийняття рішень із планування та організації бізнесдіяльності, придбання, розміщення та реалізації ресурсів; допомагати підготуватися до роботи в якості підприємця, навчити розуміти всі аспекти бізнесу; [5, с. 346].

Висновок. Отже, за наявних в Україні природо-ресурсних умов, головним на сучасному етапі розвитку економіки постає людина. Держава має спрямувати власну економічну діяльність на забезпечення максимального використання інтелектуальних ресурсів. Її регулююча роль повинна здійснюватися методами, які адекватні ринковим формам господарювання.

Список використаної літератури

1. Касьянов Д. В. Культура підприємництва: проблема визначення // Д.В. Касьянов // Нова парадигма: Журнал наукових праць / [гол. ред. В.П.Бех]. К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. Вип. 81. С. 94-108.
2. Філософія ринкових відносин: навчально-методичний посібник / Р.І. Олексенко. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 2019. Рекомендовано до друку Вченою радою Таврійського державного агротехнологічного університету-Вип.С. 240-241.
3. Підприємництво як рушійна сила суспільного прогресу : матеріали круглого столу (Київ, 1 грудня 2016 р.) / НАН України, ДУ «Інт екон. Та прогнозув. НАН України». Вип. С. 23.
4. Економічна історія: лекції / Н. О. Тимочко, О. А. Пучко, Л.М. Рудомьоткіна та ін. К.: КНЕУ, 2000. Вип. С. 268.
5. Заставецька О. В. Лекції з Економічної географії України / О. В. Заставецька. Т.: ТДПУ.2018. 346 с.

ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА ЯК ВИД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність дослідження. В даний час ця тема є дуже актуальною для нас, це пов'язано з тим, що для нашого сучасного економічного становища в країні є дуже критичним і необхідним знаходженням шляхів розвитку сучасної економіки. Тому пошуки альтернатив є пріоритетним завданням для вирішення цієї проблеми.

Мета дослідження: проаналізувати протестантську етику та її вплив на професійну діяльність.

Об'єкт дослідження: протестантська етика як вид професійної діяльності.

Предмет дослідження: вплив протестантської етики на світогляд суспільства та професійну діяльність.

Завдання дослідження: дізнатися з чого бере свій початок протестантська етика; дізнатися думки Макса Вебера про протестантську етику і дух капіталізму.

Виклад основного матеріалу. Протестантська етика бере свій початок від загальної етики християнства. Представники цього напрямку були не задоволені тим, як Рим трактує Біблію. Найбільший спротив викликали продажі індульгенцій, тобто прощення наперед. Як відомо, після 1517 року римська-католицьке християнство розпадається на дві основні течії: католицьку та протестантську церкви. З цього зрозуміло, що вони мають багато спільних рис, які також притаманні всім християнам [4]. Всі протестантські «під-вчення» тримаються на п'яти класичних так званих «П'ять тільки». Це такі принципи, які стверджують, що: Біблія – це єдине джерело християнських доктрин. Кожний має право тлумачити Біблію та проповідувати; Прощення можна отримати тільки вірою, а справи на прощення не впливають; Прощення приходить тільки у формі милості, і воно ніколи не буває заслуженим; Ісус і тільки він є посередником між людиною та Богом; Людина повинна вірити та поклонятися лише одному Богу. Ніякі свята, які були названі так іншими людьми, не є вартими цього. Тільки віра в Єдиного Бога може врятувати та не суперечить Біблії [4]. Виходячи з зазначених вище принципів, можна зрозуміти, які морально-етичні принципи існують в протестантському суспільстві. Праця «Протестантська етика і дух капіталізму» (1903-1904) присвячена аналізу впливу протестантизму на формування капіталістичних відносин. У творі розглянуто питання зв'язку між віросповіданням і соціальними розшаруваннями, проаналізовано комплекс психологічних і культурних факторів, що сприяють утворенню ринкових відносин в економіці. Хоча «Протестантська етика і дух капіталізму» не є ґрунтовним дослідженням проблеми протестантизму, проте дослідження Вебера зв'язків між різноманітними релігійними ідеями та економікою дозволило йому дійти до висновку про те, що протестантська етика та світогляд вплинули на розвиток капіталізму. На переконання Вебера, роль релігійних переконань є важливим фактором, який впливає на повсякденні справи, у тому числі на прагнення до збагачення та власності. Реформація помітно вплинула на ставлення до роботи, внаслідок чого будь-яка професія сприймалася як складова загального блага та вияв Божого благословення, як і будь-яке «священне» поклонання [2, с. 49]. Підкреслюючи відмінність робочої етики в протестантизмі у порівнянні з католицизмом, Вебер описує звичні проблеми, з якими мають справи підприємці з працівниками в докапіталістичну добу: сільськогосподарські підприємці намагаються підвищити продуктивність праці шляхом підвищення заробітної платні, сподіваючись, що таким чином змусять працівників більше цінувати свій час та працювати більше. Проте, в результаті, у докапіталістичних суспільствах це найчастіше призводило до зниження інтенсивності серед працівників. Вони прийшли до висновку, що можуть заробити ті ж самі кошти за короткий період часу та більше відпочивати. Макс Вебер доходить висновку, що в суспільствах, у яких більше протестантських віруючих, існує більш розвинута капіталістична економіка. Він розглядає дух капіталізму як ідею та відчуття найбільш раціонального прагнення економічної вигоди: «У цьому специфічному сенсі ми використовуємо поняття «дух капіталізму» для означення відносин, які у гонитві за покликанням, прагнуть систематичного збагачення для власної вигоди у стилі повчань Франкліна» [1, с. 34]. Звичайно, всі моральні правила Франкліна мають утилітарну спрямованість: чесність корисна, бо вона приносить кредит, те ж саме можна сказати і стосовно пунктуальності, старанності, поміркованості – і саме завдяки цьому вони і є чеснотами – з чого, між іншим, можна зробити висновок, що, наприклад, і видимість чесності може дати той же наслідок. Вебер стверджує, що цей дух не обмежується західною культурою, якщо розглядати його як вияв індивідуального ставлення, проте такі особистості – яких він називає героїчними – не спроможні самі по собі створити новий економічний порядок (капіталізм). Крім цього, він зазначає, що «дух капіталізму» може бути відірваним від релігії, і що ці зятяті капіталісти були ревнивими противниками церкви або байдужими до неї. Таким чином, Вебер відмовляється від узагальненого розуміння капіталізму і допускає існування двох його різновидів – раціонального і спекулятивного [3, с.1-2]. Тепер уже не нагромадження благ стає для людини засобом задоволення її матеріальних потреб, а навпаки, все існування людини спрямоване на придбання, яке стає метою її життя. Цей з погляду безпосереднього сприйняття безсенсовний переворот у тому, що можна назвати «природним» порядком речей, у такій же мірі виступає необхідним лейтмотивом капіталізму, в якій він чужий людям, що не пройнялися його духом [5, с. 925]. Цей момент дуже важливий для розуміння загальної концепції «Протестантської етики». Вебер переконаний, що капіталізм як система раціонального господарювання і «дух капіталізму» як певна психологічна готовність до саме такого господарювання – це не ідентичні речі.

Висновок. Отже, хоча «Протестантська етика і дух капіталізму» не є ґрунтовним дослідженням проблеми протестантизму, проте дослідження Вебера зв'язків між різноманітними релігійними ідеями та економікою дозволило йому дійти до висновку про те, що протестантська етика та світогляд вплинули на розвиток капіталізму.

Список використаних джерел

1. Вебер М., Протестантська етика і дух капіталізму. Київ, Основи, 1994. 261 с.
2. Вебер М., Протестантська етика і дух капіталізму. Київ, Основи, 1994. 261 с.
3. Вебер М., Протестантська Етика і Дух Капіталізму. Київ, Наш формат, 2018. 216 с.
4. Протестантська етика. URL: <http://www.etica.in.ua/protestants-ka-etika/>
5. Randall Collins. Weber's Last Theory of Capitalism: A Systematization // American Sociological Review, Vol. 45, No. 6 (Dec.,1980), pp. 925-927

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність дослідження: сучасне суспільство стикається зі стійкими змінами в економічній системі та технологічному прогресі, що неухильно впливає на роль і сутність грошей. Ця еволюція фінансових відносин неперервно взаємодіє з розвитком культури та мислення. Дослідження спрямоване на розкриття філософського аспекту еволюції грошей і їх вплив на культурні парадигми.

Мета дослідження: вивчення та аналіз еволюції грошей як філософського явища, що формує та визначає культурне мислення.

Об'єкт дослідження: соціокультурний вимір еволюції грошей та їх взаємодія з психологією та системами цінностей суспільства.

Предмет дослідження: процес

Завдання дослідження: аналіз шляхів еволюції грошей та їхній вплив на формування культурного мислення.

Виклад основного матеріалу. Ретроспективний аналіз історії грошей та їх вплив на суспільні уявлення. Аналіз сучасних фінансових тенденцій та їхнього відображення у культурному просторі. Гроші, той важливий елемент сучасного суспільства, перетворилися на щось більше, ніж просто засіб обміну. З філософської точки зору, їхня еволюція відображає складні трансформації в суспільному мисленні та культурі. Еволюція грошей в історії суспільства виявилася не простою економічною трансформацією, але й важливим фактором у формуванні культури мислення. За століття гроші перетворилися з простого засобу обміну на складний символ вартості, відзеркалюючи глибокі зміни у соціокультурній динаміці [1, с. 126-127]. Початково гроші служили лише зручним інструментом для erleichterung обміну товарами та послугами. Однак разом з розвитком грошової системи, вони отримали додатковий філософський вимір. Вони стали не просто засобом вимірювання вартості, а й символом цінностей, які визначають культурну ідентичність суспільства [2, с. 33]. Зростання значення грошей в сучасному світі також призвело до появи індивідуалізму. Люди стали визначати свою ідентичність через володіння грошима та споживанням. Це, в свою чергу, породжує філософські питання про справедливість та роль індивіда в суспільстві. Гроші стали не лише засобом обміну, але й джерелом влади та впливу [3, с. 231]. Індивіди та організації, які володіють значними фінансовими ресурсами, мають змогу впливати на політичні та економічні рішення. Це підносить філософські дебати про справедливість та етику в грошових відносинах. Еволюція грошей визначає не лише економічні аспекти, але й формує культурні уявлення та погляди суспільства. «Еволюція грошей. Фінансова історія світу» запрошує нас в подорож від простого засобу обміну до символу влади та статусу. Її сторінки відкривають перед читачем не лише історію грошей, але й їхню роль у формуванні культури мислення. Починаючи як зручний обмінник вартості, гроші стали не тільки показником успіху, але й ключем до розуміння справедливості та влади. Філософія грошей вплетена в тканину нашого сприйняття світу, визначаючи цінності та етичні стандарти. З розвитком фінансових інструментів, гроші перейшли від фізичних форм до абстрактних концепцій. Це викликає питання про сутність вартості та вплив грошей на наше мислення. Книга допомагає зрозуміти, як ці абстракції визначають наше ставлення до фінансів та суспільства. Усвідомити, як гроші формують наше мислення, – це відкриття дверей до розуміння себе та динаміки сучасного світу. «Еволюція грошей» залишає невід'ємний слід у культурі мислення, покликаною розкрити та змінити наше уявлення про фінанси і суспільство [4, с. 167-171].

Висновок: еволюція грошей визначає глибокі аспекти культурного мислення. Зміни у фінансових системах стають важливим каталізатором для філософських рефлексій та переосмислення цінностей у сучасному суспільстві.

Список використаної літератури

1. Везерфорд Дж. Історія грошей: Боротьба за гроші від пісчаника до кіберпростору. М.: ТЕРРА-Книжний клуб, 2001. 187 с.
2. Гончаров В. В. Гроші в контексті аксіологічного аналізу. «Мандрівець», 2008, № 4 (75), С. 33-37.
3. Сіммель, Г. Філософія грошей. 2003. 667 с.
4. Ніл Фергюсон Еволюція грошей. Фінансова історія світу. 2017. 384 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження. На даний момент бізнес є одним із найпоширеніших методів введення підприємницької діяльності. Тому вивчення основ бізнесу з різних філософських точок надає перевагу для бізнесмена у виборі підходу до ведення бізнесу з унікальною складовою.

Мета дослідження: розкриття основних напрямів, засобів і методів формування парадигми ринкових економіки.

Предмет дослідження: роздуми філософів стосовно основ бізнесу.

Об'єкт дослідження: ринкові відносини, господарювання, підприємницька діяльність.

Завдання дослідження: визначити філософські основи бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Бізнес – діяльність, здійснювана приватними особами чи підприємствами (організаціями) щодо використання природних благ, виробництва, придбання та продажу товарів чи надання послуг в обмін на інші товари, послуги або гроші до взаємної вигоди зацікавлених сторін [1, с. 246]. Справа в тому, що для успішного ведення бізнесу недостатньо володіти окремими його функціями. У бізнесі, як і будь-якому іншому творчому процесі, велику роль відіграють природні здібності, фантазія, вміння абстрагуватися від плинності діяльності та інші. Провідні дослідники бізнесу довели, що ці фактори обумовлені не тільки природною схильністю людини, але також і виховуються практикою [3, с. 87]. Гроші люблять сміливість, але людина за своєю суттю боязка. Вона боїться втратити зароблене і тим самим може застрягти в своїх рамках дозволеного. Відсутність розвитку бізнесу дорівнює його руйнуванню. Зворотний бік цієї медалі – «сміливіці», які інвестують щедро, часто, авантюрно. Але між ризикованістю і сміливістю є велика різниця. Ризик у бізнесі – це сміливість з розумом. Насправді грошима керує розум, але сучасна людина не хоче вчитись. Вона перенасичена інформацією, яку отримує звідусіль і на різні теми [4, с. 75]. Є ілюзія, що ми все знаємо апріорі, синтезуємо спеціальні знання із загальних. Але це не так. На тлі освітньої всюдозволеності, проєктів, що вистрілили в руках творців-самоучок, здається, що для успіху достатньо бажання, завзятості і щасливого випадку [2]. Так, успішним може бути кожен, але не варто забувати той факт, що багато людей, що досягли вершин, потім знову сідали за парту, адже і для розвитку бізнесу, і для управління ним потрібні знання. Долати труднощі потрібно через їх прийняття, а не заперечення. Перший крок назустріч вирішенню проблеми – це її усвідомлення. Внутрішній спокій лідера тут відіграє величезну роль. Переможець цієї битви – завжди стратег, який визнає проблему і той, хто мислить на кілька кроків вперед. І встоїть, дійде до кінця тільки той, хто готовий до труднощів, розуміє, що їх не уникнути, і мотивований сильними внутрішніми пріоритетами. В основі філософії сучасного бізнесу лежить аксіома, що ВСЕ, що відбувається, – джерело змін і точок зростання. Можливості не народжуються самі собою ми створюємо їх, виходячи за рамки, розвиваючи свої навички поводження з фінансовими потоками, співпрацюючи з проблемами [2].

Висновок. Філософські основи бізнесу є надзвичайно важливими в сучасному світі, де бізнес-середовище стикається зі складними етичними, соціокультурними та технологічними викликами. Вони допомагають підприємствам розробляти стратегії, які враховують моральні цінності, корпоративну відповідальність та вплив на суспільство, сприяючи створенню більш сталого та соціально відповідального бізнесу. Філософські підходи допомагають бізнесу не тільки досягати фінансового успіху, але й відігравати позитивну роль у суспільстві та природному середовищі.

Список використаної літератури

1. Добрава Н.В., Основи бізнесу: навчальний посібник /Осипова М.М. Одеса: Бондаренко М. О., 2018. 305 с.
2. Октай Алієв, Філософія бізнесу сьогодні: потрібно щось більше, ніж підприємливість, URL: <https://biz.nv.ua/ukr/finance/oktay-aliyev-rozpoviv-yak-vidkriti-sviy-biznes-kouching-dlya-biznesu-50170224.html>
3. Глушко Т. П. Філософія бізнесу як основа легітимації економіки // Філософські проблеми гуманітарних наук. К.: Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого, 2005. № 4. С. 85–89.
4. Орендарчук, Г, Філософія людини-бізнесмена / Галина Орендарчук, Сергій Клеба // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: зб. наук, праць студ. та викл. каф.філософії та політології ТНЕУ / відп. за вип. Т. В. Гончарук. Тернопіль: ТНЕУ, 2012. С. 71-78.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження. Гроші не лише визначають доступ до основних потреб, але й впливають на соціальну позицію та можливість отримання освіти, медичної допомоги та інших важливих ресурсів у сучасному суспільстві. Розвиток фінансових технологій та глобалізація також надають грошам новий статус та роль у житті людини.

Мета дослідження: зрозуміти сутність грошей, їх ролі в повсякденному житті.

Предмет дослідження: значення грошей для людини у ХХІ столітті та їх вплив на її соціальну, економічну, і освітню ситуацію, а також роль фінансових технологій та глобалізації у цьому контексті.

Об'єкт дослідження: гроші і способи, якими вони впливають на життя людей у ХХІ столітті.

Завдання дослідження: проаналізувати, як зміни у фінансовій системі та економіці впливають на сприйняття і використання грошей людиною, розглядаючи їхню роль у сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Значення грошей для людини в ХХІ столітті важко переоцінити. Гроші стали неодмінною складовою сучасного життя, впливаючи на різні аспекти нашого існування. У ХХІ столітті гроші грають важливу роль у забезпеченні економічної стабільності і безпеки. Вони дозволяють людям накопичувати фінансові резерви, що важливо у вирішенні непередбачених фінансових труднощів, таких як медичні витрати чи втрата роботи [2, с. 158]. Гроші служать інструментом для задоволення основних потреб людини, таких як харчування, одяг, житло та освіта. Вони забезпечують доступ до різноманітних товарів і послуг, підвищуючи якість життя. Можливість заробляти і управляти грошима дає фінансову свободу та незалежність. Люди можуть робити власні фінансові рішення, обирати професії та кар'єру, які відповідають їхнім цілям, а також інвестувати в розвиток та інші цінності. У багатьох випадках, гроші відіграють роль визначення соціального статусу та престижу. Вони надають можливість отримувати освіту, подорожувати, споживати розкішні товари та послуги, що може впливати на соціальне сприйняття [1, с. 125]. Гроші також дозволяють людям допомагати іншим, виконувати благодійність та підтримувати соціальні та гуманітарні ініціативи, що важливо для створення кращого світу. У цифрову епоху ХХІ століття гроші набули новий обличчя завдяки електронним платіжним системам і криптовалютам. Це зробило фінансові операції більш зручними та доступними для всіх [3]. Люди можуть переказувати гроші в будь-якому кутку світу та здійснювати покупки онлайн, що підвищує рівень комфорту та глобальну доступність послуг. У світлі зростаючої уваги до екологічних проблем, гроші можуть бути використані як засіб для підтримки екологічно свідомих підприємств та продуктів. Люди можуть впливати на здоров'я планети та суспільства через свої фінансові рішення, вибираючи екологічно стійкі та етичні товари та послуги. Гроші можуть служити засобом досягнення мрій і амбіцій. Вони дозволяють освіту за кордоном, подорожі, розвиток кар'єри, творчий самовираз та багато інших можливостей, які сприяють особистому зростанню. Гроші відіграють роль у збереженні фінансової стабільності. Вони дозволяють накопичувати фінансові резерви, що допомагає вирішити непередбачені витрати або фінансові труднощі [3]. Усі ці аспекти підкреслюють важливість грошей для сучасної людини. Гроші не тільки полегшують повсякденне існування, але й впливають на наші можливості та свободу вибору. Зрештою, значення грошей для людини в ХХІ столітті не обмежується лише матеріальними речами, але включає в себе різні аспекти життя та суспільства [4, с. 65]. Гроші служать інструментом для досягнення різних цілей, від задоволення фізіологічних потреб до реалізації особистих та суспільних проєктів. Правильне розуміння та використання грошей може підвищити якість життя і сприяти розвитку як індивіда, так і суспільства в цілому.

Висновок. У ХХІ столітті гроші залишаються невід'ємною частиною життя кожної людини. Їхнє значення розширюється від задоволення фізіологічних потреб до досягнення соціального статусу та впливу на світовий розвиток. Гроші надають фінансову свободу та можливість вибору, але вимагають відповідального та обдуманого використання. Важливо розуміти, що гроші - це інструмент для досягнення цілей та реалізації цінностей, і їхнє значення в ХХІ столітті визначається великою мірою особистими переконаннями та цілями кожної людини.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. К., 2006., 323 с.
2. Гончарук (Чочал) Т.В., Джугла Н.В., етнологічні інтенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалістого. // Психологія і педагогіка. - Тернопіль, 2018. №1-2. С. 155-162.
3. МСІ Гроші - це важливо. URL: <http://catholicnews.org.ua/groshi-ce-vazhlivo>
4. Т.С.Смолженко, «Філософія грошей в епоху фінансової цивілізації», Монографія, вступ.), Львів, 2015, 78 с.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ В ХХІ СТОЛІТТІ

Актуальність дослідження. Полягає у розумінні потреби у грошах для кожної людини. Гроші несуть, як і позитивні, так і негативні корективи у наше життя. Загалом, тема грошей залишається актуальною протягом століть, тому що скільки б люди не жили на світі певну складову життя займають і гроші.

Мета дослідження: проаналізувати значення грошей для людини в ХХІ столітті.

Предмет дослідження: вплив грошей на людину та її стан.

Об'єкт дослідження: гроші в житті людини.

Завдання дослідження: визначити, яке місце в житті людини займають гроші та правила використання грошей.

Виклад основного матеріалу. Мораль як обмежувач здійснення права людини і громадянина - це концепція, яка обговорює, як моральні цінності та етичні принципи повинні впливати на спосіб, яким люди використовують свої права та свободи у суспільстві. Зокрема, ця ідея стверджує, що існує певна моральна відповідальність перед суспільством та іншими людьми, яка повинна керувати нашими діями та рішеннями, навіть коли ми користуємося певними правами. В умовах пострадянської України, коли гроші і фінансові питання стали надзвичайно важливими, ця концепція набуває особливого значення. Втрата заощаджень, інфляція, корупція та інші проблеми вимагають тверезого підходу до грошей і фінансів. Моральні та етичні цінності повинні бути в основі наших фінансових рішень, а також у наших відносинах з іншими у цій сфері. Це означає, що ми повинні розуміти наслідки наших дій, коли маємо справу з грошима, і враховувати не лише особистий користь, але й загальне благо суспільства. Також це вимагає від нас чесності, інтегритету та відповідальності в усіх фінансових справах. Тобто, мораль як обмежувач здійснення права людини і громадянина наголошує на важливості того, як ми використовуємо гроші і як це впливає на суспільство в цілому. Вона закликає нас бути свідомими та відповідальними громадянами, які діють відповідно до моральних норм і етичних цінностей у сфері фінансів [1. С. 270-273]. Софокл стверджував, що немає в світі нічого такого, що може морально зруйнувати людину настільки, як гроші. Проте важливо зауважити, що гроші самі по собі є лише інструментом для обміну та спрощення життя. Проблема виникає тоді, коли людям не вистачає грошей, щоб здійснити свої плани або задовольнити свої потреби. Це може призвести до розчарування та відчуття безвихідності, особливо коли не вистачає грошей навіть на повсякденні потреби. У таких обставинах важко зекономити і здійснювати мрії, і люди можуть відчувати себе втраченими і безпомічними [4]. Гроші, для нас, є засобом виразити наші бажання, виконати обов'язки або навіть виразити свою образу чи помсту. Вони можуть служити як інструментами в таємних конфліктах, які виникають серед сім'ї, часто на фоні взаємин, пов'язаних із коханням і владою. Людина може надавати гроші зі своїми власними прихованими мотивами, такими як відрaza або бажання перевершити очікування, не виконуючи обіцянки. Фінансові проблеми, які ми спостерігаємо, є лише вершкою айсберга, під якою криються глибинні конфлікти між членами сім'ї іншого боку, гроші можуть бути самими причиною конфліктів, які впливають на питання кохання і справедливості в наших відносинах [2]. Людей поділяють на так звані три групи: бідні, середняки та багаті. Це вимірюється кількістю статків та можливістю купувати усе, що заманеться. Через те, що з'явився ось такий певний поділ нерідко можна почути образливі слова в свою сторону, через те, що ти маєш занадто багато або занадто мало грошей. Тож, щоб такі проблеми не виникали у суспільстві не потрібно зачіпати тему кількості грошей із малознайомими людьми, щоб уникнути непорозуміння [3].

Висновок. У сучасному суспільстві гроші є невід'ємною частиною існування людства. Грошова культура часто викликає моральні суперечності. Одними з показників цих розбіжностей є суперечність між людьми та їх статками. Тобто, це означає, що існують різні погляди на роль грошей у житті та це може породжувати різні конфлікти та суперечки.

Список використаних джерел

1. Панкевич І. Мораль як обмежувач здійснення прав людини і громадянина // Філософські пошуки. Пізнання: епістемологічний, онтологічний та соціальний виміри. – Львів; Одеса: «Центр Європи», 1997. Вип. XIX. ІФЛС-ЛФС «Cogito». С. 270–273.
2. Корнійчук Т. Сила та влада грошей у 21 столітті URL:<https://ij.ogo.ua/ya-zhurnalist/sila-ta-vlada-groshey-u-21-stolitti/>
3. Вплив грошей, багатства на людину в наш час URL:<https://dovidka.biz.ua/vplyv-hroshei-bahatstva-na-liudynu-v-nash-chas/>
4. Фінансові поради від древніх філософів, які актуальні досі URL:<https://news-xl.net/society/finansovi-poradi-vid-drevnih-filosofiv-iaki-aktyalni-dosi/>

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: сьогодні тема бізнесу дуже актуальна. Бізнесова діяльність дуже поширена, але мало хто задумується з якого часу виник бізнес і що лежить в його основі. Саме прагматизм є основою бізнесу і кожен з філософів виразив свою думку ролі прагматизму в бізнесі.

Мета дослідження: розкриття основних напрямків, засобів і методів формування парадигми ринкової економіки; демонстрація культури сучасного підприємництва, дослідити початок виникнення бізнесу, основу бізнесу з точки зору філософів.

Об'єкт дослідження: ринкові відносини, господарювання, підприємницька діяльність.

Предмет дослідження: роздуми філософів стосовно основ бізнесу.

Завдання дослідження: визначити початок розвитку бізнесу, визначити філософські основи бізнесу, визначити думки філософів стосовно основ бізнесу, продемонструвати прикладні аспекти філософії, на основі яких базується підприємницька діяльність.

Виклад основного матеріалу. Бізнес, економіку та підприємництво через різні виміри досліджували такі вчені: американські вчені Р. Хізрич та М. Пітерс, білоруський професор Гориш І. В., американський професор А. Хоскінг. Підприємництво, господарство, бізнес, окрім спеціальних знань, формувало ще і певний погляд на світ, який набирав чітко виражених філософських ліній у Святому писемі, працях мислителів середньовіччя, Нових часів, сучасності. Наприкінці XIX на початку XX століття в Північній Америці з'являється філософська течія, яка отримала назву прагматизм (від гр. прагма дія), основні принципи якого були виражені американськими вченими – логіком і математиком Чарльзом Сандерсом Пірсом та психологом Вільямом Джемсом. Зі сказаного випливає, що прагматизм це напрямок в філософії, в основі якого лежить метод, спрямований на пошук вигоди для людини [1, с. 225]. Пізніше головні засади прагматизму розвинув філософ, педагог і психолог Джон Д'юї. Він, розпочавши трактування логіки і теорії пізнання через призму прагматизму, в наступні десятиріччя надавав цьому напрямку філософії інструментального, прикладного значення. Пірс вважав, що коли в процесі філософського дослідження ми, спираючись на різні принципи, отримуємо один і той же результат, то це є свідченням того, що між цими положеннями (принципами) немає суттєвої різниці, відмінності тільки в словах [2, с. 85]. Так звана «філософія бізнесу» допомагає підприємцям виявити найбільш вигідні шляхи побудови своєї діяльності. При створенні бізнесу слід визначити якою є основна ціль проекту, хто є споживачем даного продукту, чи актуальний він на наявному ринку та чи є вигідною для бізнесмена дана галузь діяльності [5, с. 465]. Унікальність товару чи послуги на ринку визначає її пріоритетність серед споживачів та забезпечує потребу у якісному виробництві. При врахуванні даного аспекту колективне економічне мислення є дуже важливим. Особливу роль тут відіграє прагматизм. Прагматична теорія говорить про те, що істина виявляється в тому, що допомагає досягти ефективності: спрощує працю, забезпечую досвід [3, с. 15]. Вивчення різних факторів бізнесу як виду підприємницької діяльності, що направлена на покращення умов існування як споживача, так і виробника, з точки зору філософії є край важливим. Формування творчого і свідомого підходу допомагає значних успіхів у бізнес-сфері, як і у господарюванні загалом. Саме це допомагає у винайденні нових шляхів розвитку та сприяє модернізації думок щодо створення та ведення бізнесу [4, с. 49].

Висновок: Отже, основою бізнесу був прагматизм, і кожен з філософів по-своєму визначав вплив прагматизму на бізнес. Основні положення були сформульовані Пірсом і Джеймсом. Філософія бізнесу відіграє важливу роль в становленні успіху, адже її мета полягає в вивченні та винайденні найоптимальніших шляхів вирішення проблем.

Список використаної літератури

1. Джеймс У. Воля к вере. М.: Издательство «Республика», 1997. 431 с.
2. Мельников А. М. Основы организации бизнеса [текст]: навч. посіб. / за заг. ред. А. М. Мельникова [А. М. Мельников, О. А. Коваленко, Н. Б. Пундяк]: «Центр учбової літератури», 2013. 200 с.
3. Волков О. Філософія бізнесу: Практикум. Мелітополь, 2014. 271 с.
4. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль, 2010. 126 с.
5. Парахина В. Основы теории управления. Москва, 2004. 557 с.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Актуальність дослідження: Сучасна науково-технічна революція спричинила справжній переворот в інформаційній сфері. Більш активно й глобально почали впроваджуватися нові інформаційні технології. Філософське осмислення проблем науки і техніки - це один із напрямів філософствування, характерний для ХХ ст. Зрозуміло, що поява його викликана передусім надзвичайно широким розповсюдженням техніки та технічних засобів саме у цьому столітті, а також всеосяжним впливом науки і техніки на усі сторони життя суспільства. Особливість цієї проблеми пов'язана сьогодні зі стрімким зростанням потужних технологій. При цьому кількість людей, які зазнають впливу технічних заходів та їхніх вторинних ефектів, значно зростає. Потерпають і природні системи, що стають об'єктом людської діяльності, оскільки порушується їхня рівновага, що нерідко призводить до руйнування цих систем. Ніколи раніше людина не мала таких потужних важелів, щоб бути здатною знищити життя у певній частині екологічної системи і навіть у глобальному вимірі.

Мета дослідження: визначити сутність поняття «науково-технічна революція», проаналізувати наслідки науково-технічної революції.

Об'єкт дослідження: проблеми, які спричинила науково-технічна революція.

Предмет дослідження: наслідки колосального впливу науково-технічної революції на подальше життя людства.

Завдання дослідження: з'ясувати термін «науково-технічна революція», провести аналогію майбутнього за теорією «Кіберпанка», зробити аналіз потенційних проблем, спричинених науково-технічною революцією.

Виклад основного матеріалу. Науково-технічна революція - якісний стрибок у структурі і динаміці розвитку продуктивних сил, корінна перебудова технічних основ матеріального виробництва на основі перетворення науки в провідний чинник виробництва, в результаті якого відбувається трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне [2, с. 205]. Перша науково-технічна революція (ХУ-ХУІІІ ст.) відкинула систему Аристотеля і геоцентричне вчення Птолемея, подолала середньовічну схоластику і зусиллями Коперника, Кеплера, Галілея, Декарта, Ньютона та інших вчених створила наукові основи математики, астрономії, механіки, медицини, тобто саме природознавство. Цей період характеризується масштабним розвитком промислового виробництва. На зміну феодальній суспільно-економічній формації прийшла капіталістична, що характеризується розвитком продуктивних сил і ускладненням виробничих відносин [2, с. 205]. Друга науково-технічна революція (ХІХ ст.) зруйнувала метафізичні ідеї незмінності природи і утвердила діалектичні ідеї загального розвитку і зв'язку у природі на основі атомістичної теорії і періодичного закону в хімії, вчення про збереження і перетворення енергії в фізиці, а також клітинної й еволюційної теорії в біології. Вплив науки ще більше виявляється у розвитку продуктивних сил, з'являються нові галузі виробництва, загострюються суперечності з виробничими відносинами у суспільстві [2, с. 205]. Третя науково-технічна революція (з кінця ХІХ ст.) почалася з руйнування концепції неподільного атома і створення квантово-механічної системи світосприймання, яка характеризується кількісними фізичними властивостями мікросистем. У ході цієї революції наука проявляє революціонізуючий вплив на розвиток виробництва і виробничих відносин [2, с. 205]. Четверта науково-технічна революція (з кінця ХХ ст.) охопила інтелектуальну діяльність, починаючи з інформаційних образів в економіці, штучного інтелекту у нових технологіях і продовжується в біології, інформатизації суспільства, розвивається світова глобалізація в науці і техніці. Саме цей період і прийнято називати НТР [2, с. 206]. Ця четверта революція характеризується розвитком в таких галузях: автоматизація та комп'ютеризація виробництва та управління виробничими процесами; оволодіння новими джерелами енергії освоєння космосу; створення штучних матеріалів; розвиток новітніх технологій [2, с. 206]. Під час розвитку нових технологій, люди старалися використовувати технології в некорисних цілях, частіше для залякування своїх ворогів, наприклад у війнах. Через таку тонку озброєнь, було створено найнебезпечнішу зброю під назвою ядерна боеголовка. Але крім воєн, ще була одна проблема на планеті-екологічна криза. Вона з'явилася внаслідок засмічення атмосфери різними газами і речовинами, що спричинило часті захворювання невиліковними хворобами і смертність серед народів. На жаль, будь-яка діяльність людини так чи інакше пов'язана із забрудненням навколишнього середовища. Людство вже з початку свого існування поступово збільшувало свій антропогенний тиск на природу, а останні 80-100 років ще й тиск досяг максимуму. Суспільство вже досить довго балансує на межі екологічної катастрофи нечуваних масштабів, лише якимось дивом уникаючи її [1, с. 374]. Кіберпанк загалом показує нам до чого може призвести цей створений нами бездоганний світ, описує смерть суспільства внаслідок якоїсь глобальної катастрофи і відродження тих небагатьох людей, що залишилися. Саме кіберпанк здобув статус головної новачки в науковій фантастиці 1980-х років. Після «Нейроманта» до кіберпанку звернулося чимало обдарованих і дуже різних за стилем американських письменників-фантастів, серед яких можна виділити Брюса Стерлінга, Руді Рюкера та Майкла Свонвіка [5]. Кіберпанк, як жанр літератури є дещо суміжним з постапокаліптикою і є найсучаснішим її різновидом в процесі розвитку суспільства [3, с. 342]. Цей жанр-це суміш кібернетики, що раніше була привілеєм лише багатих верств суспільства і панку-культурного прошарку кінця 70-х і початку 80-х. Кібер і

панк-два раніше несумісних поняття, бо технології часто розглядались як інструмент утиску нижчих класів з боку нижчих. Кіберпанк-апофеоз постмодернізму, техносвітогляд, на основі якого можливо створити світ із власної уяви. Якщо абстрагуватися від філософії, то можна стверджувати, що кіберпанк-це стиль життя [4].

Висновки: Отже, сучасна ситуація у світі характеризується розвитком науки і техніки, появою комп'ютерів, атомної енергетики, генної інженерії, різноманітних нових високих технологій. І, в той же час, все більше відчувається необхідність вирішення глобальних протиріч шляхом гуманізації, повернення до культурних джерел. Науково-технічний прогрес створює можливість для розвитку суспільства, а як використовуються наукові і технічні досягнення вже залежить від конкретної соціально-економічної будови суспільства.

Список використаної літератури

1. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. К., 1996. С. 362-380.
2. Тулмин С. Структура развития науки. Из Бостонских исследований по философии науки. М., 1978. С. 205-206.
3. Белл Д. Социальные рамки информационного общества // Новая технократическая волна на Западе / Под ред. П. С. Гуревича. М.: Прогресс, 1986. С. 342- 344.
4. Кіберпанк URL:<https://uk.wikipedia.org>
5. Кіберпанк URL: <https://www.wikidata.uk-ua.nina.az>

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Культура завжди була, є і буде невід'ємною частиною нашого життя. У своєму повсякденному житті ми постійно зустрічаємося з культурою, самі не помічаючи цього. Наприклад коли переглядаємо фільми, читаємо книжки, слухаємо музику, танцюємо, співаємо і т. д. А отже, ця тема є досить актуальною і ніколи не втрачає свою популярність.

Мета дослідження: з'ясувати як взаємопов'язані людина та культура.

Об'єкт дослідження: культура – сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством.

Предмет дослідження: людина як творіння і творець культури. Залежність між людиною та культурою.

Завдання дослідження: пояснити зв'язок між людиною та культурою.

Виклад основного матеріалу. Людина – унікальне створіння. Вчені протягом багатьох століть роздумували: хто ж така людина? Але все ж таки до єдиного висновку вони не дійшли. Говорити про людину, як про творіння культури, можна лише розглядаючи культуру як достатність, що дозволяє відрізнити людину від тварини. Видатний німецький філософ XIX століття – Гегель зазначив, що людина володіє «хитрістю розуму», яка і відрізняє її від тварин. Голландський філософ Бенедикт Спіноза вважав, що людина ж як мисляча істота, долає перешкоду, спираючись на знання законів її існування і свідомо застосовуючи ці закони у своїй діяльності. Саме в здатності мислити лежить передумова творчого характеру людської діяльності. Культура завжди існує як певна традиція. Кожне культурне середовище прагне зберегти власну стабільність, суспільно визначений статус, певну культурну атмосферу [1]. У всі часи людина виступала творцем матеріальної та духовної культур, була здатна творити нове, незважаючи на умови свого життя. До матеріальної культури відносяться засоби виробництва, зокрема знаряддя і предмети праці, які продуктом попередньої діяльності, техніка. До духовної культури належить знання, наука, мораль, право, релігія, філософія, різні форми ідеології, норми поведінки й міжлюдського спілкування [2]. В результаті взаємодії з «культурним середовищем» людина перетворює себе саму, розкриває внутрішні схильності до певної форми і способу свого буття. У зв'язку з цим, культуру можна визначити також як спосіб і форму буття людини, як міру людського в людині [3]. Особливе місце в культурі людини займає його духовна культура. Вона виступає найважливішою системою виховання і освіти, тобто формування людини. Оволодіння культурою означає для людини піднесення його індивідуальної діяльності до загальних норм суспільства [4]. Людина є творінням, здатним до розуміння, творчості та впливу на світ. Вона також є творцем культури, через створення музики, мистецтва, літератури і соціальних цінностей. Культура відображає глибокі аспекти ідентичності і розвитку людини. Культура як багаторівневий феномен – творіння людського роду. І з часом людина вже не може виокремити себе з культури, а навпаки, намагається визначити роль і цінність її в повсякденному житті.

Висновок. Культура - вагомий чинник у процесі людинотворчості, формуванні духовного світу особистості, основа світоглядних засад особи і суспільства загалом. У процесі культуротворення людина відновлює і розвиває свій дух, що сучасна цивілізація не оцінює схвально. Тому культуротворчість відбувається в постійній боротьбі з цивілізаційними процесами, які прагнуть приручити людину. А отже, людина творить культуру, а культура, відповідно – людину. Ці два поняття є нероздільними.

Список використаних джерел

1. Людина як творець культури URL: <http://school.xvatit.com/index.php?title=%>
2. Людина як творець та творіння культури URL: <https://studfile.net/preview/9732623/page:2/>
3. Взаємозв'язок людини і природи, людини і культури URL: https://stud.com.ua/77289/filosofiya/vzayemozvyazok_lyudini_prirodi_lyudini_kulturi
4. Культура як соціально-діяльнісна форма людської дійсності URL: <https://studies.in.ua/shpora-filosofy/663-72-kultura-yak-socjalno-dyalnsna-forma-lyudskoyi-dysnost.html>

ІСЛАМСЬКА КОНЦЕПЦІЯ СТАВЛЕННЯ ДО ЗАКОНУ ВАРТОСТІ

Актуальність дослідження: Економіка грає важливу роль в житті людини, кожна сфера так чи інакше залежить від іншої. Тобто ігноруючи певні сталі закони економіки, важко добитися успіху в іншій сфері. Кожна країна може по-різному трактувати бачення в економіці. Релігія залишається відносно стабільною домінантою, яка лише посилює свій вплив на світову економіку. Однією з найвпливовіших релігій світу вважається іслам.

Мета дослідження: вивчення ісламської концепції ставлення до закону вартості.

Об'єкт дослідження: ісламські концепції.

Предмет дослідження: особливості фінансових ісламських ринків та ставлення до закону вартості.

Завдання дослідження: проаналізувати та зрозуміти суть поняття «Ісламська концепція ставлення до закону вартості».

Виклад основного матеріалу. По-перше, закон вартості - це закон, який передбачає, що виробництво й обмін товарів мають здійснюватися на основі їхньої вартості, тобто як обмін еквівалентів. У ринковій економіці закон вартості виконує такі функції: 1) стихійно регулює суспільне виробництво; 2) стимулює розвиток продуктивних сил суспільства; 3) обумовлює економічну і соціальну диференціацію товаровиробників [1]. Ісламська концепція ставлення до закону вартості базується на принципах шаріату, що є основою ісламського права. Згідно з ісламськими принципами, вартість товару або послуги повинна бути визначена на основі справедливості та взаємної згоди між сторонами угоди. Ісламська концепція ставлення до закону вартості включає принципи справедливості. Норми мусульманського права в наші дні й далі впливають на підприємницьку діяльність мусульман. Щоправда, у різних країнах їхня роль неоднакова. У Саудівській Аравії, Судані й деяких інших державах норми Шаріату відіграють провідну роль, а наприклад, у Єгипті, Сирії сферу їх застосування обмежено в основному шлюбно-сімейними відносинами. Коран є головним і незаперечним джерелом норм, які регулюють економічні відносини в суспільстві. Другим за важливістю джерелом Шаріату є Сунна Пророка. Ісламська концепція передбачає застосування принципів загальної рівності, які відображено в багатьох положеннях Корану й полягають у рівності: 1) мусульман між собою; 2) всіх перед законом і правосуддям; 3) чоловіка й жінки перед Богом. Однаковою мусить бути й соціальна відповідальність [2]. Закон вартості в ісламі – це обов'язковий податок на благодійність, який мають сплачувати заможні мусульмани. Він становить певний відсоток від їхнього майна і призначений для допомоги бідним і менш забезпеченим. Ця концепція сприяє розподілу багатства в суспільстві та сприяє дотриманню соціальної справедливості згідно з ісламськими цінностями. Особливістю ісламської концепції права є універсальність сфери його регулювання. Воно виступає як всеохоплюючий інструмент нормативного регулювання всіх без винятку сторін суспільного життя та особистого статусу мусульманина [3]. Ісламська економіка виходить з того, що гроші як такі не мають жодної цінності. Це просто інструмент обміну. В цьому сенсі банк має зовсім іншу функцію: він дбає про кругообіг грошей [4].

Висновок: Отже, через наведені вище причини ісламська концепція ставлення відрізняється від інших країн. Чималу роль відіграла і релігія для мусульман. Тому соціальна справедливість та благодійність в пріоритеті для них, це заперечує всім законам економіки.

Список використаних джерел

1. Закон вартості, його сутність та функції URL: https://pidru4niki.com/1566021239929/politekonomiya/zakon_vartosti_yogo_sutnist_funktsiyi
2. Вплив релігійної ісламської етики на економіку й культуру міжнародного бізнесу URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11220/>
3. Ісламське право URL: [URL:https://pidru4niki.com/1514020546613/pravo/islamske_pravo](https://pidru4niki.com/1514020546613/pravo/islamske_pravo)
4. Іслам як захист від фінансової кризи URL: <https://amp.dw.com/uk/>

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження: проблема поєднання інтересів суспільства і особистості залишається актуальною в сучасному світі. Ця тема важлива для розуміння взаємодії між індивідом і колективом в умовах суспільних та економічних змін. Глобальні виклики, такі як зміни клімату та розподіл ресурсів, підкреслюють необхідність ефективної взаємодії на рівні індивіда і суспільства. Забезпечення прав людини та свободи є ключовими в аспекті пошуку оптимальних форм співпраці громадян і держави. Усвідомлення важливості цього поєднання сприяє будівництву сталого та гармонійного суспільства, де кожен може реалізувати свій потенціал, сприяючи загальному добробуту.

Мета дослідження: проаналізувати взаємодію індивіда та суспільства, враховуючи гармонійний розвиток обох сторін.

Об'єкт дослідження: особистість та суспільство.

Предмет дослідження: взаємодія інтересів суспільства та особистості в умовах сучасних трансформацій.

Завдання дослідження: з'ясувати проблеми взаємодії інтересів суспільства та особистості.

Виклад основного матеріалу. Індивід та суспільство – дві складові, без яких не може існувати гармонійна соціальна система. Проте, постійна проблема, яка знаходиться на стику цих двох сфер, - це поєднання інтересів суспільства та особистості. Ця проблема виникає з різниці в цілях, цінностях і потребах, які можуть бути конфліктними. Як суспільство може враховувати інтереси своїх членів, забезпечуючи відповідні умови для особистого розвитку, та на якому етапі цього процесу виникають труднощі – саме це є предметом нашого дослідження [1, с. 115]. Індивід – це основна будівельна одиниця суспільства. Його участь та внесок у формування суспільства є невід'ємною частиною його існування. Проте, індивідуальні інтереси можуть колізіювати з загальними цілями суспільства. Наприклад, особисті амбіції можуть вступати в конфлікт із загальними інтересами екології чи громадського порядку [2, с. 60]. Суспільство визначає рамки для розвитку особистості через свої норми, цінності та закони. Проте, це впливає на вільність та самовираження індивіда. Колективні інтереси можуть обмежувати особисті свободи та можливості самореалізації [3, с. 34]. Для вирішення конфлікту інтересів між суспільством і особистістю, необхідно знаходити компроміс. Запровадження соціальних програм, які забезпечують рівний доступ до освіти та можливостей, може допомогти зменшити різницю між індивідуальними та колективними інтересами. [4, с. 25]. Освіта грає ключову роль у формуванні свідомості та розумінні індивідом свого місця у суспільстві. За допомогою освіти можна сприяти розвитку громадянської свідомості та вихованню поколінь, які б здатні бачити спільний інтерес у власному особистому успіху [5, с. 53].

Висновок: Поєднання інтересів суспільства та особистості - це завдання, яке стоїть перед кожним суспільством. Розуміння та вирішення цієї проблеми сприятиме створенню більш справедливого, гармонійного та розвинутого суспільства.

Список використаної літератури

1. Дюркгейм, Е. Розділ праці за суспільством. Видавництво «Свобода», 1893. С. 112-120.
2. Маслоу, А. Г. Мотивація і особистість. Видавництво «Гарпер і Роу», 1954. С. 59-61.
3. Ролс, Дж. Теорія справедливості. Видавництво Гарвардського університету, 1971. С. 31-35
4. Сен, А. Товари та можливості. Видавництво North-Holland, 1985. С. 23-26.
5. Нуссбаум, М. (2000). Жінки та людський розвиток: підхід до здатностей. Видавництво Кембриджського університету, С. 41-59.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження: сьогодні формування єдиної національної ідентичності громадян України стоїть перед важливим завданням, яке визначає майбутнє українського суспільства та його позицію як незалежної нації. Сучасний політичний контекст вимагає розробки ефективної стратегії для подолання кризових ситуацій, що виникають у контексті української національної ідентичності. Теоретичні та практичні аспекти цього питання безпосередньо пов'язані із завданнями зменшення ризику сепаратизму, залучення представників різних етнічних груп до процесу формування державності, а також з підвищенням відповідності держави зовнішнім викликам.

Мета дослідження: визначити проблеми формування сучасної української нації з урахуванням її ідентичності, цілісності держави і єдності суспільства, а також збереження унікальної національної ідентичності.

Предмет дослідження: аналіз проблем формування національної ідентичності.

Об'єкт дослідження: українська нація.

Завдання дослідження: проаналізувати ключові аспекти становлення нації, дослідити сучасні уявлення про українську націю та визначити складників української політичної нації.

Виклад основного матеріалу. Нація - це велика група людей, які об'єднані спільністю походження, історії, мови, культури, самосвідомості та спільних інтересів. Становлення нації - це складний історичний процес, який має свої власні етапи. Українська нація розвивалася протягом XVIII-XIX століть і вже у XX столітті призвела до створення незалежної держави. Проте, фактична незалежність не означає закінчення процесу формування української нації. Політична нестабільність, економічні проблеми, військові конфлікти, інформаційні війни та інші фактори суттєво впливають на свідомість сучасного суспільства. Отже, ця тема є актуальною для кожного громадянина та для всієї держави. Шляхом дослідження цього питання ми зможемо визначити оптимальний шлях розвитку української нації [1]. Як підкреслив Ю. Липа, термін «українська нація» став поширеним під час гетьманства Богдана Хмельницького. Завдяки перемозі гетьмана в національно-визвольній війні 1648-1654 років та існуванню Запорізької Січі, українська культурна ідентичність стала важливою складовою політичної історії Європи. Існує значна кількість досліджень українських авторів, що підтверджують актуальність цієї теми [2]. Серед вчених, які присвятили їй свої монографії та наукові розробки, можна виокремити О. Картунова, А. Колодія, І. Кресіну, В. Лісового, Л. Нагорну, О. Майбороду, М. Обушного, Ю. О. Саєнка, Ю. Римаренка, Т. Рудницьку, М. Шульгу та інших. Перший український мислитель, який поставив питання про формування української політичної нації, був М. Драгоманов, а згодом В. Липинський. В Україні наукові дослідження політичної нації відновилися тільки після отримання незалежності, оскільки в Радянському Союзі ця тема була заборонена ідеологічно. В останні часи збільшилася кількість спроб вивчити явище політичної нації в контексті сучасної української держави, що відображено у наукових статтях та дослідженнях. Окрім загальних етнонаціональних питань, українська політична нація була предметом спеціалізованих досліджень з етнополітичної, етносоціологічної та етностатистичної спрямованості [3]. Процес формування української політичної нації був вивчений в роботах таких вітчизняних науковців, як В. Андрущенко, І. Іванов, І. Кресіна, О. Картунов, Г. Касьянов, А. Колодій, В. Крисаченко, В. Лісовий, Г. Нестеренко, Ю. Римаренко, М. Розумний, М. Степик і багатьох інших. Існують різні підходи до проблеми формування нації та її ідентичності. Одні прихильники вважають, що наголос на громадянській консолідації, здійснюваній на основі української культури, є найбільш вигідним. Це необхідне заходи в напрямку створення спільної національної ідентичності [4]. Інші, натомість, вважають, що українська політична нація може і має розвиватися незалежно від конкретної культурної основи, і важливіше ставити національний патріотизм та громадянську ідентичність [5].

Висновок: Існує різноманітні підходи до цієї проблеми. Деякі вчені вірять, що національна ідентичність має базуватися на культурних основах, включаючи мову та традиції. Інші вважають, що важливіше створювати національний патріотизм та громадянську ідентичність, незалежно від конкретних культурних параметрів. Незважаючи на різницю в підходах, важливо визнати, що вивчення та розуміння цієї проблеми має велике значення для подальшого розвитку України. Це питання впливає на становлення суверенної держави та сприяє об'єднанню різних етнічних груп нації. Діалог та дослідження в цій області є важливими кроками для забезпечення стабільності та єдності українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Богдан Данилишин «Проблеми становлення української нації» <https://zbruc.eu/node/67987>
2. Володимир Фесенко «Джерела української нації та державності» <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3754114-dzerela-ukrainskoi-nacii-ta-derzavnosti.html>
3. Терон С. О. «Проблема нації» http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Statti-doubl/Problema_natsii.pdf
4. Анісімова Інна «Проблема формування сучасної української молоді» <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21550/1/58-60.pdf>
5. Олександр Поліщук «Українська нація, міф чи реальність» <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/85468/28-Polishchuk.pdf?sequence=1>

НІМЕЦЬКІ МИСЛИТЕЛІ ПРО ПРИРОДУ ВЛАСНОСТІ

Актуальність дослідження: тема німецьких мислителів про природу власності є досить актуальною, особливо в контексті соціально-економічних змін, які відбуваються в світі. Вона відкриває можливість розглядати різні погляди на власність і її роль у суспільстві, а також аналізувати теоретичні концепції, які розкривали німецькі мислителі.

Мета дослідження: аналіз поглядів німецьких мислителів про природу власності.

Об'єкт дослідження: ідея власності, її виникнення, принципи, що їй лежать в основу, а також її вплив на соціальні відносини і суспільство в цілому.

Предмет дослідження: думки німецьких мислителів про природу власності.

Завдання дослідження: проаналізувати погляди німецьких мислителів, визначити, яке значення німецькі мислителі надавали власності як соціальному явищу, проаналізувати, які теоретичні моделі розвитку власності були запропоновані німецькими мислителями.

Виклад основного матеріалу. Німецька класична філософія представлена сукупністю філософських концепцій. Представників німецької класичної філософії об'єднує розуміння ролі філософії в історії людства і розвитку світової культури. Вони вважали, що філософія покликана критично пізнати людську життєдіяльність, зробити предметом спеціального філософського дослідження людську історію і людську сутність [1]. Німецькі мислителі мали звичайний внесок у розвиток теорій про природу власності. Їхні погляди розглядали різні аспекти власності, включаючи правові, економічні, соціальні та філософські аспекти. Класична німецька філософія-це філософські системи І.Канта, І.Г.Фіхте, Ф.В.Й.Шеллінга, Г.В.Ф.Гегеля та Л.А.Феєрбаха, які були створені у другій половині XVIII-середині XIX століть. Це було найвище досягнення філософської думки у світовому масштабі. Її гуманістична ідея соціального прогресу і свободи мала неминуще значення [3, с. 153]. Німецькі мислителі зверталися до цього питання про природу власності в різні історичні періоди та філософські течії. Ось кілька відомих німецьких філософів, які зробили внесок в це питання: Імануїл Кант: вважав, що власність виникає з індивідуальної свободи. Він стверджував, що люди мають право володіти речами завдяки власній праці та зусиллям. Георг Вільгельм Фрідріх Гегель: розглядав власність як важливий аспект суспільства. Він розвинув ідею про те, що власність є частиною історичного розвитку суспільства і виникає через взаємодію між людьми. Карл Маркс: аналізував власність як важливий аспект капіталістичної системи. Він вважав капіталістичну власність джерелом класової боротьби та економічної нерівності [2]. Як раніше суб'єкт мислився як певна ментальна сутність, що пасивно відображає світ, то в німецькій філософії суб'єкт постає як творча діяльність(Кант), як дух в історичному розвитку(Гегель) і як людство, що здійснює історичний прогрес на основі практичної діяльності(Маркс). Систематичність мислення не включає спонтаності; це взаємозалежні протилежності єдиного процесу. Несвідома робота думки також присутня в єдиному акті творчості, в якому важливу роль відіграє продуктивна уява, існує також колективне несвідоме, або міфічне мислення, яке є необхідним етапом у розвитку форм суспільної свідомості [4, с. 123].

Висновок: отже німецькі мислителі розглядали власність як важливий аспект суспільства, причому погляди варіювалися від критики приватної власності до її захисту як індивідуального права.

Список використаних джерел

1. ІЦ «KURSOVIKS» URL: https://ua.kursoviks.com.ua/metodychni_vkazivky/article_post/2912-tema-14-klasichna-nimetska-filosofiya-lektsii-z-filosofii
2. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова URL:<https://kph.ffe.npu.edu.ua/2010-01-31-12-30-14/176-2010-06-06-15-55-33>
3. Кант І. Критика практичного розуму / Пер. з нім., прим. та післямова І.Бурковського; наук.ред. А.Єрмоленко. К.: Юніверс, 2004. 240 с.
4. Мировой философии. В 4-х томах. Т. 3. Буржуазная философия конца XVIII в. – первых двух третей XIX в. М.:Мысль, 1971. 760 с.

ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА ЯК ВИД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність дослідження: тема є актуальною на даний момент у нашій державі, оскільки для нашої сучасної економіки в країні є дуже критичним і необхідним знаходження шляхів розвитку сучасної економіки. Тому, пошуки альтернатив є в пріоритеті для вирішення цієї проблеми.

Мета дослідження: дослідити протестантську етику як одну із видів професійної діяльності, та її економічний вплив.

Об'єкт дослідження: в житті існують певні правила етикету, як в суспільному житті, релігійному житті так і в економіці, тому кожен із нас є учасником економічного процесу.

Предмет дослідження: протестантська етика.

Завдання дослідження: довести, що етикет може існувати, як самостійна дисципліна.

Виклад основного матеріалу. Етика протестантизму взяла свій початок із етики загального християнства. Представники протестантської етики були не вдоволені Римським трактуванням Біблії. Найбільшим обуренням було те, що церква торгувала відпущенням гріхів – тобто індульгенціями, або ж так званим «Прощення наперед». Після 1517 року римсько-католицька церква розпалася на дві головні гілки: протестантську та католицьку. Ці дві течії мали дуже багато спільних рис, які також були притаманні загальному християнству [1]. Аналізуючи ми можемо зрозуміти, що протестанти хотіли лише виконання церкви її основних обов'язків, які записані у Біблії. Протестантська етика повною мірою бере на себе формування особистої думки людей. Вона побудована на релігійних нормах та вченнях, які в минулому підчинялися церкві. Отже, морально-етичне сприймання сформувалося завдяки великій кількості чинників, які впливають один на одного [1]. Коли знайомишся з даними статистики фахової зайнятості будь-якої країни із конфесійно змішаним складом населення, майже постійно впадає у вічі явище, яке неодноразово жваво обговорювалось у католицькій пресі і літературі та на з'їздах католиків Німеччини – а саме, безсумнівна кількісна перевага протестантів серед власників капіталу і підприємців, а також серед висококваліфікованих верств робітництва, насамперед серед вищого технічного і комерційного персоналу сучасних підприємств [4]. Ми бачимо це явище майже всюди там, де капіталістичний розвиток відкривав можливості для відповідного соціального розшарування і професійної диференціації, і чим частіше це трапляло, тим переконливіше свідчила про це конфесійна статистика [4]. Виконання певних економічних функцій пов'язане або з володінням капіталом, або з наявністю освіти, здобуття якої вимагає коштів, або найчастіше і з тим, і з іншим, тобто ці функції пов'язані з володінням успадкованим багатством або принаймні з певним рівнем добробуту [4]. У XVI ст. якраз більшість найбагатших, економічно найрозвиненіших завдяки своїм природним умовам і близькості до торгових шляхів регіонів імперії – і насамперед більшість багатих міст – прийняли протестантство. Наслідки цього і сьогодні сприяють протестантам у їх боротьбі за матеріальний добробут [4]. На переконання Вебера, роль релігійних переконань є важливим фактором, який впливає на повсякденні справи, у тому числі на прагнення до збагачення та власності [2]. Реформація помітно вплинула на ставлення до роботи, внаслідок чого будь-яка професія сприймалася як складова загального блага та вияв Божого благословення, як і будь-яке «священне» покликання [2]. Підкреслюючи відмінність робочої етики в протестантизмі у порівнянні з католицизмом, Вебер описує звичні проблеми з якими мають справи підприємці з працівниками в докапіталістичну добу: сільськогосподарські підприємці намагаються підвищити продуктивність праці шляхом підвищення заробітної платні, сподіваючись, що таким чином змусять працівників більше цінувати свій час та працювати більше. Проте, в результаті, у докапіталістичних суспільствах це найчастіше призводило до зниження інтенсивності серед працівників. Вони прийшли до висновку, що можуть заробити ті ж самі кошти за короткий період часу та більше відпочивати. Вебер стверджує, що цей дух не обмежується західною культурою, якщо розглядати його як вияв індивідуального ставлення, проте такі особистості – яких він називає героїчними – не спроможні самі по собі створити новий економічний порядок (капіталізм) [2]. Вебер переконаний, що капіталізм як система раціонального господарювання і «дух капіталізму» як певна психологічна готовність до саме такого господарювання - це не ідентичні речі. Раціонально господарювати вміли вже в Індії, Китаї, Вавілоні та інших стародавніх культурах. У певному розумінні можна вважати, що там мав місце «свого роду» капіталізм, однак там не було саме того, що звуть «духом капіталізму». Натомість, як переконаний Вебер, у Новій Англії такий «дух» наявний уже в середині XVII ст. задовго до «капіталістичного розвитку» цього краю [2]. Глибинні механізми спорідненості між протестантизмом і капіталізмом у його найбільш аскетичних варіантах Вебер аналізує на історико-культурному матеріалі, звертаючись до текстів ідеологів Реформації та коментуючої теологічної літератури. Йдеться насамперед про концепцію «покликання - професії», розвинену Лютером на базі відповідної інтерпретації євангельських першоджерел, а також про відповідні місця із текстів Кальвіна, Фокса, Веслі та ін. Тут, як показує соціолог, проступають мовби попередні контури того, що пізніше назвуть «капіталістичним етосом» [3]. Висновок такий, що найбільш продуктивними стосовно капіталізації суспільства виступають чинники, пов'язані з впливом протестантської етики котра від аналогічних норм католицизму вимагає «вищою мірою обтяжливої і жорсткої регламентації усієї поведінки, що проникає в усі сфери приватного і публічного життя». Взаємозв'язок між матеріальним базисом, формами соціальної і політичної організації і духовним життям він називає «неймовірно складним» [5]. Отже, хоча «Протестантська етика і дух капіталізму» не є ґрунтовним дослідженням проблеми протестантизму, проте дослідження Вебера зв'язків між

різноманітними релігійними ідеями та економікою дозволило йому дійти до висновку про те, що протестантська етика та світогляд вплинули на розвиток капіталізму.

Висновок: зрозуміло одне, що протестантська і взагалі будь-яка етика є дуже важлива у професійному аспекті. Адже це виховує і закладає у нас певні цінності, моралі, які допоможуть нам стати хорошим працівником.

Список використаних джерел

1. Протестантська етика URL: <http://www.etica.in.ua/etika-protestantizmu/>
2. Протестантська етика і дух капіталізму URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Протестантська_етика_і_дух_капіталізму#CITEREFВебер1994
3. Протестантська етика як вид професійної діяльності URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35098/1/559.pdf>
4. Постановка проблеми URL: <http://litopys.org.ua/weber/wbr04.htm>
5. Альберто Тоскано. Переосмислюючи Маркса і Релігію URL: <https://commons.com.ua/uk/pereosmislyuyuchi-marksa-i-religiyu/>

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: Етика бізнесу - система загальноетичних норм, правил поведінки суб'єктів підприємницької діяльності, їх взаємодії та спілкування. Це дослідження актуальне увесь час, але зараз тим більше, тому що багато на які не знають навіть що на даний час багато підприємців, які не знають всієї структури етики бізнесу.

Мета дослідження: проаналізувати значення етики бізнесу, її роль в сучасному підприємстві.

Об'єкт дослідження: етика бізнесу в сучасному підприємстві.

Предмет дослідження: поведінка суб'єктів підприємницької діяльності.

Завдання дослідження: з'ясувати суть і роль етики бізнесу, сучасне його розуміння.

Виклад основного матеріалу. Важливою сферою людських стосунків є бізнес-діяльність. Саме люди, а не товари, фінансові потоки, акції і цінні папери, є діючими особами економічного життя. Сьогодні бізнес потребує морального патронування як і будь-яка інша царина людської активності. Морально-етичні питання щоразу більше домінують у підприємницькій справі, зростає переконання в тому, що культура бізнес-діяльності з глибоким етичним підґрунтям є важливою передумовою виживання, стабільності й прибутковості компаній [1, с. 7]. Етика бізнесу пов'язана з правдивістю, чесністю та справедливістю в будь-яких торгових операціях. Вона пов'язана із чинними законами, згідно з якими багато видів нечесних операцій є незаконними. Але етика – більш широке розуміння, ніж закон. Моральна людина правдива, чесна і добропорядна тоді, коли навіть закон цього не потребує. Така людина поважає закон і у випадку, коли протизаконні дії навряд чи можуть бути розкриті та покарані. Нині етика бізнесу – одна з наймолодших галузей наук. Курси з цієї дисципліни читаються на Заході не тільки в школах бізнесу, але й у солідних 9 університетах, ставши невід'ємною частиною підготовки економістів, менеджерів, фахівців у сфері управління. Етика бізнесу – наукова дисципліна, що вивчає застосування етичних принципів у ділових ситуаціях, аналізує моральні відносини в бізнесі в контексті загальної етичної теорії, психології, економіки, стратегічного планування, фінансів, обліку, маркетингу тощо. Також представляє собою інструмент аналізу і вирішення проблем, які виникають перед людиною, що займається бізнесом [1, с. 8-9]. Термін «етика» походить від давньогрецького *ethos*, що за часів Гомера означало місце перебування, спільне житло, а згодом – звичай, вдачу, характер. В ті часи воно означало «звичаї та звички, які сформувались в певній місцевості проживання людей». Аристотель, відштовхуючись від «*ethos*» як вдачі (характеру), утворив прикметник - етичний «*ethicos*» (етікос). Наука, що вивчає етичні чесноти, а також добродійні вчинки, була названа Аристотелем етикою. При цьому етику вважали практичною філософією, що дає відповідь про те, які дії та моральні вчинки є правильними [2, с. 6-7]. Завданням етики є: відображення, опис моралі; пояснення моралі, що сприяє критичному її осмисленню, утвердженню; пропозиція власної модулі моральності. Сучасне розуміння етики. Найбільшу увагу вчених привертає проблема відповідності політики й економіки природі людини, вирішення якої вони вбачають у постановці в основу державного управління (бізнесу) вищих моральних цінностей – свободи, справедливості, солідарності, чесності, відповідальності, прозорості й відкритості. Це активізувало дослідження практичних проблем етики трудової діяльності (ділова етика), політики, бізнесу, адміністративної, професійної етики, у тому числі й етики державних службовців. Етика в бізнесі. Етика бізнесу розглядає взаємозв'язок цілей, засобів, норм підприємництва, вплив дій підприємця на своє становище і становище працівників у суспільстві. До компетенції етики бізнесу належить дослідження моральних аспектів законодавства у сфері підприємницької діяльності і формулює для цієї сфери відповідні рекомендації. Етика ділових відносин визначає систему моральних цінностей, критеріїв та параметрів у відносинах між виробниками і споживачами, між організаціями (підприємствами), між організаціями та державою, у самих організаціях тощо. Норми моральності у бізнесі: виконання норм та правил державного регулювання; регулювання відносин між економічними суб'єктами ринку; регулювання відносин бізнесу із споживачами; відносини бізнесу із суспільством; формування етики відносин зі співробітниками; забезпечення етики дозволя; дотримання міжнародних правил етики ведення бізнес [3]. Бізнес – ініціативна господарська діяльність, яка здійснюється як за рахунок власних, так і залучених коштів на свій ризик і під свою відповідальність, метою якої є становлення та розвиток власної справи для отримання прибутку та вирішення соціальних проблем підприємця, трудового колективу, всього суспільства в цілому. В нашій країні в даний час іде активний процес становлення підприємницького шару. На зміну партійно – господарським керівникам приходять нові люди, вільні від авторитету традицій та без інерції мислення. Саме вони стали реалізовувати нові можливості в сфері економіки, які виникли в ході перебудови. Соціальний портрет російського підприємця складний, протирічний, багатоликий та неоднозначний. Цей новий клас сформувався із різних соціальних шарів: із представників номенклатури, із виробничників та творчої інтелігенції, яким уже за 30 і які відчайлись занять достойне положення в своїй професії, із молодих людей, які ще не встигли набути професію, але вивчили ази бізнесу [4, с. 4].

Висновок: Етика – наука, що вивчає норми поведінки, сукупність моральних правил певної суспільної чи професійної групи. Бізнес – підприємницька, комерційна чи будь-яка інша діяльність, що не суперечить закону і спрямована на отримання прибутку. Етика бізнесу – складова етики ділових відносин, яка досліджує

особливості функціонування і розвитку моралі у сфері підприємницької, комерційної діяльності і формулює для цієї сфери відповідні рекомендації.

Список використаної літератури

1. Сушик І. В., Мартинюк Я. М. «Етика бізнесу» 268 с.
2. Дученко М. М., Шевчук А. О. «Бізнес-етика» 58 с.
3. «Етика бізнесу. Сучасний менеджмент» URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/240610/mod_resource/content/0
4. Зеліч В. В., «Етика бізнесу» (навчально-науковий комплекс дисципліни) 100 с.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: Соціальна відповідальність бізнесу сьогодні є важливою частиною глобальної підприємницької діяльності. Крім того, при активному використанні світового досвіду та прикладів міжнародних корпорацій, які працюють на українському ринку, соціальна відповідальність бізнесу ще не стала загально поширеною практикою для підтримки вітчизняних підприємств. Для визначення шляхів розвитку та поширення практики соціальної відповідальності бізнесу необхідне дослідження факторів, які гальмують її впровадження в діяльність підприємств.

Мета дослідження: проаналізувати причини, які перешкоджають розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Об'єкт дослідження: проблеми соціальної відповідальності в Україні.

Предмет дослідження: аспекти соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Завдання дослідження: з'ясувати причини проблем соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Серед вітчизняних науковців, які досліджують питання соціальної відповідальності можна виділити праці Ю. Саєнко, П. Яницького, Г. Назарова та інші. Соціальна відповідальність є одним із факторів, що впливають на загальну ефективність економічної діяльності підприємств, але це можливо лише при постійній практиці корпоративної соціальної відповідальності [1]. Також серед компаній, які мають знання про соціальну відповідальність у своїх регіонах, виявилось, що більше третини організацій (36,4%) сприяють розвитку соціальної відповідальності на своїх теренах як менше, ніж середній рівень. Для 28,3% організацій він залишився на середньому рівні, а майже кожна п'ята організація (19,2%) оцінює його як низький. Кожна десята організація (10,1%) спостерігає за розвитком соціальної відповідальності на дуже низькому рівні. Українські компанії в основному розглядають показники соціальної відповідальності як надання благодійної допомоги громаді, розвиток свого персоналу, чесне ведення бізнесу та захист прав людини. Принципи і практики відкритості, прозорості та етичної поведінки, екологічні проекти та участь у регіональних програмах розвитку є менш асоційованими із соціальною відповідальністю [2]. Основні труднощі, з якими компаніями стикаються при реалізації соціальних проектів, часто включають фінансові перешкоди, зокрема, обмеженість фінансових ресурсів та кількість коштів для допомоги тим, хто її потребує (48%). Також вказують на недоліки в нормативно-правовій базі, включаючи відображення відповідних законодавчих актів щодо соціальних проектів (31%) [4]. Меншу увагу приділяють організаційним труднощам (8%), бюрократичним процедурам надання допомоги (5%), високим вимогам отримувачів благодійної допомоги (5%), тиску зі сторони владних органів (3%), важкості у контролі за розподілом коштів (3%) та корупції (2%). За результатами дослідження 2005 року найпоширенішими відповідями на запитання про перешкоди в проведенні соціальної відповідальності були дефіцит фінансових ресурсів та відповідне законодавство для регулювання соціальних проектів (55%). У 2010 році 61,4% компаній назвали недостатність коштів основним фактором, який перешкоджає впровадженню соціальної відповідальності [3]. Аналіз з 2005 року вказує, що при впровадженні соціальної відповідальності також дозволяють проблеми з контролем над використанням коштів у програмах соціальної відповідальності. Тільки 17% компаній відзначили недостатню підтримку зі сторони держави та недержавних організацій, а також неадекватну інформацію про потреби громадськості. За результатами опитування з 2010 року навіть 15,9% компаній не були обізнані про соціальну відповідальність. Ця відповідь вказує на порушення ідеї соціальної відповідальності в суспільстві [2]. На практиці більше половини і хоча б більше половини організацій, які формують політику та стратегію соціальної відповідальності, впроваджують різні компоненти соціальної відповідальності, такі як права людини (71%), соціальне включення і соціальний розвиток (58%). Інші аспекти соціальної відповідальності впроваджують більш як третина опитаних організацій: організаційне управління – 45%, екологічні питання – 48%, трудові стандарти – 46,5%, споживчі питання – 43%, чесна практика бізнесу – 40,5% [2]. Проте вищезазначені ініціативи, на жаль, залишаються переважно на рівні заявок та визнання, і ефективність розробки цих заходів виявляється складним завданням. Брак фінансових ресурсів виникає в Харкові (78,4%) та Львові (71,2%). Недостатність розвитку законодавства є найбільшою перешкодою для підприємств у Дніпропетровську (52,4%). Щодо отримання інформації про потреби громадськості в реалізації заходів соціальної відповідальності, 41% компаній у Львові висловлювали скарги. У Києві лише четверта частина компаній призвела до недостатньої підтримки організацій, які могли б допомогти у проведенні цих програм [2]. Аналіз факторів, які стимулюють впровадження соціальної відповідальності у 2010 році, практично не відрізняються від тих, які були у 2005 році [2]. Важливо показати, що різні регіони України мають різні галузеві особливості у виробництві, і, відповідно, структуру галузевої специфікації в кожному регіоні. Орієнтація промислових гігантів, що входять до основних фінансово-промислових груп на сході, впливають на рівень розвитку соціальних ініціатив у регіоні. Тим часом у західних регіонах, які в основному розвиваються у сфері торгівлі та сільського господарства, відсутні сформований аграрний і поточні схеми у функціонуванні ринку торговельних підприємств, що негативно впливає на втілення концепції соціальної відповідальності [4].

Висновок: дана проблема вимагає термінового рішення в умовах сучасної економіки. Реалізація соціальних ініціатив українськими компаніями має потенціал підвищити не тільки корпоративну культуру самого підприємства, але й загальний рівень життя населення. Додаткове зміцнення соціальної позиції бізнесу є обов'язковим у кризовий період, і соціальна відповідальність охоплює широкий спектр проблем, які потребують негайного рішення.

Список використаних джерел

1. Водницька Н. В. Управління трудовою сферою промислового підприємства з урахуванням відповідальності бізнесу. URL:<http://www.disslib.org/upravlinnja-trudovoju-sferoju-promyslovoho-pidpryyemstva-z-urakhuvannjam-sotsialnoyi.Html>
2. В. М. Гейця, А. І. Даниленка, М. Г. Жулинського, Ю. А. Левенця, Е. М. Лібанової, О. С. Очищена. НОВИЙ КУРС: РЕФОРМИ В УКРАЇНІ 2010-2015 URL:https://www.idss.org.ua/monografii/nandop2010_2015.Pdf
3. Реферат. URL: <http://www.bses.in.ua/journals/2016/10-2016/59.pdf>
4. Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» URL:<https://zp.edu.ua/?q=node/5904>

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ФЕНОМЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: У сучасному світі соціальні мережі стали невід'ємною частиною нашого повсякденного життя. Вони визначають наш спосіб спілкування, обміну інформацією та взаємодії зі світом. Ця тема дослідження є надзвичайно актуальною, оскільки вона розкриває різні аспекти цього феномену і його вплив на наше життя.

Мета дослідження: вплив соціальних мереж на інформаційне суспільство.

Об'єкт дослідження: феномен інформаційного суспільства.

Предмет дослідження: соціальні мережі.

Завдання дослідження: пояснити, який вплив має Інтернет на сучасне суспільство та розглянути спілкування в соцмережах як таке, яке відповідає потребам суспільства.

Виклад основного матеріалу. Соціальні мережі розширюють можливості міжособистісних відносин, надаючи можливість проводити пошук інформації та обмін даними. Важливою рисою є контроль над особистою інформацією, яку можуть бачити лише обрані користувачі. Велика частина суспільства не розголошує свої особисті дані [1]. Соціальні мережі розширюють можливості міжособистісних відносин, надаючи можливість проводити пошук інформації та обмін даними. Важливою рисою є контроль над особистою інформацією, яку можуть бачити лише обрані користувачі. Велика частина суспільства не розголошує свої особисті дані [1]. У соціальних мережах, де відсутні обмеження, кожен має можливість обирати те, що він вважає за краще і знаходити спільність з однодумцями. Це проявляється у появі блогерів, які висловлюють конкретну думку, яку підтримує своя аудиторія. Рівень довіри до таких блогерів вищий, оскільки їх контент має особистий авторитет. Характерною рисою є відмова від реальних дій на користь віртуальних, оскільки це пов'язано із порівнянням традиційного суспільства з віртуальним. Те, що користувач може сказати в Інтернеті, іноді не відповідає нормам поведінки у реальному світі, але це має інший вагомий ефект [4]. Великими є питання про те, як соціальні мережі впливають на наше сучасне суспільство та як цей вплив відображається в «екзистенційних суперечностях» інформаційного суспільства. Особливий інтерес викликає вплив соціальних мереж на соціокультурні зміни, ідентичність і структуру особистості, а також на соціально-економічні та політичні процеси. Різні події і явища, такі як визнання Марка Цукерберга, засновника Facebook, історичною фігурою, випуск фільму про цю соціальну мережу, схвалення використання соціальних мереж Папою Бенедиктом XVI та їх роль у революційних подіях у країнах, таких як Туніс, Єгипет, Лівія і Ємен, служать яскравими прикладами того, як цей новий засіб комунікації проникає в наше сучасне суспільство. Ці явища вимагають більш детального та комплексного вивчення. Отже, головною метою нашої статті є надати загальну характеристику соціальних мереж з точки зору соціологічної науки і розглянути можливі перспективи досліджень у цій галузі [3]. Проблематика соціальної взаємодії в мережі Інтернет розкривається у дослідженнях зарубіжних соціологів Н. Бейма, П. Коллока, С. Кайзлера, Г. Рейнгольда, Л. Спрелла, С. Херрінга та ін. Велика кількість публікацій присвячена окремим сторонам впливу нових комунікативних ресурсів на суспільне життя, психологічних наслідків впливу сучасних інформаційних систем на особистість і особливостей міжособистісного спілкування всередині мережі (Ю. Бабаєва, С. Коноплицький, та ін.) [3]. Соціальні аналітики намагаються прогнозувати розвиток соціальних мереж, зокрема, Д. Армано вважає, що соціальні мережі будуть все більш популярними, більш мобільними і більш закритими для «не членів соціальної групи». При цьому виділяють такі тенденції: 1. Соціальні мережі стануть менш «соціальними» у міру того, як групи починають відсіювати «непотрібних» членів; 2. Корпорації будуть прагнути використовувати цей механізм, тому що все більше компаній переконалося, що в соціальних мережах можна краще й ефективніше організувати обслуговування клієнтів. А зараз поговоримо про мобільність. Вона стане невід'ємною рисою соціального спілкування, особливо для службовців тих компаній, в яких забороняється використання соціальних мереж в робочий час [2]. На думку дослідників, соціальні мережі – основна причина, по якій сьогодні росте кількість часу, проведеного в Інтернеті. Головні їхні переваги – можливість користувачів заявляти про свої інтереси і розділяти їх з оточуючими. І це дає підстави стверджувати, що соціальні мережі є не тільки засобом для спілкування, але й потужним маркетинговим інструментом, більш того, дослідники вважають, що незабаром вони стануть необхідним інструментом для ведення діяльності.

Висновок. Соціальні мережі служать майданчиком для неформального спілкування, допомагають створювати нову музику, служать серйозним інструментом для пошуку співробітників і партнерів. Незважаючи на різницю в трактуваннях даного поняття, всі дослідники сходяться на тому, що мережа має розгалужену структуру, що має безліч взаємопов'язаних і рівнозначних шляхів, і охоплює всі сфери життєдіяльності суспільства. У даний час активно розвиваються мережеві технології, які характеризуються низкою особливостей: в основі мереж лежить комунікація індивідів; мережа існує як певна середина, в якій взаємодіють учасники; продукти, породжувані мережею, віртуальні і можуть існувати відносно самостійно.

Список використаних джерел

1. Webster F. Theories Of Information Society (International Library of Sociology) / Frank Webster. – London and New York, 2006.

2. Закусило М. Хто відповідальний за нові медіа? URL: <http://www.reklamaster.com/articles/year/2009/id/18979/index.html>.
3. Палій С.В Соціальні мережі як засіб комунікації електронного навчання/С. В. Палій// Управління розвитком складних систем. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2013_13_30
4. Понад 93 % львівських студентів користуються соцмережами URL: <http://zaxid.net/newsua/2010/10/22/125313/>

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Проблеми соціальної відповідальності бізнесу в Україні залишаються актуальними, оскільки вони впливають на довіру споживачів, якість життя працівників та ступінь зближення з міжнародними стандартами. Розв'язання цих проблем може сприяти сталим соціальним та економічним змінам в країні.

Мета дослідження: визначення основних викликів та перешкоди, з якими стикаються підприємства в Україні в практиці соціальної відповідальності, та виявити можливі шляхи покращення цього аспекту діяльності бізнесу в країні. **Предмет дослідження:** власне проблеми, а також способи, якими бізнеси в Україні реалізують соціальну відповідальність у своїй діяльності.

Об'єкт дослідження: український бізнес та їхні практики у сфері соціальної відповідальності, а також вплив цих практик на суспільство, працівників, споживачів та навколишнє середовище в Україні.

Завдання дослідження: вивчення ключових проблем та викликів, які виникають у контексті соціальної відповідальності бізнесу в Україні, і аналіз можливих шляхів покращення цієї ситуації.

Виклад основного матеріалу. До недавнього часу більшість великих підприємств керувалися майже виключно однією метою: отримання прибутку. Максимізація прибутку була в основі кожної вжитої дії чи ініціативи [2, с. 265]. Однак за останні кілька десятиліть багато бізнес-лідерів визнали, що вони несуть більшу відповідальність, ніж просто максимізувати прибуток для акціонерів і керівників. Навпаки, вони несуть соціальну відповідальність, робити все найкраще не лише для своїх компаній, але й для людей, планети та суспільства в цілому [4, с. 23]. В той же час, у всьому світі вже декілька десятиліть розвивалась концепція соціальної відповідальності і корпоративної соціальної відповідальності [5]. Український бізнес не часто у своїй діяльності користуються принципами соціальної відповідальності, найчастіше аргументуючи таку позицію фінансовою неспроможністю, вітчизняні підприємства мало пропагують її, адже рівень ознайомленості з цією тематикою є недостатнім для усвідомлення важливості цього питання для бізнесу [3, с. 38]. Можна виділити та проранжувати групу показників, що перешкоджають упровадженню соціальної відповідальності у практику господарювання: 1. Дефіцит фінансових ресурсів. 2. Недосконалість (відсутність) нормативно правової бази. 3. Відсутність стимулів. 4. Відсутність прозорих механізмів контролю за використанням коштів, спрямованих на соціальну відповідальність. 5. Відсутність спеціальних навичок та знань. 6. Відсутність бачення потенційних вигід від впровадження соціальної відповідальності [1, с. 568]. Окресливши основні проблеми з якими стикаються вітчизняні підприємства у питанні запровадження заходів соціальної відповідальності у практику господарювання, доцільно виділити ті фактори, які є стимулами у її впровадженні.

Висновок. Соціальна відповідальність – це невід'ємна складова бізнес-діяльності компанії. Вона суттєво впливає на формування іміджу національного бізнесу і країни в цілому. Реалізація концепції сприятиме покращенню соціально-економічної, екологічної ситуації в країні та захисту прав людини відповідно до міжнародних норм і стандартів ведення бізнесу.

Список використаної літератури

1. Структурні зміни та економічний розвиток України: моногр. / В.М. Гєєць, Л.В. Шинкарук, Т.І. Артёмова та ін. / Ін-т економіки та прогнозування НАН України. К., 2011. 696 с.
2. Симченко Н.О. Соціально орієнтовані системи управління підприємством: моногр. / Н.О. Симченко. К.: ТОВ «ДСК центр», 2010. 340 с.
3. Зінченко А.Г. Соціальна відповідальність в Україні: Погляди різних стейкхолдерів. Регіональний аспект / А.Г. Зінченко, М.А. Саприкіна. К., 2008. 60 с.
4. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні / Відп. ред.: Ю. Саєнко. К.: «Батискаф», 2002. 71 с.
5. Іваницька О. М. Соціальна відповідальність корпорацій і нефінансова звітність: врахування стандартів GRI в Україні. URL: <https://ktpu.kpi.ua/wpcontent/uploads/2016/02/Sotsialna-vidpovidalnist.pdf>.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження на даний час актуальна саме тема, тим, ким хоче стати людина, тобто яка її роль у сучасному світі. Це так би мовити є велика проблема для людини. Тому що, вона ще не може визначитися і зрозуміти яке її покликання. Так як світ змінюється майже кожен день, то і людина має відповідати йому, тобто «людина-світ» перейшло в «людина-суспільство» і цим займається соціальна філософія. Сучасний світ набуває багато різних знань, життєві орієнтири і гуманістичні цінності. Тому, щоб не заплутатися у цих різноманіттях і в своїх думках, людина звертається до філософії.

Мета дослідження: вплив філософії на спосіб самовизначення людини.

Об'єкт дослідження: самовизначення людини як атрибут людського буття.

Предмет дослідження: самовизначення людини в контексті вічних світоглядних проблем.

Завдання дослідження: визначити філософсько-методологічні засади дослідження проблеми самовизначення людини.

Виклад основного матеріалу. Людина - головна загадка філософської думки. З найдавніших часів і до наших днів, філософи намагаються пояснити, що таке людина. Питання про самовизначення людини - одна з проблем так званого вічного світогляду. З найдавніших часів у людини було прагнення пізнати світ з усіх боків, пізнати себе, зрозуміти своє буття, не виходячи за рамки елементарних знань про світ. «Ми знаємо, щоб мати можливість робити більше. Більше діяти, більше робити. Щоб повніше бути присутнім, більше діяти». Відомий французький учений і філософ П'єр Тейяр де Шарден (1881-1955) у своїй книзі «Феномен людини» стверджує. Сучасна філософія - це узагальнення філософської думки людства на основі теоретичних досягнень відповідних національних філософій. Сучасна філософія спирається на загальноприйняті людські цінності та пріоритети. На мій погляд, украй важливо, щоб усі молоді люди мали базові знання з філософії. Адже на цій основі в людини формується те чи інше ментальне розуміння і переживання існуючого світу речей і предметів, соціального середовища, у вигляді почуттів, ідей та емоцій, які утворюють відповідний світогляд, світовідчуття і світорозуміння. Світогляд - це, по суті, цілісне усвідомлення структури буття, узагальнене розуміння смислу і мети людського життя, дослідження основних і значущих ціннісних орієнтацій [1, с. 89-96]. Саме на цих засадах формується життєвий шлях людини, поведінка, способи і принципи світосприйняття, переконання та ідеали. За цих умов якісний рівень світогляду людини стає мірилом її почуттів, ідей та емоцій, які утворюють відповідний світогляд, світовідчуття і світорозуміння. Світогляд - це, по суті, цілісне усвідомлення структури буття, узагальнене розуміння смислу і мети людського життя, дослідження основних і значущих ціннісних орієнтацій [2, с.16]. Саме на цих засадах формується життєвий шлях людини, поведінка, способи і принципи світосприйняття, переконання та ідеали. За цих умов якісний рівень світогляду людини стає мірилом її духовної, інтелектуальної, соціальної та суспільної зрілості. Інтелектуальна зрілість, соціальна активність, гуманізм, доброта, моральна чистота, а також внутрішнє багатство, освіченість. Вивчення філософії як особливої галузі людського знання та інтелектуальної діяльності ми починаємо з питання про людину та її становище в світі. Це зумовлено, перш за все, тим, що філософія, як і будь-які інші види людської діяльності, постає людською справою: не було би людини, ми не вели би про все це розмову. По-друге, з чим би ми не мали справи – з природою, творчістю, наукою, пізнанням – ми завжди, так чи інакше, маємо справу з людиною. Не в тому сенсі, що людина настільки егоїстична, що власний голос заглушує її «грим небесний», а в тому, що реально ми можемо вести розмову про будь-що лише тоді, коли воно увійшло в контакт із нами, із нашим сприйняттям [3, с.7-13]. Людина своєю активністю створює універсалу, в якому живе і про який знає, бо ми не знаємо, що є світ сам по собі; ми знаємо той світ, який нам відкрився через нашу діяльність, працю, впізнання, експерименти, о фантазію і т. ін. Саме з того огляду слід розуміти твердження А. Шопенгауера про те, що світ є нашим уявленням, або слова Ф. Ніцше про те, що все є лише проявами життя. За влучним висловом М. Гайдеггера. людина є «отвором у бутті», бо на рівні людини та через людину глибинні потенції буття вперше виходять у своє виявлення. Унаслідок того, що людина постає ніби епіцентром, або зосередженням, універсуму вона сама виявляє себе надзвичайно по-різному та суперечливо. Процес самовизначення особистість присвоюється людським забуттям. Соціальний статус – це унікальне поєднання об'єктивних факторів, що не залежать від особистості, і суб'єктивних факторів, які мимовільно обирає особистість і тому є самовизначальною. Тобто вона визначається через процедуру відбору та намагається знайти своє місце в суспільстві, виходячи зі своєї внутрішньої цінності та створених суспільством можливостей для самореалізації. Філософія також узагальнює основні духовні досягнення кожного періоду і служить провідником нової історичної перспективи. Це дає змогу філософії судити про сьогодення, з одного боку, на основі відображеного досвіду минулих поколінь, а з іншого - з погляду, точки зору майбутнього. Філософія звернена не тільки до минулого і сьогодення, а й до майбутнього. Як форма теоретичного мислення філософія має потужну со-конструктивну здатність творчо формулювати принципово нові ідеали мислення і світогляду. Філософія може подумки «виконувати» різні варіанти світорозуміння («можливі світи»), немовби готуючи світогляд або майбутню пробну систему, яка ніколи не буде однозначно зрозуміла нинішнім поколінням [4].

Висновок: Філософія допомагає людині осмислити свою свідомість, ідентичність, цінності та орієнтації в житті. Вона допомагає зрозуміти сутність людської природи, моральність, свободу вибору та відповідальність за

свої дії. Філософія стимулює розглядати різні етичні проблеми та допомагає знайти основи для прийняття етичних рішень. У сучасному світі, де соціальні, політичні та технологічні зміни швидкі та складні, філософія надає необхідні інструменти для аналізу та розуміння комплексних проблем. Вона дозволяє критично уважно ставитися до інформації, визначати власні цінності та переконання, а також здобувати нові знання, що сприяє особистому розвитку та самовдосконаленню. Філософія також допомагає людині знайти свій сенс життя, розуміти свої потреби та бажання, інтегрувати розум і почуття, а також розвивати свідомість та духовність. Отже, філософія в сучасному світі може служити як інструмент самовизначення людини, сприяючи розвитку її мислення, пошуку сенсу та глибинного розуміння світу, а також спонукаючи до вибору осмислених цінностей та напрямку свого життя.

Список використаної літератури

1. Кремень В.Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції. К. 387 с.
2. Александро Ж. Рефлексивне самовизначення особистості як фактор готовності до управлінської діяльності / Ж.Александро: Автореф. дис. канд. психол. наук 19.00.01. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К.,2000. 16 с.
3. Скотна Н. В. Самовизначення особистості в цивілізаційному вимірі Надія Скотна // Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. № 1 (108) січень 2014. Дрогобич: Коло,2014. С. 7-13.
4. Реферат: URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35118/1/597.pdf>

ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. Наш час глобальні зміни часто описуються в сучасній філософській літературі як епоха пошуку нових світоглядних ідеалів, час зсуву в глобальному світогляді. Глобалізація певною мірою руйнує нашу повсякденну рутину, змушує нас до чогось нового, ще не зрозумілого нам явища, у зв'язку з цим вимагають свого переосмислення багато філософських питань, які стосуються цієї проблеми. В цілому слід відмітити, що дане питання в тій чи іншій мірі зачіпає кожен дослідник, який займається проблемами філософії.

Мета дослідження: проаналізувати основні проблеми глобального розвитку гуманізму, розвиток та проблематику в суспільстві.

Об'єкт дослідження: людство, його поведінка на соціальний та природний глобальний розвиток.

Предмет дослідження: аналіз форм наслідків та розвитку глобальної цивілізації.

Завдання дослідження: проаналізувати проблематику глобального розвитку, зрозуміти поняття «глобалізація».

Виклад основного матеріалу. Сьогоднішня складна економічна та соціально-політична ситуація потребує більш, ніж колись, гуманістичного підходу, а саме: поваги до людини, добросердечності, турботи про благополуччя людини, сприяння розумінню між людьми різних націй на основі загальнолюдських ідеалів. В умовах зміни суспільної системи одним із історико-культурних завдань є розвиток автономії, індивідуальної ініціативи, самостійності кожної людини. Інформаційне суспільство потребує творчої особистості, здатної на нестандартне мислення, з широким загальногуманістичними кругозором. Особливістю гуманістичного світогляду є виключна адаптивність до мінливих соціальних і культурних умов життя людства. Можна відрізнити античний гуманізм, візантійський гуманізм (XIV-XV ст.) і гуманізм епохи європейського Відродження. Гуманізм це етичний, науковий і філософський світогляд, який перетворив наш світ. Учені і мислителі, художники і письменники, які поділяли гуманістичні погляди, визначали образ сучасності впродовж більш ніж половини останнього тисячоліття. Унікальна місія гуманізму в сучасному світі визначається його належністю до теоретичного світогляду. Він допомагає людині вибрати логічні послідовні переконання, вільні від релігійних, містичних або теологічних поглядів. Найбільш суттєвим для гуманістичного світогляду є втілення вищих етичних цінностей у життя. Розум і знання сприяють розрізненню нами істинних моральних цінностей. Головною цінністю є гідність і незалежність особистості. Захист гуманізмом особистісного самовизначення не означає виправдання будь-якої форми поведінки людини. Так само, як терпимість гуманізму відносно різних стилів життя не обов'язково вбачає їх схвалення. Філософи-гуманісти завжди були прибічниками завдання удосконалення особистості (Сократ, Арістотель, Гегель та інші). Критерії удосконалення: здатність людини до самостійного вибору, творчості, естетичного судження, свідомих мотивувань власних вчинків, розумне осмислення діяльності, а також відчуття обов'язку на практиці реалізувати той головний талант, яким наділена людина від природи. Також, гуманізм ставить завдання відповідальності і обов'язку по відношенню до них. Це означає, що ми повинні розглядати інших людей як приємні або неприємні нам об'єкти. Гуманісти дотримуються принципу: «Кожний заслуговує людського ставлення» і визнають золоте правило» не чинити з іншими так, як не хотів би, щоб чинили з тобою» [4, с. 243]. Зміст і характер людського життя визначається, зрештою, способом людської діяльності, одним з головних чинників якого є засоби виробництва знаряддя діяльності. Це перше й головне чуттєво-практичне й духовно-абстрактне усвідомлення відмінності людини від іншого природного світу. Іншим не менш важливим чинником стало спілкування людей засобами мови та інших символічних форм культури [1, с. 96]. Комунікативна діяльність особистості відбувається в глобальному просторі, її цінності, орієнтації, ідеали, проекти, сценарії впливають на розбудову сучасної глобалізації. Термін «глобалізація» набув широкого змісту та має багато значень і концептуальних підходів. Більшість дослідників сходяться думками у тому, що глобалізація це багатоаспектний - процес тотального включення всіх сфер матеріального й духовного буття різних країн і народів планети у формуванні єдиної системи, яка знаходиться у прямому зв'язку з біосферою. Її суттєвою особливістю є усвідомлення різними країнами й народами глобальних планетарних загроз, а також формування глобальної спільноти на основі споріднених ціннісних орієнтирів, культури, способу життя [3, с. 128]. На думку В. Воронкової: «В структуру дисциплінарної матриці парадигми глобалізації входить: символічні узагальнення, що складають формальний апарат і мову, характерну для конкретної наукової дисципліни; метафізичні компоненти, що визначають найбільш фундаментальні теоретичні і методологічні принципи глобального світорозуміння; цінності, що детермінують панівні ідеали і норми побудови і обґрунтування наукового знання в епоху глобалізації [2, с. 66].

Висновки: як казав Гегель Розвиток і рух вперед - це процес закономірний і необхідний людству». Хоч глобалізаційні процеси в світі мають, як і позитивне значення, так і негативне але дійсно потрібні спільноті для пізнання чогось нового. Нові технічні і технологічні прогреси перетворили країни зі стабільними показниками соціально економічного розвитку в ще більш спроможні. Глобальний розвиток країн допомагає людям знайти себе, сформувати свою особистість, знайти справу яка тобі подобається і розвивати її у різних галузях. Адже цю справу ти передаватимеш з покоління в покоління.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. К., 1996. 369с.

2. Воронкова В. Філософія глобалізації: соціантро-пологічні, соціо-економічні соціокультурні виміри. Монографія. Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010. 272 с.
3. Щерба С. П., Заглада О. А Філософія: Підручник К., 2011. 547 с.
4. Ільян В. В., Кулагін Ю. І. Філософія: Підручник К., 2002. 452 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: На сьогоднішній час тема «Філософські основи бізнесу» є дуже актуальна, перш за все, потребою визначення сутності та соціально-практичного функціоналу бізнесу, адже «філософія бізнесу досліджує фундаментальні принципи, які лежать в основі створення та функціонування бізнесу, його природу і сенс, роль та цінність в суспільстві». Крім того, філософія бізнесу також традиційно позиціонується як така, що відіграє ключову роль для розвитку та усвідомлення соціально значимої місії приватних компаній.

Мета дослідження: аналіз філософської основи бізнесу, початок виникнення бізнесу, основа бізнесу з точки зору філософів, поняття бізнес, підприємництво, філософія бізнесу.

Об'єкт дослідження: бізнес, як одна з головних сфер філософських роздумів.

Предмет дослідження: значення філософських ідей для бізнесу.

Завдання дослідження: проаналізувати роль філософії у розвитку бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Будь-який бізнес має власну філософію. Що таке філософія бізнесу? Це думка, яка створюється в головах Ваших клієнтів обумовлюючи всю інформацію, котру людина сприймає про Вашу компанію. Це слова і фрази, які ви говорите клієнтам. Внутрішня і зовнішня філософія компанії. Філософія внутрішньої частини вашої компанії, відношення до співробітників, яким чином будується система з середини. Зовнішня філософія компанії – це закономірне відношення компанії і її співробітників до клієнта; це слогани компанії за всі віки і часи; це сприйняття власником свого бізнесу і ставлення до нього; це ідентифікатор компанії серед інших подібних представників в цій же ніші, одна з тих речей, яка змушує йти саме до вас. Філософії компанії може продовжити термін життя компанії, тому що це те що залишається в пам'яті людей на довго [1]. Таким чином, з'ясовано основні риси підприємництва та бізнесу, визначена їх економічна природа, що дає можливість стверджувати, що основна відмінність між бізнесом та підприємництвом полягає в тому, що бізнес є організованою структурою, яка працює в стабільному сегменті ринку, використовуючи відомі стратегії, знання, ресурси виробництва та може делегувати повноваження іншим особам, але, в той же час, контролювати діяльність бізнесу. Підприємництво покликане здійснювати принципово нову діяльність, засновану на нових ідеях і рішеннях, які ще не відомі на ринку, та повністю контролювати всю справу, брати в прийнятті усіх рішень безпосередню участь. Підприємництво є першим етапом становлення та розвитку бізнесу. Бізнес –самостійна ініціативна економічна діяльність, що здійснюється за рахунок власних та залучених ресурсів, має ризиковий характер і належний рівень відповідальності та ставить за мету отримання прибутку та розвиток власної справи шляхом задоволення потреб суспільства в умовах ринку. Підприємництво – інноваційний вид бізнесу, що здійснюється з високим ступенем ризику, шляхом реалізації власних ідей та рішень особою у відповідних умовах з метою отримання прибутку та розвитку суспільства на основі інновацій. Бізнес, організований людиною в ринкових умовах, не може бути закритою структурою, а його функціонування багато в чому залежить від середовища, в якому він діє. Сучасний етап розвитку бізнес-середовища, що виник внаслідок всебічного реформування усіх сфер суспільного життя та пошуком держави свого вектору розвитку та ніші в глобальному світі, зумовлює нові тенденції та докорінні зміни в системі управління організацією. Питання узагальнення та пошуку необхідних та істинних шляхів регулювання організацій сучасного типу займається філософія управління [2]. У нашому постійному прагненні повністю самостійного відповідального управління ми збираємося перейти на нову операційну систему компанії. Основна філософія бізнесу є фундаментом для нашої практики внеску у розвиток суспільства або нашої рішучості «присвятити себе прогресу та розвитку суспільства та добробуту людей за допомогою нашої ділової активності, тим самим підвищуючи якість життя у всьому світі», як це проголошено в Основній меті управління. Зараз, уперше приблизно за 60 років, ми суттєво оновили Базову філософію бізнесу, взявши до уваги зміни у соціальних умовах та бізнес-середовищі. Якщо розглядати підприємство як громадський суб'єкт суспільства, можна зробити висновок, що управлінські ресурси, необхідні цьому підприємству, включаючи персонал, капітал, землю і матеріали, були довірені йому суспільством. Підприємство має робити внесок у розвиток суспільства, займаючись діяльністю, що дозволяє найкращим чином використовувати ресурси, довірені йому суспільством, і цим створювати додаткову вартість. [3, с. 1] Місце та роль людини в управлінській структурі відповідає баченню майбутніх цілей організації, адже в умовах невизначеності часто розмивається і потребує коригування відповідно до поточних завдань розвитку, адже чіткий план дій в довгостроковій перспективі в динамічному середовищі зводиться лише до філософської ідеалізованої картини майбутнього бізнесу. Саме бачення майбутнього лежить в основі управління бізнесом. Філософія управління бізнесом визначається як сфера інтелектуальної діяльності людини, спрямована на формування комплексного погляду на організоване функціонування бізнесу та має на меті збереження його якісного стану, підтримку динамічної взаємодії із середовищем та стабільний розвиток [4].

Висновок: Отже, в умовах розвитку ринку саме філософії належить місце головного елемента системи управління, який визначає ступінь розвитку та ефективність діяльності бізнесу. Філософія також є джерелом мотивації та формування спільних ідеалів в працівників, які не суперечать ідеалам та принципам розвитку фірми.

Список використаних джерел

1. Плохій К. «Зовнішня філософія бізнесу. Від народження і до закриття» URL: <http://pressassociation.org.ua/ua/zovnishnya-filosofiya-biznesu/>
2. Філософія бізнесу URL:https://pidru4niki.com/87615/finans/filosofiya_biznesu
3. Юкі Кусумі «Основна філософія бізнесу Panasonic Group» 19 с.
4. Філософія бізнесу URL:<https://ppt-online.org/184139>

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Актуальність дослідження: Сенси життя це поняття, яке відбиває постійне прагнення людини співвідносити свої вчинки із системою суспільних цінностей, з вищим благом, щоб у такий спосіб діставати можливість виправдовувати себе у своїх власних очах, в очах інших людей чи перед якимось авторитетом, Богом. Інакше кажучи, це пояснення собі й іншим, для чого ти живеш. Сенси життя кожної людини унікальний і неповторний, як і її життя. Людина завжди вільна у виборі сенсу і в його реалізації. Але свободу не можна ототожнювати зі свавіллям. Її слід сприймати з точки зору відповідальності. Людина відповідає за вірно знайдений і реалізований сенси свого життя, життєвих ситуацій, що в них вона потрапляє. Людина повинна йти за своїм покликанням, у якому життя набуває сенсу. Відчуті і знайти своє покликання їй допомагає самопізнання, відповідальність за реалізацію свого призначення, що на Землі допомагає узгодити універсальні життєві цінності з конкретними життєвими ситуаціями.

Мета дослідження: проаналізувати проблеми сенсу життя людини в українському суспільстві в епоху Середньовіччя.

Об'єкт дослідження: проблема сенсу життя та людини в епоху Середньовіччя.

Предмет дослідження: людина в українському суспільстві в епоху Середньовіччя.

Завдання дослідження: проаналізувати проблеми сенсу життя людини в Середньовіччі.

Виклад основного матеріалу. Августин Блаженний проблему сенсу життя ототожнював з пошуком в існуванні божественного, духовних явищ, благодаті. Вищою формою пізнання сенсу життя є божественне одкровення. І. Кант писав: «Дві речі наповнюють душу постійно новим і зростаючим подивом і благоговінням і тим більше, чим частіше і уважніше займається ними роздум: зоряне небо наді мною і моральний закон в мені. Те й інше, як би покриті мороком або безоднею, знаходяться поза мого горизонту, я не повинен досліджувати, а тільки припускати, я бачу їх перед собою і безпосередньо пов'язую їх з свідомістю свого існування» [2, с. 324]. Сенси життя створюється самим суб'єктом. Цей варіант можна розуміти як «життя заради Його фундатором був давньогрецький філософ Епікур. Жити потрібно так, вважав філософ, щоб насолоджуватися життям, отримувати задоволення від життєвих благ і не думати про смерть [1, с. 115]. Цінність епікурейської позиції полягає в тому, що вона застерігає нас від ситуації, за якої пошук сенсу життя відсуває на другий план саме життя. Життя саме по собі є цінністю, рідкісним дарунком, і людині до нього слід ставитися із вдячністю і любов'ю. Адже їй дана можливість пережити неповторність власного існування в усіх його проявах від радощів, злетів і перемог до падіння, відчаю і страждань. Разом з тим епікурейське ставлення до життя, якщо воно позбавлене відповідальності за цей дарунок, утверджує в людині егоїстичну позицію життя заради себе» і веде до втрати відчуття його повноцінності [3, с. 123]. Сенси життя в загальному визначає спрямованість життя, а також усі його прояви. У філософії існують різні підходи до трактування проблеми життя і сенсу життя. Він полягає в тому, що людина господар своєї долі, щастя в повній мірі залежить від неї самої, песимістичне ставлення до сенсу життя [4, с. 350]. Він полягає в тому, що людина є іграшкою в руках незалежних від неї сил (суспільства, долі, природи) [5, с. 78].

Висновок. Отже сенси людського життя в середньовічному українському суспільстві є найбільш гнучким. Характеристика духовних і матеріальних питань, тобто основний предмет філософської рефлексії це людина та її існування у світі. Усі філософські питання, якими б абстрактними вони не здавалися, певним чином пов'язані з проблемами людини. Це не випадковість питання І. Канта «Що таке людина?», сформулювало це як основну проблему філософії. Людина це біологічна соціальна єдність, в якій через суспільство, біологічне і духовне реалізуються в людях, і вони проявляються в психології, моралі, релігії та політиці людей. Все це прояви людської природи, які співіснують в органічній єдності, взаємодії та взаємопроникненні. Людина це істота, яка створює свою історію, а її сутність формується, змінюється і розвивається в цьому процесі. Іншими словами, сутність людини не є історично незмінною. Вона змінюється з розвитком людей, накопичуючи людський зміст, культурний зміст, соціальні цінності. Люди - єдині, хто знає, що помруть. З цим пов'язане питання про сенси і мету життя, «Для багатьох людей це є відправною точкою для формулювання лінії життя».

Список використаної літератури

1. Володін П. В. Сенси життя людини як філософська проблема//Гуманітарний вісник ЗДІА. № 51. 2012. С. 115-123.
2. Кант І. Критика практичного розуму. М.: Наука, 2007. 524 с.
3. Москаленко А. Т. Сенси життя й особистість/ А. Т. Москаленко. Новосибірськ: Наука; 1989. 205 с.
4. Сафонік Л. В. Буттєвість сенсу людського життя монографія /Л. Сафонік. Львів: Л Н У імені Івана Франка, 2016. 350 с.
5. Ніцше Ф. Так говорив Заратустра. 120 с.

ЕКОНОМІЧНИЙ ТИП ЛЮДИНИ ЗА С. БУЛГАКОВИМ

Актуальність дослідження: Людина залишається основним чинником виробництва і є представником суспільних і виробничих відносин. Саме тому дослідження важливості людини в системі економічних відносин є актуальним в умовах сучасного розвитку економіки. Слід також зазначити, що кількість досліджень на дану тему є відносно малою, адже цей напрям ще шукає свої світогляд і методологію.

Мета дослідження: розкриття економічного типу людини на основі вчень Сергія Миколайовича Булгакова.

Об'єкт дослідження: людина в економіці.

Предмет дослідження: основні теорії господарства С. М. Булгакова.

Завдання дослідження: проаналізувати що таке економічний тип людини, розглянути основні теорії господарства Булгакова та визначити якою була релігійна точка зору видатного філософа на економічну та господарюючу людину і дослідити діяльність М. Булгакова.

Виклад основного матеріалу. Сергій Миколайович Булгаков - видатний релігійний філософ, економіст, публіцист та громадський діяч. Доволі великий вклад чоловік зробив саме у філософію економіки. Сергій Миколайович Булгаков написав свій знаменитий твір «Філософія господарства. Світ як господарство», який, по суті, став однією з найвідоміших праць в галузі філософії економіки. Основна мета роботи «Філософія господарства» (захисленої в 1912 р як докторська дисертація з політичної економії) - осмислення місця господарства в загальній картині створеного Богом Всесвіту [1]. В ньому автор торкається таких важливих тем, як економічні та політичні питання, культура, історія, а також християнство і богослов'я. Вчений бере участь в розробці нового бачення економічних взаємовідносин між людиною і планетою. В творі «Філософія господарства» чи не вперше в історії економічної думки можна віднайти розуміння господарчого взаємозв'язку людства з планетою Земля. Сутність господарства видатний діяч розглядає в найширшому плані ствердження життя. Для нього господарство - це боротьба людства зі стихійними силами природи з метою захисту і розширення життя, підкоренням природи, а згодом перетворенням її в потенційно людський організм. З цього можна зробити висновок, що для С. М. Булгакова метою господарчої діяльності стає так зване «олоднення природи», тобто, підкорення її людиною [4]. С. Булгаков зазначав, що господарство - найчутливіше до процесу життя. Адже економічні потреби, задоволення яких пов'язане з працею, відомі людству з давніх часів його історичного існування і є найбільшою необхідністю. Одним з центральних моментів економічних поглядів виступає його тезис про те, що праця- внутрішній суперечливий процес, який об'єднує в собі свободу і необхідність. Для того, щоб вижити людина повинна працювати, одночасно в процесі праці виконуючи велику місію: підпорядковуючи собі природу, вона доводить, що дійсно є образом Божим. У «Філософії господарства» публіцист дає пояснення економічної діяльності, яка є пов'язаною з релігією, що виступає саме як світогляд, а не просто фактор, що впливає на економічне життя. Філософ також додає, що «релігія - яка б вона не була - за самою своєю ідеєю пронизує все діяльне життя свідомої людини. Всі моральні цілі, які вона собі ставить, повинні бути разом з тим і постулатами її релігії» [1]. Булгаков не допускає розмежування духовного і матеріального. Матеріальні потреби, на його думку, виступають віддзеркаленням духовного і культурного рівня індивіда [3]. Таким чином філософ вважав, що економіка є «культурна», а господарська діяльність невід'ємна від духовного життя людини, саме тому народне господарство вимагає духовного здоров'я народу [1]. Господарство перетворюється для чоловіка в цілу метафізику буття через те, що вчений сприймає весь світ як господарство, Бога в цьому світі - як Господаря, а людину на планеті Земля - як управляючого цього Господаря, призначення якого - праця на цій землі. Саме ж поняття «господарство» мислитель розкладає на «Господь» і «дар» [4].»В роботі духовний і полягає мета людського життя, і для цієї мети все інше повинно розглядатися тільки як засіб», - додає також мислитель. С. М. Булгаков зазначає, що в Євангеліє забороняється не господарський розрахунок, без наявності якого власне неможлива сама господарська діяльність, а жадібність та нещадність, а також господарське осліплення. Завдяки цим факторам, на думку мислителя, і замирає в людині її духовне життя. Саме тому, Булгаков вважає, що господарська діяльність, як форма роботи, а також прояв людського духу, не лише не засуджується християнством, але натомість, принципове нехтування господарською частиною життя являється масштабним недоліком багатьох представників теперішнього християнства [2].

Висновок: За Сергієм Булгаковим, економічний тип людини - це особа, яка орієнтована на матеріальні цінності та ефективне використання ресурсів. Вона визначає свій успіх і задоволення від життя через досягнення фінансових мет цілей, розвиток бізнесу і накопичення багатства. Цей тип людини може мати схильність до раціонального планування та фінансової дисципліни, але при цьому ризикує недооцінювати аспекти життя, які не можна виміряти грошима.

Список використаних джерел

1. Базилевич В. «Філософія господарства» С. М. Булгакова: Некласичний погляд на економічну діяльність // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU> Експ 2011 131 3
2. Приятельчук А. О. «Структура філософії економіки» URL: [www.zgia.zp.ua/gazeta/V\[SNIK 48 70.pdf](http://www.zgia.zp.ua/gazeta/V[SNIK%2048%2070.pdf)
3. Улих К. «Економічна людина» очима С. Булгакова. URL: [ecsocman.hse.ru/data/374/724/1216/vtoraya Ulih.pdf](http://ecsocman.hse.ru/data/374/724/1216/vtoraya%20Ulih.pdf)
4. Шевчук О. Б. Інформатизаційно-глобалістичні аспекти «Філософії господарства» С. М. Булгакова. URL: [eip.org.ua/docs/EP 03 2 55 uk.pdf](http://eip.org.ua/docs/EP%2003%20255%20uk.pdf)

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуальність дослідження. Філософські погляди Григорія Сковороди, зокрема його акцент на духовному розвитку та моральних цінностях, надають актуальність для сучасної України в контексті пошуку ідентичності та цінностей в період трансформації суспільства. Враховуючи виклики, з якими стикається сучасна Україна, включаючи корупцію, політичну нестабільність і міжнаціональні конфлікти, вивчення філософських принципів Сковороди може сприяти формуванню більш глибокого розуміння та розв'язанню цих проблем. Його погляди також можуть надихнути громадян на більш активну участь у громадському житті і вдосконалення особистого морального кодексу.

Мета дослідження: вивчення філософських ідей Сковороди і їх порівняння з сучасною українською ситуацією.

Предмет дослідження: порівняння та аналіз філософських поглядів Григорія Сковороди та їх відповідності сучасній Україні.

Об'єктом дослідження є філософські погляди Григорія Сковороди і сучасна Україна.

Завдання дослідження: визначення паралелей між філософськими поглядами Г.Сковороди і сучасними проблемами, з якими стикається Україна, такими як корупція, криза цінностей, політична нестабільність.

Виклад основного матеріалу. Григорій Сковорода, український філософ-містик XVIII століття, залишив незабутній слід в історії української філософії. Його філософські погляди вплинули на розвиток української інтелектуальної та культурної спадщини і залишаються актуальними й сьогодні. У філософському вченні Сковороди не тільки сама сильна і яскрава, але і сама важлива для сучасності є теза про щастя людини і людства загалом. У попередніх главах вказувалося, що у вченні Сковороди щастя людини не зв'язується з все більш повнішим задовільненням її потреб. У Сковороди розуміння щастя має більш глибоке коріння. Суть щастя він зв'язує з образом життя самої людини. Найбільш повно ця суть розкривається через вислів Сократа: «...Інший живе для того, щоб їсти, а я - їм для того, щоб жити. ...» - яким Сковорода відкриває свій трактат під назвою «Ікона Алкивіадська». Своїм розумінням щастя Сковорода як би захищає людську «природу» від примітивного її зведення до споживання і користі. Сам він обрав такий образ життя, який з його слів допомагав йому «не жити краще», а «бути краще». Прагнення «бути краще» він зв'язував з поняттям «чистої совісті»: «краще годину чесно жити, чим поганить цілий день». Найбільшої глибини теза про щастя досягає на тому моменті, коли Сковорода визначає саму суть «чесного життя» і «чистої совісті». Виявляється ця суть розкривається через трудову діяльність людини. У Сковороди не всяка праця веде до чесного життя і чистої совісті. У нього праця - це не обов'язок, не борг, не примус (як суспільство вважає сьогодні), а, навпаки, вільний потяг людини. Процес праці розглядається як насолода і відчуття щастя навіть незалежно від його результатів. Такій праці Сковорода дає визначення «споріднена» [2, с. 58]. Розділення людей, що займаються «спорідненою» і «неспорідненою» працею - це і є сама глибока думка, на яку можна спиратися при розв'язанні сучасних проблем людства. Думка про те, що щастя людини полягає в праці, і що вона зробила мавпу людиною, відвідувала багатьох філософів і раніше. Але визначення праці з позицій джерела свободи і щастя, або джерела страждання і нещастя людей зустрічається досить рідко. У Сковороди вперше ця тема визначилася як головна і в літературних творах, і в філософських трактатах. Вся його творчість виходить з розуміння того, що людство може об'єднати тільки праця з суспільною користю і особистим щастям - «споріднена» праця. Праця ж «неспоріднена» - джерело деградації і людини, і людського суспільства. Сучасна екологічна криза - це свідчення того, що людство займається в основному «неспорідненою» працею і ще не усвідомило роль «спорідненої» праці, пов'язаної з суттю самої людини. Тільки на основі пізнання людиною своїх природних здібностей - своєї функції в природі, можна перейти на перспективну траєкторію розвитку. Передова частина людства чуйно вловлює цю думку Сковороди. Світова громадськість зараз визнає, що щастя і мир на планеті залежать в більшій мірі не від того, що люди уміють робити, а від того, на що направлена їх діяльність. Сковорода висловлював критику соціальних недоліків свого часу, особливо у владі та церкві. Сучасна Україна також стикається з численними викликами у сфері правосуддя, політики та корупції. Філософські ідеї Сковороди можуть стати стимулом для дискусій і покращень у цих сферах [4, с.102].

Висновок. Філософська спадщина Г. С. Сковороди багатогранна. Вона охоплює самі різноманітні аспекти людського життя: науку, релігію, культуру, мистецтво. Цілком природно, що про все написати неможливо, так і у автора роботи немає таких глибоких знань по кожному з напрямів. Однак, що можна однозначно стверджувати, так це те, що всі грані спираються на загальний центральний стержень, що розглядає проблему природи людини і її призначення.

Список використаної літератури

1. Від Вишенського до Сковороди (З історії філософської думки на Україні XVI-XVIII ст.) . К.: Наукова думка, 1972. 144 с.
2. Історія української філософії [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. С. Горський, К. В. Кислюк. К.: Либідь, 2004. 488 с.
3. Філософія і стиль мислення Г. Сковороди. К.: Наукова думка, 1983. 270 с.

4. Наш перворозум. Григорій Сковорода на портреті і в житті [Текст]: фотокнига / авт.-упоряд. В. Я. Стадниченко, М. А. Шудря. К.: Спалах, 2004. 180 с.

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження. Актуальність даної статті полягає в тому, що багато емпіричних вимірів практики бізнес-діяльності в моральному сенсі не отримали адекватної соціально-філософської концептуалізації. А це не дозволяє повною мірою врахувати особливості формування етичних засад ділової культури українських керівників, їх обумовленість соціально-статусною позицією суб'єктів цієї діяльності та їх мотиваційними інтересами.

Мета дослідження: пояснити роль у бізнесі в морально-етичному та соціально-орієнтованому ключі, заволодіти вмінням використовувати волю, мотиви та потреби своїх партнерів на користь бізнесу та підприємства.

Об'єкт дослідження: сфера діяльності управлінців і підприємців, що забезпечує зв'язки підприємства з діловим середовищем, партнерами з бізнесу.

Предмет дослідження: розкриття своєрідності прояву основних категорій моралі в свідомості підприємців-бізнесменів; розкриття моделі підприємницької етики.

Завдання дослідження: проаналізувати суть і роль етики бізнесу у міжлюдських ділових відносинах.

Виклад основного матеріалу. Етика як вид людських знань зародилася ще до античної Греції. Давньогрецький філософ Сократ вважав, що основним проявом моральності людини є доброчесність. Він стверджував, що достатньо оволодіти поняттями про добро і благо, щоб стати особистістю, тому що незнання і є проявом зла [3, с. 39-53]. Арістотель у свою чергу стверджував: «Етика дозволяє пізнати, що належить робити, а від чого слід утриматися». Наука, що вивчає етичні чесноти, а також добродійні вчинки, була названа Аристотелем етикою. При цьому етику вважали практичною філософією, що дає відповідь про те, які дії та моральні вчинки є правильними.[2, с.7] Прикладна етика - етика бізнесу, політична етика, інженерна етика, біоетика стали важливими складовими не тільки людської свідомості, а й соціальної практики.. Бізнес-етика допомагає діловим людям правильно аналізувати та вирішувати проблеми. На думку багатьох, бізнес - це сфера реалізації егоїстичних інтересів людини, негуманних явищ суспільного буття. Тобто, скільки людей - стільки й думок з цього приводу. Особливо важливі погляди людей, які працюють у цій сфері та займаються дослідженням цієї проблеми. Основою для вивчення взаємозв'язку між етикою та бізнесом є вчення про людину та її розуміння і бачення навколишнього світу. Коли ви приглянетеся до найкращих підприємців, то будете вражені, наскільки часто справжня етична поведінка є основоположною характеристикою того, ким вони є [4]. Це основний двигун та рушій їхнього надзвичайного успіху. І це важко не помітити. Хтось орієнтується на красу, мораль, естетичні почуття, а хтось - на вигідне для себе положення, матеріальну вигоду, користь. Саме під впливом таких життєвих поглядів, здавалося б елементарних, формується моральне бачення людини цього світу. Безперечно, активна та ефективна діяльність у сфері бізнесу передбачає деякий поступ перед мораллю. Культурна та вихована людина за будь-яких обставин відстоюватиме свої життєві цінності та переконання. Тобто мораль і бізнес можуть спільно взаємо існувати в залежності від самої людини та її моральних цінностей [5]. Виділяють три головні етапи становлення етики бізнесу як наукової проблеми. Перший: кінець 50-х - початок 70-х років ХХ століття. Поштовхом до осмислення моральних факторів економічної діяльності в сфері бізнесу стали багаторазові факти зловживань у діяльності відомих виробничих організацій європейських країн. Другий етап: 80-ті - початок 90-х років. Саме в цей період формується і вводиться в практику етика бізнесу не тільки як наукова, але й як навчально-освітня дисципліна. Почали з'являтися узагальнюючі документи, які мали для бізнес-політики стратегічне суспільне значення. Третій етап еволюції і впровадження етики бізнесу: 90-ті - 2000-ні роки. Він має зв'язок із створенням і розвитком Всесвітньої комп'ютерної мережі (Інтернет), утворенням єдиного інформаційного простору [1 с. 521].

Висновок: Бізнес-етика - важлива сфера суспільного життя. Вона необхідна для людей, які живуть у сучасному світі. Питання ділової етики розглядається вже давно, але особливої популярності набуло в сучасну епоху, коли комерційна діяльність перебуває на піку свого розквіту. Для покращення етичної поведінки підприємців, керівників, менеджерів та звичайних працівників можуть бути використані наступні заходи та методи, рекомендовані дослідниками ділової етики: етичні кодекси, карти етики, комітети з етики, соціальні ревізії, навчання етичній поведінці, етична експертиза, етичне консультування.

Список використаної літератури

1. Соціальна відповідальність бізнесу (етичний аспект) // Мультиверсум. Філософський альманах: 36. наук. праць / Гол. ред. В. В. Лях. К.: Український центр духовної культури, 2017. Вип. 33. С. 521.
2. М.М. Дученко, О. А. Шевчук Бізнес-етика: конспект лекцій. К.: КІП ім. Ігоря Сікорського, 2020. С.7.
3. Етика бізнесу як соціоморальна праксеологія // Мультиверсум. Філософський альманах: 36. наук. праць / Гол. ред. В. В. Лях. К.: Український центр духовної культури, 2018. Вип. 49. С. 39-53.
4. Етика в бізнесі URL: <https://theukrainians.org/etyka-u-biznesi/>
5. Етика бізнесу та її аспекти. URL: <http://www.etyka.in.ua/etyka-biznesu-ta-yiyi-aspekti/>

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження: у світі, де особиста ідентичність ускладнюється швидкою трансформацією соціокультурного середовища, філософія виступає необхідним інструментом для самовизначення. Важливо розуміти свою роль та покликання в умовах постійних змін. Філософія, як засіб самовизначення, дозволяє аналізувати основні аспекти існування: цінності, переконання, мети. У світі, що стрімко розвивається, філософський підхід виробляє стійкі життєві принципи та зберігає внутрішню стійкість. Філософія стає не лише інтелектуальним викликом, але і ключовим елементом самовизначення в умовах сучасного світу, де сталість стає розкішшю, а самовизначення – стратегічним кроком у будівництві власного життя відповідно до власних цінностей та цілей.

Мета дослідження: проаналізувати проблеми самовизначення людини.

Об'єкт дослідження: самовизначення людини як атрибут людського буття.

Предмет дослідження: власне самовизначення, зумовлене вічними світоглядними проблемами.

Завдання дослідження: окреслити об'єктивні та суб'єктивні передумови самовизначення людини та їх взаємозв'язки.

Виклад основного матеріалу. Визначення людини – це її місце у світі. Людина – головна загадка філософських спекуляцій. З давніх часів і до сьогодні філософи міркували та намагалися пояснити, що таке бути людиною. Питання самовизначення людини належить до так званого вічного світоглядного питання. З давніх-давен світорозуміння людей не обмежується елементарними знаннями, але вони намагаються зрозуміти світ з усіх боків, прагнуть пізнати себе та власне існування. «Розуміння може зробити більше. Мати силу робити більше. Діяти більше. П'єр Тейяр де Шарден (1881-1955), відомий французький вчений і філософ, писав у своїй книзі «Людські явища», це його визначення призначення людини у світі. Сучасна філософія – це накопичені філософські знання людства, які походять із теоретичних джерел кожної національної філософії. Основою сучасної філософії є загальновизнані людські цінності та пріоритети. З того, що я бачив, для кожної молодої людини вкрай важливо зрозуміти основні принципи філософії. Зрештою, за цим принципом людина має специфічне релігійне розуміння і духовне переживання навколишнього світу, соціального оточення в його сприйнятті, своїх ідей, емоцій і відчуттів. Все це формує відповідний світогляд, погляд і розуміння. За своєю фундаментальністю світогляд – це сукупне враження людини про склад буття, загальноприйняте розуміння мети і значення людського життя, виявлення первинних і значущих типів цінностей. Саме на цій основі формується лінія життєдіяльності людини, поведінки, способи і принципи розуміння світу, переконання та ідеали. За таких умов якісний рівень світогляду людини стає мірилом її духовної та інтелектуальної зрілості, внутрішнього багатства, освіченості, а також соціальної активності, гуманізму, доброти та моральної чистоти [1, с. 89]. Самовизначення – це процес і результат вибору індивідом своєї позиції та власних засобів. Досягнення та цілі в конкретних життєвих обставинах є основними механізмами, за допомогою яких людина виявляє свою свободу [2, с. 98-100]. Сьогодні світогляд і переконання особистості, особливо молоді, формуються в контексті переоцінки нашої історії, утвердження плюралізму, думок і поглядів на різні питання суспільного життя. Щоб не блукати в лабіринті нових суспільних процесів, правильно позиціонувати себе і розуміти сенс свого існування, юнакам і дівчатам потрібен духовний стрижень, яким є філософія і світоглядна культура, адже саме ця культура спрямована на забезпечує розвиток цілісної особистості, здатності свідомо ставитися до навколишнього світу та самого себе, обираючи світогляд, орієнтований на загальнолюдські та національні цінності [3, с. 6]. Процес самовизначення особистості зумовлений забуттям особистістю певного соціального статусу і є своєрідним поєднанням об'єктивних, не залежних від особистості факторів, і суб'єктивних чинників, які мимовільно обирає особистість для формування себе. -Вирішуйте. Тобто визначаються через процедури відбору та намагаються знайти своє місце в суспільстві на основі їхньої внутрішньої цінності та можливостей для самореалізації, створених суспільством [4, с. 7-13]. Крім того, філософія підсумовує основні духовні здобутки кожної конкретної епохи та провіщає нові історичні перспективи. Це дозволяє їй судити про сьогоднішнє з точки зору майбутнього, з одного боку, і рефлексивного досвіду минулих поколінь, з іншого. Філософія дивиться не тільки в минуле і сьогоднішнє, а й у майбутнє. Як форма теоретичної думки, вона має великі можливості для творчого співконструювання. Формування нових ідей та світоглядних ідеалів. Філософія здатна подумки «розігрувати» різні версії світоглядів («можливих світів»), ніби готуючи орієнтовні системи світоглядів і майбутніх, які ніколи не можуть бути чітко усвідомлені сучасною людиною.

Висновок: Питання самовизначення є складовою частиною вчень про людину на різних етапах розвитку філософської думки, де воно усвідомлюється по-різному. У наш час це питання є особливо актуальним у зв'язку зі зростанням соціальної динаміки та мобільності, складністю людського буття та характером проблем і привертає увагу представників різних наукових та інтелектуальних сфер. У зв'язку з цим філософське дослідження цього питання набуває ще більшого значення. Однак більшість із них є суто технічними чи односторонніми, що свідчить про необхідність більш масштабного дослідження цієї важливої та актуальної для сучасних соціокультурних реалій проблеми.

Список використаної літератури

1. Кондзьолка В. В. Філософія і її історія. Львів, 1996. 168 с.

2. Шумка М. Л. Роздуми над значимістю та роллю філософії у суспільстві Михайлина Леонівна // Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали 11, Всеукраїнської наукової конференції. 24-25 березня 2017р., м. Дніпро. Частина 1. / Наук. ред., О. Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. 302 с.
3. Світоглядна культура особистості, Монографія. За науковою редакцією, доктора філософських наук, професора В. П. Беха, Київ, Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 235 с.
4. Скотна Н. В. Самовизначення особистості в цивілізаційному вимірі Надія Скотна // Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. № 1 (108) січень 2014. Дрогобич: Коло, 2014. С. 7-13.

ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТІСНИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність дослідження. Протягом століть схема бізнесу не втрачає своєї актуальності для вивчення серед вчених. Етап розвитку економіки та необхідність побудови духовного суспільства в умовах інтеграції, інформатизації, глобалізації, хазяйських справ у світі потребують значних змін в організації та управлінні підприємств [4, с. 280]. На даному періоді більшість підприємницьких структур не відповідають рівню лідерів світового ринку, оскільки вони зосереджені на застарілих стереотипах господарювання, що часто призводить до втрати конкурентних переваг, а інколи, й до банкрутства. Вкрай важливим постає питання про застосування нових інструментів і пошук інноваційних механізмів бізнесмена для прийняття рішень, які допомагають звернення ефективної праці.

Мета дослідження: виявлення особливостей впливу керівника на процес прийняття рішень, аналізу характерних ознак управлінських рішень процесу їх вироблення та затвердження.

Предмет дослідження – особисті рішення бізнесмена.

Об'єкт дослідження: людина-бізнесмен.

Завдання дослідження: проаналізувати якими бувають рішення бізнесменів.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж розпочати аналіз теми варто визначити суть поняття «бізнес». Бізнес- це будь-яка справа, спрямована на отримання прибутку або складу організована система команд спрямована на створення і реалізацію продуктів і послуг з новими властивостями речовини суспільством або окремими групами людей. З останнього визначення досить влучно зробити виставки, що явище бізнес є досить цікавим для вивчення філософами та іншими людьми. [1, с. 16]. Розвиток будь-якої розумної цивілізації заснована на розробці і реалізації різного роду рішень рішення розробляються і реалізуються людьми з різним ступенем професіоналізму, тому діапазон рішень великий: від недостатньо обміркованих до детально розрахованих [5, с. 26]. Філософія бізнесмена предметно задає мораль через позначення того, що їй суперечить. Він відповідальний перед суспільством за вирішення ряду соціальних і економічних проблем [2]. Філософія бере на себе відповідальність однією з перших формувати адекватні відповіді на виклики бурхливої діяльності, осмислювати складні проблеми життя, пропонувати ефективніші шляхи виходу із загострення. Філософія є основним джерелом думки та прийняття рішень бізнесмена. Бізнесмен повинен володіти такими діловими якостями: комунікабельність, ініціативність і динамічність, вимогливість і дисциплінованість, працездатність, , цілеспрямованість і працьовитість. Найголовніше –це чесність і правда, справедливість і об'єктивність, воля і мужність, відповідальність та постійний розвиток [3, с. 167]. Прийняття рішення в бізнесі впливає на економічні, організаційні, соціальні правові інтереси компанії. Приймаючи рішення бізнесмен задає себе питаннями, а саме що робити, як робити кому доручати роботу, які перспективи. В основі діяльності підприємця присутній філософський раціоналізм, інтуїтивізм та прагматизм [6]. Також зараз у нашому світі можуть негативно впливати гроші. Коли появляются трішки більше грошей людина міняє свої цінності та відчайдушно ставиться до всього, але потрібно все пам'ятати, що гроші не вічні, гроші можуть закінчитися з невдалим бізнесом тобто елементарно прогоріти у якійсь співпраці. Якщо в людини стоїть на першому місті гроші, то вона приречена на моральний занепад, самотність та виснаженість. Якщо говорити про віру в бізнесі, то вона може виступати в ролі психологічного фактора, який вмотивовує діяльність особи [7]. Вибір рішення бізнесменом повинен ґрунтуватися на поєднанні чуттєвих та раціональних відчуттів. Вагомим є те, щоб в рішеннях бізнесмена відображається його особистісний профіль. Будь-яка думка виникає внаслідок внутрішнього аналізу людини, тобто відображає індивідуальні особливості керівника. В науці виділяють такі види особистих рішень: 1. Рішення обмеженого типу- це рішення, до яких підходять з особливою ретельністю оцінки гіпотез перш ніж прийти до висновку, людина здійснює безліч різноманітних підготовчих дій. 2. Ризиковані рішення нагадують імпульсивні, але відрізняються від інших. Якщо імпульсивні рішення перестрибуючи через етапу ґрунтування гіпотези, то ризиковані все ж його не обходять, але до їх оцінки людина приходить лише після того, як виявлено невідповідність. 3. Інертні рішення є результатом дуже невпевненого й обережного пошуку. 4. Імпульсивні рішення властиві людям, у яких процес побудови гіпотез переживає над діями за їх перевірки та уточнення. Це призводить до того, що процес прийняття рішень минає етап обґрунтування та перевірки. 5. Рішення врівноваженого типу- найбільш продуктивна тактика прийняття рішень. Вона властива людям, які заздалегідь аналізують умови та вимоги завдань [3, с. 168]. Людина-бізнесмен покликана приймати рішення все своє життя. Ті рішення в різних випадках можуть набувати як економічного, так неекономічного характеру. Важливими для такої людини є прийняття рішень, які вплинуть безпосередньо на її бізнес, неї авторитет чи імідж компанії на рівень визнання цієї людини та її діяльності у суспільстві, ставлення її партнерів та конкурентів в неї [5, с. 20].

Висновки. Отже, бізнесмен - це перш за все людина, яка наділена такими рисами як комунікабельність, ініціативність і енергійність, вимогливість і дисциплінованість, висока працездатність, воля, цілеспрямованість та діловитість. Одним із прикладом бізнесмена це правильно приймати рішення. Бізнесмен повинен бути достатньо мудрим і обережним, щоб не ризикувати даремно. Бізнес-це завжди тиск на людину як зовнішній так і внутрішній. Тому бізнесмен потребує спокою, душевної рівноваги. Філософія допомагає людині побачити своє місце і призначення як особи у світі бізнесу.

Список використаної літератури

1. Резнік Н. Соціальна відповідальність бізнесу: сутнісно-теоретичні аспекти / Н. Резнік. Журнал європейської економіки. 2014. Том 13(№3). С. 296-303.
2. Шумка М. Етичні виміри діяльності державного управління в античній парадигмі /
3. Глушко Т. П. Філософія економіки: структурно-методологічний аналіз: дис. к. ф. н. : 09. 00. 03 / Глушко Т. П. К. : 2006. 182 с.
4. Гончарук Т. В. Олександр Кульчицький в контексті світової філософії: Монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 279с
5. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: пер. з англ. К.: Наукова думка, 2011. 242 с.
6. Тоффлер О. Третя хвиля. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія. К.,1996. С 275-334.
7. Блауг М. Економічна думка в ретроспективі. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14714436.pdf>

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження: гроші як предмет соціально-філософського дискурсу актуальне через їхню важливу роль у сучасному суспільстві, включаючи економічний вплив та соціальну нерівність. Дослідження цієї теми допоможе глибше розуміти вплив грошей на різні аспекти нашого життя.

Мета дослідження: аналіз грошей як предмету соціально-філософського дискурсу, дослідженні їхнього впливу на суспільство.

Предмет дослідження: погляди на гроші філософів.

Об'єкт дослідження: гроші.

Завдання дослідження: проаналізувати тоочки зору науковців на специфіку грошей.

Виклад основного матеріалу. Гроші відіграють ключову роль у сучасному суспільстві, впливаючи на економіку, відносини влади, моральні цінності та соціальну справедливість. Дослідження цього об'єкта спрямоване на глибоке розуміння їхньої ролі і впливу на суспільство з філософської перспективи [1]. Карл Маркс вважається одним із найвпливовіших філософів і економістів у світовій історії, і його робота «Капітал. Критика політичної економії» є класичним твором, який докладно аналізує роль грошей у капіталістичній системі та їх вплив на суспільство. В роботі «Капітал», Карл Маркс розглядає гроші не просто як засіб обміну, але і як форму виразу вартості товарів у капіталістичній економіці. Він вивчає ролі грошей в процесі виробництва, обміну та розподілу благ, докладно аналізуючи їхню функцію в цих процесах. Карл Маркс підкреслює важливість ролі праці у створенні вартості товарів і показує, як гроші визначаються як одиниця виміру цін та форма обміну. Він також вказує на те, що робітники, які виробляють товари, не отримують повну вартість своєї праці, оскільки капіталісти забирають частину прибутку. Однак головна ідея Маркса полягає в тому, що капіталістична система створює соціальні нерівності та експлуатацію робітників. Він розкриває, як гроші виступають як інструмент контролю над виробничими ресурсами та як вони використовуються для збільшення прибутку капіталістів на шкоду робітникам. Загалом, робота «Капітал. Критика політичної економії» надає нам важливі інсайти щодо того, як гроші взаємодіють із суспільством і економікою в контексті капіталістичної системи. Ця робота залишає глибокий слід в сучасних дослідженнях економіки та філософії і нагадує нам про важливість розуміння ролі грошей в соціальних та економічних відносинах [2]. Георг Сіммель, німецький соціолог і філософ, розглядав соціальні та філософські аспекти грошей у своїй книзі «Філософія грошей». Ця робота розкриває глибокий вплив грошей на індивідів і суспільство. Сіммель розглядає гроші як не тільки економічний об'єкт, але і як соціокультурний феномен. Він стверджує, що гроші мають здатність змінювати стосунки між людьми і впливати на їхню поведінку та сприйняття світу. Однією з ключових ідей Сіммеля є те, що гроші можуть викликати антагонізм у суспільстві, оскільки вони стають причиною конфліктів і розділень між людьми. Він розглядає поняття «благословення» і «прокляття» грошей, де гроші можуть бути джерелом комфорту і незалежності, але також можуть призводити до аморальності та загубленості цінностей. Сіммель також аналізує поняття індивідуалізації, стверджуючи, що гроші можуть змінювати спосіб, якими люди сприймають себе і інших. Вони можуть підсилювати самостійність і відокремленість індивіда від суспільства. У підсумку, робота Георга Сіммеля «Філософія грошей» надає нам глибокий інсайт у взаємозв'язок між грошами, суспільством і культурою. Вона підкреслює, що гроші не є просто обмінними одиницями, але мають значущий вплив на наше життя та взаємини з іншими людьми [3]. Дослідження ролі грошей в політиці та суспільних процесах надзвичайно важливе, і однією із ключових фігур, яка досліджувала цю тему, є Георг Сорос. У своїй книзі «Відкрите суспільство і його вороги», Сорос розглядає вплив грошей на політичні та соціальні зміни. Сорос стверджує, що гроші мають потужний вплив на політичні рішення та владні структури. Він вказує на роль грошей в фінансуванні політичних кампаній та лобіюванні, що може призводити до втручання володарів грошей у процеси управління та прийняття рішень. Сорос також розглядає поняття «відкритого суспільства», де вільний обмін ідеями і інформацією є центральними. Він підкреслює важливість обмеження впливу грошей на політичні процеси та підтримку відкритого суспільства. Подібно до Сороса, інші дослідники також вивчають вплив грошей на політичну агенду, прийняття законів та призначення чиновників. Гроші можуть бути важливим інструментом для впливу на суспільні рішення та політичний процес, що робить цю тему надзвичайно актуальною. [4] Соціолог П'єр Бордіє досліджує соціологічні аспекти грошей у своїй роботі «Соціологія грошей». Він аналізує вплив грошей на суспільні відносини та культурні практики. У своєму дослідженні, Бордіє визначає, що гроші не просто економічний інструмент, але і суспільний символ, який відображає індивідуальні та колективні цінності. Він розглядає, як гроші впливають на соціальні практики і відносини, включаючи взаємодію між родинами, друзями та сусідами. Бордіє також аналізує поняття «соціального капіталу» і показує, як гроші можуть бути важливим інструментом для побудови соціальних мереж та стосунків. Він вказує на важливість розуміння соціальних аспектів грошей для розвитку суспільства та побудови стійких відносин. Вивчення П'єра Бордіє надає нам можливість краще зрозуміти, як гроші впливають на суспільні відносини, культуру та соціальний порядок. Його дослідження показують, що гроші є більш ніж просто економічним інструментом - вони також формують наше соціальне середовище та взаємодію з іншими [5].

Висновок. Було б неправдою сказати, що гроші як предмет філософських розмислів набували лише негативних рис. Свою увагу – як предметові теоретичних міркувань – мислителі присвячують їм у всі епохи. Ними займаються навіть ті, чий погляд, як би здавалося, більше прикутий до неба, ніж до справ земних. Маю на увазі, зокрема, Коперника, який зосередився не на аксіології грошей, а на певних аспектах їхнього безпосереднього функціонування у фінансовій системі, та чи не першим сформулював закон про те, що ліпші гроші витісняються гіршими за умови їхньої схожої або однакової вартості.

Список використаних джерел

1. Маркс, Карл. Капітал. Критика політичної економії. URL: <https://www.marxists.org/ukrainian/marx-engels/1859/m-kritique-ep.htm>
2. Сіммель, Георг. Філософія грошей. URL: <https://www.litres.ru/book/g-zimmel/filosofiya-groshey-48670288/chitat-onlayn/>
3. Георг Сорос. Відкрите суспільство і його вороги. URL: https://scc.knu.ua/upload/iblock/3ba/dis_Chernykh%20H.A..pdf
4. Бордіє, П'єр. «Соціологія грошей.» URL: https://stud.com.ua/24834/sotsiologiya/sotsiologiya_groshey_finansovogo_povedinki

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження. Зросла актуальність глобальних викликів на фоні інтенсивної глобалізації в усіх напрямках людської активності. Нині людство зіткнулося з величезними проблемами, рішення яких є ключовим для майбутнього соціального розвитку на світовому рівні. Інтеграція сучасних наукових та технічних нововведень, а також поява передових технологій, спричинила революційні зміни у суспільному житті.

Мета дослідження: вивчення ролі науки в розв'язанні актуальних глобальних проблем, таких як зміни клімату, стійкий розвиток, глобальна безпека та інші.

Об'єкт дослідження: розв'язання глобальних викликів.

Предмет дослідження: глобальні проблеми людства.

Завдання дослідження: проаналізувати сучасні проблеми людства.

Виклад основного матеріалу. Сучасні світові виклики вимагають нових підходів до вирішення та запобігання глобальним проблемам людства. Покладаючи основний акцент на аналіз глобальних особливостей майбутнього розвитку людства, необхідно розробляти інформовані стратегії та протидіяти загрозам. У цьому відношенні виділяються дві ключові категорії: глобальні стратегії та потенційні загрози [1]. Глобальними називають проблеми, які стосуються всього світу, призводять до значних, нерідко незворотних соціально-економічних і біологічних втрат на планеті, створюють загрозу існуванню людства і потребують для свого розв'язання координованої співпраці всіх країн [2]. Глобальні проблеми можна розділити на категорії: політичні, економічні, демографічні, соціальні та екологічні. Серед них найбільш гострими для суспільства є політичні проблеми: а) глобальні війни, мирні процеси та змагання у воєнному оснащенні; б) економічні та політичні конфлікти між Сходом і Заходом, а також між Північчю та Півднем; в) розв'язання місцевих релігійних та військових розбіжностей у регіонах Європи, Азії та Африки. Також велике значення мають екологічні виклики: втрата природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища та спад біорізноманіття планети.[3]Протягом останніх двадцяти років найбільший прогрес було досягнуто у вирішенні глобальних економічних питань, особливо у сировинній та енергетичній сферах. Також зростає важливість розв'язання міжгалузевих завдань, таких як дослідження Світового океану та космічного простору [4]. У наш час небезпека нової світової війни весь час підтримується існуванням значної кількості регіональних військово-політичних конфліктів. А розвиток цивілізації на планеті постійно породжує нові й нові. Так, людству почала загрожувати страшна хвороба СНІД. Поширюються наркоманія, злочинність, тероризм, відмирають традиційні духовні цінності. Краще технічно озброюючись, людина не стає кращою морально. У цьому, напевно, криються причини виникнення всіх глобальних проблем людства. Важливою причиною зростання глобальних проблем, на думку багатьох вчених, став інтенсивний розвиток науково-технічного прогресу, наслідки якого проявилися буквально у всіх сферах життя. Неймовірно зросли наукові, технічні і технологічні можливості людини, які дозволили їй розщепити атомне ядро, створити ядерну, хімічну і бактеріологічну зброю, що призвело до порушення у світі геополітичної рівноваги та стабільності, а також до прискореного використання ресурсів [5].

Висновок: Наука грає головну роль у вирішенні глобальних проблем людства. Вона надає нам необхідні інструменти та знання для розуміння та вирішення проблем. Шляхом дослідження, інновацій та розвитку нових технологій, наука сприяє створенню ефективних стратегій для забезпечення сталого розвитку та збереження навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Шевель Анжеліка Олександрівна, Філософія природи, світу і космосу: URL: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/8978/1/1.pdf>
2. Глобальні проблеми людства(за підручником Бойко В.) URL: <https://geografiamazonil2.jimdofree.com/>
3. Глобальні проблеми людства URL: URL: <http://zno.academia.in.ua/mod/book/view.php?id=2568>
4. Навчально-методичні матеріали з мовленнєвої практики для іноземних студентів. Проблеми сьогодення URL: <http://dspace.op.edu.ua/jspui/bitstream/>
5. Пастернак Мар'яна, Наука і глобальні проблеми людства: URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35091/1/545.pdf>

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: На сьогоднішній час тема «Філософські основи бізнесу» є дуже актуальна, перш за все, потребою визначення сутності та соціально-практичного функціоналу бізнесу, адже «філософія бізнесу досліджує фундаментальні принципи, які лежать в основі створення та функціонування бізнесу, його природу і сенс, роль та цінність в суспільстві». Крім того, філософія бізнесу також традиційно позиціонується як така, що відіграє ключову роль для розвитку та усвідомлення соціально значимої місії приватних компаній.

Мета дослідження: аналіз філософської основи бізнесу, початок виникнення бізнесу, основа бізнесу з точки зору філософів, поняття бізнес, підприємництво, філософія бізнесу.

Об'єкт дослідження: бізнес, як одна з головних сфер філософських роздумів.

Предмет дослідження: значення філософських ідей для бізнесу.

Завдання дослідження: проаналізувати роль філософії у розвитку бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Будь-який бізнес має власну філософію. Що таке філософія бізнесу? Це думка, яка створюється в головах Ваших клієнтів обумовлюючи всю інформацію, котру людина сприймає про Вашу компанію. Це слова і фрази, які ви говорите клієнтам. Внутрішня і зовнішня філософія компанії. Філософія внутрішньої частини вашої компанії, відношення до співробітників, яким чином будується система з середини. Зовнішня філософія компанії – це закономірне відношення компанії і її співробітників до клієнта; це слогани компанії за всі віки і часи; це сприйняття власником свого бізнесу і ставлення до нього; це ідентифікатор компанії серед інших подібних представників в цій же ніші, одна з тих речей, яка змушує йти саме до вас. Філософії компанії може продовжити термін життя компанії, тому що це те що залишається в пам'яті людей на довго [1]. Таким чином, з'ясовано основні риси підприємництва та бізнесу, визначена їх економічна природа, що дає можливість стверджувати, що основна відмінність між бізнесом та підприємництвом полягає в тому, що бізнес є організованою структурою, яка працює в стабільному сегменті ринку, використовуючи відомі стратегії, знання, ресурси виробництва та може делегувати повноваження іншим особам, але, в той же час, контролювати діяльність бізнесу. Підприємництво покликане здійснювати принципово нову діяльність, засновану на нових ідеях і рішеннях, які ще не відомі на ринку, та повністю контролювати всю справу, брати в прийнятті усіх рішень безпосередню участь. Підприємництво є першим етапом становлення та розвитку бізнесу. Бізнес – самостійна ініціативна економічна діяльність, що здійснюється за рахунок власних та залучених ресурсів, має ризиковий характер і належний рівень відповідальності та ставить за мету отримання прибутку та розвиток власної справи шляхом задоволення потреб суспільства в умовах ринку. Підприємництво – інноваційний вид бізнесу, що здійснюється з високим ступенем ризику, шляхом реалізації власних ідей та рішень особою у відповідних умовах з метою отримання прибутку та розвитку суспільства на основі інновацій. Бізнес, організований людиною в ринкових умовах, не може бути закритою структурою, а його функціонування багато в чому залежить від середовища, в якому він діє. Сучасний етап розвитку бізнес-середовища, що виник внаслідок всебічного реформування усіх сфер суспільного життя та пошуком держави свого вектору розвитку та ніші в глобальному світі, зумовлює нові тенденції та докорінні зміни в системі управління організацією. Питання узагальнення та пошуку необхідних та істинних шляхів регулювання організацій сучасного типу займається філософія управління [2]. У нашому постійному прагненні повністю самостійного відповідального управління ми збираємося перейти на нову операційну систему компанії. Основна філософія бізнесу є фундаментом для нашої практики внеску у розвиток суспільства або нашої рішучості «присвятити себе прогресу та розвитку суспільства та добробуту людей за допомогою нашої ділової активності, тим самим підвищуючи якість життя у всьому світі», як це проголошено в Основній меті управління. Зараз, уперше приблизно за 60 років, ми суттєво оновили Базову філософію бізнесу, взявши до уваги зміни у соціальних умовах та бізнес-середовищі. Якщо розглядати підприємство як громадський суб'єкт суспільства, можна зробити висновок, що управлінські ресурси, необхідні цьому підприємству, включаючи персонал, капітал, землю і матеріали, були довірені йому суспільством. Підприємство має робити внесок у розвиток суспільства, займаючись діяльністю, що дозволяє найкращим чином використовувати ресурси, довірені йому суспільством, і цим створювати додаткову вартість. [3, с. 1] Місце та роль людини в управлінській структурі відповідає баченню майбутніх цілей організації, адже в умовах невизначеності часто розмивається і потребує коригування відповідно до поточних завдань розвитку, адже чіткий план дій в довгостроковій перспективі в динамічному середовищі зводиться лише до філософської ідеалізованої картини майбутнього бізнесу. Саме бачення майбутнього лежить в основі управління бізнесом. Філософія управління бізнесом визначається як сфера інтелектуальної діяльності людини, спрямована на формування комплексного погляду на організоване функціонування бізнесу та має на меті збереження його якісного стану, підтримку динамічної взаємодії із середовищем та стабільний розвиток [4].

Висновок: Отже, в умовах розвитку ринку саме філософії належить місце головного елемента системи управління, який визначає ступінь розвитку та ефективність діяльності бізнесу. Філософія також є джерелом мотивації та формування спільних ідеалів в працівників, які не суперечать ідеалам та принципам розвитку фірми.

Список використаних джерел

1. Плохій К. «Зовнішня філософія бізнесу. Від народження і до закриття» URL:<http://pressassociation.org.ua/ua/zovnishnya-filosofiya-biznesu/>
2. Філософія бізнесу URL:https://pidru4niki.com/87615/finansy/filosofiya_biznesu
3. Юкі Кусумі «Основна філософія бізнесу Panasonic Group» 19 с.
4. Філософія бізнесу URL:<https://ppt-online.org/184139>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РЕЛІГІЇ ТА ГРОШЕЙ

Актуальність дослідження. Тема взаємозв'язку релігії та грошей залишається надзвичайно актуальною в сучасному світі, оскільки вона впливає на соціально-економічні процеси, етичні дебати та культурний контекст. Вивчення цього взаємозв'язку може сприяти кращому розумінню ролі релігії в сучасному суспільстві та викликів, які ставить перед ними сучасний економічний ландшафт.

Мета дослідження: встановлення впливу релігії на фінансову поведінку та моральний спрямованість індивідів, а також розкриття важливих аспектів етики та культури, які визначають відношення до грошей в сучасному світі.

Предмет дослідження: взаємозв'язок між релігією і грошима, зокрема, вплив релігійних переконань на економічну поведінку, фінансові практики та етичні ставлення до грошей в сучасному суспільстві.

Об'єкт дослідження: роль та вплив релігії на сферу фінансів і грошей у сучасному суспільстві.

Завдання дослідження: аналіз аспектів етики і соціокультурного виміру відношення до грошей у релігійному контексті та їх вплив на суспільні норми та цінності.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах склалася широкомасштабна система взаємодії релігії, релігійних організацій з економікою практично в усіх національних господарствах [3, с. 115]. Помітним є те, що в країнах, незалежно від домінуючого віросповідання, релігія у різноманітних своїх формах економічно присутня в багатьох аспектах суспільного і господарського життя. Окремі релігії (такі, як індуїзм) впливають на економічне життя країн розповсюдження, опосередковано, однак сприяють фіксації соціально-станових груп, що є за своєю суттю участю в господарському житті шляхом закріплення їх суспільно-економічних функцій [4, с. 74]. Своє специфічне ставлення до економічної діяльності взагалі позиціонує буддизм, який здійснює нормативно-регулятивний вплив у регіонах розповсюдження. Система релігійного впливу на економіку складалася протягом століть, породжуючи у різні історичні періоди ті чи інші форми [1, с. 365]. Одні з них виникали, інші відмирали, але, безумовно, в процесі свого розвитку складалася система релігійної участі в економічному житті. При аналізі цієї системи національні та державні кордони зникають, оскільки релігії охоплюють різні країни і народи і зберігають свої сутнісні економічні прояви практично поза географією розповсюдження. Взаємозв'язок релігії та грошей є складним і багатограним явищем, яке вивчається з багатьох різних ракурсів. Ось кілька ключових аспектів цього взаємозв'язку: Етика та мораль грошей: Релігія часто встановлює етичні норми щодо отримання, витрати та володіння грошима [2, с. 380]. Наприклад, заповіді в християнстві можуть наголошувати на важливості чесності, справедливості та благодійності у відношенні до грошей. Роль релігії в благодійності та соціальних програмах: Багато релігійні громади активно займаються благодійністю та допомогою менш щасливим [1, с. 398]. Гроші зібрані релігійними організаціями можуть бути використані для надання допомоги у потребуючим і вирішення соціальних проблем.

Висновок. Релігія впливає на фінансову поведінку і моральні стандарти у відношенні до грошей, визначаючи норми та цінності, які керують нашими фінансовими рішеннями. Вивчення цього взаємозв'язку сприяє кращому розумінню впливу релігії на економічний, етичний та соціокультурний аспекти суспільства. Релігія і гроші залишаються актуальною темою для подальших досліджень і обговорень у контексті сучасного світу.

Список використаної літератури

1. Економіка та релігія: теорія і практика взаємовпливу: монографія: К.: КНТ, 2014. 410 с.
2. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Гроші та християнин: Євангельський контекст / Тетяна Вікторівна Гончарук, Михайлина Леонівна Шумка // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (28 – 29 травня 2012 року, Львів) / Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. Львів, 2012. 617 с.
3. Шумка М., Гончарук Т. Рефлексія феномену грошей / Михайлина Шумка, Тетяна Гончарук // Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань 20-21 травня 2009 року, Львів. С. 112-117.
4. Шумка М., Жук А. Суть та значимість грошей у працях М. І. Туган-Барановського / Михайлина Шумка, Алла Жук // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск, 2008 С. 73-75.

ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність дослідження: в сучасному світі існує багато об'єктів фінансово-економічної сфери, світовий ринок, організації та підприємства світового рівня. Для того, аби бути обізнаним у всіх питаннях потрібно цікавитися економікою, її первинним елементом - грошима. Також у світі сьогодні виділяють велику кількість релігій, котрі й далі поширюються на людську спільноту. Для того, аби розуміти суть основних релігійних догм цього розділу філософії, потрібно звернути особливу увагу на релігію.

Мета дослідження: пояснити з точки зору філософії основні принципи формування думки про дві категорії «гроші», «релігія».

Об'єкт дослідження: гроші та релігія.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних і практичної проблем у формуванні та становленні окремої особи, проблема сприйняття людиною проблем грошей та релігії на власний розсуд та оцінка нею загальних, власних та суспільних проблем.

Завдання дослідження: проаналізувати систему світових релігійних концепцій, суть різних віросповідань і на поведінку та світогляд людини та групи людей, а також місце товару, ринку, організацій, підприємств у житті кожної людини.

Виклад основного матеріалу. Гроші та релігія - це два важливих інститути, які впливають на життя людей. Гроші забезпечують матеріальний добробут, а релігія - духовний[1]. Гроші - це особливий товар, який виступає загальною еквівалентною формою вартості для інших товарів та послуг. Вони виконують роль мірила вартості, засобу обігу, а також служать засобами нагромадження та платежу. Історично гроші відігравали важливу роль у розвитку суспільства. Вони сприяли торгівлі, обміну товарами та послугами, а також допомагали людям накопичувати багатство. В сучасному світі роль грошей ще більше зростає. Гроші стають все більш важливим фактором у житті людей. Вони впливають на наше самооцінку, соціальний статус і навіть на здоров'я [3, с. 73-75]. Релігія - це сукупність вірувань, обрядів та традицій, які об'єднують людей у спільноту. Релігія дає людям відповіді на основні питання життя та смерті, добра і зла. Вона також забезпечує моральні орієнтири та підтримує людей у складних життєвих ситуаціях. Релігія відіграє важливу роль у житті багатьох людей. Вона допомагає людям знайти сенс життя, відчути себе частиною чогось більшого, ніж вони самі [2, с. 23]. Якщо задавати питання, що важливіше гроші чи релігія, то на це питання немає однозначної відповіді. Гроші та релігія мають різні функції і впливають на людей по-різному [5, с. 27]. Гроші забезпечують матеріальний добробут, який є важливим для комфортного життя. Без грошей люди не можуть забезпечити собі їжу, житло та інші необхідні речі, також варто враховувати, що гроші можуть бути використані як на благо, так і на зло [4, с. 372]. Релігія ж забезпечує духовний добробут, який є важливим для щастя і благополуччя людини. Без релігії люди можуть відчувати себе самотніми і втраченими. У кінцевому рахунку, важливість грошей і релігії є особистою. Кожен сам вирішує, що для нього є важливішим.

Висновок: У розгляді проблеми грошей і релігії, виразно виявляється, верховенство релігії. Дехто, високо цінуючи гроші, забуває, що вони не куплять всього, зокрема віру. Релігія вражає своєю духовною силою, здатною звернути навіть атеїста, породжуючи в душі добро, милосердя, віру, надію і любов.

Список використаної літератури

1. Кимелев Ю. А. Современная философско-религиозная антропология. М., 1985. 144 с.
2. Розанов В. В. Место христианства в истории. Религия и культура. М., 1899. 272 с.
3. Шумка М., Жук А. Суть та значимість грошей у працях М. І. Туган-Барановського // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск. 2008. С. 73-75.
4. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Гроші та християнин: Євангельський контекст // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2017 року. Тернопіль, 2017. С. 372-382.
5. Гроші та релігія: взаємозв'язок та взаємовплив / О. М. Мельничук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Економіка». 2019. Вип. 24. С. 27-32.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження: Сьогодні формування єдиної національної ідентичності громадян України стоїть перед важливим завданням, яке визначає майбутнє українського суспільства та його позицію як незалежної нації. Сучасний політичний контекст вимагає розробки ефективної стратегії для подолання кризових ситуацій, що виникають у контексті української національної ідентичності. Теоретичні та практичні аспекти цього питання безпосередньо пов'язані із завданнями зменшення ризику сепаратизму, залучення представників різних етнічних груп до процесу формування державності, а також з підвищенням відповідності держави зовнішнім викликам.

Мета дослідження: визначити проблеми формування сучасної української нації з урахуванням її ідентичності, цілісності держави і єдності суспільства, а також збереження унікальної національної ідентичності.

Предмет дослідження: аналіз проблем формування національної ідентичності.

Об'єкт дослідження: українська нація.

Завдання дослідження: проаналізувати ключові аспекти становлення нації, дослідити сучасні уявлення про українську націю та визначити складників української політичної нації.

Виклад основного матеріалу. Нація - це велика група людей, які об'єднані спільністю походження, історії, мови, культури, самосвідомості та спільних інтересів. Становлення нації - це складний історичний процес, який має свої власні етапи. Українська нація розвивалася протягом XVIII-XIX століть і вже у XX столітті призвела до створення незалежної держави. Проте, фактична незалежність не означає закінчення процесу формування української нації. Політична нестабільність, економічні проблеми, військові конфлікти, інформаційні війни та інші фактори суттєво впливають на свідомість сучасного суспільства. Отже, ця тема є актуальною для кожного громадянина та для всієї держави. Шляхом дослідження цього питання ми зможемо визначити оптимальний шлях розвитку української нації [1]. Як підкреслив Ю. Липа, термін «українська нація» став поширеним під час гетьманства Богдана Хмельницького. Завдяки перемозі гетьмана в національно-визвольній війні 1648-1654 років та існуванню Запорізької Січі, українська культурна ідентичність стала важливою складовою політичної історії Європи. Існує значна кількість досліджень українських авторів, що підтверджують актуальність цієї теми.[2] Серед вчених, які присвятили їй свої монографії та наукові розробки, можна виокремити О. Картунова, А. Колодія, І. Кресіну, В. Лісового, Л. Нагорну, О. Майбороду, М. Обушного, Ю. О. Саєнка, Ю. Римаренка, Т. Рудницьку, М. Шульгу та інших. Перший український мислитель, який поставив питання про формування української політичної нації, був М. Драгоманов, а згодом В. Липинський. В Україні наукові дослідження політичної нації відновилися тільки після отримання незалежності, оскільки в Радянському Союзі ця тема була заборонена ідеологічно. В останні часи збільшилася кількість спроб вивчити явище політичної нації в контексті сучасної української держави, що відображено у наукових статтях та дослідженнях. Окрім загальних етнонаціональних питань, українська політична нація була предметом спеціалізованих досліджень з етнополітичної, етносоціологічної та етностатистичної спрямованості [3]. Процес формування української політичної нації був вивчений в роботах таких вітчизняних науковців, як В. Андрущенко, І. Іванов, І. Кресіна, О. Картунов, Г. Касьянов, А. Колодій, В. Крисаченко, В. Лісовий, Г. Нестеренко, Ю. Римаренко, М. Розумний, М. Степик і багатьох інших. Існують різні підходи до проблеми формування нації та її ідентичності. Одні прихильники вважають, що наголос на громадянській консолідації, здійснюваній на основі української культури, є найбільш вигідним. Це необхідне заходи в напрямку створення спільної національної ідентичності [4]. Інші, натомість, вважають, що українська політична нація може і має розвиватися незалежно від конкретної культурної основи, і важливіше ставити національний патріотизм та громадянську ідентичність [5].

Висновок: Існує різноманітні підходи до цієї проблеми. Деякі вчені вірять, що національна ідентичність має базуватися на культурних основах, включаючи мову та традиції. Інші вважають, що важливіше створювати національний патріотизм та громадянську ідентичність, незалежно від конкретних культурних параметрів. Незважаючи на різницю в підходах, важливо визнати, що вивчення та розуміння цієї проблеми має велике значення для подальшого розвитку України. Це питання впливає на становлення суверенної держави та сприяє об'єднанню різних етнічних груп нації. Діалог та дослідження в цій області є важливими кроками для забезпечення стабільності та єдності українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Богдан Данилишин «Проблеми становлення української нації» URL: <https://zbruc.eu/node/67987>
2. Володимир Фесенко «Джерела української нації та державності» URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3754114-dzherela-ukrainskoi-nacii-ta-derzavnosti.html>
3. Терон С. О. «Проблема нації» URL: http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Statti-doubl/Problema_natsii.pdf
4. Анісімова Інна «Проблема формування сучасної української молоді» URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21550/1/58-60.pdf>
5. Олександр Полішук «Українська нація, міф чи реальність» URL: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/85468/28-Polishchuk.pdf?sequence=1>

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуальність дослідження: філософія Г. Сковороди проявляється в умовах сучасного технологічного соціуму, оскільки важливий аспект його спадщини полягає в тому, що він кидає виклик суспільству споживання, а шлях самопізнання означає розрізнення справжніх та позірних цінностей людського життя, відмову від усього зайвого й неважливого, гармонійні стосунки з іншими людьми і природою.

Мета дослідження: проаналізувати філософські погляди Г. Сковороди, дослідити їх зв'язок із сучасним суспільством.

Об'єкт дослідження: філософські погляди Г. Сковороди зокрема, феномен щастя, категорії любові та віри, їх зв'язок із сучасністю.

Предмет дослідження: філософська система Г. Сковороди.

Завдання дослідження: пояснити зв'язок філософської спадщини мислителя із сучасністю.

Виклад основного матеріалу. Шлях Григорія Савича Сковороди в філософію був довгим, майже 50 років це була тільки підготовка до мандрівки в образі філософа-наставника. Тільки в 70-80-х роках XVIII ст. він почав створювати свої філософські діалоги, притчі трактати, і, мандруючи по Україні, став проповідувати своє філософське вчення. Первинний філософський досвід мислителя це досвід поєднання поезії, міфу, релігії, логосу (розуму), споглядання сутності речей. Такий досвід Григорій Сковорода представляє у своїх працях, де міф, поезія, релігія та філософія, що злилися в одне ціле, написані у формі діалогів. Тим самим він хоче наголосити, що життя це відношення та спілкування. Діалог з божественним, діалог з природою, діалог з душею покладено в основу щасливого життя. Щасливе життя це життя у повноті відношень. Придбання життєвого досвіду і формування світогляду відбувалося під дією поєднання двох навіть взаємодоповнюючих і сприятливих чинників: його багатосторонньої з одного обдарованості, боку, і соціальної обстановки, що різко міняється – з іншої [1, с. 27]. У Сковороди був музичний слух і голос глибокий розум, поетичні здібності, і дуже хороша пам'ять; мав здібності до малювання, писав вірші, складав музику, грав на декількох інструментах. Формально філософська система Сковороди укладається в один рядок. Основа цієї системи полягає в існуванні «двох натур» і «трьох світів». Розшифровка існування «двох натур» слідує безпосередньо з Бога: трактату «Про «...Весь світ складається з двох натур: одна – видима, друга – невидима. Видима натура зветься твар, а невидима – Бог. ... у стародавніх [людей] Бог звався «розум всесвітній». Йому в них були різні імена: натура, буття речей, вічність, час, доля, необхідність, фортуна та ін. А в християн найвідоміші йому імена такі: дух, Господь, цар, отець, розум, істина. ... Що ж до видимої натури, то їй також не одне ім'я, наприклад: речовина чи матерія, земля, плоть, тінь та ін. ...» [3, с. 124]. Питання про Бога, який складає першооснову усього суцього – «вищу всіх причин причину», внутрішню причину розвитку всього світу, є одним з основних питань в філософській системі Сковороди. Своїм уявленням про Бога він поставив себе в опозицію по відношенню до церкви, що дотримується біблійної легенди про створення світу Богом протягом шести днів. На відміну від церковного, його Бог – вічний початок – невловимий і невидимий, оскільки він, «будучи присутнім у всім, не є ні частиною, ні цілим, не має міри, часової і просторової характеристики». Таке Бога, розуміння що отожднюється з природою, отримало в філософії назву пантеїзму. Сам термін «пантеїзм» був уперше введений англійським філософом Джоном Толандом, хоч уявлення про тотожність Бога і природи були закладені ще нідерландським філософом Бенедиктом Спінозою [5, с.141]. Представлення Сковороди не можна віднести ні до чистого ідеалізму, ні до чистого матеріалізму. У нього Бог і матерія співіснують поряд, хоч невидима натура завжди первинна – тобто у Сковороди мета розвитку матерії задана Богом. Оскільки будь-який розвиток світу розуміється Сковородою як здійснення мети, то розвитком управляють внутрішні закони, які визначають можливі кордони саморозвитку. Ці кордони саморозвитку задані Богом і від людей не залежать. Творчість же можлива тільки в рамках відведених Богом – природними законами – кордонів. Розберемо тепер, що ж переходиться під існуванням «трьох світів», кожний з яких також володіє двома натурами – видимою і невидимою [2, с.33]. Застосовуючи філософію двох натур і трьох світів до людини, Сковорода робить висновок, що людина здійснює прекрасні вчинки і щаслива тільки тоді, коли вона погодить свою поведінку і образ життя зі своїми природними схильностями. У філософському вченні Сковороди не тільки сама сильна і яскрава, але і сама важлива для сучасності є теза про щастя людини і людства загалом. У попередніх главах вказувалося, що у вченні Сковороди щастя людини не зв'язується з все більш повнішим задоволенням її потреб. У Сковороди розуміння щастя має більш глибоке коріння. Суть щастя він зв'язує з образом життя самої людини. Найбільш повно ця суть розкривається через вислів Сократа: «...Інший живе для того, щоб їсти, а я – їм для того, щоб жити. ...» – яким Сковорода відкриває свій трактат під назвою «Ікона Алкивіадська» [4]. Найбільшої глибини теза про щастя досягає на тому моменті, коли Сковорода визначає саму суть «чесного життя» і «чистої совісті». Виявляється ця суть розкривається через трудову діяльність людини. Вся його творчість виходить з розуміння того, що людство може об'єднати тільки праця з суспільною користю і особистим щастям – «споріднена» праця. Праця ж «неспоріднена» – джерело деградації і людини, і людського суспільства.

Висновки. Творчий доробок Григорія Сковороди належить до традиції «вічної філософії», яка ґрунтується на досягненні єдиної божественної основи, як людини, так і світу, в якій пари протилежностей утворюють гармонійну єдність. «Вічна філософія» Сковороди відкриває перед нами цілісне бачення й сприйняття усього

суцього, чого так бракує сучасній людині та професійним філософам. Спадщина Г. Сковороди має філософське, педагогічне, художнє та мистецьке значення, вкрай важливе для української культури і сьогодні.

Список використаної літератури

1. Григорій Сковорода твори у 2-х томах. Том 1 2005 Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка національної академії наук України 527 с.
2. Микола Жулинський Українська література творці і твори. Київ 2011. 1150 с.
3. Григорій Сковорода на портреті і в житті. Київ. 2004. 180 с.
4. Андрійвський М.С. Григорій Сковорода очима сучасника. 1999.рік
5. Г. Сковорода. Твори: у 2-х томах «Обереги» 1994 Гарвард. б-ка давнього укр. Письменства. 527 с.

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність дослідження: дослідження впливу моделей ринкового господарства на економічний розвиток країн: аналіз статистичних даних, звітів міжнародних організацій.

Мета дослідження: вивчити основні моделі ринкового господарства, їх характеристики, переваги та недоліки, а також визначити, яка модель є найбільш ефективною для певної країни з урахуванням її умов і цілей. **Предмет дослідження:** сучасні моделі ринкового господарства.

Об'єкт дослідження: особливості різноманітних моделей ринкового господарства. Сучасні моделі ринкового господарства є результатом еволюції економічної науки та практики. Вони враховують глобалізацію, технологічний прогрес, зміни в політичному та соціальному контекстах.

Завдання дослідження: вивчення основних моделей ринкового господарства.

Виклад основного матеріалу. Основними моделями ринкового господарства є ліберальна, соціалістична та сумішова моделі [1, с. 81]. Ліберальна модель ринкового господарства базується на принципах вільного ринку, де попит і пропозиція визначають ціни товарів і послуг. Державна регуляція обмежується до захисту власності та забезпечення правил конкуренції. Ця модель прагне до максимальної ефективності ринку, але може призводити до нерівності та соціальної несправедливості [2, с. 381]. Соціалістична модель ринкового господарства, навпаки, передбачає значну державну регуляцію і контроль над економікою. Основна мета цієї моделі полягає у забезпеченні соціальної справедливості та розподілу багатства. Держава виступає як головний власник та регулятор економіки, а приватний сектор обмежений [3, с. 26]. Сумішова модель ринкового господарства поєднує елементи ліберальної та соціалістичної моделей. Вона передбачає регулювання державою для забезпечення соціальної справедливості, але також залишає місце для приватного сектору та конкуренції. Ця модель намагається зберегти ефективність ринку, одночасно забезпечуючи соціальний захист [4, с. 37]. Однак, варто зазначити, що жодна з цих моделей не є ідеальною. Кожна з них має свої переваги та недоліки, і вибір моделі залежить від конкретних умов та цілей країни [5, с. 47].

Висновок: Загальні результати дослідження можуть включати порівняльний аналіз основних моделей ринкового господарства, їх характеристики, переваги та недоліки, а також визначення найбільш ефективної моделі для певної країни з урахуванням її умов і цілей.

Список використаної літератури

1. Стігліц, Дж. Е. Глобалізація та її невдоволення. W.W. Norton & Company. 2002. 252 с.
2. Acemoglu, D., & Robinson, J.A. Чому країни занепадають: походження влади, процвітання та бідності. Корона Бізнес. 2012. 420 с.
3. Алесіна, А., Глейзер, Е.Л., і Сасердот, Б. Чому Сполучені Штати не мають держави добробуту європейського типу? Brookings Papers on Economic Activity, 2. 2001. 278 с.
4. Світовий банк. (2019). Показники світового розвитку 2019. Публікації Світового банку. 156 с.
5. Міжнародний валютний фонд. 2020. 217 с.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження: Актуальність проблеми, що аналізується, пов'язана із загостренням глобальних проблем, посиленням процесів глобалізації у всіх сферах людської діяльності. Стрімка глобалізація суспільного життя вимагає від сучасної людини здійснення філософського синтезу картини світу, гуманістичного духовно-етичного усвідомлення людини, як суб'єкта і самоцілі історичного прогресу, осмислення глобальних проблем сучасності, науки, суспільного господарства, етичних принципів культури світу. Необхідні нові погляди на проблеми світової політики, рішуча відмова від достатку ворожого протистояння країн і народів, перехід до конструктивного партнерства між заходом і сходом, північчю і півднем. Важливо створити механізми довіри, збереження міжнародної безпеки, захисту навколишнього середовища, вирішення економічних і соціальних проблем в нових історичних реаліях.

Мета дослідження: проаналізувати сутність глобальних проблем людства, а також визначити, яке місце посідає наука у їх вирішенні чи загостренні на конкретних прикладах.

Предмет дослідження: проблема розвитку сучасного світу.

Об'єкт дослідження: наука та глобальні проблеми людства.

Завдання дослідження: визначити проблеми глобалізації людства і світу.

Виклад основного матеріалу. Тема глобальних проблем сучасної цивілізації за своїм змістом і обсягом є чи не найбільшою в соціальній філософії. Вона являє собою спробу проаналізувати низку життєво важливих проблем, від розв'язання яких залежить подальша доля людства, його соціальний прогрес[1]. До сьогоднішнього дня вважалося, що сили природи, а також самі люди не можуть знищити саме існування життя. Тепер ситуація стала іншою. Людина опинилася перед можливою останньою межею свого існування. Ця драматична ситуація стала результатом розвитку самого суспільства. Глобальним проблемам сучасності притаманні, по-перше, великі масштаби, значимість не тільки для окремих країн і регіонів, а для людської цивілізації загалом, по-друге, актуальність, що потребує нагального втручання в цю сферу, по третє, комплексний характер проблем (глобальні проблеми зазвичай взаємозв'язані). Вивчення глобальних проблем привело до формування глобалістики – науки, що вивчає причини й способи розв'язання глобальних проблем. Особливе місце у вивченні глобальних проблем посідає Римський клуб. Це міжнародна недержавна організація, яка була заснована 1968 р. за ініціативою Ауреліо Печчеї. Головне її завдання – дослідження глобальних проблем сучасності за допомогою математичного моделювання. Перша доповідь Римському клубу мала назву «Межа зростання»; в ній говорилося про динамічну модель світу [2]. Прогноз майбутнього викликав справжній шок – якщо наявні тенденції розвитку економіки кінця 60-х років ХХ ст. будуть збережені, то на людство чекає неминуча екологічна катастрофа наприкінці ХХІ ст. Так з'явилася глобалістика – наука, що вивчає глобальні проблеми сучасності. В історії дослідження глобальних проблем людства виокремлюють три етапи. На першому етапі, відбувалося усвідомлення самого факту існування глобальних проблем; на другому етапі здійснювалися перші дослідження сутності глобальних проблем, причин їх виникнення тощо; на третьому етапі вже виникає специфічна школа досліджень – філософія глобальних проблем, яка об'єднує в собі надбання гносеології, аксіології та інших сфер філософської науки [3]. На початку нового тисячоліття помітно посилілися тривожні настрої щодо майбутнього людства. Воно і не дивно, оскільки з кожним роком усе чіткіше вимальовується зворотній відлік небаченої могутності, пов'язаний із необережним розвитком людства та його перспектив у подальшому. Людство не тільки не усвідомило тієї загрози, яку її діяльність спричиняє для біосфери, а значить для її власного існування. Річ у тім що людство в цілому все ще несвідомо ставиться до своєї універсальної природи і, як і раніше, витрачає величезні матеріальні та духовні ресурси не на те що треба. Звідси й виникає знищення самого життя на землі внаслідок застосування зброї масового ураження, ймовірність катастроф у результаті терористичної діяльності різноманітних радикальних організацій, небажання передбачити всебічні наслідки нових та інколи дуже і дуже небезпечних відкриттів, які можуть загрожувати глобальними катастрофами [4].

Висновки. Таким чином, людство як унікальна структура власноруч породило глобальні проблеми. Вони спровоковані великою кількістю специфічних факторів. При цьому глобальні проблеми не залишають людству ніякого вибору, як, долаючи розбіжності й суперечності, об'єднуватися для пошуку спільних рішень задля уникнення катастрофічних наслідків.

Список використаних джерел

1. Кислицина О.В. Глобальні проблеми та ризики сучасності URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09-1/165.pdf
2. Назаренко Ю. А. Розвиток громадянського суспільства в умовах великої глобалізації URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/1885/1/26.pdf>
3. Система сучасних глобальних проблем URL: <https://studies.in.ua/politychna-globalistyka/4475-sistema-suchasnih-globalnih-problem.html>
4. Бершадська Т. Глобальні проблеми людства. Глобалістика URL: https://geoknigi.com/book_view.php?id=176

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження. В останні десятиліття світова економіка характеризується цілим рядом новітніх тенденцій та основних напрямків розвитку, спричинених впровадженням новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій, глобалізацією ринків та економічного простору, появою якісно нових галузей економіки, економіки, які зайняли домінуючі позиції у всіх розвинених економіках і на яких відбувся економічний, науково-технологічний та соціальний прогрес тощо. Ці тенденції, природно, призводять до суттєвої зміни характеру, сутності та форм економічної діяльності. Процес зміни економічних та технологічних структур, характеру та структури суспільного виробництва та споживання набирає обертів у дедалі більшому ступені. Йдеться насамперед про злиття національних економік у глобальну, суть якої - безпрецедентне зростання взаємозалежності та взаємопроникнення, стирання національних кордонів на основі нових видів транспорту, телекомунікаційних технологій, міжнародної освіти тощо. в результаті світова економіка тепер являє собою сукупність світового виробництва, споживання та обміну між суб'єктами господарювання, що діють у межах національної економіки та світової економіки. Ці процеси та тенденції набули такого масштабу та значення, що змусили багатьох дослідників говорити про докорінну зміну самої філософії бізнесу, його соціокультурних, теоретичних та ідеологічних основ.

Мета дослідження: визначення особливостей філософських основ бізнесу.

Об'єкт дослідження: особливості філософських основ бізнесу.

Предмет дослідження: значення філософських ідей для бізнесу.

Завдання дослідження: визначити сутність поняття «економіка», визначити зв'язок бізнесу із філософією, дослідити бізнес як власність і погляди філософів на нього.

Виклад основного матеріалу. У широкому сучасному розумінні це слово розуміється як економіка країни або її частини (галузі, види виробництва). Поняття «економіка» багатоаспектне, з розвитком економічних систем воно безперервно збагачувалося. Російський вчений Н. Кондратьєв вважав, що це поняття означає соціальне, народне господарство, Ю. Осипов, - вартість; німецькі політекономісти К. Р. Макконелл та С. Р. Брю - економічну поведінку. Проте одним з першопрохідців був саме Арістотель, який як і шотландський економіст А. Сміт вважали, що це поняття означає багатство. Арістотель використав цей термін для характеристики способу, формування та відтворення багатства (хремастика) та ведення домашнього господарства (oikos - хата, дім). У цьому сенсі господарство (різних типів - від приватної до національної, державної) та економіка (економічне використання природних ресурсів, забезпечує висхідне відтворення матеріальної основи життя людини, визначає її «якість») набувають однакового значення. Тому існування термінів «філософія економіки» та «філософія господарства» є правомірним [1, с. 45]. Враховуючи соціологічні традиції поділу соціальної структури на певні сфери (економіка, політика, культура), прийняті у філософії, типологія людини як суб'єкта суспільного життя (homoeconomicus, homopoliticus, homosocialis), незважаючи на існуючі класифікації людської діяльності (економічна, екологічна, мистецька, педагогічна, управлінська, медична, валеологічна, туристична тощо) увагу слід зосередити на філософських та економічних проблемах. Основним об'єктом і категорією підтримки є розуміння такого роду філософського розуміння економіки як сфери економічної поведінки людини, орієнтованої на раціональне (розумне) природокористування з метою забезпечення їх потреб та інтересів. Філософсько значущою у цьому аспекті є проблема взаємозв'язку окремого суб'єкта з соціально цілим (колективним, суспільним) носієм економічної культури. Ця культура представлена наступними моделями: 1) ліберальна, основу якої становить особистість суто індивідуалістичного, егоїстичного типу, економічна поведінка якої визначається правилами ринкової гри та спрямована на максимізацію власного прибутку. За такого підходу економічна система суспільства будується «знизу вгору» - від окремої особистості до соціальних груп, корпорацій, монополій, світових економічних систем; 2) директива, яка пропонує розуміння сутності економічної системи як «економічного організму». Тому економічна поведінка індивіда визначається економічними характеристиками цілого (держави, етносу), а економічна система будується «зверху вниз» [4, с. 12-13]. Сьогодні, в період інтенсифікації виробництва, багато керівників вважають, що причиною успіху в інноваціях є зміна філософії бізнесу компанії. Основна турбота орієнтованої на ринок компанії-це як зрозуміти, задовольнити і навіть перевершити очікування споживачів. Якщо продукція компанії виправдовує або перевершує їх очікування, вони її купують. Таким чином, компанія підвищує довіру споживачів до себе, а це означає, що вона буде продавати більше. Задоволені клієнти рекламують товар, і це переконливо підходить до будь-якої реклами. Ще одна чеснота філософії ринку полягає в тому, що вона дійсно враховує всі елементи, необхідні для досягнення успіху [2, с. 452]. У більшості підприємств для досягнення успіху недостатньо мати лише чудовий продукт. Компанія, орієнтована на ринок, враховує конкуренцію, економічні умови, непередбачені ситуації, обирає лише певні конкретні сегменти ринку, ті, в яких вона може найбільш ефективно конкурувати [3, с. 215].

Висновки. Підводячи підсумок можна зауважити, що потенціал філософії бізнесу значний. Філософія бізнесу є не тільки самосвідомістю культури підприємництва, а й важливим механізмом її розвитку. Завдання філософії бізнесу полягає в тому щоб дізнатися причини економічного образу дій індивіда, його здатності до нового мислення, до переосмислення існуючих теорій та сталих істин.

Список використаної літератури

1. Ракитов А. І. Філософська азбука бізнесу / ЛЗопроси філософії. 1991 р. 145 с.
2. Спиркин, А. Г. Философия: учебник для бакалавров: [гриф МО РФ] / А. Г. Спиркин. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Юрайт, 2014. 828 с.
3. Філософія: навч. посіб. / Гончарук Т. В., Джугла Н. В., Шумка М. Л., Тернопіль: підручники і посібники, 2016. 416 с.
4. Фредерік Р., Петрі Е. Ділова етика і філософський прагматизм // Питання філософії, 1996 р., №3. 256 с.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження. У світі, який постійно змінюється і вимагає від людей адаптації до нових умов, фінансова стабільність і безпека залишаються актуальними завданнями. Люди розмірковують про те, як забезпечити фінансову безпеку для себе та своєї сім'ї, особливо в умовах невпевненості, що може виникнути через економічні спади або несподівані події, такі як пандемія.

Мета дослідження: глибоке розуміння та аналіз важливості фінансових ресурсів для сучасного індивіда.

Предмет дослідження: роль та значення грошей для людини в ХХІ столітті.

Об'єкт дослідження: людина, яка живе в ХХІ столітті, і вивчається вплив грошей на різні аспекти її життя.

Завдання дослідження: вивчити, як люди в ХХІ столітті сприймають гроші та як вони визначають їхню важливість для себе.

Виклад основного матеріалу. Гроші є однією з життєво важливих цінностей, вони чинять глибокий вплив на всі сфери життя, нерідко деформують сферу цінностей, спричиняють соціальні колізії [2, с. 44]. Трансформація українського соціуму на ринкових засадах пов'язана з низкою світоглядних питань принципового характеру, які ще не повною мірою знаходять своє осмислення на теоретичному рівні [4, с. 158]. Серед них проблеми ставлення до грошей, їх місця у системі соціальних та особистісних ціннісних орієнтацій, екзистенційної значущості грошей, можливо, належать до розряду найгостріших. Взаємовідношення людина – світ традиційно розглядається філософами як опосередковане практикою в широкому діапазоні тлумачень: від предметно-перетворюючої діяльності до морального дискурсу [1, с. 396]. Проте у спектрі інтерпретацій ролі практичних чинників людського буття рідко стає предметом спеціального аналізу (бо сприймається як сам собою зрозумілий) той факт, що більшість зв'язків сучасної людини з її життєвим світом реалізується через медіум грошей. Монетарний аспект мають усі прояви сутнісних сил та потреб сучасної людини: професійна діяльність і дозвілля, освіта, мистецтво та наукова діяльність, користування усіма матеріальними благами, включно навіть з такими, як чиста вода і повітря, здоров'я, народження та виховання дітей, навіть життя та смерть людини – усе це має грошовий еквівалент, без посередництва якого стає просто недоступним [4, с. 162]. Фінансова стабільність є ключовим фактором у забезпеченні житла. Купівля або оренда житла зазвичай потребує значних фінансових ресурсів. Індивідуали з низькими доходами або нестабільними фінансами можуть зіткнутися з труднощами у забезпеченні собі житла [3, с. 135]. Виплата за оренду або платежі за іпотеку вимагають сталого доходу та можливості утримувати житло. Фінансова нестабільність може призвести до втрати житла, боргів або змушувати жити в умовах, що не відповідають стандартам безпеки та комфорту. Освіта є ключовим елементом саморозвитку і соціальної мобільності. Фінансова стабільність визначає можливість отримання освіти. Вища освіта може бути дорогою, і для багатьох це стає надзвичайно важливою базовою потребою [2, с. 45]. Люди з фінансовою стабільністю можуть дозволити собі навчання на бажаному рівні і отримати більше можливостей для розвитку своєї кар'єри.

Висновок. У ХХІ столітті гроші мають надзвичайно важливе значення для людини. Вони виступають не лише як засіб обміну та вимірювання вартості, але й як ключовий фактор в реалізації основних життєвих потреб, включаючи житло, харчування та освіту. Глобалізація і економічні трансформації роблять фінансову стабільність ще більш важливою, впливаючи на якість життя та можливості саморозвитку.

Список використаної літератури

1. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали IV Міжнародних філософсько-економічних читань (18–20 травня 2011 року, Львів) / Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. Львів, 2011. 435 с.
2. Скринник З. Е. У грошей своя філософія // Вісник Національного банку України. 2005. № 10. С. 44–47.
3. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. К., 2006., 323 с.
4. Гончарук (Чочал) Т.В., Джугла Н.В., етнологічні ітенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалістого. // Психологія і педагогіка. Тернопіль, 2018. №1-2. С. 155-162.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: Останнім часом тема глобалізації стає більш поширеною і набирає все більших оборотів, тому я маю бажання дослідити що таке глобалізм, глобалізація, і саме головне яку користь вона несе для українського і світового суспільства.

Мета дослідження: проаналізувати вплив глобалізму на розвиток українського суспільства. **Об'єкт дослідження:** українське суспільство, і протиставлення світовій спільноті.

Об'єкт дослідження: глобалізм та глобалізація як основні поняття, що характеризують сучасний стан розвитку суспільства, зокрема українського.

Предмет дослідження: філософські проблеми, що існують в сучасному світі, виникли на політичному, економічному, культурному та інформаційному рівнях та пов'язані з глобальними світовими процесами.

Завдання дослідження: характеристика основних філософських проблем, пов'язаних з глобалізмом на політичному, економічному, культурному, інформаційному рівнях; аналіз об'єктивних причин, що зумовили їхнє формування; дослідження їх в площині сучасного українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізації відбувається переосмислення ідеалів та цінностей. Це особливо відображається в політичній площині. Почали масово поширюватися демократичні цінності серед держав світу. На сьогоднішній день в більшості державах сформувався демократичний тип політичної системи. Проте, разом із розповсюдженням демократії на перший план виходить філософська проблема: чи демократія є найдосконалішим політичним режимом? Ще в античні часи були противники даного устрою (Аристотель, Сократ, Платон). На даний час дана проблема продовжує бути актуальною. Поширюється думка стосовно того, що основні засади, на яких базується демократія, не виконуються навіть в сучасному суспільстві: «... на думку багатьох дослідників, й досі складно говорити про досягнення оптимального рівня участі громадян в організації та здійсненні влади» [4, с. 52]. Тому їх подальший розвиток може суттєво змінити наявний світовий порядок. Передусім ТНК сприятимуть розвитку розвинених держав, в яких вони розміщені. Для України розвиток ТНК може мати як позитивний, так і негативний ефект. ТНК сприятиме розвитку технологій, що дозволить Україні можливість їх впроваджувати. Проте, в наслідок монополізації сфер впливу ТНК можуть лобіювати закони, що шкодять розвитку нашої держави. Сучасні світові процеси суттєво впливають на особливості розвитку культури кожного народу. Впродовж століть культура була основою національної самобутності, тим засобом, що дозволяв вирізняти народ серед інших. Однією з проблем, яку досліджує сучасна філософія, є питання вестернізації. Вестернізація існує як процес поширення західних (американських та західноєвропейських тенденцій) тенденцій серед світового суспільства. Воно проявляється в популяризації американської культури, демократичних порядків та європейських та стандартів. Оскільки Західна Європа та Америка є колысками свобод та прав людини, то це дає певний позитивний ефект для ряду країн з низьким рівнем життя та нерозвинутою правовою системою. Проте власне процес вестернізації містить безліч негативних ознак. «Поняття вестернізації є основою ідеології, згідно з якою все західне виступає як передове, а все інше, влаштоване не за західними зразками, є ознакою відсталості» [3, с. 52]. Оскільки для кожної країни характерний свій стиль розвитку, то накладання західних традицій зумовить деформацію соціальних зв'язків та порушить природне функціонування та розвиток народ в цілому. Крім того, вестернізація зумовлює формування викривлених уявлень народу про глобалізаційні процеси, що й зумовить в подальшому формування антиглобалізаційних настроїв серед населення та формування негативних соціальних процесів (шовінізм, ксенофобія) [1, с. 207]. Для України проблема вестернізації є надзвичайно актуальною. Наша держава почала культурно взаємодіяти з США та країнами Західної Європи відносно недавно: з 90-х років ХХ століття. Тому взаємодія України із західними державами відбувається в швидкому темпі без належного осмислення. Для нас є характерним є просте копіювання західних традицій та відсутність спроб їхнього поєднання з власними цінностями, що їх Україна набула впродовж багатьох століть. «Ми отримали суспільство, яке, як криве дзеркало, відображає західну систему цінностей, не адаптовану до існуючих українських традицій» [3, с. 55-56]. Тому для України пріоритетним є гармонійне переплетення української культури та власного досвіду із західними стандартами при формуванні комплексної стратегії розвитку нашої держави. Рух цих кордонів, що відбувався протягом століть, призвів до утворення унікального набору культурних рис, що сформували основи сучасної української самосвідомості» [5, с. 24]. Тому для України в сучасних реаліях це може проявитися наступним чином. З одного боку, у разі переростання суперечностей у боротьбу, Україна може стати місцем її ведення. З іншого боку, в умовах глобалізації Україна може стати своєрідним мостом між цивілізаціями, що сприятиме її активному розвитку. [2, с. 101-107].

Висновок: Отже, на сьогоднішній день спостерігається формування світового простору, де визначальними чинниками є ринкові елементи. Внаслідок цього філософське осмислення питань в політичному, економічному чи культурному плані зазнало нових відтінків.

Список використаної літератури

1. Політика вестернізації України або знову про глобалізацію / Є. Нелін // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки. 2016. Вип. 147. С. 207-210.

2. Співвідношення процесів модернізації, вестернізації і глобалізації в сучасному суспільстві / Ю. В. Трач // *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2013. Вип. 14. С. 101-107.
3. Сучасна демократія: проблеми та перспективи розвитку/ Т. Андрійчук//*Політичний менеджмент*. 2012. №4-5. С. 50-57.
4. Plokhy S. *The Gates of Europe : a History of Ukraine* / Serhii Plokhy. New York: Basic Books, A Member of the Perseus Books Group, 2015. 432 p. С. 52.
5. Гончарук – Чолач Т., Джугла Н. Особливості української ментальності як основа національної самоідентифікації. / Т. Гончарук – Чолач, Н. Джугла С. 24.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Актуальність дослідження: людське існування завжди було супроводжене пошуками сенсу та відповідями на філософські питання. В сучасному світі, науково-технічна революція стала ключовим чинником визначення сенсу існування та поставила перед людством важливі завдання.

Мета дослідження: аналіз науково-технічної революції як важливого аспекту людського існування.

Об'єкт дослідження: зв'язок науково-технічної революції з філософськими проблемами сенсу існування.

Предмет дослідження: формулювання філософських проблем сенсу існування в умовах науково-технічної революції та аналіз переваг цього впливу на суспільство.

Завдання дослідження: проаналізувати, яким чином науково-технічна революція впливає на сучасне людське існування і майбутність суспільства.

Виклад основного матеріалу. З розвитком науково-технічної революції відбулися кардинальні зміни в сприйнятті світу та самого себе. Людина, яка колись була примітивною істотою, стала розумною, здатною до аналізу та творчості. Науково-технічний прогрес дав можливість створювати нові технології та продукти, поліпшувати якість життя та вирішувати проблеми в сфері медицини, освіти, транспорту та інших сфер. Сучасний світ вже не уявляється без досягнень науки і техніки. Нові технології стають основою для змін у суспільстві і впливають на всі аспекти людського існування. З одного боку, це відкриває безліч можливостей для розвитку і покращення якості життя. З іншого боку, це ставить перед суспільством важливі проблеми, такі як екологічні та етичні питання, проблеми безпеки та приватності. Науково-технічна революція, з одного боку, принесла економічний прогрес і збагачення, а з іншого – викликала серйозні екологічні проблеми і питання про моральність. Важливо збалансувати переваги технологічного розвитку зі збереженням природи і етичними нормами [1]. Завдяки науково-технічній революції, сучасне суспільство має можливість зростати і розвиватися. Однак цей розвиток повинен бути супроводжений обдуманими рішеннями щодо екології, соціальної відповідальності та етики. Навіть в епоху наукового прогресу, питання сенсу існування залишаються актуальними, і вони повинні враховувати всі аспекти сучасного світу. Науково-технічна революція визначає новий вимір існування, і важливо вивчити її вплив на філософію, етику і сприйняття сенсу життя в сучасному світі. Застосування фундаментальних досягнень науки в сучасному світі створює необхідні передумови для технологічного прогресу. Наука і техніка у ХХІ столітті є взаємозалежними. Технологічні відкриття залежать від наукової бази, а наука надає теоретичний фундамент для розвитку нових технологій. Однак сама наука не завжди є достатньою; вона є теоретичною, і для практичного використання технологій потрібні практичні застосування [2]. Науково-технічна революція стала результатом розвитку сучасного світу, і наука є його основним рушієм. Наукові відкриття спонукають розвиток нових технологій, які полегшують життя людей і покращують умови існування. Водночас ця революція має і негативні наслідки, такі як загрози тероризму, війни та екологічні проблеми. Вона має як позитивні, так і негативні впливи на світ в цілому і на існування кожної людини окремо [3, с. 123]. Філософія відіграє важливу роль у розумінні проблеми існування людини в умовах науково-технічної революції [4]. Вона допомагає вирішувати питання про сенс життя, розглядаючи як матеріальні, так і духовні аспекти. Філософське розуміння буття включає в себе розгляд життя як поєднання фізичних і духовних аспектів, а також враховує змінюваність світогляду та ідей протягом життя людини [5].

Висновок: науково-технічна революція є важливим фактором у сучасному світі, і філософія допомагає розуміти її вплив на існування людини. Розвиток науки і техніки відкриває нові можливості для комфортного життя, але водночас ставить перед суспільством складні проблеми, які потребують уважного аналізу та розв'язання. Науково-технічна революція вимагає балансу між технологічними досягненнями і екологічною стійкістю, а також враховує філософські аспекти сенсу існування в сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Жданюк Є. Науково-технічна революція і проблеми людського існування URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/22002/1/631-633.pdf>
2. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки URL: <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/Melnyk60h84-2016-ilovepdf-compressed.pdf>
3. Харарі Ю. Людина розумна. К. ТОВ «Клуб сімейного дозвілля», Харків, 2016. 444 с.
4. Сутність, закономірності та соціальні наслідки науково-технічної революції. Реферат. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13172/>
5. Сушко І. Науково-технічна революція і проблеми людського існування URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35041/1/456.pdf>

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження: «Гроші» найважливіша категорія економіки. Як об'єкт пізнання вони належать до предметної сфери економічної науки. З економічної точки зору розуміння грошей традиційно пов'язується з соціальною потребою товарообігу: гроші постають як загальний еквівалент (рівноцінність), який використовується під час обміну товарів як форма їх (товарів) вартості.

Мета дослідження: проаналізувати основні аспекти грошей як предмет соціально- філософського дискурсу.

Об'єкт дослідження: гроші у філософсько-соціологічному дискурсі.

Предмет дослідження: значення грошей для соціально-філософського дискурсу.

Завдання дослідження: проаналізувати феномен грошей як необхідний елемент в структурі соціально-економічного буття; розкрити значення феномена грошей, його констатуючий вплив на буття людини, його світогляд і систему цінностей.

Виклад основного матеріалу. З економічної точки зору гроші розглядаються як знаки вартості, а їх буття зводиться в основному, до їх матеріального втілення. Незважаючи на те, що сутність та значення грошей в сучасному світі вже практично не залежать від форми їх матеріального втілення, вони, тим не менш, продовжують залишатися безумовною цінністю, виступаючи засобом і метою обміну. Так, переходячи від однієї людини до іншої, гроші виконують комунікативну функцію, висловлюють певний образ спілкування. Гроші тим самим вносять в соціальне життя впорядкованість, регулюють процес розподілу соціальних цінностей, визначають кількісні межі і можливості конкретних дій людей. Виконуючи ці функції, гроші реалізують себе в якості механізму соціально-нормативного регулювання суспільства, набуваючи для нього тим самим безумовну цінність. Отже, гроші – це особливий феномен, з яким нерозривно пов'язана сфера повсякденного людського буття. Гроші впливають на конструювання системи цінностей, на формування моральних установок, на психологію і світогляд людини, на функціонування всього суспільства в цілому. На цій підставі можна стверджувати, що гроші за своїм статусом постають в якості універсальної онтологічної категорії, що лежить в основі буття людини і суспільства, яка зумовлює і задає основні параметри їх спільного функціонування [1, с. 148-149]. Загальновідомо, що відсутність грошей глибоко позначається на психічному стані і моральному вигляді людини, підштовхуючи її на вчинення протизаконних і протиправних дій. Багато в чому ж гроші починають надавати на людину великий вплив, змінюючи її соціальне буття, трансформуючи світогляд. Такий основний вплив грошей на життя людини та суспільства здавна стало предметом філософського інтересу. Одним з перших феномен грошей проаналізував Аристотель, зв'язавши його з цілим рядом інших соціально- економічних явищ, таких, як розподіл праці, обмін, вартість та ін. Тому він сприймав поліс не просто як економічне явище, що забезпечує гармонійне поєднання домогосподарств, а й як інструмент, що забезпечує можливість морального вдосконалення й самореалізації її громадян. З філософської точки зору феномен грошей в капіталістичному суспільстві глибоко проаналізував німецький філософ і економіст Г. Зіммель. Його знаменита робота «Філософія грошей» [2, с. 47] присвячена розкриттю їх природи та сутності. Тим самим обговорення проблеми грошей з філософської точки зору набуває яскраво виражену аксіологічну спрямованість. І якщо в давнину людина, словами Протагора, вважала себе «мірою всіх речей», то в нашій сучасності, навпаки, гроші перетворюються в мірило самої людини [3, с. 12]. Гроші як предмет соціально-філософського дискурсу вивчаються з різних точок зору. Деякі філософи та соціологи вважають гроші лише засобом обміну та виміру вартості, в той час як інші бачать їх як суспільний феномен, що впливає на всі сфери життя людини. Одна з головних думок у соціально-філософському дискурсі про гроші полягає в тому, що вони мають не тільки матеріальну, але й символічну цінність. Гроші можуть впливати на статус, владу та соціальне положення людини в суспільстві. Вони можуть бути інструментом контролю та залучення до співпраці, але також можуть призводити до нерівності та конфліктів. Крім того, гроші можуть впливати на моральні цінності та етичні принципи людини. Вони можуть змінювати спосіб мислення та сприйняття світу, а також впливати на мотивацію та цілі людини. Наприклад, надмірна фокусування на грошах може призводити до морального розладу та втрати інших цінностей. Загалом, гроші як предмет соціально-філософського дискурсу викликають багато запитань та обговорень. Вони є важливим аспектом сучасного суспільства, і їх вплив на людей та суспільство потребує постійного вивчення та аналізу [4].

Висновок. Отже, гроші є феноменом соціального буття, продуктом і творенням суспільства, за яке воно з неминучістю несе відповідальність як в широкій історичній перспективі, так і в особі своїх окремих представників. У грошах знаходить вираз якісна безмежність можливого в діях конкретних індивідів, спонукальна мотивація багатьох видів людської активності – як продуктивно спрямованої, так і антигуманної. Отже, гроші здатні привносити в структуру соціального буття як упорядкованість, гармонію, так і елементи хаосу, беззаконня. Поєднуючи в собі можливості реалізації двох різноспрямованих тенденцій людської самореалізації, гроші сприяють творенню або руйнуванню людини як особистості, надають великий вплив на формування його системи цінностей, ієрархії особистих потреб і пріоритетів. В кінцевому рахунку все залежить людини, адже гроші виступають лише засобом реалізації її певним чином спрямованих вольових інтенцій.

Список використаної літератури

1. Гур'янова А. В. Философия экономики: к вопросу об определении дисциплинарного статуса и проблемного поля // Российская наука: актуальные исследования и разработки: сб. науч. ст. I Всероссий. заоч. науч. -практи. конф., посвященной 85-летию Самарского гос. эконом. ун- та: в 3 ч. Самара: СГЭУ, 2016. Ч. 1. С. 148-152.
2. Simmel G. The Philosophy of Money / ed. by D. Frisby. L., NY: Routledge, 2004.
3. Щеглов А. Метафизика денег. М. : Мирь, 2014. 288 с.
4. Economist Intelligence Unit (2022). Democracy Index 2021. The China challenge. London: E IU. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження: постає в необхідності вивчення даної теми, а також відповідно в потребі її аналізу в сучасних умовах. Над опрацюванням дослідження про людину як творця та творіння брали участь як іноземні вчені, такі як Ніцше і т.д., а також і українські, такі як Вернадський В.І. і тд. Беручи до уваги те, що людина є важливим суб'єктом в культурній системі суспільства можна стверджувати, що дана тема все ще залишається важливою для нашого часу.

Мета дослідження: проаналізувати людину, як творчість чогось вищого і неосяжного, як творця культури, дивлячись на статтю та дослідження інших філософів і мислителів з минулих століть, так і з сьогодення. Зробити визначення, чи людський талент це дар, чи це набуті часом та досвіду навички.

Об'єктом дослідження: виступає людина, яка творить культуру, та яка піддається впливам культури.

Предмет дослідження: процеси впливу культури на формування людини як особистості, та процеси діяльності людини у творенні цієї ж культури.

Завдання дослідження: аналіз формування культури на тлі історичних подій; визначення впливу культури на формування особистості; з'ясувати, яким чином людина, формуючи культуру, стає її творінням.

Виклад основного матеріалу. Цінність культури є похідне від самоцінності людини. Через культуру людина може долучитися до творчих досягнень безлічі геніїв, роблячи їх трампліном для нового творчості. Але це залучення здійснюється лише тоді, коли людина починає не просто споглядати культурні символи, а оживляти культурні смисли у власній душі і власну творчість. Культура і її смисли живуть не самі по собі, а лише через творчу активність натхненного ними людини. Якщо ж людина відвертається від культурних смислів, то вони вмирають, і від культури залишається символічне тіло, з якого пішла душа [1, с. 329]. Безумовно, в повсякденному житті важко помітити залежність культури від людини, швидше за наявності зворотна залежність. Культура є підставою людської творчості, але вона ж і утримує його в своїх смислових рамках, в полоні своїх символічних зразків. Але в переломні моменти, в епохи великих культурних переворотів раптом виявляється, що старі сенси вже перестають задовольняти людину, що вони стискають людський дух. І тоді людський дух виривається з полону старих смислів для того, щоб побудувати нову підставу для творчості. Такий перехід до нових смислових підстав є справа генія; талент же вирішує лише ті проблеми, які не вимагають виходу за межі наявного культурного фундаменту. Талановита людина часто приходиться до найнесподіваніших відкриттів, бо він розвиває загальні підстави глибше і далі, ніж це здатні зробити більшість людей. Але зробити крок за межі – це доля лише генія. «У геніальності – завжди безмірність... Геніальність від «світу іншого», - писав Бердяєв [2, с. 395]. Нові смислові, основи створюються індивідуальною творчістю, вони народжуються в глибинах людської суб'єктивності. Однак, щоб звідси народилася нова культура, треба, щоб ці смисли були закріплені в символічних формах і були визнані іншими людьми в якості зразка, стали смисловими домінантами. Цей процес носить соціальний характер і, як правило, протікає болісно і драматично. Сенса, народжений генієм, випробовується в досвіді інших людей, іноді «редагується», щоб його легше було прийняти в якості символу віри, наукового принципу або нового художнього стилю. А оскільки визнання нових смислових підстав відбувається в гострих зіткненнях з прихильниками старої традиції, то щаслива доля нового сенсу зовсім не означає щасливої долі для його творця. Діалог культур. Існує безліч культур (типів культури), які реалізувалися в людській історії. Кожна культура породжує свою специфічну раціональність, свою моральність, своє мистецтво і виражається у відповідних собі символічних формах. Смисли однієї культури не перекладаються «на всі сто» на мову іншої культури, що іноді трактується як несумірність різних культур і неможливість діалогу між ними. Тим часом такий діалог можливий в силу того, що біля витоків всіх культур загальне творче джерело – людина з його універсальністю і свободою. У діалог вступають не самі культури, а люди, для яких відповідні культури окреслюють специфічні смислові і символічні кордони. По-перше, багата культура несе в собі масу прихованих можливостей, що дозволяють перекинути смисловий міст до іншої культури; по-друге, творча особистість здатна вийти за межі обмежень, що накладаються вихідною культурою. Тому, будучи творцем культури, людина здатна знайти спосіб діалогу між різними культурами. Кожна культура неповторна, і у кожній культурі є свої істини. Але тоді як оцінити ступінь розвитку культури? Може бути, визнати всі культури абсолютно рівноправними? Багато культурологи виступають з такою точкою зору. Однак, на наш погляд, є критерії оцінки культури. Ці критерії випливають з того факту, що первинною цінністю є людина, розвиток його особистості і свободи. Тому ступінь розвитку культури визначається її ставленням до свободи і гідності людини і можливостей, що надаються нею для творчої самореалізації людини як особистості [3, с. 347]. За Бердяєвим людина у своїй творчості не те, що б пасивна, але не самостійна. Вона лише діючий «орган» Божества. Тобто людина виконує роль певного «моста» між Богом та світом. Вищі сили надсилають певній особі таланти, бажання та натхнення, а вона матеріалізує цю ідею в житті. Особистісне для Бердяєва означає інтимне, а, отже, у граничному розумінні – рівне, а в історії драматичне. Тому Бог і людина рівнів особистісних відносинах спільної творчості [4, с. 48-51]. Альтернативна думка полягає в тому, що людина, як писав свого часу Руссо, народжується як «tabularasa» (лат.) чиста дошка, на якій обставини пишуть свої

«письмена». Визначаючи міру творчих можливостей. Ця концепція полягає в тому, що яке суспільство, така й людина, її таланти та здібності. Вони розвиваються внаслідок входження ще дитини у світ людей, внаслідок освоєння ціннісно-смислового космосу культури [5, с. 25].

Висновки. І основне життєве завдання людини, як бачить його Бердяєв, стати гідною цього дару, навчитися користуватися своєю свободою. Тому суспільство розділилось на два табори. Перший вважає, що, людина це подоба чогось вищого, Бога, створена для того, щоб творити протягом життя. Другий думає, що талант це лише навичка, здобута людиною протягом життя. Проте лише той наділений даром бути творцем прекрасного, хто щасливий йдучи до цілі, а не має бажання збагатитися матеріально завдяки такій праці.

Список використаної літератури

1. Шпенглер О. Запад Європи. Т. 1. М., 1993. 329 с.
2. Бердяєв Н. А. Філософія свободи. Сене творчості. М., 1989. 395 с.
3. Бахтин М. М. Естетика словесної творчості. М., 1979. С.347-353
4. Шумка М. Л., Гурик М. І. Взаємозв'язок стику і політики в інтенціях Ярослава Стецька / Грани. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. Вип. 4(84). Дніпропетровськ, 2012. С. 48-51.
5. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Актуальність дослідження: Сучасна науково-технічна революція спричинила справжній переворот в інформаційній сфері. Більш активно й глобально почали впроваджуватися нові інформаційні технології. Філософське осмислення проблем науки і техніки - це один із напрямів філософствування, характерний для ХХ ст. Зрозуміло, що поява його викликана передусім надзвичайно широким розповсюдженням техніки та технічних засобів саме у цьому столітті, а також всеосяжним впливом науки і техніки на усі сторони життя суспільства. Особливість цієї проблеми пов'язана сьогодні зі стрімким зростанням потужних технологій. При цьому кількість людей, які зазнають впливу технічних заходів та їхніх вторинних ефектів, значно зростає. Потерпають і природні системи, що стають об'єктом людської діяльності, оскільки порушується їхня рівновага, що нерідко призводить до руйнування цих систем. Ніколи раніше людина не мала таких потужних важелів, щоб бути здатною знищити життя у певній частині екологічної системи і навіть у глобальному вимірі.

Мета дослідження: визначити сутність поняття «науково-технічна революція», проаналізувати наслідки науково-технічної революції.

Об'єкт дослідження: проблеми, які спричинила науково-технічна революція.

Предмет дослідження: наслідки колосального впливу науково-технічної революції на подальше життя людства.

Завдання дослідження: з'ясувати термін «науково-технічна революція», провести аналогію майбутнього за теорією «Кіберпанка», зробити аналіз потенційних проблем, спричинених науково-технічною революцією.

Виклад основного матеріалу. Науково-технічна революція - якісний стрибок у структурі і динаміці розвитку продуктивних сил, корінна перебудова технічних основ матеріального виробництва на основі перетворення науки в провідний чинник виробництва, в результаті якого відбувається трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне [2, с. 205]. Перша науково-технічна революція (ХУ-ХУМІ ст.) відкинула систему Аристотеля і геоцентричне вчення Птолемея, пододала середньовічну схоластику і зусиллями Коперника, Кеплера, Галілея, Декарта, Ньютона та інших вчених створила наукові основи математики, астрономії, механіки, медицини, тобто саме природознавство. Цей період характеризується масштабним розвитком промислового виробництва. На зміну феодальній суспільно-економічній формації прийшла капіталістична, що характеризується розвитком продуктивних сил і ускладненням виробничих відносин [2, с. 205]. Друга науково-технічна революція (ХІХ ст.) зруйнувала метафізичні ідеї незмінності природи і утвердила діалектичні ідеї загального розвитку і зв'язку у природі на основі атомістичної теорії і періодичного закону в хімії, вчення про збереження і перетворення енергії в фізиці, а також клітинної й еволюційної теорії в біології. Вплив науки ще більше виявляється у розвитку продуктивних сил, з'являються нові галузі виробництва, загострюються суперечності з виробничими відносинами у суспільстві [2, с. 205]. Третя науково-технічна революція (з кінця ХІХ ст.) почалася з руйнування концепції неподільного атома і створення квантово-механічної системи світосприймання, яка характеризується кількісними фізичними властивостями мікросистем. У ході цієї революції наука проявляє революціонізуючий вплив на розвиток виробництва і виробничих відносин [2, с. 205]. Четверта науково-технічна революція (з кінця ХХ ст.) охопила інтелектуальну діяльність, починаючи з інформаційних образів в економіці, штучного інтелекту у нових технологіях і продовжується в біології, інформатизації суспільства, розвивається світова глобалізація в науці і техніці. Саме цей період і прийнято називати НТР [2, с. 206]. Ця четверта революція характеризується розвитком в таких галузях: автоматизація та комп'ютеризація виробництва та управління виробничими процесами; оволодіння новими джерелами енергії освоєння космосу; створення штучних матеріалів; розвиток новітніх технологій [2, с. 206]. Під час розвитку нових технологій, люди старалися використовувати технології в некорисних цілях, частіше для залякування своїх ворогів, наприклад у війнах. Через таку тонку озброєнь, було створено найнебезпечнішу зброю під назвою ядерна боеголовка. Але крім воєн, ще була одна проблема на планеті-екологічна криза. Причини екологічної кризи. Зростаючі масштаби антропогенного впливу на природне середовище досягли глобального рівня і почали істотно впливати на зміни природних процесів і деградацію компонентів природного середовища [5]. Вона з'явилася внаслідок засмічення атмосфери різними газами і речовинами, що спричинило часті захворювання невиліковними хворобами і смертність серед народів. На жаль, будь-яка діяльність людини так чи інакше пов'язана із забрудненням навколишнього середовища. Людство вже з початку свого існування поступово збільшувало свій антропогенний тиск на природу, а останні 80-100 років ще й тиск досяг максимуму. Суспільство вже досить довго балансує на межі екологічної катастрофи нечуваних масштабів, лише якимось дивом уникаючи її [1, с. 374]. Кіберпанк загалом показує нам до чого може призвести цей створений нами бездоганий світ, описує смерть суспільства внаслідок якоїсь глобальної катастрофи і відродження тих небагатих людей, що залишилися. Кіберпанк, як жанр літератури є дещо суміжним з постапокаліптикою і є найсучаснішим її різновидом в процесі розвитку суспільства [3, с. 342]. Цей жанр-це суміш кібернетики, що раніше була привілеєм лише багатих верств суспільства і панку-культурного прошарку кінця 70-х і початку 80-х. Кібер і панк-два раніше несумісних поняття, бо технології часто розглядалися як інструмент утиску нижчих класів з боку нижчих. Кіберпанк-апофеоз постмодернізму, техносвітогляд, на основі

якого можливо створити світ із власної уяви. Якщо абстрагуватися від філософії, то можна стверджувати, що кіберпанк-це стиль життя [4].

Висновки: Отже, сучасна ситуація у світі характеризується розвитком науки і техніки, появою комп'ютерів, атомної енергетики, генної інженерії, різноманітних нових високих технологій. І, в той же час, все більше відчувається необхідність вирішення глобальних протиріч шляхом гуманізації, повернення до культурних джерел. Науково-технічний прогрес створює можливість для розвитку суспільства, а як використовуються наукові і технічні досягнення вже залежить від конкретної соціально-економічної будови суспільства.

Список використаної літератури

1. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. К., 1996. С. 362-380.
2. Тулмин С. Структура развития науки. Из Бостонских исследований по философий науки. М., 1978. С. 205-206.
3. Белл Д. Социальные рамки информационного общества // Новая технократическая волна на Западе / Под ред. П. С. Гуревича. М.: Прогресс, 1986. С. 342- 344.
4. Кіберпанк URL:<https://uk.wikipedia.org>
5. Екологічна криза URL:<https://vseosvita.ua/lesson/ekolohichni-kryzy-ikh-prychyny-ta-naslidky-362120.html>

РЕЛІГІЯ ТА ГРОШІ

Актуальність дослідження: у сучасному світі існує багато об'єктів фінансово-економічної сфери, світовий ринок організації та підприємства світового рівня. Для того, аби бути обізнаним у всіх питаннях потрібно цікавитись економікою, її первинним елементом – грошима. Також у світі сьогодні виділяють велику кількість релігій, котрі й далі поширюються на людську спільноту. Для того, аби розуміти суть основних релігійних догм цього розділу філософії, потрібно звернути особливу увагу на релігію.

Мета дослідження: з'ясувати суть релігії та грошей у сучасному світі.

Об'єкт дослідження: система світових релігійних концепцій, суть різних віросповідань на поведінку та світогляд людини та груп людей, а також місце товару, ринку, організацій, підприємств у житті кожної людини.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних і практичних проблем у формуванні та становленні окремої особи, проблема сприйняття людиною проблем грошей та релігії на власний розсуд та оцінка нею загальних, власних та суспільних проблем.

Завдання дослідження: проаналізувати проблему багатства у християнській релігії; дослідити підвищення ролі грошей у сучасному суспільстві; обґрунтування функціонування релігії в житті людини та вплив грошей на її поведінку.

Виклад основного матеріалу. Отож, розпочнемо наш огляд із першого поняття – «гроші». Гроші – особливий товар, що є загальною еквівалентною формою вартості інших товарів та послуг. Гроші виконують функції мірила вартості та засобу обігу. Крім того, вони є засобом нагромадження та платежу. З утворенням світового ринку, деякі національні гроші виконують функції світових. Гроші виконують ряд важливих функцій: міра вартості, засіб обігу, засіб нагромадження, засіб платежу, світові гроші [2]. З розумінням що таке гроші і які функції вони виконують ми можемо розглянути наступне питання. Який впливали гроші на людей в протягом всієї історії? Гроші є не просто економічним інструментом, але й силою, яка перетворюється на соціальну та політичну владу. Починаючи з появи грошей в формі обмінного засобу, вони стали рушійною силою для розвитку торгівлі та ділових відносин. Гроші дозволили людям обмінюватися товарами та послугами швидко та ефективно, що призвело до зростання економічного потенціалу суспільства. У подальшому розвитку історії гроші набули не тільки економічного значення, але й політичного впливу. Володіння грошима давало можливість людям займати значні посади у суспільстві та досягати влади. Королі, багаті купці та інші фінансові еліти створювали своїм впливом багатофункціональну політичну систему. Гроші стали засобом контролю над іншими людьми та маніпулювання управлінням країною. Гроші також мають значення для соціальної мобільності. Окрім того, гроші впливають на наше сприйняття та цінності. Сучасне суспільство визнає матеріальні блага та багатство як показник успіху та щастя.[1] Це ставить під загрозу інші значення та аспекти життя, такі як соціальні стосунки, здоров'я та екологічна доброзичливість. Загалом, вплив грошей на людей в протягом всієї історії був значний і багатограний. Вони в будь-якому випадку є важливим елементом економічного, політичного і соціального життя суспільства. «Гроші стали грішми (nomisma), не по своїй внутрішній природі, а в силу закону (nomos), і в нашій волі змінити це становище і зробити їх непотрібними» (Арістотель) [4]. «Те, що існує для мене завдяки грошам, те, що я можу оплатити, тобто те, що можуть купити гроші, це – я сам, власник грошей. Наскільки велика сила грошей, наскільки велика і моя сила. Властивості грошей суть моя – їхнього власника- властивості і сутні сили. Тому те, що я є і що я здатний зробити, визначається аж ніяк не моєю індивідуальністю. Я потворний, але я можу придбати собі найвродливішу жінку. Значить, я не потворний, бо дія потворства, його відлякуюча сила зводиться нанівець грошима. Хай я – за своєю індивідуальністю – кульгавий, але гроші зроблять мені 24 ноги; значить, я не кульгавий. Я погани, нещасливий, безсовісний, недоумкуватий, але гроші у пошані, отже, і їхній власник у пошані. Гроші є найвищим благом – значить, благородний і їхній власник... До того ж він може купити собі людей блискучого розуму, хіба не розумніший від них? І хіба я, який за допомогою грошей спроможний отримати все, чого жадає людське серце, хіба я не володію всіма людськими здібностями? Отже, хіба мої гроші не перетворюють мої немічності на їхню пряму протилежність?»(Карл Макс) [4]. Безперечно велика кількість людей погоджуються з Карлом Максом, що призводить до ставлення до грошей в абсолют. Можна стверджувати, що на їхню думку гроші – Бог [5]. А що представляє собою релігія і який вплив має на людство? Релігія - це система віровчення та практик, яка орієнтує людей у світі та надає їм сенс і значення. Вона має великий вплив на культуру, мораль, етику, суспільство, політику та інше. У різних культурах та епохах релігія виконувала різні функції [3]. В стародавніх цивілізаціях, таких як Сумери, Єгипет, давня Греція та Рим, релігія була часто пов'язана з пантеоном божеств та вірили в їхню владу над природою та людським життям. Вони також використовували релігію для пояснення незрозумілих явищ, створення міфів та легенд [8]. Великий вплив на людство мав і має абрахамічні релігії - юдаїзм, християнство та іслам. Вони розглядають моральні норми, етичні цінності та обряди. У християнстві, наприклад, віра в Ісуса Христа і його жертву на хресті має центральне значення. Це вірування впливає на їхні моральні цінності, соціальні практики та ставлення до інших людей [6]. У ісламі важливою частиною віровчення є виконання п'яти стовпів ісламу, включаючи молитви, піст, паломництво до Мекки та інші обряди [7].

Висновок: розуміючи важливість даної проблеми – гроші та релігія, ми з упевненістю можемо побачити верховенство релігії. Деякі люди, вважаючи великою цінністю гроші, забувають, що за них можна придбати далеко

не все, в тому числі й віру. А ось релігія дуже віртуозно й духовно може підкупити кожного, навіть запеклого атеїста, адже має феноменальну й істину святу смлу, породжуючи в душі добро, милосердя, віру, надію і любов.

Список використаних джерел

1. Гроші як метод само реалізації URL: <https://blog.stu.cn.ua/2021/10/26/groshi-jak-metod-realizacii-sebe-v-suspilstvi/>
2. Гроші: походження, суть та історія. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/bank/20838/>
3. Історія релігій світу. URL: http://religdep.univ.kiev.ua/documents/sw/istoria_relihii_svit_navchposib.pdf
4. Що ж таке гроші? URL: <https://www.alatyr-history.club/?p=3031>
5. Mr. Freeman, part 24 URL: <https://www.youtube.com/watch?v=grYwnTyg2E8>
6. Яка релігія правильна? URL: <https://www.youtube.com/>
7. Яка церква правильна? URL: <https://www.youtube.com/watch>
8. Істинні причини віри в Бога(ів). Що спільного в релігій? Чому люди поклоняються надприроднім силам? URL: <https://www.youtube.com/>

ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: проблема незнання термінів «людина», «індивід», «індивідуум», «індивідуальність». Проблеми самореалізації особистості обумовлюється не тільки нагальною потребою пошуку загальнозначущих підстав для побудови фундаментальних морально-ціннісних орієнтирів суспільного розвитку, але й необхідністю визначення їх ролі у процесі самореалізації особистості, яка пов'язується з проясненням змісту, структури і характеру функціонування індивідуальної ціннісної свідомості.

Мета дослідження: проаналізувати потреби інтереси та цінності розвитку особистості.

Об'єкт дослідження: сутність людини, як найвищої цінності.

Предмет дослідження: потреби, інтереси та цінності у системі самореалізації особистості.

Завдання дослідження: проаналізувати сутність людини, як особистості, та потреби, інтереси, цінності її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Особистісний розвиток це досить багатогранний процес, який дозволяє людині стати щасливою і самодостатньою одиницею соціуму. Особистісний розвиток допомагає людям відкривати та розвивати свій потенціал. Кожна людина має унікальні здібності і таланти, які потребують розвитку, щоб досягти високих результатів. Шлях до самореалізації включає в себе вивчення нових навичок, розвиток інтелектуальних та творчих здібностей, ініціативу та постійне самовдосконалення. Відчуття особистої задоволеності та досягнення своїх цілей сприяють позитивному ставленню до життя та підвищують якість життя загалом. Особистість - одне з базових понять філософської антропології. Особистість притаманна лише людині і не існує більше ні в кого в матеріальному світі. Характеристики особистості та її особливості відіграють важливу роль у розкритті суті філософського положення про те, що «всесвіт є людиною». Вони допомагають нам зрозуміти, чому світ людини так відрізняється від світу природи і чому він залишається людським лише на основі збереження багатих індивідуальних відмінностей між людьми. Людей часто вводять в оману поняття «людина», «індивід», «індивідуальність» та «особистість», які не можна ототожнювати або взагалі ігнорувати [1]. Особистісний розвиток можна назвати процесом трансформації, в ході якого людина вирішує змінити аспекти свого життя, щоб відчувати себе набагато більш виконаною та виконаною [2]. Індивідуальність виражається у вродженій і духовній природі людини. Індивідуальність - це сукупність особистісних характеристик і рис, які виділяють людину з великої кількості інших. У цьому сенсі ніщо в суспільстві не є і не може бути на 100% ідентичним. Тому краще використовувати термін «індивід», коли необхідно підкреслити біологічну унікальність людини, «особа» - коли необхідно підкреслити соціальну унікальність людини, і «особистість» - коли необхідно підкреслити біосоціальну цілісність або неповторність людини. В основі людської орієнтації лежать потреби. Поведінка людини значною мірою визначається розвиненими потребами. У процесі взаємодії у людей завжди виникають потреби, задоволення яких необхідне для розвитку організму та особистості. Ці потреби називаються потребами. Потреба - це прагнення до чогось, яке людина відчуває і усвідомлює. Наступним елементом, який розкриває природу особистості, є інтерес. Інтереси - це усвідомлення потреб особистості. Людина, яка цікавиться чимось, називається «зацікавлена людина», а людина, яка постійно переслідує певний інтерес або приймає пропозиції в надії на успіх, називається «зацікавлена людина». Інтерес - це те, що вимагає і привертає нашу увагу через свою позитивну або негативну цінність для наших практичних або теоретичних потреб. Разом з потребами інтереси формують основу цінності. Поняття «інтерес» відображає становище людини в суспільстві, її сутнісні характеристики, що залежать від діяльності інших людей, а також її намагання використовувати соціальні відносини та соціальні інститути в суспільстві для задоволення нових потреб. Поняття «цінність» широко використовується у філософії та іншій спеціальній літературі для позначення людської, соціальної та культурної значущості тих чи інших явищ дійсності. Світ цінностей - це передусім світ культури, сфера розумової діяльності та моральної свідомості. Цінності - це закріплені ставлення людини (ідеї, уявлення, почуття, установки) до елементів навколишнього світу, які визначають вибір засобів і способів діяльності та їх застосування в соціальній практиці [5]. Цінності функціонують як миротворчі чинники, беруть участь у визначенні цілей і засобів, що відповідають певним цінностям, слугують основою для прийняття рішень і вносять стабільність в індивідуальну поведінку та суспільне життя. Цінності є джерелом норм, опосередкованих правом і включених до ціннісно- нормативної системи молоді. Практична поведінка молодих людей залежить від того, якій системі вони надають перевагу і яке місце в цій ієрархічній системі займають цінності [4]. Кожна людина має індивідуальні потреби, цінності та інтереси. Вони є індивідуальними. Особистість – віддзеркалення соціальної природи людини, розгляду її як індивідуальності та суб'єкта соціокультурного життя, що розкривається в контекстах соціальних взаємин, спілкування і предметної діяльності; соціально зумовлена система психічних якостей індивіда, котра визначається залученістю людини до певних суспільних, культурних, історичних відносин [3].

Висновок: Особистісний розвиток є важливою потребою та цінністю у філософії. Цей процес допомагає людині досягти гармонії та задоволення в житті, розкрити свої здібності та розумовий потенціал, а також стати морально вдосконаленою особистістю. Особистісний розвиток – це шлях до самопізнання, самореалізації та пізнання моральних цінностей, який дає людині можливість стати кращим версією самої себе.

Список використаних джерел

1. Потреби, інтереси та цінності особистісного розвитку URL: https://pidru4niki.com/15941024/sotsiologiya/osobistist_predmet_analizu_potrebi_int_eresi_tsinnosti
2. Особистий розвиток URL: https://uk.economy-pedia.com/11040287-personal-development#google_vignette

3. З Особистість URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Цінності URL: <https://fizis.net/psychologichna-gramotnist/shcho-take-tsinnosti/>
5. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості URL:»Npchdusoc_2013_225_213_7.pdf (kse, ua)

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: в останнє десятиліття світова економіка переживає важливі зміни, в яких відзначається цілий ряд новітніх тенденцій та основних напрямків розвитку. Глобалізація ринків, впровадження новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій, з'єднані з появою нових галузей економіки, суттєво вплинули на характер економічної діяльності. Процес глобалізації призвів до об'єднання національних економік у світову, що призвело до зростання взаємозалежності та взаємопроникнення. Ці процеси набули такого масштабу та значення, що суттєво вплинули на філософію бізнесу, змінивши її соціокультурні, теоретичні та ідеологічні основи.

Мета дослідження: полягає у визначенні особливостей філософських основ бізнесу.

Об'єкт дослідження: особливості філософських основ бізнесу.

Предмет дослідження: роль філософських ідей у сфері бізнесу.

Завдання дослідження: визначення сутності поняття «економіка», з'ясування зв'язку між бізнесом і філософією, дослідження поглядів філософів на економічну діяльність.

Виклад основного матеріалу. Сутність поняття «економіка» в сучасному розумінні включає аспекти соціальної, національної господарської діяльності та пов'язані з формуванням і відтворенням матеріальної основи життя суспільства. Світова економіка стала сукупністю світового виробництва, споживання та обміну між суб'єктами господарювання у межах національних економік та світової економіки [1]. Філософія бізнесу стала важливим елементом розуміння сучасних економічних процесів. Вона допомагає враховувати всі аспекти та аспекти, необхідні для досягнення успіху в бізнесі. Сучасний бізнес орієнтований на ринок і націлений на задоволення потреб споживачів. При цьому враховуються конкуренція, економічні умови, зміни в соціальних та політичних сферах [2]. Заключними міркуваннями можна сказати, що філософські основи бізнесу глибоко впливають на його розвиток та сприяють створенню стійких інноваційних рішень. Бізнес, орієнтований на ринок, здатний адаптуватися до змін та конкурентного середовища та досягати успіху в сучасному світі [3].

Висновок: У сучасному світі філософські основи бізнесу виявляються надзвичайно актуальними, з огляду на глибокі трансформації у глобальній економіці. Глобалізація, поява новітніх технологій та ростуча конкуренція створюють нові виклики для підприємців. Розуміння філософських концепцій допомагає бізнесу краще розуміти сучасне економічне середовище, розробляти інноваційні стратегії та підтримувати стійкий успіх.[4] Філософія бізнесу визначає фундаментальні цінності та підходи, що важливі для розвитку сучасного підприємництва, роблячи її не лише теоретичною концепцією, але й потужним практичним інструментом для досягнення успіху в глобальному економічному ландшафті [5].

Список використаних джерел

1. Грицун Марія «Філософські основи бізнесу» URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21559/1/85-88.pdf>
2. Крахмальова Т. А. «Філософські основи бізнесу» URL:https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/14959/1/DPGN2019_P090-094.pdf
3. Октай Алієв «Філософія бізнесу сьогодні» URL:<https://biz.nv.ua/ukr/finance/oktay-aliyev-rozpoviv-yak-vidkriti-sviy-biznes-kouching-dlya-biznesu-50170224.html>
4. Плохій Катерина «Зовнішня філософія бізнесу» URL:<http://pressassociation.org.ua/ua/zovnishnya-filosofiya-biznesu/>
5. Гура Вікторія «Філософія бізнесу» URL:http://dphs.univ.kiev.ua/files/2021-2022/robprog2021-22_016.pdf

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження. Зміни в економіці, технологіях, соціальних цінностях та потребах впливають на ставлення людей до грошей. Це охоплює питання фінансової грамотності, психології грошей, їх впливу на повноцінне та щасливе життя, а також питання соціальної нерівності та розподілу багатства.

Мета дослідження: вивчення впливу грошей на психологію та затребуваність людини.

Предмет дослідження: фінансова поведінка та грамотність, соціальна нерівність.

Об'єкт дослідження: гроші як інструмент обміну і збереження вартості.

Завдання дослідження: зрозуміти значення та потребу в грошах для сучасної людини.

Виклад основного матеріалу. Гроші – це ідеальний інструмент для економіки, роль якого складно переоцінити. Вони служать справжнім двигуном для розвитку людського суспільства, всіх галузей економіки будь-якої країни. Вони існують як один із найважливіших аспектів сучасного життя. Їхня роль у суспільстві величезна і її важко переоцінити. Вони не просто фізичний об'єкт, що лягає в кишеню, а й символізують набагато більше. Перш за все, гроші – це засіб обміну, що дозволяє суспільству функціонувати. Вони дозволяють людям придбавати товари і послуги, задовольняти свої потреби та розвиватися. Гроші також стимулюють економічний розвиток, бо використовуються для інвестицій, створення нових робочих місць та забезпечення інновацій. Гроші дають людям свободу вибору і контроль над власним життям. Вони впливають на рішення про робоче місце, освіту, місце проживання та багато інших аспектів. Гроші дозволяють здійснювати мрії та досягати цілей. Однак разом з цим, вони можуть також стати джерелом стресу та нерівності. Сучасне суспільство приділяє велике значення матеріальному благополуччю, і це може призвести до зростання нерівності у розподілі багатства. Багатьом людям гроші потрібні щоб підтвердити власну цінність. Адже, гроші дають відчуття власної важливості – комусь може здаватися, якщо ти зумів заробити багато, то стаєш кращим за тих, хто не зміг цього зробити. За цим почуттям часто стоїть бажання заповнити внутрішню порожнечу, додати собі ваги у власних очах. Воно може виражатися у наступному: «Якщо у мене є гроші, значить я чогось вартий!». Але, на жаль, буває і так, що надлишок грошей щастя не додає [4]. Багатство змушує людей показати своє істинне обличчя, зазначає Пол Букхайт: «Гроші увиразнюють справжні риси людей. Покидьок з грошима стане ще більшим покидьком. Але якщо у вашому житті є мета і сенс, воно не обмежується гонитвою за золотим тельцем, і гроші можуть дати свободу займатися тим, що для вас дійсно важливо». [5]. Гроші супроводжують нас усюди. Впливають на всіх нас. І кожен думає про них по-своєму. Вони викладають нам уроки, що застосовуються до різних сторін життя – ризику, впевненості, щастя. Навряд чи можна знайти інше настільки потужне збільшувальне скло, яке дозволяло б пояснити, чому люди поведуться так, а не інакше. [1, с.1] Ми живемо в епоху, коли люди роблять здебільшого не те, що корисно й красиво, а те, що можна продати й за що платять гроші. Нині неможливо жити в суспільстві й займатися лише натуральним господарством, тобто споживати тільки результати своєї безпосередньої праці. Підґрунтям сучасної цивілізації є відносини купівлі-продажу, а товарний обмін неможливий без посередництва такої речі, яка має універсальну властивість бути обмінюваною на всі товари. Такою річчю є те, що виявляє універсальну купівельну спроможність, тобто йдеться про гроші [2]. Вони – це втілення і наочна демонстрація того, як закон природи реалізується і працює в соціальному просторі. Чим більше грошей, тим більше шансів на майбутнє. Хто ви при цьому – не має жодного значення. Їхня роль не обмежується функціями платежу, накопичення або збереження. Вони є також загальним еквівалентом вартості будь-яких товарів. За допомогою грошей можна задовольнити всі потреби. Напевно, за виключенням духовних, хоча це спірне питання, яке залежить від прагнень конкретної людини. Грошовий механізм, сформований в системі економічної діяльності традиційного суспільства, поширюючись на всі інші системи і перебираючи на себе функції управління цілим суспільством, зумовлює своєрідну експансію технологічної раціональності. Відповідно до процесу розмежування, з одного боку, інструментально раціональності, та, з другого, морально-етичної сфери, сприйняття соціального значення грошей у суспільній свідомості знає своєрідного роздвоєння: тоді як з економічної точки зору гроші виступають як провідний чинник господарської діяльності і в цій функції є суспільним благом, значення грошей як життєвої цінності набуває фетишизованого характеру і сприймається як втілення соціального зла [3, с. 302-303]. Висновок. Для сучасної людини гроші є головним засобом і гарантом повноцінного, щасливого та комфортного життя. Вони є необхідним засобом для задоволення основних потреб, забезпечення розвитку та досягнення мрій. Гроші дають свободу вибору і контроль над життям, а також стимулюють економічний розвиток.

Список використаних джерел

1. Морган Гаусел. Філософія грошей. 2020р. с.1
2. Український тиждень. Що таке гроші та яка нам з цього користь. Друга частина. URL: <https://tyzhden.ua/shcho-take-hroshi-ta-iaka-nam-z-tsoho-koryst-druha-chastyna/>
3. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали IV Міжнародних філософсько-економічних читань (18–20 травня 2011 року, Львів) С. 302-303.
4. Для чого нам гроші – 5 головних причин. URL: <https://clout.com.ua/5-golovny-h-pry-chy-n-po-yaky-m-nam-naspravdi-potribni-groshi.html>

5. BBC News Ukraine. Що робить з людьми раптове багатство? URL:https://www.bbc.com/ukrainian/vert_cap/2016/04/160407_vert_cap_is_getting_rich_worth_it_vp

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження: Особливість українсько-економічної ментальності обумовлена теоретичними та практичними потребами суспільного перетворення в Україні. Формування цивільно-ринкового суспільного середовища України є невіддільним від аналізу явищ та феноменів, із яких складається соціально-економічний прогрес країни [2, с. 12].

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз української економічної ментальності, показати українську економічну ментальність як чинник соціально-економічних процесів, які відбуваються в Україні.

Предмет дослідження: механізми виникнення, створення та розвиток української економічної ментальності.

Об'єкт дослідження: українська економічна ментальність.

Завдання дослідження: проаналізувати становлення української ментальності; фактори, які сприяють формуванню української економічної ментальності: аналіз сучасної української нації.

Виклад основного матеріалу. Менталітет кожної нації виступає чинником, який визначає її подальший розвиток і місце серед цивілізованих країн світу. Для нашої ментальності характерно піклуватися про рідних. Прив'язаність до землі та ґрунту є важливою складовою українського менталітету. Водночас українцям характерні такі риси як працелюбність, гостинність, потяг до освіти, мужність та побудова міцних сімейних стосунків. Усі ці чинники витворили українську душу, українця знаного у світі своєю працьовитістю, повагою до старших, гумором та романтичною вдачею. Сучасні процеси в економічній ментальності України та перспективи щодо подальшого розвитку її основних змістів щільно пов'язані з тими процесами суспільної життєдіяльності, що відбуваються в сучасному українському соціумі. Психологічними перешкодами для набуття таких ментальних рис у сучасній Україні є: соціальна інверсія; викривлене розуміння соціальної справедливості; відсутність у значної частини населення України реального економічного мислення: звичка безвідповідальності. Звичайно, неприємно та нелегко погоджуватися з такими реаліями, натомість подолання таких негативних рис має бути важливим завданням соціально-економічних програм різних рівнів спрямування. Процес соціально-психологічної адаптації населення до ринкової суспільної атмосфери віддзеркалює зміну парадигм економічної свідомості, економічної ментальності. Відбувається заміна старої схеми економічного мислення новою. Це, по-перше, якості «хліборобського» типу (толерантність, чутливість), по-друге, якості «козацького» типу (діловитість, практичність). При розв'язанні складної проблеми оновлення національного буття не потрібно повністю копіювати зарубіжний досвід, адже наші ментальності мають суттєві відмінності. Привабливі світові моделі економічного розвитку принесуть бажаний ефект Україні тоді, коли автори реформ врахують особливості української ментальності. Слід зауважити, що історико-філософський аналіз культурологічних підвалів української національної ментальності надали підстави тлумачити її як переважно індивідуалістичну. Що мається на увазі? Міфологічний та релігійний світогляди в історичному розвитку національного буття утворювали й віддзеркалювали певний український макрокосм та мікрокосм переважно індивідуалістичні за суттю [1, с. 4]. З часів стародавньої української міфології правила регулювання й впорядкування життя суспільства та конкретної людини. У світі природи, були переважно індивідуалістичними, практичними, необхідними людина на кожному життєвому кроці. Правила поведінки людини в різних життєвих обставинах переломлювалися через її індивідуальні бажання. Це був індивідуалізм, а не колективізм давнього українця [4, с. 56].

Висновок: Отже, економічну ментальність слід розуміти як узагальнене поняття для позначення стійкого порядку мислення індивіда та організації індивідуально-психологічної структури його особистості.

Список використаної літератури

1. Великий А. В. Українське християнство / А. В. Великий. Передрук Іспанія, 1990. 344 с.
2. Забужко О. С. Філософія національної ідеї. Етносоціальний розвиток України / О. С. Забужко. К., 1993. 125 с.
3. Кримський С. Б. Запити філософських смислів / С. Б. Кримський. К., 2003, 240 с.
4. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: ескіз української міфології / І. Нечуй Левицький К. 1992. 85 с.

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК МНЕВІДЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: на сучасному етапі розвитку українського суспільства все з більшою гостротою постає проблема відродження культури та духовності, що базується на формуванні потужної системи глибинних морально-етичних цінностей.

Мета дослідження: аналіз суспільного життя в Україні та розкриття духовних цінностей на основі потреб людського буття.

Об'єкт дослідження: розвиток духовного життя української держави.

Предмет дослідження: проблеми суспільства і людської цивілізації.

Завдання дослідження: вплив духовного життя на процес розбудови української держави.

Виклад основного матеріалу. Духовність являє собою відображення у системі мотивів особистості двох фундаментальних потреб; ідеальної потреби пізнання і соціальної потреби жити і діяти «для інших». З категорією духовності співвідноситься потреба пізнання світу, себе, сенсу і свого призначення у житті [3, с. 32]. Об'єктивна корисність духовної діяльності людини діалектично поєднується із суб'єктивної безкорисливості, де нагорода – задоволення, що надається процесом пізнання оточуючого світу і задоволення від почуття виконаного обов'язку; покарання – докір сумління і почуття провини. Це відносна незалежність пізнавальної діяльності від прагматичних цілей, а альтруїстичних діянь від негайного соціального схвалення робить духовність найважливішими чинником розвитку цивілізації, відкриття нових форм суспільного життя, що відповідають мінливим умовам існування [1, с.108]. Душевність характеризується добрим ставленням особи до людей, які її оточують, увагою, готовністю прийти на допомогу. Людина духовна в тій мірі, в якій вона задумується над цими питаннями [2, с.106]. Духовність, це поняття, яке в узагальненому вигляді відображає цінності і відповідний їм досвід, протилежний емпіричному (матеріальному), «природному» існуванню людини. Духовність проявляється в зверненості людини і, зокрема молоді людини, до вищих цінностей, до ідеалу, в усвідомленому прагненні людини до досконалості. Хоча критерії духовності змістовно нестрогі, формально вони визначені. По-перше духовність виявляється у подоланні повсякденності; по-друге, духовне подолання повсякденності є індивідуалізованим; у простір повсякденності вноситься особистісне начало; по-третє, це подолання виражається у привнесенні у повсякденність додаткового, але разом з тим піднесеного сенсу. Релігія визначає моральні норми та етику, які впливають на поведінку та відношення людей [4, с. 365]. Духовне життя також визначається системою цінностей, культурою, релігією, освітою та іншими аспектами, які безсумнівно формують ідентичність нації та її громадян. Наприклад, гуманітарні цінності, такі як милосердя, взаємодопомога та гостинність, часто мають релігійний корінь. Ці цінності формують духовну ідентичність і сприяють обґрунтуванню громадянського суспільства. Релігійні спільноти часто стають центрами солідарності та підтримки, допомагаючи у важкі часи та кризи. Звісно, вплив релігії на ідентичність не є безперечним. В історії були приклади релігійних конфліктів та розділень. Тому важливо зберігати баланс між релігійними переконаннями та громадянськими правами [1, с. 97]. Невід'ємною складовою розвитку духовного життя в Україні є забезпечення релігійної свободи, оскільки це дозволяє громадянам вільно обирати та відкривати свої релігійні переконання. Проте не лише релігія служить вихователем українського суспільства. З народження нас супроводжує ще один компонент – культура рідного краю. Вбачаючи яка велика культурна спадщина наявна у нашого народу, люди відчувають духовне піднесення і бажання до відновлення сильного і волелюбного народу. Як і релігійні спільноти, так і громадські організації можуть сприяти розвитку духовного життя шляхом підтримки культурних ініціатив, таких як відновлення релігійних будівель, концерти, виставки, літературні заходи та інші події, що сприяють поширенню культури та мистецтва. Це допомагає утримувати ідентичність та унікальність українського народу.

Висновок. релігія має значущий вплив на духовний розвиток ідентичності українського народу. Культура та релігія служать важливою складовою суспільної та культурної ідентичності, сприяючи збереженню традицій, мови та цінностей та передання їх наступним поколінням, сприяючи зміцненню культурної ідентичності держави. Релігія також формує моральність та етику, сприяючи вихованню громадян з високими стандартами моральності. Усе це важливо для побудови суспільства, у якому дотримуються прав людини та взаємоповаги.

Список використаної літератури

1. Формування духовності молоді людини: методика, практика, досвід // Матеріали Міжвузівського науково-методичного семінару, 18 грудня 2007 р. Житомир: Вид-во ПП Сахневич, 2007. 110 с.
2. Скуратівський В., Трошанський В., Чукут С. Гуманітарна політика в Україні: Навч. посіб. К.: Міленіум, 2002. 324 с.
3. Надольний І. Соціально-гуманістичний потенціал національної свідомості // Державне управління в Україні: реалії та перспективи: 36. Наук.пр. /За заг.ред. В.Лугового, В.Князева. К.: Вид-во НАДУ, 2005. С. 29-34
5. Ситник П. Духовність як рушійна сила суспільного розвитку // Державне управління в Україні: реалії та перспективи: 36.наук.пр. / за заг.ред. В.Лугового, В.Князева. К.: Вид-во НАДУ, 2005. С.363-367.

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Актуальність дослідження: полягає в тому, що аналіз проблеми сенсу життя людини в українському суспільстві епохи Середньовіччя відкриває перед нами глибокі філософські питання, які мають важливе значення для розуміння еволюції світогляду та моральних цінностей у минулому та сучасності. В цьому контексті важливими є моральні принципи та релігійні переконання, які вплинули на життя людей та їх погляди на сенс життя у середньовіччі.

Мета дослідження: проведення філософського аналізу проблеми сенсу життя людини в українському суспільстві епохи Середньовіччя з врахуванням впливу релігійних та моральних аспектів на формування світогляду.

Об'єкт дослідження: культурні особливості та історичні події, які вплинули на формування філософських поглядів на сенс життя в епоху Середньовіччя в Україні.

Предмет дослідження: існування людини в українському суспільстві в період Середньовіччя.

Завдання дослідження: проаналізувати проблеми сенсу життя людини в Середньовіччі; визначити які аспекти впливали на формування поглядів на сенс життя в суспільстві; визначити основні підходи до трактування проблеми сенсу життя та існування українському суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Один з відомих філософів того часу, Августин Блаженний, визнавав проблему сенсу життя в тісному зв'язку з пошуком духовних цінностей, божественного сприйняття та благодаті. Він вважав, що вищим способом розуміння сенсу життя є отримання божественного відкровлення. Таке відкровлення підтверджує слова І. Канта, який наголошував на двох основних джерелах подиву та благоговіння: зірковому небу над головою і моральному закону, який мешкає в самій людині. Ці аспекти роздуму обмежують горизонт розуміння, і їх не потрібно обговорювати, а лише сприймати як невід'ємну частину існування [1, с. 115]. Філософ Ф. Ніцше вважав, що сенс життя полягає в підготовці Землі для приходу «надлюдини». Він порівнював людину з канатом, який натягнуто між мавпою і надлюдиною. Важливо не мета, а те, що міститься в людині. Його погляди в деякій мірі співпадають із сучасним трансгуманізмом, який передбачає появу покращеної людини в майбутньому [2, с. 14]. Українські дослідники, такі як А.М. Мочкін, О.С. Богомолів, В.С. Соловйов, а також Лев Шестов, розвивали ідеї сенсу життя в своїх працях. Важливо розуміти, що сенс життя є унікальним для кожної людини, і вона вільна вибирати його та відповідати за нього. Сенс життя виходить за межі існування і нерозривно пов'язаний із загальними моральними цінностями та долею нації та суспільства. [3, с. 155]. Людина відчуває сенс свого життя, коли служить інтересам родини, нації, суспільства і думає про щастя прийдешніх поколінь. Їй важливо, що вона залишить у спадок. Проте існує небезпека, коли життя стає інструментом для створення ідеї чи ідеалу, і це може призвести до фанатизму. Сенс життя створюється самою людиною. Ніцше Ф. Так говорив Заратустра [5, с. 14]. Він може бути розглянутий як «життя заради життя», де сама життєва діяльність, а не мета, є цінністю.

Висновок: Таким чином, сенс життя людини в українському суспільстві епохи Середньовіччя визначався найбільш гнучкою та комплексною характеристикою, яка об'єднувала духовні та матеріальні аспекти життя. Головною темою філософських роздумів став спільний звідусіль об'єкт – людина та її існування у світі. Незважаючи на абстрактність окремих філософських питань, вони завжди зводилися до основної проблеми – природи та значення людини. Іммануїл Кант узяв питання «що таке людина?» як основне питання філософії, визнавши, що людина є біосоціальною єдністю, в якій поєднуються соціальні, біологічні та духовні аспекти її існування. Всі ці різні форми вияву людської сутності взаємодіють та взаємопроникають одна в одну, створюючи унікальний психологічний, моральний, релігійний та політичний образ людини. Людина не лише усвідомлює свою смертність, але й постійно розвивається, створюючи історію, що формує її сутність. Важливим аспектом цього розвитку є зміна і розширення змісту людського буття, а саме акумуляція культурних та соціальних цінностей. Саме це робить людину унікальною серед усіх істот і відкриває широкий спектр можливостей для самореалізації та пізнання сенсу свого життя. Таким чином, питання про сенс життя завжди було тісно пов'язане з роздумами над природою та значенням людини у світі, і ця проблема залишається актуальною і сьогодні.

Список використаної літератури

1. Володін П. В. Сенс життя людини як філософська проблема // Гуманітарний вісник ЗДІА. № 51.3 МАУП, 2012. С. 115.
2. Гончарук Тетяна, Джугла Надія, Мокряк Леонід, Шумка Михайлина. Філософія: Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники 2009. Кн. 1. 360 с.
3. Гончарук (Чолач) Т.В. Джугла Н.В. Етнологічні інтенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалістого. / Психологія і педагогіка. Тернопіль. 2018. №1-2. С. 155-164.
4. Ніцше Ф. Так говорив Заратустра. 120 с.
5. Сафонік Л.В. Буттєвість сенсу людського життя монографія /Л. Сафонік. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 284 с.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження: Зміни, що відбуваються сьогодні у світі, – важливий крок на шляху переходу людства до нової цивілізації, що може бути сформована на шляхах вирішення глобальних проблем.

Мета дослідження: розгляд проблем науково-технічної революції в контексті філософії, тобто вивчення витоків і сутності науково-технічної революції, її впливу на суспільство, глобальних проблем сучасності, їх змісту та перспектив розвитку.

Об'єкт дослідження: наука і глобальні проблеми людства.

Предмет дослідження: системні аспекти взаємозв'язку між наукою і технікою, їх вплив на інші явища розвитку суспільства і людської життєдіяльності.

Завдання дослідження: визначення впливу НТР на суспільство; аналіз витоків глобальних проблем сучасності; з'ясувати яким чином можна подолати ці проблеми.

Виклад основного матеріалу. Терміном «глобальні проблеми» позначаються найважливіші і настійні загальнопланетарні проблеми сучасної епохи, що торкаються людства в цілому. При цьому головне – не упорядкування списку проблем, а виявлення їх походження, характеру й особливостей і, насамперед – пошук науково обґрунтованих і реалістичних у практичному відношенні шляхів їх вирішення. Будучи наслідком всього попереднього розвитку людства, глобальні проблеми виступають як специфічне породження саме сучасної епохи, як наслідок неприпустимої нерівномірності соціально – економічного, політичного, науково-технічного, екологічного і культурного розвитку в умовах якісно нової, своєрідної історичної ситуації. [1, с. 21]. Всі глобальні проблеми сучасності взаємозалежні, взаємозумовлені, й ізолюване їх вирішення неможливе. Забезпечення подальшого економічного розвитку природними ресурсами необхідно передбачає запобігання зростаючого забруднення навколишнього середовища, оскільки це веде до екологічної катастрофи. Тому ці проблеми і називаються екологічними, і часто розглядаються як дві сторони однієї екологічної проблеми. Глобальні проблеми характеризуються певною «ієрархією», тобто пріоритетністю одних з них стосовно інших, їхньою співвідпорядкованістю. Без'ядерний, ненасильницький світ є не тільки вищою соціальною цінністю, але й необхідною попередньою умовою вирішення всіх інших глобальних проблем. Адже приведення в дію всього 5% нині існуючого в світі ядерного потенціалу достатньо, щоб трапилася непоправна екологічна катастрофа [2, с. 105]. Дати реальне уявлення про майбутнє – найважливіше завдання науки. Реалізувати його можливо, лише виходячи з принципів, на яких зсгалі тримається весь фундамент наукового знання. Мова йде, насамперед, про принцип об'єктивності, що передбачає: сувору відповідність висновків вихідним передумовам; доказовий аналіз реальності без яких-небудь суб'єктивних доповнень до неї; знання певних закономірностей, тенденцій історичного розвитку. «Проекція в майбутнє» закономірностей суспільного розвитку з урахуванням їх неминучого розвитку й збагачення в ході історичного процесу й означає наукове передбачення майбутнього. Серед основних із відзначених закономірностей, як вважають дослідники, які спираються на матеріалістичну діалектику, – необоротність соціального прогресу в масштабах всесвітньої історії, зростання темпів поступального розвитку суспільства. Саме існування «межі зростання» є необхідною передумовою для розвитку. Адже якби не було межі для полювання і збирання, на тисячоліття затримався би перехід людини до землеробства і скотарства. Якби не було межі для людської пам'яті і фізичних обмежень в усній комунікації між людьми, сповільнився б винахід писемності і друкарства, розвиток технічних засобів комунікації [3, с. 316-318]. Якби не було межі запасів деревного вугілля, сповільнився б перехід до використання мінерального палива. Якби не було межі у проведенні подумки і на папері математичних операцій, затрималося б створення комп'ютерів. Немає підстав боятися уповільнення соціального прогресу і через уявну психічну і розумову нездатність людини засвоїти і витримати зростаючий потік нових знань і пристосуватися до всякого роду нововведень у суспільстві. Людська пам'ять здатна вмістити приблизно 10 млрд. біт інформації. Крім того, будуть відкриті й інші можливості [4, с. 436-437]. Наперед встановленого майбутнього не існує. Люди нездатні змінити своє минуле, оскільки свобода, якою володіли минулі покоління, вже перетворилася для наступних поколінь у реальну дійсність, в історичну необхідність, із якою не можна не рахуватись. Майбутнє ж – це сфера реальних можливостей, серед яких є більш-менш ймовірні. І суспільний розвиток не застрахований від зигзагів, кроків убік і навіть від назадніх рухів. Зміни, що відбуваються сьогодні у світі, – важливий крок на шляху переходу людства до нової цивілізації, що може бути сформована на шляхах вирішення глобальних проблем. Нова цивілізація у тенденціях свого розвитку являє собою якісно новий щабель у розвитку людини і людських спільнот, які поступово інтегруються в єдине людство, системність якого можна порівняти в якісному відношенні з природними системами, залученими в сферу людської діяльності. Лише на цьому етапі людство посяде своє гідне, відносно самостійне місце в системі навколишніх космічних процесів і сил, стане специфічно єдиним утворенням. Розмірковуючи над перспективами людства, слід підкреслити, що мова йде про можливість якогось єдиного демократичного і гуманного світового співтовариства, у якому будуть співіснувати різні форми власності – і суспільна, і приватна, різноманітні форми суспільних відносин. Проте за єдиної умови – це повинно бути суспільство демократії, суспільство, де людина буде центром усіх відносин..

Висновок: глобальні проблеми людства які існують на даний момент, в швидкому темпі вирішуються, через зміни які відбуваються у світі сьогодні.

Список використаної літератури

1. Петрушенко В. Л. Філософія науки та техніки. Львів: «Львівська Політехніка», 2000. 218 с.
2. Гладкий Ю. Глобалістика: важкий шлях становлення / Ю. Гладкий // Світова економіка та міжнародні відносини. 1994. №10. С. 105-106.
3. Білодід Ю. Філософія: Український світоглядний акцент: Навчальний посібник/ Юрій Білодід, К.: Кондор, 2006. 355 с.
4. Губерський Л. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищих навч. закл. / І.Ф. Надольний (ред.). К.: Вікар, 2005. 516 с.

СУЧАСНИЙ СВІТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність дослідження. Сучасне суспільство стикається з різноманітними викликами і кризами, які ставлять під сумнів загальнолюдські цінності, такі як мир, справедливість і людське гідності. У наш час, де технологічний розвиток і глобалізація розширюють межі спільноти, питання загальнолюдських цінностей стають особливо важливими, оскільки вони визначають спосіб взаємодії і вирішення глобальних проблем.

Мета дослідження: підкреслити, що у сучасному світі загальнолюдські цінності є ключовими в контексті вирішення глобальних проблем і конфліктів, і вони повинні слугувати як основа для спільної дії та міжнародного співробітництва.

Об'єкт дослідження: сучасний світ як система соціокультурних, політичних і економічних відносин, що функціонує у міжнародному масштабі.

Предмет дослідження: вплив загальнолюдських цінностей на сприйняття і вирішення сучасних глобальних проблем, конфліктів і взаємовідносин в сучасному світі.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив сучасних загальнолюдських цінностей на розвиток суспільства і вирішення глобальних проблем.

Виклад основного матеріалу. Психологічна структура цінностей містить чотири компоненти: пізнавальний, емоційний, поведінковий та духовний, для яких характерні певні закономірності взаємодії [5, с. 129]. Ці компоненти містять не тільки оцінні судження про об'єкт або подію чи ситуацію, а й певний спосіб орієнтування, на основі якого формуються критерії ціннісного вибору. Історія суспільного розвитку свідчить, що до проблеми цінностей, частіше всього, звертаються на його «переломах». Вирішення проблеми цінностей, у тому чи іншому обсязі, на певному етапі розвитку держави має неабияке прогностичне значення [1, с. 19]. Очевидно тому, що визначення домінуючих у суспільстві, або ж таких, що культивуються владою цінностей, дозволяє передбачити результат суспільного розвитку. З часів Генріха Ріккєрта та Германа Лотце цінності сприймаються як своєрідний «логічний кристал», завдяки якому є можливість зрозуміти глибинні процеси, що відбуваються у тій чи іншій соціальній системі, виявити їх суть. Аналізуючи систему цінностей, на які орієнтується більшість населення держави, саме за допомогою призми «ціннісного кристалу» можна знайти відповіді на одвічні питання: куди і якою дорогою ми йдемо, що чекає на наше суспільство - злету чи падіння, розквіт чи стагнація. У свідомості кожної людини особистісні цінності відображаються у формі соціальних, ціннісних орієнтацій, які образно називають «віссю свідомості», що забезпечує стійкість особистості. «Ціннісні орієнтації – найважливіші елементи внутрішньої структури особистості, закріплені життєвим досвідом індивіда всією сукупністю його переживань і обмежують значуще для цієї людини від незначущої, несуттєвого» [2, с. 72]. Ще Макс Вебер наголошував, що цінності є фундаментом мотивації поведінки людей, основою цілісності соціальної системи. Суспільство, у якому досягнуто консенсусу відносно того, що вважати цінністю, а що ні - може розглядатися як стабільна система, оскільки ліквідується головне джерело протиріч, які породжують нестабільність, катаклізми, потрясіння [3, с. 78]. Кожне суспільство, кожна соціальна група створюють притаманні їм загальні й специфічні ціннісні системи і кодекси, що виражають їх домінуючі інтереси і цілі. Людина ж, - член цього суспільства, сприймає цінності, системи, кодекси, норми як критерії своєї поведінки. У практичній площині проблема цінностей постає у пошуках найбільш ефективних механізмів перетворення цінностей суспільства, нації у ціннісні орієнтації особистості, - носія культурного національного «коду». Адже, якщо цінності, - об'єктивно існуюча реальність, то ціннісні орієнтації - суб'єктивне її сприйняття. Лише орієнтація на ті чи інші предмети, явища, ідеї, як на особистісні цінності, здатна регулювати поведінку людини на самому «надійному» її рівні - на рівні саморегуляції. Покоління, які вступають у життя, застать певну ціннісну реальність. Людина не народжується з готовими ціннісними укладами, а формує їх протягом своєї життєдіяльності [4, с. 56]. Ціннісна структура особистості - результат з одного боку, процесу засвоєння людиною суспільних цінностей, соціальних норм, ролей, узагальнених цілей, які є для неї орієнтирами при засвоєнні соціального світу, а з другого, - становлення структури людського «Я», самосвідомості.

Висновок. Отже, необхідно пам'ятати, що система цінностей не є пасивним наслідком впливу соціокультурного середовища, економічних і політичних чинників. Вона, крім того, ще є й однією із форм самоусвідомлення, самовираження внутрішніх інтелектуальних, моральних, естетичних та інших сил і уявлень особистості, які перебувають у тісному взаємозв'язку із її потребами, інтересами, мотивами поведінки, зумовлюючи їх і одночасно перебуваючи залежно від них, від характеру й об'ємності інформації про культурні цінності, їх сутність, функції і властивості. Крім того, у цьому процесі чітко проявляється взаємозв'язок і взаємовплив соціокультурного макросередовища і мікросередовища, особистості, ефективність освітньо-виховної системи суспільства тощо.

Список використаної літератури

1. Бакрадзе А.Т. Ідеал людяності і цінності людського життя // Філософська думка. 1989. № 2. С.17-23.
2. Блюмкін В.А. Світ моральних цінностей. М., 2001. 198 с.
3. Малахов В.А. Цінність як категорія культури // Філософська думка. 2002. № 5. С.76-85.
4. Глобальні проблеми та загальнолюдські цінності. М. 1990. 67 с.

5. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 255 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: На сьогоднішній час тема «Філософські основи бізнесу» є дуже актуальна, перш за все, потребою визначення сутності та соціально-практичного функціоналу бізнесу, адже «філософія бізнесу досліджує фундаментальні принципи, які лежать в основі створення та функціонування бізнесу, його природу і сенс, роль та цінність в суспільстві». Крім того, філософія бізнесу також традиційно позиціонується як така, що відіграє ключову роль для розвитку та усвідомлення соціально значимої місії приватних компаній.

Мета дослідження: аналіз філософської основи бізнесу, початок виникнення бізнесу, основа бізнесу з точки зору філософів, поняття бізнес, підприємництво, філософія бізнесу.

Об'єкт дослідження: бізнес, як одна з головних сфер філософських роздумів.

Предмет дослідження: значення філософських ідей для бізнесу.

Завдання дослідження: проаналізувати роль філософії у розвитку бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Будь-який бізнес має власну філософію. Що таке філософія бізнесу? Це думка, яка створюється в головах Ваших клієнтів обумовлюючи всю інформацію, котру людина сприймає про Вашу компанію. Це слова і фрази, які ви говорите клієнтам. Внутрішня і зовнішня філософія компанії. Філософія внутрішньої частини вашої компанії, відношення до співробітників, яким чином будується система з середини. Зовнішня філософія компанії – це закономірне відношення компанії і її співробітників до клієнта; це слогани компанії за всі віки і часи; це сприйняття власником свого бізнесу і ставлення до нього; це ідентифікатор компанії серед інших подібних представників в цій же ніші, одна з тих речей, яка змушує йти саме до вас. Філософії компанії може продовжити термін життя компанії, тому що це те що залишається в пам'яті людей на довго [1]. Таким чином, з'ясовано основні риси підприємництва та бізнесу, визначена їх економічна природа, що дає можливість стверджувати, що основна відмінність між бізнесом та підприємництвом полягає в тому, що бізнес є організованою структурою, яка працює в стабільному сегменті ринку, використовуючи відомі стратегії, знання, ресурси виробництва та може делегувати повноваження іншим особам, але, в той же час, контролювати діяльність бізнесу. Підприємництво покликане здійснювати принципово нову діяльність, засновану на нових ідеях і рішеннях, які ще не відомі на ринку, та повністю контролювати всю справу, брати в прийнятті усіх рішень безпосередню участь. Підприємництво є першим етапом становлення та розвитку бізнесу. Бізнес – самостійна ініціативна економічна діяльність, що здійснюється за рахунок власних та залучених ресурсів, має ризиковий характер і належний рівень відповідальності та ставить за мету отримання прибутку та розвиток власної справи шляхом задоволення потреб суспільства в умовах ринку. Підприємництво – інноваційний вид бізнесу, що здійснюється з високим ступенем ризику, шляхом реалізації власних ідей та рішень особою у відповідних умовах з метою отримання прибутку та розвитку суспільства на основі інновацій. Бізнес, організований людиною в ринкових умовах, не може бути закритою структурою, а його функціонування багато в чому залежить від середовища, в якому він діє. Сучасний етап розвитку бізнес-середовища, що виник внаслідок всебічного реформування усіх сфер суспільного життя та пошуком держави свого вектору розвитку та ніші в глобальному світі, зумовлює нові тенденції та докорінні зміни в системі управління організацією. Питання узагальнення та пошуку необхідних та істинних шляхів регулювання організацій сучасного типу займається філософія управління [2]. У нашому постійному прагненні повністю самостійного відповідального управління ми збираємося перейти на нову операційну систему компанії. Основна філософія бізнесу є фундаментом для нашої практики внеску у розвиток суспільства або нашої рішучості «присвятити себе прогресу та розвитку суспільства та добробуту людей за допомогою нашої ділової активності, тим самим підвищуючи якість життя у всьому світі», як це проголошено в Основній меті управління. Зараз, уперше приблизно за 60 років, ми суттєво оновили Базову філософію бізнесу, взявши до уваги зміни у соціальних умовах та бізнес-середовищі. Якщо розглядати підприємство як громадський суб'єкт суспільства, можна зробити висновок, що управлінські ресурси, необхідні цьому підприємству, включаючи персонал, капітал, землю і матеріали, були довірені йому суспільством. Підприємство має робити внесок у розвиток суспільства, займаючись діяльністю, що дозволяє найкращим чином використовувати ресурси, довірені йому суспільством, і цим створювати додаткову вартість. [3, с. 1] Місце та роль людини в управлінській структурі відповідає баченню майбутніх цілей організації, адже в умовах невизначеності часто розмивається і потребує коригування відповідно до поточних завдань розвитку, адже чіткий план дій в довгостроковій перспективі в динамічному середовищі зводиться лише до філософської ідеалізованої картини майбутнього бізнесу. Саме бачення майбутнього лежить в основі управління бізнесом. Філософія управління бізнесом визначається як сфера інтелектуальної діяльності людини, спрямована на формування комплексного погляду на організоване функціонування бізнесу та має на меті збереження його якісного стану, підтримку динамічної взаємодії із середовищем та стабільний розвиток [4].

Висновок: Отже, в умовах розвитку ринку саме філософії належить місце головного елемента системи управління, який визначає ступінь розвитку та ефективність діяльності бізнесу. Філософія також є джерелом мотивації та формування спільних ідеалів в працівників, які не суперечать ідеалам та принципам розвитку фірми.

Список використаних джерел

1. Плохій К. «Зовнішня філософія бізнесу. Від народження і до закриття» URL:<http://pressassociation.org.ua/ua/zovnishnya-filosofiya-biznesu/>
2. Філософія бізнесу URL:https://pidru4niki.com/87615/finansi/filosofiya_biznesu
3. Юкі Кусумі «Основна філософія бізнесу Panasonic Group» 19 с.
4. Філософія бізнесу URL:<https://ppt-online.org/184139>

РЕЛІГІЯ ТА ГРОШІ

Актуальність дослідження: у сучасному світі існує багато об'єктів фінансово-економічної сфери, світовий ринок організації та підприємства світового рівня. Для того, аби бути обізнаним у всі питаннях потрібно цікавитися економікою, її первинним елементом – грошима. Також у світі сьогодні виділяють велику кількість релігій, котрі й далі поширюються на людську спільноту. Для того, аби розуміти суть основних релігійних догм цього розділу філософії, потрібно звернути особливу увагу на релігію.

Мета дослідження: осмислити суспільні процеси, в яких особливе місце займають релігія та гроші.

Об'єкт дослідження: система світових релігійних концепцій, суть різних віросповідань на поведінку та світогляд людини та групи людей, а також місце товару, ринку, організацій, підприємств у житті кожної людини.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних і практичних проблем у формуванні та становленні окремої особи, проблема сприйняття людиною проблем грошей та релігії на власний розсуд та оцінка нею загальних, власних та суспільних проблем.

Завдання дослідження: проаналізувати проблему багатства у християнській релігії; дослідити підвищення ролі грошей у сучасному суспільстві; обґрунтувати функціонування релігії в житті людини та вплив грошей на в поведінку.

Виклад основного матеріалу. Гроші - це багатофункціональна економічна форма, за допомогою якої здійснюється облік вартості, обмін, платежі накопичення вартості. Гроші є одним із найбільших важливих розділів економічної науки. Вони є набагато більшим, ніж простий інструмент, що сприяє розвитку економіки. Добре діюча грошова система сприяє як повному використанню потужностей, так і повній зайнятості. Та навпаки, погано функціонуюча грошова система може стати головною причиною різних коливань рівня виробництва, зайнятості та цін в економіці [1]. Напевне, поняття «гроші» і «релігія» у своєму житті зустрічав кожен. Щодня люди задіяні у товарно-грошовому обігу, щось купують, продають, навіть не замислюючись в особливій значимості грошей. А й справді, навіщо думати про те, що давно стало буденним, закономірним? Якщо виникнення і використання монети в економічному житті держави можна пов'язати із винаходом людства, науково-технічним прогресом, пам'яткою культури, то говорити це саме про паперову гривню вкрай важко. Чи цінуємо ми справжню вартість грошей? Чи вважаємо себе гідними жити у достатку, добробуті, завжди при грошах? Та чи виконуємо ми Божі заповіді, виконання яких могло б нам дати все потрібне та розв'язати наші проблеми? [1]. На ці всі запитання правильну відповідь дасть релігія. Віра в Бога, надія у світле майбутнє та любов до ближніх здатні творити чудеса та отримати не лише матеріальну, а й моральну, духовну насолоду. Адже, два особливих елементи у суспільстві як гроші та релігія є, в деякому сенсі, земним та небесним. Релігія (від лат. religio – зв'язок) – особлива система світогляду та світосприйняття конкретної людини або групи людей, набір культурних, духовних та моральних цінностей, що обумовлюють поведінку людини. У широкому сенсі, як суспільний інститут, релігія – це сукупність вірувань і віровчень, наявних у суспільстві. Вона включає до свого складу сукупність звичаїв, обрядів, правил життя і поведінки людей і т. д. [2]. З чим пов'язане стрімке зростання важливості грошей для людського суспільства? Можливо, це всього лише закономірний процес історичного розвитку, і можна не почувати себе таким меркантильним, а все списати на нюанси соціального устрою суспільства? Закон прискорення історії говорить, що на кожен наступний етап розвитку йде менше часу, ніж на попередній. На думку деяких вчених, новітня історія складає всього одну тисячну частину всесвітньої історії, але це самий насичений соціальними, культурними, економічними й політичними подіями період. Різно скоротився інтервал часу між помітними змінами в соціумі. Потік інформації подвоюється кожні 20 місяців. Важливу роль у цьому відіграє гігантський стрибок, що відбувся в розвитку засобів комунікацій за останні роки. Можливість здійснення фінансових угод, не виходячи з дому, через Інтернет, прискорила процеси сучасного ділового життя в рази. На підтримку такої швидкості, знову ж, потрібні кошти. Хочеш бути в потоці, плати за транспорт. Але причому тут особиста успішність або її відсутність? Багатьма психологічними дослідженнями доведено, що реакція людини на фінансові фактори впливає на її життя. Одна лише думка про гроші переводить мозок у стан, в якому людина стає егоїстичною. Чим більше людина цінує фінансовий успіх, тим менше значення для неї мають проблеми суспільства в цілому [1]. Релігія виконує регулятивну функцію. Як будь-яка інша сфера духовної культури, вона створює певну систему норм і цінностей, але специфіка яких полягає насамперед у збереженні й закріпленні віри у надприродне. Цьому завданню підпорядковані не тільки культові дії, а й сімейно-побутові стосунки, система традицій і звичок. Підкреслимо, що релігія асимілювала багато елементів загальнолюдської моралі. А оскільки Бог, за висловом Ф. Енгельса, є відображенням абстрактної людини, то і релігійна мораль багато в чому має не якийсь надприродний, а людський, суспільний характер [3]. Сьогодні в нашому житті різні банкноти і монети вирішують багато питань, як побутового, так і морального характеру. Близьк багатства затьмарює розум людини. Ми часто забуваємо, що таке мораль, любов і дружба, втрачаємо себе як особистість. Із кожним днем ми прагнемо заробити все більше і більше грошей. Комусь вони дійсно необхідні: чи то для навчання, лікування, або для того, щоб прожити цей день. Але за гроші не купити щастя і здоров'я, за гроші не купити любові і поваги. А хіба є щось важливіше в житті за віру і благополуччя? Гроші повинні служити людині, а не

навпаки. Не варто все життя ганятися за примарним щастям, яке ми вбачаємо в матеріальному благополуччі. Варто задуматись над тим, що саме робить нас щасливим, хто дарує нам радість і спокій [4].

Висновок: розуміючи важливість даної проблеми – гроші та релігія – ми можемо з упевненістю сказати, що релігія має перевагу. Деякі люди вважають гроші великою ціною, але забувають, що вони не можуть купити віру. Релігія, натомість, має феноменальну й істинно святу силу, створюючи в душі доброту, милосердя, віру, надію та любов, що може підкупити навіть атеїста.

Список використаних джерел

1. Братусь В. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21992/1/591-595.pdf>
2. Релігія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Релігія та її значення в суспільстві. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/relig/21066/>
4. Гроші в житті людини. URL: <https://ij.ogo.ua/suzh/groshi-v-zhitti-lyudini/>

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження: гроші – особливий товар, який виконує функції мірила вартості та засобу обігу. Проблеми влади грошей, бездуховності людини, засліпленої прагненням до наживи, є дуже важливими. Тема грошей актуальна, адже вони є основою грошових відносин у суспільстві.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз значення грошей для людини в ХХІ столітті.

Об'єкт дослідження: гроші в житті людини в ХХІ столітті.

Предмет дослідження: грошові відносини, позитивних та негативний вплив грошей та їх кількості на людину.

Завдання дослідження: проаналізувати роль грошей у житті людей, їх вплив на формування мислення.

Виклад основного матеріалу. Часто люди кажуть, що для відчуття повного щастя їм бракує грошей. Адже за більших достатків вони могли б повністю задовільнити свої потреби. Та дехто заперечує: «Але ж гроші не роблять щасливим». Звичайно, ні. Це й не є завданням грошей. Їхня місія – давати нам безпеку. Свободу. Вони гарантують нам можливість такого життя, яке відповідає нашим бажанням. І ось в чому правда: з грошима легше бути щасливими [1, с. 2-3]. Однак чимало людей часто перекладає відповідальність за те, що вони не живуть так, як їм хочеться [2, с. 8]. Однак, значення грошей не обмежується лише матеріальними аспектами. Вони можуть впливати на ментальне благополуччя та емоційний стан людини. Наприклад, недостатність грошей може призводити до стресу, тривоги та незадоволення життям. З іншого боку, надмірна увага до грошей може спричинити занепад моральних та етичних цінностей [3, с.1154-1156]. Гроші всюди, вони впливають на нас усіх і бентежать більшість із нас. Кожен із нас сприймає гроші індивідуально, дещо не так, як інші [4, с. 17]. Позитивний вплив грошей на людину в ХХІ столітті включає: задоволення основних потреб - гроші допомагають людям забезпечити собі харчування, житло, одяг та інші основні потреби, збереження та інвестиції - дозволяють накопичувати заощадження та інвестувати їх для майбутнього, доступ до освіти та покращення життя - можуть забезпечити можливість отримання освіти та розвиток навичок, сприяння благодійності та допомозі іншим - дозволяють людям пожертвувати на благодійність та допомагати тим, хто потребує. Негативний вплив грошей може включати такі фактори: занадто великий фокус на доходах може призвести до матеріалізму і забуття про більш важливі аспекти життя, потреба у грошах і їх відсутність можуть викликати стрес, велика нерівність в розподілі багатства може призвести до соціальних конфліктів та нерівності в доступі до можливостей, гроші можуть стати джерелом корупції та незаконних дій, які шкодять суспільству. Але говорячи про негативний вплив грошей на людину, варто згадати слова казахського афериста Бауржана Тойшибекова: «Зло не в грошах, а в готовності людини здійснити заради них будь-яке зло». Гроші самі по собі не мають моральних характеристик; вони лише засіб обміну та вимірювання вартості. Зло або добро, пов'язані з використанням грошей, залежать від моральних цінностей та рішень людини. Гроші можуть бути використані для добрих цілей, таких як благодійність та допомога іншим, але також можуть бути мотивом для негативних дій, які завдають шкоди суспільству. Зрештою ключовими є готовність та вибір людини використовувати гроші для добра чи зла, і це питання моральної відповідальності.

Висновок. У нестабільних соціальних умовах у грошовій культурі формується морально амбівалентне ставлення до грошей. Особливого значення для людини набуває обдумане ставлення до фінансів і ефективне вирішення грошових питань. Етичні конфлікти відзначаються суперечностями, зокрема різницею між уявленнями суспільства про гроші та особистою цінністю грошей, а також між значенням грошей та можливістю їх досягнення.

Список використаної літератури

1. Бодо Шефер «Шлях до фінансової свободи». К: ТОВ «Видавництво Старого Лева», Львів, 2018. 344 с.
2. Бодо Шефер «Шлях до фінансової свободи». К: ТОВ «Видавництво Старого Лева», Львів, 2018. 344 с.
3. К. Д. Вохс, Н. Л. Мід, М. Р. Гуд «Психологічні наслідки грошей». К: ТОВ «Science», США, 2006. 5802 с.
4. Морган Гаусел «Психологія грошей. Нетлінні уроки багатства, жадібності й щастя». К: ТОВ «Yakaboo Publishing», Київ, 2021. 288 с.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження. Національна ідентичність українства – складне, багатогранне і транзитне явище, основи якого сформовані усіма поколіннями українців і мають тисячолітню історію, активно впливають на всі сфери життя суспільства. Проблема становлення єдиної національної ідентичності громадян України є однією з визначальних для українського суспільства та для подальшого формування його як повноцінної нації. В національній ідентичності найповніше простежуються взаємини і взаємовпливи людини, суспільства, культури і цивілізації, їх взаємодія із зовнішнім світом. Україна – частина європейського світу. Серйозну загрозу національній ідентичності України становить розв'язана путінською Росією окупаційна війна, культурно-інформаційна агресія, потужна антиукраїнська пропаганда, якій нерідко підспівують і доморошені агенти впливу, носії синдрому комунізації, вдаючись до насаджування ідеології російського неоімперіалізму [1]. Все це має за мету заперечити національно-культурну і цивілізаційну ідентичність українців, принизити їх гідність, сформувати іронічне, а то й образливе ставлення до українства, зберегти синдром постколоніальної і посткомуністичної свідомості частини населення України. Теоретичні та практичні дослідження безпосередньо стосуються проблем зменшення потенціалу сепаратизму, залучення до державотворчого процесу представників усіх етнічних груп, зміцнення можливостей держави у справі протистояння зовнішньому тиску [2].

Мета дослідження: полягає в тому, щоб, відштовхуючись від загальної теорії ідентичностей дослідити проблеми формування сучасної української нації, обґрунтувати шляхи досягнення цілісності України, консолідації суспільства і світового українства на основі цивілізаційних цінностей, зберегти самобутність національної ідентичності суспільства загалом, а також самобутність окремих спільнот.

Об'єктом дослідження є українська нація.

Предмет дослідження – проблематика формування національної ідентичності.

Завдання дослідження: розглянути основні прояви формування нації; проаналізувати вплив глобалізації на формування нації.

Виклад основного матеріалу. Нація – це велика, стала група людей, об'єднаних спільним походженням та історією, мовою, культурою, самосвідомістю та певними інтересами. Національна ідентичність утворюється і обумовлюється низкою компонентів, а саме – територіальним, етнічним, культурним, релігійним, політичним, правовим, економічним. Усі компоненти є взаємопов'язаними та взаємозалежними, хоча кожна історична доба виявляє домінуючу роль певного компонента або комбінації компонентів, які залежать не тільки від певних історичних обставин, але й від способу утворення нації. Характерною рисою формування національної ідентичності громадян сучасної України є істотна відмінність у проходженні цих процесів в окремих регіонах, серед різних етнічних, мовних, конфесійних груп тощо. Дослідження з таких ключових аспектів, як мовно-культурний, релігійноконфесійний, регіональний, державнополітичний, геополітичний дозволяють виявити найвиразніші розбіжності в ідентичностях громадян, специфіку в єдиній українській національній ідентичності [3]. Таку ситуацію ускладнюють: – розриви у загальнодержавному комунікативному просторі внаслідок суперечностей у мовній, ідеологічній сферах; – брак історичних знань або їх викривлене тлумачення і, як наслідок цього, слабкість ідеологічної основи для формування національної ідентичності; – деформації національної і громадянської свідомості, соціальної структури суспільства. Важливою умовою формування нації є зростання національної самосвідомості: свідомого згуртування та об'єднання дій її різних представників не тільки на ґрунті 59 усвідомлених ними спільних рис або спільного минулого, але й на ґрунті розуміння ними головних національних інтересів і вироблених спільних цілей (визвольної національної боротьби, національного відродження, розбудови національної державності тощо), досягнення яких сприяло б розквіту й зміцненню цієї нації [4].

Висновки. Таким чином, визрівання єдиної національної ідентичності при збереженні й розвитку етнічних, культурних тощо ідентичностей усіх спільнот, спроможне значно сприяти зміцненню державної єдності країни, суспільства, істотно посилити державу. Це, у свою чергу, дозволить посилити сприйняття української держави як «своєї» серед представників різних етнічних груп; зменшити або нівелювати можливість виникнення сепаратистських тенденцій серед етнічних груп компактного розселення в Україні; задіяти повною мірою потенціал усіх громадян України. Досягнення таких цілей повністю відповідає інтересам України.

Список використаних джерел

1. СМераніна О. Портрет Нанії. Кі Сакі ми? URL: <http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Portret-nacii>
2. Кривдик О. Українська Нанія? URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2007/02/16/3209980/>
3. Саван С. Сучасний стан української нації Та держави України URL: <https://pravyysektor.info/prosvitnyctvo/orientyry/suchasnyy-stand-ukrayinskoyi-naciyi-ta-derzhavy-ukrayina>
4. Орел І. До питання Формування української нації. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/16/5124061/>

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження: проблема формування єдиної національної ідентичності громадян України є одним із вирішальних факторів для українського суспільства та його подальшого становлення як офіційної країни. Політичний контекст номеру вимагає вироблення відповідної політики в умовах кризових явищ української національної ідентичності. Теоретичні та практичні дослідження безпосередньо стосувалися питання мінімізації можливості сецесії, залучення представників етнічних груп до процесу державного будівництва та посилення спроможності протистояти зовнішньому тиску за межами держави.

Мета дослідження: вивчення основних процесів формування українського народу, збереження національної самосвідомості, збереження цілісності держави та єдності суспільства, збереження національної самосвідомості суспільства в цілому, як а також ідентичності окремих спільнот.

Об'єкт дослідження: українська нація.

Предмет дослідження: питання формування національної ідеї.

Завдання дослідження: розглянути основні прояви процесу націотворення.

Виклад основного матеріалу. Важливою умовою формування нації є розвиток національної свідомості: свідомо згуртованість і єдність у діях різних представників цієї нації, заснована не лише на основі їхніх сприйнятих спільних характеристик чи спільного минулого, але також на основі їхнього розуміння першочергових інтересів нації та спільних цілей, що склалися (боротьба за національне визволення), нація, національне відродження, розвиток національної держави тощо), досягнення цих цілей сприятиме розвитку і зміцненню цієї країни етнічної приналежності (2, с.54). Формування етносів відбувається легко чи важко залежно від положення етнічної спільноти в державі. Поступово формувалася бездержавний український народ. В українському регіоні, що входив до складу Російської імперії, її цінності не розвивалися і навіть не визнавалися, тож їм доводилося утверджуватися в постійній боротьбі з іншою мовою та культурою, представленою імперською владою. Оскільки свого часу в Україні відбулася протиприродна і примусова деформація національної ідентичності, то перспективи відновлення і розвитку самосвідомості народу залежать від повної участі в цьому процесі політичних і суспільних організацій [1, с.110]. Звернути особливу увагу на необхідність формування української національної ідентичності, виходячи з потреби забезпечення українських національних інтересів: зміцнення державних інституцій та національної єдності, забезпечення миру між народами, соціальна інтеграція репрезентації національних спільнот, розвиток самобутнього національного ідентичності в контексті єдиної ідентичності всієї України, усунення загроз сепаратизму. З іншого боку, на початку ХХІ століття серед мас людей з об'єктивною українською ідентичністю вітчизняні та зарубіжні дослідження свідчать про відсутність почуття національної спільноти, мови, культури, переконань і політики. Тому необхідно серйозно задуматися над роллю наслідків брутального та свідомого втручання зовнішніх політичних центрів у національно-культурну та соціальну сфери українського суспільства. Водночас, навіть коли Україна стала державою, внутрішня солідарність суспільства і нації залишалася слабкою [3, с.96-97]. Порушення еволюційного шляху становлення української національної ідентичності становить серйозну проблему для України. Два масштабні процеси: з одного боку, стирання та руйнування національної історичної ідентичності, з іншого боку, пошук і відродження власної ідентичності були і є тими полюсами, на яких має існувати держава і суспільство України. Протягом життя багатьох поколінь. Можна стверджувати, що баланс між цими полюсами, який, власне, є змістом національної боротьби за виживання, актуальний і сьогодні. Національна ідентичність здатна об'єднати всі елементи етнічної структури українського суспільства, його етнічні, культурні, релігійні, духовні вияви. Отже, ці спільноти є основою для формування національної ідентичності, національна ідентичність «будується на національній культурній ідентичності груп людей, які складають національну державу» [7, с.51].

Висновок. Українська національна ідентичність проходить складний і суперечливий процес формування. Сьогодні його ознаками є суперечності суспільної свідомості, відсутність консенсусу щодо основних цінностей, викривлення національної психології, мови та культури.

Список використаної літератури

1. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз). К., Вища школа, 1998. 189 с.
2. Колодій А. Радянська ідентичність та її носії в незалежній Україні//www. politics, Iviv. ua/nations/soviet Белецкий М. И., Толпыго А. К. Национально-культурные и идеологические ориентации населения Украины. По данным социологических опросов //Социс. 1998. №4. 278 с.
3. Колодій А. Етно-національні ідентичності і легітимність влади в Україні URL: www. politics, Iviv. ua/nations/legitimacy.
4. Обушний М. 1. Етнонаціональна ідентичність в контексті формування української нації. Автореферат на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук / НАН
5. Ситник П. К., Дербак А. П. Духовні засади та механізми формування національної самосвідомості URL: www. niurr. gov. ua/ukr/publishing/panorama/
6. Феномен нації, основи життєдіяльності / За ред. Б. Попова. К.: Тов-во «Знання», 1998. С. 169-170.
7. Stebelsky 1. National Identity of Ukraine // Geography and National Identity / Edited by Hooson D. Oxford: Blackwell Publisher, 1994. P. 233

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження обумовлена значенням релігії як для держави, так і для суспільства. Християнство стояло у витоків української державності і починаючи з 988 року по сьогодні було основною релігією, тому його вплив важко переоцінити. Священники століттями були чи не єдиними грамотними людьми на території України. Саме завдяки християнству українська культура не тільки змогла зберегтись у несприятливих умовах, а й примножилась. І хоча зараз релігія не відіграє такої великої ролі, як колись, але вона все ще залишається одним зі стовпів, на яких тримається наша держава, а також основою для розвитку духовного життя громадян.

Мета дослідження: вивчення впливу релігії, як основної складової духовного життя кожного українця, на суспільство та її ролі в процесі розбудови держави.

Об'єкт дослідження: релігія та українська держава.

Предмет дослідження: взаємодія українське християнство та його вплив на суспільство та державу.

Завдання дослідження: аналіз релігії, та її вплив на духовне життя, а також її роль у формуванні і розвитку держави.

Виклад основного матеріалу. Дослідження доречно розпочати саме з Древньої Русі. Хоч князь Володимир і охрестив Русь у 988 році, але у «Повісті временних літ» зазначено, що «... перший благовіст Христової віри приніс на землі України апостол Андрій під час однієї з своїх місійних подорожей в середині першого століття»[1]. Він благословив пагорби, на яких стоїть Київ, та поставив хрест на місці, де пізніше збудують Андріївський собор. В подальшому з'явилися групи християн, але вони не могли закріпитись через сильний вплив язичництва. Тому християнство змогло закріпитись тільки в 988 році після хрещення Русі [1]. Остаточно ж воно утвердилось після початку правління Ярослава Мудрого. Завдяки монотеїстичності християнства він зміг об'єднати всі землі Руські, нав'язавши відчуття єдності і патріотизму на своїх землях. Після переговорів з Візантією він зміг встановити Київську митрополію, чим помітно покращив дипломатичні стосунки не тільки з візантіянами, а й державами Європи, отримуючи більший контроль над церквою. Сукупність цих факторів дозволила Ярославу мудрому проводити блискучу зовнішню політику, отримавши визнання і союзників майже з усієї Європи, перетворивши Русь на потужну державу. В той же час він заснував бібліотеку та школу при Софійському соборі. Церква слугувала консолідаційним чинником для тогочасного суспільства, а християнська мораль стала основою духовного розвитку людей [2, с. 56]. На цьому прикладі можна побачити, що релігія відігравала основну роль на Русі, слугуючи не тільки об'єднуючим інструментом, а й моральним компасом для простого народу. В XXI ж столітті церква втратила панівну позицію, хоч все ще має глибокий вплив на нашу культуру та менталітет, бо відмінність слов'янських народів від інших європейських саме в їх релігійності, так як церква досить довго відігравала панівну роль в їх житті і глибоко інтегрувавшись в культуру тісно переплелась з нею. Тому вона розглядатиметься не як надприродне, а як соціальне явище, яке зачіпає більшість суб'єктів. Окрім цього у сучасному суспільстві церква набула всіх ознак соціального інституту, тому тепер слугує для задоволення морально-етичних потреб індивідів. Ось чому можна розглядати церковні та релігійні школи з поглибленим вивченням саме конкретної релігії, як його частину, яка напряму впливає на духовний розвиток певних суб'єктів, розвиваючи в них правильні чесноти та звички. Також вони допомагають створювати соціальні зв'язки не тільки між її учнями, а й між громадянами, а також об'єднує їх на основі спільної ідеї [3, с. 5]. За допомогою цих процесів в державі формується цілий прошарок згуртованого населення з повністю сформованою духовною складовою. Завдяки релігійній моралі окрім того, що вони матимуть свої принципи, які розповсюджуються на оточуючих, вони будуть об'єднаними, як ніколи. Завдяки цьому прошарку духовно розвинутого населення держава не тільки матиме сильний зв'язок з церквою, а й міцний суспільний фундамент, який буде основою для подальшої політики [4, с. 20]. В Україні такий шар населення теж є, але до отримання Томосу він був під контролем РПЦ, звідки і спонсорувався. І чому його отримання і формування своєї власної автокефалії було таким важливим актом? Мало того, що церква офіційно стала одною з частин національної ідеї, та перестала бути під контролем ззовні, так це слугувало сигналом вже для суспільства. Сигналом про об'єднання і спільне вирішення проблеми та культивування власної віри. Тепер же церква слугує моральною та духовною опорою для більшості громадян, так як вони розглядають ту чи іншу ситуацію через призму саме християнських чеснот.

Висновок. Основною складовою духовного розвитку українця я вбачаю саме релігію, так як вона окрім навчання церковній моралі, об'єднує людей спільною ідеєю. Завдяки християнському врівненню громадяни мають сформовану поведінку та набір якостей, що підуть на користь не тільки йому та іншим людям, а й державі. З часів Русі релігія і церква відігравали одну з ключових ролей в державотворчих процесах. Церковні вчення впливали на державну політику в багатьох питаннях, зазвичай позитивно. Також церква культивувала національну культуру і ідею, об'єднуючи навколо себе народ. Отже релігія зіграла ключову роль у розвитку не тільки духовної складової в людині, а й у політиці держави.

Список використаної літератури

1. Християнство в Київській Русі та його особливості. Реферат. Освіта. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/relig/20684/>

2. Історія християнської церкви на Україні (релігієзнавчий довідковий нарис). К., 1992. 104 с.
3. Євдокимова Т. В. Взаємовідносини політики і релігії в соціокультурному просторі (соціально-філософський аналіз): автореф. дис. ... канд. філос. наук. Київ, 2002. 21 с.
4. Ярчук В. Роль науки, релігії та суспільства у формуванні моральної особистості // Наука. Релігія. Суспільство. №4, 2005. С.20-30.

ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

Актуальність дослідження: тема пошуку сенсу життя завжди залишається актуальною і важливою для кожної індивідуальності. Хоча її можна тимчасово відкинути на другий план у змішаному вирі власних справ, турбот та розваг, та заглибитися у повсякденні або приватні пристрасті, у певний момент вона надходить до нас, подібно до дратівливого пікніку в справжній душі.

Мета дослідження: пошук розуміння сенсу життя для індивіда.

Об'єкт дослідження: сенс життя як філософська проблема, а предметом – людина в контексті суспільних відносин.

Завдання дослідження: аналіз різних підходів та концепцій до розуміння сенсу життя, а також розгляд питання про сенс життя як ключової проблеми світогляду.

Виклад основного матеріалу. Сенс життя – це одна з вічних проблем філософії, теології та художньої літератури. Ця проблема переважно розглядається через призму того, в чому полягає найвищий сенс життя людини. Важливо розуміти, що сенс кожного життя унікальний і неповторний, так само, як і саме життя. Людина завжди має свободу вибору сенсу та його реалізації, але це супроводжується відповідальністю [1]. У пошуку свого покликання та сенсу, людину допомагає самопізнання і відчуття відповідальності за вибір і реалізацію своєї життєвої мети. Важливо знайти гармонію між загальними життєвими цінностями та конкретними життєвими обставинами. Хоча далеко не завжди і не у всіх періодах життя люди приділяють увагу пошуку сенсу, уявлення про нього формуються на основі особистих досвідів та соціального контексту. Смысл життя визначається багатьма чинниками, включаючи цілі, стиль життя, світосприйняття та конкретну історичну ситуацію [2]. У вигідних умовах, людина може бачити сенс свого життя в досягненні щастя та благополуччя, в той час як у ворожому середовищі відсутність сенсу може стати невитриманим грузом. В історичних епохах, коли життя відбувалося за стандартними сценаріями, обов'язками і традиціями, багато людей можуть не задавати собі питань про сенс. Водночас, кожна індивідуальність зобов'язана персонально відшукати свій сенс життя, враховуючи свій досвід та контекст. Реалізація сенсу – це відповідальний вибір, який відбувається в межах наданих можливостей. Кожна людина повинна пройти власний шлях, долати перешкоди та надавати своєму життю сенс до останнього подиху [3]. Аналіз філософських шкіл та напрямків допомагає виділити різні підходи до розуміння сенсу життя в історії філософії. Ці підходи включають в себе відсутність абсолютного сенсу, визнання сенсу в самому житті, зосередження на земному щасті та спрямованість на релігійне розуміння світу. Кожна людина може знайти власну відповідь на питання про сенс життя, і ця відповідь може бути динамічною і змінюватися з часом. Головне, щоб кожен індивід зрозумів, що власний сенс життя залежить від його власних переконань, цінностей та вибору. Він може реалізувати цей сенс у своєму житті, роблячи свідомі вибори та відчуваючи відповідальність за них. Життя має сенс, коли ви робите його максимально насиченим, розвиваючись як індивід, вносячи свій внесок у суспільство та прагнучи до особистого зростання до останнього подиху [4].

Висновок: кожна людина має можливість поставити перед собою питання про сенс життя і визначити його самостійно. Пошук сенсу є важливим процесом, який допомагає нам розвиватися як особистість, розкривати свій потенціал і робити своє життя більш насиченим та задовільним. Незалежно від того, як ви розумієте свій сенс життя, головне - поставити собі це питання і розпочати власний пошук. Сенс життя не обов'язково повинен бути складним або недосяжним, він може бути знайдений в дрібних радощах і великих досягненнях, у відносинах з близькими і у своєму внеску в суспільство. Отже, продовжуйте свій особистий шлях у пошуку сенсу життя та реалізації його у своєму житті, використовуючи можливість самореалізації і самовираження. Ви маєте можливість створити власну унікальну історію життя, яка відповідає вашим цілям та цінностям.

Список використаних джерел

1. П. В. Володін Сенс життя людини як філософська проблема URL: https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/visnyk_51_115.pdf
2. Попіль Лілія Філософський аналіз проблеми сенсу життя людини в українському суспільстві епохи середньовіччя URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35145/1/649.pdf>
3. А. В. Калачук, Х. Я. Ковальський «Сенс життя як філософська проблема URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/4831>
4. Проблеми сенсу життя URL: <http://referat-ok.com.ua/work/problema-sensu-zhittja-v-filosofii/>

НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження. Загострення глобальних проблем, посилення процесів глобалізації у всіх сферах людської діяльності. Сьогодні перед людством стоять гострі життєві проблеми, без вирішення яких в глобальних масштабах неможливий подальший соціальний процес. Впровадження у виробництво найновіших досягнень науки та техніки, поява нових технологій призвели до глибоких якісних змін у житті суспільства. Відбувається вдосконалення технологій, щоб задовільнити потреби людства, але в той час забруднюється природне середовище, знищуються ліси, посилюється ерозія ґрунтів, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар навколо землі, погіршується стан здоров'я людей тощо.

Мета дослідження: вивчення сутності глобальних проблем сучасності та шляхів їх вирішення.

Об'єкт дослідження: наука та глобальні проблеми людства. Вивчення їх сутності та основних шляхів вирішення.

Предмет дослідження: сучасні глобальні проблеми людства, необхідно розробляти нові підходи щодо перспектив розвитку та протидії глобальним проблемам людства. Разом з локальним рівнем, проте більш інформативним, є аналіз глобальних особливостей майбутніх тенденцій розвитку людства.

Завдання дослідження: дослідити глобальні проблеми людства.

Виклад основного матеріалу. Глобальні проблеми в цілому являють собою складну систему, вона охоплює саму людину, суспільство і природу в їх багатоманітних взаємозв'язках, що робить їх вивчення неможливим окремими науками, рамки яких занадто вузькі, щоб бачити ту чи іншу проблему - об'єкт їх дослідження - в контексті інших глобальних проблем. А тому, незалежно від того, які конкретні задачі вирішує та чи інша наука у вирішенні глобальних проблем сучасності. Без такого широкого цілісного погляду на проблеми, що стоять перед людством, в якому були б відображені також всі наступні досягнення в різних галузях знання, неможливі ні фундаментальні відкриття, ні розвиток науки взагалі, ні тим більше ефективне розв'язання глобальних суперечностей сучасності. При цьому головна функція філософії в тому, щоб забезпечити світоглядну, методологічну, культурологічну, і етичну основу відповідних рішень. Під глобальними проблемами розуміють ряд найбільш актуальних проблем, пов'язаних із явищами і процесами, які зачіпають життєві інтереси всього людства, та вимагають для свого вирішення колективних зусиль всього світового співтовариства, а при несвоєчасному вирішенні загрожують його існуванню. [1] Глобальні проблеми охоплюють всю земну кулю, причому не лише ту її частину, де проживають люди, але й іншу її поверхню, надра, атмосферу і навіть космічний простір, що потрапляють в сферу діяльності людини. Глобальними називають проблеми, які стосуються всього світу, призводять до значних, нерідко незворотних соціально-економічних і біологічних втрат на планеті, створюють загрозу існуванню людства і потребують для свого розв'язання координованої співпраці всіх країн. Серед сучасних глобальних проблем розрізняють кілька груп: політичні, етнічні, демографічні, економічні, соціальні, продовольчі, екологічні. Серед них, своєю чергою, виокремлюють вузьчі аспекти, що впливають на окремі сторони життя людства. Наприклад, проблема етнічних воєн, енергетична проблема, проблеми освіти та охорони здоров'я тощо. [2] Загальновідомо, що людина протягом всього свого існування освоювала нові простори землі, росло населення, кількість освоєних земель, населених пунктів і країн. Процес цього «розширення» набрав неможливих швидкостей, людина винищувала все на своїй дорозі. Однак, до кінця минулого століття стало зрозуміло, що основні показники світового розвитку починають підбиратися до бар'єра, подолання якого може стати катастрофічним для світової цивілізації.[3] Глобалістика – міждисциплінарна галузь наукових досліджень, спрямованих на виявлення сутності, тенденцій і причин процесів глобалізації, інших глобальних процесів і проблем, пошук шляхів утвердження позитивних та подолання негативних для людини і біосфери наслідків цих процесів. Іншими словами, це комплексна наукова дисципліна, що вивчає загальні об'єктивні закономірності розвитку людства і моделі керованої світової системи в синтезі, єдності та взаємодії трьох основних сфер: глобальної екології, соціальної та економічної діяльності людини в епоху антропогенно перевантаженої Землі. Термін «глобалістика» також вживається для позначення сукупності наукових, філософських, культурологічних та прикладних досліджень різних аспектів глобалізації і глобальних проблем, включаючи отримані результати таких досліджень та практичну діяльність з їхньої реалізації в економічній, соціальній, політичній сферах. Глобалістика народжена інтеграційними процесами, характерними для сучасної науки і являє собою сферу дослідження та пізнання, де різні наукові дисципліни і філософія взаємодіють один з одним, кожна з позиції свого предмета і методу [4]. Глобальні проблеми людства. Проблеми, що стосуються взаємин усередині людської спільноти: проблема збереження миру і відвернення загрози війни; подолання економічної відсталості бідних країн; демографічна; ліквідація небезпечних хвороб; міжнародний тероризм; міжнародна злочинність. Проблеми, що є результатом взаємин між суспільством і природою: екологічна; сировинна; енергетична; продовольча; освоєння Світового океану; освоєння космосу. Проблема збереження миру й відвернення загрози війни. За минулі 5500 років відбулося 15000 воєн, у яких загинуло понад 4 млрд. людей. Перша світова війна обійшлася людству у 50 млрд. доларів, Друга світова – в 10 разів більше. Щороку на військові цілі витрачається понад 1 трлн. доларів. Особливу небезпеку становить ядерна зброя, яку мають 6 держав: США, Росія, Китай, Велика Британія, Франція, Індія. За даними ЮНЕСКО, в галузях військово-промислового комплексу працюють

50 млн. осіб, до військових розробок залучено 1/5 науковців світу. Систематично в світі виникають десятки «гарячих точок» (Палестина, Пакистан, Судан, Афганістан).[5] Оскільки філософія формує світогляд людини, в якому відбиваються ті цінності, що орієнтують її діяльність, а глобальні проблеми сучасності є наслідком діяльності людей, то логічно виникає потреба у філософському осмисленні їх суті, причин виникнення та загострення і на цій основі формування нового світогляду, нових цінностей, які сприяли б вирішенню цих проблем. Принциповою особливістю глобальних проблем є їх комплексність і тісний зв'язок між собою. Тому вирішення однієї з глобальних проблем передбачає врахування на неї впливу інших проблем. Характерною рисою глобальних проблем є їхній динамізм, тобто можливість збільшення кількості проблем, які відносяться до глобальних, чи навпаки зменшення по мірі їх вирішення [6].

Висновок: Беззупинний прогрес науки і техніки веде нас до думки про небачені трансформаційні можливості в біологічній природі людської істоти так само, як і в природі тваринного та рослинного світу, в природі самої техніки та природі знання. Ці трансформації торкнуться самої сутності індивіда, суспільства, виду. З іншого боку, це призведе до розриву з нашим нинішнім людським станом і порушить нові, незлічені політичні та соціальні проблеми. Проте, не все так страшно. Там де зростає безнадія, зростає також надія. Маємо розуміти, що досконале людство не може з'явитися. Світ зміг утворитися тільки в недосконалому, життя змогло зародитися тільки в руйнівній неминучій смерті. Скільки існуватиме людство, стільки існуватимуть глобальні проблеми і вирішення однієї проблеми, буде породжувати інші, доки невідомі нам кризи. Однією з твояців цих криз буде наука, як і одним із методів їх вирішення.

Список використаних джерел

1. Зернецька О. В. Причини виникнення та шляхи вирішення глобальних проблем URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19138/>
2. Заболотний М.Г. Глобалістика URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Липко А. С. Кисень та глобальні проблеми URL: https://eleartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/30277/2/FVT_2019_Kusen_Science_and_global_problems_127-128.pdf
4. Глобалістика URL: uk.wikipedia.org/wiki/
5. Довгонач Т.Л. Проблеми людства URL: <https://naurok.com.ua/globalni-problemi-lyudstva-u-hhi-stolitti-141305.html>
6. Ісакова О. І. Роль філософії в осмисленні глобальних проблем сучасності URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/>

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Актуальність дослідження. В умовах становлення постіндустріального суспільства головною продуктивною силою стає не просто людина, а накопичений нею людський капітал – тобто її інтелект, знання та здібності до трудової і творчої діяльності. Концепція людського капіталу нині посіла чільне місце як в економічній теорії, так і в практиці господарювання західних країн.

Мета дослідження: аналіз соціально-економічних умов формування та використання людського капіталу.

Об'єкт дослідження: сучасні соціально-економічні основи формування людського капіталу.

Предмет дослідження: формування людського капіталу.

Завдання дослідження: вивчення впливу різних соціально-економічних чинників, таких як освіта, здоров'я, інновації та ринкові умови, на формування та розвиток людського капіталу.

Виклад основного матеріалу. Більшість дослідників до складових людського капіталу відносять: здобуті знання, володіння інформацією; продуктивні здібності, навички; обдарування, таланти; здоров'я; мотивацію працівника; його мобільність. Формування цих якісних характеристик людини здійснюється шляхом інвестицій у людський капітал, що включають витрати на навчання та професійну підготовку, охорону здоров'я, пошук інформації, мобільність [5, с. 72]. Людський капітал – капітал у формі інтелектуальних здібностей і практичних навичок, отриманих у процесі утворення і практичної діяльності людини. Засновники теорії людського капіталу Г. Беккер і Т. Шульц та їх послідовники трактують людський капітал як надбані знання, навички, а інвестиціями в людський капітал називають затрати на здобуття освіти, кваліфікації, виховання тощо [4, с. 29]. Відповідно до концепції людського капіталу освіта розглядається як ключовий фактор зростання соціального благополуччя нації і держави. Теорія людського капіталу, відповідно до якої індивідуальні характеристики людини визнають особливою формою капіталу. Властивості які притаманні людському капіталу: - людський капітал невідчужений і, відповідно, неліквідний. Якщо людина має у своєму розпорядженні невикористані матеріальні ресурси, вона може здати їх в оренду, взяти позику під заставу цих матеріальних цінностей, врешті-решт – утримати до кращих часів, що неможливо по відношенню до інтелектуальних здібностей і знань; - людський капітал не зберігається (за виразом Маршалла). Він існує тільки в теперішній час, і час, протягом якого він не використовувався, упущено назавжди [3, с. 47]. Для людини, що не працює за фахом, вартість освіти є відповідною часткою неявних витрат його нинішньої діяльності; - інтелектуальні ресурси є ресурсами подвійного призначення. Вони використовуються не тільки у виробничій (економічній) діяльності, але і в повсякденному житті, що йде за межами робочого часу. Тому інвестиції у формування інтелектуальних ресурсів, як і людського капіталу взагалі, не відокремлені від витрат на споживання; - інтелектуальні ресурси особи подвійні з погляду їх ринкової вартості [1, с. 146]. Лейф Едвінсон вводить, зокрема, поняття «базова вартість людського капіталу» і «потенційна вартість людського капіталу». Базова вартість людського капіталу розглядається як дисконтована ринкова вартість майбутнього доходу, на яку орієнтується індивід, визначаючи доцільність інвестицій в освіту. Потенційна вартість людського капіталу – це та вартість, на яку орієнтується підприємець, що наймає індивіда, тобто орендуючий його людський, зокрема інтелектуальний, капітал. При формуванні ціни робочої сили на ринку праці вона залежить від прибутковості ресурсу праці і витрат підприємця на його оплату. Для забезпечення розвитку людського капіталу необхідно: забезпечити більш тісний взаємозв'язок між рівнем освіти і кваліфікації працівників та розмірами їхньої заробітної плати; істотно підвищити рівень моральної віддачі від людського капіталу для його власників; забезпечити рівні можливості доступу до якісної освіти для усіх верств населення; значно підвищити якість загальної та професійної освіти; забезпечити необхідні умови для впровадження безперервної освіти впродовж усього трудового життя [2, с. 35]; забезпечити можливості регулярного підвищення кваліфікації на виробництві у оптимальні терміни.

Висновок. Відомості, навички та здоров'я населення є ключовими факторами для досягнення економічного зростання, інновацій та підвищення якості життя. Дослідження та збільшення інвестицій у людський капітал є важливими завданнями для урядів, організацій і суспільства загалом, оскільки це сприяє сталому розвитку і відповідає викликам сучасного глобалізованого світу. Враховуючи динамічний характер сучасних економічних та технологічних змін, постійне оновлення знань та навичок стає важливою передумовою для успіху і конкурентоспроможності націй та індивідів.

Список використаної літератури

1. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. К.: Тов-во «Знання», КОО, 2001. 254 с.
2. Близнюк В.В. Людський капітал як фактор економічного розвитку (еволюція методологічних підходів та сучасність)/Економіка і прогнозування. 2005. №2. С. 32-37
3. Дудкевич Я.М. Формування та використання людського капіталу (соціально-економічний аспект): Авторефер. дис. канд. екон. наук. К., 1997. 47 с.
4. Куценко В.І., Шпагара Т.І. Людський капітал: місце і роль у реалізації економічних реформ // Вісник НАН України. 1997. №1-2. С.27-32.

5. Яковенко Р. В. Проблеми та перспективи розвитку людського капіталу: 3б. Наука. праць / Р.В. Яковенко, Р.О. Козенко // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2010. Вип. 17. С.67-75.

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження: «Гроші» найважливіша категорія економіки. Як об'єкт пізнання вони належать до предметної сфери економічної науки. З економічної точки зору розуміння грошей традиційно пов'язується з соціальною потребою товарообігу: гроші постають як загальний еквівалент (рівноцінність), який використовується під час обміну товарів як форма їх (товарів) вартості.

Мета дослідження: проаналізувати основні аспекти грошей як предмет соціально-філософського дискурсу.

Об'єкт дослідження: гроші у філософсько-соціологічному дискурсі.

Предмет дослідження: роль грошей для суспільства.

Завдання дослідження: проаналізувати феномен грошей як необхідний елемент в структурі соціально-економічного буття; розглянути зміст і смислове наповнення даного феномена; розкрити значення феномена грошей, його констатуючий вплив на буття людини, його світогляд і систему цінностей.

Виклад основного матеріалу. Розуміння грошей як предмету соціально-філософського дискурсу вимагає ретельного дослідження їхньої ролі та впливу на суспільство. Ця тема може бути розглянута з різних ракурсів, і ось більш докладний аналіз. Гроші мають три основні функції: засіб обміну, одиниця вимірювання і засіб зберігання вартості. Як засіб обміну, вони допомагають полегшити торгівлю та спрощують процес обміну товарів і послуг. Як одиниця вимірювання, вони дозволяють порівнювати вартість різних товарів і послуг. Як засіб зберігання вартості, гроші дозволяють людям накопичувати багатство і використовувати його в майбутньому [1]. Відомий філософ Жан-Жак Руссо вважав, що гроші спричиняють розрив між багатими і бідними, і що цей розрив порушує соціальну справедливість. Він вважав, що винагорода за працю має бути рівною для всіх, і гроші несуть в собі потенціал збільшити нерівності в суспільстві [2]. Інші філософи, такі як Карл Маркс, розглядали гроші як інструмент контролю та підпорядкування в руках капіталістичних еліт. Спільно з філософськими поглядами на гроші, важливим аспектом соціально-філософського дискурсу є обговорення соціальної справедливості [3]. Гроші впливають на розподіл ресурсів у суспільстві. Питання про оподаткування, соціальні програми та роль держави у регулюванні економіки є предметом глибоких суперечок та філософських дебатів. Гроші також мають важливий культурний вплив [4]. Зображення на грошах часто відображають історичні події, великих лідерів або важливі символи національної ідентичності. Гроші можуть бути інструментом утвердження культурних цінностей та сприяти утриманню спільної історії та спадщини. Індивідуальна ідентичність також відчутно впливається грошима. Споживчість та соціальний статус можуть бути сильно пов'язані з фінансовими можливостями. Гроші можуть визначати те, як ми сприймаємо себе та інших, і часто вони впливають на наші життєві цілі та цінності [5].

Висновок: гроші стали важливим об'єктом філософського дослідження, що допомагає розуміти їхню роль у сучасному суспільстві. Вони впливають на багато аспектів нашого життя, від соціальної справедливості до культурної ідентичності та індивідуальної самоідентифікації. Філософський дискурс допомагає нам визначити, як використовувати гроші для створення більш справедливого і гармонійного суспільства.

Список використаних джерел

1. Ціх Г.В. Суть та функція грошей URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/60838527.pdf>
2. Антона Марчинського. Філософія і гроші. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/8124/artukul/2350029>
3. Філософія Фінансової цивілізації: людина у світі грошей Матеріали IV Міжнародних філософсько-економічних читань 18–20 травня 2011 року. URL: <http://kk.nau.edu.ua/article/1369>
4. Зоя Скринник. Культурний феномен грошей у світлі комунікативної філософії. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27462/04-Skrzynnyk.pdf?sequence=1>
5. Татум, Б.Д. Складність ідентичності: Хто я. Читання за різноманітність та соціальну справедливість, URL: <https://ukrayinska.libretexts.org/>

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА І ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження: виникає з постійної напруги між інтересами суспільства та індивіда, особливо в умовах глобалізації, де спільні та індивідуальні інтереси зазнають значних змін. Інтереси виступають як основний мотор діяльності людей та суспільства загалом, і їх врегулювання є ключовим аспектом забезпечення гармонії в сучасному суспільстві.

Мета дослідження: аналіз взаємодії між суспільством та особистістю, визначенні ролі і важливості особистості в цьому взаємовідношенні.

Об'єкт дослідження: інтереси суспільства та особистості.

Предмет дослідження: особливості поєднання інтересів суспільства та індивіда в сучасних умовах.

Завдання дослідження: з'ясувати, яким чином можливий гармонійний розвиток суспільства та особистості.

Виклад основного матеріалу. Проблема взаємодії суспільства та особистості, а також пошук балансу між їхніми інтересами є актуальною, оскільки вона знаходить відображення в різних сферах сучасного життя і потребує комплексного аналізу та розв'язання. Концепція гуманізму та ідея гармонії відносин між індивідами і суспільством залишаються важливими в культурному та філософському спадкуванні сучасної цивілізації. Розуміння взаємовідношень між інтересами суспільства і особистості має важливе значення для побудови гармонійного суспільства, де індивіди можуть розвивати свою індивідуальність і водночас співпрацювати на користь загальних цінностей та інтересів. Головним завданням є розкриття сутності свободи вільної думки та свободи інтересів, їх ролі в громадянському суспільстві та визначення особливостей розвитку суспільства в контексті взаємодії з особистістю. Історично, суспільство часто віддавало перевагу загальним інтересам, а індивідуальні інтереси ставилися на другий план. Проте такий підхід може призвести до втрати індивідуальності та підозрювання в «індивідуалізмі». З іншого боку, надмірне піднесення індивіда над суспільством може призвести до егоїзму та руйнування суспільних цінностей. Сьогодні інформаційне суспільство створює нові виклики та можливості для взаємодії інтересів. Інтернет та соціальні мережі впливають на спосіб сприйняття інформації та формування громадської думки. Індивіди мають більше можливостей виражати свої погляди, але разом з тим виникають нові виклики, пов'язані з фільтрами та маніпуляцією інформацією [1]. Для досягнення гармонії в суспільстві необхідно враховувати права та інтереси кожного індивіда, але при цьому забезпечувати загальні соціальні цінності та вимоги. Це може вимагати перегляду політичних, економічних та культурних підходів. Також важливим аспектом є роль освіти в формуванні свідомого громадянина, здатного аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані рішення. Збереження культурної спадщини та толерантності до інших точок зору є ключовими факторами в розв'язанні цієї проблеми. У підсумку, взаємодія інтересів суспільства та особистості є важливою темою, яка вимагає постійного аналізу та розвитку. Спільна робота над збереженням індивідуальних прав і загальних соціальних цінностей сприятиме створенню більш справедливого та гармонійного суспільства [3, с.122]. Однією з ключових складових взаємодії інтересів суспільства та особистості є економічний аспект. Сучасні господарські системи стикаються з завданням забезпечити сталу рівновагу між колективними потребами суспільства та індивідуальними інтересами громадян. Важливо створити умови для розвитку особистої ініціативи та підприємництва, а також забезпечити соціальний захист та рівні можливості для всіх. Справедливий розподіл ресурсів та власності, врахування потреб слабких верств суспільної піраміди, заохочення інновацій та творчості – це аспекти, які потребують уваги при вирішенні цієї проблеми. Також важливо враховувати культурні різниці і погляди на індивідуальну свободу в різних частинах світу. В одних суспільствах індивідуальність та самовираження цінуються над усе, в інших більший акцент робиться на колективних інтересах та спільних цінностях. Пошук балансу між цими підходами може бути складним завданням, але важливим для підтримання світу в стані гармонії. Згідно з цим, подолання конфліктів і розуміння різних точок зору є важливими кроками у досягненні згоди між інтересами суспільства та особистості. Через діалог, спільні обговорення та сприяння взаєморозумінню можна розв'язати багато конфліктних питань [4, с. 114]. Ось деякі засади, які можуть бути використані для досягнення балансу між інтересами суспільства та особистості в сучасному світі. Безсумнівно, це складна проблема, і вона вимагає участі філософів, соціологів, економістів, політиків та громадян у цьому процесі для досягнення максимально ефективних рішень.

Висновок: Проблема поєднання інтересів суспільства та особистості залишається надзвичайно актуальною в сучасному світі, особливо в контексті глобалізації та зростаючих викликів. Ця проблема вимагає уважного філософського аналізу та виважених рішень з боку суспільства, політиків, інтелектуалів та громадян. Забезпечення балансу між колективними інтересами суспільства та індивідуальними правами та свободами громадян є важливим завданням для будь-якої суспільної системи. Гармонійне поєднання цих інтересів сприяє стабільності та розвитку суспільства. Подолання конфліктів та забезпечення взаєморозуміння між індивідами і різними групами суспільства є ключовим для досягнення цієї мети. Важливо розвивати гуманістичні цінності, які підкреслюють права та гідність кожної особистості. Постійна здатність до адаптації і вдосконалення систем

соціального управління і економічних відносин, враховуючи зміни в суспільстві та потреби особистостей, важлива для забезпечення сталого розвитку і благополуччя [2].

Список використаних джерел

1. Панасенко Ганна «Сучасна взаємодія людини та суспільства в умовах глобального розвитку» URL:<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjguPjd76OCAxVgPxAIHTn2CeYQFnoECAkQAQ&url=https%3A%2F%2Fperiodicals.karazin.ua%2Firtb>
2. Петришин Тетяна Проблеми поєднання інтересів суспільства та особистості. URL: wunu.edu.ua. 617.pdf
3. Первісні форми взаємодії особистості і суспільства / Юлія Рожкова // Мультиверсум. Філософський альманах. Вип.74. К., 2008. С. 122-133
4. Самореалізація особистості як соціальна проблема/Муляр В.І./філософсько - культурологічний аналіз / Житомир: ЖІТІ, 1997. 214 с.
5. Взаємозв'язок особистішого та суспільного: перспективи дослідження / О. С. Куліна // Мультиверсум. Філософський альманах, 2006. С. 112-118.

ПРОБЛЕМА ПОЄДНАННЯ ІНТЕРЕСІВ СУСПІЛЬСТВА ТА ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження полягає в необхідності впровадження ефективних форм господарювання в сучасних «постсоціалістичних» країнах, оскільки докорінна перебудова їхніх економічних відносин вимагає врахування соціальних та моральних аспектів. Сучасний світовий досвід свідчить про те, що ефективність господарювання залежить не лише від економічних аспектів, але й від психологічних та етичних факторів. Однак в Україні існує дефіцит досліджень, що стосуються моральних аспектів бізнес-діяльності та її соціальної важливості.

Мета дослідження: з'ясування моральних аспектів бізнесу в «постсоціалістичних» країнах, зокрема в Україні, та визначення їхнього впливу на господарювання та суспільство.

Об'єкт дослідження: проблема поєднання інтересів суспільства і особистості.

Предмет дослідження: стика бізнесу як соціально-філософська рефлексія моральної сутності підприємництва та діяльності її суб'єктів. Історично було широко поширений скептицизм щодо можливості існування моральних аспектів у сфері бізнесу. Проте ця точка зору стає міфом, оскільки важливо враховувати моральні аспекти у бізнесі для досягнення успіху та збереження довіри в громадськості.

Завдання дослідження: вивчення та аналіз сучасного підходу до моральних аспектів господарювання в розвинених країнах.

Виклад основного матеріалу. Зміна уявлень про бізнес та його моральний компонент сприяє визнанню важливості етичних питань у господарюванні. Ділова стика вимагає пунктуальності, довіри та етичного ставлення до всіх аспектів ділових відносин. Розуміння моральних аспектів бізнесу стає стратегічною частиною суспільного розвитку. Дослідження моральних аспектів бізнесу є важливим для розуміння того, як сучасні підприємства можуть забезпечити сталий розвиток та досягти успіху, не лише економічного, але й соціального. Важливо розглядати бізнес як мистецтво будувати довіру та підтримувати відносини з партнерами. Пунктуальність, довіра, етика і виховання стають фундаментальними аспектами ділових відносин. Зважаючи на усвідомлення цих принципів, можна досягти успіху в бізнесі та створити позитивне соціальне вплив на оточуюче суспільство. Зважаючи на недооцінку морального чинника в соціально-філософському та суспільствознавчому дослідженні, дослідники почали активніше досліджувати етичні аспекти бізнесу та моральні питання, пов'язані з господарюванням [2]. Сучасний досвід таких країн, як США, Японія, Німеччина, Ізраїль та Канада, свідчить, що ефективність господарювання побудована на врахуванні не лише економічних аспектів, але і моральних та психологічних характеристик. Зокрема, вказані країни визнають, що моральні аспекти господарювання визначають ефективність виробництва та взаємовідносини між суб'єктами господарювання. Це включає в себе етику ведення бізнесу, ставлення до споживачів, працівників, партнерів і вплив на навколишнє середовище. Особливу увагу приділяється відповідальності підприємств перед суспільством і збереженню довкілля [1]. Однак в Україні, а також в інших «постсоціалістичних» країнах, дослідження моральних аспектів бізнесу залишається недостатнім. Існує гострий дефіцит наукових досліджень щодо морального компонента бізнес-діяльності, а також її соціального значення. Це свідчить про те, що у цих країнах важливі аспекти господарювання та ведення бізнесу можуть залишатися недооціненими або неправильно розумітися. Одним із стратегічних прорахунків індустріалістського шляху суспільного розвитку є усвідомлення, що бізнес не може існувати поза моральними та етичними рамками. Ця свідомість стимулює розвиток соціально-філософської теорії, яка зосереджена на «людському вимірі» суспільних процесів і на етичній оцінці характеру діяльності всіх її учасників [3]. Зважаючи на історичну довіру до бізнесу та наростаючий інтерес до моральних аспектів господарювання, дослідження етики бізнесу в соціально-філософському аспекті стає актуальним завданням для науки та практики. Воно сприяє розвитку позитивних етичних цінностей в суспільстві та сприяє сталому розвитку бізнесу, який враховує не лише економічний, але й моральний вимір своєї діяльності [4].

Висновок: дослідження моральних аспектів бізнесу важливе для розуміння сучасних вимог до підприємств у сфері етики та відповідальності. Етичні аспекти господарювання стають ключовими для досягнення сталого розвитку та позитивного впливу на суспільство.

Список використаних джерел

1. Адріан Сливоцький «Етика в бізнесі» URL: <https://theukrainians.org/etyka-u-biznesi/>
2. К.Є. Орлова «Етика бізнесу як об'єкт наукового дослідження» URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/254490/251697>
3. Котвицька А.А «Етика бізнесу» URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/8098/etika-biznesu>
4. М.М. Дученко, О. А. Шевчук «Бізнес-етика» URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/39693/1/Posibnyk_Biznes-etyka.pdf

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуальність дослідження: філософські погляди Г. Сковороди та їх актуальність для сучасної України є дуже важливою і може мати значний вплив на розвиток українського суспільства. Вивчення цих поглядів може надати нові ідеї та підходи до розв'язання сучасних проблем і сприяти становленню гармонійного та моральності суспільства.

Мета дослідження: вивчення філософських поглядів Г.Сковороди та їх актуальність для сучасної України.

Об'єкт дослідження: філософські погляди Григорія Сковороди.

Предмет дослідження: вплив світогляду Г.Сковороди на розвиток сучасної України.

Завдання дослідження: проаналізувати актуальність філософських поглядів Г. Сковороди для сучасної України та їх потенціал для розвитку українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Григорій Сковорода - видатний український філософ, поет, педагог та мислитель XVIII століття. Його філософські погляди мають велике значення для розвитку української культури та ідентичності. Багато з його ідей можна знайти в сучасній українській суспільно-політичній думці. Однією з ключових тем, якою займався Сковорода, було питання про сенс життя. Він вважав, що головне завдання людини - це духовний розвиток та самовдосконалення. Це ставило його в опозицію до матеріалістичного світогляду, який переважав у тогочасному суспільстві. Сковорода підкреслював важливість моральних цінностей, таких як чесність, справедливість та доброта [1, с. 21-22]. Ще одним важливим аспектом філософії Сковороди було питання про соціальну справедливість. Він висловлював свою незгоду з нерівністю та соціальною несправедливістю, які спостерігалися в його час. Він прагнув до створення ідеального суспільства, де кожен мав би рівні можливості для розвитку та щасливого життя [2, с. 45]. Сковорода також був критиком формальної освіти та пропагував ідею неперервної самоосвіти. Він вважав, що кожна людина повинна постійно розвиватися та прагнути до здобуття знань. Цей погляд актуальний і в сучасному суспільстві, де набуває все більшого значення самоосвіта та навчання протягом життя. Сковорода розглядав такі питання, як природа людини, моральність, роль освіти та самовиховання. Він прагнув до гармонії між людиною і природою, мудрості та доброчесності. Його праці мають великий потенціал для розуміння сучасних проблем українського суспільства [3, с. 57]. У сучасній Україні, яка переживає складний період трансформації та пошуку свого місця в світовому контексті, філософські погляди Сковороди можуть бути дуже корисними. Вони надають можливість задуматися над глибинними питаннями життя, моралі та цінностями. Зокрема, філософські праці Сковороди можуть сприяти розумінню необхідності самовдосконалення та самовиховання, розвитку моральності та доброчесності в суспільстві. Вони можуть надати ідеї для розвитку освіти, культури та національної самосвідомості [4, с. 7].

Висновок: Філософські погляди Григорія Сковороди можна знайти в сучасній українській культурі та політичній думці. Вони надихають людей на пошук сенсу життя, розвиток духовності та прагнення до соціальної справедливості. Сковорода вчить нас бути чесними, справедливими та добрими, що є важливими цінностями для будь-якого суспільства.

Список використаної літератури

1. Історія української філософії: Навчальний посібник / За ред. В. Малиновського. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2013. 344 с.
2. Грушевський М. Сковорода і його значення для української культури // Історичні науки. 2009. № 1. 54 с.
3. Сковорода Г. Філософські трактати. Київ: Дніпро, 1988. 527 с.
4. Шевченко Т. Великий філософ // Свобода. 2018. № 15. 10 с.

ПІСЛЯВОЄННИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

*Тетяна Гончарук-Чолач,
д. філос. н., професор
завідувачка кафедри політології та філософії
Нудьга Денис,
студент групи ФМПС-11*

**РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ
ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ**

Актуальність теми полягає у тому, що розбудова української державності, проведення реформ, побудова громадянського суспільства неможливі без розвитку української духовності. Протягом років незалежності нашої держави основним завданням державного управління був розвиток економіки, тому вирішення проблем у духовній сфері суспільства відбувалося за залишковим принципом. Відсутність чіткої програми духовного відродження українського суспільства гальмувала втілення будь-яких реформ у всіх сферах суспільного життя. Для розуміння й вирішення проблем, які склалися в духовній сфері, необхідним є ґрунтовний аналіз діяльності органів державної влади щодо формування та розвитку духовних цінностей українського суспільства як однієї із складових духовноінтелектуального розвитку нації.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності відродження духовності в українському суспільстві, відтворення системи цінностей.

Завдання виділити проблеми, які притаманні українському суспільству; визначити причину цих проблем; розглянути історію дослідження проблеми духовності; розглянути концепт духовності, а також любов і дружбу як його складові.

Об'єкт дослідження виступає духовність та її структура.

Предметом дослідження – дружба та любов як складові духовності української держави.

Виклад основного матеріалу. Людина, особливо в роки юності, усе частіше задумується над життєвим шляхом, прагне ставитися до самої себе свідомо, саморозвиватися, самовиховуватися. Цей процес піднесення людини один з філософів назвав «людським самобудівництвом». Об'єкт цього будівництва – насамперед духовний світ людини. Духовний світ мислителі минулого, такі як Платон, Арістотель, часто ототожнювали з душею. Уявлення про душу характеризувалися як віра в те, що наші думки, воля, почуття, саме життя обумовлюються чимось відмінним від тіла, хоча з ним і зв'язаним. Потім у науковий обіг увійшло поняття «духовне життя людей», що охоплює багатство людських почуттів і досягнень розуму, поєднує як засвоєння накопичених духовних цінностей, так і творче створення нових. Людина, у якої високо розвинуте духовне життя, володіє, як правило, важливою особистісною якістю: вона набуває духовність як прагнення до висоти своїх ідеалів і помислів. Духовність припускає наслідування гуманістичним ціннісним орієнтирам, душевність, дружелюбність у відносинах між людьми. І навпаки, людина, у якої духовне життя мало розвинуте, бездуховна. Духовність виступає внутрішнім світом людини, зв'язком людини з релігією. Духовність – це те, що відрізняє людину, що властиве лише їй одній. Метою духовного самовдосконалення є досягнення гармонії між власним життям і навколишнім світом [1, с. 62]. Горак Г.І. стверджує, що «з одного боку, дух може бути розглянутий, як сукупність надбань людства в процесі його історичного розвитку, що існують як певні смислові утворення, згущення людського досвіду: форми суспільної свідомості – наука, мистецтво, мораль, політика, право, релігія, філософія, для яких типовим є наявність відповідної діяльності та її інституалізації» [2, с. 126-127]. Найважливіша духовна потреба людини – у пізнанні. Про це говорили філософи різних епох. Арістотель писав: «Усі люди від природи прагнуть до знання». Важливе місце в духовному житті суспільства займає релігія, а також релігійна свідомість. Важливим є внесок церкви у збереження пам'яток історії, національних святинь українського народу. Нині, за словами Ярчука ідеалом християнського виховання є чесна особа, яка житиме згідно з наукою церкви [5, с. 20-26]. Отож духовність - це ідеал, до якого прагнула й прагне людина у її власному розвитку, орієнтація на вищі, абсолютні цінності. Поняття цінностей нерозривно з духовним світом особистості. Якщо розум, раціональність, знання складають найважливіші компоненти духовності, формуючись на цій основі, відноситься до тих цінностей, які пов'язані з сенсом життя людини, так чи інакше вирішальним питанням про вибір свого життєвого шляху, цілей і сенсу своєї діяльності і засобів їх досягнення. Духовні цінності - це своєрідний духовний капітал людства, накопичений за тисячоліття, який не тільки не знецінюється, але, і як правило, зростає. В історії суспільства було багато прикладів, коли духовний фактор відіграв визначальну роль у вирішенні долі народів. Духовні базові цінності кожного народу акумулюються в національній культурі, зокрема в міфології, фольклорі, мистецтві, традиціях, звичаях, обрядах тощо, і мають своєрідний національний характер. Духовний витвір народу зберігається в казках, легендах, піснях, загадках, прикладному мистецтві в традиціях і обрядах, закріплюється в народному календарі [1, с. 63]. Тому так важливо в сучасних умовах, щоб цінності моральної свідомості перетворювались у невід'ємну рису психології людини. Численні проблеми сучасної української держави, зокрема такі, як політичні й економічні кризи,

проблеми у сфері екології та медицини, корупція, техногенні катастрофи, наркоманія, алкоголізм, соціальна несправедливість та інші, мають одне спільне підґрунтя - недостатній рівень духовності в українському суспільстві. Після руйнації комуністичної ідеології люди втратили систему цінностей, принаймні її вагомую частину. На сьогодні час в українському суспільстві відсутня будь-яка ідеологія, а це спричиняє хаотичне формування особистості. У багатьох випадках й усі вищенаведені проблеми є наслідком цих обставин. Сьогодні надзвичайно актуальним є відродження духовності. Потрібно привчити людей гармонізувати стосунки на ґрунті загальнолюдських цінностей і моралі, усвідомлювати відповідальність перед суспільством за свої вчинки та дії. Адже саме духовне життя є невід'ємною складовою розбудови української держави. Проблема духовності й духовної культури молоді людини завжди хвилювала й хвилює кожного педагога, вихователя, адже формування її духовної культури – це ще й формування її свідомості, світогляду, включення в економічне, політичне, культурне життя народу, уклад життя сім'ї, нації. Духовно – моральне виховання молоді – це водночас велика відповідальність і джерело зміцнення нації. Духовно – моральний потенціал складають загальнолюдські та християнські цінності, моральні норми, які є регуляторами взаємовідносин у суспільстві. Звичайно, людина не може жити тільки за рахунок духовних цінностей. Але сучасна молодь взагалі не бачить сенсу в духовності. Це певною мірою пов'язано із вихованням, а також середовищем, в якому людина реалізовується, суспільством, в якому вона живе. У теперішній час, коли є можливості для духовного зростання, сучасні молоді люди не потребують цього. Суспільне життя переконує, що без культивування таких цінностей як добро, людяність, відповідальність, почуття власної гідності, творча ініціатива, підприємливість, толерантність навряд чи можна плекати надію на поліпшення ситуації в нашій країні. Ці моральні феномени в період переходу до ринку, який ще не став цивілізованим, виконують функцію гармонізації особистих і суспільних інтересів. На жаль, незважаючи на велику роль морально-духовних цінностей в житті людей, вони цене зайняли належного місця в системі цінностей підростаючого покоління. Нині вучнівському оточенні зростає злочинність, озлобеність, нігілістичне ставлення до принципів моралі: спостерігається граничний егоцентризм, низький рівень культури спілкування, небажання покладати на себе відповідальність, недостатня сформованість патріотизму, втрата життєвого оптимізму та інші негативні прояви [3, с. 44]. Такі риси як озлобеність, егоїзм, цинізм, жорстокість, зневага до іншого, брак почуття власної гідності роз'їдають людські стосунки, руйнують їх, зводять у безвихідь вирішення найважливіших питань індивідуального і суспільного життя. І мабуть все через те, що з кожним роком посилюються тенденції до домінування у молоді матеріальних потреб над духовними. Молодим людям складно вирішувати, що цінніше – збагачення себе духовним чи матеріальне благополуччя. Як не прикро, але сучасна молодь має прагматичну орієнтацію, матеріальні цінності вважаються пріоритетними. А оскільки молода людина, студент, ще перебуває у батьківській родині, мають вплив на нього цінності, вироблені старшим поколінням, то до усіх проблем ще додається «вакуум сімейної духовності». Бо турбота батьків про дітей зводиться лише до матеріальних здобутків, а звідси – духовна деградація нації. Саме від того, наскільки молоде покоління національно свідоме, патріотичне, готове взяти на себе відповідальність за розвиток і збереження духовності та культурних здобутків української держави, значною мірою залежить доля країни, її національні інтереси. Проблемами духовності, які мають бути в основі педагогічного процесу, також займався і Г.С. Сковорода. Він набагато випередив свій час, залишивши у спадщину нащадкам ідеї, які й сьогодні вказують шляхи розв'язання проблеми врятування духовності, життя та цивілізації. Найважливішим з аспектів духовності Г.С. Сковорода вважав дружбу та любов між людьми, моральні чесноти у їх стосунках. Однією з важливих передумов дружби, за його думкою, є єдність уподобань і занять, яким присвячує себе людина. Філософ висловив упевненість у тому, що для повної й істинної дружби, яка єдина найбільше пом'якшує прикрощі життя і навіть оживляє людей, потрібна не лише прекрасна доброчесність і подібність не самих тільки душ, але й занять. Таким чином, слово «дружити» співпадає в цьому випадку зі словом «любити». Тому, запорукою щасливого кохання й виступає дружба. Адже якщо внутрішній світ людини сповнений любов'ю, дружньою налаштованістю до тих, хто її оточує, то ця людина є щасливою. »Маючи друзів, вважай, що ти володієш скарбом», – писав Г. Сковорода [4, с. 221].

Висновки. Людей робить людьми тільки дух і духовність. Відсутність духовності призводить до відсутності чіткого бачення майбутнього, маніпулювання людьми та людською свідомістю. Українці мають щось особливе, що збереглося через тисячоліття втрат та пригнічення. Це наш Дух і Духовність, це наш внутрішній світ і тепло, які характерні саме для українців. У філософії серця - духовна сила нашої нації. Якщо додати до цього сильну волю сучасних українців, ми зможемо об'єднатися у глобальну націю і збудувати державу миру та добробуту. Примирити себе з самим собою, себе - з іншими, інших - з державою, державу - зі світом - найбільше благо для України. Усі хочуть спокою та злагоди, мира та добробуту. Але поки кожен не почне з себе - справи не буде. Простити рідних та близьких, прашчурів та сучасників, повірити в себе і в державу - це є воля Бога і наше прагнення. Дух, як сила волі, заснована на народних традиціях і духовність, як здатність творити добро у соціальній сфері - основа нової національної ідеї України.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

РОСІЙСЬКА АГРЕСІЯ ПРОТИ УКРАЇНИ: ХРОНІКА ПОЧАТКУ

Актуальність теми дослідження. Відображає складні політичні та геополітичні взаємини. Хроніка початку подій може розкрити ключові моменти, які вплинули на розвиток конфлікту та його наслідки для обидвох країн і міжнародної спільноти.

Мета дослідження: розкриття причин, динаміки та наслідків конфлікту, аналіз впливу на політичну, економічну та соціальну сфери обох країн, а також вивчення реакції міжнародної спільноти. Хроніка початку подій слугує основою для розуміння контексту та визначення ключових етапів, що сприяє глибокому аналізу конфлікту.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- дослідити причини російської агресії, вплив на політичну ситуацію, вплив конфлікту на суспільство, реакцію міжнародної спільноти;
- проаналізувати політичні причини, економіку, реакцію та взаємодію із світовим співтовариством, роль інформаційних ресурсів у формуванні уявлень про конфлікт.

Об'єкт дослідження: російська агресія проти України, включаючи політичні, економічні, соціокультурну та міжнародні аспекти конфлікту. Дослідження спрямоване на розуміння причин, динаміки та наслідків цієї складної ситуації.

Предмет дослідження: конкретні аспекти та явища, що входять в рамки російської агресії проти України. Це може включати аналіз політичних рішень, економічних взаємодій, соціокультурних змін та міжнародних реакцій, які пов'язані з подіями, що відбулися з початку конфлікту.

Виклад основного матеріалу. Російська агресія проти України розпочалася у 2014 році і має значущий вплив на обидві країни та міжнародну спільноту. Політичні фактори: суперечності в поглядах на політичні орієнтації України, зокрема стосовно її євроінтеграції та бажання досягти незалежності від російського впливу. Економічні інтереси: російський інтерес у забезпеченні контролю над економічними ресурсами, такими як енергетика, а також прагнення уникнути можливої економічної конкуренції зі сторони самостійно розвиваючої України. Геополітичні стратегії: спроба збереження впливу у сусідніх країнах, зокрема у контексті конкуренції за вплив у Східній Європі. Наслідки Революції гідності: обурення Росії внаслідок змін влади в Україні, які відбулися під час Революції гідності, та прагнення запобігти поширенню подібних рухів у власній країні. Російська збройна агресія проти України – пряме й опосередковане застосування збройної сили Російською Федерацією проти суверенітету і територіальної цілісності України. Відкритими складовими російської збройної агресії проти України, що розпочалася 2014 року, є:

- російське збройне вторгнення в Крим у лютому – березні 2014 року з подальшим початком тимчасової окупації півострова Росією 20 лютого 2014;
- війна на сході України з квітня 2014 року, яка розпочалася зі створення прикриттям «народних» виступів спецслужбами РФ терористичних так званих Донецької та Луганської «народних республік» та тривала до початку широкомасштабного вторгнення;

Широкомасштабне вторгнення Росії в Україну з 24 лютого 2022 року, яке розпочалося після тривалого військового напруження та визнання Росією свої маріонеткових утворень ДНР та ЛНР як незалежних держав.

Конфлікт між Росією та Україною призвів до великої кількості жертв серед цивільного населення, що суттєво впливає на родини та спільноти. В Україні відбулися зміни у політичній системі та владі внаслідок конфлікту, що вплинуло на сприйняття та довіру до владних структур. Санкції та збитки в економіці обох країн призвели до труднощів у фінансовому секторі, зростання безробіття та загальних економічних труднощів. Багато людей були змушені залишати свої домівки через конфлікт, що призвело до великої кількості біженців та внутрішньо переміщених осіб. Зростання напруги між етнічними та національними групами, що може впливати на соціальну комунікацію в обох країн. Травматичний ефект конфлікту на психіку громадян, особливо серед тих, хто безпосередньо переживав воєнні події або втратив близьких. Багато країн, зокрема Європейський Союз та Сполучені Штати, ввели економічні санкції проти Росії як реакцію на агресію та анексію Криму. Міжнародні організації та країни висловлювали засудження російських дій і використовували дипломатичні зусилля для вирішення конфлікту. Багато країн надавали підтримку Україні, яка включала військову, гуманітарну та економічну допомогу. Звернення до міжнародних судів та трибуналів для розгляду справи про порушення прав людини та міжнародного права внаслідок конфлікту. Участь міжнародних миротворчих місій та спроби забезпечити дотримання мінських угод для досягнення миру. Засоби масової інформації впливають на уявлення громадськості через вибір тем, кут погляду та висвітлення подій. Інформація широко поширюється через соціальні мережі, де може виникати фільтрація та поширення різноманітних точок зору. Конфлікт в Україні став предметом обговорення на глобальній арені, впливаючи на міжнародні відносини та уявлення громадськості у різних країнах.

Висновки. Узагальнюючи, конфлікт між Росією та Україною в 2014 році має комплексні причини та наслідки. Політичні розбіжності, економічні інтереси та геополітичні стратегії були основними діючими чинниками. Він суттєво вплинув на суспільства обох країн, спричинивши втрати серед населення, економічні труднощі та зміни в політичному ландшафті. Міжнародна спільнота висловила свою реакцію через введення санкцій, дипломатичний тиск та підтримку України. Інформаційні ресурси відіграли значущу роль у формуванні уявлень про конфлікт, впливаючи на сприйняття ситуації громадськістю через мас-медіа, соціальні мережі та інші джерела. Конфлікт нагадує про важливість ретельного аналізу та розуміння політичних, економічних та інформаційних аспектів для подальшого розвитку стабільності, миру та взаєморозуміння в регіоні та в світі.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

*Тетяна Гончарук-Чолач,
д. філос. н., професор
завідувачка кафедри політології та філософії
Діана Кухар,
студентка групи ФМПС-11*

КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ПРИНЦИП СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ: СОЦІАЛЬНО- ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми дослідження. Однією з найактуальніших проблем сучасності виступає проблема конкуренції. Конкуренція існує в суспільстві не тільки в економічній формі, вона являє собою і специфічне суспільне явище, включене в мережу загальних соціальних закономірностей і нерозривно пов'язане з соціальним життям. Однак не всі аспекти цього взаємозв'язку оцінені належним чином. Проблеми конкуренції присвячено немале число досліджень, але в переважній більшості ці дослідження носять суто спеціалізований характер, що не включає соціально-філософський і філософсько-методологічний аналіз.

Мета дослідження - здійснити соціально-філософський аналіз явища конкуренції як принципу розвитку суспільства.

Завдання дослідження - з'ясування сутності конкуренції як соціального явища, у свою чергу це потребує визначення чинників, які впливають на виникнення цього феномена. Виявити функції конкуренції в сучасному суспільному виробництві.

Об'єкт дослідження - конкуренція як соціальне явище.

Предмет дослідження - вивчення конкуренції через принцип суспільного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Конкурентні відносини об'єктивно притаманні будь-якому суспільству, оскільки передумови суперництва – прагнення індивіда до підвищення соціального статусу і поступового досягнення лідерства – закладені в людській природі на генетичному рівні [1, с. 189]. Загальність соціальних суб'єктів у всіх сферах суспільного буття є передумовою активного ставлення людини до навколишнього світу і самої себе, дозволяє створити соціальний простір для розгортання та реалізації сил особистості, розширити поле її творчої діяльності. Конкуренція призводить до зміни мотивів поведінки і діяльності людини. Конкуренція веде до мобілізації всіх творчих сил особи стосі, необхідних для самоствердження, самореалізації та саморозвитку, викликає необхідність подолати жалість до себе і співчуття до суперника. Конкуренція веде до вдосконалення трудових навичок, підвищення кваліфікації її суб'єктів тощо. У визначенні поняття «конкуренція» виділяються три основні підходи. Перший визначає конкуренцію як елемент ринкового механізму, який дозволяє зрівноважити попит і пропозицію. Цей підхід характерний для класичної економічної теорії. Другий підхід визначає конкуренцію як критерій, за яким визначається тип галузевого ринку. Цей підхід ґрунтується на сучасній теорії морфології ринку. Третій – визначає конкуренцію як змагальність, суперництво між окремими суб'єктами, зацікавленими в досягненні однакових цілей. Такий підхід характерний для маркетингової теорії. Очевидно, що ці підходи до розгляду конкуренції доповнюють один одного, тому, їх слід об'єднати в більш повне формулювання [5, с. 59]. Зазвичай етапи розвитку конкуренції виділяють за технологічним принципом: індустріальний (із XVII-XVIII століть до останньої чверті XX століття) та постіндустріальний (або інформаційну). На доіндустріальному етапі розвитку суспільства формувалися передумови виникнення конкуренції, і характерною була боротьба. Індустріальний етап розвитку конкуренції характеризується її домінуванням у торгівлі і виробництві. Конкуренція виступила однією з причин Великих географічних відкриттів, освоєння нових територій, що спричинило посилення конкурентної боротьби за використання природних ресурсів. У той же час характерною особливістю розвитку конкуренції в цей період є поширення її на всі сфери життєдіяльності суспільства. На етапі становлення інформаційного суспільства конкуренція зводиться до пріоритетного володіння інформацією, фінансами та енергетичними ресурсами [4, с. 11]. Конкуренція в суспільстві призводить до неперервного оновлення ринку й необхідності постійного вивчення ринкової ситуації з метою догодити споживачеві; до більш швидкої появи і розвитку нових галузей і технологій у результаті динамізму конкурентних відносин. Отже, оцінюються і задовольняються не тільки сьогоденні потреби, але й прогножуються майбутні запити. Конкуренція заохочує та сприяє інноваційному процесу, який все частіше стає обов'язковою умовою соціального прогресу та невіддільним атрибутом у конкурентній боротьбі. Поширення конкуренції призводить до зміни мотивів поведінки й діяльності людини, до мобілізації всіх творчих сил особистості, потрібних для самоствердження, самореалізації і саморозвитку, викликає необхідність подолати жалість до себе і співчуття до суперника. Конкуренція сприяє вдосконаленню трудових навичок, кваліфікації, підвищенню пізнавальної та підприємницької активності її соціальних суб'єктів [4, с. 6]. Аналізуючи вплив конкуренції на суспільство можна виділити й її функції: Функція контролю. Конкуренція обмежує та контролює економічну силу кожного підприємства. Наприклад, монополіст може призначати ціну. В той же час конкуренція надає покупцеві можливість вибору серед декількох продавців. Що більш досконала конкуренція, то більш справедлива ціна; функція регулювання вимагає виготовляти ті товари чи послуги, які необхідні споживачеві. Тому фактори виробництва під впливом цін прямують в ті галузі, де формуються більш сприятливі умови для одержання прибутку; розподільча функція дає змогу розподіляти доходи серед підприємств та фірм залежно від результатів їхньої діяльності. Водночас конкуренція розподіляє виробництво на певні пропорції, сприяє переливу капіталу між сферами виробництва. Функція мотивування означає, що підприємець повинен розраховувати не тільки на отримання прибутку, але й передбачати ризик своєї діяльності. Це дві межі, які визначають характер підприємницької діяльності. Всі

підприємці поділяються на тих, хто ставиться до ризику негативно, нейтрально та позитивно; стимулююча функція примушує виробників розширяти вигідні сфери виробництва, збільшувати накопичення та ін. Забезпечуючи нагромадження капіталу, конкуренція поволи сприяє появі монополізму, такого особливого економічного явища, яке підриває і руйнує саму конкуренцію. Виконуючи наведені функції, конкуренція безпосередньо впливає на ефективність виробництва, підвищуючи його технічний рівень, забезпечуючи поліпшення якості та розширення номенклатури продукції [2, с. 123]. Наявність конкуренції тягне за собою виникнення конкурентної ситуації. В даний час неможливо з точністю охарактеризувати конкурентні ситуації без розгляду певних питань. Однак можна запропонувати тимчасову і грубу характеристику. Конкурентними називаються ситуації, в яких: два або більше двох індивідів або груп індивідів прагнуть отримати щось або добитися чогось, чого домогтися можуть не всі, хто до цього прагне; питання про те, хто отримає шукане, ще не вирішено; існує спосіб з'ясувати, хто з учасників в кінцевому рахунку отримає шукане; існує спосіб визначити, хто з учасників отримує незаперечне право користування або володіння [3, с. 2]. Розглядаючи ситуацію як конкурентну, а (деяких) індивідів, що беруть участь в ній, як конкурентів, ми вважаємо, що дії людей мають певну мотивацію, а самі люди мають певні цілі. Або ж ми розглядаємо дії так, як нібито у них була ця мотивація, а людей - як ніби-то у них були ці цілі, усвідомлюючи, що це може бути невірно або не цілком вірно, але будучи переконаними в тому, що така інтерпретація може сказати щось важливе про становище цих індивідів. І те й інше, звичайно (якщо комунікація можлива) може підштовхнути самих індивідів до того, щоб розглядати таким чином себе і свої дії, якщо вони ще не роблять цього самі. Однак така точка зору може спотворити наш чи їхній погляд на справу, або істотно змінити саму справу в декількох важливих аспектах [3, с. 18]. Конкуренція та індивідуалізм існують завжди в діалектичному взаємозв'язку. Там, де є конкуренція, є й індивідуалізм. Ці два явища взаємообумовлюють одне одного, особливо в культурі західної цивілізації. У зв'язку з новими цінностями, що формуються в суспільстві - демократія, ринкова економіка, свобода вибору, індивідуалізм, - конкуренція призводить до того, що особистість усе в більшій мірі будує своє життя самостійно, порушуючи межі, які приписують їй соціальні інститути. В особистості в умовах домінування конкуренції та індивідуалізму підвищується її відповідальність за власну долю, її самовизначення і самостійний вибір моделей поведінки, життєвої мети, цінностей. Конкуренція, як двигун механізму вільного ринку, руйнує моноцентризм, тобто орієнтацію особистості на єдину систему цінностей, загальноприйнятих стереотипів. Поширюється плюралізм, виникають нові можливості особистого вибору занять і способів діяльності. Перехід до поширення конкурентних відносин на всі сфери життєдіяльності суспільства актуалізує проблему спадкоємності поколінь [4, с.7].

Висновки. Отже, розуміння особливостей існування і тенденцій розвитку суспільства неможливе без глибокого аналізу різноманітних проявів такого механізму регулювання соціуму, як конкуренція. В сучасних умовах, коли конкуренція стала поширеним елементом майже всієї суспільних відносин, актуальною стає проблема її соціально-філософського дослідження. Виступаючи механізмом саморегуляції соціуму, важливим чинником суспільного розвитку, а також формою соціального контролю, конкуренція залишається теоретично мало досліджуваним соціальним явищем. Конкуренцію можна визначити як принцип розвитку суспільства та певний вид активності соціальних суб'єктів стосовно досягнення кращих результатів в їх діяльності порівняно з іншими суб'єктами за допомогою доступу до володіння, розпорядження і використання обмежених суспільних благ. Конкуренція як суперечливе соціальне явище має і позитивні, і негативні наслідки.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Маккаллум Дж. Конкуренція і моральна філософія. 2020. 250 с.

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Актуальність теми дослідження. Тема міжнародного тероризму залишається дуже актуальною у сучасному світі. Інциденти тероризму та загрози виникають на різних континентах і мають потенційний вплив на безпеку всього світу. Проведення розвідувальних операцій, спільні міжнародні ініціативи і співпраця між державами є необхідними для боротьби з цією загрозою.

Мета дослідження полягає в забезпеченні кращого розуміння та контролю над цією серйозною глобальною проблемою, що допомагає зменшити загрозу та підвищити безпеку.

Задачі дослідження. Задачами цього дослідження можуть бути:

- аналіз причин і факторів, що сприяють появі і поширенню міжнародного тероризму.
- вивчення структури терористичних організацій і їх методів діяльності.
- дослідження ролі соціальних, політичних, економічних та релігійних факторів у формуванні терористичних груп.
- аналіз мотивації терористів і механізмів радикалізації особистостей.
- вивчення способів фінансування терористичних організацій і механізмів їхньої легалізації.
- аналіз взаємозв'язку міжнародного тероризму з організованою злочинністю, наркотрафіком та контрабандою.
- вивчення ефективності заходів протидії міжнародному тероризму, включаючи поліцейські та військові операції, розвідувальну діяльність та міжнародне співробітництво.
- аналіз впливу міжнародного тероризму на геополітичну ситуацію в світі та національну безпеку країн.
- вивчення ролі ЗМІ у поширенні і боротьбі з міжнародним тероризмом.
- аналіз психологічних аспектів тероризму, включаючи процес радикалізації та психологію терористичних актів.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження міжнародного тероризму є явище самого тероризму, його поява, поширення, структура, методи діяльності, мотивація терористів, фінансування організацій, зв'язки з іншими видами злочинності, ефективність заходів протидії, вплив на геополітичну ситуацію та національну безпеку країн, роль ЗМІ у поширенні та боротьбі з тероризмом, психологічні аспекти терористичних актів.

Предмет дослідження. Дослідження включає аналіз походження тероризму, його поширення серед різних країн та регіонів світу, структуру терористичних організацій, методи діяльності, мотивацію терористів, фінансування терористичних груп, зв'язки з іншими видами злочинності, ефективність заходів протидії тероризму, вплив на геополітичну ситуацію та національну безпеку країн.

Виклад основного матеріалу. Проблема боротьби з тероризмом нині є однією з найактуальніших. Підтвердженням цьому є те, що питання боротьби з тероризмом було винесено на порядок денний саміту ООН, який відбувся 14–17 вересня 2005 р. [4]. Підставою для такого рішення були широко відомі трагічні події, що відбулися 11 вересня 2001 р. в США, в березні 2004 р. в Іспанії, у вересні 2004 р. в Беслані, в липні 2005 р. в лондонському метро і постійні теракти в Ізраїлі. Тероризм з'являється там, де суспільство переживає глибокі кризи, насамперед кризи ідеології і державно-правової системи. У такому суспільстві з'являються різні опозиційні групи – політичні, соціальні, національні, релігійні, – які ставлять під сумнів законність державної влади. Тероризм має тенденцію до зростання саме в перехідні етапи життя суспільства і набуває особливої гостроти в період соціальних конфліктів, які мають політичне, економічне, національне, релігійне коріння [3, с. 66]. На Міжамериканській конференції з прав людини (1970 р.), присвяченій проблемам тероризму і захисту від нього населення, було названо три форми тероризму: соціальний, політичний, ідеологічний [1, с. 35]. До небезпечних видів тероризму дослідники зараховують політичний, інформаційний, економічний, соціальний (побутовий), суїцидний, технологічний, кримінальний і антидержавний тероризм. Зарубіжні дослідники виділяють такі види тероризму: психічний і злочинний (Дж. Белл); революційний, субреволюційний і репресивний (П. Уїлкінсон, Р. Шульц); ядерний, економічний, технологічний, екологічний та ін. Відомий український політолог С. Телешун розрізняє три основних види терору, в основу класифікації чого покладено громадянство терористів і потерпілих від них, а також місце здійснення теракту:

- внутрішній - відповідні дії громадян однієї держави проти співвітчизників на власній території;
- транснаціональний - відповідні дії громадян однієї держави проти співвітчизників на території інших держав;
- міжнародний - відповідні дії груп громадян, однорідних або змішаних за національним складом, проти будь-яких осіб на території третіх країн [3, с. 165].

Можна також виділити інші форми тероризму: «хімічний тероризм», «біологічний тероризм», «психологічний тероризм». Нині відома така нова форма тероризму, як високотехнологічний тероризм, складовими частинами якого є кібертероризм (електронний, комп'ютерний тероризм) і космічний тероризм [1, с. 36]. Під кібертероризмом розуміють навмисну мотивовану атаку на інформацію, що обробляється комп'ютером, комп'ютерну систему або мережу, яка створює небезпеку для життя і здоров'я людей або настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації військового конфлікту. Сучасний рівень науково-технічного прогресу дає змогу говорити про форми прояву космічного тероризму:

- знищення космічних об'єктів, елементів наземних комплексів управління та інших структур космічних агентств;

- залякування окремих великих організацій, регіонів, країн вибором місць падіння захоплених космічних апаратів;
- залякування діями з космосу щодо морських, наземних і повітряних об'єктів.

Основними чинниками, які створюють підґрунтя для локального тероризму, є горизонтальна соціальна нерівність та конфлікти між різними соціальними групами [2, с. 23]. Для перемоги над міжнародним тероризмом необхідні заходи національного рівня. До 11 вересня 2001 р. (м. Нью-Йорк – найбільша терористична атака в історії людства) тільки чотири держави ратифікували конвенцію ООН про боротьбу з тероризмом. Щоб відновити уряди в неспроможних державах і врятувати інші держави від таких ситуацій, знадобляться конструктивні заходи. Економічний спад, на думку аналітиків Світового банку, – основна ознака неспроможності держави, що наближається, і, відповідно, економічний прогрес допомагає укріпити державу. Оскільки неспроможні держави можуть бути безпечним укриттям для терористів, економічний розвиток має бути ключовою частиною довгострокової стратегії боротьби з міжнародним тероризмом. Проте, на думку аналітиків Світового банку, немає очевидного зв'язку між бідністю і тероризмом [4].

Висновки. Ефективна боротьба з тероризмом можлива тільки спільними зусиллями всіх членів світової спільноти. При цьому варто враховувати, що вже є значна юридична база у вигляді численних міжнародних конвенцій для боротьби з тероризмом. У цих нормативних актах передбачені взаємні зобов'язання держав щодо протидії різним видам і формам терористичної діяльності. Варто також зауважити, що протидія сучасному тероризму потребує системного підходу, де поряд із комплексом державно-правових заходів вагомую складовою частиною має бути активна діяльність громадянських інститутів нашого суспільства. Така система має об'єднувати оптимальне застосування інтелектуального потенціалу нації, загальнолюдського чинника держави та його мобілізацію на вирішення питань боротьби з тероризмом [4]. Таким чином, боротьба з тероризмом вимагає участі всіх країн світової спільноти, тим більше в умовах глобалізації світових процесів, і приводить до необхідності розробки комплексних міжнародних підходів і єдиних методик протистояння різним терористичним проявам.

Список використаної літератури:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Телешун С. Сучасний тероризм: українські реалії. Політичний менеджмент. 2022. Вип. № 1 (10). С. 163–169.
5. Шевчук О.А., Босак Д.Ю. Міжнародно-правові принципи боротьби з тероризмом. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Юридичні науки. 2019. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_2_11

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Одним із перспективних інструментів розвитку територіальних громад у процесі розбудови сервісно-орієнтованої держави названо стратегічне планування, результатом якого виступає стратегія або стратегічний план. Визначено, що розвиток територіальної громади у будь-якому напрямі та сфері, забезпечення її життєдіяльності, відповідно інтересам населення знаходиться прямій залежності від розвитку людського потенціалу, який є фундаментом для соціально-економічного прогресу суспільства в цілому.

Мета дослідження. Метою дослідження є перспективи розвитку територіальних громад у процесі розбудови сервісно-орієнтованої держави. Для досягнення поставленої мети необхідно провести аналіз інструментів розвитку об'єднаних територіальних громад та з'ясувати значення розвитку людського потенціалу для територіальних громад, який є фундаментом для соціально-економічного прогресу суспільства в цілому.

Завдання дослідження.

- здійснити аналіз основних етапів розвитку територіальних громад в Україні;
- дослідити фактори, що впливають на розвиток територіальних громад;
- висвітлити тенденції зміни у розвитку територіальних громад;

Об'єкт дослідження. Територіальні громади в Україні.

Предмет дослідження. Територіальні громади та перспективи їх розвитку.

Основний виклад матеріалу. Розглядаючи перспективи розвитку територіальних громад у процесі розбудови сервісно-орієнтованої держави необхідно відмітити такий важливий інструмент, як співробітництво територіальних громад. Варто зазначити, що співробітництво територіальних громад є специфічною формою реалізації права на місцеве самоврядування. Така модель діяльності територіальних громад, а точніше органів місцевого самоврядування територіальних громад, гарантує розширення можливостей для задоволення потреб територіального розвитку. Становлення демократичної, правової та соціальної держави в передумовах проведення децентралізації та адміністративної реформи в Україні визначає розвиток органів місцевого самоврядування, де головним об'єктом є територіальна громада. Загальною метою розвитку територіальних громад є покращення соціально-економічного та екологічного стану об'єднаних територій, які визначають поліпшення умов життя, праці та побуту населення. Співпраця територіальних громад є важливим інструментом в процесі розвитку територіальних громад та при побудові сервісно-орієнтованої держави. Співробітництво територіальних громад виступає специфічною формою реалізації права в місцевому самоврядуванні. Дана модель діяльності органів місцевого самоврядування територіальних громад дозволяє розширити можливості задоволення потреб територіального розвитку. Враховуючи дефіцит бюджету, віддають перевагу співпраці переважно територіальній громаді з економічних причин. По-перше, це тому, що невеличкі громади часто мають труднощі з можливостями самостійно надавати певні послуги через відсутність предметних, грошових та кадрових ресурсів. Їхнє об'єднання дозволяє знайти більш продуктивні підходи до вирішення ряду проблем, включаючи загальні знання та досвід. Сьогодні існує низка об'єктивних проблем для повноцінної реалізації співпраці між територіальними громадами, серед яких не лише чинники консерватизму сприйняття ініціатив владою територіального суспільства для кооперації зусиль, а й відсутність чітких та ефективних інструментів реалізації співпраці через низький рівень управлінської культури, правової освіти, громадянської свідомості тощо. Рекомендовано запровадити стратегічне планування в управлінні розвитком територіальних громад, оскільки такий підхід підвищує науково-практичну обґрунтованість соціально-економічних і організаційних заходів; значно розширюється коло учасників процесу планування, більше враховуються їхні інтереси і потреби; підвищує прозорість процесу планування для всіх суб'єктів господарювання; створюються можливості досягнення спільних цілей, об'єднання матеріальних і фінансових ресурсів суб'єктів різної формивласності і внаслідок цього виникають передумови для скорочення термінів досягнення кінцевих цілей програми, що переважно для українських територій. Слід зазначити, що розвиток територіальної громади в будь-якому напрямку та сфері, його забезпечення життєдіяльності, відповідно до інтересів населення та засад державної політики щодо приміщення самоуправління безпосередньо залежить від розвитку закладеного в людині потенціалу, який є соціально-економічним прогресом суспільства в цілому. Створення умов для реалізації потенціалу людини - це визначає стратегічний успіх як для окремої територіальної громади, так і для соціально-економічного зростання країни в цілому. Людський потенціал територіальної громади як сукупність цих властивостей формує населення, яке: постійно проживає в товаристві незалежно від місця роботи (навчання); регулярно за межами громади, але періодично повертається, робить різні інвестиції в місцеву економіку (допомога родині, покупки, інвестиції в місцевий бізнес тощо); тимчасово перебуває в громаді, працевлаштована тут і, можливо, залишиться в майбутньому. Людський потенціал в умовах високої міграційної активності населення України є особливим стратегічним ресурсом подальшого розвитку громад.

Висновки. Таким чином, визначено перспективи розвитку територіальних громад у процесі розвитку сервісно-орієнтованої держави. Загальна мета розвитку населених пунктів, яка полягає в покращенні соціально-економічних та екологічних умов територій, умов проживання і праці всіх їх мешканців. Такі зміни мають базуватися на залученні нових, додаткових фінансових ресурсах з різних джерел, прискорення передачі та

застосування досвіду та технологій, децентралізація влади, зміцнення місцевого потенціалу та державно-приватного партнерства секторів, а також громад для покращення інфраструктури та соціальних послуг, і надання їм екологічне та раціональне управління.

Список використаних джерел

1. Бец Б. Б. Формування об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. Ефективна економіка. 2018. № 11. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6860> DOI: 10.32702/2307-2105-2018.11.209
2. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
3. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ГЕНЕЗА ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО КОНСЕРВАТИЗМУ

Актуальність дослідження. Дослідження генези українського консерватизму є дуже актуальним, оскільки дослідження історії політичних рухів та ідеологій сприяє кращому розумінню сучасної політичної ситуації в країні. Дослідження генези українського консерватизму може бути корисним для політичних партій та громадських організацій, що прагнуть розвивати консервативну політику в країні.

Мета дослідження- генеза українського консерватизму полягає в ознайомленні з історичними аспектами розвитку консервативної ідеології в Україні, вивченні значення консервативних ідей для українського суспільства, позиції і ролі видатних українських діячів, що їй, власне, планується дослідити.

Завдання:

- Зібрати та вивчити джерела про генезу українського консерватизму;
- Проаналізувати вплив зовнішніх факторів на формування та розвиток українського консерватизму;
- Вивчити історію розвитку українських консервативних партій та організацій, які з'явилися на різних етапах;
- Дослідити основні політичні, соціальні та економічні проблеми, які встановлювали український консерватизм як свої пріоритетні завдання;
- Оцінити динаміку змін.

Об'єктом дослідження генези українського консерватизму є процес становлення та розвитку консервативної ідеології в Україні, починаючи з історичних умов і формування перших консервативних гуртків на поч. ХІХ стол. до сучасного етапу розвитку консервативних ідей на пострадянському просторі.

Предмет дослідження - консерватизм як стиль мислення, світоглядні засади.

Основний виклад матеріалу. Теорія українського монархізму (також Український консерватизм, сам Липинський називав цю теорію «українським гетьманським націоналізмом») – політична та ідеологічна теорія та доктрина, специфічний український варіант монархізму та консерватизму, розроблений В'ячеславом Липинським та, частково, Павлом Скоропадським у 20-х рр. 20 століття. Консерватизм як напрям політичної думки пов'язаний із протидією радикальним перетворенням Французької революції, що ставили завдання оновити суспільство загалом і суспільну думку. Його початкові вияви видно також у США, де поступово утверджувались принципи рівності, обмеження державної влади, торжество права і закону та захист прав приватної власності. Звідси й постала тутешня Федеральна Конституція. Він є повною протилежністю однотипності та псевдорівності та виступає за приватну власність – основу збереження суспільного розмаїття, громадянських свобод та культурного розвитку. Саме на консервативну старокиївську й галицько-волинську державницьку традицію спиралися дружинницька та князівсько-боярська верстви населення в межах Великого князівства Литовського, де протягом майже 200 років панувала територіальна децентралізація з періодичною унітарною політикою. В Україні на довгі роки було утверджено договірні відносини в суспільно-політичному житті, розмежування державної та церковної влад, обмеження самодержавної влади великого князя, самоврядування територій і міських громад, урахування прав і гідності особи, нехай і в обмеженому соціальному просторі. Таким чином, шляхта, інтегрована в козацький стан, залишилася практично єдиним носієм державної та національної традиції та була тією верствою, яка здатна створити ґрунт для утвердження державних династично-монархічних планів Богдана Хмельницького. На щастя, українській шляхті вдалося зберегти здобутки попередніх часів аж до укладення Люблінської унії 1569 року з фактичною інкорпорацією українських земель до Польщі, після чого розпочинається руйнівний вплив на консерватизм. До вирішення цієї проблеми замість старих феодальних «корманчиків» беруться нащадки – козаки, за допомогою зброї. На теренах України поступово зростала роль козацтва, відбувалось «покозачення населення», яке відмовлялось підкорятися польській владі. З'являється ризик виникнення в державі Річ Посполита ще однієї держави, що, в свою чергу, призвело до національного повстання українського народу та припинення чужоземного панування. Між першим та другим етапом творення українського консерватизму немає чіткої межі. 1648 рік вважається початком нової української державності – Війська Запорозького. Однак, після декількох років кровопролитної боротьби воно було змушене об'єднатись з Московським царством, але зі збереженням церковного життя, політичної адміністрації, апарату влади і т.ін. як окремих від московських. Україна була вільною стороною та не утворила з московським царем жодної державної інституції. Гетьман Богдан Хмельницький усвідомлював слабкість традиційного виборного Гетьманства, в результаті чого вирішив позбутися впливу чужинців через запровадження спадкового принципу отримання булави та укладення союзу із Швецією. Консерватизм Гетьманщини був настільки ідейно сильним, що спонукав чільних українських істориків та політологів того часу до розробки цілісної консервативної доктрини. Однак величезне розмаїття проявів консерватизму спричинило появу його різного бачення такими українськими вченими як В. Липинський, С. Томашівський, В. Кучабський та ін. Їх спільні риси: визнання домінуючої ролі держави в житті суспільства, монархічна форма правління, елітаризм, національна ідея як основа буття нації, пошана до традицій, релігії, моралі тощо. Переломним моментом у розвитку українського консерватизму є кінець ХІХ – початок ХХ стол. Саме в цей час

було створено перші українські партії, програми яких базуються на його позиціях. Це поняття досить успішно утвердилось в українській державності, для прикладу, політичні партії консервативного спрямування у Європі з'явилися на 50-70 років пізніше. В'ячеслав Липинський – представник старовинного роду українсько-польської шляхти – заснував консервативну школу в українській політології. Походження його певною мірою спонукало до обґрунтування ідеї активної участі української шляхти в політичному та національному відродженні української держави. До революції 1917 року в його творчості ще проглядаються тенденції, близькі до народництва. Однак навіть тоді й пізніше Липинський як представник своєї верстви перебував на консервативних позиціях. Після 1917 року він не приєднався до Центральної Ради, натомість активно підтримував Гетьмана Павла Скоропадського, оскільки монархічна ідея була йому ближчою. «Хотіння перетворити Гетьманство з елекційної і досмертної – від Польщі запозиченої форми монархії – в монархію дідову і не виборну, – пише він, – єсть від часів Богдана Хмельницького, Самойловича і Розумовського традиційним хотінням консерватизму національно-державного, тобто такого консерватизму, що точки опертя шукає і шукає у себе, а не у сусідів». Династичний принцип супроводжував реалізацію територіально-політичних змагань українців, під час яких найчіткіше виявилась «окремішність України у відношенні до Москви». В його розумінні, нація – це всі громадяни держави (українці відрізняються від інших лише своєю політичною інтеграцією). Інтегровані на ґрунті етнокультури і національної самосвідомості, вони повинні згуртовувати всі народи в одне ціле. Поряд з цим важливою рисою національного консерватизму В. Липинського можна вважати ставлення до ідеології, яку він виводить із народних традицій та звичаїв, зокрема з державного досвіду гетьмансько-козацьких часів, високої етичної культури хліборобської спільноти, вважаючи її рушійною силою національного відродження України. Утворення Української Держави означало розвиток соціально-політичного й культурного розвитку України в західноєвропейському руслі; опертя на її правове й духовне підґрунтя. У «Грамоті до всього українського народу від 29 квітня 1918 року» вказано, що «права приватної власності як фундаменту культури й цивілізації відбудовуються в повній мірі». Творці Української Держави 1918-го розглядали інститут Гетьманства не як засіб подолання або ліквідації всіх інших українських політичних течій, а як інструмент національної інтеграції, налагодження співпраці між усіма класовими групами та організаціями. Однак неадекватне нав'язування українськими лібералами й соціалістами бачення цієї суспільної течії як реакційної та проросійської не було подолане українським громадянством. Українська демократія разом із більшовиками зруйнувала консервативну модель української державності – Гетьманат – і, не створивши натомість нічого тривкого й стабільного, потонула в безкінечних чварах, що призвело до поразки визвольного руху. Український консерватизм як організована політична сила (представлена в 1917–1920 роках переважно Українською хліборобсько-демократичною партією, заснованою В. Липинським, М. Міхновським, братами С. і В. Шеметами) зумів розвинути свою діяльність лише в еміграції. На жаль, безцінна спадщина українського консерватизму й Липинського ще не знайшла сьогодні адекватного сприйняття суспільством. Національна демократія, як і на переломі XIX і XX століть, знову домінує в українському суспільно-політичному житті й демонструє, на жаль, той самий руйнівний стиль політичної діяльності, що й у 1917–1921 роках. Ці невтішні наслідки домінування націонал-демократів в українському русі потребують прискіпливої та критичної уваги до їхнього історичного шляху й ідеологічної спадщини. Очевидно, потрібно нарешті визнати, що лідерами УНР і нинішньої націонал-демократії марнуються зусилля мільйонних мас українців у боротьбі за державність, а застосування без критичного осмислення їхніх методів політичного діяння може сьогодні стати фатальними для української державності.

Висновки. Отже, впродовж історії український консерватизм зазнавав ідейних та структурних змін, намагаючись пристосуватися до нових суспільно-політичних умов і, водночас, зберегти власну самоідентичність. Це виявилось у виникненні багатьох консервативних напрямків, які унаочнюють усю складність його. Відтак, йому притаманна значна внутрішня суперечливість, адже ідейні засади окремих напрямків часто не збігаються, ба, навіть, взаємно виключають одні одних. Звернення до політичного досвіду українського консерватизму, його національно-державницької ідеології, спрямованої на консолідацію всіх суспільних верств України, може бути ключем до вирішення багатьох болючих проблем її сучасного політичного життя.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

*Тетяна Гончарук-Чолач,
д. філос. н., професор
завідувачка кафедри політології та філософії
Руда Юлія,
студентка групи ОО -11*

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження. Проблема формування національної ідентичності в Україні та її впливу на політичний контекст країни є дуже важливою. Зрозуміло, що національна ідентичність є ключовим фактором для збереження єдності та стабільності в будь-якій країні. Процеси глобалізації, міграції і культурного обміну можуть створювати виклики для формування національної ідентичності. Дослідження, що стосуються цієї області допомагають розуміти, як формується сучасна нація в Україні і яким чином це впливає на внутрішні і зовнішні відносини країни. Важливо розглядати це питання як з практичного, так і з теоретичного погляду, оскільки це має велике значення для стабільності та розвитку країни. Актуальність цієї проблеми підкреслюється інтересом як внутрішніх, так і зарубіжних дослідників до аспектів національної ідентичності та політичної нації в Україні. Праці О.Картунова, В.Лісового, М.Обушного, О.Майбороди та інших науковців сприяють розвитку наукового підходу до цього питання і допомагають сформулювати рекомендації для формування ефективної державної політики в цій сфері.

Мета дослідження – дослідити основні процеси формування української нації.

Завдання:

- Проаналізувати основні прояви формування нації;
- Розглянути сучасні почуття української нації;
- Дослідити вплив глобалізації на формування нації.

Об'єкт дослідження – українська нація.

Предмет дослідження – формування української нації.

Основний виклад матеріалу. Нація - це велика, стала спільнота людей, які об'єднані спільними рисами, такими як походження, історія, мова, культура, самосвідомість і спільні інтереси. Формування нації - це процес, який розпочався на пізніх етапах розвитку людства. У перехідний період між XVIII та XIX століттями розпочався процес перетворення українського етносу (народу) в націю. Ця трансформація визначала ключовий зміст соціально-політичних змін, що відбувалися протягом всього століття і привела до утворення незалежної держави в XX столітті. Проте завершення цього процесу не означає, що формування української нації завершилося. Політична, економічна, фінансова нестабільність, військові конфлікти, інформаційна війна і інші фактори суттєво впливають на свідомість сучасного суспільства. Тому ця тема залишається актуальною для кожного громадянина та для держави в цілому. Досліджуючи цю проблему, ми можемо знайти правильний шлях розвитку сучасної української нації. Важливою умовою формування нації є зростання національної самосвідомості, яке включає свідоме згуртування та об'єднання дій різних представників нації. Це відбувається не лише на основі усвідомлених спільних рис або спільної історії, але також через розуміння головних національних інтересів і визначених спільних цілей. Ці цілі можуть включати визвольну національну боротьбу, національне відродження, розбудову національної державності і так далі. Досягнення цих цілей сприяє розвитку та зміцненню нації. Утворення націй мало свою складність, і воно відбувалося в різних темпах, залежно від положення етнічних спільнот в державі. Українська нація, яка не мала власної державності, проходила складний і повільний процес формування. Території України, які входили до складу інших держав, не сприяли розвитку та визнанню українських цінностей. В цих регіонах українські цінності зазнавали постійного тиску та боротьби з іншими іноземними структурами, які представляли іншу мову та культуру. Для українського суспільства стоїть завдання перетворити себе в саморегульований суспільний організм, здатний до прогресу і самооновлення. Це можливо завдяки створенню ґрунту для об'єднання у єдину етнонаціональну спільноту, яка б об'єднала різні соціальні та етнічні групи. Враховуючи історичні події, які спричинили негативні зміни у розвитку етнічних ідентичностей в Україні, відновлення та розвиток ідентифікаційної самобутності населення залежить від активної участі політичних та соціальних інституцій у цьому процесі. Аналіз історико-політичного контексту формування української національної ідентичності допомагає розглянути сучасну національну ідентичність та можливості поширення загальнонаціональної ідентичності серед громадян України, які мають різні етнічні, мовно-культурні, регіональні, релігійні тощо ідентичності. Особлива увага приділяється потребі формування загальнонаціональної ідентичності відповідно до національних інтересів України, таких як зміцнення державної та національної єдності, забезпечення міжетнічного миру, соціальної інтеграції представників різних етнічних спільнот, розвитку унікальних етнічних ідентичностей в контексті єдиної загальноукраїнської ідентичності та ліквідації загроз сепаратизму. З іншого боку, на початку XXI століття серед груп населення, які мають чіткі українські ідентичності, дослідження відзначають відсутність відчуття єдності за різними параметрами, такими як етнічна приналежність, мовно-культурні особливості, релігійні переконання, державно-політична спрямованість тощо. Отже, важливо серйозно враховувати вплив наслідків втручання зовнішніх політичних центрів у етносоціальну та культурну

сфери українського суспільства. Незважаючи на здобуття незалежності України, внутрішня єдність суспільства та нації залишається слабкою. Перервність еволюційного шляху формування української національної ідентичності є значущою проблемою для України. Цей процес включає в себе два масштабні явища: з одного боку, знищення етно-історичної ідентичності, а з іншого - пошук і відродження власної ідентичності. Усі ці процеси визначають баланс між полюсами, які, по суті, є сутністю боротьби за національне виживання, і вони залишаються актуальними впродовж багатьох поколінь українського народу. Національна ідентичність має здатність об'єднувати різні аспекти етнічної структури українського суспільства, включаючи етнічні, культурні, релігійні, ментальні та інші прояви ідентичності, які є характерними для різних спільнот. Ці спільноти становлять основу для формування загальнонаціональної ідентичності, яка є вищою конструкцією над етнокультурними ідентичностями груп, що утворюють національну державу. Процес становлення української національної ідентичності є складним і суперечливим, і він супроводжується кількома характерними рисами. Серед ознак такої ідентичності можна виділити:

1. Амбівалентність суспільної свідомості: в суспільстві існує певна невпевненість і суперечливість щодо національної ідентичності, що може виразитися у різних поглядах та переконаннях.

2. Брак консенсусу стосовно базових цінностей: українське суспільство може не мати єдиного погляду на основні цінності і ідеали.

3. Етнопсихологічні та мовно-культурні деформації у свідомості: певні аспекти етнічної та мовно-культурної ідентичності можуть бути спотворені або постраждати через вплив зовнішніх чинників.

Цю складну ситуацію ускладнюють деякі чинники, такі як:

1. Розриви у загальнодержавному комунікативному просторі, викликані конфліктами у мовній та ідеологічній сферах.

2. Відсутність або викривлене тлумачення історичних подій, що призводить до відсутності чіткої ідеологічної основи для формування національної ідентичності.

3. Деформації національної та громадянської свідомості, а також невизначеність соціальної ідентифікації в умовах ослабленого суспільства та конструкції його частин.

Багато українських вчених вважають, що формування української національної ідентичності має включати створення загальнонаціональної ідентичності, яка б об'єднувала всіх громадян України, незалежно від їхньої етнічної належності. Це відповідає концепції громадянської та політичної держави, де всі громадяни мають однакові права та можуть ідентифікувати себе як громадян України, незалежно від їхньої етнічної приналежності. Однак важливо відзначити, що ця концепція не передбачає зникнення або стирання етнічних ідентичностей. Різні етнічні групи можуть продовжувати зберігати свої унікальні традиції, культуру та мову, і це додає різноманітності культурному багатству країни. Такий підхід сприяє збереженню культурної різноманітності та єдності всередині держави. Для багатьох представників різних етносів в Україні природним є узгодження їхньої етнічної ідентичності з національною ідентичністю, заснованою на громадянстві та участі в політичному процесі. Така взаємодія визначається тим, чи існує взаємодоповнення між цими ідентичностями, чи можуть вони конфліктувати. Це впливає на ступінь інтеграції етнічних спільнот у суспільство, націю та державу. Наявність відмінностей в ідентифікаціях в єдиному етнонаціональному просторі в межах однієї держави може призводити до двох можливих сценаріїв. У першому випадку ці відмінності можуть сприяти конфліктам, особливо якщо вони ґрунтуються на антагоністичних елементах ідентичностей. У другому випадку вони можуть служити як підґрунтя для взаємодоповнення, особливо коли різноманітні етнічні спільноти створюють органічну етнонаціональну цілісність.

Висновки. Після розгляду основних аспектів формування нації, аналізу сучасних почуттів української нації, виявлення проявів сепаратизму, встановлення складу української політичної нації, розгляду впливу глобалізації на формування нації, ми дослідили ключові процеси формування української нації. Ці процеси включають збереження національної ідентичності, підтримання єдності держави та суспільства, а також збереження самобутності національної ідентичності загалом і окремих груп в частині. В наш час українська нація переживає складний етап у своєму формуванні, але з великою впевненістю можна сказати, що незабаром вона буде готова продемонструвати нову єдину демократичну спільноту з величезним потенціалом для подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Ситник П.К., Дербак А.П. Духовні засади та механізми формування національної самосвідомості // www.niurr.gov.ua/ukr/publishing/panorama/

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Актуальність дослідження. Сьогодні є доволі актуальною проблема російсько-української війни та формування національної свідомості громадян в рамках цього протистояння. Варто зазначити, що протидія зовнішньому ворогу і захист державної цілісності та суверенітету базується в основному на свідомості громадян цієї держави, бо почуття патріотизму і національний дух були і залишаються рушійною силою. Після Революції Гідності наші громадяни стали ще більш національно свідомою нацією у боротьбі як проти внутрішнього, так і зовнішнього ворога. Як відомо з історії, українці – це волелюбний народ, який завжди боровся і продовжує боротись за свободу і незалежність своєї держави, за рідну мову, за свої права та краще майбутнє для прийдешніх поколінь. Проблема формування національної свідомості була об'єктом дослідження таких науковців: І. Кресіної, Є. Онацького, В. Євтуха, О. Волобуєвої, О. Аврамчука, В. Борисова, Л. Біласа, А. Варемчука та інших.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз формування національної свідомості в контексті російської агресії.

Завдання дослідження: з'ясувати аспекти формування національної свідомості в контексті російської агресії; визначити основні позитивні та негативні сторони російсько-української війни.

Об'єкт дослідження: вплив агресії на формування свідомості в українців.

Предмет дослідження: особливості та специфіка російської агресії як одного із факторів впливу на формування національної свідомості.

Виклад основного матеріалу. Формування національної свідомості є важливим аспектом для будь-якого суспільства. Роль української національної ідеї важко переоцінити, при тому, що Росія споконвіку вела і продовжує вести війну проти українства, метою якої є русифікація населення та захоплення території. Спостерігаючи за подіями сьогодення можна говорити про те, що головна мета інформаційного впливу Росії на українське суспільство є підірвати єдність народу і встановити контроль над ним. А як відомо, коли в народі немає єдності, то він не здатен протистояти зовнішньому ворогу і зберегти територіальну цілісність. Отже, спершу варто з'ясувати, що ж таке національна свідомість. Свідомість – специфічний прояв духовної життєдіяльності людини, пов'язаної із пізнанням, яке робить відомим, знаним зміст реальності, що набуває предметно-мовної форми знання. Відрізняється від «несвідомих» проявів духовного життя тим, що не опредметнюється безпосередньо у знанні [1, с. 567]. Національний – стосується до нації, національності, пов'язаний з їх суспільно-політичною діяльністю [4, с. 232]. Тому з цих визначень можемо сформулювати термін національної свідомості – це процес відображення суспільних, політичних, моральних поглядів, норм поведінки, в яких виявляється особливості певної нації [1, 4]. Національна свідомість формується з появою почуття любові до своєї Батьківщини, свого народу, національної культури і рідної мови. Почуття національної гордості чи національного невдоволення формує готовність і волю до здійснення національної мети. Так, ведення війни на Сході нашої країни, що вигідна агресору, зумовило зміну суспільних поглядів, але не знищило націоналізм і патріотичний дух українських героїв. На даний час мішенями противника є здебільшого молоді активісти та добровольці, які ціною власного життя захищають кордони рідної держави. Адже з історії нам відомо, що українські землі завжди приваблювали загарбників через їх родючість, але українці споконвіку були національно свідомою нацією, готовою оберігати Батьківщину та будь-якою ціною відстоювати її незалежність. Вважається, що Росія запланувала збройну агресію проти України заздалегідь, а перемога Революції Гідності стала зручним приводом до цього. Воєнні дії з боку Росії проти України розпочалися 20 лютого 2014 року із захоплення частини території України – Кримського півострова. Незаконна окупація Автономної Республіки Крим та міста Севастополь стала лише першим кроком Російської Федерації, спрямованим на підірив незалежності і суверенітету України. Саме тому наступним етапом російської агресії стала спроба дестабілізувати ситуацію у східних і південних регіонах України з метою утворення на цій території держави «Новоросія». Повній реалізації цих планів вдалось перешкодити завдяки національній самосвідомості українців [6]. Тому варто підкреслити необхідність наявності високого рівня національної свідомості як умови для формування національної ідеї. Аналізуючи результати агресивного російського інформаційного впливу на українське суспільство, слід зауважити, що він також активізує в людей процеси самоусвідомлення. Просування суспільства шляхом самоусвідомлення та переоцінки цінностей сприяє формуванню ним національної свідомості. Доволі цікавою є думка О. Кочеткова, що актуальність національної української ідеї буде забезпечена спрямованістю в майбутнє та врахуванням геополітичного розлому між Азією та Європою, який проходить через Україну, тому що втекти від цивілізаційної місії стримування російської неоімперії Україні все одно не вдасться [5]. На сьогодні одним із важливих завдань є нейтралізація спроб експлуатації елітами цінностей та переконань великих груп українського суспільства для досягнення своїх вузькополітичних інтересів, які нерідко збігаються із російськими, що шкодить суспільству в цілому. Складність ситуації полягає

в тому, що національну ідею неможливо затвердити на законодавчому рівні, вона визріває в суспільстві. Таким чином, наявність національної свідомості є важливим показником зрілості нації. На наше глибоке переконання, нація є свідомою тоді, коли: – громадяни усвідомлюють національно-етнічну приналежність; – досліджують і шанують історію та культуру свого народу; – шанобливо ставляться до представників інших націй; – є патріотично свідомими громадянами; – усвідомлюють національно-державну спільність; – прагнуть зробити значний внесок в розвитку майбутнього держави; – беруть участь у державотворенні шляхом вдосконалення і розвитку культури, світи, науки, медицини та життя загалом [2]. Основою формування національної свідомості є самосвідомість, тобто усвідомлення особистістю себе частиною національної спільноти і носія національних цінностей, а також самореалізації та розуміння своєї ролі в державі щодо захисту цілісності території, збереження цінностей та протидії будь-якій агресії з боку зовнішнього ворога. В ході дослідження ми дійшли до таких висновків: національна свідомість громадян є важливим чинником не лише на початку формування держави, а й в процесі її становлення та розвитку. Самосвідомість громадян формується не лише під час позитивних моментів державотворення, а найактивніше проявляється у складних умовах розвитку держави, зокрема в умовах війни. Національно свідомі громадяни усвідомлюють себе частиною суспільства і є носіями національних цінностей. Саме тому такі індивіди і є рушійною силою формування національної свідомості спільноти. В процесі становлення національно свідомих громадян формуються погляди, знання, ідеали, які відображають особливості національної культури, історії, розвитку державотворення, а також виробляється загальнонаціональний характер. Тому, допоки держава йтиме шляхом саморозвитку та самовдосконалення, формуватиметься національна свідомість її громадян під впливом як позитивних, так і негативних явищ. Передумовою успішності процесу національно-патріотичного виховання учнів має стати усунення подвійних стандартів у вихованні, що не може обмежуватися офіційним визнанням героїв учасників народно-визвольної боротьби за волю й незалежність України і прийняттям пакету законів про декомунізацію. Подвійні стандарти існують, допоки українці не подолать мовне рабство і мовну нестійкість, що проявляється у визнанні своєї другосортності на власній землі – зневажанні державної мови й запобігливому переході на мову ката-вбивці у спілкуванні зі співвітчизниками; допоки українці не усвідомлять, що через російську мову ворог поширює агресивну ідеологію україноненавистництва й нищення всього українського; допоки управлінці, уникаючи відповідальності, прийматимуть половинчасті рішення, які обернулися затяжною кривавою війною з тисячами жертв; допоки у Базовому навчальному плані наявна мова агресора, яка неunikнено руйнує ще не сформовану ментальність учнівства смислами й наративами «русского міра», консервує і пролонгує перебування окремих міст у сфері впливу російської мови за рахунок державної; допоки в Одесі стоїть пам'ятник злочинній натхненниці путіна імператриці Катерині II, яка ініціювала крадіжку назви й історії нашої держави і знищила Запорозьку Січ; допоки в Україні існують міста з відверто російськими назвами й вулиці з імперськими, зокрема радянськими найменуваннями, а також російськомовні й стилізовані під іншомовні вивіски типу UlitkaCoffee; допоки не почнуть повсюдно виконувати Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної» і зокрема його 30-ту статтю, що зобов'язує обслуговувати споживачів державною мовою тощо.

Висновки. Висновуючи, зазначимо, що нав'язана Україні війна оприявила намір держави-сусіда позбавити Україну як державу й українську націю права на існування. Боротьба українців за власну країну й національну ідентичність, знищення якої стало основною метою кремля, актуалізувало проблему державної мови, української тожсамості, усамоодатнення українців і національно-патріотичного виховання як тримальної конструкції політики існування українців, України та її національної безпеки. Інтеграція нашої держави в Європейський життєвий і освітній простір посилює вимоги до навчання й виховання учнівства, дієвого засвоєння ним системи цінностей, які утверджує Україна власним прикладом і найвищою ціною, що вимірюється вже дев'ятьма тисячами загиблих героїв-захисників і тисяч цивільних.

Список використаних джерел.

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Савицька О. В. Національна свідомість та її складові. Національна самосвідомість. URL: <http://westudents.com.ua>
5. Савчук О. Українська національна ідея в контексті інформаційної війни з РФ. Сучасна війна: гуманітарний аспект: матеріали IV міжнар. наук. конф. ХНУПС ім. І. Кожедуба (м. Харків, 21-22 травня 2020 р.). Харків, 2020. С. 50-54

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. Адекватно осмислювати історичні, культурні, соціальні процеси; що означає поняття «суб'єкт історії»; хто виступає як суб'єкт культурно-історичного процесу.

Метою дослідження є важливість дослідження нації як суб'єкта культурно-історичного процесу, визначення особливостей її впливу на структури сучасного світоустрою.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- аналіз культурно-історичних аспектів нації, враховуючи її етнічні, релігійні та інші ідентичності;
- вивчення впливу національної історії на формування сучасних соціальних та політичних структур;
- дослідження взаємодії національної культури з глобальними тенденціями та світовим розвитком;
- оцінка ролі нації у розбудові сучасного світу та визначення факторів, що впливають на її впровадження у світові структури.

Об'єктом дослідження є все історичне людство.

Предметом дослідження є суб'єкт історичного (культурно-історичного) розвитку та історичної науки.

Виклад основного матеріалу. Суперечку викликає питання, чи можна вважати суб'єктом історичного процесу окремого індивіда? З погляду дослідників «окремі люди ніколи не були і ніколи не стануть суб'єктами історичного процесу. Це однаково ставиться як до рядових його учасників, так і до великих історичних діячів» [4, с. 15-22]. М. Обушний також визначає історичний суб'єкт «що позначає ту чи іншу колективну спільність (групу, клас, народ), у діяльності якою втілюється і вектор історичної еволюції, і енергія, що її живить» [5, с. 599]. Звісно ж, гостроту протиріч у цих підходах дозволяє зняти тезу Лісового, який вважає, що методологічний стереотип, що протиставляє соціальне та індивідуальне, дозволяє зняти розгляд «соціальності як взаємообумовленості колективного та індивідуального, спільного та розділеного людського буття» [1, с. 26-31]. Розглядаючи націю як суб'єкт сучасного культурно-історичного процесу, слідує підкреслити, що для неї характерні ті самі особливості, якими більшість соціальних теоретиків характеризують по суті всіх суб'єктів суспільних процесів. Так, А.В. Лісовий як один з найважливіших властивостей історичного суб'єкта вважає ідентичність, оскільки «саме в ідентичності будь-якої з історичних суб'єктів, чи то нація, держава тощо, виявляє себе». Не можна не погодитися з автором, що соціокультурна ідентичність суб'єкта істотно впливає на розвиток історико-культурного процесу, оскільки кожен суб'єкт прагне досягти «визнання своїх ідентифікаційних домагань» [3, с. 10-44]. Це прагнення часто лежить у основі прийняття тих чи інших політичних, економічних, культурних та інших рішень, визначальних вектор розвитку суб'єкта. О. Майборода підкреслює, що раніше здавалися непорушними соціальні спільноти, інститути, а також зв'язка між ними сьогодні характеризуються крайньою нестійкістю, розпливчастістю кордонів, маргіналізацією. Такий «вислизуючий світ» призводить до постійного конструювання нових та руйнування старих суб'єктностей. Як відзначають дослідники ми ще фундаментальніші, чим видається, замість того, щоб чіплятися за цей міраж «центрованого суб'єкта» та цілісного особистої ідентичності, нам краще було б чесно протистояти факту фрагментації в глобальному масштабі. Поверхневий погляд є епістемологічно деструктивним та редукує його суб'єктів до ілюзій безлічі фрагментованих суб'єктивностей, до збіднення індивідуального досвіду ізольованих монад, без колективного минулого чи майбутнього, позбавлених будь-якої можливості сприйняття соціальної тотальності [2, с. 3-14]. Подібна інтерпретація висловлює стійку традицію, що розвивається багатьма соціальними теоретиками і виражається в прагненні заперечувати будь-які форми індивідуальної та колективної ідентичності в рамках культурно-історичного процесу та – тим самим – заперечувати будь-які форми суб'єктності. У рамках цієї статті є важливим осмислення нації як суб'єкта культурно-історичного процесу, враховуючи, що в цій якості нація відчуває неоднозначний вплив глобалізаційних процесів і є однією зі сторін, що виражають суперечливе взаємовплив універсального та партикулярного. Суперечність між універсальним та партикулярним проявляється, перш за все, як протиріччя у історичній, що складалася ситуації існування національних країн усередині глобальної системи. І це, як показує В. Лісовий можливо, більше глибока філософська причина, через яку боротьба з глобалізацією, хоча вона може частково вестись на національному рівні, не може бути успішно виражена до кінця в повністю національних або націоналістичні терміни – хоча націоналістичне почуття справедливості може бути найважливішим ключовим фактором [3, с. 10-44].

Висновки. При розгляді нації як суб'єкта історичного процесу по суті, став розгляд її як, передусім суб'єкта політичних процесів. Багато в чому це дійсно так, оскільки, до наприклад, виникнення національних інтересів часто представляється як індикатора ставлення до політичної системи свого суспільства, а також відносин з іншими державними державами. Однак ми не можемо погодитися з тим, що суб'єктність нації можна редукувати лише до політичної складової. Насамперед, слід відзначити зворотний вплив національно-етнічних факторів на відносини влади, вплив, який останнім часом поводить все більше чітко, а часом стає визначальним.

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Постановка проблеми. Необхідно дослідити та обґрунтувати три моделі сучасного ринкового господарства.

Мета: визначення теоретико-методологічних основ функціонування моделей ринкового господарства на основі їх політекономічного і практично-методичного аналізу.

Об'єктом дослідження є процес формування і розвитку змішаної економіки, корпоративної економіки, соціально ринкового господарства під впливом трансформацій, які відбуваються в національній економіці і в світогосподарських зв'язках.

Предметом дослідження - система відносин змішаної економіки, корпоративної економіки, соціально ринкового господарства, що функціонує і розвивається під впливом історико-цивілізаційних, технологічних і соціально-економічних процесів.

Виклад основного матеріалу. Ринок - це система економічних відносин, що виникають на основі стійкої взаємодії товарного та грошового обігу. Ринкове господарство - суспільна форма організації економіки, заснована на товарному виробництві, що забезпечує взаємодію між виробництвом і споживанням за допомогою ринку. Сучасне ринкове господарство засноване на взаємодії приватного та державного секторів, ринкового механізму саморегулювання та державного регулювання економіки. У залежності від ступеня інтенсивності впливу на економіку і від пріоритетних завдань, які при цьому вирішує держава, розрізняють три моделі сучасного ринкового господарства: корпоративна економіка; змішана економіка; соціальне ринкове господарство. Корпоративна ринкова економіка. Модель ринкової економіки, яка орієнтована на вільну конкуренцію, нині зберігається, мабуть, тільки в Гонконзі, та й то з відомими застереженнями з огляду на передачу цієї території десять років тому Великою Британією Китаю. Змішана ринкова економіка характеризується співіснуванням різноманітних форм власності: приватної індивідуальної, приватної корпоративної (акціонерної), колективної, сімейної, муніципальної, державної, інтегрованої тощо. Соціальне ринкове господарство ґрунтується на поєднанні сили ринку та державного регулювання, яке спрямоване на обмеження негативних ефектів конкурентної економіки і соціальний захист громадян. Економічні суб'єкти ринкової системи (домашні господарства, фірми, банки і держава) взаємодіють через систему ринків (ринки ресурсів і товарів та послуг), які складають основу ринкового економічного механізму регулювання системи. Ринки, регулюючи потоки виробничих ресурсів, продукту, доходів і витрат, забезпечують саморегулювання економічної системи (у ринковій економіці вільної конкуренції - в абсолютному значенні, а у регульованій ринковій економіці регулююча роль ринку доповнюється регулюючим впливом держави). Через систему ринків також здійснюється конкуренція господарюючих суб'єктів ринкової економіки за обмежені (рідкісні) ресурси виробництва, а у кінцевому рахунку - за рівень доходів. Саморегулювання ринкової економічної системи відбувається через економічний (господарський) кругообіг. Господарський кругообіг - ресурсні, продуктові, грошові і фінансові потоки між суб'єктами економічної системи, які опосередковуються ринками ресурсів і товарів та послуг, а також держави, що виконують роль господарського механізму. Об'єкти ринкового господарства: товари та послуги, фактори виробництва, гроші, капітал, цінні папери, державні пільги і субсидії, соціальні виплати та преференції. Ринок має як позитивні, так і негативні сторони. Переваги ринку:

1. Ефективний розподіл ресурсів.
2. Гнучкість, висока адаптивність до мінливих умов.
3. Свобода вибору та дій виробників і споживачів.
4. Максимальне використання досягнень НТР.
5. Здатність до задоволення різноманітних потреб, підвищення якості Т і У.

Негативні сторони ринку:

1. Зіткнення приватних інтересів (інтереси індивідів і суспільства можуть не збігатися).
2. Не сприяють збереженню невідтворюваних ресурсів.
3. Дуже проблематично (немає стимулів) проводити Т і У колективного користування.
4. Безробіття і коливання цін.
5. Нестабільність виробництва (кризи).
6. Приватний сектор не забезпечує НТР.

Концепція соціального ринкового господарства, основоположником якої є Ерхард і Ойкен, значно відрізняється від теорії класичного ліберального господарства - концепції ринкової економіки, де державі відводилася роль «нічного сторожа». Однією з найбільш важливих завдань держави, на думку Ерхарда, є забезпечення вільної конкуренції. Вільна власна ініціатива й конкуренція повинні поєднуватися з активною роллю держави в господарському житті, провідна форма прояву волі, за Ерхарду, - свобода споживання, яка логічно доповнюється свободою підприємця виробляти та продавати продукти, що відповідають попиту. Найважливіший критерій соціального ринкового господарства, що поєднує ринкові та соціальні принципи, - встановлення ефективного господарського порядку, при якому на основі зростання продуктивності праці знижуються ціни, підвищується заробітна плата. Завдяки конкуренції як найбільш ефективного способу досягнення та забезпечення добробуту, можна досягти соціалізації прогресу та прибутку. Іншим критерієм виступає оптимальне поєднання ринкової

економіки та планового господарства. Деякі німецькі автори визначають соціальне ринкове господарство як сучасну форму економічної організації ринку типу з налагодженим механізмом державного регулювання, відповідного інституційною структурою і системою соціального захисту населення.

Висновки. Ринкова економіка за своїм економічним змістом є потужним носієм мотиваційних важелів прискорення розвитку науково-технічного прогресу і економіки будь-якої країни. Завданням держави полягає у раціональному їх використанні на користь усього народу. Стимулювання завдяки ринковим механізмам вітчизняного товаровиробника сприяє швидкому зростанню валового внутрішнього продукту і національного доходу, а прогресивно зростаюча податкова система стає потужним джерелом наповнення бюджету. Міцний бюджет дозволяє вирішувати комплекс виробничих і соціальних проблем у країнах із соціально орієнтованою ринковою моделлю. Вона стимулює розвиток підприємництва, бізнесових структур виробничого характеру, сприяє формуванню середнього класу. На сучасному етапі в Україні є усі економічні передумови переходу на виробничу економічну модель. Банківські структури комерційного характеру внаслідок експлуатації монетариско - посередницької економічної моделі уже нагромадили необхідні фінансові ресурси. Слід поставити їх у конкурентне середовище, яке дозволить запобігати встановленню ними монопольно високих банківських процентних ставок. Це зробить кредит таким, який виконуватиме стимулюючу функцію і пожвавить виробництво і в свою чергу допоможе вирішити весь комплекс соціальних проблем.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОГО СПОДІВАННЯ

Актуальність теми дослідження. Філософія завжди ставила під сумнів найглибші аспекти людського існування та суспільства. Одним із цих аспектів є феномен соціального сподівання – явище, що виникає зі взаємодії індивідів в суспільстві та визначає їхнє сприйняття світу, цілей та цінностей. Соціальне сподівання впливає на дії та рішення індивідів, а також формує загальний характер суспільства. У цій тезі ми розглянемо феномен соціального сподівання з філософської перспективи, дослідимо його вплив на індивідів та суспільство в цілому, і проаналізуємо можливі наслідки цього явища. Вивчення соціального сподівання надає можливість краще розуміти процеси в суспільстві та виявляти способи його зміни на краще.

Метою дослідження є розгляд феномену соціального сподівання з філософської перспективи з метою:

- розуміння взаємодії індивідів у суспільстві та формування соціальних сподівань.
- аналіз впливу соціального сподівання на сприйняття світу та прийняття рішень індивідами.
- дослідження можливих наслідків позитивних та негативних соціальних сподівань для суспільства та індивідів.
- розкриття філософських підходів до аналізу та зміни соціального сподівання.

Об'єктом дослідження в даному контексті є феномен соціального сподівання. Цей явище представляє собою взаємодію індивідів в суспільстві, їхнє спільне формування очікувань, цінностей, та планів на майбутнє.

Виклад матеріалу. Соціальне сподівання є важливим аспектом сучасного суспільства, який впливає на життя людей у всіх його сферах. Цей феномен розглядається з погляду філософії як явище, яке виникає в результаті взаємодії між індивідами в суспільстві та формує їхнє сприйняття світу і планування дій [1, с. 287]. Соціальне сподівання базується на ідеї взаємодії та спільності. Індивіди в суспільстві взаємодіють один з одним, спілкуються, спільно працюють над вирішенням проблем та втіленням ідей. Ця взаємодія створює очікування щодо різних аспектів життя, від соціальної справедливості до особистого щастя. Феномен соціального сподівання визначається цінностями та переконаннями, які прийняті в суспільстві. Ці цінності впливають на те, як індивіди бачать свої цілі та завдання. Соціальне сподівання може формувати індивідів у відповідній спільності, впливаючи на їхню мораль, етику та ставлення до інших [4, с.157]. У цьому контексті важливо враховувати, що соціальне сподівання може бути і позитивним, і негативним. Позитивне соціальне сподівання може стимулювати людей до досягнень і розвитку, підтримувати спільноти та суспільство як ціле. Однак, негативні сподівання можуть призвести до соціальних нерівностей, конфліктів і розчарувань. Феномен соціального сподівання відкриває широкий простір для філософського розгляду та рефлексії. Філософи досліджують, як сподівання формують наше світосприйняття, моральні цінності та рішення. Вони також досліджують, як суспільне сприйняття може бути перетворене чи модифіковане, щоб досягти більшого рівня гармонії та рівності. Феномен соціального сподівання може бути детально розглянутий через різні філософські підходи. Один із таких підходів - це соціальна конструкція реальності. Згідно з цим підходом, реальність не існує незалежно від сприйняття людей, але створюється через їхні інтеракції та спільні угоди. Саме цей процес визначає соціальне сподівання [2, с. 118]. Спроби змінити або переосмислити соціальне сподівання можуть призвести до інновацій та прогресу. Філософи питають, які механізми і засоби можуть використовуватися для зміни шаблонів сподівань і впливу на них, спрямовуючи суспільство до більш позитивних цілей. Крім того, соціальне сподівання взаємодіє з іншими аспектами філософського дослідження, такими як етика та політика. Філософи розглядають, які етичні принципи можуть бути застосовані для оцінки соціальних сподівань та дій. Також, вони вивчають, як політичні рішення впливають на сподівання громадян і, відповідно, на їхнє задоволення суспільством.

Висновки. У висновку, феномен соціального сподівання представляє собою важливий філософський аспект, який досліджує взаємодію між індивідами в суспільстві та вплив на їхнє сприйняття світу і планування дій. Сподівання формуються через соціальні цінності та культурні контексти, і вони можуть бути як позитивними, так і негативними. Цей феномен відкриває шляхи для філософського аналізу, дослідження етичних аспектів і впливу політичних рішень на суспільні сподівання. Філософи та дослідники в сфері соціології розуміють, що розуміння та перетворення соціального сподівання може призвести до створення більш справедливого та гармонійного суспільства. Філософія надає інструменти для аналізу та розгляду цього феномену, а також для пошуку шляхів для його зміни чи поліпшення. Вивчення феномена соціального сподівання сприяє глибшому розумінню та розвитку суспільства в цілому.

Список використаної літератури:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ МЕНТАЛІТЕТУ УКРАЇНЦІВ

Актуальність дослідження. Дослідження національної ментальності України – особливо в соціально-філософському аспекті – є важливою, на сьогодні майже зовсім не дослідженою темою у вітчизняній філософській думці, цікавою теоретичною й практичною проблемою. У визначення сутності української національної ментальності залишається багато нез'ясованого, недослідженого. Важливо зрозуміти, якими є історико-культурні підвалини української національної ментальності, в яких феноменах, національних кодах, архетипах вони постають, як змінювалася наша ментальність протягом історичного розвитку української нації, яких властивостей набувала, яких трансформацій зазнавала.

Мета. Полягає в тому, щоб виявити специфіку національного філософського менталітету як онтологічні засади духовного буття людини, етносу, нації, визначити його природу і структуру.

Виклад матеріалу. Сьогоднішні дні – час спалаху національної самосвідомості, суспільного інтересу до своєї історії, духовного життя, час, коли народ прагне осмислити минуле, розібратись в теперішньому і знайти орієнтири на майбутнє. Ці процеси цілком закономірні, бо українці довго жили за умов несвободи, неусвідомлення свого місця в світовій цивілізації, тривалий час перебували під тиском офіційної доктрини про те, що вони не самостійний народ, а частина великого народу, яка не має свого місця на політичній і культурній арені світу. Однією з категорій, які допоможуть вирішити загострені сьогоденням проблеми, є категорія ментальності. Знання про неї необхідні для того, щоб будувати державу відповідно до вдачі народу, бо тільки в такій державі він зможе реалізувати свої потенції. Важливо наголосити на тому, що, вивчаючи українську ментальність, не досить обмежитися визначенням тих національних рис, які роблять честь українцям, та пошуком зовнішнього ворога, який понівечив, пригнобив свідомість. Необхідно пам'ятати, що маємо дати відповідь на питання «Хто ми?», а не «Чим ми гірші за інших?», тому ворога треба шукати не лише ззовні, а й зсередини. Для цього ми викладемо історію виникнення і розвитку науки про національну психологію, з'ясуємо зміст поняття «ментальність», визначимо чинники формування українського характеру, його основні риси, а потім звернемо увагу на тему волі. Проблема ця виникає на перехресті багатьох наук (філософії, історії, культурології, психології, етнології, соціології). На сьогоднішній день існує кілька напрямків таких досліджень. Один із них – так звана історія ментальностей. Роботи цього напрямку цікавляться суб'єктивною стороною історії, ставляться до об'єктів дослідження як до співавторів історії, вивчають основні пункти розвитку історії ментальностей – економічний, географічний, повсякденний, розглядають ментальність як своєрідну мову культури. Інший напрямок дослідження – вивчення проявів окремих рис ментальності в різних суспільствах. Так, Ф.Бродель пише про особливості ментальності періоду становлення капіталізму, Ж.Ле Гофф – про середньовічну ментальність Заходу і т.п. Найтрадиційніші ж дослідження передбачають визначення сутності поняття «ментальність», місця її у суспільній свідомості, історію виникнення самого поняття. Звернемося ж саме до цього напрямку, добре розробленого Л.І.Гнатенком. Отож, дійти до визначення ментальності можна лише, почавши із категорії національного характеру, національної психології. Категорія характеру з'являється ще в античній філософії, вона введена учнем Арістотеля Тефастом. Він цікавився питанням, чому люди живуть в однакових умовах, але мають різні характери, і виділяв 30 негативних типів характерів (серед них моральний каліка, балакун, нахаба, скупий, свята простота, недовірливий, набридливий, хвастливий, гордий, боягуз, молодий дід та ін.). Спроби аналізу характеру народів зустрічаємо у Ксенофонта (визначає характер персів), Платона (визначає характер залежно від держави, у якій живе народ). Подальші дослідження характерів народів стосуються значно пізнішого часу – XVIII ст. У цей час у філософії було найбільш розповсюдженом вчення про те, що національний характер визначається географічним чинником (географічний детермінізм), а головним представником був Монтеск'є. Його думка, що влада клімату сильніша, ніж всі інші влади, привела до такого пояснення причин існування того чи іншого національного характеру: де холодний клімат – народи сильні і вольові, де помірний – непостійні, де жаркий – в'ялі і розслаблені. Таке пояснення спростував англійський філософ Д.Юм, який вважав, що об'єднання людей в одну політичну організацію, вирішення ними багатьох спільних питань, пов'язаних із обороною, торгівлею, керівництвом, призводить до утворення не тільки спільної мови, але й національного характеру. Визначаючи національний характер, Д.Юм писав: «Коли ряд людей об'єднаний в одну політичну організацію, випадки, коли вони збираються для спільних бесід з питань оборони, торгівлі і управління, повинні бути настільки частими, що разом з однаковим мовленням чи мовою вони повинні набувати подібності у звичаях і мати спільний, або національний характер поряд з особистим, який має кожна окрема особа». А ось визначення національного характеру, дане Гельвецієм: «Кожен народ має свій особливий спосіб бачити і відчувати, який утворює його характер, і у всіх народів характер цей змінюється або раптово, або поступово, залежно від раптових або непомітних змін, які відбуваються у формі їх правління і, як наслідок, у суспільному вихованні». Відомий філософ Й.Кант дав визначення поняття «народ», «нація», використовував термін «національний характер» і визнавав вплив середовища на формування характеру, хоча подавав приклади переселення народів і показував, що від цього їхній характер не змінився. Крім того, він конкретно охарактеризував національні характери англійців і французів. Ось приклад: «Французький народ серед інших характеризується великим смаком до громадського життя ... Французи ввічливі... Зворотній бік медалі – це їхня жвавність, яка недостатньо стримується обдуманими принципами, сюди ж належить і... дух вольності, який

захоплює в свою гру навіть розум і у ставленні народу до держави викликає всепереможний ентузіазм, який переходить усі крайні межі». Цікаву думку щодо душевного складу народів висловлює французький соціолог Густав Лебон: «Без попереднього знання душевного складу народу історія його здається якимось хаосом подій, що керуються лише випадковістю. Навпаки, коли душа народу нам відома, то життя його уявляється правильним і фатальним наслідком із його психологічних рис».

Висновки. Сьогодні в Україні є значний розвиток національної самосвідомості та інтересу до власної історії та культури. Цей процес є відповіддю на тривалий період несвободи, коли українці перебували під впливом ідеології, яка відкидала їхню національну ідентичність. Вивчення української ментальності стає ключовим елементом цього відродження.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Постає в необхідності вивчення даної теми, а також відповідно в потребі її аналізу в сучасних умовах. Над опрацюванням дослідження про людину як творця та творіння брали участь іноземні вчені, такі як Ніцше, Бердяєв М. О., а також і українські, такі як Вернадський В. І. та Мельник В. В.. Беручи до уваги те, що людина є важливим суб'єктом в культурній системі суспільства можна стверджувати, що дана тема все ще залишається важливою для нашого часу. Також є питання, що полягає в тому, чи людський талант - це дар чогось вищого, чи це набуті завдяки часу та досвіду навички. Ще одним фактором актуальності дослідження даної теми є те, що роль людини була і залишається ключовою в розвитку культури.

Мета дослідження. Проаналізувати людину, як творіння чогось вищого і творця культури, опираючись на статті та дослідження філософів та мислителів як і минулих часів, так і сучасності. Визначити, чи людський талант це дар чогось вищого, чи це набуті завдяки часу та досвіду навички.

Виклад основного матеріалу. Людина-творець за своєю природою. Коли мова заходить про творчість, багато хто відразу уявляє художника, письменника чи скульптора. Насправді кожна людина зобов'язана творити. Тому що досить часто вона потрапляє в ситуацію, де перед нею виникає нове завдання. Людина – творець за своєю природою. Вона день у день створює себе, свою особистість і власне життя. Коли людина сідає записувати стіл, бере папір, олівець, у цей момент вона може відчувати внутрішній підйом, якусь тиху радість – передчуття творення. Творчість як пошук рішення завжди захоплююче, вона займає і дітей, і дорослих. Ми бачимо ентузіазм вченого – це ж не тільки прагнення до самореалізації, до відкриття, а й щоденна праця, яка приносить радість. Вона далеко не завжди буває успішною, але вчений радіє від безпосереднього процесу творчого пошуку. Адже насолодитися результатом – це одна сота частина всієї радості творчості. Біологічно людині дається лише організм, який має певні задатки, можливості тощо. Оволодіваючи існуючими у суспільстві нормами, звичаями, прийомами і способами діяльності, людина освоює й змінює свою культуру. Отже, людина не лише перетворює зовнішню дійсність, а й формує сама себе. Це формування, „самопородження» людини власною працею є суттєвою стороною, „нервом» процесу, який слід назвати історією - на відміну від природної стихійної еволюції. Відтак, до культури відносяться й ті властивості людини, які є історичним продуктом, тобто ті, що виділяють її з природи, мають надбіологічний характер. Відповідно, в людині природне начало поєднане з культурноісторичним, останнє визначає специфіку людського буття. Людина створює світ культури і живе в ньому. Це ще раз підтверджує, що культура є надбанням і способом людського буття. Тому з'ясувати її сутнісні засади можна лише завдяки аналізу даних антропології та історії. Культурогенез у контексті антропогенезу здебільшого розглядається як зародження матеріальної культури (знаряддя праці, предмети побуту), духовної культури (мислення, воля, мова) і культури людських відносин (суспільна воля, норми поведінки, табу). Культура – увесь, за винятком природи, мовно і символічно відтворений, «репрезентований» (штучний, позаприродний) світ, що охоплює різноманітність видів, засобів і результатів активної творчої діяльності людини, спрямованої на освоєння, пізнання і зміну навколишньої реальності і себе. Особливе місце у світі культури займають її морально-етичні та естетичні аспекти. Мораль регулює життя людей у різних сферах - у побуті, сім'ї, на роботі, в політиці, науці та ін. В моральних принципах і нормах відкладається все те, що має всезагальне, тобто загальнолюдське значення, що становить культуру міжлюдських відносин. Є універсальні, загальнолюдські уявлення про добро і зло (наприклад, такі, як «не вбий», «не кради» та інші, зафіксовані у Біблії). Є групові, історично обмежені уявлення про те, що погане і що гарне. У будь-якому випадку практика міжлюдських стосунків осмислюється через добро, благородство, справедливість. Естетичне ставлення людини до дійсності має всеохопний характер, адже всі цінності - красу, прекрасне, гармонійне, витончене - людина знаходить і в природі, і в суспільстві, і в інших людях. Тому естетичне сприйняття, естетичне переживання, естетичні смаки притаманні кожній людині, хоча безсумнівно є те, що ступінь розвитку, досконалості естетичної культури у різних людей різний. Історично змінним є й ідеал краси. Ставлення людини до природи теж опосередковане культурним середовищем. Безумовно, в повсякденному житті важко помітити залежність культури від людини, швидше за наявності зворотна залежність. Культура є підставою людської творчості, але вона ж і утримує його в своїх смислових рамках, в полоні своїх символічних зразків. Але в переломні моменти, в епохи великих культурних переворотів раптом виявляється, що старі сенси вже перестають задовольняти людину, що вони стискають розвинувся людський дух. І тоді людський дух виривається з полону старих смислів для того, щоб побудувати нову підставу для творчості. Такий перехід до нових смислових підстав є справа генія; талант же вирішує лише ті проблеми, які не вимагають виходу за межі наявного культурного фундаменту. Талановита людина часто приходить до найнесподіваніших відкриттів, бо він розвиває загальні підстави глибше і далі, ніж це здатні зробити більшість людей. Але зробити крок за межі - це доля лише генія. «У геніальності - завжди безмір. (...) Геніальність від «світу іншого», - писав Бердяєв. Нові смислові, основи створюються індивідуальною творчістю, вони народжуються в глибинах людської суб'єктивності. Однак, щоб звідси народилася нова культура, треба, щоб ці смисли були закріплені в символічних формах і були визнані іншими людьми в якості зразка, стали смисловими домінантами. Цей процес носить соціальний характер і, як правило, протікає болісно і драматично. Сене, народжений генієм, випробовується в досвіді інших людей, іноді

«редагується», щоб його легше було прийняти в якості символу віри, наукового принципу або нового художнього стилю. А оскільки визнання нових смислових підстав відбувається в гострих зіткненнях з прихильниками старої традиції, то щаслива доля нового сенсу зовсім не означає щасливої долі для його творця. Існує безліч культур (типів культури), реалізувалися в людській історії. Кожна культура породжує свою специфічну раціональність, свою моральність, своє мистецтво і виражається у відповідних собі символічних формах. Сенси однієї культури не перекладаються на всі сто на мову іншої культури, що іноді трактується як несумірність різних культур і неможливість діалогу між ними. Тим часом такий діалог можливий в силу того, що біля витоків всіх культур загальний творчий джерело - людина з його універсальністю і свободою. У діалог вступають не самі культури, а люди, для яких відповідні культури окреслюють специфічні смислові і символічні кордони. По-перше, багата культура несе в собі масу прихованих можливостей, що дозволяють перекинути смисловий міст до іншої культури; по-друге, творча особистість здатна вийти за межі обмежень, що накладаються вихідною культурою. Тому, будучи творцем культури, людина здатна знайти спосіб діалогу між різними культурами. Кожна культура неповторна, і у кожній культури є свої істини. Але тоді як оцінити ступінь розвитку культури? Може бути, визнати всі культури абсолютно рівноправними? Багато культурологи виступають з такою точкою зору. Однак, на наш погляд, є критерії оцінки культури. Ці критерії випливають з того факту, що первинної цінністю є людина, розвиток його особистості і свободи. Тому ступінь розвитку культури визначається її ставленням до свободи і гідності людини і можливостей, що надаються нею для творчої самореалізації людини як особистості.

Висновки. Культура з одного боку, є важливою складовою суспільства, а з другого – це феномен, який гарантує разом з іншими соціальними цінностями, суспільний порядок і взаєморозуміння в суспільстві. Вона реалізується як гарант суспільного порядку і взаємного порозуміння. Слід відмітити, що важливим проявом культури є відповідальність.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність теми дослідження. Гроші - тема, яка була є і буде актуальною завжди, не залежно від стадії розвитку людини. Хтось не надає їм майже ніякого значення, і вони для такої людини є просто джерелом існування. Інші ж, навпаки, перебувають у постійній гонитві за матеріальним благом.

Постановка проблеми: звернення уваги на значення грошей у людському суспільстві, визначення яку роль вони відіграють у нашому житті, проблема грошей та їхня влада над людьми.

Мета: соціально-філософський аналіз значення грошей для людини в ХХІ столітті.

Об'єкт дослідження: гроші в житті людини у ХХІ столітті

Предмет дослідження: сфера грошових відносин, позитивний та негативний вплив грошей та багатства на людину.

Виклад основного матеріалу. Цілісна картина грошей може бути створена на основі їх аналізу не тільки як засобів обігу, але і як мети. В якості засобів обігу гроші сприяли розвитку торгівлі, прискоренню і розширенню руху товарів і послуг, формуванню державних і міждержавних господарських зв'язків. Як мета гроші мали величезний вплив на розвиток людини, її цілеспрямовуючої діяльності, ставлення до праці. Тобто гроші актуалізували не лише зміни у світі речей, й у світі людей, у внутрішньому світі людини, її інтересів, ідеалів і прагнень, моральних критеріїв. Вони суттєво змінили систему людських цінностей, поставивши себе у їх центр як всезагальну цінність. Завдяки цьому, гроші вийшли за межі своїх природних (традиційних) функцій як еквівалента товару і послуг, розширивши сферу свого функціонування. В традиційному суспільстві грошам часто приписують особливу цінність, на деякі гроші можна купити їжу, на інші - дружину, чи відкупитись за злочин. Соціальне виробництво «множинних грошей» здійснюється шляхом обмеження сфери їх використання. Люди змінюють зовнішній вигляд грошей, надають певним грошовим операціям особливого змісту, розрізняють прийнятні та неприйнятні шляхи заробітку. Гроші, сила яких міститься у відсутності різноманітності, наполегливо сприймається людьми по-різному і використовуються дуже різними шляхами, підтверджуючи парадоксальну точку зору про їх універсальність. У постановці проблем дослідники виходять з того, що гроші перестали бути лише економічною категорією, але на даному етапі розвитку, вони є цивілізаційним чинником. Аналізуючи головні аспекти життєдіяльності людини, виявляється безпосередній вплив грошей: власності, праці, моралі, що виводить на проблему духовності. Експансія грошей свідчить про виснаженість духовних енергій в сучасного соціуму. Нерідко гроші виконують роль еквівалента їхнього власника, його здібностей і цінностей, а грошовий капітал сприймається як джерело свободи людини, умова реалізації її творчих сил. Не маючи достатніх грошових статків, людина ризикує бути позбавленою принади соціального життя, оскільки без належної основи фундаменту свобода особистості зводиться до меж жорсткої необхідності, а бідність, убогість є джерелом відчуття безперспективності, безсилля, побутових конфліктів. Якщо бідність зумовлена відсутністю грошей, то чи не означає це, що вони є джерелом гармонії і щастя, винятковим благом? Ствердна відповідь на це питання можлива тільки за умови ставлення до убогості, як до норми людського існування, а за можливості людини щодо самореалізації, свободи вибору і гідного життя - як до особливого привілею. Особливого значення гроші набувають у корумпованому суспільстві, в якому відсутнє природне право людини на свободу, творчість і гідне існування. У такому суспільстві, функції і значення грошей деформовані і гіпертрофовані, а цінність людини визначається як її купівельна здатність (людина може стільки, скільки вона здатна купити). Таке суспільство постає перед людиною як товар, адже у ньому все може бути купленим (закон, мораль, громадська думка, справедливість і навіть життя). Зрозуміло, що людина не спроможна продати закон, честь, батьківщину, мораль, але спроможна продати себе. Вона може торгувати тільки собою, своїми почуттями, вірою, сумлінням за умови, що все це набуло для неї ознак товару, втратило своє первинне, істинне значення. Тобто людина може продати не лише свою працю, свої послуги, а й свою духовність, втілити її в товар. На рівні духу людина не продає, але продається, тобто стає товаром. Саме через такі нечисті дії людей заради заробітку грошей можна вважати, що, частково, гроші мають негативний вплив на людину. Про корупцію говорив ще Григорій Сковорода: «Краще голий та правдивий, ніж багатий та беззаконний» Взагалі і творчість і спосіб життя українського філософа були спрямовані на розвиток духовного, не матеріального. Не раз він у своїх творах закликає нас обрати шлях вічного і покинути світське, тлінне. «Золотом можеш купити село, річ трудну, як і потрібну, а щастя як необхідна необхідність задарма всюди і завжди дарується. Повітря й сонце завжди з тобою, всюди і задарма». Григорій Сковорода був глибоко віруючою людиною, якій тяжко приписати любов до грошей чи взагалі будь-чого матеріального, оскільки під кінець 70-х років XVIII століття він вирішує продовжувати своє життя мандруючи. Ця мандрівка тривала протягом 30 років й насичена різними легендами. Саме тоді була сказана велика фраза на запрошення Катерини II: «Мені дудка й вівця дорожчі царського вінця». Іронічним є те, що 15 вересня 2006 року Національний банк України випустив банкноту номіналом 500 гривень, на аверсі якої зображено саме Григорія Сковороду й у дизайні банкноти використані два малюнки філософа. Багато християн відносяться до грошей як до надто брудної і недостойної обговорення теми. Бізнес, маєтки, власність, торгівля вважаються чимось несумісним з життям людини, яка прагне жити з Богом і виконувати його волю в своєму житті. В сучасному суспільстві гроші відіграють значну роль для кожного з нас, це невід'ємна частина життя. Середньостатистична людина витрачає 8

годин протягом дня на роботу, яка повинна приносити достатньо грошей, для того, щоб почуватися впевнено, забезпечувати сім'ю, здійснювати певні проекти, задовольняти свої бажання. Насправді гроші - це: наш час, наша сила, наші таланти, наш спадок, наші можливості, роки навчання, наш досвід... Тому коли ми витрачаємо гроші - витрачаємо частину себе на добре чи погане.

Висновки. Отже, значення грошей, на даний момент, переоцінити, мабуть, неможливо. Вони здійснюють надзвичайно великий як і позитивний так і негативний вплив на суспільство в цілому. Неможливо зробити остаточний висновок, визначити чим вони є, добром чи злом, проте можна припустити, що гроші в руках різних людей відіграють різну роль.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

МОРАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАЦІ: ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується змінами у світоглядних уявленнях та ціннісних орієнтаціях як суспільства в цілому, так і окремої людини. Науково-технічний прогрес, автоматизація й комп'ютеризація виробництва, зниження ролі й частки продуктивної праці, розширення сфер дозвілля й споживання змінило саме розуміння праці, її роль у житті людини й суспільства. Розвиток і поширення інформаційно-комп'ютерних технологій трансформують характер і зміст праці, змінюють ставлення людини до праці, дозвілля, освіти.

Мета й завдання дослідження. Мета роботи - філософсько-культурологічний аналіз трансформації уявлень про моральну цінність праці в західноєвропейській культурі.

Об'єктом дослідження є моральна цінність праці як соціокультурного феномену моральних цінностей філософського споживання.

Предметом дослідження є трансформація філософських та культурологічних уявлень про моральну цінність праці в західноєвропейській культурі.

Методологічні й теоретичні основи дослідження. Методологічною базою дисертаційного дослідження є феноменологічний, структурно-функціональний і аксіологічний підходи, а також методи компаративістського й історико-культурного аналізу, що дозволяють простежити еволюцію уявлень про моральну цінність праці в різні епохи розвитку західної цивілізації. У роботі також були використані методи контекстуального аналізу понять, методи абстрагування, узагальнення, систематизації, аналізу й синтезу. Теоретичною базою дослідження стали роботи класиків філософії К. Маркса, Ф. Енгельса, М. Вебера, Е. Дюркгейма, які досліджували сутність і природу праці, а також роботи філософів XX ст. Х. Арендт, Г. Маркузе, Е. Фрома, Ж. Бодрійяра, З. Баумана, У. Бека, Дж. Ріфкіна й ін. Крім того, використані матеріали досліджень процесу формування потреб і ціннісних орієнтацій людини в постіндустріальному й інформаційному суспільствах Г. Ленка, Р. Інглегарта, В.Л. Іноземцева, М. Кастелла, П. Хіманена, Л. Товальдса й ін.

Виклад основного матеріалу. У результаті проведеного дослідження всебічно проаналізовано процес трансформації уявлень про моральну цінність праці в західноєвропейській культурі та виявлено основні особливості цього процесу в різні культурно-історичні епохи. Отримані в ході дослідження результати представлені в наступних положеннях, які виносяться на захист: 1. Виявлено особливості процесу формування та трансформації уявлень про моральну цінність праці в різні періоди розвитку західноєвропейської культури (античне суспільство, період Середньовіччя, Відродження, Реформації, Просвітництва, індустріальне й постіндустріальне суспільство) на основі узагальнюючого філософського аналізу різних інтерпретацій праці. Показано, що уявлення про моральну цінність праці безпосередньо пов'язані зі змістом поняття «праця», що також змінювалися протягом історичного розвитку західноєвропейського суспільства під впливом соціокультурних чинників, набуваючи то вкрай широкого значення (діяльність як така), то досить вузького змісту (діяльність для заробітку). 2. Обґрунтовано переважний вплив на формування уявлень про моральну цінність праці в західноєвропейському індустріальному суспільстві технологічних, соціально-економічних і організаційних чинників, а також протестантської трудової етики. Показано, що протестантизм, підвищивши моральну цінність продуктивної праці, отождивив працю саме із продуктивною працею - вона стала сприйматися як виробнича діяльність, а практична користь, ефективність і продуктивність праці стали визначальними критеріями людської життєдіяльності, внаслідок чого праця набула винятково економічної спрямованості. Виявлено, що перевага гранично вузького розуміння самої праці (наймана оплачувана праця у «просторі фабрики») у сукупності з технізацією праці, граничним поділом трудових функцій, відчуженим характером праці, формують негативне (або байдуже) ставлення до праці лише як до вимушеної діяльності, засобу заробітку. 3. З'ясовано роль споживання і споживацтва у формуванні моральної цінності праці. Обґрунтована теза, що споживання як процес задоволення певних потреб людини, характерний для будь-якого суспільства, у розвиненому індустріальному суспільстві перетворюється на інтенсивний безперервний процес вибору та регулярного оновлення побутових речей - споживацтво, у якому потреба більше не є мотивом споживання, таким мотивом виступає бажання, що постійно продукується економічною системою у вигляді споживчих звичок. Показано, що в умовах постіндустріального суспільства масового споживання споживацтво як масове явище впливає на зниження моральної цінності праці, яка сприймається як засіб задоволення споживацьких потреб. 4. Доведено, що на формування уявлень про моральну цінність праці в постіндустріальному суспільстві масового споживання істотно впливають, насамперед, зміни в характері й організації праці, структурі економічної зайнятості, а також ріст споживання й розвиток культури дозвілля. Показано, що в умовах поширення гнучких і мінливих форм зайнятості (неповний робочий день, тимчасова робота, робота «без робочого місця», робота за сумісництвом, самозайнятість та ін.), а також альтернативних економічній зайнятості видів діяльності (волонтерство, освіта, активне дозвілля та ін.) зникають конкретне місце праці, конкретний суб'єкт праці, конкретний час суспільної праці - праця перетворюється на спосіб життя. 5. З'ясовано, що для сучасних філософських та культурологічних уявлень про працю характерним є розширення самого поняття «праця», зникають межі між працею і не-працею, працею і споживанням. Змінюється ставлення до праці - вона сприймається як засіб самореалізації, завдяки чому згладжуються протиріччя між працею

й творчістю, працею й розвагою, працею й грою. При цьому моральна цінність праці все більшою мірою залежить від суб'єктивного сприйняття людиною умов самої праці, ступеня задоволення від трудового процесу і його результатів. 6. Виявлено, що з розповсюдженням постматеріалістичної системи цінностей, у якій матеріальне благополуччя поєднується з турботою про якість життя, прагненням до самореалізації, творчого самовираження, стає можливим сприйняття праці як усвідомленої творчої активності, зумовленої внутрішньою цілераціональністю. На основі аналізу хакерської трудової етики, головними принципами якої є захопленість своєю діяльністю, самореалізація, свобода творчості, розвиток власних здібностей, визначені перспективи розповсюдження постматеріалістичної системи цінностей за межі інформаційно-комп'ютерної сфери. Отримані в роботі результати дозволяють значно розширити існуючі у філософії, соціології, економіці й психології праці уявлення про місце й роль праці в індустріальному, постіндустріальному й інформаційному суспільствах, окреслити проблеми й особливості формування ціннісних орієнтацій сучасної людини. Проведений аналіз може стати основою для наступних філософських, культурологічних, соціально-економічних і психологічних досліджень ролі праці й трудової діяльності в сучасному суспільстві. Результати дослідження використовуються й можуть знайти подальше застосування при розробці навчально-методичних матеріалів і програм спецкурсів, присвячених вивченню проблем філософської антропології, філософії культури, соціальної філософії.

Висновки. У філософії, моральна цінність праці вважається важливим елементом гідності та особистої самореалізації. Праця допомагає людині реалізувати свій потенціал та сприяє формуванню особистості. В контексті етики, важливо дбати про справедливий винагороду за працю та поважати права та гідність працівників. Моральна цінність праці відображає загальний принцип поваги до людської гідності та цінності кожної людини.

Списки використаної літератури.

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

МАРКЕТИНГ, ЯК ФІЛОСОФІЯ БІЗНЕСУ

Актуальність теми дослідження - надання різноманітних чинників маркетингу, які впливають на встановлення бізнесу, формування стратегій підприємств, вони диктують розробку унікального плану, що відтворює актуальність даної статті. У теперішній час українська економіка дуже сильно коливається, тому суб'єкти господарювання усіх форм власності вимушені оптимізувати прибутки та застосовувати заходи щодо впливу різних чинників на діяльність підприємництва. Маркетинг допомагає розуміти наш бізнес, наші цінності, тому у сучасному світі є досить актуальне питання вибору маркетингової стратегії підприємства, що спрямована на вирішення цих завдань.

Мета дослідження - полягає у визначенні тактики діяльності підприємства на цільовому ринку та забезпечити його успіх у конкурентній боротьбі; визначення сутності поняття «маркетинг, як філософія бізнесу», його розкриття та уточнення.

Завдання дослідження - проаналізувати маркетингову філософію компанії та систему введення бізнесу.

Об'єкт дослідження - певні суб'єкти, котрих напрям пов'язаний з розвитком бізнесу.

Предмет дослідження - маркетинг як філософія бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Щоб глибше зрозуміти поняття «маркетинг, як філософія бізнесу», потрібно звернути увагу на те, що термін є складеним, тобто є терміном-словосполученням і зміст та сутність поняття розглядатиметься у кількох аспектах. Як у аспектах самого бізнесу та маркетингової стратегії, так і відносно аспектів філософії та понять суспільства. У сучасній економічній літературі маркетинг розглядають як філософію бізнесу, концепцію управління, спосіб мислення і спосіб дії. Багато вчених і фахівців вважають маркетинг одним з ключових підходів у сучасній теорії менеджменту, який сприяє підвищенню ефективності роботи економічних суб'єктів за допомогою усвідомленої орієнтації на ринок, обліку потреб і потреб покупців [6]. Для розуміння суті економіки і всіх складнощів економічних відносин необхідно усвідомити, що в основі цих відносин, відповідно до Аристотеля, лежать людські потреби. Можна сказати, що процес, який в даний час називають маркетингом, існував як явище, притаманне відносин, пов'язаних з обміном та у спосіб задоволення потреб, з часів суспільного поділу праці як основи товарного виробництва. Маркетинг - це ринкова філософія, стратегія, тактика мислення і дії всіх суб'єктів ринкових відносин. За словами відомого американського вченого Пітера Друкера, батьківщиною маркетингу вважають Японію. Також обов'язково потрібно відзначити, що маркетинг виник у результаті застосування принципів менеджменту до збуту та продажу продукції [1, с.37]. Також під філософією розуміють форму людського мислення, форму світогляду. У сучасному розумінні маркетинг передбачає використання системного підходів до управління будь-якими економічними об'єктами. Маркетинг як філософія бізнесу виник на початку XX століття, виділившись з економічної теорії підприємництва в провідних університетах США. В якості філософії бізнесу маркетинг вимагає, щоб компанія розглядала споживання як демократичний процес, при якому споживачі мають право «голосувати» за потрібний їм продукт своїми грошима. Існує декілька етапів розвитку маркетингу. Перший етап еволюції маркетингу знаменується створенням ринку споживача - ринку, де пропозиція перевищує спрос на товари і послуги. Другий етап еволюції маркетингу - це початок формування концепції маркетингу споживача. Головна теза цієї концепції в тому, що споживач купує не саме товар, а властивості цього товару, його споживчу корисність. Третій етап характеризується тим що, маркетинг стає одним з головних елементів корпоративного стратегічного управління, націлений на адаптацію підприємства до зовнішньої економічної і політичної середовища. Четвертий етап - це система поглядів на управління маркетингом з метою формування довгострокової лояльності потенційних споживачів на основі тісної взаємодії в процесі створення цінностей і отримання на цій основі споживчих вигод і прибутку для підприємств. Використовуючи структурований маркетинговий комплекс, заснований на аналізі конкурентних переваг (маркетинг-мікс), фірма значно скорочує витрати на залучення нових клієнтів, скорочує час обслуговування клієнтів, тим самим, підвищуючи сукупну ефективність діяльності підприємства. Споживач послуг, у свою чергу, отримує якісне обслуговування та індивідуальний підхід, заснований на привілейованому діловому партнерстві. Для успіху та перемог над конкурентами необхідні креативність, відсутність бар'єрів у процесі реалізації функцій і між відділами, що стає наслідком поширення філософії маркетингу по всій підприємства. Спочатку маркетинг був пов'язаний з продажем фізичних товарів. На сьогоднішній день можна спостерігати активне використання концепції маркетингу відносин як на споживчому ринку товарів масового споживання, що виражається у збільшенні популярності різних програм лояльності, так і на промисловому ринку, на якому взаємодія з партнерами (клієнтами, постачальниками, конкурентами) повністю побудовано на концепції маркетингу відносин. У той же час завданням маркетингу як філософії управління є пошук найбільш ефективних рішень, вигідних для економічної системи способів та умов задоволення потреб ринку, а також визначення напрямків розвитку останнього відповідно до прогнозованих змін ринкової ситуації. Проте тільки одна з семи інновацій досягає ринкового успіху. Проблема виживання підприємств та їх стійкого розвитку в цих умовах постає все більш гостро. Після того маркетинг зазнає

значних змін, в плані домінуючої концепції, охоплення стадій відтворювання методів і прийомів ведення маркетингової роботи.

Висновки. Маркетинг, як філософія бізнесу сприяє розвитку не лише підприємств, але й суспільства в цілому, роблячи наш бізнес більш сталим, етичним та спрямованим на досягнення спільних цілей. Контроль маркетингової діяльності включає контроль за реалізацією та аналізом можливостей збуту, контроль прибутковості та аналіз маркетингових витрат, ревізію маркетингу.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. В наш час культура є реалізацією людської творчості і свободи. Більшу частину свого вільного часу люди приділяють культурі. Читання книг, чи просто прослуховування музики – все це зветься культурою. Саме завдяки культурним цінностям людина розвиває свій внутрішній світ, саму себе, що є дуже важливим в наші дні. Тому тема взаємодії людини та культури є такою актуальною.

Мета дослідження: розглянути культуру як процес розвитку людського суспільства, де культура є основою людської творчості, через яку людство відкриває та змінює світ, а також визначити, чи це людський талант це, чи дар чогось вищого, чи це набуті завдяки часу та досвіду навички.

Завдання дослідження: дослідити культуру як реалізацію людської творчості та свободи; дізнатися як людина впливає на культуру і культура на людину.

Об'єкт дослідження: людина як творіння та творець культури та її роль.

Предмет дослідження: культура та людина.

Виклад основного матеріалу. Протягом усіх століть філософи роздумували хто ж є людина? Людина завжди відзначалася унікальністю свого існування, що виявляється у здатності творити та впливати на культурний ландшафт суспільства. Людина виявляє свою творчість через мистецтво, літературу, мову та інші форми самовираження. Кожна особистість має унікальний внесок у створення культурного спадку, який формує ідентичність спільноти. Творчість людини визначає культурний облік суспільства. Її здатність передавати цінності, створювати традиції та формувати колективну свідомість робить її ключовим агентом впливу на культурний розвиток. Поняття «культура» як сфера соціалізації особистості. Культуру називають другою природою людини. Вона живе у двох формах буття: у світі культури і у світі натури. Тому культура – це особливий, штучно створений людиною надприродний світ. Протягом всього існування людство старалося проявити себе саме через творчість. Людина – це активний суб'єкт, що діє. І саме це, процес досягання цілі, а не саме досягнення, найбільше подобається тій особі, яка є дійсно творцем, як вважав Мельник В. «Світ культури становить сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених в процесі матеріального і духовного виробництва». До матеріальної культури відносяться засоби виробництва, зокрема знаряддя і предмети праці, які самі є продуктом попередньої діяльності. До духовної культури належать знання, наука, мораль, право, релігія, філософія, різні форми ідеології, норми поведінки й людського спілкування, освіченість людей, інтелігентність та ін. Міра оволодіння духовними цінностями, потреба в них, а також здатність їх створення характеризують рівень духовності людини. Особливим – і надзвичайно важливим елементом культури є мова, і не лише сама по собі, а й володінням мовами – рідною та іншими відіграє важливу роль у житті людини. Будь-яке суспільство являє собою організовані норми колективного життя, нашарування яких утворює сферу. Без культури не може бути справжньої свободи. Багато дослідників переконані в тому, що завдання нашого часу вимагають сміливого підходу до проблем ХХ століття, які виникають у сфері культури. Всі культурні в традиційному розумінні народи мають свій фольклор, свої епічні сказання, свою власну, що склалися завдяки праці багатьох поколінь, культурну свідомість. Висока культура, що виростає завжди на ґрунті фольклору, для того, щоб бути по-справжньому живою і сильною, потребує в серйозній, стійкій національній традиції. Ми можемо говорити про те, що сучасна людина живе в різноманітному полікультурному світі. У цьому світі ми виділяємо основні елементи культурного буття, яке відбувається через освоєння національної культури. По відношенню до людини культура – особливий світ, в якому здійснюється процес соціалізації, тобто в світі культури людина стає особистістю.

Висновки. Отже культура і людина нероздільні. Людина може жити, мислити, співчувати, діяти по-людськи тільки тоді, коли вона прилучається до світу культури. Саме в такому прилученні до культури, засвоєнні її – смисл освіти й виховання. Ставлення людини до природи опосередковане культурним середовищем. Людство створило і постійно перестроює культуру, задовольняючи і потреби та інтереси для себе. При цьому творчість кожної окремої людини впливає на життя інших людей, тому справжню культуротворчу особистість повинна відрізняти висока відповідальність за зміст і якість створюваних цінностей, за їх використання на благо, а не на шкоду материнської культури і її носію – народу. Успішність культуротворчості в цілому залежить від можливості людства зрозуміти і використовувати ті закони, за якими культура функціонує, систематизуючи досвід минулого з сучасністю і тенденціями майбутнього. Безумовно, в повсякденному житті важко помітити залежність культури від людини. Саме через культуру ми можемо досягти безліч цілей. Культура і її смисл живуть не самі по собі, а лише через творчу активність натхненного ними людини. Вона є підставою людської творчості, але вона ж і утримує в полоні своїх смислових рамках, які людині часом важко зрозуміти.

Список використаної літератури

1. Волошина О., Андреева В. Деонтологічна культура як складова професійної готовності вчителя. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 36. наук. пр. Вип. 52. 2018. С. 12-29.

2. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
3. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
4. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Актуальність теми дослідження. Формування соціокультурних орієнтацій молоді в сучасному глобалізованому світі є важливим завданням, оскільки молодь впливає на майбутнє суспільства і культури. Глобалізація вносить значні зміни у соціокультурну обстановку та спосіб життя, і впливає на усвідомлення цінностей, ідентичності та орієнтацій молодого покоління.

Мета дослідження: полягає у вивченні соціокультурних орієнтацій молоді в сучасному глобалізованому світі.

Відповідно до мети ставим такі завдання:

- Дізнатися цінності соціокультурних орієнтацій
- Серед всієї ієрархії цінностей виділити ті, які є загальнолюдськими
- Поділити на типологічні групи
- знайти формування соціокультурних орієнтацій в глобалізованому світі
- Чи повинна молодь мати можливість брати участь у громадських ініціативах та діяльності.

Об'єкт дослідження: Молодь, яка повинна бути підтримана в розвитку навичок міжкультурного спілкування та розуміння.

Предмет дослідження: Цінність орієнтації людини яка складається в певну систему. Серед всієї ієрархії цінностей можна виділити ті, які є загальнолюдськими, або глобальними.

Виклад основного матеріалу. Ціннісні орієнтації – це певна сукупність ієрархічно пов'язаних між собою цінностей, які задають спрямованості людському життю. У філософському словнику ціннісні орієнтації – «важливі елементи внутрішньої структури особистості, які закріплені життєвим досвідом особистості, всією сукупністю його переживань». Ціннісні орієнтації людини складаються в певну систему. Серед всієї ієрархії цінностей можна виділити ті, які є загальнолюдськими, або глобальними, тобто властиві переважній більшості людей, наприклад: Свобода, Праця, Творчість, Гуманізм, Солідарність, Чесність, Вихованість, Інтелігентність, Сім'я, Нація, Народ, Діти. Зниження значення цих цінностей викликає в нормальному суспільстві серйозні занепокоєння. Ціннісні орієнтації формуються в процесі засвоєння людиною певного соціального досвіду і проявляються в її переконаннях, інтересах. У відповідності до орієнтації на певні цінності, молодих людей можна поділити на чотири типологічних груп. Перша – це молоді люди, які зберегли, або віддають перевагу попереднім цінностям. Представники цієї групи (приблизно 10%) підтримують в Україні комуністичну, соціалістичну партії, входять в склад комсомольських організацій. Ця молодь схильна до протестів, пікетів, акцій непокорі під керівництвом старших. У переважній більшості, ці молоді люди не підтримують шлях ринкових перетворень, і є прихильниками авторитарної свідомості та симпатизують харизматичним лідерам і вождям. Друга група – це ті, хто має діаметрально-протилежні погляди до прихильників першої групи. Це хлопці та дівчата, які повністю відкидають цінності минулого, відстоюють ідеї тих суспільств, які мають розвинуту ринкову економіку та високий рівень соціального забезпечення громадян. Зокрема особисту власність на майно. За даними соціологічних досліджень, проведених серед української молоді, майже 2/3 молодих людей вважають себе прихильниками максимального збагачення кожної людини як умови створення багатого суспільства. Третя група – це молоді люди (їх небагато), які хоча і критикують цінності соціалістичного суспільства, але повністю їх не заперечують. Такі молоді люди мають відношення до робітничого і профспілкового руху, пропагують ідеї лібералізму. У випадку розвитку в суспільстві процесів ринкової економіки, молодь цієї групи, на думку науковців, скоріше поповнить першу групу. Четверта група – це молоді люди, для яких характерно не просто заперечення «старого світу», а нетерпимість до будь-яких цінностей, окрім своїх власних. Такий тип молоді вчені визначають як квазіреволюційний, тому, що вони настільки радикальні, що не просто прагнуть розірвати свої відносини зі старим світом, але просто готові зруйнувати їх. Таким людям властива нетерпимість до накопичення. Ось кілька ключових аспектів формування соціокультурних орієнтацій молоді в глобалізованому світі: культурний обмін: Глобалізація створює можливості для молоді отримувати доступ до різних культурних впливів. Молодь може вивчати мови, досліджувати та приймати культурні елементи з усього світу, що розширює їхнє культурне багатство та розуміння інших культур. Технології та медіа. Сучасна молодь великою мірою використовує технології та медіа для сприйняття інформації. Це може вплинути на їхні цінності та переконання через споживання контенту в інтернеті та соціальних мережах. Важливо навчити молодь критично мислити і аналізувати інформацію, що надходить до них через ці канали. Важливо сприяти глобальній освіті в навчальних програмах, яка допомагає молоді краще розуміти складні глобальні проблеми, такі як зміна клімату, бідність і нерівність. Це допомагає молоді розвивати глобальні перспективи та цінності, такі як міжкультурне розуміння і співпраця. Молодь повинна бути підтримана в розвитку навичок міжкультурного спілкування та розуміння. Це сприяє толерантності, відкритості та здатності співпрацювати з іншими культурами. Незважаючи на глобалізацію, важливо зберігати та розвивати національну культурну спадщину та ідентичність. Це допомагає молоді відчувати себе частиною своєї культури та сприяє збереженню різноманітності культур у світі. Молодь повинна мати можливість брати участь у громадських ініціативах та діяльності, що спрямовані на вирішення соціокультурних

проблем та підтримку спільної відповідальності за майбутнє. Формування соціокультурних орієнтацій молоді в сучасному глобалізованому світі є складним процесом, який вимагає спільних зусиль суспільства, освітніх установ, громадських організацій та самих молодих людей. Підтримка глобальної освіти, міжкультурного діалогу та розвиток критичного мислення допомагають молоді краще розуміти глобальний світ і приймати обґрунтовані рішення, спираючись на свої цінності та переконання.

Висновки. Ми зрозуміли соціокультурні орієнтації молоді в сучасному глобалізованому світі. І те що глобалізація вносить значні зміни у соціокультурну обстановку та спосіб життя, і впливає на усвідомлення цінностей, ідентичності та орієнтацій молодого покоління.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СВІДОМІСТЬ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Соціальні мережі здійснили значний вплив на сучасне суспільство, особливо на молодь. За допомогою соціальної мережі молодь використовує комунікацію, споживає інформацію та впливає на свою ідентичність і переконання. Необхідно розуміти, як соціальні мережі впливають на свідомість молоді, щоб розвивати стратегії забезпечення їхнього психологічного та соціокультурного благополуччя.

Мета дослідження: вивчення та аналіз впливу соціальних мереж на свідомість людини з розкриттям ключових аспектів цього взаємозв'язку. Головним є з'ясування філософських аспектів використання соціальних мереж та їх впливу на сприйняття світу.

Завдання дослідження: дослідити роль соціальних мереж у формуванні сучасного суспільства та вплив на сприйняття інформації та соціальну взаємодію.

Об'єкт дослідження: поведінкові та психологічні зміни, що відбуваються в результаті активного використання соціальних мереж та взаємодії з інформацією.

Предмет дослідження: вплив соціальної мережі на психологічні, соціологічні свідомості людини.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі соціальні мережі займають центральне місце в повсякденному житті молоді. Вплив соціальної мережі на свідомість молоді виявляється в багатьох аспектах, включаючи спосіб сприйняття себе та інших, розуміння суспільних проблем, формування цінностей та культурних стереотипів. Один із ключових ефектів використання соціальної мережі - це перерозподіл уваги та часу молоді. Час, який раніше вони використовували для реального спілкування та активності, тепер використовується для перегляду лайків та коментарів. Це стосується зміни їхнього сприйняття часу та позитивних моментів, що впливає на їхню свідомість та сприйняття реальності. Крім того, соціальні мережі формують уявлення про ідеальний образ життя та краси, що може висвітлити молоді комплекси неповноцінності. Перегляд багатьох «ідеальних» фотографій та життєвих історій може породжувати відчуття невдоволення власним життям та зовнішністю. Це може призвести до зниження самооцінки та розвитку психічних проблем. Значний вплив соціальної мережі на свідомість молоді також проявляється у формуванні їхньої політичної свідомості. Алгоритми соціальних мереж часто змушують користувачів перебувати у власному інформаційному просторі, де вони підтримують підтвердження своїх власних переконань. Це може призвести до небажаного об'єктивного явлення про суспільні проблеми та політичні процеси. Соціальні мережі в сучасному світі мають значущу роль у формуванні свідомості молоді. Вплив стає відображенням складного сплетіння позитивних та негативних наслідків на перспективи та погляди молодого покоління. Передусім, соціальні мережі дають можливість молоді висловлювати свої думки та погляди на широку аудиторію, що погіршує розвиток їхнього критичного мислення. Крім того, завдяки соціальним мережам, молодь отримує можливість знайомитися з різноманітними культурами та поглядами, що сприяють формуванню толерантного та багатогранного світогляду. Вони можуть вивчати проблеми, які є успіхом для суспільства, та брати активну участь у вирішенні соціальних та політичних питань. Проте, одночасно з позитивними аспектами, соціальні мережі можуть викликати негативні наслідки для свідомості молоді. Таким чином, вони сприяють формуванню ідеалізованих проявів про життя та красу, що може впливати на самооцінку та ставлення до власного зовнішнього вигляду. Часте порівняння з ідеалізованими образами може призвести до почуття невдоволення собою та розвитку комплексів неповноцінності. Однак, з врахуванням цих ризиків, необхідно забезпечити освіту молоді щодо критичного мислення та розуміння цифрової грамотності. Введення спеціальних освітніх програм щодо розпізнавання фейкових новин, культурного різноманіття та цифрової безпеки може значно підвищити свідомість молоді щодо використання соціальних мереж.

Висновки. Соціальні мережі мають складний вплив на свідомість молоді, який потребує важливого аналізу та регулювання. Забезпечення балансу між позитивними та негативними аспектами використання соціальних мереж, а також розвиток навички критичного мислення є ключовими факторами для формування здорової та свідомої молоді.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність теми. Актуальність полягає в тому, що формування національної свідомості має важливе значення для сучасного українського суспільства, особливо в умовах глобалізації та викликів, які ставить історичний контекст.

Мета дослідження: головною метою статті є дослідження процесів формування національної свідомості в українському суспільстві, визначення їхнього впливу на ідентичність та культурні цінності.

Завдання дослідження:

- розглянути історичний контекст та вплив минулих подій на формування національної свідомості.
- аналізувати сучасні фактори, що впливають на національну свідомість.
- дослідити роль освіти, медіа та культури у цьому процесі.
- визначити виклики та перспективи формування національної ідентичності в майбутньому.

Предмет дослідження: предметом дослідження є процеси, які сприяють формуванню національної свідомості у сучасному українському суспільстві, включаючи історію, культуру, освіту, політику тощо.

Об'єкт дослідження: об'єктом дослідження є сама національна свідомість та її зміна в сучасному українському суспільстві під впливом різних факторів.

Виклад основного матеріалу. Національна свідомість невід'ємна від нації, носія своїх визначень і духовних спрямувань. Національна свідомість – це структурний компонент суспільної свідомості, який визначається ментальними характеристиками та аксіологічними орієнтаціями, що визначають буття представника того чи іншого народу в його етнокультурному розвитку. У процесі історичного формування, зумовленого природними нахилами і здібностями, національна свідомість набуває здатності якісно впливати на удосконалення людської духовності. Відтак вона є головним чинником самореалізації особистості, ключем до вирішення проблем складного, суперечливого, соціально незахищеного суспільства. Національно свідомою людиною здатна не тільки оприлюднити власне фізіологічне та психічне буття, але й зробити предметом свого пізнання все, зокрема і саму себе, для потреб втілення національної ідеї в перспективу життя народу, поширити світ культури своєї Вітчизни у вимір «світового» буття. Національна свідомість існує одночасно і як щось індивідуальне, власне, і як суспільна свідомість. У першому випадку вона належить окремій людині, несе на собі відбиток її особистості, особистісних рис характеру. Коли ж мають на увазі суспільну свідомість, то відходять від усього специфічно індивідуального, особистого і беруть за основу вивчення погляди, ідеї, характерні для даного суспільства взагалі і для певної соціальної групи. Між індивідуальною і суспільною свідомістю відбуваються постійна взаємодія та взаємовплив. Суспільно вироблена свідомість живить індивідуальну свідомість, є предметом власних переконань, джерелом моральних принципів, естетичних почуттів та уявлень. Суспільна свідомість існує у вигляді політичних, правових, моральних, релігійних, естетичних, наукових, філософських уявлень, понять, ідей. Усе це зафіксоване у мові і належить усьому суспільству, живе своїм відносно самостійним життям і впливає на кожну людину, вимагаючи рахуватися з нормами, що історично склалися. Варто зауважити, що існують різні підходи до її визначення. Зокрема, І. Кресіна окреслює національну свідомість як складну модернізовану систему духовних феноменів та їх утворень, які сформувалися у процесі історичного розвитку нації, відображають основні засади її буття та розвитку. Національна свідомість як складна система, охоплює теоретичні, буденні, масові та елітні, власне національні та запозичені ідеї, настанови, устремління, культурні здобутки, що утворюють духовний унікум нації. У національній свідомості мають місце найсуттєвіші домінанти свідомості корінного етносу та етнічних груп, що утворюють націю, поліетнічну, політичну спільноту. Ядром національної свідомості виступає національна ідея. Як зазначає М. Боришевський, «національна ідея – це усвідомлена нацією найбільш актуальна мета, на шляху до досягнення якої нація спроможна якнайповніше розкрити й реалізувати свої потенційні можливості, зробити політичний внесок у розвиток людської цивілізації та знайти достойне місце серед інших національних спільнот». У «Малій енциклопедії етнодержавознавства» національна ідея визначається як «духовна першооснова, джерело особистісного розвитку людини». Кожен народ має своє історичне коріння, свої національні пріоритети й цінності, покликання, що відображаються в національній ідеї. У визначенні М. Пірен «національна ідея – система поглядів, ідей стосовно комплексу питань, пов'язаних з існуванням і розвитком суспільства, нації, всього народу». У науковій літературі названо такі складові української національної ідеї: наявність рівних можливостей розвитку і реалізації здібностей для всіх громадян країни; досягнення високого ступеня ефективності у діяльності, пов'язаній із задоволенням інтересів, прав і свобод кожного члена суспільства; створення умов для розвитку інтелекту в українському суспільстві через стимулювання науки й освіти та виховного впливу; збереження гарантій безпеки демократичного розвитку суспільства та життя людей у ньому через безпеку політичну, правову, соціальну, екологічну, освітянську тощо. Слушно зазначає В. Качаєв, що громадянин поза національною ідеєю є емігрантом, гостем країни або просто біженцем.

Висновки. Відповідний досвід, ґрунтовні спостереження свідчать, що національна свідомість виконує важливу роль у підвищенні моралі особистості, стимулює доброзичливість і милосердність, співпереживання в біді і горі інших людей-співвітчизників, представників як своєї, так і інших національностей. Сформована національна самосвідомість сприяє пізнанню самого себе, своїх почуттів і думок, потреб та інтересів, інших позитивних якостей, стимулює глибоку любов до людей, професії, Батьківщини. Вироблена стійка національна орієнтація студентів на сенс життя сприяє збереженню не лише фізичного, а й психічного здоров'я, вона допомагає майбутнім фахівцям різних професій накреслювати перспективи свого життя, праці, пов'язуючи їхню власну долю з долею свого народу. Національна самосвідомість стає одним із найважливіших показників не лише освіченості, а й духовності, вихованості, високої культури, цілісності особистості. Формування у студентів національної самосвідомості передбачає й формування національних почуттів, поглядів, переконань, ідеалів, ціннісних орієнтацій як найголовніших компонентів світогляду громадянина України. Отже, коли йдеться про національно-культурне буття, зокрема, про життя молоді, її місце в сучасному українському суспільстві, можливості активного, творчого самоствердження, повноцінного культурного розвитку, то правомірною є постановка питання формування національної свідомості, що має безпосереднє відношення до процесу освіти і виховання молоді – майбутнього нашої держави.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ САМОВИЗНАЧЕННЯ

Актуальність дослідження. Філософія освіти завжди була важливою галуззю філософського дослідження, оскільки освіта є важливим чинником суспільного розвитку та індивідуального самовдосконалення.

Мета дослідження. Розгляд проблем самовизначення філософії освіти, її понять, теорій і завдань у сучасному світі.

Завдання дослідження. Аналіз різних філософських підходів до самовизначення в освіті.

Об'єкт дослідження. Проблеми самовизначення філософії освіти. Аналіз, як різні філософські школи та підходи визначають цілі та зміст освіти, а також як вони впливають на індивідуальний розвиток, самовизначення і самореалізацію особистості через освіту.

Предмет дослідження. Філософія освіти як галузь філософського пізнання, що вивчає сутність освіти, її мету, зміст, технології, ідеї та ідеали.

Виклад основного матеріалу. Філософія освіти – це галузь філософії, що вивчає природу, цілі та значення освіти. Вона досліджує питання про сутність навчання, розвиток особистості, етичні аспекти виховання та взаємодію індивіда із суспільством через освіту. У сучасну епоху формування інформаційної цивілізації на рубежі нового століття і нового тисячоліття, проблеми освіти, її сьогодення і майбутнього стають дуже актуальними. Освіта є найважливішим соціальним інститутом. Процеси, які відбуваються в освіті, виявляються безпосередньо пов'язаними з тими змінами, які відбуваються в суспільстві. Дана залежність знаходить своє вираження в понятті «соціокультурний тип освіти». Соціокультурний тип освіти – це загальна характеристика освіти, вписана в конкретний соціальний і культурний контекст. Ідеал освіченості в епоху Нового часу, розвитку природничих наук і капіталістичних відносин, висуває на перший план професійне знання. Цей ідеал може бути виражений у визначенні «Homo faber». У наш час цей ідеал змінюється, він включає в себе не тільки професіоналізм, а й загальну культуру, планетарне мислення, культурний плюралізм. Наприкінці XX-XXI століть освіта зазнає певні глибокі зміни, що актуалізує появу нової галузі наукового знання – філософії освіти, яка покликана виробити нові освітні методи, нові підходи, нову технологію процесу отримання знання. Це пов'язано з тим, що суспільство під впливом науково-технічної революції набуває інформаційного характеру, що визначає нові тенденції розвитку сучасної освіти та основні завдання філософії освіти. Як відомо, освіта – це соціальний процес (діяльність, інститут) розвитку і саморозвитку людини, пов'язаний з набуттям нею соціально значущого досвіду, втіленого в знаннях, уміннях, навичках, способах творчої діяльності почуттях і цінностях. Загалом же освіта як соціокультурне самовідтворення суспільства, котре постає предметом досліджень філософії освіти, має досить складну структуру, функціонування антитетичних елементів якої перебуває в стані перехрещування. Освіта має інституційні і не інституційні форми існування. Вона може ґрунтуватися на наукових знаннях і поза наукових уявленнях. До структури освіти входить як шкільне навчання, так і самонавчання. Організація освіти може бути державною і недержавною, спеціально професійною і неспеціалізованою. Нині виділяється також глобальна освіта і регіональна, або місцева (національна) освіта. Все це підкреслює той факт, що освіта – це «зріз» стану буття суспільства, що вивчається філософією освіти, в той час як навчання, оскільки воно передбачає функціонування головним чином схем знання, – це категорія філософії пізнання і педагогіки.

Висновки. Філософія освіти, таким чином, досліджує саме освіту, тобто способи соціокультурного самовідтворення суспільства, в межах яких своє місце посідають раціональність педагогічного процесу та участь держави. Особливість філософсько-педагогічних досліджень полягає в тому, що вони є відносно автономними, і їх мета полягає в розумінні поточного стану і тенденцій суспільної (не лише національної) мудрості та у вирішенні питань збереження, використання і помноження мудрості із покоління в покоління в суспільному освітньому процесі.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Культурні враження невіддільно вплетені в тканину нашого існування, як невидимі нитки, які тонко переплітаються в нашому повсякденному житті. Ми автоматично осягаємо культуру, навіть не розуміючи цього, коли поглиблюємося в світ фільмів, захоплюємося книгами, насолоджуємося музикою, танцюємо чи співаємо. Таким чином, культурна парадигма не просто присутня в нашому житті – вона є невід’ємною частиною нашого існування, яка постійно нас оточує, тому ця тема залишається завжди актуальною.

Мета дослідження: дослідити людину як творіння та творця культури.

Об’єкт дослідження: людина як творець культури в суспільстві.

Предмет дослідження: людина як творіння і творець культури. Залежність між людиною та культурою.

Завдання дослідження: з’ясувати зв’язок між людиною та культурою.

Виклад основного матеріалу. Культура - це реалізація людської творчості та свободи. Однак культура дуже просто знаходить подібність незалежного життя: воно закріплено в символічних формах, які передаються у спадок кожному поколінню у готовій формі та виступають універсальними зразками. Існує надіндивідуальна логіка культури, яка не залежить від особистості і визначає думки та почуття великої групи людей. Тому справедливо сказати, що і культура створює людину. Однак ця формула буде справедливою, доки ми пам’ятаємо, що сама культура є продуктом людської творчості: саме людина через культуру відкриває і змінює світ і себе. Людина є творцем, і лише через цю обставину - створення культури. Завдяки культурі людина може долучитися до творчих здобутків багатьох геніїв, роблячи їх плацдарм для нової творчості. Але це залучення здійснюється лише тоді, коли людина починає не просто споглядати культурні символи, а відроджувати культурні значення у своїй власній душі і творчості. Культура та її значення живуть не самі по собі, а лише завдяки творчій діяльності натхненної ними людини. Якщо людина відвертається від культурного значення, вони вмирають, а від культури залишається символічне тіло, з якого вийшла душа. Культура є основою людської творчості, але вона також тримає його в семантичних рамках, у полоні його символічних зразків. Але напереломі в епоху великих культурних потрясінь раптом виявляється, що старі значення вже перестають задовольняти людину тим, що вони стискають людський дух. Культура - сукупність способів і методів матеріальної і духовної діяльності людини, об’єктивно втілена в матеріальних і духовних носіях, які передаються наступному поколінню. Вона інтегрована у різні сфери людського життя. Також культура - це художні полотна та архітектурні споруди, наукові досягнення та освіта, результати матеріального виробництва і моралі, поетична творчість і виховання людини. Це також шлях і результат самоствердження людини у всіх сферах суспільного життя. [1] Культура є реалізація людської творчості і свободи, звідси - різноманіття культур і форм культурного розвитку. Однак ситуація, культура легко знаходить подібність самостійного життя: вона закріплена в символічних формах, які дістаються кожному поколінню в готовому вже вигляді і виступають як загальнозначущі зразки. Тому справедливо буде сказати, що і культура творить людину. Однак ця формула буде вірна остільки, оскільки ми пам’ятаємо, що культура сама є продукт людської творчості: саме людина через культуру відкриває і змінює світ і самого себе. Досягненням безлічі геніїв, роблять культуру трампліном для нової творчості. Але це залучення здійснюється лише тоді, коли людина починає не просто споглядати культурні символи, а оживляти культурні смисли у власній душі і власну творчість. Справжня культура несумісна з натовпом, вона спрямована на особистість і твориться особистістю. Це не означає, що хтось позбавлений ролі творця культури. Адже кожна людина творить саму себе, вона завжди – продукт культурного саморозвитку. Але люди мають різні творчі здібності. Не всі вони творці немирущих культурних цінностей, і не тому, що в них «не вистачає таланту», а найчастіше тому, що переосмислення сталого, узвичаєного – важка праця людського духу. Культура - це формування і творчість [2] Культура є підставою людської творчості. Існує безліч культур, що реалізувалися в людській історії. Кожна породжує свою специфіку, свою моральність та своє мистецтво. Вона завжди існувала як певна традиція. Відомо, що творці культури, відомі генії людства, завжди прагнули відокремитися від загалу, тобто здійснити щось незвичайне, нове. Вчені довели, що загадка людської творчості криється насамперед у сфері свідомості людини. У всі часи людина виступала творцем матеріальної та духовної культур, була здатна творити нове, незважаючи на умови свого життя. Якщо творчість була можливою навіть у рабських умовах, у концтаборах, тюрмах, то, отже, загальна зла шість творити культуру залежить не тільки від соціальних умов існування людей. Важливе значення тут мають здібності. Головне полягає в тому, щоб саме буття людини стало творчим, насиченим пошуком, знахідками, відкриттями. Найкращий спосіб розвинути свої творчі здібності - це творити культуру, засвоювати і утверджувати культурні цінності у всіх сферах суспільного і особистого буття. Сучасна філософія поставила питання людини і культури дуже близько. Так як проблеми людини і культури дуже тісно пов’язані в повсякденному житті, у всіх сферах людської діяльності. Тому сучасна філософія «вийшла з берегів» філософії на широке поле сучасної культури. А перш за все в такій важливій і необхідній сфері діяльності людини як сфера цінностей. От чому сучасні філософи приділяють велику увагу вивченню етики, естетики, права і держави, релігії і науки, антропології, етнографії, психології, педагогіки, літератури і мистецтва. Сучасні філософи - люди культури в самому високому значенні цього слова. Багата світова культура притаманна їм органічно: вона їх ґрунт, середовище, повітря, вони в ній росли, виховувались, жили і вмирали. Вона пронизала все їхнє життя і всю їхню творчість. Тому нічого немає дивного в тому, що питання культури знаходились і будуть знаходитися у центрі

їх уваги: на культуру вони покладають свої надії і уповання, з нею вони пов'язують долю людства. Цінності культури для них завжди були і залишались вищими цінностями. Цим і пояснюється широка увага до питань культури взагалі. Всі ми повинні розуміти що з ретроспективи народжується перспектива, з історії - теорія, з традицій – справжнє новаторство. Отже культура - це наше майбутнє. Культура як багаторівневий феномен – творіння людського роду. З часом людина вже не може виокремити себе з культури, а навпаки, намагається визначити ролі цінності її в повсякденності. Також культура – вагомий чинник у процесі людинотворчості, формуванні духовного світу особистості, основа світоглядних засад особи і суспільства загалом. У процесі культуротворення людина відновлює і розвиває свій дух, що сучасна цивілізація не завжди оцінює схвально. Тому культуротворчість відбувається в постійній боротьбі з цивілізаційними процесами, які прагнуть приручити людину, зробити її сліпою іграшкою в руках тих сил, чия сутність не пов'язана з цілями, завданнями і сенсом людського життя. [3]

Висновки. Загалом, взаємодія між культурою та людською творчістю є взаємозалежним процесом. Культура служить фундаментом для розвитку творчих здібностей людини, але одночасно утримує її в рамках встановлених символічних форм. У ключових моментах, коли традиційні смисли стають невідповідними, відбувається зіткнення, і людський дух шукає нові основи для творчості. Цей цикл взаємодії виявляється складним і динамічним процесом, де геніальність полягає в здатності перетворювати та розширювати культурні рамки, а талант розв'язує завдання в межах існуючого культурного контексту. Таким чином, культура та людська творчість взаємодіють, взаємозбагачуються та взаємно трансформуються в ході історичного розвитку.

Список використаної літератури:

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ В ХХІ СТОЛІТТІ

Актуальність дослідження. Полягає в тому, що в ХХІ столітті гроші залишаються ключовим елементом суспільства, і вони впливають на різні аспекти життя людини. Хтось не надає їм майже ніякого значення, і вони для такої людини є просто джерелом існування. Інші ж, навпаки, перебувають у постійній гонитві матеріальним благом. Лише на перший погляд здається, що люди керують грошима, насправді, вони керують людьми. Гроші диктують свою політику, нав'язують особливий світогляд та філософію.

Мета дослідження: Розгляд і аналіз значення грошей для сучасної людини з огляду на економічні, соціокультурні та психологічні аспекти.

Завдання: Дослідити філософські аспекти співвідношення людини з грошима.

Об'єкт дослідження: Гроші як фінансовий і культурний феномен у житті людини в ХХІ столітті.

Предмет дослідження: Зміна у сприйнятті та використанні грошей людьми в умовах сучасного суспільства, включаючи економічні та психологічні аспекти, а також соціокультурні норми.

Виклад основного матеріалу. Гроші - тема, яка була, є і буде актуальною завжди, не залежно від стадії розвитку людини. Цілісна картина грошей може бути створена на основі їх аналізу не тільки як засобів обігу, але і як мети. В якості засобів обігу гроші сприяли розвитку торгівлі, прискоренню і розширенню руху товарів і послуг, формуванню державних і міждержавних господарських зв'язків. Як мета гроші мали величезний вплив на розвиток людини, її цілеспрямованої діяльності, ставлення до праці. Тобто гроші актуалізували не лише зміни у світі речей, й у світі людей, у внутрішньому світі людини, її інтересів, ідеалів і прагнень, моральних критеріїв. Вони суттєво змінили систему людських цінностей, поставивши себе у їх центр як всезагальну цінність. В традиційному суспільстві грошам часто приписують особливу цінність, на деякі гроші можна купити їжу, на інші дружину, чи відкупитись за злочин. Соціальне виробництво «множинних грошей» здійснюється шляхом обмеження сфери їх використання. Люди змінюють зовнішній вигляд грошей, надають певним грошовим операціям особливого змісту, розрізняють прийнятні та неприйнятні шляхи заробітку. Гроші, сила яких міститься у відсутності різноманітності, наполегливо сприймається людьми по-різному і використовуються дуже різними шляхами, підтверджуючи парадоксальну точку зору про їх універсальність. У постановці проблем дослідники виходять з того, що гроші перестали бути лише економічною категорією, але наданому етапі розвитку, вони є цивілізаційним чинником. Аналізуючи головні аспекти життєдіяльності людини виявляється безпосередній вплив грошей: власності, праці, моралі, що виводить на проблему духовності. Нерідко гроші виконують роль еквівалента їхнього власника, його здібностей і цінностей, а грошовий капітал сприймається як джерело свободи людини, умова реалізації її творчих сил. Не маючи достатніх грошових статків, людина ризикує бути позбавленою принад соціального життя, оскільки без належної основи фундаменту свобода особистості звужується до меж жорстокої необхідності, а бідність, убогість є джерелом відчуття безперспективності, безсилля, побутових конфліктів. Якщо бідність зумовлена відсутністю грошей, то чи не означає це, що вони є джерелом гармонії і щастя, винятковим благом? Ствердна відповідь на це питання можлива тільки за умови ставлення до убогості як до норми людського існування, а за можливості людини щодо самореалізації, свободи вибору і гідного життя - як до особливого привілею. Особливого значення гроші набувають у корумпованому суспільстві, в якому відсутнє природне право людини на свободу, творчість і гідне існування. У такому суспільстві функції і значення грошей деформовані, а цінність людини визначається як її купівельна здатність (людина може стільки, скільки вона здатна купити). Таке суспільство постає перед людиною як товар, адже у ньому все може бути купленим. Зрозуміло, що людина не спроможна продати закон, честь, батьківщину, мораль, але спроможна продати себе. Вона може торгувати тільки собою, своїм почуттями, вірою, сумнінням за умови, що все це набуло для неї ознак товару, втратило своє первинне, істинне значення. Тобто людина може продати не лише свою працю, свої послуги, а й свою духовність, втілити її в товар. На рівні духу людина не продає, але продається, тобто стає товаром. Саме через такі нечисті дії людей заради заробітку грошей можна вважати, що, частково, гроші мають негативний вплив на людину. В сучасному суспільстві гроші відіграють значну роль для кожного з нас, це невід'ємна частина життя. Насправді гроші - це: наш час, наша сила, наші таланти, наш спадок, наші можливості, роки навчання, наш досвід... Тому коли ми витрачаємо гроші - витрачаємо частину себе на добре чи погане. Багато християн відносяться до грошей як до надто брудної і недостойної обговорення теми. Бізнес, маєтки, власність, торгівля вважаються чимось несумісним з життям людини, яка прагне жити з Богом і виконувати його волю в своєму житті. Те, як ми заробляємо чи витрачаємо гроші, як розпоряджаємось ними, показує наші правдиві цінності, пріоритети і діла. Саме тому Ісус так багато говорив про гроші. Шістнадцять з тридцяти восьми біблійних притч розповідають про те, як розпоряджатись грошима і майном. Цей факт здивує, але Ісус Христос говорив про гроші набагато більше, ніж про інші речі. Господь так багато уваги приділяв питанню фінансів, тому що хотів, щоб ми знали Його погляди на цю непростусферу нашого життя, розуміли Його волю.

Висновки. Отже, значення грошей, на даний момент, переоцінити, мабуть, неможливо. Вони здійснюють надзвичайно великий як і позитивний так і негативний вплив на суспільство в цілому. Неможливо зробити остаточний висновок, визначити чим вони є, добром чи злом, проте можна припустити, що гроші в руках різних людей відіграють різну роль.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29

UKRAINE IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Formulation of the problem: Global changes in modern reality, politics, economy, culture and ecology require the study of many phenomena and processes that have a significant impact on the development of society. One of them is globalization. In a short period of time, all borders gradually disappeared and a new, open world emerged.

This world is completely permeated by the global culture of information technologies. Clarification of the role and place of globalization and its connection with society is one of the most important topics in the system of socio-philosophical knowledge.

Goal:

- understanding of globalization as an objective social process of a global scale, which requires the development of new theoretical-conceptual and methodological approaches to analysis.
- formation of a new discourse of the philosophy of globalization, represented by a variety of concepts and directions in globalism.
- consideration of economic, political, social, cultural the causes of globalization in which modern Ukrainian society is involved, which causes the emergence of complex and contradictory phenomena.
- identification of the nature and origins of globalization processes, which give rise to the problems of a «divided world».
- disclosure of the processes of innovative development, which opens nations (peoples) new opportunities for innovation and entrepreneurship, contributes to economic growth, social well-being, improving the quality of life of the citizens of Ukraine.

Presentation of the material. Globalization by its nature is a natural and objective process of integration in the world and is its last stage.

It is caused by the development of productive forces, equipment and information technologies. This is primarily the invention of the electronic computing machine and the global Internet.

It has deep roots in the current state of Ukrainian society. Globalization is an objective aspect that promises Ukraine progress and democracy.

The nature of production and work, the level of knowledge, the social and professional structure of society, living conditions, the way of life of society, the living conditions and the way of life of many people.

Gradually we begin to merge with the majority and become on the same level, and we become an obstacle to our own national interests. We cannot talk only about the negative aspects of this global process. The new technological era brings with it an international division of labor.

This is a reason to say that humanity has entered a new historical era - the era of globalization. The era of globalization is a new era in which the world community is integrated into a new social system. In other words, the integration of world society into a new systemic society. This process is possible only if it is carried out in accordance with the objective laws of evolution of global society.

The Ukrainian people partially experienced the latest civilizational processes and began to change their spiritual ideals (especially the youth). Observing the behavior of young people, one can conclude that they just want to blend in with the crowd. At the same time, they are ashamed of themselves, their spirituality, their potential and cannot develop properly.

Under the influence of globalization in cultures gradually all processes begin to merge into a single, continuous space.

Opponents of globalization oppose the political influence of transnational corporations on the will of all peoples and countries. The creators of the «new world order» are accused of interfering in the affairs of sovereign states, including armed ones. Humanity must take into account the fact that each of us is an inhabitant of one planet. We all live on the same planet, and no matter how different our appearance, language, religion or culture are, we can survive on Earth in the atomic age only thanks to mutual understanding.

This is not possible without reconciliation between all peoples of the planet because, as history has shown, isolation of a nation never leads to positive results. Ukraine is a good example of such a connection. We survived two world wars, which did not happen in civilized times. As for the current hostilities, who could have imagined that Ukrainians would face this problem again?

We are a highly developed, polite society. This is all a consequence of globalization. It completely obscures people's consciousness and puts the material world above the spiritual. World events of recent years show that the process of globalization has two aspects.

Objective aspect: this is a natural stage of world development and a historical process. This is a historical process that establishes world unity in the economic, financial, informational, political and cultural spheres. The second is a subjective aspect. This is the desire of Western countries to take this process under their control. Globalization occurs in all spheres of modern life: economic, political and cultural. One cannot categorically deny the fact of globalization in terms of economy, politics, culture and development of modern mass media, including the Internet.

Globalization is an objective process and does not depend on the will or desire of an individual or a group of individuals. The direction of globalization is opposite.

It is a fierce competition between countries, their groups and transnational corporations, which pits the rich against the poor. The capital of transnational corporations puts their own interests first at the expense of the interests of individual regions and humanity. It determines the pace and direction of development of individual states, neglecting the interests of individual regions and humanity as a whole.

Thus, it can be said that globalization in Ukraine enjoys a rather weighty authority. Both politicians and any ordinary citizen are interested in this.

This phenomenon has become present in the everyday life of every citizen, and we cannot do without seemingly necessary for normal existence, things that she «gifted» to us globalization. This invisible hand captured and invaded all spheres of human existence in modern world and hardly anyone will be able to stop its action.

References

1. Bilorus, Oleh Hryhorovych. Globalization and the national strategy of Ukraine. Ukraine: Education, 2001.
2. Rahman, Md. Ashabur. Reverse Globalisation and How the Ongoing Ukraine Crisis May Shape It. N.p.: SSRN, 2023.
3. The Ukraine Crisis Isn't the End of Globalization, 2022. URL: <http://en.ccg.org.cn/archives/76760>
4. Osterhammel J., Petersson N. P. Globalization: A Short History. Princeton, NJ : Princeton University Press, 2005, p. 5.
5. Ruslan Chyhur. PHENOMENON OF GLOBALIZATION: SOCIAL AND PHILOSOPHICAL ANALYSIS// Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія», Острог, 2015. Випуск 18. С. 96-102

THE PROBLEM OF FORMING A MODERN UKRAINIAN NATION

Formulation of the problem: The problem of forming a modern Ukrainian nation is multifaceted and complex. It involves the challenges of uniting a diverse population with different ethnic, linguistic, and cultural backgrounds into a cohesive national identity. This includes addressing historical divisions, such as the legacy of Soviet rule and the ongoing conflict in Eastern Ukraine, as well as promoting inclusivity and equality for all citizens. Additionally, the issue of external influences, such as Russian interference and the impact of globalization, must be considered in the process of nation-building. Overall, the challenge lies in fostering a sense of unity and shared purpose among Ukrainians while respecting and celebrating their diversity.

Goal. The goal of forming a modern Ukrainian nation is to create a strong, unified, and inclusive society that embraces the diversity of its population. This includes fostering a sense of national identity that transcends ethnic, linguistic, and cultural differences, while also recognizing and respecting the unique contributions of each group. It also involves addressing historical divisions and promoting reconciliation, as well as ensuring equal rights and opportunities for all citizens. Ultimately, the goal is to build a cohesive and resilient nation that can withstand external pressures and thrive in the modern world.

To achieve the goal, we set the **following tasks:**

- addressing historical and cultural divisions within the country
- promoting reconciliation and unity among different ethnic and linguistic groups
- fostering a sense of national identity that transcends divisions
- recognizing and respecting the unique contributions of all groups within the country
- ensuring equal rights and opportunities for all citizens
- navigating external pressures and geopolitical influences
- building a cohesive and resilient nation that can thrive in the modern world

Presentation of the material. The problem of forming a modern Ukrainian nation lies in the complex historical and cultural divisions within the country. Ukraine has a diverse population with different ethnic, linguistic, and cultural backgrounds, which has led to tensions and conflicts in the past. These divisions have been exacerbated by external influences and geopolitical pressures, further hindering the development of a unified national identity.

Additionally, historical grievances and unresolved conflicts have created barriers to reconciliation and unity within the country. This has hindered the establishment of a strong, inclusive society that embraces diversity and promotes equal rights for all citizens.

Furthermore, external pressures from neighboring countries and global powers have posed challenges to Ukraine's efforts to form a modern nation. These pressures have influenced internal dynamics and hindered the country's ability to build a cohesive and resilient nation.

In order to address these challenges, Ukraine must work towards fostering a sense of national identity that transcends divisions, while also promoting reconciliation and addressing historical grievances. This will require inclusive policies that recognize and respect the unique contributions of all groups within the country. Additionally, efforts to ensure equal rights and opportunities for all citizens are crucial in building a strong and unified nation.

Conclusion. Overall, the problem of forming a modern Ukrainian nation requires addressing historical divisions, promoting reconciliation, and fostering a sense of national unity that embraces diversity. It also involves navigating external pressures to build a cohesive and resilient nation that can thrive in the modern world.

References

1. Hyrych I. FORMATION OF MODERN OF THE UKRAINIAN NATION: THEORY AND SOCIETIES CHALLENGES(XIX - beginning of XX centuries)URL:<https://bohdan-books.com/upload/iblock/f78/f782d44494a867aaf37868ab564323e2.pdf>
2. Shporlyuk R. Formation of modern nations: Ukraine - Poland» 2016. URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Shporliuk_Roman/Formuvannia_modernykh_natsii_Ukraina_-_Rosii_-_Polscha.pdf
3. Hrytsak Y. ESSAYS FROM THE HISTORY OF UKRAINE: THE FORMATION OF THE MODERN UKRAINIAN NATION URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Hrytsak_Yaroslav/Narys_istorii_Ukrainy.pdf?PHPSESSID=9mvo3knjln65h9kiek9ukl533
4. Borysenko V.Y., I.O. TELEGUZ National education and formation of Ukrainian of a modern nation in 1921–1934: European trends and Soviet realities. 2012 URL:<https://enpui.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2421/National%20education.pdf;jsessionid=C8C8072CE2BAD0ECF1AE78978591566B?sequence=1>

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ МОДЕРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Постановка проблеми. Проблема формування модерної української нації має велике філософське значення, починаючи з основних питань створення та ідентичності національного співтовариства. У контексті філософії ця проблема виходить за рамки конкретних історичних чи соціокультурних основ, але ставить питання про сутність та зміст національного буття.

Мета дослідження: філософське осмислення проблеми формування модерної української нації.

Завдання дослідження: філософський аналіз основ формування модерної нації; дослідити роль втрат як метод розбудови національного буття; перспективи модерного формування нації.

Українцям вдалося перетворитися у модерну націю у винятково несприятливих обставинах. Якщо прийняти той факт, що нація має відрізнитися спільною мовою, історичною пам'яттю, конфесією, то ні одна із цих характеристик не підходить повністю до України: трохи менше половини українського населення розмовляє російською мовою, історична пам'ять значної його частини практично знищена, й тут змагаються між собою за впливи зразу декілька церков [1].

Впродовж подій всієї новітньої історії українці підпадали під сильний асиміляційний тиск. Окрім втрат, спричинених асиміляцією, вони зазнали безпосередніх величезних біологічних втрат, які за своїми масштабами можна порівняти хіба що з єврейськими. Якщо взяти сумарну кількість жертв двох світових війн, репресій, колективізації та голодів 1921-1923 р. та 1932- 1933 р., то виходить, що у 1914-1945 рр. в Україні загинули майже кожен другий чоловік і кожна четверта жінка [2].

Втрати можна розглядати не лише як біологічні або культурні, але й як особливий метод розбудови національного буття. Українці, опинившись під сильним асиміляційним тиском та стикаючись із суттєвими втратами на різних рівнях, використали ці трагічні моменти для того, щоб закріпити власну національну ідентичність. Також, втрати можна розглядати як «парадокс національного становлення». Через втрату та трагедії відбувається особливий процес самоідентифікації, коли нація, незважаючи на труднощі, встановлює свою унікальність, національну ідею.

Національна ідея української нації є результатом недовершеної антиколоніальної революції 1914–1919 років, яка була пригноблена та репресована радянською владою. Також відбулися подальші спроби антиколоніальної боротьби, але вони знову були придушені [3].

Перспектива формування нації є невід'ємною частиною філософського вивчення ідентичності та сутності суспільства. Україна, як і інші країни, стоїть перед завданням визначити свій національний облік у сучасному світі. Сутність нації не обмежується територіальними межами чи політичним устроєм. Вона визначається глибоким культурним кодом нації, спільною історією, мовою та цінностями, які об'єднують громадян у спільноту. Філософія відкриває широкий простір для роздумів щодо того, як саме українці сприймають свою роль у світі та як формується їхня ідентичність у сучасному контексті.

Висновки: дослідження проблеми формування модерної української нації вказує на філософську складність цього процесу в умовах несприятливих обставин. Незважаючи на втрати та асиміляційний тиск, українці використовують ці виклики для зміцнення своєї національної ідентичності. Втрати як «парадокс національного становлення» – особливий метод самоідентифікації та розбудови національного буття. Національна ідея української нації формується в умовах недовершеної антиколоніальної революції та спроб антиколоніальної боротьби, не зважаючи на її пригнічення. Філософське осмислення цих процесів відкриває широкий простір для рефлексії над ідентичністю та сутністю сучасного українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Винниченко В. Щоденник // Київ. 1990. № 9. С.122.
2. Ебельгардт П. Трансформації національностей в Україні 20-го століття. Варшава, 1994. с. 184.
3. Ідея перспективи України URL:<https://tyzhden.ua/ideia-perspektyvy-ukrainy/>

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.

Постановка проблеми. Україна, як учасник глобальної системи, стикається з численними викликами та можливостями глобалізації. Виникаючи з економічних, соціокультурних та політичних трансформацій, ці процеси визначають нові реалії для країни. Постановка проблеми передбачає аналіз впливу глобалізаційних факторів на розвиток України та виявлення шляхів адаптації до змін, забезпечення стійкого розвитку та збереження національної ідентичності.

Мета. проаналізувати вплив глобалізації на Україну, оцінити економічні, соціокультурні та політичні аспекти взаємодії країни зі світовим співтовариством та визначити виклики та можливості, які виникають у контексті глобальних тенденцій.

Виклад матеріалу. Україна, як і багато інших країн, в сучасному світі не може уникнути впливу глобалізаційних процесів. Глобалізація - це комплексний процес, який охоплює економіку, політику, культуру та інші аспекти суспільного життя. Найбільший вплив глобалізаційні процеси роблять на економіку нашої країни. Серед позитивних наслідків глобалізації в Україні слід виокремити наявність прямих іноземних інвестицій, які дозволяють вирішити нашій країні цілий ряд існуючих проблем. Інвестування економіки сприяє прискоренню темпів зростання країни та покращанню рівня життя українців.

Варто акцентувати увагу на позитивних рисах культурної глобалізації: *по-перше*, це зростання доступності загальнокультурних цінностей; *по-друге*, культурна консолідація; *по-третє*, подолання глобальних світових культурних протиріч і протистоянь. Проявом позитивних наслідків в культурній сфері є те, що українці можуть без проблем дивитись закордонні фільми, слухати музику, користуватись книгами іноземних письменників, використовувати інформацію, яка стосується різних сфер діяльності інших країн. У рейтингу індексу рівня глобалізації країн світу (*KOF Index of Globalization*) Україна у 2020 році посіла 45 місце, покращивши свій минулорічний результат на 2 сходинки. Україна, стаючи частиною світового господарства, активно взаємодіє з іншими країнами через міжнародну торгівлю. Зростання експорту та імпорту свідчать про глибше вплетення в глобальну економічну систему. Особливо важливим є розвиток торговельних відносин з країнами Європейського Союзу після підписання Угоди про асоціацію.

Участь України в міжнародних організаціях та форумах визначає її політичну позицію в глобальному контексті. Співпраця з Європейським Союзом, участь в Партнерстві з Північним Атлантичним Таємним Організацією (ПНАТО) підкреслює бажання України встановлювати тісні стосунки зі світовим співтовариством.

Глобалізація призводить до змін у культурній сфері. З одного боку, це сприяє культурному обміну та взаєморозумінню, але з іншого - може викликати загрозу втрати унікальності культурного спадку.

Мовна ситуація також відчуває вплив глобалізації через поширення англійської мови та інших мов світу.

Для більшості людей у світі переваги глобалізації недоступні. Розглядаючи Україну в контексті глобалізації, можна прослідкувати таку тенденцію, що вона є сировинним придатком для багатьох розвинених країн, з якими ми не можемо конкурувати. Обличчя глобалізації досить контрастне – високорозвинені країни користуються всіма її благами, тоді як інші (Україна в т. ч.) змушені вступати у жорстоку конкуренцію за те, щоб наблизитися до цих країн. Глобалізація відбувається в світі, де на першому місці в політиці країн стоїть прагнення отримати найвищий прибуток, у світі, де відбувається жорстока конкуренція між країнами, їх групами, ТНК, з антагонізмом між бідними й багатими. Капітал транснаціональних компаній на користь собі, нехтуючи інтересами окремих регіонів і людства загалом, визначає темпи й спрямованість розвитку окремих держав. Він закріплює з вигодою для Заходу характер міжнародного поділу праці, забезпечуючи штучно завищені життєві стандарти країнам свого базування, прирікає решту людства на існування в екстремальних умовах. «Світовий досвід другої половини ХХ ст. показує, що ніякі специфічні умови, особливості національного розвитку, кризові стани й внутрішні трансформації не можуть ані скасувати, ані відкласти неможливу дію об'єктивних законів глобалізації розвитку. Країни, які виявилися неспроможними зайняти місце в 555 експресі світової глобалізації, неминуче опиняться під його колесами. Світ глобалізується десятком країн, їх ТНК і по їх ініціативі створеними міжнародними організаціями. Інші ж або змушені приймати умови які їм диктують або залишатися в ізоляції. Аналізуючи відносини між промислово розвиненими країнами й країнами Третього світу, група дослідників, яку очолює відомий голландський економіст, лауреат Нобелівської премії Ян Тінберген, вказує на той факт, що промислово розвинені країни створили таку міжнародну систему, «яка веде до постійного зростання нерівності й постійного порушення принципу рівних можливостей»

Висновок. У висновку можна відзначити, що Україна, перебуваючи в контексті глобалізації, стикається з рядом викликів і можливостей. Глобалізація дала країні можливість взаємодіяти з іншими націями, розвивати міжнародну торгівлю та приваблювати іноземні інвестиції. Однак цей процес також породжує проблеми, такі як економічна нерівність, культурна гомогенізація, та залежність від зовнішніх факторів.

Україна повинна бути уважною у збереженні своєї ідентичності та культурного розмаїття в умовах глобалізації. Важливо створити ефективні механізми регулювання, щоб захистити внутрішні ринки та забезпечити справедливий розподіл користей глобальної інтеграції.

Залучення іноземних інвестицій є ключовим елементом розвитку, проте важливо зберігати контроль над власним економічним простором. Політична взаємодія та участь в міжнародних організаціях дозволяють Україні виражати свої інтереси та сприяють її геополітичній стабільності.

Загалом, вирішення викликів глобалізації вимагає балансу між інтеграцією у світовий простір і збереженням національної самобутності. Україна, приймаючи глобальні тенденції, може використовувати їх для свого розвитку та підвищення конкурентоспроможності, зберігаючи при цьому своє унікальне місце в світі.

Список використаної літератури:

1. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540 с.56
2. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 540 с.88
3. Глобалізаційні процеси у світовій економіці: виклики та можливості для України : колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. О.О. Борзенко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Електрон. дані. К., 2022. 264 с. 89

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ ЇЇ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Формування та розвиток політичної культури в Україні відображають суперечності та виклики, з якими стикається сучасне українське суспільство на шляху консолідації демократичних цінностей, забезпечення політичної стабільності та конструктивної взаємодії громадян зі структурами влади.

Мета. Визначити ключові проблеми формування політичної культури влади та запропонувати основні теоретико-методологічні засади щодо їх уникнення.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- Оцінити рівень усвідомлення громадянами політичних процесів;
- Виокремити основні чинники, що гальмують формування політичної культури влади в Україні;
- Визначити конкретні кроки та стратегії, спрямовані на покращення політичної культури влади.

Виклад матеріалу. Поняття політичної культури стало предметом вивчення на початку XX століття, хоча його коріння можна простежити в роботах таких великих філософів як Арістотель, Платон та Макіавеллі. Перше визначення політичної культури було запропоноване Й. Гердером ще у XVIII столітті.

Політична культура визначає сучасне суспільство та його відношення до політичних інститутів, процесів та участі в політичному житті. Роль політичної культури невизначена – вона формує легітимність влади, визначає громадянську активність, сприймає права та обов'язки. Вищий рівень політичної культури сприяє глибшому розумінню громадянами плюралізму та різноманітності поглядів.

Україна, переживаючи внутрішні та зовнішні виклики, потребує активного формування стійкої політичної культури. Вона визначає консолідацію суспільства у періоди змін та криз, сприяє розвитку громадянського суспільства та конструктивної взаємодії з владою. З огляду на велику різноманітність цінностей, раціональних та ірраціональних чинників, визначення її сутності стає складним завданням. Проте, деякі концепції, такі як демократія, народовладдя та незалежність, визначають характеристики української політичної культури.

Складна економічна, політична та соціальна обстановка в Україні протягом усіх років незалежності є результатом різноманітних чинників. Важливу роль у цьому відіграє обмежена участь простих громадян у прийнятті політичних рішень.

Проблеми молоді в українському суспільстві на сьогодні включають три взаємопов'язані аспекти: перше - що суспільство може надати молоді, не лише у вигляді пільг, але й у формі умов для розвитку та соціалізації; друге - як молодь може і повинна зробити свій внесок у суспільство через активну участь у всіх сферах державотворення; третє - як максимально використати потенціал молоді в найефективніший спосіб.

Попри певний прогрес у формуванні громадянського суспільства, рівень участі громадян в політичних процесах залишається проблематичним. Зокрема, високий рівень корупції та неефективність деяких політичних інститутів створюють перешкоди для активної участі. Важливо також враховувати економічні труднощі, які можуть обмежувати можливість громадян брати участь у політичних процесах.

Масові медіа відіграють ключову роль у формуванні політичних поглядів та усвідомлення громадян. З одного боку, вони є засобом інформації та платформою для обговорення політичних питань. З іншого боку, існує загроза медійної маніпуляції та поширення фейкової інформації, що може спотворити реальність політичного ландшафту.

Однією з основних проблем є низький рівень довіри громадян до політичних інститутів та лідерів. Корупція та неефективність владних структур призводять до відчуття безпомічності та втрати інтересу до політичних процесів.

Ключовим фактором у політичній трансформації суспільства є всебічна інформованість громадян про діяльність органів влади та їхні результати.

Політична освіта має на меті:

- Подолати політичну безграмотність громадян;
- Виховати демократичні погляди та цінності;
- Розвивати розуміння політики;
- Навчити громадян критично мислити.

Впровадження цих принципів може сприяти підвищенню рівня активності та участі громадян в політичних процесах.

Серед внутрішніх факторів, які впливають на політичну культуру, слід визначити історичні та соціокультурні особливості країни. Зовнішнім фактором є геополітичне положення та вплив інших країн на політичні процеси в Україні. Наприклад, конфлікт на сході країни та спроби зовнішнього впливу можуть створювати напругу та впливати на формування політичної культури. Традиційні цінності та практики в Україні мають значний вплив на політичну культуру. Наприклад, роль сім'ї, релігійна спадщина та національна ідентичність є важливими факторами. Взаємодія з історично сформованими нормами та цінностями може

обмежувати або сприяти політичній активності громадян. Зростання важливості та розуміння цих традицій дозволяє більш ефективно інтегрувати їх у сучасну політичну реальність.

Зараз інформаційні технології та нові медіа стають все більш важливими визначальними факторами політичної культури. Соціальні мережі, веб-платформи та цифрові джерела інформації надають громадянам можливість швидко отримувати та розповсюджувати інформацію. Однак це також може призводити до фільтрації інформації та створення «інформаційних бульбашок», де громадяни обирають отримувати лише ту інформацію, яка відповідає їхнім власним переконанням.

Висновки. Низький рівень довіри громадян, проблеми корупції та недостатня громадянська активність є бар'єрами для розвитку стійкої політичної культури в Україні. Розвиток демократії в Україні пов'язаний із реформуванням політичних інститутів, боротьбою з корупцією та стимулюванням громадянської активності. Дослідження підкреслює необхідність системних змін та комплексних заходів для підвищення усвідомлення та активності громадян у політичних процесах для покращення політичної культури в Україні.

Список використаних джерел:

1. Цимбалістий Б. Політична культура українців // Сучасність. 1994. № 3.
2. Бебик В.М. Політична культура сучасної молоді. К. : А.Л.Д., 1996. 112 с.
2. Рудакевич О., Гутор М. Політичне відродження українського народу. (Шляхи формування новітньої української політичної культури. Тернопіль: Поліграфіст, 1998.

ІДЕЯ ПРИРОДНОГО ПРАВА ГУГО ГРОЦІЯ

Постановка проблеми. У сучасному світі, суспільстві та державі максимально актуальне питання, що стосується проблеми зіставлення таких складних феноменів, як природне та позитивне право. Складність цих явищ обумовлюється їх зв'язком як з юридичними та правовими сферами, так і областю філософії, зокрема, філософської антропології, феноменології, екзистенціалізму [9].

Природне право - це базові невід'ємні права людини, такі як право на життя, свободу, недоторканність особистості, рівність, приватну власність тощо. Хоча природне право вважається вічним і незмінним, воно може адаптуватися до обставин і звичаїв. Воно вимагає від людей поважати права інших, дотримуватися законів та принципів справедливості у взаємодії.

Мета. Аналіз розуміння Гуго Гроцієм природного права, як незалежного від людської волі чи божественного втручання принципу, що визначає загальні принципи співжиття, інтегровані у людську природу й розум.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Визначення незалежності природного права та ключових принципів;
- Порівняння поглядів Гроція на природне право;

Виклад матеріалу. Виникнення теорії природного права відбулося ще період античності. Вже давнє грецьке слововживання знає різницю між «писаним законом» («*номос* геграменос») і «неписаним законом» («*номос* аграфос») під першим терміном розумівся закон, запропонований державою, другий термін, узятий у вузькому значенні («*номос* ідіос»), міг означати звичай, звичай якогось народу, а широкому значенні – вищий закон божественного походження [8]. У 6 столітті до н.е. з'явилися поняття «номос» (умовні правила) та «фюсіс» (природа, сутність речей), запропоновані філософами з Мілету. «Фюсіс» виражає природний порядок речей, на відміну від штучних творінь культури. Оскільки «фюсіс» розкриває справжній порядок, він стає основою для розуміння справедливості, етики та законів.

Гуго Гроцій знаменує собою перехід від середньовічної схоластики до світської раціоналістичної теорії права, його часто називають фундатором школи природного права [1].

Як доказ існування права Гроцій широко використовує свідчення філософів, істориків, поетів [9]. Робота Гроція є не тільки великою за обсягом, але й вагомою за змістом. Складність та багатозначність його тексту ускладнює сприйняття та тлумачення.

У період Нового часу теорія природного права отримує новий поворот у своєму розвитку, що зумовлювалося дослідженнями Г. Гроція. Голландський вчений став визнаним батьком нової філософії права, і його роботи послужили наймогутнішою методологічною базою для подальших роздумів щодо людських прав у міжнародному масштабі. У першій половині XVII століття видається відомий твір Гроція – «Про право війни і миру (*De jure belli ac pacis*)» [3], що ілюструвало особливості нової епохи в історії розвитку політичних наук. Мета, поставлена вченим, передбачала пошук доказів того факту, що міжнародні відносини мають будуватися на канонах альтруїзму та справедливості (правової рівності). Тому Гроцій пропонував визначити основи природного закону, які можна прийняти державами як основу подальшого співробітництва. При цьому вчений нівелював богословський авторитет у природному праві, що було вельми новаторським та ризикованим кроком. Гроцій вказував, що думка попередніх дослідників природного права є хибною, оскільки вони помилково приймали старозавітні постанови як природний закон. Вчений зазначає, що у цих постановах існує чимало приписів, заснованих на волі Бога, яка не входить у суперечність із природним законом, але й не повинна змішуватися з останнім [12, с. 84]. Гроцій розрізняє право природне та право волеустановлене. Джерелом природного права за Гроцієм є людський розум. Гроцій виділяє два основні природні права – це право на життя і право на власність. Гроцій, як відомо, розрізняє три значення «права» (*ius*). Право, по-перше, отожднюється зі справедливістю: право є те, що не суперечить справедливості, тобто природі людини. У оригіналі йдеться не про справедливість, а про справедливе, не *justitia*, а *justum*: «*Jushicnihilaliud, quamquodjustumest*». У цьому значенні право має розумітися як згідна з природою суспільно-розумних істот справедлива дія (*Justum*)» [10]. По-друге, під правом мають на увазі суб'єктивне право. Це «моральна якість, властива особистості, через яку можна законно володіти чимось або діяти так чи інакше». «Довершена» моральна якість («здатність») Г. Гроцій називає «правом у власному чи тісному значенні; ним займається влада як над собою, що називається свободою, так і над іншими особами, наприклад, влада батьківська та панська; а також право застави, позичка; право вимоги за договором, чому з іншого боку відповідає обов'язок» [8]. «Третє значення слова «право» – однакове з поняттям «закон», якщо прийняти це слово у найширшому сенсі, саме – у значенні правила моральних вчинків, що зобов'язує до виконання якоїсь належної дії» [7].

Гроцій вказує, що норми природного права або забороняють, або що зобов'язують. Він спеціально застерігає, що до природного права навіть у так званому «переносному значенні» невірно відносить «те, що розум визнає гідним чи найкращим, хоч і необов'язковим» [6, с. 34]. Право, за Гроцієм, завжди передбачає обов'язок: обов'язок не порушувати заборону чи виконати розпорядження.

Висновки. Природне право у тісному та широкому значенні може бути виражене у формі заборон чи розпоряджень. Дії, лише дозволені природним правом, «не належать власне до права природного, але, виходячи за межі його, можуть бути заборонені або приписані, зокрема, божественною волею» [6, с. 34], або волею державною. Іншими словами, все, що прямо не наказано природним правом (у вигляді приписувачів або заборонених норм), передбачається дозволим. З цього постулату неважко вивести принцип правового регулювання Нового часу: «все, що не заборонено законом, дозволено». За вузьким колом правил моральних вчинків проглядається визнання автономії індивіда, його свободи та незалежності. Послідовники природничо-правової теорії надалі здійснили остаточний перехід до нової термінології: право означало свободу індивіда щонебудь робити чи не робити, а закон – вимога щось робити чи не робити [12, с. 98-99].

Список використаної літератури

1. Головатий С. Людські права. Лекції. Київ.: Дух і літера, 2016. 760 с.
2. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право: підручник / за ред. проф. Г. Г. Демиденка, проф. О. В. Петришина. Х.: Право, 2009. 256 с. http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009_2/IVDP_Demidenko_2009.pdf
3. Жаровська І. М. Генезис ідеї відкритості влади. *Форум права*. 2009. № 3. С. 242-246.
4. Заєць А. П. Ідеї природного права у творчості Гуго Гроція. Наукові записки НаУКМА. *Юридичні науки*. 2017. №4 С. 16-19.
5. Костенко О. М. Наукове (доктринальне) тлумачення законів та його роль у здійсненні правосуддя // *Право України*. 2012. № 6 С. 34–36.
6. Костенко О. М. Принципи «універсальної конституції» природи // *Трибуна*. 2013. № 8–9. С. 14–15.
7. Костенко О. М. Феномен права у світлі соціального натуралізму // *Часопис Київського університету права*. 2015. № 2. С. 3–12.
8. Костенко О. Соціальний натуралізм як методологічний принцип юриспруденції і кримінології // *Вісник Академії правових наук України*. 2014. № 4. С. 133–145.
1. Павко Я. Гуго Гроцій – один із засновників науки міжнародного права. *Віче*. 2011. № 6. С. 15–16.

PHILOSOPHICAL AND LEGAL TEACHINGS OF N. MACHIAVELLI.

Actuality of theme: According to Niccolò Machiavelli, material interest is the driving force of social development. However, the material interests of different people collide. That is why the state is needed as a mechanism for realizing people's interests and property disputes. At the same time, the state must perform political functions. Niccolò Machiavelli rejects religious teaching about the state, substantiates the understanding of state power as a legal organization that bases its activities on certain laws.

Purpose: to analyze the philosophical and legal teachings of N. Machiavelli, his life and works.

Task: to analyze the philosopher's main ideas about the ideal ruler; determine the features of N. Machiavelli's concept of the formation of the state and law; learn more about the philosophical legal doctrine of N. Machiavelli

Niccolò Machiavelli (1469-1527) was a Florentine diplomat, philosopher, and writer who is considered one of the founders of modern political theory. His best-known work, *The Prince*, is a handbook for rulers on how to acquire and maintain power.

Machiavelli's philosophy is often characterized by its realism and pragmatism. He believed that politics is a power struggle and that rulers must be willing to use whatever means necessary to achieve their goals. He also believed that the ends justify the means, and that a ruler should not be concerned with morality if it gets in the way of achieving their goals.

Machiavelli cannot really be said to have a theory of obligation separate from the imposition of power; people obey only because they fear the consequences of not doing so, whether the loss of life or of privileges. And of course, power alone cannot obligate one, inasmuch as obligation assumes that one cannot meaningfully do otherwise.

The main philosophical teachings of Machiavelli:

- The role of fortune: Machiavelli believed that fortune played a significant role in human affairs.
- The separation of ethics and politics: Machiavelli believed that politics should be studied and practiced separately from morality.
- The importance of virtù: It refers to the ability to understand human nature and manipulate it to achieve one's goals.

Machiavelli's Legal Teachings:

While Machiavelli is often associated with political realism, his thoughts on law reflect a pragmatic approach to governance, where legal structures are seen as tools for the preservation of order, stability, and the ruler's authority.

- The importance of a strong legal system: Machiavelli believed that a strong legal system was essential for maintaining order and stability in a state.
- The role of the prince: Machiavelli believed that the prince, or ruler, should be the source of all law.
- The need for balance: Machiavelli believed that there was a need for balance between the power of the prince and the power of the people.

Politics is the primary concern of Machiavelli. Florence, where Machiavelli worked, was then a political battlefield where different ruling families clash for power.

In order to deliver good advices, he studied how a government should be run by its princes. And for him one thing is clear – the nature of political sovereignty gives priority to practicality over morality. His observation of the world and his political experiences made him more realistic and pessimistic than other political thinkers.

In traditional philosophy, a good ruler must be morally rectified. He is a man of wisdom, that is, someone capable of making prudent and consistent decisions in all human affairs. He also acts according to the established norms of right conduct.

Power plays a central role in politics. Power is even more important than virtue. This is Machiavelli's cardinal rule. By power he means, among many others, the ability to induce fear from subjects.

Conclusion: Machiavelli believed that morality has no place in politics, that only cold mind and rationalism are able to point the ruler to the right decision. In order to achieve the power and well-being of the state, the statesman N. Machiavelli can use any means - bribery, hypocrisy. From here arose the concept of «Machiavellianism» as a designation of permissiveness in politics.

References:

1. Mattingly G. Machiavelli's Prince: Political Science or Political Satire? / G. Mattingly // *The American Scholar*. № 28. 1990. P. 482–491..
2. Machiavelli N. Skinner and R. Price / N. Machiavelli, Q. The Prince. – Cambridge : Cambridge University Press, 1988. 56 p.
3. Ramsay M..Machiavellianism. *Encyclopedia of Applied Ethics* (Second Edition), 2012. 123 p.

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ Н. МАКІАВЕЛЛІ

Постановка проблеми. Політичне вчення Макіавеллі опиралося на егоїзм людини, загальний нахил до самопрояву та власного збагачення і користі. Держава повинна була вміти приборкувати цей егоїзм за будь-яких обставин, використовуючи способи, які включають в себе жорстокість, порушення клятви та різні види обману.

Мета: проаналізувати філософсько-правове вчення Макіавеллі.

Виклад матеріалу: Макіавеллі виражає думку, що головне вимога до правителя полягає у здатності використовувати силу для забезпечення стійкості держави. За його переконанням, реальність суспільства полягає в безжальній боротьбі за владу, де той, хто має вищий ступінь влади, автоматично стає сильнішим. Цей природний порядок вважається необхідним для існування держави, і тому він стверджує, що моральні якості правителя не обов'язкові, лише влада, яка може утримувати стабільність у країні. [2]

Нікколо Макіавеллі висловлює перевагу республіці, оскільки вважає, що вона більш за все відповідає принципам свободи і рівності. На його думку республіка є більш стійкою формою управління у порівнянні з монархією, і вона краще пристосовується до певних умов. Окрім цього, вона сприяє єднанню та міцності держави, також спонукає людей до розвитку патріотичних почуттів. Макіавеллі цінував інтелект народу та ставив його вище за розум монарха. [3]

У політичних теоріях Макіавеллі індивідуум часто ставив свої особисті інтереси вище «суспільного блага». Однак це відзначається не тотожністю до «державного інтересу», як це пропагандували ідеологи контрреформації й абсолютизму, а апелює до поняття Батьківщини. [1]

Макіавеллі переслідував певні цілі. На перший план можна висунути деякий різновид гуманізму і ренесанс. Проте гуманізм базується не лише на гуманних цілях, а і на визнанні цього людського ідеалу. [1]

Політика – головна турбота Макіавеллі. У протиріччя звичним теоріям, теорія Макіавеллі відмовляється від покладання основи на задалегідь визначені етичні стандарти. Він був переконаний, що мораль втратила актуальність у політиці його епохи. Ще більше він розділює ідею «хорошої людини» від «хорошого правителя» стверджуючи, що успішний лідер не обов'язково має бути хорошим. Вважається, що правитель має володіти моральною непорушністю. Він вважається мудрою особистістю, яка здатна ухвалювати розсудливі рішення у всіх людських аспектах. Але, згідно до зауважень Макіавеллі, успіх правителя не демонструється лише його добрим характером. [2]

Влада відіграє ключову роль у сфері політики. Її значення важливіше за чесноту за кардинальним правилом Макіавеллі. Згідно його думки, влада визначається серед інших аспектів, здатністю викликати у підданих страх. [2]

Якщо піддані бояться лідера, вони за ним підуть. У цьому контексті любов не зобов'язує бути відданим законам, тоді як страх заважає порушувати закони перед можливим покаранням. [2]

Чим зумовлена була позиція Н. Макіавеллі? Його погляди визначалися насамперед історичними обставинами. На той час Італія переживала роздробленість на кілька конфліктуючих князівств, які окрім того зазнавали агресії з боку інших завоюників. [3]

Очевидна соціальна та історична обмеженість поглядів Нікколо Макіавеллі, проте його вагомий внесок полягав у відмові від звичайної теологічної концепції держави та суспільства. Він став одним з перших хто взяв на себе завдання не лише спростування цієї теологічної моделі, а й побудову світської моделі, яка базується на матеріальних цінностях людей. [4]

Отже, на думку мислителя, головним завданням будь-якої країни є забезпечення своєї безпеки та посилення політичної влади, використовуючи всі доступні засоби. У цілому Нікколо Макіавеллі зробив значний внесок у розвиток політичної думки, і західна політологія визнає його основоположником науки політики. [3]

Висновки: отже, Макіавеллі виділяв потребу розуміти політику реалістично, відштовхуючись від фактів та обставин, а не ідеалізованих фантазій. Він рекомендував політикам чинити згідно з поточними обставинами та своїми інтересами, навіть коли це вимагає морально сумнівних дій. Нікколо Макіавеллі стверджував, що моральність мусить підпорядковуватися політиці та владі. Відповідно до його переконань, правителі держави повинні бути готові вчинити не гуманно, якщо це загрожує владі чи стабільності. Макіавеллі вважав, що війна та сила служать необхідними політичними атрибутами. Згідно з його поглядами, сильна держава спроможна забезпечити безпеку та стабільність, тоді як війна може стати дієвим засобом для досягнення політичних цілей. Макіавеллі підкреслював важливість хитрості та стратегії в політиці. Він радив політикам бути спроможними вигравати гру, використовуючи всі можливі способи, включно зі зрадою та обманом, якщо це допоможе досягти цілі.

Проте це лише припускають дослідники. Наразі не можна дати точну відповідь про справжні наміри Макіавеллі. Дослідники припускають, що він міг просто намагатися завоювати симпатію нового правителя Медічі шляхом створення враження. Інші стверджують, що він сатирично викривав негативні практики свого часу. Проте не зважаючи на різні інтерпретації, можливо, Макіавеллі лише намагався виразити темперамент і віру свого часу, що не змогли зробити письменники.

Він бачив, що його епоха визнає пріоритетність практичності над мораллю, політики над етикою, науки перед релігією, влади над любов'ю.

Список використаної літератури

1. Політичне вчення Н. Макіавеллі: ідеї прагматизму і етицизму Веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10368/> (дата звернення: 19.11.2023)
2. Право, політика та філософія. Нікколо Макіавеллі Веб-сайт. URL: <https://tamayaosbc.wordpress.com/2009/02/24/niccolo-machiavelli/> (дата звернення: 19.11.2023)
3. Логвина В. Л. Політологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: центр навч. літ., 2006. 304 с. ПОЛІТИЧНЕ ВЧЕННЯ НІККОЛО МАКІАВЕЛЛІ Веб-сайт. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-1813.html> (дата звернення: 23.11.2023)
4. Філософські погляди Н. Макіавеллі. Реферат Веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13218/> (дата звернення: 27.11.2023)

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Сьогодні у час науково-технічного прогресу значного поширення набув процес глобалізації, він не обминув і Україну, тому варто з'ясувати основні аспекти даного процесу, його переваги та недоліки і яка роль в цьому процесі дісталася Україні.

Мета дослідження: дослідити суть глобалізації, її позитивний та негативний вплив на економічний, технологічний та політичний розвиток України.

Завдання дослідження:

- З'ясувати поняття глобалізації
- Розглянути роль України в глобалізаційному процесі
- Дослідити позитивний та негативний вплив глобалізації на розвиток України

Виклад матеріалу. Глобалізація – це процес посилення взаємозалежності та взаємодії між країнами та регіонами світу в різних аспектах, таких як економічний, культурний, технологічний і політичний. Переважна більшість фахівців погоджується, що глобалізація – це об'єктивний соціальний процес, змістом якого є зростання взаємозв'язку та взаємозалежності національних економік, національних політичних та соціальних систем, національних культур, а також взаємодія людини та довкілля [1].

Основним чинником розвитку глобалізації, на думку вчених, став науково-технічний прогрес, основним досягненням якого стало створення та поширення інтернету, який фактично стер межі для поширення інформації у світі. Україна, як невід'ємний гравець на політичній арені постійно піддається впливу глобалізації, в результаті чого ми постійно спостерігаємо її позитиви та негативи в економічній, науково-технічній, культурній та політичній сфері. Глобалізація несе позитивний вплив на економіку України, адже дозволяє спрощувати процеси імпортування та експортування товарів, дозволяє ефективніше залучати іноземні технології у виробничі процеси, полегшує процеси обміну інформаційними ресурсами та капіталом. У політиці також спостерігаються позитивні зміни представлені розвитком співпраці з міжнародними організаціями (таких як: Європейський Союз (ЄС), Світова Організація Торгівлі (СОТ), Організація Об'єднаних Націй (ООН) та інші). Чи не найбільший слід глобалізація залишає на культурі певної держави, в тому числі і України, адже вона є причиною міграцій людей, а як наслідок зливання культур, звичаїв та традицій, що фактично знищує ідентичність нації, також ми бачимо вплив і на стиль життя кожного з нас – сучасні тенденції, тренди та мода зайняли місце традицій і звичаїв.

Світ фактично поділився на два табори: прибічників та противників глобалізму. Прибічники концепції глобалізму розглядають фактично утопію в якій міждержавні кордони зникнуть, утвориться єдина світова спільнота, яка зможе уникнути майбутніх війн, зможе продовжити науково-технічний прогрес, світ в якому кожен буде мати робоче місце і проблема бідності буде нарешті подолана, але вони нехтують культурною цінністю, яку несе кожен народ чи етнос. Своєю чергою сучасні антиглобалісти заявляють про недостатню ефективність та глобальність нинішніх інститутів управління глобальними процесами і виступають за прозорість у системі ухвалення глобальних міжнародних рішень [2].

Якщо брати до уваги виключно Україну в контексті глобалізації, то ми побачимо, що на цей час Україна це виключно джерело сировини. Тоді як усі високорозвинені країни користуються перевагами глобалізації, інші країни (включно з Україною) повинні докладати значних зусиль, щоб хоча б трішки до них наблизитися, тобто країни заходу формують у себе ідеальні умови життя наживаючись на країнах засліплених ідеєю рівності, громадяни цих країн повинні докладати куди більше зусиль, щоб створити подібні – комфортні умови життя. «Світовий досвід другої половини ХХ ст. показує, що ніякі специфічні умови, особливості національного розвитку, кризові стани й внутрішні трансформації не можуть ані скасувати, ані відкласти неможлиму дію об'єктивних законів глобалізації розвитку. Країни, які виявилися неспроможними зайняти місце в експресі світової глобалізації, неминуче опиняться під його колесами. Таким є закон сучасного розвитку – закон глобалізації». [3]

Висновок: Україна – потужна європейська держава, штучно знесилена зовнішніми конкурентами і перетворена на базу сировинних матеріалів. Високорозвинені держави заходу та сходу подаючи нам поняття глобалізації намагаються нам закрити очі на очевидні проблеми: майбутній поділ праці в якому захід залучатиме наших найкращих спеціалістів, а Україна залишиться при власних інтересах, країна стане джерелом багатства для західних сусідів (її багаті надра, вигідне географічне положення, та не надто дорога робоча сила дозволять за малих затрат максимально розвиватися), Українська культура зазнає безповоротних змін. Але якби нам не хотілося, останні події в Україні та світі дають нам зрозуміти, що все уже давно за нас вирішено.

Список використаних джерел

1. Лукашевич В.М. Глобалістика. Львів: Новий світ-2000, 2004. – С. 13–16.
3. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.: Керівник авт. колективу і наук. Редактор О. Г. Білорус. К.: КНЕУ, 2001. 733 с

АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н. МАКІАВЕЛЛІ

Проблема дослідження : Проблема дослідження автономії політичної думки Н. Макіавеллі може включати аналіз його поглядів на природу влади, відношення між мораллю та політикою, а також роль етики у справлянні впливу на суспільство та управління державою. Ця проблема може також охоплювати розгляд його поглядів на характеристики сильного правителя та вплив його праць на подальший розвиток політичної філософії.

Мета дослідження: Мета дослідження полягає в розкритті впливу ідей Н. Макіавеллі на політичну думку, встановленні їх значення для сучасності та аналізі методів, які він використовував у політичній аналітиці.

Завдання дослідження:

1. Аналіз основних політичних принципів Макіавеллі.
2. Вплив ідей Макіавеллі на сучасну політичну думку.

Виклад матеріалу. Вагомий внесок у розвиток політичної науки вніс італійський діяч та мислитель— Нікколо Макіавеллі. [3] Його роль у політичній філософії надзвичайно вагома, оскільки він вніс значний внесок у розуміння природи влади та політичного управління. Основні політичні принципи, які він визначив, зберігають свою актуальність і сьогодні.

Макіавеллі відокремлював моральні принципи від реальності політичного життя. Він переконливо доводив, що для збереження влади та державної стабільності ідеали моралі мають уступати місце необхідній реалізації стратегічних цілей. Цей принцип реалізму та раціоналізму став ключовим у його політичній філософії. «Государ», а також «Міркування про першу декаду Тита Лівія» належать до найвідоміших робіт Макіавеллі, з назвами яких протягом останніх кількох століть асоціювалося ім'я флорентинського мислителя. [1]

У його працях простежується особлива увага до влади та методів, які допомагають її здобувати та утримувати. Макіавеллі переконував, що керівництво державою вимагає рішучості, стратегічного мислення та вміння використовувати силу, щоб забезпечити стабільність та зберегти владу.

Серед його ключових принципів – ідея сили та стабільності. Він вважав, що держава має мати сильну армію та авторитет, адже стабільність була однією з ключових складових успішного управління країною.

Політичний розум та аналіз суспільства також стали важливими аспектами його філософії. Макіавеллі вважав, що політичні лідери повинні знати своїх громадян, їхні потреби та мотивації, щоб ефективно керувати країною.

Він закликав до реалізму у політиці та уникнення ідеалізму, наголошуючи, що державники повинні пристосовувати свої дії до вимог реального політичного життя, а не тільки моральних принципів.

У Макіавеллі також знаходимо розподіл на громадян і підданців, де завданням справжнього державця є збільшення кількості активних громадян, наприклад через заохочення людей займатися ремеслами (економічна активність). [2] Незважаючи на те, що його праці були написані понад півтора століття тому, ідеї Макіавеллі залишаються актуальними і мають значний вплив на сучасний світ.

Макіавеллі відокремлював моральність від політики, запропонувавши реалістичний погляд на владу. Його роботи нагадують сучасним політичним лідерам, що прийняття рішень у політиці має базуватися на реальних обставинах, а не завжди на ідеалах. Цей реалізм виявляється у стратегічних підходах до управління державою, де досягнення мети має пріоритет перед моральними питаннями.

Його концепції влади та стратегій управління зберігають свою актуальність в сучасних політичних системах. Лідери по-прежньому вивчають твори Макіавеллі, щоб зрозуміти, як утримати владу та досягти своїх цілей. Його погляди стосовно сили, стабільності та стратегічного мислення є важливими у формуванні політичної стратегії в наш час.

Його настанови також стосуються балансу між моральністю та реалізмом. Макіавеллі підкреслював, що володіння владою потребує не тільки моральних якостей, але й розуміння реальності. Його теорії надалі залишаються об'єктом обговорення, де політики та дослідники аналізують, як балансувати моральність і реалізм у сучасній політичній практиці.

Отже, ідеї Макіавеллі мають і продовжують мати великий вплив на сучасну політичну думку. Його принципи, які стосуються реалістичного підходу до політики та влади, залишаються актуальними у світі сучасної політики та міжнародних відносин, що підкреслює вагомість його внеску в розвиток політичної науки.

Висновок. Макіавеллівські ідеї про реалізм у політиці, стратегії управління та баланс між мораллю та реалізмом і досі впливають на сучасну політичну думку. Його роботи нагадують про необхідність реалістичного мислення в умовах складних політичних ситуацій, де ідеали часто зіштовхуються з реальністю. Макіавеллівський підхід наголошує на важливості адаптації стратегій до реального політичного середовища. Його ідеї продовжують відігравати значну роль у формуванні стратегій управління та політичного мислення в сучасному світі.

Список використаної літератури:

1. Саранов С.В. Методологічні та інтерпретаційні аспекти історичного значення «Государя» Макіавеллі у контексті розвитку теорії абсолютизму та теорії «державного інтересу» // Сумський історико-архівний журнал. №XXXIX. 2022. С.41-49. DOI:doi.org/10.21272/shaj.2022.i39.p.41.
2. Сюй Шіші Розвиток ідеї активного громадянства в історії філософії / Сюй Шіші // Перспективи. Соціально-політичний журнал.2022. № 3. С. 74–81. Udspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/16030
3. Хайдарі А.Р., Іванова О.В. Вчення про політику Н.Макіавеллі.. *АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАУКИ, ОСВІТИ І СУСПІЛЬСТВА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА*, 13, 2022. URL:https://scholar.google.com.ua/scholar?hl=uk&as_sdt=0%2C5&as_ylo=2019&q=%20ДУМКИ%20Н.%20МАКИАВЕЛЛІ&btnG=#d=gs_qabs&t=1701123895684&u=%23p%3DZpJKLG8-4IsJ

АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н. МАКІАВЕЛЛІ

Постановка проблеми. В контексті політичної філософії Ніколо Макіавеллі виникає питання про ступінь самостійності й автономії його політичної думки. Чи обмежували його ідеї конкретними історичними та соціокультурними обставинами його часу, чи вони мали ширший і довгостроковий вплив на розвиток політичного мислення? Аналіз автономної думки Макіавеллі є ключовим для розуміння не лише його внеску у політичну теорію, але й для визначення його місця у великому ланцюгу ідей, що формували політичний ландшафт епохи Відродження.

Мета. Провести комплексний аналіз концепції автономної думки Нікколо Макіавеллі, досліджуючи її роль у його політичній філософії та її вплив на подальшу політичну думку та практику.

Для досягнення мети слід виконати такі **завдання**:

– дослідити, як автономна думка Макіавеллі сформувала його уявлення про державність, політичне лідерство та прагнення до влади;

– проаналізувати виклики та конфлікти, які сформували політичне мислення Макіавеллі.

Виклад матеріалу. На думку Макіавеллі, християнські моральні норми добрі, але неможливі для виконання реальних умов життя. Тому слід зрозуміти, що доля, обставини й умови життя є невблаганні; їм можна протиставити лише відважність, могутність, натиск.

Будучи патріотом своєї країни, Макіавеллі вважав, що головною причиною страждань Італії є слабкість її державного устрою, політична роздробленість. Тому він намагався обґрунтувати таку концепцію державотворення, державного управління, виходячи з якої можна було б це подолати. Ідеал держави Макіавеллі вбачав у Римській республіці, вважаючи останню найкращою формою правління, бо вона є втіленням ідеї сильної держави, здатної зберегти громадський порядок і стабільність. Н. Макіавеллі в історію політичної думки увійшов, передусім, як автор теорії про мораль у політиці та прихильник єдиної централізованої держави.

У своїй широко відомій праці «Державець» Макіавеллі описує способи створення сильної і могутньої держави в умовах, коли народ ще не вихований і не має громадських доброчесностей. В таких випадках необхідно доводити, що держава – вищий прояв людського духу, а служба їй – це мета, життя підлеглих, щастя самої людини. Державець може і не враховувати прийняті норми моралі, якщо його дії спрямовані на зміцнення держави, збереження її цілісності і процвітання. «Державець» Макіавеллі відобразив складні політичні конструкти, що тільки починали складатися в Італії в умовах залежності італійських правителів від іноземних держав. В цій книзі автор відкриває, з одного боку, нову лінію аргументації в обґрунтуванні абсолютизму, а з іншого боку, безумовно, спирається на традицію політичного мислення, історичне походження якої можна простежити у формулі римського права.

У своєму трактаті «Державець» Макіавеллі зображає тип правителя, котрий за допомогою жорстокості, обману, демагогії, насильства, дворушництва, зрадництва і т.д. забезпечує зміцнення держави і розширення своєї влади.

Державець не повинен боятися осуду за ті пороки, без яких неможливо зберегти за собою верховну владу, бо є доброчесності, володіння якими може привести правителя до загибелі, і є пороки, засвоєння якими дасть змогу Державцю досягти безпеки і благополуччя. Заслужити ненависть за добрі діяння Державцю так само легко, як і за погані вчинки. З цього випливає, що правителям, котрі намагаються утримати владу, дуже часто необхідно бути порочними.

Кожний Державець хотів би набути слави милосердного, а не жорстокого. Однак, якщо Державець бажає утримати у покорі своїх підданих, він не повинен рахуватися з обвинуваченнями у жорстокості. Вдаючись в окремих випадках до жорстокості, Державці діють милосердніше, ніж тоді, коли допускають безлад, який веде до грабунків і насильства. Безлад є бідою для всього суспільства, тоді як покара на смерть вражає лише окремих осіб. Всі необхідні жорстокості повинні бути здійснені відразу, для того, щоб вони були перенесені з найменшим роздратуванням; добродіяння ж повинні здійснюватися поволі, щоб підлеглі мали більше часу для їх вдячної оцінки.

Предбачливий Державець не повинен виконувати своїх обіцянок і зобов'язань, якщо таке виконання буде для нього шкідливим і якщо мотиви, котрі спонукали його дати такі зобов'язання, відпадутъ. Звичайно, якби всі люди були чесними, то тоді подібна порада була б аморальною, але оскільки люди, як правило, не відрізняються чесністю, а підлеглі Державця не особливо турбуються про виконання своїх обіцянок перед ним, то і Державцю щодо них не слід бути особливо педантичним. Згодом завдяки такому розумінню суті проблеми державного управління, державотворення, ставлення до підлеглих і з'явився термін «макіавеллізм» для визначення політики, що нехтує нормами моралі. Не випадково, що подібними порадами Макіавеллі користувались всі диктатори, здійснюючи антидемократичну, політику.

Вважаючи армію важливим атрибутом держави, гарантом її захищеності і цілісності, Макіавеллі висловив ряд ідей стосовно її створення і зміцнення. Він, зокрема, рекомендував Державцю створити армію на основі

загального військового обов'язку, на постійній основі, яка була б підпорядкована правителю. Бо армія найманців, на його думку, не може бути надійним захисником держави, оскільки вона не зацікавлена у її зміцненні. Макіавеллі намагався обмежити владу церкви і авторитет папи, вважаючи, що церква винна у переслідуванні своїх корисливих інтересів і роздробленості держави, що було перешкодою для об'єднання багатьох князівств у єдину державу.

Висновки. Макіавеллі висловлював глибокі думки стосовно рушійних сил історичного процесу, вважаючи такими силами політичну боротьбу, пристрасті та матеріальні інтереси людей. Він радив правителям (монарху) не зупинятися у справі державного зміцнення перед використанням будь-яких засобів: цілком сприйняті шпигунства, доноси, політичні вбивства та ін., оскільки кінцева мета таких дій все ж благородна.

Список використаних джерел:

1. Буслинський В.А., Скрипка П.І. Основи філософських знань: підручник. Для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня – молодший спеціаліст. / ред. Буслинського В.А. 3-є вид., стереотипне. Львів: «Новий світ - 2000». 2006. 352 с.
2. Петрушенко В.Л. Філософія. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. - 5-те видання, стереотипне. Львів: «Новий Світ-2000». 2007. 506 с.
3. Саранов С.В. Методологічні та інтерпретаційні аспекти історичного значення «Государя» Макіавеллі у контексті розвитку теорії абсолютизму та теорії «державного інтересу» // *Сумський історико-архівний журнал*. №XXXIX. 2022. С.41-49. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/90869>
4. Макіавеллі Н. «Державець» . 2007.URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Machiavelli_Niccolo/Derzhavets.pdf

NATIONAL IDENTITY IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Formulation of the problem.

The problem of national identity becomes relevant in the context of the formation of an independent state, influencing various aspects of society. The concept of «identity» is considered in a broad historical and geopolitical context, and their understanding supports state policy, socio-economic situation and national-cultural processes.

The purpose of the article.

Learn and analyze what identity is in the context of globalization

Presentation of the material.

Globalization is not only about financial or economic components, but also about the way of life, values that determine a person's place in the world. It consists in the fact that globalization introduces a new stage in the process of searching for identity, because globalization provides an opportunity to realize human potential and relies on to new sources of development. We need to form new identities.

The modern nation-state and national identity are relatively recent concepts, not inherent to human existence. These are historically and culturally contingent formations rather than natural occurrences. The nation-state is described as a political concept, denoting an administrative entity with sovereignty over a specific territory. National identity, on the other hand, is seen as an imaginative identification with the nation-state expressed through symbols and discourse. National identity reproduced through communication. The symbolic and discursive aspects often narrate ideas of origins, continuity, and tradition. The concept of an «imagined community», coined by Benedict Anderson, is introduced, emphasizing that nations are imagined due to the limited personal connections among their members, finite boundaries, and the sense of horizontal comradeship. Benedict Anderson's words provide us with two fundamental ideas for the further development of our argument, namely that nationality is not an a priori entity, if not a symbolic and communicative means around which people imagine themselves as one and identify themselves with their neighbors, and that (national) identity is a limited notion. This means that the concept of identity does not refer to a universal, fixed identity, but to a conditional, historically and culturally specific social construction. This conclusion is consistent with Stuart Hall's position on cultural identity, according to which, although we usually assume that we have a «true» self, the identity that we possess and can become known to ourselves and others is better understood, as an ongoing description of the self that marks the process of becoming (Hall, 2002, pp. 9-10). The idea that identity is malleable and open to constant change is called anti-essentialism, the main argument of which is that identities are contradictory, intersecting or displacing each other, so that no single identity acts as an «overarching organizing capacity» (ibid.).

National identity, in the Ukrainian context, is closely tied to the linguistic and pragmatic nuances of the term «mentality», which carries different interpretations in scientific and literary realms. The Ukrainian literary language has historically employed a word-forming series centered around the component «SELF», encompassing concepts like self-consciousness, self-identification, and self-realization. These align logically and psychologically with terms such as national identity and mentality. The discussion is heightened in the contemporary era of globalization, as the formation of an independent state brings the theme of national identity to the forefront.

Conclusions.

The quest for identity in a globalized world can take on political dimensions through the development of a global consciousness that views the world as a unified space and individuals as part of a broader humankind. Regardless, it remains evident that the notion of a nation is still an «imagined» community, as described by Anderson. This is true even in the face of globalization, which forces us to rethink the social and political landscape we inhabit.

References.

1. Anderson, B. (1993). *Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism*. London: Verso.
2. Hall, S. (2002). *The Question of Cultural Identity*. In S. Hall, D. Held, & T. McGrew (Eds.), *Modernity and its Futures*. Cambridge: Polity Press.
3. Hall, S. (2006). *Who Needs Identity?* In S. Hall & P. Du Gay (Eds.), *Questions of Cultural Identity*. London: Sage.
4. Yermolenko, S. Ya. (2019). Slovo T. Shevchenka VS Slovo P. Kulisha: dzherela natsionalnoi identychnosti [Word of T. Shevchenko VS Word of P. Kulish: sources of national identity]. *Ukrainska mova – Ukrainian language*, 4, 3–13 [in Ukrainian].

АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н. МАКІАВЕЛЛІ

Постановка проблеми. Полягає в тому, щоб зрозуміти наскільки ідеї Макиавеллі про політику є незалежними від релігійних, моральних та інших цінностей. З одного боку, Макиавеллі підкреслює, що політика є автономною сферою людської діяльності, яка має свої власні закони та правила. Він засуджує теологію, яка намагається нав'язати свої норми політичній сфері. З іншого боку, Макиавеллі не відкидає повністю релігію та мораль. Він вважає, що вони можуть бути корисними інструментами для досягнення політичних цілей.

Мета. Проаналізувати та продемонструвати, як політична думка Нікколо Макиавеллі є автономною від релігійних та моральних цінностей. Для досягнення мети маємо такі **завдання**:

- Дослідити, як Макиавеллі критикував релігію та мораль за їхнє обмеження політичної свободи.
- Проаналізувати, як ідеї Макиавеллі були сприйняті в його часі та в наступні століття.

Виклад матеріалу. Нікколо ді Бернардо дей Макиавеллі - державний секретар Флоренції, політичний діяч, мислитель, гуманіст, поет і драматург епохи Відродження. Він найбільш відомий своїм політичним трактатом «Державець», написаним біля 1513 року, але опублікованим лише в 1532 році. Його часто називають батьком сучасної політичної філософії та політології.

Протягом багатьох років він обіймав державні посади у Флорентійській республіці, відповідаючи за дипломатичні та військові справи. Писав комедії, карнавальні пісні, вірші. Він працював секретарем Другої канцелярії Флорентійської республіки з 1498 по 1512 рік, коли Медічі були позбавлені влади.

Нікколо Макиавеллі критикував релігію та мораль за їхнє обмеження політичної свободи у двох основних аспектах:

– Релігія та мораль часто використовуються для виправдання політичного насильства та утисків. Макиавеллі вважав, що релігія та мораль часто використовуються владою для того, щоб утримувати людей у покорі та не допускати змін. В свою чергу він критикував католицьку церкву за те, що вона використовувала ідею божественного права королів для виправдання авторитаризму.

– Релігія та мораль часто перешкоджають раціональному мисленню та прийняттю ефективних політичних рішень. Макиавеллі казав, що релігія та мораль часто засновані на догмах та упередженнях, які не дозволяють людям мислити критично та приймати об'єктивні рішення. Він критикував християнство за те, що воно закликає до любові до ворогів, що може призвести до слабкості держави.

Макиавеллі вважав, що політика повинна бути заснована на раціональних принципах, а не на релігійних чи моральних догмах. Він стверджував, що політик повинен бути готовий використовувати силу та обман для досягнення політичних цілей, навіть якщо це суперечить релігійним чи моральним нормам.

Далеко не всі сприймали і підтримували ідеї Макиавеллі про автономію політики від релігії та моралі, бо були дуже радикальними та жорстокими для свого часу. Ці ідеї викликали бурхливі дискусії та були сприйняті багатьма людьми як аморальні. Однак вони також мали великий вплив на розвиток політичної думки, і вони продовжують обговорюватися досі.

Праці Макиавеллі були заборонені, а його ім'я стало синонімом підступності та цинізму.

Однак поступово ідеї Макиавеллі стали набирати популярності. Його стали сприймати як реаліста, який розуміє складність політичного життя. Праці, які спочатку вважали аморальними стали вивчати політичні діячі та мислителі, які шукали практичні поради для досягнення політичних цілей.

У наступні століття ідеї Макиавеллі продовжували впливати на розвиток політичної думки. Вони були використані як для виправдання авторитаризму, так і для критики несправедливості та утисків.

Сьогодні ідеї Макиавеллі все ще викликають дискусії. Деякі люди вважають їх шкідливими та насильницькими, інші вважають їх реалістичними та корисними. Однак, безсумнівно, ідеї Макиавеллі є одними з найвпливовіших ідей в історії політичної думки.

У останні роки вчені все більше цікавляться ідеєю автономії політики від релігії та моралі в політичній філософії Нікколо Макиавеллі. Його ідеї є складними та потребують детального вивчення, і вони має важливе значення для розуміння політичної думки Макиавеллі та сучасного світу.

Одні дослідження підкреслюють реалістичний погляд Макиавеллі на політику. Він вважав, що політика часто є сферою насильства та обману, і що політик повинен бути готовий використовувати ці засоби, навіть якщо вони суперечать релігійним чи моральним нормам.

Інші дослідження показують, що Макиавеллі був також гуманістом, який вважав, що політика повинна служити інтересам народу. Він стверджував, що політик повинен використовувати силу та обман лише для того, щоб захистити народ від зовнішніх загроз та внутрішніх узурпаторів.

Висновки. Узагальнюючи, Макиавеллі був визнаним теоретиком політичної науки, який вніс значний вклад до розвитку реалістичної теорії політики та принципів керівництва, що залишаються актуальними й донині. Хоч його ідеї не завжди були сприйнятливими проте, він зміг втілити їх.

Список використаних джерел.

1. Лисенко Г. Шокуєча щирість Макиавеллі // Г. Лисенко / К.: „Дзеркало тижня», 121 квітня 2006, № 14
URL: <https://zn.ua/ukr/gazeta/issue/582>

2. Макіавеллі Н. Флорентійські хроніки. Державець. Харків : Фоліо, 2007. 512 с.
3. Ротшильд М. Тварини і людина: Романська лекція за 1984-5 (Римська лекція). Видавництво Оксфордського університету, США, 1987. 108 с.

HUGO GROTIUS' IDEA OF NATURAL LAW

Relevance of research: For a long time this topic remains relevant because the concept of natural law influences modern legal systems and serves as a foundation for understanding human rights, moral standards, and justice. Research reflects the need for a deeper understanding of the nature of law, its place in society, and its relationship to justice.

Meta research: Analysis of fundamental principles: Examination of the basic principles formulated by Grotius and their contemporary interpretation and application.

Influence on modernity: Exploring the impact of the idea of natural law on contemporary legal systems, including international law, human rights, and international relations.

Main exposition of the material Natural law is multiply ambiguous. It can be descriptive, in that it is sometimes supposed to describe a certain set of facts which obtain because of some natural features. At the same time, it can also be prescriptive, in that it is sometimes supposed to prescribe certain forms of behavior as acceptable and proscribe others as unacceptable. On another level, its scope or range of application is unfixed. Some natural law theories pertain to political entities (typically states and relations among states); others, to civil laws; yet others, to moral agents. Such variation should not be surprising, for the natural law tradition was long and robust. Though there were ties to the ancient world, it began in earnest with Aquinas, since he was the first to formulate a group of ideas systematic enough to be called **a theory**. The tradition continued through the middle ages and into the early modern era before (allegedly) meeting its demise in Kant. Given that natural law was *the* dominant paradigm in ethics, politics and law for hundreds of years—much longer than the period from Kant to us—it is entirely predictable that theorists would have pushed that paradigm in so many directions. It may be that there is some essence shared by all natural law theories; for example, one recent commentator has suggested that the stable core in [the natural law tradition] is the idea that morals is primarily a matter of norms or prescriptions and only derivatively about virtues and values.

Though this is not an article on the natural law, these points are necessary preliminaries for considering Grotius' natural law views. If Grotius is at all known to philosophers today, it is for being «the father of natural law. At this juncture, we need not assess the validity of this claim. Instead, we ought to understand Grotius' actual views on the laws of nature. To understand his views, four issues need to be examined: first, the source of the laws; second, their nature or content; third, their force or obligatory status; finally, their scope.

Why are there natural laws? Do they exist in virtue of the nature of things or for some other reason? These are the questions lurking behind the issue of source. Grotius changed his mind on how they should be answered. In the *DIP* he declares that

What God has shown to be His Will, that is law. This axiom points directly to the cause of law, and is rightly laid down as the primary principle.

Returning to conceptual matters, we should ask why the laws of nature are operative on us. Why do they enjoin or prohibit us from performing certain specific actions? Here we come to our third issue, concerning the laws' force or obligatory status. Traditionally, natural law theorists tended to invoke God for their solution to this very deep mystery. Aquinas, for example, argued that obligation is the result of an action of will by a superior on an inferior. We are obliged to follow civil laws because our political superiors have forced us to do so through actions of their more powerful wills. And we are obliged to follow natural laws because God has forced us to do so through his infinitely more powerful will. Grotius was tempted by this view; he writes in *DIB* that morally necessary acts must be «understood as necessarily commanded or forbidden by God»

Here we find a very different account of the basis of obligation: we are obliged to perform or avoid certain actions which are incompatible with our consciences, because we will be guilty of inconsistency if we don't. To put it in slightly different terms, we are obliged to perform or avoid certain actions which are compatible or incompatible with our natures as rational beings, because we will be less than human if we don't. Grotius adopts this idea for himself, modifying it in keeping with his rich conception of human nature: for him, natural law obliges us to perform actions which conduce to our rationality, sociability and need for self-preservation. This thought underlies several of his specific laws of nature—such as, for instance, the law that evil deeds must be corrected. Grotius places this obligation under the heading of compensatory justice. The «task of compensatory justice» is «restitution»: using the example of theft, Grotius explains that «such justice requires that the thing taken shall be returned». Evil deeds have disturbed the moral and legal equilibrium of society; they have unjustly benefited some while unjustly harming others. Since it is imperative to maintain healthy social relations, it is imperative that evil deeds be punished.

The problem of explaining why we should obey the laws of nature—or indeed, why we should obey any set of norms—is one of the most enduring in philosophy; it would be rash to suppose that a solution can be found in Grotius. One inadequacy of his account is inspired by Richelieu: while Grotius tries to separate and equalize our rational, social and self-interested motives for action, one may question whether they are in fact distinct and equal. If it can be shown that one is more fundamental than the others—that, say, self-interest is our first and most basic reason for action—then our reason for obeying the laws of nature and being moral will be very different from what Grotius argued.

Moving on, we come to the last of our four issues—i.e., scope. In Grotius' day, this issue was made urgent by European encounters with indigenous peoples in the Americas and elsewhere. Some theorists tried to place epistemic or doxastic restrictions on the scope of the laws, arguing that they enjoined and protected only those who held certain beliefs.

: The concept of natural law by Hugo Grotius stands as a significant aspect of his legacy in philosophy, law, and international relations. A conclusion regarding his idea of natural law might be as follows:

Grotius posited that natural law exists independently of society and is founded upon objective moral principles, comprehensible and developed by human reason. He believed that natural law defines the moral duties of individuals and can be applied both within domestic legal systems and in international law.

The Grotian concept of natural law exerted a profound influence on the development of international law, particularly in defining justice in warfare and the negotiation of peace treaties. His works continue to impact contemporary understandings of human rights, international relations, and legal systems.

Therefore, Hugo Grotius' conception of natural law remains not only historically significant but also relevant in contemporary debates surrounding ethics, morality, and justice.

List of sources

1. Kingsbury, Benedict, and Roberts, Adam, 1990, «Introduction: Grotian Thought in International Relations», in Bull, Kingsbury, and Roberts 1990: 1–64.
2. Korsgaard, Christine M., 1996, *The Sources of Normativity*, Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511554476
3. Lauterpacht, Hersch, 1946, «The Grotian Tradition in International Law», *The British Yearbook of International Law*, 28: 1–53; reprinted in Dunn and Harris 1997.
4. Leibniz, G.W.F., 1710 [1985], *Theodicy*, ed. by Austin Farrer, trans. by E.M. Huggard, Chicago: Open Court.
5. Macpherson, C.B., 1962, *The Political Theory of Possessive Individualism: Hobbes to Locke*, Oxford: Oxford University Press.
6. Miller, Jon, 2003, «Stoics, Grotius and Spinoza on Moral Deliberation», in Jon Miller and Brad Inwood (eds.), *Hellenistic and Early Modern Philosophy*, Cambridge: Cambridge University Press, 116–140. doi:10.1017/CBO9780511498275.009

NATIONAL IDENTITY IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Formulation of the problem.

The problem of national identity becomes relevant in the context of the formation of an independent state, influencing various aspects of society. The concept of «identity» is considered in a broad historical and geopolitical context, and their understanding supports state policy, socio-economic situation and national-cultural processes.

The purpose of the article.

Learn and analyze what identity is in the context of globalization

Presentation of the material.

Globalization is not only about financial or economic components, but also about the way of life, values that determine a person's place in the world. It consists in the fact that globalization introduces a new stage in the process of searching for identity, because globalization provides an opportunity to realize human potential and relies on to new sources of development. We need to form new identities.

The modern nation-state and national identity are relatively recent concepts, not inherent to human existence. These are historically and culturally contingent formations rather than natural occurrences. The nation-state is described as a political concept, denoting an administrative entity with sovereignty over a specific territory. National identity, on the other hand, is seen as an imaginative identification with the nation-state expressed through symbols and discourse. National identity reproduced through communication. The symbolic and discursive aspects often narrate ideas of origins, continuity, and tradition. The concept of an «imagined community» coined by Benedict Anderson, is introduced, emphasizing that nations are imagined due to the limited personal connections among their members, finite boundaries, and the sense of horizontal comradeship. Benedict Anderson's words provide us with two fundamental ideas for the further development of our argument, namely that nationality is not an a priori entity, if not a symbolic and communicative means around which people imagine themselves as one and identify themselves with their neighbors, and that (national) identity is a limited notion. This means that the concept of identity does not refer to a universal, fixed identity, but to a conditional, historically and culturally specific social construction. This conclusion is consistent with Stuart Hall's position on cultural identity, according to which, although we usually assume that we have a «true» self, the identity that we possess and can become known to ourselves and others is better understood, as an ongoing description of the self that marks the process of becoming (Hall, 2002, pp. 9-10). The idea that identity is malleable and open to constant change is called anti-essentialism, the main argument of which is that identities are contradictory, intersecting or displacing each other, so that no single identity acts as an «overarching organizing capacity» (ibid.).

National identity, in the Ukrainian context, is closely tied to the linguistic and pragmatic nuances of the term «mentality», which carries different interpretations in scientific and literary realms. The Ukrainian literary language has historically employed a word-forming series centered around the component «SELF», encompassing concepts like self-consciousness, self-identification, and self-realization. These align logically and psychologically with terms such as national identity and mentality. The discussion is heightened in the contemporary era of globalization, as the formation of an independent state brings the theme of national identity to the forefront.

Conclusions.

The quest for identity in a globalized world can take on political dimensions through the development of a global consciousness that views the world as a unified space and individuals as part of a broader humankind. Regardless, it remains evident that the notion of a nation is still an «imagined» community, as described by Anderson. This is true even in the face of globalization, which forces us to rethink the social and political landscape we inhabit.

References.

1. Anderson, B. (1993). *Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism*. London: Verso.
2. Hall, S. (2002). *The Question of Cultural Identity*. In S. Hall, D. Held, & T. McGrew (Eds.), *Modernity and its Futures*. Cambridge: Polity Press.
3. Hall, S. (2006). *Who Needs Identity?* In S. Hall & P. Du Gay (Eds.), *Questions of Cultural Identity*. London: Sage.
4. Yermolenko, S. Ya. (2019). Slovo T. Shevchenka VS Slovo P. Kulisha: dzherela natsionalnoi identychnosti [Word of T. Shevchenko VS Word of P. Kulish: sources of national identity]. *Ukrainska mova – Ukrainian language*, 4, 3–13 [in Ukrainian].

ПРОБЛЕМИ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Політична культура визначає орієнтації громадян стосовно політичної системи та їх участь у політичному житті. Вона є ключовим чинником стабільності демократії та її подальшого розвитку .

В Україні після десятиліть радянського тоталітарного режиму існують суттєві перешкоди на шляху формування демократичної політичної культури. Зокрема, не подолана спадщина радянських політико-культурних зразків, поширена корупція та регіональні відмінності у політико-культурних орієнтаціях .

Отже, актуальним є дослідження проблем та суперечностей, що гальмують процеси демократизації політичної культури в українському суспільстві.

Мета. Проаналізувати ключові проблеми й суперечності, що перешкоджають формуванню демократичної політичної культури в Україні.

Для досягнення мети необхідно виконати такі **завдання:**

- Охарактеризувати поняття та функції політичної культури;
 - Виявити вплив радянської спадщини на сучасну політичну культуру;
 - З'ясувати наслідки поширення корупції для політичної культури;
- Проаналізувати регіональні особливості політичної культури в Україні.

Виклад матеріалу. Політична культура являє собою сукупність переконань, цінностей, почуттів, інформації та навичок, що визначають ставлення людей до політичної системи суспільства [1]. Вона забезпечує зв'язок між громадянами та інститутами політичної влади, легітимізує і стабілізує політичну систему.

В Україні донині помітний вплив радянської політичної культури з її патерналізмом, некритичним ставленням до влади, нерозвиненою громадянською відповідальністю. За даними Інституту соціології НАН України, у 2005 р. близько 30% громадян виявляли ностальгію за СРСР [2]. Це гальмує розвиток демократичних цінностей.

Поширення корупції також негативно позначається на політичній культурі, послаблюючи довіру до влади, законів і демократичних інститутів. За даними соціологічних опитувань, понад 60% українців вважають, що державні чиновники задіяні у корупції [3]. Це зумовлює цинізм і відчуженість громадян.

Крім того, в Україні спостерігаються регіональні відмінності політичної культури. Захід тяжіє до європейських ліберально-демократичних цінностей, тоді як на Сході та Півдні більш поширені патерналістські та авторитарні настанови радянського зразка [4]. Це ускладнює формування загальнонаціональної політико-культурної ідентичності.

Висновки. Отже, головними проблемами на шляху розбудови демократичної політичної культури в Україні є радянська спадщина, корупція та регіональні розбіжності політико-культурних орієнтацій громадян. Їх подолання вимагає комплексних та цілеспрямованих зусиль державних і громадських інституцій.

Список використаних джерел:

1. Горлач М., Кремень В. Політологія. Харків, 2002. 838 с.
2. Українське суспільство 1992–2006. Соціологічний моніторинг. Київ: ІС НАНУ, 2006. 544 с.
3. Корупція в Україні-2021: розуміння, сприйняття, поширеність. Київ: ООН в Україні, 2021. 147 с.
4. Політична культура населення України: регіональні особливості. Аналітична доповідь. Київ: ІПіЕНД, 2015. 183 с.

АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н.МАКІАВЕЛЛІ.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проявляється в необхідності розуміння еволюції політичної думки через призму автономії за взірцем Н. Макіавеллі. Врахування цих аспектів сприятиме кращому розумінню сучасних політичних тенденцій та можливості вдосконалення стратегій прийняття рішень у політичній сфері.

Мета дослідження. Мета дослідження полягає в глибокому розкритті концепції автономії політичної думки Н. Макіавеллі, зокрема в з'ясуванні її розвитку та впливу на сучасне політичне мислення, щоб надати нові підходи до аналізу та формування політичних стратегій.

Завдання дослідження :

1. Визначити стратегії, які Макіавеллі рекомендує для досягнення та утримання влади.
2. Проаналізувати вплив ідей Макіавеллі на подальший розвиток політичних теорій та практики.
3. Оцінити актуальність концепцій Макіавеллі у сучасному політичному контексті.

Виклад матеріалу. Ніколо Макіавеллі, італійський філософ, ввів світ в новий рівень розуміння влади та політики через своє творіння - «Il Principe» або «Державець». «Державець» (іноді перекладають як «Володар») – найвідоміший трактат флорентійського мислителя, дипломата, чиновника епохи пізнього Середньовіччя–початку Відродження Ніколо Макіавеллі. [1] На шляху до влади та утримання її Макіавеллі пропонує низку стратегій, що вражають своєю безкомпромісністю та реалістичністю. Нікколо Макіавеллі - один із найважчих для тлумачення мислителів, оскільки, з одного боку - він нещадно та безжально розкриває механізми політичної влади, її засоби та мети, а з іншого – він є першим у своєму роді та єдиним мислителем епохи Відродження, який зумів досить виразно досягнути зміст основних тенденцій того періоду [2].

Один із ключових принципів, яким керується Макіавеллі, - це використання сили та обману. Він переконує, що влада нерідко вимагає твердого ставлення та готовності використовувати силові методи для запобігання можливим загрозам.

Важливою частиною стратегії Макіавеллі є врегулювання внутрішніх суперечностей. Він рекомендує князю бути безжальним у вирішенні внутрішніх конфліктів, вживаючи навіть криваві методи для забезпечення стабільності та влади. Аморальність в політиці стає ключовим елементом цієї стратегії, оскільки Макіавеллі закликає відмовитися від ідеї моральності на користь реалізації стратегічних мет.

Союзи також відіграють важливу роль у макіавеллівській політиці. Використання союзів із сусідами чи іншими сильними суб'єктами може допомогти князю забезпечити власну безпеку та збільшити вплив на політичні події.

Однак можливо найбільше вражає ідея підтримання ілюзії. Макіавеллі переконує, що князь повинен майстерно управляти образом та сприйняттям, яке інші мають про нього. Створення ілюзії міцності та влади може виявитися дієвим методом для утримання підданих та відлякування ворогів.

Однією з ключових ідей Макіавеллі є відмова від ідеї моральності у політиці. Ця ідея відкрила двері до нового розуміння політичної реальності, де інтереси та стратегічні мети переважають над загальноприйнятими моральними нормами.

Використання сили та обману стало необхідним елементом політичних стратегій. Макіавеллівська концепція реалізації влади через силові методи та інтриги вплинула на подальший розвиток воєнної стратегії та політичних тактик. Сучасні лідери часто застосовують ці принципи у складних міжнародних відносинах та внутрішній політиці.

Врегулювання внутрішніх суперечностей, яке Макіавеллі вважав необхідним для забезпечення стабільності, вплинуло на структуру та управління державою. Його ідеї стосовно безжальності у вирішенні внутрішніх конфліктів допомогли створити моделі авторитарного управління та сучасні методи контролю над суспільством.

Спритність у використанні союзів та стратегічне партнерство також знайшли своє віддзеркалення у політичній практиці. Ідея використання союзів для забезпечення безпеки та впливу стала невід'ємною частиною міжнародних відносин та дипломатії.

Актуальність макіавеллівських концепцій проявляється в їхній здатності адаптуватися до глобальних викликів. Сучасні лідери часто використовують безкомпромісні рішення та силові методи для захисту національних інтересів в умовах нестабільності. Вважаючи політику реальним, а не ідеальним явищем, Макіавеллі, по суті, стає засновником нової, реалістичної політичної теорії, закладає основи «ціннісно-нейтрального» вивчення влади [2].

Відмова від моральних обмежень може викликати побоювання, проте в сучасному світі, де реальні політичні рішення приймаються в умовах тиску, реалізація стратегічних мет залишається важливою для керівників.

Втім, враховуючи глобальні виклики, такі як кліматична криза та пандемії, критики можуть піддавати сумніву актуальність макіавеллівських ідей. Вирішення таких проблем вимагає комплексного підходу та урахування інтересів суспільства.

Таким чином, актуальність макіавеллівських концепцій у сучасному політичному контексті залежить від етичних та політичних переконань кожної конкретної держави чи лідера. Їх можна розглядати як інструмент для досягнення мети чи як граничні рамки, визнані світовою спільнотою.

Висновок. Макіавеллівські концепції залишаються актуальними у сучасному політичному контексті, віддзеркалюючи потребу лідерів у безкомпромісних рішеннях та стратегічному мисленні. Відмова від моральних обмежень та використання силових методів відображають сучасні виклики геополітичної

нестабільності. Загалом, концепції Макіавеллі залишаються важливим джерелом обговорень та визначають стратегічні аспекти влади в сучасній політиці.

Список використаної літератури :

1. Макіавеллі Нікколо. Державець. Переклад українською Ярослава Мишанича. Litres 2021. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=HqUWEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT2&dq=info:yTOtDoknekgJ:sc holar.google.com/&ots=L2PB_uKSQq&sig=IjzbpGyFkuFlGYbGBj3fyC3V6zw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (дата звернення 14.11.2023).
2. Політологія. Герасимов Т.Ю. Дишук Ю.І. URL : <https://polityslovo.wordpress.com/> (дата звернення 10.12.2019)
3. Білан Д. Вчення Нікколо Макіавеллі про державу. *КВ № 24770-14710 Р* URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2022/1/11.pdf (дата звернення 31.03.2023)р.

АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н. МАКІАВЕЛЛІ

Постановка проблеми. Полягає в тому, щоб зрозуміти наскільки ідеї Макіавеллі про політику є незалежними від релігійних, моральних та інших цінностей. З одного боку, Макіавеллі підкреслює, що політика є автономною сферою людської діяльності, яка має свої власні закони та правила. Він засуджує теологію, яка намагається нав'язати свої норми політичній сфері. З іншого боку, Макіавеллі не відкидає повністю релігію та мораль. Він вважає, що вони можуть бути корисними інструментами для досягнення політичних цілей.

Мета. Проаналізувати та продемонструвати, як політична думка Нікколо Макіавеллі є автономною від релігійних та моральних цінностей. Для досягнення мети маємо такі **завдання**:

- Дослідити, як Макіавеллі критикував релігію та мораль за їхнє обмеження політичної свободи.
- Проаналізувати, як ідеї Макіавеллі були сприйняті в його часі та в наступні століття.

Виклад матеріалу.

Нікколо ді Бернардо дей Макіавеллі - державний секретар Флоренції, політичний діяч, мислитель, гуманіст, поет і драматург епохи Відродження. Він найбільш відомий своїм політичним трактатом «Державець», написаним біля 1513 року, але опублікованим лише в 1532 році. Його часто називають батьком сучасної політичної філософії та політології.

Протягом багатьох років він обіймав державні посади у Флорентійській республіці, відповідаючи за дипломатичні та військові справи. Писав комедії, карнавальні пісні, вірші. Він працював секретарем Другої канцелярії Флорентійської республіки з 1498 по 1512 рік, коли Медічі були позбавлені влади.

Нікколо Макіавеллі критикував релігію та мораль за їхнє обмеження політичної свободи у двох основних аспектах:

– Релігія та мораль часто використовуються для виправдання політичного насильства та утисків. Макіавеллі вважав, що релігія та мораль часто використовуються владою для того, щоб утримувати людей у покорі та не допускати змін. В свою чергу він критикував католицьку церкву за те, що вона використовувала ідею божественного права королів для виправдання авторитаризму.

– Релігія та мораль часто перешкоджають раціональному мисленню та прийняттю ефективних політичних рішень. Макіавеллі казав, що релігія та мораль часто засновані на догмах та упередженнях, які не дозволяють людям мислити критично та приймати об'єктивні рішення. Він критикував християнство за те, що воно закликає до любові до ворогів, що може призвести до слабкості держави.

Макіавеллі вважав, що політика повинна бути заснована на раціональних принципах, а не на релігійних чи моральних догмах. Він стверджував, що політик повинен бути готовий використовувати силу та обман для досягнення політичних цілей, навіть якщо це суперечить релігійним чи моральним нормам.

Далеко не всі сприймали і підтримували ідеї Макіавеллі про автономію політики від релігії та моралі, бо були дуже радикальними та жорстокими для свого часу. Ці ідеї викликали бурхливі дискусії та були сприйняті багатьма людьми як аморальні. Однак вони також мали великий вплив на розвиток політичної думки, і вони продовжують обговорюватися досі.

Праці Макіавеллі були заборонені, а його ім'я стало синонімом підступності та цинізму.

Однак поступово ідеї Макіавеллі стали набирати популярності. Його стали сприймати як реаліста, який розуміє складність політичного життя. Праці, які спочатку вважали аморальними стали вивчати політичні діячі та мислителі, які шукали практичні поради для досягнення політичних цілей.

У наступні століття ідеї Макіавеллі продовжували впливати на розвиток політичної думки. Вони були використані як для виправдання авторитаризму, так і для критики несправедливості та утисків.

Сьогодні ідеї Макіавеллі все ще викликають дискусії. Деякі люди вважають їх шкідливими та насильницькими, інші вважають їх реалістичними та корисними. Однак, безсумнівно, ідеї Макіавеллі є одними з найвпливовіших ідей в історії політичної думки.

У останні роки вчені все більше цікавляться ідеєю автономії політики від релігії та моралі в політичній філософії Нікколо Макіавеллі. Його ідеї є складними та потребують детального вивчення, і вони має важливе значення для розуміння політичної думки Макіавеллі та сучасного світу.

Одні дослідження підкреслюють реалістичний погляд Макіавеллі на політику. Він вважав, що політика часто є сферою насильства та обману, і що політик повинен бути готовий використовувати ці засоби, навіть якщо вони суперечать релігійним чи моральним нормам.

Інші дослідження показують, що Макіавеллі був також гуманістом, який вважав, що політика повинна служити інтересам народу. Він стверджував, що політик повинен використовувати силу та обман лише для того, щоб захистити народ від зовнішніх загроз та внутрішніх узурпаторів.

Висновки. Узагальнюючи, Макіавеллі був визнаним теоретиком політичної науки, який вніс значний вклад до розвитку реалістичної теорії політики та принципів керівництва, що залишаються актуальними й донині. Хоч його ідеї не завжди були сприйнятливими проте, він зміг втілити їх.

Список використаних джерел.

1. Лисенко Г. Шокующая широта Макиавелли . К.: „Дзеркало тижня», 15 – 21 квітня 2006, № 14URL: <https://zn.ua/ukr/gazeta/issue/582>

2. Макіавеллі Н. Флорентійські хроніки. Державець. Харків : Фоліо, 2007. 512 с.
3. Ротшильд М. Тварини і людина: Романська лекція за 1984-5 (Римська лекція). Видавництво Оксфордського університету, США, 1987. 108 с.

АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ НІКОЛЛО МАКІАВЕЛЛІ

Актуальність теми дослідження. Проблема дослідження автономії політичної думки Нікколо Макіавеллі полягає у складному балансі між реалізмом у політиці та моральними обмеженнями. Важливо визначити, яким чином автономія політичної думки може вплинути на прийняття рішень політиками у сучасних умовах, де суспільні стандарти і моральні цінності можуть відрізнятися. Дослідники також повинні вивчити, як ця концепція впливає на сучасні політичні практики і як може бути забезпечена відповідність між реалізмом та моральністю у сфері прийняття політичних рішень. Дослідження також повинні врахувати контекст сучасних політичних викликів і конфліктів для більш глибокого розуміння, як автономія політичної думки Макіавеллі може бути використана для вирішення сучасних проблем.

Метою дослідження є визначення впливу автономії політичної думки Макіавеллі на прийняття політичних рішень та відношення між моральними обмеженнями та реалізмом у політиці.

Завдання дослідження. Дослідження теми має на меті вивчення та розуміння концепцій та ідей італійського політичного філософа Нікколо Макіавеллі стосовно політичної автономії. Основні завдання включають :

- аналіз та розбір політичних праць Макіавеллі;
- вивчення концепції «Макіавеллізму»;
- оцінка впливу на політичну практику;
- розуміння автономії в політичній думці.

Дослідження такої теми дозволяє краще зрозуміти внесок Макіавеллі у політичну теорію та його вплив на розвиток політичної думки у цілому.

Виклад матеріалу. Нікколо Макіавеллі, італійський політичний філософ та дипломат, відомий своєю працею «Князь» і «Дискурси над першим десятком Тита Лівія», став ключовою постаттю в розвитку політичної філософії та теорії [1, с. 230]. Його думки про автономію політичної думки відіграють важливу роль у розумінні природи влади та моралі у політичному контексті.

Макіавеллі надавав велику вагу ідеї того, що політика має бути розділена від моралі та релігії. Він підкреслював, що політик повинен приймати рішення, які найкраще служать інтересам держави, незалежно від того, чи вони морально правильні в загальному розумінні [3, с. 70]. Ця ідея відображає концепцію автономії політичної думки, де влада має власну логіку та правила, відокремлені від моральних норм і релігійних впливів.

Макіавеллі також обговорював питання демократії та республіканського устрою. Він вважав, що республіка може бути більш стійкою, якщо влада розподіляється між різними класами і структурами, забезпечуючи баланс і запобігаючи зловживанням владою. Це може розглядатися як інша аспект автономії політичної думки, де політичний процес може регулюватися самими політиками і громадянами, незалежно від зовнішніх факторів.

Тим більше, автономія політичної думки за Макіавеллі означає, що політичний раціоналізм і влада мають власну сферу впливу, відокремлену від моральних, релігійних та інших аспектів суспільного життя. Ця концепція відкриває двері до обговорення питань влади, моралі та етики у політиці, а також до розвитку більш глибокого розуміння політичних процесів і прийняття ефективних рішень для держави [2, с. 87].

Автономія політичної думки Макіавеллі також розглядає питання стратегії та реалізму у політиці. Він відзначав необхідність аналізувати реальну ситуацію і приймати рішення, які відповідають конкретним обставинам, навіть якщо це може вимагати вчинків, які здаються неетичними у звичайних умовах. Його звернення до реалізму та стратегії в політиці може бути розглянуто як ще один аспект автономії політичної думки, оскільки воно підкреслює важливість об'єктивного аналізу і прийняття рішень, що враховують інтереси держави.

Значення автономії політичної думки Макіавеллі виявилось надзвичайно впливовим в історії політичної філософії. Його ідеї про розрив між мораллю та політикою, роллю реалізму у прийнятті рішень та балансу влади у республіці надалі стали об'єктом обговорень та досліджень.

Висновок. Автономія політичної думки Нікколо Макіавеллі відіграє важливу роль у розвитку політичної філософії та теорії. Його концепція відокремлення політики від моралі та релігії, застосування реалізму у прийнятті рішень та балансу влади в республіці надала новий погляд на природу влади та роль політика.

Макіавеллі надавав політиці власну сферу впливу, де раціональний аналіз та стратегія грають важливу роль. Його ідеї надали інструменти для вивчення складних політичних ситуацій і прийняття рішень, спрямованих на досягнення інтересів держави.

Усе це робить автономію політичної думки Макіавеллі актуальною та важливою у сучасному політичному дискурсі. Вона спонукає до розуміння та аналізу політичних процесів, відокремлених від моральних та релігійних обмежень, та надає можливість приймати обґрунтовані рішення для забезпечення стабільності та процвітання держави. Таким чином, автономія політичної думки Макіавеллі залишається важливим поняттям для вивчення та розвитку політичної теорії та практики.

Список використаної літератури:

1. Ратніков М. І. Теоретичний контекст формування ідей і поглядів Н. Макіавеллі. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2020. № 6. С. 226–237.
2. Майка К.О. Нікколо Макіавеллі і сучасність. Тернопіль: Вектор, 2020. С. 87-89.
3. Saranov S. Historiographical and methodological aspects of a comparative analysis of the Francesco Guicciaedini and Nicollo Machiavelli in the framework of the problems of «public interest» abd the history of absolutism. European Historical Studies. 2022. No. 23. P. 67–81.

ОСОБЛИВОСТІ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНЦЯ.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство переживає складний період трансформації та розвитку, цей період впливає на життя громадян, включаючи одну із важливих складових - духовне життя. Розуміння деталей цього процесу та його впливу на сучасних українців є важливою частиною національної ідентичності та культурного розвитку.

Мета. Проаналізувати особливості духовного життя сучасного українця. Для досягнення мети ми ставимо собі наступні завдання :

– Проаналізувати основні тенденції розвитку духовності сучасного українця, враховуючи вплив соціальних, культурних та історичних факторів.

– Проаналізувати духовне самовизначення та пошук цінностей українців.

Виклад матеріалу. Формування духовного життя-складний процес розвитку людини. Воно формується таким чином.

1) Під впливом об'єктивних природних і соціальних умов, у яких живе людина. Вплив цих умов здійснюється на макро- і мікрорівнях. Макрорівень містить у собі об'єктивні природні та соціальні умови. Система природних і соціальних умов (характер суспільного ладу, система економічних відносин (наприклад, державний устрій). Мікрорівень- це сфера безпосередньої взаємодії між людьми (сім'я, школа, дороги, ринки, транспорт, навколишнє середовище).

2) Це цілеспрямований виховний вплив на людину, який також здійснюється на макро- і мікрорівнях. Макрорівень- це державна система освіти, виховання дітей, засоби масової інформації. Мікрорівень- сімейне виховання.

3) Самовдосконалення, самовиховання, самоконтроль. Інакше кажучи, всі молоді люди успадковують, з одного боку, духовне багатство, традиції, мову і культуру попередніх поколінь, а з іншого - самостійно досягають цього. Соціокультурно володіють цим духовним багатством і формують соціальну, етнічну або національну самоідентифікацію. На останню впливають такі чинники, як соціальне середовище, культура, освіта, виховання, самовиховання. Оптимальне поєднання цих чинників призводить до формування соціалізованої особистості. Українська духовність бере початок з 988 року, року Хрещення Київської Русі. Проте Україна, здобувши політичний суверенітет, так і не спромоглася здобути ані економічний, ані, тим більше, духовний суверенітет. Причому духовний суверенітет з точки зору перспектив країни є визначальним.[3] Духовність стрімко зникає в мові. Не встигнувши освоїти нові явища, нові поняття нових слів, розширити їхню синонімічну силу, українська мова не витримала конкуренції з іншими мовами, наповнюється суржилом та прямими запозиченнями і мертва. Освіта також втрачає свою духовність. Запозичуючи чужі теорії, концепції, освітні практики та методи, мотивовані споживацтвом, ми виробляємо людей із розумовими вадами з інтерпретаційним мисленням і обмеженою креативністю. У сучасному світі багато молодих людей надають перевагу матеріальним цінностям, а моральні ігнорують, проте українці все більше проявляють інтерес до власної історії, культури та мови. Є неабиякі шанси, що Україна вийде з духовної кризи та стане на рівні з європейськими державами. Відродження духовності - основа відродження країни.

1. Вплив минулого та звичаїв. Дослідження історичних подій виявляє, як сильно вплинули на колективну свідомість українського народу політичні перетворення та тоталітарні режими.

2. Сучасні соціально-політичні обставини. Завдяки використанню культурних та інформаційних ресурсів глобалізація може стати вирішальним соціальним процесом, який відкриває нові можливості для духовного розвитку. Духовність є рушієм внутрішньої гармонії в Україні, що спонукається економічними та соціальними змінами.

3. Різноманітність культурних практик. На українську духовність впливає міжкультурний обмін, який став важливим декомунізуючим елементом. Ряд культурних впливів відіграє вирішальну роль у розвитку толерантності та розширенні світогляду, які є життєво важливими складовими духовного зростання.

4. Освіта і наука як пріоритет. Розвиток духовності вимагає освіти як вирішального аспекту. Освіта має вирішальне значення для розвитку людини, оскільки вона сприяє розвитку самосвідомості та критичного мислення.

5. Релігійний вплив. У наш час духовність в Україні перебуває під значним впливом релігійних традицій. Релігійна свобода дає нам можливість переживати різні духовні переживання та розвивати внутрішню свободу.

6. Ефект ЗМІ та інформаційного простору. Вважається, що засоби масової інформації мають значний вплив на розвиток соціальних цінностей і духовних переконань.

Змістовну духовність можна сформулювати через активну участь особистості в освітньому процесі та критичне осмислення інформації. Як індивід, так і група розвивають свою особистість через процес духовного самовизначення та пошуку цінностей. Питання сучасної України є найважливішим, зважаючи на соціальні, культурні та політичні зміни, які відбуваються зараз. Духовне самовизначення базується на різноманітних теоретичних концепціях, таких як психологія, філософія, соціологія. Вирішальну роль у розвитку духовності відіграє освіта. Досліджуючи освітні програми, освітні системи та педагогічну практику, ми можемо виявити,

як освітнє середовище впливає на особистісний духовний ріст. Духовні цінності українців формуються культурною спадщиною та релігійною приналежністю. Вивчення того, як національна культура та релігійні практики впливають одна на одну в пошуках спільних цінностей. Поява інформаційної ери та глобалізація створюють нові можливості та виклики для духовного самовизначення. Дослідження того, як глобальні тенденції впливають на цінності та переконання українців, стає все більш поширеним. Ціннісні пошуки та здатність до самовизначення українців науково перевірені та розкривають численні аспекти цього процесу. Індивідуальні та колективні фактори, на які впливають освіта, культурні практики, релігії та глобалізація, підкреслюють складну природу духовних впливів. Дослідження процесу духовного самовизначення та цінностей в Україні можна розширити шляхом вивчення взаємодії між соціокультурними та індивідуальними факторами та розробки практичних підходів для сприяння цьому процесу для сталого розвитку суспільства.

Висновок. В інтересах Української Держави устами справжнього духовного аристократа завжди необхідно пояснювати та підтверджувати, що основою українського суспільного прогресу є духовно-морально-етичні цінності та згуртувати навколо них процес глобалізації наш потенціал визначатиме національну мораль і високий рівень освіти та здатність впроваджувати та розвивати передові гуманітарні технології. Лише за умови глибокого розуміння кожним питань відновлення та збереження морально-етичних цінностей можна буде створити та задіяти унікальну, потужну та ефективну систему освіти, яка призведе до формування світогляду та поведінки, пов'язаної з морально-етичні цінності. Християнська система цінностей зрештою визначатиме весь спосіб мислення, спілкування, діяльність і життя людини.

Список використаних джерел.

1. Войтюк, І. Морально-духовний потенціал релігійного виховання у системі сучасної української освіти./Вісник Черкаського університету (210). Черкаси (2011) с. 125–130.
2. Романовська І. Духовні цінності рідного краю – основа сучасного патріотизму молоді./Збірник матеріалів І Всеукраїнської студентської наукової конференції «Актуальні проблеми сучасної науки» Кіровоградський інститут розвитку людини. м. Кіровоград (2019).с.126–130.
3. Дацюк С. Що таке духовність та навіщо вона потрібна? (2009) [Електронний ресурс]. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2009/06/16/4026929/>

ФІЛОСОФІЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ І. КАНТА.

Постановка проблеми. Філософія правової держави за концепцією Іммануїла Канта є однією з ключових складових його філософської системи. Проте, незважаючи на значущість і вплив ідей Канта на формування правової доктрини, існують певні аспекти, які вимагають уваги та розгляду. Проблема є не тільки розуміння самої концепції правової держави в контексті Кантівської філософії, але й її актуальність та застосування у сучасному суспільстві.

Мета. Метою є вивчення основних принципів та ідей, які лежать в основі філософії правової держави за Іммануїлом Кантом. Аналізуючи основні положення, ми ставимо за мету розкрити філософське обґрунтування необхідності правової держави в його системі поглядів.

Завдання:

– Розкриття основних принципів філософії правової держави за І. Кантом: Вивчення ключових ідей, на яких ґрунтується його уявлення про правову державу, включаючи поняття дійсності, свободи та моральних обов'язків.

– Оцінка актуальності Кантівської концепції у сучасному світі: Визначення того, наскільки ідеї І. Канта відображають потреби та вимоги сучасного суспільства у сфері права та правосуддя.

– Порівняльний аналіз з іншими філософськими підходами до правової держави: Порівняння ідей І. Канта з іншими філософськими концепціями, що стосуються правової держави, з метою виявлення спільних аспектів та розбіжностей.

Виклад матеріалу. Філософія правової держави Іммануїла Канта базується на принципах свободи, рівності та моральності. У своїх трудах, зокрема в «Метафізиці права» та «Критиці практичного розуму», Кант розглядає правову державу як необхідну умову забезпечення свободи особистості та виконання моральних законів.

Згідно з його концепцією, правова держава повинна ґрунтуватися на загальних законах, що визначають права та обов'язки громадян. Це має запобігти деспотизму та порушенню особистої свободи. Важливим елементом є ідея закріплення конституції, яка гарантує права кожного громадянина.

Актуальність Кантівської концепції у сучасному світі полягає в тому, що вона акцентує на універсальних принципах, що застосовуються до всіх і кожного, незалежно від соціального статусу чи політичних переконань. Однак, враховуючи розвиток суспільства та технологій, виникає питання про адаптацію цих ідей до нових реалій.

Порівняльний аналіз з іншими філософськими підходами, такими як лібералізм чи комунізм, розкриває спільні принципи у розумінні важливості правової держави, але водночас вказує на різницю у підходах до регулювання економічних та соціальних відносин.

Поглиблюючи наше розуміння концепції Іммануїла Канта, важливо звернутися до його ідеї «категоричного імперативу», який формулює моральний закон як дещо абсолютне та універсальне. У контексті правової держави це означає, що закони повинні відповідати загальним моральним нормам, що має гарантувати справедливість та етичність правових актів.

Іншим важливим елементом Кантівської філософії є розрізнення між фактами та цілями. Згідно з його уявленням, факти можуть бути визначені емпірично, в той час як цілі, які є об'єктивними моральними принципами, повинні формувати основу для законів правової держави. Це підкреслює необхідність визначення мети правової системи та її спрямованості на досягнення моральних цілей.

Актуальність Кантівської філософії у сучасному світі проявляється в контексті розбудови правової держави, що поважає права та свободи громадян. Зокрема, у ситуаціях, пов'язаних із розвитком інформаційних технологій та глобалізацією, принципи Іммануїла Канта слугують важливим орієнтиром для забезпечення прозорості та правосуддя.

Порівняльний аналіз із сучасними філософськими концепціями, такими як «правова політика» чи «права людини», підкреслює унікальність та глибину поглядів Канта. Відзначається, що, хоча існують різноманітні школи думок, ідеї Іммануїла Канта надалі залишаються основою для розуміння сутності та ролі правової держави в сучасному суспільстві.

Розглядаючи принципи Канта щодо правової держави, слід відзначити його підхід до поняття «громадської дисципліни». За Кантом, громадяни повинні слідувати законам не тільки через страх покарання, але і з обов'язку перед імперативами моралі. Це відображає його переконання, що правова держава повинна ґрунтуватися не лише на зовнішньому примусі, але й на внутрішній моральній свідомості.

Важливим елементом філософії Канта є його погляд на взаємовідносини між державою та громадянами. Він розглядає державу як інструмент для забезпечення прав та свобод особистості, але в той же час обмежує владу держави моральними принципами. Такий баланс між правами громадян і необхідністю управління є важливим аспектом його філософії.

У сучасному контексті ідеї І. Канта актуалізуються у дебатах про гармонію між індивідуальною свободою та потребами суспільства. Зокрема, його підхід до балансу між правами та обов'язками викликає роздуми про

те, як зберегти індивідуальну свободу при необхідності встановлення загальних правил для забезпечення гармонії в суспільстві.

При розгляді філософії правової держави Іммануїла Канта необхідно також звернутися до його поглядів на систему судової влади. Кант підкреслював важливість незалежності судової системи як засобу гарантування справедливості та виконання законів. Це свідчить про його переконання у необхідності системи контрваги для забезпечення балансу влади.

Висновки. У висновку можна сказати, що філософія правової держави за Іммануїлом Кантом відзначається комплексним та глибоким підходом до питань права, моралі та справедливості. Його ідеї не тільки визначили філософські основи правової держави, але і залишаються важливим джерелом вдумливих роздумів для сучасних досліджень у галузі правознавства та політичної філософії.

Список використаних джерел

1. Подковенко Т. О. Концепція свободи індивіда у творчості Іммануїла Канта. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки. 2015. Вип. 1(1). С. 45-49.
2. Радіонова Л.О. Толерантність як філософсько-політична категорія Актуальні проблеми філософії та соціології. № 30. 2021. С. 55–59.
3. Сердюк І.В. Взаємодія права та моралі в історії в історії філософсько-правової думки. Філософські та методологічні проблеми права. 2015. № 1–2 (9–10). С. 99.
4. Імануель Кант. Прологмени до кожної майбутньої метафізики, яка може постати як наука. Переклад з німецької Віталій Терлецький. Харків: Фоліо, 2018. 288 с.

BASIC VALUES OF MODERN UKRAINIAN SOCIETY

Statement of the problem. The problem of values of the modern Ukrainian people is a rather debatable concept. Over the past century, Ukrainian society has undergone many transformations and rethinking of values. However, how does today's youth live? What is important to her now? What does she want? Which values have been preserved, and which have undergone changes for the new generation? These issues are quite relevant in our time, namely during the full-scale invasion. The study of the values of the Ukrainian people will help to better understand the readiness of society for modernization, the rejection of everything post-Soviet and the transition to higher values.

Goal. It is a comprehensive study and understanding of the values that underpin modern Ukrainian society to promote its sustainable development and improve the quality of life of citizens.

To achieve this goal, **the following tasks should be performed:**

- Consider the concept of «value» and its importance in society.
- Find out what factors have influenced the change in values in society.

Statement of the material. The core values of modern Ukrainian society are a topic that requires deep analysis and reflection. Values are what determine our attitudes, beliefs, motivations, behaviors, and attitudes toward ourselves, other people, and the world. Values are shaped by historical, cultural, social, political, economic, and personal factors. In a certain sense, national culture always embodies the value-semantic self-construction of the nation as a historical personality of the people. The existence of man, and consequently of human society, always feels the need not only for the material foundations of existence, but also for values that would express the sphere of his ideal hopes.

The development of the history of any nation and its culture is ensured by the existence of core, central values that do not perish, but are constantly enriched, revived in new forms. National culture remains viable as long as its traditions and values, represented in the sphere of social consciousness, are able to be both the basis and the catalyst of the worldview and practical activity.

Modern Ukrainian society is going through a period of transformation, which requires us to define and protect our values in the face of external and internal challenges. One of the most important changes in the values of Ukrainians was the generation of new generations who took an active part in the events of the Revolution of Dignity and subsequent reformation. Young people showed great interest in values such as civic engagement, freedom of speech, tolerance and equal opportunities. A positive attitude towards innovation and technological development has also become a significant part of the value orientation of the younger generation.

One of the key topics for modern Ukrainian society is the pursuit of European standards, which include the development of civil society, human rights, the rule of law and economic stability. The introduction of anti-corruption reforms and the increasing importance of transparency in governance have become integral parts of this new value vector.

Ukrainian society continues to evolve, and the emerging new values reflect the current needs and challenges of the time, contributing to the constructive development of the country in modern conditions.

It is possible to determine the basic values of Ukrainians by analyzing cultural and historical traditions, socio-economic context and the impact of global trends.

According to the results of the study «Values of Ukrainians: Dynamics, Structure, Regional Features», which was conducted in 2022, the following basic values of modern Ukrainian society can be distinguished:

Freedom. It is a value that means the right of every person to self-determination, self-realization, choice, expression, participation in decision-making, protection from any kind of coercion, violence, discrimination and censorship. Freedom also involves taking responsibility for one's actions and consequences, respecting the freedom of others, and obeying laws and regulations. Freedom is one of the most important values for Ukrainians who have fought for it throughout their history, especially during the Revolution of Dignity and the war in Donbas. According to the survey, 86% of Ukrainians consider freedom to be a very important or rather important value.

Dignity. It is a value that means respect for oneself, one's personality, one's rights, one's country, one's culture, one's language, one's religion, one's nationality, one's family, one's friends, one's profession, one's abilities, one's achievements. Dignity also means respect for other people, their dignity, their differences, their needs, their interests, their rights. Dignity is one of the key values that unite Ukrainian people, who strive to live in a society where every person is respected and feels worthy. According to the survey, 82% of Ukrainians consider dignity to be a very important or quite important value.

Justice. This is a value that means the equality of all people before the law, equal access to resources, opportunities, education, health care, social protection, equal treatment of all groups of society, independence and transparency of the judicial system, the fight against corruption, crime, and abuse of power. Justice is one of the fundamental values that require Ukrainians from their State, which must guarantee the rights and interests of each citizen, as well as from themselves, who must comply with laws and moral norms. According to the survey, 79% of Ukrainians consider justice to be a very important or rather important value.

Peace. This is a value that means the absence of war, violence, terrorism, aggression, conflict, suffering, fear, hatred, revenge. Peace also means coexistence, cooperation, dialogue, tolerance, understanding, friendship, love, community, unity, security, stability, development. Peace is one of the most desirable values for Ukrainians who are experiencing a war on their territory, which has claimed the lives of thousands of people, violated the territorial integrity

of the country, caused a humanitarian crisis, economic and social problems. According to the survey, 77% of Ukrainians consider peace to be a very important or quite important value.

Family. It is a value that means love, respect, support, trust, devotion, mutual understanding, mutual assistance, common interests, goals, plans, traditions, values between family members who are the closest and most important people in every person's life. The family also means creating conditions for the development, upbringing, education, health, happiness, well-being of children, who are the future of the nation. Family is one of the most enduring values for Ukrainians who strive to preserve family ties, warmth, harmony, and well-being in their homes. According to the survey, 76% of Ukrainians consider the family to be a very important or rather important value.

Conclusion. These are some of the core values of modern Ukrainian society that reflect its identity, aspirations, aspirations, challenges, problems, and opportunities. These values are the source of our strength, inspiration, pride, faith, and hope. These values are what unite us as a nation that strives to live in a dignified, just, peaceful, developed, democratic, European society. These values are what distinguish us from other peoples, who have their own values that we respect and value. These values are what shape our culture, our language, our history, our soul. These values are what make us Ukrainians.

References

1. Vasyutynskyi V. O. Value-oriented planes of modern Ukrainian society / V. O. Vasyutynsky // Problems of general and pedagogical psychology. Sciences. etc. Institute of Psychology. G. S. Kostiuk APS of Ukraine. S. D. Maksimenko. Kyiv, 2006. Vol. 8, Issue. 6.
2. Ruchka, A. O. Values and Meanings as Components of Socio-Cultural Reality // Semantic morphology of society / ed. N. Kostenko. Kyiv, 2012. pp. 91–123.
3. Yurii M.F. Ethnogenesis and mentality of the Ukrainian people. Chernivtsi, 1997. S. 147 – 149.

ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ

Постановка проблеми: спостерігається сильна теоретична опозиція ринковому економічному мисленню - не лише гостра критика недоліків стихійно-ринкових механізмів, а й заперечення позитивного призначення ринку. Свою позицію критики ринку аргументують тим, що він спричинює хижацьке ставлення до природних ресурсів, роз'єднує людей, знецінює людську особистість (ринок праці як суспільний простір виробничих конкурентів). Тому предметом філософського аналізу економічної реальності є виявлення позитивних і негативних тенденцій функціонування економічних структур, механізмів (ринок, підприємництво, конкуренція систем, ризику, «Ідеологія» прибутку тощо).

Мета: проаналізувати філософію і соціологію економічного життя у повсякденних і суспільних відносинах.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

1. усвідомити сутності соціального життя та соціальної структури суспільства;
2. опанувати методики сучасного соціологічного аналізу суспільних відносин;
3. проаналізувати становлення і вдосконалення соціологічної культури майбутніх фахівців.

Виклад матеріалу. Соціальна філософія розглядає соціальні інститути як певну сукупність закладів та установ, що відповідає соціальній структурі суспільства; сукупність соціальних умов та культурних зразків, які визначають стійкі форми соціальної поведінки та діяльності; систему поведінки згідно з цими нормами. В економічній сфері суспільної діяльності є такі інститути, як розподіл праці, власність, заробітна плата та ін.; в політичній - держава, армія, партія і т. ін.; в духовній - мораль, право, мистецтво, наука, релігія тощо. Соціальна філософія розглядає такі інститути, як сім'я, виховання, культура. Функції цих інститутів досить своєрідні: вони заохочують діяльність осіб, що входять до них, і приймають як свої їхні домінуючі норми. Інститути регулюють поведінку та діяльність, що суперечать цим нормам, контролюють та упорядковують їх згідно із своїми принципами. Розгалужена система інституціональності притаманна лише людству [1, с. 167].

Інституціональність діяльності - характерна риса соціальності людського життя. Вивчення його з цього боку - надзвичайно складне й актуальне завдання. Розгляд діяльності з боку інституціональності людського спілкування дає змогу говорити про суспільство як систему різноманітних та розгалужених стосунків між людьми - систему суспільних відносин. Вони виникають між людьми в процесі їхньої діяльності та спілкування, становлять суспільну форму діяльного спілкування, закріплюються (й охороняються) певними соціальними інститутами, постають як своєрідні магістралі (нормативні системи), згідно з якими здійснюються діяльність і стосунки людей між собою. Суспільство - це система суспільних відносин людей у різноманітних підрозділах життєдіяльності [2, с. 225].

Соціально-філософський аналіз виходить з ширшого принципу: розглядає сукупність суспільних відносин безвідносно до поділу їх на первинні й вторинні, як такі, що в певних історичних умовах можуть відігравати як провідну, так і другорядну роль. Зі своїми рольовими функціями суспільні відносини можуть міняти місцями. Наприклад, політика може передувати економіці; морально-культурне зuboжіння нації може звести нанівець грандіозні економіко-соціальні задуми. Мистецтво управління суспільством вимагає теоретичного хисту у визначенні суспільних пріоритетів, а не догматичного посилення на те, що економічні підвалини мають обумовити інші соціальні процеси. Усі суспільні відносини органічно пов'язані між собою і проникають одне в одне. Більш-менш однозначне визначення їх можливе лише в абстракції, на рівні теоретичного аналізу. Реальне життя суспільства характеризується химерним плетивом суспільних взаємозв'язків і стосунків. Розібратись у цьому плетиві завжди надзвичайно важко [3, с. 150]. Суспільство - це єдина, цілісна система. Саме тому соціальна філософія обережно ставиться до інтерпретації її в контексті дилеми первинності - вторинності суспільних відносин, підкреслює їхній органічний взаємозв'язок, цілісність пізнання яких розцінює як більш евристичний принцип, ніж дилеми. Зазначена цілісність системи суспільних відносин позначається категорією «спосіб життя», що замикає теоретичну модель суспільства, синтезує різноманітні життєві процеси, підводить їх до єдиної й незаперечної основи - людини як самоцілі суспільно-історичного розвитку. Спосіб життя - це синтетична характеристика сукупності типових видів життєдіяльності людей (індивідів та соціальних спільнот) у єдності з умовами життя суспільства. Спосіб життя охоплює всі сфери суспільства: працю і побут, суспільне життя й культуру, поведінку (стиль життя) людей та їхні духовні цінності. Він реалізується через діяльність, виробництво, в якому виділяються такі провідні елементи: безпосереднє виробництво, розподіл, обмін, споживання. Звичайно, матеріальні та духовні блага створюються в сфері безпосереднього виробництва. Щоб було що споживати (обмінювати, розподіляти), треба щось виробляти. Внаслідок цього робиться висновок про пріоритетність безпосереднього виробництва в системі способу життя людей. Все це не викликає сумнівів [4, с. 333]. Вони з'являються згодом, після аналізу реального життєвого процесу на основі абсолютизації визначальної ролі виробництва в суспільному житті й фактичному нехтуванні такими елементами, як розподіл, обмін, споживання, соціальна сфера, культура тощо.

Пріоритетність виробництва за рахунок інших складових частин суспільної цілісності не забезпечить якісного способу життя. Він визначається не лише безпосереднім виробництвом, а й усією системою суспільних відносин. Спосіб життя відбиває також рівень розвитку духовної культури суспільства, наявні типи світогляду, моральні норми, ціннісні орієнтації, що реалізуються у вчинках і діях людей, у їхньому ставленні до праці, інших людей, різних соціальних груп і суспільства в цілому.

Висновки: Філософія та соціологія грають важливу роль у вивченні економічного життя суспільства. Філософія допомагає розуміти основні принципи та цінності, що лежать в основі економіки, тоді як соціологія

вивчає соціальні взаємодії та структури, які впливають на економічні процеси. Обидві науки сприяють глибокому розумінню взаємозв'язків між економічними явищами та соціальними аспектами життя суспільства [5, с. 25].

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. Видання у двох томах. Том 2. К. : Генеза, 2015. 317 с.
2. Андрущенко В. Історія соціальної філософії. Західноєвропейський контекст. К. :Тандем, 2012. 416 с.
3. Вольф Р. П. Філософія вільного духу. 2009. 238 с.
4. Тоффлер, Елвін. Третя Хвиля /З англ. пер. А. Євса. К.: Вид. дім «Всесвіт», 2008. 480 с.
5. Фофанов В. П. Соціальна діяльність як система. 2013. с. 25.

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. ФРАНКА

Постановка проблеми. У сучасній Україні постає питання: яке суспільство ми будемо? Який етап українська державність проходить зараз і який суспільний прогрес взагалі? Що є визначальним в тлумаченні цього поняття?

Мета. Проаналізувати світобачення Івана Франка, як філософа.

Завдання:

- визначити особливості соціально-філософських поглядів І. Франка;
- визначити відображення поглядів в його творчості;
- визначити вплив творчості І. Франка на розвиток і становлення української державності;

Виклад матеріалу. Кожна держава формує свою ідеологію. Метою якої є виравдати перед суспільством існування влади, і самої держави. Ідеологія в наш час доволі примітивна. Цей примітивізм є наслідком неспроможності політичних еліт досягнути суті світобудови, законів і правил буття. В сучасних державах критерієм за яким оцінюють роботу органів політичної влади є ВВП, матеріальні блага. Духовний та культурний розвиток людини та суспільства не береться до уваги взагалі.

У своїх творах увагу на ці проблеми звернув і видатний український письменник, поет і публіцист Іван Франко. Головними питаннями в області філософії над якими міркував Франко були проблеми людини і суспільства. Соціальні погляди були тісно пов'язані з його морально етичними принципами. Людину Іван Франко оцінює як мисляче створіння, як творця, що підкоряє собі інших істот і природу. Акцентує увагу, що людину від інших природних речей, в тому числі й тварин, відрізняють духовні начала.

Наука про етику є основою мислень про людську культуру та суспільство. Вона навчає людину жити по-людськи, показуючи шляхи для здобуття щастя як внутрішнього самозадоволення, так зовнішньої самореалізації. Всебічно розвинена особистість є етичним ідеалом для Франка. Така людина формується в процесі спільної, узгодженої праці та любові до ближнього.

Ще в юності філософ визначив, що критерій суспільного поступу – щастя людини. На його думку, щастя – єдина мета заради якої потрібно жити. Проте він також вважав, що людина без праці, саморозвитку і науки щасливою бути не може. Ще у першому своєму філософському трактаті «Поезія і її становисько в наших временах» Франко висвітлює думку, що духовне ледарство є злочином проти гуманності. Праця в його розумінні єдине, що може вдосконалювати і наповнювати людську душу, вселяючи почуття гідності і правди. Письменник вважав, що людина досягне щастя лиш тоді, коли всяка її наука буде корисною працею для інших, а всяка праця буде виявом її розвинутої думки. В таку духовну силу може обертатись лише свідомо праця, в якій присутня громадська свідомість, що визначає сенс і мету людського буття. Адже жити лише заради праці неможливо, крім неї існує душа, творчість, внутрішня поезія, здатна бодай на якийсь час відірвати людину від реального і підносити її до вір і сподівань на майбутнє.

Також варто зазначити, що основою світогляду Іван Франко був філософський матеріалізм. У збірці «Зів'яле листя» І. Франко зазначає, що в основі всього існуючого лежить не ідея, дух, а матерія, яка вічна і не має ні початку, ні кінця, її найважливішою властивістю є рух, зміна, плинність. Мислитель був переконаний, що саме природа породила людину, а не якась істота створила природу, як вважають філософи-ідеалісти.

Іван Франко доводив безмежність пізнання на противагу агностицизму, вірив у пізнаваність світу і його закономірностей. Вважав природу пізнаваною, що вона як книга, яку людина має читати, щоб бути щасливою, бо лише на основі досліджень зовнішнього світу можна розкривати таємниці, пізнавати та використовувати їх.

Неможливо невідзначити, що філософські питання над якими замислювався Іван Якович є актуальними і у наш час. Франківська філософія породжує ідею, що у людському дусі панує щось її власне та унікальне, що й робить людей несхожими один на одного, а тому цікавими для інших і цим самим дає людям основу для їхньої єдності, братерства і любові.

В цілому ж, його філософія – це яскраве втілення філософії українського духу. Прагнення, щоб кожен чесно і добросовісно працював, з гідністю відносився до інших, щиро любив, про які писав Іван Франко, повинні привести нас до того, що ми житимемо в процвітаючій Україні. Країні, яка безперервно розвиватиметься, бо кожен її громадянин прагнучим до саморозвитку як у власних інтересах, так і задля усього суспільства.

Висновки. Своєю творчістю Іван Франко показав нам можливість самозанурення та самопізнання. Нічого не буває без роздумів, він продемонстрував їхню важливість для розвитку суспільства. Розкрив важливість любові до інших для злагодженого життя. Філософія Івана Яковича є важливим прикладом українського духу, для якого є характерним динамічність здатність до постійного розвитку та вдосконалення неповторної системи ідеалів, поглядів і вірувань. Закликає до пошуку українським народом свого місця в суспільно-історичному процесі.

Список використаної літератури

1. Горський В. С. Історія української філософії: Підручник для вузів. Київ: Либідь, 2004. 486 с.
2. Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка: монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 432 с.
3. Франко І. Я. Зібрання творів у 50-и томах. Т. 26. Київ: Наукова думка, 1980. С. 393 – 399.
4. Франко І. Я. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. Т. 1. З вершин і низин: Поезія. Київ: Наукова думка,

1976. С. 122-175.

5. Франко І. Я. Зів'яле листя Зібрання творів у п'ятдесяти томах. Т. 1. Зів'яле листя: Поезія. Київ: Наукова думка, 1976. С. 122-175.

6. Франко І. Я. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. Т. 3. Із книги Кааф: Поезія. Київ: Наукова думка, 1976. С. 163-173.

POLITICAL CULTURE: PROBLEMS AND CONTRADICTIONS OF ITS FORMATION IN UKRAINE

Statement of the problem. As is well known, the development of the State depends on the national mentality, patriotism of citizens and the authorities, provided that they develop political consciousness and political culture. Culture in politics is formed in certain socio-political conditions of society. Political culture is a set of individual positions and orientations of the participants of the system and the political process; a subjective sphere that underlies political actions and gives them appropriate meaning [1]. The issue of political culture is increasingly becoming the subject of scientific research, which is due to its undoubted importance in the existence and transformation of Ukrainian society.

Objective. To consider the key problems of the political culture of Ukrainian society against the background of the historical development of our state and nation.

To achieve this goal, the following tasks should be completed:

- to analyse the specifics of the formation and functioning of political culture;
- identify the problems of political culture formation in Ukraine.

Summary of the material. Ukrainian political culture is extremely heterogeneous and contradictory, which, accordingly, affects the level of political consciousness of the population. Since it combines a huge number of different value systems, rational and irrational factors, defining its essence is a rather difficult task. Yet, to a large extent, its characteristics are centred around such concepts as democracy, democracy and independence.

The following factors have influenced the formation of the political culture of the authorities in Ukraine:

- the long-term development of Ukraine as part of imperial structures, the harsh totalitarian press of Stalinism, which left a negative legacy in the political culture [2], and, as a result, the peculiarities of the behaviour of the current government;
- the type of person inherited by a totalitarian regime is an independent and inert person [3];– залишення характеру масової свідомості пострадянського періоду [4];
- the existence of obstacles to achieving social consolidation, where there is a high level of nihilism inherited from former empires [5];
- general education of disregard for the law, facilitated by the policy of state institutions, etc.

The identified set of factors indicates that the degree of development of the political culture of the authorities, which, unfortunately, was formed under the influence of the identified factors, is rather low, which gives grounds to state that a foreign system of stereotypes has been created, formed under the influence of the hostile system of values of the colonisers.

Today's realities in Ukraine clearly indicate the low quality of social (public) governance. This is quite natural given the current level of corruption in the state apparatus, which is not oriented towards the goal of national development. In the course of its historical development, Ukraine has failed to grow a certain critical mass of national elite of the required intellectual and moral quality. The Ukrainian authorities and all Ukrainian presidents have repeatedly emphasised the task of concentrating all the resources of society for national development, declaring this strategic task, the implementation of which is one of the main criteria that allow us to judge both the effectiveness of the government and the level of national orientation of the elites and their patriotism. However, the ongoing massive outflow of capital from Ukraine shows that the ruling elites see their future outside of Ukraine. As long as capital is being exported from Ukraine rather than invested in the modernisation of its economy, any multilingual declarations about the strategy of national success are worth little.

In our opinion, the lack of interest of young people in politics and the heterogeneity of political ideas among the new generation remains a major problem for the formation of political culture. This apolitical attitude of young people has negative consequences for the future rethinking and evolution of Ukrainian culture, since it is the young population that is more receptive to assimilating new political ideals and orientations, and has a higher ability to assimilate and process information from various spheres of public life [6].

In our opinion, in order to eliminate the problems of developing the political culture of the authorities in Ukraine, it is necessary to:

- to avoid the phenomenon of internal passivity, people go with the flow of power in order to survive, actually supporting the existing political system, as a result, the absence of confrontation and any contradiction leads to a deeper development of the interests of the authorities;
- to form a political dialogue between the government and society in order to establish social communication and, as a result, raise political awareness of the real needs of the population;
- to shape the regional mentality of Western Ukraine and Eastern Ukraine to avoid cultural contradictions and other existing differences in the value system of both regions, and, as a result, to raise the level of political awareness and behavioural culture in the regional authorities;
- to find a consensus between Ukrainian society and the government to improve the socio-political stability of society and increase the level of government culture.

Adherence to the proposed principles, in our opinion, will help to avoid the development of a political culture of power and will lead to an increase in the economic, social and cultural development of the state as a whole.

Conclusions. The formation of political culture in society is largely influenced by factors that belong to the general cultural process in it. Improving the culture of power in Ukraine will be facilitated by the development of a civic education system, the subject matter of which will be determined by the study of the Constitution of Ukraine, documents expressing human rights and mechanisms for their implementation, gaining knowledge related to political

elections, explaining government policy, etc., and transforming politics into pedagogy. The political culture of citizens is a significant indicator of state stability and an essential factor in it. Educated citizenship, characterised by a developed sense of self-esteem, knowledge of their rights and responsibilities, and the willingness and ability to observe them, is the ultimate foundation for establishing a democratic and prosperous society and legitimising the government.

List of references

1. Dictionary of Political Science: Study guide for students of higher educational institutions / Edited by M.F. Holovaty and O.V. Antoniuk. K.: MA UP, 2005. 588 c.
2. The Problem of Civil Consolidation in Modern Ukraine. Materials of the scientific conference «National Idea - Response to the Challenge of Time» (Pushcha-Ozerna, 23-24 March 2001). URL: http://varianty.org.ua/National_idea/Lisovy.htm.
3. Kirichenko I. The phenomenon of post-Soviet welfare: between plebsophilia and plebsocracy. Dzerkalo Tyzhnia. 2003. № 45 (470). 22-28 November.
4. Golovakha E. Strangers. Kyivskyi telegraph. 2001. 2-8 July.
5. Ryabchuk M. From «Malorossia» to «Indo-Europe»: Ukrainian auto-stereotypes. 2004. 3 March. URL: www.geocities.com/ukrexlibris.
6. Ruban A. Philosophical and Political Interpretation of Ukrainian Political Culture [Electronic resource] / Alla Ruban // Humanitarian Herald of the State Higher Educational Institution «Pereiaslav-Khmelnyskyi H. S. Skovoroda State Pedagogical University». Pedagogy. Psychology. Philosophy. 2013. Access mode to the resource URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2013_28_2_108.

ІНФОРМАЦІЙНІ ВПЛИВИ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Актуальність теми досліджень: тема інформаційних впливів соціальних мереж набуває дедалі більшої актуальності у сучасному світі. Це пов'язано з декількома ключовими факторами, які визначають важливість даного питання в сьогоденні.

Найпопулярнішою соціальною мережею в світі є Facebook, заснований Марком Цукербергом у 2004 році. Проте він спочатку носив назву «Facemash» та був створений для оцінки зовнішності студентів Гарвардського університету. Цей експеримент був так популярний, що викликав проблеми із конфіденційністю та безпекою даних, що призвело до того, що Цукерберг відмовився від ідеї та переробив проєкт у Facebook, який став однією з найбільших компаній у світі. У соціальних мережах існують понад 3,96 мільярда активних користувачів щомісяця, що становить більше половини світового населення. Якщо цей обсяг користувачів було б зібрати в одну країну, вона була б найбільш населеною на планеті, навіть перевищуючи Китай та Індію разом взяті.

Соціальні мережі мають значний вплив на інформаційне середовище, пропонуючи як можливості, так і виклики. Вони полегшують доступ до інформації та підтримку соціальних зв'язків, але також можуть сприяти поширенню дезінформації та порушенню приватності. Для максимізації позитивних аспектів і мінімізації негативних важливо розвивати медіаграмотність, впроваджувати відповідне регулювання та використовувати технологічні інновації. Таким чином, ми зможемо ефективно використовувати потенціал соціальних мереж для розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Романуха З. Університетські бібліотеки України в соціальних мережах. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 1. С. 12-16.
2. Самсонов М. Реклама бібліотек в онлайн-соціальних мережах. *Наук. пр. Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. К., 2012. Вип. 33. С. 532-542.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

У сучасному світі, де технології розвиваються стрімкими темпами, питання інформаційної безпеки стає дедалі актуальнішим і складнішим. Розширення цифрових технологій та Інтернету в усі сфери життя створює нові можливості, але також збільшує вразливість.

У цифрову епоху інформація розширюється швидко і легко, що створює сприятливі умови для поширення недостовірної інформації. Політичні дискусії, вибори та рішення можуть бути спотворені або навіть підірвані фейковими новинами. Це загрожує довірою громадськості до політичних процесів і може спричинити конфлікти та нестабільність. Один зі способів боротьби з цим є посилення медійної грамотності серед населення та розробка механізмів перевірки фактів для фейкових новин.

Кібернапади становлять серйозний ризик для захисту інформації. Хакери мають здатність нападати на державні системи та красти конфіденційні дані. Інформаційна безпека також може бути під загрозою через неправомірне використання політичної влади. Прикладами такого зловживання є корупція, маніпуляції з використанням державних ресурсів, втручання у медіа та обмеження свободи висловлювань. Зміцнення демократичних інститутів, забезпечення прозорості у політиці та гарантування незалежності преси є ключовими для забезпечення інформаційної безпеки. У зв'язку зі зростанням впливу на соціальну мережу та Інтернет відкриваються нові виклики для інформаційної безпеки, такі як кібер мобілізація та кібер протест. Це означає використання цифрових інструментів для організації масових протестів, мобілізації громадськості та впливу на політичні рішення. У таких ситуаціях важливо забезпечити баланс між вільним використанням думок та безпекою громадськості, контролювати використання соціальних мереж у політичних цілях та забезпечити цифрову безпеку.

Нарешті, зростання глобального співробітництва та міжнародних відносин також створює нові проблеми для інформаційної безпеки. Зловживання та маніпуляції впливають на міжнародні стосунки, довіру між країнами та спричиняють конфлікти. Для забезпечення інформаційної безпеки в глобальному контексті необхідно розвивати дипломатичні зусилля, спільні міжнародні механізми.

Медіа відіграє вирішальну роль у захисті інформаційної безпеки. ЗМІ має підтримувати об'єктивність, точність та незалежність у поданні інформації. Журналісти повинні слідувати етичним нормам, ретельно перевіряти факти до публікації та уникати розповсюдження неправдивої інформації. Також важливо забезпечити медійну різноманітність та запобігти монополізації медійного простору, щоб гарантувати доступність різних джерел інформації та точок зору.

Законодавчі заходи також можуть сприяти інформаційній безпеці. Держави повинні приймати закони, що регулюють поширення дезінформації, кібератак та зловживання інформацією. Важливо забезпечити відповідальність за недостовірну інформацію та кіберзлочини, а також розвивати механізми співпраці з міжнародними партнерами для боротьби з глобальними загрозами інформації.

Список використаних джерел:

1. Аудит інформаційної безпеки: підручник / В. А. Ромака, А. Е. Лагун, Ю. Р. Гарасим та ін. ; Держ. служба України з надзвич. ситуацій, Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності, НАН України, Ін-т приклад. проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача. Сполон, 2015. 363 с.
2. Цимбалюк В.С. Проблеми державної інформаційної політики: гармонізація міжнародного і національного інформаційного права. *Правове, нормативне та методологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні*. К.: НТУУ «КПІ», 2001. № 4.
3. Інформаційна безпека людини як споживача телекомунікаційних послуг: Монографія / І. В. Арістова, Д. В. Сулацький ; НДІ інформатики і права НАПрН України. К. : Право України ; Х. : Право, 2013. 184 с.

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ В ПОЛІТИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Соціальні мережі, такі як Facebook, Twitter, Instagram та інші, стали важливими каналами комунікації та обміну інформацією. Вони надають користувачам можливість швидко отримувати новини, ділитися думками та взаємодіяти з іншими людьми з усього світу. Інформація в соціальних мережах поширюється неймовірно швидко. Це означає, що новини та інформація можуть досягти великої аудиторії майже миттєво. Це може бути корисним у випадках, коли потрібно швидко поширити важливу інформацію.

Соціальні мережі відіграють важливу роль у формуванні громадської думки. Вони надають платформу для обговорення різних питань, висловлення думок та обміну ідеями. Однак, це також може призвести до поширення дезінформації та фейкових новин, якщо інформація не перевіряється на достовірність. Соціальні мережі можуть бути використані для поширення недостовірної або неперевіреної інформації. Це може призвести до поширення дезінформації та фейкових новин. Тому користувачам важливо критично ставитися до інформації, яку вони отримують через соціальні мережі. У зв'язку з цим, медіаграмотність стає все більш важливою для користувачів соціальних мереж. Користувачам потрібно вміти відрізнати достовірну інформацію від фейкових новин та дезінформації. Соціальні мережі використовують алгоритми для персоналізації контенту, що може впливати на різноманітність отриманої користувачами інформації.

Соціальні мережі збирають великі обсяги даних про своїх користувачів, що може впливати на приватність користувачів. Це стосується не лише особистої інформації, яку користувачі діляться відкрито, але і інформації, яку соціальні мережі збирають про поведінку користувачів.

Соціальні мережі дозволяють людям спілкуватися та взаємодіяти з іншими, незалежно від відстані. Вони допомагають підтримувати зв'язок з друзями та родиною, а також зустрічати нових людей з різних куточків світу. Також соціальні мережі є потужними інструментами для обміну інформацією. Вони дозволяють користувачам швидко отримувати новини, ділитися ідеями та вчитися від інших.

Позитивні аспекти впливу соціальних мереж можуть бути важливими, але важливо пам'ятати, що вони також мають потенційні негативні наслідки, такі як проблеми з приватністю, поширення дезінформації та можливість цифрового вигорання. Користувачам важливо використовувати соціальні мережі відповідально та критично ставитися до інформації, яку вони там знаходять. Також, постійне використання соціальних мереж може призвести до залежності від інтернету, що може негативно вплинути на фізичне здоров'я та соціальне життя користувачів. Тому, користувачам важливо використовувати соціальні мережі відповідально та критично ставитися до інформації, яку вони там знаходять. Отож, соціальні мережі відіграють важливу роль в сучасному світі, впливаючи на різні аспекти нашого життя. Вони стали основним джерелом інформації для багатьох людей, надаючи можливість швидко отримувати новини та взаємодіяти з іншими. Позитивні аспекти впливу соціальних мереж включають можливість спілкування та взаємодії, обміну інформацією, освіти та навчання, співпраці та мережевої роботи, підтримки та спільноти, а також активізму та соціальної зміни. Медіаграмотність стає все більш важливою для користувачів соціальних мереж, щоб вони могли відрізнати достовірну інформацію від фейкових новин та дезінформації.

Як висновок, можна стверджувати, що соціальні мережі мають великий потенціал, але вони також мають свої виклики. Важливо використовувати їх з обережністю та відповідальністю.

Список використаних джерел:

1. Роль та місце засобів масової інформації у виборчому процесі : Зб. матеріалів міжнар. науково-практ. конф. (доп., виступи, рек.). Київ, 2010. 136 с.
2. Матвійчук О. О. Роль соціальних медіа у політичному PR. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2019. Вип. 84, ч. 1. С. 83–87.
3. Медведєва О. Використання соціальних мереж: у передвиборчих кампаніях. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 95, ч. 2. С. 176–178.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Соціальні мережі стали невід'ємною частиною повсякденного життя мільйонів людей і значно впливають на спосіб, яким вони отримують і сприймають політичну інформацію, взаємодіють з політичними діячами та виражають свої політичні погляди. Зростаюча роль соціальних мереж у формуванні громадської думки, мобілізації громадян, проведенні політичних кампаній та навіть у впливі на результати виборів робить цю тему дуже актуальною. Розуміння впливу соціальних мереж на політичний процес є важливим для розвитку демократії, забезпечення інформаційної безпеки та стабільності суспільства. Тому, *актуальність* цієї теми залишається пріоритетним для наукової та громадської спільноти.

Сьогодні соціальні мережі стали невід'ємною частиною нашого життя. Їх вплив на політику стає все більш значущим, змінюючи спосіб, у який політики спілкуються з виборцями, ведуться політичні кампанії та формується громадська думка. Кількість користувачів соціальних мереж постійно зростає. За даними Statista, у 2023 році 4,62 мільярда людей користуються соціальними мережами, що становить 58,4% населення світу. Це робить їх потужним інструментом для політиків, які прагнуть охопити широку аудиторію.

Соціальні мережі, також, стають все більш важливим джерелом інформації та новин для людей. Згідно з дослідженням Pew Research Center, 55% американців отримують новини з соціальних мереж. Це дає політикам можливість обходити традиційні ЗМІ та спілкуватися з виборцями напряму. Також, одним з головних аспектів впливу соціальних мереж на політичний процес є їхня роль у формуванні громадської думки. Соціальні мережі стали важливим майданчиком для обміну ідеями, думками та поглядами на політичні події. Це дозволяє громадянам активно виражати свої переконання та впливати на формування громадської думки. Далі, соціальні мережі сприяють мобілізації громадян у політичних процесах. Завдяки швидкому розповсюдженню інформації через ці платформи, люди можуть швидко об'єднатися навколо певної ідеї або цілі та активно долучитися до політичних рухів чи протестів.

Однак використання соціальних мереж у політичному процесі також породжує ряд викликів. Один з найбільш серйозних - це поширення дезінформації та фейкових новин. Це може спричинити спотворення громадської думки та впливати на результати виборів. Зростання поляризації та ворожнечі у політичному дискурсі також є серйозним ризиком. Соціальні мережі можуть посилювати ці негативні явища, створюючи «бульбашки фільтрів».

Соціальні мережі стають все більш важливим інструментом в політичному житті. Їх вплив має як позитивні, так і негативні аспекти. Важливо дослідити та проаналізувати цей вплив, щоб ми могли використовувати соціальні мережі для зміцнення демократії та політичної участі.

Список використаних джерел:

1. Роль та місце засобів масової інформації у виборчому процесі : Зб. матеріалів міжнар. науково-практ. конф. (доп., виступи, рек.). Київ, 2010. 136 с.
2. Матвійчук О. О. Роль соціальних медіа у політичному PR. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2019. Вип. 84, ч. 1. С. 83–87.
3. Медведєва О. Використання соціальних мереж: у передвиборчих кампаніях. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 95, ч. 2. С. 176–178.

РОЛЬ НЕЗАЛЕЖНИХ МАС-МЕДІА В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Постановка проблеми. Актуальність даної теми визначається внутрішньополітичними та культурними процесами в Україні. Оскільки Україна у міжнародному інформаційному просторі позиціонує себе як демократична, прогресивна, правова держава, то відповідно така сфера суспільного життя як ЗМІ (засоби масової інформації) повинна відповідати всім світовим вимогам. Не всі джерела публічного висвітлення інформації – газети, телебачення, радіо, Інтернет є об'єктивним, вільним та незалежним. Саме тому постає питання про незалежність ЗМІ саме в Україні, ступінь її залежності від влади та те, чи правдива інформація циркулює в суспільстві?

Тому дана робота присвячене дослідженню цієї проблеми та її проявів в сучасному медіа просторі. Метою нашого дослідження є аналіз ролі незалежних мас-медіа в демократичному суспільстві.

В межах постійного «державотворчого» процесу в Україні, така сфера як засоби масових комунікацій також знаходиться в стані постійного динамічного розвитку. Можна зробити висновок, що на кожен історичний етап припадає окремий виток розвитку ЗМІ.

Засоби масової інформації (ЗМІ) у будь-якій державі - це потужний спосіб обміну думок, розповсюдження й пояснення ідей, акцій і подій, це могутній вплив на громадськість. Потік інформації у світі настільки різноманітний і суперечливий, що самотійно все з'ясувати у ньому не в змозі ані окрема людина, ані група спеціалістів. Тому вибір найважливішої інформації і донесення її до аудиторії у найдоступнішій формі - найголовніше завдання ЗМІ. Система відбору новин та їх інтерпретація у ЗМІ - це дзеркало суспільних відносин, які змінюються залежно від політичних, економічних і культурних змін. У всьому світі держави, які звільнились від авторитарних чи тоталітарних форм правління, доходять висновку, що демократичне політичне суспільство не може існувати без незалежних ЗМІ. Саме тому дослідження впливу ЗМІ на становлення демократії в суспільстві набуває сьогодні особливої актуальності. Для забезпечення основ демократії, зокрема відкритого обговорення в суспільстві різноманітних питань, прийняття рішень, постійний обмін ідеями, думками та інформацією є надзвичайно важливим. Газети, журнали, радіо і телебачення виконують функції трибуни для обговорення та є джерелами інформації, на основі якої можуть прийматись політичні рішення. [2, с. 145 – 153.].

Саме комп'ютерні медіа сприяють ідеї рівного права для всіх на доступ до інформації, ліквідують суспільну ієрархію ефективно підтримують демократію, створюють нові різновиди об'єднань людей. Величезним досягненням Інтернету як засобу масової комунікації є те, що завдяки йому політична інформація розповсюджується майже миттєво, незважаючи на державні кордони. Це позбавляє владні інституції можливостей цензурувати або дозувати інформацію і робить неможливим тотальний контроль держави над суспільством. Тому Інтернет є ефективним засобом боротьби за плюралістичне і демократичне суспільство. Проте користувачеві Інтернету доволі важко перевірити якість та істинність інформації, тому світовий досвід пропонує на сьогодні єдиний варіант виживання мас-медіа - поєднання усіх видів ЗМІ в одній редакції. Варто зазначити, що за роки незалежності в Україні відбувається деєтатизація та демонополізація друкованих і електронних мас-медіа. У 1998 році на розгляд Верховної Ради України було внесено проект «Концепції роздержавлення ЗМІ в Україні», де передбачалося позбавлення органів державної влади та органів місцевого самоврядування власних засобів масової інформації. Це мало компенсуватися створенням прес-служб, які передаватимуть офіційну інформацію для ЗМІ шляхом проведення прес-конференцій.

Висновки. Важливість мас-медіа в сучасній політиці велика, але людський фактор може зробити інформацію суб'єктивною. Обмін інформацією має бути незалежним, без регулювання. В Україні, яка є демократичною, сильною, відкритою, активною та правовою державою, важливо підтримувати сприятливий інформаційний клімат.

Список використаних джерел:

1. Жугай В. Концепції функціонування якісної преси в Україні. *Вісник Львів. ун-ту. Сер. журн* – к.а. 2001. С. 145 – 153.
2. Проблеми роздержавлення ЗМІ в Україні: матеріали до круглого столу. Київ, 9 грудня 2018р. К., 2018.

РОЛЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вже 10-й рік в Україні йде війна за свободу для нашого народу, у той час як Росія свідомо ігнорує норми міжнародного права та систематично порушує їх. Початок повномасштабного вторгнення вкотре показав усьому світу, що країні-агресору немає місця у цивілізованому світі, адже прагнення до захоплення територій насильницьким шляхом не входить до цінностей демократичного суспільства. Зараз головною метою для усіх країн є співпраця задля закінчення війни та настання миру, відновлення правди і запобігання збройним конфліктам у майбутньому. Варто зазначити, що міжнародні відносини у період війни відіграють провідну роль, оскільки допомога у боротьбі зі збройною агресією пришвидшує настання миру та відновлення справедливості.

Від 24 лютого 2022 року Україну почала підтримувати більшість країн як грошовою, так і військовою допомогою. На даний час, це країни Європи та США. Особливе місце, серед даної підтримки, займає Закон про ленд-ліз, схвалений Конгресом Сполучених Штатів Америки 7 квітня поточного року. Підписаний на 9 травня Джо Байденом даний документ, нагадує про аналогічну програму, яка діяла в роки Другої світової війни [1].

Беззаперечно, сьогодні для України одним із пріоритетних напрямів співпраці з міжнародними організаціями є співробітництво в галузі безпеки, оскільки для України питання безпеки в умовах війни з більш сильним супротивником є питанням існування її як держави та виживання українського народу в цілому. Так, ми співпрацюємо в галузі безпеки з такими інституціями, як Організація об'єднаних націй (ООН), Організація Північноатлантичного договору (НАТО), Рада Європи, Організація з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ), Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) та ін [3].

Ще ніколи рівень співпраці України з НАТО, починаючи з 1992 року, не сягав таких масштабів.

Не менш важливим є членство України в таких міжнародних фінансових організаціях, як: Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародний валютний фонд, Група Світового банку, Європейський інвестиційний банк. Обсяг допомоги та підтримки, яку сьогодні надають Україні в умовах війни, є безпрецедентним.

Наступним напрямом співпраці у світовому порядку денному є забезпечення ядерної безпеки. У цьому контексті варто відмітити співпрацю України з Міжнародним агентством з питань атомної енергії (МАГАТЕ).

Висновки: Таким чином, аналіз сучасного стану співпраці України з міжнародними організаціями в умовах війни продемонстрував високий рівень підтримки та співпраці практично у всіх сферах діяльності країни. Особливу увагу міжнародних організацій в умовах війни зосереджено на питаннях підтримки безпеки та миру; підтримки економіки України та її післявоєнного відновлення; забезпечення прав та свобод людини; соціально-гуманітарну підтримку, як населення загалом, так і вразливих верств населення (багатодітних родин, дітей та людей з особливими потребами, тимчасово переміщених осіб, самотніх пенсіонерів та ін.), фізичну та психологічну реабілітацію військових та ін.

Список використаних джерел:

1. Дмитро Шурхало. Ленд-ліз в історичній перспективі. 11.05.2022 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/lend-liz-druha-svitova-rosiya-viyna/31843496.html>
2. Ukraine: Banned Landmines Harm Civilians. (2023). Human Rights Watch. URL: <https://www.hrw.org/news/2023/01/31/ukraine-banned-landmines-harm-civilians> (дата)
3. Роль НАТО в урегулюванні міжнародних конфліктів в сучасних умовах. *Вісник Київського Національного університету ім. Т.Г.Шевченка. Міжнародні відносини*, 1(55), 16-19. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/viewFile/4260/3902>

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІ СТРУКТУРИ

Інтеграція України до європейських структур є одним із пріоритетних напрямків зовнішньої політики держави після здобуття незалежності у 1991 році. Прагнення стати частиною Європейського Союзу (ЄС) та Організації Північноатлантичного договору (НАТО) обумовлено бажанням забезпечити стабільність, безпеку, економічний розвиток і демократичні цінності. Однак процес інтеграції стикається з численними викликами та проблемами, які охоплюють політичну, економічну, соціальну та безпекову сфери.

Однією з основних політичних проблем на шляху інтеграції України в ЄС та НАТО є нестабільність внутрішньої політичної ситуації. Після здобуття незалежності Україна пройшла через кілька політичних криз, які негативно позначилися на її міжнародному іміджі. Постійні зміни урядів, корупційні скандали, а також слабкість демократичних інститутів створюють перешкоди для проведення необхідних реформ.

Іншою важливою проблемою є корупція. Високий рівень корупції в Україні залишається однією з головних перешкод на шляху до європейської інтеграції. Незважаючи на численні антикорупційні ініціативи та створення спеціалізованих органів, проблема корупції досі не вирішена. Європейські партнери України постійно наголошують на необхідності більш рішучих дій у боротьбі з корупцією. Війна Росії з Україною також є значною політичною проблемою.

Інтеграція України в європейські структури також стикається з серйозними економічними викликами. Україні необхідно провести масштабні економічні реформи для адаптації до стандартів ЄС. Це включає реформування податкової системи, покращення бізнес-клімату, боротьбу з монополіями та розвиток малого і середнього бізнесу. Важливим аспектом є також адаптація українського законодавства до європейських норм і стандартів. Однією з головних економічних проблем є недостатня конкурентоспроможність української продукції на європейських ринках. Для вирішення цієї проблеми необхідно модернізувати виробничі потужності, покращити якість продукції та впровадити європейські стандарти якості.

Інтеграція в європейські структури також пов'язана з низкою соціальних проблем. Однією з них є проблема міграції. Велика кількість українців виїжджає за кордон у пошуках кращих умов життя та роботи. Це призводить до відтоку кадрів і зменшення трудового потенціалу країни. Для вирішення цієї проблеми необхідно створити умови для зростання рівня життя в Україні, забезпечити гідні умови праці та соціальний захист громадян. Важливою проблемою є також адаптація населення до європейських цінностей та стандартів. Це вимагає проведення інформаційних кампаній, освітніх програм та заходів для підвищення рівня обізнаності населення про переваги євроінтеграції.

Україні необхідно зміцнювати свою обороноздатність та реформувати сектор безпеки відповідно до стандартів НАТО. Це включає модернізацію збройних сил, покращення системи командування та управління, а також забезпечення ефективного контролю за використанням ресурсів.

Інтеграція України в європейські структури потребує значної міжнародної підтримки. ЄС та НАТО надають Україні технічну, фінансову та політичну допомогу для проведення необхідних реформ. Однак для успішної інтеграції важливо, щоб Україна сама проявляла ініціативу та проводила реформи. Важливою складовою міжнародної підтримки є санкційний тиск на Росію. Санкції сприяють стримуванню агресії та підтримують Україну в її зусиллях щодо відновлення територіальної цілісності.

Висновки. Інтеграція України в європейські структури є складним і багатогранним процесом, який стикається з численними викликами. Успішна інтеграція в ЄС та НАТО може забезпечити Україні стабільність, безпеку, економічний розвиток та підвищення рівня життя населення. Для досягнення цієї мети необхідно проводити рішучі реформи, зміцнювати демократичні інститути, боротися з корупцією, модернізувати економіку та забезпечувати соціальний захист громадян. Важливо також заручитися міжнародною підтримкою та зберігати стійкість перед зовнішніми викликами. Тільки спільними зусиллями Україна зможе досягти своєї стратегічної мети – стати повноправним членом європейської спільноти.

Список використаних джерел:

1. Марчук, О. Проблеми євроінтеграції України: погляд зсередини. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/01/15/7123456/>
2. Євроінтеграційний портал України. Європейська інтеграція України: виклики та можливості. URL: <https://eu-ua.org/>
3. Левченко, О. Європейська інтеграція та економічний розвиток України. URL: http://repository.knu.ua/bitstream/handle/123456789/2334/Levchenko_Evrointehratsiia.pdf

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Сучасні інформаційні технології (ІТ) відіграють значну роль у житті української молоді, впливаючи на різні аспекти їхнього життя, включаючи й формування цінностей. Цей вплив може бути як позитивним, так і негативним, залежно від того, як молодь використовує ІТ та якого контенту вони стикаються.

Позитивні впливи:

- Доступ до інформації: ІТ надають молоді доступ до широкого кола інформації з різних джерел, що може допомогти їм сформувати власні цінності та світогляд.
- Освіта та навчання: ІТ можуть бути використані для покращення освіти та навчання, роблячи його більш доступним, цікавим та інтерактивним.
- Глобальна зв'язок: ІТ дозволяють молоді спілкуватися з людьми з усього світу, що може допомогти їм розвинути розуміння різних культур та перспектив.
- Соціальна активність: ІТ можуть бути використані для мобілізації молоді та залучення їх до соціальної активності та волонтерства.

Негативні впливи:

- Дезінформація та фейкові новини: ІТ можуть бути використані для поширення дезінформації та фейкових новин, що може призвести до того, що молодь буде формувати свої цінності на основі неправдивої інформації.
- Кібербулінг та онлайн-жорстокість: ІТ можуть бути використані для кібербулінгу та онлайн-жорстокості, що може мати негативний вплив на психічне здоров'я молоді та їхнє самопочуття.
- Залежність від ІТ: Занадто велике використання ІТ може призвести до залежності, що може негативно вплинути на навчання, соціальні стосунки та фізичне здоров'я молоді.
- Втрата конфіденційності: ІТ можуть призвести до втрати конфіденційності, що може мати негативний вплив на репутацію та безпеку молоді.

Вплив на світогляд:

- Широкий спектр думок: ІТ дозволяють молоді знайомитися з різними точками зору та світоглядами, що може допомогти їм сформувати власне критичне мислення та уникнути конформізму.
- Глобалізація: ІТ роблять світ більш взаємопов'язаним, що може призвести до того, що молодь буде формувати цінності, які ґрунтуються на розумінні та повазі до інших культур.
- Індивідуалізація: ІТ надають молоді можливість досліджувати свої інтереси та самовиражатися, що може допомогти їм сформувати власну унікальну ідентичність.

Вплив на поведінку:

- Соціальна активність та участь: ІТ можуть бути використані для мобілізації молоді та залучення їх до соціальної активності, волонтерства та активної участі у житті громади.
- Підприємництво та інновації: ІТ надають молоді можливість для розвитку підприємницьких навичок та реалізації своїх ідей, що може сприяти економічному розвитку та соціальним змінам.
- Відповідальне використання технологій: ІТ вчать молодь відповідальності за свої дії в Інтернеті, що може мати позитивний вплив на їхню поведінку в реальному житті.

Вплив на емоційний стан:

- Підтримка та спілкування: ІТ можуть допомогти молоді знайти підтримку та спілкування з однолітками, що може бути особливо важливо для тих, хто живе у віддалених районах або стикається з труднощами.
- Психічне здоров'я: ІТ можуть бути використані для надання допомоги та підтримки молоді, яка бореться з проблемами психічного здоров'я, такими як тривога або депресія.
- Дезінформація та пропаганда: ІТ можуть бути використані для поширення дезінформації та пропаганди, що може мати негативний вплив на цінності та світогляд молоді.

Вплив на кар'єрні очікування:

- Доступ до інформації про освіту та кар'єру: ІТ надають молоді доступ до інформації про освіту та кар'єру, що може допомогти їм зробити правильний вибір щодо свого майбутнього.
- Розвиток навичок, необхідних для роботи в цифрову епоху: ІТ дозволяють молоді розвивати навички, які є необхідними для роботи в цифрову епоху, такі як критичне мислення, вирішення проблем та комунікація.
- Вплив стереотипів, які пропагуються в Інтернеті: Стереотипи, які пропагуються в Інтернеті, можуть впливати на кар'єрні очікування молоді, особливо дівчат та представників меншин.

Отже, вплив ІТ на формування цінностей української молоді є складним і багатограним. Важливо усвідомлювати як позитивні, так і негативні впливи ІТ та вживати заходів для того, щоб молодь використовувала ІТ безпечно та відповідально.

Список використаних джерел:

1. Вплив інформаційних технологій на формування цінностей української молоді. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/27735?mode=full>
2. Інформаційні технології та цінності молоді. URL: <http://vestnikzgia.com.ua/article/view/189243>
3. Як ІТ впливають на цінності молоді. URL: <http://vestnikzgia.com.ua/article/view/189243>.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ

Збільшення доступу до інформації через соціальні мережі має великий вплив на суспільство. Через ці платформи громадяни мають миттєвий доступ до новин, думок та аналізу з різних джерел. Це дозволяє їм бути краще поінформованими про політичні події у своїй країні та світі. Щоб запобігти поширенню дезінформації та фейкових новин, люди повинні володіти здатністю критично оцінювати інформацію. Уміння організовувати протести та акції через соціальні мережі є одним із ключових аспектів сучасного активізму. Ці платформи забезпечують зручний і швидкий спосіб об'єднати людей для колективних дій, будь то масштабні протести чи локальні акції. Вони стають важливими інструментами для організації протестів, акцій і кампаній, спрямованих на зміну суспільного сприйняття та політичних рішень.

У сьогодишньому політичному кліматі соціальні мережі відіграють важливу роль на виборах. Кандидати активно використовують ці платформи для залучення виборців і поширення своїх думок і обіцянок. Вони стають інструментами не лише для спілкування з аудиторією, але й для мікротаргетування рекламних повідомлень для охоплення певних груп виборців. Проте прозорість і етичність під час використання соціальних мереж у політичних кампаніях також важливі, оскільки це може вплинути на довіру суспільства до демократичних процесів і виборчих систем.

В епоху соціальних мереж фейкові новини та дезінформація стали серйозною проблемою. Оскільки інформація швидко поширюється через ці платформи, фейкові новини можуть швидко поширюватися та впливати на громадську думку та рішення щодо голосування. Однією з причин цього явища є те, що інформація не перевіряється на факти та джерела, перш ніж вона досягне широкої аудиторії. Ще однією причиною є намагання впливових груп та осіб маніпулювати громадською думкою для досягнення своїх цілей. Тому критичне мислення та медіаграмотність відіграють важливу роль у розрізненні надійних джерел від фейкових.

Взаємодія з політиками через соціальні мережі стала невід'ємною частиною політичного процесу. Громадяни мають можливість безпосередньо спілкуватися з політиками, висловлювати свою думку, ставити запитання та шукати відповіді. Це створює нові можливості для взаємодії представників влади та громадськості, сприяючи більшій відкритості та прозорості політичного процесу.

Список використаних джерел:

1. Данько Юрій. Соціальні мережі як засіб політичної комунікації [url:https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2015/2015-2-2/32.pdf](https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2015/2015-2-2/32.pdf)
2. Анісімович-Шевчук Ольга, Панько Дарія. Соціальні мережі у контексті формування міжнародної громадської думки (на прикладі соцмережі ТІК-ТОК) URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/43_2022/27.pdf
3. Коломієць Д.О. Дослідження впливу соціальних мереж на життя сучасної людини URL:<https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/3e99246b-519c-46f9-8d3b-7a3c26964416/content>
4. Павленко, В.В. Роль сучасних соціальних мереж в соціальних і політичних технологіях. URL: <http://hsjournal.org/wp-content/uploads/2012/11/pavlenko.pdf>

ГРОМАДСЬКА ДУМКА У ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ

Постановка проблеми. Громадська думка - один з найдавніших суспільних феноменів. Вона є своєрідним регулятором процесів, які відбуваються в суспільстві. У всі часи суспільством можна було правити тільки спираючись на громадську думку, а послідовний демократ А. Лінкольн вважав, що всьому, що підтримує громадська думка, гарантовано успіх. Саме врахування думки громадськості під час вироблення та впровадження державної політики є одним із найважливіших факторів розбудови справжньої демократичної держави. А отже, станом на сьогодні, проблема громадської думки лишається досить актуальною.

Громадська думка - це ставлення народу до влади; стан суспільної свідомості, який виражається публічно і впливає на функціонування суспільства, його політичної системи. Дієвість громадської думки значно залежить від політичної культури громадян, від їхнього уміння орієнтуватися в політичних подіях. Знання громадської думки можна використовувати для з'ясування ставлення громадян до різних політичних партій, громадських рухів, організацій, лідерів.

В Україні активне вивчення громадської думки розпочалося з 90-х рр. XX ст., вже після розпаду СРСР, коли виникли умови для створення і зміцнення правових основ вираження громадської думки. Сучасне існування і функціонування громадської думки обумовлене багатьма факторами: це і суспільне буття, інтереси і потреби людей, рівень їх політичної культури, свідомості, компетентності тощо. Досить часто громадську думку визначають як різновид безпосередньої демократії, яка дає можливість кожному члену суспільства обирати своїх представників до державних органів управління та брати участь в обговоренні державних законів і проведенні їх у життя. Ефективним і доступним способом впливу на офіційні структури влади з боку громадськості є вибори. Вони - «спосіб формування органів влади і управління за допомогою вираження за певними правилами (у відповідності з виборчою системою) політичної волі громадян».

В Україні вивчення та врахування громадської думки з питань формування й реалізації державної політики здійснюється відповідно до Указу Президента України, актів Кабінету Міністрів України. В Україні створена достатня нормативна база, яка б забезпечувала пряму та опосередковану участь громадської думки у процесах політичного управління та прийнятті політичних рішень, однак, у представників української влади спостерігається слабка взаємодія з громадською думкою. Як правило, представники влади звертаються до громадської думки лише за висловленням підтримки та лояльності щодо своєї власної діяльності. Управлінці та законодавці не використовують дані про стан громадської думки постійно, а тому включеність громадської думки в управлінський процес не носить систематичного характеру. Владні структури, як правило, реагують на громадську думку тих суспільних груп, що заявляють про себе силовими методами (страйки шахтарів, мітинги малозабезпечених). Інтереси і потреби тих верств суспільства, що відкрито не заявляють про себе, фактично залишаються поза увагою влади. Як результат, в Україні спостерігається низька довіра до існуючих органів політичної влади, суспільство невдоволене розвитком демократії, значна частина громадян вважають, що кілька сильних лідерів можуть зробити для країни більше, ніж усі закони і дискусії. Визначаючи політичну культуру в Україні, можна зазначити, що вона ще формує власні демократичні принципи, залишаючи значні залишки патріархальної та підданської культури. Україна ще й досі перебуває на роздоріжжі. Куди піде вітчизняне суспільство - до авторитарного режиму чи до демократичного устрою, значною мірою залежить від громадян - чи чекатимуть вони чергового сильного лідера, чи візьмуться до практичної активності аби відстоювати свої права та інтереси.

Висновки. Громадська думка є своєрідним показником рівня розвитку демократичності суспільства. Адже, чим більше влада співпрацює з народом, тим вона демократичніша, а неврахування суспільної думки може призвести до розгортання політичних конфліктів. Громадська думка, при належній освіченості та інформованості має з певного політичного питання, може виступати як компетентний і повноцінний партнер управлінських органів. Громадська думка в Україні має усі шанси на розвиток у найближчій перспективі, однак це значною мірою залежить як від активності самих громадян, організованих суспільних груп інтересів, подальшого ініціативного формування громадянського суспільства, так і від суб'єктів державного управління, їхнього бажання потреби прислухатися до думки громадян й враховувати запити та інтереси у своїй діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. - 250 с.
2. Висоцький О. Ю. Громадська думка як головний об'єкт впливу легітимаційних технологій. К., 2012. С. 254-258.
3. Рішення щодо закону «Про всеукраїнський референдум». URL : <https://www.unian.ua/politics/10097966-ksu-oprilyudniv-rishennya-shchodo-zakonu-pro-vseukrajinskiy-referendum.html>

ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙН В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Інформаційні війни стають все більш невід'ємною складовою політичного ландшафту, особливо в сучасному українському суспільстві. Постійна боротьба за інформаційну перевагу і маніпуляція громадською думкою має серйозний вплив на політичні процеси, демократичні інституції та суспільний розвиток загалом.

Виклад основного матеріалу. Інформаційні війни стали невід'ємною складовою політичного ландшафту в сучасному українському суспільстві. Вони впливають на різні аспекти життя країни, включаючи політичну систему, суспільну думку та міжнародні відносини. Одним з основних засобів інформаційних війн є маніпулювання засобами масової інформації. Це може включати розповсюдження фейкових новин, зловживання соціальними мережами та дезінформацію через традиційні ЗМІ. Політичні сили, які мають доступ до цих засобів, можуть змінювати громадську думку, маніпулювати виборами та дискредитувати опонентів. Інформаційні війни часто призводять до зростання поляризації українського суспільства. За допомогою медіа інструментів, політичні сили можуть підсилювати конфлікти між різними соціальними групами та політичними партіями. Це може призвести до загострення конфліктів і втрати довіри до демократичних інститутів. За допомогою пропаганди та маніпуляцій, політичні сили можуть поглиблювати розколи між різними етнічними групами, що загрожує стабільності країни та міжетнічному порозумінню. Україна є політично активною країною зі складною історією та геополітичними амбіціями. У такому контексті, інформаційні впливові групи, які представляють різні інтереси, можуть використовувати інформаційні війни для захисту своїх інтересів та маніпулювання суспільною думкою. Вона знаходиться в центрі уваги багатьох зовнішніх акторів, що робить її особливою мішенню для інформаційних атак. Росія, наприклад, активно використовує інформаційні війни для зміцнення свого впливу в Україні та дестабілізації ситуації в країні. Для ефективної боротьби з інформаційними війнами потрібна комплексна стратегія, що включає в себе не лише захист від зовнішніх атак, а й внутрішню реформу медіа-простору та політичних інститутів. Важливою складовою такої стратегії є інформаційна безпека, розвиток критичного мислення у громадян, та підтримка незалежних ЗМІ.

Висновки. Інформаційні війни мають серйозний вплив на політичний ландшафт українського суспільства. Їх наслідки можуть бути шкідливими для демократії, стабільності та міжнародного миру. Політичні аспекти інформаційних війн мають глибокий і значний вплив на українське суспільство. З маніпулюванням громадською думкою до поляризації суспільства та загострення міжнародних конфліктів, наслідки інформаційних війн можуть бути серйозними для політичної стабільності та національної безпеки. Протидія цим викликам потребує спільних зусиль всіх сфер суспільства, а також розвитку медіа-грамотності та захисту інформаційної безпеки.

Список використаної літератури:

1. Варивода Я.О. Масова свідомість як об'єкт національної безпеки. *Людина і політика*. 2001, №2. С. 88-96.
2. Магда Є.В. Гібридна війна: вижити і перемогти. Х.: Віват, 2015. 304 с.
3. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. Вид. 3-є. доповн. та переробл. К.: Видавничий дім, «Києво-Могилянська академія», 2016. 504 с.
4. Стасюк В.В. Страх і паніка на війні: монографія. К.: НУОУ, 2013. 290 с.

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ.

Актуальність теми дослідження. В сучасному світі імідж держави відіграє важливу роль у міжнародних відносинах та впливає на її національну безпеку. Україна, як країна, що стикається з геополітичними викликами, потребує чіткої та ефективної стратегії формування позитивного іміджу на міжнародній арені.

Виклад основного матеріалу. Згідно із Законом України «Про основи національної безпеки України» «національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією, прикордонної діяльності та оборони, міграційної політики, охорони здоров'я, освіти та науки, науково-технічної та інноваційної політики, культурного розвитку населення, забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, житлово-комунального господарства, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, монетарної та валютної політики, захисту інформації, ліцензування, промисловості та сільського господарства, транспорту та зв'язку, інформаційних технологій, енергетики та енергозбереження, функціонування природних монополій, використання надр, земельних та водних ресурсів, корисних копалин, захисту екології і навколишнього природного середовища та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам».

Україна потребує цілеспрямованої, послідовної та систематичної роботи з оптимізації державного іміджу всередині країни і за кордоном.

Позитивне сприйняття нашої країни різними цільовими аудиторіями є фактором, який безпосередньо впливає на соціально-економічний розвиток нашої держави, сприяючи вирішенню її зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних завдань, а також внутрішніх соціально-економічних проблем (шляхом розширення поінформованості міжнародного співтовариства про потенціал нашої країни та незаперечні позитивні процеси в житті українського суспільства, збільшення притоку інвестицій, інтенсифікацію інноваційного процесу, розширення бізнесових контактів, розвиток експортного потенціалу, зростання туристичної складової наповнення бюджету, зміцнення гуманітарних контактів тощо).

Висновки. Відтак забезпечення позитивного міжнародного іміджу України є важливим напрямом захисту та просування її національних інтересів, включаючи реалізацію стратегічного курсу нашої держави на європейську та євроатлантичну інтеграцію, а також успішність країни в конкурентній боротьбі на міжнародних ринках збуту та інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Дорош Л. О., Турчин Я. Б. Імідж України на тлі інформаційної війни з росією. *Актуальні проблеми вітчизняної та зарубіжної журналістики*. 2015. № 1 (48). С. 148-155.
2. Аверина С. М. Імідж держави: теорія, методологія, практика. К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, 2010.
3. Головченко О. О. Імідж України на міжнародній арені: проблеми та перспективи формування. К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, 2014.

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА

Актуальність дослідження. У сучасному політичному світі, де образ і враження грають ключову роль у формуванні публічної думки, розуміння механізмів формування іміджу політичного лідера є критично важливим. Суспільство активно сприймає інформацію через різноманітні канали зв'язку, і імідж політика може значно впливати на його успішність у політиці. Це включає вивчення різних стратегій і технік, які використовуються для створення позитивного або негативного іміджу, а також їх вплив на виборців та громадськість, аналіз мовлення, зовнішнього вигляду, використання соціальних мереж, спілкування з медіа та взаємодію з виборцями, механізми, стратегії та техніки, за допомогою яких формується імідж політичного лідера.

Виклад основного матеріалу. Імідж політичного лідера – це стійкий образ, що складається у свідомості людей, який ґрунтується на їх уявленнях про його особистісні якості, політичні переконання, стиль діяльності та інші характеристики. Цей образ відіграє важливу роль у політичній діяльності, адже впливає на сприйняття лідера виборцями, партнерами та опонентами.

Механізм формування іміджу політичного лідера є складним процесом, який включає в себе різноманітні стратегії та інструменти. Першим кроком у цьому процесі є визначення ключових характеристик, які лідер хоче підкреслити в своєму іміджі, таких як сильне лідерство, вміння переконувати, відповідальність, компетентність, чесність тощо. Потім використовуються різні комунікаційні канали, такі як медіа, соціальні мережі, публічні виступи, для поширення цих повідомлень та зміцнення їх у свідомості громадськості. Крім того, важливо пам'ятати про візуальний аспект іміджу, такий як стиль одягу, манери, вигляд, які також можуть впливати на сприйняття лідера громадськістю. Успішний механізм формування іміджу може значно підвищити популярність довіру та прихильність до політичного лідера, що робить його більш впливовим у своїй сфері діяльності.

Висновки. Механізм формування іміджу політичного лідера є складним і багатоплановим процесом, що включає в себе різноманітні стратегії та інструменти. Успішне формування іміджу залежить від умінь лідера ефективно подавати свої ідеї та цілі, залучати увагу громадськості та встановлювати довіру. Для досягнення цих цілей необхідно використовувати різноманітні канали комунікації, включаючи медіа, соціальні мережі, публічні виступи тощо. Крім того, успішний імідж лідера вимагає постійного контролю за власними діями та вчасного реагування на події та зміни в громадській думці.

Список використаних джерел:

1. Іванова, О. Вплив медіа на формування іміджу політичного лідера в Україні. Політична комунікація. 2020. С. 45-49.
2. Хоменко, Н. Способи формування іміджу політичного лідера в Україні: досвід та перспективи. Український політичний журнал. 2021 С. 201-212.
3. Ковальчук, В. Стратегії конструювання іміджу політичного лідера в українському суспільстві. Вісник політології. 2019 С. 112-123.

УКРАЇНЬСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Через ті події, які нещодавно сталися в нашій країні, українське суспільство почало все більше цікавитися національною історією. Сьогоднішні дні – це час небувалого спалаху національної самосвідомості. Український народ прагне осмислити минуле, розібратись у своєму сучасному житті і знайти орієнтири для кращого життя в майбутньому. Цьому процесу є своє пояснення: українці довго жили за умов несвободи, нерозуміння свого місця у світовій цивілізації. Важливим фактором також є і те, що досить тривалий час наш народ перебував під тиском офіційної радянської пропаганди. А саме, що українці не є самостійним народом, який не може мати ні своєї власної думки, ні політичних, або правових прав, а всі ми лише є частиною великої імперської машини, «радянського народу». Однією з категорій, які допоможуть вирішити гострі сьогодні проблеми, є категорія «ментальність». Важливо наголосити на тому, що сьогодні не існує чіткого визначення терміна «ментальність».

Ментальність - це поняття, яке формується у тривалий історичний процес, яке формується століттями.

Українське суспільство є одним з унікальних у своєму роді, бо йому притаманний двоїстий характер ментальності. Ще видатний український історик Михайло Грушевський вважав, що українці мають західний тип ментальності. Українське суспільство та український народ увесь час були роз'єднані і територіально, і ментально. Українські землі розвивалися по-різному, на них мали вплив різні, абсолютно різні ментально та політично, на той час впливові держави. Тому українська ментальність поєднує в собі західні і східні начала, а з другого боку, ґрунтується на протиставленні двох головних традиційно-побутових культур: землеробської і козацької.

У багатьох регіонах України правова і політична ментальність розвивалися по-різному. Існує різниця в ментальності не тільки різних національностей, але й усередині однієї національності - це відмінність у світосприйнятті провідників і маси. Українська ментальність є складним поняттям. Можна припустити, що вона могла не змінюватися впродовж століть і в майбутньому вона може і не змінитися.

Якщо порівняти ментальність українського народу різних регіонів нашої країни, то вона може виявитися дещо різною. Це сталося тому, що в різних частинах України розвивалася і поширювалася різна політична ідеологія, яка формувала думки та життя народу. До речі, така ж ситуація виникла і з розвитком правової системи в нашій країні. Більша частина регіонів належала до радянської правової системи, між тим як практично увесь захід підкорювався романо-германській правовій системі, елементи якої зараз є в нашій сучасній правовій системі. Отже, що стосується ментальності мешканців різних регіонів України, то для жителів західної частини більш характерні такі риси, як працелюбність та індивідуалізм, повага до власності. Крім того, українцям, що проживають на заході, притаманні й інші риси: консерватизм, скерований на увіковічнення у незмінному вигляді основних етнічних цінностей, а також активне виявлення національних почуттів та патріотизму. В інших регіонах України становище відрізняється. Через історичні обставини та перебування у складі іншої держави українська ментальність у цих регіонах має риси колективізму й анархізму.

Таким чином, можна зробити висновок, що українська ментальність є досить різноманітною. Процес формування ментальності суспільства не закінчується, а, навпаки, його темпи з кожним днем стають дедалі швидшими. Можна припустити, що завдяки ефективним діям Української держави в царині інформаційної, освітньої та культурної політики з часом сформується єдина українсько-європейська ментальність, яка не матиме колишніх регіональних розподілів.

Список використаних джерел:

1. Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення): Монографія. К.: Либідь, 2001. 334 с.
2. Козлова О.М. Етимологія та сутність поняття «ментальність». П'яті юридичні читання: М-ли Міжн. Наук. конф. 23-24.04.2009р. К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2009, С. 412-414
3. Стражний О.С. Український менталітет: Ілюзії. Міфи. Реальність. К.: Книга, 2008. – 368 с.

РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Інформація завжди впливала на оновлення, зміну застарілих стереотипів, у тому числі на політичне життя, обумовлюючи пошук нових підходів, рішень. Тож, стає зрозумілим, що масові комунікації є невід'ємною складовою частиною політики. Бо вона, як вид суспільної діяльності, гостро потребує забезпечення специфічними засобами інформаційного обміну, становленні та підтримки інформаційних зв'язків між її суб'єктами. Це зумовлено природою політики як колективної, складно організованої цілеспрямованої діяльності, спеціалізованої форми спілкування людей для реалізації спільної мети та інтересів, що стосуються усього суспільства.

Колективний характер політичної діяльності може здійснюватися лише у разі усвідомлення її важливості та необхідності членами колективу, навіть якщо вони розділені просторово, та координації діяльності людей та організації. Все це потребує використання специфічних засобів передачі інформації, що забезпечують єдину волю, цілісність та спрямованість дій одночасно великої кількості людей. Цими засобами є ЗМІ.

ЗМІ також висловлюють та сприяє становленню громадянської думки, яка зазвичай розглядають як колективні судження людей, вияв буденної свідомості, що формується у процесі руху інформації у суспільстві, та виступає як регулятор людської діяльності. Громадська думка може бути єдиною, монолітною, але частіше вона має плюралістичний характер. Тоді постає питання про формування громадської думки більшості на основі узгоджених поглядів, досягнення консенсусу між різними верствами населення. Особливо велику роль ЗМІ відіграє у формуванні думки людей з питань, що не знаходять безпосереднього відображення у їх щоденному побуті. Тож, ЗМІ, з одного боку акумулюють досвід та волю мільйонів, а з іншого – впливають не лише на свідомість, але й на вчинки, колективні дії людей. Саме зараз, коли світова спільнота впевнено крокує у майбутнє під гаслами демократій, цей аспект набуває нового значення. Бо на відміну від тоталітарного режиму, що не враховує громадську думку, у демократичних суспільствах керування соціальними процесами не можливе без вивчення суспільної свідомості та можливості впливу на неї, і колосальна роль у цьому належить засобам масової комунікації. Володіння та вміння використання яких – запорука успішного здійснення влади, демократичних форм керування соціальними процесами.

Оскільки головним завданням влади є підкорення людей своїй волі, а ЗМІ володіють потужними можливостями впливу на їх свідомість і поведінку, у політичній системі суспільства засоби масової інформації посідають особливе місце, йдучи безпосередньо за офіційними гілками влади. Тому ЗМІ все частіше називають «четвертою владою». Важливо, що адресатом діяльності ЗМІ може бути як суспільство в цілому, так і окремі його частини, тобто реалізується один з найефективніших різновидів комунікацій – віч-на-віч із споживачем політичної інформації. Це дає змогу спрямовано формувати суспільну думку, вести діалог, здійснювати безпосередній політичний контакт, зумовлюючи його «наповнення» та «акцентуацію». З цього виникає, що «четверта влада» за певних обставин має перевагу над іншими і є більш впливовою за них.

Таким чином, засоби масової комунікації є важливим інструментом соціального управління держави. Виконуючи свою роль у формуванні народної думки ЗМІ не обмежується лише цим. Однак, однією з основних функцій їх діяльності у політичній сфері є підготування народної думки для проведення державою певної політики. ЗМІ - це частина політичної системи, без якої не можливо уявити сучасного суспільства. Їх сутність, характер та функції у значній мірі дефінують соціально-політичний устрій держави.

Список використаних джерел:

1. Засоби масової інформації / Council of Europe .URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/media>
2. ЗМІ як засіб здійснення політичної діяльності. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/journalism/25492/>.
3. Засоби масової інформації в політичній системі. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/15012/>.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Інформаційна безпека є одним з найважливіших аспектів діяльності міжнародних організацій, які оперують значними обсягами чутливої інформації. В умовах зростаючої цифровізації та глобалізації, питання забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації стають критично важливими.

Міжнародні організації, такі як ООН, НАТО, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Європейський Союз (ЄС) та інші, регулярно обробляють великі обсяги даних, включаючи конфіденційну інформацію про держави, уряди, фінансові установи та окремих осіб. Витік або компрометація такої інформації може мати серйозні наслідки для міжнародної стабільності, економічної безпеки та національної безпеки окремих країн. Тому важливими є напрями забезпечення інформаційної безпеки. Їх можна поділити на наступні:

- Розробка політик кібербезпеки: Міжнародні організації розробляють та впроваджують стратегії кібербезпеки, які включають стандарти, правила та процедури для захисту інформаційних систем.

- Інфраструктурна безпека: Захист фізичних та віртуальних інфраструктур, таких як сервери, мережі та бази даних, від несанкціонованого доступу та кіберзагроз.

- Регламентація доступу до інформації: Визначення чітких правил щодо доступу до даних для запобігання несанкціонованого доступу.

- Шифрування та анонімізація даних: Використання сучасних технологій шифрування для захисту даних під час передачі та зберігання.

- Постійний моніторинг: Відстеження мережевої активності для виявлення та аналізу потенційних загроз.

- Оцінка ризиків: Регулярна оцінка ризиків з метою ідентифікації та мінімізації можливих загроз.

Кібератаки стають все більш складними і частими. Атаки на міжнародні організації можуть мати різні форми: фішинг, DDoS атаки, віруси, шпигунські програми та інші види шкідливого програмного забезпечення.

Отже, інформаційна безпека є критичним елементом діяльності міжнародних організацій. Захист від кібератак, забезпечення конфіденційності даних, моніторинг ризиків та міжнародне співробітництво є основними напрямками, які допомагають підтримувати високий рівень безпеки інформаційних систем. Попри численні виклики, міжнародні організації продовжують розробляти та впроваджувати ефективні стратегії для захисту своїх інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Тульба Н. Міжнародна інформаційна безпека. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40666/1/274.pdf>

2. Модернізація політики міжнародних організацій у сфері інформаційної безпеки. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/7967>

3. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні концепції і практика. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/2110/1873>

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СУЧАСНУ ПОЛІТИКУ

Однією із визначальних тенденцій розвитку сучасного суспільства є різке зростання ролі та значення інформаційних технологій. Під інформаційними технологіями маються на увазі не лише певні технічні моделі та канали комунікації, але й увесь спектр засобів, механізмів, прийомів, що пов'язані з глобальним розширенням інформаційного простору, та їхній всюдисущий та невідворотний вплив на формування нових та зміну старих цінностей, традицій та форм поведінки.

Важко уявити діяльність людини, яка зовсім не пов'язана зі здобутками науково-технічного прогресу. На сьогоднішній день вони є основними рушійними складовими у соціумі, а особливо в політичній площині. Проте, досить важко визначити співвідношення негативних і позитивних сторін впливу інформаційних технологій у житті суспільства і політичній сфері зокрема. Наприклад, велике значення мають Інтернет-ЗМІ, які утворилися з появою глобальної мережі і сьогодні займають чималий сегмент медіа-ринку. Перевагою таких ЗМІ є щоденне оновлення новин та інформації. Проте, як і їхні попередники – періодичні видання – вони використовують різноманітні засоби маніпуляції над громадською думкою.

Визначним аргументом негативності даних дій є різноманітні тлумачення даного терміну. Оксфордський словник англійської мови тлумачить термін маніпуляція як «акт впливу на людей або управління ними зі спритністю, особливо із зневажливим підтекстом, як приховане управління або обробка»[1].

Деякі політтехнологи підкреслюють, що вся публічна політика будується переважно на емоціях: саме порушені емоції є провідником більшості маніпулятивних впливів. Найбільш часто експлуатуються політиками такі емоції, як потреба в любові і схваленні; почуття небезпеки; страх перед невизначеністю; престижні цінності; почуття обов'язку і справедливості; почуття провини [2, С. 99]. Тобто відбувається використання ЗМІ як посередника між політиками і свідомістю та емоціями людей.

Проте, варто зазначити, що можливості маніпулятивного впливу через ЗМІ великі, проте не безмежні. Власний досвід людини, рівень освіти, культури, соціальні зв'язки (родина, друзі тощо), особисті моральні імперативи значною мірою обмежують, зводять до мінімуму можливості впливу, хоч є ймовірність того, що апелюючи до масової свідомості, пропаганда та вплив можуть видозмінювати найстійкіші шари психіки, і в певний спосіб використовувати побутуючу систему цінностей, досвід, і ті ж такі соціальні взаємозв'язки. А особливо слабкі у громадськості механізми протидії цілеспрямованому впливу у новаторських сферах, стосовно яких ще немає сформованої позиції у групі і в окремих індивідів.

На противагу того, що Інтернет-ЗМІ несуть певні негативний вплив, як і традиційні ЗМІ, потрібно також зазначити, що певною умовою демократичності є передусім альтернативність інформації, яка ґрунтується на трьох основних формах організації інформаційного ресурсу: комерційні (приватні), державні та громадсько-правові. При тоталітарних і авторитарних режимах, а також в ісламських державах відбувається заборона основної маси незалежних Інтернет-ресурсів. Але завдяки спеціальному програмному забезпеченню, існує можливість обходити цю заборону. Це дає змогу існувати певній політичній опозиції і зберігати її анонімність і конспіративність.

Останніми роками в світі набуває поширення новий термін - «інформаційна війна». Інформаційна війна являє собою політично вмотивовані дії, які відбуваються в інформаційному просторі, а найбільш широкомасштабні з них охоплюють глобальну мережу Інтернет. Цей вид війни є дуже небезпечним, оскільки використовує всі слабкі сторони психології людини, маніпулює громадською думкою, створює всі умови для дестабілізації внутрішньої ситуації в країні тощо. І головною характеристикою ІВ є те, що пересічному громадянину важко відрізнити звичайний Інтернет ресурс від засобу ведення інформаційного протистояння.

Таким чином, проведений нами аналіз показує, що вплив інформаційних технологій на політичне життя суспільства з кожним роком займає все більшу нішу. Тому основним завданням соціуму є створення системи протидії негативним сторонам даного впливу. Серед них варто зазначити маніпулювання ЗМІ свідомістю людей, їхніми емоціями, а також проведення інформаційної війни.

Список використаних джерел:

1. Oxford Dictionaries. Oxford University Press. 2017. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/manipulation>.
2. Томахів, В. Я. Політологічні аспекти державного управління : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 224 с.
3. Остроухов В. В., Петрик В. М., Присяжнюк М. М. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти). Київ, 2010., С. 164.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ПОЛІТИЧНЕ МАНІПУЛЮВАННЯ

Важко уявити діяльність людини, яка зовсім не пов'язана зі здобутками науково-технічного прогресу. На сьогоднішній день вони є основними рушійними складовими у соціумі, а особливо в політичній площині. Проте, досить важко визначити співвідношення негативних і позитивних сторін впливу інформаційних технологій у житті суспільства і політичній сфері зокрема. Наприклад, велике значення мають Інтернет-ЗМІ, які утворилися з появою глобальної мережі і сьогодні займають чималий сегмент медіа-ринку. Перевагою таких ЗМІ є щоденне оновлення новин та інформації. Проте, як і їхні попередники – періодичні видання – вони використовують різноманітні засоби маніпуляції над громадською думкою. Визначним аргументом негативності даних дій є різноманітні тлумачення даного терміну. Оксфордський словник англійської мови тлумачить термін маніпуляція як «акт впливу на людей або управління ними зі спритністю, особливо із зневажливим підтекстом, як приховане управління або обробка»[1].

Деякі політтехнологи підкреслюють, що вся публічна політика будується переважно на емоціях: саме порушені емоції є провідником більшості маніпулятивних впливів. Найбільш часто експлуатуються політиками такі емоції, як потреба в любові і схваленні; почуття небезпеки; страх перед невизначеністю; престижні цінності; почуття обов'язку і справедливості; почуття провини [3, С. 99]. Тобто відбувається використання ЗМІ як посередника між політиками і свідомістю та емоціями людей. Слід підкреслити, що маніпуляція - це прихований вплив, який не має бути помічено: якщо спроба маніпулювання розкривається, стає відомою, маніпуляція зазвичай припиняється. Природа маніпуляції розкривається через подвійний вплив: разом з посланим відкрито повідомленням маніпулятор відправляє адресату «закодований» сигнал, сподіваючись на те, що цей сигнал розбудить у свідомості певні емоційно забарвлені образи, які потрібні маніпулятору. Таким чином, мистецтво маніпулювання полягає в тому, щоб спрямувати процес уяви в потрібне русло, щоб людина не помітила прихованого емоційного впливу. Існує цілий спектр спеціальних прийомів та інформаційних технологій, що дозволяють ЗМІ формувати громадську думку з найбільш важливих політичних питань: створення політичного резонансу; відкрита політична пропаганда; приховане інформаційне навіювання; формування інформаційної порядку денного; семантичне маніпулювання; політична реклама; фрагментація політичних подій; ефект «терміновості» політичних повідомлень; «драматизація» політичних подій; створення «образу ворога»; формування політичних міфів і іміджів [3, 87]. А використання Інтернет-ресурсів дозволяє здійснювати дані прийоми оперативно і з можливістю подальшого редагування поданої ними інформації.

У механізмі маніпулювання за допомогою ЗМІ виділяють три основні етапи інформаційного впливу. На першому етапі формується несистематизований і масштабний інформаційний потік (так званий «інформаційний вал»), регулярно направляється на обрані цільові аудиторії. На другому етапі, коли довіра до різноманітним інформаційним матеріалам стає відчутним, інформація починає носити вибіркового, дозованого характер (відбувається «сегментування інформаційного потоку»). На третьому етапі здійснюється розширений обмін інформацією зі «своїми» суб'єктами інформаційного поля і обмежується інформаційний потік для «чужих» («інформаційне партнерство», «інформаційна закритість») [3, С. 56].

Проте, варто зазначити, що можливості маніпулятивного впливу через ЗМІ великі, проте не безмежні. Власний досвід людини, рівень освіти, культури, соціальні зв'язки (родина, друзі тощо), особисті моральні імперативи значною мірою обмежують, зводять до мінімуму можливості впливу, хоч є ймовірність того, що апелюючи до масової свідомості, пропаганда та вплив можуть видозмінювати найстійкіші шари психіки, і в певний спосіб використовувати побутуючу систему цінностей, досвід, і ті ж такі соціальні взаємозв'язки. А особливо слабкі у громадськості механізми протидії цілеспрямованому впливу у новаторських сферах, стосовно яких ще немає сформованої позиції у групі і в окремих індивідів.

Список використаних джерел:

1. Oxford Dictionaries. Oxford University Press. 2017. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/manipulation>.
2. Томахів, В. Я. Політологічні аспекти державного управління : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 224 с.
3. Остроухов В. В., Петрик В. М., Присяжнюк М. М. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти). Київ, 2010., С. 164.

ПОЛІТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА УПРАВЛІННЯ

На етапі трансформаційних тенденцій сучасної політичної системи актуальною залишається тема застосування різних політичних технологій, як складових публічної політики та управління. Ці зміни зумовлені неодноразовими кризовими ситуаціями не лише у політиці, а й в економіці та суспільстві. Правильне та адекватне застосування певних політичних технологій їх доцільності в умовах демократичного режиму та в управлінні політичною системою і суспільством стає вагомим показником для кращого функціонування будь-якої держави. Складність даної проблематики полягає у визначенні чіткого змісту політичних технологій, їх предметного поля в управлінні, політиці та суспільстві.

Більшість політиків та партій прагнуть на своєму шляху до влади все більше підтримки та активності збоку громадян. Для здобуття відповідного рівня популярності обмежуватись лише пропагандою своєї ідеї щодо покращення державності недостатньо. Адже існують різного виду та категорій політичної технології, які слугують своєрідним інструментом для ефективності політичної діяльності.

Перш за все, під поняттям політичні технології розуміють певну сукупність засобів впливу на досягнення успіху у політичній сфері. Дане поняття не є однозначним. До прикладу, Микола Головатий подає відповідний термін так: політичні технології - це сукупність методів, засобів, способів, які використовують суб'єкти політичної діяльності [1]. Автор засвідчує, що різні політичні технології виступають, як системи в управлінській сфері на основі певних ідеологій для досягнення відповідної мети у політиці.

Політичні технології це послідовність дій за чітким алгоритмом, стратегічним планом, виробленим певним суб'єктом та його поведінкою. Особливо це помітно під час виборчого процесу. На сьогодні ці технології щодня удосконалюються і займають особливе місце також у сфері соціального управління.

Класифікація політичних технологій залежить насамперед від політичного режиму та системи. Існують демократичні та недемократичні, загальні та індивідуальні, базові та другорядні. Загальні технології стосуються багатьох суб'єктів політичного процесу та їх сукупних інтересів. До прикладу, під час виборчого процесу застосовується ряд різних технологій. Індивідуальні ж виявляються у завоюванні популярності окремих суб'єктів політичної діяльності, зокрема самих політиків та партій. Базові політичні технології являють собою різні опитування громадської думки, референдуми, вибори. Другорядні – це технології розробки та прийняття політичних рішень, скликання на збори чи мітинги [3].

Проблематика політичних технологій широко обговорюється і в українському політичному дискурсі. Зокрема, дослідник Василь Стоякін виділяє у своїй праці такі види політичних технологій як сірі, чорні та білі [4]. Чорні стосуються саме негативного іміджу і характерні для недемократичного режиму. Сіріми дослідник називає технології, які є суперечливими для суспільних інтересів. Білі ж є природними і легальними: розклеювання листівок, агітаційні плакати, зустрічі із виборцями.

Короткий опис різноманітних класифікацій політичних технологій поступово підводить до логічного зв'язку щодо їх застосування у сфері публічної політики та управління. Варто зазначити, що ефективне застосування технологій у політичній сфері та в управлінні залежить в більшості від влади та її можливості домовитись із суспільством із виходом на вдалий діалог. Тож перехід до публічної політики та управління повинно супроводжуватися із демократизацією відносин суб'єктів політики та суспільства.

Проаналізувавши значення терміна політична технологія та її види, стає зрозумілим те, що їх застосування повинно супроводжуватись демократичними мірами, легальними способами та необхідними засобами для покращення політики певної держави у сфері управління та публічної політики. Варто зауважити необхідність у розмежуванні маніпуляцій та технологій.

Список використаних джерел:

1. Головатий Микола. Мистецтво здобувати владу. *Політичний менеджмент*. 2009. №4 (37)
2. Ринковий Т. Політичні технології як складова публічної політики та управління на сучасному етапі державотворення. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. 2009. Вип. 4 с. 221-230
3. Стоякін В. Чорні, білі та сірі політичні технології. *День*. 2011, 11 вересня. №162.

СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Актуальність теми: В умовах жорстокої війни з Росією, яка розпочалася у 2014 році, роль громадянського суспільства в Україні стає особливо важливою. Саме воно мобілізує ресурси для допомоги постраждалим від війни, захищає права людини та сприяє просуванню демократичних реформ.

Громадянські організації збирають кошти, надають гуманітарну допомогу, організовують волонтерську діяльність, допомагають з евакуацією людей. Вони також виступають проти порушень прав людини, документують воєнні злочини та борються за справедливість.

Активна позиція громадянського суспільства України тисне на владу, змушуючи її діяти більш прозоро та підзвітно. Це сприяє зміцненню демократичних інституцій та верховенству права, що є критично важливим для успішного протистояння російській агресії.

Витоки українського громадянського суспільства сягають часів Київської Русі, де віче, форма народного самоврядування, служило платформою для обговорення публічних справ. Проте, протягом століть українські землі перебували під владою іноземних держав, що суттєво обмежувало розвиток демократичних інституцій та громадської активності.

Відновлення процесу розбудови громадянського суспільства розпочалося в кінці 1980-х років з початком перебудови в СРСР. Зростання свободи слова та зібрань стимулювало активізацію громадян, що призвело до створення численних неурядових організацій (НУО) та громадських рухів.

Сьогодні українське громадянське суспільство представлене широким спектром організацій, які діють у різних сферах:

- Захист прав людини та соціальна допомога: ці організації надають допомогу вразливим групам населення, таким як люди з інвалідністю, бідні, жертви домашнього насильства тощо.

- Екологія та охорона довкілля: ці організації працюють над збереженням довкілля та захистом природних ресурсів.

- Демократія та верховенство права: ці організації сприяють розвитку демократичних інституцій, верховенству права та боротьбі з корупцією.

- Культура та освіта: ці організації сприяють розвитку культурного життя, освіти та науки.

НУО та громадські рухи відіграють важливу роль у демократичних процесах, адже вони:

- Здійснюють контроль над владою: громадські організації здійснюють моніторинг діяльності влади та вимагають від неї підзвітності.

- Захищають права громадян: НУО надають юридичну допомогу та захищають права людей, які їх порушують.

- Формують громадську думку: громадські рухи проводять кампанії з питань, які турбують суспільство, та впливають на політичні рішення.

- Надають соціальні послуги: НУО надають соціальні послуги, які часто не може забезпечити держава.

Незважаючи на значні досягнення, громадянське суспільство в Україні стикається з низкою серйозних викликів:

- Фінансова залежність: багато НУО залежать від іноземного фінансування, що робить їх вразливими до політичного тиску.

- Політичний тиск: влада часто намагається обмежувати діяльність НУО та громадських рухів, які критикують її політику.

- Низький рівень громадської активності: багато людей в Україні не беруть активної участі в житті своїх громад.

Однак, перспективи розвитку громадянського суспільства в Україні залишаються позитивними. Спостерігається зростання активності громадян, посилюється співпраця між НУО, а влада поступово усвідомлює важливість громадської участі в політичних процесах.

Висновок: дослідження становлення та розвитку громадянського суспільства в Україні є важливим для розуміння демократичних процесів та реформ у країні. Вивчення ролі та впливу громадських організацій, а також визначення ключових викликів та перспектив їх розвитку може допомогти у розробці ефективних стратегій розвитку громадянського суспільства та його інтеграції в європейський простір.

Список використаних джерел:

1. Олександр Панов. Громадянське суспільство в Україні: історія, стан, перспективи. URL: <https://niss.gov.ua/>

2. Тетяна Федорова, Вплив громадянського суспільства на політичні рішення в Україні. URL: <https://ednannia.ua/our-programs-and-activities/posyliuiemo-spromozhnosti-do-provedennia-reform>

3. Роль громадянського суспільства в процесах євроінтеграції України. URL: <https://www.csi.org.ua/publications/regionalna-polityka-dva-roky-shlyahu-grudnevi-tezy/>

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Сучасна українська політична нація складається з багатьох народностей, які мирно проживають на території держави. Незалежно від мовних бар'єрів та відмінностей в зовнішності в Україні проживають: українці, кримські татари, цигани, гагаузи, румуни, поляки та інші. Довгий час не було конфліктів і суперечок, але нинішня ситуація в Україні завдає багато проблем та шкодить суспільству.

Важливою умовою формування нації є зростання національної самосвідомості: свідомого згуртування та об'єднання дій її різних представників не тільки на ґрунті усвідомлених ними спільних рис або спільного минулого, але й на ґрунті розуміння ними головних національних інтересів і вироблених спільних цілей (визвольної національної боротьби, національного відродження, розбудови національної державності тощо), досягнення яких сприяло б розквіту й зміцненню цієї нації [2, с. 54].

Аналіз історико-політичного контексту формування української національної ідентичності дозволяє розглянути специфіку сучасної національної ідентичності та перспективи поширення загальнонаціональної ідентичності на громадян України, що мають різні етнічні, мовно-культурні, регіональні, конфесійні ідентичності тощо. Разом з тим потребує уваги й те, що навіть із здобуттям державності в Україні досі слабкою лишається внутрішня консолідованість суспільства, нації [3, с. 96-97].

Перервність еволюційного шляху формування української національної ідентичності становить серйозну проблему для України. Два масштабні процеси: з одного боку, стирання, нищення етноісторичної ідентичності, з іншого – пошук та відродження власної ідентичності були і є полюсами, між якими доводилося існувати українській державі й суспільству протягом життя низки поколінь. Можна стверджувати, що балансування між цими полюсами, що, фактично, є змістом боротьби за національне виживання, досі актуальне.

Національна ідентичність спроможна об'єднувати усі елементи етнічної структури українського суспільства, етнічні, культурні, релігійні, ментальні тощо прояви ідентичності, що їх мають різні спільноти. Так, ці спільноти є основою для оформлення загальнонаціональної ідентичності, яка «надбудовується над етнокультурними ідентичностями груп, що творять національну державу» [7, с. 51].

Отже, сьогодні українська нація переживає складний етап у процесі свого формування, але з упевненістю можна сказати, що незабаром світ побачить нову згуртовану демократичну спільноту із величезним потенціалом до подальшого розвитку.

Список використаних джерел::

1. Колодій А. Етно-національні ідентичності і легітимність влади в Україні. URL: www.politics.lviv.ua/nations/legitimacy.
2. Ситник П.К., Дербак А.П. Духовні засади та механізми формування національної самосвідомості. URL: www.niurr.gov.ua/ukr/publishing/panorama/.
3. Томахів В. Етнічні меншини в процесі розбудови української національної держави. Етнонаціональна політика в теорії та практиці українського націоналізму: історія і сьогодення. // Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. Івано-Франківськ, 14 – 15 червня 2013 р. / Наук.ред О.М. Сич. – Івано – Франківськ: Місто НВ, 2013. – С.438- 447.
4. Stebelsky I. National Identity of Ukraine/ Geography and National Identity. Edited by Hooson D. Oxford: Blackwell Publisher, 1994. P. 233

МЕТОДИ МАНІПУЛЯЦІЇ ПІД ЧАС ВИБОРІВ

Одним з невіддільних складників сучасної української політичної системи є інститут виборів, які проводяться на засадах прозорості та чесної конкуренції. Це стало каталізатором розвитку політичного маркетингу в Україні та спонукало вітчизняних політтехнологів та безпосередніх суб'єктів виборчого процесу все більш професійно впроваджувати та застосовувати виборчі технології, щоб завоювати прихильність якомога більшої частини електорату. На цьому етапі політичні технології виборчих кампаній в Україні досягли високого рівня розвитку. Цю тенденцію можна простежити, зокрема, під час проведення місцевих виборів восени 2020 року. Насамперед це стосується технологій маніпулювання. Це ті засоби, методи та прийоми, які застосовують задля впливу на свідомість виборця. Сьогодні ця проблема посідає особливе місце у сучасному українському суспільстві, адже технології маніпулювання свідомістю громадян зазнали суттєвої трансформації, змінивши методи прямого впливу на громаду та методи непрямого маніпулювання з урахуванням потенційних можливостей новітніх інформаційних комунікативних процесів впливу на цільову аудиторію. Передвиборча кампанія 2020 року відзначилася численними маніпуляціями впливу на політичну свідомість електорату. Були використані найрізноманітніші методи впливу, насамперед через ЗМІ, Інтернет та друковану продукцію.

Вивчення та аналіз регіональних особливостей виборчих технологій є важливим з точки зору порівняльної політології, а дослідження їх маніпулятивного впливу на масову свідомість та класифікація мають систематизувати наявні наукові дослідження та поглибити знання щодо впливу інформаційних джерел на виборця та його підсвідомий вибір. Мета будь-якої виборчої кампанії, яка проводиться політичною силою чи окремим кандидатом – завоювати симпатії електорату. Виборча кампанія є досить складним та довготривалим процесом, який складається в комплексі з багатьох елементів. Однак серед усіх її складників, особлива увага приділяється розробці виборчих технологій. Виборчі технології – це досить маловивчене явище вітчизняної політики. Дотепер відсутня єдина наукова концепція щодо нього, проте існує безліч визначень. З одного боку, такі обставини характерні для нових наукових напрямів, з іншого – є об'єктивним наслідком складності та багатоаспектності феномена. Зазвичай, говорячи про виборчі технології, розуміють технології, які охоплюють виборчий процес у всій його повноті. З цієї точки зору виборчий процес може включати в себе не тільки період виборчої кампанії, а й проміжок часу між виборами. При більш вузькому трактуванні під виборчими технологіями розуміють методи організації виборчих кампаній кандидатів та/або партій, спрямовані на досягнення стратегічних цілей

Далекоглядні суб'єкти виборчого процесу намагаються якомога більше застосувати відповідні технології саме в Інтернет-ресурсах. Під час місцевих виборів 2020 року широко використовувалася антиреклама кандидатів у соціальних мережах. Антирекламу можна визначити як різновид реклами, метою (або однієї з цілей) якої є дискредитація іншого учасника виборчого процесу для власної вигоди за допомогою спеціальних засобів. Зазвичай у політичній рекламі під час виборчої кампанії використовується дискредитація репутації.

Антиреклама (як і реклама) поєднує в собі кілька методів впливу, тобто є одночасно інформативною та емоційною. Її зазвичай відрізняє підвищена увага до образу, навмисна візуалізація (близькість до карикатури й плакатним принципом) [2, с. 231; 3].

Також одним із найпопулярніших методів виборчих технологій є чорний PR. Це цілеспрямоване поширення негативної інформації, що стосується політичного конкурента з метою підризу його позицій й досягнення власної переваги. Попри те, що застосування чорного PR-у передбачає пряме порушення чинного законодавства, у політиці цей прийом використовується досить часто

Висновки. Сучасне демократичне суспільство неможливе без виборів, а відтак і без виборчих технологій. Виборчі технології активно застосовуються під час виборчих кампаній, насамперед задля маніпуляції громадською думкою. Вплив виборчих технологій на масову свідомість виборців є важливою проблемою не тільки на регіональному, а й на всеукраїнському рівні. Ефективно протистояти виборчим технологіям, які мають маніпулятивний вплив, можна тільки шляхом суттєвого підвищення загальної політичної культури населення.

Список використаних джерел:

1. Дроздик Л.А. Політична реклама та антиреклама як елементи виборчої кампанії 2012 р. в Україні. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2014. Т. 57. С. 230–234.
2. Чубатенко О.М. Маніпулятивні технології у виборчих процесах України. *Науковий журнал «Політикус»*. 2020. Вип. 4. С. 57–61.
3. Прудка Л.М. Маніпулювання свідомістю електорату під час виборчого процесу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. Вип. 3. С. 23–27.

ІНТЕРНЕТ ЯК КАНАЛ АГІТАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ

В сучасному світі Інтернет став не лише джерелом інформації та розваг, але й потужним інструментом для політичної агітації та реклами. Розвиток цифрових технологій змінив підходи до комунікації, дозволяючи політичним діячам та партіям безпосередньо взаємодіяти з громадянами. Інтернет став платформою, де можливі швидкі та масштабні комунікації, що робить його невід'ємною частиною сучасних політичних кампаній.

Популярність саме цього методу у політичній агітації полягає в тому, що він пришвидшує процес рекламування і значно більше впливає на громадянина. Таким чином, Інтернет дозволяє досягти великої кількості людей незалежно від їхнього місцезнаходження. Соціальні мережі, сайти новин та інші онлайн-платформи надають можливість поширювати політичні повідомлення на національному та міжнародному рівні.

Завдяки алгоритмам та інструментам аналітики, політичні діячі можуть налаштовувати рекламу так, щоб вона досягала конкретних груп населення, враховуючи їхні інтереси, вік, географічне розташування та інші демографічні дані.

Усе це є перевагами для самих політиків, але для населення, приносить значні недоліки. Насамперед говоримо про те, що інформація в інтернеті може бути не правдивою, і впливати на рішення народу. В деяких країнах уряди контролюють Інтернет, обмежуючи доступ до певних ресурсів або блокуючи контент, що може впливати на свободу політичної агітації. Завдяки інтернету стало легше створювати такий інформаційний простір який підлаштовує населення під політиків.

Гарним прикладом є інформаційна війна, яка впливає на свідомість громадянина не залежно від того до якої спілки політичних поглядів вона належить, чи в якій країні вона перебуває. Інтернет став гарним знаряддям для маніпулювання населення і контролювання його у межах держави.

Інтернет став невід'ємною частиною політичної агітації та реклами, пропонуючи численні переваги та нові можливості для комунікації з виборцями. Однак, використання цього каналу вимагає обережного підходу, враховуючи потенційні ризики та виклики. У майбутньому, з розвитком технологій, важливо забезпечити прозорість, безпеку та етичність у використанні Інтернету для політичних цілей, щоб гарантувати чесність та справедливість виборчого процесу.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук Т. Інститути громадянського суспільства в сучасних моделях демократії. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2014. Спец. вип. С. 347–352.
2. Байме К. Політичні теорії сучасності. Київ: Стилос, 2008. 396 с.
3. Томахів В. Взаємодія політики та сучасних комп'ютерно-інформаційних технологій. Трансформація суспільних відносин в Україні в умовах децентралізації публічної влади (соціально-філософський та політологічний аспект): щорічник наукових праць студентів та викладачів кафедри політології та філософії ЗУНУ. 2022. С. 336-338.

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ЙОГО СУТЬ

Інформаційне суспільство - це сучасна соціально-економічна форма розвитку, що ґрунтується на широкому використанні інформаційних технологій в усіх сферах життя. Основна суть інформаційного суспільства полягає в тому, що інформація стає основним ресурсом, що визначає ефективність функціонування суспільства, його конкурентоспроможність та здатність до інноваційного розвитку.

У інформаційному суспільстві важливим стає не тільки доступ до інформації, але і можливість швидкої обробки, аналізу та використання її для досягнення різноманітних цілей. Це вимагає наявності високорозвинутих інформаційних технологій, а також кваліфікованого персоналу, здатного ефективно працювати з цими технологіями.

Однією з основних характеристик інформаційного суспільства є зростання обсягів та швидкості обміну інформацією, що призводить до того, що інформація стає основним ресурсом, що впливає на економіку, політику, культуру та інші аспекти життя суспільства. Це також ставить перед суспільством нові виклики, пов'язані з необхідністю захисту інформації від несанкціонованого доступу, збереження інформаційної безпеки та забезпечення доступу до інформації для всіх шарів суспільства.

Інформаційне суспільство також впливає на структуру суспільства та його функціонування. Зокрема, воно змінює способи комунікації та взаємодії між людьми, робить можливим віддалену роботу та навчання, змінює підходи до управління та прийняття рішень. Таким чином, інформаційне суспільство відкриває перед сучасним суспільством безліч нових можливостей, але водночас ставить перед ним нові виклики та завдання, пов'язані з необхідністю адаптації до нових умов.

Загалом, інформаційне суспільство є не лише технічним концептом, але й новою якісною формою життя та розвитку суспільства, яка вимагає від людей та установ уміння ефективно працювати з інформацією, а також вміння адаптуватися до постійних змін у світі інформаційних технологій.

Інформаційне суспільство є результатом стрімкого розвитку інформаційних технологій, що відбувається в останні десятиліття. Цей процес відбувається не лише на рівні окремих країн, а й на глобальному рівні, впливаючи на усі сфери життя суспільства.

Важливою особливістю інформаційного суспільства є демократизація доступу до інформації. Інтернет та соціальні мережі дозволяють кожному користувачеві мати доступ до величезної кількості інформації та можливість виражати свої погляди. Це відкриває нові можливості для розвитку громадянського суспільства та політичної участі.

З іншого боку, інформаційне суспільство породжує нові виклики та проблеми. Наприклад, проблема фільтрування та перевірки інформації, що потрапляє до громадськості, стає дедалі важливішою. Також виникають питання щодо захисту особистої інформації та приватності в умовах постійного збільшення кількості цифрових даних.

У цілому, інформаційне суспільство є результатом стрімкого розвитку технологій та впливу їх на суспільство. Це нова якісна стадія розвитку, яка вимагає від людей та установ гнучкості, швидкості реакції та постійного вдосконалення для успішної адаптації до нових умов життя. Отже, інформаційне суспільство відкриває перед суспільством безліч нових можливостей та викликів.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія сучасної України URL: <https://esu.com.ua/article-12462>
2. Інформаційне суспільство. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12853/>
3. Томахів В. Взаємодія політики та сучасних комп'ютерно-інформаційних технологій. Трансформація суспільних відносин в Україні в умовах децентралізації публічної влади (соціально-філософський та політологічний аспект): щорічник наукових праць студентів та викладачів кафедри політології та філософії ЗУНУ. 2022. С. 336-338.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

1. Визначення національного інформаційного простору. Національний інформаційний простір (НІП) охоплює всі інформаційні ресурси, інфраструктуру, технології та політики, що діють у межах конкретної країни, забезпечуючи обмін інформацією між громадянами, установами та державою.

2. Роль НІП у формуванні громадської думки. НІП впливає на формування громадської думки через засоби масової інформації, соціальні мережі та інші комунікаційні канали, відображаючи національні цінності, культурні особливості та політичні інтереси.

3. Регулювання та безпека в НІП. Державні органи регулюють НІП для забезпечення інформаційної безпеки, захисту від дезінформації та кіберзагроз, підтримки національного суверенітету та збереження інформаційного суверенітету.

4. Цифрова трансформація та її вплив на НІП: Цифрові технології трансформують НІП, сприяючи розвитку електронного уряду, підвищенню ефективності комунікації між державою та громадянами, а також сприяють інноваціям в економіці та суспільстві.

5. Вплив глобалізації на НІП. Глобалізація викликає інтеграцію національних інформаційних просторів у світову інформаційну мережу, що приносить як можливості, так і виклики, пов'язані з культурною гомогенізацією та інформаційною залежністю.

6. Роль ЗМІ у формуванні НІП. Засоби масової інформації відіграють ключову роль у НІП, будучи основними джерелами інформації для громадян і впливаючи на суспільні настрої та політичні рішення.

7. Соціальні мережі як складова НІП. Соціальні мережі стають важливою частиною НІП, забезпечуючи швидкий обмін інформацією, створення спільнот за інтересами та нові можливості для громадянського активізму.

8. Інформаційна війна та її вплив на НІП. Інформаційна війна є значним викликом для НІП, оскільки іноземні та внутрішні актори можуть використовувати інформаційні технології для впливу на політичні процеси, громадську думку та національну безпеку.

9. Майбутнє НІП. Майбутнє НІП буде визначатися розвитком технологій, змінами в політичних та соціальних процесах, а також здатністю держави адаптуватися до нових викликів, забезпечуючи інформаційну безпеку та свободу слова.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія сучасної України URL: <https://esu.com.ua/article-12462>
2. Інформаційне суспільство. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12853/>

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ

Нині корупція є однією з головних загроз для національної безпеки й демократії України. Зокрема, корупція гальмує соціальний прогрес, передусім становлення демократичного громадянського суспільства; перешкоджає повноцінній реалізації прав і свобод громадян; заперечує принцип верховенства права, а розширення її масштабів і надалі спричинене недосконалістю як правових норм, так і моральних засад соціуму, а також системи державного управління від найнижчого до найвищого рівня, що й досі надає можливість чиновникам на власний розсуд розпоряджатися національними ресурсами тощо [2].

Коли політичні діячі або кандидати використовують виборчі змагання як засіб для особистої вигоди або здобуття незаконної влади, це підриває довіру до демократичних інститутів та порушує права виборців. Виборчий процес повинен бути відкритим, прозорим та справедливим, але політична корупція часто призводить до купівлі голосів, підробки результатів виборів, підкупу виборців та інших порушень.

Дослідження та боротьба з політичною корупцією у виборчих процесах залишається *актуальною* проблемою для наукових досліджень, державної політики та громадськості загалом.

Виборчі процеси, які мають бути демократичними, чесними та прозорими, часто стикаються зі спробами впливу з боку корупційних схем та політичних сил. Це може включати в себе спроби кандидатів купити голоси виборців, підкуп виборчих комісій, фальсифікацію результатів голосування та інші методи, спрямовані на отримання незаконної переваги.

Політична корупція у виборчому процесі впливає не лише на легітимність виборів, але й на довіру громадян до політичних інститутів та процесу прийняття рішень. Вона може призвести до деградації демократичних інститутів, підрвати принципи рівності голосів та порушити права виборців.

Спільно з тим, політична корупція у виборчому процесі підриває принципи правової держави, оскільки вона порушує закони та створює нерівні умови для участі у виборах. Це може призвести до того, що громадяни втрачають віру в систему та відмовляються від участі у виборчих процесах, що в кінцевому рахунку може підрвати саму ідею демократії.

Серед чинників, які впливають на типи корупції у суспільстві: соціальна прихильність та звичаї, тобто політична культура; популярність уряду чи її відсутність; родинний зв'язок, який протиставляє норми та обов'язки офіційним правилам; ознаки політичного процесу, включаючи швидкість; зразки включення та виключення з політичного процесу; антикорупційні закони та їх упровадження; економічні характеристики, такі як рівень економічного розвитку і відносний розмір державного сектору.

Основним інструментом політичної корупції у виборчому процесі є використання фінансових ресурсів для незаконного впливу на результати виборів. Це може включати в себе покупку голосів виборців, використання недекларованих фінансових внесків для підтримки певних кандидатів або партій, а також недобросовісне фінансування виборчих кампаній. Фінансові зловживання дозволяють певним політичним силам отримувати незаконні переваги, порушуючи принципи демократичного процесу та підриваючи довіру громадян до виборчих інститутів.

Однією з основних проблем у боротьбі з корупцією в Україні є недостатня політична воля та недостатнє виконання антикорупційних законів. Брак ефективності судової системи, недостатня прозорість та відкритість в діяльності державних органів, а також висока ступінь секторизованості суспільства також ускладнюють боротьбу з корупцією.

Отже, політична корупція у виборчому процесі є серйозною загрозою для демократії та законності. Її наслідки можуть бути надзвичайно шкідливими для суспільства, порушуючи основні принципи виборчих процесів та підриваючи довіру громадян до політичних інститутів. Боротьба з політичною корупцією у виборчому процесі вимагає посилення законодавчої бази, підвищення прозорості та відповідальності владних структур, а також активної участі громадян у контролі за дотриманням демократичних принципів під час виборів. Виокремлення політичної корупції є необхідним також для більш предметного розуміння соціальної сутності корупції як явища та підвищення ефективності протидії їй.

Список використаних джерел:

1. Бурак М. В. Політична корупція як національна загроза безпеці України. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/a2142ada-16ef-42dc-a447-2bb7704012e5/content>
2. Микола Мельник Політична корупція: сутність, чинники, засоби протидії URL: <https://justice.org.ua/politika-i-pravo-podiji-fakti-komentari/politichna-koruptsiya-sutnist-chinniki-zasobi-protidiji>
3. Погрібна В. Л. Політична корупція у виборчому процесі. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. URL: <https://justice.org.ua/politika-i-pravo-podiji-fakti-komentari/politichna-koruptsiya-sutnist-chinniki-zasobi-protidiji>
4. Томахів В. Качуровський О. Вплив корупції на політичну систему сучасної України. *Гілея: науковий вісник*. Збірник наукових праць. Випуск 160. (№ 1-2) Ч.3. *Політичні науки*. 2021. С.100-104.

ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ В УКРАЇНІ

Формування культури громадянськості в Україні - це процес, що передбачає розвиток громадянських цінностей, відповідальності, толерантності та активної участі у суспільному житті. Він включає освіту, медіа, цивільне суспільство та державну політику. Громадянськість - моральне якість особистості, що визначає свідоме й активна виконання цивільних обов'язків і боргу перед державою, суспільством, народом; розумне використання своїх громадянських прав, точне дотримання і повагу законів країни, гармонійне прояв патріотичних почуттів і культури міжнаціонального спілкування[2].

Формування культури громадянськості в Україні вимагає комплексного підходу, який включає: Впровадження в навчальні програми предметів з громадянської освіти, які сприяють розвитку критичного мислення, правової грамотності та усвідомлення важливості громадянських прав і обов'язків. Підтримка незалежних медіа, які інформують громадян про події в країні та світі об'єктивно та безпристрасно, сприяючи формуванню критичного мислення. Залучення громадян до участі у громадських організаціях, ініціативах та акціях, спрямованих на вирішення соціальних проблем та захист прав і свобод. Розробка та реалізація державних програм та заходів, спрямованих на підвищення рівня громадянської активності та свідомості. Цей процес є постійним і вимагає спільних зусиль усіх сфер суспільства для досягнення мети - формування активної, свідомої та відповідальної громадянської спільноти.

Дослідження процесу формування культури громадянськості в Україні у контексті світового суспільно-політичного процесу виявляє кілька ключових аспектів: вплив глобальних тенденцій на процеси формування культури громадянськості, включаючи поширення ідей та цінностей через медіа, інтернет та міжнародні обміни; аналіз впливу конфліктів, війн, тероризму та інших соціальних проблем на розвиток громадянської свідомості та активності; вивчення досвіду інших країн у формуванні громадянської культури та ідентифікація передових практик для впровадження в українському контексті; роль міжнародних організацій, таких як ООН, ЄС та інших, у сприянні розвитку громадянськості та демократії в Україні через фінансування проєктів, консультації та іншу підтримку; аналіз внутрішньополітичних процесів та реформ в Україні, які впливають на громадянську свідомість та активність. Дослідження цих аспектів допомагає краще зрозуміти взаємозв'язок між українським суспільством та глобальними тенденціями у формуванні культури громадянськості та спрямовує подальші кроки для підвищення рівня громадянської участі та свідомості.

Основним інструментом формування культури громадянськості є освіта. Через систему освіти передаються цінності громадянського суспільства, навички критичного мислення, правової грамотності та активної участі у суспільному житті. Вона грає ключову роль у створенні свідомих, відповідальних та активних громадян, які здатні приймати інформовані рішення та брати участь у розвитку демократичного суспільства. Освіта є не лише засобом передачі знань, але й майданчиком для формування цінностей, поглядів та підходів до життя. Вона сприяє розвитку критичного мислення, здатності аналізувати інформацію та робити обґрунтовані висновки. Через освіту формується усвідомлення важливості громадянських прав і обов'язків, а також розвиваються навички міжособистісного спілкування та роботи в команді. Додатково, освіта не обмежується лише шкільною або університетською системою, вона охоплює й навчання в позашкільних закладах, тренінги, курси, онлайн-ресурси та інші форми навчання. Це дозволяє активно залучати різні верстви населення та створювати умови для навчання протягом усього життя[3], сприяючи постійному розвитку громадянської свідомості.

Ризики і виклики формування культури громадянськості є актуальними для України через поширену корупцію, інформаційну війну, соціальні нерівності, політичну нестабільність та економічну кризу.

Список використаних джерел:

1. Жадан І. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні : [методичний посібник]. К. : ТанDEM, 2004.
2. Виховання громадянської культури особистості URL: <http://surl.li/tuxgz>
3. Іноваційна людина як мета сучасної освіти URL: <http://surl.li/tuxot>

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТУ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Сучасна молодь переживає період значних змін. Вона росте в умовах глобалізації, зростання доступу до інформації, швидких змін у технологіях. Це впливає на формування її ціннісних орієнтацій.

Виклад основного матеріалу. Формування ціннісного світу молоді є однією з найважливіших проблем сучасності. Молодь є майбутнім країни, і від того, які цінності вона утверджує в своєму житті, залежить майбутнє суспільства. У сучасному світі молодь стикається з різноманітними ціннісними впливами, які часто суперечать один одному. З одного боку, молодь зазнає впливу традиційних цінностей, які передаються від покоління до покоління. З іншого боку, молодь піддається впливу сучасних цінностей, які формуються під впливом глобалізації, технологічного прогресу та інших факторів. Ціннісні впливи можуть бути позитивними та негативними. Позитивні впливи сприяють формуванню в молоді таких цінностей, як гуманізм, патріотизм, соціальна справедливість, відповідальність. Негативні впливи можуть призвести до формування в молоді таких цінностей, як індивідуалізм, споживацтво, цинізм. Важливо, щоб молодь мала можливість вільно обирати свої цінності, усвідомлюючи їхній вплив на власне життя та на життя суспільства в цілому. Для цього необхідно створювати умови для формування в молоді критичного мислення, здатності до самоаналізу та самоосвіти. Цінності - це стійкі уявлення людини про те, що є для неї добром і злом, справедливістю і несправедливістю, красою і потворністю, істиною і брехнею. Вони визначають спрямованість і характер діяльності людини, її ставлення до інших людей, до світу в цілому. Ціннісний світ молоді - це система цінностей, яка формується в молодому віці і визначає життєві орієнтації, поведінку і ставлення до світу молодої людини. Формування ціннісного світу молоді - це складний і багатогранний процес, який відбувається під впливом різних факторів, зокрема: сім'я є першим і найважливішим інститутом, який формує цінності молодої людини. Батьки, інші родичі, близькі люди передають молодим поколінням свої цінності, зразки поведінки, моральні норми. Освітній процес також відіграє важливу роль у формуванні ціннісного світу молоді. У навчальних закладах молоді люди отримують знання про світ, суспільство, культуру, а також розвивають свої інтелектуальні та творчі здібності. Молодь формується під впливом суспільства, в якому вона живе. Соціальні умови, політичні процеси, культурні традиції впливають на формування цінностей молодої людини. Особистісні якості молодої людини, її темперамент, характер, світогляд також впливають на формування її ціннісного світу. Дослідження та публікації, які були проаналізовані для підготовки цього аналізу, свідчать про те, що формування ціннісного світу молоді є важливим завданням для суспільства. Цей процес має здійснюватися в умовах, які сприяють розвитку особистості, реалізації її потенціалу, формуванню критичного мислення, громадянської позиції. Формування ціннісного світу молоді є складним і багатогранним процесом, що відбувається під впливом різних чинників. У сучасному суспільстві спостерігається певна динаміка ціннісних орієнтацій молоді, яка характеризується посиленням індивідуальності, прагненням до самореалізації та саморозвитку, зростанням ролі особистих цінностей. Основними чинниками, що впливають на формування ціннісного світу молоді, є сім'я, освіта, засоби масової інформації, соціальне середовище, особистісні переконання.

Висновки. Формування ціннісного світу молоді - це складний і багатогранний процес, який відбувається під впливом різних факторів, таких як сім'я, школа, друзі, засоби масової інформації, суспільні процеси тощо.

Список використаних джерел:

1. Фролова Н. Дослідження психологічного механізму трансформації в системі ціннісних орієнтацій молоді. Молода нація. 1997. №7.
2. Соціально-професійні орієнтації студентства (соціологічне дослідження). Вісник Київського університету ім. Т.Шевченка. Серія: Соціологія. Психологія. Педагогіка. 1999. Вип. 7.
3. Українське суспільство: моніторинг. Інформаційно-аналітичні матеріали. / за ред. В.М. Ворони, А.О. Ручки. К.: Ін-т соціології НАН України, 2020. 390 с.

УКРАЇНЬСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ: МИНУЛЕ ТА МАЙБУТНЄ

Українська ментальність - це складний поняття, яке включає в себе систему цінностей, переконань, традицій і способів мислення українського народу. Історично утворилася під впливом різних факторів, таких як історія, культура, релігія, географічне положення тощо. Розуміння української ментальності може допомогти краще зрозуміти український народ, його поведінку, взаємини та реакцію на події.

Минуле української ментальності можна відслідкувати у великій кількості культурних та історичних аспектів. Наприклад, український народ завжди був пов'язаний з природою, землею та селянським господарством. Також важливими елементами української ментальності є гостинність, духовність, віра у власні сили та бажання свободи.

Щодо майбутнього української ментальності, можна спостерігати розвиток нових цінностей та поглядів під впливом глобалізації, технологічного прогресу та зміни соціально-економічних умов. Важливо зберегти традиційні цінності та культурний спадок, але також адаптувати їх до сучасних реалій.[2]

Актуальність дослідження «Українська ментальність: минуле та майбутнє» полягає у важливості розуміння та аналізу українського національного ідентитету, цінностей та способів мислення в контексті сучасних викликів та можливостей. Враховуючи складні політичні, соціальні та культурні процеси, дослідження української ментальності допомагає розкрити особливості колективного світогляду українців, їхніх цінностей та способів взаємодії. Розуміння минулого та прогнозування майбутнього української ментальності є важливим для формування національної ідентичності, підтримки культурного розвитку та сприяння конструктивному суспільному діалогу.[1]

Українська ментальність є складним та багатогранним явищем, яке визначає спосіб мислення та поведінку українців. Її формування відбувалося протягом віків під впливом різноманітних факторів, таких як історія, культура, релігія, традиції та соціальне середовище. Минуле української ментальності коріниться в давніх часах, коли український народ боровся за свою незалежність та культурний ідентитет. Глибоко укорінені цінності, такі як гостинність, солідарність, патріотизм та відданість родині, стали необхідною частиною української національної ідентичності [1].

У сучасний період українська ментальність зазнає впливу глобалізації, технологічних змін та політичних перетворень. Важливо зберегти та розвивати унікальні риси української ментальності, адаптуючи їх до сучасних реалій. Глибоке розуміння минулого допомагає нам краще зрозуміти себе та своє оточення, а також спрогнозувати майбутнє [3]. Майбутнє української ментальності пов'язане з викликами і можливостями сучасного світу. Важливо зберегти та розвивати українську культурну спадщину, сприяти громадянському суспільству та побудові демократичного суспільства. Розвиток освіти, культури та мистецтва, підтримка національних цінностей та традицій - це ключові аспекти для успішного майбутнього української ментальності [4]. Українська ментальність є важливим елементом національної самосвідомості та спадщини. Її дослідження та вивчення допомагають нам краще зрозуміти себе та свою культуру, а також сприяють побудові єдиного та процвітаючого суспільства. Українська ментальність є унікальною та цінною складовою культурного доробку світової спадщини [3].

Українська ментальність є складною та багатогранною, сформована історичним минулим країни, але також має позитивні риси, які можуть сприяти подальшому розвитку України. Важливо зберегти та перетворити ці позитивні аспекти на рушійну силу для будівництва демократичного та процвітаючого суспільства. Зміцнення національної самосвідомості та патріотизму може сприяти формуванню нової, сучасної української ідентичності, спрямованої на побудову кращого майбутнього для всіх громадян країни.

Список використаних джерел:

1. Козлова О.М. Етимологія та сутність поняття «ментальність». П'яті юридичні читання: М-ли Міжн. Наук. конф. 23-24.04.2009р. К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2009 с. 412-414;
2. Пономарьов А.П. Українська етнографія: Курс лекцій. К.: Либідь, 1994. 317с.;
3. Стражний О.С. Український менталітет: Ілюзії. Міфи. Реальність. – К.: Книга, 2008. 368с.;
4. Тиводар М.П. Етнологія: Навч. посібн. Львів: Світ, 2004. 624с.

ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ФУНДАМЕНТ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

Дослідження політичної свідомості та політичної культури є надзвичайно *актуальним* в сучасних умовах, адже саме ці феномени значною мірою визначають характер політичних процесів, стійкість політичних систем та рівень політичної участі громадян.

Метою наукового дослідження є комплексний аналіз політичної свідомості та політичної культури, виявлення їх взаємозв'язку та впливу на життя суспільства.

Предметом дослідження є політична свідомість та політична культура як сукупність цінностей, знань, норм і зразків поведінки, що стосуються політичної системи та її функціонування, *об'єктом* дослідження є українське суспільство в сучасних умовах.

Політична свідомість та політична культура – два тісно пов'язані поняття, що визначають рівень політичної активності громадян, їхні орієнтири та цінності, а також впливають на функціонування політичної системи загалом. Політична свідомість – це система знань, оцінок, настроїв і почуттів, за допомогою яких відбувається усвідомлення політичної сфери суб'єктами – індивідами, групами, націями тощо. Політична свідомість, є системою ідей, теорій, поглядів, уявлень, почуттів, вірувань, емоцій людей, настроїв, у яких відбивається природа матеріального життя суспільства і вся система суспільних відносин; це система знань і оцінок, завдяки яким відбувається усвідомлення сфери політики суб'єктами, що виступають у вигляді індивідів, груп, класів, спільнот. Вона є необхідним елементом функціонування і розвитку політичної системи в цілому.[1] Політична культура – сукупність соціально-психологічних настанов, цінностей і зразків поведінки соціальних верств, окремих громадян, які стосуються їх взаємодії з політичною владою. Політична культура охоплює рівень знань та уявлень про політику, емоційне ставлення до неї, що мотивує політичну поведінку громадян [2].

Між цими двома поняттями існує тісний взаємозв'язок. Політична культура – це ґрунт, на якому формується політична свідомість. Історичний досвід, традиції, цінності та норми поведінки, що складають політичну культуру, впливають на те, яким чином люди сприймають політику та формують свої переконання. Політична свідомість, в свою чергу, може впливати на політичну культуру. Нові ідеї, цінності та переконання, які виникають у суспільстві, можуть поступово змінювати зразки поведінки та норми політичного життя.

В Україні питання розвитку політичної свідомості та політичної культури є особливо актуальним. Після Революції Гідності 2014 року українське суспільство прагне до демократичних змін, утвердження верховенства права та побудови європейської моделі держави. Проте, на шляху до цих цілей існує багато викликів, зокрема, вплив радянської спадщини, поширення дезінформації та пропаганди, а також недостатній рівень політичної культури серед частини населення. Важливою стає роль ЗМІ та освітніх ініціатив у забезпеченні доступної та об'єктивної інформації для громадян. Потрібно акцентувати увагу на розвитку медіаграмотності та критичного мислення серед населення. Розвиток політичної свідомості та культури в Україні потребує системного підходу та спільних зусиль уряду, громадськості та освітніх установ. Тільки зміцнена політична свідомість та культура можуть стати фундаментом для стабільності, розвитку та процвітання українського суспільства.

Висновки. Дослідження політичної свідомості та політичної культури дає нам чітке розуміння того, що ці феномени є фундаментом суспільного життя. Саме вони визначають рівень політичної активності громадян, їхні орієнтири та цінності, а також впливають на функціонування політичної системи загалом. Важливість цих понять важко переоцінити для сучасного суспільства. Суспільство з високим рівнем політичної свідомості та культури має більшу стабільність, здатність до конструктивного діалогу та вирішення конфліктів мирними засобами. Політична свідомість та політична культура є основою сучасного демократичного суспільства.

СУТЬ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ У 2014 РОЦІ

Гібридна війна – це сучасна форма збройного конфлікту, яка поєднує військові та невійськові методи для досягнення стратегічних цілей. У 2014 році Росія розпочала гібридну війну проти України, що призвело до значних змін у політичній, економічній та соціальній сферах України. Ця стаття розглядає сутність та технології гібридної війни, які використовувала Росія.

Передумовами для розгортання гібридної війни Росії проти України стали як внутрішні, так і зовнішні фактори:

1. Політична нестабільність в Україні. Євромайдан та повалення режиму Януковича створили умови для втручання Росії.

2. Етнічні та мовні розбіжності. Росія активно використовувала тему захисту російськомовного населення.

3. Геополітичні інтереси росії. Спосіб утримати Україну в сфері свого впливу та недопущення її інтеграції з Заходом.

Основні технології гібридної війни:

– Інформаційна війна - пропаганда. Масована пропагандистська кампанія через медіа для дискредитації української влади та формування негативного образу України на міжнародній арені.

– Дезінформація. Поширення фейкових новин та маніпулятивної інформації для створення хаосу та паніки серед населення.

– Кібероперації. Хакерські атаки на українські урядові та приватні установи з метою порушення їхньої роботи та отримання конфіденційної інформації.

Військові дії:

– Анексія Криму. Використання «зелених чоловічків» (російських військових без розпізнавальних знаків) для захоплення Криму та подальше його анексування.

– Підтримка сепаратистів на Донбасі. Надання зброї, фінансування та кадрової підтримки проросійським бойовикам, що призвело до виникнення так званих «ДНР» та «ЛНР».

Економічний тиск:

– Газовий шантаж. Використання газових поставок як інструменту тиску на Україну для досягнення політичних поступок.

– Санкції та блокади. Застосування торгових обмежень та блокад для підризу економіки України.

Роль медіа у розпалюванні конфлікту була ключовою. Російські ЗМІ активно поширювали пропаганду та дезінформацію, створюючи викривлену картину подій в Україні. Це дозволяло маніпулювати суспільною думкою як всередині країни, так і за її межами. Кібероперації, включаючи хакерські атаки на державні структури України, стали ще одним важливим інструментом, який використовувався для дестабілізації ситуації.

Гібридна війна Росії проти України мала значні наслідки:

– втрата територіальної цілісності (анексія Криму та окупація частини Донбасу) ;

– гуманітарна криза. Велика кількість внутрішньо переміщених осіб та загиблі серед цивільного населення;

– економічні збитки, значне погіршення економічної ситуації в Україні через бойові дії та економічний тиск;

– політична дестабілізація, постійна загроза з боку Росії та необхідність значних витрат на оборону.

Висновки. Гібридна війна росії проти України у 2014 році стала яскравим прикладом сучасного конфлікту, де військові дії поєднуються з інформаційною, економічною та політичною війною. Використання росією різноманітних технологій гібридної війни дозволило їй досягти значних стратегічних цілей без відкритої збройної агресії. Цей конфлікт має тривалі наслідки для України та світової спільноти, висвітлюючи нові виклики у сфері міжнародної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Олена Білозерська. Інформаційна війна Росії проти України: методи та наслідки. Радіо Свобода, 2014. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26551242.html>

2. Тарас Кузьо. Гібридна війна: як Росія використовує економіку проти України. Українська правда, 2015. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2015/01/22/7057076/>

3. Олександр Дем'ячук. Економічний тиск та санкції: вплив на Україну. Укрінформ, 2014. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/1695628-ekonomichniy_tisk_ta_sanktsii_vpliv_na_ukrainu_1968310.html

4. Ірина Шульга. Військовий компонент гібридної війни. Громадське, 2014. URL: <https://hromadske.ua/posts/vijskovij-komponent-gibridnoji-vijni>

ВИНИКНЕННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТИЗМУ.

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою вивчення особливостей формування парламентських традицій у різних країнах, аналізу факторів, що сприяли або перешкодили їх розвитку, та оцінки сучасного стану парламентаризму в контексті глобалізації та міжнародної співпраці.

Виникнення парламентаризму пов'язують із середньовічною Англією, коли в 1215 році була прийнята Велика Хартія вольностей, яка обмежила владу монарха та заклала основи представницького правління. Перші парламентські установи звільнилися в XIII століття, коли король Едуард I скликав Парламент, до складу якого входили представники дворянства та духовенства.

У XIV столітті Парламент Англії розширив своє повноваження, набуваючи права законодавчої ініціативи, затвердження податків та контролю над витратами корони. Це був важливий крок у напрямку розподілу влади та формування парламентаризму.

Наступним етапом розвитку парламентаризму стала Англійська революція XVII століття. У 1649 році, після страти короля Карла I, було встановлено республіку на чолі з Олівером Кромвелом. Хоча республіка проіснувала недовго, вона заклала основи для конституційної монархії та посилення ролі Парламенту в політичному житті країни.

У 1689 році був прийнятий Білл про права, який обмежив владу монарха та закріпив верховенство Парламенту. Це стало визначальним моментом у встановленні парламентської демократії в Англії.

У XVIII-XIX століттях такі ідеї парламентаризму поширилися в інших країнах, як у Франції, Німеччині та Італії. Однак процес встановлення парламентських інститутів був складним і супроводжувався революціями, політичними конфліктами та боротьбою за демократичні права і свободи.

У Франції, після Великої французької революції 1789 року, було створено Установчі збори, які дійсно важливу роль у формуванні парламентських традицій. Проте шлях до стабільного парламентаризму тривав і супроводжувався періодами монархії, імперії та республіки.

У Німеччині парламентські традиції зародилися в XIX столітті, після об'єднання німецьких держав під проводом Пруссії. У 1867 році був створений Північнонімецький рейхстаг, а в 1871 році - Німецький рейхстаг. Однак справжній парламентаризм у Німеччині утвердився лише після Першої світової війни з проголошенням Веймарської республіки в 1919 році.

В Італії перші парламентські форми правління з'явилися у XIX столітті, після об'єднання країни. Проте встановлення справжнього парламентаризму відбулося лише після Другої світової війни з прийняттям Конституції 1947 року.

У XX столітті парламентаризм поширився на інші регіони світу, зокрема в країни, що звільнилися від колоніального ставлення. Однак шляхи інсталяції парламентаризму в цих країнах були значною мірою та залежали від історичних, культурних та політичних факторів.

Сучасний парламентаризм характеризується різноманітністю форм та моделей, адаптованих до особливостей кожної країни. Це можуть бути парламентські або змішані (напівпрезидентські) республіки, конституційні або парламентські монархії. Однак, незважаючи на цю відмінність, основні принципи парламентаризму, такі як представництво інтересів громадян, розподіл влади, підзвітність та прозорість, залишаються незмінними.

Висновок. Парламентаризм змінює ключову роль у забезпеченні демократії та захисту прав і свободи людини. Його встановлення є результатом тривалої історичної еволюції, яка супроводжувалася боротьбою за народовладдя та обмеження абсолютної влади монархів.

Сьогодні парламентаризм є невід'ємною частиною політичних систем багатьох країн світу, хоча його форми та моделі можуть відрізнятися. Проте основні принципи парламентаризму, такі як представництво, розподіл влади, підзвітність та прозорість, залишаються незмінними.

Список використаних джерел:

1. Бостан С.К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. К.: Академія, 2018.
2. Григор'єв В.А. Виникнення та розвиток парламентаризму в Україні: монографія. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2015.
3. Парламентаризм: навчальний посібник / За ред. В.М. Литвина. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2017.
4. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.

КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ В. ЛИПІНСЬКОГО ТА Д. ДОНЦОВА, ЇХ АКТУАЛЬНІСТЬ ДЛЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

У історії української політичної думки ХХ століття важко знайти насиченіший період, ніж 1920–1930-ті роки. Різні політичні табори, українські інтелектуали систематизували власні ідеї та визначились як діяти далі. Однією з найцікавіших полемік того часу був спір між Дмитром Донцовим та В'ячеславом Липинським, який розпочався у 1920-х роках та швидко переріс у публічний конфлікт і обірвався лише з дочасною смертю Липинського у 1931 році.

Так з чого розпочався конфлікт? Як пише сам Донцов, що саме російське питання стало основною причиною конфлікту між ним та Липинським: мовляв, останній вірив у можливість мирного співіснування з Росією, а Донцов – ні. Але насправді у конфлікті є набагато глибші причини.

Розпочнемо з Донцова, проаналізувавши його роботи «Дух нашої давнини», «Націоналізм» та ін. Його концепція складається з того, що джерелом формування еліти має бути строгий відбір «кращих людей» з усіх верств суспільства, а не лише з партії або класу. Також Донцов описував необхідність в постійному оновленні цієї еліти та сурових «чистках», завдяки чому має зберігатися духовна, моральна чистота, владна сила, могутність еліти. На думку Донцова, суспільство без еліти є просто «стадом», яке не має ні мети, ні цілі. Тому у своїх роботах він описує, що еліта повинна жити суспільство, змушувати його діяти. Донцов також описав, які прикмети повинна мати провідна еліта: шляхетність, благородство, мудрість, мужність та відвага.

Хотілось би виділити, що Донцов наголошував на важливості рішучості та активній позиції еліти. Вона повинна бути ініціативною, приймати складні рішення і діяти рішуче, особливо в умовах невизначеності та ризику. Також важлива характеристика це організаторські здібності, еліта повинна вміти організувати суспільство і спрямувати його на досягненні цілей та ідей.

Донцов вбачав шлях в поверненні до давнини. Він вважав, що правляча еліта повинна продовжити традицію Київських князів та козацьких старшин, в його праці ієрархічні устрої тих часів постають занадто заідеалізованими. Закликаючи використати дух мазепинства в боротьбі з Росією, він забуває про те, що сам Мазепа був найзаможнішим магнатом. Тому черпаючи натхнення з історії, за прикладом Хмельницького, політична еліта може обрати союзником Москву.

Якщо ж говорити про майбутню Україну, то Донцов бачив її самостійною, на відміну від загальноновизначеної у середовищі української інтелігенції. Він бачив Україну не сформовану у Російській імперії, або ж у «Федеративній Росії», а окремою із своїм шляхом, ідеєю та сильною елітою.

В. Липинський був видатним українським політичним мислителем, істориком, теоретиком консервативної ідеології та поборником української монархічної державності. Його елітарна думка суттєво відрізнялася від ідей Дмитра Донцова, хоча також зосереджувалася на ролі еліти в розвитку української нації.

Концепція Липинського виходить з того, що ні етнографічна маса людей, ні тип і характер, ні мова і окрема територія не творять нації. Це робить активна серед цієї етнографічної маси група людей, що об'єднує всіх навколо політичних цінностей, на ґрунті чого формується нація. На думку Липинського, історичну еліту утворюють не українці, а вихідці з інших народів. Скажімо в українському суспільстві носіями елітарної культури є поляки.

В. Липинський є автором концепції «національної аристократії», яка говорить про те, що у кожній нації є група людей, яка керує нацією, стоячи на чолі її політичних та організаційних установ. Ця група людей створює всій нації певні культурні, моральні та політичні цінності.

Також Липинський був переконаний, що державу не можна створити без застосування зброї, вона має народитися з війн і революцій. Учений також підкреслював, що самої лише військової сили для створення держави недостатньо, потрібен легітимний уряд, визнаний усіма соціальними групами.

Якщо ж підсумувати, то важливими речами у концепції Липинського є:

- 1) Монархічна форма правління на чолі з гетьманом.
- 2) Класократія – термін запропонований В. Липинським, форма державного устрою, яка відзначається рівновагою між владою і свободою, між силами консерватизму і прогресу.
- 3) Концепція аристократії, сприяє поширенню консервативної та християнської ідеології і солідаризму.
- 4) Концепція хлібороба – власника, як рушійної сили політичного процесу.

Елітарна думка В'ячеслава Липинського акцентувала увагу на важливості сильної, відповідальної і патріотичної еліти для розвитку і збереження державності. Його підхід відрізнявся від інших націоналістичних теоретиків, таких як Дмитро Донцов, своїм консерватизмом, підтримкою монархії і акцентом на соціальній відповідальності та справедливості. Він вважав, що національна еліта – це та активна меншість, яка об'єднає найкращих і найактивніших членів усіх класів.

Отже роботи та концепції Д. Донцова та В. Липинського зробили великий вплив на подальшу боротьбу за Українську державу та її незалежність. Зокрема інтегральний націоналізм Донцова, який доповнив ідеологію ОУН-УПА, хоч і прямого зв'язку з ними не мав. Філософсько-політичні погляди Д. Донцова та В. Липинського на державне будівництво не втрачають своєї актуальності й за сучасної доби.

Висновок: Концепції Дмитра Донцова та В'ячеслава Липинського мають тривалий вплив на сучасну Україну. Ідеї Донцова про національну ідентичність, активізм та рішучість у відстоюванні національних інтересів підтримують патріотичні рухи і сприяють консолідації суспільства в умовах зовнішніх загроз.

Липинський, зі своїм акцентом на сильній державі, соціальній відповідальності еліти та національній єдності, пропонує моделі розвитку, які важливі для побудови стабільної та ефективної держави. Всі ці ідеї залишаються безцінним джерелом натхнення та напрямком для подальших реформ і досліджень.

Список використаних джерел:

1. Слідами Донцова: патології української еліти. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2007/11/15/3319044/>
2. Д. Донцов проти В. Липинського. URL: <https://www.i-hyrych.name/Misc/Dashkevich/Doncov.html>
3. Липинський і Донцов: спір на грані двох світів. URL: <https://tyzhden.ua/lypynskyj-i-dontsov-spir-na-hrani-dvokh-svitiv/>
4. В. Томахів. Вячеслав Липинський як теоретик українського державотворення. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Історія, економіка, філософія»* Вип.17./ Гол.ред.Ю.І. Терещенко. К.: Вид. центр КНЛУ, 2012. С.21- 26.

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ

Актуальність теми дослідження. Формування політичної еліти України, як і в кожній державі, має свої характерні особливості, що характеризуються впливом різних соціально-економічних, культурних та політичних чинників розвитку в кожній державі.

Процес розвитку суспільства тісно пов'язаний із процесом формування політичної еліти, адже в подальшому саме обрана політична еліта керуватиме суспільним розвитком та визначатиме подальші орієнтири соціального, економічного, культурного, військового та інших видів розвитку держави, в зв'язку з чим ключового значення набуває дослідження особливостей формування кожної еліти, а саме – чинників, які впливають на процес формування політичних еліт в Україні.

На сучасному етапі, як зазначає В. Маркітантов, до каналів формування та рекрутування політичних еліт, тобто іншими словами, до шляхів просування їх до вершин політичної ієрархії відносять [1, с. 156]: – державний апарат; – органи місцевого самоврядування; – політичні партії; – армію; – релігійні організації; – систему освіти.

О. Новакова стверджує про те, що є загалом три групи механізмів заповнення вакансій в політичній еліті, зокрема: наслідування, обрання та захоплення. Відповідно до першої групи особисті якості індивіда не відіграють ключового значення, на шляху до влади мають значення лише родові переваги, інша група, до якої відносять голосування, призначення та змагання, базується на індивідуальних якостях, а третя група – захоплення влади, взагалі вважається нелегітимним відтворенням ієрархії влади [3, с. 365–366].

Таким чином, розмаїття поглядів дозволяє визначити основні чинники, які впливають на процес формування політичної еліти в Україні протягом її розвитку. Отож, до них, на наш погляд, варто віднести:

- родові переваги, це, мабуть, найпростіший шлях, адже саме він не вимагає відповідних високих якостей та здібностей від індивіда;
- вплив політичних партій та державного апарату – за їх допомогою можна просунутися на верхівку влади, звісно при задоволенні їх подальших інтересів;
- менше значення мають системи освіти та армія.

Сукупність визначених факторів дає підставу зробити висновок, що в Україні основними чинниками, які часто впливають на входження до політичної еліти, є такі чинники, які будують нелегітимне ієрархічне утворення, головною метою якого є задоволення власних потреб.

Список використаних джерел:

1. Маркітантов В. Ю. Основні чинники формування та рекрутування політичних еліт : збірник наукових праць *«Політологічні студії»*. 2010. Вип. 1. С. 155–161.
2. Новакова О. В. Відкритість політичної еліти як проблема модернізації суспільства. Еліти і цивілізаційні процеси формування націй. К., 2006. Т. 2. С. 361–369.
3. В. Томахів. Політична еліта України: штрихи до аналізу. URL: https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/p_r_n_4_
4. В. Томахів. Вячеслав Липинський як теоретик українського державотворення. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Історія, економіка, філософія»* Вип.17./ Гол.ред.Ю.І.Терещенко. К.: Вид.центр КНЛУ, 2012. С.21- 26.

ГЕНЕЗА ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ.

Актуальність теми дослідження: Парламентаризм і становлення демократії мають як важливе наукове значення, так і виняткову роль, адже саме парламент втілює в собі той форум громадської думки, на якому може бути прийнято консенсусне рішення, що влаштовує всі сторони конкурентного політичного процесу. Від розуміння сутнісних ознак сучасного парламентаризму залежить його становлення та функціонування в реаліях нашої держави.

Дослідники Ч. Вайз та П. Кислий вважають, що парламентаризм на українських землях зародився у часи Київської Русі, коли народне віче було своєрідним політичним інститутом, який вирішував долю народу. Однак, хоча віче й мало значний вплив, в ньому брали участь переважно верхівки суспільства, а не широкі верстви населення. Попри те, що віче мало широкі повноваження, вважати його повноцінним інститутом парламентаризму не можна.

У другій половині XIV століття на Київській землі утворилася Литовсько-Руська держава, що призвело до появи нових інституцій, серед яких були сойми, які представляли інтереси шляхти і виконували роль місцевих парламентів. Водночас відбувався розвиток міст і формування міщанства, яке отримувало самоуправу за магдебурзьким правом. Жителі міст обирали міські ради, що вирішували питання оборони, податкової політики, правопорядку та виконання судових рішень. Велике значення мав загальний Сейм, який регламентував податки, обирав Великого князя і згодом перетворився на двопалатний парламент Речі Посполитої.

У середині XVI століття на території України виникла Запорозька Січ, де існувала Січова Рада як вищий орган влади. Після ліквідації козацтва частина України підпорядковувалася Росії, інша - Австрії. У середині XIX століття українські депутати входили до австрійського парламенту - Рейхстагу, де висували вимоги щодо повернення захоплених земель, зменшення податків і ширшого самоврядування. З 1860 року Галичина та Буковина здобули певну політичну автономію і право на власні парламентські установи - крайові сейми.

22 січня 1918 року Центральна Рада проголосила IV Універсал, за яким Українська Народна Республіка (УНР) ставала самостійною, незалежною, суверенною державою і проголошувалася парламентською республікою. Законодавчі функції закріплювалися за Центральною Радою. Після ліквідації УНР запанувала радянська влада, яка заперечувала принцип поділу влади. У новій Конституції УРСР 1937 року вищим органом державної влади визнавалася Верховна Рада, яка, попри свої функції, перебувала під контролем комуністичної партії.

Нова сторінка в українській політичній історії почалася з 1990 року, коли вперше вибори до Верховної Ради УРСР відбулися за принципом плюралізму. Важливими політичними документами стали «Декларація про державний суверенітет Української РСР» від 16 липня 1990 року та «Акт проголошення незалежності України» від 24 серпня 1991 року. З ухваленням нової Конституції 1996 року було визначено структуру та компетенцію парламенту й інших гілок влади, що остаточно закріпило форму державного правління.

Висновок: таким чином, підсумовуючи розгляд історичних умов становлення українського парламентаризму можна зробити такі висновки. Парламентаризм як державно-правова інституція за тривалі століття свого існування пройшов значну еволюцію. Від простих загальних зборів вільного населення держави він перетворився на орган народного представництва, законотворчий орган. Однак, як показує практика парламентаризму в рамках незалежної України, багато моментів в українському парламентаризмі потребують удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Вайз Ч. П. Кислий. Становлення парламентаризму в Україні на тлі світового досвіду. К. : Абрис, 2000. 414 с.
2. Дорошенко Д. І. Нарис історії України . Львів : Світ, 1991. 574 с.
3. Звіркowska В. А. Центральна Рада - спроба українського парламентаризму. Матеріали Всеукр. Сфрeмoвських читань. Черкаси, 1996. С. 100-103.
4. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-е, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.

Формування сучасної української нації – це складний і багатовимірний процес, який охоплює історичні, культурні, політичні, економічні та соціальні аспекти. Цей процес має глибоке коріння в минулому, але одночасно залишається актуальним і сьогодні, враховуючи сучасні виклики та зміни.

Історичний аспект включає в себе довгий шлях боротьби за незалежність та збереження національної ідентичності. Від часів Київської Русі, через періоди козаччини, національно-визвольних рухів, до незалежності в 1991 році – всі ці етапи формували основу сучасної української нації. Кожен історичний період залишив свій відбиток на свідомості народу, його культурі та цінностях.

Культурний аспект є не менш важливим. Українська культура, з її унікальними традиціями, мовою, літературою, музикою та мистецтвом, відіграє ключову роль у формуванні національної ідентичності. Збереження та розвиток культурної спадщини, підтримка сучасних митців та культурних інституцій є важливими складовими цього процесу. У сучасному контексті культура також стає засобом об'єднання нації, зміцнення соціальної згуртованості та протистояння зовнішнім впливам.

Політичний аспект включає в себе розвиток демократичних інституцій, верховенство права, забезпечення прав і свобод громадян. Український політичний ландшафт зазнав значних змін від здобуття незалежності. Важливими подіями стали Революція на граніті, Помаранчева революція та Революція Гідності, які демонструють прагнення українців до справедливості, демократії та європейського вибору. Політична стабільність і прозорість влади є ключовими факторами для розвитку нації.

Економічний аспект стосується побудови конкурентоспроможної економіки, залучення інвестицій, розвитку інфраструктури та підвищення добробуту населення. Економічна незалежність і стабільність є важливими для суверенітету та розвитку країни. Реформи, спрямовані на модернізацію економіки, підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток інноваційних галузей та інтеграція в світову економіку сприяють формуванню сучасної української нації.

Соціальний аспект охоплює питання соціальної справедливості, рівності можливостей, захисту прав і свобод громадян. Важливим є забезпечення доступу до якісної освіти, медицини, соціального захисту та інших послуг. Формування сильної та згуртованої нації неможливе без високого рівня соціальної відповідальності та взаємопідтримки.

Сучасні виклики, такі як російсько-українська війна, глобалізація, міграція та інші, вимагають консолідації зусиль всіх громадян, держави та громадянського суспільства. Важливою є підтримка національної єдності, зміцнення національної ідентичності та пошук спільних цінностей, які об'єднують суспільство.

Висновок: Отже, формування сучасної української нації – це динамічний та багатоаспектний процес, який потребує постійної уваги та зусиль з боку всіх зацікавлених сторін. Тільки через спільну роботу, взаємоповагу та прагнення до кращого майбутнього можна досягти сталого розвитку та процвітання української нації.

Список використаних джерел:

1. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.
2. Томахів В. Етнічні меншини в процесі розбудови української національної держави. Етнонаціональна політика в теорії та практиці українського націоналізму: історія і сьогодення. Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. Івано-Франківськ, 14 – 15 червня 2013 р. / Наук.ред О.М. Сич. Івано – Франківськ: Місто НВ, 2013. С.438- 447

ПОЛІТТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА

Актуальність теми дослідження. Підвищений інтерес науковців до проблематики іміджу політичного лідера пов'язаний, перш за все, з розвитком інституту виборів та появою на політичному олімпі представників нової генерації, котрі прагнуть відображати прагнення значної частини суспільства і тим самим забезпечити симпатії до власної персони. Про це яскраво свідчать політичні зміни, які відбулись у нашому електораті протягом останніх виборів президента.

Становлення демократичної політичної системи в Україні, модернізаційні процеси в економічній, політичній, соціальних сферах життя сучасного українського суспільства роблять доцільним формування інституту ефективного політичного лідерства. Це поняття посідає провідне місце у всьому комплексі політичного знання, оскільки воно безпосередньо пов'язане із характером і якістю політичних еліт, політичної влади, конкретним способом її легітимації та здійснення у нашій країні [1, с. 338]. Політичний імідж - образ суб'єкта політики, який цілеспрямовано формується пропагандою, модою, забобонами, традиціями з метою стимулювання необхідних реакцій на нього, здійснення емоційно-психологічного впливу на певних осіб. Поняття «імідж» у свою чергу дало ім'я науці «іміджелогія». Вона вивчає проблеми формування і створення у масовій свідомості образів суспільних інститутів (держави, політичних партій, організацій, установ) та окремих політичних лідерів, розробляє сукупність прийомів, технологій і засобів формування у масовій свідомості відповідних образів реальних суб'єктів політики. Тобто у центрі уваги іміджелогії і є створення іміджу політичного лідера. У свою чергу цілеспрямованим конструюванням образу-уявлення про політичні суб'єкти займаються іміджмейкери, які за короткий проміжок часу здатні «привести» того чи іншого кандидата на виборну посаду [2, с. 52]. У науковій літературі мають місце ряд способів, які можна використати для формування іміджу і які здатні забезпечити політичному лідерові підтримку електорату і перемогу на виборах.

1. Декларація причетності. Даний спосіб є ефективним коли статус певної особи, партії чи організації досить великий і має значний вплив на свідомість людей. У такому випадку особистісні характеристики іміджу кандидата відходять на другий план. В умовах, коли існує обмежена інформація про особисті якості кандидата, власне приналежність до певної політсили, є детермінуючим чинником електорального вибору.

2. Створення міжособистісного контрасту кандидатів. Цей спосіб заснований на порівнянні особистісних характеристик кандидатів, їх професійних статусів, віку, зовнішності, статі, освіти тощо. Основне завдання міжособистісного контрасту полягає в порівнянні за найбільш вигідними для того чи іншого кандидата параметрами. Під час президентських виборів 2019 р., лідерами виборчих змагань були В. Зеленський і П. Порошенко, і власне, В. Зеленський був уособленням якісно нового лідера держави - «ідеальний кандидат», на якого так довго чекав народ. Неабияке значення відіграли акторські здібності Володимира Зеленського, які він проявив у ролі президента України Голобородька серіалу «Слуга народу». Зеленський позиціонує себе як цілеспрямований, харизматичний, розважливий та рішучий лідер. У свою чергу опозиційний кандидат у більшості нашого суспільства був уособленням недовіри до влади і традиційної бідності: за останні п'ять років правління П. Порошенка рівень доходів більшості українців у доларовому вираженні впав приблизно вдвічі [3].

3. Створення ідеологічного контрасту. Даний метод подібний до попереднього. Відрізняється він тим, що побудований виключно на ідеологічних факторах (комунізм, антикомунізм, консерватизм, лібералізм тощо). Так, в Україні на початкових етапах незалежності виборча боротьба відбувалась саме на ідеологічних контрастах і це позначалося на депутатському корпусі всіх рівнів.

4. Ставка на базову проблему. Даний елемент полягає в тому, що кандидат повинен порушити суспільно важливу проблему і перетворити передвиборну кампанію на своєрідний народний референдум. Під час президентських виборів 2014 р. рекламна кампанія А. Яценюка мала на меті донести до виборця основне гасло - «Врятувати країну» та позиціонувати його як сильну, вольову, впевнену у власних силах людину, яка справді врятує країну завдяки новій індустріалізації, продуктивному селу, здоровим освіченим людям та боєздатній армії. В 2014 р. комунікативна стратегія П. Порошенка мала на меті донести до виборців основний меседж «Жити по-новому», і в умовах політичної кризи та прагненні пересічних громадян до кардинальних змін в системі влади використовувались певні психологічні операції з поєднанням технології демонстрації власних можливостей задля формування громадської думки щодо доцільності голосування за П. Порошенка, який позиціонувався як єдиний кандидат від демократичних сил [4, с. 319].

Висновок. Оскільки створення іміджу має на меті, перш за все, оперування масовою свідомістю, то саме від добре продуманих та спланованих способів впровадження потрібного образу у свідомість, залежать можливості отримати електоральні симпатії. Тому без цілеспрямованої роботи кандидата на виборну посаду над створенням його позитивного образу із залученням фахівців із різних сфер (психологів, соціологів, політологів, іміджмейкерів) йому годі й сподіватися на перемогу.

Список використаних джерел:

1. Молчанов К. Маркетингова специфіка формування іміджу політичного лідера. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. К., 2013. Випуск 73. 2013. С. 338-340.
2. Почепцов Г.Г. Професія іміджмейкера : 2-е вид., випр. Алетея, 2001. 256с.

3. Чому Порошенко програв вибори? П'ять причин. BBC : веб-сайт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-48014448>.

4. Мадрига Т. Б. Імідж політичного лідера: теоретичні і практичні аспекти. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. К., 2016. С. 238-240.

ВЗАЄМОДІЯ УРЯДУ ТА ОПОЗИЦІЇ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ПЕРЕХОДУ ВІД АВТОРИТАРНОГО РЕЖИМУ ДО ДЕМОКРАТІЇ

На початку незалежності України країна успадкувала від Радянського Союзу авторитарну політичну систему з централізованою владою, де політична опозиція була практично відсутня. Ця система характеризувалася монополією Комуністичної партії на владу, відсутністю політичної конкуренції та репресіями щодо інакодумців.

Після здобуття незалежності у 1991 році Україна почала рухатися у бік демократизації. Важливими етапами цього процесу стали прийняття нової Конституції у 1996 році, яка закріпила принципи демократичного урядування, та проведення перших багатопартійних виборів. Однак цей процес не був лінійним і супроводжувався численними викликами та протиріччями.

Опозиція відігравала важливу роль у процесі демократизації України. На початку незалежності опозиційні рухи, такі як Народний рух України, виступали за незалежність і демократичні зміни. У подальшому опозиція стала важливим механізмом контролю за діями уряду та рушійною силою демократичних змін. Опозиція стикалася з численними викликами, такими як репресії, обмеження доступу до ЗМІ та використання адміністративного ресурсу урядом. Проте завдяки активній громадянській позиції та підтримці з боку суспільства, опозиційним силам вдалося досягти значних успіхів, зокрема під час Помаранчевої революції та Революції Гідності.

Взаємодія між урядом та опозицією у перехідний період характеризувалася як конфронтацією, так і спробами досягти політичного діалогу та компромісів. Уряди були змушені враховувати вимоги опозиції та громадськості, що сприяло поступовій демократизації. Громадянське суспільство відіграло роль посередника у взаємодії між урядом та опозицією. Організації громадянського суспільства, незалежні ЗМІ та активісти сприяли контролю за діями влади, забезпечували інформаційну прозорість та підтримували демократичні ініціативи.

Взаємодія уряду та опозиції призвела до значних досягнень у демократичному розвитку України, таких як проведення вільних і справедливих виборів, розвиток громадянського суспільства та забезпечення свободи слова. Водночас процес демократизації був непослідовним і супроводжувався численними кризами та конфліктами.

Висновки. Взаємодія уряду та опозиції в Україні у період переходу від авторитарного режиму до демократії відіграла вирішальну роль у формуванні сучасної політичної системи країни. Цей процес був складним і багатограним, включаючи конфронтацію, політичний діалог, компроміси, а також зовнішній вплив і участь громадянського суспільства. Завдяки активній взаємодії уряду та опозиції, Україні вдалося здійснити важливі кроки на шляху демократизації: проведення вільних і справедливих виборів, забезпечення свободи слова, розвиток громадянського суспільства та здійснення економічних і політичних реформ. Водночас, цей процес супроводжувався значними викликами, такими як політичні кризи, корупція, репресії проти опозиції та зовнішні загрози.

Список використаних джерел:

1. Михальченко М. Взаємодія політичної влади і опозиції як політологічна проблема. Сучасна українська політика: і політологи про неї. К: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2002. С. 20–33.
2. Опозиція в Україні: Аналітична доповідь / Гол. ред. Шангіна Л. К.: Центр Разумкова, 2003.
3. Опозиція в Україні: загальна характеристика. *Національна безпека і оборона*. 2002. № 7 (31). С. 3–43.
4. Томахів В. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: щорічник*. Вип.19. Ч.1. Тернопіль, ТНЕУ, 2014. С.336-343. URL: <http://dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/5582/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%20%D0%92..pdf>

УКРАЇНА ТА ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Європейський Союз є одним з найважливіших стратегічних партнерів для України на сучасному етапі її історії. Співпраця між Україною та ЄС є не лише політичною, але й економічною, соціальною та культурною.

Україна давно розглядається як важливий, але складний політичний партнер ЄС. На думку спостерігачів, це пов'язано з такими факторами, як небажання ЄС розширюватися на пострадянський простір, погані показники української економіки, внутрішня нестабільність. У перспективі Україна сподівається на отримання членства в Європейському Союзі, що є стратегічною метою її зовнішньої політики.

Зростання підтримки інтеграції в ЄС серед українського населення, а також підтримка з боку ЄС є ключовими факторами у досягненні цієї мети. Економічна співпраця. Однією з ключових переваг співпраці України та ЄС є економічна інтеграція. Україна є важливим торговельним партнером ЄС, і обсяги торгівлі постійно зростають. Угода про асоціацію передбачає поступове зниження митних бар'єрів, що сприяє збільшенню експорту українських товарів на європейські ринки.

14 грудня 2023 року лідери ЄС погодили відкриття переговорів з Україною щодо вступу і вкотре підтвердили своє зобов'язання продовжувати активну підтримку країни та її народу доти, доки необхідно. Також важливим є співпраця в енергетичному секторі. Україна має значні ресурси та потенціал у відновлюваній енергетиці, що є пріоритетним напрямком співпраці з ЄС. Розвиток альтернативних джерел енергії сприятиме зменшенню залежності від імпорту та покращенню енергетичної ефективності.

Культурний обмін та людські контакти є важливим аспектом співпраці між Україною та ЄС. Програми академічної мобільності, студентські обміни та культурні ініціативи сприяють взаємному розумінню та зміцненню міжнародних зв'язків. Це допомагає вирощувати нове покоління лідерів, які сприятимуть подальшому розвитку співпраці між країнами.

Розвиток громадянського суспільства є однією з ключових вимог для подальшої інтеграції України в європейські структури. ЄС активно підтримує українські неприбуткові організації, які займаються захистом прав людини, розвитком демократичних інститутів та сприянням громадянському активізму. Це допомагає Україні зміцнити свої інституційні здатності та підвищити стандарти правової демократії.

Висновок: Таким чином, Україна та ЄС залишаються важливими стратегічними партнерами на сучасному етапі. Незважаючи на існуючі проблеми, співпраця має значний потенціал для подальшого розвитку та зміцнення відносин між сторонами. Вирішення внутрішніх проблем України та урегулювання конфлікту на сході країни є критичними для успішної інтеграції та співпраці з ЄС. Ця співпраця має потенціал стати прикладом успішної інтеграції та співробітництва на міжнародній арені, сприяючи стабільності, процвітання та мирному взаємодії в регіоні.

Список використаних джерел:

1. Томахів В. Деполітизація державної служби як чинник євроінтеграції України. Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів : Матеріали науково-практичної конференції, Одеса, 24 грудня 2015 р./ За заг.ред Іжї М.М., Кривцової В.М. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016.С.295-300

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ТА ЇЇ СУТНІСТЬ

Політична корупція – це діяння посадової особи держави, яка незаконно й неправомірно використовує свій державний статус для отримання переваг (соціальних, політичних, економічних тощо) для себе або інших осіб у корисливих цілях. Для політичної корупції характерне прагнення її суб'єктів до нарощування свого владного потенціалу, часто без явної матеріальної вигоди [1]. Гостро стоїть проблема політичної корупції в Україні, що і визначає актуальність нашого дослідження.

На думку українських науковців, основними чинниками, що сприяють формуванню та розвитку явища політичної корупції, є:

- низький рівень політичної культури суспільства, його невідповідність досягнутому формальному рівню демократії;
- відсутність громадянського суспільства в державі;
- надмірне й активне втручання держави в економіку й приватне життя громадян, що призводить до ослаблення ринкових регуляторних механізмів, підміни їх жорстким нормативним регулюванням держави, а також до ерозії основ громадянського суспільства;
- непрозорість системи державного управління, процесів вироблення політики та прийняття рішень на національному, регіональному й місцевому рівнях;
- недосконалість виборчого законодавства України; • нерозвинутість партійної системи;
- відсутність у опозиції реальних можливостей впливати на ситуацію [2].

Політична корупція проявляється у різних формах й політичних процесах. З урахуванням багатоманітності та специфіки прояву політичної корупції в умовах виборчих процесів виділяють специфічний вид політичної корупції – електоральну корупцію. Її можна визначити як систему підкупу як виборців, так і тих, хто проводить вибори і навіть тих, кого обирають. Відтак влада (державна, місцева) перетворюється на товар, який можна придбати лише за умови доступу до значних фінансових, матеріальних, інформаційних та інших ресурсів. Деякі американські дослідники стверджують, що природа депутатського мандату (а саме – його тимчасовий статус) може стати чинником корупційної поведінки його власника. На думку експертів, депутати представницьких органів часто постають перед дилемою: зберегти політичну підтримку виборців, гарантуючи, тим самим, подальше переобрання, чи прийняти грошову винагороду від лобістів, забезпечивши свій матеріальний статок [1]. Політична корупція як соціальне явище існує практично в усіх країнах світу, у тому числі в тих, що належать розвинутих демократій. Однак особливого значення вона набуває у країнах, що перебувають на етапі соціально-економічного та політичного транзиту. Значною мірою це пов'язано з тим, що в країнах перехідного типу державний управлінський апарат є занадто політизованим, тобто фактично представляє не стільки інтереси держави та суспільства, скільки конкретних політичних угруповань, які, у свою чергу, тісно пов'язані з великим капіталом.

У цілому політична корупція у формі, що функціонує в Україні, по-перше, зводить нанівець будьякі реформи в країні, по-друге, спричиняє відчуження України у світовому просторі [3].

Небезпечність політичної корупції полягає, насамперед, у тому, що суб'єкти політичної корупції, маючи корисливі цілі та вузькокланові інтереси, брутально втручаються у компетенцію того чи іншого суб'єкта політики, органу державного управління та органу судової влади, купляючи та продаючи місця в органах державної влади.

Отже, політична корупція має прихований та багатоваріантний характер і далеко не завжди є очевидною для пересічного громадянина, дії політичних корупціонерів є універсальними, стосуються різних сфер суспільного життя. Основними причинами політичної корупції в Україні є відсутність прозорості та громадського контролю за фінансуванням та формуванням політичних партій, непрозорість самої системи державного управління, відсутність чіткого розподілу між політикою та державним управлінням. Політична корупція впливає фактично на всі рівні державного управління, передусім через невирішення проблеми відокремлення бюрократії від політики.

Список використаних джерел:

1. Нестерцова С. Політична корупція. Запобігання проявів корупції. URL : novovoronzovka.just.ks.ua.
2. Політична корупція в сучасній Україні / В. М. Ємельянов, Д. А. Степанюк. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер. : Політологія*. 2018. Т. 93, Вип. 80. С. 72-75.
3. Костенко О. Деморалізація, що породжує корупцію. *Українська правда*. URL: <http://pravda.com.ua/articles/4b2b78bf10503>
4. Томахів В. Качуровський О. Вплив корупції на політичну систему сучасної України. *Гілея: науковий вісник*: Збірник наукових праць. Випуск 160. № 1-2. Ч.3. Політичні науки. 2021. С.100-104.

ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ МОЛОДІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Актуальність проблеми обумовлена також значним впливом на політичну участь молодих українців міжнародного фактору, за умов розповсюдження пріоритетів західних зразків життя, прагнень до споживання, індивідуалізму. Досвід, накопичений попередніми поколіннями, не став надбанням молоді. А в сучасних владних структурах, в суспільнополітичних рухах, політичних партіях і суспільстві в цілому, мають місце різні, часто суперечливі, точки зору щодо ролі молодих людей в політичному житті країни. Хоча, останнім часом відбувається інтенсивний пошук шляхів управління політичною участю молоді як на соціальному, так і на організаційному рівнях.

На початку дамо визначення такої суспільної та вікової категорії як молодь. Молодь – це соціально-демографічна група, що переживає періоди становлення соціальної зрілості і адаптації до світу дорослих. Молодь має рухомі межі свого віку, вони залежать від соціально-економічного розвитку суспільства, рівня культури, умов життя. Сучасний стан українського суспільства відображає об'єктивну необхідність розглядати молодь як невід'ємну частину соціальної системи, що виконує особливу роль в процесі розвитку людства. Молодь, як органічна частина суспільства, на кожному етапі його розвитку виконує інтеграційні функції, об'єднуючи і розвиваючи досвід попередніх поколінь, сприяючи соціальному прогресу. Молодь є дзеркалом, в якому відображається та соціальна дійсність, в умовах якої вона живе. Якщо в молодіжному середовищі пробиваються порочні явища, якщо в цьому середовищі з'являються проблеми, то це перш за все вина соціального середовища.

З молоддю може відбутися тільки те, що вже відбулося з суспільством; молодь така, яким є суспільство, що виростило її. Молодь – певним чином соціальний акумулятор тих трансформацій, які завжди поступово (день за днем, рік за роком) і непомітно для загального погляду відбуваються в глибинах суспільного життя, вислизаючи від уваги більшості. Як носій величезного інтелектуального потенціалу, особливих здібностей до творчості (підвищені чуттєвість, сприйняття, образність мислення і т.п.), молодь – прискорювач впровадження в практику нових ідей, ініціатив, нових форм життя, бо за природою вона супротивник консерватизму і застою. Насамперед, молодь представляє собою найбільш рухливий і динамічний прошарок суспільства.

Однією з форм політичної участі є молодіжні студентські рухи, які мають свою історію становлення та розвитку в Україні. Молодіжні рухи виникають в процесі соціально-економічного та соціально-політичного розвитку суспільства і їх зміст та форма діяльності значною мірою відбивають соціокультурну, історичну, демографічну, політичну та інші специфіки кожної окремої країни, кожної окремої ситуації. Молодіжні рухи часто співпрацюють із політичними партіями, є їх філіями і підрозділами, або ж конкурують із ними за можливість реалізації політичних, тобто владних, інтересів і амбіцій. В Україні значна кількість партій мають свої молодіжні філії та організації, які ідеологічно орієнтуються на них. Окрім цього партії за допомогою своїх програм намагаються забезпечити підтримку молоді на виборах, проголошуючи соціальну спрямованість власної молодіжної політики.

Таким чином, сьогодні для молодих людей в Україні відкривається все більше можливостей задовольняти свої інтереси та потреби. але одночасно ускладнюються й умови для такої самореалізації. Намагаючись брати повнокровну участь у житті суспільства, молоді люди, з одного боку, намагаються швидше вписатися в існуючий порядок, тобто соціалізуватися, а з іншого боку, виконують роль рушійної сили, є провідниками соціальних змін, економічного розвитку і технічного прогресу. Тому подальший розвиток нашого суспільства пов'язаний з особливостями формування соціально-політичних орієнтацій молоді, політичним вибором і ставленням до влади.

Список використаних джерел:

1. Баранівський В. Ф. Ціннісні орієнтації студентської молоді та їх роль в консолідації українського суспільства. *Науковий вісник. Серія «Філософія»*. Харків: ХНПУ, 2014. Вип. 43. – С. 39–52.
2. Томахів В. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій. *Українська наука : минуле, сучасне, майбутнє*. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. Вип. 19, ч. 1. С.336-342

ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ ХРИСТІАНСТВА

Християнство, як одна з найбільших світових релігій, значно вплинуло на формування політичних ідей та інститутів. З моменту свого виникнення воно пропонувало не лише духовні, але й соціально-політичні концепції, які стали фундаментом для багатьох суспільств. Основні політичні ідеї християнства можна розділити на кілька ключових аспектів: моральний і етичний вплив, концепцію справедливості та рівності, відокремлення церковної та світської влади, а також ідею миру і терпимості. Їхні ідеї завжди були тісно пов'язані з етикою та мораллю. Християнство проповідує любов до ближнього, милосердя, співчуття та прощення. Ці цінності вплинули на формування законодавств і політичних систем, які базуються на принципах справедливості та гуманізму. Наприклад, ідея про те, що всі люди створені за образом і подобою Бога, підкреслює рівність усіх перед законом, незалежно від соціального статусу чи походження.

Однією з ключових політичних ідей християнства є концепція справедливості. Біблія багаторазово звертається до питань справедливості, зокрема у Ветхому Завіті в книзі пророка Амоса, де йдеться про необхідність захисту прав бідних та знедолених. Християнство закликає до справедливого розподілу благ та ресурсів, підтримуючи принципи соціальної рівності та соціальної відповідальності. Ці ідеї вплинули на розвиток різних соціальних програм та політичних рухів, спрямованих на зменшення соціальної нерівності.

Протягом століть християнство розробило концепцію розмежування церковної та світської влади. Ідея, що «кесареве кесарю, а Боже Богові» (Євангеліє від Матвія 22:21), стала основою для розмежування релігійних і політичних функцій. Це мало великий вплив на формування сучасних демократичних суспільств, де церква і держава функціонують окремо. Таке розмежування сприяло зменшенню корупції та зловживань владою, а також забезпечило свободу віросповідання. Релігійна традиція проповідує мир і терпимість як фундаментальні цінності. У Новому Завіті Ісус Христос закликає до любові до ворогів і прощення образ. Ці принципи вплинули на розвиток ідей мирного співіснування та ненасильства в політичних системах. Наприклад, багато рухів за громадянські права, такі як рух Мартіна Лютера Кінга, базувалися на християнських принципах ненасильницького опору. Політичні ідеї також відіграли важливу роль у формуванні міжнародних відносин. Концепції гуманізму та милосердя сприяли розвитку міжнародного права та організацій, спрямованих на забезпечення миру і захисту прав людини, таких як Організація Об'єднаних Націй. Християнські принципи стали основою для створення багатьох гуманітарних організацій, які надають допомогу постраждалим від конфліктів та природних катастроф. Релігія також значно вплинула на розвиток демократичних ідей. Ідеї про рівність всіх людей перед Богом і важливість індивідуальної совісті сприяли поширенню принципів демократії. Багато ранніх християнських мислителів, таких як Августин Блаженний і Тома Аквінський, розвивали ідеї про природне право, яке лежить в основі багатьох сучасних демократичних конституцій. Ідея про те, що влада повинна служити людям, а не навпаки, є однією з ключових у християнському політичному мисленні.

Іншим важливим аспектом впливу християнства на політичні ідеї є його внесок у розвиток освіти та науки. Ідеї про непорушну гідність кожної особи та рівність всіх людей перед Богом стали основою для розвитку прав людини. Християнські теологи та філософи наголошували на важливості свободи совісті, свободи віросповідання та захисту прав індивіда. Ці ідеї знайшли своє відображення у Загальній декларації прав людини, прийнятій ООН у 1948 році.

Сучасне християнство також активно бере участь у вирішенні екологічних проблем. Папа Франциск у своїй енцикліці «*Laudato Si'*» закликає до збереження навколишнього середовища і відповідального ставлення до природних ресурсів. Християнські ідеї про відповідальність людини за створіння Божі сприяють розвитку екологічної свідомості і підтримці стійких практик використання природних ресурсів.

Політичні ідеї християнства мали значний вплив на розвиток суспільств і держав у різні історичні періоди. Вони сприяли формуванню етичних стандартів, концепцій справедливості та рівності, розмежуванню церковної та світської влади, а також поширенню ідей миру і терпимості. Незважаючи на різні інтерпретації та адаптації цих ідей у різних культурних і політичних контекстах, основні принципи християнства продовжують залишатися важливими орієнтирами для багатьох суспільств у всьому світі.

Список використаних джерел:

1. Релігія і політика в сучасній Україні: («Кесарево – кесарю, а Боже – Богу») / І.Ф. Курас, М.Ф. Рибачук, М.І. Кирюшко, П.І. Фещенко. К.: Ін-т політики і етнонац. досліджень НАНУ, 2000. 272 с.
2. Таран В. Особливості функціонування релігійно-конфесійної ідеології в перехідному українському суспільстві. *Філософія, культура, життя*. Д., 2001. № 10. С. 173-183.
3. Туренко В. Роль релігії і віри в суспільному розвитку. *Політичний менеджмент*. 2006. № 6. С. 108-119.
4. Томахів В.Я. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навчальний посібник (у співавторстві) / Т. В. Гончарук-Чолач, В. Я. Томахів. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 200 с.

СТАНОВЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В УКРАЇНІ

Парламентаризм і становлення демократії мають не лише важливе наукове значення, а й відіграють виняткову роль. Парламент виступає як форум громадської думки, на якому можуть ухвалюватися консенсусні рішення, що задовольняють усі сторони конкурентного політичного процесу. Від розуміння суттєвих характеристик сучасного парламентаризму залежить його формування та функціонування в умовах нашої держави.

Деякі науковці стверджують, що передумови українського парламентаризму можна вбачати ще в скіфську добу. Інші вважають, що парламентаризм зародився за часів Київської Русі. Ще одна група дослідників переконана, що початок парламентаризму слід відраховувати від часів Козацької республіки. Всі вони погоджуються, що це явище можливе лише за наявності інститутів народоправства та представницької влади. Тому розглянемо докладніше аргументи щодо походження інституту парламентаризму в Україні.

У другій половині XIV століття на Київщині утворилася Литовсько-Руська держава, що призвело до появи нових інституцій, серед яких були сойми, які представляли інтереси шляхти та виконували роль місцевих парламентів. Водночас відбувався розвиток міст і формування міщанства, яке отримувало самоуправу за магдебурзьким правом. Жителі міст обирали міські ради, що вирішували питання оборони, податкової політики, правопорядку та виконання судових рішень. Велике значення мав загальний Сейм, який регламентував податки, обирав Великого князя і згодом перетворився на двопалатний парламент Речі Посполитої.

22 січня 1918 року Центральна Рада проголосила IV Універсал, за яким Українська Народна Республіка (УНР) ставала самостійною, незалежною, суверенною державою і проголошувалася парламентською республікою. Законодавчі функції закріплювалися за Центральною Радою. Після ліквідації УНР запанувала радянська влада, яка заперечувала принцип поділу влади. У новій Конституції УРСР 1937 року вищим органом державної влади визнавалася Верховна Рада, яка, попри свої функції, перебувала під контролем комуністичної партії.

Нова сторінка в українській політичній історії розпочалася з 1990 року, коли вперше вибори до Верховної Ради УРСР відбулися за принципом плюралізму. Важливими політичними документами стали «Декларація про державний суверенітет Української РСР» від 16 липня 1990 року та «Акт проголошення незалежності України» від 24 серпня 1991 року. З ухваленням нової Конституції 1996 року було визначено структуру та компетенцію парламенту й інших гілок влади, що остаточно закріпило форму державного правління. Таким чином, підсумовуючи розгляд історичних умов становлення українського парламентаризму, можна зробити такі висновки: парламентаризм як державно-правова інституція за тривалі століття свого існування пройшов значну еволюцію. Від простих загальних зборів вільного населення він перетворився на орган народного представництва, законотворчий орган. Однак, як показує практика парламентаризму в рамках незалежної України, багато аспектів в українському парламентаризмі потребують удосконалення.

Список використаних джерел::

1. Вайз Ч. Становлення парламентаризму в Україні на тлі світового досвіду. К. : Абрис, 2000. 414 с.
2. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.
3. Томахів В. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: щорічник*. Вип.19.Ч.1. Тернопіль, ТНЕУ, 2014. С.336-343. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5582/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%20%D0%92.pdf>

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація – це складний і багатогранний процес, який впливає на економічні, культурні, соціальні та політичні аспекти життя суспільства. У цьому контексті національна ідентичність, що є важливим елементом самосвідомості будь-якої нації, піддається значним змінам і викликам. В умовах глобалізації національна ідентичність може як збагачуватись, так і втрачати свою унікальність, що ставить перед державами завдання збереження своєї культурної спадщини та суверенітету.

Глобалізація сприяє інтенсивному обміну культурними цінностями між народами. Інтернет, соціальні медіа, міжнародні організації та корпорації сприяють поширенню культурних продуктів, ідей та практик. З одного боку, це може збагачувати національні культури, роблячи їх більш різноманітними і відкритими. Люди отримують доступ до музики, кіно, літератури та мистецтва з різних куточків світу, що сприяє взаєморозумінню та толерантності.

Однак, з іншого боку, глобалізація призводить до домінування масової культури, яка часто затьмарює традиційні цінності і може призводити до втрати культурної унікальності. Поширення західної поп-культури, наприклад, може витіснити місцеві традиції та звичаї, особливо серед молоді. В результаті, багато культур стикаються з викликом збереження своєї автентичності в умовах глобального культурного впливу.

Економічна глобалізація включає інтеграцію національних економік у світову економічну систему через торгівлю, інвестиції, фінансові потоки та транснаціональні корпорації. Цей процес може мати як позитивні, так і негативні наслідки для національної ідентичності. Інтеграція у світову економіку може сприяти економічному зростанню, створенню робочих місць та підвищенню рівня життя. Це може посилювати національну гордість і почуття приналежності до певної нації. Наприклад, економічні успіхи Китаю та Індії сприяли підвищенню національної самосвідомості та гордості серед їхніх громадян.

Проте економічна глобалізація також може призводити до негативних наслідків. Зростаюча залежність від міжнародних ринків і транснаціональних корпорацій може підірвати економічну незалежність та політичний суверенітет держав. Економічна нерівність, яка часто супроводжує глобалізацію, може спричиняти соціальні напруження та внутрішні конфлікти, що підриває національну єдність.

Участь у глобальних політичних структурах, таких як ООН, ЄС, МВФ та інші, може сприяти вирішенню глобальних проблем і підвищувати міжнародний авторитет держави. Співпраця на міжнародному рівні є важливою для вирішення питань безпеки, екології, торгівлі та прав людини. Водночас, ця участь може призводити до розмивання національних суверенітетів і тиску на адаптацію внутрішніх політик до міжнародних стандартів. Це може викликати занепокоєння щодо збереження національної ідентичності та самостійності у прийнятті політичних рішень. Наприклад, вимоги ЄС до країн-членів щодо дотримання певних стандартів можуть сприйматися як втручання у внутрішні справи. Деякі країни стикаються з дилемою між дотриманням міжнародних зобов'язань і збереженням власних національних традицій та інтересів.

Збереження національної ідентичності в умовах глобалізації вимагає від держав активних зусиль у підтримці та популяризації національної культури, мови, історії та традицій. Це включає освітні програми, культурні ініціативи та державну політику, спрямовану на підтримку національної свідомості серед громадян. Наприклад, багато країн активно підтримують свої культурні індустрії, фінансують національні театри, музеї, фестивалі та освітні проекти.

Національні держави повинні розробляти стратегії, які дозволяють гармонійно поєднувати вплив глобалізації з збереженням національної унікальності. Це може включати інтеграцію позитивних елементів глобалізації, таких як технологічний прогрес і культурний обмін, та захист національних інтересів від надмірного зовнішнього впливу. Наприклад, Японія вдало поєднує сучасні технології з глибокою повагою до своїх традицій і культурної спадщини.

Таким чином, глобалізація значно впливає на національну ідентичність, створюючи як можливості для її розвитку, так і загрози для її збереження. Важливим завданням сучасних національних держав є пошук балансу між інтеграцією у глобальний світ та збереженням своєї унікальної ідентичності. Це вимагає мудрої політики та активних зусиль у підтримці національних цінностей і традицій. Тільки так можна забезпечити гармонійний розвиток у глобалізованому світі, зберігаючи національну самобутність і суверенітет.

Список використаних джерел:

1. Парламентські слухання «Національна ідентичність в Україні в умовах глобалізаційних викликів часу: проблеми та шляхи збереження». URL: http://static.rada.gov.ua/zakon/skl6/11session/par_sl/sl0912109.htm
2. Томахів В. Україна в контексті суперечливих викликів глобалізації. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації : монографія / Т. В. Гончарук-Чолач та ін.; за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 338 с.
3. Томахів В.Я. Міграційні процеси глобалізації як фактор партійно-політичних трансформацій в європейських національних державах. URL: https://ndiu.org.ua/images/elektr_bibl/zbirn-75-UPA.pdf

ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ І ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ: СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ

Актуальність теми: в сучасному світі, де політичні системи країн постійно змінюються і розвиваються, важливо розуміти відмінності між поняттями «політичний режим» і «державний устрій». Вивчення цих понять допомагає зрозуміти, як різні форми правління впливають на функціонування держав та їх взаємодію з громадянами.

Політичний режим - це сукупність методів і способів здійснення політичної влади в державі. Він визначає, як організовані відносини між владою та громадянами, які права та свободи гарантуються, і яким чином здійснюється управління суспільством.

Державний устрій - це територіальна організація державної влади, яка включає в себе форми правління (монархія, республіка) та адміністративно-територіальний устрій (унітарна держава, федерація, конфедерація).

Типи політичних режимів: демократичний режим - характеризується вільними виборами, наявністю громадянських прав і свобод, верховенством закону та активною участю громадян у політичному житті. Авторитарний режим - влада зосереджена в руках одного лідера або невеликої групи, обмежені політичні права та свободи, контроль за суспільством через силові структури. Тоталітарний режим - крайня форма авторитаризму, повний контроль держави над усіма аспектами життя суспільства, відсутність політичних свобод і прав.

Типи державного устрою: унітарна держава - централізована форма державного устрою, де всі адміністративні одиниці підпорядковуються центральній владі (наприклад, Франція). Унітарна форма державного устрою сприяла зміцненню України як суверенної, незалежної держави майже чверть століття [1, с. 166]. Федерація - союзні держави, що мають власні органи влади та певну автономію, але об'єднані під егідою центрального уряду (наприклад, США). Конфедерація - союз незалежних держав, які зберігають суверенітет, але співпрацюють в певних питаннях (прикладом може бути Європейський Союз у певних аспектах).

Політичний режим і державний устрій взаємопов'язані, але не завжди залежать один від одного. Наприклад, унітарна держава може мати як демократичний, так і авторитарний режим. Аналогічно, федерації можуть бути демократичними (США) або авторитарними (росія). Вплив політичного режиму на державний устрій проявляється в тому, що демократичні режими сприяють децентралізації влади і розвитку місцевого самоврядування, тоді як авторитарні та тоталітарні режими, навпаки, прагнуть до централізації влади і контролю.

Демократичні режими зазвичай забезпечують більшу політичну стабільність і сприяють економічному розвитку завдяки відкритості і підзвітності влади, активній участі громадян у політичному процесі. Авторитарні режими можуть забезпечити стабільність через сильний контроль, але часто супроводжуються порушеннями прав людини і обмеженнями свободи, що може призводити до соціального невдоволення і конфліктів. Тоталітарні режими, хоча і здатні на певний період забезпечити стабільність, в довгостроковій перспективі призводять до стагнації і кризи через відсутність свободи і конкуренції.

Висновок. Отже, політичний режим і державний устрій є ключовими елементами політичної системи держави, які впливають на її функціонування і розвиток. Визначення і розуміння цих понять дозволяє глибше аналізувати політичні процеси, оцінювати ефективність різних форм правління і приймати обґрунтовані рішення щодо реформування політичних систем. У сучасному світі, де глобальні зміни впливають на всі аспекти життя, важливо продовжувати дослідження цих питань для забезпечення стабільності і прогресу суспільства.

Список використаних джерел:

1. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.
2. Томахів В. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: щорічник*. Вип.19.Ч.1. Тернопіль, ТНЕУ, 2014. С.336-343. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5582/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%20%D0%92..pdf>
3. Явір В. А. Україна унітарна: аналіз цивілізаційного вибору форми державного устрою. *Політикус*. 2020. Вип. 5. С. 166 – 171.

ПОЛІТИЧНА ДУМКА КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Політична думка Київської Русі була досить складною та різноманітною. Київська Русь, яка існувала приблизно з 9-го по 13-тє століття, була складним політичним утворенням, що об'єднувало різні етнічні групи, території та культури. У ранні періоди свого існування, Київська Русь була феодальним князівством з певним ступенем централізації влади, основою на великій земельній власності князів. Однак політична ситуація та владні структури часто змінювалися через боротьбу за владу між різними князівствами та внутрішніми конфліктами. З часом, особливо під впливом християнства, Київська Русь почала розвивати більш централізовану форму влади. Влада князів була підкріплена церковною ієрархією, що надавало легітимності їхньому правлінню. Загалом, політична думка Київської Русі може бути охарактеризована як мікс різних підходів до влади, включаючи феодальні структури, вплив церкви, а також конфлікти та співіснування різних етнічних груп.

У політичній думці Київської Русі спостерігається докорінна зміна поглядів на проблему війни та її роль у суспільному житті, звеличується ідея миру і мирних відносин. Антивоєнні мотиви яскраво відображені і в «Слові о полку Ігоревім». Події у творі розгортаються на тлі нещасливого походу Ігоря Святославовича, який без погодження своїх дій з іншими князями, не стримавши юнацького пориву. Поразку Ігорєвого війська автор показав як грізну пересторогу винуватцям нещастя – руським князям, які заради фальшивої лицарської слави, потонули у міжусобних війнах і перетворили Батьківщину на арену постійних набігів кочівників, завдавши народові незмірних страждань і горя.

«Слово о полку Ігоревім» наскрізь пронизане ідеєю об'єднання удільних князівств навколо київського престолу, зміцнення держави, забезпечення її незалежності. Автор глибоко уболівав за долю свого війська, рідної землі. Руська земля для літописця – це, звичайно, не лише земля у прямому розумінні цього слова (природа, міста і т.д.) – це, насамперед, Батьківщина як єдиний, великий, живий організм, це – народ, що її населяє. Автор закликав руських князів до об'єднання і спільного відпору зовнішнім ворогам. Ідея величчя й незалежності держави знайшла своє відображення і в ряді інших творів. Так, митрополит Іларіон у «Слові про закон і благодать», дипломатично применшуючи роль Візантії у наверненні слов'ян до нової віри, приписав основну заслугу в цьому князю Володимирі, звеличив Київ як центр відомої європейської держави. Автор літопису з гордістю заявляв, що живе не в якійсь невідомій країні, а в Руській, яка «знана й чувана є в усіх чотирьох кінцях землі» [3, с.17]. Разом з тим, показавши суперечності в ідеології різних соціальних верств суспільства, політичні тенденції окремих феодальних центрів, автор з жалем констатує, що його Батьківщина «велика й багата тільки ладу в ній нема». В усіх нещастях і лихоліттях, яких зазнала Русь, літописець звинувачував удільних князів, які нещирістю і лукавством у відносинах між собою ослабили державу, поставили її на грань катастрофи. Автор «Повісті» пропонував заходи щодо припинення княжих міжусобиць і руйнування держави; основною консолідуючою силою вважав православну церкву.

Гордість за свою державу, віру в її майбутнє виражає «Галицько-волинський літопис». Його автори продемонстрували неабияку обізнаність у внутріполітичній ситуації в країні (політичні настрої боярства), житті передових європейських держав, показали участь Русі у тогочасних міжнародних процесах.

Список використаних джерел:

1. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. Львів, 1991.
2. Основи політичної науки. За ред. Б.Кухти. Львів, 1997.
3. Томахів В.Я. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навчальний посібник (у співавторстві) / Т. В. Гончарук-Чолач, В. Я. Томахів. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 200 с.

ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ АВТОРИТАРИЗМУ В ПОЛІТИЧНОМУ ТА ЕКОНОМІЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Проблеми подолання авторитаризму в політичному та економічному житті виникають у зв'язку з складною ситуацією, що склалася в країні. Політична нестабільність, економічні труднощі, геополітичні напруги та соціокультурні розбіжності створюють ґрунт для поширення авторитарних практик. Розуміння цих проблем та пошук шляхів їх вирішення є критично важливим для зміцнення демократії, підвищення ефективності влади та забезпечення стабільного економічного розвитку в Україні.

Україна, як і багато інших країн світу, зазнала впливу авторитаризму в політичному та економічному житті протягом своєї історії. Проте, з огляду на шлях, який вона пройшла, важливо також звернутися до аспектів подолання цих викликів.

Політична сфера України пережила складний шлях становлення після отримання незалежності в 1991 році. У цьому контексті, подолання авторитаризму вимагає розвитку демократичних інститутів, забезпечення прав людини та розвитку громадянського суспільства. Реформи в системі влади, в тому числі впровадження прозорості та відповідальності перед громадянами, є ключовими кроками у цьому напрямку.

У сфері економіки важливою є створення сприятливої бізнес-середовища та боротьба з корупцією. Забезпечення правової держави та незалежності суду є важливими кроками у цьому процесі. Також важливо розвивати конкуренцію та сприяти підприємництву, що сприяє зростанню економіки та зменшенню можливостей для авторитарних практик у сфері бізнесу.

Соціальний аспект подолання авторитаризму включає забезпечення соціальної справедливості та включення всіх верств суспільства у процеси прийняття рішень. Розвиток освіти та культури демократії є важливими компонентами цього процесу.

Важливо також пам'ятати про міжнародний контекст. Підтримка демократичних цінностей та співпраця з міжнародними партнерами може сприяти подоланню авторитаризму в Україні, забезпечуючи підтримку та експертну допомогу.

У цілому, подолання авторитаризму в Україні вимагає комплексного підходу, що охоплює політичні, економічні, соціальні та міжнародні аспекти. Це складний, але необхідний процес для забезпечення стабільності та процвітання країни.

Висновки. У подоланні авторитаризму в політичному та економічному житті України ключовою є необхідність системних реформ, спрямованих на зміцнення демократичних інститутів, забезпечення прав людини, боротьбу з корупцією та створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства та підприємництва. Цей процес потребує активної підтримки як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, включаючи рішучість українського народу, підтримку міжнародних партнерів та експертну допомогу. Лише шляхом спільних зусиль та послідовної реалізації реформ Україна зможе забезпечити сталість, розвиток та процвітання для всіх своїх громадян, зберігши при цьому свою демократичну та суверенну ідентичність.

Список використаних джерел:

1. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.
2. Томахів В. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: щорічник*. Вип.19.Ч.1. Тернопіль, ТНЕУ, 2014. С.336-343. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5582/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%20%D0%92..pdf>

ЗАКОН ПРО ВИБОРИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ПРО ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Актуальність дослідження: Актуальність дослідження фінансових аспектів виборчого процесу у Законі про вибори Верховної Ради України визначається в контексті постійних змін у виборчій системі, розвитку технологій, змін у законодавстві та потребах громадян у справедливих та прозорих виборах. Особлива увага до цього питання виникає у зв'язку з необхідністю забезпечення демократичних принципів, включаючи прозорість, відкритість та раціональне використання фінансових ресурсів у виборчих процесах. Дослідження цих аспектів допомагає виявити можливі проблеми, шляхи їх вирішення та забезпечення ефективності та легітимності виборчих процесів.

Дослідження закону про вибори Верховної Ради України щодо фінансових аспектів виборчого процесу охоплює різноманітні аспекти, такі як регулювання фінансування політичних партій та кандидатів, встановлення меж фінансових витрат на виборчу кампанію, забезпечення прозорості та відкритості фінансових потоків у виборчих процесах, контроль за дотриманням фінансових правил та відповідальність за їх порушення. Таке дослідження допомагає забезпечити справедливі, прозорі та демократичні вибори, а також підвищити довіру громадян до виборчої системи. Фінансові аспекти виборчого процесу в Україні, як визначені законом про вибори до Верховної Ради, становлять важливу складову сучасної політичної системи. Закон встановлює правила та обмеження, що стосуються фінансування виборчих кампаній, розподілу фінансових ресурсів між політичними партіями та кандидатами, а також відкритість та прозорість фінансових операцій під час виборчого процесу. Ці важливі аспекти допомагають забезпечити рівні умови для всіх учасників виборчого процесу, зменшують ризики корупції та впливу грошей на політичні рішення, та сприяють демократичному розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Закон про вибори до Верховної Ради України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2487-vi-11746>
2. Томахів В. Державне фінансування політичних партій як засіб протидії політичній корупції в Україні. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/28727?mode=full> Україна в

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ.

До основних проблем розвитку демократії в Україні, як показує аналіз наукових джерел можна віднести наступні:

- тривала відсутність демократичних традицій та досвіду самоврядування, що сягає часів Російської імперії та Радянського Союзу, які придушували політичну свободу та ініціативу.
- негативний вплив олігархічної системи, що склалася в 1990-х роках після здобуття Україною незалежності, коли невелика група багатих людей здобула непропорційно великий вплив на політику та економіку.

Окремо виділяємо інституційні проблеми:

- недосконала система стримувань і противаг, яка призводить до концентрації влади в руках певних груп або осіб, що робить можливим зловживання владою та уникнення відповідальності;
- неефективна боротьба з корупцією, яка залишається однією з найгостріших проблем України, що підриває довіру до влади та верховенство права;
- недосконала виборча система, яка не завжди гарантує чесне та прозоре представництво інтересів громадян, зокрема, через непропорційне представництво та вплив грошей у політиці;
- вплив олігархічних груп та інтересів на політичний процес та прийняття рішень, що призводить до лобіювання та прийняття законів, які не відповідають потребам суспільства.

Соціально-економічні проблеми:

- низький рівень життя та значна соціальна нерівність, що роблять людей вразливими до маніпуляцій з боку популістів та олігархів, а також сприяють зростанню соціальної напруги;
- недосконала система соціального захисту, яка не забезпечує гідний рівень життя для всіх громадян, що посилює відчуття несправедливості та невпевненості у майбутньому.

І нарешті, політичні проблеми:

- недостатній рівень політичної культури та обізнаності громадян, що ґрунтується на історичній відсутності демократичних традицій та радянській спадщині пропаганди;
- апатія та недовіра до політичних інституцій, що викликані корупцією, неефективністю влади та постійними кризами;
- поширення популізму, демагогії та мови ворожнечі, що використовується окремими політиками для маніпулювання суспільною думкою та розколу суспільства;

Важливо зазначити, що розвиток демократії в Україні є складним і тривалим процесом, який потребуватиме постійних зусиль з боку всієї української суспільності. Незважаючи на численні виклики, Україна має всі шанси на успішне становлення демократичною державою, яка зможе забезпечити своїм громадянам свободу, справедливість та добробут.

Список використаних джерел:

1. Кондратюк А. Проблеми розвитку демократії в Україні. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/13792/2/>
2. Демократія в Україні. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6de3e457-a15d-4c20-ac70-b6fc94a0bf13/content>

СУЛТАНІЗМ ЯК РІЗНОВИД АВТОРИТАРИЗМУ

Султанізм - це тип авторитарного правління, який характеризується концентрацією влади в руках однієї особи, монарха або султана. Ця система правління ґрунтується на особистій лояльності та патронажі, а не на верховенстві права чи інституційних рамках.

Султанізм часто зустрічається в країнах, де історично склалася сильна централізована влада та слабкі традиції демократії. Ідеологія султанізму ґрунтується на ідеї про те, що монарх є джерелом всієї влади. Монарх вважається легітимним правителем завдяки своїй божественній або спадковій владі. Влада монарха абсолютна і не обмежується жодними законами чи інституціями. Характерні риси султанізму: концентрація влади, політичний лідер має необмежену владу і контролює всі аспекти державного життя, включаючи політику, економіку, судову систему та військові сили. Він використовує свою владу для нагородження лояльних йому осіб посадами, привілеями та ресурсами. Це створює систему залежності, яка зв'язує еліту з султаном.

Султаністські режими часто нестабільні, оскільки вони ґрунтуються на особистій владі султана. Коли султан помирає або його повалено, може виникнути вакуум влади, який може призвести до боротьби за владу та громадянської війни. Султаністські режими часто не сприяють економічному розвитку, оскільки вони стримують інновації та підприємництво. Султанізм схожий на інші авторитарні режими, такі як тоталітаризм та диктатура. Однак між цими режимами є деякі ключові відмінності. Тоталітарні режими прагнуть до повного контролю над усіма аспектами життя суспільства, включаючи особисте життя людей. Диктатури зазвичай керуються військовими або однією партією. Султанізм відрізняється від тоталітаризму тим, що він не прагне до такого ж рівня контролю над суспільством. Султаністські режими зазвичай дозволяють певний ступінь свободи в приватному житті людей. Султанізм також відрізняється від диктатури тим, що він не обов'язково керується військовими або однією партією. Султаністські режими частіше очолюють монархи.

Список використаних джерел:

1. Levitsky, S., & Way, L.A. (2010). *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War*. Cambridge University Press.
2. Brooker, P. (2000). *Non-Democratic Regimes: Theory, Government and Politics*. Palgrave Macmillan.

НАЦІЯ ЯК НАЙВИЩА ОРГАНІЧНА ФОРМА СУСПІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ

Українська нація починає формуватися в XIX ст. Велику роль у її розвитку відіграє інтелігенція, яка несе інформацію в інші верстви населення. Наприклад, «Енеїда» І. Котляревського (1798 р.) стала початком нового етапу в літературі, оскільки була першим твором, написаним живою українською мовою. Не менш вагому роль відіграла «Історія Русів» (1846 р.), яка пропагувала ідею ствердження права кожного народу на самостійний державний розвиток [2].

Національну ідею поширювали члени Кирило-Мефодієвського братства, зокрема М.Костомаров, П.Куліш, М.Гулак, Т.Шевченко. В умовах тогочасної залежності України від Російської імперії за будь-які прояви патріотизму неугодних владі заарештовували та розвозили по концтаборах Сибіру. Натомість в Австрійській імперії до підконтрольних територій ставилися набагато поблажливіше, тому національне відродження на західноукраїнських землях мало не лише культурний, а й політичний характер. Очолило рух духовенство, зокрема І.Могильницький, який у Перемишлі в 1816 р. створив освітнє товариство галицьких греко-католицьких священиків. Продовжила їх діяльність «Руська трійця», до якої належали молоді студенти богослов'я М.Шашкевич, І.Вагилевич та Я.Головацький. Вони збирали фольклор і готували збірки до друку народною мовою, але найбільшим досягненням був альманах «Русалка Дністровая», видана в 1837 р. у Буді (Будапешті). Цей твір став політичним маніфестом українського національного руху, пропагував ідеї власної державності та єдності [3]. Утворення націй відбувалося легше або важче, залежно від того, яке становище займала в державі етнічна спільність. Бездержавна українська нація формувалася повільно. На тій частині України, що входила до складу Російської імперії, її цінності не розвивались і навіть не визнавалися, тож мусили утверджуватись у постійній боротьбі з іншою мовою і культурою, репрезентованими імперською владою. Перед українським суспільством постає проблема перетворення сукупності українських громадян на саморегульований суспільний організм, здатний до прогресу і самооновлення. Здійснити це можна через створення достатнього ґрунту для об'єднання в етнонаціональну спільноту, що об'єднувала б різні соціальні, зокрема й етнічні, групи. Враховуючи, що свого часу відбулося неприродне, силове деформування етнічних ідентичностей в Україні, перспектива поновлення та розвитку ідентифікаційної самобутності населення залежить від повноцінної участі у цьому процесі політичних і соціальних інституцій.

Аналіз історико-політичного контексту формування української національної ідентичності дозволяє розглянути специфіку сучасної національної ідентичності та перспективи поширення загальнонаціональної ідентичності на громадян України, що мають різні етнічні, мовно-культурні, регіональні, конфесійні ідентичності тощо. Особливу увагу приділено потребам формування української загальнонаціональної ідентичності, виходячи з вимог забезпечення національних інтересів України : зміцнення державної і національної єдності, забезпечення міжетнічного миру, суспільної інтеграції представників етнічних спільнот, розвитку унікальних етнічних ідентичностей в контексті цілісної загальноукраїнської ідентичності, ліквідації загрози сепаратизму. З іншого боку, на початок XXI століття серед масивів населення, що мають набір об'єктивних українських ідентитетів, вітчизняні та зарубіжні дослідження фіксують брак відчуття етнічної, мовно-культурної, конфесійної, державно-політичної спільності тощо. Отже, варто всерйоз враховувати роль, що її досі відіграють наслідки жорсткого й цілеспрямованого втручання з боку зовнішніх політичних центрів у етносоціальну та культурну сфери українського суспільства. Разом з тим потребує уваги й те, що навіть із здобуттям державності в Україні досі слабкою лишається внутрішня консолідованість суспільства, нації. Перервність еволюційного шляху формування української національної ідентичності становить серйозну проблему для України. Два масштабні процеси: з одного боку, стирання, нищення етноісторичної ідентичності, з іншого – пошук та відродження власної ідентичності були і є полюсами, між якими доводилося існувати українській державі й суспільству протягом життя низки поколінь. Можна стверджувати, що балансування між цими полюсами, що, фактично, є змістом боротьби за національне виживання, досі актуальне. Національна ідентичність спроможна об'єднувати усі елементи етнічної структури українського суспільства, етнічні, культурні, релігійні, ментальні тощо прояви ідентичності, що їх мають різні спільноти.

Для значної частини українських дослідників очевидно, що оформлення української національної ідентичності варто розуміти як творення загальної національної ідентичності, спільної для всіх громадян. Це цілком узгоджується із громадянською, політичною концепцією держави. Стирання окремих етнічних ідентичностей в Україні в результаті асиміляції чи інших соціально-демографічних процесів та дій може порушувати гармонію міжетнічного спілкування та природну поліетнічність. Так, немає жодної необхідності, щоб місцеві росіяни, румуни, болгари, поляки, угорці, татари, євреї, греки тощо почали вважати себе в етнічному плані українцями. Водночас цілісність держави вимагає того, щоб масиви усіх етнічних груп відчували Україну своєю батьківщиною [1, с. 81].

Список використаних джерел:

1. Кресіна І.О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз). К., Вища школа, 1998. 189 с.
2. Колодій А. Етно-національні ідентичності і легітимність влади в Україні. URL: www.politics.lviv.ua/nations/legitimacy.

3. Ситник П.К., Дербак А.П. Духовні засади та механізми формування національної самосвідомості. URL:www.niurr.gov.ua/ukr/publishing/panorama/
4. Томахів В. Етнічні меншини в процесі розбудови української національної держави. Етнонаціональна політика в теорії та практиці українського націоналізму: історія і сьогодення. Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. Івано-Франківськ, 14 – 15 червня 2013 р. Івано – Франківськ: Місто НВ, 2013, С.438- 447.

НАСЛІДКИ РАДЯНСЬКОГО ТОТАЛІТАРИЗМУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Актуальність теми. Наслідки радянського тоталітаризму для України є складним і багатограним явищем, яке включає політичні, економічні, соціальні та культурні аспекти. Радянський режим залишив глибокий слід в історії України, вплинувши на її розвиток як у позитивному, так і в негативному напрямках. Вивчення цих наслідків допомагає зрозуміти, як радянський тоталітаризм вплинув на сучасну Україну, її політичну стабільність, економічний розвиток та соціальну структуру. Актуальність теми також обумовлена необхідністю осмислення історичних подій для побудови демократичного та процвітаючого суспільства.

Одним з найзначущіших політичних наслідків радянського тоталітаризму було масове знищення української політичної еліти. У 1930-х роках сталінські репресії призвели до арештів, депортацій та страт багатьох провідних діячів українського національного руху, науковців, митців та політиків. Це призвело до втрати значної частини інтелектуального та культурного потенціалу нації. Радянський тоталітаризм також означав втрату політичної незалежності України. З 1922 року, коли Українська СРР стала частиною Радянського Союзу, вона фактично втратила суверенітет і підпорядковувалась центральній владі в Москві. Всі важливі політичні рішення приймалися Кремлем, а місцеві органи влади часто лише виконували директиви, що надходили з Москви.

Радянська політика колективізації в 1930-х роках мала серйозні економічні наслідки для України. Примусова колективізація сільського господарства супроводжувалася конфіскацією майна селян, що спричинило масові голодомори. Найстрашнішим з них став Голодомор 1932-1933 років, який забрав життя мільйонів українців. Ці трагічні події мали довгострокові негативні наслідки для аграрного сектора та демографічної ситуації в Україні. З іншого боку, радянська влада активно розвивала індустріальний сектор економіки. Було побудовано багато заводів, фабрик та інших промислових об'єктів, що сприяло перетворенню України на один з найбільших індустріальних центрів СРСР. Проте цей розвиток часто відбувався за рахунок значних людських та екологічних втрат.

Радянський режим активно використовував депортації та репресії як засіб контролю над населенням. Мільйони українців були депортовані до віддалених районів Сибіру та Казахстану. Репресії торкнулися всіх шарів суспільства, включаючи інтелігенцію, селянство та робітничий клас. Депортації та репресії призвели до соціальної дезінтеграції, зниження рівня довіри до влади та посилення страху серед населення. Радянська політика соціальної інженерії призвела до значних змін у соціальній структурі України. Колективізація, індустріалізація та урбанізація вплинули на традиційний уклад життя українців, змінивши їхню соціально-економічну структуру.

Одним з найбільш значущих культурних наслідків радянського тоталітаризму стала русифікація. Це проявлялося у витісненні української мови з офіційного вжитку, системи освіти та медіа. Російська мова стала домінуючою в багатьох сферах життя, що призвело до поступового зниження престижу та вживання української мови. Радянський режим активно боровся з національною ідентичністю українців, знищуючи або переписуючи їхню культурну спадщину. Багато пам'яток, літературних творів та історичних документів були знищені або сфальсифіковані.

Висновок. Отже, наслідки радянського тоталітаризму для України є складними та різноманітними. Вони охоплюють політичні репресії, економічні кризи, соціальні зміни та культурні втрати. Хоча радянський період залишив і певні позитивні здобутки, зокрема в галузі індустріалізації, негативні наслідки тоталітарного режиму значно переважають. Сьогодні Україна продовжує долати ці наслідки, відновлюючи свою національну ідентичність, політичну незалежність та економічну стабільність. Важливим завданням для сучасної України є збереження історичної пам'яті про ці трагічні події, вивчення та осмислення уроків минулого для побудови демократичного та процвітаючого суспільства.

Список використаних джерел:

1. Томахів В. До питання про виникнення та суть поняття «сталінізм». *Альманах „Молода нація»*, 1998. № 9. С. 92–102.
2. Томахів В. Специфіка та особливості політичних репресій в Україні в 30-х роках у процесі становлення тоталітаризму. 2018 року. Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2018, С. 39-49 URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream.PDF>

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ

Процес розвитку суспільства тісно пов'язаний із процесом формування політичної еліти, адже в подальшому саме обрана політична еліта керуватиме суспільним розвитком та визначатиме подальші орієнтири соціального, економічного, культурного, військового та інших видів розвитку держави, в зв'язку з чим ключового значення набуває дослідження особливостей формування кожної еліти, а саме – чинників, які впливають на процес формування політичних еліт в Україні. Відтак, як зазначає А. Пахарєв, процес формування політичних еліт є досить довгим і вимірюється десятками років, навіть якщо для цього в державі існують відповідні сприятливі умови [3, с. 8]. На сучасному етапі, як зазначає В. Маркітантов, до каналів формування та рекрутування політичних еліт, тобто іншими словами, до шляхів просування їх до вершин політичної ієрархії відносять [2, с. 156]: – державний апарат; – органи місцевого самоврядування; – політичні партії; – армію; – релігійні організації; – систему освіти. Із зазначених чинників впливу науковці особливу увагу приділяють політичним партіям. М. Обушний зазначає, що роль політичних партій у формуванні вершків влади є, переважно, у парламентських режимах більшості західних країн та країн третього світу [1, с. 144]. Окрім того, вчений зазначає, що роль політичних партій має значення у процесі формування еліти у постсоціалістичних країнах, зокрема й в Україні, [1, с. 145]. Це схиляє до висновку, що на процес формування вершків політичної еліти, переважно, впливають партії, в середині яких формують та продукують певні ідеї та інтереси, відтак тих, хто підлягає під ці ідеї, й проштовхують у верхівку влади.

На погляд відомого науковця з питань дослідження особливостей еліт В. Липинського, «Справжня політична еліта має формуватися на основі продукуючих класів, а саме в селянстві, в робітництві, в культурнім працюючим поміщицтві, в техніко творчій міщанстві» [4, с. 4], проте враховуючи це, автор виступає, за те, що «Приналежність до еліти має визначати голова держави – монарх» [4], отож виступаючи за відкритість політичної еліти він, все ж, був прихильником її замкнутості. О. Новакова стверджує про те, що є загалом три групи механізмів заповнення вакансій в політичній еліті, зокрема: наслідування, обрання та захоплення. Відповідно до першої групи особисті якості індивіда не відіграють ключового значення, на шляху до влади мають значення лише родові переваги, інша група, до якої відносять голосування, призначення та змагання, базується на індивідуальних якостях, а третя група – захоплення влади, взагалі вважається нелегітимним відтворенням ієрархії влади [6, с. 365–366]. Таким чином, розмаїття поглядів дозволяє визначити основні чинники, які впливають на процес формування політичної еліти в Україні протягом її розвитку. Отож, до них, на наш погляд, варто віднести: – родові переваги, це, мабуть, найпростіший шлях, адже саме він не вимагає відповідних високих якостей та здібностей від індивіда; – вплив політичних партій та державного апарату – за їх допомогою можна просунутися на верхівку влади, звісно при задоволенні їх подальших інтересів; – менше значення мають системи освіти та армія. Сукупність визначених факторів дає підставу зробити висновок, що в Україні основними чинниками, які часто впливають на входження до політичної еліти, є такі чинники, які будують нелегітимне ієрархічне утворення, головною метою якого є задоволення власних потреб.

Список використаних джерел:

1. Обушний М. І. Політичні партії у формуванні національних еліт. Еліти і цивілізаційні процеси формування націй. К., 2006. Т. 2. С. 143–146.
2. Маркітантов В. Ю. Основні чинники формування та рекрутування політичних еліт : збірник наукових праць «Політологічні студії». 2010. Вип. 1. С. 155–161.
3. Пахарєв А. Політична еліта. Формальна? Справжня? *Віче*. 1997. № 11. С. 3-14.
4. Приходько С. М. Політичні аспекти теорії еліти в українській суспільно-політичній думці ХХ ст. К. : Стило, 1999. 47 с.
5. Роль еліт у трансформаційному суспільстві: матеріали «круглого столу». К. : Національний інститут стратегічних досліджень, 2003. 96 с.
6. Новакова О. В. Відкритість політичної еліти як проблема модернізації суспільства. Еліти і цивілізаційні процеси формування націй. К., 2006. Т. 2. С. 361–369.
7. Томахів В. Політична еліта України: штрихи до аналізу. Перспективи розвитку наукових досліджень у контексті глобалізаційних змін: освіта, політика, економіка, міжкультурна комунікація. Сєверодонецьк: вид-во СХУ ім. В. Даля. 2020. С. 181- 185. URL: https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/p_r_n_4_

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: в умовах демократичних перетворень в Україні постало завдання трансформації та наповнення нової політичної еліти держави. Політична еліта активно впливає на реалізацію політичного курсу держави та інтересів суспільства загалом. Перед сучасною політичною наукою постає завдання виробити основні критерії функціональної ролі нової української еліти, що повинна стати формотворчим ядром української політичної нації. Мета дослідження: дослідити специфіку процесу формування політичної еліти в Україні під час демократичних трансформацій.

В сучасних умовах тема політичної еліти у контексті трансформаційних процесів в Україні є надзвичайно актуальною і важливою, зважаючи на виклики та перспективи розвитку країни. Перед сучасною політичною наукою стоїть завдання визначити основні критерії функціональної ролі нової української еліти, яка має стати формуючим ядром української політичної нації.

Під політичною елітою розуміють внутрішньо-єдину соціальну сукупність осіб, яка складає меншість, але виступає суб'єктом підготовки та прийняття важливих стратегічних рішень у сфері політики. Багато дослідників вважають термін «політична еліта» тотожним визначенню «політичний клас»: «Термін «політична еліта» має різні конотації, наприклад: «владна еліта», «правляча еліта», «правлячий клас», «політичний клас», «керівний клас», «лідерство», «контролююча група», «істеблішмент», тощо». Від ефективності її роботи залежить майбутнє України, її стабільність, економічне зростання та інтеграція з європейськими та світовими структурами.

Політична еліта відіграє ключову роль у контексті трансформаційних процесів в Україні, впливаючи на напрямки, темпи і якість реформ у політичній, економічній та соціальній сферах. Враховуючи складні та багатогранні процеси, що відбуваються в Україні, важливо розуміти специфіку формування, функціонування та впливу політичної еліти.

Політична еліта є основним рушієм реформ. Вона формулює політику, приймає ключові рішення та забезпечує їх реалізацію. Від її бачення і рішучості залежить успіх або невдача трансформацій. В перехідний період важливо забезпечувати політичну стабільність і уникати соціальних потрясінь – що є однією з компетентностей політичної еліти.

Після проголошення незалежності в 1991 році Україна успадкувала політичну еліту з радянської системи. Протягом наступних десятиліть відбувалися зміни, спрямовані на формування нової еліти, здатної вести країну до демократичних перетворень.

Правляча верхівка стикається з викликами, такими як корупція, олігархічний вплив, політична нестабільність і зовнішні загрози. Проведення економічних реформ, таких як дерегуляція (скорочення державного регулювання в певній галузі), приватизація, реформа податкової системи та створення сприятливих умов для бізнесу, залежить від стратегічного бачення і дій політичної еліти. Варто розуміти, що під її контролем також впровадження соціальних реформ, включаючи реформу охорони здоров'я, освіти та соціального захисту. Здатність політичної еліти адекватно реагувати на соціальні виклики визначає успішність цих реформ.

Продовження процесу демократизації у нашій країні вимагає від політичної еліти зобов'язання до прозорості, підзвітності та дотримання принципів верховенства права. Україна перебуває під впливом міжнародних партнерів, таких як Європейський Союз, США, НАТО та інші. Політична еліта повинна враховувати ці фактори при формуванні стратегії розвитку країни. Залучення молодого покоління до політичних процесів і створення умов для появи нових лідерів є важливим завданням для оновлення політичної еліти і забезпечення сталого розвитку країни.

Триваюча війна з росією на території нашої країни та питання безпеки залишаються критичними. Політична еліта повинна не тільки забезпечувати оборону, але й знаходити дипломатичні рішення для врегулювання конфлікту.

Отже поняття «еліта» асоціюється з набором чеснот, моральних якостей, авторитетом і неформальним лідерством. Таким чином, провідна, бажано найкраща, частина політичного класу вважається політичною елітою. Однак, у сучасному політичному середовищі ці два терміни – «політичний клас» та «політична еліта» – часто не збігаються. Україна не є винятком у цьому аспекті. Здатність політичної еліти адаптуватися до викликів, втілювати реформи і забезпечувати стабільність визначатиме майбутнє країни. Розвиток демократичних інститутів, боротьба з корупцією та створення умов для економічного зростання є основними завданнями, що стоять перед українською політичною елітою в контексті поточних трансформаційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Обушний М. І. Політичні партії у формуванні національних еліт. Еліти і цивілізаційні процеси формування націй. К., 2006. Т. 2. С. 143–146.
2. Маркітантов В. Ю. Основні чинники формування та рекрутування політичних еліт : збірник наукових праць *«Політологічні студії»*. 2010. Вип. 1. С. 155–161.
3. Пахарев А. Політична еліта. Формальна? Справжня? *Віче*. 1997. № 11. С. 3-14.
4. Томахів В. Політична еліта України: штрихи до аналізу. Перспективи розвитку наукових досліджень у контексті глобалізаційних змін: освіта, політика, економіка, міжкультурна комунікація. Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля. 2020. С. 181- 185. URL: https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/p_r_n_4_

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Починаючи із другої половини XX століття людство зіткнулося із епохою нового глобального капіталізму, який спричинив такі процеси як залежність одних держав від інших, мобільність світу, поняття «масової культури», посилення корпорацій та розширення світового ринку. Не оминула невидима рука ринку і інститут національної ідентичності. Усі процеси глобалізму поступово стирають кордони між людьми, перемішують раси, нації та ведуть їх у світ мультикультуралізму.

Міграція, як така, є корисною для економіки: мігранти готові працювати за невелику зарплату, а якщо вони відсилають свої гроші на батьківщину, то цим ще й створюють грошовий обіг. Є великий відсоток мігрантів, що не здатні адаптуватися у нове суспільство, і це породжує різні проблеми, такі як: маргіналізація, ріст злиднів, поступове перетворення деяких районів міст на гетто, а також ріст злочинності, як неорганізованої хаотичної, так і організованої, котру праві політики нарікають «етномафія». У Сполучених Штатах зараз більше китайців, ніж у будь-якій країні Азії (окрім КНР), і хоч вони проживають, в основному, в чайнатаунах, рано чи пізно стається контакт із білими американцями, який призводить до міжрасового кровозмішення [2].

У умовах глобалізації розвиваються транснаціональні корпорації, створюючи свої філіали по всьому світу. Вони монополізують ринок, та заважають розкритися місцевому національному виробнику. Такі процеси можуть привести не тільки до економічної залежності одних держав від інших, але й до послаблення і ліквідації держави у майбутньому, та заміною її цими самими корпораціями.

Огляд наукової літератури дає підстави стверджувати, що сучасні західні науковці велику увагу приділяють аналізу проблем кризи національної ідентичності, посилення дезінтеграційних настроїв окремих етнічних меншин, послаблення національної консолідації проблемами міграції, сепаратистським рухам. Тим не менш, у світі не все так однозначно як у Західній Європі та США.

В один крок із ліберальним Заходом рухається традиціоналістичний та консервативний Схід. Не тільки Азія, але й Східна Європа. Не дивлячись на своє ліве та інтернаціональне минуле, такі держави як Угорщина, Польща, Чехія, а з недавніх пір й Австрія, переживають підняття націоналізму та консерватизму на фоні своїх сусідів. Міграційне законодавство у цих державах найжорсткіше в Європі, після Швейцарії, яка не є членом ЄС. Тим не менш, націоналістичні сили все ще залишаються у меншості.

На прикладі нашої держави, за словами А. Колодій, значний відсоток громадян України ідентифікують себе саме з «радянськими людьми», свідчить про вкоріненість ідеологічних штампів комуністичної епохи в свідомості цих людей, про стійкість ідентичностей взагалі. Адже нав'язана згори і здавалось би ефемерна ідентичність зберігається навіть після того, як держава, що її породила, припинила своє існування. За деякими ознаками (рівнем патріотизму, вживанням української мови, релігійністю) вона займає серединну позицію між людьми з російською та українською ідентичностями, але за більшістю політичних і культурних ознак знаходиться на позиції, ближчій до росіян, ніж до українців. Безперечно, глобалізація розвиває національну ідентичність, розчиняє її у процесах міграції. Дуже часто відповіддю на виклик глобалізації є етнічне та національне відродження, посилення націоналізму у межах національних спільнот. У межах цієї проблематики перспективними для подальших наукових досліджень є аналіз проблеми збереження та відтворення етнічних, національних та громадянських ідентичностей; вивчення феномену національної маргінальності; розгляд питань, пов'язаних із впливом глобалізації на культурний національний розвиток.

Список використаних джерел::

1. Гоппе Г. Г.. Теорія соціалізму і капіталізму: економіка, політика і етнос. Auburn, Alabama: Ludwig von Mises Institute, 2010;
2. Годзіні Дж. Глобалізм. Giunti Editore S. P. A. Milano, 2007
3. Томахів В. Україна в контексті суперечливих викликів глобалізації. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / Т. В. Гончарук-Чолач та ін.; за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 338 с

ПОЛІТИЧНА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Роль молоді в політичних процесах завжди була важливою, особливо в Україні. Оскільки це досить молода країна, в якій студенти часто ставали причиною для глобальних змін. Молодь, як найбільш активна і мобільна частина суспільства, здатна швидко реагувати на політичні та соціальні виклики. Їхня енергія і готовність до змін відіграють ключову роль у розвитку демократичних процесів. Найвідоміші з цих подій оглядаючись на історію, це: Революція на граніті 1990 року. Перша масштабна студентська акція протесту в незалежній Україні, яка призвела до значних політичних змін. Помаранчева революція 2004 року: масові протести проти фальсифікацій на президентських виборах, що призвели до переголосування та перемоги демократичних сил. Євромайдан 2013 - 2014 років: протести за європейський вектор розвитку України, які переросли у Революцію Гідності та призвели до зміни влади.

Основними джерелами таких рухів є участь у волонтерстві, студентських організаціях, протестах, та інших формах громадянської активності. Волонтерство під час військових конфліктів та криз, зокрема, стало потужним інструментом мобілізації молоді. Участь у студентських радах і об'єднаннях дозволяє молодим людям отримувати організаційний досвід та впливати на освітні процеси. Протести і мітинги залишаються одним з найбільш видимих способів вираження політичної позиції.

Звісно, ця активність не виникає просто так. У всьому цьому беруть участь різні освітні заклади, які формують свідомість молодих людей через навчальні програми та позакласні заходи. В сучасних умовах Інтернет та соціальні мережі відіграють критичну роль у політичній мобілізації, дозволяючи студентам організовувати акції протесту, поширювати інформацію та залучати однодумців. Родина та соціальне оточення також формують менталітет молоді, впливаючи на їхні цінності та переконання. Інформаційні ресурси можуть розповідати про ситуацію в країні, економіку, піднімати питання, які турбують майбутнє життя, що значно підвищує рівень політичної культури серед молоді.

Політична активність студентів має значний вплив на соціально-політичний розвиток України. Молодь неодноразово демонструвала свою здатність впливати на політичну систему та сприяти соціальним змінам. Наприклад, завдяки студентським протестам вдалося досягти змін в законодавстві та політичних структурах. Під час Євромайдану студенти відіграли ключову роль у мобілізації населення та поширенні інформації про події. Такі ініціативи демонструють, як молодь може бути рушійною силою демократичних перетворень.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що студентська молодь відіграє критичну роль у політичному житті України. Їхня активність не лише сприяє соціальним та політичним змінам, але й формує майбутнє країни. Підвищення рівня політичної освіти, підтримка молодіжних ініціатив та залучення молоді до процесів прийняття рішень є важливими кроками для зміцнення демократії в Україні. У перспективі, політична активність студентів буде продовжувати відігравати важливу роль у розвитку країни, а їхній голос ставатиме все більш впливовим.

Список використаних джерел:

1. Свиридов К. Політична активність студентської молоді: чинники та принципи. *Політологічний вісник*. 2014. Випуск 72 с.409-419
2. Флис І. М. Політична активність студентської молоді та її вплив на соціально політичний розвиток сучасної України. URL:<https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/8492?show=full>

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛІТИ В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОГО СУСПІЛЬСТВА

Україна, як і багато інших країн, що пройшли або проходять перехідний період, стикається зі складним завданням формування ефективної та репрезентативної еліти.

Після отримання незалежності у 1991 році, Україна стала свідком розколу радянської політичної системи та національного самовизначення. Процес формування еліти у таких умовах виявився складним та багатовимірним. Перехідне суспільство - це період у розвитку країни, коли відбувається перехід від одного типу політичного, економічного та соціального устрою до іншого. Україна, подібно до багатьох інших країн колишнього Радянського Союзу, переживає цей перехідний період з різними викликами та труднощами. В перехідному суспільстві структури влади, економічні відносини та соціальні норми перебудовуються, а інституції демократії та громадянського суспільства ще знаходяться на стадії формування. Цей період характеризується нестабільністю та конкуренцією за вплив між різними суспільними групами та інтересами. Формування еліти у перехідному суспільстві стає складним завданням через різноманітність інтересів та конфліктуючі цінності. Основні чинники, які впливають на цей процес, включають політичні, економічні та соціокультурні фактори.

Політичні інституції та процеси грають важливу роль у формуванні еліти. Зміна політичного режиму та реформування законодавства можуть впливати на можливості доступу до владних посад. Наприклад, реформи виборчої системи чи створення нових політичних партій можуть змінити динаміку конкуренції серед політичних еліт.

Економічні умови також визначають можливості для формування еліти. Відновлення економіки після переходу може відкривати нові можливості для підприємницьких та фінансових еліт. Однак, корупція та недостатня прозорість у фінансових операціях можуть перешкоджати розвитку конкурентного середовища та сприяти формуванню еліт, що базуються на доступі до ресурсів, а не на здібностях та компетенції.

Соціокультурні питання грають важливу роль у формуванні еліти. Етнічні, релігійні та інші соціокультурні чинники можуть впливати на вибір кандидатів та їх підтримку. Крім того, історичні події та колективні травми можуть впливати на формування політичних уподобань та приналежностей.

Культурно-історичний контекст відіграє значущу роль у формуванні еліти в Україні. Після розпаду Радянського Союзу країна зіткнулася з необхідністю відновлення своєї національної ідентичності, що вплинуло на вибір керівництва та ключових фігур у політиці. Історичні події, такі як Голодомор та Чорнобильська катастрофа, також відіграють важливу роль у формуванні політичних переконань та виборів національних лідерів. Ці трагічні сторінки історії залишили глибокий слід у колективній свідомості нації, впливаючи на цінності, пріоритети та підходи до управління країною.

Глобалізаційні процеси мають значний вплив на формування еліти в Україні. Відкриті міжнародні ринки та інтеграція в світові економічні та політичні структури не тільки створюють нові можливості для елітних груп, але й породжують виклики для національного суверенітету та ідентичності. В умовах глобалізації еліти отримують доступ до нових ресурсів, знань та контактів, що сприяє їхньому зміцненню та розвитку. Однак, водночас, виникає загроза розмивання національних кордонів і традиційних цінностей, що може призвести до втрати унікальності національної ідентичності та послаблення державного суверенітету.

Таким чином, успішне формування сучасної української еліти залежить від здатності суспільства та його лідерів адаптуватися до змін, впроваджувати необхідні реформи та підтримувати принципи прозорості, справедливості й демократичного управління. Лише за таких умов Україна зможе зміцнити свої позиції на міжнародній арені, забезпечити добробут своїх громадян і створити стабільне та процвітаюче майбутнє для наступних поколінь.

Список використаних джерел:

1. Томахів В. Політична еліта України: штрихи до аналізу. Перспективи розвитку наукових досліджень у контексті глобалізаційних змін: освіта, політика, економіка, міжкультурна комунікація. Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля. 2020. С. 181- 185. URL: https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/p_r_n_4_
2. Kuzio, T. (2015). Ukraine: Democratization, corruption, and the new Russian imperialism. ABC-CLIO.
3. Dawisha, K., & Parrott, B. (Eds.). (2017). Democratic changes and authoritarian reactions in Russia, Ukraine, Belarus, and Moldova. Cambridge University Press.
4. Sasse, G., & Yekelchik, S. (Eds.). (2012). Ukraine: democratization, corruption, and the new Russian imperialism. Central European University Press.

РОЗВИТОК ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ.

В умовах посилення зовнішніх і внутрішніх викликів, які постали перед Україною та її громадянами, в ситуації загострення невизначеності й нестабільності суспільство відчуває гостру потребу у механізмах надання оперативних, виважених та адекватних відповідей для мінімізації ризиків і загроз, у способах вирішення пріоритетних проблем та оперативного реагування при їх виникненні. Події Революції гідності та військова агресія на Сході країни засвідчили, що українські структури державного управління за багатьма напрямками продемонстрували низьку результативність, а в окремих випадках – навіть неспроможність розв'язати нагальні проблеми, які постали перед країною, регіонами та громадянами. На цей час Україна опинилась у ситуації нестачі внутрішніх і зовнішніх ресурсів – людських, трудових, економічних, фінансових, особистісних тощо. Тому саме зараз надзвичайно актуалізується проблема мобілізації внутрішніх ресурсів країни та її регіонів для забезпечення самозахисту та соціальної безпеки.

Яскравим проявом мобілізації та залучення соціальних ресурсів громадянської участі та конструктивної самоорганізації активної частини населення, спрямованої на вирішення найгостріших проблем сьогодення, став швидкий розвиток волонтерської діяльності в Україні. Набутий досвід є надзвичайно цінним, з точки зору розвитку громадянського суспільства в Україні, а його дослідження та пошук шляхів подальшого використання є одним з головних завдань як науковців, так і представників системи державного управління. Визначення шляхів ефективного залучення соціальних ресурсів громадянського суспільства, в тому числі волонтерських організацій, потребує розробки відповідної стратегії залучення цих ресурсів для вирішення актуальних суспільних проблем, реалізація якої сприяла б розвитку громадянського суспільства та становленню демократії в Україні. Це потребує дослідження та осмислення розвитку волонтерства в Україні протягом останніх двох років, його рушійних сил, мотивів, проблем і перспектив.

Волонтерський рух в Україні має власну історію започаткування та розвитку, проте вписується в загальний контекст глобального масштабу. Спалах волонтерської активності, що охопив усю країну, відбувся наприкінці 2013 р. і з особливою силою розгорнувся у 2014 р. у зв'язку з воєнним конфліктом на Донбасі. Локалізація волонтерської допомоги зумовлювалася гострими потребами врятування життя людей окупованих територій, підтримки бійців української армії, допомоги вимушеним переселенцям із зони конфлікту. Мобілізація ресурсів громадянського суспільства в Україні була реалізована саме через волонтерство у зв'язку із зовнішньою загрозою втрати територіальної цілісності української держави. Такий чинник не є типовим для активізації волонтерського руху в інших країнах світу. Це – наша українська специфіка. Уряди понад 80 країн, серед яких і найбільш розвинуті, сприяють розвитку у своїх країнах національного волонтерського руху, розглядаючи його як діючий інструмент розвитку глобального суспільства, тому волонтерський рух має глобальний характер, а Україна вносить у нього гідну інноваційність.

На сьогодні під «волонтерською діяльністю» в Україні розуміють, насамперед, добровільну діяльність громадян чи громадських об'єднань, прямо чи опосередковано пов'язану з допомогою постраждалому від воєнного конфлікту мирному населенню, переселенцям і військовим.

Явище волонтерства у складних умовах існування українського суспільства у період, у ході та після Революції гідності має численні соціальні, культурні, військові, політичні тощо наслідки, вплив яких відчуватиметься ще багато років. Головним завданням для органів державної влади та всіх соціальних суб'єктів, зацікавлених у забезпеченні розвитку і процвітання українського суспільства в цей час є відповідальне та ефективне залучення соціально-ресурсного потенціалу, що став як причиною, так і наслідком волонтерського руху в Україні [1].

Список використаних джерел:

1. Касперович О.Ю., Іщенко О.В.: Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/25-40_no-2_vol-57_2016_UKR.pdf

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження: Добре відомо, що важливою складовою політичної системи є політична культура - феномен, що сприяє визначати політичні процеси і формувати тип політичних відносин як в межах держави, так і на міжнародному рівні.

Політична культура - це стан, який формується впродовж десятиліть чи навіть століть (саме Західним світом), а не є таким, що створюється за кілька років. На це звертає увагу Б. Цимбалістий, який підкреслює, що «політична культура - це продукт історичного розвитку та досвіду народу. У випадку України цей досвід був гірким. Для того, щоб зрозуміти політичну культуру українців, треба звернути увагу на джерела впливу, які протягом історичного шляху стимулювали чи спиняли розвиток української політичної культури».

Що стосується особливостей історії України, які мали важливий вплив на розвиток української політичної культури, то суттєву роль відіграють наступні фактори:

1) Багатовікова бездержавність, тобто відсутність нагоди здобувати досвід влади, бути нарівні у стосунках з іншими народами й почуватися вільним господарем на своїй землі.

2) Розчленування української території та включення її частин у різні держави з різними культурами, політичними системами.

3) Багатократна денационалізація провідної верстви України, у XVI -XVII ст. наша боярська і шляхетська верства спольщилася. У XVIII - XX ст. нащадки козацьких старшин зросійщилися. У XX ст. пролетарська провідна верства була знищена або здебільшого пішла на службу інтересів советськоросійської імперії.

У сучасній Україні розв'язання завдань державотворення значною мірою залежить від рівня політичної культури різних верств населення, суспільства загалом. Демократична політична культура відзначається толерантним ставленням до різних політичних поглядів та існуванням опозиції, де найважливішою цінністю є громадянські права і свободи. Демократична політична культура - це культура громадянського суспільства. Саме у межах громадянського суспільства відбувається організація плюралізму, тобто поєднання врахування інтересів найрізноманітніших соціальних і політичних сил.

Сьогодні політична культура в Україні формується і розвивається на підставі осмислення наших реалій та під впливом діяльності численних політичних партій.

Серед найбільш динамічних і насичених політико-культурних процесів, що розгорнулися у незалежній Україні, є творче запозичення світового досвіду суверенного й демократичного життя. В його розвитку зацікавлені як прогресивні сили українського суспільства, так і весь цивілізований світ.

Для сучасної України найактуальнішим є досвід цивілізованих народів з організації ефективної діяльності органів законодавчої, виконавчої та судової влади, їх взаємодії в межах демократичного режиму, стосунків центру та регіонів, традицій місцевого самоврядування, забезпечення прав і свобод громадян, їхньої відповідальності перед суспільством і державою. Особливо цінним для політичних суб'єктів України є іноземний досвід трансформації тоталітарних режимів у демократичні, переходу від заідеологізованого суспільства до плюралістичного, відродження національної культури і держави.

За роки суверенного існування України сформувалася певна система запозичення світового досвіду. Це цільові відрядження за кордон урядових і парламентських груп, делегацій партійних і громадських організацій, стажування студентів, аспірантів, докторантів і викладачів у політологічних центрах Європи й світу, участь політиків і науковців у міжнародних конференціях, симпозіумах, виставках, перебування в ролі спостерігачів на виборах та інших політичних заходах. Політична культура має розвиватися в напрямі виховання почуття єдності суспільства зі своєю гамою інтересів і відносин, що підтримують громадянську злагоду.

Висновок: Демократичну політичну культуру можна сформувати шляхом перетворення суспільства на справді демократичне, яке надає можливість кожному громадянину вільно брати участь у політичному житті, створює належні умови для розвитку культури та освіти, дбає про духовний і моральний стан населення.

Список використаних джерел:

1. Цимбалістий Б. Політична культура українців. *Сучасність*. 1994. № 4., С. 42-54.
2. Політична культура. URL. <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11221/>

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТА ПІД ЧАС ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ КОМПАНІЇ

У сучасному, динамічному світі, політичне лідерство - це складне та багатогранне явище, яке відіграє ключову роль у функціонуванні будь-якої демократичної держави. Президентські компанії слугують яскравим прикладом того, як політичне лідерство проявляється на практиці. Кандидати в президенти змагаються за голоси виборців, прагнучи продемонструвати свої лідерські якості, переконання та бачення майбутнього країни. Ці компанії дають можливість оцінити навички кандидатів у дипломатії, прийнятті рішень, стратегічному мисленні та управлінні.

Вивчення особливостей політичного лідерства під час президентської компанії є актуальним з кількох причин. *По-перше*, розуміння цих особливостей може допомогти виборцям зробити усвідомлений вибір під час голосування. *По-друге*, дослідження політичного лідерства допоможе зрозуміти, як лідери впливають на політичні процеси та розвиток країни.

Перш за все потрібно визначитись, що представляє собою визначення «політичне лідерство». Політичне лідерство - це складне явище, яке досліджується в рамках політології, соціології та психології. Існує багато різних визначень, але загалом воно описується як процес, в якому одна або декілька осіб впливають на інших заради досягнення спільних політичних цілей.

Зазвичай до визначення політичного лідерства включаються такі ключові моменти: *влада* (формальна, неформальна або ґрунтована на володінні ресурсами), *вплив* (позитивний, негативний), *ціль* (можуть бути пов'язані з вирішенням суспільних проблем, захистом інтересів певної групи людей або здобуттям влади), *послідовники* (люди, які визнають лідера, його ідеї, довіряють йому і готові йти за ним).

Політичний лідер відіграє центральну роль у президентській кампанії. Він є обличчям компанії та відповідає за те, щоб заручитися підтримкою виборців і перемогти на виборах. Можна виділити одні з найважливіших ключових завдань політичного лідера під час президентської компанії: розробка чіткого та переконливого бачення для країни, чітке викладення цього бачення виборцям, мотивування та надихання волонтерів, прихильників, збір коштів на компанію, об'єднання партії (у випадку багатопартійної системи), успішне ведення дебатів і відповідей на критику, збереження зосередженості протягом компанії.

Ефективні політичні лідери володіють унікальним набором рис, які дозволяють їм бути успішними у багатогранній сфері політики. Їхні якості можна поділити на дві категорії: *особисті* та *професійні*. Приклади особистих якостей: *інтелект, харизма, рішучість, чесність, емпатія*. Приклад професійних якостей: *лідерські здібності, комунікативні навички, дипломатія, стратегічне мислення, знання політичної системи*. Однак важливо зазначити, що не існує єдиного набору якостей, які гарантують успіх будь-якому політичному лідеру. Різні якості можуть мати різну вагу в залежності від конкретної ситуації та культурного контексту.

Політичне лідерство - це складне та вимогливе завдання, яке потребує від лідерів наявності низки якостей та навичок. Окрім вищезазначених, ефективні політичні лідери також повинні бути здатні: *приймати жорсткі рішення, уміти протидіяти тиску та критиці, будувати компроміси, знаходити консенсус та вчитися на помилках*.

Окрім цих особистих викликів, політичні лідери також стикаються з низкою проблем, пов'язаних з політичною системою та середовищем, такі як: *вплив спеціальних інтересів, партизанська політика, непередбачені обставини, стихійні лиха, глобалізація*.

Щоб підкріпити вище сказане, можна проаналізувати успішні та провальні стратегії відомих політичних лідерів. Це допоможе краще зрозуміти природу лідерства та політики, віднайти деякі закономірності та проаналізувати, що таке успіх у лідерстві. Як приклад успішного політичного лідера, можна згадати Вінстона Черчілля. Він був прем'єр-міністром Великобританії під час Другої світової війни. Його успіх ґрунтувався на таких стратегіях: *наявність видатних ораторських здібностей, сильне та рішуче лідерство та вміння формувати стратегічні союзи*.

У приклад політичних лідерів, що допустили фатальні помилки та невдачі у президентських компаніях, можна віднести Майкла Дукакіса. Він був демократичним кандидатом у президентських виборах США 1988 року та програв республіканцю Джорджу Бушу-старшому. Головними з його помилок були: *нездатність надихнути виборців, нечітка позиція з ключових питань та неефективна кампанія*.

Висновок: за результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що існує чимало особливостей політичного лідерства під час президентської компанії. Можна впевнено вказати, що вони чинять чималий вплив на результати виборів. До цих особливостей можна віднести, наприклад: особисті якості та навички виборців, вплив непередбачуваних ситуацій, погляди й інтереси громадськості та чимало інших. Усі вони так чи інакше впливають на успішність кандидата.

Список використаних джерел:

1. Політичне лідерство в сучасній політичній науці: теоретичні основи. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17115/>.
2. Ідеальний політичний кандидат: основні риси та якості. URL: https://24tv.ua/ru/idealniy_politichniy_kandidat_osnovni_risi_ta_yakosti_n1318591.
3. Хто такий Вінстон Черчилль? URL: <https://uain.press/blogs/1121290-1121290>.

ЛІБЕРТАРІАНСТВО У ХХІ СТОЛІТТІ

Поняття лібертаріанства виникло у Сполучених Штатах Америки в кінці 18-го століття і пов'язане з ідеєю свободи. Основою лібертаріанської філософії є два основних права людини: право контролювати власне життя та власність. Це передбачає, що ніхто не має права втручатися в особисте життя або власність іншої особи, а завданням держави є лише захист цих фундаментальних прав.

Щодо необхідності держави, то в середині 19-го століття французькі анархісти почали ідентифікувати себе як лібертаріанці, і термін став майже тотожним анархізму. У 20-му столітті лібертаріанство відмовилося від анархо-соціалістичної риторики і перемістилося з лівого спектра в правий. В наш час лібертаріанство стало концепцією економічної свободи та недоторканності приватної власності. Основні принципи лібертаріанства:

- Індивідуальна свобода: Кожна людина має право на самовизначення та вільна від примусу з боку інших або держави.

- Власність: Кожна людина має право володіти та розпоряджатися власною працею та майном.

- Вільний ринок: Економіка повинна ґрунтуватися на добровільних угодах та вільній конкуренції без державного втручання.

- Обмежене урядове втручання: Держава повинна обмежуватися захистом прав індивіда та забезпеченням верховенства права.

В Україні існує декілька лібертаріанських політичних партій, які беруть участь у виборах та пропагують свої ідеї. Функціонують аналітичні центри, які досліджують лібертаріанські ідеї та пропонують політичні рішення, громадські організації, які просувають лібертаріанські цінності, такі як свобода слова, право на зброю та податкова реформа.

Зростає популярність лібертаріанських ідей серед інтелектуалів, економістів та філософів. Загалом, лібертаріанство пропонує альтернативну візію майбутнього України, засновану на особистій свободі, індивідуальній відповідальності та обмеженому державному втручанні. Вплив лібертаріанства на українське суспільство буде залежати від того, як ці ідеї будуть сприйняті та впроваджені.

Деякі люди в Україні сприймають лібертаріанство як виправдання для особистої вигоди та уникнення відповідальності. Замість того, щоб зосереджуватися на справжніх принципах лібертаріанства, таких як індивідуальна свобода, самовизначення та верховенство права, вони викривлюють цю ідеологію, щоб виправдати егоїстичні дії.

Важливо розуміти, що лібертаріанство - це не просто про свободу робити все, що хочеться. Це про те, щоб жити у вільному та справедливому суспільстві, де кожен поважає права інших і несе відповідальність за свої дії.

Список використаних джерел:

1. Заглада. Л. Лібертаріанство в Україні: ідеологія на швидку руку і доморослі лібертаріанці. URL: <https://racurs.ua/ua/2365-libertarianstvo-v-ukrayini-ideologiya-na-shvydku-ruku-i-domorosli-libertarianci.html>

2. Рачинський. С. Про лібертаріанську перспективу для України. URL: <https://rachinskys.medium.com>

3. Матвійчук. Я. Лібералізм або лібертаріанство? Що обрати Україні? URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/matvijchuk/603f5e9006bf2/>

4. Томахів В.Я. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навчальний посібник (у співавторстві) / Т. В. Гончарук-Чолач, В. Я. Томахів. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 200 с.

ОЦІНКА СТАНУ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ ЗАРУБІЖНИМИ ЕКСПЕРТАМИ

У пострадянських країнах, зокрема в Україні, інтерес до дослідження демократії крізь призму цілісного підходу з кожним роком набуває більшої актуальності, враховуючи те, що впровадження демократичних інститутів і процедур, які є результативними в інших країнах, має низьку ефективність, а подекуди спричиняє суперечності та «кризи» демократії.

Важливим завданням для розуміння процесів, які відбуваються в країні, є вивчення їх динаміки відповідно до розроблених універсальних індексів демократизації, які розроблені авторитетними міжнародними організаціями.

Індекс демократії – це глобальне дослідження рейтингу країн світу за ключовими демократичними показниками та своєрідний зріз соціального і політико-економічного рівня розвитку держави, стану розвитку в ній громадянського суспільства, а також її міжнародно-політичного статусу в світі загалом. Водночас рівень динаміки розвитку політичних прав і свобод дозволяє визначити й міжнародний імідж держави, від якого залежить її бізнесова, інвестиційна, туристична привабливість тощо. В цьому плані визначення сутності політичного правління в Україні за світовими рейтингами демократії в умовах утвердження її як суб'єкта міжнародної політики набуває неабиякого наукового значення. Україна тривалий час перебуває в стані транзиту від авторитаризму до повноцінної – усталеної демократії.

Демократичний рейтинг України дещо зріс завдяки належно проведеним виборам 2019 року і мирному переходові влади, але перед державою стоять нелегкі виклики в галузі дотримання демократії – такі дані останньої доповіді правозахисної організації Freedom House («Дім свободи») зі США за 2020 рік «Держави перехідного періоду» (Nations in Transit). У ній аналізується стан демократичного урядування в країнах регіону Центральної Європи, Балкан і «Євразії», як автори називають сукупність післярадянських країн. Загалом у документі розглядається ситуація в 29 європейських і азійських країнах колишнього, умовно кажучи, «радянсько-соціалістичного блоку» за час від січня по грудень 2019 року. Рейтинг рівня демократії в Україні склав 3,39 – це деяке поліпшення з попереднього показника 3,36 [1]. Таким чином, Україна залишилася в розділі «перехідних чи гібридних режимів». А індекс демократії в ній становить 40%. Ця оцінка стосується вільної території країни. Становище на окупованих територіях, у Криму й на частині Донбасу, на неї не вплинуло. Ці рейтинги рівня демократії в країнах оцінюються в діапазоні від 1 (найнижчий) до 7 (найвищий) [1]. Вразливим місцем сьогоденної демократії є слабка, дезорієнтована, роз'єднана опозиція та відсутність лідера – морального авторитета, який би відповідав питанням сучасності. Дефіцитом демократії в Україні є слабкість, соціальна апатія та збайдужіння (суспільство не реагує на порушення прав та обмеження свобод) громадянського суспільства [2].

Список використаних джерел:

1. Демократичний рейтинг України дещо зріс, але перед нею стоять виклики в дотриманні демократії. Freedom House. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/freedom-house-nations-in-transit/30594646.html>
2. Стан демократичних свобод і демократії в Україні: опитування експертів. URL: <https://dif.org.ua/article/stan-demokratichnikh-svobod-i-demokratii-v-ukraini-opituvannya-ekspertiv>
3. Томахів В. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: щорічник*. Вип.19.Ч.1. Тернопіль, ТНЕУ, 2014. С.336-343. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5582/1/%D0%A2%D0%BE%>

ОСНОВНІ РЕСУРСИ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ

Державна політика формується з урахуванням умов, які впливають на її результати та наслідки. Основними умовами є наявність необхідних ресурсів, що використовуються для впливу на ситуацію. Ресурси - це все, що дозволяє впливати на інших. Проте потрібно розрізняти різні елементи політики (суб'єкт, об'єкт, засоби). Однак це загальне уявлення не враховує специфіку ресурсів як окремого елемента у моделі державної політики.

Першочергова значимість ресурсів як основ влади відображена в теорії соціального обміну [1, с. 80]. Згідно з нею, нерівномірний розподіл дефіцитних ресурсів є найважливішою соціальною причиною підпорядкування одних людей іншим. Тобто одні потрапляють у залежність від інших, підкоряються їм.

Донедавна аналітики оперували лише правовими, монетарними й людськими ресурсами. Однак останнім часом науковці також розглядають ресурси більшості, примусу, часу й довіри, організаційний та інформаційний (когнітивний) ресурси [2, с. 196].

Існує декілька класифікацій ресурсів. Зокрема, відомий їхній поділ на утилітарні, примусові й нормативні.

Утилітарні ресурси – це матеріальні та інші соціальні блага, пов'язані з повсякденними інтересами людей. Ці ресурси використовують як для заохочення, так і для покарання.

Як примусові ресурси виступають заходи адміністративного покарання, використовувати тоді, коли не спрацювають утилітарні ресурси.

Нормативні ресурси – це засоби впливу на ціннісні орієнтації та норми поведінки людини. Вони покликані переконати підлеглих у спільності інтересів керівника й виконавців, забезпечити схвалення дій суб'єкта політики, прийняття його вимог.

Економічні ресурси - цінності для виробництва та споживання, такі як гроші, техніка, землі, корисні копалини.

Соціальні ресурси - можуть підвищувати соціальний статус, такі як посада, престиж, освіта.

Культурно-інформаційні ресурси - знання, інформація та їхнє поширення.

Примусові ресурси - фізичний примус, що може позбавити людину волі, життя, майна.

Демографічний ресурс - люди, які є універсальним та багатофункціональним джерелом інших ресурсів. Держави використовують ці ресурси комплексно для досягнення своїх цілей [2, с. 196].

У ході суспільного розвитку традиційні ресурси влади – сила і багатство – втрачають вплив, хоча і не зникають повністю. Звичайно, далеко не в усіх країнах знання та інформація мають пріоритет над економічними, соціальними і силовими ресурсами.

Висновки: Ресурси політики визначають успішність політичних заходів через їх доступність, ефективне використання та вагу кожного з них. Рациональне управління цими ресурсами є ключовим завданням для політичних діячів і аналітиків для досягнення оптимальних результатів.

Список використаних джерел:

1. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка THEU, 2018. 224 с.
2. Crozier M. Actors and Systems. The Politics of Collective Action. Chicago : The University of Chicago Press, 1980. P. VII + 333.
3. Knoepfel P. Public policy analysis / Peter Knoepfel, Corrinne Larrue, Frederic Varone and Michael Hill. Bristol : The Polity Press, 2007.

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.

Політична соціалізація є ключовим етапом в житті кожної людини, який формує її політичні погляди, цінності та участь у громадянському житті. Для студентської молоді, що є активним суб'єктом суспільства, політична соціалізація набуває особливого значення. Проте, існують деякі серйозні проблеми, які ускладнюють цей процес. Політичну соціалізацію трактують як засвоєння особою певного соціального і політичного досвіду, нагромадженого суспільством і сконцентрованого в культурних традиціях, цінностях, нормах статусної і рольової поведінки [1, с. 677].

Політична соціалізація, процес формування політичних переконань, цінностей та участі у політичному житті, має велике значення для стабільності та розвитку суспільства. Проте, у сучасному світі студентська молодь зіштовхується з численними викликами, які ускладнюють процес їхньої політичної соціалізації. Від зростаючої політичної апатії до недостатньої об'єктивної інформації та маніпуляції з боку політичних сил, ці проблеми потребують серйозного аналізу та шляхів вирішення.

Юнацький вік є особливо сензитивним для формування політичних цінностей та орієнтацій. Саме в цьому віці у молодій людини формується політична картина світу і визначаються основні критерії оцінювання політичних процесів, які в основному залишаються незмінними у подальшому житті [2, с.83]. Це зумовлює відкритість свідомості молодій людини для політичних маніпуляцій, і саме тому цей вік викликає величезний інтерес з боку політиків, економістів, психологів, педагогів.

Кожне покоління, засвоюючи цінності, які уже сформовані у суспільстві, в подальшому реалізує їх у власній життєвій програмі. Свідомість молоді відкрита до прийняття нового, формує нове світосприйняття та світоцінності, які виступають детермінантою змін у суспільстві. Головною особливістю молодіжної свідомості є сприйняття нового, того, що обіцяє зміни і збігається зі світосприйняттям молоді людини, в якому політичні факти мають велике значення. Засвоюючи певні соціально-духовні, політичні цінності під впливом попереднього покоління, молодь в майбутньому стає ініціатором перетворень у суспільстві.

Молоде покоління відзначається особливостями процесу соціалізації в конкретно-історичних умовах, своїми особливостями, життєвим досвідом, специфічною ієрархією ціннісних орієнтацій. Молодь є найбільш мобільною частиною суспільства і здійснює активний вплив на динаміку соціальної структури суспільства. Соціально-політичне становище такої групи, як студентська молодь, багато в чому визначається процесом її політичної соціалізації. З огляду на це особливого значення набуває розуміння специфіки процесу соціалізації у вузівському освітньому процесі.

Процес і результати політичної соціалізації молоді несуть в собі внутрішні протиріччя. З одного боку, успішна політична соціалізація передбачає ефективну адаптацію цієї групи до політичного життя суспільства; з іншого – передбачає її саморозвиток, активну взаємодію із суспільством та здатність певною мірою протистояти йому. Таким чином, виникає внутрішній конфлікт між ідентифікацією групи із суспільством та відособленням її в ньому. Протиріччя, які існують в політичному житті сучасного українського суспільства, безпосередньо впливають на процес політичної соціалізації. Молода людина відчуває існування протиріччя між об'єктивною необхідністю стати громадянином, почуттям обов'язку, відповідальності, прагненням до суспільно-політичної активності, цілеспрямованості та суб'єктивними труднощами такого становлення через відсутність життєвого досвіду, вольової напруженості, розвитку свідомості і тими негативами, що мають місце на сучасному етапі становлення громадянського суспільства в Україні.

Молодь – динамічна, енергійна і критично мисляча частина суспільства, яка володіє величезним соціальним і творчим потенціалом. Виходячи з цього, створення сприятливих економічних та соціальних умов для особистого зростання молодих людей, формування їх творчої активності, здібностей, навичок повинно бути основою державної молодіжної політики, центром уваги всіх соціальних інститутів суспільства.

Список використаних джерел:

1. Політологічний словник: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / За ред. М.Ф. Головатого та О.В. Антонюка. К., 2005. С.816
2. Кусак Роман. Політична соціалізація молоді. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34857/1/240.pdf>

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Актуальність теми. Національна ідея - це договір між громадянином і державою. Вона потребує широкого залучення суспільства. В сучасних умовах, націю розділено на шматки, об'єднати її може тільки національна ідея. Сам процес вироблення національної ідеї є досить складним і суперечливим. Для цього потрібно, щоб більшість членів політичної спільноти був притаманний патріотизм, почуття відповідальності за долю країни. Від здатності особи бути активною залежить перспективи суспільства та розвиток правового життя. На жаль, образ такого соціального явища як «національна ідея» не займає сьогодні важливого місця в нашій ментальності.

Національна ідея - це важливий керівний принцип, який визначає колективну свідомість народу, його цінності, мету та майбутнє. У контексті України, де проходить складний період ідентичності й консолідації, національна ідея виявляється не лише як міф про минуле, але і як стратегічна концепція для формування політичної системи.

Національна ідея України базується на визнанні її суверенітету, територіальної цілісності та розвитку як демократичної та правової держави. Ці цінності відображають бажання українського суспільства стати повноправним членом світової спільноти, заснованої на принципах свободи, рівності та справедливості. У цьому контексті, національна ідея сприяє формуванню політичної системи, орієнтованої на захист прав та інтересів громадян, розвиток громадянського суспільства та зміцнення демократичних інститутів.

Одним із важливих аспектів впливу національної ідеї на політичну систему України є поняття громадянської активності. Національна ідея спонукає громадян до участі в політичному процесі, до виявлення своєї громадянської позиції та впливу на формування політичних рішень. Це зумовлює розвиток політичної культури, збільшення відповідальності влади перед суспільством та зменшення корупції.

Крім того, національна ідея має значний вплив на конфігурацію політичних сил та партійної системи. Політичні сили, які відображають національну ідею, зазвичай мають більшу підтримку серед населення та здатні формувати стабільні коаліції в парламенті. Такі політичні сили здатні сприяти зміцненню державних інститутів та реалізації реформ, спрямованих на покращення життя громадян.

Звісно, існують виклики та перешкоди перед реалізацією національної ідеї в політичній системі України. Серед них - відсутність консенсусу щодо конкретного змісту національної ідеї серед різних політичних сил та соціальних груп. Також існує небезпека маніпулювання національною ідеєю в політичних цілях, що може викликати розкол суспільства та загрозу демократії.

Отже, національна ідея впливає на формування політичної системи України через сприяння громадянської активності, конфігурацію політичних сил та реалізацію демократичних цінностей. Проте для успішної реалізації цієї ідеї необхідна постійна увага до розвитку громадянського суспільства, зміцнення правової держави та побудови конструктивного діалогу між усіма політичними силами та соціальними групами.

Список використаних джерел:

1. Шайгородський Ю.Ж. Політика: взаємодія реальності і міфу. К.: Знання України, 2009. 400 с.
2. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Про ідею та організацію українського монархізму. Київ-Філадельфія, 1995. 470 с.
3. Попович М. В. Національна ідея і соціальні трансформації в Україні. Укр. Центр духовної культури, 2005. 328 с.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ РЕЛІГІЇ НА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

Релігія завжди відігравала значну роль у політичних процесах, впливаючи на формування державних інституцій, суспільних цінностей та норм. Вона може виступати як засобом об'єднання та стабілізації суспільства, так і причиною конфліктів та розділень.

Вплив релігії на політичні процеси можна простежити ще з античних часів. У Давньому Єгипті фараони вважалися богами на землі, що давало їм абсолютну владу. У Давньому Римі релігія також грала важливу роль, оскільки імператори виконували функції верховних жреців.

У середньовічній Європі католицька церква стала не лише духовним, але й політичним центром влади. Папа Римський мав величезний вплив на монархів, а церковні собори часто визначали напрямок політичного розвитку. Хрестові походи, наприклад, були ініційовані церквою і мали величезний політичний резонанс, впливаючи на відносини між країнами та народами.

У період Нового часу релігійні війни в Європі, такі як Тридцятирічна війна, мали значний політичний вплив, призводячи до змін у державних кордонах і політичних системах.

У сучасному західному світі релігія залишається впливовим фактором політичних процесів, хоча її роль дещо змінилася. У Сполучених Штатах Америки релігія відіграє важливу роль у політичному житті. Релігійні групи активно беруть участь у політичних кампаніях, підтримують кандидатів, впливають на законодавство у сферах етики, сімейних цінностей та освіти.

На Близькому Сході релігія є однією з ключових складових політичного життя. Ісламські держави, такі як Саудівська Аравія та Іран, використовують релігію як основу для своїх політичних систем. Вплив ісламських релігійних лідерів на політику в цих країнах є величезним, що визначає не лише внутрішню, але й зовнішню політику.

В Україні релігія також відіграє значну роль у політичних процесах. Це проявляється у підтримці певних політичних сил, участі в суспільних дебатах та впливі на законодавчі ініціативи.

Релігійні інституції можуть виступати як медіатори у політичних конфліктах, сприяючи діалогу та примиренню. Водночас, вони можуть і загострювати конфлікти, якщо релігійні лідери використовують свою владу для підтримки однієї зі сторін. Приклади таких ситуацій можна знайти в історії багатьох країн, де релігійні війни та конфлікти мали значний політичний резонанс.

У демократичних суспільствах релігія може сприяти формуванню політичної культури та громадянського суспільства. Релігійні організації часто займаються благодійною діяльністю, захистом прав людини та підтримкою соціальної справедливості. Водночас, важливо забезпечити баланс між релігійною свободою державних інституцій, щоб уникнути домінування однієї релігійної групи над іншими.

Релігія завжди була і залишається важливим чинником у політичних процесах. Вона може як сприяти стабільності та єдності суспільства, так і стати джерелом конфліктів. Розуміння впливу релігії на політику є важливим для формування ефективної державної політики та збереження суспільної гармонії. Урахування історичного досвіду та сучасних тенденцій допоможе знайти оптимальний баланс між релігійною свободою та політичною стабільністю.

Список використаних джерел:

1. Андрощенко А. Вплив релігії на політичні процеси у сучасному світі. URL: <https://example.com/religion-politics>
2. Іванов І. В. Вплив релігійних інституцій на політичні процеси в Україні. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2018. № 25. С. 123 - 130.
3. Петренко О. М. Роль релігії у формуванні політичних цінностей. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*. 2020. Вип. 7(30). Київ, 2020. С. 56-64.
4. Обласова О. І. Вплив релігійних рухів на політичні процеси в сучасному світі. URL: <http://repository.dnu.dp.ua:1100/upload/religion-politics.pdf>

ПОСТКОМУНІСТИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ 1980-Х – 2014 РР.)

Актуальність теми досліджень. За роки незалежності України відбувся значний процес становлення політичних інститутів та перехід від тоталітаризму до демократії. Незважаючи на досягнуті успіхи, цей процес ще не завершився, тому важливо проаналізувати його етапи, здобутки і недоліки для уникнення помилок у майбутньому.

Розвал СРСР спричинив початок складної трансформації суспільства, що відбувалася з тоталітарного режиму до демократії. Цей процес був довгим і вимагав часу для реалізації. Аналіз свідчить, що ця трансформація може бути умовно розділена на чотири основні періоди, які охоплюють період з кінця 1980-х до 2014 року.

У першому періоді, з кінця 80-х по 1996 рік, спостерігалася поступова руйнація тоталітаризму та зародження демократичних елементів. Нова Конституція, прийнята в 1996 році, закріпила ці зміни, але дотримання закону залишалося проблемою, що свідчило про авторитарні тенденції.

Другий період, з 1996 по 2005 рік, характеризувався зростанням авторитарних тенденцій, особливо в умовах президентського режиму Л. Кучми. Помаранчева революція 2004 року відобразила недотримання демократичних норм, але під керівництвом В. Януковича авторитарні тенденції продовжували набирати силу.

Третій період, з 2005 по 2010 рік, підкреслив зміни, що підтримували авторитарні тенденції, що призвели до реваншу Януковича в 2010 році та погіршення рейтингів за демократію.

І, нарешті, четвертий період, з 2010 по 2014 рік, був періодом, коли авторитарні тенденції стали більш вираженими, а влада Януковича консолідувалася. Це призвело до погіршення рейтингів за демократію та веде до революції Гідності, яка стала протестом проти авторитаризму та корупції в країні.

Кульмінацією кучмівського авторитаризму були президентські вибори 2004 року, які виявились ключовим моментом в політичній історії України. Ці вибори стали політичним театром, де відбувався протистояння між двома основними політичними силами – прибічниками Леоніда Кучми, підтриманими тодішнім прем'єр-міністром Віктором Януковичем, та опозицією, яку представляв Віктор Ющенко. Під час цих виборів відбулися серйозні порушення, включаючи підозри про фальсифікацію результатів голосування на користь Януковича.

Протести та обурення суспільства, викликані цими підозрами, привели до Помаранчевої революції, яка розпочала третій період трансформації політичного режиму в Україні. Помаранчева революція виборола за собою перспективу насправді демократичних змін у країні. Однак, після приходу до влади Віктора Ющенка та формування коаліції із Юлією Тимошенко, виявилось, що влада розділена між двома сильними особистостями, а це створювало проблеми в управлінні та сприяло політичним конфліктам.

У наступні роки політичні та економічні нестабільності, а також боротьба за владу між різними політичними силами спричинили зростання авторитарних тенденцій. Під час другого президентського терміну Януковича влада стала все більш централізованою, судова система була піддана політичному тиску, а свобода преси обмежувалася. За цим періодом стало очевидно, що Україна повертається до авторитаризму, а не просувається вперед у розвитку демократії.

Революція Гідності в 2014 році стала реакцією суспільства на ці авторитарні тенденції та корупцію в політичній системі. Вона спричинила втечу Януковича з країни та початок нового етапу в історії України. Однак, незважаючи на це, наслідки авторитарних режимів залишаються помітними в сучасній політичній ситуації країни.

Висновок: Таким чином, динаміка трансформації політичного режиму в Україні від 1990-х до 2014 року була характеризувана непрямолінійністю, суперечливістю та непрогнозованим характером. Авторитарні тенденції конкурували з демократичною альтернативою, і перехідний період відображав більше невизначеність остаточних результатів цього зіткнення, аніж визначеність, що призводило до незавершеності, суперечливості і непослідовності самої трансформації режиму. Це особливості посттоталітарного періоду та політичної трансформації України, які можна порівняти з іншими посттоталітарними державами та пострадянськими республіками.

Список використаних джерел:

1. Колодій А. До питання про політичний режим в Україні. *Сучасність*. 1999. №7-8.–С.84-96.
2. Мацієвський Ю. Між авторитаризмом і демократією: політичний режим після «помаранчевої революції». URL: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=63&c=1399>.
3. Томахів В. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: щорічник*. Вип.19.Ч.1. Тернопіль, THEU, 2014.С.336-343.URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5582/1/%D0%A2%D0%BE..pdf>
4. Україна набула майже усіх 12 ознак авторитарної держави. URL: http://vgolos.com.ua/articles/ukraina_nabula_mayzhe_usih_12_oznak_avtorytarnoi_derzhavy_106965.html.

ІДЕОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТІЇ І «ШВЕДСЬКА МОДЕЛЬ СОЦІАЛІЗМУ»

Розглядаючи провідні тенденції сучасного міжнародного розвитку, *актуальність* обговорення ідеології сучасної соціал-демократії та «шведської моделі соціалізму» в першу чергу наголошує на потребі в пошуку оптимальних шляхів соціального, економічного та політичного розвитку в умовах глобалізації. Ці концепції ставлять перед собою завдання забезпечення соціальної справедливості, захисту прав людини та створення ефективних систем соціального захисту.

Зокрема, у контексті глобалізаційних процесів, які включають в себе економічні, політичні, інформаційні та культурні аспекти, розуміння та адаптація до таких моделей можуть допомогти країнам знайти рівновагу між вільним ринком та соціальною справедливістю.

У загальному розумінні соціал-демократія – це політичний рух, який виник у середині XIX ст., організаційно виокремився на початку наступного століття як самостійна політична сила, котра закликала до поступового удосконалення капіталізму з метою запровадження ідеалів соціальної справедливості, солідарності та свободи особистості. Оскільки соціал-демократія в історичному контексті формувалася в межах робітничого руху у Франції та Німеччині, то процеси становлення ідеології соціал-демократії були невід’ємною складовою цього руху, який очолювали соціалісти. [1, с. 9].

Теорія соціал-демократії зародилася в XIX столітті, переважно в Центральній Європі, зокрема, в Німеччині. Суспільство того часу було абсолютно несправедливим: з одного боку - заможний вищий клас, представлений промисловцями та аристократією; з іншого - велика маса трудящих, які працювали у тяжких та жорстоких умовах. Прихильники ідеї більш рівноправного суспільства посилалися на різних теоретиків політичної думки, таких як Карл Маркс, Фердинанд Лассаль, Едуард Бернштейн та Джон Стюарт Мілль. Узагальнюючою назвою для всіх прибічників більш справедливого та рівноправного суспільства став термін «соціалісти». Проте, провести чітке розмежування між комуністами, демократичними соціалістами та соціал-демократами тоді ще було неможливо. Лише після Першої Світової війни відбулося формування відмінностей між цими політичними рухами, і соціал-демократію почали вирізняти як окрему ідеологію. Основні відмінності полягали в обґрунтуванні переваги шляху політичного реформування над революційним. Революційне крило бажало кардинально змінити відносини власності й конституцію держави, щоб сформувати нове суспільство, тоді як соціал-демократи реформістського налаштування прагнули поступово змінювати та розвивати існуючі суспільні відносини та конституцію шляхом демократичних реформ. Соціал-демократичними інструментами у побудові більш справедливого суспільства були профспілки, потужне представництво робітників та парламентська демократія. [2, с. 4]. «Шведська модель соціалізму» є прикладом соціал-демократичного підходу, реалізованого в Швеції. Основними рисами цієї моделі є широке охоплення різних соціальних ризиків та життєвих ситуацій, що потребують підтримки суспільства, а також гарантія отримання соціальних послуг та виплат усім жителям країни, незалежно від їхнього статусу зайнятості та внесків до страхових фондів.

Ця модель забезпечує високий рівень соціальної захищеності завдяки активній перерозподільній політиці, спрямованій на вирівнювання рівня доходів. Функціонування цієї системи передбачає високо організоване суспільство, побудоване на принципах інституційного суспільства добробуту.

Фінансування соціального захисту в цій моделі здійснюється переважно за рахунок оподаткування, але також і за рахунок страхових внесків підприємців і найманих працівників. Єдиною частиною системи соціального захисту, що виділяється з загальної, є страхування від безробіття, яке здійснюється добровільно та управляється профспілками.

Протягом останнього десятиліття XX століття спостерігається тенденція зростання участі найманих працівників та підприємців у фінансуванні страхових програм, а також збільшення страхових відрахувань із заробітної плати. Така тенденція відбивається і на зменшенні соціальних видатків держави в останні роки.

Впроваджувати ідеї соціал-демократії та переосмислювати їх необхідно щодня. Хоча основні цінності лишаються незмінними, ефективна політика завжди є гнучкою, щоб реагувати на змінну ситуацію. Особливістю дискусії навколо соціал-демократії є те, що вона постійно змінюється, враховує соціальні трансформації, оцінює ризики та можливості, і намагається скористатися ними. Від інших політичних моделей соціал-демократію відрізняє те, що вона не чіпляється за усталений устрій і не закриває очі на зміни життєвих реалій та появу нових викликів [3, с. 153].

Список використаних джерел:

1. Безаров, О.Т. Історія соціал-демократичного руху в Новий час: становлення ідеології та практики: Курс лекцій. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019. 135 с.
2. Блезіус, Дж., Гомберт, Т., Крелл, К., Тімпе, М. Основи соціал-демократії. Переклад з англійської Джеймса Петерсона. Берлін: Фонд Фрідріха Еберта, 2009. 205 с.
3. Карасевич, А.О., Карасевич, О.О., Шачковська, Л.С. Політологічна енциклопедія. Навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий О.О., 2016. 548 с.

ПЕРСПЕКТИВИ НЕОФАШИЗМУ У СУЧАСНІЙ ЄВРОПІ

Неофашизм – це різноманітні варіанти відтворення елементів ідеології і політичної практики фашизму, соціальну базу яких становлять маргінальні верстви населення. Стрижнем неофашистської ідеології є расизм як невід’ємна складова фашизму, яка модифікувала гітлерівський расизм, відсунувши на задній план його тезу про перевагу німців над іншими європейськими народами.

Неофашисти розглядають людину як нікчемність, яка не має самостійного значення. Цей неофашистський погляд викладено в концепції Е. Анріха. Надаючи містичного змісту положенню про спадковість духовного життя поколінь, Анріх до «народного суспільства» включає не тільки живих людей певної національності, а й численні покоління мертвих, воля яких нібито жива і спрямовує дії нащадків. Ця цілісність усіх генерацій народу, в тому числі й давно померлих, втілюється, за Е. Анріхом, у державу. Тому держава, посиляючись на «волю мертвих», має право нав’язувати свої незаперечні рішення всім громадянам. Неофашизм як політична течія виник у 60-х роках ХХ століття. Тоді ж сформувались його ідеологія та організаційні структури. З 70-х років ці організації проводили загальні зльоти. 80–90-ті роки позначені активними спробами неофашистів координувати свої дії в міжнародному масштабі.

Взагалі мало хто усвідомлює головну відмінність нацизму і фашизму. Наприклад нацизм підпорядковував маси не цілком зрозумілою, таємничою вірою у вожда і власне «містично-високе» призначення сенс якого встановити на землі навічно особливий порядок, при якому є маса панів, а всі інші повинні їм підпорядковуватись. Фашизм здебільшого захоплював маси доступною їм розумінню ідеєю.

Неофашизм ґрунтується на крайньому націоналізмі, авторитаризмі та ворожості до меншин, протягом останніх років набирає обертів у Європі. Цей тренд викликає занепокоєння з огляду на його потенційні наслідки для демократії та соціальної згуртованості. Існує багато факторів які продовжують сприяти зростанню неофашизму у сучасній Європі. До них належать:

1. Економічна криза 2008 року призвела до зростання безробіття та бідності в багатьох європейських країнах. Цей фактор спричинив невдоволення та розчарування серед деяких груп населення, які сприймають, що еліта нехтує їхніми потребами. Неофашистські партії часто експлуатують цю невдоволеність, пропонуючи прості рішення складних проблем та звинувачуючи в проблемах меншини чи іммігрантів.

2. Приплив іммігрантів до Європи викликав у деяких людей занепокоєння щодо втрати національної ідентичності та культурних цінностей. Неофашистські партії часто використовують цю тривогу, розпалюючи ворожнечу до іммігрантів та меншин і виступаючи за більш жорстку імміграційну політику.

3. У деяких європейських країнах спостерігається ерозія довіри до демократичних інституцій. Це може бути пов’язано з низкою факторів, таких як корупція, неефективність уряду та відчуття того, що політики не представляють інтереси народу. Неофашистські партії часто позиціонують себе як альтернативу скомпрометованій політичній системі, пропонуючи сильну руку лідерства та чітке уявлення про національну ідентичність.

Перспективи зростання неофашизму в Європі складно передбачити. З одного боку, існують фактори, які можуть сприяти його подальшому поширенню, такі як економічні негаразди, соціальні потрясіння та політична нестабільність. З іншого боку, існує також низка факторів, які можуть стримувати його зростання, такі як сильні демократичні інституції, активне громадянське суспільство та чітка прихильність принципам толерантності та недискримінації.

Важливо зазначити, що неофашизм не є однорідним явищем. Неофашистські партії та рухи в різних європейських країнах можуть мати різні ідеології, цілі та методи. Однак їх об’єднує низка спільних рис, таких як ворожість до демократії, лібералізму та прав людини, а також акцент на етнічній та національній чистоті.

Зростання неофашизму в Європі є серйозною проблемою, яка потребує пильної уваги та рішучих дій. Необхідно вжити заходів для вирішення корінних причин цієї проблеми, таких як економічна нерівність, соціальна незахищеність та культурні страхи. Також важливо захищати демократичні інституції, пропагувати толерантність та повагу до різноманіття, а також активно протистояти поширенню ненависті та дискримінації.

Список використаних джерел:

1. Фашизм і неофашизм. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2930.html>
2. Черепанин В. М. Термінальна ідентичність Європи URL: <https://krytyka.com/ua/articles/terminalna-identychnist-evropy>
3. Неофашизм URL: <https://uk.isidewith.com/uk/ideologies/neo-fascism>
4. Роджер Гріффін Дослідження фашизму в Східній Європі: рух навздогін чи прокладання нового шляху? URL: <https://uamoderna.com/md/griffin-fascism-east-europe/>
5. Томахів В.Я. Міграційні процеси глобалізації як фактор партійно-політичних трансформацій в європейських національних державах. Соціальна політика в теорії і практиці українського націоналізму: історія і сьогодення. Івано-Франківськ: Лілея НВ, 2017. 332 с. URL: https://ndiu.org.ua/images/elektr_bibl/zbirn-75-UPA.pdf

РОСІЙСЬКА АГРЕСІЯ ПРОТИ УКРАЇНИ: ХРОНІКА ПОЧАТКУ.

1. Історичний контекст та геополітичні передумови:

– **1991 рік - Незалежність України.** Після розпаду Радянського Союзу Україна проголосила незалежність. Це стало важливим кроком у формуванні суверенної держави, яка прагнула інтеграції з Західною Європою.

– **Російські амбіції.** Росія, втративши вплив на пострадянські країни, почала шукати шляхи для відновлення свого домінування. Україна завжди була стратегічно важливою через своє географічне положення і ресурси.

2. Політичні та економічні напруженості (1991-2013):

– **Двосторонні договори.** У 1994 році Україна підписала Будапештський меморандум, за яким вона відмовилася від ядерної зброї в обмін на гарантії безпеки з боку Росії, США та Великої Британії.

– **Газові війни.** Напруженість у відносинах між Україною та Росією періодично виникала через питання постачання і транзиту російського газу до Європи.

3. Євромайдан і політична криза (2013-2014):

– **Євромайдан.** У листопаді 2013 року в Україні почалися масові протести проти рішення президента Віктора Януковича відмовитися від підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Протести переросли у широкий рух за демократичні зміни.

– **Зміна влади.** Після кривавих зіткнень у лютому 2014 року Янукович утік до Росії, а новий уряд взяв курс на євроінтеграцію.

4. Анексія Криму (лютий-березень 2014):

– **Вторгнення «зелених чоловічків».** У лютому 2014 року на території Криму з'явилися озброєні сили без розпізнавальних знаків, які швидко взяли під контроль ключові об'єкти на півострові.

– **Референдум і анексія.** 16 березня 2014 року в Криму провели нелегітимний референдум про приєднання до Росії, який не був визнаний міжнародною спільнотою. 18 березня Росія оголосила про анексію Криму.

5. Початок конфлікту на Донбасі (весна 2014):

– **Сепаратистські рухи:** На тлі анексії Криму проросійські сепаратисти в Донецькій і Луганській областях проголосили створення так званих «ДНР» і «ЛНР».

– **Військова підтримка Росії.** Росія підтримала сепаратистів постачанням зброї, техніки та бойовиків, що призвело до ескалації конфлікту.

6. Міжнародна реакція:

– **Санкції та дипломатичні заходи.** США, ЄС та інші країни ввели проти Росії економічні санкції, що включали обмеження на фінансові операції, торгові обмеження та заборону на в'їзд для деяких російських офіційних осіб.

– **Роль міжнародних організацій.** ООН, ОБСЄ та інші організації активно займалися питаннями моніторингу конфлікту і наданням гуманітарної допомоги.

7. Внутрішні зміни в Україні:

– **Реформи та мобілізація.** У відповідь на агресію український уряд провів мобілізацію збройних сил, розпочав реформи у сфері оборони, економіки та боротьби з корупцією.

– **Консолідація суспільства:** Українське суспільство консолідувалося, активізувався волонтерський рух, громадяни активно підтримували армію та допомагали переселенцям.

8. Ескалація конфлікту в 2022 році:

– **Повномасштабне вторгнення.** 24 лютого 2022 року Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну. Бойові дії розгорнулися на багатьох фронтах, включаючи Київську, Харківську, Чернігівську та інші області.

– **Гуманітарна криза.** Військові дії спричинили величезні людські втрати і масові переміщення населення. Мільйони українців стали внутрішньо переміщеними особами або біженцями.

– **Міжнародна підтримка України.** Західні країни значно посилили військову, економічну і гуманітарну підтримку України. Введено додаткові санкції проти Росії, які ще більше посилили її економічну ізоляцію.

– **Опір українського народу.** Українські Збройні Сили та добровольчі формування чинили запеклий опір російським військам, зупинивши їхній наступ на ключових напрямках і звільнивши частину окупованих територій.

9. Висновки та довготривалі наслідки:

– **Міжнародний вплив:** Російська агресія проти України змінила геополітичний ландшафт, зміцнивши єдність Заходу та посиливши роль НАТО у Східній Європі.

– **Наслідки для України.** Для України конфлікт призвів до значних втрат, але стимулював реформи та зміцнення національної ідентичності.

Список використаних джерел:

1. BBC News. (2013-2014). «Ukraine crisis: Timeline.» BBC
2. Al Jazeera. (2014). «Timeline: Ukraine's pro-Russian unrest.» Al Jazeera
3. BBC News. (2022). «Russia-Ukraine war: A timeline of key events.» BBC
4. European Union External Action. (2014-2022). «EU sanctions against Russia over Ukraine crisis.» EEAS

5. International Crisis Group. (2014-2022). «Ukraine: Military and political reforms.» ICG
6. NATO. (2022). «NATO's response to the Russian invasion of Ukraine.» NATO
7. Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). (2014). «Daily updates from the Special Monitoring Mission to Ukraine.» OSCE
8. Reuters. (2014). «Crimea annexation: A timeline of key events.» Reuters
9. The Guardian. (2014). «Ukraine protests timeline.» The Guardian
10. The New York Times. (2022). «How the Ukraine war began and where it stands now.» The New York Times
11. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). (2022). «Ukraine: Humanitarian Impact and Needs.» OCHA
12. United States Department of State. (2022). «US Sanctions in Response to Russia's Invasion of Ukraine.» State Department

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Реформування економіки на ринкових засадах та формування громадянського суспільства в Україні обумовили появу взаємовідносин держави, бізнесу та суспільства. Чинна система управління є розвитком відносин бізнесу, суспільства і держави, як найважливіша складова сучасної економічної системи не забезпечує ефективної реалізації інтересів населення. Досить важливою є функція держави, яка полягає у сприянні становленню сфери бізнесу, виконується неефективно і не забезпечує формування сприятливого організаційного та економічного середовища, що визначає правила функціонування бізнесу. Держава досі не сформувала чітких орієнтирів, визнаних у суспільстві, якими повинен керуватися бізнес, здійснюючи свою діяльність і вступаючи в соціально-економічні відносини з народом і владою. В результаті, бізнес, суспільство і влада поки що не здатні спільними зусиллями кардинально поліпшити соціально-економічне становище в нашій країні.

Політика в суспільстві завжди виражає і представляє певні суспільні інтереси, які є об'єктивно зумовленими і спрямованими на досягнення мети. Політичний інтерес виявляється у формі загального. Здебільшого він полягає в потребі збереження єдності суспільства та становлення людини як вільної, неповторної істоти. Найважливіша складова сучасної економічної системи – система управління розвитком відносин бізнесу, суспільства і держави – не забезпечує ефективної реалізації інтересів населення. Механізм взаємодії держави, бізнесу й суспільства базується на оптимальному використанні таких системних принципів: досягненні інтересів влади, бізнесу й суспільства під час суспільної дискусії з ідентифікації основних напрямів економічної й соціальної стратегії держави; інституціоналізації взаємовідносин підприємницьких структур, суспільства й органів влади через зміцнення ролі інститутів громадських рад, лобіюючих структур, саморегулюючих організацій підприємців, реалізацію соціальних і добродійних програм; участі бюджетуютьовуючих великих фірм у соціально-економічному житті місцевої громади через інститут державно-приватного партнерства та інші моделі партнерства; транспарентності відносин держави й бізнесу; демократизації процесів ухвалення стратегічних рішень; диверсифікації соціальної відповідальності бізнесу і влади.

Нинішній час ставить важливу для майбутнього країни проблему пошуків гармонійного поєднання інтересів бізнесу, громадянського суспільства, яке лише зароджується, і влади. Більше того, ні влада, ні бізнес, як найбільш сильні компоненти тріади, не зможуть трансформуватися в інтересах створення в країні цивілізованої ринкової та демократичної системи без участі в цьому процесі громадянського суспільства. Отже, вибір та реалізація економічних моделей взаємодії політики, бізнесу та суспільства залежить від рівня соціальної спрямованості бізнес-структур, активності держави у вирішенні завдань поліпшення рівня та якості життя громадян, а також участі некомерційних громадських організацій у реалізації різноманітних соціальних проєктів.

Список використаних джерел:

1. Брехаря С. Г. Політична суб'єктність малого і середнього бізнесу в Україні. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2015. Вип. 2. С. 146– 161.
2. Бержанір А. Л. Становлення взаємодії влади, бізнесу і суспільства в ринкових умовах. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 3. С. 18– 21.
3. Гаврисюк, Діана. Взаємозв'язок політики і бізнесу в умовах суспільних трансформацій. *Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації : щоріч. наук. пр. / відп. за вип. Т. В. Гончарук*. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. С. 117-120.

ВЗАЄМОЗАЖНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ ТА АВТОРИТАРНИХ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ

Актуальність дослідження. Дослідження міжнародних конфліктів стає все більш актуальним через їх зростаючу кількість, складність та руйнівні наслідки. Розуміння причин, динаміки та наслідків міжнародних конфліктів є ключовим для розробки ефективних стратегій запобігання їм та мирного вирішення проблем.

Авторитарні режими, що характеризуються концентрацією влади в руках однієї особи або групи, придушенням політичної опозиції, обмеженням свободи слова та зборів, фальсифікацією виборів, жорстоким придушенням мирних протестів, відіграють значну роль у розпалюванні та ескалації міжнародних конфліктів. Авторитарні режими активно використовують контроль над ЗМІ та пропаганду для формування громадської думки, демонізації противників, виправдання репресій та розпалювання ворожнечі. Це може призводити до дегуманізації «інших», виправдовувати насильство та розпалювати конфлікти. Цензура, маніпулювання інформацією та поширення дезінформації можуть призводити до того, що люди не мають доступу до об'єктивної та правдивої інформації, що робить прийняття інформованих рішень та мирне врегулювання конфліктів складнішим.

Авторитарні режими часто культивують особистість лідера, що робить його непогрішимим та всемогутнім. Це може призводити до прийняття необдуманих та авантюрих рішень, які шкодять інтересам країни та провокують конфлікти. Мілітаризація суспільства, нарощування збройних сил, розпалювання патріотизму та ворожнечі до «зовнішніх ворогів» також можуть використовуватися для відволікання уваги від внутрішніх проблем, консолідації влади та виправдання агресії. Авторитарні режими часто штучно створюють розкол на «своїх» та «чужих», підбурюючи ворожнечу та недовіру між різними групами населення. Це може призводити до етнічних чисток, геноциду та інших звірств, а також до розпалювання громадянських воєн та міжнародних конфліктів.

Неефективність бюрократії, корупція, нездатність держави забезпечувати верховенство права, захищати права людини, надавати базові послуги та гарантувати безпеку громадян також можуть сприяти виникненню та ескалації конфліктів. Коли люди не вірять у справедливість та законність державних інституцій, вони можуть звертатися до насильства або шукати захисту у незаконних збройних формувань, що може призводити до дестабілізації та конфліктів.

Авторитарні режими часто не вирішують важливі внутрішні проблеми, такі як бідність, безробіття, нерівність, дискримінація, корупція, що може призводити до соціальної напруги, невдоволення та зростання екстремізму. Ці проблеми можуть використовуватися опозицією або зовнішніми акторами для мобілізації населення та розпалювання конфліктів.

Авторитарні режими часто ведуть агресивну зовнішню політику, порушуючи міжнародні норми та правила, дестабілізуючи регіон та провокуючи конфлікти. Вони можуть використовувати силу, залякування, дезінформацію та інші інструменти для тиску на сусідні країни та нав'язування їм своєї волі. Це може призводити до регіональних воєн, порушення суверенітету та територіальної цілісності держав, а також до гуманітарних катастроф. Важливо зазначити, що не всі авторитарні режими однакові. Існують авторитарні режими, які проводять більш помірну зовнішню політику та не схильні до розпалювання конфліктів.

Висновки. Внутрішньодержавні фактори відіграють значну роль у розпалюванні та ескалації міжнародних конфліктів. Авторитарні режими, етнічні та релігійні конфлікти, слабкість держави, економічні проблеми, історичні травми – це лише деякі з факторів, які можуть сприяти виникненню та ескалації конфліктів. Зрозуміння цих факторів є ключовим для їх попередження та мирного врегулювання. Для цього необхідно сприяти демократизації та верховенству права, вирішувати внутрішні проблеми, заохочувати діалог та порозуміння, а також підтримувати міжнародне співробітництво. Важливо пам'ятати, що мирне врегулювання конфліктів є складним та довготривалим процесом, який потребує спільних зусиль на міжнародному рівні. Зрозуміння та врахування внутрішньодержавних факторів, що сприяють розпалюванню та ескалації конфліктів, є ключовим кроком на шляху до досягнення стійкого миру та безпеки.

Список використаних джерел:

1. Б. Бернадський Б. Міжнародні конфлікти. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mignar_konfl.pdf
2. Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/92407c40-e3ab-4767-81cb-9472c3826534/content>
3. Організація з безпеки та співпраці в Європі. URL: <https://jnos.donnu.edu.ua/article/view/6496/6528>

ТОТАЛІТАРИЗМ ЯК ФЕНОМЕН ХХ СТОЛІТТЯ

Тоталітаризм, як політичний режим, став однією з найяскравіших та найбільш трагічних явищ ХХ століття. Він характеризується повним контролем держави над усіма аспектами суспільного та приватного життя, відсутністю політичної та соціальної свободи, а також масовими репресіями. Тоталітарні режими виникли в кількох країнах світу, найбільш відомими прикладами є нацистська Німеччина, фашистська Італія та Радянський Союз. Ця стаття досліджує основні характеристики тоталітаризму, його причини та наслідки, а також основні приклади тоталітарних режимів ХХ століття.

Тоталітарні режими мають ряд спільних характеристик, що дозволяють їх ідентифікувати та відрізнити від інших політичних систем. Серед них: абсолютний контроль держави - тоталітарний режим прагне контролювати всі аспекти життя громадян, включаючи економіку, освіту, мистецтво, приватне життя та навіть мислення [3, ст. 45], однопартійна система - в таких державах існує лише одна політична партія, яка монополізує владу, інші політичні партії або заборонені, або повністю підконтрольні правлячій партії [1, ст. 112],

культ особи - лідери тоталітарних режимів часто створюють навколо себе культ особи, зображуючи себе як незамінних та всесильних лідерів [5, ст. 88], ідеологічна пропаганда - тоталітарні режими активно використовують пропаганду для формування суспільної думки та підтримки свого режиму [6, ст. 134], масові репресії та терор - для підтримки влади тоталітарні режими часто вдаються до масових репресій, включаючи арешти, тортури та страту політичних опонентів [2, ст. 209].

Виникнення тоталітарних режимів у ХХ столітті обумовлене кількома факторами: економічні кризи, такі як Велика депресія, сприяли зростанню радикальних рухів та бажанню громадян знайти сильного лідера, який зможе вивести країну з кризи, політична нестабільність, що створювала сприятливі умови для захоплення влади тоталітарними рухами, соціальні зміни, включаючи урбанізацію та індустріалізацію, створювали соціальну напругу, яка могла бути використана тоталітарними лідерами для мобілізації підтримки.

Прикладами тоталітаризму є: нацистська Німеччина під керівництвом Адольфа Гітлера перетворилася на тоталітарну державу, де панувала націонал-соціалістична ідеологія. Режим Гітлера відзначився агресивною зовнішньою політикою, що призвело до Другої світової війни, та масовими репресіями, включаючи Голокост [3, ст. 78]. Фашистська Італія - Муссоліні створив перший тоталітарний режим у Європі, встановивши фашистську диктатуру. Його правління характеризувалося мілітаризацією суспільства та пригніченням опозиції [2, ст. 167]. Радянський Союз - після Жовтневої революції 1917 року, більшовики на чолі з Володимиром Леніним, а пізніше Йосипом Сталіним, створили тоталітарний режим, що базувався на марксистсько-ленінській ідеології. Радянський Союз відзначався масштабними репресіями, включаючи Голодомор, масові депортації та ГУЛАГ [5, ст. 132].

Тоталітарні режими ХХ століття залишили після себе глибокі рани в історії людства. Мільйони людей загинули внаслідок репресій, війн та геноцидів, організованих тоталітарними режимами, тоталітарні держави систематично порушували основні права та свободи людини, що призвело до жахливих людських страждань. Також тоталітаризм суттєво вплинув на розвиток міжнародної політики, спричинивши виникнення нових міжнародних інститутів та норм, спрямованих на запобігання повторенню таких режимів у майбутньому.

Тоталітаризм як феномен ХХ століття є важливим уроком для людства. Вивчення його причин, характеристик та наслідків допомагає краще зрозуміти небезпеки, пов'язані з концентрацією влади в руках одного лідера або партії. Збереження пам'яті про трагедії, викликані тоталітарними режимами, є ключовим для запобігання повторенню подібних явищ у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Арендт Ханна. Про тоталітаризм. К.: Основи, 2005.
2. Бердяєв Микола. Джерела і сенс російського комунізму. Харків: Фоліо, 2008.
3. Снайдер Тімоті. Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталіним. К.: Дух і Літера, 2015.
4. Кратке Андреас. Тоталітаризм: історичні та соціально-політичні аспекти. Харків: Видавництво ХНУ, 2012.
5. Пайпс Річард. Росія при більшовиках. К.: Наш Формат, 2017.
6. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.

ОСНОВНІ ТИПИ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ СУЧАСНОСТІ

Політичні режими визначають організацію та функціонування влади в країні, впливаючи на суспільство, економіку та міжнародні відносини. Сучасний світ налічує різні типи політичних режимів, які можна класифікувати за різними критеріями, включаючи рівень демократичності, концентрацію влади та ставлення до прав людини.

Демократія є політичним режимом, де влада належить народу. Основними характеристиками демократії є вільні та чесні вибори, які дозволяють громадянам обирати своїх представників у владу через регулярні вибори. Демократія також характеризується поділом влади на законодавчу, виконавчу та судову, що запобігає концентрації влади в одних руках [1, ст. 45]. В демократичних суспільствах дотримуються прав і свобод громадян, включаючи свободу слова, зібрань та релігії [3, ст. 88]. Існування активних громадських організацій та незалежних ЗМІ є ще однією важливою ознакою демократичних режимів, оскільки вони контролюють дії влади [4, ст. 134]. Серед прикладів демократичних режимів можна назвати США, Німеччину та Японію.

Авторитаризм, на відміну від демократії, характеризується концентрацією влади в руках одного лідера або невеликої групи. В авторитарних режимах політичні права громадян обмежені, вибори часто є лише формальністю [1, ст. 76]. Влада зосереджена в одній особі або органі, без ефективного контролю з боку інших інститутів [2, ст. 145]. Громадянські свободи, такі як право на свободу слова, зібрань та асоціацій, можуть бути суттєво обмежені [4, ст. 96]. Авторитарні режими часто вдаються до репресій проти політичних опонентів та інакодумців [3, ст. 209]. Прикладами авторитарних режимів є Китай, Саудівська Аравія та Росія.

Тоталітаризм є найбільш екстремальним типом авторитарного режиму, що характеризується тотальним контролем держави над усіма аспектами життя. Тоталітарні режими здійснюють ідеологічний контроль, нав'язуючи офіційну ідеологію та переслідуючи всі інші ідеї [5, ст. 78]. В таких державах існує однопартійна система, де влада монополізована однією партією, а інші політичні сили заборонені [6, ст. 167]. Тоталітарні режими також використовують масові репресії та насильство для придушення опозиції та утримання влади. Держава контролює економіку, медіа, освіту та особисте життя громадян [3, ст. 102].

Різні типи політичних режимів виникають під впливом комплексу економічних, соціальних та історичних факторів. Економічна стабільність або криза можуть сприяти виникненню демократичних або авторитарних режимів відповідно [1, ст. 89]. Історичний контекст, включаючи колоніальну спадщину та попередні політичні досвіди, також впливає на тип режиму [2, ст. 154]. Склад соціальної структури, рівень освіти та громадянська активність можуть сприяти демократичності суспільства [4, ст. 120]. Культурні та релігійні традиції можуть підтримувати певні типи політичних режимів [3, ст. 76].

Різні типи політичних режимів мають різні наслідки для суспільства. Демократичні режими часто забезпечують вищий рівень соціальної стабільності та задоволення громадян [1, ст. 132]. Вони сприяють економічному розвитку завдяки ринковим реформам та інвестиціям у людський капітал [2, ст. 176]. Тоталітарні та авторитарні режими часто супроводжуються масовими репресіями та порушенням прав людини [7, ст. 187]. Тип політичного режиму впливає на зовнішню політику країни та її відносини з іншими державами [3, ст. 145].

Вивчення різних типів політичних режимів сучасності дозволяє краще зрозуміти механізми влади та їх вплив на суспільство. Демократичні, авторитарні та тоталітарні режими мають свої унікальні характеристики та наслідки. Розуміння цих режимів є ключовим для сприяння розвитку демократичних інститутів та запобігання концентрації влади.

Список використаних джерел:

1. Даль Роберт. Про демократію. К.: Основи, 2006.
2. Лінц Хуан. Авторитаризм та демократія. Харків: Фоліо, 2010.
3. Хантінгтон, Семюель. Третя хвиля демократизації. К.: Дух і Літера, 2012.
4. Арендт Ханна. Про тоталітаризм. К.: Основи, 2005.
5. Бердяєв Микола. Джерела і сенс російського комунізму. Харків: Фоліо, 2008.
6. Снайдер Тімоті. Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталінім. К.: Дух і Літера, 2015.
7. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Міжнародний тероризм сьогодні є серйозним викликом для міжнародної безпеки, оскільки його наслідки можуть суттєво впливати на стабільність та розвиток країн усього світу. Це глобальне явище створює загрозу не лише для окремих національних суспільств, але і для міжнародного співтовариства в цілому. Зростання активності терористичних груп, їхня здатність впливати на міжнародні відносини та використовувати сучасні технології для планування та виконання атак, а також для пропаганди своїх ідеологій, вимагає спільних зусиль та координації міжнародного співтовариства у боротьбі з цією загрозою.

Причини міжнародного тероризму є різноманітними та багатограними. Серед них можна виділити політичні конфлікти, що стають поштовхом до виникнення та поширення терористичних організацій. Ці конфлікти часто виникають у зв'язку з територіальними суперечками, боротьбою за владу або бажанням протестувати проти неприйнятних політичних рішень. Релігійні розбіжності також відіграють значну роль у формуванні міжнародного тероризму. Екстремістські групи використовують релігійні ідеї для мобілізації прихильників та виправдання своїх насильницьких дій. Крім того, економічна дискримінація та соціальна нерівність є важливими факторами, які сприяють радикалізації та реорганізації суспільства. Багато людей, які почуваються виключеними з економічного та соціального розвитку, шукають альтернативні способи вираження своєї невдоволеності, а терористичні організації готові надати їм таку можливість. Таким чином, міжнародний тероризм є результатом взаємодії різних політичних, релігійних, економічних та соціальних факторів, які впливають на сучасне світове суспільство.

Для ефективного протидії міжнародному тероризму критично важливе посилення співробітництва між країнами. Зміцнення обміну інформацією, координація заходів безпеки та спільні операції можуть виявитися важливими інструментами у запобіганні та протидії терористичним загрозам. Посилення співпраці між правоохоронними органами та спеціалізованими службами різних країн дозволить ефективніше розкривати злочини та нейтралізувати терористичні угруповання. Крім того, спільні навчання та обмін досвідом у сфері боротьби з тероризмом можуть сприяти розвитку нових та більш ефективних стратегій протидії. Таке співробітництво дозволить країнам стати більш стійкими до терористичних загроз та забезпечити більшу безпеку та стабільність на міжнародному рівні.

Боротьба з тероризмом повинна строго відповідати нормам міжнародного права та ураховувати принципи та стандарти прав людини. Запобігання та протидія терористичним загрозам мають здійснюватися в межах закону та захищати основні права та свободи громадян. При цьому необхідно забезпечити баланс між забезпеченням безпеки суспільства та захистом прав та свобод кожної людини. Важливо, щоб заходи, які приймаються у рамках боротьби з тероризмом, були пропорційними та не порушували основні принципи правової держави. Забезпечення прав людини та правової впевненості громадян є ключовими аспектами ефективної стратегії протидії тероризму, оскільки це сприяє збереженню довіри та підтримки населення у владних структурах та запобігає можливим порушенням прав.

Превентивні заходи в сфері боротьби з міжнародним тероризмом мають на меті не лише реагування на вже виниклі загрози, але й їх передбачення та запобігання. Ефективна система превентивних заходів передбачає широкий спектр дій, включаючи розвідувальну роботу для виявлення потенційних загроз, контроль за переміщенням осіб, особливо тих, які можуть мати зв'язки з терористичними організаціями, та впровадження соціально-економічних програм для запобігання радикалізації та включення людей у терористичні групи. Однак важливо пам'ятати про необхідність збереження балансу між безпекою та захистом основних прав та свобод людини при реалізації цих заходів. Такий комплексний підхід допомагає забезпечити більш ефективну та стійку стратегію протидії міжнародному тероризму.

Отже, міжнародний тероризм є серйозним викликом для світової безпеки, оскільки його наслідки можуть мати глибокий вплив на стабільність та розвиток країн усього світу. Він часто виникає з політичних конфліктів, релігійних розбіжностей, економічної дискримінації та соціальної нерівності, і використовується екстремістськими групами для досягнення своїх цілей. Ефективна боротьба з міжнародним тероризмом передбачає посилення співробітництва між країнами, дотримання принципів міжнародного права та захист прав людини, а також впровадження превентивних заходів, спрямованих на попередження терористичних актів і протидію радикалізації.

Список використаних джерел:

1. Глобальна база даних тероризму. URL: <https://www.start.umd.edu/>
2. Внутрішній тероризм на тлі поляризації та протестів. URL: <https://www.csis.org/analysis/pushed-extremes-domestic-terrorism-amid-polarization-and-protest>
3. Визначення тероризму. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Terrorism>
4. Європейський центр боротьби з тероризмом: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/europol_en

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження: Проблематика виборів є однією з докорінних та споконвічних проблем юридичної науки, яка відома людству ще з часів існування античних демократій.

Пропорційна система представництва є більш інклюзивною, ніж система одномандатних округів, тобто вона залишає менше виборців. Водночас відкриті партійні списки завадять обміну місцями у бюлетені для голосування. Вони створили б стимули для партій до залучення тих, хто вже має народну підтримку на місцевому рівні. В результаті можуть з'явитися політичні партії, орієнтовані на ідеї, а не на особистості. Тому ми вважаємо, що в Україні має бути запроваджена пропорційна система з відкритими списками.

Центральним елементом представницької демократії є парламент. Він визначає законодавство, тобто «правила гри», яких має дотримуватися суспільство.

На жаль, в Україні ці припущення не виправдовуються. У нашій країні, на відміну від розвинених демократій, дуже мало «справжніх партій» (тобто тих, що ґрунтуються на ідеях розвитку країни). Українські партії - це радше політичні проекти, якими керують люди, які бажають використовувати свої депутатські місця для лобювання.

Крім того, у нас є сумніви, що багато українських виборців уважно стежать за обраними депутатами - інакше практика «підкupu виборців» перед виборами була б не такою успішною.

Оскільки українські партії часто консоліднуються не навколо цінностей, а навколо своїх лідерів, пропорційна система із «закритими» партійними списками дає можливість лідерам партій обмінюватися місцями в списках, а отже, і місцями в парламенті. Депутати, які «купили квиток» до парламенту, як правило, зосереджуються на власних планах (намагаючись «повернути» свої внески), а не розробляють політику, передбачену програмою партії.

Простота для виборців також добре. Однак у сучасній Україні чи не найважливішим є створення стимулів для формування ідейних, а не особистісних партій. Ми стверджуємо, що для цієї мети найкраще відповідає повністю пропорційна система з відкритими партійними списками. Крім того, він зберігає переваги існуючої змішаної системи та дозволяє уникнути її основних недоліків.

По-перше, пропорційна система з відкритим списком партій підвищує репрезентативність. У той же час, коли виборець має можливість обрати не лише партію, а й конкретного представника цієї партії, у партій з'являються стимули просувати популярних кандидатів (тих, хто добре служив своїм громадам або в органах місцевого самоврядування, або в недержавному секторі), а не кандидатів, які можуть заплатити лідеру партії або своєю лояльністю, або готівкою.

По-друге, ця система зберігає підзвітність депутатів. Виборці все одно мали б можливість відстежувати законодавчу та іншу діяльність депутата, обраного від свого регіону. Однак, знаючи наперед партію, до якої належить цей кандидат, виборці можуть сформувати очікування щодо порядку денного, якого ця особа буде дотримуватися, якщо буде обрана. Це зменшить стимули для депутатів голосувати за популістичні закони, щоб бути переобраними. Нарешті, система відкритих списків створила б стимули для партій залучати місцевих політиків або громадських активістів, популярних у певних регіонах. У свою чергу, ці люди мали б стимули просувати не лише себе, а й свої партії. Ця синергія знизить «вхідну плату» з місцевої політики на національну та створить конкуренцію всередині партій. Внутрішньопартійна конкуренція міцнішого фундаменту для партії, яка є ідеологією, а не особистістю лідера, оскільки в присутності внутрішньопартійної конкуренції лідера партії в кінцевому підсумку може бути замінено. Це також підвищить інституційну якість та стійкість партій.

Більше того, якщо особа чітко пов'язана з якоюсь партією та публічно підтримує її ідеї, зміна партії зашкодить її репутації та зменшить стимули інших сторін вербувати цю людину. Тому ми очікуємо скорочення зміни партій за запропонованою виборчою системою.

Висновок: отже, фактично, Україна вже експериментувала з модифікацією системи відкритих списків. На виборах до місцевих (міських, районних, обласних) рад політичні партії мають висувати не більше одного кандидата від кожного виборчого округу. Це нагадує британську систему (тільки таке самовисування не допускається), яку можна вважати крайнім випадком пропорційної системи з відкритими списками - лише один кандидат у партійному списку в кожному регіоні.

Список використаних джерел:

1. Конституційне гуманітарне право : навч. посіб. / за заг. ред. А. Р. Крусян та А. А. Єзерова. Київ : Юрінком-Інтер, 2018.
2. Виборчий кодекс України № 396-ІХ від 19. 12. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>
3. Нестерович В. Ф. Особливості проведення виборів до органів місцевого самоврядування в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2019. № 2.
4. Томахів В. Державне фінансування політичних партій як засіб протидії політичній корупції в Україні. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід. Тернопіль: Економічна думка, 2018. С. 362-364. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/28727?mode=full>

УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН.

Україна, в якості суверенної держави, є активним учасником міжнародних політичних відносин, відіграючи важливу роль на світовій арені. Політика країни тісно пов'язана з її геополітичним розташуванням, історичними зв'язками та стратегічними інтересами. Розташована на перехресті Європи та Азії, Україна має стратегічне значення як транзитна країна для торгівлі та транспортування енергоресурсів, що надає їй вагомий позицію у міжнародній політиці.

Геополітичне положення України визначається не лише її географією, а й історичними реаліями. Ця країна, що протягом віків перебувала на перетині культурних впливів, зіткнень і співпраці, має багатогранні відносини з сусідніми та далекими країнами. Ці зв'язки формують її зовнішню політику та впливають на розвиток міжнародних відносин.

Ще одним ключовим аспектом ролі України у міжнародних відносинах є її стратегічні інтереси. Країна прагне забезпечити свою безпеку, стабільність та економічний розвиток через співпрацю з іншими державами та міжнародними організаціями. Особливу увагу приділяється співпраці з країнами Європейського Союзу, які є важливими партнерами в процесі модернізації економіки та реформування суспільства.

Необхідно також відзначити активну роль України на міжнародній арені щодо забезпечення миру та стабільності. Країна активно бере участь у миротворчих місіях Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організаціях, а також сприяє дипломатичному вирішенню конфліктів у різних регіонах світу. Проте, Україна також стикається з викликами на своєму шляху до міжнародного співтовариства. Війна з росією, агресивна зовнішня політика окремих держав - це лише деякі з проблем, з якими стикається Україна у своїх міжнародних відносинах.

Усі ці аспекти викликають необхідність розвинути доктрину зовнішньої політики, спрямовану на зміцнення міжнародного статусу України, збереження національної безпеки та підтримку міжнародного співробітництва. Така політика має базуватися на принципах демократії, прав людини, міжнародного права та взаємовигідної співпраці з іншими державами.

В цілому, Україна відіграє активну роль у світових міжнародних відносинах, яка базується на її геополітичному розташуванні, історичних зв'язках та стратегічних інтересах. Забезпечення міжнародної безпеки та стабільності, розвиток економіки та підтримка демократичних цінностей - основні пріоритети української зовнішньої політики, які сприяють її інтеграції в глобальне співтовариство.

Для кращого розуміння ролі України у міжнародних відносинах важливо проаналізувати її взаємодію з ключовими гравцями на світовій арені. Партнерство зі Сполученими Штатами Америки відіграє стратегічне значення для України, яка намагається забезпечити собі безпеку та стабільність в умовах російської агресії. США активно підтримують Україну, надаючи військову допомогу, санкції проти Росії та допомагаючи у проведенні реформ.

Також важливо відзначити активну співпрацю України з країнами Європейського Союзу. Україна прагне поглибити відносини з ЄС, особливо шляхом виконання реформ і наближення до європейських стандартів у всіх сферах життя. Це включає економічне співробітництво, розвиток демократії та правової системи, а також спільні зусилля у боротьбі з корупцією та зміцненні прав людини. Загалом, Україна відіграє важливу роль у сучасних міжнародних відносинах, допомагаючи забезпечувати мир, стабільність та розвиток у світі. Проте, її успіх у цій сфері залежить від здатності країни ефективно реагувати на виклики та працювати над покращенням своїх внутрішніх і зовнішніх процесів.

Список використаних джерел:

1. Кучинська, І. Геополітика України: виклики та перспективи. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2018.
2. Гриневич, Ю. Міжнародна політика України: виклики та можливості. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020.
3. Пістряков, В. Міжнародні відносини: теорія та практика. Київ: Видавництво «Вища освіта», 2021.

КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА ПРОЯВИ

Актуальність дослідження: у сучасному суспільстві позиції індивідів пройшли певну метаморфозу, оскільки раніше людство було міцно «прив'язане» до традиційних типів зв'язку і соціальних форм, а зараз ми можемо вільно відійти від заданих суспільством біографій для самостійного створення потрібних благ. В умовах неймовірного розширення просторових координат для професійної діяльності, скасування багатьох політичних і юридичних кордонів для здійснення, звільнення від тиску національних традицій, втрачається вузька територіальна або регіональна прив'язка, і індивід отримує можливість відчувати себе громадянином світу, що, власне, і становить смислове навантаження поняття «космополітизм».

Мета дослідження: розуміння і аналіз ідеології світового громадянства.

Об'єкт дослідження: причини та прояви космополітизму.

Предмет дослідження: космополітизм.

Завдання дослідження: прослідкувати розвиток космополітизму.

Виклад основного матеріалу. Питання космополітизму отримали певне висвітлення в науковій літературі. Аналізом деяких аспектів цієї проблеми займалися ще радянські дослідники. Щоправда, їх роботи відрізнялися значною заідеологізованістю та всебічною критикою так званого «безрідного космополітизму». Дослідниця О. Андреева зазначає: «Поява Європейського Союзу як нової форми державності внесла дуже серйозні проблеми до ідентичності «європейської людини»» [1, с. 92]. На її думку, ця поява сприяла руйнуванню традиційної «національної ідентичності», не запропонувавши, проте, загальновизнаної «європейської ідентичності» [1, с. 93]. Космополітичну перспективу самовизначення європейської спільноти серед інших обґрунтовує український дослідник М. Кузьменко, здійснюючи аналіз різноманітних рівнів існування європейської ідентичності. Що стосується заміни національної європейської ідентичності наднаціональною, то з цього приводу М. Кузьменко зазначає: «Європейська колективна ідентичність не заміняє національні ідентичності, а різнобічно взаємодіє з ними, охоплює їх» [2, с. 9]. Тобто в межах новоствореного європейського демосу національна та наднаціональна (космополітична) європейська ідентичність будуть співіснувати. Автор вводить в обіг поняття «плюралізованої космополітичної європейської ідентичності», що базується на критичній нормативній рефлексії спільного досвіду європейської історії. Історично ідея Європи змінювалася у великій кількості дискурсів, наголошує М. Кузьменко [2, с. 12]. З часів античності вона була оформлена у постійних дискусіях щодо її виключення чи включення до позаєвропейського світу. В дійсності існує множина значень ідеї Європи і кожен національний (наднаціональний) європейський проект демонструє власне її сприйняття. Космополітизм – це культурне явище, що характеризує світогляд людини, тоді як глобалізація – тенденція суспільного розвитку, спрямована на становлення цілісного світу [3, с. 33].

Висновок: Космополітизм є давно очікуваною, проте, ще недостатньо чіткою та обґрунтованою течією відповіддю на сьогоденні виклики глобалізованого світу, зокрема, переходу в мережеве суспільство, яке нині ще не охоплює увесь світовий простір. Можна погодитися з позицією У. Бека, який стверджував, що ми не знаємо як буде розвиватися далі людство: чи будуть набирати силу процеси інтеграції та взаємозалежності націй, або ж посиляться опір означеним процесам [4, с. 81].

Список використаних джерел

1. Андреева О. Кризові тенденції національної ідентичності в Європі та їх вплив на національну ідентичність сучасної України // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Випуск 11. Київ-Миколаїв, 2007. С. 81-96.
2. Кузьменко М. О. Самовизначення європейської спільноти (в парадигмі соціального конструктивізму): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / М. О. Кузьменко. К., 2008. 20 с.
3. Чумаков А. Н. Глобалізація і космополітизм в контексті сучасності // Запитання філософії 2009. № 1. С. 32-39.
4. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Випуск 11. Київ-Миколаїв, 2007. С. 81-96.

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження: В сучасній політиці, де панує жорстка конкуренція, політичний маркетинг стає необхідним інструментом для перемоги.

Мета дослідження: проаналізувати потреби виборців, з'ясувати імідж політика та партії,

Об'єкт дослідження: політична сфера: вибори, референдуми.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: проаналізувати роль політичного маркетингу у політичному житті країн.

Виклад основного матеріалу. Маркетинг – це система заходів з управління операціями збуту й торгівлі, регулювання ринкових процесів, вивчення кон'юнктури та закономірностей функціонування ринку [1]. Це складний і багатогранний процес. Він включає в себе широкий спектр заходів, спрямованих на вплив на думки та поведінку виборців. Політичні маркетологи використовують різноманітні методи для досягнення своїх цілей, зокрема рекламу, зв'язки з громадськістю, дослідження громадської думки та соціальні мережі. Політичний ринок розглядається спеціалістами за аналогією з господарчим ринком: так, наприклад, уряд відповідає на потреби партій, рухів, груп тиску так само, як у економіці пропозиція відповідає на попит. Відпрацьованими, випробуваними засобами встановлення рівноваги на політичному ринку вважають такі: самостійність і незалежність політичних суб'єктів, жоден з яких не володіє монопольним становищем на політичній сцені; рівноправність політичних суб'єктів, що забезпечується детально розробленою системою норм, які регулюють їхню діяльність і взаємовідносини; суспільна система цінностей як підстава для досягнення консенсусу між політичними суб'єктами тощо. Однією з найважливіших складових політичного маркетингу є вивчення особливостей функціонування ринку влади в суспільстві. Йдеться про вивчення й аналіз політичної культури суспільства, рівня розвитку політичних структур, банку даних політичних лідерів (тобто політичної та владної еліти), і, звичайно, настанов суспільної свідомості. Найважливішими видами й невіддільними складовими політичного маркетингу є дослідження політичного ринку, виборча інженерія і політичне рекламування [2, с. 424]. Етичні міркування щодо політичного маркетингу. Існує низка етичних міркувань щодо політичного маркетингу. Деякі люди вважають, що політичний маркетинг є маніпулятивним і оманливим. Вони стверджують, що політичні маркетологи часто використовують дезінформацію. Нині питання політичного рекламування досліджують політологи, соціологи, політичні психологи, фахівці в галузі традиційних і електронних засобів масової інформації, менеджери політичних компаній, художники й актори – всі ті, хто так чи інакше пов'язаний з проблемами політичної комунікації та з досягненням бажаного результату в політичній діяльності. Фахівці в галузі іміджології виокремлюють такі етапи політичного рекламування: вивчення ідеологічних і соціо-психологічних настанов громадян щодо іміджу політичного діяча, організації; дослідження характеристик іміджу реального кандидата, сформованого на той час громадськістю; створення іміджу кандидата відповідно до уподобань більшості виборців; розроблення форм і методів використання засобів масової інформації на користь створеного іміджу кандидата [3, с. 287]. В контексті правової держави: Політичний маркетинг також може використовуватися для підвищення обізнаності про важливість правової держави та заохочення громадян до участі в демократичному процесі. Це може включати кампанії з інформування про важливість верховенства права, незалежності суддів і свободи слова. Тобто це держава, в якій, на основі діючого закону, реально забезпечується здійснення прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина, окремих груп людей і громадянського суспільства в цілому, де держава і людина несуть взаємну відповідальність згідно із чинним правовим законом [4].

Висновок: Політичний маркетинг є потужним інструментом, який можна використовувати для впливу на думки та поведінку виборців. Він може допомогти кандидатам та партіям виграти вибори, а також може допомогти формувати громадську думку з питань державної політики.

Список використаних джерел:

1. Політичний маркетинг. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
2. В. Бебик. Маркетинг політичний // Політична енциклопедія. С. 424.
3. Л. Кочубей. Політична енциклопедія. 2011. С.287.
4. Правова держава. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

ФЕМІНІЗМ В МУСУЛЬМАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність теми дослідження. Основа демократичного суспільства полягає у досягненні рівності через соціальну справедливість та повагу до прав людини. Сучасна боротьба за рівність та права жінок стикається з численними перешкодами, серед яких гендерні стереотипи, що мають свої корені у релігійних переконаннях. У сучасному ісламі проблема гендерної дискримінації та прав жінок є надзвичайно важливою та, безсумнівно, актуальною темою. Правозахисники та міжнародні організації дуже стурбовані становищем мусульманських жінок. Таким чином, жінки зазнають дискримінації на основі статі в країнах, де іслам розглядається як державна релігія. Сьогодні ісламський фемінізм спрямований на досягнення гендерної рівності та соціальної справедливості, з Кораном як основою для розуміння та реалізації. Це так звана боротьба за власні права в суспільстві, де релігія підтримується надзвичайно суворими патріархальними канонами, а жінка знаходиться в підпорядкованому положенні по відношенню до чоловіка як у сімейному, так і в публічному просторі. Такі українські дослідники, як О. С. Забушко, С. А. Крилова, С. Д. Павличко, Н. В. Хамітов, Ю. В. Лисюк, М. В. Буроменський, Г. В. Гриценко та Л. Б. Магдюк, займалися питаннями фемінізму та захисту прав жінок. За кордоном цією темою займалися Герда Лернер, Сімона де Бовуар, Беррі Торн, Еліс Вокер, Сімона Вейль, Ненсі Фейзер та інші.

Мета дослідження: аналіз теоретичних і методологічних підходів до ісламських феміністичних і гендерних досліджень.

Об'єкт дослідження: гендерна дискримінація жінок в мусульманських країнах.

Предмет дослідження: релігійні засади, на яких базуються права та обов'язки жінок в мусульманському суспільстві.

Завдання дослідження: оцінити вплив релігії на становище жінок в ісламських країнах. Історія феміністичних ідей в ісламському світі подібна до історії Заходу. Ісламський фемінізм почався з твердження, що Коран захищає права жінок і що справжній іслам не існує без рівності статей. Слід зазначити, що інформаційні технології є важливою частиною боротьби за права жінок у мусульманському суспільстві. Багато жінок в ісламських країнах хочуть вийти з цієї ситуації, але самі вони багато років не брали участь у дискусіях, які визначають їх місце в політичному, культурному та релігійному житті. Розвиток нових інформаційних технологій був важливим фактором, який підштовхнув їх до участі у цій дискусії. Саме для мусульманок доступ до Інтернету є життєво важливим. Адже згідно зі звичаями, більшість жінок проводить не багато часу поза стінами свого будинку і вони мають мало можливостей брати участь в суспільних процесах, з'являтися в публічному просторі [1, с. 47]. На сьогоднішній день у країнах ісламського світу спостерігається розвиток наступних феміністичних напрямків: 1. Атеїстичний фемінізм. Він стверджує, що релігія націлена проти жінки. Розвиток жіночого руху можливий лише за умови зменшення впливу релігії на соціум. 2. Світський фемінізм. Феміністки ставляться до релігії нейтрально. Вони вважають, що за теократичного правління чи радикального релігійного руху жіноча емансипація є неможливою. 3. Мусульманський фемінізм. Ґрунтується на ліберальному погляді на іслам цілому та спрямований на його адаптування до сучасності. Представниці цього напрямку переконані, що потрібно концентруватись не на хадисі та шаріаті, а безпосередньо на Корані. Оскільки перші, в свою чергу, є патріархальним відтворенням ісламу. Мусульманські феміністки вважають, що Коран включає в себе два види положень: перші містять відображення практичних аспектів повсякденного життя мусульманина, а інші стосуються моралі та є нормативними. 4. Ісламістський фемінізм. Феміністки вважають, що ідентифікація жінок з релігійним рухом сприяє жіночій емансипації. Вони стверджують, що класична і посткласична інтерпретація була базована на чоловічому досвіді та орієнтувалася на патріархальні суспільства [3, с. 42-43]. Феміністки підкреслюють, що іслам спочатку був гуманістичною теорією, багато в чому сприяв пом'якшенню моралі в арабському світі, і, зокрема, – захисту прав жінок. Величезну роль в ісламі відігравали ідеї рівності і солідарності серед одновірців. Однак згодом політичні еліти нерідко прагнули перетлумачити принципи цього початкового, тобто демократичного, ісламу на свою користь, стверджуючи свою владу і могутність. Багато в чому це стосувалося і становища жінок [2, с. 55]. Основними вимогами, які ставлять перед собою мусульманські феміністки є: 1. Модернізація сімейних кодексів; 2. Право жінок на збереження власної національності та можливість передачі дітям (вимога здебільшого арабських жінок); 3. Кримінальна відповідальність за сімейне насильство та будь-яке насильство проти жінок; 4. Збільшення участі жінок в економічному та політичному житті [3, с. 28]. Жінки-активістки у мусульманському світі скасовують фундаменталістські правові конструкції релігії та права, відмовляючись слідувати традиційним парадигмам, які змушують жінок вибирати між релігією та своїми правами. Вони відкидають повагу закону до релігійних лідерів і вимагають права на побудову ідентичності не лише поза їх культурними та релігійними громадами, а й усередині них. Важливим у цих зусиллях є те, що активістки-мусульманки прагнуть застосовувати такі поняття, як справедливість, рівність та демократія, не лише у публічній сфері, а й у сім'ї, культурі та релігії – сферах, традиційно визначених у західному законодавстві як приватні і, отже, поза всяким регулюванням [4, с. 78].

Висновок. Фемінізм стає все більш популярним і поширеним у країнах ісламського світу. Зацікавленість цією темою людей різних релігійних та національних приналежностей сприяє її поширенню. Однак цей рух стикається з численними перешкодами. Одним із них є національні традиції. Адже деякі з них, часто хибно пов'язують з законом ісламу і ті, в свою чергу – отримують статус священних, незважаючи на дискримінаційний характер по відношенню до жінок. Зважаючи на все це, можна твердо сказати, що патріархальні традиції в мусульманському суспільстві є результатом хибної інтерпретації Корану та бажання створити власний порядок. Коран має досить прогресивні положення щодо прав і обов'язків жінки.

Список використаних джерел:

1. Гладченко С. Фемінізм в ісламському світі. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. 2016. Вип. 1. С.44-48.
2. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
3. Зінько С. Ю. Фемінізм в ісламі: історія і сучасність. Сходознавство. 2008. № 43. С. 28-47.
4. Сизонюк В. Є. Проблематика питання дотримання прав жінок в державах арабського світу. Вісник студентського наук. товариства ДНУ ім. В. Стуса. Випуск 13 том 1. Вінниця, 2021. С.76-80.

ПОЛІТИЧНІ ЕЛІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Останні десятиріччя в постсоціалістичних країнах були періодом кардинальних змін та перетворень. Почала формуватися нова економічна та політична системи формуються, а структура суспільства докорінно змінилася. На соціальній та політичній сценах з'явилися нові актори, які змусили суспільство «грати» за новими правилами. Крім того, колишня партійна номенклатура частково поступилася своїми позиціями. Також змінилися механізми соціальної і політичної мобільності, стереотипи і домінанти поведінки політиків, а, відповідно, і абсолютно вся система політичної стратифікації.

Мета дослідження: аналіз політичної еліти.

Предмет дослідження: політичні еліти в умовах сучасного суспільства.

Об'єкт дослідження: політичні еліти.

Завдання дослідження: пояснити поняття політичної еліти.

Виклад основного матеріалу. Термін еліта – це соціальна спільнота (хоча йгетерогенна), яка є об'єднаною близькістю установок, стереотипів і норм поведінки, що володіє єдністю – почасти відносною – цінностей, які поділяє. 1. Розвиток еліт: Розвиток теорії еліт на концептуальному рівні в сучасній політичній науці тільки починається. На сьогодні дослідникам доводиться стикатися зі значними методологічними проблемами. Задля вивчення еліт необхідно досліджувати питання стратифікації сучасного суспільства, закономірностей політичної боротьби, особливостей та протиріч функціонування владних структур, політичного лідерства, а також конкретних політичних технологій [1]. 2. Структура політичного простору: Структурування політичного простору відбувається внаслідок рішень, які приймаються, і механізмів розподілу матеріальних і символічних ресурсів, але також завдяки визнаним формамартикуляції інтересів, які застосовуються, і їх представництву в політичних інститутах. Особливої уваги заслуговує формування політичного класу, який за нетривалий період став одним із ключових суб'єктів владного домінування. Хоч і політичний простір може витлумачуватися подвійним чином, але у вузькому розумінні структура політичного простору означає синтез рельєфу й політики; прошарок, в якому географічна та політична структури певної країни накладаються, а ландшафт набуває політичного значення; внутрішньополітичний вимір глобальної геополітичної конфігурації [2]. 3. Умови виникнення сучасної політичної еліти. В Україні на перехідному етапі її пострадянського розвитку виникло чимало проблем. Функціонування політичної еліти, особливо на даному етапі, становить одну з найключовіших ролей у суспільстві, зокрема і в сучасному. Від того, якою є дана соціальна група, її механізми функціонування, тенденції розвитку, залежить як і внутрішній розвиток країни, так і зовнішній. Політична незалежність держави повинна бути підкріплена економічною незалежністю, роль політичної еліти у відстоюванні національних економічних інтересів є дуже важливою, особливо на даному етапі. Елітарність сучасного суспільства є вже дуже доведеним фактом. Для демократичної держави має першочергове значення не боротьба з елітарністю, а саме формування найбільш результативної, корисної для суспільства еліти, забезпечення її соціальної представницькості, своєчасне якісне поновлення, мінімізація тенденцій олігархізації, перетворення в зачинену панівну привілейовану касту. Сучасну еліту в залежності від змісту, стилю політичної діяльності та механізмів в її формування можна класифікувати так: Тоталітарна і авторитарна. Вона є унітарною за якісним складом кадрів та ціннісними орієнтаціями, а також закритою за механізмами формування. Ліберальна. Це еліта демократичного поділу влади. Найчастіше за все унітарна за якісним складом кадрів і ціннісними їх перевагами, водночас також відкрита за формами та принципами формування з домінуючою ідеологічною концепцією. 3. Домінантна. Еліта плюралістична та мобільна за своїм кадровим складом, відкрита за механізмами рекрутування у свої ряди, *домінантна* за ідеологічними установками і консенсусна за формами і методами політичної діяльності. 4. Плюралістична. Це еліта з сильною законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади. Це еліта цивілізованої демократичної держави.

Висновок: Отже, скоріш за все політична еліта включає осіб, що приймають стратегічно важливі рішення загальнонаціонального масштабу. При цьому стандарти поведінки, реальні та ті, що декларуються, можуть суттєво відрізнятися.

Список використаних джерел

1. Кочубей Л.О. сучасні політична еліта та політичний клас: визначення, моделі та особливості становлення. ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kochubei_suchasni.pdf
2. Кононенко Сергій, політичний простір і політичний контроль, Наукові записки. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kononenko_politychnyi-2.pdf

ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Актуальність дослідження: ця тема є дуже актуальною, оскільки війна в Україні викликала значні зміни у суспільстві. Цей період став випробуванням для національної ідентичності та сприйняття власної культури та історії. Дослідження такої теми може допомогти краще зрозуміти динаміку формування національної свідомості в умовах воєнного конфлікту та його вплив на подальший розвиток суспільства.

Мета дослідження: розуміння та аналіз, як війна між росією та Україною впливає на національну свідомість громадян України.

Предмет дослідження: зростання національної свідомості громадян України, вивчення процесів, що відбуваються в суспільстві щодо сприйняття власної національної ідентичності, історії, культури та політики в контексті конфлікту з росією.

Об'єкт дослідження: процес зростання національної свідомості серед громадян України в період російсько-української війни. Це охоплення різних аспектів цього процесу, такі як зміни у національній ідентичності, відношенні до країни, сприйнятті подій війни, громадянській активності та інші аспекти, які впливають на уявлення та переконання українських громадян під час цього конфлікту.

Завдання дослідження: дослідити чинники, які вплинули на зростання національної свідомості громадян України під час російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. Національна свідомість – сукупність соціальних, економічних, політичних, моральних, етичних, філософських, релігійних поглядів, норм поведінки, звичаїв і традицій, ціннісних орієнтацій та ідеалів, в яких виявляються особливості життєдіяльності націй та етносів. Теоретична національна свідомість – узагальнена, науково обґрунтована, соціально-політично зорієнтована система поглядів про життєвий шлях, місце і цілі розвитку нації. Структура теоретичної свідомості містить: норми, цінності та зразки поведінки представників певної національно-етнічної спільноти; ідеологію нації; національну ідею. За змістом національна свідомість виступає діалектичною єдністю загальнолюдського і національного, в якій загальнолюдське виявляється у неповторному бутті нації [1, с. 10]. Основою національної свідомості виступає національна самосвідомість. Національна самосвідомість – це відносно стійка, усвідомлена, що переживається як неповторна, система уявлень індивіда про себе як про представника певної нації. Виокремлюють два рівні національної самосвідомості: 1) низький (досить часто підсвідомий) – емоційно відчужене співпереживання власної єдності з іншими представниками етнічної спільноти (етнічна ідентичність); 2) високий – раціональне, глибоке усвідомлення національної належності (національна ідентичність). Національна ідентичність – це усвідомлення людиною власної належності до певної національної групи, що має свою назву, власну історичну територію, спільні міфи, історичну пам'ять, спільну масову громадську культуру, свою мову, спільну економіку, однакові для всіх юридичні права та обов'язки. До структури національної ідентичності як складової національної самосвідомості належать три компоненти: 1) когнітивний – знання про національну спільноту та знання про себе як члена даної спільноти; 2) емоційно-оцінний – національна самоповага чи зневага, національна гордість чи сором та ін.; 3) поведінковий – відповідні дії та вчинки, що зумовлені двома попередньо згаданими компонентами. Важливими психологічними механізмами формування національної самосвідомості виступають національна ідентифікація та рефлексія. Розвиток національної самосвідомості передбачає появу таких національних почуттів: почуття любові до своєї Батьківщини, свого народу, національної культури і рідної мови; почуття причетності до долі свого народу, своєї країни; почуття національної гордості чи національного невдоволення; готовності й волі до здійснення національної мети. Зміни в національній ідентичності після Майдану й агресії росії проти України спричинилися до істотних змін в українській національній свідомості та самосвідомості. Датою офіційного початку АТО на сході України вважається 7 квітня 2014 року. В цей день тодішній в. о. Президента України О. Турчинов оголосив про проведення операції проти загарбників адміністративних будівель у Донецьку, Харкові та Луганську. З початком АТО в українську історію увійшов добровольчий військовий рух. Коли армія тільки готувалася вступити в конфлікт, стихійно створені батальйони прийняли на себе основний удар. Це визнає і влада. Пік формувань добровольчих батальйонів випав на квітень-травень минулого року. Військкомати тоді фізично не могли мобілізувати всіх охочих йти в бій прямо зараз і безкомпромісно. Одним з перших добровольчих формувань став «Айдар». Він вбирав в себе чоловіків й жінок прямо з Майданів у різних містах. Україна вже два з половиною роки живе у стані фактичної війни, яка породила широкий волонтерський рух, що весь цей час надавав добровольцям та військовослужбовцям всебічну підтримку. Волонтери, хоч і не знаходяться в зоні конфлікту, але так само перебувають у стані війни, постійно живуть з думками про війну, що є яскравим проявом національної самосвідомості. У 2014 році, як наслідок підвищення громадянської активності українців під час Євромайдану та консолідації українського народу в умовах зовнішньої агресії та збройного протистояння на Сході країни, рівень патріотизму значно виріс. За даними соціологічного опитування, проведеного Центром Разумкова у кінці 2013 на початку 2014 року, 95 % жителів усіх регіонів України

сприймають її своєю Батьківщиною. 84,5 % респондентів вважають себе патріотами України. Зокрема, в західному регіоні - 94 %, в центральному - 88,5 %, у східному - 81 %, у південному - 72 % [2]. Не слід забувати, що національно-патріотичне виховання є важливою складовою політики національної безпеки держави в гуманітарній сфері, спрямованої на формування національної ідентичності молоді, поваги до рідної країни, готовності захищати свою Вітчизну. Воно являє собою систематичну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади і громадських організацій з формування у молодих громадян високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків [3, с. 2]. Патріотизм як одне з сильних почуттів, із яких складається емоційний світ людини, невід'ємний від осмислення і вибору шляхів та засобів реалізації інтересів своєї Вітчизни [1, с. 10]. Знову ж таки, якщо представники інших етнічних груп, які проживають на території України, поважають її історію, культуру, мову і працюють на її благо, то вони також є її патріотами. Вони можуть шанувати свою культуру, розмовляти на своїй мові, але повинні знати українську мову і поважати наші традиції.

Висновок: під час російсько-української війни відбувається інтенсивне зростання національної свідомості громадян України. Цей період випробовує стійкість суспільства і сприяє усвідомленню важливості збереження та захисту національної ідентичності, культурних та історичних цінностей. Дослідження даної теми важливе для розуміння динаміки формування національної свідомості в умовах воєнного конфлікту та його впливу на подальший розвиток українського суспільства

Список використаних джерел

1. Рудакевич О. М. Теоретико-методологічні основи дослідження модерної української нації / О. М. Рудакевич // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: моногр. / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевиц, М. І. Гурик та ін.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 10- 43.
2. Скоркін К. URL: <http://npu.edu.ua/ua/anonsy/326-pro-universytet/mizhnarodna-diiialnist/proekt-tempus-inovest/novyny/3995-studenty-npuslukhaly-pro-shliakhy-formuvannia-natsionalnoi-svidomosti-ta-natsionalnoisamosvidomosti>
3. Гриневич Л. Проблеми сучасної освіти / Л. Гриневич // День, 2016. 4 серпня. С.2.

ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ У 2019 Р.

Актуальність дослідження. Президентські вибори є ключовим подією у житті будь-якої країни, оскільки результати виборів можуть визначати стратегічні напрямки розвитку країни на наступні роки. Виборчі кампанії часто привертають значну увагу громадськості, і аналіз їхнього ходу та результатів є актуальним для розуміння політичного настрою суспільства, динаміки виборчого процесу та впливу політичних рішень на громадян.

Мета дослідження: дослідити та проаналізувати причини, хід та результати президентської виборчої кампанії у 2019 році, а також оцінити її вплив на політичну ситуацію в країні.

Предмет дослідження: динаміка, стратегії, та тенденції президентської виборчої кампанії.

Об'єкт дослідження: президентська виборча кампанія в 2019 році.

Завдання дослідження: проаналізувати політичний контекст та передумови для проведення президентських виборів у 2019 році.

Виклад основного матеріалу. Під час цієї виборчої кампанії спостерігається криза довіри до політиків, підкреслюють експерти. На думку експертів, багато кандидатів сьогодні працюють не так, щоб перемогти у президентських виборах, як з прицілом на парламентські, які відбудуться восени цього року [3]. «Ми входимо в такий режим, коли президентські та парламентські вибори відбуватимуться в один рік. Це зумовлює плавне перетікання однієї кампанії в іншу, і частина кандидатів не мають шансів перемогти на президентських, але вони усвідомлюють, що це підніме рейтинги їхніх політпартій для парламентських виборів», - вважає політолог Юрій Якименко [1]. До України приїхало 2485 офіційних спостерігачів від міжнародних організацій. Від Бюро демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки та співробітництва в Європі – 997, Європейської мережі організацій зі спостереження за виборами (ENEMO) – 384, Світового конгресу українців – 249. Від штабів обох кандидатів у президенти чесність виборчих змагань відстежували 3752 спостерігачі від Зеленського і 2484 спостерігачі від Порошенка [2]. Ще 27279 спостерігачів було заявлено від громадських організацій. Така рекордна кількість спостерігачів не виявила суттєвих порушень, які б могли вплинути на результати виборів. «Друзі України, дякую вам за увагу до цих виборів. Я дуже радий, що нам вдалося забезпечити відкриті демократичні вибори. Безсумнівно, Україна змогла встановити новий демократичний стандарт виборчого процесу. За будь-яких обставин я буду робити все, щоб забезпечити незмінність курсу України на ЄС і НАТО», – запевнив Порошенко [2]. А Володимир Зеленський після того, як перша буря радісних емоцій вляглася, відповів на кілька запитань журналістів. Зокрема, він сказав, що хоче істотно скоротити штат Адміністрації президента України і перенести президентський офіс в інше місце, можливо, за Київ. Також він заявив, що захищатиме українську мову.

Висновок. Президентська виборча кампанія в 2019 році відіграла значущу роль у політичному та суспільному житті багатьох країн. Аналіз кандидатів, стратегій, суспільної реакції та виборчих результатів виявляє важливі динаміки та тенденції, що вплинули на політичну ландшафт і майбутнє країни. Результати виборчої кампанії визначили подальші шляхи розвитку та викликали значний інтерес як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Список використаних джерел

1. Оксана Тороп Інтрига, конкуренція та епатаж: чим особливі президентські вибори-2019. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46972550>
2. Ірина Штогрін Підсумки дня голосування у другому турі президентських виборів-2019, I URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29895107.html>
3. Петренко К. Рейтинг потенційних кандидатів у президенти 2019 року після виборів URL: https://24tv.ua/vibori_v_ukrayini_2019_reytingi_kandidativ_v_ukrayini_n884045

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження: Прийнята у червні 1996 р. Конституція проголосила Україну демократичною, правовою, соціальною державою. Проте для її практичного втілення необхідно ще багато чого зробити. Проблема дотримання всіма гілками державної влади положень Конституції України продовжує залишатись актуальною. Адже конституційне закріплення основних інститутів і принципів демократії - лише один з необхідних кроків на шляху демократизації, важливим є їхнє реальне впровадження в політичну практику. Відтак побудова в Україні правової держави продовжує залишатись одним з головним завдань на шляху до демократії.

Мета дослідження: проаналізувати процес виборів, історію становлення виборчої системи України.

Об'єкт дослідження: виборча система України, процес та проблеми її становлення, методи їх вирішення.

Предмет дослідження: проблеми виборчої системи України.

Завдання дослідження: визначити проблеми виборчої системи України.

Виклад основного матеріалу. З відновленням української незалежності у 1991 році розпочався бурхливий процес розбудови демократичних інститутів і громадянського суспільства в нашій державі. При цьому великою мірою мало місце запозичення позитивного досвіду різних держав світу. Принципи чесних та демократичних виборів: загальність участі. Виборче право доступне для всіх повнолітніх громадян: прямий та вільний процес. Передбачається, що безпосередньо виборці обирають своїх представників, і при цьому не зазнають жодного тиску; таємність. Вирізняються основні типи виборчих систем: мажоритарна. Країни діляться на мажоритарні округи, де висуваються кандидати. Депутатом стає той, хто набрав більшу кількість голосів. В Україні така система стабільно працювала до 1994 року, а потім змінилась на змішану, коли половина кандидатів обиралась за мажоритарним принципом, а решта - за закритими списками. Виборець має не один, а декілька голосів. Ця система поширена в німецькій Баварії, американському Іллінойсі. Закриті списки. Виборець голосує за партію, яка висуває свій список кандидатів. При цьому громадянин міг дізнатися лише першу п'ятірку потенційних депутатів. Відкриті партійні списки. Виборці голосують одночасно і за політичну партію, і за конкретних кандидатів. Місцеві вибори 2020 року пройшли за такою системою [2]. Впродовж незалежності в Україні були різні типи виборчих систем - мажоритарна, змішана, пропорційна. На даний час існує змішана система, але гостро стоїть питання про перехід до пропорційної системи на основі відкритих списків. Парламент обирається на п'ять років, в його складі 450 депутатів: половину обирають за мажоритарною системою (від неї хочуть відмовитися), половину - за пропорційною системою із закритими списками. За перші двадцять років незалежності вибори відбувались в напівавторитарному режимі, саме під час президентських виборів у 2010 дедалі більше почали застосовуватись брудні технології, як-от: підкуп виборців, застосування адмінресурсу. Вибори, які відбулися після Революції Гідності, характеризувались більшою прозорістю та відкритістю. Наразі головною проблемою виборчого процесу в Україні залишається невідповідність політичних партій демократичним принципам [3, с. 227-228]. Яка ж виборча система потрібна Україні: мажоритарна, пропорційної з закритими виборчими списками чи пропорційна з відкритими списками? Перший варіант системи є неефективний: 1) Сприяє підкупу виборців (за даними громадянської мережі ОПОРА, 70% випадків підкупу виборців зафіксовано саме в одномандатних округах); 2) Сприяє застосуванню адміністративного ресурсу, що стабільно приводить одні й ті ж політичні партії до влади і дає їм більше місць у парламенті. У пропорційної з закритими виборчими списками є такі недоліки: 1) Внутрішня конкуренція у партіях фактично відсутня; 2) Відстань між партіями та виборцями збільшується, оскільки до прохідної частини партійних списків кандидати потрапляють не за популярністю серед виборців, а за принципом лояльності до керівництва партії чи за гроші. Щодо пропорційної системи з відкритими списками, то ця система має більше переваг, ніж недоліків, а саме: вона передбачає 27 великих регіональних округів. Партії виставлятимуть на кожному окрузі мінімум п'ятьох кандидатів. Виборець, окрім того, що голосує за партію, зможе віддати свій голос і за конкретну людину в цій партії, тим самим формуючи персональний склад парламенту [1, с. 94].

Висновок: Найефективнішою виборчою системою в Україні є пропорційна система з відкритими регіональними списками. Усі реформи в Україні залежать від політиків та їхніх рішень. А хто в нашій країні ухвалюватиме політичні рішення - залежатиме від закону про вибори народних депутатів України. Щоб рухатися вперед до розвитку країни, нам необхідне оновлення політичних еліт, які обиратимуться за новим принципом.

Список використаних джерел

1. Бойко Н. С. Виборча система України: суспільно-політичний аспект. Державне управління: теорія та практика. 2006. Журнал «Наукові записки» Випуск 50. С. 92-100.
2. Віктор Таран, вебінар «Виборчий процес в Україні: плюси та мінуси». URL: <https://inrespublica.org.ua/aktyvna-hromada/vyborchyyj-protses-v-ukrayini-plyusy-ta-minusy>. Html
3. Рудич Ф. М. Політологія: Підручник. 2. е вид., стереотип. Львів, 2006. 480 с.

ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Актуальність дослідження. Понад 10 років тому відбулося вторгнення Росії на територію України та анексія автономної республіки Крим. Ці дії є неприпустимим у наш час суспільно-політичним явищем, однією з найскладніших та найактуальніших проблем світового співтовариства. Для кращого розуміння усієї глибини цієї війни варто провести дослідження її впливу на національну свідомість українців. В умовах життя сучасного українського суспільства під впливом різноманітних політичних, економічних та соціальних чинників українська національна свідомість переживає особливий етап формування, який ми дослідимо нижче [5]. Проблема національної самосвідомості громадян України, утворена під впливом радикальних змін глобального характеру, найяскравіше проявляється у молодіжному середовищі, в якому негативні наслідки перетворень відображаються саме у сфері дозвілля.

Об'єкт дослідження: вплив війни на національну свідомість громадян.

Предмет дослідження: національна свідомість громадян України.

Мета дослідження: проаналізувати зростання національної свідомості громадян України в умовах російсько-української війни, визначити ключові фактори, що сприяють цьому зростанню, дослідити вплив національної свідомості на єдність та стійкість українського суспільства.

Завдання дослідження: дослідити вплив національної свідомості на політичну активність та громадянську участь українців, визначити ключові виклики та перспективи розвитку національної свідомості в Україні після війни.

Виклад основного матеріалу. Національна свідомість є фундаментальним чинником побудови громадянського суспільства та демократії. Такий приклад прояву думки громадянського суспільства та вищого ступеня національної свідомості український народ продемонстрував під час Революції Гідності. Це вчинок національно свідомої нації, для якої пріоритетом є власне майбутнє та благополуччя своїх наступників. Ще донедавна українці переживали занепад національної свідомості, «період національної сонливості», у якому національна ідея та патріотизм залишалися поняттями на рівні слухового сприйняття, а не усвідомлення. Незважаючи на це, після трагічних подій Революції Гідності народ зумів віднайти в собі силу, яку так плекали і відшліфовували наші предки, серед яких Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Данило Галицький, Богдан Хмельницький, Петро Дорошенко, Іван Мазепа, Олекса Довбуш, Устим Кармелюк, Михайло Драгоманов, Тарас Шевченко, Леся Українка, Володимир Сосюра, Іван Франко, Михайло Грушевський, Симон Петлюра, Роман Шухевич, Євген Коновалець, В'ячеслав Чорновіл тощо. Цей список можна продовжувати без упину. Українці змогли зламати систему, показати вагу національного духу народу. Цей дух єднання не покидає більшість наших співвітчизників і дотепер. Позаяк вже пізніше перед очима народу постала жахлива реальність війни з Росією, в яку безпідставно втягнула нас країна-агресор. Це, напевно, одне з небагатьох полотнищ, на фоні якого народ єднається і будить в собі національну свідомість. Проте, на жаль, є інші фактори, які цей процес гальмують, і роблять українців «другим сортом», знищуючи почуття національної гідності та самосвідомості [3, с.211]. На жаль, у житті сучасного українця, особливо молодого, відбувається період переосмислення і зміни життєвих цінностей, в якому все духовне, зокрема національна самоідентифікація, відкладається на задній план, а першочерговими постають матеріальні блага та цінності. Це зумовлено нестабільною ситуацією у державній політиці, безпеці, економіці та культурі. Якщо українська нація після подій Революції Гідності переживала період великого національного піднесення та повірила в «нову Україну», давши владу новим людям, то сьогодні вона просто зневірилась та розчарувалась [5]. Перед українцем кожного дня стоїть питання: як прожити наступний день? За цих умов у скруті опинилась українська молодь, котра змушена масово емігрувати за кордон в пошуках кращого життя. Кожен робить свій вибір щодо того, як жити. Це свідоме цурання свого, рідного, спричинене непрофесійною політикою держави. Молодь сьогодні спантеличена і не бачить перед собою ніякого майбутнього у власній країні. Відбувається процес, ймовірно, штучного вивезення «умів» з нашої держави, адже тисячі кваліфікованих фахівців шукають шляхи розвитку за кордоном, приймають іноземне громадянство, назавжди покидають Батьківщину. За таких умов українська національна свідомість відмирає, разом з цим і відмирає ідея народу України. Все ще єднає українців одна мета – перемога. Сьогодні це головна проблема країни, проте нею вдало спекулюють вищі чини держави, адже це вагомий аргумент, за яким можна приховати решту проблем у державі [4]. Політико-економічна ситуація в країні зумовила безліч проблем, однією з яких є занепад культури нації. Куди ж зник той Франковий народ зі словом Шевченка на вустах та жагою до життя Лесі Українки? Разом з економічними проблемами та соціальним зубожінням спостерігається процес падіння рівня освіти і культури нації. В Україні спостерігається виродження інтелігенції. Як вже було зазначено, відбувається процес зміни цінностей у суспільстві, матеріальність бере гору над мораллю, доктрина замінена практикою. Ми рухаємось у бік «нездорового прагматизму», в якому нас проштовхує ряд вищезазначених проблем. Проблематика формування національної свідомості сучасного українця залежить ще від багатьох різних факторів, але основою подальшого становлення української нації є створення сприятливого для цього середовища. Тож кожен, хто бере у свої руки владу, насамперед, повинен

бути національно свідомим, ставити себе на місце народу і пам'ятати заповідь демократії: держава починається з народу, а не з тих, хто нею управляє [5]. Хоч і українська національна свідомість переживає не кращі часи, але сучасний українець повинен поважати тих людей, які зараз захищають нашу державу від ворога, та пам'ятати, що він – представник славного народу, який в будь-якій скруті не втрачав своєї гідності з поваги до самого себе [2, с. 334]. Українці - незламний народ, неможливо знищити його генетичний код - українську національну свідомість. Часи міняються, ситуація обов'язково покращиться, але для цього ніхто не повинен опускати руки, а навпаки, з усіх сил триматися за свій ідеал майбутнього наших нащадків. У такий час ми повинні єднатись для єдиної мети під назвою - Україна. «Сила народу - в єдності» (Захар Беркут) [1, с. 459].

Висновок. Отже, війна стала для українців насамперед черговим випробуванням духу та національної свідомості. Одним із унікальних явищ цієї війни стало те, що на оборону незалежності виступили десятки тисяч українців, які усвідомили, що війна стосується усіх. І це ознака нового рівня розвитку української націоналістичної ідеології, коли більшість громадян країни приходять до розуміння необхідності захисту національних інтересів, поваги до цінностей і традицій титульної нації. Безперечно, така ситуація також сприяє утвердженню ідеології соборності нації та держави в Україні.

Список використаних джерел

1. Багрянний І. П. Публіцистика : доп., ст., памфлети, рефлексії, есе / І. П. Багрянний; упоряд. О. Коновал; передм. І. Дзюби; Післямова Г. Костюка. К.: Смолоскип, 1996. 856 с.
2. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин / П. Голубенко. К. : Дніпро, 1993. 447 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Гуцало Є. Ментальність орди / Є. Гуцало: URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printzip.php?tid=4440>
5. Дашкевич Я. Як Московія вкрала історію Київської Русі-України / Я. Дашкевич: URL: <https://uainfo.org/blognews/398664-kak-moskoviya-ukrala-istoriyu-kievskoy-rusi-ukrainy-doklad-doktora-istoricheskikh-nauk.html>

ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ ФРАНКЛІНА ДЕЛАНО РУЗВЕЛЬТА

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження політичного портрета Франкліна Делано Рузвельта надзвичайно висока через його вплив на розвиток не лише американської політики, але й світової історії. Рузвельт визнаний одним з найвидатніших президентів США, завдяки його активним реформам під час Великої Депресії, що вплинули на економічне й соціальне положення країни. Його лідерський стиль та здатність до прийняття стратегічних рішень залишаються об'єктом вивчення для сучасних політичних та історичних аналітиків. Вивчення політичного портрета Рузвельта допомагає краще розуміти причини й наслідки його діяльності і впливу на подальший розвиток політичних і соціальних процесів як у Сполучених Штатах, так і у світі в цілому.

Мета дослідження: Вивченні та аналізі політичного портрета Франкліна Делано Рузвельта з метою розкриття його впливу на розвиток американської політики та світової історії.

Об'єкт дослідження: політичний портрет Франкліна Делано Рузвельта, включаючи його лідерський стиль, стратегії влади, політичні реформи та вплив на події свого часу.

Предмет дослідження: життя, політична кар'єра, ідеологічні переконання, стратегії влади та вплив на суспільство політичного лідера Франкліна Делано Рузвельта.

Завдання дослідження: створити політичний портрет лідера Франкліна Делано Рузвельта.

Виклад основного матеріалу. Франклін Делано Рузвельт, 32-й президент США, відомий своїм унікальним політичним внеском, який змінив хід американської та світової історії. Народився 30 січня 1882 року в сім'ї зі значними політичними зв'язками [1]. Рузвельт виріс в родині, яка була відома своєю активною участю в громадському та політичному житті. Він відзначився різноманітними досягненнями в громадській та політичній сферах, включаючи роботу в уряді та виборчі позиції в штаті Нью-Йорк. Рузвельт став членом партії демократів і здобув визнання як вправний стратег та ініціатор соціальних реформ [2]. Його політична кар'єра досягла піку під час президентства, коли він очолив країну в період Великої депресії та другої світової війни. Рузвельт здійснив ряд історичних реформ, включаючи впровадження програми «New Deal» та сприяння створенню Організації Об'єднаних Націй. Його лідерські якості та здатність приймати стратегічні рішення зробили його одним із найвпливовіших президентів в історії США. Франклін Делано Рузвельт вважається одним з найвпливовіших президентів США, особливо завдяки його програмі «Новий курс»[3]. Обраний у 1933 році, він швидко вжив заходів для боротьби з економічною кризою, відомою як Велика депресія. Його реформи спрямовані на відновлення економіки та соціального захисту громадян. Одним з перших кроків Рузвельта в офісі став указ про рефінансування боргів фермерів, а також закони, що сприяли відновленню сільського господарства. Він також активно реформував промисловий сектор, зокрема впроваджуючи законодавство, що покращувало інвестиційний клімат. Ці заходи допомогли зменшити безробіття та зміцнити економіку. Дружина Рузвельта, Елеонора, також відігравала значну роль у політичному житті. Вона активно підтримувала реформи чоловіка та приділяла увагу соціальним питанням, особливо правам жінок і дітей. У зовнішній політиці Рузвельт прийняв нейтральну позицію, але після нападу на Перл-Харбор у 1941 році він проголосив війну Японії, що призвело до вступу США до Другої світової війни[4]. Він також активно сприяв створенню Організації Об'єднаних Націй та спільним операціям проти нацизму. Хоча життя Рузвельта було перерване трагічною смертю у 1945 році, його спадок продовжує жити [5]. Його ім'я асоціюється з великими досягненнями в економіці, соціальних реформах та зміцненні світового лідерства США.

Висновок: Франклін Делано Рузвельт, як 32-й президент США, відзначився значними досягненнями в економіці, соціальних реформах та зовнішній політиці. Його програма «Новий курс» стала важливим інструментом у подоланні економічної кризи та забезпеченні соціального захисту. Він також активно працював над зміцненням міжнародного лідерства країни, сприяючи створенню Організації Об'єднаних Націй. Його політичний внесок залишається важливим в історії США, а його ім'я асоціюється з великими досягненнями в різних сферах.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія. Франклін Делано Рузвельт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Франклін_Делано_Рузвельт
2. American History. Franklin D. Roosevelt. URL: <https://amcselekt.es/serie/franklin-d-roosevelt>
3. PBS Learning Lab. Panama Canal and the New Deal. URL: <https://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/panama-canal-new-deal/>
4. Вікіпедія. Друга світова війна. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Друга_світова_війна
5. Visionary. Франклін Делано Рузвельт. URL: <https://visionary.management.com.ua/government/franklin-delano-roosevelt/>

КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА СУЧАСНІ ПРОЯВИ

Актуальність дослідження: співіснування та взаємодія численних ідентичностей і почуття приналежності до світового громадянства звучить багатообіцяюче, але що ці солодкі слова за собою несуть? Космополітизм потребує багато уваги та дослідження усіх його сторін, адже є і позитивні і негативні наслідки цього вивчення.

Мета дослідження: проаналізувати суть концепції космополітизму, дослідити її причини та прояви у сучасному світі. **Об'єкт дослідження:** космополітизм, його сутність і прояви.

Предмет дослідження: космополітизм.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості космополітизму.

Виклад основного матеріалу. Космополітизм – це філософське та політичне поняття, яке передбачає прагнення до створення міжнародної спільноти, що об'єднує людей незалежно від їх національності, культури чи релігії. Іншими словами, космополітизм закликає нас бути більш відкритими та толерантними до інших культур, сприймати різноманітність як цінність, а не як загрозу. Він підтримує ідею спільної відповідальності за майбутнє нашої планети та добробут усіх її мешканців. Таким чином, космополітизм намагається знайти рішення глобальних проблем, таких як забруднення навколишнього середовища, бідність, та міжнародні конфлікти, спираючись на співпрацю та діалог між різними народами [1]. Найширший зміст у цьому понятті віднаходять ті автори, котрі розглядають космополітизм серед версій проектування основних способів організації людського буття, як його парадигму, підставу світового політичного порядку. Наприклад, Ульріх Бек веде мову про «космополітичні форми життя». У такому сенсі його ще іменують інституційним космополітизмом. У своїй соціально-політичній іпостасі чи не найвиразніше він оприявнений сьогодні професором Єльського університету Сейлою Бенгабіб в її концепції «космополітичного федералізму», в якій модернізовано Кантів проект вічного миру. Це спосіб організації суспільного буття людей, базований на ідеї світового громадянства і спільної долі людства. Підґрунтям цієї концепції є просвітницька ідея тотальної єдності світу і думки про єдність людського роду (єдність, яка мислиться згідно з голістичними принципами як неподільна, нерозмежовувана цілісність) і про відпочаткову правову рівність усіх людей. На думку Р. Файна, «космополітичні проекти завжди вказували на нашу спільну людську природу...» [2, с. 75]. Таким космополітизм є для науки і самих космополітів (Космополіт – це людина, яка підтримує ідею космополітизму, а саме відкритість, співпрацю та міжкультурний діалог між народами з різних країн та культур [1]. Загалом, за різними уявленнями і теоріями космополітизм є чимось, що об'єднує або відокремлює індивіда. Я маю на увазі, що націоналістські бачення висвітлюватимуть космополітизм, як щось, що заперечує національну державну єдність, але подає інший її вид. З точки зору культури її носієм за ідеологією космополітизму є кожен окремо, індивід має свій культурний досвід і є єдиним його представником. Тепер об'єкт дослідження стає чимось, що розділяє людей ще більше ніж націоналізм. Космополітизм в історії. Виник в ант. добу серед кініків (Діоген, Антисфен та ін.). Він був реакцією громадянина давньогрецького міста-держави (полісу) на створення світової імперії Олександра Македонського. Космополіт, філософію кініків успадкували давньоримські стоїки. Зенон з Кітіона та його послідовники шукали в космополіті, ідеалі форму, яка могла б упорядкувати життя кожної людини незалежно від місця її проживання. Ант. прибічники К. сформулювали своє кредо в короткому вислові «ubi bene, ibi patria» (де добре, там вітчизна). Космополіт, за своєю суттю були світові релігії – християнство, мусульманство, буддизм. Однак соціально-економічні і сусп.-політ. особливості країн, де вони поширювалися, накладали відбиток, який виявлявся у появі різноманітних конфесій та ересей. Відданість людству не виключала патріотизму, націоналізму або наявності певної політ. позиції в країні проживання. Однак адепти К. нерідко звинувачувалися у байдужості ставленні до своєї країни, нації, політ. режиму. Разючий приклад – кампанія боротьби з «безродним К.», розгорнута в СРСР у 1947-53. Мішенню для рад. влади стали не ті, хто декларував свій К., а люди, які мали родичів за кордоном. Сталін, режим намагався знищити горизонтальні зв'язки між людьми і залишити кожного наодинці з органами д-ви. Вираз «безродний К.» уперше використав головний ідеолог Кремля А. Жданов на нараді діячів рад. музики в ЦК ВКП(б) у січ. 1948. [3, с. 369-370]. З різних історичних подій не лише дає якусь єдність чи рівність, а й збиває уже існуючі цінності і зв'язки. Так ми дійшли до проблем космополітизму. Їх згладження і реалізація плану космополітики Драгоманов бачить, як всесвітню конфедерацію де можна було б «досягнути зовнішнього об'єднання націй не руйнуючи внутрішнього поєднання їх частин» [4, с. 441]. Іншою проблемою космополітизму були недопустимі обмеження ідеології і розмивання необхідних меж (що являлося традиційним космополітизмом). Тож сучасні принципи космополітизму дають не відсутність кордонів, а їх прозорість і поєднання глобалізації і локальних процесів «Космополітичні форми життя й ідентичності є водночас глобальними і локальними з етичного і культурного погляду. Тому для нього «не існує космополітизму без зв'язку з місцем» [5, с. 46].

Висновок: Космополітизм – сукупність поглядів і напрямів з реальними прикладами впливу на глобальну політику, які все ще потребують систематизації. Його підтримують і заперечують, вважають надто ідеалістичним, чи потрібним і реальним (ситуація як і з іншими політичними ідеями), але ця система й справді має шанс стати політичною ідеологією сучасності, адже для неї не було ще такого добре обумовленого моменту

як зараз, враховуючи теперішні зв'язки між людством. Тепер це не про заперечення культури і традицій, а про уникнення політичних обмежень, забезпечення балансу і єдності в різноманітті.

Список використаних джерел

1. Космополітизм – що це таке, визначення суть та приклади. Хто такий Космополіт URL:<https://termin.in.ua/kosmopolityzm-kosmopolit/>
2. Лисий. І. Я. Космополітизм: Його Українська версія. 2018. С. 75
3. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) П50 та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. С 369-370.
4. Драгоманов М. П. Что такое украинофильство? Київ: Либідь, 1991. С. 441.
5. Бек У. Космополитическое общество и его враги. Журнал социологии и социальной антропологии. 2003. №6 (1). С. 46.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА, ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВРАХУВАННЯ В ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ

Актуальність дослідження: в сучасному світі громадська думка має значний вплив на прийняття державних рішень і формування політики. У світлі зростаючої ролі громадської думки у сучасному суспільстві, необхідність розуміння цього явища стає надзвичайно важливою для забезпечення ефективного управління та розвитку країни.

Мета дослідження: вивчення процесів формування громадської думки, її впливу на державну політику та можливостей врахування цього впливу в процесі прийняття рішень.

Предмет дослідження: громадська думка як складний соціокультурний феномен.

Об'єкт дослідження: процеси формування та виявлення громадської думки в державній політиці.

Завдання дослідження: аналіз механізмів формування громадської думки, вивчення її впливу на державну політику.

Виклад основного матеріалу. Дослідження громадської думки забезпечує вдосконалення системи державного управління, оскільки за її допомогою виявляється рівень підтримки діяльності державних органів, а отже і корегується ця діяльність за наявності великого дисонансу [1, с.2]. Для розвинутої країни необхідним елементом виступають двосторонні зв'язки між владою та народом, вони мають забезпечити прозорість та відкритість державної влади, а також запобігти формуванню негативної громадської думки, яка може перетворитися на деструктивний фактор у житті суспільства та держави. Взаємодія влади і громадськості є тим підґрунтям, яке виступає основою політичної та соціально-економічної стабільності країни [2, с. 92]. Для підтримки цих зв'язків існують апробовані технології – від спілкування з вузьким колом людей до масових засобів комунікації з необмеженою аудиторією [3, с. 257]. Громадська думка фіксує насамперед сприйняття дійсності через призму масової свідомості. В ній віддзеркалюються як спільні, так і специфічні інтереси класів, національних, професійних, духовних та інших спільностей, у цілому суб'єктів політичного процесу [4, с. 1]. Нині особливо гостро постає потреба не лише в моніторингу соціального середовища, а й у впливі на свідомість громадян за допомогою інформування через налагоджені канали комунікаційного зв'язку. Посилення ролі ЗМІ, інтенсифікація інформаційного потоку призвели до того, що вже на початку ХХ століття виникла необхідність у діяльності, яка пов'язує в єдиному процесі різних виконавців, колективи, соціальні групи. [5, с. 7]. В Україні створена достатня нормативна база, яка б забезпечувала пряму та опосередковану участь громадської думки у процесах політичного управління та прийнятті політичних рішень, однак, у представників української влади спостерігається слабка взаємодія з громадською думкою. Визначаючи політичну культуру в Україні, можна зазначити, що вона ще формує власні демократичні принципи, залишаючи значні залишки патріархальної та підданської культури [6].

Висновок: Є гостра необхідність у налагодженні зв'язків з інститутами громадянського суспільства та встановленні конструктивного діалогу між органами влади й громадськістю, забезпеченні її участі у формуванні державної політики задля успішної імплементації державних реформ. Систематизація, облік та аналіз вже існуючої громадської думки може надати органам управління інформацію про потреби, інтереси, сподівання народу як на сьогоднішній день, так і на майбутнє.

Список використаних джерел

1. Тимофеев С. П. Урахування громадської думки під час впровадження державної політики: Наукові праці. Державне управління., 2014. С. 101-106.
2. PR в органах державної влади та місцевого самоврядування: [монографія] / О. В. Бабкіна, В. В. Басалюков, В. М. Бебик та ін.; За заг. ред. В. М. Бебика, С. В. Куніцина. К., Сімферополь: МАУП, 2003. 240 с.
3. Енциклопедичний словник з державного управління / [уклад. Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.]. К.: НАДУ, 2010. 820 с.
4. Подлевський С. Взаємовплив політичної влади та громадської думки в контексті трансформацій суспільства: Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова., 2009. С. 97-101.
5. Мех О. Служби із зв'язків з громадськістю в органах виконавчої і законодавчої влади та місцевого самоврядування на сучасному етапі розвитку України: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.08 «Журналістика». Київ, 2004. 20 с.
6. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL:<http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>

ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження: тема сепаратистських проявів на сході України після Революції Гідності залишається актуальною у наш час. Конфлікт в Донецькій та Луганській областях має важливе значення не лише для України, а й для міжнародного співтовариства. Постійна загроза безпеці та стабільності в регіоні, гуманітарна криза та недотримання міжнародних норм і принципів заслуговують на увагу дослідників, політиків та громадськості.

Мета дослідження: причини появи сепаратизму на сході України.

Об'єкт дослідження: сепаратистські прояви на сході України після Революції Гідності.

Предмет дослідження: сепаратистські прояви на сході України.

Завдання дослідження: аналіз причин сепаратистських настроїв та їхніх наслідків на сході України після Революції Гідності.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка етнічна група прагне реалізувати свої інтереси у політичній, економічній, культурній сферах. У сучасному глобалізованому світі це прагнення притаманне дедалі більшій кількості етносів, а відтак актуалізується проблема сепаратизму. Термін «сепаратизм» (від лат. *separatus* - окремий) - це рух за територіальне відокремлення частини держави з метою створення нового державного утворення або надання певній частині держави автономного статусу за національними мовними, релігійними ознаками [1, с. 148]. Важливим чинником активізації сепаратистських практик є наявність зовнішніх союзників сепаратистів та їх відносна сила порівняно з державою, де існує сепаратистський рух. Зовнішні союзники здатні стати джерелом ресурсів, надавати політичну та інформаційну підтримку, здійснювати дипломатичний, економічний чи навіть військовий тиск на користь сепаратистів [2]. Революція гідності – політичні та суспільні зміни в Україні з 30 листопада 2013 року до лютого 2014 року, викликані протестом громадян України проти протиправного розгону мирної акції студентів та громадських активістів, яка розпочалася 21 листопада 2013 року як спротив проти відходу політичного керівництва країни від законодавчо закріпленого курсу на Європейську інтеграцію та подальшою відмовою від цього курсу. Одними з головних причин протестів стали надмірна концентрація влади в руках Віктора Януковича та його «сім'ї», небажання народу України миритись із перетворенням країни не лише де-факто, але і де-юре на одну з колоній Росії [3]. Суспільно-політичні зрушення в Україні наприкінці 2013 - на початку 2014 років стали прикладом небаченого досі стану громадсько-політичної мобілізації, який зумовлений не тільки значенням для громадян проблеми геополітичного вибору правлячої еліти України (не підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС), а насамперед «якістю» політичного режиму, в тому числі мірою можливості реалізації громадянами своїх прав та свобод, ставленням правлячої еліти і силових структур (ігнорування, страх, ізоляція, застосування сили) до тих чи тих форм громадянського спротиву [4, с. 146]. Ситуація на сході країни стала предметом широкого обговорення як в українському, так і в міжнародному співтоваристві. Сепаратистські прояви, що виникли в Донецькій та Луганській областях, стали викликом для територіальної цілісності України та безпеки регіону загалом. Для розуміння цих явищ необхідно розглянути комплексний погляд на причини, що сприяли їх виникненню. Історичний контекст: історичні та культурні особливості східних регіонів України мають значний вплив на сучасні події. Після розпаду Радянського Союзу багато місцевих жителів почували себе відокремленими від загального українського ідентифікаційного контексту. Соціально-економічні перетворення та незадоволення стали ґрунтом для формування відчуття відчуження та невдоволеності. Політичні фактори: політичні процеси, що відбувалися в країні, також мали свій вплив. Відчуття недовіри до нової влади, особливо після революційних подій, сприяло формуванню антиукраїнських настроїв. Деякі політичні сили, які мали інтереси у збереженні статус-кво та збереження регіонального впливу, активно використовували ці настрої для своїх цілей. Етнічні та культурні відмінності: східні регіони України мають свою унікальну культурну та етнічну спадщину. Це вплинуло на формування відчуття самоідентифікації та відчуження від центральної влади. Різниця в мові, традиціях та цінностях сприяла появі ідеї про необхідність самостійного курсу для східних областей. Зовнішні втручання: сепаратистські прояви на Сході України також були спричинені зовнішнім втручанням. російська федерація використовувала політичні, економічні та військові засоби для підтримки сепаратистських сил та дестабілізації ситуації в регіоні. Це стало чинником, що загострило конфлікт та зробило його більш складним для врегулювання.

Висновок: сепаратистські прояви на Сході України після Революції Гідності мають множинну причин, що поєднуються в комплексну мережу факторів. Розуміння цих причин важливе для подальшого врегулювання конфлікту та забезпечення миру та стабільності в регіоні. Розв'язання конфлікту потребує не лише політичної волі, але й уважного врахування інтересів всіх сторін та пошуку компромісу на основі міжнародних норм та принципів.

Список використаних джерел

1. Шабельніков В. До питання утворення Донецько-Криворізької республіки: історико-регіональний аспект // Історичні і політологічні дослідження. 2013. № 2 (52). С. 148.
2. Сепаратизм – загроза незалежності і цілісності України / Виконавчий комітет Дніпровської районної у м. Херсоні ради та виконавчі органи. URL: <http://www.dnipropradakherson.gov.ua/node/850>
3. Звернення Секретаря РНБО України О. Турчинова з нагоди Дня Гідності та Свободи. URL: <https://web.archive.org/web/20161122070943/http://www.rnbo.gov.ua/news/2638.html>

4. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 255 с.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ПІДТРИМКИ КУЛЬТУРИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Актуальність дослідження. Тема дослідження, що стосується державної політики України з підтримки культури національних меншин, залишається актуальною через кілька причин. По-перше, Україна є багатонаціональною країною, де проживають представники різних етнічних груп. Збереження культурної різноманітності та підтримка інтересів меншин важливі для забезпечення соціального миру і гармонії.

Мета дослідження: аналіз та оцінка ефективності державної політики щодо підтримки культури національних меншин в Україні.

Предмет дослідження: практична реалізація державної політики щодо підтримки культури національних меншин.

Об'єкт дослідження: державна політика України щодо підтримки культури національних меншин.

Завдання дослідження: вивчення та аналіз державної політики України з підтримки культури національних меншин.

Виклад основного матеріалу. Державна політика України щодо підтримки культури національних меншин є важливим аспектом соціокультурного життя країни, враховуючи багатонаціональний характер українського суспільства. Ця політика виникає з урахуванням потреб і прав представників різних етнічних груп та має за мету забезпечити їхнє гідне і повноцінне місце в культурному та соціальному житті країни [3, с.104]. Перш за все, важливо визначити, що розуміється під поняттям «національні меншини». Це групи людей, які мають відмінність в етнічному, культурному або мовному відношенні до більшості населення країни [2, с.302]. Основна мета державної політики полягає в створенні умов для забезпечення рівних прав і можливостей для всіх громадян, незалежно від їхньої етнічної належності [1, с.7]. Це включає в себе захист культурних традицій, мовної ідентичності, доступ до освіти та культурних ресурсів для представників меншин. Одним з ключових аспектів цієї політики є мовна політика, яка спрямована на забезпечення рівноправ'я у використанні мов національних меншин. Україна гарантує право на вивчення та використання мови своїх етнічних меншин у відповідності з міжнародними стандартами та власним законодавством [4, с.19]. Також важливим аспектом є підтримка культурно-освітніх програм, які спрямовані на збереження та розвиток національних традицій, мови, мистецтва та інших аспектів культури меншин.

Висновок. Державна політика України щодо підтримки культури національних меншин є важливим і невід'ємним елементом будівництва суспільства, що ґрунтується на принципах рівності, інклюзії та поваги до різноманітності. Забезпечення захисту та розвитку культурної спадщини, мовної ідентичності та прав представників різних етнічних груп сприяє підтримці соціальної стабільності та взаєморозуміння в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Горбунова О. Із повагою до національних мов і культур. Голос України. 2005.1 берез. С. 7.
2. 25 червня 1992р. № 2494-ХІІ. Відомості Верховної Ради України.1992. № 36. 529 с.
3. Сердега Р.Л.Фольклор як неоціненне джерело інформації і вдачний об'єкт гуманітарних студій. Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія: Філологія. 2016. Вип. 74. С. 103–107
4. Кириченко Ю. Права національних меншин в Україні та європейських державах: порівняльно-правові аспекти конституційного регулювання. 2015. 20 с.

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Після Революції Гідності в 2014 році волонтерство в Україні стало значно поширенішим явищем, залучаючи тисячі людей до надання підтримки зокрема у зоні конфлікту на сході країни. Дослідження тенденцій волонтерського руху дозволить зрозуміти сучасні пріоритети, стратегії та виклики, з якими стикаються волонтери в Україні.

Мета дослідження: аналіз сучасних тенденцій волонтерського руху в Україні з метою визначення основних напрямків розвитку та проблем, що потребують уваги.

Предмет дослідження: сучасні тенденції волонтерського руху в Україні, що включає в себе його розвиток, особливості, стратегії, виклики та можливості.

Об'єкт дослідження: волонтерський рух в Україні.

Завдання дослідження: дослідити актуальні тенденції волонтерського руху в Україні.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах проблема волонтерства набуває особливої ваги і значення. Волонтери стали одним з найвпливовіших інститутів сучасної України [1]. Вони входять у трійку інститутів, яким українці довіряють найбільше, поряд зі Збройними силами і церквою. Вісім років тому понад мільйон українців були змушені залишити свої домівки через напад російської федерації. У 2022-му вже близько 10 мільйонів українців відчули, як це: схопити лише найважливіші речі та поїхати в невідомість, аби врятувати свою родину від обстрілів та російських танків за вікном. Майже три мільйони з них виїхали за кордон, а 6,5 млн - знайшли новий дім в інших регіонах України [3]. Волонтерство в Україні, черговий раз мотивоване зовнішньою агресією, набуло нечуваних масштабів - здається, немає людини, яка б так чи інакше не була задіяна у допомозі армії, біженцям, лікарням або тим, хто не може сам про себе подбати [5, с.108]. Українці перераховують кошти, допомагають особисто, організовують волонтерські організації та волонтерять за фахом безкоштовно. У більшості міст України створено координаційні штаби, завдяки яким громадські та благодійні організації можуть тримати зв'язок та обмінюватись інформацією [5, с.154]. Найбільша потреба у волонтерах є у наступних напрямках: координація центрів допомоги для ВПО, підготовка потенційних місць розміщення людей, психологічна допомога для дітей і дорослих, здача крові на донорство, організація допомоги людям похилого віку, автоволонтерство. Активізація волонтерського руху в Україні, розповсюдження діяльності численних благодійних організацій, програм обміну, цільових благодійних міжнародних програм сприяють тому, що в суспільній свідомості українців термін «волонтерство» сприймається як різновид суспільно-корисної діяльності, найчастіше безоплатної та соціально значимої [4]. Таку діяльність здійснюють добровольці з особистої ініціативи або ж від імені недержавної некомерційної організації чи об'єднання [2]. Наразі волонтери мають найбільший рівень довіри серед населення в порівнянні з органами державної влади.

Висновок. Сьогодні волонтери – потужний локомотив громадянського суспільства, який допомагає наближати перемогу України. Наявність в нашому законодавстві правової норми щодо існування інституту волонтерської діяльності є важливим засобом забезпечення прав і свобод людини і громадянина в непростий для сучасного українського суспільства час. В Україні волонтерська діяльність розвивається в багатьох аспектах суспільного життя, а також є вагомим внеском у сфері посилення обороноздатності держави, який полягає у здатності до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту безпосередньо волонтерами та волонтерськими організаціями.

Список використаних джерел

1. «Волонтерство- це спосіб втриматися за здоровий глузд». Досвід українців, які допомагають іншим. 2022. URL:<https://life.pravda.com.ua/society/2022/03/23/247928/>
2. Українці – нація взаємодопомоги та волонтерства. Сьогодні вся країна воює, і волонтерський фронт – важлива складова боротьби за перемогу. 2022. URL: <https://platforma-msb.org/volunteering-nation-praktychna-onlajn-konferentsiya-volonterivukrayiny-06-05-2022/>
3. Разом ми сильні: як волонтери допомагають Україні і як їх діяльність мотивує і надихає. 2022. URL: <https://mind.ua/openmind/20240862-razom-mi-silni-yak-volonteridopomagayut-ukrayini>
4. Волонтерство: що далі? Не має бути розпачу, має бути переформатування. 2022. https://mind.ua/kmb_s_alumni/publications/20239620-volonterstvo-shcho-dali-ne-mae-butiropachu-mae-buti-pereformatuvannya
5. Менеджмент волонтерських груп від А до Я. Навчально-методичний посібник. К. 2012. 288 с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Тема переваг та недоліків нової системи місцевих виборів в Україні є надзвичайно актуальною, оскільки місцеві вибори мають велике значення для демократичного розвитку країни та забезпечення впливу громадян на прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування.

Мета дослідження: аналіз переваг та недоліків нової системи місцевих виборів в Україні.

Предмет дослідження: переваги та недоліки нової системи місцевих виборів в Україні, включаючи її основні принципи, правила, процедури та результати.

Об'єкт дослідження: система місцевих виборів в Україні.

Завдання дослідження: провести аналіз системи місцевих виборів в Україні та визначити її основні принципи та принципові відмінності від попередніх систем.

Виклад основного матеріалу. Україна пережила значні зміни в системі місцевих виборів з моменту незалежності. Останні зміни, які відбулися в 2020 році, впровадили нові принципи та процедури, які значно відрізняються від попередніх систем. У новій системі було впроваджено пропорційне представництво на місцевому рівні, що дозволяє політичним партіям отримувати мандати у відповідності з результатами загальних виборів [2, с. 542]. Країна розділена на округи, в яких відбуваються місцеві вибори. Це дозволяє збільшити представництво на різних рівнях місцевого самоврядування та забезпечити більш точне відображення інтересів місцевого населення [3, с. 258]. Нова система передбачає більшу прозорість та відкритість в процесі виборів, включаючи публікацію фінансових звітів кандидатів та партій. Кандидати стають більш відкритими перед виборцями через безпосередній контакт у виборчих округах, що збільшує їхню відповідальність перед своїми виборцями [1, с. 108]. Збільшилася роль політичних партій у формуванні місцевих органів влади через пропорційність системи [6, с. 63]. Це може забезпечити більш стабільну та представницьку владу на місцевому рівні. Більш активна участь громадськості у виборчих процесах та контроль за виборчими комісіями сприяє підвищенню демократії та впливу громадськості на прийняття рішень [4, с. 302]. До недоліків варто віднести декілька пунктів. Пропорційна система місцевих виборів може бути складнішою для розуміння та вибору для виборців, особливо для тих, хто не має достатньої політичної освіти [2, с. 368]. Пропорційна система може призвести до фрагментації влади та ускладнити процес ухвалення рішень у місцевих органах влади через необхідність формування коаліцій. Підвищення ролі політичних партій може призвести до зростання впливу політичних еліт та ускладнити представництво незалежних кандидатів. Збільшення конкуренції та значних фінансових витрат на виборчі кампанії може збільшити ризики корупції та недостовірності виборчих процесів. Зміна системи місцевих виборів може призвести до нестабільності та потреби в адаптації [5, с. 2]. **Висновок.** Отже, нова система місцевих виборів в Україні відрізняється від попередніх систем за своїми принципами та процедурами. Вона сприяє більшій представництву громадян у місцевих органах влади, забезпечує більшу прозорість та відповідальність, а також сприяє більшій ролі політичних партій у демократичному процесі.

Список використаних джерел

1. Балабан Р.В./теорія виборчої системи /Р.В.Балабан. Київ: Либідь, 2007. 112 с.
2. Андрущенко В. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої школи / Василь Григорович Кремень (ред.), Микола Іванович Горлач (ред.). 3. вид., виправ. та доп. К.; Х.: Єдінорог, 2001. 640 с.
3. Воробйов Є. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої школи / Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). 4. вид., випр. та доп. К.: Єдінорог, 2002. 640 с.
4. Закон України «Про місцеві вибори» // Відомості Верховної Ради, 2015. С. 37-38,
5. Олександр Нельма. Вибори як індикатор і чинник національної інтеграції // нова політика №6 (26), 1999, С.2.
6. Процьків М. Вибір, вибори та політична комунікація. // Молода нація. 1999. №10. С. 60-71.

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ» ТА «ДЕКОМУНІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ»

Актуальність дослідження: у сучасному суспільстві все помітнішим стає інтерес спільноти до осмислення власного минулого. Історична пам'ять постає важливим чинником для визначення характеру колективних уявлень про минуле, оцінки сучасних подій і реальних перспектив на майбутнє. Цей феномен знаходить вираження в багатьох сферах суспільства, зокрема в політиці як фактор формування політично-компетентної нації, елемент суспільної свідомості, інструмент формування ідентичності, громадської єдності. Декомунізація історичної пам'яті стає прогресивним інструментом на шляху викорінення пережитки в минулого, тоталітаризму і тиранії.

Мета дослідження: розкриття політологічного змісту понять «історична пам'ять» і «декомунізація історичної пам'яті».

Об'єкт дослідження: політологічний зміст понять «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті» в контексті сучасного життя українського суспільства.

Предмет дослідження: «історична пам'ять» та декомунізація історичної пам'яті».

Завдання дослідження: розкрити політологічний зміст понять «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті».

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі національного та субнаціонального розвитку особливого значення набуває усвідомлення етнічної ідентичності. Історична пам'ять – це ментальний феномен, який притаманний усім народам і пов'язаний з формуванням, передачею та збереженням уявлень про минулі та сучасні події. Знання про минуле також впливає на формування громадської думки та поглядів окремих членів суспільства. Враховуючи динамічність української історії та неоднозначне ставлення українського суспільства до історичних подій, історична пам'ять є об'єднуючим фактором для українців та чинником, що формує зовнішню політику і позицію країни на міжнародній арені. Процес передачі історичної пам'яті залежить від чіткості джерел інформації [1]. Історична пам'ять у політологічному розумінні – це самоідентифікація людини, сукупність образів і уявлень, що відтворюють культурно-історичний досвід народу до якого вона належить; це поєднання наукових, релігійних, етнографічних, культурних знань, які впливають на формування національної свідомості, забезпечує державу надійним кодом ідентифікації та лежить в основі моральних принципів кожного її представника. Без історичної пам'яті нація сприймається іншими націями не більше, ніж натовп [2]. Історична пам'ять – це успадкування досвіду минулих поколінь, його критичне осмислення, що проявляється у відповідних формах, таких як традиції, вірування, пам'ятники, спогадах очевидців, а також у вигляді історичних свідчень людей. Ця пам'ять потребує механізму захисту з боку держави не менше, ніж національного кордону [3]. Для того, щоб очистити нашу історичну пам'ять і свідомість, нам потрібно провести декомунізацію. У контексті цей термін набув більш глибокого значення. Декомунізація – це процес усунення впливу комуністичної ідеології, який розпочався розпадом СРСР і стихійно активізувався під час ленінської революції та Євромайдану. Декомунізація означає радикальну ліквідацію російської мови на всіх рівнях і в усіх формах мовлення. Водночас цей термін означає заходи щодо збереження сакральних цінностей, рідкісних іконостасів, цінних архітектурних пам'яток і книг, а також музейних предметів, які допомагають формувати історичну пам'ять. Сьогодні, особливо в західних областях нашої держави, проводять демонтаж пам'ятників, які нагадують людям про все російське [4].

Висновок: отже, варто зрозуміти, що історична пам'ять формується через комунікацію між поколіннями, історичні наративи, пам'ятні місця та пам'ятники, культурні вираження та різноманітні історичні джерела. А декомунізація історичної пам'яті, в цілому, є складним процесом, який відображає боротьбу за історичну правду та формування нових оповідних фактичних подій у суспільстві. Вона має великий потенціал для впливу на колективну свідомість та сприяє будівництву демократичної спільноти, заснованої на повазі до прав людини та історичної правди до якої ми всі повинні прагнути.

Список використаних джерел

1. Висоцький О. Глобальна культура. Геополітика: енциклопедія. К., Знання України, 2012. URL: <https://www.academia.edu/35587043>
2. Івшина Л. «Сила м'якого знака» або «Повернення Руської правди». – вид-во «ПраТ» «Українська прес-група». К., 2011. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0007646>
3. Гриценко О. Декомунізація в Україні як державна політика і як соціокультурне явище. К., 2009 URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/grytsenko_dekomunizatsia.pdf
4. Слово про свободу й відповідальність. Ініціативна група «Першого грудня» в документах і текстах. К., вид-во: Дух і літера 2008. URL: <https://duh-i-litera.com/bookstore/slovo-pro-svobodu-j-vidpovidalnist>

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ ОПОЗИЦІЇ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Актуальність дослідження: Тривалий час існування суспільства опозицію вважали шкідливим явищем, яке підриває національний порядок. Джерело всіляких бід. Але сьогодні майже всім зрозуміло, що сильна опозиція є запорукою стабільності країни. наявність опозиції Створення балансу в політичній системі захищає країну не тільки від крайнього авторитаризму, але й від суб'єктивних факторів. Важливі рішення, прийняті урядами, парламентами та іншими органами влади. Очевидно, що опозиція виступає як природна протидія владі і як своя Постійні суперники можуть створити певну напругу в політичному середовищі. Актуальність опозиційного питання така: Опозиція – потенційна сила завтрашнього дня. Дуже важливо, яку позицію вона займає в системі національних владних відносин і куди по яких каналах йде.

Мета дослідження: розуміння політичної опозиції як суб'єкта демократичних інститутів і політичних процесів у сучасних суспільствах. **Об'єкт дослідження:** опозиція в країнах Європи.

Предмет дослідження: особливості діяльності опозиції у європейських країнах.

Завдання дослідження: проаналізувати роль політичної опозиції в країнах Європи.

Виклад основного матеріалу. Слово «опозиція» Походить від латинського «*oppositio*» – протиставлення, воно увійшло в ужиток у середині XVIII ст. Політична опозиція опозицією, опір дієвий Державна влада, проти реалізованого стратегічного підходу з метою заміни його іншим стратегічним підходом, який би задовольнив опозиційні політичні організації. Опозиція є примусовим інститутом громадянського суспільства та політичного життя загалом. Його можна розуміти як певний інституційний механізм. Контроль за діями влади, спрямованими на захист інтересів політичних меншин, є дієвим засобом вирішення проблем цивілізованим шляхом. Конфлікт інтересів між різними соціальними групами є важливою частиною механізму стримувань і протидій структури владних відносин. Опозиція – сукупність політичних партій і парламентських фракцій, які протистоять правлячій політичній силі. Взагалі кажучи, вони обмежують монополії. Влада є необхідною системою стримування й протидій, свого роду соціальним контролем над нею через критику та пропаганду. Тоталітарні держави пригнічують опозицію, а авторитарні держави різними способами обмежують опозицію, тому в демократичних суспільствах вона є невід'ємною частиною політики та процесу [1, с. 35]. Головна роль політичної опозиції в європейських демократіях полягає в моніторингу та контролі уряду та виробленні рекомендацій. Політичні варіанти, вивчення законодавчих і бюджетних пропозицій уряду. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи 1601 (2008). Головною функцією парламентської опозиції називають контроль над владою та забезпечення прозорості прийняття державних рішень. в резолюції Визначено «парламентську опозицію» та «парламентську меншість». Параграф 13 резолюції передбачає, що парламенти держав-членів Ради Європи. Визначають такі права, пов'язані з опозицією/парламентською меншістю: опозиція має брати участь у прийнятті політичних рішень, опозиція. Повинні брати участь у нагляді, перевірці та контролі політики уряду також мають однакові права Інформація від влади, представники опозиції мають право поставити більше питань, ніж влада (під час часу запитань). Представники більшості та опозиції мають право вимагати створення слідчого комітету або парламентської делегації, представники опозиції мають право вимагати проведення позачергової сесії (якщо є кворум - % від членів парламенту), представники опозиції мають право звернутися до Конституційного суду і вимагати перегляду прийнятих законів [2]. Аналітичні поняття у «Політичній опозиції» в рамках інституційного підходу О. Кукуруз виділив три аспекти: парламент; політична опозиція включає лише діяльність організованих суспільно-політичних сил; діяльність політичних сил [3]. Вперше опозиційний тінювий Кабінет Міністрів був сформований у 1937 р. в Англії, після прийняття «Акту про міністрів Корони». У 1960 р. опозиційний Кабінет Міністрів був сформований у ФРН, у 1981 р. - у Франції. В Іспанії опозиційний уряд був сформований Народною партією у квітні 2008 р. ,в Чехії - у 2006 р. Соціал-демократичною партією, в Італії - у 2008 р. Партією демократів. Діяльність опозиційного Кабінету Міністрів здійснюється паралельно із діяльністю офіційного уряду та спрямована на перспективу завоювання влади [4].

Висновок. Інститут політичної опозиції контролює виконання основних функцій державного управління: політико-адміністративних, економічних, соціальних та культурно-освітніх. В той же час, здійснення політико-адміністративних функцій державного управління співпадає з ролями інституту політичної опозиції у захисті прав і свобод людини та громадянина, створенні політичних партій і формуванні громадсько-правової відповідальності. Збіг економічних функцій державного управління та інституту політичної опозиції стосується розробки державних програм соціально-економічного та науково-технічного розвитку, впливу на формування бюджету країни чи регіону та контролю за його виконанням, а також подання пропозицій щодо формування грошової політики та регулювання обігу.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. 2.Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с
2. Регламентація діяльності парламентської опозиції (досвід країн Європейського Союзу, Латинської Америки та Японії). URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29041.pdf>

3. Політична опозиція в перехідних демократіях: категоріальний аналіз феномену URL:
[file:///C:/Users/dex/Downloads/Spur 20i3 3 38%20\('1'\).pdf](file:///C:/Users/dex/Downloads/Spur 20i3 3 38%20('1').pdf)
4. Роль опозиції у підвищенні ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. URL:
<file:///C:/Users/dex/Downloads/Duur 2013 8 7.pdf>

ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ДЕМОКРАТІЇ

Актуальність дослідження. Тема дослідження «Взаємодія громадянського суспільства та держави в умовах демократії» є актуальною у контексті забезпечення демократії та захисту інтересів громадян.

Мета дослідження: розуміння важливості взаємодії між громадянським суспільством та державою для забезпечення стабільності, розвитку демократії та покращення якості життя громадян.

Об'єкт дослідження: взаємодія між громадянським суспільством та державою в контексті демократичного устрою суспільства.

Предмет дослідження: взаємодія громадянського суспільства та держави в умовах демократії.

Завдання дослідження: вивчення ролі громадського суспільства у формуванні демократичних процесів, дослідження механізмів взаємодії між громадянським суспільством та державою.

Виклад основного матеріалу. Для подальшої розбудови України як демократичної, соціальної, правової держави надзвичайно важливою є тісна взаємодія держави з інститутами громадянського суспільства. Розвинене громадянське суспільство є невід'ємною складовою всіх демократичних правових держав світу. Сьогодні під громадянським суспільством розуміють суспільство рівноправних громадян з високим рівнем економічної, соціальної, політичної культури і моральних властивостей, яке спільно з державою утворює розвинені правові відносини [1, с.48]. У той же час. Аналіз літературних джерел свідчить, що не існує єдиного визначення поняття «громадянське суспільство». Так, П.М.Рабінович розуміє громадянське суспільство, як спільність вільних, рівноправних людей та їх об'єднань, яким держава забезпечує юридичні можливості бути власником, а також брати активну участь у політичному житті. На думку Ю.М.Тодики, громадянське суспільство – це система самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів і відносин, що забезпечують умови для реалізації приватних для життєдіяльності соціальної і духовної сфер, їх відтворення і передачі від покоління до покоління [2, с. 325]. Ю.С.Шемшученко розглядає громадянське суспільство, як суспільство з розвиненими економічними, політичними, духовними та іншими відносинами і зв'язками, яке взаємодіє з державою та функціонує на засадах демократії та права [3, с.57]. О.Ф.Скакун підкреслює, що за своєю сутністю громадянське суспільство являє собою суспільство з високорозвиненою системою взаємодії в межах права вільних і рівноправних громадян, їх об'єднань, з реальним забезпеченням державою їх рівних можливостей вільно і безпечно розпоряджатися своїми силами, здібностями, майном, спираючись на право і власну правосвідомість [4]. На думку класиків політичної думки Дж.Коена й Е.Арато, громадянське суспільство – це сфера соціальної взаємодії між економікою та державою, що складається передусім з особистої сфери (перш за все, сім'ї), сфери добровільних об'єднань, суспільних рухів і форм публічної комунікації [5, с. 453]. На думку науковців, взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства відбувається у таких правових формах [6, с. 167]. 1. Участь інститутів громадянського суспільства у нормотворчій діяльності держави, яка забезпечується участю у розробленні та обговоренні проектів нормативно-правових актів. 2. Участь інститутів громадянського суспільства у правозастосовній діяльності держави, яка забезпечується шляхом: передання повноважень державних органів повністю і частково. громадського контролю. 3. Участь інститутів громадянського суспільства у правоохоронній діяльності держави, яка забезпечується шляхом: реалізації права складати протоколи про адміністративні правопорушення; участі інститутів громадянського суспільства у діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення охорони громадського порядку; реалізації права вживати спільно з працівниками міліції заходів щодо припинення адміністративних правопорушень і злочинів; участі інститутів громадянського суспільства з органами Державної прикордонної служби України в охороні державного кордону. Серед основоположних принципів взаємовідносин держави і особи, які отримали конституційне визнання, відповідальність держави перед особою займає особливе місце. З одного боку, це одна з найважливіших характеристик, одна з ознак правової держави. З іншого боку, відповідальність держави перед особою є державно-правовим втіленням вимог свободи і справедливості в реальній соціальній дійсності, відноситься до засадничих характеристик самого громадянського суспільства, є основою його нормального функціонування в режимі демократії, свободи і соціальної справедливості [7, с. 50].

Висновок. Отже, взаємодія громадянського суспільства та держави є важливим елементом демократичного устрою суспільства. Цей партнерський взаємозв'язок сприяє забезпеченню контролю за владою, участі громадян у прийнятті рішень, захисту прав та інтересів громадян, а також стимулює розвиток суспільства.

Список використаної літератури

1. Зарічний О. А. Взаємодія держави та громадянського суспільства через інститути участі громадян в управлінні державними справами / О. А. Зарічний // Європейські перспективи. 2015. № 1. С. 48-51.
2. Конституційне право України / За ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. К.: «Ін Юре», 2002. 544 с.
3. Шемшученко Ю. С. Громадянське суспільство / Ю. С. Шемшученко // Юридична енциклопедія: в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін.]. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 1. 146 с.
4. Теорія держави і права: підручник. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-51.html>.
5. Арато Э. Гражданское общество и политическая теория / Э. Арато, Дж. Коэн. – М.: Весь мир, 2003. 784 с.

6. Матійчук А. В. Самоорганізація громадянського суспільства як чинник демократичної модернізації політичної системи України [Текст]: дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / А. В. Матійчук; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2016. 212 с.
7. Зарічний О. А. Взаємодія держави та громадянського суспільства через інститути участі громадян в управлінні державними справами / О. А. Зарічний // Європейські перспективи. 2015. № 1. С. 48-51.

СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ: ІДЕПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТА ПАРТІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. Сучасний український націоналізм є актуальною темою, оскільки він впливає на політичну, економічну та соціокультурну сфери України. Зростання підтримки націоналістичних ідей в суспільстві, а також їх вплив на політичний ландшафт країни, робить цю тему надзвичайно важливою для дослідження.

Мета дослідження: аналіз ідеологічних засад сучасного українського націоналізму, вивчення партійних організацій, які їх втілюють, та визначення їх впливу на політичну та соціокультурну ситуацію в Україні.

Предмет дослідження: ідеологічні засади сучасного українського націоналізму та діяльність партійних організацій, що їх пропагують.

Об'єкт дослідження: політичні, економічні та соціокультурні процеси, пов'язані з розвитком українського націоналізму.

Завдання дослідження: вивчити ідеологічні принципи сучасного українського націоналізму.

Виклад основного матеріалу. Сучасний український націоналізм, як ідеологічний рух, базується на поняттях самовизначення та захисту національних інтересів. Основними принципами сучасного українського націоналізму є патріотизм, гідність, ідентичність та державність. Він акцентує на значенні української мови, культури, історії та територіальної цілісності [1]. Партійні організації, що втілюють ідеї українського націоналізму, включають у себе такі політичні сили, як «Свобода», «Національний Корпус», «Правий сектор» та інші. Ці партії пропагують концепцію національного відродження, відстоюють суверенітет України та ведуть боротьбу проти зовнішнього впливу. Сучасний український націоналізм спрямований на побудову сильної, незалежної та процвітаючої держави, що ґрунтується на принципах демократії та правової держави. Це рух, який набуває все більшої підтримки серед молодого покоління та активних громадян, що прагнуть побудови майбутнього на основі українських цінностей та ідеалів [2]. Сучасний український націоналізм також акцентує на важливості економічного розвитку країни та боротьбі з корупцією, що загрожує національній безпеці та економічному процвітання. Політичні сили, які представляють український націоналізм, прагнуть створити умови для ефективного господарювання та стимулювати інвестиції в українську економіку. Зокрема, розвиток сільського господарства, підтримка малих та середніх підприємств, а також модернізація промисловості стали пріоритетними завданнями для українських націоналістичних партій. Вони вважають, що лише зростання економіки може забезпечити стабільність та процвітання для кожного українця. Завдяки активній політичній діяльності та підтримці соціальних ініціатив, український націоналізм стає все більш впливовим у суспільстві. Його прихильники вірять у силу об'єднання та готові працювати на благо рідної країни, демонструючи високий рівень патріотизму та відданості національним інтересам [3].

Висновок: Сучасний український націоналізм виступає за самовизначення та захист національних інтересів, акцентуючи на значенні української мови, культури, історії та територіальної цілісності. Партійні організації, що втілюють ідеї українського націоналізму, відіграють значущу роль у політичному процесі країни. Вони прагнуть до побудови сильної, незалежної та процвітаючої держави, що ґрунтується на принципах демократії та правової держави. Український націоналізм спрямований на вирішення ключових проблем країни, таких як боротьба з корупцією, розвиток економіки та зміцнення національної безпеки. При цьому, важливо зазначити, що націоналізм в Україні розглядається як позитивна сила, спрямована на конструктивні зміни у суспільстві та побудову майбутнього на основі українських цінностей та ідеалів. Сучасний український націоналізм відіграє ключову роль у формуванні національної ідентичності та визначенні майбутнього України. Його ідеологічні засади та діяльність партійних організацій впливають на розвиток країни та формування її політичного, економічного та соціокультурного обличчя.

Список використаних джерел

1. Пастерняк Мар'яна Сучасний український націоналізм: ідеологічні засади та партійні організації URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34861/1/248.pdf>
2. О. Ю. Ленартович Теоретичні засади українського націоналізму URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153581858.pdf>
3. Погорицький Олександр Сучасний український націоналізм: ідеологічні засади та партійні засади URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46750/1/Погорицький%20О.pdf>

ПОЛІТИЧНИЙ ЗМІСТ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ ТА ЄС

Актуальність дослідження полягає у вивченні політичного змісту угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом через його вплив на політичну, економічну та соціокультурну ситуацію в Україні та на міжнародному рівні. Вивчення цього аспекту може розкрити ефективність виконання угоди, його вплив на внутрішньополітичні процеси, демократію, реформи та міжнародні відносини, що є ключовими для європейської інтеграції України та її подальшого розвитку.

Мета дослідження: з'ясувати суть політичного змісту угоди про асоціацію України з ЄС.

Об'єкт дослідження: політичний зміст угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Предмет дослідження: конкретні аспекти політичного змісту угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, такі як їх вплив на внутрішньополітичні процеси в Україні, міжнародні відносини, демократію, реформи та інші аспекти політичного життя країни.

Завдання дослідження: проаналізувати політичний контекст підписання угоди про асоціацію між Україною та ЄС; вивчити основні положення угоди та їхнього впливу на політичні процеси в Україні.

Виклад основного матеріалу. Характерною рисою сучасного світового соціально-економічного розвитку є бурхлива динаміка інтеграційних процесів у світі та Європі зокрема. При цьому навіть ті країни, які не входять до складу інтеграційних об'єднань, неминуче відчують на собі їхній вплив [5, с. 140]. На європейському континенті таким інтеграційним угрупованням є Європейський союз [4, с. 5]. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка була підписана 21 березня 2014 року, є результатом складного політичного процесу, що розгорнувся на початку 21 століття. 21 березня 2014 р. під час Позачергового Саміту Україна-ЄС, який відбувся у Брюсселі було підписано політичну частину Угоди та Заключний акт Саміту, які від імені України підписав Прем'єр-міністр А. Яценюк. Зокрема, підписані Преамбула, Стаття 1, Розділ «Загальні принципи», Розділ II «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво, конкуренція у сфері зовнішньої та безпекової політики і Розділ VII «Інституційні, загальні та прикінцеві положення» Угоди. [2] Аналіз цього політичного контексту розкриває глибокі зміни в політичній ландшафті не лише України, але й Європи в цілому, відображаючи ключові виклики та перетворення, що відбувалися на обох берегах. Підписання угоди про асоціацію сприяло стратегічній інтеграції з ЄС та відокремленню від впливу Росії, хоча викликало політичні напруги. Російська агресія на сході України та анексія Криму поглибили ці напруги, але угода визначила стратегічні напрямки співпраці. Угода також сприяла інституційним та законодавчим перетворенням в Україні, включаючи реформи у правовій системі та боротьбі з корупцією. Угода про асоціацію стимулювала проведення важливих внутрішньополітичних реформ в Україні. В Угоді відокремлюється регуляторна функція від діяльності суб'єкта [3, с. 177]. Наприклад, вона вимагала удосконалення правової системи, боротьби з корупцією та забезпечення демократичних стандартів. Ці реформи, які були здійснені за останні роки, свідчать про певний прогрес у напрямку створення сильної та стабільної держави. Крім того, угода стимулювала розвиток громадянського суспільства та зміцнення прав людини, що є важливими складовими демократичного розвитку країни. Відзначається європейська ідентичність нашої держави та існування широкого громадянського консенсусу навколо її європейського вибору [1, с. 45]. У підсумку, угода про асоціацію має значний вплив на внутрішньополітичні реформи та демократію в Україні. Вона стимулює проведення реформ, сприяє зміцненню демократичних інститутів та розвитку громадянського суспільства. Проте, її успішна реалізація потребує подальших зусиль та підтримки з боку українського суспільства та міжнародного співтовариства.

Висновок. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом є важливим кроком у розвитку країни, сприяючи її інтеграції в європейський простір. Політичний зміст угоди підтримує зміцнення демократії, правової системи та міжнародних відносин, проте, для успішної реалізації необхідні подальші реформи та підтримка, щоб забезпечити стійкий розвиток країни у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Кльоц Роман. «Політичний зміст угоди про асоціацію України та ЄС.» ЗУНУ, 2021. 188 с.
2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом / URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>
3. Пантелєєв Володимир Павлович. «Зміст контролю в угоді про Асоціацію.» Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. С.176-178.
4. Нечипорук К.О., Щерба Р.І. Угода про Асоціацію України та ЄС: процес укладення угоди та його наслідки для України. Науковий вісник Ужгород. нац. ун-ту. Вип. 22, Ч.3, 2018. С. 5-9.
5. Атаманчук З. А. Перспективи розвитку взаємовідносин між Україною та ЄС після підписання Угоди про асоціацію. In: 8-а Міжнародна науково-практична конференція «Інтеграція наукових і сучасних ідей у практику» (15-18 листопада 2022 р.) Стокгольм, Швеція. Міжнародна наукова група. 2022. С. 140-144.

М.МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

Актуальність теми дослідження: в наш час дуже актуальна тема «Самостійна Україна», адже країна-сусід хоче, щоб ми були під їхньою власністю.

Мета дослідження: причини, процес та наслідки боротьби за побудову «Однієї, єдиної нероздільної, вільної й самостійної України від Карпат аж по Кавказ».

Об'єкт дослідження: погляд М.Міхновського на створення незалежної України.

Предмет дослідження: М. Міхновський і його «Самостійна Україна».

Завдання дослідження: вклад твору М.Міхновського у розвиток української національної ідеї та боротьбу за незалежність.

Виклад основного матеріалу. Микола Міхновський - визначна постать в історії України, яка сьогодні живе в серцях багатьох вдячних співвітчизників, бо дякувати дійсно є за що. Адже не даремно за часів Радянського Союзу діяльність його висвітлювалася виключно з негативного боку через призму ідеології українського буржуазного націоналізму, відносили його до такої популярної на той час категорії ворогів. То що ж такого зробила ця людина, щоб мати стільки ворогів тоді, і стільки прихильників тепер? Ця особистість, яка народилася в с. Турівка на Київщині, була ключовим діячем у національно-визвольному русі та відомим українським політичним і громадським діячем. Він був правником, публіцистом, ідеологом і лідером групи, що виступала за самостійність України на початку ХХ століття. Його дитинство пройшло в природному середовищі Київщини. Він навчався на правничому факультеті Київського університету та був одним з організаторів таємного товариства, яке прагнуло присвятити своє життя служінню Україні. Працюючи адвокатом, він активно виступав на політичних процесах та приєднався до руху за незалежність України. Його брошура «Самостійна Україна» стала важливою програмою революційної партії, а його «Десять заповідей» визначили головні принципи самостійницького руху. Він був ініціатором створення українського національного війська та активно брав участь у подіях гетьманщини та поваленні її режиму. Після приходу до влади більшовиків він став об'єктом жорстоких переслідувань і, на жаль, був знайдений повішеним у своєму саду у квітні 1924 року [1]. У січні 1900 року, один український діяч у Харкові брав участь у формуванні Революційної української партії (РУП) - першої політичної організації в Наддніпрянській Україні, яка прагнула об'єднати різні покоління та класи для боротьби за національні права та соціальну революцію. Її лідери пропонували цьому діячеві узагальнити свої ідеї у брошурі під назвою «Самостійна Україна», що побачила світ у тому ж році. Напруга між членами РУП виникла через питання національної спрямованості та соціал-демократичних поглядів. Багато членів партії виступали за національну ідентичність [2]. У своїй брошурі «Самостійна Україна» Міхновський став фундатором нової політично-філософської течії, яка акцентувала на цілковитій незалежності української ідеї від російської та інших загальноімперських концепцій. Він виступав за повну самостійність України та її здатність до політичного самовизначення, а також за об'єднання українського народу незалежно від можливих конфліктів чи внутрішніх розділів. Міхновський наголошував на важливості лідерства української інтелігенції у боротьбі за національну незалежність та культурну ідентичність. Крім того, у «Самостійній Україні» Міхновський висловлював критику на адресу «українофілів», яких він вважав відповідальними за недооцінку української нації та її ідеалів. Він звертав увагу на те, що представники цієї інтелігенції, замість підтримки та розвитку української державності, часто знаходилися на чужому боці або відсторонювалися від народу в найважливіші моменти його історії [3, с.425]. Революційні гасла, які прозвучали у брошурі «Самостійна Україна» Міхновського, спочатку викликали інтерес серед молоді в Галичині. Розкол РУП на дві окремі соціал-демократичні організації підтвердив, що жодна з них не прийняла гасло самостійності України. У практичній діяльності це гасло було замінено вимогою національно-територіальної автономії в межах російської імперії. У «Самостійній Україні» Міхновський визначив основні положення національно-радикальної політично-філософської течії. Ці положення включали цілковиту самодостатність української ідеї та її відокремлення від загальноросійської концепції, а також необхідність політичної незалежності України та досягнення її соборності незалежно від можливих конфліктів. Міхновський вбачав у «українофілах», які надали українському національному русі характер «недоношеної розумом етнографічної теорії». Отже, у праці Міхновського відбивалося прагнення до національного відродження та підтримки національних інтересів, що стало ключовими принципами українського політичного руху того часу. Він бачив у націоналізмі не лише захист національних інтересів, але й можливість для розвитку культурного та політичного життя українського народу. Такий підхід Міхновського до націоналізму відображає його бажання створити суспільство, яке ґрунтується на принципах свободи, справедливості та демократії [4, с. 128-130].

Висновок: твір «Самостійна Україна», можна зазначити як великий внесок у розвиток української національної ідеї та боротьбу за незалежність. Його політичні погляди та ідеї відображають важливі аспекти національного відродження в кінці ХІХ - початку ХХ століття. Міхновський виступав за цілковиту самодостатність української ідеї та відокремлення від загальноросійських концепцій, підтримуючи ідею політичної незалежності та соборності.

Список використаних джерел

1. Самостійна Україна (брошура)\\Матеріал з Вікіпедії - вільної енциклопедії.URL: <https://uk.wikipedia.org>
2. М. Міхновський «Самостійна Україна» 1900. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history>.
3. Бойко О. Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 1999.568 с.
4. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Поняття громадянського суспільства та проблеми його становлення в Україні залишаються актуальними в контексті постійних змін і викликів, з якими стикається країна. У розвитку громадянського суспільства полягає важливий потенціал для підвищення громадянської активності, участі та підтримки демократичних процесів в Україні.

Мета дослідження: аналіз поняття громадянського суспільства та вивчення проблем, що впливають на його становлення в Україні.

Предмет дослідження: громадянське суспільство в Україні та процеси, які впливають на його становлення та розвиток.

Об'єкт дослідження: процес становлення та розвитку громадянського суспільства в Україні.

Завдання дослідження: аналіз історії, структури та стану громадянського суспільства в Україні, виявлення факторів, що впливають на його розвиток, та оцінка його впливу на демократію та суспільний розвиток.

Виклад основного матеріалу. Громадянське суспільство – суспільство громадян із високим рівнем економічних, соціальних, політичних, моральних і культурних рис, яке спільно з державою утворює розвинені правові відносини; це сукупність усіх громадян, їх вільних об'єднань та асоціацій, пов'язаних суспільними відносинами [1, с. 138]. Після отримання незалежності в 1991 році Україна пережила початкові етапи формування громадянського суспільства. Від тоталітарного режиму, що пригнічував громадянську активність, перехід до демократії та відкритого суспільства був складним [3, с.136]. Проте, громадянське суспільство активно розвивалося після Помаранчевої революції 2004 року, коли громадяни вийшли на вулиці, щоб відстояти демократичні цінності. Сучасний стан громадянського суспільства в Україні відзначається різноманітністю та активністю громадських організацій, неприбуткових фондів та громадянських ініціатив [2, с. 32]. Це означає, що громадянське суспільство стає все більш впливовим у сферах прав та свобод громадян, боротьби з корупцією, та співпраці з державними органами. Громадянське суспільство активно впливає на формування громадянського суспільства через здійснення контролю над діяльністю влади та залучення громадян до процесів прийняття рішень. Фактори, що впливають на розвиток громадянського суспільства в Україні, включають субсидії від міжнародних організацій, ростучий громадянський активізм, та зростаючу свідомість громадян щодо їхніх прав та можливостей [3, с. 265]. Однак існують і серйозні виклики, такі як корупція, бюрократичні обмеження, та недостатня підтримка з боку держави для незалежних громадських організацій. Чинники формування в Україні громадянського суспільства: вільні та альтернативні політичні вибори; незалежні (від органів влади) засоби масової інформації; розвиток місцевого самоврядування; політичні партії, здатні репрезентувати групові інтереси. Серед важливих завдань формування правової демократичної держави і громадянського суспільства в Україні є збереження громадянської злагоди та організація належного виконання та застосування законів [4, с. 527]. Вирішальна роль у виконанні законів належить самим громадянам, які прагнуть бути громадянами правової демократичної держави, а у сфері застосування законів така роль належить державним інституціям. В Україні є всі підстави для формування громадянського суспільства, оскільки держава поставила та вирішує завдання трансформування економіки на основі визнання приватної власності і підприємництва, впровадження в суспільно-політичний лад елементів демократії, зміцнення правового стану людини і громадянина [2, с.33]. Водночас Конституція України 1996 року закріпила розмаїття форм власності (включаючи приватну), багатопартійність, політичний плюралізм, широкі економічні, політичні й особисті права і свободи людини і громадянина; законодавчо передбачила можливість формування громадянського суспільства на основі приватної ініціативи, підприємництва і ринкових відносин. Усе це виступає необхідними передумовами формування дієвого громадянського суспільства [4, с. 498].

Висновок. Громадянське суспільство в Україні є невід'ємною складовою будівництва демократичного суспільства та гарантом розвитку прав і свобод громадян. Аналіз історії та сучасного стану цього суспільства свідчить про його поступовий розвиток та зростання впливу на суспільні процеси. Однак, існують важливі виклики, такі як бюрократичні обмеження та корупція, які потребують уваги та реформ для сприяння подальшому розвитку громадянського суспільства. У майбутньому збереження та підтримка громадянського суспільства залишаються ключовими завданнями для України на шляху до сильної, відкритої та демократичної держави.

Список використаних джерел

1. Габермас Юран. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії «громадянське суспільство». Львів: Літопис, 2000. 318 с.
2. Кін Дж. Громадянське суспільство. Старі образи, нове бачення. К., 2000. С.32-33.
3. Левенець Ю. А. Держава у просторі громадянського суспільства / Ю. А. Левенець. К.: Освітня книга, 2006. 272 с.

4. Основи демократії. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. Антоніни Колодій. К.: Ай-Бі, 2002. 684 с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС

Актуальність дослідження. Дана тема є надзвичайно актуальною з деяких причин, таких як геополітична ситуація. Війна в Україні, розпочата росією 24 лютого 2022 року, значно посилила прагнення України до інтеграції з ЄС. ЄС надавши Україні статус кандидата на членство у червні 2022 року, чітко продемонстрував свою підтримку європейських прагнень України. Ця подія відкрила новий етап у відносинах між Україною та ЄС, який потребує ретельного вивчення та аналізу. Наступна причина - це економічні наслідки: Угода про асоціацію Україна-ЄС, яка була підписана у 2014 році, вже мала значний вплив на українську економіку. З одного боку, угода відкрила для України доступ до ринку ЄС, що призвело до зростання експорту та інвестицій. З іншого боку, угода також призвела до посилення конкуренції на українському ринку, що може мати негативний вплив на деякі галузі економіки. Важливо оцінити довгострокові економічні наслідки угоди для України, особливо в контексті прагнення до членства в ЄС. І останнє: соціальні та політичні наслідки. Угода про асоціацію Україна-ЄС також має значні соціальні та політичні наслідки. З одного боку, угода сприяє гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами, що призводить до покращення верховенства права, захисту прав людини та демократичних інституцій. З іншого боку, деякі аспекти угоди, такі як вимоги щодо трудових стандартів та захисту довкілля, можуть мати негативний вплив на певні групи населення [1].

Мета дослідження: вивчити та порівняти переваги та недоліки угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС).

Об'єкт дослідження: є угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС), а саме її переваги та недоліки.

Предмет дослідження: аналіз угоди.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив угоди на різні аспекти життя українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС) є всебічним договором, який встановлює тісні політичні та економічні зв'язки між Україною та ЄС. Її було підписано 21 березня 2014 року та ратифіковано 16 вересня 2014 року. Угода набула чинності 1 вересня 2017 року. Метою даної угоди є зближення України з політичними та економічними стандартами ЄС. Створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Сприяння поглибленому співробітництву в різних сферах, таких як енергетика, транспорт, довкілля, юстиція та внутрішні справи. Угода складається з трьох частин: визначення основних принципів співробітництва між Україною та ЄС, такі як повага до демократії, прав людини та верховенства права. Правила для торгівлі товарами та послугами, інвестицій, конкуренції, захисту інтелектуальної власності та інших економічних питань - це все політична частина. Отже, якщо аналізувати збільшення доступу до ринку ЄС: Угода усунула більшість тарифів і квот на експорт українських товарів до ЄС, що призвело до зростання експорту та створення нових робочих місць. Також зросли інвестиції: Іноземні інвестиції в Україну зросли після підписання УА, що сприяло модернізації економіки та розвитку нових галузей. Покращилось регуляторне середовище. Україна зобов'язалася привести свої стандарти та норми до стандартів ЄС, що сприяло покращенню бізнес-клімату та стимулювало конкуренцію. В Європі досить сильно захищають права інтелектуальної власності що повпливало на посилення захисту прав інтелектуальної власності, роблячи Україну більш привабливою для інновацій та інвестицій у дослідження та розробки [2]. Підтримка демократії та верховенства права вміщає положення про повагу до демократії та прав людини, що сприяє зміцненню цих цінностей в Україні. Ми отримали доступ до програм співробітництва ЄС у сфері безпеки та оборони, що допомогло їй зміцнити нашу обороноздатність. До моменту повномасштабного вторгнення, ми мали великі можливості для мобільності, адже це полегшує українцям подорожі та працевлаштування в країнах ЄС. Проте, не обійшлося без втрат.. Для початку, певні галузі промисловості, постраждали від конкуренції з боку імпорту з країн ЄС. Також, зросли цін на деякі товари та послуги в Україні, що пов'язано з необхідністю адаптації до стандартів ЄС. Можливе переміщення в Україну шкідливих виробництв, що погано вплине на нашу екологію. Поглиблення демографічного спаду. Проблема незаконної міграції та відтоку кадрів [3]. Крім того, ЄС є інструментом ідеологічного тиску на Україну. ЄС, як будь-яке державне утворення, має свої недоліки, пов'язані, мабуть, з процесом становлення структури ЄС і стратегії розвитку. У зв'язку з цим, Україні під час вступу до ЄС, слід акцентувати увагу на використанні саме позитивних моментів євроінтеграції з одночасним виробленням стратегії та лінії поведінки по запобіганню перекидання на територію України зазначених загроз. Аналіз можливих позитивних та негативних наслідків вступу України до ЄС показав, що входження до Європейського Союзу є логічним прагненням України до цивілізованої правової держави та розбудови демократичного суспільства. Інтеграція до Європейського Союзу є шансом для України остаточно перетворитися на стабільну державу, яка володіє безліччю перспектив.

Висновок: Отже, аналізуючи дану асоціацію, вона має надзвичайний вплив для українців. Вона сприяла зростанню економіки, збільшенню експорту, інвестицій та створенню нових робочих місць. Також, призвела до покращення регуляторного середовища, захисту прав інтелектуальної власності та зближення України з ЄС у політичній, економічній та соціальній сферах. Крім того, сприяла покращенню якості життя українців та збільшенню можливостей для мобільності, освіти та культурного обміну. Оскільки євроінтеграція має як

переваги, так і ризики, Україні слід акцентувати увагу на використанні саме позитивних моментів євроінтеграції [4].

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
2. Вступ України до ЄС: переваги для громадян та бізнесу: URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytcs/211004_vstup-ukrani-do-s-perevagi-dlya-gromadyan-ta-bznesu
3. Порівняльні переваги та недоліки від інтеграції України у західному або східному векторі інтеграції: URL: https://confer-dsum.ucoz.ua/_fr/0/9724803.pdf
4. Чому євроінтеграція важлива для України? – думка експертів: URL: <https://www.prostir.ua/?news=chomu-jevrointehratsiya-vazhlyva-dlya-ukrajiny-dumka-ekspertiv>

ФОРМИ ВИЯВУ СЕПАРАТИЗМУ

Актуальність дослідження. Сепаратизм, як складне та багатогранне явище, виступає предметом досліджень науковців з різних галузей знань, зокрема політології, історії, соціології, етнології, правознавства. Актуальність його вивчення зумовлена, зокрема, зростанням сепаратистських рухів у сучасному світі, що призводить до виникнення міжетнічних конфліктів, дестабілізації політичних систем та порушення норм міжнародного права. Одним із ключових аспектів дослідження сепаратизму є визначення та аналіз його форм вияву. Це питання має не лише теоретичне, а й практичне значення, адже від розуміння форм сепаратизму залежить розробка ефективних стратегій його попередження та подолання. Аналіз цієї проблематики є актуальним для України, оскільки сепаратизм є загрозою для національної безпеки нашої держави. В Україні існує значна кількість сепаратистських тенденцій, які потребують теоретичного і практичного вивчення та дослідження.

Мета дослідження: проаналізувати сепаратистські прояви в країнах.

Предмет дослідження: чинники, які сприяють появі сепаратистським рухам.

Об'єкт дослідження: форми вияву сепаратизму.

Завдання дослідження: проаналізувати, які саме фактори сприяють появі різноманітних форм сепаратизму.

Виклад основного матеріалу. Сепаратизм може проявлятися в різних формах, кожна з яких відображає глибоко вкорінене прагнення до автономії та самовизначення. Ці форми вираження часто формуються під впливом історичних, культурних і соціально-політичних факторів, і їх розуміння має вирішальне значення для вирішення проблем сепаратистських рухів [4, с. 303]. Однією з найпоширеніших форм вираження сепаратизму є політичні рухи та вимоги більшої автономії чи незалежності. Ці рухи часто об'єднуються навколо вимог самоврядування, посилаючись на історичну несправедливість чи культурні відмінності як на основу своїх сепаратистських прагнень [3, с. 76]. Культурне вираження сепаратизму є ще однією значною формою, яка спостерігається в багатьох регіонах. Мова, традиції та звичаї відіграють важливу роль у формуванні культурної ідентичності, і зусилля щодо збереження та просування цих аспектів можуть слугувати формою опору асиміляції та централізації. Економічний сепаратизм також є поширеною формою вираження, коли регіони прагнуть більшого контролю над своїми ресурсами та економічною політикою. Економічні розбіжності можуть підживлювати почуття відчуженості та стимулювати вимоги економічної автономії, що часто призводить до закликів до відокремлення або більшої фінансової незалежності [1, с. 45]. Соціальні та демографічні фактори також можуть сприяти сепаратистським настроям, коли маргіналізовані групи прагнуть визнання та рівності в суспільстві загалом. Дискримінація, нерівність і відсутність представництва можуть підживлювати невдоволення, кульмінацією яких є заклики до окремої державності або визнання різних ідентичностей. У цифрову епоху онлайн-платформи та соціальні мережі стали потужними інструментами для вираження сепаратистських настроїв і мобілізації підтримки рухів за незалежність. За допомогою хештегів, публікацій і онлайн-кампаній сепаратистські групи можуть посилити свій голос і зв'язатися з однодумцями за кордоном. Мистецькі прояви сепаратизму, такі як музика, література та образотворче мистецтво, пропонують творчий вихід для передачі прагнень і боротьби сепаратистських рухів. Митці часто використовують свої роботи для роздумів про ідентичність, історію та прагнення до незалежності, сприяючи ширшому дискурсу про самовизначення [3, с. 77].

Висновок. Розуміння різноманітних форм вираження сепаратизму є важливим для конструктивної взаємодії з цими рухами. Визнаючи глибинні мотиви та образи, що спричиняють сепаратистські настрої, суспільства можуть працювати над вирішенням цих проблем шляхом діалогу, інклюзивності та поваги до різноманітності, що зрештою прокладає шлях до мирного співіснування та примирення [2, с.134.]

Список використаних джерел

1. Цебенко О. Форми прояву сепаратизму: теоретико-методологічний аспект /О. Цебенко // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2014. Вип. 26. С. 44-51.
2. Дівак В. В. Сепаратизм як феномен сучасної політики / В. В. Дівак. К.: Логос, 2010. 224 с.
3. Далявська Т. П. Міжнародні технології врегулювання проблем невизнаних держав / Т. П. Далявська // Наукові праці. Політолог ія. К., 2013. Вип. 224. Т. 236. С. 76-81.
4. Рахмайлов В. В. Типологія та генеза сепаратизму в науковій літературі: до постановки проблеми / В. В. Рахмайлов // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2013. № 59-60. С. 303-310.

ВПЛИВ ІДЕОЛОГІЇ «РУСКОГО МІРА» НА ВІЙНУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Ідеологія «Руського міра» відіграє ключову роль у розумінні причин та виправдання російської агресії проти України. Її вплив на події в Україні та ширше - на міжнародні відносини - робить цю тему надзвичайно актуальною для дослідження.

Мета дослідження: проаналізувати основні положення ідеології «Руського міра». Дослідити історичні корені та еволюцію цієї ідеології.

Предмет дослідження: ідеологія «Руського міра» як система ідей та уявлень, що використовуються для обґрунтування геополітичних амбіцій росії та її агресії проти України.

Об'єкт дослідження: політика російської федерації щодо України, в контексті впливу ідеології «Руського міра».

Завдання дослідження: вивчити теоретичні засади та ключові концепції ідеології «Руського міра».

Виклад основного матеріалу. Так історично склалося що нажалі нашими сусідами стала так звана російська федерація. Ще на початку формування тієї «держави» ми бачимо, що росія як своєрідне державне утворення у своєму багато віковому розвитку мала і має чотири історичних типи державності: московське царство, російська імперія, срср і російська федерація. Кожне з цих державних утворень, окрім притаманних їм владних інституцій, мало відповідну ідеологію. Ідеологія є одним із важливих елементів державотворення і націєтворення. Головним її завданням є обґрунтування і практичне втілення тих засадничих ідей, які диктує і реалізує керівництво держави та її провідна еліта [3]. Спочатку переважаючий вплив на формування ідеологічних доктрин мала релігія, згодом вона поступилася місцем секулярно-просвітницьким і науково пропагандистським концепціям [2]. Отже, війна розпочалася в 2014 році. Її виправданням росія використовує не лише геополітичні інтереси та прагнення до відновлення імперського впливу, але й небезпечну ідеологію під назвою «Руський світ». Брехливо стверджуючи що ми «браття» , «один народ» [1]. А коли почалось повномасштабне вторгнення 24.02.2022 то стверджували що вони прийшли нас визволяти або ж захищати притиснуте «російсько мовне» населення, хоча роками проводили зросійщення сходу України та привозили своїх людей для більшої пропаганди. Це дуже відобразилося на історії та становленні України [4]. Бо історично від росії не було нічого доброго. Весь час були війни, ненависть до українців. На даний час вони досі не можуть змиритися з тим що, українці ніколи не здавалися, не були підкореними рабами як вони. Через це ми століттями доводимо свою незалежність що ми окремий народ, нація, в нас своя мова та інші традиції і нічого не маємо спільного з росіянами. Ця ненависть проявлялася в штучно створених голодоморах, розкуркуленьнях а також винищенням української інтелігенції, щоб вони не писали і не творили для України. І це тільки за останні сто років. І хто дійсно знає наскільки наша країна могла бути високо розвинена у всіх сферах діяльності, якби не вони зі своїми «імперськими замашками». росіяни привикли жити на колінах, але тільки щоб в росії та щоб керував ними їхній вождь путін. Тільки подумати, наскільки ті люди слухають телевізор, та вірять усьому що їм скажуть, що вони не можуть та не хочуть знати щось і ще. росія використовує ідеологію «Руського міра» для виправдання своєї агресії проти України кількома способами: Пропаганда: російські ЗМІ поширюють пропаганду, яка зображує українців як жертв українського уряду, який нібито пригнічує їхню культуру та мову. Дезінформація: поширення дезінформації про Україну, щоб підірвати довіру до українського уряду та посіяти розбрат серед українського населення. Підтримка сепаратистів: росія підтримує сепаратистів на сході України, які прагнуть відокремитись від України та приєднатися до росії. Ідеологія «Руського міра» відіграє значну роль у війні в Україні. Вона використовується росією для мобілізації підтримки війни серед російського населення, а також для деморалізації українців.

Висновок. Отож щоб зрозуміти всю небезпеку концепту «Руський мір» для українства, коротко позначимо його базові елементи. По-перше це інформаційна безпека. Коли під час повномасштабного вторгнення були окуповані деякі області то людям брехали що « вся Україна вже в окупації», «влада кинула людей на призволяще» то головним полем битви виступає інформаційний простір. Саме засоби масової інформації (телебачення, інтернет, газети, тощо) стають реальною і дієвою зброєю у цій гібридній війні, які звичайних пересічних людей перетворюють на зомбованих істот із спотвореною національною та суспільною ідентичністю. По-третє, це - російська мова і культура. Завжди велася така пропаганда що «російське краще» і навіть зараз деякі зросійщені українці популяризують російський контент в інфопросторі. Також на одній із зустрічей з представниками російської інтелігенції В. Путін, розповідаючи про проголошення Року російської мови, уточнив зміст поняття: «Російський світ може і повинен об'єднати всіх, кому дороге російське слово і російська культура, де б вони не жили, в Росії або за її межами. Частіше вживайте це словосполучення.

Список використаних джерел

1. Термін «Руський світ». Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org>
2. Гузьо Н. І. Ідеологія Руського міра як ідейна основа російської агресії проти України URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34823/1/170.pdf>

3. О Фонде. Цілі та задачі. Ідеологія: URL: <http://www.ruskiymir.ru/ruskiymir/ru/fund/about>

4. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ» URL: <http://dspace.wnu.edu.ua/bitstream>

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. У сучасному світі проблема волонтерства набирає великих обертів і користується значним попитом. Волонтери стали одним з найвпливовіших інститутів сучасної України. Українці – нація взаємодопомоги. Сьогодні вся країна воює, і волонтерський фронт – важлива складова боротьби за перемогу. Більшість з волонтерів розпочала свою діяльність з початком війни і часом їм просто не вистачає досвіду для потрібної швидкості та результату. Вісім років тому понад мільйон українців були змушені залишити свої домівки через напад російської федерації. У 2022-му вже близько 10 мільйонів українців відчували, як це: схопити лише найважливіші речі та поїхати в невідомість, аби врятувати свою родину від обстрілів та російських танків за вікном. Майже три мільйони з них виїхали за кордон, а 6,5 млн. – знайшли новий дім в інших регіонах України. Сьогодні часто можна почути фразу «Життя не буде таким, як раніше». І це правда. Адже змінилося все: цінності, спосіб життя і мислення, рід діяльності.

Мета дослідження: визначити сучасні тенденції волонтерського руху в Україні.

Об'єкт дослідження: волонтерський рух його проблематика та наслідки діяльності.

Предмет дослідження: тенденції волонтерського руху.

Завдання дослідження: проаналізувати проблеми волонтерського руху.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасних реалій нашої країни дослідження стану та статусу волонтерської діяльності набуває особливої актуальності. Волонтерство – добровільна, соціально сприятлива, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги: виконання робіт та надання послуг на безоплатній основі. Можна зазначити, що волонтерська діяльність є формою благодійної допомоги благодійності, яка почала розвиватися в Україні з 2014 року, адже в країні почалася війна і багатьом потрібна була допомога, але значних масштабів волонтерський рух почав набирати у лютому 2022 року під час повномасштабного вторгнення [1]. Українці перераховують кошти, допомагають особисто, організовують волонтерські організації та волонтерять за фахом безкоштовно. У більшості міст України створено координаційні штаби, завдяки яким громадські та благодійні організації можуть тримати зв'язок та обмінюватись інформацією. Найбільша потреба у волонтерах є у наступних напрямках: координація центрів допомоги для ВПО, підготовка потенційних місць розміщення людей, психологічна допомога для дітей і дорослих, здача крові на донорство, організація допомоги людям похилого віку, автоволонтерство [2]. Вивчення складу волонтерських груп при центрах соціальних служб для молоді дозволило науковцям Українського інституту соціальних досліджень розподілити волонтерів на чотири групи: за віковою категорією, основним місцем навчання, роботи, рівня освіти. Перша група – учні старших класів шкіл, студенти технікумів та коледжів. Друга група – студенти вищих навчальних закладів (переважно з відділень педагогіки, психології, соціальної роботи), які звертаються до центрів ССМ з приводу практичної допомоги у навчанні за профілем діяльності центрів або проходять в центрах навчальну практику. Третя група – батьки проблемних дітей та підлітків. Четверта група – волонтери – фахівці (психологи, педагоги, соціальні педагоги, юристи, лікарі). Волонтер – це фізична особа, яка добровільно здійснює соціально-спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги. Волонтерами можуть стати громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та які є дієздатними [2]. Особи віком від 14 до 18 років здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків (усиновлювачів, прийомних батьків, батьків вихователів або піклувальника). Особи віком від 14 до 18 років не можуть надавати волонтерську допомогу для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій технічного або природного характеру та Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, правових режимів надзвичайного чи воєнного стану, проведення антитерористичної операції, а також у медичних закладах. Що саме мотивує волонтерів допомагати іншим? Люди полишають домівки та рятуються від війни, прихопивши лише найнеобхідніше [4, с. 20]. За даними Міністерства соціальної політики, станом на квітень понад 1,4 млн. громадян зареєструвалися як внутрішньо переміщені особи (ВПО). При цьому, згідно з Міжнародною організацією міграції, таких людей більше – це понад 6,5 млн. осіб. Волонтери шукають для переселенців тимчасове житло, готують їжу, збирають теплі речі та продукти першої необхідності. Отже, волонтерство – це не робота в звичному розумінні цього слова. Це на 100% покликання. Це образ життя і мислення, небайдужість до чужої біди, співпереживання – це те, що веде волонтерів уперед. Сьогодні волонтери – потужний локомотив громадянського суспільства, який допомагає наближати перемогу України. В Україні волонтерська діяльність розвивається в багатьох аспектах суспільного життя, а також є вагомим внеском у сфері посилення обороноздатності держави, який полягає у здатності до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту безпосередньо волонтерами та волонтерськими організаціями. І якщо станом на 2017 рік, згідно з опитуванням, чверть українців мали досвід волонтерства, то після повномасштабного вторгнення росії волонтером є чи не кожен громадянин України. Самоорганізація українців не має аналогів у світі, адже йдеться про тисячолітню традицію [3, с. 94].

Висновок. У даному дослідженні ми дізналися що таке волонтерство, хто такі волонтери і які проблеми виникають у них під час роботи.

Список використаних джерел

1. Українці – нація взаємодопомоги та волонтерства . Сьогодні вся країна воює, і волонтерський фронт – важлива складова боротьби за перемогу. URL: <https://platforma-msb.org/volunteering-nation-praktychna-onlajn-konferentsiya-volonteriv-ukrayiny-06-05-2022/>
2. «Волонтерство - це спосіб втриматися за здоровий глузд» URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/03/23/247928/>
3. Вчені записки ТНУ: імені В.І . Вернадського серія: Історичні науки. 2006. С.94-105.
4. Волонтерство за рік повномасштабної війни. 2023. 32 с.
5. Тенденції Розвитку волонтерського руху в Україні: Липчук.О.2014. 250 с.
6. Разом ми сильні: як волонтери допомагають Україні і як їх діяльність мотивує і надихає. URL: <https://mind.ua/openmind/20240862-razom-mi-silni-yak-volonteri-dopomagayut-ukrayini> 2022.
7. Дані взяті із опублікованого звіту компанії GfK Ukraine проведеного соціологічного дослідження на тему «Волонтерський рух в Україні» URL: http://www.gfk.com/ua/news-and-events/press-room/press-releases/pages/pr_volunteer_day_2014.aspx

ХВИЛІ ПОШИРЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ В СВІТІ, ЇХ ВПЛИВ НА УКРАЇНУ

Актуальність дослідження. З розвитком загальнополітичного питання, питання реформ і перетворень політичних режимів не втрачає своєї актуальності. Це актуально навіть сьогодні для багатьох країн, особливо країн Центральної та Східної Європи, України, які перебувають на цьому етапі і докладають багато зусиль для його якнайшвидшого подолання. Для науки, і зокрема політології, ця проблема не є новою, оскільки немає країни світу, б не пережила періоду системних реформ. Проте єдності поглядів на проблеми реформування і трансформації політичних систем у вчених немає.

Мета дослідження: проаналізувати сутність процесу демократизації, дослідити хвилі поширення демократії в світі та Україні.

Об'єкт дослідження: хвилі поширення демократії.

Предмет дослідження: роль та вплив демократії в світі та Україні.

Завдання дослідження: розглянути зародження, розвиток та особливості демократії в різні історичні періоди. **Виклад основного матеріалу.** У широкому сенсі демократизація означає процес політичних і соціальних змін, спрямованих на встановлення демократичного ладу. На різних стадіях суспільно - історичного розвитку цей процес завжди визначався конкретними історичними типами демократії. У містах - державах Стародавньої Греції демократичні форми правління приходили на зміну тиранічним або олігархічним режимам, не міняючи соціально - економічної рабовласницької природи. В епоху середньовіччя (якщо не рахувати дворянське станове представництво) ми спостерігаємо лише появу або зникнення окремих острівців демократії, як результат боротьби між феодальною аристократією і третім суспільним шаром. На пізніх етапах феодалізму демократизація, як правило, відбувалась у протиборстві між буржуазією, що зароджувалася, і дворянством, що тяжіло до буржуазії, з одного боку, і феодальною абсолютистською системою, з іншого. Кульмінацією цього процесу вважається Велика французька революція. На початку 90 - х років до політичної науки увійшло нове поняття - хвилі демократизації. Важливе значення у розробці теорії хвиль демократичного процесу належить американському політологу, директору американського Інституту стратегічних досліджень Гарвардського університету С. Хантингтону, який у монографії «Третя хвиля. Демократизація в кінці XX століття» (1991 р.) проаналізував передумови, хід і перспективи переходу від тоталітаризму і авторитаризму до демократії в світі. Хоча одним із перших, хто звернув увагу на хвилеподібність демократизації у світовому масштабі, був Р. Даль, який у своїй роботі «Демократія і її критерії» виділив три основні етапи становлення поліархії. Крім того, слід зазначити важливість робіт Ф. Шміттєра, Д. Джагерса, Т. Гарра. Але розроблена С. Хантингтоном теорія хвиль отримала більший резонанс у наукових колах [1]. Хвиля демократизації – це група переходів від недемократичних режимів до демократичних, що відбуваються у визначений період часу, кількість яких значно перевищує кількість переходів у протилежному напрямку в даний період. До цієї хвилі звичайно відноситься також чи лібералізація часткова демократизація в тих політичних системах, що не стають цілком демократичними. У сучасному світі мали місце три хвилі демократизації. Кожна з них торкала порівняно невеликого числа країн, і під час кожної відбувалися переходи й у недемократичному напрямку [2]. Перша хвиля демократизації (1820-1926) означала поширення парламентаризму, багатопартійних систем і загального виборчого права, насамперед у країнах Західної Європи та Північної Америки. Зворотна хвиля (1926-1942) принесла тоталітаризм у різних його формах: фашизм, сталінізм, нацизм і повернення низки країн до авторитарного правління. У період першої хвилі налічувалось 29 демократій, у період зворотної хвилі 12 країн відійшли від демократії. Друга хвиля демократизації (1942-1962) характеризувалася перемогою над фашизмом, антиколоніальним рухом і розвалом колоніальної системи, модернізацією країн, що звільнились від колоніальної залежності, включно з процесом цілковитої демократизації у деяких з них. У той час існувало 36 демократій. Зворотна хвиля (1960-1976) означала встановлення авторитарних диктатур у низці країн. Від демократій відійшли 6 країн. Третя хвиля демократизації (розпочалася у 1975 р. і триває дотепер) ознаменувалася падінням авторитарних режимів у Греції, Португалії, Іспанії (відповідно 1974, 1975, 1977 рр.). Потім вона охопила Латинську Америку та низку країн Азії. Тут на шлях демократії стали Домініканська Республіка, Гондурас, Перу, Туреччина, Філіппіни, Південна Корея. Нарешті черга дійшла до країн радянського блоку. Комуністичні режими зазнали краху спочатку в Південній та Центрально-Східній Європі, а потім в республіках Радянського Союзу. І хоч деякі дослідники висловлюють думку про настання спаду третьої хвилі демократизації, у більшості країн, котрі покінчили з недемократичним розвитком після 1974 р., демократія все ж таки досягла значних успіхів. У цей період існувало приблизно 40 демократій, а 4-5 країн відійшли від неї [3]. 24 серпня 1991 р. Верховна рада України прийняла історичний документ - Акт проголошення незалежності України. Україна проголошена незалежною демократичною державою. Почався новий етап її історичного розвитку, стратегічною метою якого поставлено завдання побудови демократичного суспільства. Процес демократичної трансформації в Україні, як і в більшості посткомуністичних країн, у суб'єктивному плані ускладнено перебільшеними сподіваннями щодо допомоги Заходу, недооціненням складності необхідних змін у системі як політичних, так і економічних відносин, а також сили спротиву старої номенклатури, нерозумінням того, наскільки тривалим буде сам процес трансформації. Україна обрала демократичний тип політичної системи, що підтверджується наявністю активного процесу формування нової політичної системи.

Складниками цього процесу є: утвердження принципів демократії, парламентаризму і політичного плюралізму; забезпечення прав і свобод громадян; поділ державної влади на законодавчу, виконавчу і судову; запровадження інституту президентської влади; визнання засобів масової інформації важливим елементом політичної системи; формування системи самоврядування народу тощо [4].

Висновок: Становлення демократичного режиму у світі було наслідком технологічного прогресу. Результатом демократизації було становлення народовладдя замість монархічних форм правління. Цей процес хоч і почався у XVIII ст. проте в Україні він проявився лише в кінці XX ст.

Список використаних джерел

1. Демократичні хвилі як механізм реалізації реального демократизму/ Бойчук М. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/428>
2. С. Хантінгтон про хвилі демократизації, їхню сутність та періодизацію
3. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-3825.html>
4. Перехід до демократії. Умови переходу URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2602.html>
5. Особливості та труднощі переходу до демократії в Україні URL: https://pidru4niki.com/16011013/politologiya/osoblivosti_trudnoschi_perehodu_demokratiyi_ukrayin

УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ

Актуальність дослідження. Людство у сучасних умовах є інтегрованою макросистемою, що складається з безлічі регіонів, які взаємодіють у різних вимірах: економічному, соціальному, політичному. Ключові регіони - прикордонні, приморські, вузлові за географічним розташуванням, а також «розломні» за стратегічними, цивілізаційними, конфесійними, етно-національними характеристиками - створюють різноманітні геополітичні сюжети й проблеми. Вони є точками росту, об'єднуючи території різного статусу й підпорядкування, що призводить до виникнення нових якостей. Україна розвиває нормативно-правову та інформаційну базу для регіоналізації через розробку концепцій та програм регіонального соціально-економічного розвитку, а також Концепцію державної регіональної політики.

Мета дослідження: з'ясувати роль України в геополітичному просторі.

Об'єкт дослідження: Україна як геополітичний регіон.

Предмет дослідження: вплив геополітики на розвиток України.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості геополітики України.

Виклад основного матеріалу. Регіональна геополітика допомагає розуміти, як різні регіони впливають на геополітичні процеси та як ці процеси впливають на самі регіони. Вона досліджує також стратегічні інтереси держав та інших акторів у конкретних регіонах і сприяє розробці ефективних політичних та економічних стратегій. Регіональна геополітика - новий напрямок географічної науки, що досліджує взаємозв'язки між географічними характеристиками регіонів та політичними процесами. Геополітика передбачає визначальну роль географічних чинників у політиці держави, за глобальних політичних змін, які гостро постали на зламі XX–XXI ст., набуває нового значення і змісту. Це пов'язано насамперед із невідповідністю реаліям традиційних моделей реалізації державно-політичних прагнень [1]. Розташування і розміри території України, чисельність її населення, природні ресурси в поєднанні з потенційними можливостями в науковій, економічній та інших сферах суспільного життя дають їй змогу і право мати статус великої європейської держави з відповідною геополітичною поведінкою та геостратегічною орієнтацією. Геополітика як політологічна концепція, що вбачає в політиці держави визначальну роль географічних чинників, за глобальних політичних змін, які гостро постали на зламі XX–XXI ст., набуває нового значення і змісту. Це пов'язано насамперед із невідповідністю реаліям традиційних моделей реалізації державно-політичних прагнень. Просторове розташування України, розміри її території, чисельність її населення, природні ресурси в поєднанні з її потенційними можливостями в науковій, економічній та інших сферах суспільного життя дають їй змогу і право мати статус великої європейської держави з відповідною геополітичною поведінкою та геостратегічною [2]. Україна хоча ще й вважається молодого державою, але вже давно посіла своє законне місце в геополітичному просторі. Вивчаючи історію нашої країни, можна з впевненістю вважати її героїчною. Адже багато вона пережила за часи свого існування, сила-силенна загарбників побувала на її землях, кожен хотів відхопити собі хоч якийсь шматок. Але наш народ не здавався, вірив у краще майбутнє [3]. Українська держава, як і будь-яка інша, не може успішно розвиватися, спираючись на розуміння лише власних інтересів, ігноруючи геополітичний контекст і тенденції розвитку світової цивілізації. Усвідомлення Україною власних інтересів є невіддільним від того, як світова громадськість ставиться до України і яким вона бачить її місце у світі. Визначення геополітичних інтересів нашої держави потребує врахування як усієї системи глобальних зацікавлень різних країн, так і фактичного розкладу сил – економічних, політичних, військових, ідеологічних – в своєму регіоні (особливо це стосується близького оточення України) [4].

Висновок: Україна знаходиться на перехресті геополітичних інтересів, зберігаючи свою важливість у формуванні стабільності в регіоні. Незважаючи на виклики, такі як конфлікт на Донбасі та анексія Криму, країна продовжує працювати над євроатлантичними амбіціями, реформами та забезпеченням безпеки.

Список використаних джерел

1. Україна в сучасному геополітичному просторі URL: <https://ridna.ua/2010/12/ukrajina-v-suchasnomu-heopolitychnomu-prostori/>
2. Місце та роль України в сучасному геополітичному просторі URL: <https://buklib.net/books/29096/>
3. Україна в сучасному геополітичному просторі URL: <https://ridna.ua/2010/12/ukrajina-v-suchasnomu-heopolitychnomu-prostori/>
4. Сучасне положення України у геополітичному просторі URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/politolog/15015/>

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження. Політична діяльність за будь-яких умов, суспільно- політичних систем і типів державного устрою спрямована на завоювання та утримання контролю над ринком, але ринком специфічним – ринком влади, а через нього – над політичною та іншими сферами суспільства.

Мета дослідження: ознайомитись із поняттям політичного маркетингу, дослідження його функцій, та форм його застосування. **Об'єкт дослідження:** поняття політичного маркетингу, його функції.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: з'ясувати роль політичного маркетингу в політичній системі.

Виклад основного матеріалу. Поняття політичного маркетингу увійшло в політичну науку недавно. Спершу термін „маркетинг» з'явився в сфері економіки для визначення системи цінового, товарного та інформаційного впливу на ринок з метою підвищення ефективності діяльності фірми. Саме ринок організує багато видів діяльності. Це соціальний механізм, здатний вирішувати широкомасштабні національні та світові проблеми [1]. Маркетинг (англ. market – ринок, збут) у політичній сфері – діяльність, спрямована на створення, підтримання чи зміну поведінки людей щодо певних політичних ідей, явищ, подій, організацій, лідерів. Маркетингові технології дають змогу виявити орієнтації громадянської думки, конкретні прагнення, уявлення людей, рівень конкурентоспроможності політичних груп. Вдале застосування прийомів маркетингу в політиці є передумовою досягнення популярності, перемоги на виборах, утримання міцних позицій на вершині політичного олімпу. Поняття «маркетинг» запроваджене представниками Гарвардської економічної школи США, які, вивчаючи процеси стихійності та непередбачуваності капіталістичного ринку, дійшли висновку, що саме ці його характеристики спричиняють економічні та політичні кризи в суспільстві. Не виходячи за межі основних постулатів ринкової економіки, вони розробили основи механізму управління та планового регулювання, що дістав назву «маркетинг» [3]. Однією з найважливіших складових політичного маркетингу є вивчення особливостей функціонування ринку влади в певному суспільстві. Дослідження його передбачає вивчення та аналіз: політичної культури суспільства; рівня розвитку партійно-політичних структур; банку політичних лідерів (політичної та правлячої еліти); настанов суспільної свідомості. Якщо перші три чинники досліджують традиційними методами політичного аналізу, то стереотипи суспільної свідомості – шляхом вивчення громадської думки. Політичний маркетинг – сукупність форм, методів і технологій дослідження, проектування, регулювання та впровадження в суспільно-політичну практику певних настанов суспільної свідомості з метою завоювання та утримання контролю за ринком влади. На основі специфічних особливостей політичної діяльності називають такі функції політичного маркетингу: формування інформаційного банку, що охоплює дані статистики, різноманітної урядової та неурядової звітності, результати досліджень економіки, політики, психології, демографії тощо; вироблення методів аналізу та обробки даних інформаційного банку, виокремлення ключових показників, що найповніше характеризують об'єкти та суб'єкти політики; оцінювання й аналіз умов політичного ринку, маркетингового середовища (мікро й макро). Мікросередовище – сукупність сил, які діють під безпосереднім контролем або керовані даною партією, соціальною групою, лідером тощо. Макросередовище – глобальні чинники: економічні, соціальні, політичні, психологічні, демографічні та ін; аналіз ринкових можливостей певних партій, суспільних інституцій, ідей, особистостей; вироблення оцінних і прогностичних моделей політичного попиту, життєвого циклу об'єктів і суб'єктів політики (партій, програм, ідей, лідерів), а також політичної поведінки суб'єктів політики; аналіз ефективності політичного маркетингу, коригування форм і методів політичної діяльності та ін. [2]. Ґрунтуючись на базових характеристиках ринку влади (демократичного чи тоталітарного), виокремлюють відповідно політичний маркетинг демократичного і тоталітарного суспільств. Політична діяльність за будь-яких суспільно-політичних систем і типів державного устрою також спрямована на завоювання та утримання контролю над ринком, але ринком специфічним – ринком влади, а через нього – над політичною та іншими сферами суспільства. За тоталітарних і диктаторських режимів боротьба точиться переважно силовими методами, аж до фізичного знищення опонентів. У демократичному суспільстві за наявності відповідних механізмів і процедур формування представницької, виконавчої та судової гілок влади в державі, а також політичної культури та ментальності політичну діяльність теж можна розглядати як змагання за контроль над ринком влади. Зрозуміло, це змагання має відбуватися за правилами, зафіксованими в нормах законодавства, традиціях політичної поведінки виборців і претендентів на політичну владу [4]. Для утримання демократичним шляхом політичної влади владна еліта вдається до таких основних методів виборчої інженерії: зміна виборчих процедур; стимулювання та переміщення виборців з одних виборчих округів до інших; маніпулювання межами виборчих округів; вибір відповідного часу для проведення виборів; добір лояльного до правлячої еліти складу виборчих комісій. Слід мати на увазі, що застосування таких методів виборчої інженерії підтримує принципи демократії, рівності прав кандидатів та вільного волевиявлення громадян. Важливо забезпечити прозорість та чесність виборчого процесу для забезпечення легітимності обраної влади.

Висновок: Отже, політичний маркетинг є однією з найважливіших конструкцій в політичній системі, бо виступає своєрідним посередником між існуючою політичною системою та громадянським суспільством, а

також спрямований на завоювання та утримання контролю над ринком влади, а через нього – над політичною та іншими сферами суспільства.

Список використаних джерел

1. Золотухін Е. Політичний маркетинг: багатозначність поняття / Е. Золотухін // Політичний менеджмент 2007. № 5. С. 13-22
2. Картунов. О, Маруховська. О. Політичний маркетинг і менеджмент URL:<https://ipiend>.
3. Політичний маркетинг: поняття, функції і види. Реферат. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2946.html>.
4. Правова держава / За ред. Ю. С. Шемшученка. К.,1996. Вип. 7.

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Тема є актуальною у сучасному світі, тому що студентська молодь часто є дієвим агентом політичних змін та має значний вплив на формування суспільного мислення та цінностей.

Мета дослідження: з'ясування шляхів та методів політичної соціалізації студентської молоді.

Об'єкт дослідження: політична свідомість.

Предмет дослідження: аналіз основних проблем, з якими зіштовхуються студенти під час формування своєї політичної ідентичності та участі у політичних процесах.

Завдання дослідження: аналіз стану політичної соціалізації серед студентської молоді, включаючи рівень політичної свідомості, участь у політичних процесах та інші важливі аспекти.

Виклад основного матеріалу. У суспільстві політична соціалізація студентської молоді є важливим аспектом формування громадянського суспільства та демократичних цінностей. Політичну соціалізацію пояснюють як засвоєння суб'єктом певного соціального і політичного досвіду, здобутого суспільством і зосередженим в культурних традиціях, цінностях, нормах статусної та рольової поведінки. При цьому часто опускається психолого-педагогічний фактор, який зображає процес перетворення цих норм і цінностей в усвідомлену особою систему політичних законів, що визначають позиції й поведінку особистості в політиці. Таке пояснення соціалізації багато в чому стикається з цілями цілеспрямованого державного виховання, яке не тільки сконцентроване на відтворення панівних політичних особливостей, але й переслідує цілі формування особистості. Соціально-педагогічна специфіка дослідження політичної соціалізації зумовлює її розуміння як різновид характерних процесів пізнання, спілкування, володіння навичками політичної діяльності. По суті кожний політичний лідер, з позицій теорії розглядається як виконавець певної соціальної ролі, яка краще виконана тим більш професійно він до неї підготовлений [2, с. 89-94]. Політична соціалізація - це процес, який включає у себе формування політичної ідентичності, усвідомлення політичних цінностей, знання про політичні інституції та процеси. Глобалізація: Вплив глобальних процесів на політичну соціалізацію молоді. Інформаційні технології: Роль соціальних мереж, онлайн-медіа у формуванні політичних поглядів студентів. Медійний вплив: Роль мас-медіа у формуванні політичних поглядів та ідеологій студентів. Політична активність: Участь студентів у політичних організаціях, діяльність на виборчих посадах тощо. Політична апатія: Причини та наслідки відсутності зацікавленості студентів у політичних питаннях. Психологічний підхід: Дослідження індивідуальних особливостей та мотивацій, що впливають на політичну активність. Соціокультурні фактори: Вплив сімейного середовища, культурних цінностей та ідентичності на політичну соціалізацію. Соціологічний підхід: Аналіз ролі соціальних структур у формуванні політичної ідентичності [3, с. 25]. Політична соціалізація є процесом етапним, у якому кожний попередній і наступний етапи пов'язані між собою. При цьому в основі проходження особистістю кожного етапу лежить рівень її політичного мислення. Останнє містить уміння користуватися знаннями, зіставляти факти, явища, робити висновки, прогнозувати розвиток ситуації, знаходити рішення тих або інших політичних завдань і ситуацій. У студентському віці цей процес відбувається найбільш ефективно. Навчання у ВНЗ передбачає не тільки опанування навчального курсу – політології, але й активну участь студентства в суспільно-політичній діяльності поза навчальною роботою, членство в студентських організаціях, роботу в органах студентського самоврядування, і нарешті, це час, коли студенти стають суб'єктами політичної діяльності. Саме тому студентський вік розглядається як сенситивний період для процесу політичної соціалізації. Традиціоналістські підходи до політичної соціалізації ґрунтуються на виділенні двох основних шляхів її реалізації в соціумі. Перший полягає в передачі новим поколінням зразків політичної свідомості й політичної поведінки, що склалися, тобто в трансляції політичної культури від старшого до молодшого покоління. У ньому є відома частка здорового консерватизму, оскільки у свідомість молоді еспікуються ті цінності й норми поведінки, які вже засвоєно досвідом минулого. Цей шлях забезпечує стабільність і спадкоємність суспільного розвитку. Як основні агенти політичної соціалізації в цьому випадку виступають такі соціальні інститути, як сім'я, школа, вищі навчальні заклади. Інший шлях пов'язаний з набуттям особистістю нових, раніше невідомих політичних знань, із засвоєнням нового політичного досвіду [1, с.109].

Висновок. Особливість співвіднесення аналізованих понять полягає в тому, що політична культура, з одного боку, виступає як мета політичної соціалізації, з іншого, є критерієм успішності цього процесу.

Список використаних джерел

1. Політологічний словник: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / За ред. М. Ф. Головатого та О. В. Антоноюка. К., 2005. 792 с.
2. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки): Підручник. К., 2002. 472 с.
3. Загородній Ю.І., Курило В.С., Савченко С.В. Політична соціалізація студентської молоді в Україні: досвід, тенденції, проблеми. К., 2004. 677 с.

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження. Прийнята у червні 1996 р. Конституція проголосила Україну демократичною, правовою, соціальною державою. Проте для її практичного втілення необхідно ще багато чого зробити. Відтак побудова в Україні правової держави продовжує залишатись одним з головним завдань на шляху до демократії.

Мета дослідження: проаналізувати процес виборів, проаналізувати історію становлення виборчої системи України від початку незалежності до сьогодення.

Об'єкт дослідження: виборча система України, процес та проблеми її становлення.

Предмет дослідження: проблеми виборчої системи України.

Завдання дослідження: визначити позитивні риси та недоліки виборчих систем.

Виклад основного матеріалу. З відновленням української незалежності у 1991 році розпочався бурхливий процес розбудови демократичних інститутів і громадянського суспільства в нашій державі. При цьому великою мірою мало місце запозичення позитивного досвіду різних держав світу. Проте не все, що видалося плідним в інших державах світу, може принести таку ж користь нашій. Принципи чесних та демократичних виборів: загальність участі. Виборче право доступне для всіх повнолітніх громадян. Передбачається, що безпосередньо виборці обирають своїх представників, і при цьому не зазнають жодного тиску. Ніхто не дізнається, який вибір зробив виборець, тому той максимально захищений. В Україні мажоритарна система стабільно працювала до 1994 року, а потім змінилась на змішану, коли половина кандидатів обиралась за мажоритарним принципом, а решта - за закритими списками. Виборець має не один, а декілька голосів. Виборець голосує за партію, яка висуває свій список кандидатів. При цьому громадянин міг дізнатися лише першу п'ятірку потенційних депутатів. Виборці голосують одночасно і за політичну партію, і за конкретних кандидатів. Місцеві вибори 2020 року пройшли за такою системою [2]. Впродовж незалежності в Україні були різні типи виборчих систем - мажоритарна, змішана, пропорційна. На даний час існує змішана система. Парламент обирається на п'ять років, в його складі 450 депутатів: половину обирають за мажоритарною системою, половину - за пропорційною системою із закритими списками. Під час президентських виборів у 2010 дедалі більше почали застосовуватись брудні технології, як-от: підкуп виборців, застосування адмінресурсу. Вибори, які відбулися після Революції Гідності, характеризувались більшою прозорістю, відкритістю. Наразі головною проблемою виборчого процесу в Україні залишається невідповідність політичних партій демократичним принципам. Партії статутними маніпуляціями формують обмежений список кандидатів. Виходом з цієї ситуації може стати новий закон про політичні партії. Демократичні партії, де можливий соціальний ліфт для її членів, - запорука ефективного управління [3, с. 227-228]. Яка ж виборча система потрібна Україні: мажоритарна, пропорційної з закритими виборчими списками чи пропорційна з відкритими списками? Перший варіант системи є неефективний: сприяє підкупу виборців та застосуванню адміністративного ресурсу, що стабільно приводить одні й ті ж політичні партії до влади і дає їм більше місць у парламенті; забезпечує місця в парламенті представникам тільки однієї політичної платформи. У пропорційної з закритими виборчими списками є такі недоліки: відстань між партіями та виборцями збільшується, оскільки до прохідної частини партійних списків кандидати потрапляють за принципом лояльності до керівництва партії чи за гроші; зв'язку з виборцями практично немає. Щодо пропорційної системи з відкритими списками, то ця система має більше переваг, ніж недоліків, а саме: передбачає 27 великих регіональних округів. Виборець, окрім того, що голосує за партію, зможе віддати свій голос і за конкретну людину в цій партії. Щоб потрапити до Верховної Ради, треба буде завойовувати довіру і голоси виборців. Тобто - реально працювати на округах і показувати свою ефективність. Це стимулюватиме політичну конкуренцію і зробить не вигідною торгівлю місцями у виборчих списках. Адже ніхто не зможе гарантувати голоси виборців за конкретну персону [1, с. 94].

Висновок: Найефективнішою виборчою системою в Україні є пропорційна система з відкритими регіональними списками. Усі реформи в Україні залежать від політиків та їхніх рішень. Щоб рухатися вперед до розвитку країни, нам необхідне оновлення політичних еліт, які обиратимуться за новим принципом. Тільки так у нас з'явиться реальний шанс привести до влади нових та ідейних політиків, які працюватимуть на благо українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Бойко Н. С. Виборча система України: суспільно-політичний аспект. управління: теорія та практика. 2006. Журнал «Наукові записки» Випуск 50, С. 92-100.
2. Віктор Таран, вебінар «Виборчий процес в Україні: плюси та мінуси». URL: <https://inrespublica.org.ua/aktivna-hromada/vyborchij-protses-v-ukrayini-plyusy-ta-minusy.html>
3. Рудич Ф. М. Політологія: Підручник. 2. е вид., стереотип. Либідь, 2006. 480 с.

УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА

Актуальність дослідження. Україна як національна держава є дуже актуальною в контексті сучасних подій і дискусій, які відбуваються в Україні та в світі загалом. Особливо важливо розглядати цю тему з урахуванням геополітичного середовища, змін у міжнародних відносинах, внутрішньої політики та культурної ідентичності.

Мета дослідження: розкрити сутнісні характеристики України як національної держави.

Об'єкт дослідження: політичний, економічний, соціокультурний та історичний контексти, що визначають стан та розвиток України як самостійної національної держави.

Предмет дослідження: різні аспекти та характеристики сучасної української держави як національної форми політичної організації.

Завдання дослідження: проаналізувати історичні та культурні аспекти формування національної ідентичності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Із розпадом СРСР і утворенням незалежних держав, зокрема української, перед національними історіографією і юриспруденцією постало актуальне питання формування Української державності. За часів існування СРСР це просто було неможливо, адже радянська історіографія заперечувала самобутнє існування українського народу і його державності, розглядаючи їх як невід'ємну частину Росії. І тільки з проголошенням незалежності України перед українцями постала проблема етнічно-політичної самоідентифікації. Відповідно, така ситуація сприяє виникненню безлічі спекуляцій довкола поняття державності [1]. Натомість ще у 1949 році український письменник, державний та політичний діяч Володимир Винниченко визначав державність як комплекс тих інститутів економіки, політики, культури, які діють на території, населеній національним колективом, які зв'язують його в компактну цілість та забезпечують його розвиток у сучасному і майбутньому. Зміст державності є значно ширшим порівняно з поняттям «держава». Державність є своєрідним фундаментом, корінням держави, а остання, у свою чергу, є однією із складових – своєрідним вінцем державності [2]. Державні символи – це закріплені в законодавстві офіційні знаки (зображення, предмети) чи звукові вираження, які символізують суверенітет держави. Державними символами є – Державний прапор, Державний герб і Державний гімн, які є основою історичної свідомості громадян та процесів державотворення [3]. 24 серпня 1991 року Верховна Рада Української РСР ухвалила Акт проголошення незалежності України, який став точкою відліку сучасної державності. Насправді ж, відбулося відновлення державного суверенітету, за який українці змагалися протягом багатьох століть. 1 грудня 1991 року на всеукраїнському референдумі Український народ абсолютною більшістю голосів підтвердив прагнення жити в самостійній державі. У країні почалися демократичні перетворення, відбувся поділ державної влади на три гілки. 1992 року законодавчо затверджено державні герб, гімн і прапор України. 28 червня 1996 року відбулася ще одна знаменна подія – прийняття Конституції. Основний закон остаточно проголосив Україну суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, визнав людину найвищою соціальною цінністю і утвердив народовладдя. Події 1991 року втілили столітні прагнення українців до суверенної держави. У 2013-2014 роках під час Революції Гідності українці відстояли ще й європейський шлях розвитку і засвідчили готовність боротися за нього як за самостійне право вибору та свободи. Натомість Росія, втративши можливість контролювати та використовувати нашу державу, вдалася до злочинної військової агресії. Вона анексувала Автономну Республіку Крим і території східних областей України. У 2014-му Україна зупинила вторгнення російської регулярної армії та зберегла державність [4]. Чому потрібно з'ясувати або час заснування, або дату першої письмової згадки Української держави і утвердити День Української державності? Насамперед тому, що будь-який народ, будь-яка нація починається передусім з того, що вона зобов'язана досконалим знати своє минуле, своє коріння та витоки. Бо «хто не знає свого минулого, той не вартий свого майбутнього» [5].

Висновок: Україна, як національна держава, відображається як унікальна країна зі своєю ідентичністю, культурою та історією, які формують національну самосвідомість та сприяють розвитку національної державності.

Список використаних джерел

1. Святоцький Олександр. Українська державність: Поняття, основні ознаки, символи, атрибути, витоки та етапи становлення. URL: www.golos.com.ua/article/314085, www.golos.com
2. Світлана Чорна. Українська державність: етапи становлення.
3. URL: <http://www.golos.com.ua/article/302908/>
4. Стаття 20 Конституції України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Вікіпедія. Проголошення незалежності України (1991). URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/>
6. Святоцький Олександр. Українська державність: Поняття, основні ознаки, символи, атрибути, витоки та етапи становлення. URL: <http://www.golos.com.ua/article/314085>

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Волонтерство добровільна діяльність, заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства і яка не переслідує цілей отримання прибутку, отримання оплати або кар'єрного зростання. Волонтерська праця передбачає: службу на благо суспільства; отримання тільки моральної віддачі від роботи, без яких би то не було фінансових заохочень; мотивацію через особисту залученість. Історію волонтерського руху досить важко простежити, оскільки раніше точно ніхто не фіксував дії такого роду [6, с. 15]. Але сама історія людства вказує на те, що ні одному суспільству були не чужі ідеї добровільної і безкорисливої допомоги [3]. Волонтерство поняття настільки ж давнє, як і поняття «соціум». У суспільстві завжди були люди, для яких способом самореалізації, самовдосконалення, зв'язку й спілкування з іншими людьми була праця на благо інших, на благо того співтовариства, в якому цій людині довелося народитися і жити [1, с. 126-127].

Мета дослідження: вивчення сучасних тенденцій волонтерського руху в Україні.

Об'єкт дослідження: з'ясування особливостей роботи волонтерів та їх ролі у реалізації соціальних проєктів. **Предмет дослідження:** волонтерський рух в Україні.

Завдання дослідження: ознайомитися з напрямками волонтерської діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу. В Україні ідея волонтерства йде в далекі часи, вглиб історії, коли українці, виховані на моральних і етичних традиціях православ'я, подавали безоплатну допомогу нужденним співгромадянам. [3] Радянський час породив піонерські та комсомольські загони, в яких діти та дорослі повинні були працювати на благо суспільства. Участь у цих загонах була примусовою, що, у підсумку, спотворило розуміння про трудову діяльність на добровільних засадах. Після розпаду Радянського Союзу партійні загони були ліквідовані. Люди стали все більше думати про власну наживу і забули про працю на благо інших на роки [2, с. 132]. Сьогодні в нашій країні з'являється нове розуміння волонтерства. Все більше людей виявляють соціальну активність і свідомість. Молодь бере участь в акціях допомоги дітям-сиротам та людям з обмеженими можливостями, очищають місто і здають донорську кров. Волонтерська діяльність у сучасних умовах ґрунтується на таких основоположних засадах: добровільність та доброчинність; законність; гуманність та гідність; спільність інтересів і рівність прав її учасників; відповідальність; конфіденційність. Волонтерська діяльність провадиться за такими напрямками: надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю чи станом здоров'я, відсутністю житла або роботи, наслідки стихійного лиха, катастроф тощо); надання соціальних послуг дітям та молоді, що перебувають у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами і жорстоким ставленням у сім'ї. Як відомо, з 2011 року Україна має спеціальний закон, який регулює діяльність волонтерів. Так, у Законі України „Про волонтерську діяльність» міститься легальне визначення волонтерства: волонтерська діяльність добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги [4]. В свою чергу, волонтерською допомогою вважаються роботи та послуги, які виконуються або надаються волонтерами безоплатно [1, с. 126]. Становлення волонтерського руху в Україні сьогодні відбувається за кількома основними напрямками який має такі особливості. 1. Добровільна безкоштовна робота волонтерів у громадських та некомерційних організаціях наданням допомоги різним категоріям населення у будь-яких видах діяльності, навчання, розвитку. Таке спрямування волонтерів будь-якого віку сприяє їхній творчій і соціальній амореалізації, саморозвитку та самоспостереження. 2. Добровільна систематична або епізодична допомога державним установам реалізувати соціальну політику допомога освітнім закладам у навчально-виховній роботі, установам соціального забезпечення в роботі з дітьми та молоддю з особливими потребами та людьми похилого віку. 3. Волонтерська діяльність є наслідком творчого саморозвитку, навчання інших, але ця діяльність не є професійною. 4. Педагогічно спрямована волонтерська діяльність, по суті, виступає механізмом розвитку особистості, її соціалізації і духовного становлення. [5, с. 35]. Цей напрямок розвивається в дитячих та молодіжних об'єднаннях (метою їх створення є суспільно корисна діяльність), в різних групах при Центрах соціальних служб сім'ї і молоді (ЦССМ). Узагальнюючи вищесказане, можна констатувати, що зміст волонтерства це добровільний вибір, що відбиває особисті погляди і позиції; це активна участь громадянина в житті людських співтовариств; воно сприяє поліпшенню якості життя, особистому процвітання й поглибленню солідарності; виражається, як правило, у спільній діяльності в рамках різного роду асоціацій; сприяє реалізації основних людських потреб на шляху будівництва більш справедливого і мирного суспільства, більш збалансованому економічному й соціальному розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій.

Висновок: волонтери спроможні працювати профілактичному, інформаційно-просвітницькому, рекреативному, реабілітаційному соціально-рекламному, соціально-побутовому, охоронно-захисному, діагностико-корекційному та фандрейзинговому напрямах. Слід зазначити, що головною проблемою волонтерського руху в Україні залишаються, передусім, труднощі організації волонтерської діяльності.

Список використаних джерел

1. Акимова Е. В. Система відбору волонтерів для соціально педагогічної діяльності /Е. В. Акимова. Глазов, Глазовский гос. пед. инс-т им. В. Г. Короленко, 2005. С. 126-127.
2. Волонтерство: «Порадник для організатора волонтерського руху» / укл. Т. Л. Лях; авт. кол. О. В. Безпалько, Н. В. Заверіко, І. Д. Зверева, Н. В. Зімо́вець та ін. К.: ВГЦ „Волонтер», 2001. 176 с.
3. Доля І. М. Волонтерство як форма участі молоді в громадському житті. URL:[http://buk-visnyk. cv. ua/hromadske-suspilstvo/194/](http://buk-visnyk.cv.ua/hromadske-suspilstvo/194/)
4. Закон України «Про волонтерську діяльність» URL:[http://www. 1409638211/UKR89904.pdforg/ dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89904/103390/F-](http://www.1409638211/UKR89904.pdforg/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89904/103390/F-) Лещенко Д. С. Правове становище волонтерських організацій.
5. Україні та за іно. кордоном / Д. С. Лещенко. // Правова система: теорія і практика 2008. №1. С. 35-41.
6. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: Укл. Т. О. Рудякевич. Житомир: ЖДУ, 2004. 20 с.

УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРИ

Актуальність дослідження: геополітика, як політологічна концепція, що вбачає в політиці держави визначальну роль географічних чинників, за глобальних політичних змін, які гостро постали на зламі XX-XXI ст., набуває нового значення і змісту.

Мета дослідження: проаналізувати особливості геополітичних процесів та роль України в їх розвитку.

Об'єкт дослідження: Україна, як частина геополітичного простору.

Предмет дослідження: розвиток світової політичної системи.

Завдання дослідження: проаналізувати місце України в геополітичному просторі.

Виклад основного матеріалу. Геополітичне положення України вигідне й водночас складне. Для України надзвичайної ваги набуває необхідність вироблення загальних підходів до поняття багато полюсності світу з точки зору створення умов для побудови системи трансконтинентального і глобального співробітництва з метою вирішення ключових соціально-економічних, гуманітарних, екологічних та інших проблем [2, с. 65-66]. Розпад СРСР і проголошення незалежності України, докорінні зміни в геополітичному просторі Східної Європи поставили перед новим українським керівництвом нагальне завдання - розробити власну геополітичну стратегію. Цілком виправдано був визначений курс на встановлення і розвиток стосунків України з європейськими країнами, входження в європейські економічні і політичні структури, але зовнішньополітичний курс нашої держави обов'язково має бути багатовекторним [5, с. 176-178]. Важливим кроком України на шляху до Європи було формування і затвердження нових геополітичних імперативів, добровільне проголошення курсу на позаблоковість і досягнення нейтрального статусу. Геостратегія України передбачає її активну участь у всіх європейських справах на засадах багатовекторності національної політики, налагодження дружніх стосунків з усіма своїми сусідами [1, с. 129-131]. Незалежна Україна постійно поширює міжнародні зв'язки в плані «повернення» до Європи, інтеграції до європейських, євроатлантичних, а також світових структур. Проведений аналіз інтеграції України в європейські та євроатлантичні структури дає підстави стверджувати, що Україна активно співпрацює з ЄС [3, с. 264-266]. Із самого початку незалежного існування важливим пріоритетом геополітичної стратегії України була її інтеграція до Європейського Союзу. Налагодження активного співробітництва на двосторонній основі сприяє активному входженню України в Європу, допомагає реалізувати один із головних векторів зовнішньополітичних взаємин як європейський, який набуває великого значення в контексті стратегічного вибору України. Таким чином, Україна вміщена до комплексної системи геополітики, тобто здійснює геостратегію. Розвиткові відносин із ключовими геополітичними партнерами послуговує активне впровадження в життя. проєвропейського курсу та успіхів внутрішніх перетворень [4, с. 236-238].

Висновок. Інтеграція України в Європу це об'єктивний процес сучасності. Він підготовлений всім ходом історичного розвитку нашої країни. Український етнос завжди був органічною складовою європейської спільноти. В процесі європейської інтеграції Україна все більше набуває рис впливової європейської держави, дедалі більше перетворюється в реального та активного суб'єкта міжнародних відносин, в справжнього «гравця» на великій геополітичній шахівниці Євразії [5, с. 442-445].

Список використаної літератури

1. Гелей С. Політологія: Навчальний посібник/ Степан Гелей, Степан Рутар. 5-е вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2004. 645 с.
2. Дробінка І. Г. Політологія: Навчальний посібник/ І. Г. Дробінка, Т. М. Кришталь, Ю. В. Підгорецький; Мін-освіти і науки України. К.: Центр учбової літератури, 2007. 289 с.
3. Кузь О. Політологія: Навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. Х.: ХНЕУ, 2004. 340 с.
4. Політологія: Навчальний посібник/ Валентина Штанько, Наталія Чорна, Тетяна Авксентьева, Лідія Тіхонова; Мін-освіти і науки України, Науково-методичний центр вищої освіти. 2-е вид., перероб. і доп. К.: Фирма «ИНКОС»: Центр учбової літератури, 2007. 287 с.
5. Політологія: Академічний курс: Підручник/ Л. М. Герасіна, В. С. Журавський. М. І. Пановтаін.; М-тво освіти і науки України. 2-ге вид., пер. і доп. К.: ВД «Ін Юре», 2006. 519 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА

Актуальність дослідження. Поняття лідерства широко вивчається у різних науках, таких як психологія, філософія, політологія та інші. Політичне лідерство відіграє особливу роль, бо є найбільш помітним і важливим як в суспільно-політичних структурах, так і на національному рівні.

Мета дослідження: проаналізувати ключові аспекти політичного лідерства та визначено його еволюцію у суспільстві, а також роль, яку воно відіграє сьогодні.

Об'єкт дослідження: загальнонаціональне політичне лідерство.

Предмет дослідження: сукупність якостей, рис та факторів, які визначають успішність загальнонаціонального політичного лідерства.

Завдання дослідження: проаналізувати роль лідерства у державних процесах.

Виклад основного матеріалу. Лідерство, як поняття, є ключовим у політичних та суспільних структурах [2]. Це відображається в різних аспектах, де вплив одного індивіда або групи може мати суттєвий вплив на соціальні процеси та ситуації. Політичне лідерство, зокрема, є важливою складовою соціального лідерства, оскільки воно пов'язане з управлінням державними та суспільними процесами [1]. Феномен політичного лідерства завжди привертав увагу вчених та політичних діячів. У давнину, античні мислителі вбачали лідерів у монархах та полководцях, в той час як Н. Макіавеллі розглядав політичного лідера як володаря, здатного використовувати різні методи для збереження влади. Інші філософи, такі як Т. Карлейль і Р. Емерсон, вбачали лідера як творця історії з особливим талантом, тоді як Ф. Ніцше формулював ідею політичного лідера як надлюдини з великою вольовою силою і волею до перемоги [1]. На різних рівнях політичної діяльності існують різні види лідерства. У малих групах або елітних колах влади роль лідера полягає в здатності об'єднати та керувати людьми. Важливою частиною цього є особисті якості лідера, такі як вміння керувати ситуацією, приймати рішення та брати на себе відповідальність. У той же час, лідер повинен враховувати інтереси групи та дотримуватися законів і норм [4]. На рівні «великої політики» важливою стає здатність лідера об'єднувати інтереси широкої суспільної бази [4]. Тут важливіше не тільки особисті якості лідера, але й його здатність формувати загальні політичні вимоги та переконувати громадян у своїх ідеях. У цьому випадку лідер може стати символом руху, партії або суспільства в цілому. Важливою умовою для лідерства є володіння владою в різних формальних або неформальних організаціях різного рівня та масштабу, від державних установ до громадських організацій та партій. Хоча формальна влада лідера закріплюється законом, важливо також мати соціальну та психологічну підтримку серед суспільства або колективу [5, с.24].

Висновок: Політичне лідерство відіграє важливу роль у керуванні державними та суспільними процесами. Історично, різні філософські підходи визначали лідерство як здатність об'єднувати та керувати, будучи володарем, творцем історії або надлюдиною з великою вольовою силою. На різних рівнях політичної діяльності вимоги до лідера різняться, але важливою є здатність об'єднувати інтереси та мати соціальну підтримку. Таким чином, лідерство в політиці є складним та багатограним явищем, яке визначає хід історії та суспільства.

Список використаних джерел

1. Держановська С. Сутність політичного лідерства: аналіз праць сучасних українських науковців // Збірник наукових праць. 2014. Вип. 40 «Ефективність державного управління», URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/341ffef6-c4c0-4c5b-b83e-197abac62b16/content>
2. Траверсе О. Політичне лідерство: поняття, дискурс, практика // Віче, 2006, №18. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/332/>
3. Обличчя влади: політична еліта. 1998 - 2000 pp. / За ред. О. Й. Гриневича і А. Ф. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/5943/5971>
4. Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліта і політичне лідерство. Львів, URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-35.html>
5. Дмитренко С. П. Політична еліта і політичне лідерство // Політологічні читання. 2001. №2., С. 24-28.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Взаємодія політики і бізнесу є ключовим аспектом сучасного українського суспільства, впливаючи на економічний, політичний та соціальний розвиток країни. Дослідження цього взаємозв'язку особливо актуально в контексті викликів, що стоять перед Україною, таких як корупція, недостатня конкуренція та вплив олігархії.

Мета дослідження: розкриття природи, форм та наслідків взаємодії між політикою і бізнесом в українському суспільстві, а також визначення можливих шляхів покращення цього взаємозв'язку з метою сприяння стабільності, ефективності та розвитку країни.

Предмет дослідження: конкретні випадки взаємодії політики і бізнесу, роль олігархічних структур у формуванні політичних рішень, вплив різних політичних сил на бізнесову активність та інші аспекти.

Об'єкт дослідження: саме взаємодія між політикою і бізнесом в Україні, включаючи різні форми цієї взаємодії, такі як лобіювання, корупція, підприємницька діяльність політиків тощо.

Завдання дослідження: аналіз взаємодії бізнесу та грошей на різних рівнях.

Виклад основного матеріалу. Розвиток партнерства бізнесу, громадських організацій та держави в Україні є відносно новим явищем. У сучасних умовах спостерігається зростання інтересу до покращення взаємодії бізнесу, громадських організацій та державних органів влади [3, с. 210]. Найважливіший акцент у рамках такої співпраці робиться на суспільній корисності співпраці. Важливою метою відносин є врахування у їхній діяльності суспільних інтересів і дій на благо суспільства. У зв'язку з цим виникає зв'язок з поняттям корпоративної соціальної відповідальності [4, с.123]. Бізнес, громадські організації та держава мають різні ресурси та компетенції, які можуть бути використані для досягнення спільних довготермінових цілей. Вироблення стратегічних напрямів розвитку взаємодії бізнесу, громадських організацій та органів державної влади є важливим кроком для забезпечення ефективного вирішення соціальних проблем та підвищення якості життя населення, зміцнення демократичних інститутів [2, с. 115]. Така спільна взаємодія може привести до багатьох позитивних наслідків: зміцнення демократичних інститутів (розвитку громадянського суспільства та підвищенню довіри між громадянами та владою), підвищення якості життя громадян, більш ефективне вирішення соціальних проблем (бідність, безробіття), створення нових робочих місць, підвищення рівня освіти та охорони здоров'я, покращення стану навколишнього середовища. До основних переваг співпраці бізнесу, громадських організацій та держави варто віднести такі: співпраця сприяє збільшенню довіри між різними секторами суспільства. Спільна робота допомагає подолати бар'єри між бізнесом, ГО та державою, покращує взаєморозуміння та взаємодію; співпраця приводить до більш ефективного вирішення проблем. Бізнес, ГО та держава мають різні ресурси та компетенції, які можуть бути використані для досягнення спільних цілей [1, с.18].

Висновок. Динамічне середовище вимагає від усіх учасників суспільного життя адаптації до нових умов. Бізнес, громадські організації та держава повинні співпрацювати більш ефективно, щоб забезпечити вирішення соціальних проблем та підвищення якості життя населення. Для реалізації цих стратегічних напрямів необхідним є створення умов для розвитку партнерства між бізнесом, громадськими організаціями та державою, розвиток корпоративної соціальної відповідальності бізнесу, залучення громадських організацій до ухвалення рішень, що стосуються інтересів суспільства. Доцільно розробити ефективні механізми взаємодії бізнесу, громадських організацій та держави. Ці механізми повинні забезпечувати прозорість, підзвітність та ефективність співпраці.

Список використаних джерел

1. Дикань В. Л. Толстова А. В. Розвиток економіки України на основі принципу рівноправності відносин держави, бізнесу та суспільства. Вісник економіки транспорту та промисловості. 2018. № 63. С. 9–19.
2. Стратегічні орієнтири розвитку партнерства держави, бізнесу та науки в контексті повоєнного відновлення України: монографія / за ред. І. М. Грищенка, А. О. Касич, І. О. Тарасенко. Київ: КНУТД, 2023. 267 с.
3. Токар М. Громадські організації України в системі розвитку публічно-управлінських відносин: монографія. Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентові України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020. 412 с.
4. Юринець З. В., Круглякова В. В., Мицишин І. Р. Стратегічні підходи до розвитку суб'єктів господарювання на основі активізації використання їх інноваційного потенціалу. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. Вип. 3 (131). С. 121–125.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження: сучасне українське суспільство переживає період глибоких реформ у всіх сферах буття, намагається встати на шлях цивілізованого розвитку, створити підвалини ринкової економіки, сформувати громадянське суспільство і правову державу. У реалізації названих завдань виняткова роль належить молоді, що обумовлено цілим рядом чинників.

Мета дослідження: вивчення форм політичної культури та політичної свідомості молоді України. **Об'єкт дослідження:** з'ясувати форми участі молоді у політичному житті України.

Предмет дослідження: політична культура та політична свідомість української молоді.

Завдання дослідження: проаналізувати можливості, мотивацію та активність української молоді.

Виклад основного матеріалу. Україна перебуває нині на етапі переходу від посттоталітарного до демократичного державного устрою, і успішність цього переходу найбільшою мірою буде залежати від психологічних ресурсів суспільства, а саме готовності громадян, насамперед молоді, «вбудовуватися» в систему демократичних відносин та долучатися до побудови громадянського суспільства. Процеси, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, можна описати термінами теорії модернізації. Ця теорія, як відомо, виникла з потреби опису явищ змін у соціально-економічних стосунках традиційних суспільств, що здобули політичну незалежність і прагнуть набути рис сучасних розвинених суспільств. Але процес модернізації вимагає певного часу. Цей період можна назвати транзитивним, тобто періодом переходу, трансформації одного типу суспільства в інший. Політична система України є транзитивною також через те, що сучасне українське суспільство живе, керуючись одночасно різними конкуруючими ідеологіями. Якщо така конкуренція відбувається між приблизно рівними силами, оцінка реального буття в суспільстві також набуває транзитивного характеру [2, с. 67]. Як відомо, між політичною системою як такою і її відображенням у свідомості людини лежить проміжна інстанція у вигляді політичної свідомості суспільства - стійкої сукупності панівних уявлень, думок та оцінок з приводу вибору методів і засобів політичної взаємодії суб'єктів та об'єктів влади для забезпечення цілісності й розвитку суспільства. Політична свідомість є однією з основних форм суспільної свідомості, яка виникає разом з появою політичної влади і державності. У найбільш загальному розумінні політична свідомість - це сукупність усіх характерних для людей цієї епохи теоретичних і стихійних політичних уявлень і настановлень. З позицій рольової теорії політична свідомість виконує такі функції: - регулятивну (за допомогою системи ідей, уявлень, переконань тощо дає орієнтири щодо політичної участі); - оцінювальну (сприяє виробленню певного ставлення до політичного життя, конкретних політичних подій); - інтеграційну (завдяки спільним цінностям, ідеям, настановленням сприяє об'єднанню соціальних груп суспільства); - пізнавальну (допомагає людям засвоювати політичну інформацію, аналізувати навколишню політичну дійсність); - прогностичну (є основою для передбачення змісту і характеру розвитку політичних процесів, дає змогу отримати інформацію про майбутні політичні відносини); - мобілізаційну (спонукає людей до політично орієнтованої поведінки, участі в суспільно-політичному житті задля відстоювання своїх інтересів, об'єднання зі своїми однодумцями в партії, рухи та інші об'єднання). Громадянське суспільство сьогодні здобуває визнання як елемент міцного фундаменту політичної системи, але його розуміння має надто розмиті характеристики і разом з тим відчуває на собі зовсім різні підходи до визначення своєї сутності з боку вчених-політологів, соціологів та політичних психологів. Наразі побутує досить широкий підхід до розуміння громадянського суспільства як певного етапу розвитку будь-якого суспільства. З цієї позиції громадянське суспільство є характеристикою суспільства щодо його самоорганізації, ступеня розвитку демократії, реалізації прав і свобод людини й громадянина, виконання громадянами своїх політичних обов'язків. Відповідно, якщо спиратися на зазначену концепцію, термін «громадянське суспільство» описує певний тип суспільства з відповідним рівнем соціального, економічного, політичного, культурного та правового розвитку [3, с. 76]. Політична культура - це сфера громадського життя як сукупність ціннісних орієнтацій, стереотипів сприйняття і типових зразків поведінки в політичному середовищі, що характеризують взаємовідносини громадян і влади. Елементами політичної культури є: минулий політичний досвід; основні політичні цінності і переконання; особливості етнічних, релігійних, соціальних, партійних та інших груп; рівень політичної інформованості населення; характер політичних очікувань населення та ін. Існують різні класифікації політичної культури. Відповідно до однієї з найбільш поширених виділяють три основні типи політичної культури: патріархальний, підданський та культуру участі. Патріархальна (чи приходська) політична культура характерна для людей, що мешкають у політично нерозвиненому середовищі, мають нечітке уявлення про політику, індиферентно ставляться до неї. Підданська політична культура передбачає, що люди відчувають себе суб'єктами політики, співвідносять себе з певною політичною спільнотою, передусім з державою. Але вони сприймають себе як пасивних учасників політичного процесу, не вірять у те, що спроможні хоч якось впливати на політичний процес. Політична культура участі (активістська культура) означає, що люди беруть активну участь у політичному житті, мають досить високий рівень очікувань щодо своєї політичної компетентності і дієвості своїх політичних акцій [1, с. 90]. Політичну культуру українського суспільства можна з повним правом назвати фрагментарною, оскільки вона на цьому етапі розвитку за багатьма ознаками відповідає її характеристикам, серед яких незбіжність думок громадян щодо політичного устрою суспільства, розбіжності в питаннях

розуміння влади, соціальна дезінтегрованість, брак довіри між окремими групами, нелояльне ставлення до державних структур, висока міра конфліктності, застосування насильства, нестабільність урядів [4, с. 326].

Висновок: Реалізація потенціалу молоді в політичному житті країни може бути здійснена на основі розроблення і впровадження ефективних механізмів взаємовигідного партнерства державної влади та органів місцевого самоврядування. Для активізації політичної участі юнаків і дівчат слід залучати їх до обговорення, розроблення нормативно-правових актів, які стосуються молодіжної політики; гарантувати участь молоді в процесах прийняття рішень на державному та насамперед місцевому рівні.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Колодій А. Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні/ А. Ф. Колодій. Львів: Червона Калина, 2002. 276 с.
3. Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства / П. М. Любченко. Х.: Одісей, 2006. 352 с.
4. Слюсаревський М. М. «Ми» і «Я» в сучасному світі: Вибрані твори / М. М. Слюсаревський. К.: Міленіум, 2009. 340 с.

КОСМОПОЛІТИЗМ: ФАКТОРИ, ЯКІ ЙОГО ВИЗНАЧАЮТЬ ТА ЙОГО ПРОЯВИ

Актуальність дослідження: дана тема є дуже важливою в сучасному світі, де міграція, глобалізація та культурний обмін відіграють важливу роль у контексті міжнародних відносин та світової економіки. Дослідження цієї теми допоможе краще зрозуміти явище космополітизму, його походження та вплив на суспільство.

Мета дослідження: розкриття сутності космополітизму в сучасному світі, виявлення його впливу на соціокультурні та політичні процеси, а також аналіз можливих перспектив розвитку цього явища. **Об'єкт дослідження:** космополітизм.

Предмет дослідження: фактори, що формують космополітизм; сучасні вияви космополітизму.

Завдання дослідження: систематизація та аналіз різноманітних чинників, що впливають на формування космополітизму.

Виклад основного матеріалу. Варто розпочати дослідження теми із визначення самого терміну космополітизму. Космополітизм це філософська концепція, що підкреслює універсальність та безмежність світового громадянства. Дана система поглядів передбачає розширення поняття «вітчизна» на весь світ, адже сама ідеологія ставить інтереси та цінності всього людства значно вище інтересів окремої нації та держави [1]. Дана концепція бере свій початок ще із Давньої Греції, адже першою людиною, яка проголосила себе космополітом був філософ Діоген, який на запитання про своє походження назвався громадянином світу. Історики вважають, що таким чином він всього лиш намагався позбутися своїх обов'язків перед рідним містом та народом. Тоді кого можна вважати справжнім космополітом? Поняття «космополіт» походить від двох грецьких слів: «космос» – Всесвіт і «політес» – громадянин, тобто космополіт це громадянин світу, який не визнає якусь окрему державу своєю батьківщиною. У сучасному світі це людина, яка вільно перетинає кордони різних країн, культур та політичних організацій. Більш за все такі люди цінують власну свободу і намагаються добитися рівності прав для усього населення Землі [2, с. 268]. Зростаючий космополітизм свідчить про поступове переосмислення індивідуальної та колективної ідентичності, де унікальність кожної культури стає джерелом багатства та взаємопізнання, а не причиною конфліктів та відокремлення [3]. У сучасному світі, де глобальні проблеми потребують таких же масштабних рішень, космополітизм стає необхідною парадигмою для побудови мирного, рівноправного та справедливого світу.

Висновок: явище космополітизму вкотре здобуло певну актуальність у світі через безперервний процес глобалізації. Фактори, що безпосередньо впливають на формування космополітизму, також змінюють спосіб, яким ми сприймає світ та взаємодіємо один з одним. Розуміння цього явища дозволяє нам краще адаптуватися до сучасних реалій та розвивати стратегії міжкультурного спілкування та співпраці для побудови більш гармонійного світу.

Список використаних джерел

1. Подаєнко Ю. Л. Космополітизм в політологічній теорії. URL: http://www.academia.edu/2491786/Космополітизм_в_політологічній_теорії
2. Даниленко В. М. Кампанія боротьби з космополітизмом. 1949-1953 // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. К.: Наукова думка, 2007. Т. 4 528 с.
3. Саракун Л. П. Космополітизм сьогодні: спроба концептуалізації теорії. URL: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2017/02/8.pdf>

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЩОДО ПІДТРИМКИ КУЛЬТУРИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Актуальність дослідження. Питання підтримки культури національних меншин є актуальним у сучасному світі, де різноманітність етнічних груп стає все більш важливою складовою культурного та соціального ландшафту. Збереження та розвиток культурних традицій і мов меншин є ключовим елементом забезпечення культурної різноманітності та гармонії в суспільстві.

Мета дослідження: аналіз державної політики України з підтримки культури національних меншин, визначення її ефективності та впливу на збереження та розвиток культурної ідентичності меншинних груп.

Предмет дослідження: законодавчі акти, програми та проекти, спрямовані на підтримку культури національних меншин в Україні, а також їхній вплив на соціокультурний розвиток країни.

Об'єкт дослідження: культурна спадщина та ідентичність національних меншин в Україні, а також державна політика, спрямована на їхнє збереження та розвиток.

Завдання дослідження: проаналізувати законодавчі акти, що регулюють питання підтримки культури національних меншин.

Виклад основного матеріалу. Державна політика України щодо підтримки культури національних меншин відображається у ряді законодавчих актів та програм, спрямованих на збереження, розвиток і захист культурної спадщини всіх етнічних груп. Одним з основних документів, що визначає цю політику, є Закон України «Про національні меншини в Україні», який гарантує право кожної національної меншини на вільний розвиток, включаючи збереження та розвиток своєї культури, мови, традицій та ідентичності [1]. Україна також ратифікувала ряд міжнародних документів, що визначають права меншин, зокрема Рамкову конвенцію про захист національних меншин, яка зобов'язує держави-учасниці приймати заходи для забезпечення захисту та розвитку культури національних меншин. Крім того, Україна регулярно здійснює фінансову підтримку культурних проектів, спрямованих на підтримку національних меншин. Це може бути виділення грантів на проведення культурних заходів, створення мовних та культурних центрів, підтримка видавництва, які випускають літературу на мовах національних меншин тощо. Зокрема, в Україні діють різноманітні програми та проекти, спрямовані на підтримку культурних потреб кожної національної меншини, зокрема угорців, румунів, поляків, болгар, татар, турків та інших. Ці заходи сприяють зміцненню міжетнічної гармонії та розвитку культурного різноманіття в Україні. Крім того, в рамках державної політики з підтримки культури національних меншин, Україна враховує їхні потреби у сфері освіти.[2] Забезпечення доступу до освіти на рідній мові для представників меншин є важливим аспектом інтеграції та збереження їхньої культурної ідентичності. У цьому контексті Україна розвиває мережу шкіл з національно-культурними програмами, де надається можливість отримати освіту на мовах національних меншин. Державна підтримка культури національних меншин також охоплює заходи з підтримки мовної політики. Україна забезпечує можливість використання рідних мов у різних сферах життя, включаючи державну адміністрацію, судову систему, освіту та медіа. Це сприяє збереженню та розвитку мовної культури національних меншин, а також підвищує рівень багатомовності в країні. Напрацювання державної політики у сфері підтримки культури національних меншин постійно оновлюються та вдосконалюються з метою забезпечення повноцінного захисту прав та інтересів представників різних етнічних груп в Україні [3]. Це сприяє побудові відкритого та толерантного суспільства, де кожен має можливість розвиватися та проявляти свою культурну ідентичність.

Висновок: Державна політика України з підтримки культури національних меншин є важливою складовою культурної та соціальної політики країни. Забезпечення прав та інтересів меншин у сфері культури та мови сприяє зміцненню їхньої ідентичності та сприяє побудові більш толерантного та гармонійного суспільства. Однак необхідно продовжувати розвивати та вдосконалювати механізми державної підтримки з метою забезпечення повноцінного розвитку культурних та мовних прав меншин у відповідності з міжнародними стандартами та нормами прав людини.

Список використаних джерел

1. Стрілка Олена «Державна політика України щодо захисту прав національних меншин» URL:<https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/2150/monografiyavyshegrad.pdf>
2. Станіслав Колодницький «Розвиток культури національних меншин на Україні» URL:https://ipiend.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/07/kolodii_problema.pdf
3. Синишин Вікторія «Реалізація прав осіб, які належать до національних меншин і корінних народів України» URL: <https://dcss.gov.ua/realising-rights-of-national-minorities-in-ukraine/>

М. МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

Актуальність дослідження. Тема дослідження про М. Міхновського і його концепцію «Самостійна Україна» залишається актуальною через його вплив на сучасну українську ідентичність та політичну ситуацію. Розуміння ідеології Міхновського стимулює дискусії про незалежність, національну самосвідомість та сучасний курс розвитку України.

Мета дослідження: аналіз життя та ідеології М. Міхновського, його ролі у формуванні концепції «Самостійна Україна».

Предмет дослідження: життєвий та політичний шлях М. Міхновського.

Об'єкт дослідження: Маркіян Міхновський та його концепція «Самостійна Україна».

Завдання дослідження: оцінити історичну постать М. Міхновського та його політичну програму «Самостійна Україна».

Виклад основного матеріалу. Можливо, й нинішнім очільникам України варто приглянутися до «шляху Міхновського», його ідей, зрозуміти, що вони не втратили свого значення. Ідеолог українського самостійництва, адвокат Микола Міхновський (1873–1924) сидить ліворуч на цьому фрагменті великої колективної фотографії, зробленої у Полтаві в 1903 році. Праворуч від нього – Євген Чикаленко, видавець, публіцист, меценат української культури, агроном, землевласник. Міхновський передусім відомий як автор праці «Самостійна Україна», яка побачила світ у Львові навесні 1900 року. В основі її тексту була покладена промова, яку Міхновський виголосив у Полтаві й Харкові під час Шевченківських свят того ж року. «Самостійна Україна» стала своєрідною програмою для Революційної української партії (РУП), одним із засновників якої був Міхновський [1, с. 189]. На початку цього твору йшлося про те, що кінець XIX – початок XX століття є часом визволення націй, а свобода, духовний розвиток людини, її матеріальне благополуччя, на думку Міхновського, тоді були можливі лише в національній державі. Для Міхновського українська національна держава – це не засіб, а мета, до якої треба прагнути. Тим він відрізнявся від різного роду українофілів «соціалістичного типу», для яких соціальні й культурні питання стояли на першому місці, а не питання державотворення. При цьому Міхновським спеціально звертається увага на питання армії. Тому в 1917 році він приділяв велику увагу створенню українського війська – чого не скажеш про більшість лідерів Української Центральної Ради. У роботі «Самостійна Україна» автор подає історію української державності, яка принципово відрізняється від концепції історії України Михайла Грушевського, що мала народницький характер. При цьому Міхновський звертав увагу, що «українська нація платить «данину» не тільки матеріальними добрими, але навіть психіку та інтелект її експлуатують на користь чужинців [2, с. 19]. Чи останнє не про нинішню Українську православну церкву (Московського патріархату), очільники якої говорять про непотрібність української мови в богослужінні? Міхновський вважав, що наші втрати на полі культурному, духовному були дуже великі й вели до руйнування української нації. І в цьому є вина інтелектуальної еліти, яка не виявляла стійкості. Незважаючи на непрості обставини в яких опинилися українці, Міхновський вважав, що вони здатні знайти в собі сили, аби протистояти денаціоналізації й добитися створення своєї незалежної держави. Він висував гасло: «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпатів аж по Кавказ». Міхновський розумів, що «боротьба буде люта й довга, що ворог безпощадний і дужий». І в цій боротьбі доведеться вдаватися до зброї. У нас традиційно вважають, що першою українською Конституцією (та й взагалі першою Конституцією в світі) є Конституція Пилипа Орлика [3, с. 210]. Щоправда, назвати цей документ Конституцією в сучасному розумінні, як основного закону, дещо проблематично. Реально перший проект української Конституції з'явився в 1905 році. І належав він саме Міхновському. Уже тоді він сподівався, що вдасться створити незалежну Українську державу. Контекст появи цього конституційного проекту такий. У 1905-1907 рр. в Російській імперії вибухнула революція. Під впливом революційних подій 17 жовтня 1905 р. цар Микола II оголосив «Маніфест», який обіцяв запровадження конституційного устрою і скликання Державної Думи, власне парламенту. На початку 1906 р. в імперії була здійснена реформа державного управління. Відбулися вибори в Думу, яка стала законодавчим органом і обмежувала владу монарха. В умовах революційних змін у імперії Міхновський розробив проект Конституції України, який був опублікований у вересня 1905 р. на сторінках часопису «Самостійна Україна», що вийшов у Львові. Україна в цій Конституції поставала як «співка вільних і самоправних земель» [4]. Усі українські землі мали ввійти до складу цієї держави на федеративних правах. У Конституції прописувалися широкі громадянські права – недоторканність особистості, недопустимість покарання і перебування під вартою без судового вироку понад 24 години; недоторканність житла; свобода совісті, свобода слова, відокремлення церкви від держави, а держави від церкви; вільне розірвання шлюбу; право на освіту; свобода друку; свобода зібрань, утворення спілок і будь-яких інших організацій; право на звернення до влади з індивідуальними чи колективними петиціями; таємниця листування; право на рідну мову при визначенні офіційною української; право на звернення до суду тощо. Державна влада поділялася на законодавчу, виконавчу й судову [5].

Висновок: Маркіян Міхновський, як видатний український політичний діяч, залишається значимою постаттю в історії України. Його концепція «Самостійна Україна» має велике значення для розуміння національної ідентичності та боротьби за незалежність. Дослідження його життєвого шляху та ідеології

допомагає краще зрозуміти динаміку української історії та сучасні виклики, з якими стикається українське суспільство. Міхновський залишається важливим символом боротьби за свободу та самостійність, і його спадок має продовжувати надихати наступні покоління українців.

Список використаної літератури

1. Бойко О. Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Видавничий центр «Академія», 1999. 568 с.
2. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
3. Орест Субтельний Україна: історія\ Пер з англ. Ю. І. Шевчука; Вст. Ст. С.В. Кульчицького. К.: Либідь, 1991. 512 с.
4. Громадський, В. Маркіян Міхновський та його внесок у розвиток української політичної думки. «Політичні дослідження», 2018.
5. М. Міхновський «Самостійна Україна» 1900. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/16536/file.pdf>

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Необхідність розуміння ролі цього явища у розвитку громадянського суспільства та вирішенні соціальних проблем країни. Волонтерство стає все більш важливим фактором соціального розвитку, тому його аналіз в контексті сучасної України відкриває нові можливості для покращення ефективності цієї діяльності та її впливу на суспільство.

Мета дослідження: вивчення ролі, мотивації та впливу волонтерів на розвиток соціальних ініціатив та громадського сектору країни.

Предмет дослідження: динаміка та особливості волонтерських ініціатив в Україні, зокрема їх ефективність у вирішенні соціальних проблем.

Об'єкт дослідження: взаємодія волонтерів з громадськістю, державними структурами та міжнародними організаціями в контексті розвитку громадянського суспільства.

Завдання дослідження: оцінка впливу волонтерського руху на зміну соціальних та економічних процесів в Україні.

Виклад основного матеріалу. В Україні ідея волонтерства має глибокі історичні корені, які сягають у давнину, коли українці, виховані на моральних принципах православ'я, надавали безкоштовну допомогу співвітчизникам у потребі. Радянський період породив піонерські та комсомольські загони, участь у яких була обов'язковою як для дітей, так і для дорослих, що спотворило уявлення про добровільну трудову діяльність. Після розпаду Радянського Союзу партійні загони були ліквідовані, і люди все більше зосередилися на особистій наживі, втрачаючи інтерес до праці на благо інших. Сьогодні в Україні спостерігається нове розуміння волонтерства, де все більше людей проявляють соціальну активність і свідомість. Молодь активно бере участь у допомозі дітям-сиротам та людям з обмеженими можливостями, прибирає місто та бере участь у донорських акціях. Сучасна волонтерська діяльність ґрунтується на основних принципах, таких як добровільність, доброчинність, гуманність, гідність, спільність інтересів, рівність прав учасників та відповідальність [3 с. 54]. Волонтерська робота в сучасних умовах орієнтується на надання соціальних послуг громадянам у складних життєвих обставинах, таких як інвалідність, втрата рухової активності, проблеми з житлом чи роботою, а також після стихійних лих, катастроф тощо. Також волонтери забезпечують соціальну підтримку дітям та молоді, які знаходяться у складних життєвих обставинах через інвалідність, хворобу, сирітство, безпритульність, малозабезпеченість чи сімейні конфлікти [2 с.16]. Закон України «Про волонтерську діяльність», який діє з 2011 року, містить легальне визначення волонтерства як добровільної, безкорисливої, соціально спрямованої та неприбуткової діяльності, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги. Волонтерська допомога визначається як роботи та послуги, які виконуються або надаються волонтерами безоплатно. Сьогодні в Україні волонтерський рух формується за декількома основними напрямками. Перший напрямок - це добровільна безкоштовна робота волонтерів у громадських та некомерційних організаціях, яка включає надання допомоги різним категоріям населення у різних сферах діяльності, включаючи навчання та розвиток. Це сприяє творчому та соціальному зростанню волонтерів різного віку. Другий напрямок - це добровільна систематична або епізодична допомога державним установам у реалізації соціальної політики, освітнім закладам у навчально-виховній роботі та установам соціального забезпечення, що включає роботу з дітьми та молоддю з особливими потребами та людьми похилого віку. Третій напрямок - волонтерська діяльність виникає з творчого саморозвитку та навчання інших, і при цьому не є професійною. Та четвертий напрямок - педагогічно спрямована волонтерська діяльність є засобом розвитку особистості, її соціалізації і духовного становлення. Цей напрямок розвивається в дитячих та молодіжних об'єднаннях з метою суспільно корисної діяльності, а також у різних групах при Центрах соціальних служб сім'ї і молоді (ЦССМ). Узагальнюючи вищезазначене, можна зазначити, що суть волонтерства полягає у добровільному виборі, який відображає особисті погляди і позиції; це активна участь громадянина в житті людських спільнот; воно сприяє покращенню якості життя, особистому процвітанню й поглибленню солідарності; виражається, як правило, у спільній діяльності в рамках різних асоціацій; сприяє реалізації основних людських потреб на шляху побудови більш справедливого і мирного суспільства, більш збалансованого економічного й соціального розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій [1 с.110].

Висновки: волонтерство стає необхідним елементом суспільного розвитку, сприяючи підтримці вразливих груп населення, розвитку громадських ініціатив та формуванню активного громадянського суспільства. Дослідження підтверджує важливість залучення громадян до волонтерської діяльності та підтримки цього руху як стратегічного напрямку розвитку України. Також висновок підкреслює потребу у створенні сприятливих умов для волонтерської діяльності, включаючи підтримку волонтерських організацій, надання доступу до ресурсів та підвищення усвідомлення громадськості про важливість волонтерства. Результати дослідження можуть служити основою для розробки стратегій уряду та громадських організацій з підтримки волонтерського руху та його подальшого зміцнення в Україні.

Список використаних джерел

1. Волонтерство: Порадник для організатора волонтерського руху / укл. Т. Л. Лях; авт. кол.: О. В. Безпалько, Н. В. Заверіко, І. Д. Зверева, Н. В. Зімовець та ін. К.: ВГЦ „Волонтер” 2001. 176 с.
2. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: Укл. Т. О. Рудякевич. Житомир: ЖДУ, 2004. 20 с.
3. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проєктів / заг. ред. І. Зверєвої, Г. Лактіонової. К.: Науковий світ, 200 с.

КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА ПРОЯВИ

Актуальність дослідження. У сучасному суспільстві позиції індивідів пройшли певну метаморфозу, оскільки раніше людство було міцно «прив'язане» до традиційних типів зв'язку і соціальних форм, а зараз ми можемо вільно відійти від заданих суспільством біографій для самостійного створення потрібних благ. Для цього людині потрібна активна поведінкова модель, егоцентричний світогляд, який дозволяє перехід від типової біографії (характерної для певної держави, національності) до сконструйованої самостійно. Поняттям «збірка» У. Бек, на наш погляд, вдало показав можливість конструювання власної біографії. В умовах неймовірного розширення просторових координат для професійної діяльності, скасування багатьох політичних і юридичних кордонів для здійснення, звільнення від тиску національних традицій, можливості засвоєння і прилучення до загальнолюдської культури поза будь-яких обмежень, втрачається вузька територіальна або регіональна прив'язка, і індивід отримує можливість відчувати себе громадянином світу, що, власне, і становить смислове навантаження поняття «космополітизм».

Мета дослідження: здійснення теоретичного аналізу поняття «космополітизм», визначення його сутності та змісту.

Об'єкт дослідження: космополітизм.

Предмет дослідження: суть космополітизму як явища.

Завдання дослідження: розглянути погляди європейських дослідників щодо визначення сутності поняття «космополітизм»; визначити тенденції ставлення індивідів до космополітизму; дослідити причини поширення ідей космополітизму.

Виклад основного матеріалу. В період Просвітництва і доби Відродження певний ідеал світового громадянства відстоював свободу індивідів щодо визнання пріоритетними загальнолюдських цінностей та потреб (Данте, Кампанелла, Лессінг, Кант, Рабле, Фіхте та ін.). Космополітичний характер християнства виявлявся у перших священних писаннях, починаючи з послань апостолів. Відомі слова апостола Павла: «Немає переді мною ні єлліна, ні іудея», у святого Августина можна знайти висловлювання про те, що «Господь створив людину одну і єдину - але не для того, щоб лишити її спілкування, а щоб показати єдність серед множинності». У майбутньому, на жаль, космополітичні твердження помірно втрачали релігійну складову і набували політичного (роздуми А. Данте про «загальний світ» у творі «Про монархію») [1, с.165]. Глобальним поштовхом до розповсюдження концепції космополітизму стала Велика Французька революція. Найбільш яскравим прихильником цих тверджень виступав Анахарсіс Клоутс (справжнє ім'я - Жан Батист), який першим закликав до знищення державної влади та встановлення «всесвітньої республіки вільних людей, пов'язаних тільки зобов'язаннями один перед одним». Він також став автором ідеї «народного суверенітету», яка передбачала, що єдиним носієм суверенітету є людство як єдине ціле, а Клоутс оголосив себе «оратором роду людського». Спираючись на висловлення класика економічної науки А. Сміта, який вважав, що у торгівця немає Вітчизни, він може оселитися у будь-якій країні, Батьківщина знаходиться там, де індивід примножує свій прибуток. Також ідеї наддержави відображені й в праці О. Конта «Система позитивної політики». Ві вважав суспільство органічною єдністю всього людства, об'єднаного ідеєю всезагальної згоди. Автор називає суспільство та людство цілісною істинно великою істотою. Теорію певного організму соціуму О. Конта підтримали такі мислителі: Г. Спенсер, Т. Парсонс та Г. Гресф (уподібнював людей до клітин тіла та всьому організму, вони пов'язані спільними відносинами, інтересами, поглядами та співвідношеннями, завдяки яким їх союз і є організмом, що має функціонувати у своїй єдності). Подібні отождження знаходимо в працях К. Маркса, де зазначається, що протилежність людини та суспільства є лише уявною та теоретичною, оскільки одна з її сторін, так зване «всезагальне», постійно погоджується з іншою стороною, приватним інтересом, а не протистоїть йому як самостійна сила [2]. Таким чином, XIX ст. характеризувалося не тільки збільшенням національних і націоналістичних течій, а й розвитком концепції космополітизму. Ідеї цього вчення використовувалися у спробах обґрунтувати необхідність створення наднаціональних співтовариств. Космополітичні ідеї створення світової держави чи світової федерації висувалися пацифістами (наприклад, пропозиція щодо перетворення ООН на світову державу), комуністи в свою чергу заявляли, що ведуть та будуть вести безжалісну та нескінченну боротьбу з будь-якими проявами космополітизму, що ця ідеологія не може існувати з «пролетарським інтернаціоналізмом», але на практиці викладали теорію необхідності «злиття націй» у міжнародному масштабі. Після війни в СРСР під гаслом боротьби з «антирадянським космополітизмом», яким вважалося доброзичливе ставлення до традицій, побуту, прагнень, поглядів та цінностей народів поза межами федерації, здійснювалися масові репресії [4]. У 1947 році в СРСР були запроваджені «суди честі», які проводили боротьбу з «низькопоклонством перед західною культурою», що певним образом стало черговою Сталінською терористичною чисткою та ідеологічною компанією боротьби з космополітами. А. Жданов утвердив новий термін в ідеологічному арсеналі «безрідний космополіт», що фактично означав «антипатріотизм». Якщо спочатку поняття «космополіт» характеризували через брак або відсутність: відсутність ідеї патріотизму, національної приналежності, почуття батьківщини тощо, - то ми пропонуємо визначати поняття «космополіт» виходячи з наявності та повноти: поєднання цінностей різних культур, національних традицій, різноманітних регіональних просторів. Тим самим космополіт постає як суб'єкт, що поєднує у своєму світовідчутті безліч людських вимірів і тим самим здатний зрозуміти

індивідуальну своєрідність тих, хто вважав за краще зберегти свою національну чи іншу традиційну самобутність [3, с.88].

Висновок: космополітизм виникає з різноманітних факторів, таких як глобалізація, міграційні процеси, розвиток технологій та зміни в політичному та економічному середовищі. Сучасний світ стає все більш зв'язаним із відчуттям світового співтовариства, де національні межі зникають в обличчі загальних глобальних проблем та викликів. Космополітизм сприяє розвитку толерантності, культурного обміну та взаєморозуміння. Однак, він також породжує дебати про ідентичність та національну самосвідомість. Незважаючи на це, космополітизм продовжує бути актуальною темою для вивчення та розуміння в сучасному світі, краще зберегти свою національну чи іншу традиційну самобутність.

Список використаних джерел

1. Даниленко В. М. Кампанія боротьби з «космополітизмом» 1949-1953 // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. К.: Наукова думка, 2007. Т. 4 : Ка - Ком. 528 с.
2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
3. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Випуск 11. Київ-Миколаїв, 2007. С. 81-96.
4. Соціальна філософія та філософія історії» / М. О. Кузьменко. 2008. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25824/05-Bondar.pdf?sequence=1>

М.МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

Актуальність дослідження. Микола Міхновський – видатна особистість української історії, яка залишає свій слід у серцях численних вдячних співвітчизників сьогодення. Це велике частування за його внесок, адже за часів Радянського Союзу його діяльність широко тлумачилася через призму негативного в контексті ідеології українського буржуазного націоналізму, і його відносили до категорії ворогів, яка була популярною у той період. **Мета дослідження:** причини, процес та наслідки боротьби за побудову «Однієї, єдиної нероздільної, вільної й самостійної України від Карпат аж по Кавказ».

Предмет дослідження: М.Міхновський і його «Самостійна Україна».

Об'єкт дослідження: створення незалежної України Міхновським і сприяння її поширення в масах.

Завдання дослідження: роль М.Міхновського у політичній думці України.

Виклад основного матеріалу. Микола Іванович Міхновський (1873-1924) – визначна фігура в українській історії, видатний політичний та громадський діяч, юрист, публіцист, ідеолог і лідер самостійницького руху на початку XIX - початку XX століття. Народився в селі Турівка на Київщині, де його дитинство пройшло в атмосфері української культури та традицій. Світогляд Міхновського формувався під впливом батька, який закликав дітей до самостійності. Вчився на правничому факультеті Київського університету та активно долучився до утворення таємного об'єднання «Братство тарасівців» разом з іншими видатними особистостями. Його важливою роллю стало створення відомої брошури «Самостійна Україна» та активна участь у формуванні українського війська. У своїй діяльності він пропагував ідею самостійної України та боровся за її незалежність, що знайшло відображення в його працях «Десять заповідей» та «Програма». Його націоналізм мав оборонний характер та був спрямований проти експлуатації українського народу. Після Лютневої революції він ініціював створення українського національного війська та активно долучився до боротьби проти гетьманського режиму. Зазнавши переслідувань під більшовицькою владою, Міхновський був знайдений повішеним у своєму саду в квітні 1924 року [1, с. 252]. Приблизно в січні 1900 року Микола Міхновський приєднався до формування Революційної української партії (РУП) у Харкові, першої самостійницької політичної сили на Наддніпрянщині. Головною метою РУП було об'єднання різних соціальних класів та поколінь в боротьбі за національні права та соціальну перебудову. Лідери партії запропонували Міхновському узагальнити свої ідеї у брошурі, яка під назвою «Самостійна Україна» побачила світ у Львові. Протягом часу ця брошура вважалася програмою РУП, але пізніше зазнала суворої критики, оскільки партія зверталася до соціально-демократичних питань для поширення впливу серед селянства. Це призвело до напруженості серед членів партії. Більшість, очолювана Миколою Поршем, Володимиром Винниченком та Симоном Петлюрою, виступала за національну орієнтацію партії, тоді як інші прагнули, щоб РУП стала частиною Російської соціал-демократичної партії [2, с. 262]. Міхновського звинуватили в шовінізмі та радикалізмі, але незважаючи на це, він у 1900 році висловив протест проти заборони влади встановити пам'ятник Котляревському з написом українською мовою в Полтаві. У «Самостійній Україні» Міхновський став піонером національно-радикальної політично-філософської течії, яка визначилася цілковитою самодостатністю української ідеї та відмінністю від загальноросійської. Його ключовими пропозиціями були національна незалежність України та її єдність незважаючи на можливі конфлікти, а також лідерство української інтелектуальної еліти у боротьбі за державну незалежність. Він підкреслював, що націоналізм, яким керував, спонукає нові нації до історичного розвитку і сприяє розпаду імперій. Міхновський вважав, що головними перешкодами на шляху доцільного національного розвитку були «українофілі», які відступили від ідеї нації та не відповідали на потреби народу. Він підкреслював необхідність впливу молодого покоління на політичну сферу для досягнення національної державності. Крім того, Міхновський відзначав різницю між націоналізмом пануючих націй, який пригнічує інші, та націоналізмом гнوبлених народів, який виступає за їхнє право на боротьбу за свої права [3]. Основна ідея брошури - «Одна, єдина, нероздільна, вільна самостійна Україна від Карпат аж по Кавказ» [4].

Висновок. У праці «Самостійна Україна» Міхновський висловив впевненість у необхідності жорсткої та тривалої боротьби за визволення України від панування чужинців. Він закликав до останньої боротьби, бо вважав, що це момент, коли треба вирішувати долю нації раз і назавжди. Міхновський стверджував, що їх мало, але сила полягає в любові до України. Він порівнював українців з Антеєм, який, доторкнувшись до землі, набирав силу. В аналізі політичної ситуації Міхновський наголошував на необхідності захищати національні інтереси, відкидаючи ксенофобію. Він закликав до мобілізації суспільства та боротьби за незалежність, відстоюючи право нації на свою державу. Це було великим викликом для політичної еліти того часу, але Міхновський став символом українського націоналізму, який висловив віру в світле майбутнє України.

Список використаних джерел

1. Бойко О. Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 1999. 568 с.

2. Орест Субтельний Україна: історія // Пер з англ. Ю. І. Шевчука; Вст. Ст. С.В. Кульчицького. К.: Либідь, 1991. 512 с.
3. Самостійна Україна (брошура) URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. М. Міхновський «Самостійна Україна» URL: [http: 1900https://mnk.org.ua/media/filer_public/e2/38/e2382cc5-d0ee-4490-b5ee-d81bc6de9197/mykolamikhnovskyi-samostiinukraina.pdf](http://1900https://mnk.org.ua/media/filer_public/e2/38/e2382cc5-d0ee-4490-b5ee-d81bc6de9197/mykolamikhnovskyi-samostiinukraina.pdf)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Одним із принципових питань ринкової економіки, по незмінно викликають бурхливі суперечки серед науковців різних напрямків, є питання про співвідношення ринкових сил і державного регулювання. Ще до початку ХХІ ст. воно виявилось актуальним не тільки для країн, що недавно стали на шлях ринкових перетворень, але й для країн з міцними ринковими структурами, непорушними інститутами приватної власності й розвинутою системою державного регулювання. Становлення партнерських відносин держави та бізнесу в нашій державі складаються непросто. По черзі змінюють одна одну дві взаємовиключні моделі взаємодії захоплення держави бізнесом і захоплення бізнесу державою.

Мета дослідження: аналіз взаємозв'язків політики і бізнесу в українському суспільстві.

Об'єкт дослідження: взаємодія влади та бізнесу, а також проблемні аспекти цієї взаємодії.

Предмет дослідження: держава, бізнес, групи інтересів, державне регулювання, ринкові механізми, а також політичний процес.

Завдання дослідження: проаналізувати поняття бізнесу та політики в українському суспільстві; дослідити сутність взаємодії бізнесу та політики, як необхідної передумови ефективного функціонування економічної системи.

Виклад основного матеріалу. Реформування економіки на ринкових засадах та формування громадянського суспільства в Україні обумовили появу взаємовідносин держави, бізнесу та суспільства. Однак держава досі не сформувала чітких орієнтирів, визнаних у суспільстві, якими повинен керуватися бізнес, здійснюючи свою діяльність і вступаючи в соціально-економічні відносини з народом і владою. Сюди ж можна віднести і політичний вплив різних соціально-економічних поглядів, що сповідуються політичними партіями, профспілками, громадськими організаціями тощо [1, с. 111-113]. Вітчизняний бізнес, як зазначає О. Рудакевич, сьогодні ще в достатній мірі не усвідомлює свою соціальну відповідальність, намагається здобути максимальний прибуток, незважаючи на загрози екологічній безпеці населених пунктів та регіонів, вступає у корупційні зв'язки з політиками та державними чиновниками, паразитує на державному бюджеті та інших ресурсах нації [2, с. 106-109]. Найважливіша складова сучасної економічної системи система управління розвитком відносин бізнесу, суспільства і держави не забезпечує ефективної реалізації інтересів населення. Механізм взаємодії держави, бізнесу й суспільства базується на оптимальному використанні таких системних принципів: досягненні інтересів влади, бізнесу й суспільства під час суспільної дискусії з ідентифікації основних напрямів економічної й соціальної стратегії держави; інституціоналізації взаємовідносин підприємницьких структур, суспільства й органів влади через зміцнення ролі інститутів громадських рад, лобіюючих структур, саморегулюючих організацій підприємців, реалізацію соціальних і доброчинних програм; участі бюджетоутворюючих великих фірм у соціально-економічному житті місцевої громади через інститут державно-приватного партнерства та інші моделі партнерства; транспарентності відносин держави й бізнесу; демократизації процесів ухвалення стратегічних рішень; диверсифікації соціальної відповідальності бізнесу і влади [3, с. 107-110]. Основними економічними моделями взаємодії влади, бізнесу й суспільства можуть бути соціальне партнерство, корпоративна соціальна відповідальність, благодійність, соціальне підприємництво, лобізм, соціальні мережі. При цьому типами економічних моделей взаємодії інститутів держави, бізнесу й суспільства можуть бути: типи соціального партнерства державно-приватне партнерство, локально-територіальне партнерство, суспільно-державне партнерство; типи благодійності традиційна, системна, типи корпоративної соціальної відповідальності базова, внутрішня, зовнішня; типи соціального підприємництва види діяльності всередині та ін. На думку дослідників, взаємодію політики і бізнесу необхідно розглядати з позиції форм партнерства. При цьому доцільно виділити три найбільш важливі форми партнерства: економічне; правове; організаційне партнерство [4, с. 79-81].

Висновок: Проблеми співпраці, насамперед, проявляються в недоліках законодавчої бази, що визначає права та відповідальність сторін, недосконалості форм і методів реалізації партнерських відносин, відсутності конкурентних умов для ефективного співробітництва, нерозвиненості інвестиційного та інноваційного середовища.

Список використаних джерел

1. Економічна теорія: [у 2-х т.] / А. А. Чухно. К.: ДННУ АФУ, 2010. 300 с.
2. Пасханер О. Й. Великий український капітал взаємовідносини з владою і суспільством О. Й. Пасханер, Л. Т. Верховодова, К. М. Агесва // Центр економічного розвитку. К. Дух і літера, 2007. 253 с.
3. Брехаря С. Г. Політична суб'єктність малого і середнього бізнесу в Україні / С. Г. Брехаря // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2015. Вип. 2. 153 с.
4. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»/ Відомості Верховної Ради України. 2004. № 9. 204 с.

ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ ФРАНКЛІНА ДЕЛАНО РУЗВЕЛЬТА

Актуальність дослідження. Дослідження політичного портрета Франкліна Делано Рузвельта є актуальним, оскільки його президентство мало величезний вплив на сучасну політику, економіку та соціальні реформи в США. Його керівництво під час Великої депресії та Другої світової війни, а також його програма «Нового Курсу» продовжують впливати на політичні стратегії та державну політику.

Мета дослідження: аналіз політичного курсу Рузвельта, його стратегій та реформ, оцінка їх ефективності та значення для сучасності, а також вивчення його спадщини як одного з найвпливовіших лідерів ХХ століття.

Об'єкт дослідження: політична діяльність та особистість Франкліна Делано Рузвельта як президента США, його внесок у розвиток країни та його вплив на міжнародні відносини.

Предмет дослідження: конкретні політичні рішення, законодавчі акти, реформи та ініціативи, запроваджені Рузвельтом, а також їх вплив на суспільство та економіку США.

Завдання дослідження: створити політичний портрет Франкліна Делано Рузвельта.

Виклад основного матеріалу. Франклін Делано Рузвельт здобув славу як 32-й президент США, який був обраний на чотири терміни поспіль (з 4 березня 1933 року до 12 квітня 1945 року). Він вивів країну з Великої депресії, відіграв ключову роль у формуванні антигітлерівської коаліції та сприяв створенню ООН. Франклін народився 30 січня 1882 року у Нью-Йорку в поважній сім'ї. Його батько, Джеймс Рузвельт, був нащадком голландської родини Розенфельд, яка переїхала до Америки наприкінці ХVІІ століття і займалася комерцією, фермерством, а також володіла транспортними та вугледобувними компаніями. Його мати, Сара Делано, походила з давнього європейського роду французьких гугенотів. Їхній шлюб був другим для Джеймса і мав велику вікову різницю – 26 років. Франклін був їхнім єдиним дитям і народився, коли його батьку було 54 роки. Він отримав відмінну освіту вдома, а потім вступив до престижної школи Гротон у Массачусетсі у віці 14 років, де навчався протягом трьох років. Після цього він отримав ступінь бакалавра в Гарварді і продовжив навчання в юридичній школі Колумбійського університету [4]. Завершивши освіту, Рузвельт почав практикувати право в адвокатській фірмі на Манхеттені. Завдяки своєму родинному зв'язку з 26-м президентом США Теодором Рузвельтом, Франклін також прагнув до політичної кар'єри. У 1910 році він отримав можливість стати сенатором від штату Нью-Йорк і переміг на виборах, представляючи Демократичну партію. Невдовзі після цього він приєднався до масонської ложі «Голландія» і згодом досяг 32-го ступеня Шотландського Статуту, ставши членом Великої ложі штату Джорджія. Франклін Рузвельт, після невдачі на виборах у 1912 році, став заступником міністра морського флоту і працював там до 1921 року. Він не зміг стати сенатором у 1914 році та віце-президентом у 1920 році [1, с. 129]. Після боротьби з поліомієлітом, Рузвельт став губернатором Нью-Йорка у 1928 році. Його успіхи як губернатора допомогли йому виграти президентські вибори у 1932 році. Як президент, він запровадив «Новий курс», реформуючи банківську систему та аграрний сектор, зменшуючи безробіття та впроваджуючи соціальні програми. Франклін Рузвельт, навчаючись у Гарварді, одружився на Елеонорі Рузвельт, з якою у них було шестеро дітей. Елеонора стала його підтримкою в політиці та громадському житті, особливо після того, як Франклін захворів. Вона активно займалася правами жінок і стала відомою феміністкою [3, с. 320]. Франклін Рузвельт проводив нейтральну зовнішню політику, уникаючи глобальних конфліктів, але це вплинуло на економіку США. Після нападу Японії на Перл-Гарбор у 1941 році, він оголосив війну Японії. Рузвельт також працював над створенням ООН і підтримкою миру після війни. Він помер від крововилив у мозок у 1945 році, але його спадщина залишається важливою для історії США [2, с. 222].

Висновок: Франклін Делано Рузвельт був визначальним лідером США, який вплинув на американську політику під час Великої депресії та Другої світової війни, сприяючи створенню ООН та міжнародному порядку після війни.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Політична енциклопедія. / Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011, С. 222-228.
3. Політологія [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Рудакевич, М. Гурик [та ін.]; за ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2019. С. 320.
4. Томахів В. Я. Політологія. Навчальний посібник, 2-ге вид., доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. URL: <https://www.twirpx.com/file/2364502/>

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Волонтерство - добровольча діяльність, заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства і яка не переслідує цілей отримання прибутку, отримання оплати або кар'єрного зростання. Волонтерська праця передбачає: службу на благо суспільства; отримання тільки моральної віддачі від роботи, без яких би то не було фінансових заохочень; мотивацію через особисту залученість. Історію волонтерського руху досить важко простежити, оскільки раніше точно ніхто не фіксував дії такого роду [5, с. 15]. Але сама історія людства вказує на те, що ні одному суспільству були не чужі ідеї добровільної і безкорисливої допомоги [3]. Волонтерство - поняття настільки ж давнє, як і поняття «соціум». У суспільстві завжди були люди, для яких способом самореалізації, самовдосконалення, зв'язку й спілкування з іншими людьми була праця на благо інших, на благо того співтовариства, в якому цій людині довелося народитися і жити.

Мета дослідження: проаналізувати специфіку волонтерського руху в Україні.

Об'єкт дослідження: з'ясувати особливості роботи волонтерів та їх ролі у реалізації соціальних проєктів.

Предмет дослідження: волонтерський рух в Україні.

Завдання дослідження: з'ясувати поняття та розгляду розвитку волонтерства як явища в Україні та світі.

Виклад основного матеріалу. В Україні ідея волонтерства йде в далекі часи, вглиб історії, коли українці, виховані на моральних і етичних традиціях православ'я, подавали безоплатну допомогу нужденним співгромадянам. В сучасних умовах проблема волонтерства набуває особливої ваги і значення. Волонтери стали одним з найвпливовіших інститутів сучасної України. Вони входять у трійку інститутів, яким українці довіряють найбільше, поряд зі Збройними силами і церквою. Вісім років тому понад мільйон українців були змушені залишити свої домівки через напад російської федерації. У 2022-му вже близько 10 мільйонів українців відчули, як це: схопити лише найважливіші речі та поїхати в невідомість, аби врятувати свою родину від обстрілів та російських танків за вікном. Майже три мільйони з них виїхали за кордон, а 6,5 млн - знайшли новий дім в інших регіонах України [1, с. 34]. Сьогодні часто можна почути фразу «Життя не буде таким, як раніше». І це правда. Адже змінилося все: цінності, спосіб життя і мислення, рід діяльності. У перші дні війни кожен відчував розгубленість і нерозуміння куди рухатись далі. Але разом з тим, велика кількість українців відразу об'єдналися та шукали різні способи, як допомогти країні.[2] Волонтерство в Україні, черговий раз мотивоване зовнішньою агресією, набуло нечуваних масштабів - здається, немає людини, яка б так чи інакше не була задіяна у допомозі армії, біженцям, лікарням або тим, хто не може сам про себе подбати. Українці перераховують кошти, допомагають особисто, організовують волонтерські організації та волонтерять за фахом безкоштовно.[4] У більшості міст України створено координаційні штаби, завдяки яким громадські та благодійні організації можуть тримати зв'язок та обмінюватись інформацією. Найбільша потреба у волонтерах є у наступних напрямках: координація центрів допомоги для ВПО, підготовка потенційних місць розміщення людей, психологічна допомога для дітей і дорослих, здача крові на донорство, організація допомоги людям похилого віку, автоволонтерство [4]. В Україні існують давні традиції допомоги військовим, взаємодопомоги, піклування про ближніх та інших форм діяльності, яку нині називають волонтерською. Ще в часи Київської Русі військо ділилося на «збройні сили», добровольчі батальйони», «територіальну оборону». Першою і основною частиною збройної організації була князівська дружина-професійне військо, яке утримував коштом державної скарбниці князь. Другу «добровольчу» частину війська становили полки і раті бояр-землевласників. Бояри приводили людей, яких вони озброювали. Це могли бути як військові найманці, так і люди, залежні від землевласника. Щоправда, це була дещо ненадійна частина війська, адже бояри користувалися правом «від'їзду», тобто могли в будь-який час піти геть зі своїми людьми. Міські полки («тероборона») були третьою частиною військової організації Київської Русі. Зазвичай вони збиралися за рішенням віча на певний термін. Такі полки комплектувало населення. При цьому двоє жителів споряджали третього, який вирушав у похід або захищав місто. Як бачимо, допомога збройним силам є однією з найдавніших традицій нашого народу. Ще однією з найпоширеніших традицій благодійної діяльності був збір коштів на будівництво та ремонт церков. Історії відомі як великі жертводавці, що могли самостійно фондувати будівництво релігійних споруд (князі, гетьмани), так і громадські ініціативи, коли необхідну суму збирали всією парафією – це вже типово волонтерська діяльність.

Висновок: Волонтерський рух в Україні відзначається активним розвитком та розмаїттям ініціатив. За останні роки волонтерство стало не лише символом підтримки українських військових, але й важливим елементом соціального та громадського життя країни. Зростання зацікавленості молоді у волонтерській діяльності, розвиток нових форм інтернет-волонтерства, а також підтримка державних та недержавних ініціатив у сфері волонтерства свідчать про активну роль громадян у побудові суспільства. Важливим є і підвищення свідомості громадян щодо важливості волонтерської діяльності та її внеску у розвиток країни. Продовження цих тенденцій може сприяти подальшому розширенню волонтерського руху та покращенню життя українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Волонтерство: «Порадник для організатора волонтерського руху» / укл. Т. Л. Лях; авт. кол. :О. В. Безпалько, Н. В. Заверіко, І. Д. Зверева, Н. В. Зімоверх та ін. К.: ВГЦ „Волонтер», 2001. 176 с.

2. Разом ми сильні: як волонтери допомагають Україні і як їх діяльність мотивує і надихає. 2022р. URL: <https://mind.ua/openmind/20240862-razom-mi-silni-yak-volonteridopomagayut-ukrayini>
3. Волонтерство: що далі? Не має бути розпачу, має бути переформатування. 2022р. URL: https://mind.ua/kmbs_alumni/publications/20239620-volonterstvo-shcho-dali-ne-mae-butirozpachu-mae-buti-pereformatuvannya
4. Долучайся до допомоги: Українська Волонтерська Служба. 2022р. URL: <https://ckoda.gov.ua/novyny-cherkaskoyi-oblasti/doluchajsya-do-dopomogi-ukrayinska-volonterskasluzhba-zaklikaye-stavati-volonterami-ta-dopomagati-vijskovim/>

ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження: більшість держав сучасного світу є багатоетнічними. Тому перед державною владою постає потреба врахування етнонаціональних особливостей при проведенні внутрішньої політики.

Мета дослідження: вивчення причин виникнення сепаратистських проявів на Сході України.

Об'єкт дослідження: сепаратизм.

Предмет дослідження: особливості виникнення сепаратистських настроїв на Сході України.

Завдання дослідження: дослідити причини та походження сепаратистських настроїв, їхню сутність, ідейність та наслідки для України і її державності.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка етнічна група прагне реалізувати свої інтереси у політичній, економічній, культурній сферах. У сучасному глобалізованому світі це прагнення притаманне дедалі більшій кількості етносів, а відтак актуалізується проблема сепаратизму. Термін «сепаратизм» (від лат. *separatus* - окремий) - це рух за територіальне відокремлення частини держави з метою створення нового державного утворення або надання певній частині держави автономного статусу за національними, мовними, релігійними ознаками [2, с. 64]. Україна, як багатонаціональна країна, постійно стикається з різноманітними викликами щодо свого національного єднання. Одним із найбільш серйозних випробувань для країни стала ситуація на її сході, де виникли сепаратистські прояви. Перш за все, для розуміння причин сепаратистських настроїв на сході України важливо розглянути політичні та історичні контексти. Після розпаду Радянського Союзу у 1991 році, Україна стала незалежною країною, але зберегла значні зв'язки з Росією, зокрема на сході країни, де проживає значна російськомовна та російсько-етнічна громада [1, с. 70]. Населення сходу України, переважно проживаючи в регіонах, де російська мова та культура є домінуючими, часто відчуває свою ідентичність як ближчу до Росії, ніж до західної частини України. Це веде до виникнення сепаратистських настроїв серед частини населення, яка прагне більшої автономії або навіть відокремлення від центральної влади в Києві. Геополітичне значення сходу України також важливий аспект. Зокрема, російський вплив у регіоні має стратегічне значення для Кремля, який бачить Україну як важливу частину свого впливу в регіоні. Тому російська влада має інтерес у підтримці сепаратистських сил на сході України. Економічні труднощі, зокрема висока безробіття та низький рівень життя, також сприяють поширенню сепаратистських настроїв серед населення. Багато мешканців сходу України вважають, що центральна влада в Києві не може або не хоче вирішувати їхні проблеми, і тому шукають альтернативні шляхи до політичного та економічного самовизначення. Сепаратистські настрої на сході України є складним явищем, яке виникає з різноманітних політичних, етнічних, культурних, геополітичних та економічних факторів. Розв'язання цієї проблеми вимагатиме комплексного підходу, що враховує інтереси всіх зацікавлених сторін і забезпечує шляхи конструктивного діалогу та співпраці. Це призвело до розколу суспільства всередині країни, що дало поштовх до кривавих подій на теренах Донецької та Луганської областей. По-третє, до так званого сепаратизму долучилися кримінальні мережі, які були тісно пов'язані з Віктором Януковичем та його соратниками. З'явилося емоційне тло. Жителі Донбасу були ображені тим, як все розвивалося [3, с. 243]. На цьому тлі будь-які провокації були успішними. І цим скористалася російська пропаганда», - каже соціолог Євген Головаха. Спеціально налаштовані люди брали участь в поширенні наративів про створення ЛНР і ДНР як окремої державної структури, а згодом і як областей приєднаних до Російської Федерації [4].

Висновок: Прагнення окремих регіонів та етнотериторій у складі багатонаціональних держав до відокремлення стає джерелом соціальної, політичної та економічної нестабільності, а головне несе загрозу збройного протистояння, відкритої конфронтації. Це призводить до людських жертв, появи біженців, руйнування регіональної господарської інфраструктури, соціальних інститутів, зниження ефективності територіальної влади. Очевидно, що сепаратистські процеси є негативними і для держави загалом: порушується механізм функціонування політичної системи, падає легітимність центральної влади, загальнодержавна ідеологія зазнає кризи. Сепаратизм, створюючи загрозу державному суверенітету, підриває територіальну цілісність, порушує принципи геополітичної безпеки держави, знижуючи її міжнародний престиж.

Список використаних джерел

1. Картунов О. Вступ до етнополітології / О. Картунов. К.: Ін-т етнополітики, управління та господарського права, 2017. 238 с.
2. Шабельников В. До питання утворення Донецько-Криворізької республіки: історико-регіональний аспект // Історичні і політологічні дослідження. 2013. № 2 (52). 151 с.
3. Ярослав Грицак, Подолати минуле: Глобальна історія України. 2006. 408 с.
4. Касіч Г. Під знаком Майдану URL: http://dif.org.ua/ua/mass_media/pid.

ФОРМИ ВИЯВУ СЕПАРАТИЗМУ

Актуальність дослідження. Тема «Форми вияву сепаратизму» є актуальною, оскільки сепаратистичні рухи і конфлікти продовжують існувати в різних частинах світу, викликаючи політичні, економічні та соціальні проблеми. Розуміння цих форм прояву дозволяє розробляти ефективні стратегії запобігання конфліктам, збереження міжетнічної гармонії та зміцнення державного ладу.

Мета дослідження: вивчення форм прояву сепаратизму з метою зрозуміння його причин, наслідків та можливих шляхів запобігання.

Об'єкт дослідження: поняття сепаратизму.

Предмет дослідження: сепаратизм у різних регіонах світу.

Завдання дослідження: з'ясувати причини появи сепаратизму.

Виклад основного матеріалу. Сепаратизм політика і практика відокремлення, відділення частини територій держави з метою створення суверенної держави, дезінтеграцію країни, переходу до складу іншої держави чи набуття статусу дуже широкої автономії. Загальне визначення сепаратизму є те, що це пропаганда стану культурного, етнічного, племінного, релігійного, расового, національного або гендерного відділення від ширшої групи. Радикальність сепаратизму обумовлюється географічним положенням, жорсткістю та ієрархічністю внутрішньо регіонального суспільства, економічним і соціальним становищем даного регіону на поточний момент, а також сили центральної влади [1, с. 347]. Сепаратизм склався історично на підставі переважно етносо-національної, регіональної чи культурно-релігійної окремішності. Тому сепаратизм поділяють на такі види: 1. Релігійний сепаратизм через релігійні відмінності між регіонами однієї країни та загроза безпосередньому існуванню меншини, яка сповідує іншу релігію (сирійські християни різних традицій, сиріяковити, халдеї, асирійці закликають до власного державотворення на території Сирії, оскільки не сумніваються в тому, що прихід до влади ісламського сунітського уряду стане катастрофою для всіх християн). Етнічний єдиний правомірний сепаратизм, його суб'єктом є етнічна одиниця, котра становить меншість населення. Право на територіальне відокремлення ґрунтуються на апеляції до права народу на самовизначення. Політичний (регіональний) сепаратизм, суб'єктами якого можуть бути представники тієї самої національності, що й центральна державна влада. Такий сепаратизм найчастіше вдається до пошуку форм дискримінації, які регіон начебто зазнає з боку центральної влади (культурної, мовної, економічної), тому порушує питання про відокремлення території, вбачаючи в цьому єдиний засіб ліквідації цих форм дискримінації. Расовий сепаратизм, що прагне до відокремлення від інших рас. Також виступають проти міжрасових шлюбів та інтеграції з іншими расами. Сепаратизм також відрізняється за цілями, що переслідують відповідні групи людей. По-перше, виділяють сепаратизм, метою якого є відокремлення та утворення нової незалежної держави, яскравими прикладами такого сепаратизму є курдський сепаратизм у Туреччині та уйгурський сепаратизм у Китаї та Середній Азії. По-друге, сепаратизм, з метою відокремлення та приєднання до іншої держави, наприклад рух за приєднання до Монголії автономного регіону Китаю Внутрішньої Монголії. По-третє, сепаратистські рухи, метою яких є лише отримання більшої автономії за збереження регіону у складі держави, боротьба розширення прав автономії Корсики мови у Франції. Підвиди сепаратизму за групами страйкувальників і їх висунутими вимогами: Вимога ущемлених політичних та економічних прав. Вимога незалежності. Боротьба корінних народів за права і землю. Якщо розділити їх на 3 групи за своїм соціальним становищем то, вийде, що виступи еліт зумовлені потребою у владі, середніх шарів національною дискримінацією, а нижчих шарів економічними факторами, як правило, це розрив між соціальним становищем. Також сепаратизм відрізняється за процесом протікання в розвинених країнах. Як правило, майже завжди основна маса страйкуючих країн це люди нижчих верств, а причинами їх невдоволення, як правило, є економічно неуспішний розвиток регіону, в таких країнах сепаратизм зазвичай придушується силовим шляхом, наприклад, в сепаратизм в Сінцзян-Уйгурському автономному округу КНР [3, с. 429-430]. У розвинених країнах настрої, навпаки, менш екстремістські, виражені ідеї зазвичай у наданні більшої автономії, а не відділенням, і найчастіше рухи представлені партією, що захищає дані вимоги, пригнічується такий сепаратизм м'яким шляхом, без застосування сили, наприклад квебецький сепаратизм. Також виділяють види сепаратизму за групами страйкуючих та їх вимогам, що висуваються. Наприклад, існує 3 типи вимог: вимога ущемлених політичних та економічних вигод, вимога незалежності, боротьба корінних народів за права та землю. В останній час зі зброєю в руках право на самовизначення відстоювали азербайджанці в Ірані, ачехці в Індонезії, бенгальці Східного Пакистану, жителі регіону Шаба в Заїрі, численні рухи на північному сході Індії, пуштуні та белуджі в Пакистані, еритрейці та сомалійці в Ефіопії, сомалійці у Джибуті та Кенії, немусульманське населення Судану, арабська та християнська комуні Чаду, карени, мон, качини, шани, ва, аракан у Бірмі/М'янмі, туареги Малі та Нігеру, біафра у Нігерії, баски в Іспанії, корсиканці у Франції, албанці у Сербії та Республіці Македонії, серби та хорвати у Боснії та Герцеговині, Великобританії, абхазі в Грузії, вірмени в Азербайджані, уйгури та тибетці на території КНР, росіяни та українці у Молдові, індіанці у США [4, с. 691-694]. Розпад Радянського Союзу і зникнення його із політичної карти світу призвів до погострення багатьох «заморожених» конфліктів, що мали міжнародний характер. До них можна віднести конфлікт у Придністров'ї, Нагірному Карабасі та Грузино-Абхазький конфлікт. Значну роль у загостренні цих конфліктів відігравала РФ, яка таким чином намагалася втримати колишні республіки СРСР у зоні свого впливу. Росія була і залишається найвпливовішим актором у виникненні та розв'язанні всіх «заморожених» конфліктів на пострадянському просторі [2, с. 105].

Висновок: Отже, як показує світовий досвід, сепаратизм має глибокі історичні корені, що пов'язано з існуванням суперечності між історичними традиціями взаємодії держав на принципах державного суверенітету і непорушності кордонів з одного боку, та принципом права націй на самовизначення, який утвердився в практиці міжнародних відносин і передбачає можливість формування незалежних держав. Така суперечність доволі часто має наслідком домінування принципу національного самовизначення над інтересам національної безпеки держав, до складу яких входять території з етнічними анклавом. Можна стверджувати, що на особливості зародження та на розвиток осередків сепаратизму в світі накладає відбиток політико-географічне положення території. До вироблення конкретних рекомендацій стосовно зниження ризиків сепаратизму може призвести розуміння механізмів цього впливу.

Список використаних джерел

1. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. Х. :Право, 2015. 816 с.
2. Дівак Вікторія Віталіївна. Сепаратизм як феномен сучасної політики. Юридична думка. 2010. 224 с.
3. В. Дівак. Сепаратизм / Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. 662 с.
4. Дівак В. В. Сепаратизм як соціально-політичне явище: сутність і причини виникнення / В. В. Дівак // Держава і право: збірник наукових праць. 2008. 705 с.

ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ У 2019 Р.

Актуальність дослідження. Президентські вибори є ключовим подією у житті будь-якої країни, оскільки результати виборів можуть визначати стратегічні напрямки розвитку країни на наступні роки. Виборчі кампанії часто привертають значну увагу громадськості, і аналіз їхнього ходу та результатів є актуальним для розуміння політичного настрою суспільства, динаміки виборчого процесу та впливу політичних рішень на громадян.

Мета дослідження: дослідити та проаналізувати причини, хід та результати президентської виборчої кампанії у 2019 році, а також оцінити її вплив на політичну ситуацію в країні.

Предмет дослідження: динаміка, стратегії, та тенденції президентської виборчої кампанії.

Об'єкт дослідження: президентська виборча кампанія в 2019 році.

Завдання дослідження: проаналізувати політичний контекст та передумови для проведення президентських виборів у 2019 році.

Виклад основного матеріалу. Під час цієї виборчої кампанії спостерігається криза довіри до політиків, підкреслюють експерти. На думку експертів, багато кандидатів сьогодні працюють не так, щоб перемогти у президентських виборах, як з прицілом на парламентські, які відбудуться восени цього року [3]. «Ми входимо в такий режим, коли президентські та парламентські вибори відбуватимуться в один рік. Це зумовлює плавне перетікання однієї кампанії в іншу, і частина кандидатів не мають шансів перемогти на президентських, але вони усвідомлюють, що це підніме рейтинги їхніх політпартій для парламентських виборів», - вважає політолог Юрій Якименко [1]. До України приїхало 2485 офіційних спостерігачів від міжнародних організацій. Від Бюро демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки та співробітництва в Європі – 997, Європейської мережі організацій зі спостереження за виборами (ENEMO) – 384, Світового конгресу українців – 249. Від штабів обох кандидатів у президенти чесність виборчих змагань відстежували 3752 спостерігачі від Зеленського і 2484 спостерігачі від Порошенка [2]. Ще 27279 спостерігачів було заявлено від громадських організацій. Така рекордна кількість спостерігачів не виявила суттєвих порушень, які б могли вплинути на результати виборів. «Друзі України, дякую вам за увагу до цих виборів. Я дуже радий, що нам вдалося забезпечити відкриті демократичні вибори. Безсумнівно, Україна змогла встановити новий демократичний стандарт виборчого процесу. За будь-яких обставин я буду робити все, щоб забезпечити незмінність курсу України на ЄС і НАТО», – запевнив Порошенко [2]. А Володимир Зеленський після того, як перша буря радісних емоцій вляглася, відповів на кілька запитань журналістів. Зокрема, він сказав, що хоче істотно скоротити штат Адміністрації президента України і перенести президентський офіс в інше місце, можливо, за Київ. Також він заявив, що захищатиме українську мову.

Висновок. Президентська виборча кампанія в 2019 році відіграла значущу роль у політичному та суспільному житті багатьох країн. Аналіз кандидатів, стратегій, суспільної реакції та виборчих результатів виявляє важливі динаміки та тенденції, що вплинули на політичну ландшафт і майбутнє країни. Результати виборчої кампанії визначили подальші шляхи розвитку та викликали значний інтерес як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Список використаних джерел

1. Оксана Тороп Інтрига, конкуренція та епатаж: чим особливі президентські вибори-2019. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46972550>
2. Ірина Штогрін Підсумки дня голосування у другому турі президентських виборів-2019, I URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29895107.html>
3. Петренко К. Рейтинг потенційних кандидатів у президенти 2019 року після виборів URL: https://24tv.ua/vibori_v_ukrayini_2019_reytingi_kandidativ_v_ukrayini_n884045

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження: актуальність даної теми є очевидною, оскільки це обумовлено складними процесами розбудови незалежної Української держави. Майдан став одним із найпотужніших комплексних викликів не лише для України, але й для світової спільноти. Боротьба громадян України за свої права, під назвою Революція Гідності, стала наймасштабнішою подією в новітній історії України. Значимість і масштаб події, пам'ять про сотні людей, які заплатили життям за свій вибір та активну громадянську позицію, зумовлюють необхідність її всебічного осмислення й дослідження, збереження колективної пам'яті. Не виключено, що наслідки цього вибуху гніву і гідності даватимуться взнаки не одне десятиліття.

Мета дослідження: окреслити причини, виокремити наслідки та значення рушійної сили Революції Гідності.

Об'єкт дослідження: вплив Революції Гідності на соціально - політичну ситуацію в Україні.

Предмет дослідження: рушійні сили Революції Гідності.

Завдання дослідження: проаналізувати причини та наслідки Революції Гідності.

Виклад основного матеріалу. Більшість експертів пояснюють вихід людей на вулиці в листопаді 2013 року, після відмови уряду підписати Угоду про Асоціацію з Європейським Союзом, як цивілізаційний вибір. Серед причин Майдану - традиційне та систематичне нехтування потребами й проблемами як окремих громадян, так і громадянського суспільства в цілому, неповага до нього з боку влади, загострення економічної, політичної та соціальної кризи. Причин для невдоволення владою було достатньо. За майже чотири роки президентства В. Януковича його старший син Олександр став одним із найбагатших українців. Так само швидко збагачувалося й найближче оточення - гаранта, а корупційних обороток ставало дедалі більше. Середній і малий бізнеси зазнавали утисків з боку фіскальних та перевіряючих органів, великий - змушений був ділитися активами й грошми з представниками чинної влади [1]. Адже замість демократії в Україні сформувалась олігархічно-кланова модель політичного режиму. Невідповідність між фасадними цілями української влади і реальним політичним процесом з часом стала набувати загрозливих розмірів, що, зокрема, привело до появи двох потужних Майданів Помаранчевої революції (2004) та Євромайдану (осінь-зима 2013 - 2014 років). Проте саме відмова В. Януковича від підписання «Угоди про асоціацію України з ЄС» й відтермінування Асоціації змусило людей вийти на площі міст [2, с. 86]. Безумовно, можна констатувати: майдан став епіцентром масштабних кардинальних змін у країні. Він запустив процес трансформації не лише політичної сцени, але й соціальних та культурних перетворень [3]. За ленінським визначенням, класичні революції відбувалися тоді, коли «низи» вже «не могли», а «верхи» «не хотіли». Але, як зауважив соціальний психолог О. Покальчук, науковці почали відстежувати, що революції відбуваються не тоді, коли зовсім погано живуть, а коли їм стає жити краще і це не бунт голодних, а бунт таких, які вже чогось скуштували і вони тепер хочуть ще. От тоді й відбуваються революції й перевороти. Рушійною силою Революції сміливо можна назвати українських студентів [4]. Студенство вирішило написати листа Віктору Януковичу, в якому просили його ще раз переглянути питання стосовно вступу в Європейський Союз. Глава АП Льовочкін пообіцяв, що президент обов'язково розгляне його і відповідь найближчим часом. Проте відповідь була непередбачувана. Напередодні 29 листопада влада звозить до Києва тисячі силовиків, а тим часом на Євромайдані приймають рішення про відставку уряду разом з проросійським президентом. Вже 30 листопада відбувся жорстокий розгін студентського Євромайдану. Вночі загони міліції «Беркут» напали на студентів, які ночували на Майдані Незалежності. Молодь зі всієї сили били кийками, а потім не моргнувши й оком добивали ногами, їх почали переслідувати вулицями столиці. 1 грудня учасники мітингу витіснили з Майдану силовиків і почали встановлювати барикади. Тим часом на Банковій жорстоко побили активістів і журналістів. Згодом була зроблена спроба розгону. Якщо о 5 годині ранку 11 грудня на майдані було 15 тисяч осіб, то вже в 9 - більше 50 тисяч, через таку кількість небайдужих силовикам нічого не залишалось як просто відступити. Приблизно в цей же час з'являється Автомайдан. Люди на машинах намагаються блокувати автобуси силовиків і з'являються під резиденцією Януковича. Режим Януковича, після прийняття диктаторських законів 16 січня посилив переслідування Майдану, звільнив силовиків, які побили студентів і людей похилого віку, а також запровадив кримінальну відповідальність за збір інформації про силовиків. Саме після цього і почалися бої на вулиці Грушевського. 22 січня 2014 відкрився рахунок героїв, котрі віддали своє життя за свободу Батьківщини. Страшні кадри окригавлених молодих людей облетіли весь світ. У ніч на 22 лютого 2014 року президент Янукович чартерним рейсом втік у Росію. Рада тим часом констатує, що Віктор Янукович зник. Парламент обирає Турчинова новим спікером і передає йому повноваження глави України. Країна в свою чергу вшановує пам'ять усіх загиблих і готується до президентських виборів. Офіційно встановлено 108 жертв Революції гідності. Більшість героїв «Небесної сотні» померли від вогнепальних поранень 20 лютого 2014 року. Саме в той момент всім стало зрозуміло, що мета Євромайдану - не просто євроінтеграція, а повна зміна влади. Студенти розбудили країну і вдалися до рішучих внутрішніх змін. Здавалося б, найстрашніше вже позаду. Але незабаром на Україну чекає анексія Криму та війна на Донбасі.

Висновок: Революція гідності завершилася перемогою, але як наслідок - розпочалася війна з Росією. Проте, це не було її метою. Війна ж стала наслідком реакції окупанта на наше бажання бути незалежними. Варто лише пам'ятати, що країна змінюється на краще лише тоді, коли їй в цьому допомагають громадяни.

Список використаних джерел

1. Виступ Президента Петра Порошенка на прес-конференції 29 грудня 2014 року: URL: <http://www.president.gov.ua/news/31999>.
2. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевиц Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 255 с.
3. Касіч Г. Під знаком Майдану / Г. Касіч: URL: http://dif.org.ua/ua/mass_media/pid-znakom-maidanu.htm
4. Курпіль Ю. Революція гідності змінила країну і кожного з нас / Ю. Курпіль: URL: <http://ridna.ua/2014/11/revolvutsiya-hidnosti-zminvla-krajinu-i-kozhnoho-z-nas/>

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження. Майдан став одним із найпотужніших комплексних викликів не лише для України, але й для світової спільноти. Боротьба громадян України за свої права, що дістала назву Революція Гідності, стала наймасштабнішою подією в новітній історії України. Значимість і масштаб події, пам'ять про сотні людей, які заплатили життям за свій вибір та активну громадянську позицію, зумовлюють необхідність її всебічного осмислення й дослідження, збереження колективної пам'яті. Не виключено, що наслідки цього вибуху гніву і гідності даватимуться взнаки не одне десятиліття.

Мета дослідження: окреслити причини, виокремити наслідки та значення рушійної сили Революції Гідності.

Об'єкт дослідження: вплив Революції Гідності на соціально політичну ситуацію в Україні.

Предмет дослідження: Революція Гідності.

Завдання дослідження: проаналізувати суть Революції Гідності.

Виклад основного матеріалу. Більшість експертів пояснюють вихід людей на вулиці в листопаді 2013 року, після відмови уряду підписати Угоду про Асоціацію з Європейським Союзом, як цивілізаційний вибір. Продовження громадських протестів і самоорганізація суспільства на протигагу тиску з боку держави й мобілізація громадян для захисту України від військової агресії на Сході країни вказують на надзвичайну важливість цього вибору та увиразнюють характер націо- та державотворення в Україні [1, с. 38]. Першопричинами Революції Гідності були: протест проти узалежнення України від Росії, бажання ліквідувати корупційну систему та відкрити можливості для розвитку країни. Чимало людей усвідомлювали, що підкорення України Росією могло означати фізичне знищення і геноцид українського народу, як це було в XX столітті [2]. Чимало людей усвідомлювали, що підкорення України Росії могло знищення українського народу. Загальна не любов і не довіра до політиків виражалася тим, що громадські активісти не охоче пускали політиків до мікрофонів та не давали їм на право голосу. Проте після трагічного побиття студентів, що сталося в ніч з 30 листопада на 1 грудня, громадські активісти зрозуміли, що без підтримки політичних партій ефективно протистояти владі не вдасться. Лише після силового розгону студентів на Майдані, протестні акції набули масового характеру і переросли в антивладні. На мітинги розпочали збиратися тисячі українців і кожного разу кількість людей на Майдані зростала [1, с. 39]. Протягом певного часу революція переросла у відкрите протистояння з чисельними людськими втратами. За останні кілька років мітинг на Європейській площі виявився одним із найбільш масовим - понад 100 тисяч учасників. Уночі, коли студенти ночували на Майдані Незалежності на них нападав загон міліції «Беркут». Молодих людей били кийками, переслідували на вулицях, добивали ногами. Було поранено майже сто осіб. Частина євромайданівців знайшли прихисток у Михайлівському монастирі. Країна була шокована небаченою в Україні брутальністю побиття й тим, що жертвами стала переважно молодь, щира у своїх прагненнях добра для своєї країни [3]. Вже за день, під час мітингу, протесту, кількість мітингарів у Києві сягнула, за різними даними, від кількох сот тисяч до півтора мільйона осіб. Люди вимагали відставки силових міністрів і розслідування побиття студентів. Влада мала перевагу завдяки силовим структурам і була зацікавлена, аби перевести протест у насильницьку форму, аби збити його масовість, залякати людей та виправдати репресії. Увечері кілька десят осіб імітували напад на охорону Адміністрації Президента, а згодом розчинилися у натовпі та серед самих правоохоронців. У відповідь спеціальні силові підрозділи жорстоко побили та заарештували багатьох непричетних мітингувальників. Попри це, Майдан Незалежності став центром мирного опору. Безпосередньо у наметах мешкали люди, що з'їжджалися зі всієї країни, які вимагали покарання винних у побиттях та відновлення європейського шляху України [2]. Після того, як стало зрозуміло, що за нападами на мирних громадян стоїть Янукович та його міністри, з'явилася вимога відставки уряду та президента. Майже всі найбільш відомі та авторитетні в країні митці, вчені, громадські діячі висловлювали зі сцени Майдану підтримку вимогам громадян. Режим виявився ізольованим від власного суспільства. Протистояння на вулиці Грушевського дійшло найбільшого напруження 22 січня, коли бойовими кулями було вбито трьох осіб - українця вірменського походження Сергія Нігояна, етнічного білоруса Михайла Жизневського та українця Романа Сеника. ротягом двох місяців мирного стояння сотні тисяч демонстрантів не допустили жодного випадку насильства чи мародерства. Ухвалення «диктаторських законів» і, особливо, убивства демонстрантів вивели конфлікт з мирного русла. Загибло більше сотні чоловік; цих людей ми тепер називаємо Небесною Сотнею [4]. Небесна сотня - це не просто більше сотні людей, вбитих тодішнім режимом під час Революції Гідності. Це - герої, які віддали своє життя за всіх нас, за загальнолюдські цінності, за захист прав людини [4]. Однією з основних рушійних сил Революції гідності була молодь та студентство. Вони, як ніхто прагнули кращої долі для нашої неньки України в ЄС. Студентство, яке було мотором протестних акцій, змусило змінюватися усе суспільство. Саме молодь розбудила всю країну, і саме на ній лежить найбільша відповідальність за майбутнє нашої країни. Окрім, студентів вагомою рушійною силою були футбольні фанати. Саме через об'єднання проти тітушок футбольні фани Дніпропетровська та Харкова прийшли на допомогу фанам клубу «Динамо». Також в протестах брали участь представники різних національностей та різних прошарків населення України. Починаючи від найманих працівників та до представників середнього бізнесу в Україні [4].

Висновок: Революція гідності завершилася перемогою, але як наслідок розпочалася війна з Росією. Проте, це не було її метою. Війна ж стала наслідком реакції окупанта на наше бажання бути незалежними. Варто лише пам'ятати, що країна змінюється на краще лише тоді, коли їй в цьому допомагають громадяни.

Список використаних джерел

1. Бурлакова В. Хроніки Гідності / В. Бурлакова // Український тиждень. 2014. №23(343). 6-12 червня. С. 14.
2. Виступ Президента Петра Порошенка на прес-конференції 29 грудня 2014 року: URL: <http://www.president.gov.ua/news/31999.htm>
3. Скибицька Ю. Євромайдан: рік по тому[Електронний ресурс] / Ю. Скибицька, М. Кукало, Т. Козуб // Наука і суспільство. 2014. № 11/12. С. 2-3.
4. Бончук Р. Хронологія подій та протистоянь на Євромайдані / Р. Бончук. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>

УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА

Актуальність дослідження. Сучасні політичні, економічні та соціокультурні виклики ставлять під сумнів концепцію національної держави в Україні. Зміни у геополітичному середовищі, міжнаціональні відносини, етнічна ідентичність та інші фактори вимагають глибокого аналізу.

Мета дослідження: вивчення сучасного стану України як національної держави, виявлення ключових проблем та можливих шляхів вирішення.

Предмет дослідження: система управління, політична структура, етнічний склад населення, міжнаціональні відносини, історичні та культурні аспекти національної ідентичності.

Об'єкт дослідження: Україна як національна держава.

Завдання дослідження: проаналізувати проблеми у розвитку української національної держави.

Виклад основного матеріалу. Україна, як багата на історію та культуру країна, знаходиться на перехресті своєї історії. Сучасний стан України як національної держави став предметом загального інтересу та обговорення, особливо в контексті політичних, економічних та соціокультурних викликів [2, с. 468]. Однією з найактуальніших проблем є складна політична ситуація [4, с.95]. Послідовні зміни в уряді, нестабільність у політичній арені та конфлікти між різними політичними силами створюють невизначеність та перешкоджають розвитку країни. Крім того, корупція й недостатність правової системи є серйозними перешкодами на шляху до національного розбудови. Економічна ситуація також вимагає уваги. Недостатній рівень життя, безробіття та економічна залежність від інших країн створюють нестабільність та обмежують можливості розвитку [1, с. 98]. Важливою проблемою є також регіональні розбіжності, коли деякі регіони розвиваються швидше за інші, що призводить до нерівності в економічному розвитку. Соціокультурний аспект також не залишається осторонь. Етнічні та культурні різноманітності, які є одним з найбагатших елементів українського суспільства, можуть також стати джерелом конфліктів, якщо не будуть збережені та поважані [3, с.109]. Зміцнення національної ідентичності та сприяння міжетнічному миропорядку вкрай важливі для побудови єдиної та стійкої держави.

Висновок. Україна, як національна держава, залишається важливим гравцем у сучасному світі, зі своїми унікальними відтінками та викликами. Важливо розуміти, що успіх країни залежить від здатності вирішувати її проблеми та рухатися вперед, будуючи національну ідентичність, сприяючи соціальному розвитку та зміцнюючи політичну стабільність. Розвиток України як національної держави вимагає об'єднання зусиль усіх громадян, державних і недержавних інституцій, для забезпечення мирного, процвітаючого та сильного майбутнього.

Список використаних джерел

1. Дзюбань О. П. Вплив традицій на правосвідомість та правову культуру українства / О. П. Дзюбань // Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: [монографія] / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзюбань та ін. Х., 2009. Підрозд. 2.1. С. 83-102.
2. Етнос. Нація. Держава: Україна в контексті світового етнодержавницького досвіду / [Ю. І. Римаренко, М. М. Вівчарик, О. В. Картунов та ін.]; за заг. ред. Ю. І. Римаренка. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. 516 с.
3. Етнос. Нація. Держава. Теоретико-методологічний та концептуальний аналіз: в 2-х книгах / за ред. Ю. Римаренка. Київ – Донецьк, 1998. Книга 1. 391 с.
4. Римаренко Ю. І. Етнодержавознавство. Теоретико-методологічні засади / Ю. І. Римаренко, Л. Є. Шкляр, С. Ю. Римаренко. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 264 с.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА І ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. У сучасному світі, де політика відіграє ключову роль у формуванні суспільства, аналіз політичної культури та свідомості, стає надзвичайно актуальним завданням. Україна, як країна, що пройшла складний шлях демократичного розвитку, стикається з численними викликами в цій сфері. Тому вивчення політичної культури та свідомості української молоді є необхідним для подальшого покращення демократичних процесів у країні.

Мета дослідження: аналіз політичної культури та свідомості серед молоді України, з метою виявлення основних тенденцій, проблемних моментів та можливих шляхів покращення ситуації.

Об'єкт дослідження: політична культура та політична свідомість української молоді.

Предмет дослідження: процеси формування політичної культури та політичної свідомості серед молоді України, їхні основні характеристики, фактори впливу та можливі шляхи вдосконалення.

Завдання дослідження: аналіз стану політичної культури серед молоді.

Виклад основного матеріалу. Політична культура визначається як система цінностей, поглядів, норм, уявлень та способів поведінки особистості та суспільства у політичній сфері. Політична свідомість - це усвідомлення людиною своїх прав, обов'язків, політичних цілей та ідеалів, а також уміння аналізувати політичні процеси та приймати обґрунтовані рішення [3]. Українська молодь, як і молодь у багатьох інших країнах, стикається з рядом викликів у формуванні своєї політичної культури та свідомості. З одного боку, це висока інформаційна насиченість, доступ до різноманітних джерел інформації, включаючи соціальні мережі та інтернет-платформи. З іншого боку, це розмаїтість політичних поглядів, конфліктуючі ідеології та відсутність довіри до політичних інститутів [3]. Фактори впливу на політичну культуру та свідомість молоді. Серед основних факторів, що впливають на формування політичної культури та свідомості молоді, можна виділити наступні: Соціально-економічний статус: Молодь з різних соціальних груп може мати різний доступ до політичної інформації та ресурсів для політичної участі. Економічна нестабільність, безробіття або низький рівень доходів можуть обмежувати їхню можливість брати активну участь у політичному житті [2]. Освіта та освітній середовище: Рівень освіти та освітнє середовище також впливають на формування політичної культури та свідомості. Вища освіта може сприяти критичному мисленню, аналізу політичних процесів та усвідомленню власної ролі у суспільстві [1]. Медійний простір: Засоби масової інформації, зокрема телебачення, радіо, газети та онлайн-платформи, мають значний вплив на формування політичних поглядів та уявлень молоді. Однак, необхідно враховувати можливий вплив медійної маніпуляції або пропаганди на політичну свідомість [3]. Культурні та ідентичнісні чинники: Культурні та ідентичнісні особливості можуть впливати на політичні переконання молоді. Фактори, такі як національна приналежність, релігія, мова та інші аспекти культурної ідентичності, можуть визначати їхні політичні уподобання та цінності [3]. Можливі шляхи вдосконалення політичної культури та свідомості молоді. Освітні програми: Важливо розвивати освітні програми з політичної освіти в школах та вищих навчальних закладах, спрямовані на формування критичного мислення, розуміння політичних процесів та стимулювання активної участі у суспільному житті [2]. Залучення до участі: Створення можливостей для молоді брати участь у політичних процесах, таких як вибори, обговорення громадських питань та участь у громадських організаціях, може сприяти їхньому активному включенню у суспільне життя [1]. Розвиток медійної грамотності: Програми з медійної грамотності допоможуть молоді критично оцінювати інформацію, яку вони споживають через мас-медіа, та розуміти її вплив на їхню політичну свідомість. Стимулювання громадського діалогу та дискусій: Важливо створювати платформи для вільного обміну думками та ідеями, де молодь може висловлювати свої погляди, дискутувати та шукати спільні рішення з іншими членами суспільства [2].

Висновок: Політична культура та свідомість української молоді визначаються комплексом соціальних, економічних, культурних та індивідуальних чинників. Розвиток цих аспектів вимагає системної роботи з боку уряду, освітніх установ, громадських організацій та медіа. Лише за умови спільних зусиль можна досягти покращення політичної культури та свідомості молоді, що буде сприяти стабільності, розвитку та демократизації українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Флис І. М. (2010). Політична активність студентської молоді та її вплив на соціально-політичний розвиток сучасної України. Цифровий репозитарій Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/8492>
2. Дем'яненко Б.Л. Дем'яненко В.М. Прядко Т.П. (2021). Політична свідомість сучасної української молоді в контексті зміни поколінь. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/11890>
3. Артемчук О. (2023). Компаративний аналіз політичної культури сучасної молоді України у довоєнний період і в умовах війни. Цифровий репозитарій Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/44669>

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Волонтерство - добровольча діяльність, заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства і яка не переслідує цілей отримання прибутку, отримання оплати або кар'єрного зростання. Волонтерська праця передбачає: службу на благо суспільства ;отримання тільки моральної віддачі від роботи, без яких би то не було фінансових заохочень; мотивацію через особисту залученість Волонтерство - поняття настільки ж давнє, як і поняття «соціум». У суспільстві завжди були люди, для яких способом самореалізації, самовдосконалення, зв'язку й спілкування з іншими людьми була праця на благо інших, на благо співтовариства, в якому цій людині довелося народитися і жити [1,с. 126 - 127].

Мета дослідження: вивчення сучасних тенденцій волонтерського руху в Україні.Дослідженням поняття та розгляду розвитку волонтерства як явища в Україні та світі.

Об'єкт дослідження: з'ясування особливостей роботи волонтерів та їх ролі у реалізації соціальних проєктів.

Предмет дослідження: волонтерський рух в Україні.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості волонтерської діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу. В Україні ідея волонтерства йде в далекі часи, вглиб історії, коли українці, виховані на моральних і етичних традиціях православ'я, подавали безоплатну допомогу нужденним співгромадянам. Радянський час породив піонерські комсомольські загони, в яких діти та дорослі повинні були працювати на благо суспільства.Участь у цих загонах була примусовою, що, у підсумку, спотворило розуміння про трудову діяльність на добровольчих засадах. Після розпаду Радянського Союзу партійні загони були ліквідовані. Люди стали все більше думати про власну наживу і забули про працю на благо інших на роки [2, с. 132]. Сьогодні в нашій країні з'являється нове розуміння волонтерства. Все більше людей виявляють соціальну активність і свідомість. Молодь бере участь в акціях допомоги дітям-сиротам та людям з обмеженими можливостями, очищають місто і здають донорську кров.Волонтерська діяльність у сучасних умовах ґрунтується на таких основоположних засадах: добровільність та доброчинність; законність; гуманність та гідність; спільність інтересів і рівність прав її учасників;відповідальність;конфіденційність. Волонтерська діяльність провадиться за такими напрямками:надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах(інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю чи станом здоров'я, відсутністю житла або роботи, наслідки стихійного лиха, катастроф тощо); - надання соціальних послуг дітям та молоді, що перебувають у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами жорстоким ставленням у сім'ї [7, с. 9]. Як відомо, з 2011 року Україна має спеціальний закон, який регулюєдіяльність волонтерів. Так, у Законі України „Про волонтерську діяльність»міститься легальна визначення волонтерства:волонтерська діяльність - добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги [4]. В свою чергу, волонтерською допомогою вважаються роботи та послуги, які виконуються або надаються волонтерами безоплатно [1, с. 126 - 127]. Становлення волонтерського руху в Україні сьогодні відбувається за кількома основними напрямками, який має такі особливості. 1. Добровільна безкоштовна робота волонтерів у громадських та некомерційних організаціях - наданням допомоги різним категоріям населення у будь-яких видах діяльності, навчання, розвитку. Таке спрямування волонтерів будь-якого віку сприяє їхній творчій і соціальній амореалізації, саморозвитку та самоспостереження. 2. Добровільна систематична або епізодична допомога державним установам реалізувати соціальну політику допомога освітнім закладам у навчально-виховній роботі, установам соціального забезпечення - в роботі з дітьми та молоддю з особливими потребами та людьми похилого віку. 3. Волонтерська діяльність є наслідком творчого саморозвитку, навчання інших, але ця діяльність не є професійною. 4. Педагогічно спрямована волонтерська діяльність, по суті, виступає механізмом розвитку особистості, її соціалізації і духовного становлення [5, с.35]. Цей напрямок розвивається в дитячих та молодіжних об'єднання (метою їх створення є суспільно корисна діяльність), в різних групах при Центрах соціальних служб сім'ї і молоді (ЦССМ). Узагальнюючи вищесказане, можна констатувати, що зміст волонтерства - це добровільний вибір, що відбиває особисті погляди і позиції; це активна участь громадянина в житті людських співтовариств; воно сприяє поліпшенню якості життя, особистому процвітання й поглибленню солідарності; виражається, як правило, у спільній діяльності в рамках різного роду асоціацій; сприяє реалізації основних людських потреб на шляху будівництва більш справедливого і мирного суспільства, більш збалансованому економічному й соціальному розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій.

Висновок: волонтери спроможні працювати у профілактичному, інформаційно-просвітницькому, рекреативному, реабілітаційному, соціально-рекламному, соціально-побутовому, охоронно-захисному, діагностико-корекційному та фандрейзинговому напрямах. Слід зазначити, що головною проблемою волонтерського руху в Україні залишаються, передусім, труднощі організації волонтерської діяльності. Тому перспективою подальшого дослідження є те, що організаторам волонтерського руху потрібно не тільки

ознайомитися з історією руху інших країн, організувати роботу і контроль, навчитися складати робочі плани та ставити завдання для волонтерів, а й завжди враховувати думку і досвід самих добровільних помічників.

Список використаних джерел

1. Акімова Е. В. Система відбору волонтерів для соціально - педагогічної діяльності /Е. В. Акімова. Глазов, Глазовский гос. пед. инс-т им. В. Г. Короленко, 2005. С. 126 - 127.
2. Волонтерство: «Порадник для організатора волонтерського руху» / укл. Т. Л. Лях; авт. кол. :О. В. Безпалько, Н. В. Заверіко, І. Д. Зверєва, Н. В. Зімовець та ін. К. : ВГЦ „Волонтер», 2001. 176 с.
3. Доля І. М. Волонтерство як форма участі молоді в громадському житті. URL:[http://buk-visnyk. cv. ua/hromadske-suspilstvo/194/](http://buk-visnyk.cv.ua/hromadske-suspilstvo/194/)
4. Закон України «Про волонтерську діяльність» URL: [http://www.ilo.org/ dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/ 89904/103390/F-1409638211/UKR89904. pdf](http://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89904/103390/F-1409638211/UKR89904.pdf)
5. Лещенко Д. С. Правове становище волонтерських організацій в Україні та за кордоном / Д. С. Лещенко. // Правова система: теорія і практика 2008. №1. С. 35-41.
6. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: Укл. Т. О. Рудкевич. Житомир: ЖДУ, 2004. 20 с.
7. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проєктів / заг. ред. І. Зверєвої, Г. Лактіонової. К.: Вища школа, 2001. С.9-61.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження взаємозв'язку політики і бізнесу в українському суспільстві визначається його прямим впливом на економічний розвиток, рівень корупції та стабільність державних інститутів. Розуміння цього взаємозв'язку є важливим для розробки ефективних стратегій реформ та протидії корупції. В контексті глобальних трансформацій та розвитку світового бізнесу, вивчення цієї теми має стратегічне значення для подальшого розвитку України.

Мета дослідження: розкриття основних аспектів цієї взаємодії, виявлення причинно-наслідкових зв'язків та аналіз їх впливу на економічний, політичний та соціальний розвиток країни.

Об'єкт дослідження: взаємодія між політичними інституціями та бізнес-структурами на різних рівнях українського суспільства, включаючи регіональні, національні та міжнародні аспекти.

Предмет дослідження: взаємозв'язок політики і бізнесу в українському суспільстві.

Завдання дослідження: аналіз впливу політичних рішень на бізнес-середовище, визначення ролі бізнесу у формуванні політичних процесів та ідентифікація факторів, що впливають на ефективність цієї взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Україна, як країна з багатовіковою історією, пережила багато політичних, економічних та соціокультурних трансформацій. У цьому контексті важливе місце займає взаємозв'язок між політикою і бізнесом, який визначається різними факторами та впливає на розвиток українського суспільства. На початку незалежності України в 1991 році, влада та бізнес мали досить складні стосунки. Політичні еліти спрямовувалися на консолідацію влади та формування нової державності, в той час як бізнес-структури намагалися адаптуватися до нових ринкових умов та змінюватися під впливом економічних реформ. Проте вже в цей період можна було спостерігати перетин інтересів політичних та бізнес-еліт, що стало визначальним для подальшого розвитку суспільства. Одним із основних аспектів взаємодії політики та бізнесу є корупція. В умовах перехідного періоду українського суспільства, корупція стала системним явищем, яке переплітається з політикою та бізнесом на всіх рівнях. З одного боку, політичні діячі використовують свої посади для особистої збагаченості та надання переваг певним бізнес-структурам. З іншого боку, впливові бізнесмени активно використовують свої ресурси для отримання вигідних угод та лобіювання своїх інтересів в органах влади. Цей замкнутий цикл корупції породжує негативні наслідки для економічного розвитку країни та підвищує рівень соціальної нерівності. Влада і бізнес часами переплітаються так, що неможливо встановити де закінчується бізнес і починається влада. Бізнес контролює представників влади, змушуючи їх працювати у своїх інтересах. Політики для досягнення своїх завдань залучають кошти бізнесу. У результаті ми маємо міцний сплав бізнесу і політики, який працює на власну кишеню і у власних інтересах, а інтереси країни та громадян відходять на другий план, або й взагалі ігноруються [2]. Крім корупції, політика і бізнес в Україні також взаємопов'язані через систему регулювання. Урядові органи приймають рішення та встановлюють правила, які безпосередньо впливають на діяльність бізнесу. Це може бути податкова політика, законодавство щодо землі та нерухомості, митні та тарифні бар'єри, а також інші аспекти, які регулюють функціонування підприємств. У свою чергу, представники бізнесу можуть впливати на формування законодавчих актів через лобіювання своїх інтересів, фінансову підтримку політичних партій або участь у громадських обговореннях та консультаціях з урядовими органами. Одним з цікавих аспектів взаємодії політики і бізнесу є так звані «політичні барони» – впливові особи, які контролюють як політичні структури, так і великі бізнес-проекти. Це може бути як власники великих корпорацій, так і політичні лідери, які мають значний вплив на прийняття рішень у державних органах. Така концентрація влади та ресурсів у руках обмеженого кола осіб може створювати загрозу для демократії та конкуренції на ринку. Нинішній час ставить важливу для майбутнього країни проблему пошуків гармонійного поєднання інтересів бізнесу, громадянського суспільства, яке лише зароджується, і влади. Більше того, ні влада, ні бізнес як найбільш сильні компоненти тріади не зможуть трансформуватися в інтересах створення в країні цивілізованої ринкової і демократичної системи без участі в цьому процесі громадянського суспільства [1]. Однак, взаємозв'язок політики і бізнесу в Україні не обов'язково є тільки негативним. Правильна політика може створювати умови для розвитку бізнесу, сприяти залученню інвестицій та створенню робочих місць. Ініціативи щодо стимулювання підприємництва, спрощення адміністративних процедур та підвищення рівня правової безпеки можуть позитивно позначитися на економічному становищі країни та життєвому рівні громадян. Механізм взаємодії держави і бізнесу базується на оптимальному використанні таких системних принципів – досягненні інтересів влади й бізнесу під час суспільної дискусії з ідентифікації основних напрямів економічної й соціальної стратегії держави [3]. Наявність в штаті компанії місцевого політика дає можливість використати його політичний вплив для отримання переваг над конкурентами. Аналіз галузей економіки, де спостерігається високий ступінь політичних зв'язків показує, що вхід у такі галузі часто є досить складним. Тому, щоб потрапити на ринок і обійти складні бюрократичні процедури, фірми використовують зв'язки із окремими політиками та партіями. Це також може стосуватися іноземних компаній та стратегічних інвесторів. У подібних випадках, політичні зв'язки можуть мати позитивний ефект, оскільки так фірми долають перепони для входу в галузь, що може сприяти збільшенню кількості компаній і формуванню конкурентного середовища [4].

Висновок. Взаємозв'язок політики і бізнесу в українському суспільстві є складним та багатограним явищем, яке визначається різними факторами. Від рівня корупції до якості регулювання – всі ці аспекти впливають на ефективність діяльності бізнесу та становлять важливий елемент формування політично-економічної системи країни. Щоб забезпечити стає та збалансоване економічне зростання, необхідно забезпечити прозору та відкриту взаємодію між політикою та бізнесом, сприяти розвитку конкуренції та забезпеченню правової держави.

Список використаних джерел

1. Гаврисюк Д. Взаємозв'язок політики і бізнесу в умовах суспільних трансформацій. 2020. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21771/1/117-120.pdf>
2. Лижичко Р. Бізнес і політика: що має в першу чергу зробити бізнесмен, який прийшов у владу. Блог Руслани Лижичко. Українська правда. 2015. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/ruslana/553762e0e10f2/>
3. Трач В. Взаємозв'язок політики і бізнесу в українському суспільстві. 2019. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/348-22/1/167.pdf>
4. Уфук А., Франческа Л., Саломе Б. Капіталізм для своїх: як злиття бізнесу і політики впливає на економіку. Економічна політика. 2018. URL: <https://voxukraine.org/kapi-talizm-dlya-svoyih-yak-zlittya-biznesu-i-politiki-vplivaye-na-ekonomiku>

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження. Зростання конкуренції на політичному ринку стимулює політиків використовувати маркетингові прийоми для привертання уваги виборців. У демократичних країнах на політичний маркетинг витрачають мільярди доларів щорічно. Успішне використання маркетингу в політиці гарантує популярність, перемогу на виборах та утримання високого статусу. Дослідження фахівців у цій галузі дозволяє підвищити шанси лідера у політиці вдвічі, оскільки допомагає визначити його основні якості, на які звертають увагу соціально-національні групи.

Мета дослідження: аналіз застосування маркетингових методів у політиці.

Об'єкт дослідження: політичні кампанії та виборчі процеси.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: аналіз ефективності застосування маркетингових методів у політиці.

Виклад основного матеріалу. Політичний маркетинг як технологія демократизації суспільства сприяє інформуванню населення про певні політичні аспекти суспільства, вивчає політичний ринок та виступає фактором відкритості перед суспільством, що й сприяє демократизації суспільства. Демократична держава має регулювати та контролювати використання деструктивних технологій, які руйнують демократичні принципи функціонування політичної системи будь-якого демократичного суспільства. Політичний маркетинг – це відносно нова, але перспективна галузь, технологічні засоби якої сприятимуть регулюванню демократичного політичного ринку. З розвитком та структуруванням політичного ринку викристалізуюватиметься понятійний апарат для його дослідження. Політичний ринок – це один з найважливіших соціальних інститутів демократичного суспільства, і дискусії з цього приводу з часом переходитимуть в іншу площину, а саме: чи може існувати цивілізований ринок і демократична політика, які регулюються демократичними правовими механізмами і розвиненим громадянським суспільством [2, с.79]. Політичний маркетинг як засіб організації політичного життя суспільства найповніше проявляє себе в умовах демократії та лібералізму. Це особливо добре видно на прикладі розвитку України, політичне життя якої, незважаючи на тривалі періоди бездержавності й тоталітарного пригнічення, зберегло глибокі демократичні традиції. Починаючи з народного віча Київської Русі і до виборчих методів формування державної влади в козацько-гетьманській республіці, а потім і в УНР, спостерігаємо незмінну прихильність українського суспільства до принципів демократії, що обумовлюють формування тих чи інших елементів політичного ринку та певних політичних технологій [5, с. 40]. Народження, розвиток, становлення та визнання в суспільстві політичного маркетингу як нової наукової дисципліни пов'язані, насамперед, зі Сполученими Штатами Америки. Історично склалося так, що саме в цій країні в процесі формування ментальності нового суспільства почався бурхливий розвиток демократичних засад громадянського суспільства, ринкових відносин в економіці, які вимагали необхідності професійної роботи для налагодження суспільного діалогу. Плідний розквіт «політичного маркетингу» спостерігається після Другої світової війни, коли починають формуватися національні школи. Політичний маркетинг сприяв розвитку демократизації Німеччини, Франції та ряд інших європейських країн. Формування та становлення німецької політичної школи розпочинається в період розвитку «німецького економічного дива», коли політичний маркетинг стає інструментом органічного поєднання і взаємодії політичної, економічної та соціальної сфер. Німецька школа виконала величезну місію по формуванню в суспільній свідомості негативного ставлення до фашизму та націоналізму. Політичний маркетинг став дієвим знаряддям не тільки ефективним реформування німецького суспільства на нових цивілізованих засадах, а в той же час виявився найкращим інструментом подолання відчуження громадян від державно-політичного розвитку. Саме тягар відчуженості отримала в спадщину німецька нація від фашизму та його «ефективно діючої пропаганди». Полягає у визначенні впливу політичного маркетингу на результати виборів, вивченні ефективних стратегій у цьому напрямку та аналізі факторів, що впливають на результати виборів [1, с. 424]. Поняття «політичний маркетинг» визначається як сукупність методів і технологій з метою завоювання ринку влади. Боротьба за цей ринок може бути жорсткою, особливо в авторитарних та тоталітарних режимах, але в демократичних суспільствах вона відбувається за визначеними правилами законодавства. [2, с.223] Однією з ключових складових політичного маркетингу є вивчення особливостей функціонування політичного ринку в суспільстві. Це застосовується як у демократичних, так і у тоталітарних чи авторитарних режимах, де спостерігається боротьба за владу з різним ступенем цивілізованості [4, с. 89]. Дослідження ринку влади включає аналіз політичної культури, структури політичних партій, політичної еліти та настанов суспільної свідомості. Опитування громадян надають владі важливу інформацію про їхні потреби та інтереси, що є ключовим для прийняття управлінських рішень. [3, с. 28]. Виборча інженерія, у свою чергу, спрямована на забезпечення інтересів політичної еліти щодо збереження влади, що може призводити до обмеження можливостей малих чи нових політичних партій. Такі дії можуть розглядатися як маніпулятивні технології, що ускладнюють політичну мобільність та можуть призвести до несправедливості у політичному процесі.

Висновок: Політичний маркетинг є складним та багатограним явищем, що відображається у вивченні ринку влади, аналізі політичної культури та впливі на формування суспільної свідомості. Незалежно від форми правління,

він впливає на результати виборів та визначає політичні процеси в суспільстві. Однак важливо зберігати баланс між цілями політичної маркетингової діяльності та демократичними принципами, щоб забезпечити справедливість та рівноправність.

Список використаних джерел

1. Бебик В. Маркетинг політичний / Політична енциклопедія. 735 с.
2. Варій М. Й. Політико-психологічні передвиборчі та виборчі технології: Навч.-метод. посіб. К.: «Ельга, Ніка-Центр», 2003 .250 с.
3. Полторак В. Маркетингові дослідження: сутність, методи, техно-логії /Соціологія: теорія, методи, маркетинг 2000.№ 1. 130 с.
4. Політичний маркетинговий аналіз: метод, практика: монографія / Шубін С.П. К.: Генеза,2007. 112 с.
5. Кочубей Л. О. Виборчі технології: Навч. посіб. К.: Український центр політичного менеджменту, 2008. (Б-ка журн. «Політ. Менеджмент»). 60 с.

ФОРМИ ВИЯВУ СЕПАРАТИЗМУ

Актуальність дослідження. В наш час, коли вогнища етнічних конфліктів та сепаратизму активні, як ніколи, важливо розуміти що під цим ховається, чим зумовлено та які його прояви.

Мета дослідження: дослідити причини виникнення сепаратизму, характеристики та форми виявів.

Об'єкт дослідження: поняття сепаратизму.

Предмет дослідження: форми вияву сепаратизму.

Завдання дослідження: проаналізувати причини виникнення сепаратизму.

Виклад основного матеріалу. Сепаратизм - політика і практика відокремлення, відділення частини території держави з метою створення суверенної держави, дезінтеграцію країни, переходу до складу іншої держави чи набуття статусу дуже широкої автономії. Загальне визначення сепаратизму є те, що це пропаганда стану культурного, етнічного, племенного, релігійного, расового, національного або гендерного відділення від ширшої групи. Радикальність сепаратизму обумовлюється географічним положенням, жорсткістю та ієрархічністю внутрішньо регіонального суспільства, економічним і соціальним становищем даного регіону на поточний момент, а також сили центральної влади [1, с. 234]. Сепаратизм склався історично на підставі переважно етносо-національної, регіональної чи культурно-релігійної окремішності. Тому сепаратизм поділяють на такі види: 1. Релігійний - сепаратизм через релігійні відмінності між регіонами однієї країни та загроза безпосередньому існуванню меншини, яка сповідує іншу релігію (сирійські християни різних традицій, сиріаків, халдеї, асирійці закликають до власного державотворення на території Сирії, оскільки не сумніваються в тому, що прихід до влади ісламського сунітського уряду стане катастрофою для всіх християн). Етнічний - єдиний правомірний сепаратизм, його суб'єктом є етнічна одиниця, котра становить меншість населення. Право на територіальне відокремлення ґрунтуються на апеляції до права народу на самовизначення. Політичний (регіональний) - сепаратизм, суб'єктами якого можуть бути представники тієї самої національності, що й центральна державна влада. Такий сепаратизм найчастіше вдається до пошуку форм дискримінації, які регіон начебто зазнає з боку центральної влади (культурної, мовної, економічної), тому порушує питання про відокремлення території, вбачаючи в цьому єдиний засіб ліквідації цих форм дискримінації. Расовий - сепаратизм, що прагне до відокремлення від інших рас. Також виступають проти міжрасових шлюбів та інтеграції з іншими расами. Сепаратизм також відрізняється за цілями, що переслідують відповідні групи людей. По-перше, виділяють сепаратизм, метою якого є відокремлення та утворення нової незалежної держави, яскравими прикладами такого сепаратизму є курдський сепаратизм у Туреччині та уйгурський сепаратизм у Китаї та Середній Азії. По-друге, сепаратизм, з метою відокремлення та приєднання до іншої держави, наприклад рух за приєднання до Монголії автономного регіону Китаю Внутрішньої Монголії. По-третє, сепаратистські рухи, метою яких є лише отримання більшої автономії за збереження регіону у складі держави, боротьба розширення прав автономії Корсики мови у Франції. Підвиди сепаратизму за групами страйкувальників і їх висунутими вимогами. Вимога ущемлених політичних та економічних прав. Вимога незалежності. Боротьба корінних народів за права і землю. Якщо розділити їх на 3 групи за своїм соціальним становищем то, вийде, що виступи еліт зумовлені потребою у владі, середніх шарів - національною дискримінацією, а нижчих шарів - економічними факторами, як правило, це розрив між соціальним становищем. Також сепаратизм відрізняється за процесом протікання в розвинених країнах. Як правило, майже завжди основна маса страйкуючих країн - це люди нижчих верств, а причинами їх невдоволення, як правило, є економічно неуспішний розвиток регіону, в таких країнах сепаратизм зазвичай придушується силовим шляхом, наприклад, в сепаратизм в Сінцзян-Уйгурському автономному окрузі КНР [3, с. 429-430]. У розвинених країнах настрої, навпаки, менш екстремістські, виражені ідеї зазвичай у наданні більшої автономії, а не відділенням, і найчастіше рухи представлені партією, що захищає дані вимоги, а пригнічується такий сепаратизм м'яким шляхом, без застосування сили, наприклад квебецький сепаратизм. Також виділяють види сепаратизму за групами страйкуючих та їх вимогам, що висувуються. Наприклад, існує 3 типи вимог: вимога ущемлених політичних та економічних вигод, вимога незалежності, боротьба корінних народів за права та землю. В останній час зі зброєю в руках право на самовизначення відстоювали азербайджанці в Ірані, ачехці в Індонезії, бенгальці Східного Пакистану, жителі регіону Шаба в Заїрі, численні рухи на північному сході Індії, пуштуни та белуджі в Пакистані, еритрейці та сомалійці в Ефіопії, сомалійці у Джибуті та Кенії, немусульманське населення Судану, арабська та християнська комуни Чаду, карени, мон, качини, шани, ва, аракани у Бірмі/М'янмі, туареги Малі та Нігеру, біафра у Нігерії, баски в Іспанії, корсиканці у Франції, албанці у Сербії та Республіці Македонії, серби та хорвати у Боснії та Герцеговині, Великобританії, абхази в Грузії, вірмени в Азербайджані, уйгури та тибетці на території КНР, росіяни та українці у Молдові, індіанці у США [4, с. 691-694]. Розпад Радянського Союзу і зникнення його із політичної карти світу призвів до пожвавлення багатьох «заморожених» конфліктів, що мали міжнаціональний характер. До них можна віднести конфлікт у Придністров'ї, Нагірному Карабасі та Грузино-Абхазький конфлікт. Значну роль у загостренні цих конфліктів відігравала РФ, яка таким чином намагалася втримати колишні республіки СРСР у зоні свого впливу. Росія була і залишається найвпливовішим актором у виникненні та розв'язанні всіх «заморожених» конфліктів на пострадянському просторі [2, с. 105].

Висновок: Отже, як показує світовий досвід, сепаратизм має глибокі історичні корені, що пов'язано з існуванням суперечності між історичними традиціями взаємодії держав на принципах державного суверенітету і

непорушності кордонів з одного боку, та принципом права націй на самовизначення, який утвердився в практиці міжнародних відносин і передбачає можливість формування незалежних держав. Така суперечність доволі часто має наслідком домінування принципу національного самовизначення над інтересам національної безпеки держав, до складу яких входять території з етнічними анклавами. Можна стверджувати, що на особливості зародження та на розвиток осередків сепаратизму в світі накладає відбиток політико-географічне положення території.

Список використаних джерел

1. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І.О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. Х. :Право, 2015. 816 с.
2. Дівак Вікторія Віталіївна. Сепаратизм як феномен сучасної політики. Юридична думка. 2010. 224 с.
3. В. Дівик. Сепаратизм // Політична енциклопедія. Редкол. : Ю. Левенець (голова), Ю.Шаповал (заст. голови) та ін. К. : Парламентське видавництво, 2011. 662 с.
4. Дівак В. В. Сепаратизм як соціально-політичне явище: сутність і причини виникнення / В. В. Дівак // Держава і право: збірник наукових праць. 2008. 705 с.

ПОЛІТИЧНИЙ ТЕРОРИЗМ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Політичний тероризм у сучасному світі є серйозною загрозою для міжнародної безпеки. Цей вид тероризму використовується для досягнення політичних цілей шляхом застосування насильства та інтимідації. Політичні терористичні дії можуть бути спрямовані проти урядів, політичних партій, громадських діячів та громадян. В академічному тлумачному словнику української мови поняття тероризм трактується як здійснювання, застосування терору; діяльність і тактика терористів [1]. Терор визначається як найгостріша форма боротьби проти політичних і класових супротивників із застосуванням насильства аж до фізичного знищення.

Мета дослідження: аналіз та визначення змісту сучасного політичного тероризму.

Предмет дослідження: політичний тероризм у сучасному світі.

Об'єкт дослідження: визначення політичного тероризму як використання насильства або погроз ним для досягнення політичних цілей.

Завдання дослідження: аналіз мотивів терористів, джерел фінансування терористичних організацій.

Виклад основного матеріалу. Визначальною властивістю тероризму, з погляду дослідника, є систематичне застосування насильства, що його використовують за відповідного соціальнополітичного й ідеологічного обґрунтування [5, с.138]. Крім того, виявами терористичної діяльності є захоплення зброї, техніки, приміщень, звільнення засуджених чи тих, хто перебуває під слідством, погрози, шантаж тощо. Суб'єктами політичного терору є окрема особа, група осіб, організація, держава [2, с. 655–656]. Терор можна здійснювати як стосовно окремої людини або певної групи людей (національної, расової, етнічної, релігійної), так і держави. У законі України «Про боротьбу з тероризмом» зазначено, що «тероризм – суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, торгун, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей» [3]. Центральним елементом політичного терору є терористичний акт. Політичний тероризм виявляється у шантажі державних діячів, убивствах людей, нанесенні їм тілесних ушкоджень, знищенні різноманітних стратегічно важливих та господарських об'єктів (житлових будинків, адміністративних будівель, військових об'єктів тощо), захопленні заручників, злочинному втручанні у роботу транспортної артерії та інших насильницьких діях [4]. Кількість терактів, яка спостерігається сьогодні у світі, свідчить про те, що тероризм як метод політичної боротьби сьогодні є досить популярним у різних куточках світу. Не є винятком й Україна, яка третій рік, зазнавши агресії з боку Російської Федерації, переживає активізацію терористичних та сепаратистських рухів. Відповідно, теракти, скоєні на території України та інших країн за останні роки, свідчать про необхідність подальших досліджень, пов'язаних із сучасними проявами тероризму та шляхами його подолання.

Висновок: боротьба з цим явищем вимагає спільних зусиль та стратегій з боку міжнародної спільноти. Необхідно посилювати співпрацю між країнами, підтримувати мирні переговори та підтримувати правовий захист, щоб запобігти подальшому поширенню політичного тероризму.

Список використаних джерел

1. Академічний тлумачний словник української мови URL:<http://sum.in.ua/s/teroryzm>.
2. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-е вид., доповн. і перероб. К.: Генеза, 2004. 736 с.
3. Борисова О. До питання про історичні аспекти виникнення тероризму URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/boz_2009_20_20.pdf
4. Канцір В. Сутисний та змістовий аспекти політичного тероризму URL: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2010_2/266.pdf
5. Ланцов С. Террор и террористы. Словарь / С. А. Ланцов. СПб.: Издательский дом Санкт-Петербургского государственного университета, 2004. 184 с.

ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ 2019 Р.

Актуальність дослідження. Президентська виборча кампанія 2019 року в Україні є актуальною темою для дослідження з огляду на її значимість для політичного та соціального життя країни. Аналіз цієї кампанії дозволить краще зрозуміти політичні та соціальні тенденції в Україні, а також визначити основні фактори, які вплинули на її результати.

Мета дослідження: аналіз президентської виборчої кампанії 2019 року в Україні з метою визначення основних тенденцій, стратегій кандидатів та факторів, що вплинули на результати виборів.

Предмет дослідження: стратегії кандидатів, основні проблеми, що були висвітлені під час виборчої кампанії. **Об'єкт дослідження:** президентська виборча кампанія, що відбулася в Україні в 2019 році.

Завдання дослідження: проаналізувати програми та стратегії головних кандидатів.

Виклад основного матеріалу. Вибори 2019 році – чергові, які були призначені Верховною Радою на 31 березня 2019 року [2, с. 36]. Напередодні офіційного початку виборчого процесу парламентарі прийняли рішення про запровадження воєнного стану в частині областей з 26 листопада, який завершився за 5 днів до офіційного старту виборчого процесу. Тому не мав впливу на підготовку виборів [3]. Регулював процес підготовки та проведення президентських виборів так само закон «Про вибори Президента України» 1999 року [5, с. 80]. Але до нього неодноразово вносились зміни. На той час він вже мав 34 редакції. Постанова про проведення виборів президента (реєстраційний номер 9342) опублікована у спецвипуску «Голос України» 28 листопада 2018 року. Виборча кампанія почалася 31 грудня 2018 року. З цього дня почалась реєстрація кандидатів у ЦВК і передвиборна агітація, яка завершилася опівночі останньої п'ятниці перед голосуванням [1, с. 87]. 3 лютого 2019 року прийом документів завершено. 9 лютого 2019 року було оголошено список претендентів на пост глави держави (44 кандидати). ЦВК відмовлено в реєстрації більш ніж 40 кандидатам. До 7 березня включно 5 кандидатів скористалися правом зняти свої кандидатури. Таким чином, 8 березня ЦВК затвердила текст бюлетеня з 39 кандидатами. Президентська виборча кампанія 2019 року в Україні була періодом напруженої політичної боротьби та значних змін в країні. З 31 березня до 21 квітня 2019 року відбувся перший тур виборів, а потім 21 квітня - другий тур. У кінцевому підсумку Володимир Зеленський, комедійний актор та продюсер, переміг в другому турі виборів, здобувши понад 73% голосів. Кандидати та їх програми: Володимир Зеленський, популярний актор та комік, став головним фаворитом виборів. Його кампанія базувалася на обіцянках реформування системи влади, боротьбі з корупцією та відновленні миру на сході країни. Важливою частиною його кампанії була обіцяна трансформація України в державу, в якій «політик не буде кумиром, а громадянин». Діючий на той момент президент Петро Порошенко балотувався на другий термін. Він акцентував увагу на виконанні Євроінтеграційних зобов'язань, підвищенні обороноздатності країни, а також на підтримці української армії в умовах війни на сході України. Однією з найважливіших тем у виборчій кампанії була боротьба з корупцією. Обидва головні кандидати обіцяли прийняти рішучі заходи для подолання цієї проблеми. Конфлікт на сході України з росією залишався однією з найбільш актуальних проблем [4, с. 57]. Кандидати пропонували різні шляхи вирішення конфлікту, від мирних переговорів до посилення військового потенціалу. Питання стосунків з росією відігравало важливу роль у виборчій кампанії. Кандидати висловлювали різні точки зору щодо того, як вирішувати конфлікт на сході країни та як встановлювати дипломатичні стосунки з росією.

Висновок: Президентська виборча кампанія 2019 року була важливим моментом в історії України. Перемога Володимира Зеленського показала, що українське суспільство вимагає змін і готове підтримати кандидата, який обіцяє провести реформи та боротьбу з корупцією. Однак великим викликом для нового президента стане втілення обіцянок та досягнення поставлених цілей в умовах складної політичної та економічної ситуації.

Список використаних джерел

1. Бабкіна О. Політична наука // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. 807 с.
2. Гурик, М. «Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / Мирослава Гурик, Михайлина Шумка // Наукові записки Національного університету Острозька академія. 2011. Вип.8. С. 36-46.
3. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
4. Рудакевич, О. М. Проблеми політичної культури України через призму діяльнішого підходу / О. М. Рудакевич // Науковий збірник історичного факультету Тернопільського державного педагогічного інституту. Тернопіль: Терноп. держ. пед. ін-т, 1994. Вип. І. С. 57-62.
5. Шумка, М. Гроші та політика / Михайлина Шумка, Світозар Янковий // Мандрівець. 2008. № 4. С. 80-85.

УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА

Актуальність дослідження. Україна є багатонаціональною державою зі складною культурною спадщиною. Розуміння та підтримка різноманіття ідентичностей важливі для побудови єдиної нації.

Мета дослідження: зрозуміти особливості конструювання моделі української національної держави.

Об'єкт дослідження: українська національна ідея.

Предмет дослідження: значення ролі національної ідеї в процесі історичного розвитку України.

Завдання дослідження: визначення ідеології та стратегії формування політичної нації для розбудови України.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап становлення державності передбачає створення такої національної ідеології, яка здатна консолідувати українське суспільство, усунути протиріччя політико-правового характеру, забезпечивши при цьому принцип соціальної справедливості. Суть цього принципу полягає у створенні однакових умов щодо захисту прав як титульної української нації, так і національних меншин, які проживають в Україні, а також недопущення будь-яких проявів дискримінації. Ідея сучасної національної держави повинна базуватись на патріотизмі, тобто свідомому розумінні всіма громадянами України власної належності до української національної спільноти, на повазі до її історичних та духовних цінностей. Такий орієнтир національної ідеї передбачає необхідність інтеграції та співпраці всіх етносів, які проживають на території України, а також співпраці з іншими народами світу та міжнародною спільнотою, вміння знаходити компроміс у суперечливих питаннях з урахуванням національних інтересів [3, с. 260]. Новітня фаза державотворення в Україні та становлення геополітичних процесів і змін у світі є поштовхом до прискіпливого наукового та практичносуспільного аналізу формування національної ідеології. Адже саме національна ідея визначатиме основні шляхи та напрямки розвитку суспільства і держави. Тому формування національної ідеї набуває важливого значення насамперед для тих держав, які знаходяться в перехідних періодах державотворення, не винятком серед яких є і Україна. Саме через призму національної ідеї можна визначити основні засади внутрішньої та зовнішньої політики, а також сформувати належне правове поле для їх реалізації [4, с. 63]. Формування національної держави на основі національної ідеї та високого рівня правосвідомості громадян є практично неможливим без належного рівня правової культури суспільства. У зв'язку з цим правова свідомість народу України, як пише О. Дзюбань, повинна відповідати такими критеріям: патріотизм; почуття національної гідності; відповідальність за долю Батьківщини; усвідомлення того факту, що повноцінна реалізація індивідуальних прав і свобод можлива тільки в національному середовищі; глибока повага до прав та свобод інших народів з визнанням самоцінності української культури і мови. Тільки така національна ідея має демократичний зміст та отримала практичну реалізацію у високорозвинутих країнах, які пройшли етапи становлення державності [1, с. 97]. Необхідно зауважити, що по-різному оцінюється значення ролі національної ідеї в процесі історичного розвитку. В одних випадках національна ідея є позитивним прогресивним фактором, який сприяє розвитку суспільних процесів, якщо вона висувається прогресивною силою. Проте якщо суспільству національну ідею пропонує реакційна сила, то її наслідки, як правило, є руйнівними. З метою запобігання таким негативним факторам ідея національної державності не повинна зводитись виключно до етноцентризму, оскільки нація визначає сутнісну основу буття народу, а не тільки зовнішню її форму. Тому націю в сучасному розумінні вчені пропонують визначати не тільки як етнокультурну та демографічну спільноту, а як цілісний етнополітичний організм [2, с. 165].

Висновки. Обов'язковим елементом формування науково-теоретичної концепції національної держави в Україні є конструювання власної моделі такої держави з урахуванням історико-політичних, соціально-економічних та ментально-психологічних особливостей. Сучасний етап українського державотворення супроводжується активними процесами української спільноти щодо поглибленого вивчення та розуміння власного призначення в суспільстві та світі в контексті національного інтересу, основи якого закладені в національній ідеї. Тому усвідомлення суспільством національної ідеї є необхідною умовою визначення ідеології та стратегії формування сучасної політичної нації для розбудови України як суверенної національної держави.

Список використаних джерел

1. Дзюбань О. П. Вплив традицій на правосвідомість та правову культуру українства / О. П. Дзюбань // Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: [монографія] / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзюбань та ін. Х., 2009. Підрозд. 2.1. С. 83-102.
2. Етнос. Нація. Держава: Україна в контексті світового етнодержавницького досвіду / [Ю. І. Римаренко, М. М. Вівчарик, О. В. Картунов та ін.]; за заг. ред. Ю. І. Римаренка. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. 516 с.
3. Етнос. Нація. Держава. Теоретико-методологічний та концептуальний аналіз: в 2-х книгах / за ред. Ю. Римаренка. Київ – Донецьк, 1998. Книга 1. 391 с.

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження. Зростання конкуренції на політичному ринку стимулює політиків використовувати маркетингові прийоми для привертання уваги виборців. У демократичних країнах на політичний маркетинг витрачають мільярди доларів щорічно. Успішне використання маркетингу в політиці гарантує популярність, перемогу на виборах та утримання високого статусу. Дослідження фахівців у цій галузі дозволяє підвищити шанси лідера у політиці вдвічі, оскільки допомагає визначити його основні якості, на які звертають увагу соціально-національні групи.

Мета дослідження: аналіз застосування маркетингових методів у політиці.

Об'єкт дослідження: політичні кампанії та виборчі процеси.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: аналіз ефективності застосування маркетингових методів у політиці. Виклад основного матеріалу. Політичний маркетинг як технологія демократизації суспільства сприяє інформуванню населення про певні політичні аспекти суспільства, вивчає політичний ринок та виступає фактором відкритості перед суспільством, що й сприяє демократизації суспільства. Демократична держава має регулювати та контролювати використання деструктивних технологій, які руйнують демократичні принципи функціонування політичної системи будь-якого демократичного суспільства. Політичний маркетинг – це відносно нова, але перспективна галузь, технологічні засоби якої сприятимуть регулюванню демократичного політичного ринку. З розвитком та структуруванням політичного ринку кристалізуватиметься понятійний апарат для його дослідження. Політичний ринок – це один з найважливіших соціальних інститутів демократичного суспільства, і дискусії з цього приводу з часом переходитимуть в іншу площину, а саме: чи може існувати цивілізований ринок і демократична політика, які регулюються демократичними правовими механізмами і розвиненим громадянським суспільством [2, с.79]. Політичний маркетинг як засіб організації політичного життя суспільства найповніше проявляє себе в умовах демократії та лібералізму. Це особливо добре видно на прикладі розвитку України, політичне життя якої, незважаючи на тривалі періоди бездержавності й тоталітарного пригнічення, зберегло глибокі демократичні традиції. Починаючи з народного віча Київської Русі і до виборчих методів формування державної влади в козацько-гетьманській республіці, а потім і в УНР, спостерігаємо незмінну прихильність українського суспільства до принципів демократії, що обумовлюють формування тих чи інших елементів політичного ринку та певних політичних технологій [5, с. 40]. Народження, розвиток, становлення та визнання в суспільстві політичного маркетингу як нової наукової дисципліни пов'язані, насамперед, зі Сполученими Штатами Америки. Історично склалося так, що саме в цій країні в процесі формування ментальності нового суспільства почався бурхливий розвиток демократичних засад громадянського суспільства, ринкових відносин в економіці, які вимагали необхідності професійної роботи для налагодження суспільного діалогу. Плідний розквіт «політичного маркетингу» спостерігається після Другої світової війни, коли починають формуватися національні школи. Політичний маркетинг сприяв розвитку демократизації Німеччини, Франції та ряд інших європейських країн. Формування та становлення німецької політичної школи розпочинається в період розвитку «німецького економічного дива», коли політичний маркетинг стає інструментом органічного поєднання і взаємодії політичної, економічної та соціальної сфер. Німецька школа виконала величезну місію по формуванню в суспільній свідомості негативного ставлення до фашизму та націоналізму. Політичний маркетинг став дієвим знаряддям не тільки ефективного реформування німецького суспільства на нових цивілізованих засадах, а в той же час виявився найкращим інструментом подолання відчуження громадян від державно-політичного розвитку. Саме тягар відчуженості отримала в спадщину німецька нація від фашизму та його «ефективно діючої пропаганди». Полягає у визначенні впливу політичного маркетингу на результати виборів, вивченні ефективних стратегій у цьому напрямку та аналізі факторів, що впливають на результати виборів [1, с. 424]. Поняття «політичний маркетинг» визначається як сукупність методів і технологій з метою завоювання ринку влади. Боротьба за цей ринок може бути жорсткою, особливо в авторитарних та тоталітарних режимах, але в демократичних суспільствах вона відбувається за визначеними правилами законодавства. [2, с.223] Однією з ключових складових політичного маркетингу є вивчення особливостей функціонування політичного ринку в суспільстві. Це застосовується як у демократичних, так і у тоталітарних чи авторитарних режимах, де спостерігається боротьба за владу з різним ступенем цивілізованості [4, с. 89]. Дослідження ринку влади включає аналіз політичної культури, структури політичних партій, політичної еліти та настанов суспільної свідомості. Опитування громадян надають владі важливу інформацію про їхні потреби та інтереси, що є ключовим для прийняття управлінських рішень. [3, с. 28]. Виборча інженерія, у свою чергу, спрямована на забезпечення інтересів політичної еліти щодо збереження влади, що може призводити до обмеження можливостей малих чи нових політичних партій. Такі дії можуть розглядатися як маніпулятивні технології, що ускладнюють політичну мобільність та можуть призвести до несправедливості у політичному процесі.

Висновок: Політичний маркетинг є складним та багатограним явищем, що відображається у вивченні ринку влади, аналізі політичної культури та впливі на формування суспільної свідомості. Незалежно від форми правління, він впливає на результати виборів та визначає політичні процеси в суспільстві. Однак важливо зберігати баланс між цілями політичного маркетингової діяльності та демократичними принципами, щоб забезпечити справедливість та рівноправність.

Список використаних джерел

1. Бебик В. Маркетинг політичний / Політична енциклопедія. 735 с.
2. Варій М. Й. Політико-психологічні передвиборчі та виборчі технології: Навч.-метод. посіб. К.: «Ельга, Ніка-Центр», 2003 .250 с.
3. Полторак В. Маркетингові дослідження: сутність, методи, техно-логії /Соціологія: теорія, методи, маркетинг 2000.№ 1. 130 с.
4. Політичний маркетинговий аналіз: метод, практика: монографія / Шубін С.П. К.: Генеза,2007. 112 с.
5. Кочубей Л. О. Виборчі технології: Навч. посіб. К.: Український центр політичного менеджменту, 2008. (Б-ка журн. «Політ. Менеджмент»). 60 с.

ФОРМИ ВИЯВУ СЕПАРАТИЗМУ

Актуальність дослідження. Сепаратизм як політичне явище присутнє в історії багатьох народів і держав, відіграючи значну роль у формуванні нових державних утворень або ж у розколі вже існуючих. Наслідки сепаратистських рухів можуть бути драматичними, а їх розвиток впливає на стабільність регіональних і світових політичних порядків.

Мета дослідження: проаналізувати різні форми вияву сепаратизму.

Об'єкт дослідження: сепаратистські рухи, які виникають в різних країнах світу, мають свої унікальні характеристики та обставини.

Предмет дослідження: форми вияву сепаратизму.

Завдання дослідження: зрозуміти феномен сепаратизму, його причини та прояви.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі джерела етнічних конфліктів та сепаратистських рухів існують у різноманітних регіонах. Руйнівний вплив процесів дезінтеграції спостерігається на прикладі розпаду кількох політичних держав в Азії, Африці та Європі, де народи, які довгий час перебували у межах однієї державності, проходять через гострі кризові періоди. Міжетнічні конфлікти та сепаратистські ініціативи перестають бути лише національним чи регіональним питанням, набуваючи глобального значення [1]. У своїй боротьбі ці рухи використовують як мирні засоби протесту, так і агресивні форми впливу, включаючи повстання, збройні сутички, військові дії, та терористичні акції. Розвиток цих суспільно небезпечних явищ у світі на початку ХХІ століття є результатом активізації глобалізаційних процесів та змін у політичних та економічних системах. Корені етнічних конфліктів та сепаратистських рухів часто походять з історії освоєння територій, на яких формується етнос як соціокультурна система, що стає фоном для етнічних процесів. Етнічні та етноконфесійні конфлікти, які часто служать основою для сепаратизму, є предметом дослідження географів, оскільки мають територіальний аспект. Термін «сепаратизм» походить з латинського «separatus», що в перекладі означає «відокремлений» або «окремий». Відтак, історично поняття зазнало значних трансформацій. У початку ХХ століття з появою нових форм державного ладу часто відбувався розпад адміністративних одиниць, і сепаратизм почали асоціювати з політичним рухом, що має на меті досягнення автономії або повної політичної незалежності окремим регіоном країни [2]. У науковій літературі не існує універсального підходу до визначення сепаратизму. Його можна розглядати як метод вирішення конфліктів, як рух за територіальне відокремлення, а також як політику і практику діяльності соціальних і політичних груп. Зазвичай під сепаратизмом розуміють політику, теорію і практику відокремлення частини території держави з метою створення нової незалежної держави або здобуття статусу широкої автономії. В контексті національної безпеки сепаратизм розглядається як територіально-політичний рух, що прагне до створення незалежної держави шляхом відокремлення відповідної частини території країни, що веде до порушення єдності, суверенітету та територіальної цілісності держави і принципу непорушності кордонів [3, с. 96-99]. Також під сепаратизмом розуміють теоретичні розробки (програми, декларації) і цілеспрямовані дії, спрямовані на досягнення незалежності певною територією. Сепаратизм може мати різні форми вияву, залежно від історичного, культурного, соціально-економічного та політичного контексту. Він може бути мирним чи воєнним, локалізованим чи має національне покриття, може мати релігійні, етнічні, економічні або соціальні корені. Кожен сепаратистський рух використовує свій набір методів та стратегій для досягнення своїх цілей, що зумовлює необхідність глибокого аналізу для розуміння їх потенційних наслідків для світової стабільності [4, с. 256].

Висновок: Сепаратизм, визнаний складним політичним феноменом, включає множинні аспекти, кожен з яких вимагає уважного вивчення та аналізу. Його розуміння вимагає глибокого дослідження різних історичних, культурних, соціально-економічних та політичних вимірів. Важливо враховувати, що сепаратистські ініціативи в різних частинах світу виникають на тлі унікальних історичних обставин та культурних контекстів, що робить кожен рух унікальним і зумовлює потребу в індивідуалізованому підході до аналізу.

Список використаних джерел

1. Лисянський П.Л., Ястребова В.А. Специфіка сучасних проявів сепаратизму в світі. Регіональні студії, 2023, URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/32/18.pdf>.
2. Цебенко О. Феномен сепаратизму у сучасних міжнародних відносинах. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2017, URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/nov/6677/cebenko.pdf>.
3. Субтельний О. Мазепинці. Український сепаратизм на початку ХVІІІ ст., 2019. 240 с.
4. Місայло Д. Феномен поняття сепаратизму в політичній науці. Міжнародний науковий вісник. Випуск 1-2 (19-20). Ужгород, 2019. С. 256-26.

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження. Революція Гідності, яка відбулася в Україні у 2013-2014 роках, залишається важливою історичною подією. Вона привела до зміни режиму в Україні та спричинила серйозні політичні реформи. Революція Гідності також відобразила прагнення українського народу до свободи, справедливості та боротьби з корупцією.

Мета дослідження: проаналізувати причини і наслідки Революції Гідності, зрозуміти причини та фактори, що спричинили революцію, перспективи подальших реформ та розвитку демократії.

Об'єкт дослідження: вплив Революції Гідності на українське суспільство та політичну систему.

Предмет дослідження: Революція Гідності.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив Революції Гідності на політичні, соціальні та культурні процеси в Україні.

Виклад основного матеріалу. Причини та передумови Революції Гідності – цей термін сьогодні став невід'ємною складовою в історії побудови української державності. Україна є досить молодою республікою, юридично свою незалежність вона отримала у 1991 р., проте в реаліях це було далеко від бажаного. Замість реформ та змін, в країні зберігалася законсервованість системи, котра дісталася нам у спадок ще від Радянського Союзу. Україна перебувала у стані постійної кризи у всіх сферах життя. Помаранчева революція 2004 р. мала стати рушійною силою до змін, люди вірили, що буде усе по-новому. Проте очікування не справдилися. Адміністрація президента В. Януковича та уряд на чолі з М. Азаровим вели активну проросійську зовнішню політику. Такий хід подій аж ніяк не влаштовував українців, що привело до перших актів протесту [1]. Трагічні події на київському майдані Незалежності увійшли до новітньої історії України і стали символом всенародного опору беззаконним діям тодішньої влади. Революція Гідності стала трансформаційним, героїчним і драматичним феноменом для України. Український народ довів свою відданість свободі, свою гідність, заплативши однак за такі цінності найвищу ціну – життя 107 учасників акції протесту, Героїв України, названих Небесною Сотнею. Україна зберегла свою незалежність від імперської Росії, позбувшись Віктора Януковича і його близького оточення. Революція Гідності відкрила можливості для найважливіших змін в Україні – процесу декомунізації, розвитку громадянського суспільства, що потужно заявило про себе на Майдані. Наслідками Революції Гідності стали: відвернення загрози знищення України Росією; відновлення громадянських свобод, порушених «диктаторськими законами»; відновлення руху України до Європи; зростання самоповаги, патріотизму та солідарності громадян України. Майдан продемонстрував здатність українців до самоорганізації, виявив, що для наших співгромадян, важливими цінностями є свобода, людська гідність, право обирати свою долю [2]. В своїй першій, мирній фазі Революція гідності мала всі ознаки кольорової революції: ненасильницький опір, мирні масові зібрання, організатори протестів та польові командири, спонсори протестів. У подальшому, через непоступливість влади та її намагання «закрутити гайки», революція переросла у відкрите силове протистояння з численними людськими жертвами. Так, в березні 2013, більше ніж за пів-року до «Майдану», Віктор Балога констатував, що «в Україні революційна ситуація». За даними Українського інституту національної пам'яті однією з основних рушійних сил Революції стало українське студентство, яке сприйняло свою відповідальність за майбутнє держави та виступило не лише учасниками революційних подій, але й виступили організуючою силою [3].

Висновок: Революція Гідності - це не просто подія в історії, це символ незламності українського духу, прагнення до свободи та віри в краще майбутнє. Її спадщина надихає нові покоління українців на боротьбу за демократію, верховенство права та справедливість.

Список використаних джерел

1. Міністерство освіти і науки України Чортківський гуманітарно-педагогічний коледж імені Олександра Барвінського URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/01002js6-b81e.docx.html>
2. Наслідки значення Революції Гідності URL: <https://www.khm.gov.ua/uk/content/naslidky-ta-znachennya-revoluciyi-gidnosti>
3. Цілі, рушійні сили та результати революції Гідності URL: https://revolution.allbest.ru/political/00839533_0.html

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження: зважаючи на перебіг сучасних світових процесів та участі в них України багато хто з вітчизняних та зарубіжних вчених, громадських та політичних діячів висловлюються та друкуються з даної проблематики.

Мета дослідження: з'ясувати роль зовнішньополітичної діяльності у загальній структурі міжнародних відносин. **Предмет дослідження:** політичні відносини та їх специфіка.

Об'єкт дослідження: Україна в системі міжнародних відносин.

Завдання дослідження: визначення теоретичних підвалин, на яких ґрунтується зовнішня політика держави.

Виклад основного матеріалу. Місце України в системі міжнародних відносин визначає її геополітичне становище, економічний потенціал та зовнішня політика. Україна є найбільшою за територією суто європейською державою. Межує з Молдовою, Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Польщею, Білоруссю, росією. Від СРСР Україна успадкувала значний економічний потенціал, більшу частину якого, щоправда, з різних об'єктивних причин – розрив господарських зв'язків з колишніми радянськими республіками, конверсія, не виважені реформи на догоду зарубіжним наставникам, розтягування загальнонаціонального надбання через недолугу приватизацію і навіть відверте його розкрадання високими посадовими особами держави, несприятливий інвестиційний клімат тощо – вже втрачено. Географічне розташування, розміри території, чисельність населення, потенційні економічні можливості України дають їй змогу мати статус великої європейської держави з власною геостратегічною орієнтацією [1, с 112-113]. Підтвердженням авторитету України у міжнародній організації ООН стало, зокрема, обрання її представника в 1997 р. Головою 52-ї сесії Генеральної асамблеї ООН. Крім того, у 2000 р. Україна обрана до складу непостійних членів Ради Безпеки ООН на 2000-2001 рр., голосувала в цій міжнародній установі. Це свідчить про підвищення ролі нашої держави як активного і впливового учасника глобальних і регіональних процесів сучасності, поліпшення її політичного іміджу та зміцнення міжнародних позицій [4, с 116-117]. Головними критеріями, які впливають на становлення України в ЄС є: відкрите громадянське суспільство, ефективне функціонування ринкової економіки, верховенство права, цивільний демократичний контроль над військовою сферою, послідовність і передбачуваність у зовнішній політиці, приведення національного законодавства у відповідність з європейськими стандартами, незалежність судової системи [2, с 14]. Висновки: таким чином, послідовне взаємовигідне співробітництво в питаннях, що становлять національний інтерес України та зміцнення міжнародного політичного статусу, уникнення різкого нахилу від одного стратегічного напрямку до іншого мають лягти в основу стратегії України в існуючому геополітичному середовищі.

Список використаних джерел

1. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної думки): Підручник / П. П. Шляхтун К.: Либідь, 2002. 576 с.
2. Зовнішня політика України: здобутки і проблеми [Текст]. К.: Т-во «Знання» України, 2007. 24 с.
3. Проєкт «Зовнішня політика України та шлях країни до Європи [Текст]. Центр миру, 2007. 170 с.
4. Збірник наукових праць [Текст]. Випуск 101. Частина 1 (у двох частинах). К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2011. 204 с.

ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ 2019 Р.

Актуальність дослідження. Президентські вибори завжди привертають велику увагу як у засобах масової інформації, так і в Інтернеті, оскільки 30 грудня 2018 року стартував виборчий процес, в який вкладаються значні кошти. Нині практично немає дня, щоб ми не почули розмови про президентські вибори в Україні або не побачили рекламні щити з політиками, які мають намір балотуватися на посаду президента держави.

Мета дослідження: проаналізувати діяльність та можливості потенційних кандидатів у президенти.

Предмет дослідження: президентська виборча кампанія, що відбувалася у 2019 році в Україні.

Об'єкт дослідження: президентські вибори в Україні 2019 р.

Завдання дослідження: вивчити хід та особливості виборчої кампанії 2019 р. в Україні.

Виклад основного матеріалу. Директор Агентства моделювання ситуації Віталій Бала висловив таку думку: «Дивно виглядатиме, якщо президентом України оберуть людину, яка не має 20% голосів підтримки населення. Тому головне завдання виборчих штабів - перейти цей психологічний бар'єр, який давить на кандидатів. Це головна проблема всіх кандидатів, над якою не один місяць думають головні опоненти - в першу чергу, Юлія Тимошенко і Петро Порошенко [4]. Від того, як вони вирішать цю проблему, залежать їхні шанси на виборах», - підкреслив Бала. За останніми опитуваннями соціологічної групи «Рейтинг», на даний момент лідером президентської гонки є голова партії «Батьківщина» Юлія Тимошенко. В експрем'єр-міністра України рейтинг 18,9%. Насторожує в її кандидатурі в першу чергу підтримка кума Путіна та «адвоката» Василя Стуса Віктора Медведчука. Юлія Володимирівна має не один план дій на майбутнє: вона не гидує влаштовувати зустрічі з відомими українськими олігархами: Ігорем Коломойським та Віктором Пінчуком. Другим несподівано йде відомий комік і виконавець ролі президента Василя Голубородько в серіалі «Слуга Народу» Володимир Зеленський, який досі й не дав зрозуміти, йде він у президенти чи ні. За беззмінного лідера студії «Квартал 95» готові проголосувати 10,7% українців. [1] Сам шоумен в недавньому інтерв'ю вперше прокоментував подібні соціологічні опитування: «З приводу другого місця - боротися так боротися, якщо говорити про боротьбу. А чого тут боятися? У мене друге, у Тимошенко - перше. Нормально, якщо так. Гарна бійка. Але я думаю, що я як справжній чоловік, я просто зобов'язаний поки що пропустити жінку вперед», - сказав Зеленський 15 листопада 2018 року. Проте слід розуміти, що значного впливу на рейтинг Зеленського завдала роль шоумена в серіалі «Слуга Народу», де він блискуче відіграв роль учителя історії, який став президентом України. Хтозна чи зумів би Зеленський бути таким президентом насправді. Можливість висунення лідера «Кварталу» в кандидати породжує навколо нього чимало чуток та «посилань на власні джерела». [3] Одне з таких дає видання «Страна», яке заявляє, що Зеленський є ставлеником олігарха Ігоря Коломойського. При цьому зазначається, що рішення про участь Зеленського у виборах вже давно прийняте. «Зеленський йде на вибори, проте до останнього буде тягнути з заявою про офіційний старт. До якогось часу дійсно були великі сумніви, і всюди надходили суперечливі сигнали. Рейтинги Зеленського показували хорошу динаміку, однак занурюватися з головою в політику ні Зеленський, ні члени його команди готові не були. Багато його відмовляли, інша частина, навпаки, підігрівали його амбіції. Сьогодні рішення прийнято. І вже навіть створено штаб», - заявляє видання «Страна» з посиланням на «свої джерела». Третім у президентській гонці йде чинний очільник держави Петро Порошенко. Його підтримує приблизно 9,9% виборців, що не віщує чинному президенту другого терміну перебування на посаді. Як би не старався Петро Олексійович та його політтехнологи, рейтинг гаранта Конституції доволі низький, а підвищення цін на газ лише погіршує його рейтинг, в той час, як одна з його головних суперниць на бігбордах уже обіцяє скасувати захмарні тарифи на газ і навіть знизити їх удвічі [2, с. 157]. Окрім основної трійки, слід згадати і інших кандидатів. Так Анатолій Гриценко отримав майже ту саму підтримку, що й чинний гарант. У екс-міністра оборони України теж рейтинг 9,9%. Недалеко і відстав лідер «Опозиційної платформи - За життя» (колишні «Опозиційний блок» і партія «За життя» Рабіновича) Юрій Бойко. У екс-регіонала 9,8% народної підтримки. Такі високі рейтинги Бойка, ще й при тому, що 15 листопада Вадим Рабінович заявив, що не піде в президенти, можуть призвести до реваншу колишньої «Партії регіонів» та підставити під удар усі здобутки Революції гідності. На нашу думку, Юрій Бойко - це маріонетка Кремля і його можна сміливо вважати кандидатом, на якого зроблять основну ставку такі олігархи, як Вадим Новинський та Сергій Львовичкін. У своїй програмі Бойко чітко заявляє, що «захищатиме» інтереси жителів Південного-Сходу України та просто російськомовного населення [5].

Висновок: Президентська виборча кампанія 2019 року відображала важливий етап в політичному житті України. Цей період був переповнений напруженими моментами, багатим на дебати та протистояння між кандидатами, а також активним взаємодією з громадськістю та медіа. Дослідження цієї кампанії розкриває широкий спектр факторів, що впливали на її хід, включаючи політичні стратегії, публічні дебати та реакцію громадськості.

Список використаних джерел

1. Вінтюк Ю. Чи піде Вакарчук у президенти України 2019: рейтинг і біографія можливого кандидата URL: https://24tv.ua/svjatoslav_vakarchuk_v_prezidenti_ukrayini_2019_biografiya_reyting_kandidata_n1052645

2. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
3. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
4. Петренко К. Рейтинг потенційних кандидатів у президенти 2019 року після виборів URL: https://24tv.ua/vibori_v_ukrayini_2019_reytingi_kandidativ_v_ukrayini_n884045
5. Романюк Р., Кравець Р. Ахметов, Левочкин и Медведчук, или Трое в партии, не считая Рабиновича URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2018/09/26/7193198>

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Актуальність дослідження: роль України в системі європейських міжнародних організацій має надзвичайну актуальність у сучасному світі. Зокрема, з огляду на складну політичну та економічну ситуацію в регіоні, де вона розташована, Україна стає ключовим гравцем у формуванні міжнародних стратегій щодо забезпечення миру, стабільності та розвитку. Її партнерство з європейськими міжнародними організаціями відображається в спільних зусиллях з реформування політичних та економічних систем, захисту прав людини та зміцнення демократії. В контексті геополітичних змін та викликів, з якими стикається сучасний світ, розгляд ролі України в системі європейських міжнародних організацій є надзвичайно важливим для розуміння подальших перспектив співпраці та розвитку регіону.

Мета дослідження: аналіз та розкриття місця та ролі України в системі європейських міжнародних організацій без формулювання конкретних тез чи гіпотез. Замість цього, дослідження спрямоване на огляд та розкриття важливості участі України в різних міжнародних організаціях, її внеску в розвиток європейського співтовариства та сприяння вирішенню актуальних проблем у сучасному світі.

Об'єкт дослідження: місце і роль України в системі європейських міжнародних організацій.

Предмет дослідження: місце та роль України в системі європейських міжнародних організацій.

Завдання дослідження: проаналізувати роль України у міжнародних організаціях.

Виклад основного матеріалу. Становлення України як незалежної демократичної держави відбувається в період кардинальних політичних і економічних зрушень в українському суспільстві та історичних змін в системі міжнародних відносин, які характеризуються виникненням нових незалежних держав, появою нових регіональних центрів сили в міжнародних відносинах, переходом від ери конфронтації до ери відкритості і співробітництва, зникненням військово-політичного та ідеологічного протистояння в Європі. Процес державотворення і побудови вільного громадянського суспільства в Україні збігається з її поступовим входженням до світового співтовариства і пошуками нею свого місця в сучасному складному, різноманітному і суперечливому світі [3]. Місце України в системі міжнародних відносин визначає її геополітичне становище, економічний потенціал та зовнішня політика. Україна є найбільшою за територією (603,7 тис. кв. км) суто європейською державою. За чисельністю населення вона посідає п'яте місце в Європі, поступаючись ФРН, Франції, Великобританії та Італії. Розташована у центральній частині Європи. Межує з Молдовою, Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Польщею, Білоруссю, Росією. Має вихід до Чорного моря. Від СРСР Україна успадкувала значний економічний потенціал, більшу частину якого, щоправда, з різних об'єктивних і суб'єктивних причин – розрив господарських зв'язків з колишніми радянськими республіками, конверсія, не виважені реформи на догоду зарубіжним наставникам, розтягування загальнонаціонального надбання через недолугу приватизацію і навіть відверте його розкрадання. В цілому географічне розташування, розміри території, чисельність населення, потенційні економічні можливості України дають їй змогу мати статус великої європейської держави з власною геостратегічною орієнтацією [1]. Серед основних політико-правових передумов інтеграції України можна назвати такі: політичне визначення України, забезпечення територіальної цілісності та створення адекватної системи національної безпеки, безумовне виконання міжнародних зобов'язань, особливо в сфері прав людини, запровадження прийнятної форми громадянства, перегляд існуючої практики політичних зв'язків з державами колишнього СРСР, пряма участь в у регіональних і глобальних політичних процесах, формування відповідного законодавства і вироблення ефективних механізмів та інструментів його виконання. Особливо важливими в цьому контексті є економічні передумови інтеграції. Вони формуються на основі економічного та інституційного забезпечення суверенітету, оцінці економічного потенціалу і напрямів структурної перебудови, розробленню та реалізації об'єктованої програми переходу до ринкових відносин з пріоритетом роздержавлення і приватизації, соціального захисту населення, оцінці експортного потенціалу, виробленню експортно-імпоротної стратегії та адекватного механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності та багатьох інших економічних аспектів. На сьогодні ефективна інтеграція України до світового економічного простору є нагальним завданням розбудови державності та економіки, але для того, щоб цей процес дійсно приніс очікувані результати, необхідно усвідомити деякі особливості інтеграції України. Говорячи про інтеграційний досвід України, перше на що варто звернути увагу – європейський вибір України, який був зумовлений усвідомленням можливості інтеграції як фактора створення державної незалежності, безпеки, політичної стабільності і багатьох інших. Виходячи з аналізу сучасної геополітичної ситуації, розстановки сил на міжнародній арені, своїх об'єктивних можливостей і геополітичного становища Україна має реальні передумови утвердитися в ролі регіонального політичного лідера [4]. Для цього, разом з урахуванням закономірних амбіцій і національних інтересів, їй треба поступово посилювати конструктивний вплив на загальну ситуацію в регіоні, до якого вона належить. Важливу роль тут може відіграти активне співробітництво й лідерство України у Балто-Чорноморському партнерстві, оскільки з огляду на своє геополітичне положення Україна є природним посередником між регіонами Балтійського і Чорного морів. Розширення зв'язків між Півднем і Північною Європою сьогодні настільки відповідає потребам часу, що за пасивності України роль посередника може перебрати на себе інша держава. Відтак, ми можемо стати свідками

класичної і, на жаль, далеко не першої ілюстрації невикористаних можливостей. Співробітництво за лінією Північ-Південь сприятиме зміцненню безпеки в частині Європи між Балтійським і Чорним морями, що є надзвичайно важливим для України як у політичному, так і в економічному відношенні [2].

Висновки. Україна відіграє важливу роль у системі європейських міжнародних організацій, сприяючи зміцненню демократії, прав людини та розвитку в Європі. Участь України в цих організаціях дозволяє їй активно співпрацювати з іншими країнами та займати певне місце у визначенні спільних стратегій та рішень щодо вирішення нагальних проблем сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Криворотько І. О. Перспективи України в міжнародних інтеграційних процесах. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 113 (Частина II), 2013 URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/apmv_2013_113\(2\)_18.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/apmv_2013_113(2)_18.pdf)
2. В. В. Віннік, Участь України в європейських інтеграційних процесах: тенденції та перспективи. Ефективна економіка № 5, 2012 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1164>
3. Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України № 3360-ХІІ від 2 липня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 37. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text>
4. Роль і місце України в перспективних європейській та євро-атлантичній системах безпеки. URL: https://razumkov.org.ua/images/2022/11/16/2022_Rolj_i_mistce_Ukr.pdf

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження. Виборча система України має велике значення для стабільності та розвитку демократії в країні. Останнім часом українське суспільство відчуває потребу у реформуванні виборчої системи через виявлені проблеми та несправедливості, що виникають під час виборчих процесів.

Мета дослідження: аналіз виборчої системи України з метою виявлення її основних проблем та пошуку шляхів для поліпшення та реформування.

Предмет дослідження: основні проблеми та вади, що існують у виборчій системі України.

Об'єкт дослідження: виборча система України.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості виборчої системи України.

Виклад основного матеріалу. Виборча система – сукупність законів, що забезпечують певний тип організації влади, участь суспільству формуванні державних представницьких законодавчих судових виконавчих органів, вираження волі тієї частини населення, яка за законодавством вважається достатньою для визначення результатів виборів легітимними [2, с.168]. В сучасній Україні існує проблема пошуку оптимальної моделі виборчої системи, оскільки з моменту здобуття незалежності в нашій державі існували і мажоритарна, і змішана, і пропорційна системи, проте жодна з них не стала ключовою для країни [4]. І тому метою мого дослідження є висвітлення плюсів та мінусів кожного типу виборчої системи в українському суспільстві. В сучасній Україні діє змішана виборча система, її сутність полягає в тому, що одна частина депутатських мандатів розподіляється на основі принципів мажоритарної системи, а інша – відповідно до принципів пропорційної системи. Змішана виборча система являє собою певний компроміс між пропорційною і мажоритарною системами, тобто компроміс між парламентською і урядовою стабільністю, яку забезпечує мажоритарна складова виборчої системи, та справедливим представництвом політичних сил і регіональних інтересів у парламенті, що має місце при застосуванні пропорційної виборчої системи [3, с .82]. Однак пропорційна виборча система має і багато негативних рис: виборці голосують не за конкретних людей, а за партійний список, в якому можуть виявитися невідомі, некомпетентні, непопулярні політики; відсутність тісного зв'язку, контактів між депутатами і виборцями, оскільки депутата обирають не виборці конкретного виборчого округу, а виборчий корпус усієї країни; доволі складна система підрахунку голосів; до парламенту потрапляє багато політичних сил, що ускладнює процедуру формування парламентської більшості і часто робить уряд у країні нестабільним [1, с. 68]. Відсутність персональної відповідальності депутата перед виборцями за свої дії; обмеження свободи дій депутата, його залежність від партійного керівництва, якому він завдячує своїм обранням; купівля місць у партійних списках.

Висновок. Виборча система України потребує серйозних реформ для забезпечення чесних, прозорих та демократичних виборів. Основні проблеми, такі як корупція, вплив олігархії та недостатня прозорість, вимагають негайного уваги та вжиття заходів зі зміцнення демократичних процесів. Посилення контролю, законодавчі зміни та залучення громадськості можуть сприяти поліпшенню виборчої системи України та забезпечити більшу легітимність та довіру до виборчих процесів.

Список використаних джерел

1. Балабан Ростислав Валерійович. Теорія виборчої системи. К.: Либідь, 2007. 112 с.
2. Бебик Валерій Михайлович. Менеджмент виборчої кампанії: ресурси, технології, маркетинг: Навч.-метод. посіб. / Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП). К. : МАУП, 2001. 214 с.
3. Козаков В. М. Соціально-ціннісні засади державного управління в Україні: монографія / В. М. Козаков. К.: Вид-во НАДУ, 2007. 284 с.
4. Палій Г. О. Виборча система України: проблеми, наслідки функціонування та шляхи вдосконалення / Г. О. Палій // Монітор. 2009. Вип. 12. URL: <http://www.mss.gov.ua/Monitor/April/12.htm>

УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ

Актуальність дослідження. Геополітика сьогодні набуває нового значення через зміни у глобальній політиці, які відбулися на зламі XX- XXI століть, через недовість традиційних політичних моделей. Це пов'язано насамперед із невідповідністю реаліями традиційних моделей реалізації державо- політичних прагнень.

Мета дослідження: вивчити геополітичне положення України у світі та його вплив на безпеку, економіку та зовнішню політику країни.

Об'єкт дослідження: Україна, як частина геополітичного простору.

Предмет дослідження: розвиток світової політичної системи. Геополітика: поняття, сутність, функції.

Завдання дослідження: проаналізувати роль України в геополітичному просторі.

Виклад основного матеріалу. Геополітичне положення України вигідне й водночас складне. Основні критерії геополітичного положення України детерміновані її розташуванням між кількома полосунами тяжіння, що характеризуються різним ступенем політичної, економічної та військової могутності. Зважаючи на це, робиться висновок, що для України надзвичайної ваги набуває необхідність вироблення загальних підходів до поняття багатополосності світу не з позицій протистояння окремих полюсів, блоків, диктату одних держав щодо інших, а з точки зору створення умов для побудови системи трансконтинентального і в перспективі глобального співробітництва з метою вирішення ключових соціально-економічних, гуманітарних, екологічних, інших проблем, загострення яких може становити небезпеку як для окремих держав, так і для людської спільноти в цілому [2, с. 65]. Україна відіграє важливу геополітичну роль у зв'язку з двома проблемами поза Європою. Одна з найголовніших особливостей української геополітики її багатовекторність і важливість європейської орієнтації нашої геостратегії. Відтак європейський вектор української геополітики цілком природно починає відігравати для нас на сучасному етапі винятково важливу, без перебільшення визначальну роль в розвитку українського суспільства. Розпад СРСР і проголошення незалежності України, докорінні зміни в геополітичному просторі Східної Європи поставили перед новим українським керівництвом нагальне завдання - розробити власну геополітичну стратегію. Цілком виправдано був визначений курс на встановлення і розвиток стосунків України з європейськими країнами, входження в європейські економічні і політичні структури, але зовнішньополітичний курс нашої держави обов'язково має бути багатовекторним. Знаходячись на європейському перехресті, у складній системі міжнародних координат, будучи одночасно частиною Центрально-Східної та Південно-Східної Європи, Україна просто не може не розвивати тісні відносини з усіма державами цих регіонів [5, с. 176]. Важливим кроком України на шляху до Європи було формування і затвердження нових геополітичних імперативів, добровільне проголошення курсу на позаблоковість і досягнення нейтрального статусу. Наша держава відмовилась від конфронтаційних підходів минулого і добровільно взяла на себе зобов'язання перед світовим співтовариством про без'ядерний статус держави. Принцип нейтралітету і позаблоковості став одним з основних принципів української геополітики, але це зовсім не означає відхід держави від вирішення нагальних міжнародних проблем. Навпаки, геостратегія України передбачає її активну участь у всіх європейських справах на засадах багатовекторності національної політики, налагодження дружніх стосунків з усіма своїми сусідами [1, с. 129]. Таким чином, формування європейського вектору української геополітики відбувалося поступово, починаючи ще з давніх-давен, з часів існування перших українських держав. За роки незалежного розвитку України він зазнав певної трансформації і нового змістовного наповнення. Незалежна Україна постійно поширює міжнародні зв'язки в плані «повернення» до Європи, інтеграції до європейських, євроатлантичних, а також світових структур. Проведений аналіз інтеграції України в європейські та євроатлантичні структури дає підстави стверджувати, що Україна активно співпрацює з ЄС, Радою Європи, НАТО та іншими міждержавними організаціями, які надають їй допомогу в різних сферах суспільного життя, сприяють її інтеграції до об'єднаної Європи. Серед першочергових пріоритетів зовнішньої політики України особливе місце належить розвитку та поглибленню відносин стратегічного партнерства із Сполученими Штатами Америки. Активний політичний діалог на високому рівні між Україною та США засвідчив, що стратегічне партнерство між двома країнами набуває дедалі більш конкретного виміру і наповнення, стає важливим компонентом міжнародної безпеки [3, с. 264]. Із самого початку незалежного існування важливим пріоритетом геополітичної стратегії України була її інтеграція до Європейського Союзу. Практику двосторонніх міждержавних стосунків завжди треба розглядати як співпрацю на взаємовигідній основі. Особливо це стосується зв'язків з Україною, геополітична роль якої та потенційні економічні та культурологічні можливості незабаром можуть стати вагомим внеском в загальноєвропейський політичний процес.. Налагодження активного співробітництва на двосторонній основі сприяє активному входженню України в Європу, допомагає реалізувати один із головних векторів зовнішньополітичних взаємин як європейський, який набуває великого значення в контексті стратегічного вибору України. Цей вектор української геостратегії має об'єктивний характер і важливий для існування держави. Таким чином, Україна (в структурних рамках надскладного геополітичного розташування) вміщена до комплексної системи геополітики, тобто здійснює геостратегію. Розвиткові відносин із ключовими геополітичними партнерами послуговує активне впровадження в життя проєвропейського курсу та успіхів внутрішніх (політичних і економічних) перетворень. [4, с. 236].

Висновок: Інтеграція України в Європу – це об'єктивний процес сучасності. Він підготовлений всім ходом історичного розвитку нашої країни. Український етнос завжди був органічною складовою європейської спільноти. В процесі європейської інтеграції Україна все більше набуває рис впливової європейської держави, дедалі більше перетворюється в реального та активного суб'єкта міжнародних відносин, в справжнього «гравця» на великій геополітичній шахівниці Євразії. Інтеграція України до загальноєвропейського процесу відбувається повільно, але основні причини такого явища треба шукати, насамперед, не в зовнішніх, а у внутрішніх чинниках [5, с. 442].

Список використаної літератури

1. Гелей С. Політологія: Навчальний посібник/ Степан Гелей, Степан Рутар. 5-є вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2004. 645 с.
2. Дробінка І. Г. Політологія: Навчальний посібник/ І. Г. Дробінка, Т. М. Кришталь, Ю. В. Підгорецький; Мін-воосвіти і науки України. К.: Центр учбової літератури, 2007. 289 с.
3. Кузь О. Політологія: Навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. Х. : ХНЕУ, 2004. 340 с.
4. Політологія: Навчальний посібник/ Валентина Штанько, Наталія Чорна, Тетяна Авксентьєва, Лідія Тіхонова; Мін-воосвіти і науки України, Науково-методичний центр вищої освіти. 2-є вид., перероб. і доп. К.: Фирма «ИНКОС»: Центр учбової літератури, 2007. 287 с.
5. Політологія: Академічний курс: Підручник/ Л. М. Герасіна, В. С. Журавський, М. І. Пановтаін.; М-тво освіти і науки України. 2-ге вид., пер. і доп. К.: ВД «ІнЮре», 2006. 519 с.

ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ В УКРАЇНІ У 2019 Р.

Актуальність дослідження. Кожна президентська виборча кампанія буде завжди актуальною, тому що те, що буде робити майбутній президент, буде нести за собою наслідки того, що робив його попередник. А саме тема президентства є дуже важливою для України і не тільки.

Мета дослідження: дослідити хід президентської кампанії у 2019 році в Україні.

Предмет дослідження: вплив президентської виборчої кампанії у 2019 р. на майбутнє країни.

Об'єкт дослідження: президентська виборча кампанія 2019 р. в Україні.

Завдання дослідження: вияснити особливості президентської виборчої кампанії в Україні у 2019 р..

Виклад основного матеріалу. Вибори Президента України 2019 – чергові, сьомі за рахунком вибори Президента України, перший тур яких відбувся 31 березня 2019 року, другий – 21 квітня 2019 року. Орієнтовна кількість виборців, які мали право голосу на цих виборах, становить 30,2 млн осіб. Чисельність виборців, внесених до списків виборців на виборчих дільницях, на яких голосування було організовано та проведено – 30 105 004 особи, кількість виборчих дільниць – 29 989. За результатами першого туру до другого туру вийшли Володимир Зеленський і Петро Порошенко. 7 квітня 2019 року ЦВК офіційно оголосила результати першого туру президентських виборів: Зеленський – 30,24% голосів, Порошенко – 15,95%. 21 квітня 2019 року відбувся другий тур виборів Президента України. За результатами підрахунку 100% протоколів, переможцем став Володимир Зеленський із 73,22% голосів, у той час як чинний Президент України Петро Порошенко отримав 24,45% [1]. Регулював процес підготовки та проведення президентських виборів так само закон «Про вибори Президента України» 1999 року. Але до нього неодноразово вносилися зміни. На той час він вже мав 34 редакції. Найсуттєвіші зміни стосувалися запобігання та протидії політичній корупції; порядку державної реєстрації громадських формувань; засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні; функціонування української мови як державної. Внаслідок тимчасової окупації Автономної Республіки Крим, міста Севастополь, окремих районів Донецької та Луганської областей не було можливості провести голосування по всій території України, тому було організовано 199 з 225 виборчих округів. Враховуючи, що ці вибори, як і попередні відбувалися за умови військової операції із протидії зовнішній агресії Росії, Центральна виборча комісія створила 80 спеціальних виборчих дільниць для голосування військовослужбовців [2]. Ірина Бекешкіна звертає увагу на те, що особливістю нинішньої президентської кампанії є активне використання нових методів. Зокрема, соцмереж, які кандидати все активніше залучають для агітації. Вона також вважає, що саме під час цієї виборчої кампанії популізм буде на рекордному рівні. Володимир Фесенко підкреслює, що в порівнянні з 2014 роком значно зросла кількість людей, у яких є доступ до інтернету, а тому фактор соцмереж стає важливим. «Телебачення поки залишається головним інструментом агітації, але роль інтернету значно зросла», - каже політолог [3].

Висновок. Для сучасного суспільства виборча кампанія є важливою частиною. Вона буде впливати не тільки на те, що було у минулому, але і дуже сильно вплине на наше майбутнє. Часто це викликає різні суперечності та дискусії. Найважливішим фактором буде саме розбіжність думок тих, хто голосує.

Список використаних джерел

1. Вибори президента України 2019 URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/_2019
2. Яна Золотарьова Історія виборів: скільки рекордів поставила президентська кампанія 2019 року? URL: https://www.oporaua.org/vybory/vybory_prezydenta_2019-23138
3. Оксана Тороп Інтрига, конкуренція та епатаж: чим особливі президентські вибори-2019 URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46972550>

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження: конкуренція породжує політичний маркетинг, тому що вона пов'язана передусім із просуванням на даному ринку товару, тобто: політичної влади, організацій, ідей і переконань. Тому що, конкуренція - головна ознака ринку, а саме ринок.

Мета дослідження: усвідомлення сутності політичного маркетингу, дослідженні основних функцій політичного маркетингу.

Об'єкт дослідження: політичний маркетинг як складова політичних відносин.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: розуміння ролі та значення маркетингу.

Виклад основного матеріалу. Політичний маркетинг - це відносно нова, але перспективна галузь, технологічні засоби якої сприятимуть регулюванню демократичного політичного ринку. Маркетинг у політичній сфері - діяльність, спрямована створення, підтримання чи зміну поведінки людей щодо певних політичних ідей, явищ, подій, організацій, лідерів [1] Політична діяльність у будь-якому суспільстві та політичному режимі спрямовано на завоювання та утримання контролю над ринком, але специфічним - ринком влади. Демократичний режим, у суспільстві, де діють демократичні механізми, присутні три гілки влади та наявна відповідна політична культура громадян, є протилежністю і тут боротьба за панування на ринку влади відбувається за певними правилами зафіксованими законодавством. країни. Ці правила, не дозволяють так просто усунути свого конкурента, а отже потрібно діяти іншими методами для того щоб правильно і організовано розробити план своїх подальших дій, влучно показати переваги та заховати недоліки, виділитись та справити хороше враження на своїх громадян. Основні функції та цілі політичного маркетингу: 1) отримання повної інформації про суб'єкти та об'єкти політичного життя: 2) розробка методів аналізу і опрацювання цієї інформації: 3) вивчення і аналіз умов політичного ринку, маркетингового мікро і макросередовища: 4) аналіз ринкових можливостей різних політичних партій. суспільних ідей і політичних лідерів: 5) вивчення існуючого уявлення виборців про політика (претендента на владу), політичну партію чи ідею: 6) розробка і втілення у життя конкурентоспроможної програми дій, розрахованої на підтримку політичної партії чи лідера тощо [2]. Політичний ринок розглядається спеціалістами за аналогією з господарчим ринком наприклад, уряд відповідає на потреби партій, рухів, груп тиску так само, як у екон пропозиція відповідає на попит. Відпрацьованими, випробуваними засобами встанов: рівноваги на політичному ринку вважають такі самостійність і незалежність політи суб'єктів, жоден з яких не володіє монопольним становищем на політичній с рівноправність політичних суб'єктів, що забезпечується детально розробленою сист норм, які регулюють їхню діяльність і взаємовідносини: суспільна система цінностей підстава для досягнення консенсусу між політичними суб'єктами тощо [3, с. 100]. На основі специфічних особливостей політичної діяльності називають такі функції політичного маркетингу формування інформаційного банку. що охоплює дані статистики різноманітної урядової та неурядової звітності. результати досліджень економіки, полі психології, демографії тощо; вироблення методів аналізу та обробки даних інформації банку. виокремлення ключових показників, що найповніше характеризують об'єкти та суб'єкти політики оцінювання й аналіз умов політичного ринку, маркетингового середовища: мікросередовище - сукупність сил, які діють під безпосереднім контролем або керовані партією, соціальною групою. лідером тощо: макросередовище - глобальні чинники: економічні, соціальні, політичні, психологічні, демографічні та ін; аналіз ринкових можливостей певних партій, суспільних інституцій, ідей, особистостей; вироблення оцінних прогностичних моделей політичного попиту, життєвого циклу об'єктів і суб'єктів пол (партій, програм, ідей, лідерів), а також політичної поведінки суб'єктів політики. А ефективності політичного маркетингу. коригування форм і методів політичної діяльності та ін. [4, с. 46-47]. Типологія політичної реклами: 1) пряма, безпосередня політична реклама – платна агітація у пресі, на радіо чи телебаченні (тематичні статті, виступи. рекламні теле і радіо-ролики); 2) опосередкована - безплатна інформація новин про події, які проводяться за участю кандидата чи партії (партійні з'їзди, зустрічі, «круглі столи» тощо); 3) наочна агітація (плакати, транспаранти з фото кандидата та основним гаслом); 4) особистий контакт з виборцями (зустрічі кандидатів чи довірених осіб на вулицях, підприємствах: поштові розсилання друкованої політичної реклами); 5) поширення інформаційно -пропагандистських матеріалів (листівок, буклетів, газет, брошур) і т. ін. [5, с. 15].

Висновок: Отже, політичний маркетинг є однією з найважливіших конструкцій в політичній системі, бо виступає своєрідним посередником між існуючою політичною системою та громадянським суспільством.

Список використаних джерел

1. Політичний маркетинг та його поняття. Реферат URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/15298/>
2. Картунов О., Маруховська О. Політичний маркетинг і менеджмент URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kartunov_politychnyi.Pdf
3. Правова держава / За ред. Ю. С. Шемшученка. К., 1996. Вип. 7. 175 с.
4. Теорія і практика політичного аналізу / За заг. ред. О. Л. Валецького і В. А. Ребкала. К., 2003. 60 с.

5. Золотухін Е. Політичний маркетинг: багатозначність поняття / Е. Золотухін // Політичний менеджмент 2007. N 5. С. 13-22

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження. Конкуренція породжує політичний маркетинг, тому що вона пов'язана передусім із просуванням на даному ринку товару, тобто: політичної влади, організацій, ідей і переконань.

Мета дослідження: усвідомлення сутності політичного маркетингу, дослідженні основних функцій політичного маркетингу.

Об'єкт дослідження: політичний маркетинг як складова політичних відносин.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: розуміння ролі та значення політичного маркетингу.

Виклад основного матеріалу. Політичний маркетинг – це відносно нова, але перспективна галузь, технологічні засоби якої сприятимуть регулюванню демократичного політичного ринку. Політична конкуренція пов'язана передусім із просуванням на політичному ринку політичного товару – політичної влади, політичних ідей, організацій, гасел, переконань, політиків, тобто всього, що може бути предметом політичного обміну між людьми на індивідуальному і масовому рівнях. Усі ці процеси й породжують політичний маркетинг. Без маркетингової діяльності будь-який політичний лідер приречений на невдачу. Використання можливостей політичного маркетингу допомагає владі балансувати між різними позиціями, інтересами, ціннісними орієнтаціями і політичними потребами, забезпечує її стійкість, консенсусний розвиток суспільства, усуває небезпеку суспільного вибуху [1]. Політичний маркетинг – це сукупність форм і методів дослідження та впровадження в політичну практику тих чи тих настанов суспільної свідомості з метою здійснення контролю над ринком влади, тобто діяльність, спрямована на створення, підтримання чи зміну поведінки громадян щодо конкретних політичних лідерів, організацій, ідей. Змістом політичного маркетингу є вивчення усталеної та формування бажаної громадської думки щодо образу (іміджу) політика, політичної організації. Ґрунтуючись на характеристиках ринку влади (тоталітарного чи демократичного), виокремлюють відповідно політичний маркетинг. За тоталітарних чи диктаторських режимів боротьба точиться переважно силовими методами аж до фізичного знищення опонентів. [2]. Однією з найважливіших складових політичного маркетингу є вивчення особливостей функціонування ринку влади в певному суспільстві. Дослідження ринку влади передбачає вивчення та аналізу-вання політичної культури суспільства, рівня розвитку партій-но-політичних структур, банку політичних лідерів і настанов суспільної свідомості [3]. За допомогою спеціальних технологій і соціо-техніки виборча інженерія забезпечує реалізацію інтересів політичних еліт щодо завоювання і збереження влади на національному, регіональному та місцевому рівнях. Саме завдяки виборчій інженерії політики мають можливість визначати свої правила гри на виборах, які при їх вмілому використанні дають їм істотну перевагу. Професійне і коректне використання потужного потенціалу маркетингових технологій дають можливість досягати як негайних, оперативних результатів, так і одержання глибоких, тривалих ефектів стратегічного характеру, сприяють оптимізації політичного життя і розв'язанню важливих завдань, що стоять перед суспільством [4].

Висновок: Отже, політичний маркетинг є однією з найважливіших конструкцій в політичній системі, бо виступає своєрідним посередником між існуючою політичною системою та громадянським суспільством.

Список використаних джерел

1. Політичний маркетинг URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/>
2. Поняття, види та функції політичного маркетингу URL: https://subjectum.eu/political/rudich/44.html#google_vignette
3. Політичний маркетинг і менеджмент URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload
4. Технологія політичного маркетингу URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/187295919.pdf>

ХРИСТИЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження. З моменту появи перших цивілізацій, а значить і перших державних утворень, перед політичними структурами і їх ідеологами постала проблема теоретичного обґрунтування існування влади. Християнство і його вплив на суспільство, культуру і політику залишаються значущими в багатьох країнах світу. Розуміння християнської концепції влади має велике значення для аналізу політичних подій та вирішення сучасних проблем.

Мета дослідження: дослідження християнської концепції влади, що сформувалась у добу Середньовіччя і являла собою елемент політико-правової доктрини.

Об'єкт дослідження: християнська концепція влади і держави.

Предмет дослідження: взаємодія теології із світською державою.

Завдання дослідження: проаналізувати різні історичні проміжки часу взаємодії держави із християнством. **Виклад основного матеріалу.** Християнська концепція влади і держави – це важлива тема, яка розглядається у багатьох аспектах теології та соціальної філософії. Основні питання включають в себе роль влади, її моральні обов'язки та відношення до держави та суспільства загалом. З моменту появи перших цивілізацій, а значить і перших державних утворень, перед політичними структурами і їх ідеологами постала проблема теоретичного обґрунтування існування влади. За багатотисячолітню історію людства на світовій арені діяла величезна кількість держав. Вони не були статичні ні в політичному, ні в економічному, ні в ідеологічному планах [1]. У стародавні часи, ще до появи християнства, в іудейських святих писемнах (що є Старим Заповітом в Біблії) вже були закладені ті правові ідеї, які із часом трансформувалися у фундаментальні принципи сучасного права. У християнській традиції релігія і право завжди мали тісний зв'язок одне з одним. В умовах сьогодення християнство залишається одним із чинників розвитку та збереження демократичних цінностей і принципів демократичного правління на Заході [2]. Християнство – світова релігія, якій належить важливе місце в історії людства, у тому числі в історії політико-правової думки. Християнство виникло в середині I ст. н.е. За п'ять століть (I–V ст.) воно зі вчення невеликої іудейської секти виросло у космополітичну релігію Середземномор'я. На протязі цього періоду в християнстві проходили суттєві зміни з ряду питань, включаючи і то стосувалися держави та права. Головним рубежем цих змін є перетворення християнства з опозиційної і гнаної релігії в релігію офіційну і панівну. Головні правові ідеї раннього християнства. На противагу нерівності, як основі рабовласницької політико-правової системи, християнство проголосило принцип рівності людей, незалежно від їхніх національності, статі, майнового та політичного становища [3]. Співвідношення політики і релігії, зокрема в Україні є багатовимірним явищем. Воно може виявлятися і у вигляді взаємодії в ході реалізації їх соціальних функцій, і у формі взаємовпливу. Регулюючи суспільне життя, політика впливає і на релігію, формуючи законодавчі рамки її функціонування, правового становища релігійних організацій, захищаючи права громадян на свободу совісті, гарантуючи умови для міжконфесійного примирення і порозуміння [4].

Висновок: Середньовічні західні теоретики влади здебільшого відстоювали ідею, котра розглядала апарат держави як інструмент примусу. Цей апарат, з одного боку, пов'язаний із суспільством, а з іншого – знаходиться на відстані. У християнській свідомості присутнє відчуття історії як руху, процесу. Вона, безумовно, досить консервативна.

Список використаних джерел

1. Християнська концепція влади як першоджерело формування політико-правової доктрини доби Середньовіччя URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2020/4/23.pdf>
2. Християнські основи концепції природного міжнародного права URL: <file:///C:/Users/>
3. Політичні та правові ідеї християнства URL: <https://buklib.net/books/24254/>
4. Участь церков у політичних процесах як чинник державотворення сучасної України URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=765>

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Актуальність дослідження. Тема місця і ролі України в системі європейських міжнародних організацій є вкрай актуальною в контексті зовнішньої політики України та її європейської інтеграції. Як суверенна країна, Україна реалізує позитивну іноземну політику на основі своїх національних інтересів, особливо в контексті співпраці з європейськими міжнародними організаціями.

Мета дослідження: виявити основні напрямки співпраці України з європейськими організаціями, а також оцінка її внеску у роботу цих організацій.

Предмет дослідження: політичні відносини в різних європейських країнах, їх характеристики та особливості. **Об'єкт дослідження:** Україна в системі міжнародних організацій.

Завдання дослідження: проаналізувати участь України в європейських міжнародних організаціях.

Виклад основного матеріалу. Україна бере активну участь у формуванні політичних умов на міжнародній арені тим, що є членом багатьох впливових міжнародних організацій, в межах яких вона провадить активну роботу, яка, до того ж, віддзеркалює не лише загальні, а й національні інтереси нашої держави. На сьогодні Україна - повноцінний член світової спільноти, чого не можна сказати про не таке вже й далеке минуле. Здобуття Україною державної незалежності поряд з багатьма іншими питаннями висунуло цілу низку проблем у сфері міжнародних відносин. Це і вироблення власної позиції, стилю та навичок у відносинах із зовнішнім світом, це і новий, самостійний тип взаємин з державами колишнього СРСР, так званим «близьким зарубіжжям», це, з рештою включення України в інтеграційні процеси, які розгорнулися серед розвинутих країн Європи [1]. Процедура вступу до ЄС: процес долучення до Євросоюзу відбувається поетапно: підписання Угоди про асоціацію; включення в офіційну програму розширення ЄС; подача заявки на вступ; отримання статусу кандидата в члени ЄС; вступ до ЄС. Які плюси інтеграції України в ЄС: економічний розвиток; освіта; захист прав споживачів та права людини; захист від корупції; робота в ЄС; візова лібералізація; політичний вектор. Які мінуси інтеграції України в ЄС: висока конкуренція; відтік робочої сили й мізків; еміграція; політичний націоналізм [2]. Україна є учасницею Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) з 30 січня 1992 року. Нарада з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ), що проходила з 3 липня 1973 р. по 1 серпня 1975 р. за участю 33-х європейських держав, США і Канади, завершилася підписанням главами держав і урядів у Гельсінкі Заключного акту, який став довгостроковою програмою дій із будівництва єдиної, мирної, демократичної і процвітаючої Європи. Згідно з Гельсінкським Заключним Актом НБСЄ 1975 року, до основних напрямів діяльності Організації відносяться питання, що стосуються безпеки, співробітництва у галузі економіки, науки, технологій та довкілля, а також в гуманітарній та інших сферах (права людини, інформація, культура, освіта) [3]. Стратегічна мета зовнішньої політики України – європейська та євроатлантична інтеграція, формування відносин стратегічного партнерства з Європейським Союзом, Сполученими Штатами Америки, активна діяльність в ООН та інших міжнародних організаціях, забезпечення ефективного участі країни у світовій економіці з максимальним захистом національних інтересів, перетворення України на потужну регіональну державу. У зовнішній політиці Україна керується низкою ключових пріоритетів. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш та Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман, 2017 Україна проводить активну багатосторонню політику в рамках універсальних та регіональних міжнародних організацій. Участь в ООН спрямована перш за все на просування інтересів України у процесі прийняття найважливіших для усієї світової спільноти рішень. Діяльність у рамках ОБСЄ залишатиметься важливим чинником доповнення та розширення регіональної та загальної стабільності і безпеки в Європі [4].

Висновок. Постійним пріоритетом зовнішньої політики та сферою особливої уваги дипломатичних та консульських установ України є захист громадян України за кордоном та прав української діаспори

Список використаних джерел

1. Співпраця України з міжнародними економічними та політичними організаціями URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/15055/>;
2. Україна в Європейському Союзі: переваги та недоліки URL: https://24tv.ua/integratsiya-ukrayini-v-yes-shho-tse-plyusi-ta-minusi_n1357884;
3. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) URL: <https://mtu.gov.ua/content/organizaciya-z-bezpeki-i-spivrobitnictva-v-evropi-obse.html>;
4. Зовнішня політика України URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Актуальність дослідження. Війна в Україні стала одним з найсерйозніших геополітичних викликів, кинувши виклик світовому порядку та маючи значний вплив на міжнародні відносини. Конфлікт стимулював посилення української національної ідентичності та прагнення до євроінтеграції. Дослідження ролі війни у міжнародних відносинах та її впливу на українське суспільство є важливим та актуальним завданням [1]. Зростання національної самосвідомості українців, особливо серед молоді, є актуальною темою досліджень, адже вона тісно пов'язана з динамічними змінами в суспільстві.

Об'єкт дослідження: національна свідомість громадян України.

Предмет дослідження: українська національна свідомість.

Завдання дослідження: дослідити вплив війни на національну свідомість України.

Виклад основного матеріалу. Українська національна свідомість – це багатогранне явище з глибоким історичним корінням, яке постійно розвивається. Вона ґрунтується на спільних цінностях, традиціях та мові українського народу. Важливо досліджувати еволюцію української національної свідомості, адже вона тісно пов'язана з майбутнім України. Це допоможе нам краще зрозуміти себе як українців та наше місце у світі [1]. Національна свідомість – це основа громадянського суспільства та демократії. Українці продемонстрували високий рівень національної свідомості під час Революції Гідності. Важливо й надалі розвивати національну свідомість та виховувати патріотичні почуття у молодих поколінь. Це допоможе зберегти нашу національну ідентичність та збудувати сильну та незалежну Україну. Після Революції Гідності українці продемонстрували єдність та силу духу, здобутих завдяки зусиллям наших видатних предків. Цей національний дух єднає українців і досі, допомагаючи їм протистояти агресії Росії. Важливо й надалі плекати національну єдність та пам'ятати, що ми – сильний та незалежний народ з багатою історією та культурою. Це допоможе нам здолати ворога та збудувати вільну та демократичну Україну. Об'єднання навколо національної ідеї під час Революції Гідності та війни з Росією нівелюється іншими факторами. Ці фактори принижують українців та руйнують національну гідність. Один з них – надмірне захоплення матеріальними цінностями. Це призводить до втрати інтересу до національної культури та історії. Важливо протистояти цим факторам, виховуючи патріотизм та підтримуючи українську мову та культуру. Також важливо дбати про економічне зростання та добробут українців. Через проблеми в політиці, економіці та культурі, українці розчаровані та йдуть за кордон у пошуках кращого життя. Після Революції Гідності був підйом, але зараз панує зневіра. Українці борються за виживання, а молодь емігрує. Через бездарне правління українці змушені покидати свою Батьківщину, адже не бачать тут майбутнього. Після Революції Гідності був оптимізм, але зараз панує розпач. Найкращі люди йдуть за кордон, шкодячи цим Україні. Це руйнує національну свідомість та ідентичність. Єднає людей лише війна з агресором, яку використовують владці для маскування своїх злочинів [3]. Через політичні та економічні проблеми українці втрачають не лише національну свідомість, але й культуру. Де поділися патріотичні традиції, любов до літератури та жага до життя? Разом з зубожінням падає рівень освіти та культури. Інтелекція зникає, а на її місце приходять «нездоровий прагматизм», де матеріальні цінності важливіші за мораль. Щоб виправити ситуацію, потрібні свідомі лідери, які ставлять народ на перше місце. Це запорука справжньої демократії, де держава служить людям, а не навпаки [2]. Хоча українська культура та самосвідомість зараз переживають складні часи, важливо пам'ятати, що ми – нащадки сильного народу, який завжди боровся за свою свободу. Українцем бути не лише по крові, а й по духу. Це означає поважати себе, свою історію та культуру, а також тих, хто зараз захищає нашу країну. Український народ стійкий і незламний. Ми обов'язково подолаємо всі труднощі та побудуємо краще майбутнє для своїх дітей та онуків. Сьогодні, як ніколи, важливо об'єднатися заради спільної мети – України. «Сила народу в єдності» (Захар Беркут) – це не просто слова, а життєва необхідність.

Висновок: Війна стала для українців випробуванням духу та національної свідомості. Але вона також показала світу єдність українців та їхню готовність до самопожертви. До захисту України піднялися не лише українці, але й росіяни, та інші люди з різних країн. Це свідчить про те, що українська національна ідея стає все більш свідомою та поширеною. Більшість людей в Україні розуміють важливість захисту національних інтересів, цінностей та традицій. Це також сприяє утвердженню ідеї соборності нації та держави. Разом ми зможемо перемогти та побудувати нове, краще майбутнє для України.

Список використаних джерел

1. Зростання національної самосвідомості громадян України в умовах українсько-російської війни <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34849/1/224.pdf>
2. Як війна змінила суспільну свідомість українців: соціологічні дослідження <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/yak-viyna-zminyala-suspilnu-svidomist-ukrayintsiv-sotsiologichni>
3. Громадянська самосвідомість українців: що заважає бути відповідальним за стан справ у суспільстві? https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kochubei_gromadianska

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Актуальність дослідження. У сучасному геополітичному контексті Україна відіграє значущу роль у взаємодії з європейськими міжнародними організаціями. Зокрема, з розвитком подій на сході Європи, актуальність вивчення місця та ролі України в цих структурах стає надзвичайно важливою для розуміння її впливу на глобальну політичну сцену та здатності до співпраці з іншими країнами.

Мета дослідження: аналіз позиції та ролі України в системі європейських міжнародних інституцій, виявлення проблем і викликів, які виникають у цьому процесі.

Предмет дослідження: місце та роль України в системі європейських міжнародних організацій, зокрема в Європейському Союзі, Раді Європи, ОБСЄ, НАТО та інших ключових структурах.

Об'єкт дослідження: місце та роль України в системі європейських міжнародних організацій, зокрема в Європейському Союзі, Раді Європи, ОБСЄ, НАТО та інших ключових структурах.

Завдання дослідження: аналіз статусу України у різних європейських міжнародних організаціях.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в Україні діє стратегія зовнішньоекономічної діяльності, спрямована на розвиток торгівлі в Україні, участь України в міжнародному поділі праці, обмін знаннями, досвідом і технологіями. Тому з початком незалежності у році Україна стала на шлях активної участі в євроінтеграційному процесі. Основними політико-правовими умовами інтеграції України є політичне визначення України, забезпечення її територіальної цілісності та створення відповідної системи національної безпеки, а також безумовне виконання та запровадження міжнародних зобов'язань, зокрема у цій сфері прав людини. Головні практичні питання, які належить розв'язувати в процесах міжнародного співробітництва української держави, оптимізації умов її включення не лише до тих утворень та об'єднань, які характеризують поступ глобалізації, але й розвитку регіоналізації, пов'язані з проблемою інтеграційних пріоритетів [1, с.110]. Передусім постає прагматичне завдання з'ясувати, які ж переваги одержують країни, які беруть участь у регіональних блоках. Крім зрозумілих переваг, які отримує держава від міжнародної торгівлі та відповідної можливості здійснювати спеціалізоване виробництво, забезпечувати міжнародне інвестування та покращувати кадровий потенціал, оптимізовувати розміщення та використання економічних ресурсів, постають і інші, інколи недооцінювані переваги [2, с. 22]. Так, одна з найбільш важливих привабливих сторін участі країни в міжнародних інтеграційних процесах, зокрема у регіоналізації, визначається можливістю „імпорту» організаційного менеджменту в галузі торгівлі й передачі технологій щодо проведення організації економічної політики з боку країн-учасниць. Україна і держави ЄС зацікавлені в стабільному співробітництві як в економічній, політичній та в інших сферах. [5, с. 56]. Головними концепціями розвитку означених країн є: динамічний розвиток двосторонніх міждержавних відносин, пошук можливостей регіонального інтеграційного зближення, інтенсифікація співробітництва у загальноєвропейських структурах. Зацікавленість у взаємному співробітництві пояснюється не тільки територіальними факторами, а й спорідненістю стратегічних завдань, що стоять перед даними державами на сучасному етапі. Отже, розглядаючи інтеграційні процеси можна застосовувати концепцію економічної інтеграції відомого американського дослідника В. Баласа, яка враховує декілька етапів регіональної інтеграції, а саме: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, валютний союз, повна інтеграція [3, с. 55]. Розрахований на три роки, план дій Україна - ЄС передбачає значний рівень інтеграції України в єдиний європейський економічний простір, участь у низці галузевих програм та політики ЄС, рух у напрямку спрощення євровізового режиму поїздок громадян України до держав-членів ЄС та створення зони вільної торгівлі. План дій передбачає також можливість перегляду договірно-правової бази відносин між Україною та ЄС на основі результатів виконання положень цього документу. Внутрішньополітичні події в Україні у зв'язку з президентськими виборами у грудні 2004 року поставили Європейський Союз перед складною дилематою, на яку сьогодні він не готовий дати повноцінну відповідь [4].

Висновок: Дослідження місця та ролі України в системі європейських міжнародних організацій є важливим кроком у розумінні геополітичних та стратегічних аспектів її взаємодії з регіональними та глобальними партнерами. Результати дослідження можуть сприяти розробці ефективних стратегій зовнішньої політики та підтримці національних інтересів України в міжнародному співтоваристві.

Список використаних джерел

1. Салобай В. Україна в системі міжнародних відносин. Становлення міжнародної незалежної політики // Генеза: філософія, історія, політологія, К., 2014. 156 с.
2. Гуменюк Б. Сучасна концепція міжнародних відносин // Політика і час. 2007. №4. С.21-54.
3. Balassa B. The theory of Economic Integration – Homewood, R.D. Irwin. 1961. 216 с.
4. Угода про Асоціацію із ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu>
5. Гнатюк М.М. Відносини з ЄС та процес європейської інтеграції України/ Актуальні проблеми міжнародних відносин/ Випуск 93 (Частина II). 2010, 112 с.

ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні є актуальною через постійну необхідність забезпечення захисту прав громадян в умовах сучасного суспільства, зокрема в контексті політичних, соціальних та економічних змін, а також в контексті реформування правосуддя та боротьби з корупцією.

Мета дослідження: вивчення та аналіз правових гарантії, що існують для захисту прав та свобод громадян в Україні.

Предмет дослідження: правові норми, механізми та інституції, що забезпечують захист прав та свобод громадян в Україні.

Об'єкт дослідження: правові відносини, що виникають у процесі захисту прав та свобод громадян в Україні.

Завдання дослідження: аналіз правового регулювання прав і свобод людини і громадянина в Україні згідно з Конституцією, міжнародними договорами та законодавством.

Виклад основного матеріалу. Україна, як суверенна держава, зобов'язана забезпечувати права та свободи своїх громадян на законній основі. Це становить один із головних принципів функціонування сучасного українського суспільства. Права та свободи людини і громадянина визначаються Конституцією України, міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України, а також законами України. Однією з основних правових гарантії є конституційний принцип верховенства права. Це означає, що всі норми права, які регулюють відносини у суспільстві, повинні відповідати Конституції та бути узгодженими з міжнародними правовими стандартами [1]. Законодавство України встановлює широкий спектр прав та свобод громадян, серед яких право на життя, свободу та особисту недоторканність, право на свободу думки та слова, право на свободу обізнаності, право на свободу зборів та асоціацій, право на свободу переміщення та багато інших. Держава зобов'язана забезпечувати реалізацію цих прав та свобод через встановлення ефективної системи правового захисту. Судова система, правоохоронні органи та інші органи державної влади відповідають за забезпечення правової безпеки громадян. Згідно з міжнародними стандартами, кожен громадянин має право на звернення до міжнародних механізмів захисту прав людини в разі порушення їх державою [2]. Попри існуючі правові гарантії, в Україні існують виклики у забезпеченні повноцінного захисту прав та свобод громадян. Наприклад, проблеми з корупцією в правоохоронних органах можуть порушувати права людини на справедливий суд та дієвий правовий захист. Також існують питання, пов'язані з недостатнім інформуванням громадян про їхні права та можливості захисту. Доступ до правової допомоги та судова допомога можуть бути обмеженими для деяких верств населення через фінансові або інші обставини. З метою подальшого зміцнення правових гарантії, в Україні проводяться реформи правосуддя, спрямовані на покращення доступу до справедливого суду та підвищення довіри громадян до правової системи. Також активно розвиваються механізми громадянського суспільства та недержавні організації, які забезпечують моніторинг дотримання прав людини і сприяють їхньому захисту [3]. Важливою складовою є інформаційна кампанія з підвищення обізнаності громадян про їхні права та обов'язки. Це дозволить усвідомити громадянам їхні права та допоможе зменшити випадки їх порушення. У результаті поєднання зусиль держави, суспільства та міжнародних організацій можливе створення ефективної системи правових гарантії, що забезпечить повноцінний захист прав та свобод кожного громадянина України.

Висновок: Дослідження правових гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні підтвердило значущість цієї теми для сучасного суспільства. Правова система України встановлює широкий спектр прав та свобод громадян, але водночас існують певні проблеми у їхньому захисті та реалізації. З одного боку, важливою складовою є стабільність законодавства та ефективна робота правоохоронних та судових органів. З іншого боку, необхідно посилювати інформування громадян про їхні права та забезпечувати доступність правової допомоги для всіх верств населення. Для подальшого зміцнення правових гарантії необхідно продовжувати реформи правосуддя, розвивати механізми громадянського суспільства та активно залучати міжнародні стандарти у сфері прав людини. Лише шляхом спільних зусиль держави, суспільства та міжнародних партнерів можна забезпечити повноцінний захист прав та свобод кожного громадянина України і підтримати розвиток демократичного суспільства.

Список використаних джерел

1. Л. Рабінович «Конституційні гарантії прав людини і громадянина: напрями удосконалення» URL:http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vksu_2011_1_12.pdf
2. С. В. Ківалов «Захист Конституційним Судом України прав та свобод людини і громадянина: можливості та проблеми» URL:http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/apdp_2011_61_4.pdf

3. П. М. Рабінович «Конституційне забезпечення прав людини і громадянина в Україні: основні напрямки удосконалення» URL: <http://naukovipraci.nuoua.od.ua/tom/tom7.pdf#page=94>

УСПІХИ ТА НЕВДАЧІ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження сучасного стану формування й реалізації антикорупційної політики в системі державної служби зумовлюється тим, що корупція підриває імідж державної служби України, стримує розвиток інституту державної служби, перешкоджає налагодженню конструктивного діалогу між владою та громадянськістю, руйнує засади розбудови правової держави та громадянського суспільства, а дієва антикорупційна політика забезпечує вирішення зазначених проблем.

Мета дослідження: проаналізувати рекомендації, щодо вирішення проблем реалізації антикорупційної політики в Україні.

Предмет дослідження: антикорупційна політика в Україні.

Об'єкт дослідження: антикорупційна політика.

Завдання дослідження: аналіз сучасного стану формування й реалізації антикорупційної політики в системі державної служби України та визначення основних напрямів її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Розробка та впровадження заходів антикорупційного спрямування є одним із першочергових завдань державної влади в Україні, що вимагає формування й реалізації дієвої антикорупційної політики в системі державної служби. Корупція - негативне явище, що притаманне всім країнам. Сучасний світ давно визнав корупцію глобальною проблемою. Ще за часів Президента В. Ющенка 18 жовтня 2006 року в Україні була ратифікована Конвенція ООН проти корупції. Приєднання України до міжнародної спільноти у цьому питанні мало на меті сприяння «затвердженню позитивного іміджу України, як держави, де створюється сприятливий політичний клімат для широкомасштабної, взаємовигідної співпраці зі всіма країнами, у тому числі і в питаннях протидії корупції і іншим правопорушенням, які безпосередньо пов'язані з нею». Однак ратифікація конвенції ніяк не вплинула на рівень корупції в країні. Була створена правова база для здійснення антикорупційної політики, але вона не працювала через те, що принцип верховенства права, задекларований в Конституції України, не є основним принципом застосування закону в Україні. Системна боротьба з корупцією потребує належної інституалізації цього процесу. [1] Важливим є реалізація низки завдань у сфері антикорупційної політики, які поки що не реалізовано жодним органом держави, зокрема проведення на постійній основі оцінки стану справ з корупцією, моніторингу реалізації державної антикорупційної політики, формування світогляду несприйняття корупції. Таке оцінювання здійснюється неурядовими організаціями та громадськими об'єднаннями, але інструментів врахування цих досліджень в роботі органів публічної влади немає. Проте в наш час жодна нація не може почуватися захищеною від впливу корупції. [2]. У міру того, як світ стає все більш взаємопов'язаним, корупція більше не обмежується окремими націями, а стає всесвітньою проблемою». «І ця тенденція поступово стає все більш реалізованою. До цього можна додати принаймні ще три очевидні аргументи, які свідчать про небезпеку корупції для всіх, а не лише для слаборозвинених і перехідних країн. Перший аргумент: Взаємозв'язок економік, включаючи фінансові ринки як у розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються, пропонує такі переваги, як необмежений потік капіталу, товарів і послуг, але також підвищує вразливість глобальної економічної системи, якщо один із основних ринків зазнає краху. Очевидно, що ринок може розвалитися через зростання його нечесності. По суті, світове розширення економіки також призводить до всесвітнього поширення корупції. Другий аргумент: тероризм становить значну небезпеку як для національної, так і для глобальної безпеки. Малі та великі корупційні операції сприяють успіху тероризму. Ні терорист, ні корупціонер не мають домівки». Їхні цілі є виключно особистими, але для організаторів терористів ці цілі представлені як «ідеологічні». На завершення, поєднання тероризму та корупції є потужною сумішшю, яка може поставити під загрозу як національну, так і глобальну безпеку». Коли в уряді багато нечесності, це стає причиною для людей вигадувати історії та намагатися все контролювати. У диктатурі, де існує повний контроль, корупція не зменшується, а радше перетворюється [3, с. 244].

Висновок: Відповідно до цього можна надати таке узагальнене визначення: антикорупційна політика в системі державної служби - це особливий різновид державної політики, що системно та комплексно здійснюється шляхом цілеспрямованої, вольової діяльності належних суб'єктів державної влади виключно на підставі чинного законодавства з метою запобігання та протидії корупції як негативному соціальному явищу і полягає у впровадженні конкретних заходів впливу на об'єкти правових відносин у системі державної служби, створенні нормативних актів, проведенні організаційних заходів, спрямованих на реалізацію антикорупційної функції держави. Антикорупційна політика в системі державної служби - це система офіційно визнаних цілей, завдань, пріоритетів і принципів діяльності держави з організації та регулювання процесів запобігання та протидії корупції.

Список використаних джерел

1. Козак, В. І. (2011) «Явище корупції: науковий погляд на реальну ситуацію в Україні», Національний бібліотека України імені В. І. Вернадського, URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_uprav/2011_2/30.pdf.

2. Верховна Рада України (2015) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підтримки Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/198-19>

3. Болотова В. О. Вплив соціального капіталу на корупцію: теоретичний аспект проблеми /В. О. Болотова // Право і Безпека. 2009. № 1. С. 244-249.

ХРИСТИЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження. З моменту появи перших цивілізацій, а значить і перших державних утворень, перед політичними структурами і їх ідеологами постала проблема теоретичного обґрунтування існування влади. За багато тисячолітню історію людства на світовій арені діяла величезна кількість держав. Вони не були статичні ні в політичному, ні в економічному, ні в ідеологічному планах. Як правильно зауважив В. Гурвіч: «Держава народжується один раз, але видозмінюється і трансформується багато разів» [1, с. 205]. І. Ісаєв пише про це так: «Феномен влади завжди привертав цікавість як правлячих, так і тих, ким правлять і, будучи одним з головних соціальних стимулів, протягом століть постійно трансформувався, приймаючи все нові і нові форми і постійно потребуючи нових обґрунтувань і пояснень» [2]. Незмінним залишається одне-прагнення будь-якої влади довести, що: а) влада необхідна; б) вона необхідна в тому вигляді, в якому існує.

Мета дослідження: характеристика християнської концепції влади, що сформувалась у добу Середньовіччя.

Об'єкт дослідження: християнська концепція влади і держави.

Предмет дослідження: релігійно-філософська концепція влади в епоху Середньовіччя.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості християнської концепції епохи Середньовіччя.

Виклад основного матеріалу. Під час аналізу такої проблематики звертаємось до праць видатних мислителів Ф. середньовічної доби: А. Августина, Кентерберійського, Сугерія, П. Абеляра. Аквінського, Сугерія, П. Абеляра. Історія політичної думки знає кілька варіантів такого роду легітимації влади. Варіант, породжений християнством, складається на рубежі епохи стародавнього світу та епохи Середньовіччя. Це релігійно-філософська легітимація влади. Якщо суто релігійний підхід апелював виключно до віри, то релігійно-філософський – і до віри, і до розуму: сформулювалися політичні теорії, створювалася складна система логічних доказів, вибудовувалася історична аргументація. Основні аксіоми, звичайно ж, приймалися на віру. Але і тут ситуація складніша, ніж може здатися на перший погляд. Християнство через розколотість теологів і наявність великої кількості різноманітних шкіл і напрямів створило безліч можливостей для прагматичного вибору. З аксіом вибиралися корисні, з точки зору автора або школи, істини. Так, релігійно-філософська легітимація влади стала засобом для досягнення політичних цілей. Між прихильниками релігійної та релігійно-філософської легітимації влади довгий час йшли надзвичайно серйозні суперечки. По суті, це було відображення суперечок між тертуліанівською концепцією віри і правом на інтелектуальний пошук. Противники останнього стверджували, що оскільки існує Святе Письмо, то вже цей факт заперечує необхідність роботи людського інтелекту. Тут доречно згадати слова Еразма Роттердамського, який, дискутуючи з протестантськими авторами, що заперечували не тільки церковну атрибутику і ієрархію, а й філософські роздуми, сказав: «Ви питаєте, навіщо потрібна філософія для вивчення Писання?» - Відповідаю: «А навіщо потрібно для цього невігластво?» [3, с. 162]. Таким чином, дуже поступово вимоги раціонально обґрунтовувати і логічно аргументувати політичні моделі християнських держав породили середньовічні концепції влади. Засновником західноєвропейської християнської традиції інтелектуального пошуку по праву вважається Аврелій Августин (354-430 рр.), канонізований Римом. В. Зеньковський пише, що «якщо порівнювати, наприклад, «Сповідь» блаженного Августина з аскетичними письменниками Сходу (св. Макарій, св. Іоанн Ліствичник, св. Ісаак Сиріянин), то стає ясно, як далеко розійшлися християнський Схід і Захід у цій сфері» [4]. Це була епоха кристалізації фундаментальних відмінностей. Тих самих відмінностей, що приведуть надалі до конфлікту: «Контакт між двома великими християнськими культурами, Західною і Східною, не міг не призвести до конфлікту між ними. Ці християнські культури були дуже різні в їхньому підході до багатьох метафізичних питань. Примирення думок західних і східних Отців Церкви з цих питань може розглядатися як проблема толерантності» [5, с. 67]. Сам засновник християнського віровчення дуже мало говорив про державу. Судячи з євангельської літератури, це, найчастіше, були відповіді на питання, які надходили від «іудейської інтелігенції». Представники іудейської релігійної та політичної еліти досить наполегливо намагалися зіштовхнути Ісуса з римською владою, що їм, зрештою, хоча і з труднощами, але вдалося. Насилу, бо він ніколи не виступав проти державної влади загалом і Риму зокрема. Навпаки, «перший християнин» надзвичайно коректно відгукувався про владу, що дає привід для тверджень, ніби християнська концепція влади має своєю основою сліпу покірність. Люди, на думку Христа, повинні прагнути до ухилення від державної посади. Це можливо лише в тому разі, коли посада тягар. Так виникло унікальне християнське ставлення до влади: не як до нагороди, а як до важкої, виснажливої, небезпечної праці. Епоха, про яку писав П. Слотердайк («Бути християнином колись означало не симпатизувати жодній владі...») закінчилася [6, с. 54].

Висновок: Середньовічні західні теоретики влади здебільшого відстоювали ідею, котра розглядала апарат держави як інструмент примусу. Цей апарат, з одного боку, пов'язаний із суспільством, а з іншого знаходиться на певній відстані. Адже «суб'єкт» повинен бути на дистанції від об'єкта примусу. Але закони можуть змінюватися, як може змінюватися сама держава. У християнській свідомості (на відміну, скажімо, від античної) присутнє відчуття історії як руху, процесу. Вона (ця свідомість), безумовно, досить консервативна.

Список використаних джерел

1. Гурвіч В. Християнська концепція влади як першоджерело формування. Новий світ. 1993. № 5. С. 205-208.
2. Українська політична нація: проблеми становлення. URL: <http://www.niss.gov.ua>
3. Кураев А. Трудное восхождение. Новый мир. 1993. № 6. С. 162-182.
4. Біблійна герменевтика в давній українській літературі. URL: <https://www.academia.edu/37831248>
5. Хом'яков М. Б. Толерантність та сучасна цивілізація. Єкатеринбург: Вид-во Урал. ун-та, 2000. 112 с.
6. Льюис К. Просто християнство. Чикаго: SGP, 1990. 217 с.

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Актуальність дослідження: Таке явище, як міжнародний тероризм, виникло і поширилось у другій половині ХХ ст. Міжнародний тероризм був визнаний країнами найгострішою проблемою сучасності, ставши перешкодою для функціонування міжнародної безпеки, загрозою для світового порядку, стабільності та демократії. Актуальність даного питання полягає в тому, що зазначена проблема може стосуватися будь-кого, адже, на жаль, кожен може стати жертвою терористичного акту сьогодні і в майбутньому. Аби зрозуміти це потрібно дослідити сприяння, розуміння причин та наслідки терористичних актів. Міжнародний тероризм включає в себе певні дії терористичних груп, що діють за межами своїх національних кордонів і мають цілі або вплив, які проявляються через терористичні атаки, терор та різні види тероризму.

Мета дослідження: аналіз факторів, що сприяють поширенню тероризму та розробки стратегій запобігання.

Предмет дослідження: міжнародні терористичні загрози для суспільства.

Об'єкт дослідження: терористичні акти.

Завдання дослідження: аналіз причин та походження тероризму і їх вплив на людство.

Виклад основного матеріалу. Почнемо з самого поняття, яке стало темою для написання статті, тобто тероризм. Тероризм- це у широкому сенсі використання або загроза застосування насильства для досягнення політичної, релігійної або ідеологічної мети [1]. Сама сутність тероризму полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні терору шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших зазіхань на життя чи здоров'я ні в чому не повинних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних, з погляду чинного уряду, цілей [2]. Тероризм як соціальне явище зумовлений соціальними, політичними й економічними чинниками. Ознаки такої діяльності: виключно політично вмотивоване; насильницька, або така, що погрожує використанням насильства; призначена для того, щоб мати довготривалий психологічний вплив, не лише для знищення конкретної жертви чи об'єкта; така, що провадиться організацією з ланцюжком управління, що розпізнається, або конспіративною стільниковою структурою, чиї представники не носять уніформу та знаки розрізнення; така, що чиниться позадержавним угрупованням. В темі про тероризм також можна розкрити таке поняття, як терор. Терор- це насильство влади з її державним апаратом проти народу з метою придушення не тільки опозицій, а й усього загалу, ціль якої викликати жах і змусити полишити думки про спротив. Спочатку у Франції це робилося через масонські ложі, а відтак через партії. А збої у цій системі, задля збереження влади правлячою меншиною, виправляються винятково вже крайнім засобом – терором. Про що свідчила зокрема і політична історія Франції ХІХ ст. [3]. Подібних висновків про терор дійшов й український академік Ігор Шафаревич досліджуючи висліди революції 1917 року в Росії [4]. Основна теми до якої ми підійшли є міжнародний тероризм. Міжнародний тероризм – специфічна форма тероризму, що зародилася в кінці 1960-х років та отримала досить вагомий розвиток до кінця ХХ – початку ХХІ століття. Основними цілями міжнародного тероризму є дезорганізація державного управління, завдання економічної та політичної шкоди, порушення підвалин суспільного апарату, які мають, на думку терористів, мотивувати владу до зміни політики. Основними ознаками міжнародного тероризму є глобалізація, професіоналізація та опора на екстремістську ідеологію. Також відзначається використання терористів-самогубців і загроза використання не конвенційної зброї. Міжнародний тероризм є особливо небезпечним через те, що має декілька аспектів, наприклад: це злочин насильницького характеру, що має міжнародний резонанс, насильницькі акти, вчинені проти окремих громадян чи об'єктів, що перебувають під захистом міжнародного права у громадських місцях, на вулицях, аеропортах, вокзалах, сукупність суспільно небезпечних у міжнародному обширі діянь, що тягнуть за собою невинуватну загибель людей, здійснювані у світовому чи регіональному обширі терористичними організаціями з метою досягнення певних цілей через викрадення, захоплення, вбивства тощо [5].

Висновок: Міжнародний тероризм залишається серйозною загрозою для світової безпеки. Це складне явище, яке вимагає спільного підходу та зусиль для його запобігання та боротьби. Розробки міжнародних коаліцій та координація дій є ключем для успішної боротьби з міжнародним тероризмом.

Список використаних джерел

1. Поняття тероризм URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Ю.Палагнюк, антитерористична діяльність URL: <http://leksika.com.ua/15220122/legal/terorizm>
3. А.В. Наумов, словник з кримінального права URL: <https://web.archive.org/web/20090503001225/http://www.catholica.presse.fr/dossiers.php?NbPg=2&NbExt=1>
4. І.П.Шафаревич, твори в трьох томах URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC#cite_note-4
5. Б.І.Сташків, Енциклопедичний юридичний словник URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC#cite_note-7

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Всі ми вивчали історію України у школі, проте, в певній мірі, ми також є її творцями та спостерігачами зараз. Для того щоб більш цінувати Україну важливо добре знати як саме вона розвивалася.

Мета дослідження: ознайомитися та дослідити політичний розвиток сучасної України.

Об'єкт дослідження: розвиток політичного режиму України.

Предмет дослідження: політична система України.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив політичного режиму на політичні події в Україні.

Виклад основного матеріалу. Становлення і розвиток політичної системи України відбувається в період переходу від тоталітарного до демократичного суспільства еволюційним шляхом. Суперечливий характер її розвитку виявляється в повільних темпах політичної структуризації суспільства, незавершеності процесів виникнення багатопартійності та партійних систем, прагненнях використати політичні цінності минулого без урахування змісту і специфіки політичного розвитку України на сучасному етапі. Новий етап у розвитку політичної системи України настав із прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р. Основний Закон держави визначив засади формування і розвитку політичної системи, закріпив функції її окремих елементів, розкрив зміст та особливості діяльності держави у політичній системі. Зараз у нашій державі відбувається активний процес становлення нового типу політичної системи, що відображається у формуванні системи органів місцевого самоврядування, запровадженні інституту президентської влади, поділі політичної влади та наявності механізму стримувань і противаг [1, с. 135]. Після проголошення незалежності України і підтвердження цього акту Всеукраїнським референдумом почалася розбудова незалежної держави України. Головними завданнями цього процесу були творення власної суверенної держави; демонтаж тоталітарних структур; становлення багатопартійності; перетворення централізованої державної економіки на багатокладну ринкову економіку; національне відродження, утвердження України як повноправного суб'єкта міжнародного права. Саме останнє завдання я б хотіла детальніше розглянути. Адже шлях до самостійної зовнішньої політики відкрився лише після проголошення незалежності і Всеукраїнського референдуму, який став юридичною підставою для міжнародного визнання України. Уже на другий день після референдуму про визнання України заявили Канада і Польща, 3 грудня Угорщина, 4 грудня Латвія і Литва, 5 грудня Аргентина, Болгарія, Болівія, Хорватія. 25 грудня після відставки М. Горбачова, яка знаменувала остаточний розпад СРСР, і отримання гарантій нерозповсюдження ядерної зброї Україну визнали США. Протягом грудня 1991 р., що став місяцем визнання України, їй незалежність визнали загалом 68 держав, а у 1992 р., ще 64 [4, с. 72-73]. Перед українською зовнішньою політикою постали такі основні завдання: вибір пріоритетів зовнішньополітичних і стратегічних партнерів, налагодження дипломатичних відносин із тими 132 державами, які визнали Україну, утворення власного дипломатичного корпусу, розгортання мережі посольств; активне проведення зовнішньоекономічної діяльності розв'язання проблеми ядерної зброї. На початковому етапі Україна прагнула створити соціально-політичні інституції за цивілізованим європейським зразком. Наблизилися до професійного парламенту Верховна Рада України, введено інститут президентства, змінено статус уряду, затверджено концепцію судової влади. Проте відсутність системного підходу до формування політичних структур призвела до протистояння різних гілок влади і, зрештою, до кризи влади в цілому, яка проявилась у граничній неефективності всіх владних структур, неузгодженості і суперечливості їх дій, протистоянні місцевих рад і виконавчих органів, втрати авторитету влади у населення [3]. Цьогоріч наша держава святкує 31 річницю з дня проголошення Незалежності. Незалежна Україна має шість президентів (враховуючи утікача Януковича), за часи незалежності змінилося 18 прем'єр-міністрів. За цей час у державі створені Збройні Сили, ухвалена Конституція, закріплена національна валюта, введений безвізовий режим до країн Європейського Союзу. Сотні українських спортсменів стали чемпіонами світу, двічі Україна перемогла на «Євробаченні», безліч перемог було й в інших галузях. Ми пережили гіперінфляцію, газову війну з Росією, Помаранчеву революцію та Революцію Гідності. Після 8 років загарбницької лицемірної війни на сході України, 24 лютого Росія перейшла у відкритий наступ з метою загарбати всі українські землі. Як би не хотіли зовнішні та внутрішні пороги зруйнувати нашу державу, українці вистоять у боротьбі за єдність та непохитність України.

Висновок: Український народ втілює у життя свою віковічну мрію: створив незалежну соборну державу Україну. Референдум 1 грудня 1991 року, підтримавши Акт проголошення державної незалежності, схвалений Верховною Радою 24 серпня 1991 р., відкрив шлях до розбудови української державності. Україна визнана більшістю держав світового співтовариства, установлено її кордони, створено національні Збройні Сили, Службу безпеки, прикордонну та митну служби. Попри всі труднощі формується національна економіка, кредитна та фінансова системи. Україна має можливості стати провідною країною, а єдиною перешкодою на шляху до цього є агресія країни-сусіда. Війна руйнує, вбиває, проте Україна однозначно вистоятиме та процвітатиме все більше з кожним днем.

Список використаних джерел

1. Рудич Ф. М. Політична система України і інститути громадянського суспільства в 2. «Сучасний стан і основні тенденції суспільно-політичного розвитку України». Центр сучасній Україні. К.: Либідь, 2004. 785 с.

2. «Сучасний стан і основні тенденції суспільно-політичного розвитку України». Центр Разумкова. Київ, 2021. 112 с.
3. «Український інтерес» випуск 24. 08. 2018. Гол. Ред. Ірина Савчук. URL: <http://surl.li/bwqtv>
4. Українська політична нація: генеза, стан, перспектива / За ред. Крисаченка В. С. К., 2002. 343 с.

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження. Однією з ключових характеристик державного устрою будь-якої країни є тип державного управління, що відображає особливості та організацію вищих органів влади, визначаючи їхню структуру, компетенцію та співпрацю. Це пояснює актуальність проблеми, особливо в контексті України, яка в історичному відношенні пройшла різні форми республіканського управління, а після Революції Гідності повернулася до парламентсько-президентської моделі правління.

Об'єкт дослідження: Україна у часи повернення до парламентсько-президентської форми державного правління.

Предмет дослідження: президентсько-парламентські форми організації державної влади України.

Завдання дослідження: проаналізувати причини та наслідки повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління.

Виклад основного матеріалу. Запорукою успішного функціонування змішаної президентсько-парламентської форми організації державної влади є ефективно налагоджений механізм політичного компромісу. В Україні цей чинник не спрацював через низку інституційних та історичних причин. Зміна мажоритарної форми волевиявлення на пропорційну за закритими списками в єдиному багатомандатному окрузі при слабкості партійних організацій та високому рівні фрагментації парламенту виявилися чинниками експансії великого тіньового капіталу у владу, що призвело до максимізації ролі лідера фракції й одночасного знецінення «рядового» депутатського мандата, пріоритетності інтересів впливових бізнес-груп над інтересами українського народу, зниження професійного рівня депутатського корпусу через потрапляння до його лав осіб, що ні за професійними ознаками, ні за моральними якостями не відповідають таким вимогам [2, с. 393]. У 2004 р. після Помаранчевої революції Україна перейшла до парламентсько-президентської форми державного правління. Однак, після приходу до влади Віктора Януковича і Партії регіонів 30 вересня 2010 року Конституційний Суд України визнав таким, що не відповідає Конституції України Закон «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. у зв'язку з порушенням правил його розгляду та прийняття. [4, с. 98] Конституційний Суд України поновив чинність Конституції 1996 р. Верховна Рада має право звільняти всіх зазначених осіб з посад. Вона вирішує питання про відставку Прем'єр-міністра та членів. Парламент призначає на посаду та звільняє з посади за поданням Президента голову служби безпеки України. Відповідно до Конституції та закону України парламент здійснює контроль за діяльністю Кабінету Міністрів. Згідно з Законом України від 21 лютого 2014 р. значно ширшими стали повноваження Голови Верховної Ради, а не на Прем'єр-міністра, як фіксувала Конституція в редакції 1996 року, покладається виконання обов'язків глави держави на період до обрання й вступу на посаду нового Президента. Багатьох цікавить питання: чому Україні необхідна парламентсько-президентська республіка? Відповідь на це запитання могла б бути короткою: бо Україна не може поки що бути просто парламентською республікою. А запропонована парламентсько-президентська модель є перехідною формою до парламентської [1, с. 59]. Від чого перехідної? Від президентської як нижчої форми організації, держуправління (якщо оцінювати з позицій демократії). Парламентська форма, випробована європейським досвідом, на мою думку, характеризує суспільство та країну з розвиненими традиціями демократії. Тієї демократії, яка згодом може набувати дедалі більше ознак народовладдя. А нам потрібна така система влади, за якої її інститути, посадові особи, організації громадян і самі громадяни діяли б у межах, зафіксованих законами або нормами загальноприйнятої моралі. Роблячи це постійно, звично, вважай, автоматично. Звісно, для України це поки що утопія. До оптимального державного устрою вона рухається з величезними втратами, керуючись начебто досвідом інших, а насправді його сумнівними трактуваннями. Нашим аналітикам рекомендувати його бракує часу. Та й небезпечно, суб'єктивізм влади зміцнився, їй не аналіз потрібен, а обслуговування режиму. А діючим політикам, як правило, розкіш аналізу недоступна. Це й не дивно - проблему розв'язувати легше, вийшовши за її межі, а вони самі - її середовище, її джерела та наслідок. Утворюється замкнене коло, розривати його треба на законодавчому рівні й чим швидше, тим краще [3, с. 230]. Отже, від президентської до парламентської форми через парламентсько-президентську. Та її так і визначено в Конституції, помітить скрупульозний читач, адже там про президентську форму нічого не говориться. Це правильно. Право президента формувати уряд ще не означає закріплення верховенства цієї гілки влади. У Конституції визначено відповідні стримування та противаги, вони передбачені змістом низки органічних законів, застосування яких має применшувати апетити можновладців. Ідеться про закони щодо функціонування парламентських слідчих комісій, процедури імпідменту, порядку призначення деяких посадових осіб, організації фондового ринку, бюджетної політики й т. п.

Висновок: Повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління визначається комплексом факторів, серед яких ключове значення мають історичні традиції, політичні реалії та вимоги сучасності. Підвищення довіри до парламенту, зростання впливу політичних партій та усвідомлення необхідності балансу влади є основними мотивами цієї тенденції. Наслідком такого повернення є підсилення ролі парламенту в ухваленні рішень, збільшення відповідальності перед громадянами та зменшення концентрації влади в руках однієї особи. Зміцнення демократії та підвищення стабільності політичної системи може стати основними перевагами цього процесу, який варто уважно аналізувати та розвивати відповідно до потреб суспільства.

Список використаних джерел

1. Гончарук, Т. В. Ментально-філософські засади національного буття, їх детермінуючий вплив на суспільні процеси [Текст] / Т. В. Гончарук // Світоглядні та 101 соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.]; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 44-71.
2. Гончарук Т., Шумка М. Національно-культурна ідентичність як маркер модернізованого українського суспільства // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць. Книга 6. Л.: УБС НБУ, 2013. 722 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Гурик, М. І. Історична пам'ять народу у контексті актуальних завдань розбудови модерної української нації. / М. І. Гурик // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.]; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 90 - 113.

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Революція гідності продемонструвала категоричну незгоду населення України з авторитарним політичним режимом, який намагався нав'язати країні президент В. Янукович та його політичне оточення.

Мета дослідження: проаналізувати стан і тенденції розвитку політичної системи України.

Об'єкт дослідження: політичний режим в Україні.

Предмет дослідження: динаміка політичного режиму в Україні: аналіз стану та прогноз тенденцій розвитку.

Завдання дослідження: розкрити особливості політичної системи України.

Виклад основного матеріалу. Поняття «політична система» було введено в політологію в 50-х роках ХХ століття американським політологом Д.Істоном, який створив теорію політичної системи. Це поняття було покликано відобразити два моменти: цілісність політики як самостійної сфери суспільства, що представляє сукупність взаємодіючих елементів (держави, партій, лідерів, має рацію тощо); характер зв'язків політики із зовнішнім середовищем (економічною, соціальною, культурною сферами, іншими державами). Введення поняття «політична система» мало і практичну спрямованість. Воно повинне було допомогти виявленню чинників, які забезпечують стабільність і розвиток суспільства, розкриття механізмів узгодження інтересів різних груп. Поняття «політична система за змістом є дуже об'ємним. [1, с. 81]. В політичну систему включаються не тільки політичні інститути, безпосередньо і що беруть активну участь в політиці (держава, партії, лідери), але і економічні, соціальні, культурні інститути, традиції, цінності, норми, що мають політичне значення і опосередковано впливаючи на політичний процес. В західній політології можна виділити два основні підходи при характеристиці політичної системи суспільства: - інституційний підхід, що визначає політичну систему через державні, інституалізовані політичні організації, систему їх зв'язків і взаємодій; - системний підхід, при якому політична система визначається не тільки через структуру і функції державних інститутів, але і через правові норми, політичні ролі, реалізовані в політичній поведінці. Яким же бачиться співвідношення моделі та дійсного стану політичної системи в сучасній Україні, виходячи з Конституції та стратегічних теоретико-програмних документів, з одного боку, обставин практичного становлення нових політичних структур - з іншого? [2] В Україні, як і в інших республіках колишнього Радянського Союзу, перехід від авторитарно-тоталітарної системи суспільного устрою до демократичного суспільства і правової держави розпочався зі створення нової політичної системи. Слід зазначити, що на початковому етапі Україна прагнула створити соціально-політичні інституції за цивілізованим європейським зразком. Наблизилася до професійного парламенту Верховна Рада України, введено інститут президентства, змінено статус уряду, затверджено концепцію судової влади. Проте відсутність системного підходу до формування політичних структур призвела до протистояння різних гілок влади і, зрештою, до кризи влади в цілому, яка проявилась у граничній неефективності всіх владних структур, неузгодженості і суперечливості їх дій, протистоянні місцевих рад і виконавчих органів, втрати авторитету влади у населення. Україна відповідно до її Конституції є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. В. Янукович вже в перший рік свого президентства почав гальмувати процес демократичних змін в країні. Західні дослідники стали визначати його режим, як «керовану демократію» Режим не змінився; він залишився гібридним тому, що авторитарні інститути й практики співіснували у ньому з демократичними. За часи його президентства продовжується поширення корупції, порушення конституційних норм, законів, що породжує соціальні конфлікти і призводить до Євромайдану. Влада не врахувала прагнення громадян бути частиною Європи й жити в державі, керованій за демократичними принципами [3] Силкові структури, що здійснили жорстокий розгін Євромайдану, порушили право кожного на повагу до його гідності. В Конституції чітко вказано, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню [4]. Обіцянки П. Порошенка про «про життя по-новому» не стали реальністю. Режим ґрунтувався на олігархічній базі та популістських заявах Президента [5].

Висновок: Україна займає важливе місце в системі європейських міжнародних організацій, виконуючи активну роль у сприянні стабільності, розвитку та співпраці в регіоні. Участь країни у таких організаціях, як Рада Європи, Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Європейський Союз, не лише підтверджує відданість України європейським цінностям, але і сприяє зміцненню демократії, прав людини та правової системи в країні. Україна має потенціал для подальшого розвитку своєї ролі в європейських структурах шляхом активного співробітництва, реформ та підтримки демократичних процесів, що сприятиме поглибленню інтеграції та зміцненню позицій країни у європейському співтоваристві.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.

2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
3. Євтушенко О. Н. Політичний режим та його роль у регулюванні взаємовідносин суспільства й держави URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2016_284_272_4
4. Лізинський М.Г. Розвиток політичної системи URL: <http://ifreestore.net/2461/>
5. Ничепурчук С.Є. Політична система за умов трансформації українського суспільства: загальні особливості URL: <http://npu.edu.ua/e-book/book/html/D/ifon+kifi+F+ilosofiva%20polituku/210.html>

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження полягає в тому, що політика та маркетинг - дві сфери, які, здавалося б, можуть існувати самостійно одна від одної. Проте, з розвитком суспільства, зростанням конкуренції та розширенням медіа-простору, вони стають все більш взаємопов'язаними. Політичний маркетинг виникає як результат потреби політиків впливати на виборців через ефективні стратегії залучення уваги та мобілізації громадської підтримки.

Мета дослідження: висвітлити сутність та особливості політичного маркетингу, його вплив на політичні процеси та суспільство загалом.

Об'єкт дослідження: політичні кампанії та діяльність політичних акторів, спрямована на формування іміджу, залучення виборців та досягнення політичних цілей.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: проаналізувати важливість політичного маркетингу у політичних процесах.

Виклад основного матеріалу. Політичний маркетинг – сукупність форм, методів і технологій дослідження, проектування, регулювання та впровадження в суспільно-політичну практику певних настанов суспільної свідомості з метою завоювання та утримання контролю за ринком влади. На основі специфічних особливостей політичної діяльності називають такі функції політичного маркетингу: формування інформаційного банку, що охоплює дані статистики, різноманітної урядової та неурядової звітності, результати досліджень економіки, політики, психології, демографії тощо; вироблення методів аналізу та обробки даних інформаційного банку, виокремлення ключових показників, що найповніше характеризують об'єкти та суб'єкти політики; оцінювання й аналіз умов політичного ринку, маркетингового середовища (мікро й макро); аналіз ринкових можливостей певних партій, суспільних інституцій, ідей, особистостей; вироблення оцінних і прогностичних моделей політичного попиту, життєвого циклу об'єктів і суб'єктів політики (партій, програм, ідей, лідерів), а також політичної поведінки суб'єктів політики. аналіз ефективності політичного маркетингу, коригування форм і методів політичної діяльності та ін. [1]. Маркетингова свідомість спонукає розглядати політику крізь призму суб'єктів політичного ринку (політики, державні органи, політичні партії тощо), об'єктів політичного ринку (населення, різні групи громадськості, громадська думка, читачі друкованих ЗМІ, телеглядачі, радіослухачі), товарів і послуг, що функціонують на політичному ринку (політичні програми, гасла, ідеї, ідеології, радіо- і телепередачі, друкована продукція). [2, с. 4]. Задля розуміння ставлення суспільства до різних політичних подій та поведінки проводять опитування. Опитування громадської думки поділяють на інтерв'ю та анкетні опитування. Інтерв'ю проводять у формі розмови інтерв'юєра з респондентом (опитуваним), занотовуючи його відповіді вручну або на аудіо- чи відеоплівку. Анкетне опитування передбачає фіксований порядок запитань і варіанти відповідей. Розрізняють такі види анкетних опитувань громадської думки: роздавальне; телефонне; пресове; поштове (у тому числі електронною поштою); комп'ютерне. Роздавальне опитування – основний вид анкетного опитування, під час якого дослідник безпосередньо вручає анкету респондентові, отримуючи її після заповнення. За аналогічною схемою проводять опитування з допомогою електронної пошти та персональних комп'ютерів, встановлених у респондентів. За телефонного опитування часто використовують електронно-обчислювальну техніку, коли результати відповідей через спеціальні пристрої вводять у комп'ютери соціологів. Попри легкість організації, незначні витрати та масштабність можливого охоплення, кількість повернутих анкет становить у середньому 5 %. Існує й проблема репрезентативності, оскільки відповідають на анкету лише ті, хто цього сам хоче. Пресове опитування передбачає опублікування анкет у газеті, отримання їх від респондентів поштою. Маючи великий респондентський масив, можна суттєво підвищити надійність інформації через так званий ремонт вибірки – наближення її соціально-демографічних параметрів до відповідних параметрів населення тих територій, де проводять опитування громадської думки. Але проблема репрезентативності в разі проведення пресових опитувань є досить складною, і її потрібно враховувати, оцінюючи результати дослідження.[4] Таким чином, царина, предмет досліджень у межах політичного маркетингу - не лише виборчі кампанії (на жаль, переважна більшість фахівців практично ототожнюють політичний маркетинг і вибори), а й, зокрема, організація масових політичних та освітніх кампаній; організація пропагандистської роботи; організація процесів лобіювання; підготовка й реалізація різноманітних спец проектів; робота із політичними партіями і громадськими організаціями та багато чого іншого, чим сьогодні мимохідь займаються українські соціологи. І це правда: як розробити нормальну виборчу програму, не опитавши населення округу? Як працювати над іміджем, якщо не знаєш, якому депутатові або якій партії населення віддає перевагу? Як визначити необхідність подальшої участі в кампанії, не діставши від соціологів прогнозу щодо шансів кандидатів? Де, в яких ситуаціях соціолог може відчувати таку свою причетність до розв'язання практичних проблем, коли до його думки прислухаються по-справжньому, реально враховуючи й утілюючи в життя його рекомендації? Саме в таких ситуаціях соціолог повною мірою розуміє, про що йдеться, коли твердять про практичну функцію соціології [4]. У соціологів є два можливих варіанти розв'язання проблеми політичного маркетингу та його взаємозв'язку із соціологією: чи то віддати політичний маркетинг маркетингові дослідження тощо у руки політологів, економістів або піарників, відмовившись від свого ключового з огляду на практичну затребуваність соціальної науки становища; чи то

«очолити» рух, забезпечивши сучасній українській соціології першість серед інших соціально-гуманітарних наук у практичній діяльності з реформування суспільства. Тим паче, що тут ідеться не лише про політичний маркетинг, а й про складні взаємини прикладної соціології та маркетингових досліджень [3, с.108], соціології та низки інших царин знання.

Висновок: Політичний маркетинг стає необхідним інструментом для сучасних політичних лідерів у конкурентній боротьбі за владу та вплив. Він дозволяє не лише ефективно комунікувати з виборцями, а й адаптуватися до змінних умов політичного ландшафту. Проте, варто пам'ятати, що етичні межі використання маркетингових стратегій у політиці залишаються предметом дебатів та вимагають уважного аналізу.

Список використаних джерел

1. Політичний маркетинг: поняття, функції і види. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2946.html>
2. Прикладна політологія: навчальний посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2008. 472 с.
3. Полторак В. Маркетингові дослідження: сутність, методи, технології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2000. № 1. С. 108-128.
4. Політичний маркетинг: поняття, функції і види. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2946.html>

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС

Актуальність дослідження. Тема дослідження про переваги та недоліки угоди України з ЄС залишається актуальною з кількох причин: вплив на життя українців, триваючий процес інтеграції, зміна геополітичної ситуації.

Мета дослідження: висвітлити політичні переваги та недоліки асоціації України з ЄС, також оцінка впливу угоди на українську економіку.

Об'єкт дослідження: угода про асоціацію України з ЄС, вплив угоди на Україну, європейська інтеграція України, відносини між Україною та ЄС.

Предмет дослідження: переваги та недоліки угоди України з ЄС.

Завдання дослідження: аналіз впливу угоди на політичні та соціальні реформи, визначення викликів та можливостей для подальшої інтеграції України з ЄС, порівняння досвіду України з досвідом інших країн, які інтегрувалися з ЄС, прогнозування перспектив членства України в ЄС.

Виклад основного матеріалу. Для будь-якої країни експорт є важливим інструментом на шляху розвитку економіки, тому це питання знайшло своє відображення в Угоді. В Додатку I-A Угоди встановлена система кількісних обмежень експорту визначених груп українських товарів до ЄС. Обмеження експорту продукції українського агропромислового комплексу, з одного боку, є закономірним у контексті захисту сільського господарства держав-членів ЄС, але з іншого боку, є гальмівним чинником для збільшення обсягів зовнішньої торгівлі України [1]. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (УА), підписана у 2014 році, мала значний вплив на країну. Ось деякі з ключових переваг та недоліків УА: Переваги: Збільшення торгівлі та інвестицій: УА призвела до значного зростання торгівлі між Україною та ЄС. Це сприяло створенню нових робочих місць та зростанню української економіки. Зближення з європейськими стандартами: УА зобов'язує Україну впроваджувати європейські стандарти у різних сферах, таких як виробництво товарів, захист довкілля, права споживачів та верховенство права. Підтримка європейських прагнень України: УА є важливим кроком на шляху до членства України в ЄС. Це підтверджує прихильність України європейським цінностям та інтеграції. Доступ до єдиного ринку ЄС: У майбутньому УА може призвести до надання Україні доступу до єдиного ринку ЄС. Це означатиме, що українські товари та послуги зможуть вільно торгуватися на ринку ЄС, що може ще більше стимулювати українську економіку. Зміцнення демократії та верховенства права [2]. Недоліки: Високі витрати на адаптацію до європейських стандартів: Впровадження європейських стандартів у таких сферах, як виробництво, санітарні норми, технічні регламенти, охорона довкілля та інші, може потребувати значних фінансових ресурсів, яких в Україні може не вистачати. Збільшення конкуренції: Зростання конкуренції з боку європейських товарів та послуг може призвести до банкрутства деяких українських підприємств, які не зможуть витримати цю конкуренцію. Можливість втрати частини ринків: Деякі українські товари, які не відповідають європейським стандартам, можуть втратити доступ до ринків ЄС. Це може призвести до зниження експорту та економічних втрат. Несправедливий розподіл вигод: Існує ризик, що переваги від УА не будуть рівномірно розподілені серед усіх верств населення. Великі підприємства та експортери можуть отримати більше користі, ніж малі та середні підприємства, а також населення з низьким доходом [3]. Політичні та соціальні недоліки: Можливість втрати частини суверенітету: УА зобов'язує Україну узгоджувати свою політику з ЄС у багатьох сферах, що може призвести до обмеження здатності України самостійно приймати рішення. Вплив на внутрішню політику: УА може призвести до змін у внутрішній політиці України, які не завжди відповідають інтересам усіх верств населення. Це може призвести до соціальної напруги та протестів [4].

Висновок: Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС) знаменує собою значний крок уперед у правовому регулюванні багатьох сфер, таких як зовнішня торгівля, іноземні інвестиції та відновлювана енергетика. Хоча тарифні зобов'язання не є головною метою Угоди, її справжній вплив на життя людей може бути не таким очевидним, як, наприклад, запровадження безвізового режиму з ЄС. Важливо усвідомлювати, що ратифікація Угоди про асоціацію та запровадження безвізового режиму були лише першими кроками на шляху євроінтеграції. Для досягнення подальшого прогресу необхідна сконцентрована та стратегічно спланована робота з боку української влади та бізнесу [5].

Список використаних джерел

1. Переваги та недоліки угоди України з ЄС URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34808/1/139.pdf>
2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Аналітичні звіти та дослідження щодо УА URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
4. Офіційні веб-сайти ЄС та України: https://european-union.europa.eu/index_en, (https://european-union.europa.eu/index_en) URL: <https://www.president.gov.ua/en>
5. Гончарук-Чолач Т.В., Дьомін О.О. Правові аспекти імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Актуальність дослідження. Актуальність теми дослідження міжнародного тероризму очевидна через його поширення та вплив на безпеку країн та громадян у всьому світі. Захист від терористичних загроз є пріоритетом для багатьох країн, оскільки терористичні акти можуть призвести до людських жертв, економічних втрат та соціальних розрух.

Мета дослідження: вивчення та аналізі причин, форм, тенденцій та наслідків міжнародного тероризму.

Предмет дослідження: міжнародний тероризм.

Об'єкт дослідження: профілактичні заходи у боротьбі з міжнародним тероризмом.

Завдання дослідження: аналіз причин, форм і наслідків міжнародного тероризму.

Виклад основного матеріалу. Від самого початку третього тисячоліття міжнародний тероризм став однією з найпекучіших проблем світової спільноти. У зв'язку з цим виникла потреба опрацювати нові підходи до вивчення сутності цієї глобальної загрози та побудови нової архітектури безпечного співіснування у геополітичному просторі [2, с. 109]. Тероризм як явище нині дуже відрізняється від того, яким він був у часи перших кривавих акцій. Ті акції спрямовувалися насамперед на дестабілізацію суспільно-політичної ситуації у певній країні [3, с. 452]. Сьогодні ж тероризм є фактором не тільки внутрішньодержавного значення, а й (переважно) міждержавного. Уряд будь-якої країни, розробляючи свою зовнішньополітичну стратегію, має враховувати, що діяльність терористів поширюється без огляду на державні кордони і адекватно реагувати на це. Отже, нагальною потребою є визначення нових підходів до організації міжнародної антитерористичної співпраці. Треба мати на увазі, що жодна країна, навіть така потужна, як США, не спроможеться самотужки впоратися з «терористичним інтернаціоналом» [4, с. 6]. Виникають нові, неznані раніше види тероризму: повітряний, ядерний, біологічний, екологічний, інформаційний. Тероризм – дуже складне, структуроване явище, яке відображає інтереси різних суспільно-політичних сил [1, с. 65]. Саме розбіжності в політичній площині обумовлюють різницю в підходах до формулювання універсального визначення тероризму, а це серйозно перешкоджає пошукові оптимальних заходів протидії та попередження терористичним проявам будь-якого спрямування. На сьогодні існує понад сто визначень тероризму. До найбільш універсальних та поширених можна віднести запропоновану американськими дослідниками В. Маллісоном та С. Маллісоном формулу: тероризм – «це систематичне використання крайнього насильства та погрози насильством для досягнення публічних і політичних цілей [3, с. 468]. «Один з керівників спецслужб ФРН Г. Нолан зробив таке визначення: «... тероризм необхідно розуміти як такий вид боротьби, що в політичних цілях або з політичних мотивів намагається примусити державні органи або громадян насильством або погрозами до визначених дій.»

Висновок. Важливо дотримуватися принципу, що тероризм в одній демократичній країні означає загрозу тероризму і в іншій демократичній країні. Саме цей фундаментальний постулат лежить в основі політики більшості європейських держав. Своєчасні і ефективні політичні, соціальні та економічні заходи повинні прийматися на основі їх об'єктивних переваг з врахуванням ступеня підтримки з боку населення. Такі дії можуть дати керівництву держави велику перевагу в якості профілактичних заходів проти насильства, безпорядків і терору.

Список використаних джерел

1. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки. Київ: Навчально-науковий інститут підготовки слідчих криміналістів КНУВС, 2009. 72 с.
2. Громівчук І. М. Міжнародно-правове визначення тероризму як основа ефективної боротьби з ним // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету. Серія: Економіка, право, політологія, туризм. 2011. Т. 2. № 4. С. 108-112.
3. Канцір В. С. Тероризм у сучасному глобалізаційному просторі: філософсько-правовий вимір. Львів: Край, 2011. 560 с.
4. Гбур З. В. Теоретико-методологічні засади поняття «міжнародного тероризму» // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 2. С. 1-7.

ІДЕОЛОГІЯ «РУСКОГО МІРА» ЯК ІДЕЙНА ОСНОВА РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Актуальність теми дослідження про ідеологію «Руского Міра» як ідейну основу російської агресії проти України виявляється через постійну присутність цієї концепції в політичних та геополітичних діях Росії. «Руский Мір» є ключовим ідеологічним конструктом, який використовується для виправдання та легітимізації агресивних заходів проти України та інших сусідніх країн.

Мета дослідження: розкриття природи та впливу ідеології «Руского Міра» на політику Російської Федерації щодо України, а також в оцінці її ролі у формуванні конфліктної ситуації в регіоні та загрози міжнародній безпеці.

Предмет дослідження: конкретні прояви ідеології «Руского Міра» в діяльності російських політичних та військових керівників, її вплив на формування геополітичних амбіцій Росії у відношенні до України.

Об'єкт дослідження: ідеологія «Руского Міра», її засади, принципи та історичні корені.

Завдання дослідження: з'ясувати концепцію «Руского Міра» як ідейної основи зовнішньої політики Росії.

Виклад основного матеріалу. Ідеологія «Руського Міра» є ключовим елементом політичної доктрини та зовнішньої політики Російської Федерації, яка відіграє важливу роль у сучасних геополітичних подіях, зокрема, в контексті конфлікту між Росією та Україною. Ця ідеологія, як ідейна основа, що легітимізує російську агресію проти України, визначається різноманітними історичними, культурними та політичними факторами [3, с. 294]. Перш за все, ідеологія «Руського Міра» базується на ідеї панславізму та імперських амбіціях, в яких Росія виступає як захисник та промовець православної імперської ідеї, що об'єднує всіх слов'янських народів [1]. Ця концепція, з одного боку, відображає ретроспективний погляд на історію, в якому Росія сприймається як центральна фігура в процесі формування та розвитку православної цивілізації. З іншого боку, вона слугує інструментом геополітичного впливу, що дозволяє Росії виправдовувати свої амбіції та втручання у внутрішні справи інших держав, зокрема, України [2, с.35]. Важливим аспектом ідеології «Руського Міра» є спроба реабілітації імперської спадщини Російської імперії та Радянського Союзу, яка вбачається як просвітницька місія з відновлення «правильного» світогляду та цінностей на пострадянському просторі [2, с.36]. У цьому контексті Україна сприймається як невід'ємна частина «Руського Міра», що зобов'язана підкоритися впливу та домінуванню Росії. Наслідком ідеології «Руського Міра» стала агресивна політика Росії відносно України, яка включає анексію Криму, підтримку воєнного конфлікту на сході України та неприйняття незалежності української держави. Ця ідеологія надає легітимізації діям Росії на міжнародній арені та служить інструментом для впливу на політичну ситуацію в Україні [1].

Висновок. ідеологія «Руського Міра» стала важливим фактором визначення сучасних відносин між Росією та Україною. Розуміння цієї ідеології дозволяє краще зрозуміти мотивації дій Росії та небезпеку, яку вона становить для міжнародної безпеки та стабільності. Водночас, вивчення цієї ідеології може слугувати основою для розвитку стратегій протидії російській агресії та зміцнення суверенітету та незалежності України.

Список використаних джерел

1. Волкова Є. Ідеологія «русского мира» як релігія війни. URL: <https://zbruc.eu/node/51719>
2. Гуржи В. Наслідки реалізації доктрині «Русский мир» в Україні Володимир Гуржи. Схід. 2015. № 2 (134), спецвипуск, лютий. С. 34-39.
3. Потапенко Я. Історико-політичні та соціокультурні наслідки впровадження псевдорелігійної концепції «русского мира» в сучасній Україні. Наукові записки з української історії. Збірник наукових статей. Випуск 33, 2013. С. 291-297.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС

Актуальність дослідження. Характерною рисою сучасного світового розвитку країн є активізація інтеграційних процесів у світі та Європі зокрема. Після останнього розширення ЄС Україна стала безпосереднім сусідом Євросоюзу. Узагалі неможливо розглядати майбутнє України поза європейським та світовим розвитком, саме тому євроінтеграція та членство в Європейському Союзі є найголовнішою стратегічною метою нашої держави. Співпраця з ЄС є одним зі способів зміцнення позицій країни у світовій системі міжнародних відносин, засобом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої та демократичної держави [1, с. 17].

Мета дослідження: аналіз перспектив, виявлення переваг та недоліків щодо співпраці та подальшої інтеграції України до Європейського Союзу.

Об'єкт дослідження: проблеми та перспективи співпраці України та ЄС.

Предмет дослідження: угода між Україною та ЄС.

Завдання дослідження: проаналізувати переваги та недоліки угоди України з ЄС.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція України до європейського економічного простору актуалізує питання місця нашої країни в євроінтеграційних процесах і дослідження ризиків та переваг її вступу до Євросоюзу. В межах виконання Угоди Україна взяла на себе низку зобов'язань щодо імплементації вимог певних директив, які регулюють також екологічні питання. Виконання Україною своїх зобов'язань у цій частині Угоди потребує вирішення багатьох проблем, а також залучення грошових та часових ресурсів. Зокрема, в деяких напрямках захисту довкілля вже найближчим часом слід очікувати позитивних зрушень. Варто нагадати, що внаслідок ратифікації Україною Паризької угоди у 2016 р. питання встановлення ринку квот на викиди парникових газів було розглянуто та включено до Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 р. Імплементація екологічної частини законодавства ЄС, визначеної в Угоді та додатках до неї, не лише сприятиме збереженню навколишнього середовища, але й дозволить залучити нові інвестиції в українську економіку. Враховуючи важливість енергетичної безпеки та конкурентоспроможності у цій сфері, питанням енергетики присвячена гл. 1 розд. V Угоди, в якій регламентовані принципи співпраці в енергетичній сфері як однієї з галузей економічної та галузевої співпраці. Варто зазначити, що Угодою передбачається співпраця в багатьох напрямках: модернізація та посилення наявної енергетичної інфраструктури, яка становить спільний інтерес (зокрема, енергогенеруючі потужності), цілісність, надійність та безпека енергетичних мереж, поступова інтеграція електроенергетичної системи України до європейської електроенергетичної мережі; розвиток конкурентоспроможних, прозорих і недискримінаційних енергетичних ринків на основі правил та стандартів ЄС шляхом проведення регуляторних реформ; ефективна співпраця з ЄІБ, ЄБРР та іншими міжнародними фінансовими організаціями й інструментами для підтримки співпраці у сфері енергетики [2, с. 26]. Слід зазначити, що Угода - це не єдиний документ, в якому викладені вимоги до України щодо приведення законодавства у відповідність до норм ЄС. Враховуючи, що підготовка Угоди почалася ще у 2007 р. та тривала протягом певного часу, це призвело до того, що деякі директиви, віднесені положеннями Угоди до переліку обов'язкових для імплементації, на сьогодні вже втратили чинність. Відповідно, Україна виконуватиме взяті на себе зобов'язання за принципом *lex posterior derogat legi priori*. Для налагодження необхідних умов функціонування передбачений перехідний період до 2-х років. Однак, враховуючи глобальні тенденції, «зелений тариф», прийнятий в Україні, поступово зменшується до 2030 р. В ЄС, де частка відновлювальної енергетики досягла 30%, Європейська Комісія у повідомленні «Чиста енергія для всіх європейців» вже підняла питання про скасування пілг, пов'язаних з першочерговим включенням до енергомереж, для постачальників відновлювальної енергії в межах підготовки Четвертого (Зимового) Енергетичного Пакета [3].

Висновки Аналіз позитивних та негативних наслідків дав змогу оцінити можливості України з можливим використанням позитивних моментів євроінтеграції та одночасним виробленням програми дій щодо безболісної інтеграції України з урахуванням існуючих загроз та досвіду країн, які нещодавно стали членами Євросоюзу. Отже, враховуючи вплив інтеграційних чинників на політичну, економічну та соціальну сфери держави, значно перспективнішим усе ж залишається вступ України до Європейського Союзу, на шляху до якого країна зробила вже багато зусиль та буде вдосконалюватися, щоб у найближчій перспективі стати членом ЄС.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Гурик М. І. Декомунізація як шлях побудови україно-центристської моделі історичної пам'яті / Гурик М.І.// Актуальні проблеми філософії та соціології. 2016. №11. С.26-29
3. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>

МІСЦЕ І РОЛЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У СТРУКТУРІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку України постає питання щодо формування сприятливих правових та політичних умов, необхідних для створення повноцінного демократичного суспільства. Неабияку роль у цьому процесі мають відігравати політичні партії, що складають основу політичної системи більшості розвинених країн світу. Наявність політичних партій є ознакою високого розвитку суспільства та наявності в ньому громадянської культури й толерантності.

Мета дослідження: з'ясувати місце і роль політичних партій у структурі громадянського суспільства.

Предмет дослідження: особливості місця і ролі політичних партій у структурі громадянського суспільства. **Об'єкт дослідження:** політичні партії в структурі громадянського суспільства.

Завдання дослідження: визначення важливості ролі і місця політичних партій у структурі громадянського суспільства, аналіз причин виникнення політичних партій та їх функцій.

Виклад основного матеріалу. Політична партія - добровільне та організаційно оформлене об'єднання громадян, яке виражає інтереси частини суспільства і прагне до їх задоволення шляхом здобуття, утримання і використання державної влади. Для багатьох роль партій в сучасній конкурентній політиці є подібною до ролі корпорацій в сучасній конкурентній економіці [1]. Більшість вчених, експертів, професійних політиків при розгляді феномену політичних партій погоджуються з наступними положеннями: 1) партії - це організації, 2) партії займаються забезпеченням діяльності урядових лідерів, 3) партії займаються забезпеченням громадської політики, 4) партії найбільш політично активні під час виборів, 5) партії відіграють тривалу роль у політичному житті [2]. Причини виникнення партій - необхідність захисту соціально-класових, національних, племінних, релігійних, регіональних інтересів, а також цілі, пов'язані з виборчою боротьбою. Різноманітними є способи виникнення партій. Свого часу М. Вебер в історії становлення партії вирізняв три етапи: аристократичне угруповання, політичний клуб, масова партія. Партії виростили з депутатських клубів і фракцій у парламенті, орієнтованих на інтереси різних кіл нової політичної та економічної еліти. Місце партій у політичній системі суспільства - вони є одним з найважливіших компонентів політичного процесу суспільства. Як суб'єкт формування владних відносин, партії великою мірою визначають характер і спрямування політичного процесу, стратегію і тактику боротьби за владу, її утримання, політичну стабільність суспільства. Завдяки політичним партіям здійснюється прямий та зворотний зв'язок між суспільством і державою. Це важливий інститут громадянського суспільства, завоювання й утримання влади, форма управління суспільством, при якій боротьба партій за владу виступає як механізм використання розбіжності інтересів, інакомислення в цілях суспільного прогресу [4, с. 169-173]. Щоб краще зрозуміти роль політичних партій у громадянському суспільстві, слід проаналізувати їх функції. Основними функціями політичної партії в сучасному суспільстві є: участь у політичному управлінні. Головна мета будь-якої партії - політична влада. Через своїх представників у законодавчій та виконавчій владі партії впливають на процес прийняття політичних рішень, беруть участь у виконанні управлінських функцій у державі. Таким чином, політичні партії мають можливість втілювати на практиці свої передвиборчі обіцянки та програмні завдання [3]. Представництво інтересів соціальних груп. Політичні партії виявляють, обґрунтовують і формулюють інтереси різних соціальних груп у вигляді політичних ідеологій, програм, передвиборчих платформ. Партії транслиують окремі інтереси із сфери громадянського суспільства у сферу політичних рішень, де вони стають фактом політичних вимог. Найчастіше узагальнення й обґрунтування соціальних інтересів відбувається в ідеологічній формі: партії декларують стратегічні цілі та шляхи їх реалізації для всього суспільства, а також формулюють розбіжності з іншими політичними силами [5].

Висновок: Політичні партії є важливим елементом громадянського суспільства, оскільки вони забезпечують механізми для вираження та представлення політичних інтересів громадян. Роль партій полягає в формуванні публічної думки, участі у процесі прийняття рішень та забезпеченні демократичного функціонування суспільства.

Список використаних джерел

1. Роль і місце політичних партій та громадсько-політичних об'єднань. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-86.html>
2. Політичні партії: теорія та функціональні практики. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7307/Political.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
3. Яку роль відіграють політичні партії та громадські організації в розвитку демократії? URL: https://citizen.in.ua/photos/topic/f/20181203_190717_rozdil-4.3.pdf
4. Політологія (теорія та історія політичної науки): навч. посіб. / П. П. Шляхтун. К.: Либідь, 2017. 576 с.
5. Гурик М. І., Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/29229>

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Актуальність дослідження тероризму є доволі очевидною, так як на сьогоднішній день тероризм становить загрозу всьому світовому порядку, стабільності, демократії та негативно позначається на безпековому середовищі держав. Аналіз суті, джерел, оцінка ступеня небезпеки та протидію тероризму є важливим компонентом вивчення цього політико-правового феномену. Актуальність даного питання також полягає в тому, що зазначена проблема може стосуватися будь-кого, особливо тих у кого іде війна, адже, на жаль, кожен може стати жертвою терористичного акту як сьогодні так і в майбутньому.

Мета дослідження: аналіз і вивчення змісту тероризму як соціально-політичного явища, і одночасно чинника трансформації міжнародних відносин на сучасному етапі.

Предмет дослідження: формування, еволюція і глобалізація тероризму.

Об'єкт дослідження: міжнародний тероризм.

Завдання дослідження: з'ясування причин тероризму, методів запобігання тероризму.

Виклад основного матеріалу. Тема глобальних проблем сучасної цивілізації за своїм змістом є чи не найбільшою в соціальній політології. Проблема боротьби з тероризмом нині є однією з найактуальніших. Тероризм з'являється там, де суспільство переживає глибокі кризи, насамперед кризу ідеології і державно-правової системи. У такому суспільстві з'являються різні опозиційні групи – політичні, соціальні, національні, релігійні, – які ставлять під сумнів законність державної влади. Тероризм має тенденцію до зростання саме в перехідні етапи життя суспільства і набуває особливої гостроти в період соціальних конфліктів, які мають політичне, економічне, національне, релігійне коріння. Всі дослідники одностайні щодо важливості визначення категорії «тероризм», і цих визначень більше 100. Слово «тероризм» похідне від латинського «*terror*», що в перекладі означає «страх», «жах». Отже, тероризм можна трактувати як політику і практику досягнення політичної мети за допомогою терору. Розроблені десятки класифікацій тероризму [1]. Відомий український політолог С. Телешун розрізняє три основних види терору, в основу класифікації чого покладено громадянство терористів і потерпілих від них, а також місце здійснення теракту: – внутрішній – відповідні дії громадян однієї держави проти співвітчизників на власній території; – транснаціональний – відповідні дії громадян однієї держави проти співвітчизників на території інших держав; – міжнародний – відповідні дії груп громадян, однорідних або змішаних за національним складом, проти будь-яких осіб на території третіх країн [2]. Можна також виділити інші форми тероризму: «хімічний тероризм», «біологічний тероризм». Нині відома така нова форма тероризму, як високотехнологічний тероризм, складовими частинами якого є кібертероризм (електронний, комп'ютерний тероризм) і космічний тероризм. З урахуванням вищепереліченого, під тероризмом варто розуміти злочинне діяння, що полягає в застосуванні протиправних дій або загрози їх застосування щодо окремих осіб, групи осіб, матеріальних або нематеріальних об'єктів, що супроводжується залякуванням населення і навмисним створенням обстановки страху, пригніченості, напруженості з метою ухвалення рішень, вигідних для терористів і позначених підвищеною суспільною небезпекою і публічним характером його здійснення. При цьому мета терористів може бути різною: релігійна, політична, економічна і т.д. Основними чинниками, які створюють підґрунтя для локального тероризму, є горизонтальна соціальна нерівність та конфлікти між різними соціальними групами та країнами. Тероризм як явище нині дуже відрізняється від того, яким він був у часи перших кривавих акцій. Ті акції спрямовувалися насамперед на дестабілізацію суспільно-політичної ситуації у певній країні. Сьогодні ж тероризм є фактором не тільки внутрішньодержавного значення, а й (переважно) міждержавного. Уряд будь-якої країни, розробляючи свою зовнішньополітичну стратегію, має враховувати, що діяльність терористів поширюється без огляду на державні кордони і адекватно реагувати на це. Україна, як найбільша країна Європейського континенту, також не може залишатися осторонь цих проблем. Тому урахування національного досвіду європейських держав у царині боротьби з тероризмом і особливостей застосування міжнародного законодавства в цій галузі є вкрай необхідним для вироблення наших концептуальних підходів щодо методів, критеріїв та комплексу ефективних заходів для протидії, попередження та боротьби з цим явищем. У зв'язку з тим, що деякі держави (наприклад, Сейм Литви) вже визнали таку країну як московію державою-терористом, виникає питання, що саме означає дане поняття? Річ у тім, що на сьогодні термін «державо-терорист» має швидше політичне, а не юридичне значення. Міжнародне право не містить його визначення, а в національному праві знайти таке поняття доволі складно. Разом з тим можна згадати Женевську декларацію про тероризм 1987 року, в тексті якої міститься поняття «державний тероризм». Однак ця декларація не є юридично обов'язковою, а є здебільшого прикладом міжнародного «м'якого права» [3]. Важливо наголосити, що поняття «державо-терорист» не треба плутати з поняттям «державо – спонсор тероризму», яке закріплене в праві США. Причому складно знайти національні правові системи, в яких ще закріплювалося б це поняття на рівні законодавства. У найбільш широкому плані різниця між державою-терористом і державою – спонсором тероризму полягає в тому, що державо-терорист сама вчиняє акти державного тероризму, тоді як державо – спонсор тероризму підтримує та/або фінансує недержавні терористичні угруповання. Тобто це різні поняття, хоча на практиці одна й та сама держава, наприклад росія, може бути одночасно і державою-терористом і державою – спонсором тероризму.

Висновки: На сучасному етапі суспільного розвитку проблема міжнародного тероризму трансформувалась у глобальний виклик міжнародній спільноті [4]. Міжнародний тероризм дестабілізує діяльність окремих регіонів. Ця обставина породжує необхідність формування ефективної оперативної системи інформаційно-міждержавної взаємодії. Загострення проблеми міжнародного тероризму, як і інших проблем

сучасності може призвести до загибелі всього людства. Проблема міжнародного тероризму не може бути вирішена в одній площині та одним способом. Необхідно добиватися розуміння широкими верствами населення всіх країн складності устрою та крихкості сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Мережко О. Росія як держава-терорист URL:
2. <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/rosiya-yak-derzhavaterorist.html>
3. Шкурат І.В. Міжнародний тероризм - як складник глобалізаційних процесів URL:
https://www.pubadm.vernadskeyjournals.in.ua/journals/2020/2_2020/8.pdf
4. Антипенко В.Ф. Боротьба з тероризмом URL: https://www.nato.int/cps/uk/natolive/opinions_84764.html
5. Специфіка міжнародного тероризму URL:
6. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3846515-derzavaterorist-ta-miznarodnij-terorizm-grani-strimko-znikaut.html>

ВИБОЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження. Прийнята у червні 1996 р. Конституція проголосила Україну демократичною, правовою, соціальною державою. Проте для її практичного втілення необхідно ще багато чого зробити. Проблема дотримання всіма гілками державної влади положень Конституції України продовжує залишатись актуальною. Адже конституційне закріплення основних інститутів і принципів демократії - лише один з необхідних кроків на шляху демократизації, важливим є їхнє реальне впровадження в політичну практику. Відтак побудова в Україні правової держави продовжує залишатись одним з головним завдань на шляху до демократії.

Мета дослідження: проаналізувати процес виборів, історію становлення виборчої системи України.

Об'єкт дослідження: виборча система України, процес та проблеми її становлення, методи їх вирішення.

Предмет дослідження: проблеми виборчої системи України.

Завдання дослідження: визначити, яка виборча система принесе найкращий результат для створення справжньої і дієвої влади в країні.

Виклад основного матеріалу. З відновленням української незалежності у 1991 році розпочався бурхливий процес розбудови демократичних інститутів і громадянського суспільства в нашій державі. При цьому великою мірою мало місце запозичення позитивного досвіду різних держав світу. Проте не все, що видалося плідним в інших державах світу, може принести таку ж користь, будучи перенесеним на український ґрунт. Принципи чесних та демократичних виборів: загальність участі. Виборче право доступне для всіх повнолітніх громадян; прямий та вільний процес передбачається, що безпосередньо виборці обирають своїх представників, і при цьому не зазнають жодного тиску; таємність. Ніхто не дізнається, який вибір зробив виборець, тому той максимально захищений; рівність; періодичність. Вирізняються основні типи виборчих систем: мажоритарна. Країни діляться на мажоритарні округи, де висуваються кандидати. Депутатом стає той, хто набрав більшу кількість голосів. В Україні така система стабільно працювала до 1994 року, а потім змінилась на змішану, коли половина кандидатів обиралась за мажоритарним принципом, а решта - за закритими списками. Кумулятивний вотум. Виборець має не один, а декілька голосів. Ця система поширена в німецькій Баварії, американському Іллінойсі. Закриті списки. Виборець голосує за партію, яка висуває свій список кандидатів. При цьому громадянин міг дізнатися лише першу п'ятірку потенційних депутатів. Відкриті партійні списки. Виборці голосують одночасно і за політичну партію, і за конкретних кандидатів. Місцеві вибори 2020 року пройшли за такою системою [2]. Впродовж незалежності в Україні були різні типи виборчих систем - мажоритарна, змішана, пропорційна. На даний час існує змішана система, але гостро стоїть питання про перехід до пропорційної системи на основі відкритих списків. Парламент обирається на п'ять років, в його складі 450 депутатів: половину обирають за мажоритарною системою (від неї хочуть відмовитися), половину - за пропорційною системою із закритими списками. За перші двадцять років незалежності вибори відбувались в напівавторитарному режимі, саме під час президентських виборів у 2010 дедалі більше почали застосовуватись брудні технології, як-от: підкуп виборців, застосування адмінресурсу. Ця тенденція досягла межі на парламентських та місцевих виборах, коли на дільниці міг увірватися загін міліції особливого призначення, скасовувались результати виборів. Вибори, які відбулися після Революції Гідності, характеризувались більшою прозорістю та відкритістю [3, с. 227-228]. Яка ж виборча система потрібна Україні: мажоритарна, пропорційна з закритими виборчими списками чи пропорційна з відкритими списками? Перший варіант системи є неефективний: 1) Сприяє підкупу виборців (за даними громадянської мережі ОПОРА, 70% випадків підкупу виборців зафіксовано саме в одномандатних округах); 2) Сприяє застосуванню адміністративного ресурсу, що стабільно приводить одні й ті ж політичні партії до влади і дає їм більше місць у парламенті; 3) Забезпечує місця в парламенті представникам тільки однієї політичної платформи, яку не обов'язково поділяє більшість населення. При цьому варто відзначити істотну нерівномірність прохідного бар'єру за мажоритарною складовою в різних регіонах України. У пропорційній з закритими виборчими списками є такі недоліки: 1) Внутрішня конкуренція у партіях фактично відсутня. Натомість сильною є монополія партійного керівництва, яке і визначає персональний склад списку, а також розміщує у складі партій «грошових мішків»; 2) Відстань між партіями та виборцями збільшується, оскільки до прохідної частини партійних списків кандидати потрапляють не за популярністю серед виборців, а за принципом лояльності до керівництва партії чи за гроші; 3) Підзвітності народних депутатів перед виборцями та взагалі зв'язку з виборцями практично немає. Щодо пропорційної системи з відкритими списками, то ця система має більше переваг, ніж недоліків, а саме: вона передбачає 27 великих регіональних округів. Партії виставлятимуть на кожному окрузі мінімум п'ятьох кандидатів. Виборець, окрім того, що голосує за партію, зможе віддати свій голос і за конкретну людину в цій партії, тим самим формуючи персональний склад парламенту. До того ж, великий розмір округів ускладнює підкуп виборців. Одна справа «скупити» мажоритарний округ у два райони, і зовсім інша - всю область. Це потребує значно більших витрат. Щоб потрапити до Верховної Ради, треба буде завойовувати довіру і голоси виборців. Тобто - реально працювати на округах і показувати свою ефективність. Це стимулюватиме політичну конкуренцію і зробить не вигідною торгівлю місцями у виборчих списках. Адже ніхто не зможе гарантувати голоси виборців за конкретну персону [1, с. 94].

Висновок: Найефективнішою виборчою системою в Україні є пропорційна система з відкритими регіональними списками. Усі реформи в Україні залежать від політиків та їхніх рішень. А хто в нашій країні ухвалюватиме політичні рішення - залежатиме від закону про вибори народних депутатів України. Щоб рухатися вперед до розвитку країни, нам необхідне оновлення політичних еліт, які обиратимуться за новим принципом. Тільки так у нас з'явиться реальний шанс привести до влади нових та ідейних політиків, які працюватимуть на благо українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Бойко Н. С. Виборча система України: суспільно-політичний аспект. Державне управління: теорія та практика. 2006. Журнал «Наукові записки» випуск 50, С.92-100.
2. Віктор Таран, вебінар «Виборчий процес в Україні: плюси та мінуси» URL: <https://inrespublica.org.ua/aktivna-hromada/vyborchuj-protses-v-ukrayini-plyusy-ta-minusy.html>
3. Рудич Ф. М. Політологія: Підручник. 2-е вид. К., Либідь, 2006. 480 с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС

Актуальність дослідження. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС) є фундаментальним документом, що визначає напрями політичного, економічного та соціального співробітництва між Україною та ЄС. Ця угода, підписана в 2014 році, має значний вплив на розвиток держави, а її переваги та недоліки є критичними для розуміння впливу цього документу на українське суспільство та економіку. Дослідження цих аспектів є актуальним для формування стратегії подальшої інтеграції України в європейський простір.

Мета дослідження: аналіз переваг та недоліків угоди України з ЄС, оцінка її впливу на різні сфери життя українського суспільства та економіки.

Об'єкт дослідження: угода про асоціацію між Україною та ЄС.

Предмет дослідження: переваги та недоліки угоди України з ЄС у контексті політичних, економічних та соціальних аспектів.

Завдання дослідження: проаналізувати політичні переваги угоди України з ЄС.

Виклад основного матеріалу. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, підписана у 2014 році, стала знаковою подією в історії України. Ця угода, що ґрунтується на принципах політичної асоціації та поглибленої та всебічної вільної торгівлі, відкрила нові можливості для співпраці та інтеграції України з ЄС. Однак, як і будь-яка важлива угода, Угода про асоціацію має як свої плюси, так і мінуси. Її вплив на Україну є багатограним і неоднозначним, з далекосяжними наслідками для економіки, політики, суспільства та життя простих людей. Угода про асоціацію з ЄС має важливі політичні переваги для України. По-перше, вона сприяє зміцненню демократії, верховенства права та захисту прав людини. Впровадження європейських стандартів у ці сфери сприяє підвищенню ефективності державного управління та зміцненню правової системи. Угода також підтримує процес децентралізації, який дозволяє місцевим громадам отримати більше повноважень та ресурсів для вирішення локальних проблем. По-друге, угода підсилює політичну стабільність України, що є важливим чинником для подальшого розвитку країни. Вона передбачає регулярні політичні діалоги між Україною та ЄС, що сприяє обміну досвідом та зміцненню співпраці в галузях безпеки та зовнішньої політики. Економічні вигоди від угоди з ЄС включають розширення доступу українських товарів на європейський ринок, зниження митних тарифів та усунення нетарифних бар'єрів. Це сприяє збільшенню експорту та поліпшенню торговельного балансу. У 2016 році обсяг торгівлі між Україною та ЄС зріс на 23%, що свідчить про позитивний вплив угоди на українську економіку. Угода також сприяє залученню іноземних інвестицій [1]. Впровадження європейських стандартів регулювання бізнесу та захисту прав інвесторів робить український ринок привабливішим для іноземних інвесторів. Залучення інвестицій сприяє модернізації промисловості, створенню нових робочих місць та підвищенню конкурентоспроможності української продукції. Реформа охорони здоров'я, що реалізується в рамках угоди, сприяє підвищенню якості медичних послуг та доступності медичної допомоги для населення. Угода також сприяє розвитку громадянського суспільства та зміцненню інституцій, які займаються захистом прав людини. Це включає підтримку незалежних медіа, неурядових організацій та ініціатив, спрямованих на захист прав людини та демократичних свобод [2]. Однак угода має і певні недоліки. Одним з головних недоліків є необхідність значних фінансових витрат на адаптацію національного законодавства та інфраструктури до європейських стандартів. Це може бути важким тягарем для державного бюджету, особливо в умовах економічної нестабільності. Також є ризик зростання конкуренції з боку європейських компаній, що може негативно вплинути на деякі сектори української економіки. Наприклад, сільськогосподарський сектор може зазнати труднощів через високі стандарти якості та безпеки харчових продуктів, які встановлюються ЄС. Це може вимагати додаткових інвестицій та часу для адаптації українських виробників до нових умов. Крім того, деякі експерти відзначають, що угода може призвести до соціальної нерівності. Впровадження європейських стандартів може бути вигідним для великих компаній, але малий та середній бізнес може зіткнутися з труднощами через необхідність значних інвестицій у модернізацію та адаптацію до нових вимог [3]. Також на Угоду України з ЄС вплинула війна, що розпочалась 24 лютого 2022 року. Але цей вплив є неоднозначним. З одного боку, війна створила нові виклики та перешкоди для імплементації Угоди. З іншого боку, війна також стимулювала певні позитивні зрушення та прискорила деякі реформи в Україні. Важливо зазначити, що Угода про асоціацію залишається важливим стратегічним документом для України, який окреслює шлях до європейської інтеграції. Незважаючи на виклики, пов'язані з війною, Україна має продовжувати імплементацію Угоди, щоб отримати доступ до європейських ринків, стимулювати економічне зростання та модернізувати країну. Війна також продемонструвала стійкість та єдність українського народу, а також його прагнення до європейського майбутнього. ЄС, зі свого боку, підтвердив свою підтримку Україні та її прагненням до європейської інтеграції. Війна в Україні не може зупинити європейський шлях України. Навпаки, вона має стати стимулом для ще більш рішучих та системних реформ, які наблизять Україну до членства в Європейському Союзі. Угода про асоціацію між Україною та ЄС є ключовим документом, що визначає напрями політичної, економічної та соціальної співпраці. Аналіз її переваг і недоліків є критично важливим для подальшої інтеграції України в європейський простір [4]. Політичні переваги угоди включають зміцнення демократичних інститутів, верховенства права та захисту прав людини, а також підтримку децентралізації та політичної стабільності. Економічні вигоди полягають у розширенні

доступу українських товарів на ринки ЄС, зниженні митних тарифів та залученні іноземних інвестицій. Соціальні аспекти угоди охоплюють покращення стандартів життя, реформу охорони здоров'я та розвиток громадянського суспільства. Проте угода має й недоліки. Впровадження європейських стандартів вимагає значних фінансових витрат на адаптацію законодавства та інфраструктури, що може бути важким тягарем для державного бюджету. Підвищення конкуренції з європейськими компаніями може негативно вплинути на деякі сектори української економіки, особливо сільське господарство. Війна, що почалася 24 лютого 2022 року, також створила нові виклики для реалізації угоди, але одночасно прискорила деякі реформи [5].

Висновок. Угода про асоціацію між Україною та ЄС суттєво впливає на розвиток країни, у майбутньому може сприяти політичній стабільності, економічному зростанню та покращенню якості життя населення. Незважаючи на виклики, включаючи війни, важливо продовжувати європейський курс та здійснювати реформи, які наблизять Україну до повноправного членства в ЄС.

Список використаних джерел

1. Міністерство економіки України. Економічні переваги Угоди про асоціацію з ЄС. URL: <https://me.gov.ua>
2. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Оцінка впливу Угоди про асоціацію з ЄС на українську економіку. URL: <https://ier.com.ua>
3. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://www.center.gov.ua/component/k2/item/4025->
5. Інтеграція України в ЄС: плюси і мінуси URL: https://24tv.ua/integratsiya-ukrayini-v-yes-shho-tse-plyusi-ta-minusi_n1357884

ФОРМИ ВИЯВУ СЕПАРАТИЗМУ

Актуальність дослідження. Більшість країн сучасного світу є поліетнічними, і Україна не виняток. Через це державам потрібно враховувати етнонаціональні особливості в своїй внутрішній та зовнішній політиці. Кожна етнічна група хоче реалізувати свої інтереси в політичній, соціально-економічній і культурній сферах, і в сучасному глобалізованому світі це природно для всіх етносів. Це може створювати умови для виникнення сепаратизму. Отже, як ніколи, важливо розуміти що під цим ховається, чим зумовлено та які його прояви.

Мета дослідження: аналіз форм сепаратизму, його загроз та тенденцій розвитку в світі та Україні.

Об'єкт дослідження: поняття сепаратизму.

Предмет дослідження: форми вияву сепаратизму.

Завдання дослідження: аналіз особливостей та важливих аспектів перебігу різноманітних форм сепаратизму.

Виклад основного матеріалу. Етимологічно термін «сепаратизм» походить від латинського слова «separatus», що означає «відокремлення, окремих» і спочатку використовувався виключно для визначення процесів, що мали місце в суспільно-релігійному житті. [1, с.1-2] У сучасності сепаратизм це політика і практика відокремлення, відділення частини території держави з метою створення суверенної держави, дезінтеграцію країни, переходу до складу іншої держави чи набуття статусу дуже широкої автономії. У політологічній літературі виділяють такі форми вияву сепаратизму: Сецесія, іредентизм, автономізація. Автономізм – це ліворадикальні соціально-політичні рухи та теорії, змістом яких є обґрунтування проєктів створення вільних територіальних утворень, як альтернативного шляху централізованим моделям владного впливу [2, с. 48]. Сецесіонізм (від лат. Secessio) – це соціально-політичні рухи та теорії, основним змістовним навантаженням яких є обґрунтування проєктів відокремлення від державного формування (як правило, федеративного) якогось з його частин (зазвичай, суб'єкта федерації) [2, с. 48]. Іредентизм – у політичній науковій термінології «іредентизм» використовується для окреслення політики державного утворення, партії чи іншого політичного об'єднання за воз'єднання народу, етнонаціональної спільноти в межах однієї держави [2, с. 48]. Залежно від сфери прояву сепаратистських тенденцій можна виокремити політичний, економічний, правовий та ідеологічний сепаратизм. Так політичний сепаратизм визначається як «різновид політичної опозиції, мета якої – відокремити частину території держави для створення нового державного утворення або для надання певній частині держави автономії» [3, с. 3]. Визначальною рисою економічного сепаратизму є намагання регіону вийти із загально державної економічної системи, розірвати господарські зв'язки, що може супроводжуватись самоізоляцією чи переорієнтацією на зовнішньоекономічних партнерів [3, с. 3]. Ідеологічний сепаратизм пропагує пріоритет регіональних інтересів над загальнодержавними та поширення «місцевої» ідеології, яка протистоїть громадянській єдності. Класичний приклад – Чеченська Республіка, де ідеологи сепаратизму здобули підтримку ідеї відокремлення. В свою чергу в ідеологічному сепаратизмі розрізняємо етнічний, релігійний та цивілізаційний сепаратизм [4, с. 108]. Ще одним критерієм, за яким можна виділити типи сепаратизму, є динаміка функціонування, що визначає еволюційний і радикальний сепаратизм. У сепаратизмі еволюційного типу взаємодія між центром і регіоном визначається переговорами, під час яких реструктуризують владні, економічні та соціокультурні відносини між державним утворенням і територією в його складі. Радикальний сепаратизм відрізняється особливо жорсткою позицією сторін і орієнтацією на застосування силових засобів [5, с. 306]. За об'єктами спрямування розрізняють безадресний, односторонній та обопільний сепаратизм. Безадресний передбачає загальне незадоволення своїм положенням. Односторонній спрямований проти конкретного регіону, але без реакції з його боку (Прибалтійські держави). Обопільний сепаратизм передбачає взаємну ворожнечу двох конфронтуючих сторін. За методами досягнення мети можна класифікувати ненасильницький та силовий сепаратизм. До проявів ненасильницького сепаратизму зараховує провінції Квебек у Канаді та фламандський сепаратизм у Бельгії, де процес від'єднання відбуваються з використанням політичних, економічних, юридичних та конституційних засобів. В основній частині світу переважають силові форми та методи реалізації цілей сепаратистських, іредентистських й аналогічних їм рухів у боротьбі за незалежність.

Висновок: жоден із сепаратистських конфліктів у світовій історії не був точною копією іншого. Кожний конфлікт мав певні особливості як щодо причини виникнення, засобів, складу конфліктуючих сторін, так і за специфікою перебігу подій. Саме тому будь-які типологічні схеми, очевидно, є доволі штучними та узагальненими моделями реальних ситуацій. Актуальні приклади сепаратистських проявів у світі допомагають чіткіше уявити особливості тієї чи іншої форми сепаратизму. Актуальними є й приклади сепаратистських явищ в Україні, які становлять значну загрозу для нашої національної безпеки. Перспективи подальших досліджень полягають у необхідності пошуку нових підходів для вивчення різних аспектів сепаратизму, щоб шукати ефективних шляхів боротьби з цим явищем.

Список використаних джерел

1. Наконечний В. Сепаратизм: поняття та підходи до тлумачення. 2007. С.1–6.
2. Цебенко О. Форми вияву сепаратизму: теоретико-методологічний аспект. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2014,. С. 44–51.

3. Савойська С. Мовно-Сепаратистські тенденції у політичному просторі України. 2008. С. 3-4
4. Ярмоленко М. Сепаратистські рухи в незалежній Україні: витоки, субєкти та об'єкти процесу / М. Ярмоленко // Наукові записки: Серія «Історія». – Тернопіль, 2011. С. 106–111.
5. Панібудьласка В. Етнополітичний сепаратизм – поняття, зміст, форми і природа. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. 2009. № 44. С. 306–313.

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження. Конкуренція породжує політичний маркетинг, тому що вона пов'язана передусім із просуванням на даному ринку товару, тобто: політичної влади, організацій, ідей і переконань. Тому що, конкуренція головна ознака ринку

Мета дослідження: усвідомлення сутності політичного маркетингу, дослідження основних функцій політичного маркетингу.

Об'єкт дослідження: політичний маркетинг як складова політичних відносин.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: розуміння ролі та значення маркетингу.

Виклад основного матеріалу. Політичний маркетинг це відносно нова, але перспективна галузь, технологічні засоби якої сприятимуть регулюванню демократичного політичного ринку. Політичний маркетинг - це використання стратегій маркетингу для досягнення політичних цілей. Він включає в себе використання різних інструментів і технік, щоб впливати на громадську думку, формувати образ кандидата чи партії, мобілізувати виборців і забезпечити їх підтримку під час виборів [1, с. 424]. Політичний маркетинг включає в себе рекламні кампанії, публічні виступи, використання соціальних медіа, проведення опитувань громадської думки, аналіз даних виборців та інші методи, щоб спрямовувати поведінку виборців у вигідному напрямку для політичних цілей [2]. Основні функції політичного маркетингу включають: виборча кампанія; створення образу кандидата чи партії; аналіз громадської думки; мобілізація виборців. Ці функції вкрай важливі тому що, від них залежить ефективність політичного маркетингу. Основним аспектом який вказує на ефективність політичного маркетингу буде громадська думка, а саме політичні мему. Який вплив політичного маркетингу на суспільство та політичні процеси може бути? [3]. Формування громадської думки: Політичний маркетинг використовує різні медійні канали, включаючи соціальні медіа, телебачення, радіо та пресу, для впливу на громадську думку. Це може включати розповсюдження інформації про політичних кандидатів, їхні позиції з певних питань, а також розповіді про досягнення або провалі політичних лідерів. Мобілізація виборців: Політичний маркетинг спрямований на мобілізацію виборців і стимулювання їх до участі в політичному процесі. Це може включати заходи, які підштовхують людей до голосування, такі як виборчі кампанії, звернення до виборців через соціальні медіа та особисті контакти. Формування образу політичних лідерів та партій: Політичний маркетинг допомагає створювати позитивний образ політичних лідерів та партій. Це може включати використання позитивних повідомлень, публічних виступів та інших медійних інструментів для підвищення популярності та довіри до політичних суб'єктів. Виборчі результати: Політичний маркетинг може впливати на виборчі результати, оскільки ефективні кампанії та стратегії можуть залучити більше голосів на виборах. Формування політичної агенди: Політичний маркетинг може визначати, які питання стають пріоритетними для обговорення в суспільстві та серед політичних діячів [4]. Розвиток політичного маркетингу дасть змогу покращити :Ефективність комунікації: Політичний маркетинг дозволяє політичним суб'єктам ефективно спілкуватися з виборцями, розповсюджуючи свої ідеї та пропозиції через різноманітні канали комунікації, такі як соціальні медіа, телебачення, радіо та інтернет. Адаптація до змін у суспільстві: Суспільство постійно змінюється, і політичний маркетинг дозволяє політичним суб'єктам адаптуватися до цих змін, враховуючи нові тенденції, цінності та потреби виборців. Підвищення участі громадян: Шляхом застосування ефективних стратегій політичного маркетингу можна стимулювати участь громадян у політичному процесі, що є важливим для зміцнення демократії. Інновації та технології: Розвиток політичного маркетингу сприяє використанню новітніх технологій та інновацій у політичній діяльності, що дозволяє політичним суб'єктам бути більш ефективними і ефективно використовувати ресурси.

Висновок. Отже, політичний маркетинг є однією з найважливіших конструкцій в політичній системі, бо виступає своєрідним посередником між існуючою політичною системою та громадським суспільством.

Список використаних джерел

1. В. Бебик. Маркетинг політичний. Політична енциклопедія. С. 424.
2. Політичний маркетинг. Розбір польотів URL: <https://youtu.be/N9c1dao8fn4>
3. Політичний маркетинг і концепція маркетингу URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/03090569610149782/full/html>
4. Теоретичні аспекти соціально-політичного маркетингу URL: https://www.researchgate.net/publication/377245396_Teoreticni_aspekti_socialno-politcnogo_marketingu

М. МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

Актуальність дослідження: історія відображає складні та суперечливі аспекти української історії під час періоду Громадянської війни в Росії (1917-1922 рр.). Дослідження цієї теми дозволяє розкрити роль М. Міхновського як ключової постаті в українському національному русі та руху за незалежність.

Мета дослідження: причини, процес та наслідки боротьби за побудову «Однієї, єдиної нероздільної, вільної й самостійної України від Карпат аж по Кавказ».

Предмет дослідження: М. Міхновський і його «Самостійна Україна».

Об'єкт дослідження: ідеї незалежної України М. Міхновського і їх поширення в масах.

Завдання дослідження: проаналізувати вклад М. Міхновського у розвитку української політичної думки.

Виклад основного матеріалу. Микола Іванович (1873-1924) - діяч національно-визвольного руху, видатний український політичний та громадський діяч, правник, публіцист, основоположник, ідеолог і лідер самостійницької течії українського руху кінця XIX - початку XX ст.; він є автором славнозвісної брошури «Самостійна Україна», один з організаторів українського війська, борець за незалежність.. Народився в с. Турівка на Київщині. Навчався на юридичному факультеті Київського університету. У студентські роки був одним із засновників таємного товариства «Братство тарасівців» (1891). Працюючи адвокатом, виступав на політичних процесах, брав активну участь в українському русі. Його брошура «Самостійна Україна» (1900) стала програмою революційної української партії в перший період її діяльності. Націоналізм Міхновського мав здебільшого оборонний, захисний характер. Він був протидією, запереченню державному шовінізму панівної нації. Після Лютневої революції 1917 - ініціатор створення українського національного війська. Для Міхновського українська національна держава – це не засіб, а мета, до якої треба прагнути. Тим він відрізнявся від різного роду українофілів «соціалістичного типу», для яких соціальні й культурні питання стояли на першому місці, а не питання державотворення. При цьому Міхновським спеціально звертається увага на питання армії. Тому в 1917 році він приділяв велику увагу створенню українського війська – чого не скажеш про більшість лідерів Української Центральної Ради [3]. Під час гетьманщини зблизився з Українською демократично-хліборобською партією, але після проголошення гетьманом П. Скоропадським федерації з Росією взяв активну участь у поваленні його режиму. Після встановлення більшовицької влади зазнав жорстоких переслідувань, а в квітні 1924 був знайдений повішеним у власному саду [1, с.252]. Приблизно в січні 1900 року в Харкові Микола Міхновський взяв участь у створенні Революційної української партії (РУП), першої незалежної партії на Наддніпрянщині. Її лідери звернулися до Міхновського з проханням викласти їхні ідеї в окремій брошурі [5]. Ця брошура була опублікована того ж року під назвою «Самостійна Україна» накладом 1 000 примірників у Львові. Певний час «Самостійна Україна» вважалася платформою РУП, але згодом була піддана жорсткій критиці. Оскільки, з метою поширення своїх впливів поза межі ядра «свідомих українці» на селянство, РУП дедалі частіше зверталася до соціально-демократичних питань. До того ж багато її членів стали на позиції марксизму, поступово перетворюючи партію на соціально-демократичну організацію. У «Самостійній Україні» Міхновський виступив фундатором національно-радикальної політично-філософської течії, засадничими положеннями якої стали цілковита самодостатність української ідеї та її цілковита окремішність від ідеї загальноросійської, необхідність здобуття Україною політичної незалежності та досягнення соборності без огляду на можливі конфлікти і в якнайшвидший час та лідерство української інтелектуальної еліти в боротьбі за державну незалежність. Головними опонентами Міхновського - не «чужинці», а «українофіли», які створили релігію вірнопідданства, та українська інтелігенція, інтереси якої в попередніх поколіннях не збігалися з інтересами народу, яка зрадила народ і залишила його в найгіршому стані. Її репрезентанти «надали українофілізму характер недоношеної розумом етнографічної теорії». Саме «українофіли» зробили український національний рух чимось смішним і ганебним і тим самим відштовхнули від українства «цілу молоду Україну». Міхновський також наголошує на відмінності націоналізму пануючих націй як системи гноблення і націоналізму гноблених народів як захисту права боротися за своє людське «Я». Перший відбирає (під гаслами космополітизму) останні сили з націй поневолених - їхню інтелігенцію, тоді як другий є джерелом історичної творчості, собі зародки народної свободи, маючи своїм продовженням і розвитком ідеї гуманізму й космополітизму [2]. «Самостійна Україна» - програмна політична декларація Революційної української партії, в основу якої покладено промови М. Міхновського на Шевченківських святах 19 лютого 1900 в Полтаві, а також 26 лютого 1900 в Харкові. У березні 1900, за допомогою організації «Молода Україна», видрукувана у Львові окремою брошурою (наклад 1 тис. прим.) як перше видання РУП з обґрунтуванням незалежної укр. держави. Проголошені в ній гасла вносили революційний перелом у політичну думку тогочасної української інтелігенції. Ідея самостійності не пов'язувалася із «законами суспільної еволюції», а видавалася з історичних традицій української нації, її інстинкту самозбереження, невід'ємних прав України на незалежне життя, з волі, завзяття, прагнення до незалежності народу, особливо - нового покоління інтелігенції. М. Міхновський виступав за повернення українцям прав, визначених Переяславською радою 1654, з розширенням впливу на етнографічну українську територію. Він виступив проти марксистської теорії класової боротьби, наголосивши, що «не класи, а нації стають до революційного змагу». Державну самостійність вважав головною умовою існування нації, а національну незалежність – національним ідеалом у сфері міжнаціональних відносин [4].

Висновок. Таким чином, Микола Міхновський залишив глибокий слід у духовній культурі та національно-визвольній боротьбі українців за державність і незалежність України. Саме Міхновський вперше голосно заявив, що Україна має право на незалежність від усіх і повинна бути такою, а ідея створення автономної України у складі Росії є повною нісенітницею. Микола Міхновський чітко і ясно формулював завдання розбудови незалежної національної держави як гаранта збереження та розвитку нації, а водночас і гаранта дотримання прав людини.

Список використаних джерел

1. Бойко О. Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 2006. 686 с.
2. Самостійна Україна (брошура). Матеріал з Вікіпедії. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/>
3. Ідеолог Микола Міхновський. До 120-річчя брошури «Самостійна Україна» URL: <https://www.radiosvoboda.org/amp/30651733.html>
4. М. Міхновський «Самостійна Україна». 1900. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Samostijna_Ukraina_1
5. Міхновський Микола Іванович. Матеріал з Вікіпедії. Інтернет Джерело: URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/>

ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Актуальність дослідження. Внаслідок певних подій пов'язаних з Євроінтеграцією України, відбулося вторгнення Росією на територію нашої країни та анексії автономної республіки Крим. Ці дії, будучи суперечливим суспільно-політичним явищем, являють собою одну з найскладніших та найактуальніших проблем світового співтовариства. В умовах життя сучасного українського суспільства під впливом різноманітних політичних, економічних та соціальних чинників українська національна свідомість переживає свій досить цікавий етап формування [5]. Проблема національної самосвідомості громадян України не випадково стає предметом соціологічного аналізу. Радикальні зміни глобального характеру, які відбуваються в усіх сферах суспільного життя, свідчать і про появу ряду проблем у молодіжному середовищі, в якому негативні наслідки перетворень найбільш яскраво проявляються саме у сфері дозвілля.

Мета дослідження: проаналізувати суть української національної свідомості в умовах війни.

Об'єкт дослідження: громадяни України.

Предмет дослідження: національна свідомість громадян України.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив війни на зростання національної свідомості громадян України.

Виклад основного матеріалу. У контексті широкого поняття національної свідомості свою вагому нішу для нас, українців, займає більш вузьке поняття - української національної свідомості. Формування української національності свідомості починає свої витoki ще давнього минулого українського народу, де в часи перших прототипів національної спільноти на теренах України зародилася модель «справжнього українця» (національно свідомого). Кожна історична доба залишила свій слід в етно-національному коді українця та українського народу [1]. Національна свідомість є фундаментальним чинником побудови громадянського суспільства та демократії. Власне такий приклад прояву думки громадянського суспільства та вищого ступеня національної свідомості наш народ продемонстрував у Революції Гідності. Дух національного єднання споріднює більшість українців і дотепер. Позаяк вже пізніше перед очима народу постала жаклива реальність війни з Росією, в яку безпідставно втягнула нас країна-агресор. Це, напевно, одне з небагатьох полотнищ, на фоні якого народ споріднюється і будить в собі національну свідомість і зараз, проте є інші фактори, які цей процес гальмують, і роблять українця народом «другого сорту» та знищують почуття національної гідності та самосвідомості [3]. На превеликий жаль, у житті сучасного українця, а особливо молодого, відбувається період переосмислення і зміни життєвих цінностей, в якому все духовне, зокрема національна самоідентифікація, відкладаються на задній план, а першочерговими постають матеріальні блага та цінності. Це зумовлено сучасним станом речей у держаній політиці, економіці та культурі [5]. Сьогодні на політичному лані ми спостерігаємо давно знайому нам картину, слуги народу дбають першочергово про себе, а вже потім про народ. Іншою проблемою, яка впливає з попередньої, є економічна криза, яка поглинула Україну після революції, розвинулась в умовах війни та тримає нас на краю прірви сьогодні. В цих умовах українська національна свідомість нівелюється, стає «кишеньковою іграшкою». Нас тягне на дно одвічна проблема корупції. Простий народ сьогодні ошелешений цінами на різноманітні соціальні потреби та зовсім незадоволений рівнем своїх доходів - зарплат та пенсій. За цих умов у скруті опинилась українська молодь, котра змушена масово емігрувати за кордон в пошуках кращого заробітку та рівня життя. Це свідоме цурання свого, національного, рідного, спричинене непрофесійною політикою держави. Молодь сьогодні спантелічена і не бачить перед собою ніякого майбутнього у власній країні. Все ще єднає українців лише єдина мета - протистояння країні-агресору [4]. Як вже згадувалось вище, відбувається процес зміни цінностей у суспільстві, матеріальність бере гору над мораллю, доктрина замінена практикою. Ми рухаємось у бік «нездорового прагматизму», в якому нас проштовхує ряд вищезазначених проблем. Проблематика формування національної свідомості сучасного українця залежить ще від багатьох різних факторів, але основою подальшого становлення української нації є створення сприятливого для цього середовища. А це залежить від тих людей, в чіях руках сьогодні доля усього народу. Велика влада - велика відповідальність. Тож кожен, хто бере у свої руки владу, насамперед, повинен бути національно свідомим та ставити себе на місце народу, і пам'ятати, що держава починається з простого народу [5]. Хоч і українська національна свідомість переживає свої не кращі часи, все ж таки українець повинен залишатися українцем лише з поваги до того, що наші нащадки жили ще в більшій скруті та не втрачали своєї національної гідності і з поваги до самого себе, як представника великої нації. Та з поваги до тих людей, які показують свій національний дух сьогодні на Сході, на передовій, захищаючи рубежі нашої країни від ворога... [2].

Висновок: отже, загалом слід підсумувати, що війна стала для українців насамперед черговим випробовуванням духу та національної свідомості. Одним із унікальних явищ цієї війни стало те, що на оборону незалежності виступили не лише українці, але й росіяни та багато представників інших націй, які усвідомили, що це і їх війна.

Список використаних джерел

1. Багрянний І.П. Публіцистика: доп., ст., памфлети, рефлексії, есе/І. П. Багрянний; упоряд. О. Коновал; передм. І.Дзюби; Післямова Г. Костюка. К.: Смолоскип, 1996. 856 с.
2. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
3. Грабовська І. Проблема засад дослідження українського менталітету і національного характеру // Сучасність. 2014. №5. С. 58-70.
4. Рябчук М. «... Головні стереотипи масової свідомості українців» // Політика і культура. 2017. №31. С. 16-17.
5. Слука Віталій «Українська національна свідомість - основа буття нації» URL: <https://vzhovkvi.com/kultura/ukrajinska-natsionalna-svidomist-osnova-buttya-natsiji.html>

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження. Тема дослідження політичного маркетингу залишається важливою через зростаючу конкуренцію та вплив цифрової трансформації на політичні процеси. Вона дозволяє розуміти вплив соціальних медіа та феномену фейкових новин на виборчі рішення.

Мета дослідження: розуміння та аналіз стратегій, методів та інструментів, які використовуються політичними суб'єктами для залучення, мобілізації та переконання виборців, а також у виявленні впливу цих стратегій на політичні процеси та рішення.

Об'єкт дослідження: політичні суб'єкти, такі як політичні партії, кандидати на виборах, політичні кампанії та їхні комунікаційні стратегії та інструменти.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: аналіз маркетингових стратегій політичних суб'єктів.

Виклад основного матеріалу. Термін маркетинг (від англійського market – ринок, збут) – це система засобів з управління операціями збуту й торгівлі, регулювання ринкових процесів і вивчення кон'юнктури та закономірностей функціонування ринку. Політична діяльність за будь-яких умов, суспільно-політичних систем і форм державного устрою спрямована на завоювання та утримання контролю над ринком. Але над ринком специфічним – ринком влади. А через нього – над політичною та іншими сферами суспільства. Політичний маркетинг – це сукупність форм і методів дослідження та впровадження в політичну практику тих чи тих настанов суспільної свідомості з метою здійснення контролю над ринком влади, тобто діяльність, спрямована на створення, підтримання чи зміну поведінки громадян щодо конкретних політичних лідерів, організацій, ідей. Змістом політичного маркетингу є вивчення усталеної та формування бажаної громадської думки щодо образу (іміджу) політика, політичної організації [1]. Маркетинг і політика – дуже різні дисципліни, але в них набагато більше спільного, що важливіше, більше впливу один на одного, ніж можна було б очікувати. З одного боку, ми всі знаємо, що маркетинг має справу з продажем товарів та послуг. З іншого боку, у вас є політична комунікація спрямована на продаж ідей, від політичних підходів та ідеологій, до особистого бренду політичного лідера, його цінностей та переконань. Зміни у характері комунікацій у політичній сфері призвели до того, що перед тим, як створити та поділитися ключовими повідомленнями, необхідно знати та застосовувати весь арсенал класичних маркетингових інструментів та вимірювань – сегментування ринку, виділення цільової аудиторії, позиціонування та брендинг, частка ринку, «дистрибуція», заходи щодо підтримки «продажів», комунікативна політика, пов'язана з тим, як, якими способами та через кого діяти на ринку, KPI. Простіше кажучи, фундаментальні зміни політичної комунікації показують, що вони стають більш «ринковими» – попередній аналіз ринку, тестування, таргетінг, виміри тощо. Консультант зі зв'язків із державними органами та політичні комунікатори мають балансувати сьогодні не лише між лобіюванням бізнесу та перемовинами з представниками уряду, а також володіти повним інструментарієм маркетингологів для успіху своїх кампаній. Можливо, скоро ми спостерігатимемо появу нової спеціальності як політичні маркетингологи, які об'єднують знання у лобіюванні, політичного ландшафту, політології, нарівні зі знанням маркетингових інструментів та зв'язків із громадськістю [2]. По аналогії із класичним маркетингом у політичному маркетингу можна виділити три етапи. На першому здійснюється соціальний, економічний, політичний, психологічний аналіз місця дії. На другому – визначення цілей, розроблення стратегій для різних груп виборців, вибір теми кампанії, тактики використання місцевих і національних ЗМІ. Потім настає етап просування кандидатів, або на професійному жаргоні, що встиг затвердитися, «товару». На основі специфічних особливостей політичної діяльності виокремлюють такі функції політичного маркетингу: формування інформаційного банку, що охоплює дані статистики, різноманітної урядової та неурядової звітності, результати досліджень економіки, політики, психології, демографії тощо; вироблення методів аналізу та обробки даних інформаційного банку, виокремлення ключових показників, що найповніше характеризують об'єкти та суб'єкти політики; оцінювання й аналіз умов політичного ринку, маркетингового середовища. [3, с. 51]. Зростання конкуренції в боротьбі за владні ресурси на політичному ринку актуалізує питання позиціонування політичних партій у її зовнішньому оформленні. Виборці не можуть ретельно дослідити передвиборчі програми всіх партій. Отже знайомство виборця з партією відбувається через її назву, лідера та партійну символіку. У політичній рекламі, політичних акціях, мітингах підтримки є обов'язковим нагадування назви партії та використання її політичної символіки, що дозволяє відрізнити певну політичну силу від інших політичних, громадських організацій, а також здійснювати непрямий вплив на виборців. Візуальна символіка сьогодні є однією з основних складових успішного формування партійного стилю та впливу на виборця. Так, зокрема, кандидати від мажоритарних округів на виборах 2012 року, свою політичну рекламу будують відповідно стилю політичної партії від якої вони є висунутими, тобто використовують бренд своєї партії, що вже склався [4, с. 158].

Висновок. Значення політичного маркетингу невпинно збільшується за умов трансформації суспільства та посиленні конкуренції між політичними елітами. Професійне застосування потужного потенціалу маркетингових технологій дозволить досягти оперативних результатів, так і отримання ефектів стратегічного характеру та підтримувати оптимізацію політичного життя [5, с. 209].

Список використаних джерел

1. Поняття, види та функції політичного маркетингу. URL: <https://subjectum.eu/political/rudich/44.html>
2. Тренди політичного маркетингу. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/209159_trendi-poltichnogo-marketingu
2. Загальна концепція та інструменти політичного маркетингу / О. С. Телетов, Ю. В. Титаренко, О. Ю. Шевченко // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2013. № 2. С. 51.
3. Візуалізація партійного продукту: назва та символіка в бренд-стратегії політичних партій України / А. Ф. Руденко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія. 2012. С. 158.
4. Ніконенко В. М., Габрусєва Н. В. Технологія політичного маркетингу. Збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій», 28–29 листопада 2018 р. Т.: ФОП Паляниця В. А., 2018. Том 3. С. 209.

МІСЦЕ І РОЛЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У СТРУКТУРІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку України постає питання щодо формування сприятливих правових та політичних умов, необхідних для створення повноцінного демократичного суспільства. Неабияку роль у цьому процесі мають відігравати політичні партії, що складають основу політичної системи більшості розвинених країн світу. Наявність політичних партій є ознакою високого розвитку суспільства та наявності в ньому громадянської культури й толерантності.

Мета дослідження: з'ясувати місце і роль політичних партій у структурі громадянського суспільства.

Предмет дослідження: особливості місця і ролі політичних партій у структурі громадянського суспільства. **Об'єкт дослідження:** політичні партії в структурі громадянського суспільства.

Завдання дослідження: визначення важливості ролі і місця політичних партій у структурі громадянського суспільства, аналіз причин виникнення політичних партій та їх функцій.

Виклад основного матеріалу. Політична партія - добровільне та організаційно оформлене об'єднання громадян, яке виражає інтереси частини суспільства і прагне до їх задоволення шляхом здобуття, утримання і використання державної влади. Для багатьох роль партій в сучасній конкурентній політиці є подібною до ролі корпорацій в сучасній конкурентній економіці [1]. Більшість вчених, експертів, професійних політиків при розгляді феномену політичних партій погоджуються з наступними положеннями: 1) партії - це організації, 2) партії займаються забезпеченням діяльності урядових лідерів, 3) партії займаються забезпеченням громадської політики, 4) партії найбільш політично активні під час виборів, 5) партії відіграють тривалу роль у політичному житті [2]. Причини виникнення партій - необхідність захисту соціально-класових, національних, племінних, релігійних, регіональних інтересів, а також цілі, пов'язані з виборчою боротьбою. Різноманітними є способи виникнення партій. Свого часу М. Вебер в історії становлення партії вирізняв три етапи: аристократичне угруповання, політичний клуб, масова партія. Партії виростали з депутатських клубів і фракцій у парламенті, орієнтованих на інтереси різних кіл нової політичної та економічної еліти. Місце партій у політичній системі суспільства - вони є одним з найважливіших компонентів політичного процесу суспільства. Як суб'єкт формування владних відносин, партії великою мірою визначають характер і спрямування політичного процесу, стратегію і тактику боротьби за владу, її утримання, політичну стабільність суспільства. Завдяки політичним партіям здійснюється прямий та зворотний зв'язок між суспільством і державою. Це важливий інститут громадянського суспільства, завоювання й утримання влади, форма управління суспільством, при якій боротьба партій за владу виступає як механізм використання розбіжності інтересів, інакомислення в цілях суспільного прогресу [4, с. 169-173]. Щоб краще зрозуміти роль політичних партій у громадянському суспільстві, слід проаналізувати їх функції. Основними функціями політичної партії в сучасному суспільстві є: участь у політичному управлінні. Головна мета будь-якої партії - політична влада. Через своїх представників у законодавчій та виконавчій владі партії впливають на процес прийняття політичних рішень, беруть участь у виконанні управлінських функцій у державі. Таким чином, політичні партії мають можливість втілювати на практиці свої передвиборчі обіцянки та програмні завдання [3]. Представництво інтересів соціальних груп. Політичні партії виявляють, обґрунтовують і формулюють інтереси різних соціальних груп у вигляді політичних ідеологій, програм, передвиборчих платформ. Партії транслиують окремі інтереси із сфери громадянського суспільства у сферу політичних рішень, де вони стають фактом політичних вимог. Найчастіше узагальнення й обґрунтування соціальних інтересів відбувається в ідеологічній формі: партії декларують стратегічні цілі та шляхи їх реалізації для всього суспільства, а також формулюють розбіжності з іншими політичними силами [5].

Висновок: Політичні партії є важливим елементом громадянського суспільства, оскільки вони забезпечують механізми для вираження та представлення політичних інтересів громадян. Роль партій полягає в формуванні публічної думки, участі у процесі прийняття рішень та забезпеченні демократичного функціонування суспільства.

Список використаних джерел

1. Роль і місце політичних партій та громадсько-політичних об'єднань. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-86.html>
2. Політичні партії: теорія та функціональні практики. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7307/Political.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
3. Яку роль відіграють політичні партії та громадські організації в розвитку демократії? URL: https://citizen.in.ua/photos/topic/f/20181203_190717_rozdil-4.3.pdf
4. Політологія (теорія та історія політичної науки): навч. посіб. / П. П. Шляхтун. К. : Либідь, 2017. 576 с.
5. Гурик М. І., Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/29229>

ГРОМАДСЬКА ДУМКА, ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВРАХУВАННЯ В ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ

Актуальність дослідження. В умовах сьогодення, живучи в демократичній державі, ми повинні розуміти, що активна участь громадян є ключовим принципом у формуванні державної політики. Чим більше влада взаємодіє з громадянами, тим більш демократичною вона є. Дослідження громадської думки дозволяє з'ясувати відношення та переваги населення з певних політичних питань, допомагає зрозуміти зміни суспільства та враховувати їх у формуванні політики. Проблема полягає у недостатньому розумінні та використанні результатів досліджень громадської думки органами влади, через що механізми її врахування в державній політиці залишаються недостатньо ефективними. Це питання потребує уваги та подальших досліджень для покращення взаємодії між громадськістю та владою з метою забезпечення більшої ефективності державного управління та задоволення потреб суспільства.

Мета дослідження: аналіз механізмів формування та виявлення громадської думки, оцінка методів її дослідження та визначення способів, які дозволяють ефективно враховувати ці погляди та настанови в процесі прийняття державних рішень.

Об'єкт дослідження: громадська думка.

Предмет дослідження: процеси формування громадської думки, її взаємодія з політичними процесами, механізми її врахування в державній політиці.

Завдання дослідження: проаналізувати історію та сучасні методи вивчення громадської думки, виявляти вплив цієї думки на формування державної політики.

Виклад основного матеріалу. Всі громадяни України мають своє ставлення до політичних, соціально економічних, культурних і т.д. подій та процесів, що відбуваються в суспільстві. Навіть люди, які не цікавляться політикою, неінформовані і некомпетентні в політиці, культурі чи економіці, мають якесь ставлення до них. Не обов'язково позитивне чи негативне. Це ставлення може бути і нейтральним, і невизначеним і, дуже часто, навіть байдужим. А тому для виявлення власне громадської думки на основі висловлювань окремих громадян в соціологічних опитуваннях з певних проблем потрібно відфільтрувати відповіді тих, хто не має думки з певної проблеми, неінформований, незацікавлений та некомпетентний, а, можливо, і провести соціологічне «зважування» відповідей тих, хто залишився [1, с. 68]. Вивчення громадської думки – це важливий аспект сучасного політичного та соціологічного дослідження, який надає унікальний погляд на уявлення, потреби та переконання суспільства. Методи, використовувані для збирання і аналізу цих даних, стають ключовим інструментом для політиків, дослідників і громадських організацій у формуванні стратегій, прийнятті рішень та визначенні тенденцій у політиці та суспільстві. Одним із головних методів дослідження суспільства, яким і досі користуються соціальні науки, є спостереження. Спостереження дає можливість представникам гуманітарних наук поглиблювати теоретичні знання, розуміння закономірностей людської поведінки. На названому методі будуються й соціологічні дослідження. Формалізовані дослідження ґрунтуються на суворих правилах збирання інформації від науково визначених репрезентативних вибірок. Неформалізовані дослідження не вимагають дотримання суворих наукових правил і процедур дослідного процесу. На відміну від формалізованих досліджень (результати яких можна використовувати для передбачень і прогнозувань), неформалізовані використовують суто для опису конкретних ситуацій [2, с. 41]. У політиці дані з досліджень громадської думки використовуються для формулювання політичних стратегій, розробки програм та реформ, оцінки популярності кандидатів чи партій, а також для підтримки аргументів у відкритих дебатах чи в процесі лобіювання. Наприклад, якщо дослідження показує, що велика частина населення підтримує певну політичну програму, політики можуть активно просувати цю програму в парламенті чи під час виборчої кампанії. Розуміння та врахування громадської думки є важливим для кожної держави, адже воно дозволяє політичним лідерам приймати рішення, що відповідають вимогам та очікуванням народу, що сприяє легітимності політичних процесів. Як і всі соціальні інституції, громадська думка перетворює неупорядковані, випадкові, стихійні соціальні взаємодії між населенням та політичними, управлінськими структурами на впорядковані, тривалі, контрольовані, тобто окультурює цю взаємодію, оснащує її механізмами та усталеними правилами [3, с. 122]. Демократизм суспільства вимірюється ступенем залучення громадян до вирішення загальносуспільних проблем, вивчення та врахування у процесі прийняття рішень суспільної думки. Дієвими засобами партнерства влади з громадськістю, як свідчить демократична практика, є такі форми співпраці, які покликані здійснювати громадський контроль за діяльністю органів влади і виступають реальним проявом розвиненості демократії. Серед них можна назвати такі форми, як: громадські ради, громадські дорадчі органи, громадські ініціативи, консультативні громадські структури, громадські слухання, круглі столи, неформальні зустрічі, громадську освіту, референдуми тощо [4, с. 67]. Врахування громадської думки в політиці може відбуватися шляхом публічних опитувань і соціологічних досліджень (шляхом вибірки репрезентативних груп, структурованих питань, аналізу результатів та їх публікації). Навіть ті ж самі вибори є одним з головних способів врахування громадської думки у політиці. Голосування громадян виражає їхні вподобання щодо партій, кандидатів та конкретних політичних програм [5, с. 243].

Висновки. Дослідження громадської думки важливі для розуміння настроїв громадськості, прогнозування кризових ситуацій, прийняття політичних рішень, оцінки ефективності програм і політик. Врахування

громадської думки сприяє зміцненню довіри між урядом та громадянами, забезпечує соціальну стабільність та сприяє розвитку демократичних цінностей у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Політичний менеджмент: наук. журнал / Голов. ред. Ю. Ж. Шайгородський. 2003. 144 с.
2. Соціологія: організація емпіричного дослідження. Навч. посібн. / уклад. Балановський Я. М. Умань: Візаві, 2019. 471 с.
3. Вишняк О.І. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. - Київ НАН України. Інститут соціології, К., 2000. 308 с.
4. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф./ Упоряд. В. М. Яблонський, О. А. Корнієвський, П. Ф. Вознюк; за заг. ред. О. А. Корнієвського. Київ НІСД, 2014. 192 с.
5. Політологія: лекційний курс і практикум. Навчальний посібник / За редакцією доктора філософських наук, доцента Гончарук Т. В. Тернопіль, 2008. 370 с.

ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження полягає в необхідності зрозуміти та вивчити роль молоді у політичному процесі, особливо в контексті сучасних викликів та можливостей. З урахуванням динаміки суспільно-політичного життя, активізації громадянського суспільства та зростання важливості голосу молоді, дослідження цієї теми дозволяє отримати важливі висновки щодо подальшого розвитку демократії в Україні.

Мета дослідження: проаналізувати різноманітні форми участі молоді в політичному житті України.

Предмет дослідження: різноманітні форми участі молоді в політичному житті.

Об'єкт дослідження: молодь України.

Завдання дослідження: проаналізувати форми участі молоді в політичному процесі.

Виклад основного матеріалу. Форми участі молоді в політичному житті України визначаються різноманітністю можливостей, що відкриваються перед молодими громадянами для виявлення активності та впливу на прийняття рішень у суспільстві. Однією з основних форм участі є участь у виборчих процесах. Молодь може брати участь як у виборах до органів місцевого самоврядування, так і у виборах до Верховної Ради України. Крім того, молодь активно залучається до політичних партій та громадських організацій, де вони мають можливість впливати на формування політичної агенди та прийняття стратегічних рішень [1]. Іншою важливою формою участі є участь у громадських акціях, протестах та маршах. Молодь виходить на вулиці, щоб висловити свою позицію з приводу певних політичних подій, вимагати змін у діяльності влади та виступати за права та інтереси свого покоління. Через соціальні мережі та інтернет-платформи молодь активно мобілізується для участі у таких акціях, роблячи їх більш масовими та організованими. Також важливою формою є участь у молодіжних організаціях та ініціативах. Різноманітні молодіжні об'єднання, клуби та ініціативні групи надають молодим людям можливість обговорювати політичні питання, розвивати власні лідерські якості та впливати на формування молодіжної політики [2]. Крім того, важливою формою участі молоді є освіта та інформування. Навчання основам громадянської позиції, політичних процесів та прав людини допомагає молодим громадянам краще розуміти свої права та обов'язки, а також активніше приймати участь у політичному житті країни. Важливо зазначити, що для успішної участі молоді в політичному житті необхідно створення сприятливого середовища, яке б підтримувало їхню активність та заохочувало до участі. Це включає в себе забезпечення доступності інформації про політичні процеси та можливості участі, а також створення умов для залучення молоді до прийняття рішень на всіх рівнях влади. Крім того, важливою складовою є підтримка та розвиток молодіжних лідерських програм та ініціатив. Шляхом надання молодим людям можливостей для саморозвитку та навчання навичкам лідерства, можна збільшити їхню готовність до активної участі в політичному житті [3]. Невід'ємною частиною створення сприятливого середовища є інклюзивність та рівні можливості для всіх молодих людей, незалежно від їхнього соціального статусу, етнічної чи релігійної приналежності. Важливо, щоб усі молоді громадяни мали рівні можливості для участі в політичному процесі та виявлення своєї позиції [4]. Таким чином, розвиток різноманітних форм участі молоді в політичному житті України потребує комплексного підходу з боку влади, громадських організацій та самої молоді. Забезпечення доступності, підтримка лідерського потенціалу та врахування інтересів усіх груп молоді - ключові складові успішної участі молоді в політичному житті країни.

Висновок. У контексті сучасних викликів та можливостей, вивчення форм участі молоді в політичному житті України виявилось надзвичайно актуальним та важливим. Аналіз цієї теми дозволив зрозуміти, що молодь відіграє значну роль у формуванні демократичного суспільства, і її активна участь є ключовою для подальшого розвитку країни. Різноманітність форм участі молоді, включаючи участь у виборчих процесах, громадських акціях, роботу у молодіжних організаціях, демонструє широкий спектр можливостей для виявлення громадянської активності. Для забезпечення успішної участі молоді у політичному житті необхідно створення сприятливого середовища, яке б підтримувало їхню активність та заохочувало до участі. Це включає в себе забезпечення доступності інформації, підтримку лідерського потенціалу, а також забезпечення рівних можливостей для всіх молодих людей. Розуміння ролі та активізація участі молоді в політичному житті України є важливим кроком для зміцнення демократії та розвитку суспільства в цілому. Досягнення цієї мети вимагає спільних зусиль влади, громадськості та самої молоді, але результати впливу молодих громадян на політичні процеси можуть бути визначальними для майбутнього країни.

Список використаних джерел

1. Т. В. Колеснік Форми політичної участі молоді України URL:https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwis2K6e_4CGAxVQJRAIHdImC_IQFnoECBUQAQ&url=https%3A%2F%2Fconferences.vntu.edu.ua%2Findex.php%2Fall-hum%2Fall2017%2Fpaper%2Fdownload%2F1882%2F1507&usq=AOvVaw1hYfZE_Ch6yGIpmQeCldXw&cshid=1715272323045062&opi=8997844
2. Л. О. Кияшко Політична участь молоді сучасної України URL:<https://lib.iitta.gov.ua/908/1/Політична%20участь%20молоді.pdf>
3. Н. М. Єфтені Політична участь молоді сучасної України URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/39_2010/74.pdf
4. Олександр Софій Роль молоді в молодіжній політиці України URL:<http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2021/01/Rol-molodi-v-molodizhnyi-polititsi-Ukrayini.pdf>

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Волонтерство - добровольча діяльність, заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства і яка не переслідує цілей отримання прибутку, отримання оплати або кар'єрного зростання. Волонтерська праця передбачає: службу на благо суспільства; отримання тільки моральної віддачі від роботи, без яких би то не було фінансових заохочень; мотивацію через особисту залученість. Історію волонтерського руху досить важко простежити, оскільки раніше точно ніхто не фіксував дії такого роду. Але сама історія людства вказує на те, що ні одному суспільству були не чужі ідеї добровільної і безкорисливої допомоги. Волонтерство - поняття настільки ж давнє, як і поняття «соціум». У суспільстві завжди були люди, для яких способом самореалізації, самовдосконалення, зв'язку й спілкування з іншими людьми була праця на благо інших, на благо того співтовариства, в якому цій людині довелося народитися і жити.

Мета дослідження: вивчення сучасних тенденцій волонтерського руху в Україні.

Об'єкт дослідження: з'ясування особливостей роботи волонтерів та їх ролі у реалізації соціальних проєктів. **Предмет дослідження:** волонтерський рух в Україні.

Завдання дослідження: розгляд розвитку волонтерства як явища в Україні та світі.

Виклад основного матеріалу. Волонтерство в Україні, черговий раз мотивоване зовнішньою агресією, набуло нечуваних масштабів - здається, немає людини, яка б так чи інакше не була задіяна у допомозі армії, біженцям, лікарням або тим, хто не може сам про себе подбати. Українці перераховують кошти, допомагають особисто, організовують волонтерські організації та волонтерять за фахом безкоштовно. У більшості міст України створено координаційні штаби, завдяки яким громадські та благодійні організації можуть тримати зв'язок та обмінюватись інформацією. Найбільша потреба у волонтерах є у наступних напрямках: координація центрів допомоги для ВПО, підготовка потенційних місць розміщення людей, психологічна допомога для дітей і дорослих, здача крові на донорство, організація допомоги людям похилого віку, автоволонтерство [1]. Напочатку грудня 2014 року, відома соціологічна та маркетингова компанія «GfK Ukraine» провела дослідження стану волонтерського руху в Україні. Результати змусили нагадати іншим дослідникам про те, що волонтерський рух в Україні на даний момент чи не найпотужніша сила, яка присутня в секторі громадянського суспільства, діяльність якої потребує детального та більш глибокого дослідження. Згідно висновків дослідження, яке провела компанія GfK Ukraine, українці визнають велику роль волонтерського руху в суспільних процесах: 62 % визнають роль волонтерів у політичних змінах останнього року, 85 % вважають, що волонтерський рух допомагає зміцненню миру, а 81 % схильні вважати волонтерський рух обов'язковою складовою громадянського суспільства. Такі дані можуть свідчити лише про те, що волонтерський рух в Україні став невід'ємною частиною глибоких соціальних змін в структурі українського суспільства [2]. Наразі роль волонтерів є визначальною. Волонтери можуть вирішити проблеми, які не під силу представникам державних служб та інших організацій. Це пов'язано з різними причинами. По-перше, волонтери можуть приїхати туди, куди їм потрібно, раніше, ніж представники офіційних чи державних організацій. По-друге, волонтери здатні приймати нові рішення та мислити творчо, незалежно від організаційних вимог [3]. Волонтерська діяльність є основою побудови та розвитку громадянського суспільства. Вона втілює в себе найшляхетніші прагнення людства – прагнення миру, свободи, безпеки та справедливості для всіх людей. Волонтерство неодмінно впливає на формування інтересів, цінностей та світогляду, дозволяє побачити світ з нового ракурсу. Це шанс вдосконалити та здобути нові навички та практичний досвід, стати частиною спільноти змісто-творців та знайти підтримку своїм ідеям.

Висновок: Отже, волонтерський рух в Україні на сучасному етапі є проявом певної зрілості громадянського суспільства, доповнює функції державних органів, сприяє стабілізації і регулюванню суспільних відносин в умовах децентралізації. Основними мотивами залучення у волонтерську діяльність під час війни є патріотизм, співчуття (альтруїзм) та відчуття власної гідності. Почуття патріотизму спонукає людей допомагати своїй країні та співгромадянам, що є похідним від сильної національної ідентичності, яка перебуває під загрозою через ворожі дії.

Список використаних джерел

1. Тенденції розвитку волонтерського руху в Україні. URL: <file:///C:/Users/Korystuvach/Downloads/31%20>
2. Стан і тенденції розвитку волонтерського руху URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34807/1/137>.
3. Розвиток волонтерського руху в Україні. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11977/1/35-38>.

ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: ліберальні партії стають об'єктом все більшого інтересу в політичному житті багатьох країн світу, включаючи Україну. Зростаюча важливість прав людини, громадянських свобод і економічної вільності робить ліберальні ідеї актуальними для сучасного суспільства. Дослідження ліберальних партій допомагає розуміти їхню роль у формуванні політичного ландшафту та способи досягнення цілей.

Мета дослідження: аналіз ролі, стратегій і впливу ліберальних партій у світі та в Україні.

Предмет дослідження: ідеологічні засади, а також загальний вплив ліберальних партій у різних країнах.

Об'єкт дослідження: ліберальні партії.

Завдання дослідження: вивчення історичного контексту появи лібералізму.

Виклад основного матеріалу. Лібералізм зародився як ідеологія буржуазії у XVII столітті і оформився до середини XIX століття. В основі лежали ідеї суспільного договору та природного права, запропоновані Дж. Локком, які передбачали передачу деяких прав державі, але збереження основних прав на життя, свободу і власність для індивіда. Центальною у лібералізмі є ідея індивідуальної свободи, яка стимулює підприємництво та новаторство. Б. Констан відрізняв політичну і громадянську свободу, стверджуючи, що остання виникла лише у нових суспільствах. Лібералізм також вимагав рівності людей, ліквідації станових привілеїв та обмеження абсолютизму державної влади через поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову гілки [1]. Ліберальна партія України заснована на Установчому з'їзді 12 вересня 1991 року. Вона ровесниця української незалежності і весь цей час розвивалася разом з нашою державою. Роки, що минули, увібрали в себе складний процес її організаційного та структурного становлення, гостру політичну боротьбу та наукові дослідження в царині ліберальної ідеології. До створення партії українських лібералів привело усвідомлення свого історичного коріння і політичні можливості кінця 80-х початку 90-х років так званої „перебудови», коли КПРС збанкрутіла як „керівна і спрямовуюча сила», і почався бурхливий процес становлення багатопартійності й ідеологічного плюралізму, політичного структурування суспільства. Люди почали виявляти свої справжні, а не вдавані, нав'язані їм інтереси. І для багатьох саме свобода стала головною потребою і об'єктом прагнень [2]. На сьогоднішній день лібералізм є однією з провідних ідеологій у світі. Концепції особистої свободи, свободи слова, загальних прав людини, релігійної терпимості, недоторканності особистого життя, приватної власності, вільного ринку, правової держави, обмежень на державну владу, верховної влади народу, самовизначення нації, освіченої і розумної державної політики набули найширшого розповсюдження. До ліберально-демократичних політичних систем належать Фінляндія, Іспанія, Канада, Уругвай та інші країни [3, с. 3].

Висновок. Ліберальні партії, як в Україні, так і в світі, є важливим елементом політичного життя. Вони репрезентують ідеї свободи, прав людини, громадянського суспільства та економічного розвитку. Однак, вони також стикаються з численними викликами, такими як зростання популізму, внутрішні конфлікти та конкуренція з іншими політичними силами. Дослідження ліберальних партій є важливим для розуміння сучасного політичного ландшафту та формування ефективних стратегій розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Лібералізм URL:<http://politics.ellib.org.ua/pages-2036.html>
2. Ліберальна партія України URL:<https://lpu.com.ua/partiia>
3. Участь українських ліберальних політичних партій URL:<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/86776/01-Bogdanov.pdf?sequence=1>

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Всі ми вивчали історію України у школі, проте, в певній мірі, ми також є її творцями та спостерігачами зараз, громадяни України можуть впливати на зміст політичного режиму в Україні та змінювати його, через те, що наша держава має демократичне правління.

Мета дослідження: ознайомитися та дослідити політичний розвиток України.

Об'єкт дослідження: розвиток політичного режиму України.

Предмет дослідження: політичний режим в Україні.

Завдання дослідження: вивчити чинники, які сприяли встановленню в Україні демократичного політичного режиму.

Виклад основного матеріалу. Політична система України нині перебуває на стадії розвитку всіх її компонентів, наповнення її функцій новим змістом, що відповідає статусу незалежної самостійної держави. Новий етап у розвитку політичної системи України настав із прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р. Основний Закон держави визначив засади формування і розвитку політичної системи, закріпив функції її окремих елементів, розкрив зміст та особливості діяльності держави у політичній системі. Зараз у нашій державі відбувається активний процес становлення нового типу політичної системи, що відображається у формуванні системи органів місцевого самоврядування, запровадженні інституту президентської влади, поділі політичної влади та наявності механізму стримувань і противаг [1, с. 135]. Після проголошення незалежності України і підтвердження цього акту Всеукраїнським референдумом почалася розбудова незалежної держави України. Головними завданнями цього процесу були: творення власної суверенної держави демонтаж тоталітарних структур; становлення багатопартійності; перетворення централізованої державної економіки на багатокладну ринкову економіку національне відродження; утвердження України як повноправного суб'єкта міжнародного права. Адже шлях до самостійної зовнішньої політики відкрився лише після проголошення незалежності і Всеукраїнського референдуму, який став юридичною підставою для міжнародного визнання України. Уже на другий день після референдуму про визнання України заявили Канада і Польща. 3 грудня Угорщина, 4 грудня Латвія і Литва, 5 грудня Аргентина, Болгарія. Болівія, Росія і Хорватія. 25 грудня після відставки М. Горбачова, яка знаменувала остаточний розпад СРСР, і отримання гарантій нерозповсюдження ядерної зброї Україну визнали США. Протягом грудня 1991 р., що став місяцем визнання України, її незалежність визнали загалом 68 держав, а у 1992 р., ще 64 [4, с. 72-73]. Перед українською зовнішньою політикою постали такі основні завдання вибір пріоритетів зовнішньополітичних і стратегічних партнерів, налагодження дипломатичних відносин із тими 132 державами, які визнали Україну, утворення власного дипломатичного корпусу, розгортання мережі посольств; активне проведення зовнішньоекономічної діяльності розв'язання проблеми ядерної зброї. На початковому етапі Україна прагнула створити соціально-політичні інституції за цивілізованим європейським зразком. Наблизилися до професійного парламенту Верховна Рада України, введено інститут президентства, змінено статус уряду, затверджено концепцію судової влади. Проте відсутність системного підходу до формування політичних структур призвела до протистояння різних гілок влади і, зрештою, до кризи влади в цілому, яка проявилася у граничній неефективності всіх владних структур. неузгодженості і суперечливості їх дій, протистоянні місцевих рад і виконавчих органів, втрати авторитету влади у населення [3]. Сотні українських спортсменів стали чемпіонами світу, двічі Україна перемагала на «Євробаченні», безліч перемог було й в інших галузях. Ми пережили гіперінфляцію, газову війну з Росією, Помаранчеву революцію та Революцію Гідності. Після 8 років загарбницької лицемірної війни на сході України, 24 лютого Росія перейшла у відкритий наступ з метою загарбати всі українські землі. Як би не хотіли зовнішні та внутрішні вороги зруйнувати нашу державу, українці вистоять у боротьбі за єдність та непохитність України. У цілому демократична спрямованість державно-політичних перетворень, олюднення правової системи у вигляді посилення правозахисної функції держави, перетворення України на правову державу, орієнтація на реформування державних інституцій і законодавчої бази їх діяльності на інтеграційні, європоцентричні процеси, перерозподіл функцій між окремими державними інститутами в бік посилення парламентаризму зі збереженням «сильного» уряду. підвищеною увагою в законотворчому процесі до соціально захисних функцій держави це ті загальні тенденції розвитку державно-політичних систем Європи, які і визначатимуть перспективи розвитку Української держави найближчим часом [2, с. 88].

Висновок: Український народ втілює у життя свою віковічну мрію: створив незалежну соборну державу Україну. Референдум 1 грудня 1991 року, підтримавши Акт проголошення державної незалежності, схвалений Верховною Радою 24 серпня 1991 р., відкрив шлях до розбудови української державності. Україна визнана більшістю держав світового співтовариства, встановлено її кордони, створено національні Збройні Сили, Служба безпеки, прикордонну та митну служби.

Список використаних джерел

1. Рудич Ф. М. Політична система України і інститути громадянського суспільства в сучасній Україні. К.: Либідь, 2004, 785 с.
2. «Сучасний стан і основні тенденції суспільно-політичного розвитку України». Центр Разумкова. Київ, 2021. 112 с.
3. «Український інтерес» випуск 24. 08. 2018. Гол. Ред. Ірина Савчук. URL: <http://surl. Libwqtv>
4. Українська політична нація: генеза, стан, перспектива / За ред. Крисаченка В. С. К., 2002. 343 с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Тема переваг та недоліків нової системи місцевих виборів в Україні є надзвичайно актуальною, оскільки місцеві вибори мають велике значення для демократичного розвитку країни та забезпечення впливу громадян на прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування.

Мета дослідження: аналіз переваг та недоліків нової системи місцевих виборів в Україні.

Предмет дослідження: переваги та недоліки нової системи місцевих виборів в Україні.

Об'єкт дослідження: система місцевих виборів в Україні.

Завдання дослідження: провести аналіз системи місцевих виборів в Україні та визначити її основні принципи та принципові відмінності від попередніх систем.

Виклад основного матеріалу. Україна пережила значні зміни в системі місцевих виборів з момент незалежності. Останні зміни, які відбулися в 2020 році, впровадили нові принципи та процедури, які значно відрізняються від попередніх систем. У новій системі було впроваджено пропорційне представництво на місцевому рівні, що дозволяє політичним партіям отримувати мандати у відповідності з результатами загальних виборів [2, с. 542]. Країна розділена на округи, в яких відбуваються місцеві вибори. Це дозволяє збільшити представництво на різних рівнях місцевого самоврядування та забезпечити більш точне відображення інтересів місцевого населення [3, с.258]. Нова система передбачає більшу прозорість та відкритість в процесі виборів включаючи публікацію фінансових звітів кандидатів та партій. Кандидати стають більш відкритими перед виборцями через безпосередній контакт у виборчих округах, що збільшує їхню відповідальність перед своїми виборцями [1, с.108]. Збільшилася роль політичних партій у формуванні місцевих органів влади через пропорційність системи [6, с.63]. Це може забезпечити більш стабільну та представницьку владу на місцевому рівні, більш активна участь громадськості у виборчих процесах та контроль за виборчими комісіями сприяє підвищенню демократії та впливу громадськості на прийняття рішень [4, с.37], до недоліків варто віднести декілька пунктів. Пропорційна система місцевих виборів може бути складнішою для розуміння та вибору для виборців, особливо для тих, хто не має достатньої політичної освіти [2, с. 368]. Пропорційна система може призвести до фрагментації влади та ускладнити процес ухвалення рішень у місцевих органах влади через необхідність формування коаліцій. Підвищення ролі політичних партій може призвести до зростання впливу політичних еліт та ускладнити представництво незалежних кандидатів збільшення конкуренції та значних фінансових витрат на виборчі кампанії може збільшити ризики корупції та недостовірності виборчих процесів. Зміна системи місцевих виборів може призвести до нестабільності та потреби в адаптації [5, с.2].

Висновок. Отже, нова система місцевих виборів в Україні відрізняється від попередніх систем за своїми принципами та процедурами. Вона сприяє більшому представництву громадян у місцевих органах влади, забезпечує більшу прозорість та відповідальність, а також сприяє більшій ролі політичних партій у демократичному процесі.

Список використаних джерел

1. Балабан Р.В./теорія виборчої системи Р.В.Балабан. Київ: Либідь, 2007. 112 с.
2. Андрущенко В. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої Школи / Василь Григорович Кремень (ред.), Микола Іванович Горлач (ред.). 3. Вид., виправ. Та доп. К.; Х.: Єдінорог, 2001. 640 с.
3. Воробйов Є. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої школи Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). Вид., випр. Та доп. К.: Єдінорог, 2002. 640 с.
4. Закон України «Про місцеві вибори». Відомості Верховної Ради, 2015. С. 37-38.
5. Олександр Нельма. Вибори як індикатор і чинник національної інтеграції / нова політика №6 (26), 1999, С.2.
6. Процьків М. Вибір, вибори- та політична комунікація. Молода нація. 1999. N10. С. 60-71.

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Політичні партії є одним з найважливіших факторів, на основі якого можна сформувати уявлення про суспільство, його розвиток, демократичні процеси, що відбуваються в ньому. Вони відіграють основну роль у підготовці та просуванні кадрів у державній політиці, для яких вони є специфічним соціальним ліфтом. Тому звернення до проблеми функціонування політичних партій в організації державної влади є, на наш погляд, актуальною темою для тих країн, які вибудовують демократію.

Мета дослідження: визначення ролі політичних партій у розвитку українського суспільства.

Об'єкт дослідження: політичні партії України.

Предмет дослідження: політичні чинники, які впливали на розвиток та діяльність українських політичних партій.

Завдання дослідження: проаналізувати місце і роль у суспільно-політичному житті українських партій.

Виклад основного матеріалу. Масові протести громадян які відбувалися проти кримінально-авторитарного режиму В. Януковича, відомі нам під назвою Революція Гідності, стали переломним етапом в історії сучасної України. Ці події мали масштабні наслідки - від остаточного здійснення Україною свого геополітичного вибору, до початок реалізації курсу євроінтеграції через певне реформування суспільного життя. Події що відбулися у 2013-2014 рр. мали величезний вплив на політичну систему України. Після втечі экс- президента В. Януковича до Росії, Конституція України відновилася в редакції 2004 р. Почалося оновлення владних інститутів держави. Сформовано новий склад Кабінету Міністрів, Президент та Верховна Рада отримали легітимізацію через позачергові вибори. Політична система України також зазнала великих змін. Зійшли з політичної арени партії, які ще до майдану належали до складу пропрезидентської коаліції (Партія регіонів, КПУ). Відбулося реформування серед політичних сил, що представляли нову владу. На позачергових виборах до Верховної Ради, що відбулись 26 жовтня 2014 р., частина представників була представлена «старими партіями» («Батьківщина», «Свобода»), які відокремилися або приєдналися до таких партій як: «Народний фронт», «Блок Петра Порошенка», «Правий сектор», тощо. Різкі зміни у партійно-політичному спектрі викликало незадоволення громадян через відсутність серед нових партій відповідників їх усталеним партійним симпатіям [1, с. 23]. Партію регіонів, серед інших українських «центристських» партій, класифікують як одну з фактичних наступниць радянського режиму. Політологи використовують визначення «партій-наступниці», дане Дж. Т. Ішіямою, як партії, «яка успадкувала перевагу ресурсу та персоналу колишніх правлячих партій». простежують «лінію наступництва» від правлячої комуністичної партії Радянської України, через еліти «червоних директорів», Народно-демократичну партію (НДП) та коаліцію «За єдину Україну» (За ЄдУ!), до одного з колишніх членів цієї коаліції - Партії регіонів (зараз її спадкоємцем є «Опозиційний блок»). Їхні аргументи співпадають з зауваженням щодо вражаючої спадковості у характері та поведінці політичної еліти до і після Помаранчевої революції 2004 року як основної проблеми. Таке наступництво також може означати, що недавнє відсторонення Партії регіонів від влади може й не привести до повного зникнення моделей поведінки старої політичної еліти [2]. Перш за все, незважаючи на заміну Януковича та його прибічників, багато корупційних мереж у пострадянській Україні, очевидно, і надалі існують або відновлюються. Очевидно, що попередні механізми «відкатів» та інші злочинні способи заробітку за рахунок використання державної влади залишалися неушкодженими щонайменше до літа 2015 року, навіть якщо деякі бенефіціари змінилися. Якщо ці більш глибокі дисфункціональності політичної та соціально-економічної системи України не зменшаться, партійна система, скоріш за все, залишатиметься нефункціональною, нестабільною та недостатньо інституціоналізованою, хоч би якими значними були поліпшення виборчого та інших законодавств, що стосуються партій. Після виборів у жовтні 2014 року не виникло єдиної правлячої партії - ця ситуація помітно відрізнялася від парламентських виборів під час президентства В. Януковича [3, с. 12]. Проблема України після виборів 2014 року полягає в тому, що у погано інституціоналізованих партійних системах переможці виборів навряд чи підтримають процес демократизації, оскільки вони побоюються поразки в подальшому виборчому циклі [4, с. 13]. Опитування Київського міжнародного інституту соціології у березні 2015 року показало, що лише 6,6% українців, які вже визначилися, за кого будуть голосувати на наступних виборах, підтримали неочікуваного переможця виборів у жовтні 2014 року «Народний фронт». Близько 19,7% виборців не знали, кого підтримати [5]. Однак деякі громадські активісти у фракціях, що входять до урядової коаліції, виступають проти певних провладних ініціатив [6]. Присутність колишніх позапарламентських активістів у 8-му парламенті України є одним із факторів, що дозволяють сподіватися на прийняття нових законодавчих норм, які створять передумови для більш передбачуваного, раціонального прозорого функціонування українських політичних партій [7, с. 587]. Однак навіть після двох великих пострадянських зрушень в Україні, відносинам між державою та суспільством і далі перешкоджає порівняно низький рівень організаційного розвитку, політичної відповідальності, соціальної укоріненості, демографічної репрезентативності (особливо з погляду гендерної рівності) та публічної прозорості українських партій, а також стійкість корупції в суспільстві взагалі [8].

Висновок. Україні все ще не вистачає як належного законодавчого регулювання виборчих кампаній, так і інституціоналізованої партійної системи. Її партії ще не виконують функції агрегаторів соціальних інтересів. Це серйозний недолік, прямі та непрямі наслідки якого не припиняють гальмувати український політичний, економічний та соціальний розвиток [9].

Список використаних джерел

1. Shevel O. Ukrainian Political Science and the Study of Ukraine within American Political Science: How Similar, How Different? // Journal of Ukrainian Politics and Society. Vol. 1. No. 1. С. 23-32.
2. Birch, S. Electoral Systems and Party System Stability in Post-Communist Europe // Working Paper. Colchester, University of Essex, 2001; Mainwaring, S. & Torcal, M. Party System Institutionalization and Party System Theory after the Third Wave of Democratization: Kellogg Institute for International Studies. URL: <https://kellogg.nd.edu/documents/1613>
3. Ключковський Ю. Пропорційні вибори і розвиток партійної системи в Україні // Вибори та демократія. 2006. №3 (9). С. 12.
4. Ключковський Ю. Пропорційні вибори і розвиток партійної системи в Україні. С. 13.
5. Яка система парламентських виборів, на вашу думку, найкраща для України? (Динаміка 2001-2007 рр.), Український центр економічних і політичних досліджень Олександра Разумкова. URL: http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=99
6. Визначальним для виборців є геополітичний вибір партій та мовне питання. Фонд демократичних ініціатив імені Ілька Кучеріва. URL: https://dif.org.ua/ua/commentaries/sociologist_view/-
7. Кармазіна М. Українська багатопартійність: становлення і розвиток // Українська багатопартійність: політичні партії, виборчі блоки, лідери (кінець 1980-х - початок 2012 рр.). Енциклопедичний довідник / за ред. М. Кармазіної. Київ. ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. С. 587.
8. Рада формалізує бюджетне фінансування політичних партій. УНІАН, 8 жовтня 2015 року. URL: <http://www.unian.info/politics/1147297-rada-formalizes-budget-funding-of-political-parties.html>
9. Більше ніж половина керівників українських підприємств вважають, що ситуація з корупцією за півроку не змінилася, кожен четвертий відзначає погіршення - опитування, Interfax-Україна, URL: <https://interfax.com.ua/news/general/260559-amp.html>

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНИ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: сьогодні українське суспільство пронизане принципами та методами трансформацій країн Заходу, які автоматично застосовуються в нашій країні - без урахування української специфіки, історичного досвіду нашого народу, особливостей соціальної структури і соціальних відносин. Не дивно, що така ситуація викликає соціальну напругу, девальвацію моральних цінностей тощо. В цих умовах першочергового значення набуває пошук механізму узгодження та формування інтересів більшості членів суспільства.

Мета дослідження: у контексті сучасних політичних і соціально-економічних процесів виявити тенденції, стан, перспективи й особливості формування соціальної держави в Україні.

Об'єкт дослідження: Україна як соціальна держава, виявлення її потенціалу й тенденцій сталого розвитку та визначення обґрунтованої стратегії соціального становлення.

Предмет дослідження: утвердження соціальної держави в Україні у контексті світового досвіду з акцентом на політичний та історичний аспекти цієї проблеми.

Завдання дослідження: проаналізувати стан та перспективи утвердження України як соціальної держави.

Виклад основного матеріалу. Соціальна держава - це високорозвинена, правова, демократична держава, яка визначає людину найвищою соціальною цінністю, забезпечує її права та свободи, гідні умови існування, безпеку і добробут, вільний розвиток та волевиявлення, самореалізацію творчого потенціалу шляхом політичної та ідеологічної багатоманітності. Зміст соціальної держави, так само як і правової, піддавався неспинній трансформації залежно від потреб конкретного історичного етапу державно-правового будівництва. Побудова соціальної держави передбачає забезпечення певних передумов, зокрема, відповідного суспільного стану, у межах якого забезпечуються соціально-економічні права людини і громадянина [3]. Ідея соціальної держави має довгу та складну історію, в якій переплетені толерантні та критичні підходи до переформатування ролі і функцій держави у вирішенні соціальних проблем. Комплекс чинників як внутрішнього, так і зовнішнього походження, динамічність змін у всіх сферах суспільного буття обумовлюють необхідність перегляду не лише сутнісних характеристик соціальної держави, а й обґрунтування сучасних модернізацій концепту держави як соціального інституту загалом. Соціальна держава зрештою початку XXI століття справді потребує модернізації, задіяння інших принципів і механізмів функціонування галузей, що забезпечують соціальний розвиток [2, с. 8]. Дрейф до соціальної держави нового типу має на меті створення ліпших умов для захисту населення від нових соціальних ризиків, адаптації громадян, домогосподарств і суспільства загалом до структурних трансформацій. Трансформація соціальних держав класичного типу - це результат перш за все модернізації дотеперішніх систем соціального забезпечення. Класична соціальна держава, - зазначає Е. Гідденс, - була націлена на поліпшення життя людини, яка опинилася за межею бідності. Запобіжна система соціального забезпечення значно більшою мірою скерована на те, щоб не дати людям за цією межею опинитися і допомогти їм не повернутися туди, коли їм вдалося з бідності вирватися. Тут особливої значущості набуває саме «гнучка захищеність»: на відміну від традиційних допомог, нею практикується активний підхід до боротьби з бідністю завдяки поверненню до трудової діяльності через професійну перепідготовку [1, с. 78]. Розбудова високорозвиненої соціальної держави в Україні стала вкрай необхідним і визначила актуальну потребу в формуванні концептуальної моделі і механізмів функціонування такої держави. Активна та ефективна соціальна політика повинна стати міцним підґрунтям всебічного інноваційного, соціального розвитку країни, інтегрування в Європейський Союз, підставою для розбудови соціальної держави з конкурентоспроможною соціально орієнтованою ринковою економікою, здатною забезпечити людський розвиток, гідний рівень і якість життя громадян. Розбудова соціальної держави в Україні відповідає світовим тенденціям суспільного розвитку і є природним наслідком здобуття державної незалежності.

Список використаних джерел

1. Ентоні Гідденс ; пер. с англ. А. Матвеевко, М. Бендет. М. 240 с.
2. Колот А. М. Держава і бізнес: новітні тенденції взаємодії та забезпечення стійкого розвитку / А. М. Колот, О. М. Поплавська // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2016. № 2 (12). С. 8–30.
3. Скрипнюк О. В., Тихий В. Соціальна держава і проблеми забезпечення соціальної безпеки // Вісник Конституційного суду України. 2002. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/urykr_2016_5-6_5.pdf

ІДЕОЛОГІЯ «РУСЬКОГО МІРА» ЯК ІДЕЙНА ОСНОВА РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Ідеологія «Руського міра» відіграє ключову роль у розумінні причин та виправдання російської агресії проти України. Її вплив на події в Україні та ширше - на міжнародні відносини - робить цю тему надзвичайно актуальною для дослідження.

Мета дослідження: проаналізувати основні положення ідеології «Руського міра». Дослідити історичні корені та еволюцію цієї ідеології.

Предмет дослідження: ідеологія «Руського міра» як система ідей та уявлень, що використовуються для обґрунтування геополітичних амбіцій росії та її агресії проти України.

Об'єкт дослідження: політика російської федерації щодо України, в контексті впливу ідеології «Руського міра».

Завдання дослідження: вивчення теоретичних засад та ключових концепцій ідеології «Руського міра».

Виклад основного матеріалу. Так історично склалося що нажалі нашими сусідами стала так звана російська федерація. Ще на початку формування тієї «держави» ми бачимо, що росія як своєрідне державне утворення у своєму багатому віковому розвитку мала і має чотири історичних типи державності: московське царство, російська імперія, срср і російська федерація. Кожне з цих державних утворень, окрім притаманних їм владних інституцій, мало відповідну ідеологію. Ідеологія є одним із важливих елементів державотворення і націєтворення. Головним її завданням є обґрунтування і практичне втілення тих засадничих ідей, які диктує і реалізує керівництво держави та її провідна еліта [3]. Спочатку переважаючий вплив на формування ідеологічних доктрин мала релігія, згодом вона поступилася місцем секулярно-просвітницьким і науково пропагандистським концепціям [2]. Отже, війна розпочалася в 2014 році. Її виправданням росія використовує не лише геополітичні інтереси та прагнення до відновлення імперського впливу, але й небезпечну ідеологію під назвою «Руський світ». Брехливо стверджуючи що ми «браття», «один народ» [1]. А коли почалось повномасштабне вторгнення 24.02.2022 то стверджували що вони прийшли нас визволити або ж захищати притиснуте «російсько мовне» населення, хоча роками проводили зросійщення сходу України та привозили своїх людей для більшої пропаганди. Це дуже відобразилося на історії та становленні України [4]. Бо історично від росії не було нічого доброго. Весь час були війни, ненависть до українців. На даний час вони досі не можуть змиритися з тим що, українці ніколи не здавалися, не були підкореними рабами як вони. Через це ми століттями доводимо свою незалежність що ми окремий народ, нація, в нас своя мова та інші традиції і нічого не маємо спільного з росіянами. Ця ненависть проявлялася в штучно створених голодоморах, розкуркуленнях а також винищенням української інтелегенції, щоб вони не писали і не творили для України. І це тільки за останні сто років. І хто дійсно знає наскільки наша країна могла бути високо розвинена у всіх сферах діяльності, якби не вони зі своїми «імперськими замашками». росіяни привикли жити на колінах, але тільки щоб в росії та щоб керував ними їхній вождь путін. Тільки подумати, наскільки ті люди слухають телевизор, та вірять усьому що їм скажуть, що вони не можуть та не хочуть знати щось і ще. росія використовує ідеологію «Руського міра» для виправдання своєї агресії проти України кількома способами: Пропаганда: російські ЗМІ поширюють пропаганду, яка зображує українців як жертв українського уряду, який нібито пригнічує їхню культуру та мову. Дезінформація: поширення дезінформації про Україну, щоб підірвати довіру до українського уряду та посіяти розбрат серед українського населення. Підтримка сепаратистів: росія підтримує сепаратистів на сході України, які прагнуть відокремитись від України та приєднатися до росії. Ідеологія «Руського міра» відіграє значну роль у війні в Україні. Вона використовується росією для мобілізації підтримки війни серед російського населення, а також для деморалізації українців.

Висновок. Отож щоб зрозуміти всю небезпеку концепту «Руський мір» для українства, коротко позначимо його базові елементи. По-перше це інформаційна безпека. Коли під час повномасштабного вторгнення були окуповані деякі області то людям брехали що « вся Україна вже в окупації», «влада кинула людей на призволяще» то головним полем битви виступає інформаційний простір. Саме засоби масової інформації (телебачення, інтернет, газети, тощо) стають реальною і дієвою зброєю у цій гібридній війні, які звичайних пересічних людей перетворюють на зомбованих істот із спотвореною національною та суспільною ідентичністю. По-третє, це - російська мова і культура. Завжди велася така пропаганда що «російське краще» і навіть зараз деякі зросійщені українці популяризують російський контент в інфопросторі. Також на одній із зустрічей з представниками російської інтелігенції В. Путін, розповідаючи про проголошення Року російської мови, уточнив зміст поняття: «Російський світ може і повинен об'єднати всіх, кому дороге російське слово і російська культура, де б вони не жили, в Росії або за її межами. Частіше вживайте це словосполучення.

Список використаних джерел

1. Термін «Руський світ». Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org>
2. Гузьо Н. І. Ідеологія Руського міра як ідейна основа російської агресії проти України URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34823/1/170.pdf>
3. О Фонде. Цілі та задачі. Ідеологія: URL: <http://www.ruskiymir.ru/ruskiymir/ru/fund/about>

4. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ» URL: <http://dspace.wnu.edu.ua/bitstream>

УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА

Актуальність дослідження. Україна є багатонаціональною державою зі складною культурною спадщиною. Розуміння та підтримка різноманіття ідентичностей важливі для побудови єдиної нації.

Мета дослідження: зрозуміти особливості конструювання моделі української національної держави.

Об'єкт дослідження: українська національна ідея.

Предмет дослідження: значення ролі національної ідеї в процесі історичного розвитку України.

Завдання дослідження: визначення ідеології та стратегії формування сучасної політичної нації для розбудови України.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап становлення державності передбачає створення такої національної ідеології, яка здатна консолідувати українське суспільство, усунути протиріччя політико-правового характеру, забезпечивши при цьому принцип соціальної справедливості. Суть цього принципу полягає у створенні однакових умов щодо захисту прав як титульної української нації, так і національних меншин, які проживають в Україні, а також недопущення будь-яких проявів дискримінації. Ідея сучасної національної держави повинна базуватись на патріотизмі, тобто свідомому розумінні всіма громадянами України власної належності до української національної спільноти, на повазі до її історичних та духовних цінностей. Такий орієнтир національної ідеї передбачає необхідність інтеграції та співпраці всіх етносів, які проживають на території України, а також співпраці з іншими народами світу та міжнародною спільнотою, вміння знаходити компроміс у суперечливих питаннях з урахуванням національних інтересів [3, с. 260]. Новітня фаза державотворення в Україні та становлення геополітичних процесів і змін у світі є поштовхом до прискіпливого наукового та практичносуспільного аналізу формування національної ідеології. Адже саме національна ідея визначатиме основні шляхи та напрямки розвитку суспільства і держави. Тому формування національної ідеї набуває важливого значення насамперед для тих держав, які знаходяться в перехідних періодах державотворення, не винятком серед яких є і Україна. Саме через призму національної ідеї можна визначити основні засади внутрішньої та зовнішньої політики, а також сформувати належне правове поле для їх реалізації [4, с. 63]. Формування національної держави на основі національної ідеї та високого рівня правосвідомості громадян є практично неможливим без належного рівня правової культури суспільства. У зв'язку з цим правова свідомість народу України, як пише О. Дзюбань, повинна відповідати такими критеріям: патріотизм; почуття національної гідності; відповідальність за долю Батьківщини; усвідомлення того факту, що повноцінна реалізація індивідуальних прав і свобод можлива тільки в національному середовищі; глибока повага до прав та свобод інших народів з визнанням самоцінності української культури і мови. Тільки така національна ідея має демократичний зміст та отримала практичну реалізацію у високорозвинутих країнах, які пройшли етапи становлення державності [1, с. 97]. Необхідно зауважити, що по-різному оцінюється значення ролі національної ідеї в процесі історичного розвитку. В одних випадках національна ідея є позитивним прогресивним фактором, який сприяє розвитку суспільних процесів, якщо вона висувається прогресивною силою. Проте якщо суспільству національну ідею пропонує реакційна сила, то її наслідки, як правило, є руйнівними. З метою запобігання таким негативним факторам ідея національної державності не повинна зводитись виключно до етноцентризму, оскільки нація визначає сутнісну основу буття народу, а не тільки зовнішню її форму. Тому націю в сучасному розумінні вчені пропонують визначати не тільки як етнокультурну та демографічну спільноту, а як цілісний етнополітичний організм [2, с. 165].

Висновки. Обов'язковим елементом формування науково-теоретичної концепції національної держави в Україні є конструювання власної моделі такої держави з урахуванням історико-політичних, соціально-економічних та ментально-психологічних особливостей. Сучасний етап українського державотворення супроводжується активними процесами української спільноти щодо поглибленого вивчення та розуміння власного призначення в суспільстві та світі в контексті національного інтересу, основи якого закладені в національній ідеї. Тому усвідомлення суспільством національної ідеї є необхідною умовою визначення ідеології та стратегії формування сучасної політичної нації для розбудови України як суверенної національної держави.

Список використаних джерел

1. Дзюбань О. П. Вплив традицій на правосвідомість та правову культуру українства / О. П. Дзюбань // Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: [монографія] / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзюбань та ін. Х., 2009. Підрозд. 2.1. С. 83-102.
2. Етнос. Нація. Держава: Україна в контексті світового етнодержавницького досвіду / [Ю. І. Римаренко, М. М. Вівчарик, О. В. Картунов та ін.]; за заг. ред. Ю. І. Римаренка. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. 516 с.
3. Етнос. Нація. Держава. Теоретико-методологічний та концептуальний аналіз: в 2-х книгах / за ред. Ю. Римаренка. Київ – Донецьк, 1998. Книга 1. 391 с.
4. Римаренко Ю. І. Етнодержавознавство. Теоретико-методологічні засади / Ю. І. Римаренко, Л. Є. Шкляр, С. Ю. Римаренко. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 264 с.

УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА

Актуальність дослідження: актуальною і важливою, особливо в контексті сучасних політичних, культурних і соціальних викликів. Україна, як суверенна національна держава, зіткнулася зі значними викликами, включаючи збереження своєї територіальної цілісності, розвиток національної ідентичності, побудову демократичних інститутів та забезпечення економічного процвітання.

Мета дослідження: отримати розуміння сучасного стану та перспектив України як національної держави.

Об'єкт дослідження: охоплює широкий спектр аспектів, пов'язаних з формуванням і функціонуванням української держави як національного суверенного суб'єкта.

Предмет дослідження: відображає складну ситуацію та розвиток України як сучасної національної держави з усіма її складовими аспектами.

Завдання дослідження: визначити проблеми національної держави України.

Виклад основного матеріалу. Історичне підґрунтя: Українська національна держава - це порівняно молоде явище, адже шлях до незалежності був довгим і тернистим. Корені української державності сягають часів Київської Русі, але протягом століть українські землі були поділені між різними імперіями. Лише у 1991 році, після розпаду Радянського Союзу, Україна нарешті здобула омріяну незалежність [1, с. 14]. Ознаки національної держави: Суверенітет: Україна є суверенною державою з чітко визнаними кордонами та власною системою влади. Національна самосвідомість: Український народ має чітко виражену національну самосвідомість, що ґрунтується на спільній мові, історії, культурі та традиціях. Державні символи: Україна має власні державні символи - герб, прапор і гімн, які є втіленням національної єдності та ідентичності. Мова: Українська мова є єдиною державною мовою України, що використовується в усіх сферах життя. Культура: Україна має багату та самобутню культуру, яка відрізняється від культур інших народів [2, с. 55-56]. Виклики та перспективи: На шляху до становлення як повноцінної національної держави Україна стикається з численними викликами. До них належать: Російська агресія: Російська окупація Криму та війна на Донбасі є серйозною загрозою для суверенітету та територіальної цілісності України. Внутрішні проблеми: Корупція, економічна нестабільність та політична нестабільність гальмують розвиток України [3, с. 76]. Однак, попри всі труднощі, Україна має великі перспективи. Український народ є працьовитим, талановитим і вільнолюбним, і він має всі шанси побудувати сильну, демократичну та процвітаючу національну державу. Важливі кроки на шляху становлення: Зміцнення обороноздатності: Україна має посилити свою армію та здатність протистояти російській агресії. Боротьба з корупцією: Корупція є однією з найгостріших проблем України, і її подолання є необхідною умовою для розвитку країни. Економічні реформи: Україна потребує глибоких економічних реформ, щоб подолати бідність та стимулювати зростання. Політична стабільність: Україні потрібна політична стабільність, щоб можна було зосередитися на реформах та розвитку країни [4, с. 123-123].

Висновок: Україна - це динамічна та постійно розвивається країна, яка йде шляхом становлення як повноцінної національної держави. Цей шлях нелегкий, але український народ має всі шанси на успіх.

Список використаних джерел

1. Рудич Ф. М. Політична система України і інститути громадянського суспільства в сучасній Україні. К.: Либідь, 2004. 785 с.
2. «Сучасний стан і основні тенденції суспільно-політичного розвитку України». Центр Разумкова. Київ. 2021. 112 с.
3. «Український інтерес» випуск 24. 08. 2018. Гол. Ред. Ірина Савчук. 139 с.
4. Українська політична нація: генеза, стан, перспектива / За ред. Крисаченка В. С. К., 2002. 343 с.

ПРОЄКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ЕТАПИ, ПРОЦЕСИ ТА УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ В РАМКАХ ТНК

Актуальність дослідження полягає у тому, як формується ефективність реалізації проєктів, що впроваджуються в рамках ТНК. Варто роздивитися окремо етапи, як розподіляються ресурси, впроваджуються управлінські рішення, яким чином формується база відповідальності. У контексті стрімкої глобалізації економіки та посилення міжнародної конкуренції, транснаціональні корпорації (ТНК) змушені адаптувати свої стратегії управління проєктами, враховуючи фактори культурного різноманіття, геополітичні ризики та регуляторні бар'єри на різних ринках. Сучасний міжнародний менеджмент вимагає інтегрованого підходу до управління мультинаціональними проєктами, що включає координацію глобальних ланцюгів поставок, оптимізацію витрат та управління якістю у транскордонних умовах. Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розробки ефективних моделей проєктного менеджменту, що враховують специфіку функціонування ТНК, міжнародну корпоративну стратегію, глобальну інтеграцію та локальну адаптацію (glocalization).

Об'єктом дослідження є міжнародна система управління проєктами в транснаціональних корпораціях, яка включає організаційні структури, процеси управління проєктами, а також механізми координації між штаб-квартирою та регіональними підрозділами. Ця система охоплює управління проєктним портфелем, управління глобальними командами, інтеграцію цифрових технологій та інноваційні підходи до підвищення ефективності операційної діяльності в умовах міжнародних ринків.

Предметом дослідження є наукове обґрунтування методів та інструментів управління проєктами в ТНК у межах міжнародного менеджменту, включаючи управління мультикультурними командами, стратегічне управління ризиками, глобальне планування ресурсів (Global Resource Planning) та управління міжнародними комунікаціями. Дослідження також охоплює адаптацію моделей управління зацікавленими сторонами в умовах глобалізації, а також оптимізацію проєктних процесів через застосування підходів Agile, Lean та інших гнучких методологій у міжнародному контексті. Особливу увагу приділено вивченню впливу культурних, економічних та регуляторних чинників на ефективність реалізації проєктів у ТНК.

Проектний менеджмент – це дисципліна, яка охоплює планування, організацію, мотивацію і контроль ресурсів (людських, фінансових, матеріальних, часових) з метою досягнення конкретних цілей проєкту в рамках визначених обмежень. Сам процес потребує систематичності та конструктивного підходу розподілу потенціалу та ресурсів. Важливим аспектом є також формування графіку та “дедлайнів” аби в короткі терміни реалізовувалися всі необхідні передумови формування умов успішного реалізування проєкту.

Говорячи про ініціювання таких проєктів в рамках ТНК, варто розуміти аспекти в яких вони розгортаються та в якому напрямку власне пропонується проєкт. Такими аспектами виступає: регіон, його культурні аспекти, освітні та економічні показники. Ці показники можуть сформувати базові моніторингові показники (у кількісному та якісному еквіваленті), відтак сформувати поетапність життєвого циклу запланованого проєкту [1].

Більшість методологій управління проєктами виділяють наступні п'ять основних фаз:

1. Ініціація:

– Визначення цілей проєкту (освітній, проєктний, що націлений на розвиток певного продукту або відкриття філіалу ТНК в напрямку її діяльності, відкриття певного фонду або благодійної організації в меті формування певного дискурсу чи вирішення проблемного питання, інше).

– Ідентифікація зацікавлених сторін (формування бази бенефіціарів, резонерів, партнерів, наскільки розвинутий інтеграція та співпраця громадського сектору, економічного з адміністративним апаратом тої чи іншої країни).

– Розробка початкового плану проєкту (відповідно до специфіки проєкту визначається стартові цілі та результати, що повинні бути досягнуті).

– Оцінка початкових витрат і ресурсів (вимірюється формуванням бюджетних можливостей, котрі готові виділятися у безповоротному характері або у контексті інвестування – точки беззбитковості та поетапному виходу проєкту на самодостатній рівень тим чи іншим методом).

Затвердження проєкту.

2. Планування:

– Деталізація цілей проєкту.

– Створення детального плану проєкту (WBS – простішими словами ієрархічна структура, призначення відповідальних осіб на відповідальні посади відповідно до їхньої мотивації, досвіду та інших характеристик, діаграми Ганта – планування фактично щотижневих задач відповідних процесів, що повинні впроваджуватись поетапно).

– Оцінка тривалості завдань і необхідних ресурсів.

– Визначення критичного шляху (під словом «критичного» йдеться мова про найбільший ефективний шлях розвитку подій, точний прописаний план кроків, що повинні бути втілені, формально формування плану

«Б», якщо в затверджені терміни не досягається певний результат або ж виникають ситуації так званого «Чорного лебедя», планування місць його виникнення та регуляції цих моментів).

- Розробка плану управління ризиками.
- Створення плану комунікацій.

3. Виконання:

- Реалізація запланованих завдань.
- Управління командою проєкту.

Моніторинг прогресу проєкту.

- Вирішення проблем і конфліктів.
- Звітність про виконання робіт.

4. Моніторинг і контроль:

- Порівняння фактичних результатів з плановими.
- Виявлення відхилень і причин їх виникнення.
- Внесення коригувань у план проєкту.
- Управління змінами.

5. Закриття:

- Формальне завершення проєкту.
- Оцінка результатів проєкту.
- Архівування документації.
- Проведення заходів чи форумів з результатами, що були втілені в рамках певного проєкту.

Управління ресурсами проєкту

Ресурси проєкту – це все, що використовується для виконання робіт проєкту. До них відносяться:

- Людські ресурси: Команда проєкту, яка виконує роботи.
- Фінансові ресурси: Бюджет проєкту.
- Матеріальні ресурси: Обладнання, матеріали, програмне забезпечення.
- Часові ресурси: Тривалість проєкту і окремих завдань.

Управління ресурсами включає в себе:

- Планування ресурсів: Визначення необхідних ресурсів, їх кількості і часу використання.
- Призначення ресурсів: Розподіл ресурсів між завданнями проєкту.
- Оптимізація використання ресурсів: Пошук способів підвищення ефективності використання ресурсів.
- Моніторинг використання ресурсів: Контроль за фактичним використанням ресурсів і порівняння його з плановим.

Інструменти і методики управління ресурсами:

- Діаграми Ганта: Візуальне представлення плану проєкту, що показує завдання, тривалість і ресурси.
- Метод критичного шляху: Визначення послідовності завдань, які мають найбільший вплив на тривалість проєкту.

- Ресурсні обмеження: Встановлення обмежень на кількість доступних ресурсів.

– Вирівнювання ресурсів: Розподіл ресурсів таким чином, щоб уникнути перевантаження або недовантаження.

Ключові принципи управління ресурсами:

- Балансування ресурсів: Забезпечення оптимального використання всіх доступних ресурсів.
- Гнучкість: Готовність до змін у планах використання ресурсів.
- Комунікація: Чітке спілкування з членами команди проєкту щодо використання ресурсів.

Методології управління проєктами

Існує багато різних методологій управління проєктами, таких як:

- Водоспад: Лінійний процес, де кожна фаза проєкту завершується перед початком наступної.
- Agile: Ітеративний і інкрементний підхід, що дозволяє швидко адаптуватися до змін.
- PRINCE2: Структурована методологія, що фокусується на контролі проєкту.
- PMBOK: Стандартний набір знань з управління проєктами, розроблений PMI

Висновок

Дослідження управління проєктами в транснаціональних корпораціях (ТНК) є актуальним у сучасних умовах глобалізації та посилення міжнародної конкуренції. Вивчення ефективності реалізації проєктів у ТНК вимагає врахування культурного різноманіття, геополітичних ризиків та регуляторних бар'єрів на різних ринках.

Проектний менеджмент у ТНК охоплює координацію глобальних ланцюгів поставок, оптимізацію витрат та управління якістю, що потребує інтегрованого підходу та використання сучасних методологій, таких як Agile і Lean.

Успішне управління проєктами в ТНК передбачає ефективний розподіл ресурсів, планування та контроль за виконанням завдань, а також здатність швидко адаптуватися до змін. Врахування специфіки функціонування ТНК, міжнародної корпоративної стратегії, глобальної інтеграції та локальної адаптації є ключовими факторами для розробки ефективних моделей проєктного менеджменту.

Список використаної літератури

1. Молчанова Е. Взаємодія транснаціональних корпорацій з національними економіками на прикладі України. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/TNK-i-Ukraina.pdf>

2. Ставицька А.В., Перетятко А.І. Функціонування транснаціональних компаній в Україні і світі. Світове господарство та міжнародні економічні відносини. 2020. Вип. № 48. С. 48–53
3. International Project Management Association (IPMA). URL: <https://www.ipma.world/>